ቍጥር 6837

ሥላሴ በተዋሕዶ

ዲያቆን ሰሎሞን ዮሐንስ
D/N Solomon Yohannes
ዲያቆን ሰሎሞን ዮሐንስ
0911860113
0111271669
D.N Solomon Yohannes

ከመሠረት ስብሐት ለአብ

አዲስ አበባ፣ 1988ዓ.ም

www.ethiopianorthodox.org

ሥላሴ በተዋሕዶ "Silassie Betewahido" (Trinity)
Published by the Mekane Yesus Seminary
Theological Literature Fund
February, 1996, Addis Ababa, Ethiopia.
Copyright, 1996, Meseret Sibhat Leab.

የወረታ ምስጋና

ከሁሉ በፊት በሰላም አስጀምሮ ላስጨረሰኝ ለመድኃኔዓለም ምስጋና ይድረሰው።

ገንዘብ ካላገኘን ብላችሁ የመጣላችሁን ሐሳብ ከመጻፍ አትገቱ፣ ገንዘብ በተገኘ ጊዜ ሐሳቡ ላይገኝ ይችላልና ሲሉ የመከሩኝን መምህራችንን ሚስተር ዳዊት እስቶክስን አመሰግናለሁ።

እንዲሁም የመካነ ኢየሱስ ሰሚናሪዮም ፕሪንስፖል የነበሩትን መጽሐፉ እንዲታተም በሙሉ ፈቃደኝነት ያደፋፈሩኝን ዶ/ር ጆኒ ባኬን ከሙሉ ልቤ አመሰግናለሁ።

ደግሞም ለመካነ ኢየሱስ ሰሚናሪዮም ፕሪንስፖል ለዶ/ር እሸቱ አባተ ልባዊ ምስጋናዬ አቀርባለሁ።

ጽሐፉ ሲጀመር ጀምሮ በታይፕና በኮሚፒተር ግዕዙን ከአማርኛው ጋር ሳትሰለች በጥንቃቄ አስተካክላ በመጻፍ ላዘጋጀችልኝ ለወ/ት ፒፒላ ሀብቴ ጥልቅ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

የምሥራች ድምፅ የመገናኛ ዘዴዎች አገልግሎት ሥነ ጽሑፍ ንዑስ ክፍል ሠራተኛ የሆነችው ወ/ት ዓለም ፀሐይ ገበየሁ ጽሑፉ መጽሐፍ ሆኖ እንዲወጣ ስለ አደረገችልኝ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

በእርግጥም በኩል ከአጠገቤ ሳይለዩ የረዱኝን አቶ ወንድማገኝ ኃይሉ ከልብ አመሰግናለሁ።

እንዲሁም በመልካም ተግባራቸው ለተባበሩኝ ሁሉ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

ደራሲው

www.ethiopianorthodox.org

የአቶ መሠረት ስብሐት ለአብ
አጭር የሕይወት ታሪክ

ይኸንን መጽሐፍ የሚያነብ ሰው፣ አቶ መሠረት ስብሐት ለአብ ማናቸው? ብሎ ይጠይቅ ይሆናል። አቶ መሠረት ስብሐት ለአብ በቤተ ክህነትና በኢትዮጵያ ትምህርት ዕድሜያቸውን ያሳለፉ፥ ዓለም አቀፍ ዕውቅናንና ክብር ያተረፉ ኢትዮጵያዊ ሊቅ ናቸው።

በተለይም ከ30 ዓመታት በላይ በመካነ ኢየሱስ ሠሚነሪዮም በመምህርነት በቆዩበት ወቅት፥ ተማሪዎች የሕዝባቸውን መሠረት እንዲያውቁ፤ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያ አስተዋጽኦ፥ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ታሪክ፣ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ባህልና እምነት፣ የአማርኛ ሰዋስው፣ ግዕዝና የመሳሰሉትን ከማስተማራቸው በላይ፣ ከአገር ውስጥና ከአገር ውጭ ለሚመጡ የኢትዮጵያ ጥናት ሊቃውንት ከሰፊ ዕውቀታቸው ሲያካፍሉ ቆይተዋል። ከዕውቀታቸው ሰፊነትና ጥልቅነት የተነሣ፥ አንዳንዶች አቶ መሠረት «የቁም መዝገበ ቃላት ናቸው» እያሉ ይናገሩ ነበር። አቶ መሠረት ምንም ይኸን ያህል ዕውቀት ቢኖራቸውም፥ በትሕትና የተሞሉ፥ ትንሹንም ትልቁንም የሚያከብሩና መልካም መግባባት ያላቸው ሰው ናቸው። ከዚህ የተነሣ፥ ከብዙዎቹ የኢትዮጵያ ጳጳሳትና ሊቃውንት ጋር ጥሩ መግባባትና ግንኙነት አላቸው።

አቶ መሠረት፥ በኢትዮጵያዊነታቸውና በቤተክርስቲያን ባህላቸው አጥብቀው የሚኮሩ፥ ከመሠረቱ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን እምነት በክርስቶስ ወንጌልና ጸጋ ላይ የተመሠረተ ነው ብለው የሚያምኑ ናቸው። ከዚህ የተነሣ፥ ቀደምትነት ላላቸው አበውና ትምህርታቸው ከፍተኛ ክብርና አድናቆት እየሰጡ፥ የዛሬይቱንም የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን ወደ ጥንቱ የወንጌል መሠረት እንድትመለስ፥ አጥብቀው የሚሹ ናቸው። በአጭሩ አቶ መሠረትን በክርስቶስ ጸጋና የማዳን ኃይል፥ ሙሉ በሙሉ የሚደገፉ «የኦርቶዶክስ ወንጌላዊና የጸጋ ሰባኪ» ናቸው ማለት ይቻላል።

የአቶ መሠረትን አስተዳደግ፥ ትምህርትና የሥራ ውጤት የሚገልጽ፥ ሰፊ መጽሐፍ የሚያስፈልግ ቢሆንም፥ አንባቢ ስለእርሳቸው (ትምህርትና) ሥራ እንዲያውቅ የሚከተለውን በአጭሩ እናቀርባለን።

አቶ መሠረት ሰኔ 30ቀን 1914ዓ.ም. በአክሱም ከተማ ከአባታቸው መምህር ስብሐት ለአብ ገ/መስቀልና ከእናታቸው ወ/ሮ ካሣዬ ገብራይ ተወለዱ።

አባታቸው መምህር ስለ ነበሩ፥ አቶ መሠረት በ3ዓመታቸው የንባብ ትምህርት ጀመሩ። ከዚያም የዝማሬ መዋሥዕት መምህርና የአባታቸው ጓደኛ የነበሩ የኔታ ዋህድ የቃል ትምህርት፣ ምዕራፍና ጾመ ድጓ አስተማሩአቸው። ከዚያም መርጌታ ገሱ ወደተባሉ ሰው ሄደው፥ ምዕራፍና ጾመ ድጓ ሲማሩ ቆዩ። ጣሊያን በመጣ ጊዜ እስኳላ ወደተባለው ትምህርት ቤት ገብተው፥ ለሁለት ዓመታት ለመማር ዕድል አገኙ። በዚሁ ሁሉ ጊዜ ከአባታቸው ቅዳሴ፥ ዜማና የተለያዩ የዲቁና ትምህርት እየተማሩ፥ በአክሱም ማርያም ሲያገለግሉ ነበር።

አባታቸው መምህር ስብሐት ለአብ፥ ወደ አዲስ አበባ ሄደው ነበርና ከዚያ እንደተመለሱ፥ ደብረ በንኰል ወደሚባል ገዳም በመሄድ፥ ከየኔታ አወቀ ዘንድ የቅኔ ትምህርት ቀጸሉ። ከዚያም ወደ የኔታ ክህነት ወገራ በመሄድ፥ ተመሳሳይ ትምህርት አጠኑ።

www.ethiopianorthodox.org

አባታቸው እንደገና ወደ አክሱም መልሰዋቸው ከመርጌታ ስቡሕና ከመርጌታ ገሱ የአቋቋም ትምህርት ተማሩ። ከዚያ በኋላ የቅኔ ትምህርታቸውን ለማብሰልና ለማጠናከር ከአገር ጠፍተው በመውጣት፥ የኔታ ፍትሐ ሥላሴ ከሚባሉ መምህር ዘንድ ትግራይ ውስጥ ወደሚገኝ፥ ሐሸንጌ ወደሚባል ቦታ ሄዱ። ይህ የሆነው ዕድሜያቸው 18 ዓመት ያክል ሲሆን ነው።

ከዚያም በኋላ ከአገር ወደ አገር እየዞሩ፥ በላስታ /ወሎ/ ከየኔታ አክሊሉ፥ በዋድላ ደላንታ ቤትሐር በሚባል አገር ከየኔታ መጽሔት፣ በየኔጃ፣ ከየኔታ ቀኛዝማች ተካልኝ፣ በደቅሼ ከአለቃ ውቤ፣ በገደባ ከአለቃ ካሤ፥ በደብረ ጽጌ ከአለቃ ይትባረክ፥ ተራ በተራ ቅኔ አጠኑ። ከዚያ በኋላ ከመምህር አበበና አለቃ ኀሩይ መፈክር ትርጓሜ ተማሩ።

በ1940 ዓ.ም አካባቢ ወደ አዲስ አበባ በመጡ ጊዜ ከሚስተር ዳዊት እስቶክስ ጋር ተገናኝተው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ወሰዱ። ትምህርቱን ከወሰዱ በኋላ ወንጌልን ለማስተማር ወደ ሲዳሞ አለታ ወንዶ፥ በዓመቱ ደግሞ ወደ ባሌ ሄዱ። ከባሌ ወደ አዲስ አበባ ተመልሰው፥ ወደ ደብረብርሃንና አንኮበር ሄዱ። በአንኮበር የክርስቶስን ወንጌል ሲያስተምሩ ታሰሩ። ከዚያ ወደ ጐጃም በመሄድ ከጓደኞቻቸው ተለይተው ወንበራ ሄዱ። ከዚያ ስመጥር በነበሩ የቅኔ መምህራን እነ መምህር ግጨው ገብሬ፣ መምህር አባ አዘነ፣ አባ ጽጌ ዘንድ ቅኔ ተማሩ። ከዚያ በኋላ ወደ መህል ጐጃም ተመልሰው፥ ወደ አባ ኪሮስ ዘንድ በመሄድ የዜማ ትምህርት ከለሱ።

ከዚያ አቶ ጥበቡ ተድላ ከሚባሉ ጓደኛቸው ጋር ወደ ጐንደር አውራጃ ሄደው፥ በአላፋጣ ቁሳ ከየኔታ ገ/ክርስቶስ አቋቋምና ቅዳሴን ቀጠሉ። ከዚያ በኋላ ወደ ጐንደር መረባ ከሚገኝ ቅንዋት ለመቀጠል፥ ወደ የኔታ ገ/ክርስቶስ ወደሚባሉ ሌላ መምህር ዘንድ ሄዱ። ከዚያ በኋላ በአቶ አማረ ከሣሁን በኩል፥ የሠራዊተ ክርስቶስ ማኅበር አስጠርቷቸው ወደ ፍቼ መጡ። ከዚያም አዲስ አበባ በማገልገል ላይ እያሉ፥ በሠራዊተ ክርስቶስና ስዋሰዎ ብርሃን ከሚባል የቤተክህነት ት/ቤት ስምምነት ስለተደረገ፥ የሚስተር እስቶክስ ተማሪዎችን ይቀበሉ ነበር። እርሳቸው እዚያው ገብተው እየተማሩ ሳሉ ክርክር ተነሣ፥ በዚያን ጊዜ በአባ ቀለመወርቅ፥ የት/ቤቱ ዲሬክተር፥ ተቃውሞ ደረሰባቸው።

ከዚያም ሳሉ ቄስ ጊዳዳ፥ የሚማሩ ሰዎች ከእኛ ዘንድ ስላሉ መጥተህ አስተምርልን በማለት፥ ወደ ቤቴል ማኅበረ ምእመናን ጠሩአቸው። በቤቴልና በአሜሪካን ሚሽን የልጃገረዶች ት/ቤት ሲያስተምሩ ለ7 ዓመታት ያክል ቆዩ።

ከዚያ ሲያስተምሩ፥ ስምዓ ጽድቅ የተባለውን መጽሐፋቸውን በ1951 ዓ.ም አሳተሙ። በኋላ በጃንሆይ ፈቃድ ወደ ት/ሚኒስቴር ሄዱ። በት/ሚኒስቴር በጸሐፊነት ለሦስት ዓመታት ሲያገለግሉ ከቆዩ በኋላ፥ የመካነ ኢየሱስ ሠሚነሪዮም በመከፈቱ፥ እዚያው መጥተው እንዲያስተምሩ፥ የመካነ ኢየሱስ ቤ/ክ መሪዎች ቄስ ባድማ ያለው፣ አቶ አማኑኤል ገ/ሥላሴ፣ ቄስ ሉንግሬንና ዶ/ር አሬን ጠሩአቸው። ከዚያን ጊዜ ማለት ከ1953 ዓ.ም. ጀምሮ ጡረታ እስከወጡበት ድረስ በመካነ ኢየሱስ ሠሚነሪዮም ሲያስተምሩ ቆይተዋል።

በእነዚህ ዓመታት አቶ መሠረት ከደረሷቸው በርካታ መጻሕፍት ውስጥ የሚከተሉት ታትመዋል።

1. ስምዓ ጽድቅ ብሔራዊ
2. ሥረ ብዙ
3. ትውፊታዊ
4. አርዮሳውያን
5. ቃለ እግዚአብሔር ነበረ
6. አሁን ደግሞ በእግዚአብሔር ቸርነት፥ ሥላሴ በተዋህዶ የሚል መጽሐፍ አውጥተዋል። በ1974 ዓ.ም ድንገተኛ የደም ግፊት / ብዛት/ ደርሶባቸው፥ እግዚአብሔር ከክፉ አደጋ ጠብቋቸው ምንም እንኳን ጤናቸው የተሟላ ባይሆንም፥ የጀመሩትን ይኸንን ሥላሴ በተዋህዶ የተባለውን መጽሐፍ በጥንቃቄ ለመጨረስ ኃይል ሰጥቷቸዋል። አቶ መሠረት በ1966 ዓ.ም ትዳር መሥርተው የአንድ ወንድ ልጅ አባት ሆነዋል።

www.ethiopianorthodox.org

መቅድም።

ይህን መጽሐፍ ለመጻፍ ሳስብ ስራውን ከመጀመሬ በፊት ልዩ ልዩ ሁኔታዎች አስቸግረውኝ ነበሩ።

ከሁሉም ይልቅ በዚሁ ጥልቅ የሥላሴ ትምህርታዊ ምሥጢር፥ ገብቼ እንዳልሰጥም የነበረኝ ተግሣጻዊ የፍርሃት ይዞታ በእኔ ላይ እጅግ ከባድ ነበረና ነው። አዎን፥ እኔ ራሴ ማንነቴን በማውቀው መጠን ድኁርና ትምህርትን ያልጠገብሁ ሰው ነኝ። ታዲያ ምሥጢረ ሥላሴን ለመጻፍ እንዴት እችላለሁኝ ብዬ ብፈራ እውነተኛና ትክክለኛ ነገርን ያለጥርጥር መናገሬና ማሰቤ አይደለምን? አዎን፥ ምሥጢረ ሥላሴ እኮ መቼም የዚያ የማይታይና የማይመረመር፥ የማይወሰን፥ ምሳሌ የሌለው የአእምሮታት ሁሉ አእምሮ የሆነ የእግዚአብሔር ምሥጢረ ሥላሴ ነው። ይህን ለመጻፍ መሞከር አስቸጋሪ መሆኑ የታወቀ ነው።

ከአባቶቻችን መምህራን ሲነገርም «ምሥጢረ ሥላሴን» ጠልቆ ለማወቅ መሞከር ባሕረ ውቅያኖስን በዕንቁላል እየቀዱ የመጨረስ እየጨለፉም ለመጨለጥ እንደ ማሰብ ነው ይላሉ። በዚህ ምሳሌ የተሰጠውን አባባልም ያለጥርጥር አምንበታለሁ።

ስለዚህ በላዩ ላይ የነገሥብኝን ተግሣጻዊ ፍርሃት ሳስበው፥ እንዲህ ነው ብዬ ልገልጸው አልችልም። አንዳንዶች ወዳጆቼ፥ ትምህርተ ሥላሴን መጻፍ አለብህ፥ እያሉ በየጊዜው ሲናገሩኝ ሁሉ ቃላቸውን ያልተቀበልሁበት ምክንያቱ ከዚህ የተነሣ ነበር።

የልዑል እግዚአብሔር ፈቃድ በሆነ ጊዜ ግን ከዕለታት በአንዱ ቀን መጻሕፍትን ሳነብ ከቀድሞ ሊቃውንት አንዱ «ብልድያኖስ» የተባለ መንፈሳዊ መምህር የጻፈውን መንፈሳዊ ምክር በድንገት ተገነዘብሁ፦

ቃሉም የሚለው «ዘይትቀነይ ለክርስቶስ በጽድቅ ይደልዎ ይትመሀር ዘኢየአምር ወይምሀር ዘየአምር ዘእንበለ ቅንዓት ወእመሰ ኢይፈቅድ ይትመሀር ወይምሀር እንዘይትከሀሎ፥ ቦቱ ሕማመ ጋኔን እስመ ርእሳ ለክህደት ዐጊበ ትምህርት ውእቱ።»

ትርጓሜውም «በእውነት ክርስቶስን ለማገልገል የሚፈቅድ ሰው ቢኖር ያላወቀውን መማር ያወቀውን ደግሞ ያለምቀኝነት ማስተማር አለበት። ነገር ግን ይህን ማድረግ ሲቻለው፥ መማርንና ማስተማርን የማይፈልግ ሰው ከሆነ፥ ክፉ የመንፈስ በሽታ አለበት። ትምህርትን መጥገብ የክህደት መንፈስ ነውና።» መጽሐፈ ገነት ገጽ 215 ቍጥር 235።

በዚሁ ሊቁ በተናገረው ቃል ውስጥ በእውነት ክርስቶስን አገለግላለሁ ብሎ የተነሣ ሰው አስቀድሞ የገዛ ራሱን እንደምን ባለ አቋምና ይዞታ ላይ ያስቀመጠ ሰው መሆኑን የሚመረምርባቸው በጣም አስፈላጊዎች የሆኑ ተመርሆዎች እንደተሰጡት ለማየት ይቻላል።

ስለሆነም፦ እነዚህ ከሊቁ የተገለጹት ማስገንዘቢያዎች ወደ እኔም የሚያተኩሩ ሆነው ታዩኝ። በተለይም ከማስገንዘቢያዎቹ አንዱ ጠልቆ የተሰማኝ፥ ምን ማለት እንደሆነ ብናገር ነውሩ «ትምህርትን ጠግቤአለሁ» ማለቱ ነው እንጂ፥ ምን ጊዜም መማርና የተማሩትን ማስተማር ተገቢ ሙያና ቁም ነገር ስለመሆኑ የቀረበው ገለጻ ነው።

ይህም እውነት ነው። ምን ጊዜም መማር ካለ፥ ለማስተማርም ምን ጊዜም ዝግጁነት አለ። ትምህርትን አለመጥገብም በዚሁ ውስጥ ይጠቃለላል። ሲተረጕምም ምን ጊዜም የሚማር ሰው፥ ምን ጊዜም የሚያስተምረውን ትምህርት አያጣም። በየጊዜው ይማራልና፤ በየጊዜው የሚያስተምረውን ያገኛል ማለት ነው። መሠረታዊ ውጤቱም

www.ethiopianorthodox.org

የሚያስተምረውን ያገኛል ማለት ነው። መሠረታዊ ውጤቱም የሚያስተምረውን አለማጣቱ ፍርሃትን አስወግዶለት እምነትና ድፍረት እንዲያገኝ አድርጎታል ማለት ነው።

የሊቁ የብልድያኖስ ተመርሆ፥ እንደ እኔ ላለ ትምህርትን ላልጠገበ ድኁር የቱን ያህል እንደሚያደፋፍረው አስተዋይ ሰው ሊያስተውለው ይችላል።

ይሁንና የትምህርቱ ዓይነት እዚህ ስለተገለጸ ባያጠያይቅም ተማሪው ሰው የሚማረው ከማን ዘንድ ወይም ከየት ነው? ብሎ መጠየቅ የተገባ ነው።

አዎን፥ ሕይወታዊ ልቡናን ትሑትና ቅን አድርጎ በመዘጋጀት ከመጽሐፍ ቅዱስ አምላካዊ ቃል፥ ይህንም ካስተላለፉልን ሐዋርያትና ከተከታታዮቻቸውም መጻሕፍት ከሁሉ በላይ ግን «ልጆችሽ ከእግዚአብሔር የተማሩ ይሆናሉ» ተብሎ እንደተጻፈ፥ ትምህርቱ ከራሱ ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው። ኢሳ. 53፥13። ዮሐ. 6፥45።

እነሆ፥ ማንነቴን የተረዳሁ እኔም በሊቁ ማስገንዘቢያ መሠረት ሁልጊዜ ከተማርሁ የማስተምረውን እንደማገኝ ተስፋ አድርጌ፥ ከመጽሐፍ ቅዱስና የቤተ ክርስቲያን አበው ከጻፉዋቸው መጻሕፍት ከመምህራንም ጥናት በማድረግ ይልቁንም ራሱ እግዚአብሔር እንዲያስተምረኝ በእግሩ ሥር ሆኜ ደጅ በመጥናት እነሆም ይህን «ተዋሕዶተ መለኮት በሥላሴ ወሥላሴ በተዋሕዶተ መለኮት» የተሰኘውን ጽሑፍ ለመጻፍ ወጠንሁ። ጌታዬም በራሱ ትውክልትና እምነት እንዳስጀመረኝ በገዛ ራሱ እየመራ አስራመደኝ።

ስለዚህ የተሟላ ጤንነት ሳይኖረኝ ይህን ለመፈጸም እችል ዘንድ ቸርነቱንና ረድኤቱን እየሰጠ ለደገፈኝ አምላኬ ለልዑል እግዚአብሔር፦ «እነግር ጽድቀከ በዳኅናየ፤ ወትረ እሴብሐከ ወእዜምር ለከ በኩሉ መዋዕለ ሕይወትየ» እያልሁ ምስጋናዬን አቀርብለታለሁ።

ክርስቲያኖች በጽሑፉ ይጠቀሙበት ዘንድ የጌታ ፈቃድ ይሁን።

መሠረት ስብሐት ለአብ።

መግቢያ።

«ምሥጢሩ ለአምላካችን ለእግዚአብሔር ነው። የተገለጠው ግን ለዘላለሙ ለእኛና ለልጆቻችንም ነው» ሲል፤ ታላቁ ነቢይና የሕዝበ እሥራኤል መሪ ሙሴ በእግዚአብሔር መንፈስ ተናግሮ ነበር። ዘዳግ. 29፥29።

ነቢዩ «ለዘላለም ለእኛና ለልጆቻችንም ነው» ያለው መገለጹ፥ በብሉይ ኪዳን ዘመን ከእሥራኤል መካከል የእግዚአብሔርን የተስፋው ቃል ኪዳን እየጠበቁ በመንገዱ ሲሄዱ ለነበሩት አበውና ነቢያት እንደ ውጋጋን እየሆነ መታወቁ ባይካድም፤ ዓይነተኛ ምሥጢሩ የሚገለጽበት ጊዜ በተስፋ ሲጠበቅ ቆይቶ፥ በኋላ በሐዲስ ኪዳን ዘመን ለሐዋርያትና ለተከታዮች ልጆቻቸው ገሃድ ግልጽ ሆኖ ተከሠተ። የሐዋ. 2፥38፤39።

ስለዚህም ነገር ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በቅዱስ ወንጌሉ በመንፈስ ቅዱስ ሐሤት አደረገና፤ የሰማይና የምድር አባት ሆይ፥ ይህን ከጥበበኞችና ከአስተዋዮች ሠውረህ፥ ለሕፃናት ስለገለጥህላቸው አመሰግንሃለሁ። አዎን፥ አባት ሆይ፥ ፈቃድህ እንዲህ ሆኖአልና ሲል አስታወቀ። ሉቃ. 10፥21።

ሐዋርያው ዮሐንስም ሕይወት ተገለጠ አይተንማል፤ እንመሰክርማለን። ከአብ ዘንድ የነበረውንም ለእኛም የተገለጠውን የዘላለምን ሕይወት እናወራላችኋለን አለ። 1ዮሐ. 1፥2።

ቅዱስ ጳውሎስም አስቀድሜ እንደጻፍሁላችሁ ይህን ምሥጢር በመግለጥ አስታወቀኝ አለ። ኤፌ. 3፥3። ቀጥሎም እንደተሰጠኝም እንደ እግዚአብሔር ጸጋ ስጦታ መጠን የወንጌል አገልጋይ ሆንሁለት። ፍለጋ የሌለውን የክርስቶስን ባለጠግነት ለአሕዛብ እሰብክ ዘንድ ሁሉን በፈጠረው በእግዚአብሔር ከዘላለም የተሠወረው የምሥጢር ሥርዓት ምን እንደሆነ ለሁሉ እገልጣለሁ እያለ አስገነዘበ። ኤፌ. 3፥8፤9።

ቅዱስ ጴጥሮስም ነገር ግን ነውርና እድፍ በሌለው በግ በክቡር በክርስቶስ ደም እንደተዋጃችሁ ታውቃላችሁ። ዓለም ሳይፈጠር ከጥንቱ የተመረጠ ስለ እናንተም በዘመኑ መጨረሻ የተገለጠ ነው አለ። 1ጴጥ. 1፥19-21።

ዳግም ሐዋርያ ጳውሎስ ብዙ ልዩ ልዩ የእግዚአብሔር ጥበብ አሁን በቤተ ክርስቲያን በኩል በሰማያዊ ስፍራ ውስጥ ላሉት አለቆችና ሥልጣናት ትታወቅ ዘንድ ይህ በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን የፈጸመው የዘላለም አሳብ ነበረ ሲል፤ በቤተ ክርስቲያን በኩል የሚገለጸው የእግዚአብሔር ምሥጢር ምጥቀቱና ከፍታው ጥልቀቱ የቱን ያህል እንደሆነ አረጋግጦ አስታውቆአል። ኤፌ.3፥9-11።

እንዲህ ስለሆነ የሐዋርያት ተከታዮች የሆኑ የቤተ ክርስቲያን አበው እንደዚህ ሆኖ በጸጋ የተሰጣቸውን መንፈሳዊ ምሥጢር ለመግለጽ በውስጣቸው ባደረው በቅዱስ መንፈሱና በአፋቸውም ባኖረው ቃሉ ለዓለም ሁሉ ሲያስታውቁ ኖሩ።

ከእነርሱ ቀጥለው የተነሡት የትውፊት ተከታታዮቻቸውም የሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን ትምህርትና በክርስቶስ በኩል የተገለጸላትን የእምነት ምሥጢር መጋቢነት በአደራ በጸጋ እንዲሰጣት መደረጉ፥ በልዩ አድናቆትና አንክሮ ቢመለከቱትም፦ በእግዚአብሔር የተገለጸው ለዘላለሙ ለእኛና ለልጆቻችንም ነው ከሚለው የተስፋ ቃል ሥር ራሳቸውን ገዢ አድርገው፥ በመታዘዝ ከመቀበል በቀር፥ ሌላ የሚሉት ነገር አልነበራቸውም። ስለዚህም ይህን የተሰጣቸውን ታላቁን ምሥጢር በመጽሐፍ ቅዱስ ቃል መሠረት እያበሩ ለዓለም ከመግለጽ የተቈጠቡበት ጊዜ እንዳልነበረ እናውቃለን።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውና ከሊቃውንቱ አንዱ ስኑቱዩ ዘእስክንድርያ:- «ወኢይክሉ ኵሉ ፍጥረት ዘመልዕልት ወዘመትሕት ይርከቡ ዘንተ ምሥጢረ ዐቢየ ወዘንተ ግብረ መንክረ ወባሕቱ ጸጋ እግዚአብሔር ዘኀዱር ላዕሌነ በምሕረቱ ኪያነ። ወሠናይቱ ለነ። አእመርነ ዘንተ እምአበው ንጹሐን ወለበውናሁ በነቢያት ኄራን። ፀዋርያነ ምሥጢራተ ቤተ ክርስቲያን ቅድስት።»

በላይና በታች ያሉ ፍጥረታት ሁሉ ይህን ረቂቅ ምሥጢር ይህን ድንቅ ሥራ መርምረው ማወቅ አይችሉም። ነገር ግን በእኛ ባደረው በእግዚአብሔር ጸጋና በቸርነቱ ለእኛም ባለው በጎነቱ ቅኖች ከሆኑ አበው ደጋጎች ከሆኑ ነቢያት በኩል ተምረን ተረዳነው። እነርሱ ቅድስት ለምትሆን ቤተ ክርስቲያን የምሥጢራቶችዋ ተሸካሚዎች ናቸው። በማለት የቅብብሉንም ሁኔታ ጭምር ገልጾአል።

ስኑቱዩ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 506 ክፍል 2 ቍጥር 13።

እንደዚሁ ሁሉ ሲጀመር ጀምሮ ቅዱሳት መጻሕፍት በሰፊው ማስተማራቸው ሳይቀር፥ አበው ሊቃውንት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ካሉት ከምሥጢራት ምልዐት አዕማድ «ምሰሶዎች» የሆኑትን ብቻ በጥናት ረገድ እያውጣጡ ምእመናኑን በእውነተኛ ትምህርት እያስተማሩ ለማጽናትና፥ ከመናፍቃን ይጠበቁ ዘንድ ሊረዳቸው የሚችልን ትምህርት ብቻ እየመረጡ በማዘጋጀት ሊጠቀሙ ችለዋል።

ይህንም ለመረዳት በሚከተለው የምንዘረዝራቸውን የእምነት ትምህርት መግለጫዎችና ማስታወቂያዎችን እንመለከታለን።

1ኛ፥ የሐዋርያት የእምነት መግለጫ።

2ኛ፥ በሦስት መቶ አሥራ ስምንት ሊቃውንት የተወሰነው የኒቅያ የእምነት ሥርዓት «ጸሎተ ሃይማኖት።»

3ኛ፥ የሐዋርያት አመክንዮና የአትናቴዎስ የእምነት መግለጫዎችን ለመጥቀስ ይቻላል።

ይህም ብቻ ሳይሆን በእነዚህ የእምነት መግለጫዎች የተገለጹትን አዕማደ ምሥጢራት ለማብራራት፥ ከየሊቃውንቱ ከፍ ያለ ገለጻና ሐተታ የተደረጉባቸው የእምነት መጻሕፍት ይገኛሉ። ከእነዚህም አዕማድ አንዱ ምሥጢረ ሥላሴ መሆኑ ይታመናል።

እንግዲህ «ምሥጢሩ ለእግዚአብሔር ለአምላካችን ነው» የተገለጸው ግን ለዘላለም ለእኛና ለልጆቻችንም ነው በተባለው መሠረት፣ ሐዋርያዊ ቅብብሉን በመመርኰዝ፥ እኛ ልጆቻቸው ከአበው ተቀይሶ ባገኘነው መሥመር፥ የምሥጢረ ሥላሴን ትምህርት በዚሁ ጽሑፍ በዘመኑ ላሉ ወገኖቻችን አብራርተን መግለጽ ተገቢያችን ሆኖ አግኝተንዋል። ይህን ከገለጽን ዘንድ ቀጥለን ስለምንጠቅሳቸው መጽሐፍት እንናገራለን።

ለዚሁ ጽሑፍ ማስረጃ እያደረግን ያቀረብናቸው መጻሕፍት በአጠቃላይ ሲነገሩ የሚከተሉት ናቸው።

1ኛ፥ መጽሐፍ ቅዱስ ማለት ብሉይና ሐዲስ።

2ኛ፥ አበው የሆኑ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ከቀየሱት መሥመር አለመውጣታችንን ለመረዳት ያስችል ዘንድ:-

ሀ፥ ከሐዋርያት ዘመን ቀጥለው የተነሡት አበው ሊቃውንት እምነታቸውን ከገለጹባቸው መጻሕፍት፥ እነዚህም ቤተ ክርስቲያን ካቶሊክና ኦርቶዶክስ በመባል እስከተከፋፈለችበት ዘመን እስከ 444/451/ ዓ.ም. የነበሩት የምሥራቅና የምዕራብ አብያተ ክርስቲያናት ታላላቅ መምህራንና ጳጳሳት የጻፉዋቸው መጻሕፍት:-

3ኛ፥ ቤተ ክርስቲያን ኦርቶዶክስና ካቶሊክ ተብላ በሁለት ቡድን ከተከፈለች በኋላ የተነሡ የእስክንድርያና የአንጾኪያ መምህራንና ጳጳሳት በግላቸው አንዳንድ ጊዜም በሲኖዲቆን ስብሰባ እምነታቸውን ከገለጹባቸው መጻሕፍት።

4ኛ፥ እንዲሁም በሀገር ውስጥ ብሔራውያን የሆኑ ሊቃውንት ስለ ቅድስት ሥላሴና ስለ ምሥጢረ ሥጋዌ ትምህርት ከጻፉዋቸው መጻሕፍት እየጠቀስን አቅርበናል።

በዚሁም አጋጣሚ ስለእነዚህ ኢትዮጵያውያን ሊቃውንት ታሪክ ባጭሩ ለመግለጽ ያህል ከዚህ ቀጥለን ብንጠቅስ ደስ ይለናል። እነዚህ ኢትዮጵያውያን ሊቃውንት ያልናቸው በታሪክ እንደሚታወቀው በየዘመናቱ በተነሣው ጥራዝ ነጠቅ ደምሳሽ ኃይል እየጠፉ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ በድቅድቅ ጨለማ መካከል በመታየት እንደሚያበሩ ከዋክብት ብቅ ብቅ እያሉ ሲያንጸባርቁ የኖሩ ናቸው።

እነዚህ መምህራን አባቶቻችን የምሥራቃውያንን አብያተ ክርስቲያናት የትምህርተ መለኮት ውሳኔን ተቀብለው እንደሚገኀደር ተሸካሚዎች ብቻ ሳይሆኑ፣ ውሳኔው የተመሠረተበት ቅዱስ መጽሐፍን በተመርሆ ልቡናዊ መርምርው ተመርሆውን በማዛመድ ሲያጣሩ የነበሩ ናቸው።

ይህም ብቻ ሳይሆን፣ የአሥራው ቃላትን ሕግና ደንብ ጠንቅቀው አዛምደው የሚታረቀውን አስታርቀው የተገኙ ነበሩ። እንዲሁም በየትውልዱ ያለፈውን ሕዝብ ከሚለዋወጠው የቋንቋው ዘይቤና ከተለዋዋጩ ባህሉ ጋር የሚስማሙ አሥራው ቃላትን ከሁኔታው ጋር እያዛመዱ ያለፉ ናቸው።

እነዚህ አበው በእምነት ሆነ ስለ እምነት የሚያብራሩበት ትርጓሜ ወይም የአተረጓጐም ፈሊጥ እንደነበራቸው ግልጽ ሆኖአል። በዚህም ረገድ ወኔያሞች ነበሩ ለማለት የሚያስደፍረን:-

«ወኢነኀድግ እንበለ ትርጓሜ ለኵሉ ዘነበብነ። «ያነበብነውን ሁሉ ሳንተረጕም አንተወውም» የሚል ነው። በመሪ ጌታ ዳርጌ መጽሐፍ የሚገኝ ሀስበ ተፈሪ ገጽ 31 ክ 12። ይህም ያነበቡትን ሁሉ ሳይተጕረም ወይም ሳይመረመር እንዳይቀመጥ ማድረጋቸው ስለ ትምህርተ ሥለኮት ዕውቀት የነበራቸው አስተሳሰብ ከፍተኛ መሆኑን የሚያሳይ አይደለምን? እነዚህ አበው ቅዱሳት መጻሕፍትን ተመርኵዘው በተመርሆ ልቡናዊ ለምሥጢረ ሥላሴና ለምሥጢረ ሥጋዌ ትምህርት ተገቢ መፍቻን እየፈለጉ በመስጠት እንዲሁም የአንቀጽ መወሰኛ የሆኑትን የትምህርተ መለኮት ቃላት ከፍ ባለ ጥንቃቄ ከግዕዝ ቋንቋ እያጣሩ ያዘጋጁና የቀና ትምህርታዊ ዕውቀትን ግልጽ በሆነ ከሥተት ለማሳየት የተጣጣሩ ናቸው።

ይህም ይታወቅ ዘንድ «ምዕላድ» እየተሰኙ በሚጠሩ መጻሕፍቶቻቸው ብሔራዊነቱን በሚያሳይ የአተረጓጐም ስልትና የዘይቤ ቅንብር አለና ማንነታቸውን እነርሱነታቸውን አይቶ ለማወቅ አዳጋች አይሆንም።

እንደነዚህ ያሉ መምህራን በተገኙበት ጊዜ፣ ደምሳሾች ኃይላትና፣ ዘመናይነትን ተጐዳኝተው የሚያጠቁ ክፍሎች፥ በእነዚህ ሊቃውንት ያደረሱባቸው የሕይወት ጥፋት ያሳዝነናል። ይህ አንሶ መጻሕፍቶቻቸውን በማጥፋት የቅኔ ፍልስፍናዎቻቸው ሳይቀር

www.ethiopianorthodox.org

የራሳቸው የወገናቸው የስም መጠሪያ በማድረግ ሲፈጽሙት የነበረ የግፍ ግፍ ተግባር ታሪክ ስለመዘገበው እኛ እናልፈዋለን።

ሃይ አበ ዘቀደምት ወዘደኅርት ኪዳ. ክፍሌ ገጽ 43። ገድለ አኃው 1ኛ።

እዚህ ላይ በሀገር ውስጥ ከብሔራውያን ሊቃውንት የተጻፉ መጻሕፍት ስንል ያወሳነው እዚሁ ላይ የተጠቀሱት ታሪካውያን መምህራንና መሰሎቻቸው የጻፍዋቸውን መጻሕፍት ማለታችን መሆኑን አንባቢው ይገነዘበዋል።

ስለሆነም:- የመጻሕፍቶቻቸውን ስሞች እንጂ፣ የእነርሱን የአብዛኞቹን ስም አልጻፍንም። ይኸውም ባልታወቀ ምክንያት ስሞቻቸውን የብዙዎችን ተጽፎ አላገኘነውምና ነው።

በዚህ ጊዜ ለአንባቢ የምናሳስበው በዚሁ መጽሐፍ በአጠቃላይ የተጠቀሱ የመጻሕፍት ምንጮች ለማስረጃነት ተፈልገው በሚገቡበት ውስጥ በግዕዝና በአማርኛ አንዳንዶቹም በአማርኛ ብቻ፥ ተጽፈው የሚገኙ መሆናቸውን አንባቢ እንዲረዳልን ነው።

በብዙ የደራስያን መጻሕፍት ለማስረጃነት የሚጠቀሱ ምንጮች በየገጹ እግርጌ የሚጻፉ መሆናቸው ይታወቃል። አንዳንድ ጊዜም.በምዕራፉና በመጽሐፉ መጨረሻ እየተጻፉ በዝርዝር እንደሚቀርቡ የታወቀና የተለመደ ነው። እኔ ራሴም በዚህ መንገድ ተጠቅሜበታለሁ። እነሆም በዚሁ መጽሐፌ አባት ሊቃውንት ስለትምህርተ መለኮት አገላለጽ የነበራቸውን የአቀራረብ ስልትና ፈሊጥ ለመግለጽ ሞክሬአለሁ። የልምዱን መንገድ አልተከተልሁም።

አሳቤም ምንጮቹ ለማስረጃነት ተፈልገው በቀረቡበት ስፍራ እንደሆኑ አንባቢው ከዚያው በቅርቡ አግኝቶ ለፍለጋ ሩቅ ሳይሄድ እንዲጠቀምባቸው ተደርጎ ነው። በየምዕራፉ መጨረሻ ከየሊቃውንቱ የተገኙ ምንጮች በዝርዝር እንዲቀርቡ ነው።

ከየመጻሕፍቱ የተገኙ ማስረጃዎች በብዙ ቦታ በግዕዝ ተጠቅሰዋል። እንዲህ የሆነበትም ምክንያት የተጠቀሱበት መረጃ ምንጩ የታመነ ምስክርነት እንዳለው ለማስገንዘብ ነው። በአማርኛ ተተርጉሞ መቅረቡ ደግሞ፥ ለሁሉ ግልጽ እንዲሆን ታስቦ ነው።

ማስረጃዎቹ ባጭር ባጭር አለመጠቀሳቸው፥ ሰፋ ሰፋ ብለው መጠቀሳቸው ለምንድን ነው? የሚል ይኖራል። እንደ እኔ አሳብ የትምህርተ መለኮት መሠረታዊ እምነትን ለማብራራት እንደዚህ ሆኖ ቢቀርብ የሚጠቅም መስሎ ስለታየኝ ነው። ምክንያቱም መርማሪ የሆነ ሰው ከላይ አርእስቱን ከታች መድረሻቸውን ተመልክቶ እውነቱን እንዲያስተውል ይረዳዋል በማለት ነው።

መውድስ ቅኔ።

ተደሞ ራዕይ ዘጴጥሮስ ቀርነ ኢዮጴ፥
ምጣህተ ሰማይ ወንጌል እኅዘ አርባዕቱ አጽናፍ።
ጽዋዔ ቆርነሌዎስ ያግህድ በዘይትዌከፍ፥
ወዘሳውል ተመስጦቶ ለኀበ ሰማይ ሣልሲት ምዕራፍ፤
አርአያ ዘጽድቅ አሚኖቱ፣ ለርእሰ አበው አብርሃም
አበ አሕዛብ አእለፍ፤
ኢሐፀትሂ ወኢወሰከት እምነ አይጋ ዘዘልፍ፡
ዋሕድና ሥላሴ ባሕረ ተደሞ እንተ እምወሰና ኢተኀልፍ።
እመ በበ ጊዜ ትትቀዳሕ አንቆቅሖ ዮሐንስ አፍ፥
በመሥገርተ ኬፋ አምጣነ ዝዖ ወበሐመረ ሳውል ዘአሌፍ።
ዘ መሠረት ስብሐት ለአብ።

መኃትወ ምስባክ።

ወአንተሰ ለእመ ትፈቅድ ታእምር ኅድግ ህሉና ዘበምድር ወዕድዎሙ ለከዋክብት ሥነ ሥርዓቶሙ ወኑባሬሆሙ እምዝንቱ ኩሉ ተልዒለከ በሕሊናከ ሐሊ አሐደ ሥሉሰ ዘኢይሴደቅ።

አንተ ግን ለማወቅ የምትፈቅድ ከሆንህ፥ የምድር ግዙፋዊ አስተሳሰብን ተውና የከዋክብት ሥነ ሥርዓትንና አንዋኗኗርን ተሻግረህ እይ። ከዚህም ሁሉ በላይ በሕሊናህ የአንድ የማይጨፈለቅ ሦስትነትን አስብ።

ምስባክ ዘገብርኤል ድጓ ገጽ 179።

www.ethiopianorthodox.org

መክሥተ ክፍላት ዐበይት የታላላቅ ክፍሎች መግለጫ።

በዚሁ መጽሐፍ ውስጥ ሰባት ታላላቅ ክፍሎች ይገኙበታል። ወይም መጽሐፉ ራሱ በሰባት ታላላቅ ክፍሎች ተመድቦ ተጽፎአል።

1ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

«እግዚአብሔርን እንዴት እናገኘዋለን»? በሚል መጠይቅ ተነሥቶ ካተተ በኋላ፣ እግዚአብሔር ራሱ በጸጋው ራሱን ለሰው በመግለጽ በሚያስታውቃቸው መንገዶች ስለሆነ፣ እነዚህ መንገዶች ምንና ምን ወይም እንደምን ያሉ እንደሆኑ ማስረጃነታቸውን የሚያስታውቁበት ክፍል ነው።

2ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

በዚሁ ክፍል ውስጥ ስለ እግዚአብሔር ሕይወተ ባሕርይ ወይም ባሕርየ መለኮት ወይም ስለ ግብረ ባሕርይ ህሉና «አኗኗር» መለኮት ወይም አምላክና ማለት ምን ማለት ስለመሆኑ፥ ስለ ሥነ መለኮት መለኮታዊ ግብር ባሕርየ ግብርና በገቢር አቋም ስለሚገለጽበት መልክ በማጠቃለል የሚታይበት ትምህርታዊ ክፍል ነው።

3ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

ይኸውም የሦስት አካላት ህሉና ወይም ሥላሴ በአንድ እግዚአብሔርነት እንዳሉ የሚገለጹበት ሐተታዊ ትምህርትን ለማብራራት ቀዋሚ ምሳሌን በማቅረብ ሰፊ ገለጻ የተደረገበት ክፍል ነው።

4ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

የሥላሴ አካላት በኩነታት የሚዋሐዱበትንና በህልውና አንድ የሚሆኑበትን የመገናዘብ ምሥጢር የህላዌ መለኮት ተዋሕዶና አካላቱ ሆኑ ኩነታቱ በዕሪና «በመተካከል» በርእይ በመመሳሰል አንድ መለኮት ሆኖ የሚታይበት ክፍል ነው።

5ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

ይህም ክፍል በህልውና አንዲት የሆነች ቅድስት ሥላሴ ከባሕርያዊና አምላካዊ ህልውናዋ እንዴት እየተንጸባረቀች እንደምትገለጽ፣ የአገላለጽዋ አወጣጥስ እንዴት ነው? በሚል ጥያቄ ተመሥርቶ መልሱ የሚብራራበት መለኮታዊ ትምህርት ነው።

ይህም ከመሠረቱ ሲታይ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣታቸውን፥ አብ ግን ከማንም ከምንም ያልወጣ መሆኑን፥ ዳግም የወልድ አወጣጥ በፀሐይ ብርሃን አወጣጥ ምሳሌ እንደመሆኑ መወለድ ሲባል፣ የመንፈስ ቅዱስ አወጣጥ ደግሞ በብቋያ አወጣጥ «ሠርፅ» ምሳሌ በመሆኑ መሥረፅ መባሉን የተብራራበት ትምህርት ነው። ይህንም ለማብራራት ልዩ ልዩ ምሳሌ የቀረበበትና ልዩ ልዩ ሐተታዊ ገለጻ የተሰጠበት ክፍል ነው።

6ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

የአካላት የግብር ስሞች የሥላሴ የአካላትን ጽንዕ የሚያረጋግጡ በአካላቱ መፋለስ ወይም መለዋወጥ እንዳይኖር በጥብቅ የሚከላከሉላቸው የአካላቶቹ ግብርንም የሚያስታውቁላቸው ናቸው። አብ ወላዲና አሥራፂ፥ ወልድም ተወላዲ፥ መንፈስ ቅዱስም ሠራፂ እያሰኙ አካላተ ሥላሴ በግብር የሚጠሩባቸው መሆኑን የሚያሳውቅ ክፍል ነው።

7ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

በዚሁ ርእስ የሚገለጸው ምሥጢራዊ ትምህርት በዘለዓለማዊ ፍቅር የሚኖር ጌታ ግዴታ በሌለበት አኳኋን፣ በፈቃድና በሥምረት መስማማትን ነው። ዘይፈቅዶ አብ ይፈቅድዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፥ ወዘይፈቅዶ ወልድ ይፈቅድዎ አብ ወመንፈስ ቅዱስ፥ ወዘይፈቅዶ መንፈስ ቅዱስ ይፈቅድዎ አብ ወወልድ።

አብ የሚፈቅደውን ወልድ ይፈቅደዋል። ወልድ የሚፈቅደውን አብና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል። መንፈስ ቅዱስ የሚፈቅደውን አብና ወልድ ይፈቅዱታል።

መንፈስ ቅዱስም ከአብና ከወልድ በባሕርየ መለኮትና በህልውና አንድነት ያለው ሆኖ ከመገናኑቱም በላይ፥ በምንም በማናቸውም ረገድ ከአብ ከወልድ የሚለይበት ነገር ሳይኖር፣ የሚብራራበት ክፍል ነው።

www.ethiopianorthodox.org

መከሥተ አርእስት።

መቅድም።

መግቢያ።

መከሥተ አርእስት ዐበይት «የታላላቅ ክፍሎች መግለጫ»።

1ኛ ታላቅ ክፍል።

እግዚአብሔርን እንዴት እናገኘዋለን?	19
እግዚአብሔርን እንዴት እናገኘዋለን? የሚል ጥያቄ ሌላ ጥያቄ ፈጥሮ መዘዝ ያመጣ የለም ወይ?	21
እግዚአብሔር ራሱን መደበቅ የሚወድ አፋራም አይደለም።	26
የማይመረመር አምላክ ለቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት እንዴት ተገለጸላቸው?	31
ክሥተት «አምላካዊ መገለጽ» ከእግዚአብሔር ጸጋ የተነሣ።	34
ክሥተት «አምላካዊ መገለጽ» ከእግዚአብሔር ጸጋ የተነሣ ለፍጡራን የሚሰጥ መሠረታዊ ስጦታ ነው።	35
የክሥተቱ ይዘት እንዴት ነበር?	39
የመጽሐፍ ቅዱስ ክሥተት፥ ረቂቅ መንፈስ የሆነ እግዚአብሔርንና መንፈሳዊ አኗኗሩን በመንፈስ እንዲያይበት በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጠ የልቡና ብርሃን ነው።	41
ተመርሆ ልቡናዊ በጸጋ የተደገፈ መንፈሳዊ እጅ ነው።	47
የቃሉን ራዕይ በምሳሌ።	50
ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ስለ እግዚአብሔር ህላዌ በምሳሌ ተናገረ።	51
መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጠ ክሥተት ጸሎት ነው።	54
ሰው ከሰማይ ካልተሰጠው በቀር አንዳች ሊያገኝ አይችልም።	62
የተትረፈረፈ ስጦታ።	65

2ኛ ታላቅ ክፍል።

የትምህርተ መለኮትና የስመ ህላዌያት ገለጻ።	71
የስም አበጋዞች የሆኑት አውታረ ስሞች ወይም ስመ ህላዌያት ተብለው ስለ መጠራታቸው።	77
ግብረ ባሕርይ።	80
ጠባይዕ ጠባይዓት «ጠባይ»።	81
ሀሉና።	83
አካል።	84
ከዋኔ ኩነት ኩነታት።	85
መለኮት።	86
ሀሉና መለኮት።	90
የእግዚአብሔር ሕይወተ ባሕርይ።	93
ስሙ ማነው? ያሉኝ እንደሆነ፣ ምን እላቸዋለሁ?	95
ዘሀሎ ወይሄሉ «ያለና የሚኖር»።	98
እስመ አልቦ ውስተ ህላዌሁ አመክንዮ፣ ለህላዌው ምክንያት የለበትም።	101
የፍጡር ተማራማሪ ማክተሚያ።	104
ህልው በህላዌሁ።	105
የአምላክነቱ ባሕርይ እንዴት ነው?	106
ህላዌው ወይም ባሕርዩ አይመረመርም።	108
የምርመራ ጕዞ እልባት፣ በቤተ ክርስቲያን።	109
የብሑተ ሀሉና ሕይወት ወይም ህላዌ መገለጽ መታወቂያና ግብር።	114
ኤልሻዳይና ይሆዋህ በግዕዝ ያህያ።	116
እግዚእናና መለኮት።	119
ኩነታዊ ህልውናው።	129
የባሕርይ ግብር «ባሕርይ በግብር አቋም»።	135
የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም።	151
ትምህርታዊ መለኪያ።	159

3ኛ ታላቅ ክፍል።

የአካላተ ሥላሴ የአብ፥ የወልድ፥ የመንፈስ ቅዱስ ሀሉና በትምህርተ መለኮት ገለጻ።	163
የአካል ስያሜ።	164
በዐለመ ግዘፍ የሚገኝ ማናቸውም አካል።	165
የግብር ስሞች።	168
የዐለመ መንፈስ አካል።	170
የሰው ነፍስ ወይም መንፈስ	172

www.ethiopianorthodox.org

የሰው ነፍስ በስመ ህላዌያት «አካል» መባልዋ እንዴት ነው? 175
ስለ እግዚአብሔር አካላት። 186
ይህ ማስረጃ በሚቀርብበት ጊዜ፣ ስለ ሚነሣው የውጥረት ጥያቄ። 189
ረቂቅ መንፈስ የሆነ ነዋሪ ሁሉ ለባዊ ነባቢ ሕያው ሆኖ ከተገኘ «አካል» ሊባል ብቃት አለው። 193
ኩነት። 195
አቃኒመ እግዚአብሔር «አስማተ አካላት ጽንዓን።» 197

4ኛ ታላቅ ክፍል።

የሥላሴን ትምህርት የገለጸ ማን ነው? 207
ሥላሴ ዋሕድ። 209
የሥላሴ አስማት በብሉይ ኪዳን። 211
መኑ ስሙ ወመኑ ስመ ወልዱ? 214
አስማተ ኩነታት። 216
እነዚህ ስሞች የሥላሴ መጠሪያ ከሆኑ፣ ከአካል ስሞች ልዩነት አላቸውን? 217
የአስማተ ኩነታት አቋምና ይዘት እንዴት ነው? 219
በአካላት ትምህርታዊ ይዘት ስለ ሥላሴ አካላት። 221
የቤተ ክርስቲያን መምህራን በዚህ ትምህርት። 223
በዐለመ መንፈስ ስለሚገኙና «አካል» ተብለው ስለሚጠሩት። 225
መሠረታዊ ሕይወት ስላለውና ስለሌለው አካል። 228
ህላዌ ዕፅ ህላዌ እንስሳ። 230
ነፍስ በምሳሌነትዋ የምትሰጠው ጥቅም እንዴት ባለ አኳኋን ይታይ ይሆን? 232
ነፍስ በአቋሟ በሥላሴ ኩነታት በአዎንታ ስለምትመሳሰልበት። 233
ተጋብኦ በተከፍሎ ወተከፍሎ በተጋብኦ። 237
በነፍስ ኩነታትና በቅድስት ሥላሴ መካከል ያለው መለያ። 239
የምሳሌን አያያዝ ባለማወቅ ከሚመጣ ስሕተት መጠበቅ ያስፈልጋል። 241
ኩነታት ለየአካላቱ ከዊን ስለመሆናቸው። 244
እኛ ኩነታት የምንላቸው ሁሉ ከየሊቃውንቱ ልዩ ልዩ አባባሎች አላቸው። 245
የቀደሙት ሊቃውንት አንዳንድ ጊዜ። 249
ሊቃውንት በቅኔና በግጥም ስለ ኩነታት የተናገሩት። 252
ተዋሕዶተ ህልውና። 254
ኩነታት መለያየትና መከፈል ሳይኖርባቸው የነበሩ ናቸው። 256
የአስማተ ኩነታት በቦታው ተጠብቀው መገኘት። 261
ወልዶሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ በማለት ሊነገር እንደማይገባ። 264
በዚህ ላይ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት አምልተውና አስፍተው የገለጹት ትምህርት። 266
«ፈትል ሥሉስ ኢይትበተክ፣ ሥሉስ ሆኖ የተከረረ ፈትል አይበጠስም።» 269
የአካላቱ በኩነታት መገናዘብ፣ ተዋሕዶተ ሥላሴ ስለመሆኑ። 271
ተዋሕዶተ ሥላሴ በህልውና። 275
ዕሪና ሥላሴ /የሥላሴ እኩልነት/ በባሕርይ /በባሕርየ መለኮት/። 282
ሥላሴ በምን ይመሳሰላሉ? 285
የሥላሴ አካላት በአንድ ዕሪና በጋራ መተካከል መታወቅ። 287
ሦስቱ ሕያዋን አካላት አንድ ሕይወተ ባሕርይ ስለመባላቸው። 295
ሥላሴ በአንድ መለኮታዊ ፈቃድ። 299

5ኛ ታላቅ ክፍል።

ተከሥቶ ህልውና በሥላሴ ወይም ተግህዶተ ሥላሴ። 305
የጸአት «የመውጣት» አቋም እንዴት ነው? 307
ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ስለ መውጣታቸው። 308
ይወልደዋል አይቀድመውም፣ ያሠርፀዋል አይቀድመውም። 312
ሰፋ ላለው ትምህርት መክሥት እንዲሆን የቀረበ ጥያቄ። 314
ተዋሕዶተ መለኮት በህልውና መገናዘብ ትምህርት እንዴት ይታወቃል? 318
እግዚአብሔር አብ መሠረት በሆነበት አገባብ እንዴት ነው? 325
እግዚአብሔር አብ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን አስገኛቸው። 326
የነገረ ነፍስ አቋም ምሳሌ ውስጣዊ ምሳሌ። 330
የቃል ከአብ ልብነት መውጣት እንዴት ነው? 334
ከልብ ወጣ ተብሎ የሚነገር የእስትንፋስ ጸአት እንዴት ነው? 338
የብርሃን ወይም የፀሐየ ጽድቅ ምሳሌ። 340

www.ethiopianorthodox.org

የእግዚአብሔር እስትንፋስ መንፈስ ቅዱስ የፀሐየ ጽድቅ ላህብ፥ /ዋዕይ/ ነው። 349
የአብ ቃልና እስትንፋስ የተባሉ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ቀላይ ወይም ባሕር፥ ስለመባላቸው። 352
የአብ ቃልና የአብ እስትንፋስ አወጣጥ በእሳት ምሳሌ ስለ መገለጹ። 353
የውኃ ኩነታትና የእሳት ኩነታት እንደ ፀሐይ ኩነታት ናቸው። 356
ቃልና እስትንፋስ እንደ አብ አካላውያን ናቸው። 358
ዘርእየ ኪያየ፥ ርእዮ ለአብ /እኔን ያየ አብን አይቶአል። 366
አተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን። 372
መንፈስ ቅዱስ በሚከተሉት ግብራት ሁሉ ይገኛል። 378
የሥርዓተ ተሰምዮ ትምህርታዊ አቋም። 386
ሠርቅና ልደት በተዛመዱበት ዘይቤያዊ ፍች። 389
አንዱ ልጅ በአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን። 393
«ሠረፀ፥ ወጣ፥ ሠርፅ፥ መውጣት» በሚሉ ቃላት መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ተረክቦ/ እንዴት ነው? 398

6ኛ ታላቅ ክፍል።

የሥላሴ የግብር ስሞች። 415
የግብር ስም የተባለበት አብነት እንደምንድን ነው? 416
ልዩ የግብር ስም ስለ መባሉ። 421
ልዩ የግብር ስም። 422
የጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ገለጻ። 426
የግብር ስሞች በአስማተ አካላት መታወቅ፥ የአስማተ አካላት ሥርዓት አቋም መባሉ። 429
የግብር ስም ለአካል ህላዌ የግብር ስም መባሉ እንደምን ባለ ሁኔታ ሲታይ ነው? 433
በጠቅላላው ነጥረው የተገኙ ፍሬ ነገሮች። 437

7ኛ ታላቅ ክፍል።

እግዚአብሔር ወደ ሰው ተመለከተ። 445

www.ethiopianorthodox.org

1ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

ኤሊሁም የተባለ የኢዮብ ወዳጅ እንዲህ ይላል።
«በእግዚአብሔር ዘንድ የሚያስፈራ ግርማ አለ።
ሁሉን የሚችል አምላክን እናገኝ ዘንድ አንችልም።»
ኢዮብ 37፥12፡13።

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

እግዚአብሔርን እንዴት እናገኘዋለን?

በመሠረቱ ማንም ወይም ማናቸውም ቢሆን፥ የልዑል እግዚአብሔርን ህላዌ መለኮትና ህሉና ሥላሴን በጠቅላላው የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገር፥ ለማወቅና ለመረዳት ዐውቆም እንዲህ ነው ብሎ ለማስረዳት እንደማይቻለው፥ ከጥንት ጀምሮ ከነበሩት አበው ከነቢያትና ሐዋርያት ከኋላም ከተነሡት ሊቃውንት አንድ ድምፅ ብቻ ይሰማል፤ ተሰምቶአልም።

1ኛ፥ የኢዮብ ጓደኛ የሆነ ሶፋር የተባለው ናዕማታዊ ስለ ህላዌ እግዚአብሔር ሲናገር፦ «የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገር ልትመረምር ትችላለህን? ሁሉን የሚችል አምላክንስ ልትመረምር ትችላለህን?» ብሎአል። ኢዮብ 11፥7-12።

2ኛ፥ ሐዋርያው ጳውሎስ «ዘባሕቲቱ ብፁዕ ወኃያል ንጉሠ ነገሥት ወእግዚአ አጋእዝት፤ ውእቱ ባሕቲቱ ዘኢይመውት ወቦቱ ብርሃን ዘኢይጠፍእ እምቅድመ ዓለም አልቦ ዘርእዮ ሰብእ ወአልቦ ዘይክል ርእዮቶ፦ ብቻውን ብፁዕ የሆነ ገዥ የነገሥታት ንጉሥና የጌቶች ጌታ ያሳያል። እርሱ ብቻ የማይሞት ነው። ማንም ሊቀርበው በማይችል በብርሃን ይኖራል። አንድ ሰው እንኳ አላየውም። ሊያይም አይቻለውም»' ብሎአል። 1ጢሞ. 6፥16።

ደግሞ ብቻውን አምላክ ለሚሆን ለማይጠፋው ለማይታየውም ለዘመናት ንጉሥ ምስጋና ክብር እስከ ዘላለም ድረስ ይሁን። ይላል። 1ጢሞ. 1፥17። ዳዊትም ደመናና ጭጋግ በዙሪያው ናቸው አለ፤ ጽድቅና ፍርድም የዙፋኑ መቀመጫ ናቸው። መዝ. 97፥2።

እንደዚሁም ሁሉ ታላላቅ የቤተ ክርስቲያን የትምህርተ መለኮት አበጋዞች ሊቃውንት፥ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ተናግረዋል። ባስልዮስ ኤጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ እንዲህ ይላል፦ «ለእመ ተጋብኡ ኅቡረ መላእክት ወሊቃነ መላእክት በበዘመዶሙ ወበበሥርዓቶሙ ዘምስለ ኵሎሙ ፍጡራን አሐተኔ፥ ኢይክሉ ይርከቡ ኀዳጠ እምአእምሮተ ህላዌሁ ለእግዚአብሔር። መላእክትና የመላእክት አለቆች ሁሉ በየወገናቸው በየሥርዓታቸው ፍጡራን ከሆኑት ሁሉ ጋር አንድ ላይ በአንድነት ቢሰበሰቡ፣ የእግዚአብሔርን ህላዌ በጥቂቱ እንኳ ሊያገኙት አይችሉም» ይላል። ሃይ አበ ባስልዮስ ገጽ 11፥ ክፍል 4 ቍጥር 14።

ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ኤጲስ ቆዶስ ዘቂሣርያ ወቀጳዶቅያ፦ «እፎኑመ ነአምር ምሥጢሮ ለፈጣሪ ዘኢተፈጥረ ዘይትሌዐል ኵሎ ሕሊናተ፤ ያልተፈጠረና ከአሳቦች ሁሉም በላይ ከፍ ከፍ ላለ ፈጣሪ እኛ ምሥጢሩን እናውቅ ዘንድ እንዴት እንችላለን?» በማለት ተገርሞና ተደንቆ ይናገራል።

ሃይ አበ ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ኤጲስ ቆጳስ ዘቂሣርያ ወቀጳዶቅያ፦ ገጽ 41 ክፍል 2 ቍጥር 16። ሃይ. አበ. ባስልዮስ ዘቂሣ ገጽ 110 ክፍል 4 ቍጥር 3፤4።

ዳግመኛም ይኸው ሊቅ «ሶበሰ ክህልነ ኀሢሦቶ ወአእምርናሁ እምአሕፀፅነ ዘህየ ዕበዮ ለመንፈሳዊ»

www.ethiopianorthodox.org

በምርምራችን ተመራምረን ፈልገነው ብናውቀው ኖሮ፣ ከወዲያ ያለውን የመንፈሳዊን «ህላዌ አቋም» ፍጹምነትና ታላቅነት ጉድለት እንዳለው አድርገን ባስገመትነው ነበር» ብሎአል።

ጎርጎር. ሃይማ. አበ. ጎርጎ. መንክራት ገጽ 41 ክፍል 2 ቍጥር 16።

ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፡- «ለእመ ሐተትነ ዕበዮ በነገር እስመ ሕሊና ይደክም ወየሐፅር እምአእምሮተ መለኮቱ ዘኢይትረከብ፤ ወቃልሂ ኢይክል ይክሥት ዘኢከህለ ነጽሮቶ ሕሊና፡- ታላቅነቱን በነገር ብንመረምር የማይደረስበት መለኮቱን ከማወቅ፣ ሕሊና ይደክማል ያጥራልም፣ ቃልም ሕሊና ያላየውን ሊገልጠው አይችልም» ብሎአል።

ዳግመኛም፡- «ቦኑ ይትከሀለነ ንጠይቅ ስፍሐ ሰማይ ወዕመቀ ቀላይ፡- እስመ ኢንክል ንጠይቅ ኅዳጠ እምፍጡራን፥ እፎመ ይትከሀለነ ንብጻሕ ኀበ አእምሮተ እግዚአብሔር፡- በውኑ የሰማይ ስፋትን የውቅያኖስ ጥልቀትን ለመረዳት ይቻለን ይሆን? ታዲያ ከፍጡራን በጥቂቱ ለመረዳት የሚሳነን ከሆነ፤ እግዚአብሔርን ወደማወቅ እንዴት እንደርሳለን?»

እንደዚሁም ይህ ሊቅ «እመሰ ይርህቀ ለሕሊናነ አእምሮተ ምግባራት ዘንጼጽሮሙ ወኢንክል ተናግሮ ዘከመ ድልወቶሙ፤ እፎኑመ ንትሀበል ለተናግሮ ዘኢያእመርነ። የምናያቸው ሥራዎችን ለማወቅ ለሕሊናችን የሚርቀው ከሆነ፤ ስለ እነርሱ እንደሚገባ ለመናገር የሚሳነን ከሆነ፤ ያላወቅነውን ለመናገር እንዴት እንደፍራለን?» ብሎአል።

ሃይ አበ ባስልዮስ ገጽ 110፣11 ክፍል 4 ቍጥር 3፣12፡4።

ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ እግዚአብሔር ጠቅላላ ህላዌና ስለ ባሕርዩ ግብር ሲናገር የእግዚአብሔርን ባለጠግነትና ጥበብ ዕውቀቱም እንዴት ጥልቅ ነው? ፍርዱም እንዴት የማይመረመር ነው? ለመንገዱም ፍለጋ የለውም። የጌታን ልብ ያወቀው ማነው? ወይስ አማካሪው ማን ነበር? ወይስ ብድራቱን ይመልስ ዘንድ ለእርሱ አስቀድሞ የሰጠው ማን ነው? ሁሉ ከእርሱና በእርሱ ለእርሱም ነውና፣ ለእርሱ ለዘላለም ክብር ይሁን እያለ በመደነቅና በመገረም ምስጋናን ብቻ ያቀርብለታል። ሮሜ 11፥33-36።

ዮሐንስ አፈ.ወርቅ፡- «እስመ ኢይትከሀሎ ለልሳን ይንብብ በእንቲአሁ፣ ከመ ድልወቱ ወሕሊናሂ ኢይክል ሰሚያቶ ኀድግሰ ልሳነ፣ ሕሊና ልብኒ ዘይከብር እምኔሁ፣ ኢይጤይቅ ምንተኒ እምኔሁ ...እስመ ንሔሊ በእንቲአሁ በብዙኅ ሐተታ ሎቱ ስብሐት ወንስዕን ፈክሮ፡- ስለ እርሱ «እግዚአብሔር ህላዌ» እንደበት ሊናገር አይቻለውም። የአንደበትን «አሳብም» ሊሰማ እንኳ አይቻለውም። የልብ ሕሊናም «አሳብም» ሊሰማ እንኳ ማለት የልሳንን ሁኔታ ተውና፣ ከእርሱ «ከልሳን» የከበረ የልብ ሕሊና አሳብ እንኳ ከእርሱ መረዳት ያቅተዋል ክብር ምስጋና ይሁንለትና ስለ እርሱ «እግዚአብሔር» በብዙ እንመረምራለን፤ ዳሩ ግን መተርጐሙ ያቅተናል» ብሎአል። ድርሳን ዘዮሐ አፈ.ወርቅ ገጽ 24 ድርሳን 2።

ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራ፡- «እስመ እግዚአብሔር ኢይትረከብ በሕሊና እንበ እመሕያው፤ ወሕሊና እጓለ እመ ሕያው ኢይረክብ መለኮተ፤ ወህላዌ መለኮት ርኁቅ እምሕሊና እጓለ እምሕያው ወይትሌዐል ኩሎ ሕሊናተ ፈድፋደ። እግዚአብሔር በሰው ልጅ አሳብ አይገኝም፤ የሰው አስተሳሰብ መለኮትንና ህላዌ መለኮትን ሊያገኝ አይችልም። የመለኮት ህላዌ ከሰው ልጅ አስተሳሰብ የራቀ ነውና፣ ከአሳቦች ሁሉም ይልቅ፣ በጣም ከፍ ከፍ ያለ ነውና» ብሎአል። ሃይ. አበ. ቴዎዶጦስ. ዘዕንቄራ ገጽ 171 ክፍል 1 ቍጥር 2። ርቱዐ ሃይማኖት ም. 3 ክፍል 2 ም. 22።

<u>በምዕራፍ 1 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ጥቅሶች</u>።

1. ሃይማ.አበ. ባስልዮስ ኤጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ ገጽ 111 ክፍል 4 ቍጥር 14።
2. ሃይማ.አበ. ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ኤጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ ወቀጰዶቅያ፡- ገጽ 41 ክፍ2 ቍጥር 16።
3. ሃይማ.አበ. ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 110 ክ.4 ቍጥር 3፣12፡4።
4. ዮሐንስ አፈ.ወርቅ ድርሳን ገጽ 24።
5. ሃይማ. አበ. ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራ ገጽ 17 ክፍል 1 ቍ 2 ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 110 ክ4 ርቱዐ ሃይማኖትም ያልታተሙ ምዕ. 3 ክፍል 2 ም. 22.2።

ርቱዐ ሃይማኖትም፡- «ኦ ብእሲ በመኑ ታስተማስሎ ለዘኢ ይትማሰልዎ ፍጥረታት ወዘከመ እፎ ትሄልዮ ለዘኢ.ት ሄለይ። ኢይደሉ ያስተዐርይዎ በፍጡራን በመኑሂ ኢ በመብረቅ በእንተ ግርማሁ፡- ወኢ በፀሐይ በእንተ ልዑል ብርሃኑ ኢበሰማይ በእንተ ልዕልናሁ ወኢ በምድር በእንተ ራኅቡ፡- ወኢ በባሕር በእንተ ዕመቁ፣ ወኢ በእሳት በእንተ ዋዕዩ። ኢ በነፋስ በእንተ ርቀቱ ወፍጥነቱ ወኢ በምንትኒ ኢይትረከብ በእንተ ጥያቄ መለኮቱ ለእምላከ ጽድቅ፣ ኢተውህበ ለፍጥረት ያእምር መነሂ ወመኑሂ። ወበ እንተዝኬ ኢይደሉ ንኅሥሥ ከዋኔሁ ለዘኢይትዓወቅ ኩነቱ።

ሰው ሆይ፥ ፍጥረታት ለማይመስሉት በምን ታመሳስለዋለህ? የማይታሰበውንስ እንዴት አድርገህ ልታስበው ትቃጣለህ?

በፍጡራን ሊያስተካክሉት የሚገባ አይደለም፤ በምንም በማናቸውም ስለ ግርማው በመብረቅ፣ ከፍተኛ ስለሆነው ብርሃኑ በፀሐይ፥ ስለ ልዕልናው በሰማይ፥ ስለ ስፋቱ በምድር፥ ስለ ጥልቀቱ በባሕር፥ እሳት ስለማቃጠሉ በእሳት፥ ስለርቀቱና ስለ ፍጥነቱ በነፋስ፥ ወይም በማናቸውም ቢሆን የእውነት አምላክን መለኮትነት ሊያስረዳ ይችላል ተብሎ አይታሰብም።

ይህ ለፍጥረት ያልተሰጠውና፣ በምንም በማናቸውም ሁኔታውን ለመረዳት አይቻልም፤ ስለዚህም ሁኔታውን ለመመርመር አይቻልም»።

ምዕራፍ ሁለት።

እግዚአብሔርን እንዴት እናገኘዋለን? የሚል ጥያቄ ሌላ ጥያቄ ፈጥሮ መዘዝ ያመጣ የለም ወይ?

እነዚህ በቅዱሳት መጻሕፍት የተነገሩትንና ከቤተ ክርስቲያንም የተነሡት አበው መምህራን፡- የገለጹት ትምህርት፥ በቤተ ክርስቲያን የታወቀና የተከሠተ ነው እንጂ፣ አዲስ ነገር አይደለም።

ነገር ግን እነዚህ ከቅዱሳት መጻሕፍት መምህራንና ከእነርሱም ቀጥለው የተነሡት ሊቃውንት በትምህርተ መለኮት ገለጻ ውስጥ የእግዚአብሔር ህላዌና የኅብረተ ሥላሴ የባሕርይ አኗኗር ሊታወቅ አይችልም ማለታቸው፥ ስለምንድን ነው?

www.ethiopianorthodox.org

እንዲህ እያሉ መናገራቸው ፈጽማችሁ ስለ እግዚአብሔር ህላዌ አትመርምሩ አትፈልጉ ማለታቸው አይሆንም ወይ? ደግሞ እንዲህ ተብሎ መነገሩ ማሰሪያና ርካታ ካላገኘ በቀር፥ ለማያርፍ ለሰው ልብ ሊገታውና ሊያቆመው ይችላል ወይ? እንዲያውም ካላገኘ በቀር፥ ለማያርፍ ለሰው ልብ ከዚህ አስቀድሞ ይልቁን ርካታና ማሰሪያ ካላገኘ፥ ለማያርፍ ለሰው ልብ ከዚህ አስቀድሞ ያልተጠየቀውን ጥያቄ እንዲጠይቅ ቀስቃሽ ይሆን የለም ወይ? የሚሉ ጥያቄዎች እንደሚነሡ ግልጽ ነው።

ጥያቄዎቹ በዚህ ብቻ የተወሰኑ አይደሉም፡- እነዚህ የቅዱሳት መጻሕፍት አበውና የቤተ ክርስቲያን መምህራን እግዚአብሔርን ለማግኘት ለፍጡራን አይቻላቸውም በማለታቸው፥ ሌላ ጥያቄ ተፈጥሮ እግዚአብሔርን ፈልገው ሰዎች የማያገኙት ከሆነ፣ ቢመረመርም ህላዌውና ጠቅላላ ከዋኔው የማይደረስበት ከሆነ፣ ነገሩ እንዴት ነው? ሰዎች ቢፈልጉት ወይም ቢሹት የማይፈቅድና ራሱን ደብቆ መኖርን የሚወድ ቢሆን ነውን? እግዚአብሔር ተፈልጎና ተመርምሮ የማይገኝ ከሆነ፣ ምናልባት እርሱ ራሱ በህሉናው አቋም የማይኖር ቢሆን ነውን? የሚል የውጥረት ጥያቄ እንዳያስከትል የሚያስፈራ አይሆንምን? እያለ የመጽሐፍ ቅዱስ ተናጋሪዎችና የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የእግዚአብሔርን ህላዌና ጠቅላላ ሁናቴ ለማወቅ ለማንም አይቻልም ብለው እውነቱን በመግለጻቸው፥ የተቻቸውና እምነትን በሚያስፈራ የውጥረት ጥያቄ እንዳይወድቅ የሰጋ ሰው ተናግሮአል።

ይሁን እንጂ፥ እምነት በውጥረትና እንዲህ ባሉ ጥያቄዎች ይወድቃል ብለው ከሚፈሩ ሰዎች ትችት እንዳይነሣ ያሰጋ ይሆናል ተብሎ በመጽሐፍ ቅዱስ አበውና በቅዱሳን ሰዎች ዘንድ የተነገረው ግልጽ የሆነ ትምህርት፥ ተፈርቶ አይደበቅም። የእግዚአብሔር መንግሥት መሠረትዋ እውነት ስለሆነ፣ ርትዕትና ቀጥ ያለች ናትና፥ እምነት ተብሎ የሚታመንበት ነገር ከእውነት ውጭ ስላልሆነ፣ የመጣ ቢመጣ ተሸፋፍኖ የታሸገ እምነት ሊኖር ስለማይገባ፣ ምን ጊዜም እውነቱን ማመንና እውነቱንም በግልጽ ያለ ስጋት መታወቅና መነገር ይኖርበታል።

የሆነ ሆኖ እነዚያ ለእምነት አደገኞች ይሆናሉ ብለው በእምነት ላይ ውጥረት እንዳያደርሱ ተጠራጣሪዎቹ የፈሩዋቸውና የተሳቀቁዋቸው ጥያቄዎችም አስቀድሞ በመጽሐፍ ቅዱስ መልስ ተሰጥቶባቸው ይገኛልና፣ ስለ እነርሱ የተሰጠውን ብቻ በጥንቃቄና በማስተዋል ማየትና መገንዘብ አስፈላጊ ይሆናል።

የእግዚአብሔር ህላዌ ሊታወቅ አይቻልም በሚል ሰበብ፣ በእግዘአብሔር ህላዌ እምነት ላይ የውጥረት አደጋ ያደርሳሉ ተብለው ለቀረቡት ጥያቄዎች የተሰጡ የመጽሐፍ ቅዱስ መልሶች፡-

1ኛ፤ ፍጡራን እግዚአብሔርን ፈልገው መርምረውም የማያገኙት ከሆነ፣ እርሱ ፍጡራን ፈልገው እንዲያገኙትና እንዲሹት የማይፈቅድ ቢሆን ነውን? ማለት የገዛ ራሱን መደበቅ የሚወድ ቢሆን ነውን? ለሚለው ጥያቄ መልሱ እንደሚከተለው ሆኖ ቀርቦአል።

ሀ፥ ሰዎች እግዚአብሔርን እየፈለጉና እየመረመሩ እንዲያገኙት የሚወድና ፈቃዱ ያልተገደበ አምላክ ነው። እግዚአብሔር ሰዎች እንዲፈልጉት የሚገደዱበትን አእምሮ በልባቸው ውስጥ አሳድሮአል። ይህም እርሱን እንዲፈልጉትና እንዲሹት የሚገደዱበትን የአእምሮ ፍላጎትና መሻት በልባቸው ውስጥ በማሳደሩ ይታወቃል። ሰዎች እግዚአብሔርን እንዲፈልጉትና እንዲሹት የሚገደዱበትን የአእምሮ ፍላጎትና መሻት

ራሱ እግዚአብሔር ከውስጣቸው ለማኖሩ፥ ከዚህ ቀጥለን በምናቀርባቸው የተፈጥሮ የሁኔታ ማስረጃዎች ማየት ነው።

1፥ መጀመሪያ ነገር ሰው የሥነ ፍጥረት ውበት ሥርዓታቸውንና አቀማመጣቸውን ያያል። ስለዚህ እንዲህ አድርጎ የሠራቸውን ማን እንደሆነ ሊያውቅ ይሻል። ሠሪያቸውንም ፈጣሪያቸውንም ለማወቅ እንዲፈልጉ የእእምሮው ሕግ ያስገድዳቸዋል።

2፥ ሰው አካላዊ አቋሜን ካለመኖር ወደመኖር ያመጣሁ እኔ ራሴ ነኝ፥ የገዛ ራሴን የፈጠርሁ እኔ ራሴ ነኝ። አስቀድሜ ሰው እንድሆን የመረጥሁ፣ እኔ ራሴ ነኝ። ከልዩ ልዩ ዓለማት ይልቅ በዚህ ዓለም እንድኖር ወስኜ የመጣሁ፣ የሠራ አካላቴን በሙሉ ሁለንተናዬን የገነባሁ፣ እኔ ራሴ ነኝ፣ ለማለት እስካልደፈረ ድረስ፣ ሰው የገዛ ራሱ ከየት እንደመጣ አካላዊ አቋሙን በሙሉ ማን እንደፈጠረለት ማን እንደሠራለት ማን እንዳመጣው፣ ማንስ እንዳኖረው መመርመርና መፈለግ ፈልጎም ይህን ፈጣሪውንና ሠሪውን ማወቅና መረዳት የተፈጥሮ ግዳጁ ይሆናል።

3፥ ሰው ለአካላዊ አቋሙ አየር፥ ጤና፥ ምግብ፥ ልብስ፥ ብርሃን፥ መኖሪያ ማግኘት ያስፈልገዋል። እንግዲህ ሰው እነዚህን የተጠቀሱትን ካለመኖር ወደመኖር ያመጣኋቸው፣ የፈጠርኋቸውና በዚሁ ምድር እንዲኖሩ ያደረግኋቸው እኔ ራሴ በገዛ እጄ ነኝ። ለማለት እስካልቻለ ድረስ፣ እነዚህን ለሰብአዊ ሕይወቱ ኑሮ አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች አስቀድሞ ያዘጋጀለት ማን እንደሆነ፣ በሥርዓትም አሰናድቶ ያቀረበለት ማን እንደሆነ፣ ማወቅና መረዳት የተፈጥሮ ግዳጁ ሲሆን፣ ያ መጀመሪያ ካለመኖር ወደ መኖር ያመጣውና የፈጠረው ባለበትም አካላዊ አቋም ሠርቶ ያኖረው፣ ይህን ለሕይወቱ አስፈላጊ የሆነውን ሁሉ ፈጥሮ አሰናድቶ እንዳቀረበለት በሕገ ተፈጥሮው ያውቃል። እርሱን እንዲፈልገውና እንዲያገኘው ግዴታዊ የተፈጥሮ ሕግ ይሆንበታል። ሰው ስለ ራሱ የተፈጥሮ አቋም ሲመረምር፣ ሥጋ፥ ነፍስ፥ መንፈስ በተባሉ በሦስት ህላዌያት እንደተዋደደ ያገኛል። 1ተሰ. 5፥23።

4፥ በሥጋው፥ በነፍሱ፥ በመንፈሱ፥ በገዛ ራሱ ሊያስወግደው የማይችለው ችግር እንዳለበት ያያል።

1፥ ይኸውም በሥጋው ያለበትን ችግር የጠቀስን እንደሆን፣ የጤና ጉድለት፥ ሕማም፥ በሽታ ልዩ ልዩ ደዌ፥ ረሀብ፥ ጥም፥ እርዛት የዚህ ሁሉ ሥቃይ ይደርስበታል፣ በኑሮው ደግሞ ምድር እሾህና አሜከላ አብቅላበት ወዙን እያንጠፈጠፈ እንዲኖር ተደረገ። ሠርቶ እንጀራን ልብላ፣ ላግኝ ሲል ደግሞ፣ ከላይ የዝናብ እጦት ድርቅ፥ በረዶ ውርጭ፥ አመዳይ ሲሆንበትና ድካሙንና ልፋቱን መና ሲያደርግበት ሲያጠፋበት ያያል። ከዚህ በላይ ደግሞ እርሱን ያልፈጠሩት ሌሎች ፍጡራን አራዊት፥ መናፍስት ጨካኞች የሰው ልጆች በአጥቂነትና በሽማቂነት፥ በአስጨናቂነት፥ በአጥፊነትና በጉጂነት ሲያስፈራሩትና ሲያሰቃዩት ግፍም ሲፈጽሙበት ያያል።

www.ethiopianorthodox.org

እንግዲህ ሰው እንደዚህ ባለው ችግር ውስጥ፥ በሚገኝበት ጊዜ፣ የሚሸሽበትን የሚጠለልበትን የሚጠጋበትን ተገን ሲፈልግ ወደ ማን ነው የሚያየው? ወደ የት ነው የሚሸሸው? ምንድን ነው የሚያስበው? ማንን ነው የሚፈልገው? አግኝቶ ለማማረር ቢሆን፥ ለመውቀስም ቢሆን፣ ወይም ትድግናን ለመጠየቅ ቢሆን፥ መጀመሪያ ፈጥሮ ካለመኖር ወደመኖር ያመጣውን በዚህ አቋም እንዲኖር፥ በዚህ ዓለምም እንዲቀመጥ፣ ሕይወቱ የሚጠበቅበትን አስፈላጊ የሆነውን ሁሉ ያለ ንፍገት በልግሥና አዘጋጅቶ፥ አሰናድቶ ያቀረበለትን ፈጣሪውን ነው ለመፈለግ የሚገደደው?

2፥ ሰው በነፍሱ «በደመ ነፍስ» ያለበት ችግር፡-

ኀዘን፥ ጭንቀት፥ መከራ፥ ሥቃይ፥ ፍርሃት፥ ኃፍረት፥ ውርደት፥ ጥቃት የመሳሰለውም በዚህ ዓለም አኗኗሩ፥ ዘወትር ይደርስበታል። ይህንም ሁሉ ከውስጡ ይሰማዋል። ከዚህም የተነሣ በብዙ ይጨነቃል። አዞሮም ሲያይ ወደዚህ አስጨናቂ ዓለም ለምን እንደመጣ ማሰብ ይጀምራል። በዚህም ጊዜ፣ ያን ካለመኖር ወደመኖር አምጥቶ የፈጠረውን እንዲፈልገው ይገደዳል። ይህም በውስጡ ካለው ከአእምሮ ኃይል የሚመጣ የመፈለግ ግዴታ ነው።

3፥ ሰው በመንፈሱ የደረሰበት ችግር እንዳለ ከውስጡ ይረዳል። ይኸውም ሰው የእግዚአብሔርን ክብር በማጣቱ ካለበት ጉድለት የተነሣ የሚሰማው የሰውነቱ ቅሌት ነው። ደግሞ ኃጢአት ይሠራልና፣ ለኃጢአቱ ዋጋ የሚከፈል ዕዳ እንዳለበት በመረዳቱ ነው። እንደዚሁም በጽፈት ወይም በሕገ ጠባይዕ ለእርሱ የተገለጸውን ሕግ ለመጠበቅ ችሎታ የተሳነው በመሆኑ ነው። ኃይለኛ የሆነ የኃጢአት ውርስ፣ በሕገ ተፈጥሮ ያወቀውንና የወደደውን መልካምን ነገር መሥራት እንዳይችል ሆኖ፣ ያልወደደውን ክፉን ያደርግ ዘንድ ሲያስገድደው በማየቱ፣ ይልቁንም የዓለም ምኞትና ሰይጣን እየፈተኑ መንፈሱን ለመግደል ሲነሡበት በመገንዘቡ፥ በዚህ ሁሉ መከራና ጭንቀት ሲመጣበት ይመለከታል። በመጀመሪያ እነዚህ እላይ የተጠቀሱት አጥቂ የሆኑ ጠላቶቹን ለመቋቋም በራሱ ኃይል ሙከራ ያደርጋል። ነገር ግን እነዚህ አጥቂ ጠላቶቹ የሥጋና የደም አቋም ያላቸው ሳይሆኑ ረቂቃን መናፍስት ከመሆናቸው በላይ፣ ከእርሱ ዐቅም በላይ ስለሆኑበት፣ በምንም ሊቋቋማቸውና ሊያሸንፋቸውም አይችልም።

እንግዲህ ሰው እንደዚህ በሚሆንበት ጊዜ ምን ያስባል? ዝም እንዳይልና እንዳይቀመጥ እነዚህ የመንፈሱ ጠላቶች መንፈሱን ሊያጠፉበት ተቃርበዋል። በዚህም ጊዜ ሁናቴውን ያን መንፈሱን የፈጠረለት ፈጣሪን ያገኘው ዘንድ እንዲፈልገው ያስገድደዋል።

እግዚአብሔር ሰዎች እንዲሹት የሚገደዱበትን የአእምሮ ፍላጎት በልባቸው ውስጥ አስቀምጦባቸዋል። ስለዚህ እግዚአብሔር ሰው እርሱን ያውቀው ዘንድ የሚገደድበትን ሁናቴ በፊቱ እንዳኖረለት በግልጽ ተሰምቶታል። ይህ የማይካድ ተመርሆ ነውና፣ ዳሩ ግን ብዙ ሰው በዚሁ በተሰጠው መመሪያ ተጠቅሞ እግዚአብሔርን መፈለግ ለምን አቃተው? የሚል ጥያቄ ይኖራል።

አዎን፥ ሰው በዚህ ሁሉ ምክንያት ፈጣሪውን እግዚአብሔርን ለመፈለግና ፈልጎም ለማግኘት የሚገደድበት ሁናቴ ሲኖር ሳለ፣ ይህን ትቶ መሥመሩንም አቋርጦ የጀመረውን አስተሳሰቡን እመካከል ላይ ጥሎ፥ ልቡን በማጨለም ጥበበኛ ነኝ ሲል ስለ ሰነፈ ነው። አስገዳጅ በሆነ ልባዊ ተመርሆ ሊፈልገው የተነሣበትን ፈጣሪውንና የማይጠፋውን የእግዚአብሔርን ክብር በሚጠፋ በፍጥረት መልክና አምሳል ሊያገኘው ወደደና ስለዚህ ደግሞ በአሳቡ ከንቱ ሆነ። ሮሜ 11፥19-24።

እንግዲህ እግዚአብሔር ሰዎች እንዲሹትና እንዲፈልጉት የሚገደዱበትን የአእምሮ ፍላጎት በውስጣቸው እንዳሳደረባቸው በዚሁ ገለጻ አይተናል። ዳሩ ግን ደግሞ ሰዎች ቢፈልጉትና ቢሹትም ሊያገኙት ያልቻሉበት ምክንያት ፈጣሪያቸውን ፈልገው እንዲያገኙት የተገደዱበትን ቀጥተኛ የተመርሆ መሥመር መከተላቸውን ትተው፥ በአሳባሪ ጉደና አስተሳሰባቸውን ወደ ሌላ በመለወጥ ፍላጎታቸውን ወደሚጠፋ ፍጥረት በማዞራቸው፣ እርሱን ሲያጡት አየን። በመሠረቱ ግን እግዚአብሔር ሰዎች እርሱን እየፈለጉና እየመረመሩ እንዲያገኙት የሚገደዱበትን ሁናቴ ከልባቸው ውስጥ ማኖሩን በዚህ በቀረበው ማስረጃ ልንገነዘብ እንችላለን። መጀመሪያ ነገር ሰው በእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት ሰው ሆኖ እንዲፈጠር በተደረገ ጊዜ፣ ሰው ፈጣሪውን እግዚአብሔርን እንዲሻና እንዲፈልግ፥ ፈልጎም እንዲያውቀው፣ ከመንፈሱ ውስጥ ግዴታዊ ዕውቀት የተሣለበት መሆኑን መገንዘቡ ነው። ይህም ይረጋገጥ ዘንድ ሐዋርያው ጳውሎስ ብዙ ጣዖታትን ሲያመልኩ ላያቸው በጥበባቸውና በፍልስፍናቸው ለሚመኩ ለአቴና ሰዎች ቀጥሎ ያለውን ቃል እንደተናገራቸው እንመለከታለን። ዓለሙንና በእርሱ ያለውን ሁሉ የፈጠረ አምላክ እርሱ የሰማይና የምድር ጌታ ነውና፣ እጅ በሠራው መቅደስ አይኖርም። እርሱ ሕይወትንና እስትንፋስን ሁሉንም ለሁሉ ይሰጣልና፣ አንዳች እንደሚጐድለው በሰው እጅ አይገለገልም። ምናልባት እየመረመሩ ያገኙት እንደሆኑ፣ እግዚአብሔርን ይፈልጉ ዘንድ በምድር ሁሉ ላይ እንዲኖሩ፣ የሰውን ወገኖች ከአንድ ፈጠረ። የተወሰኑትን ዘመኖችና ለሚኖሩበት ስፍራ ዳርቻ መደበላቸው። ቢሆንም ከእኛ ከእያንዳንዳችን የራቀ አይደለም አላቸው። የሐዋ. 17፥33።

www.ethiopianorthodox.org

እንደዚሁም ደግሞ ሐዋርያው ጳውሎስ ለሮሜ ሰዎች በጻፈው መልእክቱ በተለይም የአሕዛብን እግዚአብሔርን ማወቅ አረጋግጦአል። እግዚአብሔር ስለገለጠላቸው ስለ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚቻለው በእነርሱ ዘንድ ግልጽ ነውና፤ የማይታየው ባሕርይ እርሱም የዘላለም ኃይሉ ደግሞም አምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ ከተሠሩት ታውቆ ግልጥ ሆኖ ይታያልና ብሎ በቂ ማስረጃ ሰጥቶበታል። ሮሜ 1፥19፤20። ይህን ተመርሆ ይዞ ለሚመረምር ሰው ልዑል እግዚአብሔር ራሱን ሊያሳውቅበት በፈለገው ገለጻ በዚህ ሁሉ ራሱን ያለምስክር እንዳልተወ አረጋግጦአል። ቤት ያለ ሠሪ ተሠርቶ አይገኝም ሕንፃም ያለ አናፂ ታንፆ አይገኝም።

ለ፥ እንደዚሁም ደግሞ፡- ሰዎች እግዚአብሔርን ቢፈልጉት የማያገኙት ራሱን መደበቅ የሚወድ አምላክ ቢሆን ነውን? ታዲያ ለምን አይታይም? የሚል ጥያቄ በዚሁ ጐን እንደነበረ እናስታውሳለን።

ምዕራፍ ሦስት።

እግዚአብሔር ራሱን መደበቅ የሚወድ አፋራም አይደለም።

ለዚሁስ መልሱ ምንድን ነው?

እግዚአብሔር አፋራምና ራሱን መደበቅ የሚወድ አምላክ አይደለም። መልሱ እግዚአብሔር ብርሃን ነው፥ ጨለማም የለበትም። የሚል ነው። 1ዮሐ. 1፥7።

እዚህ ላይ ግን ጠያቂው ደኅና አድርጎ ማሰብ ያለበት እግዚአብሔር በእግዚአብሔርነቱ የማይወሰን መሆኑን መገንዘብ ሲሆን፤ በሌላ ወገን ደግሞ የፍጡራን የተፈጥሮ አቋም ዐቅምና ችሎታ የተወሰነ የተመጠነ መሆኑን እመረዳቱ ላይ ነው።

እንግዲህ በግዘፍ ያለና በዐቅምና በችሎታ የተወሰነ የሰው አቅዋም እንዲህ ሆኖ ከተገኘ ዘንድ፥ የማይታይን፥ የማይወሰንን መለኮታዊ ባሕርይ ለመጨበጥና ለመወሰን የማይቻለው ሆኖ በመቅረት ይወሰናል። ስለዚህ የእግዚአብሔር ህላዌና ምሥጢር ለሰው የተሠወረ የተደበቀ ይሆንበታል።

እንደዚሁም ደግሞ የማይለወጥ የባሕርይ አምላክ ነውና፤ እንደ ፍጡራን ግዙፍ ሊሆንና በግዘፍ ሊወሰን የማይቻል ሲሆን፤ ሰው ግን ግዙፍና በማናቸውም ሁኔታ ራሱ ውሱን መሆኑን መርሳት የለበትም። ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ ሆኖ ተነግሮአል።

በ2ኛ ጥያቄ፡- ፍጡራን እግዚአብሔርን ፈልገውና መርምረው የማያገኙት ከሆነ፤ በህላዌው ህልው ሆኖ ማለት በራሱ አቋም ባይኖር ነውን? ወይም ራሱ የሌለ ቢሆን ነውን? የሚል ነው። ለዚሁ ጥያቄ በመጽሐፍ ቅዱስ በቂ የሆነ ማስረጃ ተሰጥቶአል። ይሁን እንጂ እንደዚህ ያለ ጥያቄ ከየት እንደመነጨ በቅድሚያ መረዳት ስለሚያስፈልግ፥ እንዲህ ብሎ የሚጠይቅ ጠያቂ ምን ዓይነት ሰው እንደሆነ መታወቅ ይኖርበታል።

አዎን፥ ምናልባት ያ ዳዊት በመዝሙሩ «ሰነፍ በልቡ እግዚአብሔር የለም ይላል» ሲል የተናገረበት፤ ሐዋርያው ጳውሎስም «እግዚአብሔርን ለማወቅ ባልወደዱት መጠን፤ እግዚአብሔር ለማያስተውል አእምሮ አሳልፎ ሰጣቸው» ሲል ከተናገረባቸው ወገኖች ሆኖ አእምሮው የተቀሰፈ ከሆነ፤ መቼም እንደዚህ ላለው የሚያስረዳ መጽሐፍና የሕሊና ሰው ስለማይገኝ፤ ከዚህ ዓይነቱ ሰው ጋር መናገር በከንቱ ጊዜን ማጥፋት ነው። መዝ. 13/14/፥1። ሮሜ 1፥28።

አዎን፥ እንደዚህ ያለ ሰው ስንኳን እግዚአብሔርና ህላዌ መለኮቱን ማወቅ ሊፈልግና የገዛ ራሱ ከየት እንደመጣ ሊረዳ የማይሻ አእምሮው የተቀሰፈ ነው።

ሐዋርያው ጳውሎስ እንደነዚህ ካሉት ከመራቅ በቀር ማስረጃን ማቅረብ እንደማያስፈልግ ምክሩን ሰጥቶአል።

በውሸት ዕውቀት ከተባለ ለዓለም ከሚመች ከንቱ መለፍለፍና መከራከር እየራቅህ የተሰጠህን አደራህን ጠብቅ። ይህ ዕውቀት አለን ብለው አንዳንዶች ስለ እምነት ስተዋልና። 1ጢሞ. 7፥20፤25። እንደዚሁም ከህዲን አንድ ሁለት ጊዜ ከገሠጽከው፤ እንዲህ ከሚመስል ራቅ ብሎአል። ቲቶ 3፥10፤11።

ጌታችንም በወንጌል፡- ተመልሰውም እንዳይነክሱአችሁ የተቀደሰውን ለውሾች አትስጡ። በእግራቸውም እንዳይረግጡት ዕንቈቻችሁንም በእሪያዎች ፊት አትጣሉ ብሎ አስጠንቅቆአል። ማቴ. 7፥6።

ስለዚህ ነው እንደዚያ ላሉ ጠያቂዎች ከመረዳት ውጭ ስለሆኑ፤ አስረዳለሁ ብሎ መጣር ከንቱ ነውና፤ በከንቱ ከመድከም ማንነታቸው መታወቅ አለበት የተባለው።

ይሁን እንጂ ጥያቄው በደፈናው መጠየቅ የለበትም አይባልም። ብዙ ሰው በሕሊናውና እግዚአብሔር በልቡ ውስጥ ባስቀመጠለት እግዚአብሔርን የማወቅ ዕውቀት የገዛ ራሱንና ሌሎችን ፍጥረታት የፈጠረ ፈጣሪ እንዳለ ዐውቆ ሳለ፤ የፈጣሪው ህላዌ «አኗኗር» እንዴት እንደሆነ፤ ባሕርዩም እንደምን ያለ እንደሆነ ቢመረምር፤ ለመረዳት የሚሳነውና ይህን ለመረዳት መንገድ የጠፋበት ሰው ይኖራል። እንደዚህ ላለ ሰው የትምህርተ መለኮት ተመርሆ ሊሰጠው ይገባል። የፈለገውን ጥያቄ ቢጠይቅ፤ ከመጽሐፍ ቅዱስና ከቤተ ክርስቲያን አባት ሊቃውንት መልሱ እየተዘጋጀ ቀርቦለታልና ሊጠቀምበት ይችላል። የእግዚአብሔርን ህላዌ በምርምር ፈልገው ሊያገኙት አይቻልም ሲሉ የተናገሩለትንም ለመረዳት ተስፋ አለው።

ጳውሎስና በርናባስ አሕዛብን ሲያስተምሩ ሰማይንና ምድርን ባሕርንም በእርሱ ያለውንም ሁሉ፥ ወደፈጠረ ወደ ሕያው እግዚአብሔር ተመለሱ... እርሱ ባለፉት ትውልዶች አሕዛብን ሁሉ በራሳቸው ጐዳና ይሄዱ ዘንድ ተዋቸው። ከዚህም ሁሉ ጋር መልካም ሥራ እየሠራ ከሰማይ ዝናምን ፍሬ የሚሆንበትንም ወራት ሲሰጠን ልባችንም በመብልና በደስታ ሲሞላው ራሱን ያለምስክር አልተወም። እያሉ በአስተማሩት ተገልጾአል። የሐዋ. 14፥15-18።

ሐዋርያው የዚህን ሁናቴ ሲያረጋግጥ «እስመ ለኵሉ ቤት ሰብእ ይገብር ወለኵሉሰ እግዚአብሔር ገብሮ፥ ቤትን የሚሠራ ሰው ነው፤ ሁሉን የሚሠራ ግን እግዚአብሔር ነው። ብሎ አስረጅን ምሳሌ አቅርቦ አስተምሮአል»። ዕብ. 3፥3።

እነዚህ ማስረጃዎች ብቻ ሳይሆኑ፤ «ሕይወትም ሁሉ እግዚአብሔርን ትገልጣለች»። ሕያው አድራጊ የሆነ ፈጣሪ ራሱ ሕያው ሆኖ ባይሆን፤ ፍጥረታት ሕይወት ሊኖራቸው አይችሉም፤ ወይም ሕያዋንም አይሆኑም ነበርና፤ ሊኖሩም

www.ethiopianorthodox.org

አይችሉም ነበር። ይኸውም ቸር በሆነ ልቡ በቃሉ በእስትንፋሱ የራሱን ሕያውነት ሲገልጽ በሰማይ በምድር ያሉት ሕያዋን በራሱ ሕይወት መሠረት ፈጥሮአቸው ይገኛልና ነው።

ዳዊት:- «ማህሉ ለእግዚአብሔር መልዐ ምድረ፤ ወበቃለ እግዚአብሔር ፀንዐ ሰማያት ወእምእስትንፋሰ አፉሁ ኵሉ ኃይሎሙ:- የእግዚአብሔር ቸርነት ምድር ምላች በእግዚአብሔር ቃልም ሰማያት ጸኑ፤ ኃይላቸውም በአፉ እስትንፋስ ነው»። ይላል። መዝ. 32/33/፥6።

ሐዋርያም በእርሱ እንኖራለን፤ በእርሱም እንቀሳቀሳለን እያለ ያስረዳል። የሐዋ. 17፥24፤28።

እነሆም ከዚህ ሁሉ እግዚአብሔር በህላዌው ህልው ሆኖ እንደሚኖር ታውቆአል። ከዚህ አስቀድመን እንደተናገርን ጠያቂው እግዚአብሔርን ቢፈልጉት ባለመገኘቱ ምናልባት ባይኖር ይሆናል ብሎ በቅንነት ቢጠይቅና በጥያቄው ህልዎተ እግዚአብሔርን ለመረዳት የሚሻ ከሆነ ግን፥ የቀረቡለት ማስረጃዎችን ቢመረምራቸው፤ ከልቡም ቢያገናዝባቸው፤ ሊጠቀምባቸው እንደሚችል አያጠራጥርም። ነገር ግን የቅዱሳት መጻሕፍትና አበው ሊቃውንት ማንም ቢሆን ተመራምሮ የእግዚአብሔርን ህላዌና ጠቅላላው የእግዚአብሔርን ሥራና ባሕርይ ሊያገኝ አይችልም ሲሉ በመስማቱ እግዚአብሔር የለም ለማለት የቃጡ መስሎት፤ በዚህም ለፍላጎቱ ዕድል ያገኘ የመሰለው ሸማቂ ከሆነ ግን፤ በአእምሮው የስንፍና መቅሰፍት ይወድቅበታልና አድብቶ በሚጠብቀው ዕድል ከዚህ አንዳች ውጤት አያገኝበትም:- እግዚአብሔር እግዚአብሔር ነውና፤ እግዚአብሔርን ብንክደው ይክደናል፤ እኛ ባናምነው እርሱ በእውነቱ ይጸናል፤ ራሱን መካድ አይቻለውም ሲል ሐዋርያው የሰጠው መመሪያ ምን ጊዜም እውነት እንደሆነ ይጸናል። 1ጢሞ. 2፥13።

እንደነዚህ ላሉት ቅዱስ ቄርሎስ:- «ለዐላውያንኬ አረሚ ጠቢባኖሙ ወመምህራኖሙ ያስተናክሩ ሥነ ባህሎሙ። ወፈድፋደሰ ጳህቅ ውእቱ በኀቤሆሙ ባህለ መምህሮሙ ወበዐበድ ቢዳት ቃላት ይትቀሐዉ። ወበዘባህሎሙ ምክህ ይትዔበዩ። ወለሐሰቶሙ በአምጣን ወበመሥፈርት ያስተጠዐጥኡ ወያሞግሱ በኀቤሆሙ ወኢምንት ዘአልቦ ጳህቀ ጽድቅ ወይደውዩ እምሃይማኖት ርትዕት እንተ እግዚአብሔር። በአማን ይቤ ቅዱስ ጳውሎስ ከንቶ ኮነ ልበሙ ወጸልመ ሕሊናሆሙ ዘአልቦ ጥበብ። እንዘ ይመስሎሙ ዘይጠበቡ ዐብዱ።

አረማውያን ጠቢባኖቻቸውና መምህራኖቻቸው የባህሎቻቸውን ይዘታ ያደንቁላቸዋል። ይልቁንም ደግሞ የመምሮቻቸው አባባል በእነርሱ ዘንድ በጣም ድንቅ ነው። በአወዛጋቢዎች ቃላት ይነታረካሉ። በባህላቸውም ተመክተው ይታበያሉ። ውሸታቸውንም በቍጥር በሥፍር እያጣፈጡ ያሞግሳሉ። በእነርሱም ዘንድ ስለ እውነት የሚተጉበት ነገር ሳይኖር፤ ኢምንት በሆነ ነገር ቅን ከምትሆን ከእግዚአብሔር እምነት ውጭ ይታመናሉ። በእውነቱ ስለ እነርሱ ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ ብሎአል። ልባቸው ከንቱ ሆነ፤ አንዳች ጥበብ የሌለው ሕሊናቸውም ጨለመ፤ ተጠበብን ሲመስላቸው ሰነፉ» ቄር. 34። ለጳላድዮስ 2።

እንግዲህ እላይ ለተጠየቁት የምርምር ጥያቄዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ የተሰጠ ማስረጃ ካየን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ መምህራንና ሊቃውንት ማንም ሰው የእግዚአብሔርን ህላዌ መርምሮ ለማወቅ አይቻለውም ማለታቸውና፤ ትክክለኛና እውነተኛ ገለጻ ነው ከማለት ወደ ኋላ አንልም።

ይኸውም የሊቃውንቱ ገለጻ፥ እውነት መሆኑን ማንም ሰው ማወቅ ስላለበት ነው። እነርሱ እውነትነቱን ለመረዳት እየተመራመሩ ከደከሙ በኋላ፤ ከዐቅማቸው በላይ ሆኖ ፈ(ል)ሰፍናአቸው መቅረቱን ተረድተውና አረጋግጠው ሊመሰክሩና ሊያስታውቁ በቅተዋል። ምክንያቱም፤ የእግዚአብሔርን አኗኗር ለማወቅ ፈልገው ድካው ዳርቻው የማይታወቅ የማይወሰን የማይደፈር ሆኖባቸው በመመለሳቸው፤ አንድ ውጤት አግኝተውበታል። እርሱም ሊወሰን ሊመጠን ሊጨበጥ የማይቻል አምላክ መሆኑን ማመናቸው ነው። ስለዚህ የአምላካችን ህላዌ በሰው አእምሮ ተመርምሮ የማይደረስበት ነው ብለው፥ እምነታቸውን ማስታወቃቸው የተገባ ነው። ምክንያቱም ይኸው ራሱ እምነት ነውና። ይህንኑ ማንም ሰው ማወቅ ስላለበት፤ እውነቱን ገልጸው ማረጋገጥ አስፈላጊያቸው ሆኖ አግኝተዉታል።

አሁንም ቢሆን እነርሱ በራሳቸው ምርምር ተጕዘው በመጨረሻ መረዳት ፈ(ል)ሰፍናአቸው መቅረቱን ከተገነዘቡ በኋላ፤ የተረዱትን ሲገልጹ፤ የሰጡትን ማረጋገጫ ጥሶ አልፎ፥ መርምሬ ዐውቃለሁ የሚል ሰው አይኖርም። ቢኖርም ቢሞክርም እነርሱ እስከደረሱበት ብቻ ደርሶ ወደፊት መቀጠል ተስኖት ይመለስና የእነርሱን ማስረጃ እውነት እንደሆነ ተመልሶ ያረጋግጣል። በሰው አእምሮ የማይወሰን አምላክ ብሎ ማመን ሊወስኑት ላለመቻላቸው ራሱ ምክንያት ስለሆነ፤ ይኸው ሁኔታ ራሱ አንድ የእምነት ሂደት ነው። መርማሪው ሰው የማይወስነውን የአምላክን ምልዐት፥ ፍጡር በሆነ ዕውቀቱ ሊጨበጥ አለመቻሉን ይረዳበታልና። አለመቻሉን መረዳቱ ራሱ እምነት ነው። ከዚህ በኋላ ልዑል እግዚአብሔርን የማይታይና የማይወሰን ፈጣሪ እንደሆነ ያለ ጥርጥር ያምናል። በዚህ እርምጃ መንገድ የሄዱ አሉ። ብዙዎችም ተጠቅመውበታል።

ለምሳሌ:- ሕርያቆስ «ኪራኮስ» የተባለ ሊቅ:- ይህን ሁኔታ ከራስ ድካምና ከዐቅም ማነስ ህላዌ እግዚአብሔር ለመወሰን አለመቻሉን እንደተማረበት ገልጾአል።

«ሶበ እሔሊ ዘንተ ይፈቅድ ሕሊናየ ይዕርግ ላዕለ፤ ወይፃእ በሥዉር ወይቅላዕ መንጦላዕተ ምሥዋራቲሁ ለሕያው ወይፈርህ እምነደ እሳት ወኢይበጽሕ እስከ መንፈቀ መንፈቆሙ ለአየራት።

ወሶበ እሔሊ ዘንተ ይፈቅድ ሕሊናየ ይፀዓን መትከፈ ነፋሳት ወይስርር ምሥራቀ ወምዕራበ ሰሜነ ወደቡበ ወውስተ ኵሉ አጽናፍ ወየዐይይ እንተ በኵለሄ ወበኵሉ ይስዕን ወይገብእ ኀበ ዘትካት ህላዌሁ።

ወይእዜኒ ኢንኅሥሥ ዕበያቲሁ ወኢንጠናቀቅ መዐምቅቲሁ... ግሩም ውእቱ ዘኢይደፈር:- ይህን ባሰብሁ ጊዜ ሕሊናዬ ወደ ላይ ሊወጣና ተሠውሮም ወጥቶ ሕያው የሆነ ጌታ የሚሠወርበት መጋረጃን ሊገልጥ ይፈቅዳል። ወዲያውም ከሚነድ እሳት ይፈራና የአየራት ግማሽ እንኳ ሳያጋምስ «ሳይደርስ» ይቀራል።

ይህን ባሰብሁ ጊዜም ሕሊናዬ በነፋስ ትከሻ ሊጫንና ወደ ምሥራቅና ወደ ምዕራብ ወደ ሰሜንና ደቡብ ወደ ዳርቻዎችም ሁሉ ሊበር ይፈልጋል። በሁሉም አካባቢና በሁሉም ዘንድ ሊጋልብ ይፈቅዳል። ዳሩ ግን መቀጠል ይሳነውና መጀመሪያ ወደነበረበት አቋም ይመለሳል።

እንግዲህ ታላቅነቱን እንመርምር፤ ጥልቀቱንም ጠነቀቅን አንበል የማይደፈር ግሩም ነውና» ብሎአል። መጽሐፈ ቅዳሴ ዘአባ ሕርያቆስ ገጽ 88 ቍጥር 85-88።

1ኛ፥ ይህ ከዐቅም ከችሎታ ማነስ የተነሣ የሚመጣ መሳን «ስኢን» ነው። ስለዚህ የእግዚአብሔር ህላዌ በሰው ሆነ በሌሎች ፍጡራን ሊታወቅ አይቻልም ያሉት እውነት እንደሆነ ይጸናል። በገዛ ራሴ ልፈትን ብሎ ቢራመድም፤ ያው እነርሱ ተጕዘው

www.ethiopianorthodox.org

ከቆሙበት ደርሶ ይቆምና እንደ ሕርያቆስ እነዚያ የፈተኞቹ መምህራን የዘመሩትን አንድ ዓይነት የመሳን «የስኢን» መዝሙር እየዘመረ ይመለሳል።

2ኛ፥ ከጥንት ጀምሮ እስከ ኋለኛው ዘመን የተነሡት አበውና መምህራን ማንም ሰው የእግዚአብሔርን ህላዌና መለኮት ተመራምሮ ሊደርስበት አይችልም። ሌላ ቀርቶ የተሰጠ የፍጡራንን ህላዌ እንኳ ጨርሶ ሊመረምር ያልቻለ ነው ስለማለታቸው፣ ማብራሪያ ትክክለኛ ነው።

እኛም ይህ ነገር እውነት ነው በማለት እንስማማበታለን። ሰው ስንኳንስ የእግዚአብሔርን ህላዌና ባሕርይ መርምሮ ሊደርስበት እግዚአብሔር የፈጠራቸውን የሰማይ ኅዋህውንና ሰማያትን ወጥቶና መጥቆ ሊመረምር ያልቻለ ፍጡር ነው።

ከዚያ ውስጥ ያሉትን ከዋክብትንና የከዋክብትን አቀማመጥ ሆነ ያሉባቸውን ሁሉ፥ ፍጥረታት፥ ከዚያ በላይም ሰማያትንና ሰማያተ ሰማያትን ያሉባቸውን ሁሉ፥ መላእክትንና ሊቃነ መላእክትን፥ ኃይላትንም ሁሉ መርምሮ ሊደርስባቸው ያልቻለና የማይችል ነው። እውነቱ ይህ ሆኖ ሳለ ግን፣ አንዳንድ ወገኖች በዚሁ የምርምር ደረጃ ይቅርና ካሉበት ትንሽ በአሳብ እንኳ ሳይራመዱ፣ በቅዱሳት መጻሕፍት ከሚፈልቀው ምንጭ ውጭ፥ የመደዴን ድጋፍና አጋርነት በማግኘታቸው ብቻ፥ የልብ ልብ በቅቷቸው፥ የእግዚአብሔር ህላዌና የሥሉስ ቅዱስን ባሕርይ መርምረን ዐውቀናል በማለት የሚዙራሩ ይገኛሉ። ከእነርሱ መካከል እንደ ግኖስቲኮችና እንደነ ዎች ታወርና እንደማኒ ያሉት፥ ከአይሁድም ከክርስቲያኖችም እንደ... ያሉት ናቸው።

ታዲያ ሰው የእግዚአብሔርን ህላዌ መርምሮ ሊደርስበት ሊያውቀው አይችልም፣ ብለው አበው መምህራን እነርሱ ራሳቸው በተረዱት መሠረት ባይናገሩ ኖሮ፥ ከላይ የተጠቀሱት ትዕቢተኞች ራሳቸውን አስተው ሌላውን ሲያስቱ ሊኖሩ በቻሉ አልነበረምን?

ለምሳሌ ሊቁ የአርማንያው ኤጳስ ቆጶስ ጎርጎርዮስ በምርምራችን እናውቃለን ሲሉ፣ አይሁድ ሳይሆኑ አይሁድ ነን ላሉት ሆኖፌ፥ ከወንበሩ ተነሥቶ ቀጥሎ ባለው የውጥረት ጥያቄ፥ መልስ እንደሰጣቸው ተጽፎ እናገኛለን። ቃሉም ይኸው:- «አ ዕዩይ ወከሀዲ በአይቴ ተአምሮ ለህላዌ መለኮት፣ ወለህሉና እግዚአብሔር አ ዕዩየ ሕሊና እስኩ ሐሊ ለእመ ይትከሀለከ ታእምሮ ለህሉና መለኮት ወለኅብረተ ሥላሴ፥ ስርር እስከ ደመናት፥ ወተፀዓን መልዕልተ ደመናት ወእምህየ ዕርግ መልዕልተ ሰማያት ወእምህየ ዕርግ ወተለዐል መልዕልተ አየር። ወእምህየ ዕርግ ወተለዓል መልዕልተ አርያም። ይትከሀለከኑ ከመዝ አ ዐብድ... እስኩ ለእመ ተአምር በልቡናከ እምዝንቱ ኵሉ ይትከሀለከኑ ታእምር ኅብረተ ሥላሴ። ተልዒለከ ሐሊ አሐደ ሥሉሰ ዘኢይሴደቅ...

ሲተረጐም:- አንተ ብኩን ከሀዲ ሆይ፥ የመለኮትን አኗኗር የእግዚአብሔርን ህሉና «አኗኗር» የት እንዴት ታውቃለህ? አንተ የሕሊና ብኩን ሆይ፥ ህላዌ መለኮትን የሥላሴን አንድነት ለማወቅ ትችል እንደሆነ እስቲ አስብ እስቲ እስከ ደመናዎች ውጣና ከደመናዎች በላይም ተጫን። አንተ ሰነፍ:- ከዚያም እስከ ሰማያት ውጣ፤ ከዚያም ከአየራት በላይ ተንሳፈፍ። እስቲ ከዚያም ተነሥተህ ከአርያም በላይ ከፍ ከፍ በል። እንዲህ ለመሆን ትችላለህን?... እስቲ በልቡናህ የምታውቅ ብትሆን፣ ከዚያ ሁሉ በላይ አንድ የማይጨፈለቀውን ሦስትነትን አስብ.. የሥላሴን አንድነት ታውቅ ዘንድ ችለሃልን? ትችላለህን?»

ሥርዓተ አብሰሊጢስ በተባለው መጽሐፈ ግዕው ወተግሣጽ ገጽ 205። እነሆም የአርማንያው ጎርጎርዮስ እንዲሁ ተነሥተው የሥነ ፍጥረታትን ምንነት እንኳ ሳያውቁ፣ በልብ ድንዳኔ የእግዚአብሔርን ህላዌ መርምረን ዐውቀናል ለሚሉት አለማወቃቸውን

እንዲያውቁ ባቀረበላቸው የውጥረት ጥያቄ ሳያሳፍራቸውና ሳያሳጣቸው ቢቀር ኖሮ፥ ራሳቸውን አታልለው በኖሩ ነበር። ስለዚህ የሰው ደካማነትንና የህላዌ እግዚአብሔርን ምጥቀትን ለይቶ ማስገንዘብ የተገባ ነው እንላለን።

እነሆም ማናቸውም ሰው የልዑል እግዚአብሔርን ህላዌ የሥሉስ ቅዱስን አኗኗር በጠቅላላ የመለኮትን ህላዌ በአእምሮው ተመራምሮ ሊያውቅና ሊረዳ እንደማይችል፣ በዱሮ ዘመን ከነበሩት አበው ጀምሮ፥ በየጊዜው የተነሡ የትምህርተ መለኮት አበጋዞች የሆኑ መምህራን ሊቃውንት አረጋግጠው እንዳስገነዘቡና እንዳስታወቁ አይተናል። ይህም ይህ እንደሆነ ይጸናል።

<u>በምዕራፍ 3 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች</u>።

1. መጽሐፈ ቄርሎስ ገጽ 34 ጰላድዮስ 2
   መጽሐፈ ቅዳሴ ዘጎርጎርዮስ ገጽ 132 ቍጥር 21
   ድርሳን ዘዮሐንስ አፈወርቅ ገጽ 24 ድርሳን 2
2. መጽሐፈ ቅዳሴ ዘአባ ሕርያቆስ ገጽ 88 ቍጥር 85-88
   ርቱዓ ሃይማኖት ም3 ክፍል 2 ም22
3. ግጸዌ ተግሣጽ ገጽ 205

ምዕራፍ አራት።

የማይመረመር አምላክ ለቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት እንዴት ተገለጸላቸው?

አሁን ደግሞ ቀጥለው ያሉት ጥያቄዎች ሲቀርቡ እናያለን። እነርሱም መሠረታዊ መልስን እንዲያገኙ የሚጠባበቁ ናቸው። ምንም እንኳ ከዚህ በፊት ሰው የእግዚአብሔር ህላዌና ጠቅላላ ሁኔታ በምርምሩና በፍለጋው ብዛት ሊያውቅ አይችልም በሚል መነሻ ለተጠየቁት ጥያቄዎች የተሰጡ መልሶች ብቁና አርኪ ሆነው ቢገኙም፣ ጠያቂዎቹ በተለያዩ ስልቶች ከመሠረታዊው መንሥኤ ላይ ፈቀቅ ሳይሉ በዚያው እንዳተኰሩ ናቸው።

እነሆም የመጽሐፍ ቅዱስ አበውና የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የእግዚአብሔርን ህላዌና የሥሉስ ቅዱስ ህልውና እንዴት እንደሆነ ማንም ቢሆን በምርምሩና በፍላጎቱ ሊያውቅና ሊረዳ አይችልም ባሉት መንሥኤ ላይ አሁንም ቢሆን ጥያቄ አለ።

ይኸውም ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ አበውና የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት አባባል ምን ማለት ነው?

1፥ የእግዚአብሔር ህላዌና የሥሉስ ቅዱስ ህልውና ማንም ሰው ቢመረምርና ቢፈልግ አያገኘውም የሚል ገለጻቸው የሰውን መንፈሳዊ ሕይወት የሚያጨልም ሃይማኖታዊ ፍላጎቱን ዘግቶ የሚመልስበትና የሚያስቀርበት አልሆነም ወይ?

2፥ ዳግም ስለ እግዚአብሔር ህላዌ መለኮትና ስለ ሥሉስ ቅዱስ ህልውና በመመርመርና በመፈለግ ሊገኝ አይቻልም እያሉ የጻፉና የተናገሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ሰዎችና የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት፥ እነርሱ ራሳቸው ሊያውቁት

www.ethiopianorthodox.org

ሊረዱት ያስቻላቸውን መንገድ ሳያገኙ፤ ከመጀመሪያ እንዴት ሊያውቁት ቻሉ? እንዴትስ ሊያገኙት በቁ?

3፥ ስለ እግዚአብሔር ህላዌና ስለማትጨፈለቅ ሦስትነቱ ስለሌሎቹም አምላካውያን ሥራዎቹ ዘወትር የሚገልጹትና የሚያብራሩት ትምህርተ መለኮት እንዴት ሊኖር ቻለ?

በእውነቱ እነዚህ ጥያቄዎች የነፍስና የልቡና ቅስቀሳ ውጤት የሆኑ ጥያቄዎች ናቸውና፤ ለእነርሱ የሚቀርበውም መልስ መሠረታዊና ሕሊናዊ ጭብጥን የሚያስይዝ፥ የትምህርተ መለኮትን አቋም ጠንካራነትን የሚያሳይ እንደሚሆን፤ አያጠራጥርም።

አዎን፥ ሰው በራሱ ምርምር የእግዚአብሔርን ህላዌ ፈልጎ ለማግኘት የማይችል ይሁን እንጂ፤ ሰው እግዚአብሔርን ቢፈልግና ቢሻው ሊያገኘው የሚችልበት መንገድ ሊኖር እንደሚቻል በእነዚህ ጥያቄዎች መነሻ የሚበቃ መልስ እንደማይታጣ ተስፋ አለ።

እነዚያ የትምህርተ መለኮት መምህራንም ህላዌ እግዚአብሔርንና የቅድስት ሥላሴን ህልውና በሰው ምርምር ሊገኝ አይችልም ብለው የተናገሩበትንና እነርሱ ራሳቸው ደግሞ ይህን ሊረዱና ሊያውቁ ሊያስረዱም የቻሉበትን ምክንያት ሳይገልጹ አልቀሩም።

«ኢየሐውሩ ከመ ይርከብዎ ወኢይትኃጣእ ሶበ የኀሥሥዎ ይሄሉ በአፍአ ወይትረከብ በውስጥ፡- በመሄድ አይገኝም፤ ቢሄዱ አያገኙትም፤ ቢፈልጉት ደግሞ አይታጣም። ከውጭ ይኖራል በውስጥም ደግሞ ይገኛል» ብለዋልና። መጽሐፈ ቅዳሴ ገጽ 10፤ ቍጥር 59።

እንግዲህ ልዑል እግዚአብሔርን ፈልጎ ተመራምሮ ለማግኘት አይቻልም የተባለበትንና በአንጻሩ ደግሞ ልዑል እግዚአብሔርን ቢፈልጉትና ቢሹት የሚገኝበትን ለማወቅም የሚቻልበትን መንገድ እንዳለ ከታወቀ፤ ሁለቱንም ሁኔታዎች በየወገናቸው እንዳሉ አቅርበን ብናጠናቸው መልካም ውጤት ልናገኝ እንችላለን። እነሆም ሁለቱም በተነጻጻሪነት እንዲታዩ በየወገናቸው ቀርበዋል።

ሰው እግዚአብሔርን ፈልጎ ለማግኘት የማይችልበት ሁናቴ በሚከተለው እንደተገለጸው ነው።

1ኛ፥ እግዚአብሔር በጸጋው ለሰው ራሱን ሳይገልጥለት ሰውም ክሥተቱን ሳያገኝ፤ በገዛ ራሱ ጥበብና ዕውቀት የእግዚአብሔርን ህላዌና እግዚአብሔራዊ ሥራን መርምሮ ለመጨበጥና ለማግኘት ስለማይቻለው ነው።

2ኛ፥ ሰው የእግዚአብሔርን ህላዌና የሥሉስ ቅዱስ ህልውና ፈልጎ መርምሮ ሊያገኝ የማይችልበት ምክንያት ምርመራው ከቅዱሳት መጻሕፍት ውጭ መሥመር ዘለል በሆነ መንገድ ሊሞክር ስለሚጥር ነው።

3ኛ፥ ሰው በምርመራው የእግዚአብሔርን ህላዌና የሥሉስ ቅዱስን ህልውና ለማወቅ የማይችልበት ምክንያት፥ ፍለጋው በሥጋና በደም ፍለጋ ሆኖ በአእምሮ ግዘፍ ተውጦ የሚገኝ ሲሆን ነው።

4ኛ፥ ሰው የእግዚአብሔርን ህላዌና የሥሉስ ቅዱስ ህልውናን ሊያውቅ የማይችልበት ምክንያት፥ ሰው ራሱ ግዙፍና በአእምሮና በአካል የተወሰነና የተፈጠረ ፍጡር ስለሆነ፤ ዘለዓለማዊና ሕያው፥ የማይታይና፥ የማይወሰን፥ ፍጹምና ምሉዕ

የሆነውን አምላክ ሊያይና ሊጨብጥ፥ ሊወስን የማይችልና የማይቻለው ከመሆኑ የተነሣ ነው።

5ኛ፥ ከሁሉ የባሰው ሁኔታ ደግሞ፥ የሰው ሁሉ አባት የሆነ አዳም በስሕተት ከወደቀበት ጊዜ ጀምሮ፥ ሰው ሁሉ ትክክለኛ የማሰብ ችሎታው ስለተበላሸበትና ስለወደቀበት፤ ራሱም ከሰይጣን ገዢነትና ከእሱ ሥር በመሆኑ በተጣራ አእምሮ እግዚአብሔርን ሊፈልግና ሊመረምር ዐቅም የሌለው ሆኖ መገኘቱ ነው።

እነሆም ሰው ከዚህ በላይ በተመለከቱት ሁኔታዎች ውስጥ እስካለ ድረስ፤ እግዚአብሔርን ለማወቅና የእግዚአብሔርን ሥራዎች ለመረዳት እንደሚሳነው ተገልጦአል። እነዚህም እስከ አሁን ድረስ ስንነጋገርበትና ስናትተው ለቆየን ቅን አስተሳሰብ ሁሉ ማሰሪያዎች ወይም መዝጊያዎች ናቸው።

እንግዲህ ከመጀመሪያ ጀምሮ እስከዚህ ድረስ ሲያጠያይቀን የነበረውን ይኸውም ማናቸውም ሰው የእግዚአብሔርን ህላዌና የሥሉስ ቅዱስ ህልውናን መርምሮና ፈልጎ ለማወቅ አይችልም፤ ስለምንስ አይችልም? በሚለን ሐተታ፥ በመጨረሻ በተዘረዘሩት ምክንያታውያን ነገሮች ዘግተን፡-

ለእንግዲሁ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎችና የቤተ ክርስቲያን የትምህርተ መለኮት መምህራን እግዚአብሔርን ለማወቅ የሚቻልበት መንገድ እነርሱ ራሳቸው በተማሩበትና ባገኙበት አመራር የሚያቀርቡትን ትምህርታዊ ገለጻ ልናይ ነው። ይኸውም፡-

1ኛ፥ ከእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት የተነሣ እግዚአብሔር ለሰው በሚሰጠው የራሱን መገለጥ «ክሥተት» ሰው እግዚአብሔርንና ሥራዎቹን ሊረዳና ሊያውቅ መቻሉን።

2ኛ፥ መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ሆኖ የእግዚአብሔር ህላዌና የህሉና ሥላሴ በተዋሕዶ እንዲሁም እግዚአብሔራዊን ሥራ የሆነ ሁሉ ለመረዳት ከእግዚአብሔር ቃል ዝንፍ ሳይሉ በማጥናት።

3ኛ፥ በተመርሆ ልቡናዊ «በመጽሐፍና በልቡና ስምምነት» መሠረት የሥጋና የደም ከሆነ ግብር ርቆ፥ በጸሎትና መንፈሳዊ በሆነ ሕሊና በመመሰጥ የእግዚአብሔርን ህላዌ የሥሉስ ቅዱስ ህልውናን ማጥናት። በሌላም አገላለጽ በአንጽሖ መንፈስ ማለት ከትዕቢት ከትምክህት፤ ከግብዝ ሕሊና ሸሽቶ በፍቅርና በየዋህነት በቅንነት ትምህርቱን በመከተል መፈለግ መሆኑን፡-

4ኛ፥ መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ሆኖ፥ ሰው ፍጡርና ግዘፍ ያለው በአእምሮና በአካል የተወሰነ ደካማ መሆኑ ሲታወቅ፤ እግዚአብሔር ግን ሕያውና ዘለዓለማዊ ህላዌው የማይታይ ረቂቅ የማይወሰን ምሉዕ ፍጹም ነው። በዚህ ሁናቴ ሰው እግዚአብሔርን ለማወቅና መርምሮ ለመረዳት የማይችል ሲሆን፤ እግዚአብሔር ግን ከፍቅሩና ከጸጋው ብዛት የተነሣ ራሱን ለሰው ሊገልጽለት፤ የቃሉን ራዕይ ሰጥቶታል። ለዚሁም ደግሞ በቃሉ ራዕይ የራሱን መገለጽ «መከሠት» የሚይዝበትን የመሰላል ምሳሌ እንዲጠቀምበት ፈቅዶለታልና ይህንኑ መያዝ በጣም አስፈላጊ ነው።

5ኛ፥ መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ሆኖ ለሰው የተሰጠ ክሥተት እግዚአብሔርንና ፍቅሩን ረድኤቱን ማዳኑን ቀጥታ የሚያይበትና የሚያገኝበት የመንፈስ ዓይንና ወደ ላይ የተዘረጋ እጅ ጸሎት ነው።

www.ethiopianorthodox.org

አዎን፥ ቢያንስ ቢያንስ ሰው መሠረታዊን ትምህርተ መለኮት ለማጥናት በእነዚህ ተመርሆዎች ከተመራ አበው ነቢያትና ሐዋርያት የቤተ ክርስቲያን አበጋዞች የሆኑ ሊቃውንት የተራመዱበትን ጐዳና መከተሉ አይቀርም።

ከዚህ በላይ የተመለከትናቸው ፍሬ አሳቦች ሲሆኑ፥ በአርስተ ነገር አቋም አጠር ባለ መንገድ በዝርዝር አቅርበናቸዋል።

<u>በምዕራፍ 4 ሥር የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች።</u>

1. መጽሐፈ ቅዳሴ ዘሠለስቱ ምእት ገጽ 100 ቍጥር 59።

ምዕራፍ አምስት።

ክሥተት «አምላካዊ መገለጽ» ከእግዚአብሔር ጸጋ የተነሣ።

1ኛ፥ ክሥተት «አምላካዊ መገለጽ» ከእግዚአብሔር ጸጋ የተነሣ ለፍጡራን የሚሰጥ መሠረታዊ ስጦታ ነው።

2ኛ፥ የመጽሐፍ ቅዱስ ክሥተት፥ ረቂቅ መንፈስ የሆነ እግዚአብሔርንና መንፈሳዊ አኗኗሩን በመንፈስ እንዲያይበት በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጠ የልቡና ብርሃን ነው።

3ኛ፥ ተመርሆ ልቡናዊ በመጽሐፍ ቅዱስ ቃልና በሰው ልቡናዊ ፍርድ መስማማት የአምላክን ክሥተት ትርኢት የሚያያዝበት በጸጋ የተደገፈ መንፈሳዊ እጅ ነው።

4ኛ፥ ምሳሌ፡- በአምላካዊ የቃሉ ራዕይ መሠረት ላይ ያለው መንፈሳዊ ክሥተት ለመጨበጥ ያስችል ዘንድ ከጌታ የተፈቀደ የመወጣጫ መሰላል ነው።

5ኛ፥ መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ሆኖ፥ ለሰው የተሰጠ ክሥተት ጸሎት ነው። እንግዲህ እነዚህ አርእስተ ነገሮች ሲብራሩ በሚሰጡት ትምህርት መሻታችንን ወይም ፍላጎታችንን የሚያረካ ማስረጃ እንደምናገኝ አንጠራጠርም።

ከዚህ ቀጥለን እነዚህን ከላይ የዘረዘርናቸውን ሁሉ አበው ነቢያትና ሐዋርያት የቤተ ክርስቲያን አበጋዞች የሆኑ ሊቃውንት እንዴት እንደተጠቀሙባቸው ለማየት እንራመድ፡-

1ኛ፥ በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው ስለ ተሰጠው ክሥተት «መገለጽ»።

እግዚአብሔር በጸጋው በምሕረቱ ለሰው ሲገለጥለት ካልሆነ በቀር፥ ማንም ሰው በራሱ ህላዌ እግዚአብሔርን ሆነ የእግዚአብሔርን ጠቅላላ ግብር ሊያውቅ ስላለመቻሉ ቀዳሚ አድርገን እንናገራለን። ይኸውም፡- የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ስኑትዩ፡- «ወአልቦ ዘይመስሎ ለፈጣሪ በውስተ ኵሎሙ ፍጡራን ዘይትሌዐል እምንባብ ወኢይትከሀል ተሐትቶ በእንቲአሁ ወኢይክሉ አእምሮቶ ኵሉ ፍጥረት ዘመልዕልት ወዘመትሕት፥ ይርከቡ ዘንተ ምሥጢረ ዐቢየ፤ ወዘንተ ግብረ መንክረ። ወባሕቱ ጸጋ

እግዚአብሔር ዘኅዱር ላዕሌነ በምሕረቱ ኪያነ ወሠናይቱ ለነ አእመርነ ዘንተ ወእምአበው ንጹሐን ወለበውናሁ በነቢያት ኄራን ወዐዋርያነ ምሥጢራተ ቤተ ክርስቲያን ቅድስት። በፍጡራን ሁሉ ዘንድ ፈጣሪን የሚመስለው የለም። ከንግግርም በላይ ነው። ስለ እርሱ ለመመርመር የማይቻል ነው። ይህን ታላቅ ምሥጢርና አስደናቂ ሥራውን ያገኙ ዘንድ ከላይ ከታችም ፍጥረታት ሁሉ ማወቁን አይችሉም። ነገር ግን እኛን በምሕረቱ ስለማረን፤ ለእኛ ባለው ደግነት ለእኛ ባሳደረብን በእግዚአብሔር ጸጋ ብቻ ይህን ዐወቅን። እንዲሁም ንጹሓን ከሆኑት አበው፥ ደጋግ ከሆኑ ነቢያት ልንረዳው ቻልን። የቅድስት ቤተ ክርስቲያን ምሥጢራት ከሚሸከሙትም ተማርን» ሲል የገለጸውን ትምህርታዊ አብነት እናያለን።

ሃይ አበ ስኑትዩ ገጽ 506 ክፍል 2 ቍጥር 13።

<u>በምዕራፍ 5 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች።</u>

1. ሃይ. አበው ስኑቱዩ ሊ. ጳጳስ ዘእስክንድርያ ገጽ 506 ክፍል 2 ቍጥር 13።

ምዕራፍ ስድስት።

ክሥተት «አምላካዊ መገለጽ» ከእግዚአብሔር ጸጋ የተነሣ ለፍጡራን የሚሰጥ መሠረታዊ ስጦታ ነው።

እነሆም ሊቁ ስኑትዩ ስለ እግዚአብሔር ህላዌ ፍጡራን ሊመረምሩትና ሊያገኙት የማይቻላቸው መሆኑን ገልጾ ሲያበቃ፤ እግዚአብሔር ግን በምሕረቱና ለሰውም ባለው ቸርነቱ በጸጋው በሰው ሲያድር ብቻ፥ ሊገለጽለት የሚቻል መሆኑን አስረድቶአል።

ይህም ሊቁ ስኑትዩ የገለጸው አሳብ በቅዱሳት መጻሕፍት በሰፊው የተነገረ ነው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ጴጥሮስን «ብፁዕ አንተ ስምዖን ወልደ ዮና፤ ስምዖን የዮና ልጅ ሆይ ብፁዕ ነህ ካለው በኋላ፤ እስመ ኢከሠተ ለከ ዘሥጋ ወደም አላ አቡየ ዘበሰማያት ከሠተ ለከ። ሥጋና ደም ይህን አልገለጸልህም፤ ነገር ግን በሰማያት የሚኖር አባቴ ይህን ገልጾልሃልና፤» ብሎታል። ማቴ. 16፥16-19።

ይህም በሰው ምርምር ሳይሆን፤ በእግዚአብሔር ጸጋ ስኑትዩ እንደገለጸውም እግዚአብሔርን ማወቅ ወይም በክሥተት መሆኑን የሚያረጋግጥ ነው።

አዎን፥ ከዚህ በፊት የተመለከትነው ስለ እግዚአብሔር ህላዌ ማንም ቢሆን፤ በገዛ ራሱ ሊያገኘውና መርምሮም ሊያውቀው አልቻለም። እንዲህ ከሆነ ራሱ እግዚአብሔር በምሕረቱ በጸጋው ፈቅዶ ሲገለጽ ወይም ሲከሠት ካልሆነ በቀር፥ ሌላ መንገድ የሌለና ዝግ ሆኖ ነው የሚታየው። ይህ ደግሞ ፍጹም እውነት ነው።

ጌታችን ለጴጥሮስ የብፅዕናን መዓርግ በሰጠው ጊዜ፤ «ብፁዕ አንተ አ ስምዖን ወልደ ዮና እስመ ኢከሠተ ለከ ዘሥጋ ወደም አላ አቡየ ዘበሰበማያት ከሠተ ለከ ዘንተ። ስምዖን ጴጥሮስ ሆይ፥ አንተ ብፁዕ ነህ? ይህን ነገር ሥጋና ደም አልገለጸልህም፤ ሰማያዊ አባቴ ገለጸልህ እንጂ»። አለው። ማቴ. 16፥16። ከጥንት ጀምሮ የትምህርተ መለኮት አበጋዞች የሆኑት አበውና ነቢያት ሐዋርያትና ሊቃውንት ሁሉ ስለ

www.ethiopianorthodox.org

እግዚአብሔር ህላዌና ስለ ሥላሴ አንድነት ስለ ጠቅላላው እግዚአብሔራዊ መገለጽ ያገኙት በራሳቸው ምርምር ሳይሆን፣ በክሥተት ረገድ መሆኑን ሳያስገነዝቡ አላለፉም። እርሱም በእግዚአብሔር ጸጋ የሚሰጠው ክሥተት ነው። እነሆም የትምህርተ መለኮት ገለጻና ዕውቀት ከዚሁ ምንጭ እንደሆነ ይታመናል።

በዚህም ረገድ እግዚአብሔር ራሱን በራሱ ይገልጻል ሲባል፣ እንዴት ነው? ብለን ብንጠይቅ፣ ሁሉ ከእርሱ፥ በእርሱ፥ ሁሉም ወደ እርሱ ነውና። እርሱ ሁሉን እንደፈጠረና እርሱ ሁሉን ፈጥሮ እንዳኖረ ሁሉንም ለራሱ እንደሠራ ሁሉ፣ እንደዚሁም ስለ ህላዌ መለኮትና ስለ ሥላሴ አንድነት ስለ ጠቅላላው እግዚአብሔራዊ ሥራ፣ ማናቸውም ፍጡር፥ ምንም ሳያውቅ ከኖረበት ጊዜ አንሥቶ ራሱን እግዚአብሔርነቱን በመግለጽ ፍጡር እርሱነቱን ራሱን እንዲያውቀው፥ ለራሱም ይሆን ዘንድ እንደፈጠረው እንዲያውቀው፥ የራሱን መገለጽ ሰጠው፤ ማለት ነው። ይህ ነው እግዚአብሔር ለሰው የሚሰጠው ክሥተት «መገለጽ» ሮሜ 11፥36። ሉቃ. 10፥21። ዮሐ. 3፥27።

በአጭሩ ለመግለጽ ያህል የእግዚአብሔር ክሥተት በሁለት መንገድ ሊታይ ይችላል።

1ኛ፥ ይኸውም መጀመሪያ የሰው መንፈስ «ልቡና» እንዲነጻና ለመስማት ለማየት ዝግጁ እንዲሆን ያደርገዋል። ይህ ራሱ ክሥተት ነው። የሐዋ. 9፥5፤6።

2ኛ፥ ለነጻው ልቡ «መንፈሱ» የቃሉን ማየት ወይም መስማት ይሰጠዋል ወይም ይገለጽለታል። እነሆም በዚህ ጊዜ ክሥተቱ በሰውየው ሕይወት ላይ ያርፋል። ከርሱም ላይ ያንጸባርቃል ማለት ነው። የሐዋ. 26፥16-20።

ይህ ክሥተት በአዳምና ኖኅ፥ በእነ አብርሃምና በእነ ሙሴ በነቢያትና የእግዚአብሔር ባለሟል በሆኑት ሁሉ እንዲሁም በሐዋርያት ላይ ዐርፎአል። አድሮአልም። 1ጴጥ. 1፥10-12።

እነሆም ቅዱሳት መጻሕፍት ሊጻፉ የበቁት፥ ከዚሁ መንፈሳዊ ክሥተት የተነሣ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር መንፈስ ተጻፈ የተባለበትም ምክንያት የመጽሐፍ ቅዱስ ጹሑፍ መሠረት በመንፈስ ቅዱስ ክሥተት የተገለጸ ክሥተት በመሆኑ ነው። 2ጴጥ. 1፥19-21።

<u>ዳዊት ክሥተቱን ምን ይለዋል?</u>

የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ተናገረ፣ ቃሉም በአንደበቴ ላይ ነበረ ይለዋል፡- የእሥራኤል አምላክ ተናገረኝ፣ የእሥራኤል ጠባቂ እንዲህ አለ። 2ሳሙ 23፥2፤3። ሳሙኤል ክሥተቱን ባገኘ ጊዜ ባሪያህ ይሰማሃልና ተናገር አለ። 1ሳሙ 3፥10።

ይህ ከእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት ለሰውም ካለው የፍቅሩ ብዛት ለሰው የሚሰጥ ክሥተት ከዚህ በዝርዝር ከገለጽናቸው ሁሉ ከፍ ያለና ለእርሱም ሁሉ መሠረት ነው።

አዎን፥ ይህ በአምላካዊ ጸጋ ለሰው የተሰጠ «የሚሰጥ» ክሥተት ባይኖር ኖሮ፥ መጀመሪያ የቅዱስ መጽሐፍ ቃልን ለማግኘት ቅዱሳት መጻሕፍትን በማጥናት ሆነ በተመርሆ ልቡና «የመጽሐፍና የልቡና መስማማት ተፈላስፎ፥» በሥርዓተ ምሳሌ ባለጸግነት ለመገንዘብ፥ በጸሎተ ሕሊና የሚገለጠው የእግዚአብሔርን የዕውቀት ባለጸግነት በጠቅላላው የእግዚአብሔርን ህላዌና የህላዌውን ግብር ተመራምሮ ለመረዳት የማይቻል በሆነ ነበር።

ስለዚህ ይህ ከእግዚአብሔር ጸጋ የተነሣ ለሰው የሚሰጥ ክሥተት፥ «ገለጻ» ነው ለ፤ባለ ሁሉ ቋሚ መሠረት ነው።

ለምሳሌ፡-

1ኛ፥ በመጽሐፍ ቅዱስ ዕውቀት ረገድ በእግዚአብሔር ጸጋ የተመሠረተ ክሡተትን ላያገኙ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ቢይዙትም፣ የነገሩን ፍሬ ለመረዳት አይችሉም። ይህም ያላወቁ ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስን ዐወቅን ወይም እኛ ነን የምናውቅ ቁልፉ ወይም መክፈቻው በእጃችን ውስጥ ነው ለሚሉና የሚመኩ ፈሪሳውያንና ሰዱቃውያን ቁልፉ ወይም መክፈቻው ከእጃቸው የወደቀባቸው መሆኑን ጌታችን ሲያስረዳቸው፥ «ስሕትክሙ አንትሙ በኢያእምሮ መጻሕፍት፥ ወኢኃይለ እግዚአብሔር። እናንተ መጻሕፍትን ባለማወቅና የእግዚአብሔርን ኃይል ባለማወቅ ስታችኋል ተሳስታችኋል በማለቱ መነቀፋቸውን ማስተዋል ነው»። ማቴ. 22፥29። ሉቃ. 11፥52። የሐዋ. 4፥13።

እንዲሁም «ኅሥሡ ዘውስተ መጻሕፍት ዘይመስለክሙ ከመ ቦቶን ትረክቡ ሕይወተ ዘለዓለም። ለእናንተ የዘለዓለምን ሕይወት የምታገኙባቸው የሚመስላችሁን መጻሕፍት መርምሩ» ተብለው ተገሥጸዋል። ዮሐ. 5፥39።

2ኛ፥ በተመርሆ ልቡና ፍትሐዊ ፍልስፍናም ከእግዚአብሔር ጸጋ የሚሰጥ ክሥተት ሳይኖር ተራቀቅን ያሉ ግኖስቲኮችና የግኖስቲኮች መሰል ወገኖች፥ መራቀቃቸው ከሸፎባቸው መና ሆነው ተመልሰዋል። 2ጴጥ. 2፥2፤3። ም. 3፥6፤ 16፤17።

3ኛ፥ በሥርዓተ ምሳሌም ይህን ይመስላል በማለት የሚረኩ መስሎአቸው በዚሁ ጉዳና የተራመዱት በምን ምሳሌ መሰላችሁኝ? በሚል ኃይለ ቃል ተገሥጸዋል። ኢሳ. 40፥8፤18።

4ኛ፥ በአፍአዊ ጸሎት እየደገሙ የሚጮሁትን ኅጉሉ ዕሤቶሙ «ዋጋቸውን አጡ» ተብለው ተነቅፈዋል። ማቴ. 6፥5። እጆቻቸውን ቢዘረጉም በእጆቻቸው ደም አለበትና ዓይኔን ከእናንተ እሰውራለሁ። ተብለው ባዶ እጆቻቸውን ተመልሰዋል። ኢሳ. 1፥16።

ስለዚህ እላይ የተዘረዘሩት የክሥተት ዓይነቶች ሁሉ፥ በእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት ከተገለጸው ክሥተት ካልተመሠረቱ በቀር፥ ብቻቸውን ህላዌ እግዚአብሔርን ሊያስገነዝቡ አይችሉም።

<u>በምዕራፍ 6 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች።</u>

ርቱዐ ሃይማኖት ያልታተመ ም3 ክፍል 2 ና 3 «ኢይደሉ ናስተማስሎ ለፈጣሪ በፍጡራን እስመ ይቤ። ለሊሁ በአፈ ነቢይ በአምሳለ መኑ ታስተማስሉኒ ይቤ እግዚአብሔር አኀዜ ኵሉ ዘአምጽአ ኵሎ ዓለመ እምኀበ አልቦ ኀበቦ በቃለ ኃይሉ ዘእንበለ ፃማ።

ወይቤ በምንትኑ ታስተማስሉኒ በዕፅኑ ዘገብሮ ፀራቢ በምንትኑ ታስተማስሉኒ በዐሐይኑ ዘየዓርብ ወይሠርቅ ወሚመ በወርኅ ዘየዐርብ ወየሐፅፅ በሰማይኑ ታስተማስሉኒ ዘስቁል ላዕለ ወኢያንቀለቅል። ወሚመ በከዋክብት እለ ሕፁፃን ብርሃኖሙ።

በምድርኑ ታስተማስሉኒ ኵሉ ዘይከይዶ ወሚመ በአድባር ንቡራን ከመዕብን።

www.ethiopianorthodox.org

በደመናትኑ ታስተማስሉኒ እለ ይፀውሩ ማያተ ሚመ በመባርቅት ዘያስተርእዩ ወይደምፁ። ወይጠፍኡ ከመቅፅበተ ዓይን በአምሳለ ይቤ ቅዱስ እሥራኤል በሰብእኑ ታስተማስሉኒ ዘይነውም። ወይቀውም ወሚመ በእንስሳት ዘኢይነብብ። ወበአምሳለ መኑ ታስተማስሉኒ ይቤ ቅዱስ እሥራኤል።

ወበአምሳለ መኑ ታስተማስሉኒ ወእትሜሰል ይቤ እግዚአብሔር አምላከ እሥራኤል።

ዘይነብር ዲበ አክናፈ ኪሩቤል ወዘይገሥሣ ለኵላ ምድር አነ ውእቱ እግዚአብሔር ዐቢይ አምላከ ቀዳማዊ ወደኃራዊ አልፋ ወዖ?

እ፥ብእሲ፡-በመኑ ታስተማስሎ ለዘኢይትመሰልዎ ፍጥረታት ወዘከመ እፎ ትኄልዮ።

ለዘኢይትኄለይ፡- ኢይደሉ ያስተዐርይዎ በፍጡራን በመኑሂ፡- ኢ፥ በመብረቅ በእንተ ግርማሁ።

ወኢ በፀሐይ በእንተ ልዑል ብርሃኑ። ወኢ፥ በሰማይ ለእንተ ልዑልናሁ። ወኢ በምድር በእንተ ርኅቡ።

ወኢ በባሕር በእንተ ዕመቁ። ኢ፥ በእሳት በእንተ ዋዕዩ ወኢ በነፋስ በእንተ ርቀቱ ወፍጥነቱ።

በምንትኒ በእንተ ጥያቄ መለኮቱ ለአምላክ ጽድቅ ኢተውህቦ ለፍጥረት ያእምር መኑሂ ወመነሂ ዝኬ።

ኢይደሉ ንኅሥሥ ክዋኔሁ። ለዘኢይትዐወቅ ኩነቱ፡-

መንክራቲከ እግዚኦ እስመ አንተሰ እግዚኦ እሳተ መለኮት በላዒ ዘይዌዕ ወኢይትዐወቅ፡- በምንትኒ።

ፈጣሪን በፍጡራን ልንመስለው ልናመሳስለው አይገባም። እርሱ ራሱ በነቢይ አፍ፡- በማን ምሳሌ ትመስሉኛ አላችሁ ሁሉን የሚይዝ ዓለምን ሁሉ ካለመኖር ወደ መኖር በችሎቱ ቃል ያለ ድካም ያመጣ እግዚአብሔር ብሎአል።

እግዚአብሔር አናዊ በሠራው እንጨት ነው ወይ የምታመሳስሉኝ። በሚጠልቅና በሚወጣ ፀሐይ ነው ወይ የምታመሳስሉኝ። ወይም በሚገባና በሚጐድል ጨረቃ ነው የምታመሳስሉኝ? ከላይ ተሰቅሎ በማይንቀሳቀስ በሰማይ ታመሳስሉኛላችሁን? ወይም ብርሃናቸው ጐድሎ አንስ በሚታይ በከዋክብት ታመሳስሉኛላችሁ?

ወይስ ሁሉ በሚረግጠው ምድርና እንደ ድንጋይ ተጐልተው በሚገኙ ተራሮች ታመሳስሉኛላችሁ? ውኃን በሚሸከሙ ደመናት ታመሳስሉኛላችሁ? ወይም በሚበርቅና በሚያንጐዳጉዱ መብረቆች ወዲያውም በቅፅበት በሚጠፉ ታመሳስሉናላችሁ? የእሥራኤል ቅዱስ ይላል። ደግሞስ በሚተኛና በሚነቃ ሰው እንዲሁም ነባቢ ባልሆነ እንስሳ ታመሳስሉኛላችሁ?

በማን ትመስሉኛላችሁ? ቅዱስ እሥራኤል ይላል። እስቲ በምን ምሳሌ ትመስሉኛላችሁና ደግሞም እመሰላለሁ? ይመስላል፥ ብላችሁ ታስባላችሁ? እግዚአብሔር የእሥራኤል አምላክ በኪሩቤል ክንፎች የሚቀመጥ ምድርን ሁሉ የሚዳስሳት እኔ እግዚአብሔር ታላቅ ነኝ። የፊተኛውም የኋለኛውም አምላክ አልፋና ያሜጋ ነኝ።

ሰው ሆይ፥ ፍጥረት ለማይመሳሰሉት በማን ታመሳስለዋለህ? ሊታሰብ ለማይቻልስ እንደምን ልታስበው ትሻለህ?

በፍጡራን አምሳያ ሊያስተካክሉት አይገባም በምንም በማናቸውም። ስለግርማው በመብረቅ ከፍተኛ ስለሆነ፥ ብርሃኑም በፀሐይ፥ ስለከፍታውም በሰማይ ሊመስሉት አይገባም። ስለ ስፋቱም በምድር፥ ስለሚቃጠልም በእሳት፡- ረቂቅነቱና ፍጥነቱም በነፋስ በምንም በማናቸውም። የእውነተኛ አምላክን መለኮትነት ለመረዳት አይቻልም። ይህ ፍጥረት ለሆነ ያውቅ ዘንድ ማንም ይሁን ማንም አይችልምና እንግዲያውስ የእርሱን ሁኔታ ይመረምር ዘንድ አይገባውም፥ ሁኔታው አይታወቅምና።

አቤቱ፥ ድንቅ ነህ፤ አንተ የምታቃጥል እሳት ነህና ፈጽሞ የሚፈጅ በምንም በማናቸውም የማይታወቅ፥ስለዚህ ፈጣሪን በፍጡራን ልናመሳስል አይገባም።

ር፡ቱ፡ዐ ሃይማኖት ም3 ክፍል 2 ም. 22፥2።

ምዕራፍ ሰባት።

የክሥተቱ ይዘት እንዴት ነበር?

ክሥተቱ ለሰዎች በተሰጠ ጊዜ፤ ሁናቴው በሰው ላይ እንዴት ታየ? ክሥተቱ ወይም መገለጡ በእግዚአብሔር ፍቅርና ጸጋ ለሰዎች በተሰጠ ጊዜም፤ የእግዚአብሔር ህላዌና ግብሩ በሰዎች ዘንድ ቀላል ሆኖ አልታየም። ግርማውና ክብሩ ደካማ በሆነ በሰብአዊ ተፈጥሮአቸው ላይ ሲወድቅ፤ ሕይወታቸው በድንጋጤ መቆም እስኪያቅታት ድረስ በመርበትበት ተጨንቃበታለች።

እነሆም ከመጀመሪያ ጀምሮ ሐዋርያት መልእክታቸውን እስከ ፈጸሙበት ጊዜ የተነሡ፥ የመጽሐፍ ቅዱስ ሰዎች ይህ ክሥተት መገለጥ በድንገት በተሰጣቸው ጊዜ፤ የወደቀባቸውን ግርማና ድንጋጤ በሕይወታቸው ላይ እንዴት እንደደረሰ ምንም ሳይደብቁ የልዑል እግዚአብሔርን ትንፋሽ በሆኑ ጹሑፎቻቸው አስፍረውት እናገኛለን።

ለምሳሌ ያህል፡- ከተባሉት ሰዎች መካከል እያለፍሁ ስሞቻቸውን በመጥቀስ አቀርባለሁ።

1፥ እግዚአብሔር አምላክ አዳምን ጠርቶ አንተ ወዴት ነህ? ባለው ጊዜ፤ አዳም በገነት ድምፅህን ሰማሁ፤ ዕራቁቴን ስለሆንሁ ፈራሁ፤ ተሸሸግሁም አለ። ዘፍጥረት 3፥9፤10።

2፥ አብርሃም የእግዚአብሔርን መገለጥ ባገኘ ጊዜ፤ እኔ አፈርና አመድ ነኝ እያለ፤ በእግዚአብሔር ፊት ያለውን የራሱን ምንትነት አስታወቀ። ዘፍጥ. 18፥27።

3፥ ሙሴና ኤልያስ የእግዚአብሔርን መገለጥ ወይም ክሥተት ባዩ ጊዜ ከክሥተቱ ግርማና ክብር የተነሣ ፈርተው ፊታቸውን ሸፈኑ። ዘጸአ. 3፥6። 1ነገሥ. 19፥13። ዕብ. 12፥21።

www.ethiopianorthodox.org

4፥ ኢሳይያስም የእግዚአብሔር ራዕያዊ ክሥተት በመጣለት ጊዜ፤ ዓይኖቼ እግዚአብሔርን የሠራዊትን ጌታ ንጉሡን እግዚአብሔርን አይተዋልና ወዮልኝ ጠፍቻለሁ አለ። ኢሳ. 6፥1-6።

5፥ ዕንባቆም የእግዚአብሔርን ቃል «ድምፅ» በሰማ ጊዜ፤ አቤቱ ድምፅህን ሰምቼ ፈራሁ፤ ሥራህንም አይቼ ተደነቅሁ አለ። ዕንባ. 3፥2።

6፥ ንጉሡ ዳዊት፥ «እግዚአ አምላኪየ ጥቀ ዐበይከ ፈድፋደ አሚነ ወዕበየ ስብሐት ለበስከ ወለበስከ ብርሃነ ከመ ልብስ። አቤቱ አምላኪየ አንተ እጅግ ታላቅ ነህ ክብርና ግርማን ለበስህ፥ ብርሃንን እንደ መጐናጸፊያ አደረግህ አለ»። መዝ. 103/104/፥1፡2።

የእግዚአብሔር ዕውቀት እንዴት እንደሚሰፋና እንደሚጠልቅ ጥልቀቱና በሰውነቱም ላይ ባለው ሥልጣን ተገልጾ በተከሠተለት ጊዜ፤ ከተናገረው በጥቂቱ ጠቅሰን እንደሚከተለው እናቀርባለን።

አንተ ፈጠርኸኝ እጅህንም በላዩ አደረግህ ዕውቀትህ ከእኔ ይልቅ ተደነቀች በረታች ወደ እርስዋ ለመድረስ አልችልም።

ከመንፈስህ ወዴት እሄዳለሁ? ከፊትህስ ወዴት እሸሻለሁ? ወደ ሰማይ ብወጣ፤ አንተ በዚያ ነህ። ወደ ሲኦል ብወርድ፥ አንተ ከዚያ አለህ። እንደ ንስር የንጋትን ክንፍ ብወስድ እስከ ባሕር መጨረሻም ብበር፤ ከዚያ እጅህ ትመራኛለች። ቀኝህም ትይዘኛለች። በውኑ ጨለማ ትሸፍነኛለች ብል፤ ሌሊት በዙሪያዬ ብርሃን ትሆናለች። ጨለማ በአንተ ዘንድ አይጨልምምና ሌሊትም እንደ ቀን ታበራለችና እንደ ጨለማዋ እንዲሁ ብርሃንዋ ነው።

አቤቱ፥ አንተ ኵላሊቴን ፈጥረሃልና፤ በእናቴም ሆድ ሠውረህኛልና አመሰግንሃለሁ። ሥራህ ድንቅ ነው ነፍሴም ታውቃታለች። እኔ በስዉር በተሠራሁ ጊዜ፤ አካሌም በምድር ታች በተሠራ ጊዜ፤ አጥንቶቼ ካንተ አልተሠወሩም። አካሌም ሳይሠራ ዓይኖችህ አዩኝ። ቀኖቼ ሳይፈጠሩ በመጽሐፍ ተጻፉ። አቤቱ አሳቦችህ በእኔ ዘንድ እንደምን እጅግ የተከበሩ ናቸው። ቍጥራቸው እንደምን በዛ? ብቈጥራቸው ከአሸዋ ይልቅ ብዙ ናቸው እያለ መደነቁን ገልጾአል። መዝ. 137/138/፥5-18።

የጹሑፋቸው ይዘትም ክሥተት ሆኖ ክሥተቱን ባሳያቸው በመንፈስ እግዚአብሔር አመራር ቍጥጥር እንጂ፤ ከገዛ ፈቃዳቸው እንዳልሆነ ባለ ራዕዮቹ ሳይናገሩ አላለፉም።

ይህ ዓይነቱ ክሥተት ለብሉይ ኪዳን ሰዎች ብቻ ሳይሆን፤ ለሐዲስ ኪዳን አባቶች ለሐዋርያትም በጸጋና በምሕረት በፍቅርም በመጣላቸው ጊዜ፤ በሕይወታቸው ላይ ግርማና ድንጋጤ እንደወደቀባቸው በገዛ ራሳቸው ገልጸዋል።

1፥ ሐዋርያት በከፍተኛ ተራራ «በደብረ ታቦር»።

2፥ ዮሐንስ ወንጌላዊ በፍጥሞ ደሴት።

3፥ ጳውሎስ በደማስቆ መንገድና በኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ውስጥ ሲጸልይ በነበረ ጊዜ ነው። ማቴ. 17፥1-8። 2ጴጥ. 1፥16-18። ራዕ. 1፥12-18። የሐዋ. 26፥12-18። ም. 22፥17። 2ቆሮ. 12፥2-4። ተመልከት።

እነሆም ልዑል እግዚአብሔር የራሱን ብርሃናዊ መገለጥ በማንጸባረቅ ባሳያቸው ጊዜ፤ ግብታዊ ትርኢቱ ፍጡር በሆነ ደካማ ሕይወታቸው ላይ ቀላል ሆኖ አልታየም። የግርማው ያውም በምሕረቱና በጸጋው በፍቅሩም የተሰጣቸው ክሥተት ሆኖ ሳለ፤ ነፍሳቸው በዚህ ብርሃን አስደናቂነት ፍርሃትና ድንጋጤ ሳይጥልባቸው አልቀረምና፤

በግርማው ፊት በእርጋታ ለመቆም አልቻለችም:- ይህም ከላይ እንደተመለከትነው ባለ ራዕዮቹ ራሳቸው ገልጸውታል።

ይሁን እንጂ ለመጀመሪያ ጊዜ እንዲህ ባለ ሁናቴ ቢገኙም፤ ባደረባቸው በሚያጸናቸው በመንፈስ ቅዱስ የተገለጸ በኦሪትና በነቢያት በወንጌልና በሐዋርያት በኩል የተሰጠ የእግዚአብሔር እስትንፋስ በተሰኘው በቅዱሳት መጻሕፍት የሰፈረው ቃሉ ዓይነተኛ መለኮታዊ ክሥተት ሆኖ በእነርሱ እጅ ተጽፎአል።

ዳዊት የቃሉ ክሥተት እንደምን እንደመጣለት ተናግሮአል። የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ተናገረ፤ ቃሉም በአንደበቴ ላይ ነበረ፤ የእሥራኤል አምላክ ተናገረኝ የእሥራኤል ጠባቂ እንዲህ አለ።

ኢሳይያስ «እግዚአብሔር ወሀበኒ ልሳነ ጥበብ ከመ አእምር ዘእነብብ ዐውቀ ዘንድ ብሎአል»። ኢሳ. እግዚአብሔር። የጥበብ ምላስ ሰጠኝ የምናገረውን ዐውቅ ዘንድ ብሎአል»። ኢሳ. 50፥42። ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር በቃሉ ሊታወቅ እንደተፈቀደ እናያለን።

ሐዋርያው ጳውሎስ ቀጥሎ ያለውን የክሥተቱን ማጠቃለያ ያቀርባል። ከጥንት ጀምሮ እግዚአብሔር በብዙ ዓይነትና በብዙ ጐዳና ለአባቶቻችን ነቢያት ከተናገረ በኋላ፤ ሁሉን ወራሽ ባደረገው ደግሞም ዓለማትን በፈጠረበት በልጁ በዚህ ዘመን መጨረሻ ለእኛ ተናገረን። ዕብ. 1፥1፡2።

እግዚአብሔር በልዩ ልዩ ዓይነትና መልክ የተገለጸባቸውን ዘመናት ለኤልያስ በተገለጸለት ራዕይ ምሳሌዎቻቸው የተጠቀሙ ይመስላሉ።

ኤልያስ በኮሬብ ተራራ ካሉት ዋሻዎች ሆኖ ደጅ ሲጠና ሳለ፤ እግዚአብሔር አለፈ፤ በእግዚአብሔርም ፊት ትልቅ ብርቱ ነፋስ ተራሮቹን ሰነጠቀ፤ ዐለቶቹንም ሰባበረ። እግዚአብሔርም ግን በነፋስ ውስጥ አልነበረም። ከነፋሱም በኋላ የምድር መናወጥ ሆነ፤ እግዚአብሔርም በምድር መናወጥ ውስጥ አልነበረም። ከምድር መናወጥ በኋላ እሳት ሆነ፤ እግዚአብሔር ግን በእሳቱ ውስጥ አልነበረም። ከእሳቱም በኋላ መልካም የለስላሳ ድምፅ ሆነ። ኤልያስም ያን በሰማ ጊዜ፤ ፊቱን በመጐናጸፊያው ሸፈነ፤ ወጥቶም ደጃፍ ላይ ቆመ። 1ነገ. 19፥11-13። ለስላሳው ድምፅ የማን ይሆን? ዮሐ. 3፥16። ዮሐ. 1፥1፡2።

ምዕራፍ ስምንት።

የመጽሐፍ ቅዱስ ክሥተት፥ ረቂቅ መንፈስ የሆነ እግዚአብሔርንና መንፈሳዊ አኗኗሩን በመንፈስ እንዲያይበት በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጠ የልቡና ብርሃን ነው።

መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ሆኖ በቅዱሳት መጻሕፍት የተገለጸ ክሥተት።

1ኛ፥ እግዚአብሔር በጸጋው ራሱን ከገለጸባቸው የክሥተት «የመገለጽ» ዓይነቶች አንዱ እግዚአብሔር በቃሉ የተገለጸበት ክሥተት «መገለጽ» ነው።

እግዚአብሔር በእግዚአብሔር ቃል ይገለጽ ነበር። 1ሳሙ. 3፥21። ከመጀመሪያም ጀምሮ ሲታይ የዓለም መፈጠር ራሱ ካለመታየት ወደ መታየት

www.ethiopianorthodox.org

እንዲመጣ ያደረገው የቃሉ መገለጽ እንደሆነ ያስገነዝበናል። እነሆም ዓለሞች በእግዚአብሔር ቃል እንደተዘጋጁ ከማይታይም የሚታይ እንደሆነ በእምነት እናስተውላለን። ተብሎ ተነግሮአል። ዕብ. 11፥3።

በእግዚአብሔር ቃል ሰማያት ጸኑ በአፉም እስትንፋስ ኃይላቸው ነው። እርሱ ተናግሮአልና ሆኑም፤ እርሱ አዘዘ ጸኑም። መዝ. 32/33/፥6።

በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ፤ ምድርም ባዶ ነበረች። ጨለማም በጥልቁ ላይ ነበረ፤ የእግዚአብሔርም መንፈስ በውኃዎች ላይ ይሰፍ ነበረ።

እግዚአብሔርም ብርሃን ይሁን አለ፤ ብርሃንም ሆነ። እግዚአብሔርም ብርሃን መልካም እንደሆነ አየ። ዘፍጥ. 1፥3።

እነሆም በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ይሁን ሲል የተናገረው ቃል ነው፤ ሁሉም እንዲታይ ያደረገና ብርሃኑን የገለጠ። በሥነ ፍጥረት ረገድም ይህ እግዚአብሔር ይሁን ብሎ እግዚአብሔር የተናገረው ወይም ያዘዘበት ቃል ነው። የእግዚአብሔርን ሥራ ሊገልጥ የቻለ፡- ሐዋርያው ጳውሎስ ይህን እግዚአብሔር ብርሃን ይሁን ብሎ የተናገረው ቃል በጨለማ የዕውቀት ብርሃንን እንደገለጠ ያስገነዝባል።

በክርስቶስ ፊት የእግዚአብሔር የክብሩ የዕውቀት ብርሃን እንዲሰጥ በልባችን ውስጥ የበራ በጨለማ ብርሃን ይብራ ያለ «ያዘዘ» እግዚአብሔር ነውና ብሎአል። 2ቆሮ. 4፥6።

በዚህ እግዚአብሔር ብርሃን ይሁን ብሎ በተናገረው ቃል የዓለም አቋምና የአእምሮ የለብዎም አቋም ከጨለማነቱ ወጥቶ የበራለትን ክሥተት ወይም መገለጽ ሊያጏና ሊያውቅ ቻለ።

ስለዚህ ቃሉ መሠረታዊ ክሥተት ለመሆኑ በማያጠራጥር እውነት ቀዋሚነቱን ገለጸ። እግዚአብሔር እንደ ተገለጸ ሰውም በእግዚአብሔር ቃል የእግዚአብሔርን ቃል ሊያይ ቻለ ማለት ነው።

ስለዚህም ንጉሥ ዳዊት፡- «ክሥቶን ለአዕይንትየ ወእርአይ መድምምከ እምሕግከ፡- ፈላሲ አነ ውስተ ምድር። ኢትኅባዕ እምኔየ ትእዛዘከ። ዓይኖቼን ክፈት የሕግህንም ተአምራት አያለሁ። እኔ በምድር እንግዳ ነኝ ትእዛዛትህን ከእኔ አትሠውር» በማለት፥ በእግዚአብሔር ቃል ወደ ተገለጸው ክሥተት ያተኩራል። መዝ. 118፥8።

ቃልህ ሲከሠት ደስ ያሰኛል ሕፃናትንም አስተዋዮች ያደርጋል። መዝ. 118፥130።

አንተን እንዳልበድል ቃልህን በልቤ ሰወርሁ። መዝ. 118፥11።

ከእርሱ የሰማናት ለእናንተም የምናወራላችሁ መልእክት «ቃል» እግዚአብሔር ብርሃን ነው ጨለማም በእርሱ ዘንድ ከቶ የለም፤ የምትል ናት። 1ዮሐ. 1፥5።

እግዚአብሔርን ማወቅ ለሰው ከተገለጸባቸው በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው ከተሰጠው ክሥተት ሁሉ በላይ የሆነ ለሰውም ቅርቡ የሆነ የቃሉ ክሥተት ነው። በመጀመሪያ ቃል የእግዚአብሔርን ቃል ታላቅነት ለማየት የሚከተለውን ተመልከት። በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፤ ቃልም ራሱ እግዚአብሔር ነበረ፥ ተብሎ በአካላዊነቱ እናየዋለን። ሁሉ በእርሱ ሆነ፤ ያለ እርሱ ግን ከሆነውም ሁሉ አንዳች ስንኳ አልሆነም። ቀጥሎም ሕይወት በእርሱ ነበረች፥ ሕይወትም የሰው ብርሃን ነበረች።

ቀጥሎም ቃልም ሥጋ ሆነ፤ ጸጋንና እውነትን ተሞልቶ በእኛ አደረ፡- ተብሎአል። ዮሐ. 1፥1-14።

እንግዲህ ለእግዚአብሔርነቱ፥ ከእርሱ ዘንድ ከሆነ የገዛ ራሱም እግዚአብሔር ከሆነ አካላዊ ቃል ወዲያ ቀራቢና በተዋሕዶተ መለኮት የሚገናዘበው ባዕድ ነገር ይገኛልን? እንደዚሁም ደግሞ ሕይወት በእርሱ የነበረች ስትሆን፤ ያች በእርሱ ያለች ሕይወት የሰው ብርሃን መሆንዋ ሲታይ፤ ለሰው በቅድሚያ የሚቀርበው ብርሃን ከሆነለት ከሕይወቱ ሌላ ይገኛልን?

ደግሞ ያ ቃል ሥጋ በሚሆንበት ጊዜ ጸጋና እውነት ተመልቶ በሰው ሁለንተና ማደሩ ሲታይ፤ ከቃል ወዲያ ለሰው፥ ሌላ የሚቀርበውና የሚዛመደው ይገኝለታልን? በዚህ ገለጻ ከቃል ወዲያ ለእግዚአብሔርና ለሰው የሚቀርበው የተዘምዶ አቋም ያለው ነገር ሆነ ድርጊት እንዳልተገኘ እናያለን። እነሆም የቃል ልዕልና የቃል ችሎታ ሰፍቶ፤ የሰውን ወደ እግዚአብሔር ዕውቀትና አኗኗር ሊያመጥቅ የቻለ ሰውንና እግዚአብሔርን ያዛመደና ሊያዛምድ ሥልጣን ያለው ቃል ብቻ መሆኑን እንገነዘባለን።

እንግዲህ የአካላዊ ቃልን ልዕልና ከሰውም ያደረገውን ተዘምዶ ካየን ዘንድ አሁንም በኩነት አቋም አድራጊ በሆነ ቃሉ በሥነ ፍጥረት ሆነ፤ በመጽሐፍና በልቡናዊ ተመርሆ ያለውን ሥልጣንና ችሎታ እንጠቀምበታለን።

የድሮ የቤተ ክርስቲያን አባቶች ስለ እግዚአብሔር ህላዌና ስለ ሥሉስ ቅዱስ ህልውና በትምህርታቸው ሲገልጹ፤ ቃሉን መሠረት አድርገው ነው። ጠቅላላ የትምህርተ መለኮትን ገለጻ በጽሑፋቸው ሆነ በንግግራቸው ሲያብራሩ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ያለውን ቃሉን መሠረት አድርገው ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ባለው ቃሉ አንዳች ያለመረዳት ሲገጥማቸው አስተሳሰባቸው ከቃሉ መንፈስ እንዳይለይባቸው በመፍራትና በትሕትና በትልቅ አክብሮት እየጸለዩ ነው።

የእግዚአብሔር ቃል በልዩ ልዩ የሰው ፍልስፍናዎች ከልማደ ሀገር ውሳኔዎች ከአባቶችና ከምሁራን ሊቃውንት ውሳኔዎች በላይ ነው።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሥግው ቃል ሆኖ በዚህ ምድር በተገለጸ ጊዜ በቅዱሳት መጻሕፍት የሰፈረውን ቃል፥ ቃሉ መሆኑን አረጋገጠ። ሙሴ በጻፈው ብታምኑ ኖሮ፥ በእኔ ባመናችሁብኝ ነበር። ሙሴ ስለ እኔ ጽፎአልና፡- ዮሐ. 5፥46፤47። በመጻሕፍት ያለውን መርምሩ በእርሱ የዘላለም ሕይወት የምታገኙ ይመስላችኋልና አላቸው። ዮሐ. 5፥45። እነርሱ ስለ እኔ የሚመሰክሩ ናቸው አለ።

ሰው በኃጢአት የወደቀባቸውን የሰይጣን ትምህርቶችም ከመጽሐፍ ቅዱስ ባለው ቃል ነው ፈታኙን ሰይጣንን ያሸነፈባቸው፡- ሰው በእንጀራ ብቻ አይኖርም ከእግዚአብሔር አፍ በወጣው ቃል ይኖራል ተብሎ ተጽፎአል።

«እግዚአብሔርን አምላህን አትፈታተነው ተብሎ ተጽፎአልና፤ ለእግዚአብሔር ለአምላክህ ስገድ፤ እርሱን ብቻ አምልክ ተብሎ ተጽፎአልና» ሲል ከእግዚአብሔር መጽሐፍ ቅዱስ በሚገኙ ቃላት ሰይጣንን አሸነፈው። ማቴ. 4፥1-11። በኤማሁስ መንገድም ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን ተነሥቶ ሲሄድ፤ በመንገድ አግኝቶአቸው በነቢያትና በሙሴ ኦሪት በመዝሙርም ያለውን ስለ እርሱ የተጻፈውን እየጠቀሰ ባስረዳቸው ጊዜ፤ ደቀ መዛሙርቱ ልባቸው ተቃጠለባቸው ይህም ፍጹም ክሥተት ነበረ። ሉቃ. 24፥32።

www.ethiopianorthodox.org

ጳውሎስ በጲስድያ አንጾኪያ ምኵራብ ለነበሩት አይሁድ ሲያስተምራቸው፡- በኢየሩሳሌም የነበሩት አይሁድ ግን ቅዱሳት መጻሕፍትን በየሰናብቱ እያነበቡ ሳሉ፤ ሊገባቸው ባለመቻሉ፣ የሕይወት ቃል የሆነውን ኢየሱስ ክርስቶስን ገደሉትና ሰቀሉት፤ እርሱ ግን ከሙታን ተነሣባቸው። ይላል፡- የሐዋ. 13፥27-30።

ራሱ የሚያስተምረው ወንጌልም በቅዱሳት መጻሕፍት በነቢያት ስለ ልጁ ወንጌል የተሰበከ መሆኑን ገለጸ። ሮሜ 1፥1-4። ራሱም ከመጠኑ ውጭ ማለት ከቅዱሳት መጻሕፍት ትምህርት ውጭ ሊመካ የማይችል መሆኑን ጳውሎስ አስረድቶአል። 2ቆሮ. 10፥13፣ 14።

እግዚአብሔር የተመሰገነ ይሁንና በሌላና በልዩ ልዩ ዓይነት ለሰው ከገለጸላቸው ክሥተቶች ሁሉ በጣም አድርጎ ለተፈጥሮው በሚመጥነው ዐቅሙም በሚችለው በቃሉ ክሥተት በኲል ነው።

ይህ የቃሉ ክሥተት የማያስፈራና የማያስደነግጥ ከመሆኑም በላይ፣ በቅርብ የሚገኝ ነው። ቃሉ ቅርብ ነው። ሮሜ 10፥8፣ 9።

ዳዊት ስለ እግዚአብሔር ቃል እንዲህ ይላል።

> የእግዚአብሔር ሕግ ፍጹም ነው። የእግዚአብሔር ምስክር የታመነ ነው፥ ነፍስን ይመልሳል፤ ሕፃናትን ጠቢባን ያደርጋል። የእግዚአብሔር ሥርዓት ቅን ነው፥ ልብንም ደስ ያሰኛል። የእግዚአብሔር ትእዛዝ ብሩህ ነው፥ ዓይንንም ያበራል። የእግዚአብሔር ፍርሃት ንጹሕ ነው፥ ለዘለዓለም ይኖራል። የእግዚአብሔር ፍርድ እውነትና ቅንነት በአንድነት ነው፥ ከወርቅና ከክቡር ዕንቊ ይልቅ ይወደዳል። ከማርና ወለላ ይልቅ ይጣፍጣል። ባሪያህ ደግሞ ወደደው፤ ይጠብቀውማል። በመጠበቁም እጅግ ይጠቀማል ይላል።
>
> መዝ. 18/19/፥7-11።

እንደዚሁም ዳዊት በምድር ላይ እንደተፈተነ ሰባት ጊዜ እንደተጣራ ወርቅና ብር የእግዚአብሔር ቃላት ንጹሕ ቃላት ናቸው ብሎአል። መዝ. 12/13/፥6። ሳሙኤል ይህ ቃል በመጣለት ጊዜ፥ ተናገር ባሪያህ ይሰማሃል አለ። 1ሳሙ. 4።

በመጽሐፈ ምሳሌ ባጎር ሲናገር፡- ወደ ሰማይ የወጣ ማነው? የወረደስ ማነው? ነፋስንስ በእጁ የጨበጠ ማነው? ውኃንስ በልብሱ የቋጠረ ማነው? የምድርን ዳርቻ ሁሉ ያጸና ማነው? ይህንስ ታውቅ እንደሆንህስ ስሙ ማን ነው? የልጁስ ስም ማነው?

የእግዚአብሔር ቃል በሁሉ ተፈትናለች፥ እርሱ ለሚታመኑት ጋሻ ነው። እንዳይዘልፍህ አሰተኛም እንዳትሆን በቃሉ አንዳች አትጨምር ብሎአል። ምሳሌ. 30፥4-6።

ነቢዩ ኤርምያስ ስለ እግዚአብሔር ቃል እንዲህ አለ፡- ቃሌ ያለበት ቃሌን በእውነት ይናገር፣ ገለባ ከስንዴ ጋር ምን አለው? በውኑ ቃሌ እንደ እሳት ድንጋይንም እንደሚያደቅ መዶሻ አይደለችምን? ይላል እግዚአብሔር ኤር. 23፥29። ይህ የእግዚአብሔር ቃል በሰው አንደበት እንዲነገር በእግዚአብሔር መንፈስ በኩል የእግዚአብሔር ፈቃድ ሆነ፤ ዳዊት የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ተናገረ፤ ቃሉም በአንደበቴ ላይ ነበረ አለ። 2ኛ ሳሙኤ. 23፥2፣ 3።

ኢይያስ፡- እግዚአብሔር ወሀበኒ ልሳነ ጥበብ ከመ አእምር ዘእነብብ። እግዚአብሔር የልሳን ጥበብ ሰጠኝ የምናገረውን ዐውቅ ዘንድ አለ። ኢሳ. 50፥42።

ከቤተ ክርስቲያን ሊቃውንትም እነ ቄርሎስ፡- «ቄርሎስ ይቤ ለትምህርተ ቅዱሳት መጻሕፍት ግሙራ አልቦ ዘይጸግቦ ወኢመኑሂ ወፈድፋደሰ እለ ይሔልዩ ጥበበ ወአጥረዩ አእምሮ ማሕየዌ ውስተ አልባቢሆሙ። እስመ ጽሑፍ አኮ በኅብስት ባሕቲቱ ዘየሐዩ ሰብእ አላ በኵሉ ነገር ዘይወፅእ እምአፉሁ ለእግዚአብሔር። ስሲተ ልብ ቃላቲሁ ለእግዚአብሔር ውእቱ ወኅብስት መንፈሳዊ ዘያጸንዕ ኃይለ ሰብእ በከመ ጽሑፍ። ገጽ 34።

የቅዱሳት መጻሕፍት ትምህርትን ማንም ቢሆን አካቶ የሚጠግበው የለም። ይልቁንም ደግሞ ጥበብን ለሚያስቡና ሕያው የሚያደርግን አእምሮ በልቡናቸው ለተገነዘቡ፡- ሰው በእንጀራ ብቻ አይኖርም። ከእግዚአብሔር አፍ በምትወጣው ቃል ነው እንጂ። የልብ ምግብ የእግዚአብሔር ቃላት ናቸው። እንደተጻፈውም የሰውን ኃይል የሚያጸና መንፈሳዊ ኅብስት ነው አለ። ቄርሎስ ገጽ 34።

ሊቁ ኤጲፋንዮስም፡- «ወባሕቱ እግዚአብሔር ሠምረ ወረስየ መጻሕፍተ ህልዋነ በዘዚአሁ አምሳል በብዙኅ መክፈልት ወአልቦ ውስቴቶሙ ጥውየት ወኢጽንት አላ ኵሎሙ ርቱዓን እሙንቱ በቅድመ ማእምራን ኵሎሙ እለ ይትዌከፉ ትምህርተ።

ነገር ግን እግዚአብሔር በተለያየ ምሳሌና በብዙ አቅጣጫዎች በግልጽ መጻሕፍትን ቀዋምያን አድርጎ ማስቀመጡን ወደደ። እነርሱም በተለያዩ ምሳሌዎችና በብዙ ክፍሎች ሲጠኑ፥ ጠማምነትና ጽንት «መዝመም» የሌለባቸው ናቸው።

ትምህርትን በሚቀበሉ ዐዋቂ ሰዎች ዘንድም ሁሉም ቀጥተኞች ናቸው»። ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ ሃይ አበ. ክፍል 4 ቍጥር 7 ገጽ 184።

ኤርምያስ፡- ቃልህ ተገኝቶአል፤ እኔም በልቼዋለሁ፤ አቤቱ የሠራዊት አምላክ ሆይ፥ በስምህ ተጠርቻለሁና ቃልህ ሐሤትና የልብ ደስታ ሆነኝ። ኤር. 15፥16።

ዳዊት፡- የእግዚአብሔርን ሕግ የሚያነብ በእግዚአብሔር ሕግ ደስ ይለዋል፤ ሕጉንም በቀንና በሌት ያስባል፤ እርሱም በውኃ ፈሳሾች ዳር እንደተተከለች ፍሬዋንም በየጊዜዋ እንደምትሰጥ ዛፍ ይሆናል። መዝ. 1፥2፣ 3።

ዳዊት፡- አቤቱ፥ ቃልህ በሰማይ ለዘለዓለም ይኖራል እውነትህም ለልጅ ልጅ ናት መዝ. 118/119/፥80፣ 90።

ጳውሎስ፡- እንግዲህ ዛሬ ድምፁን ብትሰሙ ልባችሁን እልከኛ አታድርጉ። ዕብ. 3፥8፣ 9።

የእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነውና፣ የሚሠራም ሁለት አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሳለ ነው። ነፍስንና መንፈስን ጅማትንና ቅልጥምንም እስኪለይ ድረስ ይወጋል። የልብንም ስሜትና አሳብ ይመረምራል። እኛን በሚቈጣጠር በእርሱ ዓይኖቹ ፊት ሁሉ ነገር የተራቈተና የተገለጠ ነው እንጂ፣ በእርሱ ፊት የተሰወረ ፍጥረት የለም፡- ዕብ. 4፥12፣ 13።

ለሚናገረው እምቢ እንዳትሉ ተጠንቀቁ... ከሰማይ ከመጣው ፈቀቅ የምንል እኛስ እንዴት እናመልጣለን? በዚያ ጊዜ ድምፁ ምድርን አናወጠ። ዕብ. 12፥25፣ 26።

www.ethiopianorthodox.org

ጴጥሮስ ከሚጠፋ ዘር አልተወለዳችሁም፤ በሕያውና ለዘላለም በሚኖር በእግዚአብሔር ቃል ከማይጠፋ ዘር ነው እንጂ፤ የጌታ ቃል ግን ለዘለዓለም ይኖራል።

«በእርሱ እንድታድጉ አሁን እንደተወለዱ ሕፃናት ተንኰል የሌለበትን የቃልን ወተት ተመኙ»። 1ጴጥ. 1፥23-25። ምሳ. 2፥2፤3።

ዳዊት፡- ለነገር ሁሉ ፍጻሜ እንዳለው አየሁ፤ ቃልህ ግን እጅግ ሰፊ ነው። መዝ. 118/119/፥96።

ስለ ሊቃውንትም ቅዱሳት መጻሕፍትን መሠረት በማድረግ የእግዚአብሔርን ህላዌና የሥላሴን ተዋሕዶ ስለማጥናት አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ቀጥሎ ያለውን መመሪያ ሰጥቶበት እናገኛለን፡-

«ወኢንበል ከመ እፎ ኮነ ዝንቱ፤ ወዳዕሙ ንበል ዘእንበለ ተኀሥሦ በከመ ይቤላ መጻሕፍት ቅዱሳት፥ በእንተ መለኮት መንፈሳዊ ዘኢይትረከብ፡- አብ ዘኢይትረከብ፤ ወልድ ዘኢይትረከብ፤ መንፈስ ቅዱስ ዘኢይትረከብ። ዲዮናስዮስ ኤጲስ ቆጶስ ዘሀገረ አትናስ፡- ንስአል አንቃዕዲወነ ላዕለ ወሶቤሃ ይሠርቅ ለነ ብርሃነ መጻሕፍት መለኮት ወእምኔሆሙ ንበርህ በአስማተ ቅድስት ሥላሴ ዘውእቱ እምነትነ። ዓይኖቻችንን ወደ ላይ አቅንተን እንለምን። ያን ጊዜም ከመጻሕፍተ መለኮት ያበራልናል። በቅድስት ሥላሴ ስሞችም በውስጣችን ይበራልናል። እርሱም እምነታችን የሚሆን ነው»። ሃይማ አበው ገጽ 34 ክፍል 1 ቍጥር 2።

«ዘከመ ፈቀደ ውእቱ ነበበ፤ ወዘከመ ፈቀደ ውእቱ ተርእየ ወዘከመ ፈቀደ ነጸርዎ፤ ወዘከመ ፈቀደ ፈጠረ... ወኢንኅሥሥ ከመ እፎ ኮነ፤ ወበአይ አምሳል፤ ዳዕሙ ንኅድግ ኵሎ አእምሮ ለእግዚአብሔር እስመ ውእቱ ፈጣሪ። ወዘየዐቢ ትእዛዝ ከመ ንእመን በቃለ ነቢያት ወወንጌል ወሐዋርያት እሉ እሙንቱ መጻሕፍት ዘሠምረ እግዚአብሔር ይክሥቶሙ ለከ ለመድኃኒተ ነፍስ።

ይህ እንደምን ተደረገ? አንበል። ቅዱሳት መጻሕፍት እንደተናገሩ ረቂቅ «መንፈሳዊ» የሆነ በምርምር የማይገኘውን መለኮትን ያለ መመራመር አብ የማይመረመር፥ ወልድ የማይመረመር፥ መንፈስ ቅዱስም የማይመረመር ነው እንበል። እርሱ እንደፈቀደ ተናገረ፤ እርሱ እንደፈቀደ ታየ፤ እርሱ እንደፈቀደ አዩት፤ እርሱ እንደፈቀደ ፈጠረ... እኛ ግን እንደምን ሆነ? በምን ምሳሌ ተደረገ? ብለን መጠየቅን አንሻ። ነገር ግን የፈጠረ እርሱ ነውና፤ ዕውቀትን ሁሉ ለእግዚአብሔር እንተው። የሚበልጠው ትእዛዝ በኦሪትና በነቢያት በወንጌል በሐዋርያት ቃል እንድናምን ነው። ለነፍሳችን መዳኛ ይሆኑ ዘንድ እግዚአብሔር ሊገልጻቸው የወደደ መጻሕፍት እነዚህ ናቸው» ብሎአል። ሃይ አበ አትናቴዎስ ክፍል 39-42። ገጽ 89፤90።

«ክሥቶን ለአዕይንትየ ወእርአይ፤ መድምምከ እምሕግከ ፈላሲ አነ ውስተ ምድር ኢትኅባዕ እምኔየ ትእዛዘከ። አቤቱ፥ የሕግህን ተአምራት አይ ዘንድ ዓይኖቼን ግለጥ፡- እኔ በምድር እንግዳ ነኝና ትእዛዞችህን አትደብቅብኝ»። መዝ. 118/119/፥19።

<u>በምዕራፍ 8 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች።</u>

ሳዊሮስ ዘእስሙናይን «እስመ መጽሐፍ ቅዱስ ቃለ እግዚአብሔር ፈጣሪ ወውእቱ ክቡር ወየዓቢ እምልብ ዘፍጡር። ድርሳን፡- መጽሐፍ ቅዱስ ሁሉን የፈጠረ የእግዚአብሔር ቃል ነውና እርሱም ክቡር ከፍጡር ኅሳብም ከፍ ያለ ነው» ድርሳን ገጽ 5።

መጽሐፈ ቄርሎስ ለጳላድዮስ ገጽ 34።

ሃይ አበ ሊቁ ኤጲፋንዮስ ገጽ 184 ክፍል 4 ቍጥር 7።

ሃይ አበ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ገጽ 89፤90 ክፍል ቍጥር 39-42።

ምዕራፍ ዘጠኝ።

ተመርሆ ልቡናዊ በጸጋ የተደገፈ መንፈሳዊ እጅ ነው።

መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ የሆነ ተመርሆ ልቡናዊ ማለት የመጽሐፍና ልቡና መስማማት ፍትሕ፡- ሰው ከሥጋና ከደም ስሜት ለመራቅ እየተጋደለ፤ በመንፈስ እየተራቀቀ፤ ከምድራዊ ነገር በመራቅ ወደ ላይ እየመጠቀ የእግዚአብሔርን ህሉና ከፈለገ! ሊያመልጠው እንደማይችል የተገነዘቡበት መንገድ ነው። እንዴት እንደሆነ፤ የቤተ ክርስቲያን አበው ሊቃውንት በነገረ መለኮት ትምህርታቸው የተጠቀሙበትን መንገድ ስለገለጡ፤ ተመርሆአቸውን ማየት ይጠቅማል። ስለዚህ ከዚህ ቀጥለን በቅደም ተከተል የምናቀርባቸውን ሊቃውንትና ገለጻቸውን በጥንቃቄ እንመልከት።

የሀገራችን ሊቅ ማኅሌታዊ ያሬድ በዜማ ድርሰቱ ህላዌ እግዚአብሔርንና ኅብረተ ሥላሴን ሊያውቅ ለሚፈልግ ምድራዊን አሳብ ትቶ፥ ግዙፉን ነገሮችንም ተሻግሮ፥ በሕሊና ከፍ ብሎ መመሰጥ እንዳለበት፥ በሚቀጥለው ገለጻው ያስረዳል።

«ወአንተሰ ለእመ ትፈቅድ ታአምር ኅድግ ህሉና ዘበምድር ወዕድዎሙ ለከዋክብት ሥነ ሥርዓቶሙ ወኑባሬሆሙ፤ እምዝንቱ ኵሉ ተልዒለከ በሕሊናከ ሐሊ አሐደ ሥሉሰ ዘኢይሰደቅ።»

«አንተ ግን ታውቅ ዘንድ የምትፈልግ ከሆንህ፤ የምድሩን አኗኗርህን ተው፤ ከዋክብትንና የሥርዓታቸውን አቀማመጥ ተሻገር፤ ከዚህ ሁሉ በላይም ከፍ ከፍ ካልህ በኋላ! የማይጨፈለቀውን አንዱን ልዩ ሦስትን በልቡናህ አስብ። ብሎአል።

ድጓ ስብከት መኃትው፡- ገጽ 179 በ1949 ዓ.ም. ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት ታተመ። ሊቁ ባስልዮስ ዘቂሣርያም፡- ስለ እግዚአብሔር ለማወቅ የምትፈልግ ከሆንህ፤ መንገዱ እንደዚህ ነው ይልና የአመራሩን ይዞታን አብራርቶ ይገልጻል። ይኸውም፡- «ወእመሰ ለሊከ ፈቀድከ ንክሥት ለከ አእምሮተ እግዚአብሔር አው ለርእስከ ግድፍ እምኔከ ግብረ ዘሥጋ ወደም፤ ወረኀቅ እምነ ምድር። ወተለዐል እምነ ባሕር ወዕርግ መልዕልተ አየር፥ አእምር ውላጤ ሰዓታት ፍጡነ ወሠርጐ ከዋክብት ኅድግ ኵሎ ፍጡራነ እለ ውስተ ምድር... ወለእመ ጠየቀ ዘንተ ኵሉ በነገር ተለዐልከ ውስተ ሰማያት፤ አሜሃ ነጽር በሕሊናከ ባሕቲቱ ኀበ ሥነ ዘሀሎ ውስተ እቱ መካን፥ እምነ ሠራዊት መንፈሳውያን ወመዐርገ ሰማያት መላእክት ወሊቃነ መላእክት መናብርት ወሥልጣናት፤ አጋዕዝት ወኃይላት።

ወሊቃናት ወመኳንንት... ወእምድኅረዝ ሶበ ኃለፍከ እሎንተ ኵሎ ፍጡራነ፤ ሀለ ሕሊናከ ይትለዐል እሎንተ። ወአልዐልከ አዕይንተ ልብከ ውስተ አርአያም ኀበ መንበር ነባቢ ዘይትሌዐል እምኵሎሙ ፍጡራን ዘኢይትፋለስ።

www.ethiopianorthodox.org

ነጽር በልብ ንጹሕ ለባዊ ኀበ ህላዌ መለኮት ዘኢይትፋለስ ወዘኢይትዌለጥ ወዘኢይትመጠን ወዘኢይደክም ወዘኢየሐምም። ሲተረጐም፦ እነሆም በልቡናዊ ተመርሆ ስልት ከቤተ ክርስቲያን የትምህርተ መለኮት አበጋዞች አንዱ የሆነ ባስልዮስ ከሥጋና ከደም ግብር ራሱን በማራቅ ቅዱሳት መጻሕፍትንና መንፈሳዊ ምርምርን በማገናዘብ ስለ ህላዌ መለኮት ስለ ኀብረተ ሥላሴ እንዴት አድርጎ እንዳራቀቀ በዚህ የነገረ መለኮት ትምህርት ለማየት ይቻላል። እግዚአብሔርን ማወቅ ልንገልጽልህ አንተም ለራስህ ልትመረምር ከፈለግህ፣ ከሥጋና ከደም ራስህን አርቅ። ከምድር ራቅ ከባሕርም ከፍ ከፍ በል። ከአየርም በላይም ውጣ፣ በፍጥነት የሚለዋወጡትንም ሰዓቶችንም ዕወቅ። የከዋክብትን ጌጥ የሚያስደንቁትን ሁሉ ተው፣ ከምድር ያሉትንም ፍጥረታትን ተው። የሚመሳሰሉባቸውንም ሕግጋት ተው። የፀሐይንና የጨረቃን አስደናቂዎችን ከዋክብትን ሁሉ የተዋበና የሚያምር አካባቢያቸውን ሁሉ ለመረዳት ተጣጣር። የሚያስደንቅ ከበባቸውንና በየወገናቸው እንዴት እንደሚቀራረቡ ሲብለጨለጩ ሲያብረቀርቁና ሲመላለሱ፥ በየጊዜው እርስበርሳቸው እንዴት እንደሚቀራረቡና እንዴት እንደሚራራቁ ይህን ሁሉ ለማወቅ መርምር። ይህን ሁሉ መርምረህ ከተረዳህ በኋላ፣ ከዚያው ወደ ሰማያት ከፍ ከፍ ብለህ ውጣና በዚያን ጊዜ በሕሊናህ ብቻ መንፈሳውያን ሠራዊት ወዳሉበት፥ ሰማያውያን መላእክትና የዙፋን ቤቶችና «ኪሩባውያን» ሥልጣናት አጋዕዝት ጌቶችና ኃይላት አለቆችና መኳንንት ወዳሉበት ደረጃና ቦታ መጥተህ ተመልከት።

ከዚህም በኋላ ይህን ሁሉ ፍጥረታት ካለፍህ ወዲያ፥ ሕሊናህም እነዚህን ሁሉ አልፎ ወደላይ መውጣት ከቻለልህ፥ ከፍጡራን ሁሉ በላይ ወደሚሆን ነባቢ ወደሆነው የማይፋለስ ዙፋን በሚገኝበት በአርያም ላይ፥ የልብህን ዓይኖች ከፍ ካደረግህ፤ የማይፋለስ በሚሆን በንጹሕ ልብ፥ የማይፋለስና የማይለዋወጥ የማይደክምና አስተዋይ በሚሆን በንጹሕ ልብ፥ የማይታመም ወደሆነው ህላዌ መለኮት እይና ተመልከት። ብሎአል።

እንደዚሁም ሁሉ ይኸው ከቤተ ክርስቲያን አበጋዞች አንዱ የሆነው ታላቁ ሊቅ ባስልዮስ በዚህ ተመርሆ ልቡናዊ ባለው አቀራረቡ ትምህርተ መለኮትን ሲገልጽ፥ እንደሚከተለው አድርጎ አራቅቆአል።

«አሐዱ በህላዌ ዘኢየኀብር በአካላት ወዘኢይትፈለጥ በመለኮት። ብርሃን ዘአልቦ ዘይቀርቦ፤ ኃይል ዘኢይትረከብ፤ ዕበይ ዘኢይትዐወቅ መጠኑ፥ ፍድፉደ ስብሐት ዘያንፀባርቅ በሥኑ፤ ምሕረት ዘምሉዕ እምኵሉ ሥን፥ ላህይ ዘኢይትነገር ወዘኢይትረከብ፤ ዘይበውእ ውስተ ነፍሳት ኄራት ወየኀድር ላዕሌሆሙ ዘከመ ዕበየ አፍቅሮቶሙ ሎቱ።

ወዘኢይትከሀል ይትነገር በንባብ ዕበዩ ወመጠኑ፥ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ህላዌ ዘኢተፈጥረ፣ ክቡረ ልዕልና ወምልክና ዘምስለ ምሕረት ወሣህል።

በህላዌ «አኗኗር» አንድ የሚሆን በአካላት የማይዋሐድ፥ በመለኮት የማይለያይ ማንም ሊቀርበው የማይችል ብርሃን የሆነ፥ የማይመረመር ኃይል የሆነ፥ መጠኑ ይህ ነው ተብሎ ታላቅነቱ የማይታወቅ፥ በውበቱ የሚያንፀባርቅ፥ ክብሩ የበዛ፣ የተዋበ፥ ነገር ሁሉ የተሞላ ምሕረት ሊነገርና ሊመረመር የማይቻል ውበት እርሱን እንደ መውደዳቸው መጠን ደጋጎች በሆኑ ነፍሳት አድሮባቸው የሚኖር በንግግርም መጠኑንና ታላቅነቱን ሊነገር የማይቻል፥ አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ነው።

ንግግሩን በመቀጠል፦ አብ ቀዳሚ ኵሉ ወገባሬ ኵሉ፥ ዘሀሉ ወይሄሉ ጥንተ ኵሎሙ ሕያዋን ዘእምኔሁ ውኅዘ ነቅዐ ሕይወት ዘውእቱ ጥበብ ወኃይል፥ ወልድ ዘተወልደ እምአብ። አምሳለ እግዚአብሔር ዘኢያስተርኢ ወዘኢይትዌለጥ ቃል [illegible] እግዚአብሔር ዘእምእግዚአብሔር፥ ዘሀሎ ምስሌሁ ወኢኮነ እመድኅሬሁ። ዘሀሎ እምቅድመ ዓለም ወኢኮነ ድኅረ። ውእቱ ቀዳማዊ ገባሬ ዘኢተገብረ። ውእቱ [illegible] ዘኢተፈጥረ፣ ዘቦቱ ኵሉ ዘአቡሁ፦...

[illegible]ሀየ በውእቱ መካን ንኤጽሮ ለመንፈስ ቅዱስ በመካን ዘሀለዉ ቦቱ አብ ወወልድ። [illegible] ኵሉ ዕበየ መለኮት ዘሀሎ በአብ ወወልድ፥ ዘውእቱ ምሕረት ወሣህል፥ አእምሮ [illegible]ሳት ሕይወት ወንጽሕና። ወዘንቱ ንባብ ዘዘከርነ በእንቲአሁ አልቦ ውስቴቱ [illegible] ወኢኮነ ሎቱ ድኅረ። ወባሕቱ በከመ ነበልባል ኢይትፈለጥ እምእሳት [illegible]ትፈለጥ ፀዳል እምብርሃን። ከማሁ ንጽሕና ወሕይወት ወምሕረት ወአእምሮ [illegible]ትፈለጥ እመንፈስ ቅዱስ፣ እስመ መንፈስ ቅዱስ ህልው ውእቱ በአብ ወወልድ [illegible] አልቦሙ ጥንት ወኢተፍጻሚት ወኢይትጓለቍ ምስለ ብዙኃን ጥቀ። እርሱም [illegible]ተፈጠረ ህላዌ ነው። ከምሕረትና ከይቅርታ ጋር፥ በልዕልናና በገዢነት የከበረ [illegible] አብ፥ አስቀድሞ የነበረና ሁሉን የፈጠረ ነው። ዓለምን ከመፍጠሩ በፊት [illegible] ለዘለዓለሙም የሚኖር ነው። የሕያዋን ሁሉ መሠረት ነው። የሕይወት ምንጭ [illegible] ሕይወትና ጥበብ ኃይል ከአብ የተወለደ ወልድ የመነጨበት፣ እርሱም [illegible] የማይለወጥ እግዚአብሔር ምሳሌ የሆነ ቃል ሕያው ከአምላክ የተገኘ [illegible]! ከእርሱ ዘንድ የተገኘ የነበረ፥ ከእርሱም በኋላ ያልሆነ፣ ከዓለም ሁሉ በፊት [illegible] መጀመሪያ የነበረ ወልድ፥ ያልተፈጠረ ሲሆን፣ የሁሉ ፈጣሪ፣ ያልተሠራ [illegible] የሁሉ ሠሪ ነው።

እነሆም ከዚያ አብና ወልድ ባሉበት ቦታ መንፈስ ቅዱስን እናየዋለን። በአብና [illegible] ያለውም የመለኮት ታላቅነት እርሱም ምሕረት ይቅርታ ዕውቀት ቅድስና [illegible] ንጽሕና አለው።

ስለ እርሱ ከላይ ከተናገርነው ሁሉ፥ የተቀነሰ የተጨመረ ነገር የለበትም። ነገር [illegible] ነበልባል ከእሳት እንደማይለይ ሁሉ፥ ፀዳልም ከብርሃን እንደማይለይ ሁሉ፥ [illegible] ንጽሕና፥ ቸርነት፥ ዕውቀት፥ ከመንፈስ ቅዱስ አይለይም። መንፈስ ቅዱስ [illegible] መድረሻ በሌላቸው በአብና በወልድ ህልው ነውና፣ ከልዩ ልዩ ፍጡራን ጋርም [illegible]ቈጠርም።

ሥሉስ ቅዱስ በህላዌ መለኮት አንድ እንደሆነ የታወቀ አይደለምን?» ብሎአል።
[illegible] አበው ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦ ገጽ 11፥114 ክፍል 4 ቍጥር 14፥44።

ከዚህ በላይ በቀረበው የሊቃውንቱ ገለጻ፥ በተመርሆ ልቡናዊ ያላቸው ይዞታ [illegible] አድርገው እንደተጠቀሙበት ተመልክተናል። ይሁን እንጂ የተመርሆ ልቡናዊን የመጽሐፍና የልቡናን በፍትሕ መስማማት ያመነጨት ሊቃውንት ሳይሆኑ፣ ሊቃውንቱ መሠረቱን ያገኙት ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው። ይኸውም የተመርሆ ልቡናዊን [illegible] የቃልንና የልቡናን ምርምር በፍትሕ መስማማት ከመጽሐፍ ቅዱስ ይገኛልና [illegible]።

ይህም ይታወቅ ዘንድ የሚከተሉትን የመጽሐፍ ቅዱስን ጥቅሶች መመልከት ነው። [illegible]. 32፥1-4። ኢዮብ ም. 36። ም. 37። ም. 38። ም. 39። ም.40። [illegible]. 41። ም. 42። ዳዊት መዝ. 8፥1-9። 32/33/፥4-11። 103/104/፥ [illegible] አንብብ። ኢሳይያስ፦ 40፥4-31። ም. 44፥6-18። ም. 45፥18-24። ኤርምያስ 32፥16-19። ም. 31፥35። ም. 10፥2-13። ጴጥሮስ፦ 2ጴጥ. 3፥5-7። የሐዋ. 17፥22-30። ዳዊት፦ ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ፥ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል፥ ቀን ለቀን ነገርን ታወጣለች፥ ሌሊትም ለሌሊት ዕውቀትን ትናገራለች። መዝ. 18/19/፥1፤2።

www.ethiopianorthodox.org

በምዕራፍ 9 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች።

የሀገራችን ሊቅ ያሬድ ማኅሌታይ

ድጓ ዘስብከት መኀትው ገጽ 119 በ1949 ዓ.ም. ብርሃንና ሰላም ታተመ።

ሃይ. አበ ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 111 እስከ ገጽ 114 ክፍል 4 ቍጥር 14።

ቅዱስ ያሬድ ድጓ ዘስብከት መኀትው:- ገጽ 179 በ1949 ዓ.ም ብርሃንና ሰላም ተመልከት።

ሃይ.አበ.ሊቁ.ባስልዮስ ዘቂሣርያም በተመርሆ ልቡናዊ ያለውን የመጽሐፍና የልቡናን ፍትሐዊ መስማማት በማብራራት በዚሁ መጽሐፍ ከገጽ 115 ጀምሮ እስከ ገጽ 176 በሃይ.አበ. ገጽ 111-114 ክፍል 4 ቍጥር 14-44 ተመልከት።

ምዕራፍ አሥር።

የቃሉን ራዕይ በምሳሌ።

ምሳሌ በአምላካዊ ቃሉ ራዕይ መሠረት ላይ ያለውን መንፈሳዊ ክሥተት ለመጨበጥ ያስችል ዘንድ ከላይ የተፈቀደ የመወጣጫ መሰላል ነው።

እግዚአብሔር ሕያውና ዘለዓለማዊ የማይታይና ረቂቅ ህላዌ የማይወሰንና ምሉ[illegible] ፍጹም ከፍጡራንም ልዩ ባሕርይ ያለው መሆኑን በአንድ ወገን ሲታይ፤ በሌላ ወገ[illegible] ደግሞ ሰው ፍጡርና ግዙፍ በአእምሮ ሆነ፥ በአካል አቋሙ የተወሰነ ደሀና ደካማ መሆ[illegible] በግልጽ ይታወቃል።

እንግዲህ ሰው በዚህ አቋሙ የተወሰነ ሆኖ እስከ ተገኘ ድረስ፥ በመለኮታዊ ባሕር[illegible] የሚኖረውን ዘለዓለማዊና ሕያው የሆነውን አምላክ፣ ለማወቅና መርምሮ ለማግኘ[illegible] የማይገፋ የማይሞከር ኃይለኛ ማዕበል ጥልቀቱና ምጥቀቱ የማይደረስበት ጨለ[illegible] ይሆንበታል:- ይህ ሁናቴ በሰው በኩል ያለ ሲሆን፣ ለእግዚአብሔር ግን የሚሳነው ነገ[illegible] ስለሌለ፣ በጸጋው በፍቅሩ ለጋሥነቱ የገዛ ራሱን ለመግለጥ «ለመከሠት» ፈልጎ በብዙ[illegible] 12፥6[illegible] ዓይነትና በልዩ ልዩ ጐዳና ለሰው ልጆች ተገለጸ። ዕብ. 1፥1። ዘኍልቍ 12፥6[illegible] ኢዮብ 33፥13-30። ከዚያ ሁሉ በላይ መከሠቱን ከአፉ በሚወጣ በቃሉ ራዕ[illegible] ሲሆን፣ ለሰውም ቅርብ የሚሆነው ይኸው የቃሉ ራዕይ መሆኑን ከዚያ አስቀድመ[illegible] አይተናል። ግን እግዚአብሔር የሰውን የአእምሮውን ደካማነት ያውቃልና፣ አሁን[illegible] በጸጋው ይህን የቃሉን ራዕይ በፍቅር በሚደረግ ምሳሌ፥ ሰው የእግዚአብሔርን ማወ[illegible] ይረዳበት ዘንድ ፈቀደለት። ማቴ. 13፥10-14። ማር. 4፥31-32።

ስለዚህ ሰዎች ይህን በእግዚአብሔር ጸጋና ፍቅር ቸርነት ልግሥና የተሰጣቸው[illegible] በምሳሌ የመጠቀም አያያዝም ምሥጢረ እግዚአብሔርን ለመማር በሚጠቀሙበ[illegible] ጊዜ፣ በደካማነት ያለው ማንነታቸውን ያልናቀ እግዚአብሔር በትሕትና ሆነ[illegible] እያመሰገኑ ከቅዱስ ቃሉ እንዳያልፉ፥ ድንበሩን እንዳይጥሱ መጠንቀቅ ይኖርባቸዋል[illegible] መዝ. 16፥15። ዘኍልቍ 12፥7፥8።

ስለ እግዚአብሔር ነገር ሊታወቅ ባለው ትምህርት ሁሉ:- መሠረቱ የእግዚአብሔር [illegible] ሆኖ ለሰው ልጆች በተሰጠ በመጽሐፍ ቅዱስ የሚገኝ የመከሥተ ትምህርት ምሳሌ [illegible] ከእግዚአብሔር ጸጋ የመጣ እንደመሆኑ መንፈሳዊ ነው። እርሱን ተቀብለው ስለ [illegible]እግዚአብሔር ሊታወቅ ባለው ትምህርት እንደ አገባቡ ቢጠቀሙበት፣ መንፈሳዊን ነገር [illegible]መንፈሳዊ ነገር ጋር ማስተያየትን ያመጣል። ጥቅሙም ዕጥፍ ነው። የእግዚአብሔር [illegible]መንፈስ ነገር ምኝነት የሚመስለውን ፍጥረታዊ ሰውነትንም ያርቃል።

ስለዚህ ነው ሐዋርያው ጳውሎስ:- መንፈሳዊን ነገር ከመንፈሳዊ ነገር ጋር [illegible]ስተያይተን መንፈስ በሚያስተምረን ቃል ይህን ደግሞ እንናገራለን እንጂ፣ የሰው [illegible] የሚያስተምረውን ቃል አይደለም ያለው። 1ቆሮ. 2፥12-15።

ማንም ሰው ስለ እግዚአብሔር ሊታወቅ ባለው ዕውቀት በምሳሌ እንድጠቀም [illegible]ፈቅዶልኛል ብሎ በድፍረት ራሱን ከራሱ ጋር፥ መንፈሳዊን ነገርም ከማይመጣጠነው [illegible]ፍጥረታዊ ምሳሌ ጋር፥ ሊያስተያይና ሊመስል አይገባውም። በእግዚአብሔር ጸጋ [illegible]ተሰጠ ሕገ ምሳሌ መጠኑና መለኪያው የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ስለሆነ፣ በዚያ [illegible]መንፈሳዊ ነገር ከመንፈሳዊ ነገር ጋር ያስተያይና ይለካበታል እንጂ፣ መንፈሳዊን ነገር የሚለካ ሌላ ክሥተት ወይም መከሥት አይኖርም።

ሐዋርያው ጳውሎስ ቀጥለን በምናቀርበው ትምህርቱ አሥሮታል። ራሳቸውን [illegible]የሚያመሰግኑ ከአንዳንዶች ጋር፥ ራሳችንን ልንቈጥር ወይም ራሳችንን ልናስተያይ አንደፍርም።

እኛ ግን እግዚአብሔር እንደወሰነልን እስከ እናንተ እንኳ እንደሚደርስ **እንደ** [illegible]ላችን ልክ እንጂ፣ ያለ ልክ አንመካም። ወደ እናንተ እንደማይደርስ አድርገን፣ [illegible]መጠን አናልፍምና፤ የክርስቶስን ወንጌል በመስበክ እስከ እናንተ ደርሰናልና። **2ቆሮ.** 10፥12-14።

እነሆም ሐዋርያ በዚህ ጥቅስ ወሰን አለማለፍ፥ ልክ፥ መጠን በሚሉት ቃላት [illegible]ን እንደገለጸ አሳይቶናልና ልብ ማድረግ ነው።

ይህን ካየን የቤተ ክርስቲያን መምህራንና ሊቃውንት ስለ እግዚአብሔር **ህላዌና** ስለ ሥሉስ ቅዱስ ህልውና ስለ ምሥጢረ ሥጋዌም ትምህርታዊ ዕውቀት **መጽሐፍ** ቅዱስን መሠረት በማድረግ ያገኙዋቸውን ምሳሌዎች ለማስረጃነት በተጠቀሙባቸው ጊዜ፤ እንደምን ባለ ጥንቃቄ ሲያገናዝቡአቸው እንደነበሩ፣ አብነታውያን **ከሆኑ** [illegible]ሑፎቻቸው ጠቅሰን ልንመልከት እንችላለን። አፈወርቅና ሳዊሮስ ዘእስሙናይን።

ምዕራፍ አሥራ አንድ።

ሳዊሮስ ዘ እስሙናይን ስለ እግዚአብሔር ህላዌ በምሳሌ ተናገረ።

«ወእዌጥን እምቅድመ ኵሉ ግብር ወእቤ ከመ እግዚአብሔር አልቦቱ ምሳሌ [illegible]ኢምንትኒ ወኢያስተማስልዎ በኢምንትኒ፣ አላ አልባቢነሰ ድኩማት ወያጽሕቀነ [illegible]ምሳሌ ወመክፈልት ናስተማስሎ በመ ከመ ናእምሮ በከመ ገብረ ውእቱ ዝክተ ለርእሱ [illegible] አስተማስለ ርእሶ ለነ፤ በአምሳል ብዙኃት ከመ ያጠይቀነ አእምሮቶ ውስተ [illegible]ልባቢነ ድኩማት።

www.ethiopianorthodox.org

እስመ ይቤ በወንጌል ቅዱስ አነ ውእቱ ብርሃኑ ለዓለም። ወይቤ ሎ ዳዊት በመዝሙር በብርሃንከ ንርአይ ብርሃነ እግዚኦ። ወአስተርአ ለሙሴ በኀበ ዕፀ ጳጦስ በአምሳለ እሳት በከመ እሳት ኮነት ትነድ በውስተ ደብር ዘሀሎ እግዚአብሔር ይነብር ቦቱ። ዝንቱ አምሳላ ዘአስተማሰለ እግዚአብሔር ርእሶ ቦሙ ከመ ያጠይቀነ አእምሮቶ ውስ አልባቢነ ድኩማት። አላ ውእቱ ይትሌዐል ላዕለ ኵሉ ግብር ወአምሳ ወምሳሌ ወአእምሮ።

ከነገር ሁሉ በፊት አስቀድሜ ለእግዚአብሔር ምንም ምሳሌ የለውም፤ በምን በማናቸውም ሊመስሉት አይቻልም ብዬ በመናገር እጀምራለሁ። ልቡናዎቻችን ግ ደካማዎች ስለሆኑ፤ በምሳሌ እንድንጠቀም ከፍለንም እንድንረዳ በእነርሱ ልንመስለ ያስገድዱናል።

ይኸውም እርሱ ራሱ እንዳደረገና በተለያዩ ብዙ ምሳሌዎች ራሱን ለእኛ በተለ ብዙ ምሳሌዎች በሆኑ ልቡናዎቻችን ዘንድ የእርሱነቱን ማወቅ «ዕውቀት» ያስረ ዘንድ የገዛ ራሱ እንዳደረገ ነው። ሳዊሮስ ዘሀገረ ዘእስሙናይን «ወእዌጥን እምቅድ ኵሉ ግብር ወእቤ ከመ እግዚአብሔር አልቦቱ ምሳሌ» ብሎ የሚጀምር፦ ገጽ 141 142 ዓምድ። መአንስ እከሥት ለእሉ ኅዳጣነ ልቡና ትሮጓሜ ዝንቱ የሚልም አፈወርቅና ሳዊሮስ ዘስሙናይን።

በቅዱስ ወንጌል የዓለም ብርሃን እኔ ነኝ ብሎአልና፤ ዳዊትም ለእርሱ ሲናገር በብርሃንህ ብርሃኑን እናያለን ብሎአልና ነው።

ለሙሴም በቁጥቋጦ ዕንጨት ላይ በእሳት ምሳሌ ተገልጾለታልና። እንደዚሁ እግዚአብሔር ባለበት ተራራም እሳት እየተቃጠለ ተገልጾለታልና ነው።

እግዚአብሔርም ራሱን ያመሳሰለባቸው ምሳሌዎች እንደነዚህ ሁሉ ያሉት ናቸው ይኸውም ደካማዎች በሆኑ ልቡናዎቻችን እርሱነቱን ማወቅ እንዳለብን ሲያስረዳን ነው ይሁን እንጂ ከነገርና ከምሳሌዎች ሁሉ በላይ መጥቆ ከፍ ከፍ ይላል። በሚል ገ አቀረበው።

ይኸው ሊቅ ስለ እግዚአብሔር አብና ስለ ወልድ ህልውናም በሚቀጥለው ም ሲያብራራ እናያለን፦ ወለእመ ጠየቅነ ከመ ውእቱ ሰመየ ርእሶ ብርሃነ ወአስተር በአምሳለ ብርሃን፤ ደለወነ ከመ ናስተማስሎ በብርሃን፥ ከመ ይብጻሕ አእምሮቱ ውስ አልባቢነ ድኩማት፤ ሠለስተ ህላዌያቲሁ «ኩነታቲሁ» ወተዋሕዶቶሙ እምዝ አምሳል። ወንቤ ከመ እግዚአብሔር ብርሃን ስፉሕ መልዕልተ ዘመልዕልት ወመት ዘመትሕት ወአልቦቱ ወሰን ወኢመጠን ወኢያገምሮ መካን። ወወልዱ ብርሃን ከ ተወልደ እምኔሁ ይመልዕ ኵሎ መካነ ወኢያገምሮ መካን። ወኢይትኃጣእ እም መካን ስፉሕ ምስለ እግዚአብሔር አቡሁ። እስመ ወልዱ በከመ አቡሁ ዘተወል እምኔሁ ከመ ይትወለድ ብርሃን እምብርሃን ልደተ ዘሀለወት ትትሌዐል ላዕለ አል ፍጡራን። ንሕነሰ አስተማሰልናሃ በብርሃን። እስመ ብርሃን ይትወለድ እምብር ዘእንበለ ተራክቦ ወኢድካም ወኢፅንስ ወኢሕፀት።

ደግሞ የገዛ ራሱ «ብርሃን ነኝ» ብሎ የገዛ ራሱን በብርሃን በጠራ ጊዜ እርሱነ ማወቅ ደካማ ወደሆኑ አእምሮአችን ይደርስ ዘንድ በብርሃን እንመስለው ዘ አስፈለገ። እንደዚሁም በሦስትነት ያለው አኗኗሩንና ኩነታቱንም መዋሐድንም ከ ምሳሌ በመውሰድ፦ እግዚአብሔር ልዑልና ከከፍታ ሁሉ በላይ ምጡቅ የ ምሳሌ በመውሰድ፦ ወሰንና መጠን የሌለውን እርሱን የሚሸከመው ከጥልቆችም ሁሉ ጠሊቅ የሆነ፤ ወሰንና መጠን የሌለውን እርሱን የሚሸከመው

ለ እንደሚሆን ሁሉ፦ ልጁም እንደዚሁ ከእርሱ የተወለደ ብርሃን ነው። በሁሉና ም ሁሉ ይሞላል። የሚችለውና የሚሸከመው ቦታ የለም። የሚታጣበትም ከመውም ሰፊ ቦታ አይገኝም።

ልጁ እርሱን እንደወለደው እንደ አባቱ ብርሃን ነው፤ ከብርሃን ብርሃን ሚወለድ ነውና። ይህችም ብርሃን ከብርሃን እንደሚወለድ የምታሳይ ልደት፤ ራንም አእምሮ ከፍ ከፍ ብላ በምትመጥቅ ልደት ናት።

እኛ ግን በብርሃን መሰልናት። ይኸውም ብርሃን ያለመገናኘት ያለ ድካም፥ ያለ ፀ ያለጉድለት ከብርሃን ይወለዳልና ነው ብሎአል። ደግሞም የሥሉስ ቅዱስ ህልውናን በሚያጠቃልል ምሳሌ እንዲህ አድርጎ ገልጾአል።

ወለለባውያን ንከሥት ሎሙ እምነ ልብ ወመጽሐፍ ኅቡረ፦ ወንዌጥን ወንቤ እምነ ሐፍ ቃሉ ለእግዚአብሔር እስመ መጽሐፍ ቃሉ ለእግዚአብሔር ፈጣሪ ወውእቱ ር ወየዐቢ እምልብ ዘፍጡር። ይቤ እግዚአብሔር ንግበር ሰብአ በከመ አምሳሊነ ርአያነ ወበዝ አጠየቀነ ከመ ሰብእ አምሳለ ሥሉስ ቅዱስ እስመ ቦቱ ሠለስቱ ህላዌ ሥሉስ ለመንፈሱ ወአኮ ለሥጋሁ።

እስመ መንፈሱ ለሰብእ ሠለስቱ ልብ ወነቢብ ወሕይወት። ልብሰ ይወልድ ነቢበ፤ ለልብ ወለነቢብ ሕይወቶሙ መንፈስ። ወበእንተዝ ተሰምየት መንፈስ ለባዊተ ነባቢተ፤ እስመ ይእቲ ሕይወተ ልብ ወነቢብ። ዝንቱ አምሳለ ሥሉስ ዘበአማን። ርእያሁ ዘሠዐለ እግዚአብሔር ሥሉስ ቅዱስ በውስተ ሰብእ ከመ ይኩን ዘይሬእያ ለዕይንተ ልቡ ወያእምር እምኔሃ ህላዌሁ ለእግዚአብሔር ወተዋሕዶቶ።

ልብሰ ወቃል አምሳለ አብ ወወልድ፥ ወቦሙ አሐዱ መንፈስ ወውእቱ ሕይወቶሙ ውእቱ አርአያሁ ለእግዚአብሔር ዘሠዐለ ውስተ አዳም ወኮነ ሰምዐ ከመ ውእቱ አርአያሁ ወአምሳሊሁ ከመ ይነጽርዎ ፍጡራን ወያእምርዎ እምኔሃ።

ለአስተዋዮች ግን ልቡናንና መጽሐፍ በማስተባበር እንገልጻለን። መጽሐፍ ፈጣሪ የሚሆን የእግዚአብሔር ቃል ነውና ከፍጡር ልብም «አሳብም» ከፍ ከፍ ያለ ነውና፤ እንዲህ ብለንም ከመጽሐፍ እንጀምራለን። ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ገጽ 152።

ይኸውም እግዚአብሔር ሰውን እንደ መልካችን በምሳሌያችን እንፍጠር አለ። ዚህም ለሰው ሦስትነትን የሚያሳይ ሦስት ህላዌ «አኗኗር» እንዳለው አስረዳን። ሦስትነቱም በመንፈሱ ነው እንጂ በሥጋው «በገላው» አይደለም።

ለሰው ያለው መንፈስ ልብና መናገር ሕይወት ተብሎ ሦስት ነውና፤ ስለዚህ ልብና የቃል ሕይወት ናትና መንፈስ ለባዊትና ነባቢት ተባለች፦ ይህ በእውነት የሥሉስ ቅዱስ ምሳሌ ነው። እግዚአብሔር ሥሉስ ቅዱስን በሰው ውስጥ የሣለበት መልኩ ነውና። ይህም ሰው በልቡ ዓይን የእግዚአብሔርን ህልውና መዋሐዱንም እያየ እንዲያውቅበት ያደረገ ነው።

ልብና ቃል ግን በአብና ወልድ ይመሰላሉ። ለእነርሱም ሕይወታቸው የሚሆን አንድ መንፈስ አላቸው። አዳም በመልኩና በምሳሌው እንደሆነ ምስክርነቱን ይሰጥ ዘንድ እርሱ የእግዚአብሔር ምሳሌ በአዳም ውስጥ የሥሉስ ቅዱስ ነው። ይኸውም ፍጡራን ያዩት ዘንድ በዚህ ምሳሌ ያውቁት ዘንድ ነው ሲል በምሳሌ በመጠቀም የሥሉስ ቅዱስን ህልውናን ለማብራራት ሲሞክር ይታያል።

www.ethiopianorthodox.org

ቁርሎስም ስለ ቃልና ሥጋ መዋሐድ በምሳሌ እንደሚከተለው አድርጎ ገልጾአል፣
ወአኮ ሎሙ ዘነአምን፣ አላ ለቅዱሳት መጻሕፍት እስመ ይትከሀሉ ለፍቅረ ኂሩ[illegible]
እግዚአብሔር ረስዮ ርእሰ ላዕለ አምጣነ ትስብእት።

ወዝንቱ አስተጻደለ ራእዮ ለፍና ትስብእት ወከመ ሥዕል ይሥዕል ሎቱ። እስ[illegible]
በጽሐ በአርአያ እሳት ላዕለ ውስተ ገዳም ወይነድድ ላዕለ ዕፅ እሳት ወኢይውዒ
ወኢይትበላዕ። ወአንከረ ሙሴ በራዕይ እስመ ይማተፍ ዕፅ ወእሳት በምጽአቱ ለእሳ[illegible]
ይውዒ ወይትበላዕ ዕፅ አላ ባሕቱ በከመ እቤ ኮነ ንኩረ ራዕዩ። ወአስተርአየ በርደ[illegible]
ከመ ይትከሀል መለኮት ተደሜሮ ምስለ ትስብእት ዘእንበለ ሚጠት እስመ ኩ[illegible]
ይትከሀሉ ለእግዚአብሔር። ቁር. ገጽ 110።

ነገር ግን ቅዱሳት መጻሕፍትን እናምናለን እንጂ፣ ለእነርሱ ብለን እነርሱ የሚሉት[illegible]
የምናምን አይደለንም፣ ካለ በኋላ፦ ለእግዚአብሔር የቸርነትና ለፍቅሩ ራሱን ከሰውነት[illegible]
ጋር ሊያመጣጥን ይቻለዋልና ነው።

ይህም የትስብእትን መንገድ ትርኢትን እንዲያንጸባርቅ ያደርገዋል። እን[illegible]
ሥዕልም ይሥልለታል። በእሳት ምሳሌ በዕፀ ጳጦስ ላይ ሆኖ በምድረ በዳ፣ በዕ[illegible]
ጳጦስም ላይ እሳቱ እየነደደ ቁጥቋጦው አይቃጠልም አይባላም። ሙሴም በዚሁ ራዕ[illegible]
ተደነቀ ዕንጨትና እሳት አንድ ላይ አይሆኑምና፣ ዕንጨት ወደ እሳት ከቀረ[illegible]
ይቃጠላልም ይበላልምና ነው።

ሙሴም በራዕዩ «ይህን በማየቱ» ተገረመ ተደነቀ። እንዲልሁትም የዚህ ራዕ[illegible]
እጅግ በጣም የተለየ ነው። በመዋረዱም መለኮቱ ያለመለወጥ ከሰውነት ጋር ተዋሕ[illegible]
ለመታየት እንደሚቻል ተገለጸ። ሁሉን ለማድረግ ለእግዚአብሔር ይቻለዋልና» አለ[illegible]
ቁርሎስ ጳላድዮስ ገጽ 110። እንግዲህ ቃሉን በምሳሌ ለመውሰድና ለመግለ[illegible]
የተሰጠውን ቅርፅ ከዚህ በላይ ስማቸውን በጠቀስናቸው ሊቃውንት ባቀረቡት ገለ[illegible]
እንዴት እንደሆነ አየን።

<u>በምዕራፍ 11 የሚገኙ የማስረጃ ምንጮች።</u>

1. ድርሳን ቀዳማዊ ዘቅዱስ ሳዊሮስ ዘሀገረ እስሙናይን ገጽ 141 ዓምድ 1፣2።
2. ድርሳን ዘቅዱስ ሳዊሮስ ዘእስመናይን ገጽ 142 ዓምድ 2።
3. ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ገጽ 142።
4. ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ገጽ 143።
5. ድርሳን ዘቅዱስ ቁርሎስ ለጳላድዮስ ገጽ 110።
6. ቁርሎስ ጳላድዮስ 110።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት።

መሠረቱ የእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጠ ክሥተት ጸሎት ነው።

በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጠው፥ ሰውም እግዚአብሔርንና ፍቅሩ[illegible]
ኃይሉንና ረድኤቱን ማዳኑንና ተስፋውን ቀጥታ የሚያይበትና የሚያገኝበት ወደ ላ[illegible]
ያንጋጠጠ የመንፈስ ዓይንና የተዘረጋ እጅ ጸሎት ነው።

ጸሎት ሲባል ልመና፥ ምልጃ፥ ምህላ «መለማመጥ» መጠየቅ፥ መሻትን
[illegible]ገለጸ፥ የማለት ፍች አለው። አዘክሮም ተመስጦም ይገኝበታል።

በዚህ ጽሑፍ አስቀድመን እንደ ገለጽን እግዚአብሔር የገዛ ራሱን ለማግኘት
[illegible]ሹና እንዲፈልጉ በሰዎች ውስጥ የአእምሮ ግዴታን አስቀምጦላቸው እንደነበረ፣
[illegible]ገለጸበትን ሐተታ፣ አቅርበን እንደነበረ የሚታወስ ነው።

ይሁን እንጂ፥ ሰዎች እርሱን እንዲሹና እንዲፈልጉት በብዙ መንገድ
[illegible]ደዳቸውን ቢያውቁም፣ አግኝተዉት ፍላጎታቸው ምን እንደሆነ፣ ለችግራቸውም
[illegible]ተሔው ምን ያደርግላቸው ዘንድ እንደወደዱና እንደጠየቁት አላስታወቅንም ነበር።

እነሆም በዚህ ርእሰ ነገር ልናቀርበው የምንወደው ነጥብ፣ ይህን ሳንገልጸው
[illegible]የነውን ትምህርት ነው። ሰው እግዚአብሔርን ህላዌውን እንዲፈልግ፥ ፈልጎም
[illegible]ያገኘው ተገድዶአል። ነገር ግን ለምንድን ነው የሚፈልገው? ተብሎ ቢጠየቅ፣
[illegible] እግዚአብሔርን እንዲፈልገው የሚገደድበት ልዩ ልዩ ምክንያት ይኖራል።
[illegible]እነዚህ አንዱ፥ ሰው አንዳች ነገር ከእግዚአብሔር ለመውሰድ፥ ወይም ለመቀበል
[illegible] በአንዳች ነገር እንዲረዳው ይሻልና፣ ሊለምነው ወይም ሊጠይቀው ፈልጎ ነው
[illegible] መልስ ይቀርባል፦ ይህም ጸሎት ይባላል።

ሊቁ ቅዱስ ያሬድ በዜማ ድርሰቱ፦ «በአይቴ እንከ እረክቦ ይትረከብኑ
[illegible]እግዚአብሔር ይሰምዓኒኑ እግዚአብሔር ጸሎትየ»።

እግዚአብሔርን የት አገኘዋለሁ? በውኑ ይገኝልኛልን? ጸሎቴንስ ሰምቶ
[illegible]ልስልኛልን? በማለት እግዚአብሔርን ፈልጎ ለማግኘት የተገደደበትን ሁኔታ
[illegible]ልጾአል። ጾመ ድጓ ዘኒቆዲሞስ፥ ዕዝል ዘሰኑይን ተመልከት፦ አዎን፥ ቅዱስ ያሬድ
[illegible]እግዚአብሔርን የፈለገበት ምክንያት አንዳች ነገር ከእግዚአብሔር እንዲያገኝ
[illegible]የሚፈልግ፣ እንዲለምነው ስለሚሻ መሆኑን ከመግለጽ አልተቈጠበም።

ስለዚህ ነው እግዚአብሔርን ለማግኘት እንዲችል ከሚረዱት ክሥተቶች አንዱ
[illegible] አንዳችን ነገር እንዲያገኝ ፈልጎ፥ እግዚአብሔርን ሲለምን፥ እግዚአብሔርም ሰው
[illegible]ነውን ልመናውን ወይም ጸሎቱን ሰምቶና ተቀብሎ ሲመልስለት፣ በዚያ ጊዜ
[illegible] ልመናውን ሰምቶ የመለሰለት አምላክ፥ ያ ድሮም የፈጠረው ፈጣሪውና
[illegible]ቂው መሆኑን ያገኝና ይገነዘበዋል። በተሰማለት ጸሎቱና ጸሎቱን በሰማለት አምላኩ
[illegible]ጠኛ ዕውቀት ይኖረዋል። አዎን፥ ጆሮን የተከለ አይሰማምን? ዓይንንስ የሠራ
[illegible]ምን? ዕውቀትንስ የሚያስተምረው እርሱ አይዘልፍምን? መዝ. 93/94/፥8፣9።

እነሆም ሕዝበ እሥራኤልን እግዚአብሔር እርሱ አምላክ ነው፣ እግዚአብሔር
[illegible] አምላክ ነው ብለው እንዲጮሁ ያደረጋቸው ይኸው ሁኔታ ነው። 1ነገሥ.
[illegible] 36-39።

እንዲሁም ሰው ወደ እግዚአብሔር እስኪጸልይና እስኪለምን ድረስ፥ አንዳችን
[illegible] ለምን ይሻል? ሳይሻ ሳይፈልግ ለምን ዝም አይልም? የሚል ጠያቂ ይኖራል።

ነገር ግን ይህን ሁኔታ ለማስተዋል የምንችለው ሰውን ለጸሎት ወይም ለልመና
[illegible]ገፋፉት ነገሮች እንዳሉ፣ ወይም ራሱ ሰው ለጸሎት የሚገፋፋበት ሁናቴ ይኖረው
[illegible]ሆነ፣ ከሥር መርምረን ስናውቅና ስንረዳ ነው። በዚሁ መሠረትም ቀጥለው ያሉትን
[illegible] ሁኔታዎችንና በየድርሻቸው የሚያቀርቡዋቸውን መልእክቶች እንመልከት፦

[illegible] ሰው በፈጣሪው የተፈጠረ ፍጡር ነው።
[illegible] ሰው በተፈጥሮው ደሀ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

3ኛ፥ ሰው ተጠቂና በአጥቂዎች ተጨናቂ ፍጡር ነው።

4ኛ፥ ሰው በመንፈሱ ፈጣሪውንና በጸጋው አትረፍርፎ የሰጠውን አምላካዊ ባለጸግ... ለማየት የሚናፍቅና እያመሰገነ ለመደሰት ልዩ የመጓጓት ስሜት ያለው ፍጠ... ነው።

እነሆም እላይ ባቀረብናቸው በእነዚህ አርእስተ ነገሮች ካላቸው አስገዳጅ ሁ... የተነሣ፥ ሰው ለጸሎት ወይም ለልመናና ለምስጋና እንዴት እንደሚገፋፉ በሐተ... መልክ እያቀረብን እንመረምራለን።

1ኛ፥ ሰው በፈጣሪው የተፈጠረ ፍጡር ነው።

አዎን፥ ሰው በገዛ ራሱ ልምጣ ልፈጠር ብሎ ወደዚህ ዓለም የመጣ ሳይሆ... ፈጣሪው በግል አሳቡና ፈቃዱ እንደፈጠረው ያውቃል። መነሻና መድረሻው... በፈጣሪው ዕቅድ ያለ እንጂ፣ በራሱ እጅ እንደሌለ ያውቃል። ጊዜውንና አኗኗሩ... የሚያውቀው የገዛ ራሱ ሳይሆን፣ ፈጣሪው ብቻ እንደሆነ ያውቃል። እንግዲህ ይ... ሁሉ ሲያይ፣ በዚህ ባለበት ሁናቴ ከዐዋቂ መሪውና ፈጣሪው እንዳልተለየ በእርሱ... እንደሚኖር ተረድቶአልና፣ ስለዚህ በጸሎትና በአምልኮት ፈጣሪው ከሆነ ጌታ ተጣ... መኖር እንደሚያስፈልገው ያምናልና፣ እያመለከው ወደ እርሱም እየጸለየ ይኖራ... መዝ. 148። 149። ኢዮብ 10፥6-9። ኢሳ. 40፥11-28።

2ኛ፥ ሰው በተፈጥሮው ደሀ ነው።

አዎን፥ ሰው በተፈጥሮው ደሀ ነው። ስለዚህም ባለጸጋ ወደሆነው አምላኩ ል... ጸሎት እንዲያደርግ ይገደዳል።

ምናልባትም ሰው ደሀ ነው ሊባል እንዴት ይቻላል? የሚሉ፥ ባገኙዋት ሀብት... ደሀ ሊባሉ የማይፈልጉ፣ ክብራችን ተነካ የሚሉ ይኖራሉ። እኛም ሰው በተፈጥሮ... ደሀ ነው ስንል፣ መጽሐፍ ቅዱስ በሚሰጠው ትክክለኛ ተመርሆ ተከትለን መናገራ... ነው እንጂ፣ በዚህ ዓለም አገማመት አይደለም። በዚህ ዓለም አስተያየት ደሀ የሚ... የማይሠራና ሠርቶ አንድን ነገር ለማግኘት ለማፍራት የማይችል፥ ከወላጆች የተወ... ሀብት ርስት፥ ቤት፥ ጥሪትና ንብረት የሌለውን ነው። ሀብታም ባለጸጋ የሚባለው... በገዛ ራሱ ሠርቶ አፍርቶ ወይም ከሌላ ወርሶ ልብስ፥ ቤት፥ ንብረት፥ ገንዘብ፥ ጥ... ያገኘና፣ በዚሁ ባለጸጋ ይባላል። የሌለው ደግሞ ደሀ ያጣ የነጣ ይባላል። ይህም አባ... የዓለምና የሰው አስተሳሰብ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ አባባል ግን፣ ሰው ደሀ ሲባል፥ ጠቅላላውን ሰውና የሰ... ሁለንተናን ሲመለከት የሚነገረው ነው። ይህንም ሐዋርያው ጳውሎስ ግልጽ በሆ... ሰውም ሊያስተባብለው በማይችልበት እውነት አብራርቶታል።

ምንት ብከ ዘኢነሣእከ እምካልዕከ ወምንት ውእቱ ዘኢኮነ ውሁበ ለከ፡- በ... የግዕዝ መጽሐፍም፡- ብከኑ ዘኢነሣእከ እምካልዕከ ወእመ ዘብከ ነሣእከ እምካልዕ... ለምንትኑ ትዜኃር ከመ ዘኢነሥአ፡- ከሌላ ያልወሰድኸው ምንድን ነው ያለህ? ለአ... ያልተሰጠህ የትኛው ነው? ደግሞ፥ በሌላ ትርጉም፡- ከሌላ ያልወሰድከው አለህ... ከሌላ የወሰድህ ከሆንህስ ምንም ነገር እንዳልተቀበለ ይመስል፣ እንዳልተቀበለ ወይ... እንዳልወሰደ ሆነህ የምትኳደደው ለምንድን ነው? 1ቆሮ. 4፥7።

በዚሁ ገለጻ መሠረት ሰው ከእግዚአብሔር ያልወሰደው ምን ነገር አለ... ከእግዚአብሔር ያልተሰጠውና የራሱ ገንዘብ አድርጎ ያልተጠቀመበትስ ምን ... ይገኛል?

ስለዚህ የሰው ሁሉ ሕይወታዊ አቋም እንዲህ ከሆነ፣ ከዚህም ከእግዚአብሔር ...ስጦታ ከተቀበለው ውጭ፥ ሰው በገዛ ራሱ ያገኘውና የሚያገኘው ነገር ከሌለ፣ ...ሌሎቹንትም የእግዚአብሔር ደሀ የሚባል ወይም ሊባል የሚገባ፥ ሰው ነው። ...ሀብታቱም ለሰው ያለው ሁሉ ተመፅዋች ሆኖ ከእግዚአብሔር አግኝቶታልና ነው።

ሰው በተፈጥሮ አቋሙ በነፍስ በሥጋ፥ በመንፈስ ህልው መሆኑ ሲታይ፣ በእነዚህ ...ህላዌያት ካለመኖር ወደመኖር ፈጥሮ አምጥቶ፥ አዋቅሮ ያቆመው ፈጣሪው ...እግዚአብሔር ነው እንጂ፣ ሰው በገዛ ራሱ ራሱን አላመጣም አላቆመም። ይህን ብቻም ...አይደለም፣ በእናቱ ማኅፀን እላይ በተጠቀሱት ህላዌያት ከተዋደደበት ጊዜ ጀምሮ፥ ...ተወልዶ ወደዚህ ዓለም እስከወጣበት ድረስ፥ በጥንቃቄ ሲጠብቀውና ሲሥለው ቅርፅ ...ያወጣለት የነበረ ፈጣሪው ነው እንጂ፣ የገዛ ራሱ ሆነ ሌላ አይደለም። ወደዚህ ዓለም ...መጥቶ ከተወለደም በኋላ፣ ለገዛ ራሱ ምግብ፥ ስንቅና ልብስ ይዞ አልመጣም። ከእናቱ ...ጡቶች ወተት እንዲዘጋጅለት ያደረገም ያው ፈጣሪው ነው። እንደዚሁም ሁሉ ...እግዚአብሔር በወላጆቹ ላይ ኃይለኛ ፍቅር ስላሳደረባቸው፣ ምንስ ክፉዎች ቢሆኑ፣ ...ሕፃኑን ልጃቸውን እንዲያነሡትና እንዲታቀፉት፣ እንዲመግቡትና እንዲያለብሱት፣ ...እንዲያጥቡትና ቈሻሻውን እንዲጠርጉለት፣ በአጠቃላይም አድጎ ራሱን ለማቆም ...እስኪበቃ ድረስ፥ እንዲጠነቀቁለትና እንዲንከባከቡት አድርጎአል።

...ቶም ሰው ወዲያው እንደተወለደ የእንስሳት ያህል እንኳ፣ ራሱን አያቆምም። ...ዚህ በተጠቀሱትና ባልተጠቀሱት ሁኔታዎች ሁሉ፥ ሰው ለራሱ በራሱ አንዳች ነገር ...ለማድረግ የማይችል እያንዳንድዋንም ነገር እግዚአብሔር ራሱ በተዘዋዋሪ መንገድም ...ፍቅርን በእነርሱ ላይ አሳድሮ በወከላቸው ወላጆች በኩል፥ በቸርነት ከሚደረግለት ...ውጭ በሁለንትናው ደሀ ነው።

ስለ ሰው ሕይወታዊ ኑሮ ያየን እንደሆነም፡- ጤና፥ ልብስ፥ አየር፥ ምግብ፥ ...የሚጠጣ፥ ውኃ፥ ብርሃን፥ መኖሪያ፥ ማረፊያ፥ ለሰው እንደሚያስፈልገው አስቀድሞ ...ሁሉን ያዘጋጀለት፣ በሚኖርባት ምድር ያስቀመጠለት ከፈጣሪው በቀር ማነው? ሰው ...ራሱም ይህን ያደረገ እርሱ ራሱ እንዳልሆነ ያውቃል።

ባጭሩ ከገዛ ራሱ ውጭ፥ ከመመፅወት በቀር፥ በገዛ ራሱ ያገኘው አንድች ነገር ...እንደሌለ ሰው በተፈጥሮ ሰብአዊነቱ፥ ደሀ መሆኑን ያውቃልና፣ በምንም አይመካም።

እንግዲህ መጽሐፍ ቅዱስ ሰውን ደሀ ሲል፣ በዓለማዊ አስተሳሰብ ገንዘብ ያለውን ...ሰው፥ ገንዘብ ከሌለው ሰው እያወዳደረ ደሀና ሀብታም በሚል አስተሳሰብ ሳይሆን፣ ስለ ...ጠቅላላው ሰው በተፈጥሮና ፀኑሮ ስላለው የደሀነት አቋም ነው የሚናገረው።

እነሆም የሰው የደሀነቱን መሠረት ከምን እስከ ምን እንደሆነ አየን። እንዲህም ...ከሆነ መለመን ግዴታው አይሆንምን? የሚለምነውስ ካለመኖር ወደመኖር አምጥቶ ...የፈጠረውን፥ ፍጹም ባለጸጋ የሆነውን ፈጣሪውን እግዚአብሔርን አይደለምን? አዎን፥ ...የሰው ችግሩ ብዙ እንደመሆኑ፥ ደሀነቱም በሁሉም ረገድ እንደመሆኑ መጠን፥ ይህን ...ሁሉ ሊያቃልልለት የሚቻለው ፍጹም ባለጸጋ ለሆነና አስቦ ለፈጠረው ፈጣሪው እጁን ...ዘርግቶ መለመን፥ ወደ እርሱም መጸለይ፥ የተፈጥሮው ግዴታ ይሆናል። ምሳሌን ...ብንወስድ የወፎች ግልገሎች አፋቸውን ከፍተው ምግባቸውን ከወላጆቻቸው ለመቀበል ...እየተንጫጩ የሚጮሁት፥ ወላጆቻቸው ፈልገው ተፈላልገው ሲያመጡላቸው ...እንደሚቀበሉ ሁሉ፥ የሰው የተፈጥሮው ደሀነቱም እንደዚሁ መሆኑን ያስገነዝበዋልና ...ፈጣሪ አባቱ የሚሰጠውን እስኪቀበል በጸሎት መጮህ ተገቢው ይሆናል።

«ዓይን ኵሉ ነፍስ ትሴፎ ኪያከ፣ አንተ ትሁቦሙ ሲሳዮሙ በበጊዜሁ ትሰፍሕ ...የማንከ ወታፀግብ ለኵሉ እንስሳ ዘበሥርዓትከ። የነፍስ ሁሉ ዓይን አንተን ተስፋ

www.ethiopianorthodox.org

ታደርጋለች «ትጠባበቃለች» አንተም በየጊዜው ምግባቸውን ትሰጣቸዋለህ ቀኝህንም
ዘርግተህ እንስሳትን ሁሉ በሥርዓትህ ታጠግባቸዋለህ»። መዝ.
103/104/፥27፡28። 146/147/፥9። እንግዲህ እየጮሁ ወይም እየጸለዩ መለመን
ምሥጢሩ ይኸው አይደለምን?

3ኛ፥ ሰው ተጠቂና በአጥቂዎችም ተጨናቂ የሆነ ፍጡር ነው።

ጥቃት ምንድን ነው? ቢሉ፤ ጥቃት በሕይወትና ለሕይወት አስፈላጊ ነው ተብሎ በሚታመንበት ላይ የሚደርስ አደጋ ነው። ታዲያ በሰው ላይ ይህ አደጋ እንደምን ይደርሳል? ብለን ብንጠይቅ፤ ወደ ሰው የተፈጥሮ አቋም ማየት አስፈላጊ ይሆንና፤ በዚያ ላይ የሚደርሰውን ችግር ወደ መመልከት እንመራበታለን።

መጀመሪያ ነገር ሰው በሥጋ፥ በነፍስ፥ «በደመ ነፍስ» በመንፈስ ተዋድዶ ካለመኖር ወደመኖር የመጣ ሲሆን፤ በእነዚህ እግዚአብሔር በፈጠረለት ህላዌያቶቹ ላይ እየመጡ የሚያጠቁት ብዙ ጠላቶች አሉበት። 1ተሰ. 5፥23።

ሀ፥ በሥጋው የሚደርስበትን ጥቃት ያየን እንደሆን፤

ከሰው ውድቀት ወዲህ ምድር ስለ እርሱ በመረገምዋ እሾህንና አሜከላን አብቅላበታለች። እንስሳት አራዊት ከእርሱ ሸሽተው ወደ ዱር በመግባት ሄደውበታል። አንዳንዶቹም አደጋ ይጥሉበታል። በአዝመራውም ላይ በረዶ፥ ውርጭ፥ ድርቅ አንበጣ፥ ተምች፥ በድንገት እየመጡ የድካሙን ፍሬ እንዳይበላ ያጠፉበታል። ሰው በዚህ ሁሉ ይጠቃል። በሰውነቱ፥ በሽታ፥ ቍስል፥ ደዌ፥ ቸነፈር፥ ረሀብ፥ ጥም፥ እርዛት፥ ሌላም ሁሉ ጥቃት ያደርስበታል።

ለ፥ በነፍሱ «በደመ ነፍሱ» የሚደርስበት ጥቃት፤

ሰው በነፍሱ «በደመ ነፍሱ» ላይ የሚደርስበት ከባድ ጥቃት አለ። ለምሳሌ፤ ኀዘን፥ ጭንቀት፥ መከራ፥ ሥቃይ፥ ፍርሃት፥ ኀፍረት የመሳሰሉም አስጨናቂያች ነገሮች ይደርሱበታልና። እንደዚህ ያለ ሁኔታ በሚደርስበት ጊዜ፤ ሰው ራሱን እን ለመግደል ለማጥፋት እስኪመኝ ድረስ ጥቃቱ ይሰማዋል።

ሐ፥ በመንፈሱም ደግሞ የሚደርስበት ጥቃት አለ።

ለምሳሌ፡- ሰው በራሱ ስሕተት ምክንያት የእግዚአብሔርን ክብር ማጣት ከእግዚአብሔር ሕይወት መለየት፥ መላ ሰውነቱ በክፋት ተወርሮ ኃጢአት ለመከላከል ሳይችል መቅረት፥ ሕግን ለመጠበቅ የማይችል ደካማ ሆኖ መገኘት መንፈሱን ለመግደል ዘወትር እየተፈታተኑ የሚያጠምዱትን ኃጢአተኛ ሥጋ ዓለምን ሰይጣንን ሊቋቋማቸው እስከማይችል ድረስ ዐቅመ ቢስ ሆኖ በመገኘት ቢቈጭም ያው ተጠቂ መሆኑን ብቻ ይገነዘባል።

ይኸውም ማለት የደረሰበት ችግርና ጭንቀት ሁሉ መፍትሔን የሚያገኝለት አምላኩንና ድሮም በዚህ ሰብአዊ አቋም ይገኝ ዘንድ ወዶ የፈጠረውን ፈጣሪው መለመን፥ ወደ እርሱም መጸለይና በእርሱም መግጠን ብቻ የሚያዋጣ መሆኑን ከደረሰበት ችግርና ጭንቀት ተምሮና ተመርቶ ሊያውቅ ችሎአልና ነው።

እንኪያስ ሰው ለሚያደርገው ጸሎትና ልመና መሠረት የሆነለት፥ እግዚአብሔ ሰውን በልዩ ልዩ አኳኋን አስተምሮ ዞሮ ወደ እርሱ እንዲያይና፤ እጁን ወደ እር እንዲዘረጋ ባደረገው የጸጋ ሥራ ሆኖ ይገኛል። ኢዮብ 42፥3፡4።

በዚሁ በጸሎት የጸጋ ሥራ ውስጥም ሰዎች በተቸገሩና በተጨነቁ ጊዜ፤ [illegible]ማሪያቸው፤ እነርሱን ፈጥሮ እንደማይጥላቸው፤ ሲቸገሩና ሲጨነቁም እያየ ችላ [illegible]ማይላቸውና እንደማይተዋቸው የመረዳታቸው አለኝታ አለበት። ይህ አለኝታም [illegible]ሎች ትልቅ ዋስትና የሚሆን ሲጀመር ጀምሮ አፍቃሪና ሁሉን ቻይ ከሆነ ፈጣሪነቱ [illegible] ጠባቂነቱና መጋቢነቱ፥ ቸርነቱና ርኅራኄው፥ ፈጥኖ ደራሽነቱ ጭምር [illegible]ያዘበት ሆኖ ስለሚገኝ፤ አስተማማኝነቱ ልብን የሚያረካና አጥጋቢነት ያለው ነው።

እንግዲህ በመጀመሪያ እንደገለጽነው፥ ጸሎት እግዚአብሔርንና ኃይሉን [illegible]ፈጣሪነቱ ጋር የተያያዘ ጠባቂነቱንና መጋቢነቱን ቸርነቱንና ርኅራኄውን አጠቃሎ [illegible]ያስጨብጥ የጸጋ ሥራ ሆኖ ይታያል።

ከዚህም በላይ ሕያው እግዚአብሔር ሁሉን የሚችል የሚሳነው ነገር የሌለ [illegible]ዚሁም ርኅሩኅና መሐሪ የጸጋ አምላክ እንደመሆኑ፤ ከማይለወጥ ቃሉ የተነገረውን [illegible]ስፋ ቃል አስተማማኝ መሠረት አድርጎ፥ ለጸሎት እንዲደፋፈሩ በልባቸው ውስጥ [illegible]ጠረላቸው። ይህም የተስፋ ቃል በመከራህ ቀን ጥራኝ እኔም እመልስሃለሁ። አንተም [illegible]መሰግነኛለህ መዝ. 49/50/፥15።

ለምኑ ይሰጣችኋል ፈልጉ ታገኛላችሁ፤ ደጅ ምቱ ይከፈትላችኋል፤ የለመነ ሁሉ [illegible]ቀበላልና፤ የሚፈልገውም ያገኛል መዝጊያን ለሚያንኳኳ ይከፈትለታል። ማቴ. [illegible]7፥8። ወልድ እንዲከበር በስሜ የምትለምኑትን ሁሉ እኔ አደርገዋለሁ። [illegible]ውንም ነገር በስሜ የምትለምኑትን ሁሉ እኔ አደርገዋለሁ። ዮሐ. 14፥13፡14።

ከእናንተ ሁለቱ በምድር በማናቸውም በምትለምኑት ነገር ሁሉ ቢስማሙ፥ [illegible]ማያት ካለው ከአባቴ ዘንድ ይደረግላቸዋልና የመሳሰሉ ሁሉ ናቸው። ማቴ. [illegible]19።

እንደዚሁም በመሆኑ ጸሎት ከእግዚአብሔር ለሰው የተሰጠ ድርብ ጸጋ ሆኖ [illegible]ገኘዋለን። ድርብ ጸጋ መባሉም ሰው በራሱ ፍላጋ ብቻ ሳይሆን፤ ሊለወጥ በማይችል [illegible]ግዚአብሔር የጸጋና የተስፋ ቃል የተመሠረተ ሆኖ በመገኘቱ ነው። በዚህም [illegible]ሠረት የሚጸልይ ሰው ልብ፥ የጸሎቱን መልስ እንደሚያገኝ ያምናል። [illegible]ማያፍርም ይተማመናል። ስለዚህ ደግሞ በሚጸልይበት ጊዜ፤ በአንድ ጊዜ [illegible]ግዚአብሔርንና ኃይሉን ያገኛል።

ይህ ሁሉ የክብሩ ብርሃን የሆነ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሥጋ ተገልጾ [illegible]ሲሕነቱን ተግባር በዚህ ምድር ላይ ያከናውን በነበረ ጊዜ፤ ታይቶአል። በዚያ ጊዜ [illegible] ልጆች የጸሎት መልስ እንዴት እንደተገኘ ለማስታወስ ያህል ጥቂቶችን [illegible]ቀሳለን። ሰዎች በሥጋቸው በነፍሳቸው፥ በመንፈሳቸው የደረሰባቸውን ችግር [illegible] ወደ እርሱ፤ እጆቻቸውን ሲዘረጉ፤ ማንም አፍሮ የተመለሰ አልተገኘም፡-

[illegible] በሥጋቸው ከደረሰባቸው ችግር ከመጡት አንዱ፡-

ሀ፥ ልጁን ከበሽታው እንዲያድንለት ኢየሱስን በእምነት የለመነ የመቶ አለቃ ኢየሱስ ልመናውን ተቀብሎ ልጁን አዳነለት። ማቴ. 8፥13።

ለ፥ የዓለም ብርሃን አጥተው የተቸገሩ ዕዉሮች ማየትን ለመኑት፤ ዓይኖቻቸውን አበራላቸው። ማቴ. 20፥30-34።

ሐ፥ ከልጁ ጋኔን እንዲያወጣለት ኢየሱስን አምኖ ለመነው፤ ኢየሱስም ጋኔኑን ከልጁ ገሥፆ አወጣለት። ማር. 9፥20-22።

www.ethiopianorthodox.org

መ፥ ለምጻሙ ሰው ኢየሱስ እንዲያነጻው ቢፈቅድ ከለምጹ ሊያነጻው እንደሚች
አምኖ ኢየሱስን ለመነው። ኢየሱስም ፈቅጃለሁ ንጻ አለውና፤ ከለም
በሽታው ነጻ።

2፥ ለምሳሌ:- ያለመቋረጥ ደም ይፈሳት የነበረች ሴት፥ በእምነት ልብሱን ብት
ደምዋ ደረቀላት። አንድ ልጅዋ ሞቶባት ተጨንቃ ታዝንና ታለቅስ የነበረ
ባልቴት፥ ልጅዋን አስነሣላት። የለምጹ ኃፍረት ያዋረዳቸው ሰዎች፤ ሌሎች
ሁሉ ወደ ኢየሱስ ቀርበው እንዲያድናቸው የለመኑት ሁሉ፥ አድኖ ፈ
ፍላጎታቸውን ፈጸመላቸው እንጂ፤ አፍረው አልተመለሱም። ሉ
7፥12-15። ም. 5፥12-14። ም. 8፥25-27።

በመንፈሳቸው ተቸግረው፥ በኃጢአታቸው ተጨንቀው ወደ ኢየሱስ የቀረቡ
በእምነትም የለመኑት ሁሉ ፈጽሞ አዳናቸው። ኤፌ. 2፥ 8-10።

ለምሳሌ:- ባለሽቶዋ ማርያም፥ ከጌታችን ጋር የተሰቀለውን ወንበዴ፥ ዘኬዎስ
ሌሎችንም ኃጢአተኞች የኃጢአትን ሥርየት እየሰጠ አዳናቸው።

በጠቅላላም በመንፈስ ለተቸገሩ ለተጨነቁት ሁሉ የገዛ ራሱን ቤዛ አድርጎ ራሱ
በመስቀል ላይ አሳልፎ ሰጠና፤ ወደ እርሱ እየመጣ በእርሱ ላመነና ይቅርታን ለለ
ሁሉ፥ እንዲድንና እንዳይጠፋ፤ የዘላለምን ሕይወት እንዲያገኝ አደረገ። ሉ
7፥36-48። ም. 23፥43። ዮሐ. 3፥14-21።

ስለዚህ እንደዚህ ባለ ሁናቴ ልብን የሚሞላና የሚያስተማምን በአምላካዊ የተስ
ቃል የተመሠረተ ጸሎት እግዚአብሔርንና ኃይሉን ፍቅሩን በጠቅላላ ሁለንትናው
የሚያስገኝና የሚያስጨብጥ የደስታ ምንጭ ነው።

4ኛ፥ ሰው በመንፈሱ ፈጣሪውንና ፈጣሪው በጸጋው አትረፍርፎ የሰጠ
አምላካዊን ባለጸግነት ለማየት የሚናፍቅና እያመሰገነ ለመደሰት ልዩ የመመኃኘት ስ
ያለው ፍጡር ነው።

አስቀድማችሁ የእግዚአብሔርን መንግሥትና ጽድቅ ፈልጉ ይህ ሁ
ይጨመርላችኋል። ማቴ. 6፥33።

ሰው ለምን ይጸልያል? ከሚል ጥያቄ የተነሣ በሐተታ መልክ መልስ ሆነ
ከቀረቡት አርእስተ ነገሮች አንዱ ቀጥሎ የቀረበው ነው።

የዚህም ርእሰ ነገር ሰው ፈጣሪውን እግዚአብሔርንና በእግዚአብሔር
የተሰጡትንና የተገለጹለትን አምላካውያን የባለጸግነት ስጦታዎችን ለማየት እየተ
በጕጕት የሚናፍቅ መሆኑ ነው። ይህም የመንፈስ ጸሎት ወይም ጸሎተ ሐል
«የተመስጦ ምስጋና» ይባላል። ይህ ዓይነቱ ጸሎት በአጭር ገለጻ የመንፈስ ጸሎ
መባሉ፥ ሐዋርያ ጳውሎስ በመንፈስ ጸልዩ ሲል የገለጸው:- ከመሠረቱም ጌታች
ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእው
ሊሰግዱለት ይገባል ሲል ያስገነዘበው፤ ቀዋሚ የጸሎት ዓይነት መመሪያ ነው። ኤፌ
6፥18። ዮሐ. 4፥24። ይህ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ከሥሩ ብናይ፥ ሰ
በመንፈሱ ጌታ ፈጣሪውንና ከፈጣሪው የሚፈልቅለትን ቸርነት በጽሞና የሚናፍ
መሆኑን ነው የሚያሳየን።

ምክንያቱም ሰው በመንፈሱ በእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ በጽድቅና በቅድስ
አቋም የተፈጠረ በመሆኑ፥ መንፈሱ ከእግዚአብሔር ተለይታ ለመኖር አትወድም
በእርሱ ትኖራለች። በእርሱም ትንቀሳቀሳለችና ነው። የሐዋ. 17፥28። እግዚአብሐ

የመንፈስን ናፍቆት የገዛ ራሱ የፈጠረው እንደመሆኑ፤ የሰው መንፈስ እርሱን
እንደምትናፍቅ ያውቃልና፤ ከእርስዋ ሊርቅና ሊለያት ፈቃዱ አይደለም።
1፥27። ቈላስ. 3፥10።

ለምሳሌ:- አዳምን ፈጥሮ በገነት ውስጥ ባስቀመጠው ጊዜ፤ እግዚአብሔር ራሱ
ይጐበኘው እንደነበረ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ተገልጾአል። አዳም እየተመላለሰ
የሚጐበኘውን የእግዚአብሔርን ድምፅ እንኳ ለይቶ እስከ ማወቅ ደርሶ ነበር።

አዳምም አለ፤ በገነት ድምፅህን ሰማሁ ዘፍጥ. 3፥8-10። ሄኖክም አካሄዱን
እግዚአብሔር ጋር ስላደረገ፤ አልተገኘም፤ እግዚአብሔር ወስዶታልና። ዘፍጥ.
5፥24።

አብርሃምም በቀትር ጊዜ፤ ከድንኳኑ ደጃፍ ተቀምጦ ሳለ፤ እግዚአብሔር በመምሬ
ዛፍ ተገለጠለት። ዓይኑን አነሣና እነሆም ሦስት ሰዎች በፊቱ ቆመው አየ።
ባያቸውም ጊዜ ሊቀበላቸው ከድንኳኑ ደጃፍ ተነሥቶ ሮጠ። ወደ ምድርም ሰግዶ አቤቱ
በፊትህስ ሞገስ አግኝቼ እንደሆነ፤ ባሪያህን አትለፈኝ ብዬ እለምንሃለሁ። አለ። ዘፍጥ.
18፥1-22።

ይስሐቅም በመሸ ጊዜ፤ በልቡ እያሰላሰለ ወደ ሜዳ ወጥቶ ነበር። ዘፍጥ.
24፥63። እነሆም በዚህ የሰው መንፈስ፥ እግዚአብሔርን መናፈቅዋንና
እግዚአብሔርም ሊለያት አለመፍቀዱን አይተናል።

ንጉሡ ዳዊት መንፈስ አምላክዋን የመናፈቅዋ ሁኔታ፥ በተጠማች ምድረ በዳና
ውኃን ምንጭ በሚናፍቅ ዋላ ይመስለዋል። «ነፍስየኒ ከመ ምድረ በድው ጸምዐተከ
ወሰፋ ስምዓኒ እግዚኦ ኃለፈት ነፍስየ ወኢትሚጥ ገጸከ እምኔየ። ነፍሴ እንደ ምድረ
በዳ አንተን ተጠማች። አቤቱ ፈጥነህ ስማኝ ነፍሴ አልቃለችና ፊትህን ከእኔ
አትመልስ»። መዝ. 142/143/፥6።

እንዲሁም ዳዊት ዋላ የውኃን ምንጭ እንደሚናፍቅ፤ እንዲሁ ነፍሴ አምላኬን
እግዚአብሔርን ትናፍቃለች። ነፍሴ ወደ አንተ ወደ ሕያው አምላክ ተጠማች። መዝ.
41/42/፥2። መቼ እደርሳለሁ የአምላኪየንስ ፊት መቼ አያለሁ? መዝ. 41/42/፥2
አምላኬ አምላኬ ወደ አንተ እገሠግሣለሁ ነፍሴ አንተን ተጠማች። መዝ.
62/63/፥1-4። ኢሳይያስም:- ነፍሴ በሌሊት ትናፍቅሃለች፤ መንፈሴም በውስጤ ወደ
አንተ ትገሠግሣለች። አለ። ኢሳ. 26፥9።

በመኃልየ መኃልይ ዘሰሎሞንም የቤተ እሥራኤል ወይም የቤተ ክርስቲያን ምሳሌ
የሆነችው ሙሽራ ናፍቆትዋን ስትገልጽ:- «አይቴ ትሬኢ. ወአይቴ ትሰክብ ጊዜ ቀትር
ከመ ኢይኩን ዘአንጌጊ ውስተ መራዕየ ካልዓኒከ:- ነፍሴ የወደደችህ ሆይ? ወዴት
ታሰማራለህ በቀትር ጊዜስ ወዴት ታርፋለህ? እባክህን ንገረኝ። ስለምን ከባልንጀሮችህ
መንጎች በኋላ ልቅበዘበዝ»? እንዳለች ተገልጦአል። መኃ. መኃ. 1፥7።

«ደግሞ አርእየኒ ገጸከ ወአስምዓኒ ቃለከ እስመ ቃልከ አዳም ወገጽከ ልሁይ።
ፊትህን አሳየኝ፤ ቃልህንም አሰማኝ፤ ቃልህ ያማረ፥ ፊትህም የተዋበ ነውና» ብላለች።
መኃ. መኃ. 2፥14። በግዕዙ።

ዳዊትና የእሥራኤል ሕዝብም እግዚአብሔርን የሚፈልግ ልብ ደስ ይበለው፤
እግዚአብሔርን ፈልጉት ትጸናላችሁ። ሁልጊዜ ፊቱን ፈልጉ። እያሉ ይዘምሩና
ያመሰግኑ ነበር። መዝ. 104/105/፥3፡4።

www.ethiopianorthodox.org

እንዲሁም «ኅሥዎ ለእግዚአብሔር ወተሐዩ ነፍስክሙ። እግዚአብሔርን ፈልጉ ነፍሳችሁም በሕይወት ትኖራለች» አሉ።

እነሆም እስከ ክርስቶስ መምጣት ድረስ እግዚአብሔርን በፍጹም ል የሚፈልጉትና የሚሹት ሰዎች፥ በመንፈሳቸው ፊቱን ለማየት ለመሻት የቱን ያህ ይጓጉና ይናፍቁ እንደነበሩ፣ ከዚህ በላይ ከጠቀስናቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃዎ ተመልክተናል።

ይሁን እንጂ በዚያ ዘመን፥ አንዳንድ በእግዚአብሔር ያመኑና እርሱን የሚወ ሰዎች በመንፈሳቸው ተበረታትተው የዚህን ያህል እግዚአብሔርን የሚፈልጉ የሚናፍቁ ቢገኙም፣ መላው የሰው ዘር እንደ እነዚያ ሰዎች ነበረ ለማለት አይቻልም

መቼም ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው የለም፣ ነገር ግን በአባቱ እቅፍ ያለ አን ልጅ እርሱ ተረከው «ገለጸው» ዮሐ. 1፥18።

እርግጥ ነው የሰው ሁሉ መንፈስ፥ አምላክዋን ከመፈለግ ፈጽማ ጨልማ ነበረች ለማለት ባንደፍርም፣ በዚያ ጊዜ ሰው ችግር እንደነበረበት ግልጽና የታወቀ ነው። ሰ በኃጢአት ከወደቀበት ጊዜ ጀምሮ በሐዲስ ኪዳን ወልደ እግዚአብሔር ጌታችን ኢየሱ ክርስቶስ በዚህ ዓለም ተገልጾ፥ ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር የሚያስታርቅበትን ከኃጢአቱም የሚያነጻበትን፥ በእግዚአብሔር እውነተኛ ፍርድም በቤዛ የሚያጸድቅበትን ደሙን፥ በመስቀል ላይ አፍስሶ፥ መንፈስ ቅዱስንም ሰጥቶ፥ በ ወንጌሉ፥ የሰውን መንፈስ እስካደሰበት ድረስ፣ እውነተኛና ጻድቅ ፈራጅ በሆ እግዚአብሔር መካከልና፣ በኃጢአት በወደቀ ሰው መካከል ቅራኔ እንጂ መጣጣ እንዳልነበረ ግልጽ ነው። ይኸውም የሰው መንፈስ በሰው ላይ ከደረሰባት ውድቀ የተነሣ፥ ከሰይጣን ቍራኝነት፥ ከኃጢአተኛ ሥጋ ገዢነት፥ ከዓለም አታላይነት የተደራረበ የጭቆና ተፅዕኖ ስለነበረባት፣ እግዚአብሔርን መናፈቅ መፈለግ የክብሩን ዕውቀት ለማየት የሚያጓጓ መሻት ሁሉ በጣም ይከብዳት እንደ ነበረ ሊካድ አይቻልም

<u>በምዕራፍ 12 ላይ የሚገኙ ማስረጃ ምንጮች</u>።

1. ቅዱስ ያሬድ ጾመ ድጓ ዘኒቆዲሞስ ዕዝል ዘሰኑይ።

ምዕራፍ አሥራ ሦስት።

ሰው ከሰማይ ካልተሰጠው በቀር አንዳች ሊያገኝ አይችልም።

ዮሐ. 3፥27።

ነገር ግን ሰው እላይ ከጠቀስናቸው ሰውን ከሚያስጨንቁ ኃይላት ሥልጣን በእግዚአብሔር ምሕረትና ጸጋ ብቻ፥ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ የተፈጸመውን ማዳ ከቅዱስ ወንጌሉ ሰምቶ በማመን ከተፈታና ነፃ ከወጣ በኋላ፣ ከእግዚአብሔ የኃጢአትን ይቅርታና የዘለዓለምን ሕይወት አግኝቶ፥ በኢየሱስ ክርስቶስ ቅዱ መንፈስም፣ የራሱ መንፈስ ነፃ ወጥታለት ስለታደሰችለት፣ የእግዚአብሔር ፍቅርን

[illegible] ዕውቀት ባለጠግነት የሚሻና የሚፈልግ ለማየትም የሚጓጓና የሚናፍቅ [illegible]

[illegible] ብቻ አይደለም፣ እግዚአብሔርም ራሱን ለሰው ከመግለጡም በላይ፥ [illegible] ሙላት ሁሉ በክርስቶስ በኩልና በመንፈሱ ለሰው አፍስሶለታልና፣ ሰው [illegible] ለአእምሮው ከሚችለው በላይ እስኪሆንበት ድረስ፣ ስለ ተለገሠለት የጸጋው [illegible] ስፋት እየተደነቀ እስከመኖር ደርሶአል። ኤፌ. 3፥18፣19።

[illegible] የተነሣ እንደገና እግዚአብሔር ያደረገለትን ነገር ሁሉ ከመሠረቱ [illegible] በናፍቆትም ሊያጣጥም በተዘክሮም ሊያተኵርባቸው ይይዛል።

[illegible] እንደሚከተለው ነው።

1፥ እግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ ደም እንዴት እንዳጸደቀው፡- ሮሜ 3፥23፣24።

2፥ እግዚአብሔር በክርስቶስ እንዴት እንደታረቀው፡- ሮሜ 5፥6-10። 2ቆሮ. 5፥18፣19።

3፥ እግዚአብሔር በክርስቶስ ያን ያህል ኃጢአቱን እንዴት ይቅር እንዳለለትና እንደተወለት፡- 1ዮሐ. 2፥1፣2፣12። 1ጢሞ. 1፥15።

4፥ እግዚአብሔር በክርስቶስ ከሰይጣንና ከኃጢአት ባርነት፥ ከዓለም ገዢነት፥ ከሕግ ከሣሽነት፥ ከገሃነም ጥፋት፥ ለራሱ ይሆንለት ዘንድ እንደተቤዠውና ነፃ እንዳወጣው፣ ዕብ. 2፥14። ዮሐ. 3፥5፣8።

5፥ ከጨለማ ሥልጣን አውጥቶ፥ ወደ ወደደው ወደ ልጁ መንግሥት ወስዶ እንዴት እንደተከለው፡- ቈላስ. 1፥13፣14።

6፥ ለመላእክት ያላስገዛውን ዓለም በክርስቶስ እንዴት ወራሽ ሊያደርገው እንዴት እንደወሰነ እያየ፣ የእግዚአብሔርን የፍቅርና የቸርነት የጸጋን ጣዕም በመናፈቅ ይመሰጣል። ዕብ. 2፥5-18።

[illegible]ንፈስ ቅዱስ ለሰው በዚህ ብቻ ሳይሆን፣ ይህን ዕድል ያስገኘችለትን የኢየሱስ [illegible] የቤዛነቱ አፈጻጸም መሥዋዕትነት፥ የታዛኝነቱንም ቍርባን አቀራረብ [illegible] ዘንድ ከወንጌለ ጸጋው እንዲያስታውስና ልብ ብሎ እንዲያተኵርበት [illegible]።

ስለዚህም በኢየሱስ ክርስቶስ የተሠራለትን ሥራና ትሩፋት ከሥር ከመነሻው [illegible] ሊመለከትና እርሱንም እያሰላሰለ በዓይነ ሕሊና ሊያይና ሊያስታውስ [illegible]፡- ይኸውም ከመሠረቱ የእግዚአብሔር ቃል ወልድ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ [illegible] በባሕርየ መለኮቱ አንድ ሆኖ ተተካክሎ ከዘለዓለም የኖረ ሲሆን፣ በመለኮታዊ [illegible] ሰውን ያድን ዘንድ፥ ከሰማየ ሰማያት መውረዱን፥ በመንፈስ ቅዱስም ሥራ [illegible] ማርያም የሰውን ሥጋ ለብሶ፥ የባሪያውን መልክ ወስዶ መወለዱን በመደነቅ [illegible]። ፊልጵ. 2፥6-11። ዕብ. 2፥1-3። ም. 2፥9-18።

ኢየሱስ ክርስቶስ በቤተ ልሔም በረት ከተወለደበት ጊዜ ጀምሮ በዚህ ዓለም [illegible] ስለ እርሱ የተንገላታበትን፣ በትሕትና በየዋሃት ደካማ ሆኖ በመገኘት [illegible]፣ በትዕግሥትና በመቻል፥ አሸናፊ ሆኖ ሳለ በመሸነፍ፥ ጻድቅ ሆኖ ሳለ፣ [illegible] ኃጢአተኛ በመሆን፥ በተድላ መለኮት ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ተተካክሎ

www.ethiopianorthodox.org

የሚኖር ሲሆን፣ የገዛ ራሱን ለውርደት አቅርቦ የፈጸመውን አገልግሎት ያስታውሳ ሉቃ. 2፥1-20። ፊልጵ. 2፥6-11። 2ቆሮ. 8፥9።

እንደዚሁም ሰው፣ ኢየሱስ ክርስቶስ ንስሐ ለሚገቡ ኃጢአተኞች የተመደበ የዮሐንስ ጥምቀት በዮሐንስ እጅ በዮርዳኖስ ወንዝ እስኪጠመቅ ድረስ፣ ጽድቅን ሁ ለመፈጸም ስለ ሰዎች ሁሉ ራሱን ዝቅ አድርጎ ለመጠመቅ መታዘዙን፥ ስለዚህም ደግ በመለኮታዊ ህልውና የሚገናዘበው መንፈስ ቅዱስ በራሱ ላይ ሆኖ፥ መሢሕነ እስኪያጸድቅለት፥ እግዚአብሔር አብም የምወድህና ደስታዬን የማይብህ ልጄ አን ነህ ብሎ እስኪመሰክርለት ድረስ ለዓለም መድኀንዋና ጌታዋ፥ ንጉሥዋና አምላክዋ ነቢይዋና ካህንዋ፥ እረኛዋም ይሆን ዘንድ ጽድቅን ወድዶ አመፃን መጥላ ያመለክታል። ከዚህም ጋር ወደ ምድረ በዳ ሄዶ አርባ ቀንና አርባ ሌሊት ጾሞ በ ረሀብ ላይ ሆኖ ሳለ፣ የሰይጣንን ፈተና በእግዚአብሔር ቃል ድል ማድረጉን አቅ ይመለከታል። ማቴ. 3፥1-17። ም. 4፥11።

ጌታችን ስለ ሰው ሲል ከተያዘበት ሌሊት ጀምሮ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ነፍ እስከሰጠበትና በመቃብር ውስጥም እስከተቀበረበት ጊዜ ድረስ፣ የተቀበለውን መከ ሥቃይ፥ ውርደትና የጥቃት፥ የሕማማትና የጭንቀት የጋር የጣር ጻዋትወ መከራ ሁሉ ስለ ሰው ስለመሆኑና፣ ሰውንም ለማዳን በሚያበቃ ተግባር መሥዋዕትና ቍርባን ሆ አሟልቶ እስኪፈጽም ድረስ የተቀበለለት መሆኑን ያሰላስል። ሉቃ. 22፥11። ም 23 በሙሉ።

የእግዚአብሔር ማኅተም ሆኖ ከሰማይ የወረደና ለዓለም ሕይወት የተሰ የሕይወት ምግብና መጠጥ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋዬን የሚበላና ደሜን የሚጠ ሁሉ በእኔ ይኖራል፣ እኔም በእርሱ እኖራለሁ። ሥጋዬን የበላና ደሜን የጠጣ የዘለዓለ ሕይወት አለው። ከእኔም ጋር አስነሣዋለሁ። ሥጋዬ በእውነት መብል ነው። ደሜ በእውነት መጠጥ ነው እያለ በመስቀል ላይ አቅርቦለታል። ሰውም በዚህም ይህን ስጦ ምን ጊዜም እየተደነቀ በማስታወስ ይጠቀምበታል። ዮሐ. 6፥28-58።

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤም በሞትና በመቃብር በሲኦል ላይ በኃጢአትና በሰይጣን በዓለም ላይ ለሰው ልጆችም አስፈርዶባቸው በነበረው በሕ ፍርድ ላይ እንዴት ባለ ሥልጣናዊ ድል አነሣሥ እንደተፈጸመ እያስታወሰ፣ ከሬ ሕይወት ጋር ያገናዝባል። የሐዋ. 2፥22-33። 1ኛ. ጴጥ. 3፥18-22።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን ከተነሣ በኋላ፥ ወደ ሰማያት ዐርጎ፥ በአባቱ ዙፋ በኃይል ቀኝ ተቀምጦ ስለ ሞቱ ሕማም የክብርና የምስጋና ዘውድ ተቀዳጅቶ ታላ ሊቀ ካህናት ንጉሥ ነቢይና እረኛ «ጠባቂ» ጌታና አምላክ መድኀን መሆ አስተማምኖ በማጽደቅ የሰማይና የምድር ሥልጣን በእጁ መያዙን ሰው በፀ ይመለከታል። በናፍቆትም ወደዚያው ይቀርባል። የሐዋ. 2፥33-36። ም 17፥30፣31። ዕብ. 1፥3። ም. 9፥28።

መንፈስ ቅዱስ በኢየሱስ ክርስቶስ ሞት ትንሣኤና ዕርገት ለሰው ል የተዘጋጀለትን የአዲስ ሕይወት አኗኗርን መሠረት እንዲያይ ገልጾለታል።

ዘለዓለማዊና ሕያው እንደመሆኑ መጠን ደግሞ የማይሞት፥ የማይጠፋ የማይተኛ፥ የማያንቀላፋ፥ የማይደክም፥ የማይታመም፥ የማይዘነጋ፥ የማይረሳ፥ የማይል፥ የማይሰለች፥ ምን ጊዜም ለሰው የሚያዝንለትና የሚራራለት፥ ተ የሚያስብለት፥ ፈጥኖ የሚደርስለት፥ በአባቱ ዙፋን ቀኝ በሰማያት ላይ የተቀመጠ ሊ ካህናት ያለው መሆኑን ነው። ዕብ. 4፥14-16። ም. 7፥25-28።

እንደዚሁም ሁሉ ኢየሱስ ክርስቶስ ኃጢአት ሳይኖርበት፣ በሰው ያለ፥ ኃጢአተኛ መስሎ ኃጢአትን እንዲቀጣ፥ በመስቀል ላይ በተሰቀለ ጊዜ፣ ኃጢአተኛው ከእርሱ ጋር አብሮት መሰቀሉን፥ ደግሞ ከእርሱ ጋርም ለኃጢአት መሞቱን ከኃጢአት አርነት መውጣቱን ማየቱ ነው።

እንደዚሁም ደግሞ ሰው በሕግ ከክርስቶስ ጋር በሞተ ጊዜ፣ ለኃጢአትና ለዓለም በክርስቶስ ሥጋ ስለሞተባቸው እርሱንም ሊገዙት እስከማይችሉ ድል መነሣታቸውን ይመለከታል። ሮሜ 7፥4-6። ገላ. 2፥19፣20። ም. 16። ኢዮብ 3፥28፣29።

ግም ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን በተነሣ ጊዜ፣ ከእርሱ ጋር የሞተውን ሰው በዚያው አንድነት ከራሱ ጋር አስነሥቶ፥ አዲስ ሕይወት ሰጥቶ አዲስ ፍጥረት አድርጎ፥ የእግዚአብሔር ልጅ የራሱ ወንድም፥ የራሱ አካልና ብልት አብቅቶት በፍቅርና በእምነት በተስፋ እንዲቆመው ያያል።

በዚህ ሁሉ የእግዚአብሔር ፍቅርና ጽድቅ የጥበቡና የኃይሉ ታላቅነት የክብሩና ብርታት የበጎ ፈቃዱና የሥምረቱ ባለጸግነት እንዴት እንደሆነ ምን ያህሉንስ እያየ በመገንዘብ በማድነቅ ያመሰግነዋል። 2ጴጥ. 1፥2፣3። ይሁዳ 25። ቈላስ. 2፥1-3።

በጣም የሚያስደንቀው ነገር ደግሞ ዓለም ሊቀበለው የማይችል መንፈስ ቅዱስ ላመነ ሰው ከተሰጠ በኋላ፣ የሰውን ዓይነ ልቡና አብርቶለት፥ በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው የተሰጡትን ሰማያውያን የብልጽግና መዝገቦች ሁሉ፥ ዓለም አስቀድሞ፣ በኢየሱስ ክርስቶስ ተመድበውለት እንደነበሩ ብሩህ አድርጎ መገኘቱ ነው። ይልቁንም ደግሞ የገዛ ራሱ መንፈስ ቅዱስ ለእነዚያ ውያን ብልጽግናዎች፣ መያዣቸውና ማኅተማቸው ሆኖ ማረጋገጡ ነው። ኤፌ. 13፣14። 2ቆሮ. 1፥21፣22።

ስለዚህ ሰው ከልዑል እግዚአብሔር ዘንድ በሰማያዊ ስፍራ ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ በኢየሱስ ክርስቶስ በመንፈሳዊ በረከት ሁሉ እንደተባረከ፦ ኤፌ. 12፣14፤ ቍጥር 17-19።

፡ምዕራፍ አሥራ አራት።

የተትረፈረፈ ስጦታ።

ደግሞ ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ ነውር የሌለበትና ቅዱስ ይሆን ዘንድ በቅድስና ዘንድ ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ እንደተመረጠ፦ ኤፌ. 1፥4።

እንደዚሁም ሁሉ ሰው በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ የልጅነትን መዝገብ አግኝቶ የእግዚአብሔር ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ወንድም ይሆን ዘንድ አስቀድሞ እንደተወሰነ፦ ኤፌ. 1፥5፣6። ባገኘው የልጅነት መብትም በነፃ በሆነለት በክርስቶስ የእግዚአብሔር የኢየሱስ ክርስቶስ ተወራራሽ ይሆን ዘንድ ርስትን እንደተቀበለ አረጋግጦአል። 8፥16፣18። ቍጥር 29።

www.ethiopianorthodox.org

የእግዚአብሔር ፈቃድ እንደወደደች ጸጋውን በጥበብና በአእምሮ በማስተዋል እንዳበዛለት፤ በዚህም የእግዚአብሔር የፈቃዱን ምሥጢር ባስታወቀው መሠረት በሰማይና በምድር ይደረግ ዘንድ ያለውን ፍጻሜ ሁሉ በክርስቶስ ለመጠቅለል ሲሆን፣ እርሱም የክርስቶስ አካል ሆኖ ይገኝ ዘንድ እንደተመደበና፤ በዚህ እቅድ ውስጥ እርሱም ራሱ ተሳታፊ መሆኑን መገንዘብ እንዳለበት፡- ተገንዝቦአል። ቈላስ. 1፥19፤20። ኤፌ. 1፥10፤11።

እንደዚሁም ሁሉ ከመታወቅ ሁሉ የምትበልጠውን የክርስቶስን ፍቅር እንዲያውቅ፤ የዚህንም ስፋትና ርዝመት ከፍታና ጥልቀት እንዲረዳ ሆኖአል። ኤፌ. 3፥28፤29።

መንፈስ በሚሆን ጌታ ፊትም፥ እንደመስተዋት ከክብር ወደ ክብር እየተለወጠ ጌታን እንዲመስል፡- 2ቆሮ. 3፥17፤18። 1ቆሮ. 13፥12።

የክርስቶስ ሞት የራሱ ሞት እንደሆነ፤ የክርስቶስ ትንሣኤም የራሱ ትንሣኤ መሆኑን እየቈጠረ በአዲስ ሕይወት እንዲኖር እሙን እያደረገ፤ መንፈስ ቅዱስ በሕይወቱ አሳይቶታል፡- ሮሜ 6፥7-11።

ከዚህም ጋር ክርስቶስ በክብር ሲገለጥ ከእርሱ ጋር በሚገለጥበት ቀን፥ ይህን የተዋረደውን ሥጋውን የገዛ ራሱን ሥጋ አስመስሎ በማስነሣት በክብሩ እንደሚያቆመውና ኀዘን፥ ጭንቀት፥ መከራ፥ ሥቃይ በሌለበት በዘለዓለም ሕይወት እንደሚያኖረው አስተማምኖ አስረድቶታል። ፊልጵ. 3፥20፤21። ዮሐ. 3፥1፤2። ራዕ. 21፥3፤4።

እነሆም በሐዲስ ኪዳን ያለ ሰው፥ ከዚህ በላይ የተገለጸ እንደዚሁም ሁሉ ያለ ሰማያዊ ምሥጢር በመንፈስ ቅዱስ ገለጻ ከተገነዘበና ለዚሁም መያዣውና ማኅተሙ መንፈስ ቅዱስ ሆኖለት ካገኘ በኋላ፤ ምን ያስብና ይመኝ ይሆን? በብሉይ ኪዳን ዘመን የነበሩ የእምነት አበው የእግዚአብሔር መገለጽ የዚህን ያህል ሳያገኙ ምሥጢር ሆኖባቸው ሳለ፤ መንፈሳቸው ግን ተግታ በሌሊትና በማለዳ እግዚአብሔርንና ተግባሮቹን ስትፈልግ፥ ስትናፍቅ የቱን ያህል እንደተጣጣረች እናስታውሳለን። ታዲያ፡- የሐዲስ ኪዳን ዘመን ሰውማ በክርስቶስ የተከናወነለትንና በመንፈስ ቅዱስ ገላጭነት መያዣነት የተሰጠውን አምላካዊን የባለጸግነት ሙላት፥ በሚያይበት ጊዜ የቱን ያህል ይጓጓና ይናፍቅ፥ የቱን ያህልስ በፍቅር በደስታ በምስጋና ይመሰጥ።

እርግጥ ሰው እግዚአብሔርን የት አገኘዋለሁ? ይገኝልኛልን? በውኑ ጸሎቴንስ ይሰማና ይመልስልኛልን? ሲል በፍላጎትም በመጠራጠርም ይጨነቅ እንደነበረ አስቀድመን የገለጽነውን ሐተታ እናስታውሳለን።

በዚያ ዘመን ከሥጋ ድካምና አስጨናቂዎችና ክፉዎች ከሆኑ ከጨለማ ኃይላት የተነሣ፥ የሰው መንፈስ ነቅታ ጠላቶችዋን ለመቋቋምና የምትፈልገውን አምላክዋን ለማግኘት ወደ እርሱም ፍጹም በሆነ ናፍቆትና መሻት ለመጠጋት ዐቅም ያጥራት እንደነበረ የታወቀ ነው። ኢሳ. 8፥22። መዝ. 142/143/፥3፤4።

አሁን በሐዲስ ኪዳን ዘመን ግን እንደዚህ ያለ ችግርና እንቅፋት በሰው መንፈስ ፊት ተጋርጦ አይገኝም። ምክንያቱም በዚሁ በሐዲስ ኪዳን ዘመን፥ ሁሉ ከእርሱ፥ ሁሉ በእርሱ፥ ሁሉ ለእርሱ የፈጠረ፥ እግዚአብሔር ቃል ወልድ በአምላካዊ ፍቅሩ ወደዚህ ዓለም መጥቶ የሰውን ሥጋ ለብሶ ተገልጾአል። ይልቁንም በመስቀል ላይ ተሰቅሎ ሞቶ የሰይጣንን ሥራዎች ድል ነሥቶ ከሙታን ተነሥቶአል። ወደ ሰማያት ዐርጎ፤ መንፈስ ቅዱስን ወደዚህ ምድር ላይ ልኮ የእግዚአብሔርን የባለጸግነቱን ምሥጢራት ለቤተ ክርስቲያን በግልጽ ሰጥቶአታል። ኤፌ. 1፥3-14። ም. 3፥3-6። ሮሜ 16፥25-27።

ስለዚህም በክርስቶስ ያመነ ሰው እግዚአብሔርን የት አገኘዋለሁ? ጸሎቴንስ ይሰማና ይመልስልኛልን? ብሎ በመጨነቅ የሚቸገር አይሆንም።

እግዚአብሔር ግልጽ በሆነ ክሥተት በቅዱስ መንፈሱ እግዚአብሔርን ለምትሻ መንፈሱ ተገልጦአልና ነው። በአጠቃላይ ሲታይ፡- እነሆ፥ እግዚአብሔር አብ ዓለምን ከመውደዱ የተነሣ፥ አንድያ ልጁን አሳልፎ ከሰጠለት ዮሐ. 3፥16። ሮሜ 8፥32።

እግዚአብሔር ወልድም፡- ለወዳጆቹ ራሱን አሳልፎ ከመስጠት ወዲያ የሚበልጥ ፍቅር የለም ብሎ ራሱን ለሰው አሳልፎ ከሰጠለት፡- ዮሐ. 15፥13። ሮሜ 8፥34።

እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም የባሕርይ ቃሉ የሆነ ወልድ ለጠላቶቹ እስኪሞት ድረስ ሰውን በወደደበት ፍቅር ሲስማማና ለሰው የተሰጡትን አምላካውያን ባለጸግናዎች በሰው ላይ ከማፍሰሱም ጋር መያዣቸው ከሆነለት፤ ምን የሚጐድል ነገር አለ? ሮሜ 5፥5። ዮሐ. 16፥13-15።

ኢየሱስ አለ። የሚወደኝ ቢኖር ቃሌን ይጠብቃል፥ አባቴም ይወደዋል። ወደ እርሱም እንመጣለን፥ በእርሱም ዘንድ መኖሪያ እናደርጋለን።

አብ በስሜ የሚልከው መንፈስ ቅዱስ የሆነው አጽናኝ እርሱ ሁሉን ያስተምራችኋል። እኔም የነገርሁዋችሁን ሁሉ ያሳስባችኋል። ሰላምን እተውላችኋለሁ፥ ሰላሜን እሰጣችኋለሁ፤ እኔ የምሰጣችሁ ሰላም ዓለም እንደሚሰጥ አይደለም። ልባችሁ አይታወክ፥ አይፍራም። ዮሐ. 14፥23፤25፤27።

የሰው መንፈስ ይህን ዓይን ያላየውን ጆሮ ያልሰማውን በሰው ልብም ያልታሰበውን እግዚአብሔርን ለሚወዱት ያዘጋጀውን ፍጹም ክሥተት ተገልጾላት ካገኘች፤ ምን ትል ይሆን? 1ቆሮ. 2፥6-8።

ይህን በጸሎተ ሕሊና በአንክሮ በተዘክሮ ሆና በማሰብ፥ በማሰላሰል፥ አተኵራ እየተመለከተች ተመስጦ በተመላ ናፍቆትና ደስታ ታመሰግነዋለች። ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ ክብር ምስጋና ይሁን፤ ምን ጊዜም ለዘለዓለም አሜን። ሃይ. አበ. እልመስጦአግያ ገጽ 29 ቍጥር 11፤12።

www.ethiopianorthodox.org

2ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

«እግዚአብሔር ገባሬ ኵሉ ፍጥረታት ውእቱ ወውእቱ መዋዔ ኵሉ መዓርግ ወሢመተ ኵሉ ህላዌ በሠለስቱ አካላት ፍጹመ መልክዕ ወገጽ ነቢሮ ዲበ መንበረ ስብሐቲሁ ዘይእኀዝ ኵሎ»።

አግናጥዮስ ሃ አበ ገጽ 36 ክፍል 1 ቍጥር 2።

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

የትምህርተ መለኮትና የስመ ህላዌያት ገለጻ።

በማንኛውም ምሥጢረ ሥላሴና በምሥጢረ ሥጋዌ የሚገኙ አሥራወ ቃላት በዚሁ መጽሐፍ ገለጻ ተሰጥቶአቸው ተብራርተው ይገኛሉና፣ የእነዚህን መሠረታዊ አሳብ፥ ጠንቅቆ ለመረዳት በመጠኑም ቢሆን፣ ለትምህርተ መለኮት ማብራሪያ ጠቃሚ በመሆኑ፣ በቅጥነተ ልቡና ሆኖ መመርመር እንደሚያስፈልግ ሁሉም ይገነዘበዋል።

እነዚህ ቃላት በሰዋስው ሕገ ትምህርትና በትርጓሜ መጻሕፍት አባባል፥ በመተርጕማን ፈሊጥ፥ ነጥረው የወጡና ለትምህርተ መለኮትና ለእምነት ድንጋጌ፥ ቀዋምያን ምሶሶዎች ናቸው። እነሆም ልዑል እግዚአብሔር በአንድነትና በሦስትነት የሚጠራባቸው ስሞቹ ይኸውና:-

የእግዚአብሔር ስሞች በመጽሐፍ ቅዱስ በየቦታው ተጽፈው ይገኛሉ።

1ኛ፥ የአንድነቱ ስሞች።

አምላክ:-	መዝ. 17/18/፥31።
መለኮት:-	ሮሜ 1፥20-22።
እግዚአብሔር «ኤልሻዳይ»:-	ዘፍጥ. 17።
እግዚእ እግዚአብሔር «ይሆዋህ»:-	ዘጸአ. 6፥3-8።
አዶናይ:-	ሕዝ. 7፥2፡5።
እግዚአ ፀባዖት «የሠራዊት አምላክ የሠራዊት ጌታ»	ኢሳ. 6፥3።
እግዚአብሔር አምላክ:-	ዘፍጥ. 2፥4፡8።
ኤሌሄ «ኤሎሂም»:-	መዝ. 21/22/፥1። ማቴ. 27፥46።

በመጽሐፍ ቅዱስ ከተገለጹት እግዚአብሔር በአንድነቱ ከሚጠራባቸው ስሞች እነዚህን አቅርበናል። እነዚህ ከዚህ በላይ የተገለጹት በአንድነቱ የሚጠራባቸው ስሞች በዚሁ መጽሐፍ ህሉና መለኮት በሚል ርእስ ከተጻፈው ክፍል ታትተው ይገኛሉ።

2ኛ፥ የእግዚአብሔር የሦስትነቱ ስሞች።

ሀ. አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ፥ ማቴ. 28፥19፡20። ም. 3፥17።
ለ. ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ መዝ. 32/33/፥6፡11። ዮሐ. 1፥1-30።
ሐ. ወላዲ፥ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ፥ መዝ. 2፥7። ም. 109/110/፥3።

እነዚህም ከዚህ በዝርዝር ያየናቸው ስሞች ሥላሴ በተዋሕዶ «ቅድስት ሥላሴ» ወይም ልዩ ሦስት ተብላ በምትታወቅ በአንዲት ልዩ ሦስትነት አቋም ተመድበው የሚገኙ ናቸው እንጂ፣ ከአንዲት ሦስትነት ውጭ የሚሄድ ወይም የሚገኙ አይደሉም። ከሦስትነቱ፥ በላይ የመባዛት አቋም የላቸውም። ስሞቹ ወሳኝ የሆኑ ትምህርታውያንን ምሥጢራት ቋጥረዋል።

www.ethiopianorthodox.org

ሀ. እነሆ፦ አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ፥ ተብለው በዚሁ የስሞቹ መጠሪያ ሲነገሩ፤ የአካላቱ አስማተ ጽንዕ የእግዚአብሔር አቃኒምን ያሳያሉ።

ለ. ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ ተብለው ሲነገሩ፤ የኩነታት ስሞችን ያሳያሉ።

ሐ. ይህም በዝርዝር ሲገለጽ፦

1፥ ልብ፥ ልቡና ዕውቀት ማወቂያ አብን፤ ሲያመለክት ሲያሰማ በኩነት የሚነገር ነው። መዝ. 32/33/፥11።

2፥ ቃል ንባብ ንግግር መናገሪያ ሆኖ ወልድን ሲያመለክት የሚነገር የኩነት ስም ነው። ዮሐ. 1፥1፡18።

3፥ እስትንፋስ ሕይወት ሕያው አድራጊ ሆኖ መንፈስ ቅዱስን እያመለከተና እያሰማ በኩነት ስሙ የሚነገር ነው። መዝ. 32/33/፥6፡11። ዮሐ. 15፥16። ም. 14፥26።

መ. ደግሞ ወላዲ፥ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ በመባሉ የተነገሩበት የአካላት ግብራትን «የአካላት የግብር ስሞችን» የሚያሳውቅ የግብር ስም ነው።

ይህም በዝርዝር ሲገለጽ፦

ሀ. አብ ወላዲ አሥራፂ እንደሆነ ያሳያል።

ለ. ወልድ ተወላዲ እንደሆነ ያሳያል።

ሐ. መንፈስ ቅዱስ ሠራፂ እንደሆነ ያሳያል። እነሆም ስለዚህ በመጽሐፍ ቅዱስ ያለውን አባባል በሚከተለው ማየት ነው። መዝ 2፥7። ም. 109/110/፥3። ዮሐ. 15፥26።

ይህ አባባል ደግሞ ጉልቶ የሚታየው በመጽሐፍ ቅዱስ ነው። ዮሐ. 5፥23፡25፡36። ም. 29፡38። ም. 14፥26። ማንኛውም ስም አቋሙ ተመርምሮ የተወሰነበት ይዘት አለው።

ይኸውና እነዚህ በየረድፉ ሆነው እዚያ ላይ በዝርዝር ሲቀርቡ ያየናቸው ስሞች ስለ አንዱ እግዚአብሔር ህላዌ መለኮትና ስለ ቅድስት ሥላሴ ወይም ስለ ልዩ ሦስትነት መታወቅ የተነገሩ ሆነው እናገኛቸዋለን።

እንደዚህ ሆነው ከመገኘታቸው የተነሣም፤ ወሳኝ የሆነ እውስጣቸው ተቋጥሮባቸው የሚገኝ ትምህርታዊ ምሥጢርን ከማስገንዘባቸው በላይ፤ ይህንኑ በገዛ ራሳቸው እየጠቈሙ በማመልከትና በማንጸባረቅ ሲያሳዩ ተገኝተዋል።

እነሆም ይህ መንጸባረቅ ነው የትምህርተ መለኮትን ሊቃውንት ወደ ራሱ ስቦ እንዲያተኵሩበትና ተመርሆም እንዲያገኙበት የረዳቸውና ያነቃቃቸው።

ከዚህ አስቀድመን እንደገለጽን፤ የትምህርተ መለኮት ሊቃውንት ትምህርቱ ሆነ የመራቀቅ ስልቱ በየአግባቡና በየፈርጁ ለይተው ለመገንዘብና ለመረዳት ከዚያም አልፈው ለተከታዩቻቸው እየተነተኑ ለማስረዳት ይቻላቸው እንዳልነበረ በእርግጥ የሚያጠራጥር አይደለም።

ይሁንና ልዑል እግዚአብሔር በአንድ ህላዌ መለኮቱ የሚጠራባቸውን ስሞች እንደዚሁም በሥላሴነቱ የሚጠራባቸው የሥሉስ ቅዱስነቱን ስሞች የራሱ እስትንፋስ በሆነ መጽሐፍ ቅዱስ፥ በቅድሚያ እንዲሰፍሩ በማድረጉ፥ ዳግም በመጽሐፍ ቅዱስ፤ የሰፈሩና የተገለጹ እግዚአብሔራውያን ስሞች የትምህርተ መለኮቱን ምሥጢራት ወሳኝ

[illegible] በማንጸባረቅ እንዲገኙ በማድረጉ ለትምህርተ መለኮት ሊቃውንት [illegible] ያለ ክሥተት በጸጋው ሰጥቶአቸዋል።

[illegible] እነዚህ ከመጽሐፍ ቅዱስ የተገኙ ልዩ ልዩ ስሞች ከገዛ ራሳቸው [illegible] ትምህርታውያን ምሥጢራትን እንዴት እንደሚያሳዩ እዚህ ለመመልከት [illegible] ነው።

[illegible] እግዚአብሔር በአንድ ህላዌ መለኮት አንድ እንደሆነ ጸንቶ መኖሩን ነው።

[illegible] ሥላሴም በሦስትነቱ አቋም ጸንተው መኖራቸው ነው። ይህም በዝርዝር ሲነገር፦

ሀ. አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ፥ የተባሉ የአካላት ስሞች በአካላት ስምነታቸው ጸንተው መገኘታቸው።

ለ. ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ የተባሉ የኩነታት ስሞችም በኩነታት ስሞቻቸው ጸንተው መገኘታቸው።

ሐ. ወላዲ፥ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ በመባል የሚጠሩ የአካላት ግብራት ስሞችም በአካላት ግብራት ስሞቻቸው ጸንተው መገኘታቸው።

[illegible] በዚሁ ረገድ ነው የስሞቹ አቋም በየመልኩና በየወገኑ በአግባብ በአግባቡ [illegible] የሚታወቅበት ስልታዊ ተመርሆ ለትምህርተ መለኮት ሊቃውንት [illegible] ላቸው። እነሆ በመጽሐፍ ቅዱስ ተጽፈው በተገኙ እግዚአብሔር በአንድነቱ [illegible] ባቸው የህላዌ መለኮቱ ስሞችና ምሥጢራዊ አቋማቸው አንጸባርቀው [illegible] በቅድስት ሥላሴ ስሞች እንደሆነ፤ በማያጠራጥር እውነት ታወቀ።

ስለዚህ ይህንን ታላቁን ምሥጢር ከገዛ ራሱ ለሰው ልጆች እንዲገለጽ ፈቃዱ [illegible] ለልዑል አምላካችን ክብር ምስጋና እናቀርብለታለን።

በአንጻሩ ወዳለው ብናተኵር ደግሞ የፊተኞች ሆኑ የኋለኞቹ የቤተ ክርስቲያን [illegible] የሚያስደንቃቸውን ድርሻ ሊያበረክቱ ይችሉ ዘንድ የተጠቀሙበት ጸጋ [illegible] ልናይ እንችላለን። ይኸውም በዚሁ ረገድ የተሰማሩ የቤተ ክርስቲያን [illegible] መጀመሪያ ነገር ጸጋ ለትሑታን እንደሚሰጥ ዐውቀው ራሳቸውን ዝቅ ዝቅ [illegible] ለመንፈስ ቅዱስ መታዘዛቸውና ማቴ. 5፥3፡8። ዮሐ. 14፥26። ራዕ. [illegible]

[illegible] ከዚያም ቀጥለው ከእግዚአብሔር የተተነፈሰውን መጽሐፍ ቅዱስን ለማንበብ [illegible] ውን ሁሉ መሠዋታቸው። 1ጢሞ. 3፥15-17። ማንበብን ብቻ ሳይሆን ጌታ [illegible] ውስጥ ያለውን መርምሩ ብሎ በተናገረው መሠረት መጻሕፍትን ጠልቀው [illegible] መርመር የቃሉን ውስጣዊ ጠባይና አባባል ለመረዳት መፈለጋቸው፥ [illegible] ፍንም ከመንፈስ ቅዱስ ለመቀበል መጓጓታቸው፥ ባጭሩ ከዚህ ሁሉ ልባቸውን [illegible] በጽኑ ፍላጎትና አሠሣ ለማግኘት መዘጋጀታቸው ነው። ዮሐ. 5፥39።

እነሆም ለቤተ ክርስቲያን አበው የምሥጢሩ ኃይለ ቃል በየወገኑና በየመልኩ [illegible] በአግባቡ እንደሚሄድ የሚያስችል ተመርሆ፤ ተገልጾ ሊከሠትላቸው የቻለ፤ [illegible] በዚሁ ሁኔታ ላይ በመገኘታቸው እንደሆነ ጥርጥር የለውም።

እንግዲህ እነዚህ አባት ሊቃውንት እዚህ ላይ ቆመውና እርሱን ተመርኩዘው ነው [illegible] ምሥጢራውያን ክሥተቶችን ከህልውና መለኮት ከቅድስት ሥላሴ ስሞች ሲያንጸባርቁ [illegible] ውና በመሠረቱም አምልተው አስፍተው ለማብራራት የቻሉ።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውም ስም ሁሉ ምድቡ ከየት እንደሆነ፣ ህላዌው ወይም አቋሙ መልኩ
ይዘቱ እንዴት እንደሆነ፣ ተለይቶ የሚታወቀው በተመርሆ ልቡናዊ ተጠንቶና ተጠን
በሚገኝ በስመ ህላዌያት ወይም በአውታረ ስም መሆኑን ማሳወቃቸው ነው።

በትምህርተ መለኮት ረገድ ስለ ስሞች የተጠናና የተጠናቀቀ አቋም እንዳለ ካው
ዘንድ፥ የሚያሻማውን ሁኔታ ለይተን ለመረዳት እንድንችል፥ የትምህርተ ሰዋስው
ይዞታ እዚህ ዘንድ አቅርበን ብናነጻጽር፣ ጠቃሚ ይመስለናል። በትምህርተ ሰዋስ
በተለይም በአዲስ ሥርዓት በተዘጋጀው በአማርኛ ትምህርተ ሰዋስው:-

ስሞች የሆኑት ሁሉ በአምስት የስም ዓይነቶች ተመድበዋል።

እነርሱም:-

1ኛ፥ የተጸውዖ ስም:-

2ኛ፥ የወል ስም:-

3ኛ፥ የጥቅል ስም:-

4ኛ፥ የቁሳቁስ ስም:-

5ኛ፥ የነገር ወይም የግብር ስም ተብለው ተሰይመዋል።

ያማርኛ ሰዋስው ከብላታ መርስዔ ኀዘን ወ/ ቂርቆስ ገጽ 21-25 ተመልከት።

እንግዲህ እነዚህ ስሞች በሰዋስው ትምህርት በተመደቡበት በአምስት የስ
ዓይነቶች ይዞታቸው የሰዋስው ትምህርት ሙያን አጠናቅቀው ለማስረዳት በብ
እንደሚያስችሉ የተረጋገጠ ነው።

ስለሆነም ከትምህርተ መለኮት መተርጕማንና ሊቃውንት ዘንድ የሚፈለገው ከዚ
ዓይነቱ ሰዋስዋዊ የስሞች ምደባ የተለየ አቋም ያለው መንገድ እንደሆነ ግልጽ ነው።

አስረጅ:-

1. እልመስጦአግያ ገጽ 29 ቍጥር 11፣12።
2. የትምህርተ መለኮትና የስመ ህላዌያት ገለጻ።
3. ሃይ. አበ. ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ኤጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ ወተጸዶቂያ።
4. መጽሐፈ ሰዋስው በአማርኛ ከብላታ መርስዔ ኀዘን ወልደ ቂርቆስ። ገ
21-25።

ስሞች ወሳኝ የሆነ ትምህርታዊ ምሥጢር ቋጥረዋል፤ ማንኛውም ስም አቋ
ተመርምሮ የተወሰነበት ይዘት አለው።

የትምህርተ መለኮት ምሥጢርን ጠንቅቀው በገባቸው መጠንም አቋሙን ዐውቀ
ሊያስረዱ፣ ጸጋ ባገኙ መተርጕማን መምህራን ዘንድ፥ ማናቸውም የትምህርተ መለኮ
ስም አቋሙ «ህሉናው» ተመርምሮ በተለያየ ይዘቱ ተገልጾና ተለይቶ የሚታወቅባቸ
የስም አበጋዞች አሉ።

እነርሱም አብነታዊና ምሥጢራዊ ስያሜያቸውን ለመግለጽ በሚያመች ስ
ህላዌያት «አውታረ ስም» በሚያሰኝ አጠቃላይ ስያሜ እየተጠሩ የሚነገሩ ናቸው።

ይህም የታወቅ ዘንድ ሐዋርያትን ተከትለው ከተነሡት ከመጀመሪያዎቹ የቤ
ክርስቲያን አበው አንዱ ታላቁ ሊቅ ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስ ስለ ስም

…ረታውያን አባባሎችና ስለ ወሳኝነታቸው እየለየ ሲያብራራ፣ መመሪያን ሲያወጣ
…ለናል።

«እእምር ኩሉ ግብረ እምሠለስቱ ግብራት ዘውእቶሙ አስማት። ወውእቱ
…ረት ወስም ወዘመድ፥ ዘይትበሀል ሰብእ ወገብር ወመጋቢ። ሰብእሰ በእንተ ፍጥረተ
…ሁ ወገብርኒ በእንተ ግብርናቲሁ፣ ወመጋቢኒ በእንተ ስም ዘተሰምየ።

…ናሁ ንቤ በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ወአኮ እሉ አስማት ዘቦኡ
…ሆሙ ድኅረ። አላ እሙንቱ አካላት ወብሂለ ሰብእሂ አኮ ውእቱ ስም፣ ዳዕሙ
…ለ ፍጥረቱ። እስመ ለኩሎሙ ሰብእ ቦሙ አሐዱ ስም ለለአሐዱ አሐዱ
…ሆሙ። እሉ እሙንቱ አዳም አብርሃም ይስሐቅ ወያዕቆብ።

ወዐቃኒመ እግዚአብሔርሰ እሙንቱ አስማት ወአስማትኒ እሙንቱ ዐቃኒም።
…ሙ ትርጓሜሁ ለዐቃኒም አካላት ጽኑዓን ወቀዋምያን፥ ፍጹማን ገጽ ወመልክዕ
…ል። ወሥሉስ ቅዱስ ይሰመዩ እሉንተ አስማተ ጽኑዓን።

ትርጓሜውም:- ከሦስት አካላት ያለውን ግብር ሁሉ በሦስት ግብራት ዕወቅ።
…ም ፍጥረት ስም ዘመድ የሚባሉ ስሞች ናቸው። ፍጥረት የሚባለው ሰብእ
…። መባል፣ ስም የተባለውም መጋቢ «ሹም» መባል ነው።

ሰብእ «ሰው» መባሉ በተፈጥሮው ጠባዩ መገኘት ነው። አገልጋይ መባሉ ስለ
…ነት ወይም ተገዥ ስለሆነ ነው። መጋቢ መባሉም ስለተሾመ ነው። ሰው ስለ አካሉ
…ት ሰብእ «ሰው» እንደተባለ፣ ሥላሴ ስለ አካላቸው ህላዌ አብ ወልድ መንፈስ
…ስ ይባላሉ። ሰብእ «ሰው» ስለተገዛ ገብር ስለተሾመም መጋቢ እንዲባል፣ አብ ስለ
…ደ ወላዲ፥ ወልድ ስለተወለደ ተወላዲ፣ መንፈስ ቅዱስም ስለ ሠረፀ ሠራፂ
…ላለን።

እነዚህ ስሞች አካላት ሲኖሩ የኖሩ ናቸው እንጂ፣ ኖረው ኖረው በኋላ የወጡላቸው
…ች አይደሉም። ሰው «ሰብእ» መባል በተፈጥሮ የወጣለት ስም ወይም የተፈጥሮ
…ነው እንጂ፣ በኋላ የወጣለት ስም አይደለም።

ለሰዎች ሁሉ እያንዳንዳቸው የሚጠሩበት በኋላ የወጣላቸው ስም አለና። ይህም
…ም አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ እንደተባለው ያለ ነው።

የእግዚአብሔር ዐቃኒም ግን አስማት ናቸው። አስማትም አቃኒም ናቸው።
…ቃኒም ትርጓሜው በመልክና በገጽ ፍጹማን ሆነው ጸንተው የሚኖሩ አካላት ማለት
…ና። ልዩ ሦስት የሚሆኑ አካላት ጸንተው በሚኖሩ በእነዚህ ስሞች ይጠራሉ»
…ላል።

ሊ.ቀ በዚሁ በምሳሌ ባቀረበው ገለጻው፥ ሁለት መሠረታውያን አውታረ ስሞችን
…ም ስመ ህላዌያትን ከነአገባባቸው አትቶ በሚገባ አሳይቶአል።

1ኛ፥ ሰው የመባል ስም የተፈጥሮ ስም እንጂ፣ የተጸውዖ ስም ወይም ገብር ወይም
…ዚ አገልጋይ ወይም ሹም ተብለው እንደሚሰየሙ ስሞች እንዳልሆነ በመግለጽ
…ረጃ አድርጎ ካቀረበ በኋላ፣ በዚሁ ምሳሌ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብለው
…ጠሩ ስሞች አቃኒመ እግዚአብሔር ይኸውም ዘለዓለማውያን የሥላሴ አስማተ ጽንዕ
…ማተ አካላት መሆናቸውን አሳይቶበታል።

2ኛ፥ ሰዎች በተፈጥሮአቸው ሰው ሆነው ከተገኙ በኋላ፣ አገልጋይ ወይም መጋቢ
…ም» የሚያሰኝ የሥራ ስም ተሰጥቶአቸው በግብር ስማቸው በሚጠሩበት ምሳሌ

www.ethiopianorthodox.org

ሥላሴ ወላዲ አሥራፂ፡ ተወላዲ፥ ሠራፂ በሚያበን በአካላተ ግብራተ [illegible] እንደሚጠሩ በመግለጽ የአውታረ ስሞችን ስመ ህላዌያትን ቀዋሚ መሠረ[illegible] አስቀምጦአል።

ይህም የኢትዮጵያ አበው መምህራን በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት ሦስት[illegible] ሲገልጹ በአካል ስም፥ በግብር ስም እያሉ አትተው ለሚያስረዱበት መሠረት [illegible] ሃይ አበ ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ገጽ 39 ክፍል 1 ቍጥር 2-6።

በሌላ ስፍራም በባሕርይ የሚጠሩበት ስም አለ። በአካል የሚጠሩበት ስም [illegible] በግብርም የሚጠሩበት ስም አለ። በባሕርይ የሚጠሩበት ስም ለአካልና ለግብር፥ በአ[illegible] የሚጠሩበትን ስም ለግብር፥ በግብር የሚጠሩበትን ስም ለባሕርይና ለአካል ሰጥ[illegible] ቢናገሩ፣ የአንድነታቸውን የሦስትነታቸውን ምሥጢር ፈራሽ እንዲሆን ያደርግ[illegible] ብለዋል። አለቃ ኅሩይ ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 25፤ 26 አንቀጽ 4።

በዚህ ብቻ ሳይወሰኑ፣ የእነዚህ ስሞች ምሥጢራዊ አቋማቸውን አለማወቅ ከ[illegible] ስሕተት እንደሚያደርስ እያስጠነቀቀ፥ እነርሱን ጠንቅቆና ለይቶ ማወቅ ለምስ[illegible] ሥላሴ ትምህርት አስፈላጊና ጠቃሚ መሆኑን መግለጻቸው ሊዘነጋ የማይገባ ነው።

ለምሳሌ ሊቁ አለቃ ኅሩይ ፈንታ፥ ፍኖተ እግዚአብሔር በሚባል መጽሐፋ[illegible] ሥላሴ በባሕርይና በባሕርይ ግብር፥ በአካልና በአካል ግብር የሚጠሩበትን በአ[illegible] ግብር ከሚጠሩበት፣ በባሕርይ ግብር ከሚጠሩበት እያቀላቀልህ እንዳትቸገር ይ[illegible] በቅጥንተ ሕሊና ሆነህ አስተውል ብለዋል። አለቃ ኅሩይ ፈንታ አንቀጽ 4 ገጽ 30[illegible]

በትምህርተ መለኮት ረገድ የእነዚህን ስሞችን ምሥጢር አቋም ጠንቅቆ መረ[illegible] የቱን ያህል አስፈላጊነት እንዳለው መገለጹን አየን።

ስመ ህላዌያት ወይም አውታረ ስም።

ይህ በዚህ እንዳለም በአጠቃላይ ሁኔታ ስመ ህላዌያት ወይም አውታረ [illegible] በመባል የሚነገሩትን የስም አበጋዞች ከዚህ ቀጥለን በዝርዝር እንዲቀርቡ አድርገና[illegible] እነርሱን መመልከት ነው።

1፥ ባሕርይ	8፥ ምክንያት
2፥ ግብረ ባሕርይ	9፥ አካል ቅነም ቅኑም፣ አቃኒም መልክዕ [illegible]
3፥ ጠባይዕ «ጠባይዐት»	10፥ ግብር የአካላት ግብር ስሞች
4፥ ህሉና	11፥ ኩነታት ኩነት
5፥ ህላዌ	12፥ አርአያ ራዕይ መልክዕ
6፥ ህልውና	13፥ ዕሪና
7፥ መለኮት	14፥ ተዋሕዶ

ህሉናው ታውቆ፣ የተሰየመ ማናቸውም ስም ወይም ባለ ስም በእነዚህ ስ[illegible] ህላዌያት ወይም አውታረ ስም ቦታውን ወይም ምድቡን በአንድ አድርጎ መገኘ[illegible] ያሳውቃል።

[illegible] አንድ ላይ [illegible]

[illegible] ምህርተ መለኮትና የስመ ህላዌያት ገለጻ ሃይ. አበ. ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት [illegible] ቆጶስ ዘቂሣርያ ወቀጳዶቂያ።

[illegible] መጽሐፈ ሰዋስው በአማርኛ ከብላታ መርስዔ ኀዘን። መጽሐፈ ቅዳሴ ገጽ [illegible] ሃይ. አበ. ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት አጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ ወቀጳዶቂያ ገጽ [illegible] ክፍል 1 ቍጥር 2-6።

[illegible] አለቃ ኅሩይ ፈንታም ፍኖተ እግዚአብሔር በተባለው መጽሐፋቸው አንቀጽ [illegible] 30 ስለ ስመ ህላዌያት ትምህርታዊ ገለጻ ሊቁ አብራርተው ተናግረዋል።

[illegible] አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስው ወግሥ ገጽ 310፥371። ሃይ [illegible] ዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 443 ክፍል 1 ቍጥር 23።

ምዕራፍ ሁለት።

[illegible] አበጋዞች የሆኑት አውታረ ስሞች ወይም ስመ ህላዌያት ተብለው ስለ መጠራታቸው።

እንግዲህ እነዚህ ከላይ በዝርዝር የቀረቡትን የስም አበጋዞች ነው፣ «ስመ [illegible]» እንደዚሁም «አውታረ ስም» እያልን በአጠቃላይ መጠሪያዎቻቸው [illegible] ናቸው።

[illegible] ሁን እንጂ፣ እነዚህ የተጠቀሱት የስም አበጋዞች በአጠቃላይ ስመ ህላዌያት [illegible] አውታረ ስም በሚያሰኝ መጠሪያ እንዲሰየሙ አስፈላጊ የሆነበት ምክንያት [illegible] ነው? የሚል ጥያቄ እንደሚኖር መዘንጋት የለበትም።

አዎን፥ መጀመሪያ ለእነዚህ የስም አበጋዞች በምሥጢር ወይም በግልጽ ሁኔታ [illegible] ጠቃልሉአቸው ስያሜዎች እንደሚያስፈልጉአቸው ሲታወቅ፣ ለዚሁም ጉዳይ [illegible] ሥጢር ሆነ በግልጽ ብቁዕነት ይኖራቸዋል ተብለው የሚታመንባቸው «ስመ [illegible] ያት ወይም አውታረ ስም» ሆነው ስለሚታዩ ነው።

[illegible] ስመ ህላዌያት «ህላዌ»።

ለምሳሌ ህላዌ የሚለውን ስም ለይተን ብንወስድና ብናየው፣ የመኖር ወይም የኑሮ [illegible] የአኗኗር ትርጓሜን ገላጭ ሆኖ እናገኘዋለን። እንዲህም በመሆኑ ከላይ በዝርዝር [illegible] ረቡት የስም አበጋዞች ሁሉ አኗኗራቸውን የመኖር አቋማቸውን የሚያንጸባርቅ ሁለ [illegible] በሁሉም የሚገኝ ሆኖአልና፣ በሁሉም ተገኝቶአልና በሚያመች መንገድ [illegible] ጠቃልላቸው እንደሚችል ግልጽ ነው። ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ [illegible] 370፤ 371።

ሊቃውንቱም በሁሉ ረገድ ሁለ ገብ በመሆኑ ሁሉን ወክሎ ለአካል በሚያመች [illegible] ለባሕርይ በሚያመች ለባሕርይ፥ ባጭሩ በስመ አበጋዞች ሁሉ ሊነገር መቻሉን [illegible] ነበት እንዲህ ብለዋል።

www.ethiopianorthodox.org

«አእምሩ እስመ ስመ ህላዌ ይትበሀል በገጸ ኩሉ መካን ህየንተ ህላዌ ኩሉ ዘ
ህላዌ ስለ ማናቸውም ወገን «ነገር» ሁሉ በህላዌነቱ ነዋሪነትን ከሚመለከት ወገን
ይጠራልና፤ ስለ ሁሉ እንደሚነገር ዕወቁ» ብሎአል። ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ.
ገጽ 443 ክፍል 1 ቍጥር 23።

ስለዚህ ስመ ህላዌ ወይም በብዙ ቍጥር ስመ ህላዌያት የሚያሰኝ መጠሪያ ለ
አበጋዞች ሁሉ መጠሪያ ሊሆን በቃ። እንደዚሁም ሁሉ አውታረ ስም ተብሎ ለስ
አበጋዞች አጠቃላይ ስያሜ እንዲሆን የተፈለገበት ምክንያት አለ።

2ኛ፥ አውታረ ስም።

አውታረ ስም መባሉ ደግሞ አውታር የሚለውን ቃል ምን እንደሆነ ስናስብ፤
በገና አውታር እያመለከተ ይመራናልና፤ አውታረ ስም ሲባል ምሥጢሩ የበ
አውታር ተመስሎ መቅረቡን ያስገነዝበናል።

አውታረ ስም የበገናን አውታር መስለው ይታያሉና ነው። ንጉሡ ዳዊ
በመዝሙሩ ሲያመሰግን፤ ወበመዝሙር ዘዐሠርቱ አውታሪሁ እዜምር ለከ። አ
አውታር ባለው በበገና እዘምርልሃለሁ ማለቱ ይታወሳል። መዝ. 91/92/፥3።

በገና ሆዱ አንድ ሲሆን፤ ዐሥር አውታሮቹ ልዩ ልዩ ድምፅ ይሰጣሉ። እነ
ዐሥር የበገና አውታሮች የተለያየ ድምፀ ቃና ስለአላቸው፤ ስልት ስልቶቻቸውን ዐ
እንደ ዳዊት የሚዘምር ዘማሪ በሚመቻቸው ጊዜ፤ አስደሳች የሆነ የመዝሙር ዜ
ይቃኝባቸዋል። እንዲሁም በወፍራሙም በቀጭኑም በየአግባቡ እየዘመረ ሰሚ
ያስደስትባቸዋል።

እላይ በዝርዝር የተመለከትናቸው የስሞች አበጋዞች ከዐሥር በላይ ናቸ
እነዚህም ስማቸውና የስያሜያቸው የኃይለ ቃል ይዘት፥ እንዴት እንደሆ
እውስጣቸው የቋጠሩት ምሥጢር እንዴት ያለ እንደሆነ፤ እንዴ
እንደሚያንጸባርቁት በተመርሆ ልቡናዊ ተመርምረው የታወቁና የተለዩ ናቸው። እነ
አውታረ ስም የሚል ስያሜ እነዚህን የሚያጠቃልል ነው።

እንደ ንጉሡ ዳዊት ያለና፤ በዜማ መዘመር የሚያውቅ ሰው የበገና አውታሮ
ድምፅ እንደየስልቱ ከዜማ እያስማማ በሚቃኝበት ጊዜ፤ አድማጮቹን እንደሚያስደስ
ሁሉ፦ የአውታረ ስሞች ይዘትና ብልትም መርምሮ ያጠና የትምህርተ መለኮት ምሁ
የአውታረ ስምን የእያንዳንዱን ስልት በሚመጥንበት አገባብና ቦታ ጊዜም እያ
ምንነታቸውን ይገልጻል።

ይኸውም አውታረ ስም፥ የስሞች አበጋዞች ሁሉ በተነገሩበት ቦታና ጊዜ ሁ
በዚህ ጊዜ የተነገረው ወይም የሚያንጸባርቀው ስመ አካል ሆኖ ነው፤ በዚህ ጊዜ
ስመ ባሕርይ ሆኖ ነው። በዚህ ጊዜ ስመ ግብር ሆኖ ነው። በዚህ ጊዜ ስመ ኩነት ሆ
ነው። በዚህ ጊዜ ደግሞ የአካላት ስመ ግብር ሆኖ ነው እያለ ያስረዳል። እንደዚህ
ሁሉ የምክንያትና የከዋኔ ወይም የህሉናና የህላዌ ወይም የመለኮት የግብረ መለኮ
ወይም ግብረ ባሕርይ የተዋሕዶና የዕሪና ወይም የአርአያ ስያሜ ሁሉ በሚገቡበት
በሚገልጹት ምሥጢር ሁሉ ስሞችን እየለየ በማስተማር የትምህርተ መለኮት አብነታ
ይዘትን በየስልቱ እያብራራ ምሁራንን ያስረዳበታል።

ማስገንዘቢያ፦ እነዚህን የስሞች አበጋዞች ስመ ህላዌያትና ወይም አውታረ ስ
በሚያሰኝ አጠቃላይ ስያሜ እንዲነገሩና በዝርዝርም አጣጭ መግለጫ እንዲሰጣቸ
ስለመደረጉ ጉዳይ ጠቃሚነት ወይም አስፈላጊነቱ ይታወቅ ዘንድ አውጥቼ አውር

በኋላ አሳብና ምክር ይሰጡኝ ዘንድ ብዙ ሊቃውንትን በመጠየቅ
አስልችቼበታለሁ።

መካከል ይህንን መጽሐፍ በምጽፍበት በአሁኑ ዘመን በሕይወት
መምህራን ከመምህር ይኄይስ ወርቄና በሊቁ በአለቃ ኅሩይ ፈንታ ወንበር
ከመምህር ወንድማገኝ፥ ከመሪ ጌታ ዳርጌ፦ ከአቡነ መርሐ ክርስቶስ
ስማቸውን እንዲጠራ ካልፈቀዱልኝ የአሳብ ድጋፍና ማበረታቻ በማግኘቴ
ብሎኛል። ስለዚህም የእነዚህን ስመ ህላዌያት ወይም አውታረ ስሞችን
ግለጽ ወደ ኋላ የማፈገፍግበት ምክንያት የለኝም። ከዚህ ይበልጥ ምሥጢሩን
የሚያስቡ ቢናገሩ ዋና ምኞቴ ነው።

የእነዚህ ስመ ህላዌያት ወይም አውታረ ስም ትርጉም ባጭር በአጭር
ሰፋ ተደርጎ ወደ ተብራራበት በመጽሐፉ ወደሚገኝ ትምህርታዊ ገለጻቸው
በምዕራፉ በገጹ ለተመልካች እንጠቁማለን።

ባሕርይና በስመ ህላዌያት ስላለው አፈታቱ፤-

ባሕርይ የሚል ቃል በመሠረቱ ከግዕዝ የተገኘ ቃል ነው። ባሕርይ ስለሚል ስምና
ምሥጢሩ አፈታት በብዙ ሊቃውንት አተረጓጐም የተለያየ ገለጻ አለ። ይህም
ምክንያት ስለ ስመ ህላዌያት ቅደም ተከተል አመዳደብ ከተመርሆ ልቡናዊ
ውጭ አንዳንድ ወገኖች በቃል ይሁን በጽሑፍ ባሕርይ ለሚል ስያሜ የቀረበ
ይኖራቸዋል ብለው የገመቱዋቸውን ቃላት እንደ ዓይነተኛው የባሕርይ ስም
ባሕርይ እያሉ ስለገለጹአቸው ይመስላል።

ምሳሌ፦ በስመ ህላዌያት አገላለጽ ግብረ ባሕርይ የሆነውን ስም እንደ ዓይነተኛው
ቈጥረውት ባሕርይ እያሉ ተናግረውበታል።

እንደዚሁም ሁሉ በአንድ አንድ መጻሕፍት ጠባይን፥ ዐመልን፥ ግብርን፥
ሱስን፥ ሳይቀር ባሕርይ እያሉ ተናግረውበታል። በሌሎችም ጹሑፎች
ወይም ኩነትን የተፈጥሮ ጠባይዕን የመሳሰለውም ሁሉ ባሕርይ ተብሎ ተጽፎ
አል።

በስመ ህላዌያት አፈታት።

ይሁንና በትምህርተ መለኮት ረገድ ባሕርይ ተብሎ የሚጠራ ስም፥ በአካል ህልው
የሚገኝና አካል ለሆነ ህሉና ምክንያት ለሆነ ሁሉ መነሻ የፍጥረት ጥንተ ከዋኔ
ሁሉ ሥር መሠረት ምንጭ ነው ሲሉ፤ ሊቃውንት ያስረዳሉ።

ባሕርይ ስለ እግዚአብሔር ህሉና በሚነገርበት ጊዜ ግን፤ እግዚአብሔር ለባሕርዩ
ንያትና መነሻ የለውም ተረክቦውም አይታወቅም።

ይህም የማይታወቅ የባሕርዩ ህሉና፥ በፍጥረቱና በመፍጠሩ ሥራ በሚያሳየው
ባሕርዩ፥ ይኸውም ኃይሉና አምላክነቱ እግዚአብሔር አምላክ፥ መለኮት ሁሉን
ሁሉን የሚችል ሆኖ ተገልጦአልና፤ ይኸውም የባሕርዩ ህሉና እንዲታወቅ
ልባዊ አስተሳሰብ ግዱታዊ የተፈጥሮ ግብር ሆነ። ሮሜ 1፥19-21።

ሃይ. አበ. የሐዋርያት ዲድስቅልያ። ገጽ 27 ክፍል 1 ቍጥር 21።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ ሦስት።

ግብረ ባሕርይ።

በስመ ህላዌያት ውስጥ ከሚገኙ ከስመ አበጋዞች አንዱ፥ ግብረ ባሕርይ የተሰኘ ስያሜ ነው። ግብረ ባሕርይ ማለት፥ የባሕርይ ሥራ፥ የባሕርይ ፍሬ፣ የባሕር ውጤት፥ የባሕርይ ምንጭና የባሕርይ ነጸብራቅ ማለትን የሚያሳይ ስያሜ ነው።

<u>የእግዚአብሔር የግብረ ባሕርይ ስሞች፣</u>

ግብረ ባሕርይ ስለ ልዑል እግዚአብሔር በሚመለከት ረገድ ሲነገር እግዚአብሔር፥ አምላክ፥ መለኮት፥ በጎ ፈቃድ፥ ጽድቅ፥ ዳኝነት፥ ፍትሕ፥ እውነት ፍቅር፥ ቸርነት፥ ምሕረት፥ ጸጋ፥ ምክር፥ ጥበብ፥ ዕውቀት፥ ተኬንዎ፥ ከሂል ኃይል፥ ጽንዕ፥ ማዳን፥ መቤዠት፥ ጠባቂነት፥ መጋቢነት፥ በአጠቃላይ ሥነ መለኮ የሆኑት ሁሉ የባሕርዩን ግብር ያሳያሉ። ከዚህ በተረፈ በዚሁ መጽሐፍ ህሉና መለኮ ገጽ 206።

<u>የፍጥረት ግብረ ባሕርይ ስም፣</u>

ከልዑል እግዚአብሔር፣ በጎ ፈቃድ የተነሣ፥ በቃሉ ለፍጥረታት መፈጠ መንሥኤ ከሆነላቸው ከሚታዩና ከማይታዩ ከልዩ ልዩ የተፈጥሮ ባሕርያት ውጤት ወይም ነጸብራቅ ሆነው ከሚገኙ የባሕርዮቻቸው ግብራት የሚታወቅ ነው። ለምሳ ርቀት፥ ግዘፍ፥ ጠባይ፥ ልማድ፥ ድምፅ፥ ብርሃን፥ ነጸብራቅ... ወይም ግዕዝ ልማድ፥ ዐመል፥ ሁኔታ፥ ድርጊት፥ ሥራ፣ አቋም፥ የመሳሰለም ሁሉ ግብረ ባሕር የባሕርይ ውጤት እየሆነ የባሕርይ ዓይነትን መሠረት ይገልጻል።

<u>ባሕርይ ሲባል ምን ማለት ስለ መሆኑ፣</u>

ባሕርይ ህላዌ መለኮት ያልተፈጠረ የማይመረመር የማይታወቅ ኀቡዕ ረቂ ቅድስት ሥላሴን አንድ የሚያደርግ «የፈጣሪ ባሕርይ አምላክነት» ሲሉ አለቃ ደስ በአማርኛ መዝገበ ቃላት መጽሐፋቸው ገልጸውታል።

አለቃ ደስታ ተክለ ወልድ አዲስ የአማርኛ መዝገበ ቃላት ገጽ 162።

ማስገንዘቢያ፡- በዐለመ መንፈስ ባሕርይ ሲባል ወይም የባሕርይ ይዘ የእግዚአብሔር ከሆነ፣ በሕይወት ዘለዓለማዊ ህልዎቱ ነው። ለፍጡራን መላእክት መናፍስት ከሆነ ግን፣ የመገኘቱ ወይም የመፈጠሩ ጥንተ አቅዋም ነው።

ባሕርይ የነገር ሁሉ ሥር መሠረት ምንጭ መውጫ መፍለቂያ፥ መገኛ ጠባይዕ ህላዌ፥ ክዋኔ። ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መ/ሰዋስው ወግሥ ገጽ 269።

ይህንም ለመረዳት ይቻል ዘንድ፥ ለባሕርዩ መነሻ ወይም ምክንያት በማይኖርበ የገዛ ራሱ ለራሱ ባሕርይ መሆኑን፥ ባሕርዩም ለራሱ ነዋሪ አስገኝና ከራሱ የተገኘ «ያ ነዋሪ» የሆነ ያው የባሕርይ ሕይወትነቱ መሆኑን፥ አትዠጽሮ በቅድሚያ መመልከ ነው። መሠረተ ምሥጢሩ በዚህ ሁኔታ ከታወቀ፣ ዝርዝር ሁናቴው በሚከተለ አቀራረብ ይታያል።

የባሕርይ ሕይወትነቱ ራሱ ከባሕርዩ የተገኘ «ያለ» ነው። በሚል በብሂላዊ ምሥጢር የተነገረ እንደሆነም፣ ይህን የባሕርይ ሕይወትነቱን ባሕርይ ቢሉት ያስኬዳል።

ያስኬዳል የማለት አባባል በቅዱሳት መጻሕፍት ፅንዕና የትምህርተ መለኮት አብነታዊ አባባል ሆኖ እየተደገፈ ሲሠራበት የኖረ ነው እንጂ፣ ያሰኛል አሁን የምንሰጠው ሰብአዊ አስተያየትና አዲስ የፈጠራ አሳብ አይደለም። ያህል፡-

<u>ግብረ ባሕርየ ስም።</u>

ሰው ግን አቋሙ የተዋደደባቸው የባህርዩ ህላዌያት ብዙ እንደመሆናቸው መጠን፥ ልክ ባሕርዮቹን የሚገልጹ ግብረ ባሕርያት አሉበት።

እነሆም ሰው በኳኝነቱ የተዋደደባቸው ብዙ ባሕርያት መካከል ዋነኞቹ፥ ሥጋ፥ ነፍስ፥ መንፈስ ናቸው። ከመሠረቱ ሰው በእነዚህ ተፈጥሮአል። በውድቀቱ ጊዜ ኃጢአተኛ ጠባይ አድሮበታል። ስለሆነም እነዚህ እያንዳንዱ ሰው በቆመባቸው ባሕርያቶቹ መሠረት የሚመነጩት ግብራተ ባሕርያት የተለያየ ዓይነት ስለዚህ አንድ አካላዊ ሰው ከተለያዩ ባሕርያቶቹ ከሚመነጩ ግብረ ባሕርያት ጠባይ ዐመል ልምድ ተግባር ሲያሳይ ይገኛል።

እምነ፥ አንድ ሰው በአንድ ቁመና እየታየ ሳለ፣ በኳኝነቱ የተዋደደባቸው ብዙ እነርሱም ሥጋ፥ ነፍስ፥ «ደመ ነፍስ» መንፈስ፥ እንደዚሁም ደግሞ ጊዜ ያደረበት ኃጢአተኛ ጠባይ፣ እየራሳቸው ከሚያፈልቁአቸው ግብራተ የተነሣ ደግነትንና፥ ክፋትን፥ ጽድቅንና ኃጢአትን፥ እውነትን፥ ውሸትን፥ ድካምን፥ መብልና መጠጥ መሻትን፣ በግድ ሲፈጽም፣ በእነዚህ ራሱንና ሌሎችንም ሲያስቸግር፣ የገዛ ራሱ ግራ ሲገባው፣ ሌሎችንም ሲያጋባ ይገኛል።

ኪዳነ ወልድ መጽሐፈ ሰዋስው ወግሥ ገጽ 262።

ተክለ ጻድቅ መኩሪያ የሰው ጠባይና አብሮ የመኖር ዘዴ ም.1 ም. 2።

መሠረት ስብሐት ለአብ ሥረ ብዙ ገጽ 15-21። ም. 2።

ምዕራፍ አራት።

ጠባይዕ ጠባይዓት «ጠባይ»።

በተመርሆ ልቡናዊ ተጠንተው የስሞች አበጋዞች ከሆኑት ስመ ህላዌያት ወይም ስሞች መካከል ጠባይዕ ጠባይዓት የሚባለው ነው። ጠባይዕ ወይም ጠባይዐት በሁለት አቅጣጫ ልናየው እንችላለን።

፩ኛ፥ ስለ እግዚአብሔር ጠባይዕ ወይም ጠባይዐት ሲነገር በሚገኝበት አቋም ሲሆን።

፪ኛ፥ ስለ ፍጡራን ጠባይዕ ወይም ጠባይዐት ሲነገር በሚገኝበት አቋም ነው።

www.ethiopianorthodox.org

1፥ ጠባይዕ ስለ ሥላሴ ባሕርይ ተወካይ ሆኖ ሲነገር፣

ሀ. ጠባይዕ ስለ ሥላሴ ባሕርይ ተወካይ ሆኖ ሲነገር፣

ለ. ጠባይዕ ስለ ሥላሴ ኩነታት ተወክሎ ሲነገር፣

ሐ. ጠባይዕ ስለ ሥላሴ ያለ መለየት በአንድ ህልውና መኖርና መገ[illegible] ሲነገር፣ የሚገኝበትን ጊዜ ያሳያል።

ሀ፥ ጠባይዕ ስለ ሥላሴ ባሕርይ ሲነገር፣ ከሊቃውንት የተሰጠውን መግለ[illegible] እናያለን። ሊቁ አለቃ ኀሩይ ፋንታ- ሥላሴ በግብር የሚጠሩበት ባሕር[illegible] የምትባል አሐቲ ጠባይዕ አለቻቸው። ግብሩም ሕይወት ነው። [illegible] የዚህችም ጠባይዕ ጥንታዊና መሠረታዊ የሚሆን ስምዋ ይህ ነው ተብ[illegible] ሊነገር የማይቻል ነው ብለዋል። ፍኖተ እግዚ ገጽ 55።

ለ፥ ጠባይዕ ስለ ሥላሴ ኩነታት ተወካይ ሆኖ ወይም ተጐዳኝቶ ሲነገር፣ ዐረ[illegible] መንፈሳዊም «አብሰ ጠባይዕ ውእቱ ወልድኒ ወመንፈስ ቅዱስ ኃይላቲሁ[illegible] ወዝ ውእቱ አስማተ ሥላሴ ቅድስት ወዝ ውእቱ ጠባይዕ ቅዱስ አእም[illegible] ወሕይወት። አብ ጠባይዕ ነው። ወልድና መንፈስ ቅዱስም ኃይላቱ ናቸው[illegible] ይህ የቅድስት ሥላሴ ስሞችን ያሳያል። ይህም ቅዱስ ጠባይዕ ነው። ይኸው[illegible] ልብ «አእምሮ» ቃል ሕይወት ይባላል»። አለ። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳ[illegible] 22 ገጽ 116።

ሊቁ አለቃ ኀሩይ ፈንታም፦

ይህች ጠባይዕ በልብነትዋ ከዊን በወላዲ አካል ስትኖር፣ መቅደም መከተል ፍጻ[illegible] ሳይኖርባት በቃልነትዋ ከዊን በተወላዲ አካል በእስትንፋስነቷ ከዊን በሠራፂ አካ[illegible] የነበረች ያለች የምትኖር ናት ብለዋል። አለቃ ኀሩይ ፍኖ እግዚእ ገጽ 53።

እንደዚሁም ዐረጋዊ መንፈሳዊ በባሕር ያለውን የጠባይዕ ምሳሌ በሦስትነ[illegible] ሲመረምር፣ ባሕርይ ከርጥበት ከሁከት ከስፍሐት ጋር መኖሩን፣ ርጥበቱ፣ ሁከቱ[illegible] ስፍሐቱ፣ ለመለያየትና ተለያይተው ለመኖር እንደማይቻላቸውና እንደማይለዩ ሁሉ[illegible] ወከመዝ እሔሊ በእንተ ጠባይዕ ስቡሐት፦ ስለተመሰገኑ ጠባይዐትም እንደዚ[illegible] አስባለሁ።

«አብ ውእቱ ጠባይዕ፥ ወወልድ አእምሮቱ፥ ወመንፈስ ቅዱስ ሕይወቱ። አብ[illegible] ልቡና ነው፣ ወልድም ቃል የሚታወቅበት ዕውቀቱ ነው፣ መንፈስ ቅዱስም ደግሞ[illegible] ሕይወቱ «እስትንፋሱ» ነው። በጠባይዑ ሲዋሐድ እንደዚሁ ነው» ብሎአል። ዐረጋዊ[illegible] መን. ድርሳ. 36 ገጽ 216፣217።

በዚህ ጊዜ ጠባይዐት የተባሉ ኩነታት እንደሆኑ፣ የአንዲት ጠባይዕም ሦስትነት ባለው ከዊን በሦስት አካላት እንዳለች፣ በእርስዋም በዘለዓለምነት አንዱ ከአንዱ እንደማይለያዩበት ተመለከትን።

«እስመ ንጹሐት ጠባይዒሁ ለእግዚአብሔር» የእግዚአብሔር ጠባዮች ንጹሐን ፍጹማን ናቸው ተብሎ ተገልጾ ይገኛል። ማር.ይስሐቅ.ገጽ. 33 ም. 3።

2፥ ጠባይዕ ስለ ፍጥረት «ለፍጡራን ሲነገር»።

የንጥረ ባሕርያት ጥንተ ተፈጥሮ ብዙዎች ቢሆኑም፣ በአራት ተመድበው፥ በጥጥርነት የሚገኝ በፈሳሽነት የሚገኝ፣ በእሳትነት «በነዳጅነት» በሚገኝና በአየርነት በሚገኝ፣ ባጭሩ አራት አናስረ ፍጥረት የሚሉዋቸውን ሁሉ አራት ጠባይዐት ይሉዋቸዋል።

[illegible]ግብረ ባሕርይ ደረጃ መጠን፣ መድበው ጠባይዕን ጠባይ እያሉ በሰው ሥጋ [illegible]ሱ በመንፈሱ ከውድቀት በኋላ በኃጢአተኛ ጠባዩ ከአእምሮው ሲያወጣቸው [illegible] የባሕርዩ ጥንፋፌዎች ጠባይ ባሕርይ ተብለው የሚነገሩ ከአእምሮ ጠባይዑ [illegible]ቢሆኑም፣ ከሰውነት ጠባይዓዊ ግዴታ የሌላቸው ሲቀሩ የሚቀሩ ዐመል ልማድ [illegible] ከተፈጥሮ ጠባይዕ ወይም ከግዴታዊ ግብረ ባሕርይ፣ መሠረታዊ ግንኙነት [illegible]። ስለማይኖራቸው ልማድ በልማድ ይተዋል። ዐመልም በቅጣት ይቀራል። [illegible]በማጣት ይረሳል።

[illegible] ዘርዓ ያዕቆብም፦

[illegible]ባጭሩ ስለ ሰው ጠባይ ፍልስፍና ከተባለው ከየማነ ገብረ ማርያም የተጻፉትን [illegible] ተመልከት።

[illegible]የሰው ጠባይና አብሮ የመኖር ዘዴ ከተክለ ጻድቅ መኩሪያ ገጽ 24 ተመልከት።

ምዕራፍ አምስት።

ህሉና።

ህሉና የባሕርይ ወይም የአካል የግብር ወይም የኩነት የአኳኋን፥ የጠባይዕ ወይም [illegible]ነገሮች ከዋኔው ወይም ኋኝነቱ በአጠቃላይ ማንኛውም ኑሮና አኗኗር መኖሩ [illegible] መጠን በእነዚህ በተጠቀሱት ነገሮች በሚገኝበት ሁናቴ የሚጠቀሙበት አቋም [illegible] የአቋም መጠሪያ ነው። ስለዚህ «አለ፣ ይኖራል» ተብሎ መኖሩና አኗኗሩ [illegible]ውቅ ሁሉ በሁለ ገብነቱ ይጠራበታል።

[illegible]፦

ህላዌ ባሕርይ አካል፣ ግብር፥ ኩነት ወይም ሁናቴና ጠባይዕ ወዘተ... [illegible]ታወቅበት ስም ስለሆነ፣ ህሉናው «አቋሙ» ይኸውም ማለት ከተባሉት ነገሮች [illegible]ገኝበት አቀማመጥ በሚገነዘቡበት ጊዜ፣ የእነርሱን እርግጠኛ ይዞታ ወይም አኳኋን [illegible]ገለጽበት ሰብሳቢ ስም ነው። ህላዌ እንደ ህሉና ሁሉን የሚያጠቃልል ስያሜ [illegible]ሆኑ በሁለ ገብነቱ እላይ በተጠቀሱት ስሞች ራሱን ይወክላል። ወይም ራሱን [illegible] ይነገራል። ከዚህም የተነሣ የስሞች አበጋዝ ለሆኑት ሁሉ ስመ ህላዌያት ሊያሰኝ [illegible]ቶአል። ስለዚህ የተነገረበትን ቦታ በማየት ምሥጥራዊ ትርጉም ይሰጧል። 2ኛው [illegible] ክፍል ምዕራፍ 9 ተመልከት።

ህልውና፦

ህልውና ስንል በልማዳዊ አነጋገር ህሉና ሊገባበት ባለው ኩለንታዊ «ሁለገብ» [illegible] አቋም እየተካን እንነጋገርበት ይሆናል። ብዙ ጊዜ ህልውና እያልን ህሉና [illegible]ነገርበት በሚገባ ቦታ እንነጋገርበታለን።

ይሁን እንጂ የትምህርተ መለኮት ምሥጢርን ጠንቅቀው የኃይለ ቃሉን ይዘት [illegible]ት እንደሆነ ዐውቀው በሚያስረዱ መምህራን ዘንድ፥ የህልውናን ትምህርታዊ

www.ethiopianorthodox.org

ይዘት ከህሉና ይዘት ለየት ያለ መሆኑን ያስገነዝባሉ። አለቃ ኅሩይ ፍ
እግዚአብሔር።

ስለዚህ በትምህርተ መለኮት ህልውና ሲባል ህሉና የሚል ስያሜ ሊገለ የማይችለውን ረቂቅ ገለጻ ወይም ምሥጢር ይዞ ስለሚገኝ፤ ለየት ያለ የትምህር ምሥጢርን ይዘት ያንጸባርቃል ይላሉ።

እነሆም በትምህርተ መለኮት ይዞታ ፍጹማንና ምሉዐን የሆኑ የሚመሳሰ የተተካከሉ አካላት አንድ በአንድ ተዋሕደው ሲኖሩ፤ ወይም ሁለቱ በአንዱ፥ አን በሁለቱ እየተገናዘቡ የሚኖሩበት አኗኗር በሌላም አገላለጽ አንዱ ለአንዱ፥ ዚ «ገንዘቡ» ሆኖ መኖር፤ የህልውናን ትምህርታዊ ምሥጢርን ያስገነዝባል። እንግ ህልውና ሲባል የተዋሕዶተ መለኮት በአካላት፤ ወይም በኩነታት የአካላትን ተገናዘ መኖር የሚገለጽበት ምሥጢራዊ ይዘት የሚንጸባረቅበት ስም ነው። ዮ 14፥9፤10። አካል በመንፈሳዊ በዓይነ ሕሊና በዓለመ ግዘፍ በሥጋዊ ዓይን የሚ መልክና ገጽ እንዳሉት ይታሰባል።

ሃይ. አበ. ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘአንጾኪያ ገጽ 390 ክፍል 1 ቊጥር 11።

አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ሃይ አበ ዘቀደምት ወዘደኀርት ገጽ 79። ህልውና ማለት ነው? ህልውነቱ እንዴት ነው? ህልውና ሦስትነቱን ሳይጠቀልለው ሦስትነ ህልውናውን ሳይከለክለው አንዱ ከአንዱ ተገናኚ በአንድነት መኖር ነው? ዮሐ 14፥9።

ምዕራፍ ስድስት።

አካል።

ስመ ህላዌያት ወይም፤ አውታረ ስም ተብለው ከሚጠሩ አበጋዞች መካከል አካ የሚል ስም አንዱ ነው። አካል ተብሎ በአካልነት የሚጠራ ስመ ህሉና በሁለት አቋ ሊገኝ እንደሚቻል እናያለን።

ይኸውም፡- 1ኛ፥ በዐለመ መንፈስ የሚገኝ፤

2ኛ፥ በዐለመ ግዘፍ የሚገኝ ነው።

በሥሉስ ቅዱስ የሚገኙ ሦስት አካላት በዐለመ መንፈስ ያሉ ቢሆኑም፥ አስማ አቃኒም ማለት በጽንዕ የሚገኙ ስሞች ናቸው። እነርሱም አብ፥ ወልድ፥ መንፈ ቅዱስ፥ ሲባሉ በዘለዓለምነት ሲኖሩ የነበሩ አስማት ተብለው ይጠራሉ። በዓለ መንፈስ የሚገኙ ፍጡራን አካላት የሰው ነፍስና መልአክ ግን እያንዳንዱ አካል በለባዊነት በነባቢነት በእስትንፋስነት ክዋኔ ፍጹም አካል እንዳላቸው ያስታውቃሉ።

በዐለመ ግዘፍ የሚኖር አካል ሁሉ ግን በባሕርይና በግብር በመልክ በዓይነት በመጠን ህላዌውን ወይም ህሉናውን ያሳውቃል። ይኸውም ሰማይ፥ ምድር፥ ሥጋ ደም፥ አጥንት፥ ተን፥ አየር፥ ብናኝ፥ ወዘተ... ይህን በሰፊው በተገለጸበት በዚሁ መጽሐፍ በ3ኛው ክፍል ገጽ 165 እስከ 167 ተመልከት።

ለ የግብር ስም፡-

በሥላሴ ትምህርት የተወሰደ እንደሆነ ወላዲ፤ አሥራፂ፤ ተወላዲ፤ ሠራፂ፤ ለ የግብር ስሞችን ያስረዳል። ስለ ሰዎች የአካል የግብር ስም ሲነገር ደግሞ ሹም ኀ ያሰኛል። ስለ ግዑዛን ግብራት የተወሰደ እንደሆነ ግን ረጅም፥ አጭር፥ ትልቅ፥ ሰፊ፥ ጠባብ ያሰኛል። በዓይነት የተወሰደ እንደሆነ ደግሞ ጥቁር፥ ነጭ፥ ብጫ ወዘተ... እያሰኘ የአካላትን ግብራት ያሳያል። በዚሁ መጽሐፍ ል 3 ከገጽ 186 እስከ 189 ገጽ ተመልከት።

ምዕራፍ ሰባት።

ክዋኔ ኩነት ኩነታት።

ክዋኔ ኩነት ኩነታት ሁናቴ መሆን አኳኋን ማለት ሲሆን፤ በሁለት መንገዶች ሲታይ ል። በስመ ህላዌያት ወይም አውታረ ስሞች ያለው ምሥጢር መሆን ወይም መባል ያሰኝ ፍች የአካላተ ሥላሴ መጠሪያ ወይም የከዊን ስያሜ ሆኖ ከዊነ አብ፥ ከዊን ከዊን መንፈስ ቅዱስ፥ ይኸውም አብ መሆን ወይም መባል፤ ወልድም መሆን መባል መንፈስ ቅዱስ መሆን ወይም መባል እያሰኘ ሊነገር ይችላል።

ይኸውም «ወኩነትሰ ራዕይ ይእቲ እንተ ትከውኖ ለባሕቲቱ ከዊነ አብ በአብና ወልድ በወልድና ከዊነ መንፈስ ቅዱስ በመንፈስ ቅዱስና ኩነትሰ ከዊነ አካል ቲ ዘውእቱ ባሕታዌ ህላዌ ስም። ወአካላትሰ ሠለስቱ ዘውእቶሙ ሠለስቱ ኩነታት ትዋን አስማት እለ ዕሩያን በአሐዱ ኃይል።

ኩነት ግን ለእያንዳንዱ አካል ለየብቻው የምትሆን ናት። ይኸውም በአብነቱ አብ ሆን ነው። በወልድነቱም ወልድ መሆን ነው። በመንፈስ ቅዱስነቱም መንፈስ ቅዱስ ሆን ነው። በዚህም ረገድ የስም አቋም በየራሱ ብቸኛ ሆኖ ሲጠራ የሚታወቅበት ካል ናት። አካላቱም ሦስት ናቸው እነርሱም በአንድ ኃይል የተተካከሉ ናቸው»። ሐ. ባሕርይ ገጽ 6 ዓምድ 1 ላይ ተመልከት።

ምሥጢሩም የሦስቱን አካላት አቅዋምና ስም ያለ መፋለስ ለመጠበቅ ንዲያስችል ነው። በዚህ ረገድ ኩነት በአማርኛ መሆን ወይም መባል ተብሎ ሚነገርበት ትርጒም ጠቃሚ ትምህርት እንደተሰጠበት የሚታይ ነው።

ይህም ክዋኔ እንደ ህላዌ ሆኖ ሁሉን እንደሚሰበስብ ሊቃውንቱ ይገልጻሉ። ዋኔሂ ይትበሀል ከመ ውእቱ ህላዌ ዘያስተጋብእ ኩሎ ክዋኔ እንደ ህላዌ ሆኖ ሁሉን ሰበስባል።

ወክዋኔሂ ያጠይቅ በእንተ አስተጋብኦ ባሕቲቱ ዘእምኔሁ ይከውን አካል ሥርዓቱ። ክዋኔም ስለ አንድነት ያስረዳል። ይኸውም ከእርሱ የተነሣ አካል በሥርዓቱ ሚሆንበት ነው ብሎአል። ዲዮናስዮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 42 ክፍል 1 ቊጥር 18።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውም በአንድ መለኮት ያሉ የሚኖሩ ከዊነ ልብ ከዊነ ቃል ከዊነ እስትንፋ
አካላተ ሥላሴን በአንድ ህልውና እያገናዘበ በአንድ መለኮት ሕያዋን እንዲሆኑ ማሳየ
ነው።

ኩነታት፤

ኩነታት ግን መለየትና መከፈል ሳይኖርባቸው በተዋሕዶ በአንድነት አካላት በህልውና በአኗኗር እያገናዘቡ በአንድ መለኮት የነበሩና ያሉ የሚኖሩ ናቸው።

እነዚህም ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ ናቸው። እነዚህ ሦስት ኩነታ ይባላሉ። አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖ እግ ገጽ 14።

መላከ ብርሃን አድማሱ፡- መዝሙረ ሐዋዝ በተባለ መጽሐፋቸው ገጽ 2፡ በ1940 ዓ.ም. የታተመ። መምህር ይሑይስ ወርቄ ንባብ ወትርጓሜ ቅኔያት ገጽ 50 ሥላሴ ቅኔ በ1960 ዓ.ም. ከታተመ።

ምዕራፍ ስምንት።

መለኮት።

የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ስለ መለኮት ምሥጢር ሲናገሩ ጥንታዊና መሠረታ ስሙ ሊታወቅና ሊነገር ለማይቻል ባሕርይ መጠሪያ ሊሆን የሚነገር የልዑል እግዚአብሔር ስም እንደሆነ ይገልጻሉ።

ስለዚህ መለኮት የሚል ስም እንዲህ ነው፣ ይህ ነው፣ ይህን ይመስላል ተብሎ በማይነገርና በማይታወቅ ጠባይዑ የሚጠራበት የልዑል እግዚአብሔር ስም ነውና፤ ከልዑል እግዚአብሔር ውጭ የሚታይ ይሁን የማይታይ ማን ወይም ምን በሚል ጥያቄ የሚፈለግ አንዳች ነገር በዚህ ስም ሊጠራበት አይችልም። አለቃ. ኅሩይ ፈንታ ፍኖ እግዚ ገጽ 57-59።

«ኢይደሉ እንከ ናስተማስል መለኮቶ በምንትኒ «መለኮቱ» በምንም በማናቸውም ልናመሳስለው አይገባንም» ሲል፤ ቅዱስ ጳውሎስ ለአቴና ጠቢባን አስታወቃቸው። የሐዋ. 17፥24።

ሊቁም «ወመለኮትሰ፣ ኢይትከሀል ይትበሃል ዘንተ የአክል ወዘንተ ይመስል... አላ ንቡር ዲበ አርያሙ ኀበ ኢይበጽሖ ሕሊና ሰብእ ወኢዘመላእክት አእምሮ። መለኮት ግን ይህን ያህላል ይህን ይመስላል ሊባል የሚቻል አይደለም... ነገር ግን የሰው ሕሊናና የመላእክት አእምሮ በማይደርስበት በአርያሙ በልዕልናው የሚኖር ነው» ብሎአል። መጽ. ቅዳሴ. ዘአባ ሕርያቆስ ገጽ 86 ቍጥር 47፤48።

ዳግም በግብረ ባሕርይ ስም ይጠራል። «ውስተ ኩሉ በሐውርት መለኮቱ፡-» ይኸውም ግዛቱ በሁሉ ዘንድ ነው ተብሎ ይነገራል። እንዲሁም ሕይወት፥ ብርሃን፥ ክብር፤፥ 2ኛ. ጴጥ. 1፥3። በሚል ፍቺ ይነገራል።

መለኮት በምሥጢረ ሥላሴ ሲነገር አንድነቱን ጠብቆ ሦስት አካላትን ያዋሕዳል። ሚለሱ በአካላት ወይትዋሐዱ በመለኮት» በአካላት ሦስት ይሆናሉ በመለኮት ግን ይሆናሉ።

የእግዚአብሔርን ግብረ ባሕርይ በሚገልጹ ስሞች ይነገራል። 2ጴጥ. 1፥3። ለኮት በምሥጢረ ሥላሴ ሲነገር አንድነቱን ጠብቆ ሦስት አካላትን ያዋሕዳል።

«ይሚለሱ በአካላት ወይትዋሐዱ በመለኮት» በአካላት ሦስት ይሆናሉ በመለኮት አንድ ይሆናሉ። በአጠቃላይ ስለ መለኮት እንዲህ ተብሎ ይነገራል። «ወመለኮትሰ ውእቱ ወይሄሉ ዘልፈ እንበለ ማኅለቅት ወኢይትገመር ወኢይረክቦ ውላጤ ሚጠት።» መለኮት ግን መለወጥ የለበትም «ፍጻሜ ሳይኖርበት ለዘለዓለም የሚኖር አይወሰንምም መለወጥና መለዋወጥም የለበትም። ባስ. ዘአንጾ. ሃይ አበ ገጽ ክፍል 1 ቍጥር 22። በዚሁ መጽሐፍ ገጽ 210፤ 211 ተመልከት።

...ነያት፡-

ሰው ማንኛውም ነባቢ ፍጡር እንበል ከራሱ ጀምሮ የማንኛውም ፍጥረት መነሻና ...ነያት እየመረመረ በጥናትና በሐተታም እያጣራ ዘለዓለማዊና ያልተፈጠረ ሕያው እስከማወቅ ድረስ ሊሄድ ይችላል። እንዲሁም ሕያው ህላዌ በዘለዓለማዊ ፍቅር ...ደበትና በፈቃድና በሥምረቱ እስከተገኘበት ሁኔታ ሊመረምር ይችላል። ሮሜ ...24። ከዚያ ወዲያ ግን ለመመርመር አይቻለውም።

ይኸውም መጀመሪያ በምክንያት እየመረመረ ሄዶ፥ በመጨረሻ ከቆመበት ተጋፍቶ ...ለና፡ እስከተሳነው እስከ እግዚአብሔር ፈቃድ ድረስ ደርሶ ከዚያ ወዲህ እየተመላለሰ ፍጥረታትን ቢያጠና እንጂ፣ በዘለዓለማዊነት ሕያው ከሆነ ፈጣሪ ፈቃድ ወዲያ ...ግር ለመሄድ የሚያስችለው ወይም የሚያበቃው ምክንያታዊ አእምሮና ጥበብ ...ምና ነው።

አንተሰ አንተ ከመ፡- አንተ ግን ያው አንተ ነህና ይሁን እንጂ ከዚያ ወዲህ ላለው ...ና አሳብ ግን፣ ለባውያን ሰዎችና ለባውያን ፍጡራን በተሰጣቸው ውሱን ችሎት ...ርመር ምክንያት አላቸው። ያለ ምክንያትም የሚሆንና የሆነ ነገር እንደሌለ ...ረዱ ድረስ፥ ሕሊናና አእምሮ ጥበብም ተሰጥቶአቸዋል። በዚህ ዓለም ባለው ... በከፊል ሲመለከቱት ሌላ ቀርቶ አሉታ ለአዎንታ፣ አዎንታም ለአሉታ ምክንያት ...ሆነ እንደሚገኝ እንኳ ለማስተዋል ይችላሉ።

...አያ፡-

አርአያ ወይም አምሳል የሚል ቃል ብዙ ትርጉም ያለው ሲሆን፣ በትምህርተ ...ለኮት ተመርሆ ልቡናዊ በተለይ ጥናት በሚደረግበት ጊዜ፣ አርአያ ወይም አምሳል ...ል ስያሜ የሚወድቅባቸው ስመ ህላዌያት እንዳሉ እነርሱ እንዴት ያሉና እነማን ...ሆኑ መርምረን መረዳት አስፈላጊያችን ነው። እነርሱም በዓለመ መንፈስ ...ኖሩና፣ በዐለመ ግዘፍ የሚኖሩ ናቸው። እንግዲህ አርአያ በእነዚህ ላይ ወድቆ ...ነታቸውን ይገልጻል ማለት ነው።

...ነዚህ ሲዘረዘሩ፡- 1ኛ፥ አካል «አካላት»

2ኛ፥ ጠባይዕ

3ኛ፥ ባሕርይ፣ «ባሕርያት» ናቸው።

www.ethiopianorthodox.org

አርአያ በዐለመ መንፈስ ሲነገር «ዘውእቱ አርአያሁ ለእግዚአብሔር ዘኢያስተ
እርሱ» የማይታይ የእግዚአብሔር ምሳሌ «አምሳል» ነው ቈላ. 1፥14-15።

«ዘርእየ ኪያየ ርእዮ ለአቡየ፡-» እኔን ያየ አባቴን አየ። ዮሐ. 14፥9። «ዘ
ጸዳለ ስብሐቲሁ ወአርአያ አካሉ» እርሱ የክብሩ ነጸብራቅና የአካሉ ምሳሌ «አም
ነው። ዕብ. 1፥3።

በአካል የሚመስለው በባሕርይ የሚተካከለው ተብሎ ይነገራል። ሊቁ
ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሐዋርያው ጳውሎስ እርሱ ለማይታይ እግዚአብሔር መሰሉ
ምሳሌው ነው። ያለውን ቃል ሲተረጉም «እስመ ዘተብህለ በእንተ እግዚእነ ከመ
አምሳለ እግዚአብሔር።» ይተረጉም ከመ ውእቱ ይትማሰሎ ለእግዚአብሔር
በዕበየ መለኮት ወበሥነ ኂሩት፤ በፍጹም ገጽ ወበመልክዕ። ስለ መንፈስ ቅዱስም
መንፈስ ቅዱስ ህልው ውእቱ በአብ ወወልድ ወኢይትማሰል በብዙኃን።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ምሳሌ «አርአያ» ስለመባሉ የተነ
ቃል፥ እርሱ እግዚአብሔር አባቱን በመለኮት ታላቅነትና በቸርነት ውበት በ
ገጽና መልክ በአካልና በህላዌ ይመስለዋልና በዚህ ይተረጐማል አለ። መንፈስ ቅዱ
በአብ ህልው ነው አብን እንጂ ሌሎችን አይመስልም አለ»።

ባስል ዘቂሣ ሃይ አበ ገጽ 114 ክፍል 4 ቍጥር 43፥44።

እነሆም አርአያ በአካላት በባሕርይ ግብር ገብቶ የሥላሴ የመመሳሰላቸውንና
የመተካከላቸውን አንድነት ሲያሳይ አየን። ባስልዮስ ዘቂሣ ሃይ አበ ገጽ 113
4 ቍጥር 33።

አርአያ በዐለመ ግዘፍ ደግሞ ፍጥረቶች ልዩ ልዩና ብዙ እንደመሆናቸው መ
በአካል በባሕርይ፥ በግብር፥ ተመሳሳይነት ያላቸውን እያስተያየ፥ እያነጻ
እያመጣጠነ፥ እንደሁኔታቸውና እንደመልካቸው፥ እንደ ዐይነታቸውና
ጠባያቸው ያመሳስላል።

<u>ዕሪና «መተካከል»፡-</u>

ዕሪና መተካከል ይህ ዕሪና በዘመን ከፍና ዝቅ ትልቅነትና ትንሽነት ስፋ
ቀጭንነት በሌለበት ሁናቴ መተካከልን መመሳሰልን በአካልና በመልክ በገጽና
ዓይነት አቋም እንዳለ የሚከሠትበት ይዘት ነው።

ስለዚህ በዐለመ መንፈስ በተለይም በሥላሴ አካላት የሚወድቅ ምሥጢ
ያሳያል። ሥላሴ በአካላትና በገጻት መልክዐት የተተካከሉና በዚሁም አንድ ናቸ
ስኑትዩ ሃይ አበ ገጽ 505 ክፍል 2 ቍጥር 7።

እንደዚሁም በዘለዓለምነት በምልዐት በስፍሐት በፍጹምነት በቅዱስነት አ
ናቸው የሚያሰኘው ይኸው ዕሪና መተካከል የተሰኘው ቃል ነው።

<u>ተዋሕዶ «አንድ መሆን መገናዘብ»፡-</u>

ተዋሕዶ ዋሕድና መዋሐድ መገናዘብ፤ የማለትን ትርጉም የያዘ ነው።
ተዋሕዶ ወይም ዋሕድና «መገናዘብ» ባሕርይን፤ ጠባይዕን በሚነገርበት ምሥ
የሚገኝ ነው። መደባለቅንና መለወጥን ቡዓዴን «ባዕድ መሆንን» መለየ
እየተከላከለ የመገናዘብን ምሥጢር የሚጠበቅበት ነው።

ምሥጢረ ሥላሴ ትምህርተ መለኮት በአንድ መለኮት በሚኖሩ ኩነታት ማለት
ቃል እስትንፋስ አካላትን በህልውና የሚያገናዝብ ነው።

እነዚህ ኩነታት አማካይነት በአብ ልብነት ወልድና መንፈስ ቅዱስ ለባውያን
በወልድ ቃልነት አብና መንፈስ ቅዱስ ነባብያን ናቸው። በመንፈስ ቅዱስም
ነት አብና ወልድ ሕያዋን ይሆናሉ። እንግዲህ የተዋሕዶ ምሥጢር ባሕርይንና
ይመለከታል ማለት ነው። ተዋሕዶ ዋሕድና በምሥጢረ ሥጋዌም
ይዘት እየገለጸ የቃልና የሥጋን መዋሐድ ያስረዳል።

ዚህ ቀጥዬ ሊቁ አለቃ ኅሩይ ያቀረቡትን ገለጻና የሰጡትን ማስጠንቀቂያ ቃል
እንዳለ አቀርባለሁ። አንዳንድ ሰዎች በሚናገሩበት ጊዜ በሦስት አካላት ላይ
ዕሪና «መተካከል» ብቻ ነው እንጂ፤ ህልውናና ዋሕድና «መገናዘብ አንድነት»
ትም።

እንዲህም በመሆኑ መጻሕፍት ስለ ዕሪናና «መተካከል» ስለ ህልውና ዋሕድና
አንድነት» የተናገሩትን ምሥጢር አስተውለው ባለመመልከታቸው የሆነ
ዕሪና «መተካከል» የሚነገር በአካላት ላይ በሚወድቅ ምሥጢር ነው።
ተዋሕዶ አንድነት የሚነገር ስለ ባሕርይ ወይም ስለ ጠባይዕ በሚነገር
ር ነው።

ስለዚህ ስልት ስልታቸውን ለይተው ሳያውቁ፤ የሃይማኖትን ነገር ማስተማር፥
ም መጻፍ፥ ምሥጢረ ሥላሴን ያፋልሳል። መጻሕፍትንም እርስበርሳቸው
ሰሚውንና ተመልካቹንም ያደናግራል። ብለዋል።

አለቃ ኅሩይ ፍኖተ እግዚ አንቀጽ 14 ክፍል 3 ገጽ 116።

ማሳሰቢያ፡- አዎን፥ እነዚህ በስመ ህላዌያት ወይም በአውታረ ስሞች
ለዚትናቸው ቃላት በዕውቀት ረገድ ለምንቀበለውና ለምንወስደው ትምህርት በር
ይሆኑልናል ብለን እናስባለን። በመጠኑም በእነዚህ ቃላት የተሰጠ መግለጫ
ውስጥ የእነዚህን የትምህርተ መለኮት ቃላት ስናገኝ ቀላል ግልጽ የሚያደርግ
እንደሚሆንልን ተስፋ አድርገናል። ይህ መቸም የዕውቀት ክፍል ነው።

ሁን እንጂ ሐዋርያው ጳውሎስ ዛሬ ከዕውቀቱ ከፍዬ ዐውቃለሁ ብሎ ከገለጸ
እምነት፥ ተስፋ፥ ፍቅር፥ እነዚህ ጸንተው ይኖራሉ። ከእነዚህም የሚበልጠው
ነው እንዳለ ሁሉ፥ 1ቆሮ. 13፥13። እኛም በመንፈስ ቅዱስ በሚሆን እምነትና
ከሁሉም በሚበልጥ ፍቅር መያዝ እንደሚገባን አንዘነጋም።

ፊተኞች የቤተ ክርስቲያን አባቶችም በዚሁ መንገድ የተመሩ እንደነበሩ በገለጹት
ቸው ልንረዳ እንችላለን። ሊቁ ቄርሎስ ዘእስክርንድርያ፡- «ወይእዜኒ ኢንኩን
ለእለ ይትዐቀፉ፤ ወዳዕሙ ናዕትት ኩሎ ስሕተተ በየውሃት ወበልቡና፤
ት ነገረ ሃይማኖት ርትዕት ለእለ ይሴአሉነ በእንተ ጽድቅ።

እንግዲህ ለሚደናቀፉት አርአያ አንሁንባቸው። ነገር ግን በየውሃትና በማስተዋል
ስሕተት የሆነውን ሁሉ እናስወግድ። ስለ እውነትና «ጽድቅም» ለሚጠይቁንም
ቀጥተኛ የሆነች እምነትን እንግለጥላቸው»። ሲል አስገንዝቦአል። ቄር. ሊቀ.
ዘእስክንድርያ ሃይ አበ 280 ክፍል 21 ቍጥር 6፥7።

ሊቁ ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ኤጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ የቀጳዶቅያም
ንሥሥ ቃላተ ወንጌል በቃል ጽኑዕ፥ ወተቃውሞ ወአዑደተ ነገር ዘአልቦ

www.ethiopianorthodox.org

ተግሣጽ። ወንግድፍ እምኔነ ተቃውሞ። ወለቃልሂ ልምሉም ወርቱዕ ዘእንተ ሃይ...
ይሬስይዎ ይቡሰ ወጐጻጉፀ። ወለሃይማኖትኒ ርትዕት ይሬስይዋ ጠዋየ።

ወባሕቱ ንሕነሰ ንግበር ምግባረ አሚን ዘያመጽእ ሰላመ፥ ወያጸንዕ አልባ... ተዋሐዱ፥ ወየዐቅብ ተዋሕዶቱ፥ ወይዘርዕ ፍቅረ በዘባቲ ንአኩቶ ለእግዚአብሔር...

ትምህርታዊ ተግሣጽ በሌለው ክርር ባለና በመቃወም ነገርን በማ... «በማጠማዘዝ» በሚደረግ አንደበት የወንጌል ቃልን ለመናገር አንፈልግ። ተቃው... ከእኛ ራስ ላይ እናስወግድ። እነዚህ ነገሮች ለምለምና ቅን የሆነውን ቃል፥ ደ... ድንጉር ያለበት ያደርጉታል፤ ያስመስሉታል። ቅን የሆነች እምነትንም ጠ... እያደረጉ ይጠመዝዙአታል።

እኛ ግን ሰላምን የሚያመጣ አንድነት ያላቸው አሳቦችንም የሚያጠናክር የእም... ሥራ እንሥራ። በእርስዋ እግዚአብሔርን እናመሰግን ዘንድ ፍቅርን የሚ... አንድነትን የሚጠብቅ ተግባርን እናድርግ» ብሎአል።

ገባሬ መንክራ ሃይ አበ ገጽ 591 ክፍል 1 ቍጥር 8።

ታዲያ እኛስ ብንሆን፥ እነዚህ አበው ከሄዱበት ጐዳና እየተ... አርአያነታቸውን እግብር ላይ ማዋል አይገባንምን?

ምዕራፍ ዘጠኝ።

ህሉና መለኮት።

በስመ እግርዚአብሔር አሐዱ በመለኮት፡ ዘይሜለስ በአስማት ወበአካ... በኩነታት ወበግብራት እያልሁ፡ ይህን መጽሐፍ ለመጻፍ እጀምራለሁ።

እርሱ አምላኪዩና ተስፋዬ የሆነ እግዚአብሔር ክብር ምስጋና ለእርሱ ለብ... ይሁንና፡ ራሱ ከስሕተት ሁሉ ጠብቆ እውነቱን ብቻ እየገለጸ እንዲመ... እንዲያስተምረኝ እንዲያጽፈኝ ከቅዱስ ፈቃዱ ሥር ተንበርክኬ እማጠናለሁ።

<u>ህሉና መለኮት፤</u>

እግዚአብሔር ማነው? ህሉናውስ እንዴት ነው? በእውነቱ ልዑል እግዚአብ... በሰው አእምሮ ግሩም መንክር ሲሆን፤ በሰው አንደበትም የማይነገር ዕፁብ ... ነው። ከዚህም የተነሣ ማንም ቢሆን ተችሎኛል ብሎ በድፍረት ስለ እርሱ የሚ... ሰው አይኖርም። ከዚህ አስቀድመን እንደተመለከትነው ሁሉ ክብር ምስጋና ለእ... ይሁንና፤ ልዑል እግዚአብሔር በጸጋው ብዛት፤ በምሕረቱ ታላቅነት ብቻ፥ በ... በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ለሰው ልጆች ባደረገው ይቅርታ፥ ሰው ሞገስ አ... በመንፈስ ቅዱስ የተገለጸ አምላካዊ ቃሉን ተምሮ ስለ እግዚአብሔር ሊናገር ሊመ... ተፈቅዶለታል። ይሁዳ 21፡22።

በመሠረቱ እኛ ደካሞችና ከኢምንት የማንቈጠር መሆናችንን እያወቅን ሳለ፤ በ... ለሰው ልጆች በተሰጠ ጸጋና ምሕረት ሥር ቆመን፥ እርሱ ራሱ ከገለጸው ከቅዱስ ...

... በታላቅ ፍርሃትና ጥንቃቄ ስለ እርሱ እንናገራለን። 2ጢሞ. 3፥14-17። ... 1ጴጥ. 3፥15።

... እግዚአብሔር ሕይወት ነው። በገዛ ሕይወቱም ዘለዓለማዊ ሆኖ በለባዊነት፥ ... በሕያውነት «በልቡና፥ በቃል፥ በእስትንፋስ» ፍጹም ሕያው ነው። ... እርሱ በብርሃን አኗኗር የሚኖር ብርሃን ነው። በፍቅር የሚኖር፥ ፍቅር ... የሚኖር ቅዱስ ነው። ራእ. 4፥9። ዘዳግ. 32፥40። 1ዮሐ. 1፥5፡7። ...16። 1ዮሐ. 4፥8፡9። 1ጴጥ. 1፥15። መዝ. 21/22/፥3።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው ክብር ስብሐት ልዕልና ዕበይ «ታላቅነት» ግርማ፥ ...ዕል ባለጸግነት ገናናነት ያንጸባርቃሉ። 1ዜና. መዋ. 29፥11። መዝ. 144/145/፥5፡6።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው፥ ሥልጣን ኃይል ጽንዕ፥ብርታት እዘዝ፥ ሰላም፥ ...ስታ፥ ያንጸባርቃሉ። መዝ. 144/145/፥12፡13።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው፥ ጥበብ፥ ምክር፥ ዕውቀት፥ ማስተዋል፥ ተኬንዎ ...ንጸባርቃሉ። ኢዮብ 12፥13፡16። ም. 6።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው ትዕግሥት፥ ከሀሊነት፥ ሁሉን መቻል፥ መዋዒነት ...ዳኝነት «አሸናፊነት» ያንጸባርቃሉ። ሮሜ 3፥25። ኢዮብ 9፥14። ቍጥር ... ኤር. 32፥17-19። ቍጥር 27።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው፡- ፍቅር፥ ቸርነት፥ ደግነት፥ በጎነት፥ ለጋሥነት፥ ...ጋ፥ ምሕረት፥ ርኅራኄ፥ አዘኔታ ያንጸባርቃሉ። 1ዮሐ. 4፥9። መዝ. 144/145/፥7-9።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው፡- ጽድቅ፡ ርትዕ «ቀጥተኛነት» እውነት፥ ቅንነት ...ትሕ፥ እውነተኛ ፍርድ፥ ትክክለኛነት፥ ቅድስና ያንጸባርቃሉ። መዝ. ...8/89/፥4። ም. 96/97/፥2። ዘዳግ. 32፥3፡4። ራዕ. 15፥3፡4።

...ዚሁ ባሕርያዊ ህሉናው፥ ፈቃድ፡ ሥምረት፥ መስማማት፥ ወሳኝነት ...ንጸባርቃሉ። ኤፌ. 1፥11። ራዕ. 4፥10፡11። መዝ. 113/114/፥11-13። ኢሳ. 14፥27። ማቴ. 11፥25፡26። ዳን. ...4፥35።

... ልዑል እግዚአብሔር «አነ ቀዳማዊ ወአነ ደኀራዊ፡» እኔ መጀመሪያ ነኝ፡ ...ረሻ ነኝ በሚልበት ሥሉስ ቅዱስ ባሕርየ መለኮቱ በዘለዓለምነት ሲኖር፡ ... ረቂቅ፥ በማዕዘን ወይም በክበብ የማይወሰን ምሉዕ፥ በጥልቀትና በምጥቀት ... በርዝመት የማይለካ የማይገታ የማይከለል በዚህ ሁሉ የማይመጠን ፍጹም ...ንፈስ ነው። ዮሐ. 4፥24። ኢዮብ 23፥8፡9። 1ነገ. 8፥12፡23። ኢሳ. ...22፡28። ም. 44፥6።

...እግዚአብሔር ዘለዓለማዊ ህሉና «አኗኗር» ከእግዚአብሔር ፍቅርና ጸጋ የተነሣ ... ሆኖ ለእኛ አእምሮ ሊገባ በሚችል ገለጻ መጠን ተመጥኖ በመጽሐፍ ቅዱስና ...ርስቲያን መምህራን በሆኑ ሊቃውንት ተሰጥቶናል።

...ሳሌ ከዚህ በላይ በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት የተነገረው ትምህርተ መለኮት ... ኤጲስ ቆጶስ ጎርጎርዮስና የቆጵሮስ ኤጲስ ቆጶስ ኤጲፋንዮስ እንደሚከተለው ... ገልጸዉታል።

...ጎርዮስ ዘኑሲስ፡- «አልቦ ዕመቅ ለመለኮቱ አልቦ ላዕል ወአልቦ ታሕት አልቦ ...አልቦ ግድም፥ አልቦ የማን ወአልቦ ፀጋም፥ አልቦ ማዕከል። አላ ምሉእ ውእቱ

www.ethiopianorthodox.org

ውስተ ኩሉ አጽናፈ ዓለም። ወሥዉር ውእቱ እምሕሊና ኩሎሙ መላእክት ዘየአምሮ ለህላዌሁ።»

የመለኮቱ ጥልቀት አይታወቅም፤ ላይ የለውም፤ ታችም የለውም፤ ቀኝ የለ ግራም የለውም፤ መካከል የለውም። በዓለም ዳርቻ ሁሉ የሞላ ነው እንጂ። ህላ ከመላእክት ሕሊና የተሠወረ ነው። የሚያውቀውም የለም።

ቅዳሴ ጎርጎርዮስ ገጽ 136 ቍጥር 10፤ 11።

የቆጵሮስ ኤጲስ ቆጶስ የነበረው ሊቁ ኤጲፋንዮስ አክሲማሮስ በተባለ መጽ ከዚህ እንደሚከተለው ተናግሮአል። «እግዚአብሔር ዘሀሎ ዘለዓለም ስፉሕ ህልው ባሕቲቱ፥ ሀሎ እምቅድመ ይኩን ግብር፤ አላ ውእቱ ባሕቲቱ ዘሀሎ እም ዓለም፤ ዘአልቦቱ ጥንት ወኢወሰን፥ ወኢተፍጻሜት። ወአልቦ አምሳል ወኢዕመቅ ወኢማኅለቅት አላ ስፉሕ ወቀጢን ፈድፋደ። ወኢይትረከብ እምግብ

በዘለዓለማዊና ነዋሪ የሆነ እግዚአብሔር ስፉሕ ነው። ብቻውን ነዋሪ ነው። ሁሉ ከመሆኑ አስቀድሞ ነበረ። እንደዚሁም ዓለም ከመፈጠሩ አስቀድሞ ያለ መነሻና ዳርቻ መጨረሻም የለውም። ጥልቅ ቢሆን፤ መጨረሻም ቢሆን የሚመ የሚመሳሰለው አንድም ነገር የለም። ነገር ግን እርሱ ስፉሕና እጅግ አድርጎ «የረቀቀ» ነው። በተግባር አይገኝም። አይደረስበትም። ኤጲፋንዮስ ዘ አክሲማሮስ ገጽ 1፥818።

ቀጥሎም ይኸው ሊቅ፡- አክሲማሮስ በተባለው መጽሐፉ፡-

«ይነግር በእንተ ፈጣሪ ወሀልዎቶ ትካታዊት እንተ ይእቲ እንበለ ጥንት ወዘ ማዕዜ ወኵሉን ጥንታት ወቀዳሚያት ወማዕዜታት ድኅሬሁ፤ ወእምድኅሬሁ ድ ፈድፋደ እምኔሁ። ውእቱሰ አፍአ ውእቱ እምኵሉን ኩነታት ወኩነት ዘይለ ወከማሁ ደኅሪቱኒ አፍአ ውእቱ ሀልዎቱ እምኵሉን ተፍጻሜታት። ወ ተፍጻሜታት ጥንተ ተድላ ለባሕቲቱ።»

ፈጣሪ ስለሆነ አምላክና ዘለዓለማዊት ስለሆነች ህሉናው «አኗኗሩ» ይናገ ይህችም አኗኗሩ ያለ መነሻ የሆነች፥ መቼ የሚል ጥያቄ የማይጠየቅባት ናት። ያላቸው በመነሻነትም ቅድሚያ ያላቸው ሁሉ መቼና ምን ጊዜ ተብለው የሚ የጊዜ ጥያቄዎች ከእርሱ በኋላና በጣም የኋለኞች ኋለኞች ናቸው። እርሱ ግን ከሚባል ኋኝነትና፤ ተኋኝ ሁናቴ ተብሎ ከሚጠራ ሁሉ በስተ ውጭ ነው። የፍ የፍጻሜዎች አኗኗር ፍጻሜዎች የሆኑት ሁሉ የተድላውና የደስታው መነሻዎች አክሲማሮስ ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ ገጽ 1።

አሁንም ሊቁ ኤጲፋንዮስ በመጽሐፈ ቅዳሴ እንዲህ እያለ ስለ እግዚአብ ዘለዓለምነት ተናግሮአል። «ቀዳማዊ ውእቱ ዘኢይብልዎ እማዕዜ፤ ወማዕከላዊ ዘኢይብልዎ እስከ ይእዜ፤ ደኅራዊ ውእቱ ዘኢይብልዎ እስከ ዝየ። አልቦ ለህላዌሁ፤ ወአልቦ ማኅለቅት ለክዋኔሁ። ወአልቦ ኍልቈ ለመዋዕሌሁ፤ ወአልቦ ለዓመታቲሁ ወአልቦ ጽልመት ለብርሃነ ገጹ።»

ከመቼ ጀምሮ የማይሉት መጀመሪያ «ዘለዓለማዊ» ነው። እስከ ዛሬ የማይ ማዕከላዊ ነው። እስከዚህ ድረስ የማይሉት ደኅራዊ ነው። ለአኗኗሩ መነሻ የለው ለህልውናውም ፍጻሜ የለውም። ለዘመኑ ቍጥር የለውም። ዓመታቱም በ አይገባም። ለፊቱ ብርሃን ጨለማ የለበትም። ቅዳሴ ኤጲፋንዮስ ገጽ 145፥3፤4

ትሥልስቱ በሥላሴነቱ ምክር በበጎ ፈቃዱ እንደወደደ የማይታዩትንና ማናቸውንም ፍጥረታት እምኀበ አልቦ ኀበቦ፥ ካለመኖር ወደመኖር ሉ ፈጠረና በመንፈሱም አጽንቶ በፈቀደው ቦታ ሁሉ አኖራቸው። ሰማይና ሰማያት የሚኖሩባቸው፤ ምድርና በእርስዋ ያለ ሁሉ፥ ባሕሮችና ጥልቆች ኀዋዎች ዕመቀ ዕመቃት የጥልቆች ጥልቆች የሆኑ ሁሉ ከእርሱ ለእርሱ ፈጠሩ። እርሱ ግን ዘለዓለማዊ ሆኖ በዘለዓለምነት ሲቀደስ ሲሠለስ ይኖራል። ክብሩም ከራሱ ነው። እርሱ ዓለመ ዓለማት፥ እርሱ መካነ መካናት፥ ቦታ» ሕይወተ ሕያዋን፥ እርሱ መጋቤ ፍጥረታት ነው። ነህ. 9፥6። 1ነገ. መዝ. 148፥1-8። ኢሳ. 40፥12-23። እርሱ ሰውን በመልኩና እንደ ፈጠረው። እርሱ የሰው ጠባቂ፥ የፍጥረታት ሁሉ እረኛ ነው። የሚያድን የሚታደግ ከክፉ የሚሠውር የሚከልል፥ ሕይወት የሚሰጥ በሁሉ ዘንድ የሞላ፥ የኖረ፤ ከውስጥ የሚገኝ፤ ቢሄዱ የማያገኙት፤ ቢፈልጉት የማያጡት፥ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ እግዚአብሔር እግዚአ ጸባዖት አብ፥ ወወልድ፥ ወመንፈስ ንጹሕ ምሉዕ፥ ልዩ ግሩም ታማኝ፥ የባሕርይ አምላክ ሁሉን የሚይዝ፥ የሚችል ሁሉን በእጁ የጨበጠ፤ የሁሉ ጌታ፤ የሁሉ ንጉሥ፤ ሁሉ በእርሱና ከእርሱ የሆነ፤ ያለ እርሱ ግን አንዳች ስንኳ የሆነ የሌለ፤ እርሱ ብቻውን ሆኖ የኖረና የሚኖር አሐዱ አምላክ ነው። ኢሳ. 40፥21-31። ራዕ. 11። ኢሳ. 6፥1-4። ራዕ. 11፥17፤18። ም. 19፤7።

ምዕራፍ አሥር።

የእግዚአብሔር ሕይወተ ባሕርይ።

ስለ ህላዌ መለኮት ትምህርት በምንናገርበት ጊዜ፥ አስቀድመን የእግዚአብሔርን ባሕርይ በሚመለከት ርእሰ ነገር መጀመርና በዚያ ያለውንም ምሥጢር መመራት ደኅና መንገድ ይመስለኛል። ሆሴ. 14፥9። መዝ. 18/፥20።

በመጽሐፍ ቅዱስ ገለጻ ልዑል እግዚአብሔር የሚምልበት ከራሱ የበለጠ ስለሌለበት፤ ለባሕርያዊ ህላዌው መግለጫ አድርጎ፥ እኔ ራሴ ብሎ በት ታላቅና ገናና ስሙ ሕይወተ ባሕርዩ እንደሆነ ይታያልና ነው። ዕብ. 14። ዘፍጥ. 22፥16፤17። ኢሳ. 14፥24።

ወይም እኔ ራሴ የሚልም፡- በክሂል፥ በሥልጣን፥ በፈቃድ፥ ለባዊነት፥ ሕያውነት ያለው ፍጹመ አካል ባለግዕዛን መሆን እንዳለበት በግዕዝ ቴዎሎጊያ ሊቃውንት ዘንድ እንደሚታወጅ፤ ከዚህ አስቀድመን ለአንባቢ የሚታወስ ነው። መጽሔተ ግሥ ዘአለቃ ኪዳነ ወልድ፡- ቀደምትነት ያለው ዘይቤ ያለበት መተርጒማን የጻፉት ያልታተመ ምዕላድ፡- ሃይማኖተ አበው ወዘደኀርት።

እንግዲህ ልዑል እግዚአብሔር መሐላ በሚያደርግበት ጊዜ፤ በሌላ እንዳይምል ም ቢሆን ከራሱ የሚበልጥ ስምና ባለስም በጭራሽ ስለሌለበት፤ መነሻና በሌለበት፤ ነገር ግን መጀመሪያና መጨረሻ እኔ ነኝ በሚልበት ሕይወተ በራሴ ማልሁ፥ በእኔነቴ ማልሁ እያለ መሐላ ማድረጉ ሲታይ፤ በለባዊነቱ

www.ethiopianorthodox.org

በነባቢነቱ በሕያውነቱ ሲምል መገኘቱ እንደሆነ ለማስተዋል ይቻላል። 44፥6-8። ም. 45፥18-21። ም. 46፥9፤10። ራእ. 1፥8። ዕብ. 6፥13

ሊቁ ዮሐንስ አፈወርቅ የዕብራውያንን መልእክት በተረጐመበት ድ «ወእግዚአብሔር አመ አሰፈዎ ለአብርሃም አልቦ ባዕድ ዘይልዕል እምኔሁ ይምሐል ቦቱ መሐለ በርእሱ።»

እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋውን በሰጠው ጊዜ፤ ከእርሱ በላይ የሚም ባዕድ ስለሌለ በራሱ ማለለት ሲል ገልጾአል። ድርሳን ዘዮ አፈወርቅ ገጽ 218 11።

የለባዊነት፥ የነባቢነት፥ የሕያውነት ጠባይዕን ለመግለጽ በራሴ ማልሁ፥ በ ማልሁ እያለ ሲናገር መገኘቱ፤ ደግሞ አካላውያን የሆኑ ሦስቱ ኩነታት በሕ ባሕርዩ «በሕያወ ባሕርያዊነቱ» ህልውና እንዳሉ መታየታቸውን እያ የሚያስገነዝብ አስረጅ ለመሆኑ በጭምትነት አትኵሮ ሊመለከቱት የሚገባ ነው።

<u>እኔ ራሴ የማለትና እኔ ሕያው ነኝ የማለት ትርጒም፤</u>

እኔ ራሴ የማለት ትርጒም እግዚአብሔራዊ ሕይወተ ባሕርይ ተብሎ በመ አባባሉ ከምን የተነሣ መሆኑን ለመረዳት እንጠይቅ፡-

የአባባሉ መሠረት ከሰው አሳብ ያልመነጨ ነፃና አምላካዊ መሆኑን እንረዳ በቅድሚያ ወደ ቅዱሳት መጻሕፍት መመሪያ እናሻቅብ፤ እነሆም ራሱ እግዚአብ እኔ ራሴ እያለ የሕያው ባሕርይነቱን ታላቅ ስም አመሥጥሮ ይናገርበት የነበረን ሬ ከምሥጢርነት ደረጃ ጐላ አድርጎ በማውጣት፥ እኔ ሕያው ነኝ ወይም በሕ ማልሁ ሲል ተርጒሞትና ገልጾት መገኘቱ ነው። ቃሉም፡-

«እስመ አሌዕል ውስተ ሰማይ እዴየ። እምሕል በየማንየ ወእብል ሕያው ለዓለም።» እጄን ወደ ሰማይ ከፍ ከፍ አደርጋለሁና፤ ለዘላለሙም ሕያው ነኝ በቀኜ እምላለሁ። ዘዳግ. 32፥40። ሕዝ. 18፥3። ም. 2፥3። 33፥11። 49፥18።

ይኸውና «እኔ ራሴ» እያለ ሲምል በራሱ ስም እንደማለ ሲታወስ፤ እዚሁ ሲምል ደግሞ ሕያው ነኝ ለዘላለም በማለቱ፤ ያንኑ እኔ ራሴ ያለውን የራሱን ሕያው ነኝ የሚል ተመሳሳይ ፍቺ ሰጥቶ፥ ሕይወተ ባሕርዩን ጐላ አድርጎ በመ ይናገራል።

ከዚህም ጋር በትንቢተ ኢሳይያስ «ጉልበት ሁሉ ለእኔ ይምበረከካል ምላስም በእኔ ይምላል ብዬ በራሴ ምያለሁ» ተብሎ የተነገረውን ኢሳ. 45፥23። ቅ ጳውሎስ ገሥሦ ሲጠቅስ፤ «እኔ ሕያው ነኝ ይላል ጌታ ጉልበት ሁሉ ይንበረከካል፤ ምላስም ሁሉ እግዚአብሔርን ያመሰግናል።» ሲል ወስዶታል። 14፥11።

እዚህ ላይ ከትንቢተ ኢሳይያስ በራሴ ማልሁ ተብሎ የተነገረውን ቅዱስ ጳው እኔ ሕያው ነኝ ይላል ጌታ በሚል አቀራረብ ተናግሮት መገኘቱን ልብ ያደርጓል። ራሴ ማለት እኔ ሕያው ነኝ በማለት ተብራርቶ ሊተረጐም ችሎአልና ነው። ይ ሲሆን፤ በእነዚህ ቃላት የተለያየ ምሥጢር እንደሌለ መረዳት የማያዳግት ይሆና ራእ. 10፥6፤7።

<u>ሕያው ባሕርዩ ስም ልዩና ታላቅ ስለ መሆኑ።</u>

ራሴ ማልሁ ወይም እኔ ሕያው ነኝ እያለ የማለበት የሕይወተ ባሕርዩ ስም ልዩና መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ አስታውቆለት ይገኛል።

ራሱ እግዚአብሔር በታላቁ ስሜ ማልሁ ብሎ ከማረጋገጡም በላይ፥ ሕያው ነኝ እያለ በሚምልበት ጊዜ፥ እጄን ወደ ሰማይ ከፍ ከፍ አደርጋለሁ። ግርማና ገናናነት በሚገልጽ በዚህ ትርኢታዊ አኳኋን በመታየቱ ለሕያው ስሙ የምስክር ዓምድ አድርጎ ማቆሙ ነው።

ማስረጃ፡- ሰማያውያን የሆኑ አርባዕቱ «አራቱ» እንስሳና ሃያ አራቱ ካህናተ ሰማይ ለዘላለሙ ሕያው ሆኖ፥ በሕይወት ለሚኖር ክብር ይሁን እያሉ እፊቱ ወድቀው እስኪሰግዱለትና አክሊላቸውንም እፊቱ ድረስ፤ ያሳዩት ትርኢታዊ ሁናቴ የዚህን ስም ታላቅነት ጉልህ አድርጎ ነው። ራእ. 4፥9፤11። ም.10፥5፤6።

ደግሞ፡- የዚህን ሕያው ነኝ የሚልበትን የታላቁን ስሙ ልዩና ክቡር ቀጥሎ ያለውን ማስረጃ እንመለከታለን።

ምድር በስደት የሚኖሩ አይሁድ፥ በአንድ ወገን ሕያው እግዚአብሔርን ሕያው እግዚአብሔር ስም ሲጠሩበት፤ በሌላ ወገን ደግሞ፥ ልዩ አማልክትን በማለታቸው እንዲህ ብሎ ተናግሮአል። ቃሉም፡-

ምድር በሚኖር አይሁዳዊ ሁሉ አፍ ከእንግዲህ ወዲህ ሕያው ተብሎ ስሜ እንዳይጠራ፤ እነሆ፥ በታላቁ ስሜ ምያለሁ የሚል ነው። 44፥26። ይኸውና የዚህ ስም ታላቅነት በእጀ መናኛ እንዳይነሣ፤ ለይቶ መሆኑን በተናገረው አስታውቆለታል።

ያህል ዳዊት «እስመ አዕበይከ ዲበ ኩሉ ስመከ ቅዱሰ» ከሁሉ በላይ ስምህን ከፍ ከፍ አድርገሃል ያለው የዚህን ስም ታላቅነት ሲገልጽ አይደለምን? 137፥2። 2ሳሙ. 7፥22። አሁንም ወደ አንድ ሕይወታዊ ህላዌ ወደሚገኝበት እንሻገራለን።

መንፈሳዊ ገጽ 319 ድርሳን 43።

ምዕራፍ አሥራ አንድ።

ስሙ ማነው? ያሉኝ እንደሆነ፤ ምን እላቸዋለሁ?

ህን ርእስ ሆኖ የቀረበውን ጥያቄ የጠየቀ ታላቁ የሕዝበ እሥራኤል ነቢይ ሙሴ የሕዝበ እሥራኤል ነቢይ ሙሴ በኮሬብ ምድረ በዳ በጎቹን ሲጠብቅ ሳለ፤ ልዑል እግዚአብሔር በዕፀ ጳጦስ ላይ ሆኖ ተገልጦለት እኔ የአባቶቻችሁ የአብርሃም አምላክ፤ ይስሐቅም አምላክ፥ የያዕቆብ አምላክ ነኝ ብሎ ካነጋገረው በኋላ አሁንም ናና ወደ ፈርዖን እልክሃለሁ፤ ሕዝቤንም እሥራኤልን ከምስር ምድር ታወጣለህ አለው። ዘጸአ. 3፥10።

www.ethiopianorthodox.org

እንግዲህ ከዚህ በላይ እንደተገለጸው እግዚአብሔር ለሙሴ እንዲህ ብሎ ሲያስተዋውቀው፥ ስሙን ገልጸለት ነበር። ይህም ስሙ ለመሆኑ ራሱ እግዚአ ስሜ ይህ ነው በማለት አረጋግጦ እንደተናገረ፤ በዚሁ ምዕራፍ ቊጥር 15 ላይ ይገኛልና ይታወቃል።

ለእሥራኤል ልጆች እንዲህ ትላቸዋለህ። የአባቶቻችሁ የአብርሃም አ የይስሐቅ አምላክ፥ የያዕቆብ አምላክ ወደ እናንተ ላከኝ። ይህ ለዘላለሙ ስሜ እስከ ልጅ ልጅ ድረስ መታሰቢያዬ ነው ብሎታል።

በምሥጢርም ቢሆን፤ የሕያዋን አምላክ እንጂ፥ የሙታን አምላክ እን የሚያስረዳ ስም ነው። ይህም ይታወቅ ዘንድ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከሰዱ ጋር በተነጋገረበት አንቀጽ፦ የአብርሃም አምላክ፥ የይስሐቅ አምላክ፥ የያዕቆብ ነኝ የሚለውን ጠቅሶ በዚሁ መሠረት የሕያዋን አምላክ እንጂ፤ የሙታን አይደለም ብሎ ያስረዳበት ነው።

እንዲያውም፦ እንደዚህ ያለው ጥቅስ ከቅዱሳት መጻሕፍት ሲኖር ሰዱቃውያን መጻሕፍትንና የእግዚአብሔርን ኃይል ባለማወቅ መሳሳታቸውን የገለ ለሙሴ በነገረው ስም መሆኑ ይታወሳል። ማቴ. 22፥31፤32። ማር. 12 ሉቃ. 20፥36፤37። ዳን. 6፥26። እነዚህን ጥቅሶች አገናዝብ።

ታዲያ ሙሴ በዚሁ በተገለጸለትና እግዚአብሔር ራሱን ከእርሱ ጋር ባስተዋ ስም ረክቶ ይሆን? የለም አይደለም አይመስልም። ምክንያቱም ሙሴ ከዚህ የምናቀርበውን ጥያቄ እንደገና ሲጠይቅ እናያለንና ነው።

ሙሴም እግዚአብሔርን ወደ እሥራኤል ልጆች ሄጄ የአባቶቻችሁ አምላክ እናንተ ላከኝ በምላቸው ጊዜ፤ ስሙ ማነው? ቢሉኝ ምን እላቸዋለሁ? ብሎ ዘጸአ. 3፥13።

እግዚአብሔር ራሱ ስሙን እየነገረው ሳለ፤ ሙሴ ስሙ ማነው? ቢሉኝ እላቸዋለሁ? ሲል በመገኘቱ አስቀድሞ ከነገረው የተለየና ልዩ የሆነ አንድ እንዲነግረው መጠበቁን ሙሴ እንዳልደበቀ፤ በጠየቀው ጥያቄ ተገልጾአል።

ሙሴ ይህን ሲያደርግ ምን ማለቱ ነው? ብለን ከመገረማችን በፊት፥ የ ሁናቴ አስቀድመን ብንከታተልና ተከታትለን በምናገኘውም ውጤት ብናተት ነገር ማግኘታችን አይቀርም።

ሙሴ በእግዚአብሔር በኩል አንድ የምሥጢር በር ከተከፈተለት፤ በስከ ዘው ብሎ በመግባት፥ ምጡቅና ጥልቅ ለሆነው አምላካዊ ነገር ጭብጡን ለ በበለጠ መጠንም ለማወቅ ለመረዳትም የሚሻና የሚጓጓ ሰው እንደነበረ ይታ ይህም ይታወቅ ዘንድ ተመሳሳዩን ሁናቴ ከሌላ ክፍል ጠቅሰን በዚሁ ጐን እናቀር «አቅርበን እንመለከታለን»።

ከዕለታት በአንዱ ቀን እግዚአብሔርና ሙሴ ይነጋገሩ ነበር። እግዚአብ በፊቴ ጸጋን ስላገኘህ በስምህም ስላወቅሁህ፤ ይህን ያልኸውን ነገር ደግሞ አደርገ ሲል ለሙሴ ተናገረ።

ሙሴ ይህን ጫፍ እንዳገኘ፤ ወዲያውኑ በዚሁ ጫፍ ተንጠላጠለና፦ «እ ክብርህን አሳየኝ» ብሎ ጌታን ጠየቀ። ዘጸአ. 33፥16፤18።

ይሁ ሙሴ በፊቴ ጸጋን አግኝተሃል ሲባል፤ በዚሁ ተቈናጥጦ ወዲያውኑ የቱን ...መጠቀ በዚሁ ጥቅስ ለማየት ይቻላል።

...ሴ ጥያቄ ጐን የእግዚአብሔርን ታጋሽነትና አባትነት እንመልከት። ...ሔር ቸርነቴን በፊትህ አሳልፋለሁ... ሰው ፊቴን አይቶ አይድንምና፤ ፊቴን ... አይቻልህም እያለ ለሕፃን ልጅ እንደሚደረግ ሁሉ፤ ሊሆን ያለውንና ...ውን ለይቶ ይገልጽለታል እንጂ፤ አይቈጣውም። ዘጸአ. 33፥19፤20።

...ለ በአእምሮ ጉልምስ የኋላ ኋላ ምሥጢሩ ለእግዚአብሔር ለአምላካችን ነው ... የተገለጸው ግን ለእኛና ለልጆቻችንም ነው ሲል የምሥጢረ እግዚአብሔርን ... በየመልኩ እየለየ ማስታወቁንና በዚሁ በመጨረሻ ውሳኔው የረጋ መሆኑን ...ለት የሚገባ ነው። ዘዳግ. 29፥29።

...ህ እንጂ፤ በመጀመሪያ በለጋ አእምሮው ይጠይቀው የነበረን ጥያቄ በምናይበት ...ለጫ ባለው ሁናቴ ምሥጢረ እግዚአብሔርን ለማወቅ የሚጓጓ መንፈሳዊ ...ንም በሚገባ ሊያጐለምስ የሚጣጣር ሰው እንደነበረ፤ በዚሁ ለመረዳት ... አንተርም። ይህም ቅዱስ ጳውሎስ «ቅንዑ ለእንተ ተዐቢ ጸጋ» ለምትበልጥ ... እንዳለው ሁሉ ሊያስቀናን የሚገባ ነው። 1ቆር. 14፥1።

...ን ከየን ዘንድ፥ እግዚአብሔር ራሱ ለሙሴ ስሙን እየነገረው ሳለ፤ ሙሴ ...ጠየቁ ይገባል? ወይም አይገባም? በሚል አስተያየት ቀጥለው የቀረቡትን ... እንመርምርና እናብራራ።

...፣ ነገር፦ የእግዚአብሔር አብዛኛ ስሙ በግብሩ የሚጠራበት ነው። ይኸውም በግብሩ ወይም በባሕርይ ግብሩ ስለሚገለጽ ፈጣሪ፥ አምላክ፥ ማሕየዊ፥ ... ሠራዊ፥ ረድኤት፥ ፀወን፥ «አምባ» ምስካይ መጠጊያ ኃይል፥ ጋሻ፥ ...ውንም ተብሎ ይጠራል።

...ባሕርዩ ግብር ወይም በግብሩ መጠራቱ፥ ስለፈጠረ ፈጣሪ፤ ስለተመለከ ... ሕያው ስለሚያደርግና ስለሚያድን ማሕየዊ፥ ስለሚያስተዳድርና ...ግብ ሠራዊ መጋቢ፥ ስለሚረዳ ረድኤት፥ መጠጊያ ስለሚሆን፤ ፀወን ... ስለሚታደግ ስለሚመክት ኃይል ጋሻ፥ ይባላል። በዚህና በሚመሳሰለው ሁሉ ...በሚገለጽበት ግብሩ መሠረት ሲጠራ ይገኛል። መዝ. 90። መዝ. 17 በሙሉ።

...ረጋዊ መንፈሳዊ፦ «ምንተኑ እሰምየከ አ እግዚእየ ወኢየአምር ዘእብል ለእመ ...ከ አምላክ፤ ናሁ ትብል አልብየ ስም። ወይእዜኒ ኩሎሙ አስማት ወባህላት ... እምኔከ አ ክቡር ወዐቢይ ምንተኑ እሰምየከ ይዕዜ ወበመኑ አስተማስለከ ስመ ... ወሀብከ በዘይትፌሥሑ ኀሣሥያኒከ ወይሰብሑ ዘበሙ ኩሉ ሰብእ የአምረከ»።

...ቤቱ በምን ስም እጠራሃለሁ? አንተን የምጠራበት ስም አላውቅም፤ አምላክ ... ስም የለኝም፥ የባሕርይ ስሜ አይታወቅም ትለኛለህ፥ እነሆም እነዚህ ሁሉ ... አባባሎች ከአንተ የራቁ ናቸው። ክቡር፥ ታላቅ፥ ገናና፥ ሆይ፥ ምን ብዬ ...ሃለሁ? በምንስ እመስልሃለሁ? አንተን የሚሹ የሚፈልጉህ ደስ በሚላቸው ሁኔታ ...ለስግኑህ ይዘታ የተገለጸ ስምህን ሰጥተሃል። በእነዚህም ሰው ሁሉ ያውቅሃል። ...ተመስጦ እንደጠየቀ ይታወሳል። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 43 ገጽ 319።

እንግዲህ እግዚአብሔር ለሙሴ የአብርሃም አምላክ የይስሐቅ አምላክ፥ የያዕቆብ ...ክ ነኝ ብሎ፥ በዚሁ ስም ራሱን ሲያስተዋውቀው፤ ይህ ስም በግብሩ የሚገለጽበት ...ሆኖ፥ እላይ ከተጠቀሱት ከግብር ስሞች አንድ መሆኑን ተገንዝቦታል።

www.ethiopianorthodox.org

የመል. ሥላሴ ደራሲ፡- ህላዌያትን «የባሕርይ አቅዋሞችን» ሁሉ ስለሚያ[illegible] ስለ ሥላሴ ህላዌ ኅቡዕ ስምን ለማግኘት ተመኝቶ፥ «ለረኪበ ስሙ ኅቡዕ አመ [illegible] ተምኔተ» እንዳለ ሁሉ፥ ሙሴም ከተናገረው ከግብር ስም የተለየ ሌላ የባሕርይና [illegible] ስም እንዲነገረው ፈልጎ ነው ቢባል የማያስኬድ አይደለም።

2ኛ፥ ነገር፡- ሙሴ ባደገበት በምድረ ግብፅ ሆነ፥ በምድያም ሲኖር፣ የ[illegible] አገሮች ሕዝቦች ራሳቸውና አባቶቻቸው የሠሩዋቸው አማልእክቶቻቸውን ሲያ[illegible] ተስፋ ሲያደርጉአቸው፣ እነዚያ አማልእክት ግን ሕያዋንና የባሕርይ አማል[illegible] አልነበሩምና፣ ለሚያመልኩአቸው አሕዛብ ተስፋ ቢሶች ወይም ተስፋ አስቈ[illegible] ሲሆኑባቸው ያየና የተመለከተ ሰው መሆኑ የታወቀ ነው።

አሁን ደግሞ ያባቶችህ የአብርሃም የይስሐቅ የያዕቆብ አምላክ ነኝ፣ ስሜ[illegible] ነው እያለ እግዚአብሔር በሚናገረው ጊዜ፣ ሙሴ ይህን እንዳልሰማ ሆኖ፣ ሌ[illegible] ስም እንዲነግረው ሲጠይቅ መገኘቱ፣ ለምን ይሆን? በእውነቱ ለሚሰጠው [illegible] አስተማማኝ ዋስትና ያለው የባሕርይ አምላክ ነው መሆን ያለበት። ስለዚህ [illegible] የባሕርይ አምላክ ለመሆኑ የሚገልጽ ስም እንዲነገረው ፈልጎ ደጋግሞ እግዚአብ[illegible] መጠየቁ እውነት አለው። ከማለት ወደ ኋላ አንልም። ግብፃውያን በሚያመልኩ[illegible] ውሸተኞች አማልእክት አንጻር፥ ህላዌው የጸና ሕያውና ማሕየዊ ነውና።

ይህንም የሙሴን ልብ ያወቀ ጌታ ሳይቈጣው፣ የባሕርይ አምላክነቱን የሚ[illegible] ጠባይዓዊ ስሙን ከመናገር ባለመቈጠቡና፣ ሙሴ በጌታው ፊት ያገኘው ሞገ[illegible] ያህል እንደሆነ አስታውቆለት በመገኘቱ ይታያል። አዎን፥ ሙሴ የጠየቀው [illegible] አስፈላጊ ባይሆን ኖሮ፥ እግዚአብሔር ለተጠየቀው ጥያቄ ስሜ ይህ ነው በሚያስረዳ ሁኔታ ባልነገረውም ነበር።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት።

ዘሀሎ ወይሄሉ «ያለና የሚኖር»።

ሙሴ ወደ እሥራኤል ልጆች ሄጄ የአባቶቻችሁ አምላክ ወደ እናንተ [illegible] በምላቸው ጊዜ፣ ስሙ ማነው? ያሉኝ እንደሆነ፣ ምን እላቸዋለሁ? [illegible] እግዚአብሔርን ጠየቀ። በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር፡-

«አነ ውእቱ ዘሀሎ ወይሄሉ... በሎሙ ዘሀሎ ወይሄሉ ውእቱ ፈነወኒ» [illegible] የሚኖር እኔ ነኝ... ያለና የሚኖር እርሱ ላከኝ በላቸው አለው። ዘጸአ. 3፥14።

እነሆም ጌታ በዚሁ ያለ፥ የሚኖር በሚል፣ የቅጽል አገባብ በወደቀበት [illegible] አንቀጽ ወይም በበቂ ቅጽል፥ ኅቡዕ የሆነ ባሕርያዊ ስሙን ለሙሴ ነግሮታል «[illegible] ገልጾለታል»።

«ዘሀሎ ወይሄሉ» በሚል ቃል ውስጥ ኅቡዕና ባሕርያዊ ስም መኖሩን [illegible] ቅጽልነቱ፥ ወይም በቂ ቅጽል በሆነበት በቃሉ አቋም ስለምናውቅ፣ በቅጽሉ አገ[illegible] የቅጽሉ አገባብ በወደቀበት ግሣዊ አንቀጽ ትንተና በተመርሆ ልቡናዊ ይዘት ፈልፍ[illegible] ሰንጥቀን፥ በመመርመር፥ ይህንኑ ኅቡዕና ባሕርያዊ ስም ማግኘት ሊኖርብን ነው።

[illegible]ኸውም፡- «ዘሀሎ ወይሄሉ» ተብሎ በግዕዝ የተነገረው ቃል ያለ፥ የሚኖር፥ የሚሆን ተብሎ በአማርኛ ሲፈታ፣ እውስጡ የተቋጠረው ኅቡዕ ስም ህሉና፥ [illegible] ህላዌ በሚል ስማዊ አቋም መገለጽ ይጀምራል።

[illegible]ርስም በሰዋስው ዘይቤ በህሉና በህልውና፣ የሚኖር «ህልው ህላዌ» ተብሎ [illegible]ነቱም ለመሆኑ የማያጠራጥር ዘይቤ ሲሆን፣ በብሂሉ ወይም በምሥጢሩ አፈታት [illegible] ሕይወት ያለው፥ ሕያው፥ ኋኝ የሚሆን ወይም በሕይወት ያለና ሕይወት ሁኖ [illegible] ማለት ይሆናል።

[illegible]ህም ህልውናው የሕያውነቱን ምሥጢር፥ ሕያውነቱም የህልውናውን ምሥጢር [illegible] ለዘለዓለም ስለመኖሩ ወይም ስለ ዘለዓለማዊ ህሉናው የሚያስታውቅ ስሙ [illegible] ማለት ያለና የሚኖር ለተሰኘበት አኗኗሩ ሕያውና በሕይወት ያለና የሚኖር [illegible] እንጂ፣ የአኗኗር ሁኔታ፥ በድንጋይ የአኗኗር ዓይነት የሚገመት አይደለም። [illegible] የሚያረጋግጥ ነው።

[illegible]ንጋይ ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ፥ ከሰው ዕድሜ ጋር በሚነጻጸርበት ጊዜ፣ ከሰው [illegible] ቀዳሚነት እንዳለው ቢነገርም፣ እንደ እግዚአብሔር ዘለዓለማዊና ያልተፈጠረ ሕይወትነቱም በለባዊነት በነባቢነት፥ በሕያውነት፥ ከሂልና ሥልጣን ፈቃድም [illegible] ሊሉየ ባሕርይ ሕይወት የሚመስል አይደለም። ግን ያለ አእምሮ ግዕዛን [illegible] ለባዊነት ነባቢነት ሕያውነት የሌለው በድን ፍጥረት ነው። ስለዚህም ይህ የድንጋይ ቅድምና የጊዜ ብዛት አኗኗር፥ በሕይወት ረገድ ውጤት የሌለው [illegible]ግልጽ ነው። ሕይወት የሌለው ነውና።

ስለዚህም አንዱ ብሑራዊ ሊቅ፡- «እስመ ዘአልቦቱ ቃል ወእስትንፋስ ወዘኢኮነ ኢይገብር ምንተኒ ግብረ። በከመ ዕፀው ወአዕባን ሰማይ ወምድር ወካልዓንሂ [illegible] ዘአልቦሙ ቃል ወእስትንፋስ ወዘኢኮኑ ለባውያነ ኢይገብሩ ግብረ፤ አላ [illegible] ቦሙ ካልዕ።»

[illegible]ንጨቶች፥ ድንጋዮች፥ ሰማይ ወይም ምድር ሌሎችም ነገሮች ቃልና እስትንፋስ [illegible]ቸው፥ ለባውያንም ያልሆኑ ከመሆናቸው የተነሣ፣ ሌላ ይሠራባቸዋል እንጂ፣ [illegible] ነገር ሊያደርጉ እንደማይችሉ ሁሉ፥ ቃል እስትንፋስ የሌለውና ለባዊም [illegible] ሥራን ሊሠራ አይችልም ሲሉ አስረድተዋል። ምዕላ ዘዐ. ሰ.ከ. ያልታተመ [illegible]ሑፍ፡- ገጽ 7።

ሌላም ሊቅ፡- «ክብራሰ ለጠባይዕ አእምሮ ወሕይወት» የጠባይዕ ክብርዋ [illegible]ሮና ሕይወት ናቸው ብሎአል። ማር. ይስሐቅ አንቀጽ 27 ገጽ 21።

[illegible]ሪጋዊ መንፈሳዊ፡- ስለ እግዚአብሔር አኗኗር ሲናገር፡- «ወአልቦ ጊዜ አመ ነበረ [illegible] አእምሮ ወሕይወት፡- ጌታ ያለ አእምሮና ያለ ሕይወት የኖረበት ጊዜ የለም» [illegible]ለ። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 22 ገጽ 117።

እነሆም እዚህ ላይ በደኅና መንፈስ ሊገነዘቡት የሚገባ የማይመጠንና ተመሳሳይ [illegible]ኝለት ሊሉየ ባሕርይን አቋም፡- ሰው እንዲያውቀው ሲደረግ፣ ለሰው የተሰጠው [illegible] በሕይወትና፥ ሕይወት በሌለው በድን ፍጥረት መካከል ባለው ልዩነት ላይ [illegible] ጉዳይ ነው። ኤር. 10፥9፣10።

ስለዚህ ወደዚህ መለያ ማተኰሩ ተገቢና ጠቃሚነት አለው። በሕይወት ምን [illegible] ይቻላል? ያለ ሕይወት ነዋሪ በሆነ ነገር ላይስ፥ ምን ሊታይ ይቻላል? ለሚል [illegible]፥ የሚዘጋ ነውና።

www.ethiopianorthodox.org

ስለዚህ ነው ወደ ፊት በምናቀርበው በመገናዘብ ትምህርት ረገድ በቀላይ፥ በእሳት፥ በውኃ፥ ከምንጠቀምበት ምሳሌ ይልቅ፥ የእእምሮ፥ የሕይወት አቋም ባላት በሰው ነፍስ ምሳሌ ለመጠቀም የምንመርጥ።

የእግዚአብሔር የባሕርዩ አቋም ሕይወት መሆኑን ለመግለጽ የተነገረው ለምን እንደሆነ ቢጠየቅ፤ ለመፍቀድ፥ ለማፍቀር፥ ከሀሊ ለመሆን፥ ለ... ለመግዛት፥ ለመምከር፥ ወይም ሥሉጥ «መላኪ» ለመሆን፥ በጠቅላላም ለ... መሠረትና መቻያ ለመሆን፥ የባሕርዩ አቋም ሕይወት «ሕይወትነት» ሆኖ ... ነው።

ለምሳሌ:-

ሀ. ፈቃድ ኖሮት፥ ፍቅር፥ ቸርነት፥ ለጋስ፥ ልግስና፥ ርኅራኄ፥ ... የመሳሰሉት ሊፈቅድ መቻሉ፥ የባሕርዩ ህላዌ አቋም ሕይወት አይደለምን?

ለ. ከሂል፥ ኃይል፥ ጽንዕ፥ እዘዝ ከሃሊ፥ ኃይል፥ ጽንዕ አዛዚ ለመሆን በመሠረቱ የባሕርዩ ህላዌ «አቋም» ሕይወት በመሆኑ አይደለምን?

ሐ. ሥልጣን፥ ባለጸግነት፥ ዕበይ፥ ግርማ፥ ልዕልና፥ ኖሮት መላኪ፥ ገ... ንጉሥ ለመሆን መቻሉ፥ የባሕርዩ ህላዌ «አቋም» ሕይወት አይደለምን? ዕንባቆ. 2፥18-20። ራዕ. 4፥8-11።

ጽድቅ፥ እውነት፥ ርትዕ፥ ቅንነት፥ ትክክለኛ ዳኝነት፥ ፈታሒነት ... መቻሉ፥ የባሕርዩ ህላዌ አቋም ሕይወት በመሆኑ አይደለምን?

ጥበብ፥ ምክር፥ ዕውቀት፥ ብልሀት፥ ማስተዋል፥ ተኬንዎ ሊኖረው ... የባሕርዩ ህላዌ አቋም ሕይወት በመሆኑ አይደለምን?

እነሆም:- ያለና የምኖር፥ እኔ ነኝ፤ የምሆን እኔ ነኝ ያለበት ግዕዛን የሌለበት ፍጥረት ያልሆነ፤ ነገር ግን በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ ዘለ... መገናዘብ ጸንቶ የሚገኘው የህልውና ሕይወትነቱ በሕይወት ብሑተ ህሉና ሕይወቱ፥ ለዚህ ሁሉ አበጋዝ ሆኖ ይታወቃል። ኤር. 2፥13። ም. 17፥13...

ቄርሎስ ንሕነሰ ንብል ከመ ሕይወት ውእቱ በህላዌሁ። እኛ ግን እርሱ በ... ሕይወት ነው እንላለን። ብሎአል። ሃይ. አበ. ቄር. ገጽ 333 ም. 80 ቍጥር...

ይህም ከሆነ ዘንድ:- ሊሉየ ባሕርይ ሕይወት ሲባል፤ በለባዊነት፥ በነባ... በእስትንፋስነት፥ ህልውና፥ ፈቃዱንና ፍቅሩን፥ ከሀሊነቱን፥ ኃይሉን፥ ሥል... ገልጾ በማስታወቅ፥ ያለና የሚኖር ነው እንጂ፤ በሌላ የሚመሰል እንዳልሆነ ... መረዳት ያሻል። ኢሳ. 5፥14፤15። መዝ. 90፥1። ም. 1፥8። ም. 99፥2... 82፥18።

እንግዲህ እግዚአብሔር በዚሁ ቃል ስሙን ለሙሴ ሲገልጽለት፤ ሙሴ ... ቅጽል ውስጥ ያለውን፥ ኅቡዕ የሆነ ባሕርያዊ ስሙን መርምሮ ተመራምሮ ... ሳይኖርበት አይቀርም። ወይም ያለና የሚኖር ሲል የነገረው ቃል በበቂ ቅጽልነቱ ... አስተውሎታል።

ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ወሶርያ ወባቢሎን ሊቀ ጳጳሳትም:- «ወዓዲ ንብል ... ሕይወት፥ ወልድ ሕይወት፥ ወመንፈስ ቅዱስ ሕይወት እንዘ አሐዱ ሕይወት ... መለኮት።

...ም በባሕርዩ ሕይወት ሆኖ እያለ፥ አብ ሕይወት፥ ወልድ ሕይወት፥ መንፈስ ... ሕይወት ነው እንላለን» ብሎአል። ዮሐ. ዘአንጾ. ሃይ አበ ገጽ 540 ቍጥር 4 ...።

...ሆን እንጂ ጠያቂ:- በዚህስ ቢሆን ለሙሴ የባሕርዩን ግብር ወይም ጠባይ ...ለበት የሕያውነቱን ስም ነገረው እንጂ፤ የባሕርዩን ስም መቼ ነገረው? ብሎ ... ይሞክር ይሆናል። ጥያቄው ከተነሣ ዘንድ በዚሁ ጥያቄ ውስጥ ሊብራሩ ...ለሌት ምሥጢራት ስለሚኖሩ፤ ነካክቶ ወይም ተሸፋፍኖ እንዲታለፍ ...ገም።

ምዕራፍ አሥራ ሦስት።

...ሰመ አልቦ ውስተ ህላዌሁ አመክንዮ፤ ለህላዌው ምክንያት የለበትም።

...ያቂው ሊያውቀው የፈለገ የባሕርይ ስም እላይ ከተገለጸው ሌላ፥ እንደምን ... እኳኋን ሊገለጽለት «ወይም ሊያይ» ፈልጎ ይሆን? መቼም ቢሆን ጠያቂው ... ያዘነለት ቢመስልም ባይመስልም፤ ለገዛ ራሱ የእግዚአብሔርን የባሕርይ ስም ... ፈልጎ ቢጠይቅ፤ የሚያስነቅፈው ነገር አይኖርም። ነገር ግን ጠያቂው ...ባት ለእግዚአብሔር ባሕርይ መነሻ ወይም ምክንያት ይኖረው ይሆን? ብሎ አስቦ ...ን የሠነዘረና፤ በዚያው ሰበብ ምክንያት ወይም መነሻ ከኖረው፤ ይኸው ...ት ወይም መነሻ የሆነው የባሕርይ ስሙ አልታወቀምና ይታወቅ፤ ለሙሴም ... ለማለት እየቃጣ ይህንን በመሰለ ፍላጎት ላይ አሳቡንም ያሰማራ ጠያቂ ከሆነ ... ከአሁኑ እንደማይሳካለት ቢያውቅ መልካም ነው እንላለን።

የጠያቂው ምሥጢራዊ ፍላጎት በዚሁ በተነገረው ዓላማ ላይ ያረፈ መሆኑ ...ነ ከተረጋገጠ ግን፤ ለእግዚአብሔር ባሕርይ መጠሪያ ይሆን ዘንድ የተለየ ስም ... ይቻል የነበረ፤ ለእግዚአብሔር ባሕርይ አስገኝ ወይም መነሻ ፍለጋ «ድካ» ...ም ምክንያት ቢኖረው ነበረና፤ አሁንም እንደዚህ ላለው ለጠያቂው ምሥጢራዊ ... የሚያመች መንገድ አይገኝም በማለት ያለብዙ ድካም ጥያቄውን ለመግታት ...ለ ነበር።

...ሁን እንጂ ቃጥቶ የመመለሱ ሁኔታ ራሱ አንድ የእምነት ማስረጃ ስለሆነ፤ ...ቶችን አይቶ የሚይዙትንም ይዞ አብሮ ለመመለስ፤ እዱካው ድረስ አብሮ መጓዝ፥ ...ም ሳይበጅ አይቀርምና፤ ለሁሉም ነገር እስቲ ሳንቸኩል ጸጥ ብለን በመከተል ...ም ጥ። ሃይ አበ ዲዲስቅልያ ገጽ 27 ቍጥር 2።

መጀመሪያ ነገር ለጠያቂው ፍላጎት የሚመች መንገድ ምንም አይገኝለትም ...ነበትን እንገልጻለን። ይኸውም ቅዱሳት መጻሕፍት ለእግዚአብሔር ባሕርይ መነሻ ...ም ምክንያት የሌለው መሆኑን ሳይደብቁ ስለሚያረጋግጡ ነው። እነሆም ቅዱስ ...ሉስ ወአልቦ አሥር ለፍኖቱ፥ ለመንገዱ ፍለጋ የለውም። አሳፍም «ወኢይትዐወቅ ...ር:-» ፍለጋህ አይገኝም ሲል ተናግሮአል። ሮሜ 11፥33-36። መዝ. ...0/77/፥19።

...ታም ራሱ:- በነቢዩ በኢሳይያስ አፍ:- «ከመዝ ይቤ እግዚአብሔር ኢኮነ አምላከ ...ቅድሜየ ወኢይከውን እምድኅሬየ አነ ውእቱ እግዚአብሔር:-»

www.ethiopianorthodox.org

እግዚአብሔር ይላል ከእኔ በፊት አምላክ አልሆነም፤ ከእኔ በኋላም አ...
እኔ እግዚአብሔር ነኝ ሲል ተናግሮአል። መዝ 76/77/፥19። ኢሳ. 43፥10
እንዲሁም ኢሳ. 41፥4፤5። ም. 44፥6-8። ም. 48፥12፤13።
11፥7-10። ተመልከት።

እነዚህም ጥቅሶች ከእርሱ በፊት ምንም ነገር ስላልኖረ፤ ለእግዚአብሔር
አስገኝ ወይም መነሻ ፍለጋ ወይም ምክንያት ሊኖር እንደማይችል ያስረዳሉ።
45፥5-7። ቊጥር 18-23። ም. 46፥9፤10። 1ሳሙ. 7፥22። 1ዜና
17፥20። ዘዳግ. 32፥39። 1ቆሮ. 8፥4። 1ጢሞ. 6፥16።

የባሕርይ አስገኝ ወይም መነሻና ምክንያት በመሆን መሠረትነቱ ወይም
ታዋቂ ሆኖ በሚገኝ፤ ሰዎች በለመዱት በምርምራቸው ውጤት መካከልና፤
ወይም መነሻ፤ ፍለጋ ወይም ምክንያት በሌለበት በማይኖርበት በእግዚአብሔር
መካከል፥ ያለውን የተራራቀ ልዩነት፥ ድርሱን ሊያውቅና ለማወቅ ፈላጊ የሆነው
በዚህ ጊዜ አመዛዝኖ ወደመረዳት ሳይጠጋ አይቀርም።

ለምሳሌ ያህል ቀጥሎ ያሉትን ሁኔታዎች በማነጻጸር እናስተያይ። እነሆም
ጊዜ መንፈሳዊ ባልሆነ ጥበብ የሚራቀቁ የዳበሳ ጠቢባን የሕይወት መገኛና
የት? ወይም እንዴት እንደምትገኝ በመመርመር ላይ መሆናቸውን እንስ...
ለዚሁም ውጥናቸው ያስገኙልናል ብለው ኀሳባቸውን ያሳረፉባቸው ነገሮች ይገ...
እነርሱን በጥብቅ እንደሚመረምሩአቸው የታወቀ ሆኖአል።

እንግዲህ፥ የጠቢባኑ ምርመራ ውጤት የሚፈልጉትን ሕይወት ያስገኝ...
እንደሆነ፤ ሲፈልጉት ለነበረው ሕይወት አስገኝ የሆነው ነገር የሕይወቱ ባሕርይ
ወይም መነሻ ይሆናል ማለት ነው። እንደምን ቢሉ፥ ለሕይወቱ ህላዌ መነሻነቱ
ምክንያቱ ወይም ፍለጋው «ዱካው» ሲመረመር፤ አኳኋውን መሥራቹን
በሕይወት አቋም እንዲገኝ ያስቻለውን ነገር ወይም ባሕርይን ጠቁሞ ሊያሳይ ች...
ማለት ነውና።

ይህ ዓይነቱ የምርምር ውጤት የፍጥረት ባሕርይ ምክንያታዊ መረጃ
መገኘቱ፥ የተለመደ ነገር ነው። ፍቅሩንና ጽድቁን፥ ጥበቡንና ክብሩን፥ ከሀሊ...
ሥልጣኑን፥ ፈቃዱን በለባዊነት፥ በነባቢነት በእስትንፋስነት ገልጾ እያስታወቀ በእ...
ያለና የሚኖር ሊሉየ «ልዑል» ባሕርይ ሕይወት ግን በላይኛው ምሳሌ እ...
እንደማይመረመር ወይም ሊመረመር እንደማይቻል ግልጽ ነው።

የህላዌውም ትርጉም በዚህ አኳኋን ወይም ምሳሌ ተጐዳኝቶ የሚሄድና የ...
አይደለም። ምክንያቱም አኳኝ ወይም አስገኝ መሥራች ወይም ምንጭ የሚሆነ...
ነገር ባሕርይ ሊጠቀምና ሊያሳይ የሚችልና የሚያስችል ምክንያት፤ ወይም
«ዱካ፥ አሠር» በህላዌው የለበትምና ነው።

ይህም በቅዱሳት መጻሕፍት እርግጠኛነት የታወቀ የተጠነቀቀ እንደመሆኑ መ...
የዚህ ባሕርይ መነሻ ወይም አስገኝ ከዚህ ነው ወይም ይህ ነው ለማለት የሚያስ...
ታዋቂ ምክንያትና ፍለጋ «ድካ» የሌለ መሆኑን ጐላ አድርገው በመግለጽ የ...
ክርስቲያን አባቶች አንድ ዓይነት ድምፅን ማሰማታቸው ሊገነዘቡት የሚገባ ነው።

እነሆም ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ በቅዳ ገጽ 145 ቊጥር 4። «አልቦ ጥ...
ለህላዌሁ። ለህላዌው መነሻ የለውም» ሲል አስታውቆአል። ርቱዐ ሃይማኖ...
«ኢይትአመር ጥንተ ክዋኔሁ፡- የአኳኝነቱ መነሻ አይታወቅም» ብሎ ተናገረ። «...

... አለቦቱ ጥንት ወኢተፍጻሜት፡- መነሻም መድረሻም የለውም» «ኩሎሙ
... አንተ በሰማይ ከሚል ላይ ገጽ 149።

...፡- «ህላዌሁ ዘኢይትረከብ፡- ህላዌው የማይመረመር ነው» አለ። ቅዳሴ
... 164 ቊጥር 3።

...፡- ወኢይትረከብ ሀልዎቱ እምኀበ ኢምንትኒ፡- አንዋኗሩ ከምንም የማይገኝ
...አለ። ሃይ አበው ስኑቱዩ ገጽ 504 ከ 2-4።

... ለምሳሌ ያህል እነዚህን ጠቀስን እንጂ፤ ደኅና ደኅና መምህራን ህላዌው
...ር ነው የሚለውን ትምህርት በማረጋገጥ ከማስረዳት አልተቈጠቡም።
... ሐሊዮ ወአዕሚቆ ኢይክል ረኪበ ህላዌሁ እመሂ ተለዐለ እስከ ሰማያት።
...ን አሰቦና ጠልቆ ህላዌውን ያገኝ ዘንድ አይችልም። እስከ ሰማያት ቢወጣም
...። ቅዳሴ ዘሠለስቱ ምእት ገጽ. 97 ቊጥር 2።

...አልቦ እመክንዮ ወኢቡዓዴ ለኀበ ዚአሁ ህላዌ፥ አልቦ ሕፀት ወኢተውሣክ ለኀበ
...ለኮት፡- በባሕርዩ ዘንድ ምክንያት መለየትም የለበትም። በመለኮቱ ዘንድም
... ...ማሪ የለም»። ቅዳሴ. ሠለስቱ ምእት. ገጽ. 99፥42።

...ስ አፈወርቅም የዕብራውያንን መልእክት በተረጐመበት ድርሳኑ፡- «እስመ
...በ ስመ ዘይኤምር ኀበ ባሕርይሁ ብህለ በዝንቱ አስማት፤ እስመ ዕበይ
... ኢይኤምሩ ኀበ ውእቱ ስም ዘፈቀደ ይዝክሮ ወባሕቱ ስዕነ ረኪቦቶ። በከመ
... ከመ ንሕነ ንሔሊ በእንተ ብዙኀግብራቲሁ ወንስዕን ፈክሮ ወነጊረ
...። እወ ካዕበ ወኢገ ስም ዘውእቱ ብሂለ እግዚአብሔር ኢይኤምር ኀበ ውእቱ
... ወፍጹመ ኢይትከሃል ይርከቡ ስሞ ለገዙ ባሕርይ፤ ኢታንክር ኦፍቁር
...። ኅድግሰ ለባሕርየ እግዚአብሔር ልዑል። ለመልአክኒ ጥቀ ኢይትረከብ ስመ
...። ወበእንተ ነፍስኒ ከማሁ ይመስለኒ። እስመ ብሂለ ነፍስ ኢይኤምር ኀበ ስመ
...። ወአልቦ እንከ ስም ዘይትዐወቅ ለባሕርይሃ»።

...ባሕርዩን የሚያመለክት ስም ባላገኘ ጊዜ፤ በእነዚህ ስሞች ተናገረ። ታላቅነትና
...ያወሳው ወደፈቀደው ወደዚህ ስም የሚያመለክት አይደለምና። ነገር ግን
... አልቻለም። ከዚህ አስቀድሜ እንደተናገርሁ፤ ብዙ በሆኑ ሥራዎቹ
...ስብና መተርጐሙን ሆነ ስለዚያው መናገር እንደሚያቅተን ሁሉ ነው። አዎን፥
... ስም እርሱም እግዚአብሔር የማለት ስም ወደዚህ ባሕርይ አያመለክትም።
... የዚሁን ባሕርይ ስም ያገኙት ዘንድ አይቻልም። አዎን፥ ወዳጄ ሆይ፥ ስለዚህ
...፥ የልዑል እግዚአብሔርንስ ባሕርይ እናቆይና የመልአክ እንኳ የባሕርይ
...ገኝ አይችልም። የነፍስንም ነገር እንደዚሁ ይመስለኛል። ነፍስ የማለት ትርጉም
...ን ስም አያመለክትምና፥ ፈጽሞም ለባሕርይዋ የሚታወቅ ስም የለም»።
...። ድርሳን ዘዮሐ አፈ ወርቅ 39፤40 ክፍል 2።

...ሁ በተብራራው ገለጻ ለህላዌው ባሕርይ መነሻ ወይም አስገኝ፥ ወይም ፍለጋ
...ክንያት የሌለው ሆኖ በተገኘበት መጠን፥ ስሙ ይህ ነው ያልተባለው፥
...ረመር ከመሆኑ የተነሣ ነው ሊባል እንደሚቻል ታወቀ፤ ተጠነቀቀ። 1ጢሞ.
...። ዘጸአ. 33፥1። ዮሐ. 1፥18።

...ዮናስዮስ ዘአንጾኪያም፡- «ወአልቦ ዘኮነ መኑሂ ምክንያተ ሕይወቱ። እስመ
... መዋዕል ለሕይወቱ ወኢይመውት ግሙራ ለሊሁ ፈጣሪ ገባሬ ነፍሳት
...»። ዲዮ. ዘአንጾ. ገጽ 439 ክፍል 1 ቊጥር 6።

www.ethiopianorthodox.org

ለሕይወቱ ምክንያት የሆነ ምንም የለም። ለሕይወቱ ጊዜያት አይገኝለት ፈጽሞም ሞት የሌለበት ነው። እርሱም ፈጣሪ ነው። የሥጋና የነፍሳትም ሠሪ ነው

ምዕራፍ አሥራ አራት።

የፍጡር ተማራማሪ ማክተሚያ።

አሁንም ጠያቂ የባሕርይ ስሙ ሊታወቅ ያልተቻለበት ምክንያት፣ ለባሕርዩ የሌለ በመሆኑ እንደሆነ አውቆአል። ግን በሌላ መንገድ ጌታ መርምሩኝ አላለም ብሎ ይጠይቃል። የዚህንም መልስ ለመረዳት ያስፈልጋል።

እርግጥ ነው። ጌታ ራሱ መርምሩኝ ዕወቁኝ ብሎአል። ኢሳ. 41፥20-29። 43፥9-13። ም. 44፥6-9። ም. 45፥18-21። ም. 46፡8፤9። መዝ. 45፥ ዘዳ. 32፥39፤40። ሶፎንያስ 1፥6።

ዳሩ ግን የፍጡር አእምሮ ተመራምሮ ሊደረስበት እስከ ተፈቀደለት ድረስ ለማለፍ ሲሳነው፣ ታግዶ ከሚቆምበት መከታ ላይ ሲገኝ፣ የሚናገረው ይ የመሳሰለውን ነው።

አዎን፥ የፍጡር ተማራማሪ አእምሮ ማክተሚያ፥ በመብረክረክ የሚያ ሁኔታና ቃለ አንክሮ፥ ወይም ቃለ ተጸሞ ከመሆን ወዲያ፥ ሌላ ሊሆን አይችልም

ዳዊትም:- «ተነክረ አእምሮትከ በላዕሌየ ጸንዐተኒ ወኢይክል ምስሌሃ። ማ ወይም ዕውቀትህ በላዩ ተደነቀች። ከእርስዋ ጋርስ እንደምን እችላለ ትበረታብኛለችና» ብሎአል። መዝ. 138፥6።

ሌላም ሊቅ:- «ወሶበ ይፈቅድ ሕሊናየ ይዕርግ ላዕለ ወይፃእ በሥዉር ወይ መንጦላዕተ ምሥዋራቲሁ ለሕያው ወይፈርህ እምነደ እሳት።

ሕሊናዩም በሥዉር ሆኖ ወደላይ ይወጣ ዘንድ የሕያው «ጌታ» መሠ የሚሆን መጋረጃንም ይገልጥ ዘንድ በወደደ ጊዜ፣ ከነደ እሳቱ ይፈራል»። አለ:- ቅ ዘአባ ሕርያቆስ ገጽ 68፣ ቍጥር 85። ኢሳ. 33፥14። ዕብ. 12፥29።

በቅዳሴ አትናቴዎስም:- «ወእምህየ ኢንክል ኀሊፈ እስመ ቦ ህየ ባሕረ እ ዘኢያበውሆ ለሕሊናነ ይዕዱ:- ከዚያ ማለፍ ግን አይቻለንም፤ ሕሊናችን ይሻገር ዘ የማይፈቅድለት የማያሠለጥነው ባሕረ እሳት ከዚያ አለና» ተብሎአል። ቅ አትናቴዎስ ገጽ 118 ቍጥር 123።

አሁን ደግሞ ጠያቂው ምናልባት በህላዌው ህልው ባይሆን ነውን? ብሎ ሊጠ ይቃጣዋል።

ምዕራፍ አሥራ አምስት።

ህልው በህላዌሁ።

ዲያስ እንዲህ ተብሎ ሲነገር እግዚአብሔር የባሕርይ ህላዌ «ህሉና» የለውም ነውን? ወይም ባሕርዩ ህልው አይደለም ማለት ይሆን? የሚል ጥያቄ ይኖራል። ለ የለም፥ አይደለም። እግዚአብሔር የባሕርይ ህላዌ እንዳለው የተረጋገጠ ነው። ነትም ባሕርዩ ህልው ነው። እንዲያውስ:- ህላዌ መባሉና በህላዌ አቋም መነገሩ፥ ህልው መሆኑ ከመታወቁ የተነሣ አይደለምን? በዚሁ አንቀጽ ወይም ክፍል የማለት ትርጓሜ ወይም ህላዌ ተብሎ ሲነገር፥ የባሕርይ ህላዌ እንዳልሆነ ለማሳየት ሆነ ለመተርጐም የሚያስችል ምንም ምክንያት ወይም ፍለጋ የለም።

ጠንቅቀው ለማስረዳት በኃይለ ንባብ ችሎታ ባላቸውና በታወቁ መምህራን ዘንድ፥ ለ ባሕርይ ለሆነ፥ ለሕይወታዊ ህላዌ የተሰጠ ትርጓሜ እንዴት እንደሆነ አውሳብዮስ እግዚአብሔር ህላዌ ሲያስረዳ፥ የተናገረውን አቅርበን እንመልከት።

«እስመ ትርጓሜሃ ለህላዌ በኀበ መምህራን ነባብያን ዘበጥይቅና ውእቱ ህላዌ አሠር ለባሕርዩ:- የህላዌ ትርጓሜ ለባሕርዩ ፍለጋ «ዱካ» የሌለበት ህላዌ ነው ተብሎ ተገልጾአል። አውሳብዮስ መቅድመ ወንጌል ገጽ 25 በጥንታውያን መጻሕፍት ተመልከት።

በቅዳ. አትናቴዎስ:- ስለ እግዚአብሔር ህላዌ ሲናገር፥ «አልቦ አሠር ለህላዌሁ እሳተ መለኮት ውእቱ:- እሳተ መለኮት ሆኖ እያለ፣ ለህላዌው ፍለጋ «አሠር» ካለው ጋር አቀራረቡ ተመሳሳይ ሲሆን፣ እግዚኣብሔር በባሕርዩ ህልው ሆኖ ለህልውናው ፍለጋ የማይሻ ማለትን የሚያፈልቅ ገለጻ ነው።

መቅድመ ወንጌል ቅዳሴ አትናቴዎስ ገጽ 120 ቍጥር 155 አውሳብዮስ መቅ. ገጽ 25። እንግዲህ አሁን በምንናገርበት በዚሁ ርእሰ ነገር የህላዌ ትርጓሜ ህልውናው «ዱካ» ፍለጋ ወይም ምክንያት ሳይኖረው፥ በባሕርዩ ህልው የሆነ ማለት ግልጽ ነው።

ይህም ይታወቅ ዘንድ ራሱ ጌታ በቅዱስ ቃሉ የተናገረውን አቅርበን ለከታለን። አነ ቀዳማዊ ወአነ ደኃራዊ አልቦ ባዕድ አምላክ ዘእንበሌየ ወመኑ ዘከማየ:- እኔ መጀመሪያ ነኝ፤ እኔ መጨረሻም ነኝ፤ ከእኔ በቀር ሌላ ባዕድ የለም፤ እንደ እኔስ ያለ ማነው?»

ዳዊትም:- «መኑ ውእቱ አምላክ ዘእንበለ እግዚአብሔር ወመኑ ውእቱ እግዚአብሔር ዘእንበለ አምላክነ:- ከእግዚአብሔር በቀር አምላክ ማነው? ከአምላካችን መጠጊያ እግዚአብሔር ማነው?» ኢሳ. 44፥6-8። ም. 48፥12። 2ሳሙ. 32። መዝ. 17፥32። 1ሳሙ.7፥22። ዘዳግ. 4፥32። ኤር. 10፥10። ኢሳ. 9።

በዚሁ መሠረት:- «ኢኮነ ክልዔተ ወኢሠለስተ ወኢይትቄሰክ አላ አሐዱ ውእቱ ዘይነብር ለዓለም:- በአምላክነቱ ሁለት አይደለም፤ በመለኮቱም ሦስት አይደለም፤ አይጨመርበትም። ነገር ግን ለዘላለሙ ብቻውን የሚኖር አንድ ነው» ብሎ በሐዋርያት አመክንዮ ተገልጾአል። አመክንዮ ሃይ አበው ገጽ 27 ቍጥር 2።

www.ethiopianorthodox.org

ሊ.ቃውንትም:- በዚሁ እየተመሩ፥ «አልቦ እምቅድሜሁ ወአልቦ እምድኅሬሁ ከእርሱ አስቀድሞ ምንም ነገር አልነበረም ከእርሱ በኋላም ሌላ ባዕድ አይኖርም» ሲሉ አስታወቁ:- ቅዳሴ ዮሐ. አፈ. ወርቅ ገጽ 155 ቍጥር 5።

እንግዲያውስ ህላዌው አይመረመርም የማለት አባባል ከእርሱ አስቀድሞ የተገኘ ምንም ነገር አልነበረምና፤ ህላዌው በአንዳች ፍሊጋ «ዱካ» ወይም ምክንያት ከሌላ ባሕርይ አልተገኘም። ወይም ለህላዌው ሌላ ነገር ወይም ባሕርይ መነሻ አልሆነም አላስገኘውም ብሑተ ህሉና «ብቻውን የሚኖር» እንደሆነ ይኖራል ማለት ነው እንጂ የባሕርይ ህላዌ የለውም ለማለት ታስቦ የሚነገር አይደለም።

ርቱዐ ሃይማኖት:- «እስመ መለኮቱ ብሂል ህልዎቱ ብሂል እስመ ጽሑፍ በእንቲአሁ ከመ አልቦ አመ ኢሀሎ:- መለኮቱ ማለት በሕይወት ህልውና የሚኖር ማለት ነውና፤ ይኸውም ያልኖረበት ጊዜ እንደሌለ ስለ እርሱ ተጽፎአልና» ሲል አስረድቶአል።

ርቱዐ ሃይማኖት ያልታተመ ገጽ 3።

የባሕርዩ ህላዌ ቀዋሚ መሆኑን ለማስረዳት፥ «አልቦ አመ ኢሀሎ ወአልቦ አመ ኢሀለወ:- ቅዱስ ያሬድም:- አልቦ አመ ኢሀሎ ወአልቦ አመ ኢሀሎ ብሎአል፤ የሌለበት ጊዜ የለም፤ በሕይወት ህልው ያልሆነበትም ዘመን የለም እንደተባለው ሁሉ ነው»። ቅዳሴ ሰለሥቱ ምዕት ቍጥር 14። ድጓ ዘአስተምህሮ ቅድስት መገዘመ ዘሰንበት ሎቱ ስብሐት ከሚል ላይ፥

ዳሩ ግን ለባሕርዩ አስገኝ ወይም መነሻ ወይም ምክንያት የለውም። ወይም በሌላ አገላለጽ ያለ አስገኝ ያለምክንያት ሲኖር የኖረና የተገኘ ባሕርይ እርሱ ብቻ ነው። የገዛ ራሱ ለራሱ አስገኝ ሆኖ ለዘለዓለምነት ከዓለማት በፊት የኖረ ህልው ህላዌ ነው። ሚክ. 3፥6። 1ቆሮ. 8፥4፡6፡1 1ጢሞ. 6፥11፡16። መዝ. 101፥27።

ቅዱስ ያሬድም:- «አምላክ ፍጹም በህላዌሁ ዘሀሎ እምቅድመ ይትፈጠር ዓለም፤ ዓለም ሳይፈጠር የነበረ አምላክ በባሕርዩ ህላዌ ፍጹም ነው» ብሎአል። «ዘውእቱ ህልው ለሊሁ እምቅድመ ይትፈጠር ዓለም። ዓለም ከመፈጠሩ አስቀድሞ የነበረ አምላክ በህላዌው «በባሕርዩ» ፍጹም ነው»። ብሎ የባሕርዩ ህላዌ በህልውና ፍጹም መሆኑን በማያጠራጥር ገለጻ አስታውቆአል። ቅዳሴ ዮሐ. ወ. ነጐድጓድ ገጽ 70 ቍጥር 2።

ዮሐንስ አፈ ወርቅም:- በቅዳሴው:- በቅዳሴው ህልው ውእቱ በህላዌሁ፤ በህላዌው «በባሕርዩ» ህልው ነው ሲል፥ የእግዚአብሔር የባሕርዩን ህላዌ ቀዋሚ መሆኑን በሚገባ እያስረዳ ተናግሮአል። ቅዳ. ዮ. አ. ወ. ገጽ 155።

ምዕራፍ አሥራ ስድስት።

የአምላክነቱ ባሕርይ እንዴት ነው?

እንግዲህ የአምላክነቱ ባሕርይ ምን መሆኑን ለመረዳት በምንጠብቅበት ትምህርታዊ ደረጃ ላይ ለመድረስ በመቈናጠጥ ላይ ነን። እንዲህም ከሆነ እስከ አሁን የተነጋገርንበት ፍሬ ነገርና፤ ውጤት በሚሰጠን በፍሬ ነገር ጭብጥ ላይ ብናተኵር፤ ምን አልባት ተፈላጊውን መልስ ይገልጥልን ይሆናል።

እስከአሁን ስንነጋገርበት የነበረ ዋናው ፍሬ ነገርና ውጤቱም እንደሚከተለው ሆኖ ይገኛል።

ሀ. ከፍጡራን ወገን:- አንተ፥ አንተ ብቻህ እየተባለ በሰሚ ባለቤት አቋም፥ ወይም እርሱ፤ እርሱ እየተባለ በ3ኛ መደብ አቋም ሲነገር መገኘቱ፥ በገዛ ራሱም እኔ፥ እኔ ነኝ፤ ያለ፡ የሚኖር እርሱ እኔ ነኝ ማለቱ ተጠቃልሎ ባሕርዩን የሚያስገኝ ወይም ያስገኘ እርሱ ራሱ መሆኑን፥ የገዛ ራሱም የራሱ ባሕርይ መሆኑን የሚያስገነዝብ ማስረጃ ነው።

ለ. ይህም የገዛ ራሱ ለራሱ ባሕርይ መሆኑን፥ ባሕርዩንም የሚያስገኝና ከራሱ የተገኘ እርሱ ራሱ መሆኑን የሚያስገነዝብ የአኗኗሩ ህላዌ ያለ፥ የሚኖር፥ እኔ ነኝ፥ እያለ ተብሎ የሚጠራ ህላዌ መሆኑ ነው።

ማሳሰቢያ:-

ስለ እግዚአብሔር ህላዌ ሆነ፥ ባሕርይ ኩነት ሆነ፥ አካል ወይም ግብር ስንናገር የተገኘ አስገኘ እያልን የምንናገረው አነጋገር፥ አኗኗሩን በሚገልጽ ይዞታ መናገራችን ነው እንጂ፤ በኋላ ጊዜ እንደሚገኝና ከእርሱ በፊት ሌላ ቀዳሚ ነገር እንደነበረ፤ አድርገን ስናሳይ አይደለም። ይህን በጥንቃቄ ማስተዋል ይገባል።

ሐ. እኔ እኔ ነኝ፥ ያለ የሚኖር፥ እኔ ነኝ እያለ የሚናገርበት ስሙም በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በእስትንፋስነት ተገናዝቦ የሚገለጽ ሕይወተ ባሕርዩ ወይም በምሥጢር አባባል የባሕርይ ግብር ስም መሆኑ ነው።

እንግዲህ ስለ አምላካዊ ባሕርይ ለመረዳት በፈሪሀ እግዚአብሔርና በመንፈስ እንደቆምን፥ የዚህን ያህል ከተከታተልን፤ ለማወቅ ጕጕት የነበረው ጠያቂም በተከታተለው ሐተታዊ መግለጫ፤ አሁን:- የገዛ ራሱ ለራሱ ባሕርይ ሆኖ፥ ባሕርዩንም የሚያስገኝና ከባሕርዩም የሚገኝ ያው እርሱ ራሱ የባሕርይ ሕያውነቱ ህላዌ ሆኖ አግኝቶታል ለማለት እንችላለን።

«አ ዘበኀቤከ የዐርፍ ነጽሮተ ኩሎሙ ነባብያን:- አቤቱ ነባብያን ሁሉ ሰውና መላእክት ማየታቸውን ዓይነ ሕሊናቸውን የሚያሳርፉብህ ሆይ፥ አንድም የማየታቸው ማብቂያ አንተ የሆንህ» ሲል ዐረጋዊ መንፈሳዊ መናገሩ ይህንኑ ምሥጢር በሚመረምርበት ጊዜ መሆኑን መገንዘብ ያሻል። ዐረ. መን. ድርሳን 3 ገጽ 19።

ደግሞ ከወዲያ ወደዚህ ወደፍጡራን ይኸውም ሥርወ ምክንያት ወይም ጥንተ ምክንያት ለህላዌ ፍጥረታት በሆነበት ህላዌው:- የፈቃድ አበጋዝ የሆነ ህላዌው ስሙን እንዲነግረው፥ ለጠየቀው ሙሴና፤ እንደሙሴም ለመሆን ፈልገው በዚሁ አኳኋን ያገኙት ዘንድ ለፈለጉት ሁሉ:-

«አነ ውእቱ ዘሀሎ ወይሄሉ:- ያለ የሚኖር እኔ ነኝ። የምሆን እኔ ነኝ፤ የፊተኛው እኔ ነኝ። የኋለኛውም እኔ ነኝ፤ ስለ ራሴ ስለ እኔነቴ ስለ ስሜ የምሠራ እኔ ነኝ። ስሜም ይህ ነው»። በማለት ራሱን የምክንያት ድንጋግና መደምደሚያ አድርጎ በባሕርዩ ስም መተኪያ ተውላጠ ስም መግለጹን እንረዳለን። ዘጸአ. 3፥30። ም. 20፥5። ዘዳ. 32፥39፡40። ኢሳ. 48፥9-13።

ይህ ብቻ አይደለም። የገዛ ራሱ እኔ ነኝ ሲል ከገለጸው ስም ወዲያ አልፎ የሚገኝ፥ ሌላ ባሕርይ ወይም ሌላ አስገኝ ሆነ ምክንያት እንደሌለበት በማረጋገጥ:- ከእኔ በፊትም ... ማስታወቁን በማስተባበር አንድ ላይ ማሰብ ነው። ኢሳ.

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም በዚሁ ሁሉ ማስረጃ መሠረት:- ቅዱስ ጳውሎስ:- «ወከመዝ ይትአ ኃይሉ ወመለኮቱ ዘለዓለም:- ዘለዓለማዊ ኃይሉና፥ መለኮቱ እንዲህ ባለው ሁ ይታወቃልና» ያለው ተፈጽሞ ይገኛል። ሮሜ 1፥20።

ምዕራፍ አሥራ ሰባት።

ህላዌው ወይም ባሕርዩ አይመረመርም።

ህላዌው ወይም ባሕርዩ አይመረመርም የተባለበት ሌላ ምክንያት መኖሩን መግለ ተገቢ እንደሆነ ይሰማናል። ይኸውም የሰው አእምሮ ተመራምሮ ሊደርስበት ሊወስነው አይችልም። ማለት ይደክማል፥ ይሳነዋል ሲባል የሚነገር ነው።

ይህም ይታወቅ ዘንድ:- ባስልዮስ ዘቂሣርያ:- «እስመ ሕሊናነ የሐፅር ወይደክ አምአእምሮተ መለኮቱ ዘኢይትረከብ፤ ወቃልኒ ኢይክል ይክሥት ዘኢይክል ነጽሮ ሕሊና:- ሊገኝ ከማይቻል መለኮቱን ከማወቅ አሳባችን ያጥራል። ይደክማልም። ቃል ቢሆን አሳብ ሊያየው ያልቻለውን ሊገልጽ አይችልም»። ሲል ማስረጃ ሰጥቶበታል ይኸውም የፍጡራን ደካማነት የአእምሮአቸው ጠባብነት ባሕርዩን አይወስነውም ማለ ነው። ሃይ አበው ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 108 ቍጥር 3 ክፍል 3።

እንዲሁም በቅዳሴ አትናቴዎስ:- «ኢይትአመር እምኀበ ይወፅእ መለኮትከ፤ ወ ይትዔለድ ህላዌከ፤ ኢይጤየቅ እምኀበ ይውኅዝ መለኮትከ፤ ወኀበ ይደነግግ ህላዌከ ኢይበጽሖ ሕሊና ሰብእ ለቅድምናከ። መለኮትህ ከሚወጣበት ዘንድ አይታወቅም ህላዌህም የሚከማችበት አይታወቅም። መለኮትህ የሚፈልቅበት አይመረመርም ባሕርይህም የሚደነገግበት የሚወሰንበት አይመረመርም። ቅድምናህን ዘለዓለምነትህም የሰው አሳብ አይደርስበትም» ተብሎአል። ቅዳሴ አትናቴዎስ ገጽ 11 ቍጥር 108፤109።

በብዙ ሊቃውንት አብነትም ይህ አባባል መነገሩ ታውቆአል። ታዲያ ይህ አባባ ምን ማለት ነው? ምናልባትም ለባሕርዩ ፍለጋ ወይም መነሻ ይኖረው ይሆን? በሚ አስጊ ግምት ተነግሮ ይሆን? የለም። አይደለም። እንዲህ እንዳይመስለን መጠን ይገባናል። የዚህ አብነት አባባል በሰው አእምሮ ተመርምሮ አለመወሰኑን ወይም ባሕር ሊመረመር አለመቻሉን በማስገንዘብ፤ በቃለ አንክሮ በቃለ ተደሞ በፍርሃት በረዓ መገዛትን በመግለጽ መነገሩን ነው የሚያስረዳ። ኢዮብ 42፥2-6።

ቅዱስ ኤፍሬም:- «ናርምም እስመ ኢንክል ፈጽሞ ጥንቁቀ ነጊረ በእንተ ዕበዩ። ስለ ታላቅነቱ ጠንቅቆ ለመናገር አይቻለንምና፤ ዝም እንበል» ብሎአል። ውዳ. ማር. ዘሠሉስ ሶፋር የተባለ ናዕማታዊ የኢዮብ ጓደኛ:- ሁሉን የሚችል የአምላክን መጨረ ታገኛለህን? ከሰማይ ከፍ ከፍ ይላል ምን ታደርጋለህ? ከሲኦልም እርሱ ይጠልቃ ምን ታውቃለህ? አለ። ኢዮብ 11፥7፤8።

ቡዛዊው ኤሊሁም:- በእግዚአብሔር ዘንድ የሚያስፈራ ግርማ አለ፤ እግዚአብሔርን እንመረምረው ዘንድ አንችልም አለ። ኢዮብ 37፥22፤23። ም. 36፥26። መዝ. 140፥3።

በቅዳሴ ሠለስቱ ምእትም ወኢመኑሂ ሐሊዮ ወአዕሚቆ ኢይክል ረኪበ ህላዌሁ ሙኒ ተለዐለ እስከ ሰማያት:- ማንም ቢሆን እስከ ሰማያት ቢወጣም አስቦና ጠልቆ ባሕርዩን ያገኝ ዘንድ አይችልም የተባለውን እዚሁ ላይ በድጋሚ እናስታውስ:- ኢይትዐወቅ ህላዌሁ እስመ ሥዉር ውእቱ። ባሕርዩ የተሠወረ ነውና፤ አይመረመርም፤ አይታወቅም፤ ቅዳሴ ዘሠለስቱ ምዕት ገጽ 96 ቍጥር 21 ቍጥር 25።

ስለዚህ ተወጣም ተወረደም:- የፍጡር አእምሮ እዚሁ ድንጋግ ላይ ደርሶ ምን ረቅ ምን ይጠልቅ እያለ በአንክሮ በተደሞ መመለስ እንጂ፤ ከዚህ አልፎ ለመሄድ እንደማይቻለው ግልጽ ነው።

ምዕራፍ አሥራ ስምንት።

የምርመራ ጉዞ እልባት፤ በቤተ ክርስቲያን።

አሁን ደግሞ:- ወደዚያ ያለው ጉዞስ እስከዚህ ደርሶ ተገታ፤ እምን ላይ ቆመ? የጉዞው ተጓዥ እልባት ምንድን ነው? የሚል ጥያቄ ይኖራል።

የነገሩ መቆሚያና የጉዞው ተጓዥ እልባቱ:- አንተሰ አንተ ክመ እምትካት ወእስከ ለዓለም አንተ ክመ:- አንተ ግን እንዲሁ አንተ ነህ:- ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም እንዲሁ አንተ ነህ ማለት ነዋ። መዝ. 91/92/፥8። ም. 101/102/፥27።

እንዲሁም:- «አንተ ለሊከ ተአምር ህላዌከ፤ ወአንተ ለሊከ ትጠይቅ መለኮተከ:- አንተው ራስህ ህላዌህን ታውቃለህ፤ ባሕርይህንም «መለኮትህንም» አንተው ራስህ ትመረምራለህ በማለት መርበትበት ነው»። ቅዳሴ ዮሐ. ወል ነጐድ ገጽ 70 ቍጥር 6።

ከዚህም ጋር ቅዱስ ያሬድ:- «ውእቱሰ ለሊሁ የአምር መለኮቶ:- እርሱ ራሱ ግን መለኮቱን ያውቃል»። ሲል እየዘመረ መመለሱን፥ አብነት አድርጎ መከተል ነው። ጾመ ድጓ ዘቅዳም ሥዑር ዕዝል ቅዳሴ ዮሐ. ወ. ነጐ. ገጽ 70 ቍጥር 5።

እነዚህ አበው የተከተሉትን ሁኔታ ከተመለከትን ዘንዳ፥ ምን ጊዜም ቢሆን የጉዞው እልባት ወይም የመመለሱ ምርመራ ውጤት እንደየሰው አገላለጽ በተለያየ አነጋገር ይቅረብ እንጂ፤ ከዚሁ መሠረት ተናዋጭ አይደለም። ለምሳሌ:- አንዱ መርማሪ:- «ግልቡብ ውእቱ በነደ እሳት። በነደ እሳት የተከናነበ ነው ካለ በኋላ፥ ወዲያውኑ ተመልሶ ነደ እሳትሰ ለሊሁ ውእቱ:- ነደ እሳት ግን ያው እርሱ ራሱ ነው» ሲል ሕሊናዊ እርምጃውን አረመ። ቅዳሴ ዘህርያቆስ ገጽ 86 ቍጥር 53።

ነቢዩ ኢሳይያስ በእውነት አንተ ራስህን የምትሠውር አምላክ ነህ ብሎ እንደገለጸው ሁሉ፥ ሊቃውንት ተናግረዋል። ኢሳ. 45፥15።

አንዱም:- «ክዱን ብከ ዕበይከ ወሥውር ብከ ኃይልከ፤ ለሊከ ብከ አንጦላዕከ ኢያከ፤ ወአንተ ብከ ለሊከ ተከደንከ:- ታላቅነትህ በራስህ የተሸፈነ ነው። ኃይልህም በራስህ የተሠወረ ነው። አንተው ራስህ በራስህ ራስህን ጋረድህ። አንተም ራስህ በራስህ ተከደንህ» ሲል አከተመ። ቅዳሴ ዮሐ. ወ. ነጐ. ገጽ 70 ቍጥር 8።

www.ethiopianorthodox.org

አንዱ ኢትዮጰያዊ ሊቅ ግን በማጠቃለል:- እስመ እንዘ ይትነባዕ በርእሰ ይትነባዕ፤ ወእንዘ ይትከሠት በርእሱ ይትከሠት። ሲሠወር በራሱ ይሠወራልና ሲገለጥም በራሱ ይገለጣልና ሲሉ የመቍረጫ ቃል ሰጡ። ሥነ. ፍጥ. ዘዐ. ሰ. ከ. ገጽ 1።

እነሆም የጉዞው ምርመራ እልባት ወይም ቃጥቶ የመመለሱም ውጤት ይኸው አይደለምን? ይኸው እስከዚህ ማወቅ እምነት ነው። እምነትም ማለት ማረፍ ነው።

ዐረጋዊ መንፈሳዊ:- «ኦ ዘበነቤከ የዐርፍ ነጽሮተ ኵሎሙ ነባብያን፤ አቤት ነባብያን የሆኑ መላእክትና ሰዎች ሁሉ ማየታቸውን የሚያሳርፉብህ ሆይ፥ ማየታቸው በአንተ የተፈጸመብህ ያከተመብህ ሆይ፥ አላለምን?» ዐረጋዊ መንፈሳዊ:- ድርሳ ጸሎት ገጽ 19።

ከመ ለቢወነ ብከ ናዕርፍ በማኅደረ ሕይወት:- አስተውለን በአንተ የሕይወት ማኅደር በሆንህ እናርፍብህ ዘንድ እንወድስሃለን። ኪዳን ዘመንፈቀ ሌሊት «ንሴብሖ ለከ እግዚኦ»። መጽሐፈ ቅዳሴ:- 1951 ዓ.ም. በአባ ቴዎፍሎስ ጳጳስ ዘሐረርጌ በብላታ መርስዔ ኀወ.ቂ. የታተመ ተመልከት።

ይህ ዓይነቱ የነባብያን ጉዞ በቤተ ክርስቲያን ያደጉና የተማሩ ሰዎች ቃጥተው መታገዳቸውን ያስታወቁበት የአንክሮ ማክተሚያ ሆኖአል።

ዐረጋዊ መንፈሳዊ ስለዚህ፥ «አህ ምንትኑ እብል ይዕዜ ናሁ ተከድነ ሕሊናየ እምተደሞ ወስዕንኩ ኃሊፈ፤ የማንየ ደክመ እምጽሒፍ፤ ተከላእኩ እምሐዊር በአዕጋረ ብርዕ። እህህ ዛሬ ምን እላለሁ? እነሆም ሕሊናየ ከመደነቅ የተነሣ በዝምታ ተሸፈነ ለማለፍ ተሳነኝ፤ ቀኝ እጄ ከመጻፍ ደከመ። በብዕር እግሮች ከመሄድም ተከለከልሁ»። እያለ በአንክሮ ላይ ብቻ ቆሞአል። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ገጽ 271።

<u>የአሕዛብ ምክንያታዊ ጉዞ።</u>

የዚሁ ትርኢታዊ ውጤት በአሕዛብ ዘንድስ እንዴት ይሆን? እስቲ ለእግረ መንገዳችን አሕዛብ በሥነ ፍጥረት ምርመራ ያላቸውን ድርሻና የሚያበረክቱትን ውጤት እንዴት እንደሆነ እንይ።

ቅዱስ ጳውሎስ ለአሕዛብ የተከፈተላቸውን የምሥጢረ ቴዎሎጊያን በር ሲያወሳ ቀጥሎ ያለውን ትምህርት አቅርቦልን ይገኛል።

«ወዘኢያስተርኢ እግዚአብሔር እምፍጥረተ ዓለም ይትዐወቅ በፍጥረቱ፥ በሐልዮ ወበአእምሮ ወከመዝ ይትአመር ኃይሉ ወመለኮቱ ዘለዓለም:-» ዕብ. 3፥4። ሮሜ 1፥20። ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ የማይታይ እግዚአብሔር በማሰብና በመመርመር በፍጥረቱ ይታወቃል። ሮሜ 1፥19፤20። የሐዋ. 17፥23-36። ዕብ. 3፥4። ም. 11፥3።

አሕዛብ በሥነ ፍጥረት ሲመራመሩ ፍጥረታት ሁሉ፥ ከራሳቸው በሚያሳዩት ወይም በሚጠቀሙት ፍለጋ ሆነ ምክንያት ተቀስቅሰው ወይም ተነሣሥተው ሲከተሉ፤ ፍጻሜ አመክንዮ ወደ ሆነው ወደ አንድ ህላዌ ተመርተው ባበቁ ጊዜ፤ ምን እንደሚሉ መገንዘብ፥ ስንናገርበት ከቈየን ምሥጢረ ቴዎሎጊያ ትምህርት ጋር፥ አብሮ የሚሄድ ማስረጃ ነው።

ዳዊት አሕዛብን ጠቅሶ ሲያበቃ:- «ወያእምሩ ስመከ እግዚእ ከመ አንተ እግዚአብሔር አምላክ ባሕቲትከ ልዑል ዲበ ኵሉ ምድር:- አሕዛብ በምድር ሁሉ ላይ አንተ ብቻህ ልዑል እንደሆንህና እግዚአብሔር አምላክ እንደሆንህ ስምህን ይወቁ» እንዳለው ሁሉ አንተ አንተ እግዚአብሔር ብቻህ በማለት የባሕርይ ስሙን መተኪያ ወይም «ልዋጭ» ተውላጠ ስም በማድረግ ይጠሩታል። መዝ. 82፥18።

ደግሞ እርሱ፥ እርሱም እያሉ ቢናገሩም ምሥጢሩ አንድ ነውና፤ ህላዌውን በዚሁ ይጠሩታል። ለማስረጃ ያህል ከአሕዛብ መካከል በመጽሐፍ ቅዱስ ተጠቅሰው የምናገኛቸው ናቡከደነፆር ዳርዮስ ስለ እግዚአብሔር ህላዌ ምን ብለው እንደተናገሩ በንጠትስ ማለፊያ ነው።

የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር:- እኔ ናቡከደነፆር ዓይኔን ወደ ሰማይ አነሣሁ፤ ልዑልንም ባረክሁ፤ የዘለዓለሙንም ሕያው አመሰገንሁ፤ አከበርሁትም፤ ግዛቱ የዘለዓለም ግዛት ናትና፤ መንግሥቱም ለልጅ ልጅ ነው አለ። ዳን. 4፥34፥35።

የሜዶን ንጉሥ ዳርዮስም:- እርሱ ሕያው አምላክ ለዘለዓለም የሚኖር ነውና፤ ግዛቱም አይለወጥም፤ ችሎቱም እስከ ዘለዓለም ድረስ ይኖራል አለ። ዳንኤ. 6፥26። ተመሳሳዩም እነሆ:- መዝ. 101፥12፥25፥27።

ስለዚህ ነቢዩ ኤርምያስ:- እንዳንተ የለምና አቤቱ አንተ ታላቅ ነህ። ስምህም በኃይል ታላቅ ነው። ማነው የማይፈራህ፤ የአሕዛብ ንጉሥ ሆይ፤ አንተን መፍራት ይገባልና በአሕዛብ ጠቢባን ሁሉ መካከል በመንግሥታቸው ሁሉ እንዳንተ የለምና ሲል፤ አሕዛብ በድርሻቸው የሚያበረክቱትን የፍጻሜ አመክንዮ ውጤትን ገልጾአል። ኤር. 10፥6፥7። ቍጥር 10፥16።

እነሆም:- ባየነው መረጃ መሠረት ሰዎች ከወዲህ ወደዚያ ማለት ሥርወ ምክንያት ለህላዌ ፍጥረት ወደሆነው የምርመራ ጉዞ በሚያደርጉበት ጊዜ፤ ፍጻሜ አመክንዮ ከሆነላቸው ባሕርይ አልፈው እንዳይሄዱ፤ ወደፊት ከመራመድ በተገታ ሕሊናዊ እርምጃቸው ታርመው መክተሚያ የሚያደርጉት ይህንኑ የአንክሮ አጠራር ነው። ወኢይክሉ አእምሮቶ ኵሉ ፍጥረት ዘመልዕለት ወዘመትሕት። ስኑቱዩ ገጽ 506 ቍጥር 13። የላይኞቹም የታችኞቹም ፍጥረቶች ሁሉ ሊያውቁት አይችሉም።

«ወአልቦ ምንትኒ ዘይመስሎ ለፈጣሪ በውስተ ኵሉ ፍጡራን ዘይትሌዐል እምንባብ ወኢይትከሀል ተሐትቶ በእንቲአሁ። ከፍጡራን ሁሉ ፈጣሪን የሚመስለው የለም። ከመናገር ሁሉ በላይ ነው። ስለ እርሱም ለማተት አይቻልም»። ስኑቱዩ ሃይ አበ ገጽ 506 ቍጥር 13።

የጠያቂው ምሥጢራዊ ፍላጎት ለሙሴ በቂ መልስ አልተሰጠውም በሚል ሙጠይቃዊ አሳብ ውስጥ ቢሸፈንም፤ ዓላማው ምናልባት ለእግዚአብሔር ባሕርይ መነሻ ወይም ምክንያት ይኖረው እንደሆነና መነሻ ወይም ምክንያት የሚኖረው ሆኖ ከተገኘ፤ አስገኚውን ወይም አኳኙን የባሕርይን ስም ለማወቅ ጉጉት በተመላ መከታተልና ፈሊጥ ላይ ያረፈ ኖሮአል እንበል።

ታዲያ እኮ፥ መልሱ በአምላካዊ ህላዌ ላይ ፍለጋና ምክንያት እንዲያገኝ ለሚያደባ ሽማቂ ፍላጎት በሚያመች መንገድ በኩል ሊመጣለት የሚችል አልሆነም።

ስለዚህ:- ጠያቂው በቀረበለት ሐተታዊ ማስረጃና በተከተለው ምርመራ ዞሮ ዞሮ በጉዞው ማብቂያ አፋፍ ያገኘው መልስ ያንኑ ቅድም ጥሎት ያለፈውን ለሙሴ የተነገረ የባሕርየ ግብሩን የሚገልጽበት የሕይወትነቱ ስም ሆኖ በማግኘቱ በዝምታ ተውጦአል።

ዞሮ ዞሮ የተገኘው፥ ያ የባሕርይ ግብር የሚገልጥ ወይም ገላጭ የሆነ የሕይወት ባሕርዩ ስም ነው፤ ብለን ስንናገርም፤ መቼም መክተሚያው አንክሮ በሆነ ቃጥተን

www.ethiopianorthodox.org

በተመለስንበት የጉዞአችን ውጤት ምን እንደሆነ ተገንዝበናል። ለጠያቂው አሳ… በሚቀርብ አመች መንገድ ለመግለጽ ያህል መናገራችን መሆኑን ነገሩን የተመለከ… ተመልካች ያውቀዋል። ከዚህ በተቀር ግን ጠያቂው ፈቃደኛ ሆኖ በቅጥንተ ሕሊ… ከመረመረው፣ ይኸው የሕያውነት ስም ለባሕርይ ግብር፣ ባሕርይ ግብር መግለጫ ብለ… በሁለቱም አጠራር ቢጠራው፣ የሚቻል መሆኑን ሳናሳይ አናልፍም።

<u>ባሕርይ ሲባል ምን ማለት ስለ መሆኑ።</u>

ባሕርይ ህላዌ መለኮት ያልተፈጠረ የማይመረመር የማይታወቅ ኅቡዕ ረቂ… ቅድስት ሥላሴን አንድ የሚያደርግ የፈጣሪ ባሕርይ አምላክነት ሲሉ፣ አለቃ ደስ… በአማርኛ መዝገበ ቃላት መጽሐፋቸው ገልጽውታል።

አለቃ ደስታ ተክለ ወልድ አዲስ የአማርኛ መዝገበ ቃላት ገጽ 162።

ማስገንዘቢያ፡- በዐለመ መንፈስ ባሕርይ ሲባል ወይም የባሕርይ ይ… የእግዚአብሔር ከሆነ፣ በሕይወት ዘለዓለማዊ ህልዎቱ ነው። ለፍጡራን መላእክት… መናፍስት ከሆነ ግን፣ የመገኘቱ ወይም የመፈጠር ጥንተ አቅዋም ነው።

ባሕርይ የነገር ሁሉ ሥር መሠረት ምንጭ መውጫ፣ መፍለቂያ፣ መገኛ፣ ጠባይ… ህላዌ ክዋኔ ኪዳ. ወልድ ክፍሌ መ/ሰዋስው ወግሥ ገጽ 269።

ይህንም ለመረዳት ይቻል ዘንድ ለባሕርዩ መነሻ ወይም ምክንያት በማይኖርበ… የገዛ ራሱ ለራሱ ባሕርይ መሆኑን፣ ባሕርዩም ለራሱ ነዋሪ አስገኝና ከራሱ የተገኘ… ያለ፣ ነዋሪ የሆነ ያው የባሕርይ ሕይወትነቱ መሆኑን፣ አትኩሮ በቅድሚያ መመልከ… ነው። መሠረተ ምሥጢሩ በዚህ ሁኔታ ከታወቀ፣ ዝርዝር ሁናቴው በሚከተለው… አቀራረብ ይታያል።

1ኛ፣ የባሕርይ ሕይወትነቱ ራሱ ከባሕርዩ የተገኘ ያለ ነው። በሚል በብሂላዊ… የአፈታት ሚሥጢር የተነገረ እንደሆነም፣ ይህን የባሕርይ ሕይወትነቱን ባሕርይ ቢሉ… በአግባቡ ያስኬዳል።

ይህም ያስኬዳል የማለት አባባል፣ በቅዱሳት መጻሕፍት ፅንዕና የትምህርተ… መለኮት ሊቃውንት አብነታዊ አባባል ሆኖ፣ እየተደገፈ ሲሠራበት የኖረ ነው እንጂ… ያሰኛል ብለን አሁን የምንሰጠው ሰብአዊ አስተያየትና አዲስ የፈጠራ አሳብ አይደለም… ለመረዳትም ያህል፡-

እነሆም፡- «አነ ውእቱ ዘሀሎ ወይሄሉ፡- ያለ የሚኖር እርሱ እኔ ነኝ፣ የምሆን እርሱ እኔ ነኝ»። ዘጸአ. 3፥15። ከሊቃውንትም፡- ህልው በህላዌሁ፡- እርሱ በባሕርዩ… ህልው ነው። ቅዳሴ ዮሐ. አፈወርቅ ገጽ 155 ቍጥር 5። እንዲሁም፡- ህላዌሁ… ዘእምዚአሁ። ህላዌው ወይም ባሕርዩ ከራሱ ነው። ተብሎ በምዕላድ የተነገረው… የቅዱሳት መጻሕፍትና የቤተ ክርስቲያን አበው አባባል ለዚሁ ገለጻ ምዕግድ መሆኑን… መገንዘብ ይጠቅማል።

በሌላ አቀራረብ ደግሞ በቅዳሴ ዮሐንስ ወልደ ነጐድጓድ፡- «ዘውእቱ ህልው… ለሊሁ እምቅድመ ይትፈጠር ዓለም ወይሄሉ እስከ ለዓለም።» እርሱ ራሱ ህልው የሆነ ዓለም ሳይፈጠር የነበረ፣ ለዘለዓለም የሚኖር ነው ተብሎአል። ቅዳሴ ዮሐ. ወ. ነጐ. 27 ቍጥር 3።

«ክዱን ብከ ዕበይከ፣ ወሥዉር ብከ ኃይልከ፣ ለሊከ ብከ አንጦላዕከ ኪያከ፣ ወአንተ ብከ ለሊከ ተከደንከ፡- ገናንነትህ በአንተ የተሠወረ ነው፣ ኃይልህም በአንተ

…ሠወረ ነው፤ አንተ ራስህን በአንተ ሠወርህ። ራስህን በራስህ ሠወርህ»። ቅዳሴ ዮሐ. …ነጐ. ገጽ 70 ቍጥር 5፥8። በቅዳሴ ዮሐ. ወ.ነጐ. አንተ ለሊከ ተአምር …ለሊከ፡- አንተ ብቻ ራስህን ታውቃለህ። ገጽ 70 ቍጥር 5።

ከቅዱሳት መጻሕፍት ከየሊቃውንቱ መጻሕፍት እንደዚህ ባለው አቀራረብ ተጽፎ …ሚገኘውን አብነታዊ አባባል ባለመረዳት እንዳንቸገር፣ ለትምህርት ጥራት ያህል፣ …ሩን በየመልኩ ለማቅረብ ሞክረናል።

መሠረታዊ አቋሙን ብንመረምር ግን በዚያው ቢሉ በዚህ፣ የነገሩ ሥር አንድ …ኛ ነው የምናገኘው። ይኸውም፡- የባሕርይ ግብር መግለጫ አድርገን የወሰድነው …ርሱ ራሱ ከተሰኘ የባሕርይ ሕይወትነት መገኘቱ «መኖሩ» የተነገረለት ባሕርይ መሆኑ …ታወቀ፣ እንዲሁም ጽሩየ ባሕርይ ወይም ዓይነታ ባሕርይ አድርገን የወሰድነውም …ርሱ ራሱ የተሰኘው የባሕርይ ሕይወትነት መሆኑ ከታወቀ፣ ዞሮ ዞሮ ያው ከአእምሮ …ሉ የሚመጥቅ በዘለዓለማዊነት ጽንዕ የሚኖር አንድ ሊሉየ ባሕርይ ሕይወትነት ወይም …ሉቱ ህሉና የሆነ ልዩ በሆነ አቅዋም ያለ፣ ህላዌ መለኮት ሆኖ ከመታየት በቀር፣ …ዕድ ነገር ሲጨመርበት ወይም ሌላ ምንም ነገር ሲሆን አለመገኘቱ ነው።

ምናልባት የባሕርይ ሕይወትነቱ ራሱ ከባሕርዩ የተገኘ ነው በሚል በምሥጢር …ብሂል አፈታት ተወስዶ የባሕርዩ ግብር በመባሉ፣ ግልጽ ሆኖ ያልተብራራለት ሰው …ኖር እንደሆን፣ ከላይ በተለየ አገላለጽ የቀረበውን መግለጫ እንደሚከተለው …መልከት፡-

አዎን፣ የባሕርይ ሕይወትነቱ የባሕርይ ግብር ሲባል፣ ግር ያሰኝ ይሆናል። ሆኖም …ህ ዓይነቱ ግብር ተብሎ በሚነገርበት ጊዜ፣ የኩነታት ግብር የኩነታት ህልውና ግብር …ደርጎ መነገሩ፣ በቅድሚያ መገንዘብ የሚያሻ ነው።

በዚህ ጊዜ ግብር ተብሎ ቢወሰድም፣ በኩነታት ልብ ቃል እስትንፋስ ተዋሕዶ …አንድ ሕይወት ባሕርይ አቋም ሲታይ እንጂ፣ ኩነታቱ ልብ ቃል እስትንፋስም …ገኙተው፣ ከዚያ በኋላ ሕይወተ ባሕርዩን እንደመጣለት ታስቦ የባሕርይ ግብር …ተባለና የሚነገር አይደለምና፣ ይህን አባባል አጥርቶ ማወቅ ይገባል።

ራሱ ሕይወት የሆነ፣ በሕይወቱም ራሱ ሕያው የሆነ፣ የገዛ ራሱ ባሕርይና …ባሕርይ ህላዌ ነው። ሕይወተ ባሕርዩን የኩነታቱ ልብ ቃል እስትንፋስ ተዋሕዶ ቅድም …ከተል ሳይኖርባቸው በዘለዓለማዊነት ተተካክለው በአንዲት ቅድምና የኖሩ ናቸውና። ሕይወተ ባሕርዩ ዘለዓለማዊ በሆነ በኩነታት ተዋሕዶ ወይም በኩነታት ህልውና …ዘለዓለም እንደሆነ ሁሉ፡- የኩነታቱ ህልውናም በሕይወተ ባሕርዩ ከዘለዓለም ናቸው።

እንግዲህ ይህ በዚህ እንዳለ፡- በብሂላዊ አፈታት ረገድ የሕይወተ ባሕርዩ ህላዌ «አቋም» በኩነታቱ ተዋሕዶ ወይም ህልውና ወደመሆኑ ስናተኩር፣ የኩነታቱ ህልውና …ይም ተዋሕዶ፡- ርእሰ ሕይወት፣ ነቅዐ ሕይወት፣ ሥርወ ሕይወት፣ የሕይወት ራስ፣ ሕይወትን የሚያመነጭ፣ የሕይወት ሥር የሚሆን ተብለው በሚነበቡ በቅዱሳት …መጻሕፍት ጥቅሶች መሠረት ሕይወተ ባሕርዩ በኩነታት ግብር አቋም እንደመተርጐሙ፣ የኩነታት ግብርን የባሕርይ ግብር ስለማለት ያህል፣ የባሕርይ ግብር እንላለን። ይኸውም የኩነታት ግብር የህልውና አቋም መሆኑን በማየትና ባለመሆንንት ነው። ኤር. 17፥13። ም. 2፥13። መዝ. 35፥9። 1ጢሞ. 6፥16።

ኩነታት ያልተደመሩት የኩነታቱ ተዋሕዶ ወይም የኩነታት ህልውናውም፣ ራስ… ህልውናው የባሕርየ ሕይወት ህላዌ እንደሆነ በምናስብበት ጊዜ፣ ደግሞ በሕይወት ያለና የሚኖር ወይም በቁሙ ሕይወት እያሉ በተገኘ በቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅሶች

www.ethiopianorthodox.org

መሠረት፥ ሕይወተ ባሕርዩ ዘለዓለማዊ ባሕርይ ሆኖ፥ በመታየቱና በመገኘቱ መ
ዘለዓለማዊ ባሕርይ እንላለን። ዘጸአ. 3፥14።

ምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ።

የብሑት ህሉና ሕይወት ወይም ህላዌ መገለጽ መታወቂያና ግብር።

እስከዚህ በተከታተልነው ትምህርት ከአእምሮ ሁሉ የሚመጥቅ በዘለዓለማዊ ጽን የሚኖር አንድ ልዑል «ሊሉየ» ባሕርይ ሕይወትን ወይም ብሑት ህሉና «ብቻው ነዋሪ የሆነ» አንድ ህላዌ መለኮትን በትምህርቱ መንፈስ ለማየት ከበቃን፤ አሁን ያ ለሕይወትነቱ ወይም ብሑተ ህሉና ለሆነ ህላዌ መለኮቱ መገለጽ መታወቂያው አጠቃሎ የሚያሳይ ስም ለማግኘት እንሻ ይሆናል። ስለዚህም ተለይቶ እንዲታወ የሚያደርግ መለዮው ወይም መታወቂያው ምንድን ነው? ብለን እንጠይቅ ዘንድ ራስ ይመራናል።

በህሉናው ብቸኛ ስለሆነ ህላዌ ባሕርይ መጠሪያ ስለሚሆኑ ስሞች እውን ሊለ «ልዩ» ባሕርይ፤ በሕይወት ብሑተ ህሉና ህሉናው ብቸኛ ለሆነ ህላዌ ገላጭ ሆኖ ለይቶ የሚያሳውቅ ስም ይኖር ይሆን?

ከመጠይቃዊው ርእሰ ነገር የተመለከተውን አሳብ በምንከታተልበት ጊዜ፤ ሊ ዮሐንስ አፈወርቅ፡- ጳውሎስ ከተናገረው ዕበይና ስብሐት ታላቅነትና ምስጋ የተባሉትን ቃላት ጠቅሶ አቋማቸውን ሲመረምር፤ «እስመ ሶበ ኢረከበ ስመ ዘይኤም ኀበ ባሕርይሁ ብህለ በዝንቱ አስማት። እስመ ዕበይ ወስብሐት ኢይኤምሩ ኀበ ውእ ስም ዘፈቀደ ይዝክር ወባሕቱ ስዕነ ረኪቦቶ።»

ወደ ባሕርዩ የሚያመለክት ስምን ባላገኘ ጊዜ፤ በእነዚህ ስሞች ተናገረ ታላቅነትና ክብር ሊያወሳው ወደፈቀደው ወደዚህ ስም የሚያመለክቱ አይደሉምና ነገር ግን ሊያገኘው አልቻለም። ካለው፤ ጠቅሰን አቅርበነው የነበረውን እናስታውሳለን ይልቁንም፡- «እወ ካዕበ ወኢ.ዝ ስም ዘውእቱ ብሂለ እግዚአብሔር ኢይኤምር ኀበ ውእቱ ባሕርይ። አዎን፥ ይህም ስም እርሱም «እግዚአብሔር» የማለት ስም፥ ወደዚህ ባሕርይ አያመለክትም። ወፍጹመ ኢይትከሃል ይርከቡ ስም ለዝኩ ባሕርይ፡- በፍጹም አካቶ የዚሁ የባሕርይ ስም ያገኙት ዘንድ አይቻልም»። ማለቱ ይታወሰናል። ሐዋርያው በዕብ. 1፥3። ክብር ታላቅነት ያለውን ጠቅሶ ሲተረጉም ድርሳን ዘዮ. አ. 2 ገጽ 39።

ወደ ባሕርዩ የሚያመለክት ስምን ባላገኘ ጊዜ፤ ታላቅነትና ክብር በሚባሉ ስሞች በመናገር ተጠቀመ። ታላቅነትና ክብር ሊያወሳው ወደ ፈቀደው ስም የሚያመለክ አይደሉምና። ከዚህም የተነሣ ይህን ስም ሊያገኘው አልቻለም። የዚህን ስም ለማግኘት ፈጽሞ አይቻልምና በማለት አብራርቶአል።

አዎን፥ ሐዋርያው ሊያወሳው የፈለገ ባሕርየ እግዚአብሔርን ሲሆን፥ ለባሕርየ እግዚአብሔር መግለጫ የሚሆን ስም አላገኘም። ለባሕርየ እግዚአብሔር መጠሪያ የሚሆን ስም አይገኝምና። ይሁን እንጂ ሐዋርያው ባሕርየ እግዚአብሔርን የሚገልጥ ስምን ባላገኘ ጊዜ፥ ባሕርየ እግዚአብሔር ሊያወሳ በፈቀደበት ስፍራ በዝምታ አላለፈውም። ስለባሕርዩ ሊገልጸው የሚገባውን አልዘለለውም። ነገር ግን ባሕር

ሔርን ቀጥታ ሊገልጹ ባይቻላቸውም እንኳ ሊያሳዩ ይችላሉና «ታላቅነትና
በሚባሉ ስሞች ሊናገር ችሎአል። ዮሐንስ አፈወርቅም ሊያስረዳ የፈለገው
ነው።

እንግዲህ ጠያቂው የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎችና የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ግብር መጠሪያ የሆነ መለኮትን፥ ፈጽሞ ሊገኝና ሊታወቅ አይቻልም ሲባል ባሕርየ እግዚአብሔር፥ መለኮት ይሉ ዘንድ ያስቻላቸው አብነታዊ ድንጋጌ ከምን ው ነው? ብሎ ለጠየቀው ጥያቄ መልሱን ከዚህ ገለጸ እንደሚያገኝ ጠርም።

ከንያቱም ሐዋርያው ስሙ ሊገኝ አይቻልም፥ ለተባለው ባሕርየ እግዚአብሔር፤ ትና ክብር በሚባሉ ስሞች ተጠቅሞ፥ የባሕርየ እግዚአብሔር መግለጫ ው የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንትም በሐዋርያው አብነታዊ ተመርሆ መሠረት፥ ህላዌያት የአሰያየም ምድብ የእግዚአብሔር ግብረ ባሕርይ መጠሪያ የሆነ፥ በሚል ስም ሊገኝ አይቻልም ሲባል የነበረ ባሕርየ እግዚአብሔርን፥ መለኮት ቢጠሩበት የሚችሉ መሆናቸውን ያያልና ነው።

ጉዳዩ እንዲህ ከሆነ፤ ሊሉየ ባሕርይ በሆነ በሕይወት ብሑተ ህሉና ብቸኛ» ለሆነ ህላዌው ገላጭ ሆኖና ለይቶ የሚያሳውቅ ስም፥ በመጽሐፍ ከተጠራባቸው ስሞች አይገኝም ማለት ነዋ!

አዎን፤ ዮሐንስ አፈወርቅ የዚህ የባሕርየ እግዚአብሔር ስም ፈጽሞ ለማግኘት ልም ያለውን መቻም አንዘነጋም። ይህንም በጽናቱ እንዳለ በጥንቃቄ እያሰላሰለን፤ ራሳችን ደግሞ በመጽሐፍ ቅዱስ የልዑል እግዚአብሔር ስም ተጠቅሶባቸው ኘችው ክፍሎች የተለያዩ ስሞችን አቅርበን አቋማቸውን ብንመረምር፤ መችም ነውና፤ ከነውር እንደማይቈጠርብን እናውቃለን።

እንግዲህ ምናልባት እነዚህን ስሞች በስመ ህላዌያት ደረጃ የባሕርየ ግዚአብሔርን ስም ለመግለጽ የሚያበቃ አቋም ይኖራቸው እንደሆን ልከታቸው። የየራሳቸው አቋም ምን እንደሆነ ገልጸው ሳያሳውቁ አይቀሩምና፤ ት ችግር አያመጣም።

እነሆም በመጽሐፍ ቅዱስ የተነገሩ የእግዚአብሔር ስሞች ከግዕዝ ከአማርኛ ሚከተለው ቀርበዋል።

1፤ ኤልሻዳይ፡- ሁሉን የሚችል ሁሉን የሚይዝ፥ እግዚአብሔር ዘፍጥ. 17፥1፤2።
2፤ ይሆዋህ፡- ያህያ ዘጸአት. 6፥2፤3።
3፤ አዶናይ፡- ጌታ እግዚአብሔር ሕዝ. 20፥49።
4፤ እግዚአብሔር አምላክ ዘፍጥ. 2፥4።
5፤ አምላክ፡- ኤሎሄ ማቴ. 27፥46።
6፤ እግዚእ ጌታ እግዚእና ጌትነት መዝ. 110፥1።
7፤ ልዑል፥ ክቡር፥ ዐቢይ፥ መዝ. 48፥1፤91፥1፤145፥5።
8፤ መለኮት፡- አምላክነት ሮሜ 1፥20-21።

www.ethiopianorthodox.org

እግዚአብሔር ጸባዖት «የሠራዊት ጌታ» ሊቃውንቶቻችን ሠራዊት ሲሉ ሰማይ ከነግሡ፥ ምድር ከነልብሱ የፈጠረ የያዘ ጌታ ይሉታል። እንግዲህ እነዚህን አንድ በአንድ እያቀረብን አቋማቸውን እየገለጽን ይዞታቸውን እንመርምር። ኢሳ. 6፥2፡3።

እነሆም ካለፉት ምዕራፎች ስንከታተለው እንደቈየን፡ እግዚአብሔር ለሙሴ:- እኔ የአባቶቻችሁ የአብርሃም አምላክ፥ የይስሐቅ አምላክ፥ የያዕቆብ አምላክ ነኝ ሲል መጀመሪያ ነግሮት ስለነበረ፥ ስሙና ሙሴ ደግሞ ስሙ ማነው? ያሉኝ እንደሆነ ምን እላቸዋለሁ? ብሎ ጠይቆት:- ያለና የሚኖር እኔ ነኝ፤ ያለና የሚኖር እርሱ ወደ እናንተ ላከኝ በላቸው ሲል፡ በበቂ ቅጽል ውስጥ አድርጎ ወይም ቋጥሮ ስለነገረው ኅቡዕ ስሙን ስንናገር መቈየታችን የሚታወስ ነው። ዘጸአ. 3፥6፡13፡14።

በዚህም መነሻነት፥ ወይም ምክንያት ስለሌለው ህላዌና ስለ ባሕርያዊ ስም፥ ራስ ያለና የኖረ ያለጊዜ ያለዘመን ዘለዓለማዊ ራሱን አስገኝ ስለሆነ፡ስለ ባሕርይ ስም፣ ትምህርታዊ አቋም ማጣራታችን የሚዘነጋ አይደለም።

ሊታወቅ ያለውን ማወቃችን፡ ሊታወቅ የማይቻለውንም ለማወቅ አለመቻላችንን መረዳታችን፡ ዞሮ ዞሮ ያው ዕውቀት ነውና።

ምዕራፍ ሃያ።

ኤልሻዳይና ይሆዋህ በግዕዝ ያህያ።

«እግዚአብሔር ሙሴን ተናገረው አለውም:- እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ ለአብርሃም ለይስሐቅም ለያዕቆብም ሁሉን እንደሚችል አምላክ «ኤልሻዳይ» ተገለጥሁ። ነገር ግን በስሜ እግዚእ «ይሆዋ» አልታወቅሁላቸውም።» ዘጸአ. 6፥2፡3።

ይህም:-

1ኛ፥ «እግዚአብሔር ለአብርሃም ተገለጸለት፤ አለውም:- እኔ ኤልሻዳይ ነኝ፤ ሁሉን የሚይዝ በፊቴ ሂድ፤ ፍጹም ሁን፤ ቃል ኪዳኔንም በእኔና በአንተ መካከል አደርጋለሁ።» ዘፍጥ. 17፥1-6።

ይኸውና በዚሁ በተጠቀሰው ቃል ነው ለአብርሃም፥ ለይስሐቅ፥ ለያዕቆብ አምላክ መሆኔን አስታወቅሁ፤ ታወቅሁ፤ እያለ ለሙሴ የሚነግረው። ዘጸአ. 6፥2። ይህም ኤልሻዳይ የተባለበት ስሙ ነው። ኤልሻዳይ ማለትም ሁሉን የሚይዝ፡ ሁሉን የሚችል እግዚአብሔር ማለት ነው። እነሆም ይህ ኤልሻዳይ የተባለበት ስም በስመ ህላዌያት ሲመጠን የገቢር አቋም የሚገለጽበት የባሕርይ ግብር ስም መሆኑን እንጂ፡ የባሕርይን ስም የሚተረጉም አልሆነም።

2ኛ፥ ስሜ እግዚእ «ይሆዋ» ወይም በአንዳንድ የግዕዝ መጻሕፍት፥ እግዚእ እግዚአብሔር የሚል ጥቅስ ነው። ይህን ስሜ እግዚእ «ይሆዋ» እያለ የሚናገርበት ስሙ አሁን ለሙሴ ሲገለጽለት፤ የመጀመሪያ ጊዜ መሆኑ ነው። ይኸውም በዚህ ስም ከሙሴ በፊት ለነበሩት ለአብርሃም፥ ለይስሐቅ፥ ለያዕቆብ ሳይታወቅላቸው መቈየቱን ራሱ እግዚአብሔር በተብራራ አኳኋን ሲነግረው ይታያልና ነው።

እስከዚህ ስለ ሁለቱ ስሞች የጊዜና የሁኔታ አቀራረብ እንደምን መሆኑን ተመለከትን። ይሁንና ለአብርሃም የተገለጸለትን ስም፥ ይኸውም እግዚአብሔር «ኤልሻዳይ» የሚለውን ስያሜ ትርጉም እላይ እንደገለጽነው ሆኖ ታወቀ።

አሁን ለሙሴ ስለተገለጸለት እግዚእ «ይሆዋ» ስለሚል ቃል፥ ዘይቤ እንዴት እንደሆነ፡ ብንጠይቅ መልካም ነው። እነሆም በሕዝበ እሥራኤል ዘንድ ይሆዋ ለሚል ስም እግዚእ ተብሎ በግዕዝ ቋንቋ ፍቺ በቅንፍ መተርጐሙን እናያለን።

በአባ ሮሜ የተተረጐመ የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስም በስሜ እግዚእ ተብሎ በቅንፍ «ይሆዋ» በሚል አቀራረብ ተጽፎአል። ዘፀአ. 6፥2፡ 3፡6።

የግዕዝን መጽሐፍ ቅዱስ ከተረጐሙት መካከል፥ ምናልባት እግዚእ የሚለው ቃል የቃላቱ ሲታይ፡ ልዩ ልዩ ፍቺ ያለው ነውና፡ አሻሚነቱ ስላሰጋቸው ይመስላል:- ምሳሌ እንዲሆነው እግዚእ እግዚአብሔር ብለው ተርጕመዉት እናገኛለን።

ለምሳሌ:- «በስምየ እግዚእ እግዚአብሔር፥ በአማርኛም እግዚአብሔር በሚባል ስሜ ተብሎ ተነግሮአል»። ዘፀአ. 6፥2፡3። በኮከበ ጽባሕ ዘማኅበረ ሐዋርያት ፍሬ ሃይማኖት ማተሚያ ቤት አሣመራ።

እዚህ ላይ እንዳየነው በአባ ሮሜ ዘንድ ተተርጕሞ በ1832 ዓ.ም. የታተመ የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ በስሜ እግዚእ «ይሆዋ» አልታወቅሁላቸውም ተብሎ የነበረውን በመመልከት እግዚእ፡ ያለውን ይሆዋ ተብሎ ተተርጕሞአልና፡ ይሆዋ የሚል ስም የእግዚአብሔር ዓይነተኛ ስመ ባሕርይ መጠሪያ ነው ብለው የሚያስቡና የሚያስተምሩ ሰዎች አሉ።

ስመ ህላውያትን በመተንተን የምንመረምር ሆነን ከተገኘን ግን፡ ይህ ለሙሴ የተገለጸለት ይሆዋ የሚል ኅቡዕ ስም፥ በስመ ባሕርይ አቋም ሲናገርለት አናይም። ይኸውም ይህ ይሆዋ የሚል ስም የተነገረበት ምክንያታዊ ገለጻ የግብረ ባሕርይ ስያሜን ነው እንጂ፡ ስመ ባሕርይን ሲገልጽና የጽሩየ ባሕርይን መልክ በሚያንጸባርቅበት አቋም አይደለም። እነሆም ይሆዋ በሚል ስም ወደሙሴ ሲመጣ የተነገረበትን የኃይለ ቃል ምሥጢር አስተውለን የተመለከትን እንደሆነ፡ ስለምን ወይም ምንን ለመግለጽ እንደተሰጠ ከንባቡ አገባብ ልንረዳ እንችላለን።

ይኸውና ይሆዋ ተብሎ መጀመሪያ ከተነገረበት ክፍል፥ በአማርኛ አባ ሮሜ ከተረጐሙት መጽሐፍ ቅዱስ በዘፀአት ም. 6፥3። ጀምሮ ያለውን አንባቢ ስሙ ካለበት ወደላይም ወደታችም አስተውሎ እንዲመለከት ከዚህ በታች አቅርበንለታል።

እግዚአብሔር ሙሴን ተናገረው አለውም፤ እኔ እግዚአብሔር ነኝና። ለአብርሃም ለይስሐቅ ለያዕቆብ ሁሉን እንደሚችል አምላክ «ኤልሻዳይ» ተገለጥሁ። በስሜም እግዚእ «ይሆዋ» አልታወቅሁላቸውም። ከእርሳቸውም ጋር ኪዳን አቆምሁ። የከነዓንን የእንግድነታቸውን ምድር እሰጣቸው ዘንድ የተሰደዱባትን ምድር።

«አሁንም እኔ የእሥራኤልን ልጆች ልቅሶ ሰማሁ፤ የምስር ሰዎች የገዙዋቸውን ኪዳኔንም አሰብሁ። ስለዚህም ለእሥራኤል ልጆች በላቸው። እኔ እግዚአብሔር ነኝ። ከምስርችም ባርነት አወጣችኋለሁ፤ ከግዛታቸውም አድናችኋለሁ። በተዘረጋች ክንድ በታላቅ ፍርድ አስጥላችኋለሁ። የእኔ ወገን አደርጋችኋለሁ፤ አምላክም እሆናችኋለሁ። እኔም እግዚአብሔር አምላካችሁ እንደሆንሁ ታውቃላችሁ። ከምስር ባርነት ሳወጣችሁ፤ ለአብርሃም ለይስሐቅ ለያዕቆብ ልሰጣት እጄን ወደ ዘረጋሁባት ምድር አገባችኋለሁ። እርስዋንም ለርስት እሰጣችኋለሁ። እኔ እግዚአብሔር።»

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም ይሆዋ የሚል ስያሜ በስመ ህላዌያት አቋም የትኛውን ደረጃ ይዞ እንደሚገኝ፥ ማለት የእግዚአብሔር የባሕርይ ግብር ስም ወይም የጽሩየ ባሕርዩ ስም መግለጫ ሆኖ የተሰጠ ስም ሆኖ ተነግሮ እንደሆነ፤ ራሱ እግዚአብሔር ብሩህ አድርጎ በገለጸው በተስፋ ቃሉ አፈጻጸም አስተውሎ ለመረዳት ይቻላል።

መጀመሪያ ለአብርሃም በገለጸው ኤልሻዳይ ሁሉን እንደሚችል «እግዚአብሔር» በመሆን ሲታወቅለት፤ ይሆዋ በሚል አሁን ለሙሴ በገለጸለት ስሙ አልታወቀለትም ነበር። ይኸውም ለአብርሃም በታወቀለት ኤልሻዳይ በሚል ስሙ፥ ዘርህ ለእርሱ ባልሆነች ምድር ስደተኞች ይሆናሉ፤ ባሪያዎችም አድርገው አራት መቶ ዓመት ያስጨንቅዋቸዋል። ደግሞ በባርነት በሚገዙአቸውም ሕዝብ ላይ እፈርዳለሁ። ከአራተኛው ትውልድ ወደዚህ ይመለሳሉ። ብሎ የተስፋ ቃል ኪዳኑን ሰጥቶት ነበር። ይሁን እንጂ የእግርን ጫማ የሚያሳርፍበት ቦታ እንኳ አልሰጠውም ነበር። ዘፍጥ. 15፥13-21።

አሁን «ይሆዋ» በሚል ስም ለሙሴ ሲገለጥለት ግን፤ ያን ኤልሻዳይ ሁሉን እንደሚችል ሆኖ በተገለጸበት ስሙ ዱሮ ለአብርሃም የሰጠውን የተስፋ ቃል እተግባር ላይ ሊያውል ማለት የሰጠውን የተስፋ ቃል ፈጻሚ ሲሆን ይታወቅለታል። እነሆም «ይሆዋ» በሚል ስሙ ለሙሴ የተገለጸለት በዚህ አኳኋን ነው። እንግዲህ ይሆዋ የሚል ስም ምሥጢሩና አቋሙ እንዲህ ሆኖ ተለየ። የጽሩየ ባሕርይ ስያሜ መግለጫ ሳይሆን፤ የግብረ ባሕርየ ስያሜ ሆኖ መገኘቱ ታወቀ። የባሕርይ ስም መጠሪያ ሆኖ አለመሰጠቱንም ስመ ህላዌያትን በሚያጣራ በተመርሆ ልቡናዊ አሠሣ «ምርምር» ለመረዳት ተቻለ።»

እንግዲህ እግዚአብሔር ኤልሻዳይ ሁሉን የሚችል በሚል ስሙ ሲገለጽለት ገና ለወደፊቱ ሊያደርግለት ያለውን በተስፋ ቃል ብቻ ነግሮታል። ደግሞም ሁሉን ቻይ መሆኑን አስታውቆታል እንጂ፤ በድርጊት በተግባር በግብር አላሳየውም ነበር።

ይሆዋ «እግዚእ» በሚል ስሙ ለሙሴ በተገለጸለት ጊዜ ግን የሰጠውን የተስፋ ቃል ፈጻሚ ወይም አስፈጻሚ መሆኑን ይኸውም መጀመሪያ ለአብርሃም የሰጠውን የተስፋ ቃሉን እሥራ ላይ የሚያውልና አስፈጻሚ መሆኑን አሳውቆበታል። በዚህ መካከል ያለውን ልዩነት አጥርቶ ከማወቅ ጋር ይሆዋ የሚል ስም የባሕርይ ስም መጠሪያ ሳይሆን፤ እሥራ ላይ «እተግባር ላይ» በማዋል ረገድ የባሕርይ ግብር ስያሜና መጠሪያ መሆኑን በተመርሆ ልቡናዊ ኀሠሣ ለማየት እንደሚቻል አለመዘንጋት ነው።

እንግዲህ ይህን ስም ነው፥ የግዕዙ መጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች ወደ ግዕዝ ሲተረጉሙት እግዚእ እግዚአብሔር በሚል ተደራራቢ ስያሜ ለመግለጽ የፈለጉት።

3ኛ፥ እግዚአብሔር፥ አምላክ።

በመጽሐፍ ቅዱስ ይዘት በግዕዙ የእግዚአብሔርን ስሞች በመደጋገም እግዚአብሔር ተብሎ እንደተገለጠው ሁሉ፥ ሌሎችም የእግዚአብሔር ስሞች በመደጋገም ወይም በመደራረብ የሚነገሩበት ቦታ ይገኛል። ይኸውም የእግዚአብሔር ስም በሚነገርበት ጊዜ፤ ለየት ያለ ምሥጢር ይዘው ሲታዩ፥ የስሞች መደራረብ ይታያል። ለምሳሌ፦ እግዚአብሔር አምላክ እየተባለ የሚነገርባቸውን ጥቅሶች ልንመለከት እንችላለን። ኢሳ. 26፥4። መዝ. 82፥18። ኢሳ. 12፥2።

ቀጥሎ ባሉት በእነዚህ ጥቅሶች ደግሞ እግዚአብሔር አምላክ ተብለው ተነግረዋል። እግዚእ አዶናይ የሚለውንም እግዚእ አዶናይ፦ በአማርኛው ጌታ እግዚአብሔር ተብሎ በተደጋጋሚ ስም አብነት ተተርጉሞ ይገኛል። ሕዝ. 14፥21፤23።

www.ethiopianorthodox.org

[illegible]ሚያቱ ደግሞ በባሕርዩ ፈጥሮ የሚገዛ መሆኑን፥ እንዲሁም የፍጥረቱ መጋቢ [illegible]ነ በሚገልጹበት ስያሜ እግዚእና፥ ምልክና በሚሉ የግዕዝ ቃላት ይጠቀማሉ። [illegible] ይላሉ።

4ኛ፡ ዐቢይ፥ ልዑል፡ ክቡር፡ ቅዱስ።

እንደዚሁም በቅዱሳት መጻሕፍት የእግዚአብሔር ስም ዐቢይ፡ ልዑል፥ ክቡር፥ [illegible]ስ ተብሎ ተጠርቶአል። እነዚህም የባሕርይ ግብሩን መግለጫ ሆነው፡ የኀቡዕ [illegible]ን ህላዌ «አቋም» በቅጽልነት ይገልጻሉ። ዳን. 4፥34። ኤር. 32፥18። ኢሳ. [illegible]15። መዝ. 107/108/፥5።

«ዘኩሎ ይመልክ ዘኩሎ ይእኅዝ፦ ሁሉን የሚይዝ። ዘይክል ኩሎ የሠራዊት ጌታ [illegible]ን የሚገዛ ሁሉን የሚችል። ሠራዊት ሲባልም ሰማይ ከነግሡ ምድር ከነልብሱ [illegible] ሲባል ነው»።

የቤተ ክርስቲያን መምህራን ይህንና እነዚህን የመሳሰሉ ቃላት ከመጽሐፍ ቅዱስ [illegible]ው በማውጣት፥ እግዚአብሔራዊ ባሕርይንና ህላዌውን ግብረ ባሕርዩን ለመግለጽ [illegible]ራቸው አልቀረም።

ምዕራፍ ሃያ አንድ።

እግዚእናና መለኮት።

በሰዋስው ዘይቤ እግዚእ ማለት ጌታ ማለት ነው። ይህም መላኪ ተብሎ በግዕዝ [illegible]ነገር ቃል ጋር አንድ ዓይነት ተዛምዶ እንዳለው ይገልጻል። መላኪም ማለት ጌታ [illegible] ገዥ የማለትን ትርጉም ይዞ እንደሚገኝ አያጠራጥርም። እግዚእና ማለትም [illegible]ነት ማለት መሆኑ ታውቆአል።

እንግዲህ፦ እግዚእ በማለትና መላኪ በማለት መካከል ያልተራራቀ ተዛምዶና [illegible]ጢርን የሚያስተባብር ፍቺ እንዳለ ይታያል። መላኪም መለክ ከሚል ግሣዊ [illegible] የወጣና ከእውነተኛው አምላክ ባሕርይ በቀር፥ ሌላ ፍጡር ወይም ግዑር [illegible]ጠራበት መለኮት ተብሎ የሚጠራ ስምን ከዚሁ ጋር መሆኑን ያስተውሏል። [illegible]ህም የተነሣ እግዚእና ማለትና መለኮት ማለት በዘይቤው ፍች ይገናኛሉ።

ይህ በአንድ ወገን ሆኖ፥ በሌላ ወገን ደግሞ የእግዚአብሔርን ሕይወተ ባሕርይ [illegible]ርበን፡ መለኮት ከሚለው ጋር ስናገናዝበው ተዛምደው ይገኙልናል።

ከእነዚህ ሁሉ ባሕርየ እግዚአብሔርን «ሊሉየ ባሕርይን» ሊተካና መጠሪያ ሊሆን [illegible]ን የሚችል ስም የትኛው ነው? አምላክና አምላክነት መለኮት፡

በግዕዝ ባህል መለኮት የማለት ስያሜ የማንም የማናቸውም ህላዌና ባሕርይ፡ [illegible]ና ግብር፡ ሁናቴ ወይም አቋሙ የማይጠራበት፡ ነገር ግን የባሕርይ አምላክ ለሆነ [illegible]ንድ ለእግዚአብሔር ብቻ የባሕርይ ግብር፡ አንዳንድ ጊዜም ራሱ የማይታወቅ [illegible]ርይ፡ የሕይወተ ባሕርይ በኩነት መገናዘብ ህልውናው በተለይ የሚጠራበት ልዩ

መጠሪያ ነው። ይህ ሁሉ ሲሆን ግን ስምነቱ አያሻማም። ከባሕርይ አምላክ በ... ማንንም አያስጨምርም፤ ማንንም በተጨማሪነት አያስገባም ማለት ነው።

በዚሁ አንጻር የሚገኘው፥ አምላክ የሚልን ስም ብናቀርብ ግን፡ አሕዛብ ... ሰማይንና ምድርን ባሕርንና ያሉባቸውን ላልፈጠሩና የባሕርይ አምላክ ላልሆኑ ... አምላክነት ለሌላቸው ብዙ ጣዖታት አማልክት እያሉ እንደሚጠሩዋቸው መጽ... ቅዱስ ይገልጣል። ኤር. 10፥10-16። ኢሳ. 44፥9፡10። ም. 37፥18፡19።

እንዲሁም ደግሞ የተቀብዖ ስያሜ ሕጋዊ በሆነበት አቅዋም፡ የዘመነ ብሉ... ነገሥት፥ ካህናት፥ ነቢያት:- «ረሰይኩከ አምላኮ ለፈርዖን» ለፈርዖን አም... አደረግሁህ። በሌላም ቦታ:-«አማልክት አንትሙ ወደቂቀ ልዑል ኵልክሙ...» አማልክት ናችሁ፡ ሁላችሁም የልዑል ልጆች ናችሁ ተብሎ ተነግሮላቸው ይገኛ... ዘፀአ. 7፥1። መዝ. 81፥6፡7። ዮሐ. 10፥34፡35።

በዚህም አኳኋን አምላክ የማለት ስያሜ በመጽሐፍ ቅዱስ አባባል፡ ምንም እን... በተቀብዖ ለሚፈጸመው አፈጻጸም ሥልጣንና ኃላፊነትን የማግኘት መብት እንደሚገለ... ሆኖ ቢነገርም ቅሉ፡ ፍጡራንም ሲጠሩበት ተገኝተዋል። ማለት ነው። ይህም ሲሆ... በግዕዙ አምላክና በአማርኛው አምላክነት ሲል የተገኘ እንደሆን ግን፡ መለኮ... በሚገባበት ቦታ ተገኝቶ የአምላክ የባሕርይ ግብር ስምን የሚያንጸባርቅ እንደሚሆ... ሳይዘነጋ ነው። ባጭሩ የአካላት ግብር ብቻ «የግብሮች ስሞች» አይጠሩበትም እንጂ... የአካል ስም ሁሉ ሳይቀር አካላትን በማገናዘብ ይጠራበታል።

ከዚህም ጋር በመጽሐፍ ቅዱስ አቀራረብ የእግዚአብሔር አምላክነት ከሌሉ... አማልክት ለይቶ ለማስታወቅ በሚነገርበት ጊዜ፡ የእውነት አምላክ «አምላክ ጽድቅ... ወይም ሕያው አምላክ ተብሎ መነገሩ የሚታወስ ነው። ይህንም መተርጒማን የ... ብሔራውያን ሲታወቁት የባሕርይ አምላክ በማለት ይገልጹታል። ኤር. 10፥10፡ 11።

ይኸውም እውነት የሚል ቃል ባሕርይ ተብሎ፡ ሕያው የሚልም ባሕርይ ተብሎ... እንዲተረጐም ማድረጋቸው ስለምንድን ነው? ቢሉ ፈጣሪነት ሕያውነት... ዘለዓለማዊነት እንጂ፡ ፍጡርነት የማይስማማው አምላክ የዚሁ እውነትነቱ የባሕር... መሆኑን በመገንዘባቸው ምክንያት ነው። አረማዊ አሳብ ያልወለደውና ሰው ሠራ... የሐሰት አምላክ ካልሆነ ወይም እንደብሉይ ኪዳን ጠባቂዎች አምላክነቱ የጸጋ ካልሆ... አምላክ ከሚል ስያሜ ርቆና ተለይቶ፡ የባሕርይ አምላክ መሆኑን በሚያረጋግጥ ቃል... የባሕርይ አምላክ አለ። መዝ. 81/82/፡6፡7።

ዳዊት:-«መኑ ውእቱ አምላክ ዘእንበለ እግዚአብሔር ወመኑ እግዚአብሔ... ዘእንበለ አምላክነ:-» ከእግዚአብሔር በቀር አምላክ ማነው? ከአምላካችንስ በቀ... እግዚአብሔር ማነው? መዝ. 17፥31።

ጳውሎስ:-«ወአልቦ አምላክ ዘእንበለ አሐዱ እግዚአብሔር:-» ከአንዱ... ከእግዚአብሔር በቀር ምንም አምላክ የለም። 1ቆሮ. 8፥4። ም. 12፥5። እያለ... የተናገሩትን በማያወላውል ገለጻ ለማስታወቅ ሲሉ የሰጡት አብነታዊ ፈሊጥ ነው።

የሆነ ቢሆን መለኮት የሚባል ስም ግን፡ ከላይ እንደተገለጸው፡ በመጠሪያነት ረገ... ማንም፡ ምንም ፍጡር በስያሜ የማይሳተፈው፡ የማይሻማው፡ የጸና የባሕር... አምላክነት ያለውና የባሕርይ አምላክ የሆነ አንዱ እግዚአብሔር ብቻ የሚጠራበት ልዩ... ቃላት የተከበረ ስም ነው።

...ለኪ ናስተማስል መለኮቶ:- መለኮቱን ከምንም ሆነ፥ ከማንም ልናመሳስለው ...ም። የሐዋ. 17፥29። ወከመገ ይትአመር ኃይሉ ወመለኮቱ ዘለዓለም:- ...ማዊ የሆነ ኃይሉና መለኮቱ በዚሁ ይታወቃልና ሮሜ 1፥20። 2ጴጥ. 1፥3፡4።

...ቃውንቱም ይህን አብነት በመከተል፥ «ወመለኮትስ ኢይትከሃል ይትበሃል ዘንተ ...ዘንተ ይመስል።» መለኮት ይህን ያህላል ይህን ይመስላል አይባልም። መለኮት ...ላትና ከአሳቦችም ሁሉ በላይ የመጠቀና ከፍ ከፍ ያለ ነው እያሉ መስክረዋል። ...ሐርያቆስ ገጽ 86፥47።

ይኸውና መለኮት የሚል ስም ከጥንቱ ማንም ፍጡር ሊጠራበት የማይገባ፥ ...ም ለፍጡራን መጠሪያ ሊሆን የማይታሰብና የማይቻል፡ ማንም ይሁን ማን፥ ... የማይሳተፈው ነው። ነገር ግን፥ አንዱ እግዚአብሔር በእግዚአብሔርነቱ ብቻ ...ና መከፈል በሌለበት የባሕርዩ አቋም የሚጠራበት ነው።

ይህም የእግዚአብሔር የባሕርዩ አቋም «ህሉና» አንድ ሆኖ ሳለ፥ በስመ ህላዌያት ...ና ምሥጢራዊ ትርጓሜ ይዘታው እንደሚከተለው ይብራራል።

...፥ መለኮት የእግዚአብሔር ግብረ ባሕርይ መጠሪያ ስለ መሆኑ:-

መለኮት የሚል ስያሜ በስመ ህላዌያት የአሰያየም ምድብ፥ ጥንተ አቅዋሙ ... እግዚአብሔራዊ ለሆነ ባሕርየ ግብር መጠሪያ እንደሆነ እንመለከታለን። ...ም ሐዋርያው ጳውሎስ:-

«ወከመገ ይትአመር ኃይሉ ወመለኮቱ ዘለዓለም።» ዘለዓለማዊ የሆነ ኃይሉና ...ለኮቱ በዚሁ ይታወቃልና ሲል ባቀረበው ገለጸ፥ መለኮት የሚለውን ስም የግብር ...ርይ መጠሪያ እዳደረገው እናያለን። ሮሜ 1፥20። ይኸውም በስመ ህላዌያት ...ም ያለውን አቋም የሚያስገነዝብ ነው።

ጴጥሮስም:-«ዘበኃይለ መለኮቱ ወሀበ ለነ ኵሎ ዘይወስድ ኀበ ሕይወት።» ...መለኮቱ ኃይል ወደ ሕይወት የሚያደርሰውን ሁሉ ለእኛ ሰጠን፥ ባለጊዜ መለኮትን ...ግብረ ባሕርይ መጠሪያ አድርጎ እንዳቀረበው እንመለከታለን። 1ጴጥ. 1፥2።

ከሊቃውንትም አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:-«ወንሕነኒ አመነ ወነአምን ካዕበ በኵሉ ...በሀለ በእንተ አሐዱ መለኮት ዘቅድስት ሥላሴ ዕሪት፡» እኛም ደግሞ በተካከለች ...ስት ሥላሴ ስለ አንዱ መለኮት የተባለውን ሁሉ አምነናል፡ እናምናለንም። በማለት ...ነገር መለኮትን ለግብረ ባሕርይ ገለጸ አቅርቦት እናገኛለን። ሃይ አበ አትናቴ ገጽ 87 ...ል 14 ቊጥር 27።

ባስልዮስ ዘቂሣርያም «ነጽር በልብ ንጹሕ ለባዊ ኀበ ህላዌ መለኮት ዘኢይትፋለስ ...ዘኢይትዌለጥ ወዘኢይትመየጥ።» ወደማይፋለስና ወደማይለወጥ ወደማይለዋወጥም ... መለኮት ንጹሕና አስተዋይ በሚሆን ልቡና ተመልከት ብሎአል። ሃይ አበ ባስል... ገጽ 11 ክፍል 4 ቊጥር 20።

እነሆም መለኮት ተብሎ የሚነገር ስም በስመ ህላዌያት የአሰያየም ምድብ መሠረት ...እግዚአብሔር ግብረ ባሕርይ መጠሪያ ሆኖ ሲነገርባቸው የሚገኙትን ማስረጃዎች ...ን።

በዚሁም አኳኋን፥ መለኮት የሚል ስም ከመሠረቱ ለእግዚአብሔራዊ ግብር ...ባሕርይ መጠሪያ መሆኑ ታወቀ። በዚሁ እንዳለ ደግሞ መለኮት ስሙ ለማይታወቅ ለባሕርየ እግዚአብሔር መጠሪያ ሆኖ ሲነገር እናገኛለን።

www.ethiopianorthodox.org

2ኛ፤ መለኮት የባሕርይ የእግዚአብሔር መጠሪያ ስለ መሆኑ፦

መለኮት ስሙ ለማይታወቅ ባሕርየ እግዚአብሔር መጠሪያ ይሆናል። በምንልበት ጊዜ ከዚህ ቀደም አንድ ጠያቂ የጠየቀንን ጥያቄ እናስታውሳለን። ጠያቂ የእግዚአብሔር ባሕርይ ምክንያትና መነሻ ወይም አስገኝ እንደ አለው ለ[illegible] የሚሻና ለማግኘት የተመኘ ጠያቂ መሆኑን ስለተረዳን፤ እኛም ለእግዚአብሔር ባ[illegible] ምክንያት ሆነ መነሻ ወይም አስገኝ የሌለና የማይኖር መሆኑን ገልጸንለት፡ በ[illegible] ዮሐንስ አፈወርቅ፦«ወፍጹመ ኢይትከሃል ይርከቡ ስሞ ለገዘኡ ባሕርይ» የባ[illegible] እግዚአብሔርን ስም ፈጽሞ ለማግኘት አይቻልም። ያለውን አቅርበንለት መልስ[illegible] ዮሐ. አፈ. ወርቅ ድርሳን. 2 ገጽ 39።

ነገሩ እንዲህ ከሆነ፤ ታዲያ አሁን መለኮት የሚለውን ስም ለእግዚአብ[illegible] የባሕርይ ስም መጠሪያ ሆኖ ይገኛል መባሉ፤ የባሕርይ ስሙን ለማግኘት [illegible] ለማወቅ አይቻልም ሲባል የነበረው አባባል፥ ተሠርዞ ነውን ወይስ ተዘንግቶ [illegible] የሚል ጥያቄ ሊመጣ ግድ ነው።

ይሁንና አሁንም የፊቱን አባባላችንን አልሠረዝንም። እግዚአብሔራዊ የባሕ[illegible] መጠሪያ የሚሆን ስም ሊገኝ እንደማይቻል፤ የታወቀና የተረጋገጠ ነው በ[illegible] እንጸናለን።

ጉዳዩ እንዲህ መሆኑ ታውቆ ሳለ፤ ግን በሕይወት፥ ባሕርዩ ሕያው፥ በሕያውነ[illegible] ሕይወተ ባሕርይ መሆኑን ያሳወቀ፥ የገዛ ራሱ በራሱ ያለ፤ ወይም ዘለዓለማዊ ራስ[illegible] ዘለዓለምነት ባለው ራሱ ያስገኘ፤ በኩነታቱ የመገናዘብ ህልውና ዘለዓለማዊ ብ[illegible] ህሉና «ከዘለዓለምነት ብቸኛ ነዋሪ» ባሕርዩ ህላዌው መለኮት ተብሎ የሚጠ[illegible] ወቅት እንዳለ ልናስተባብል አንችልም።

አዎን፥ መለኮት የሚል ስም ከመሠረቱ ሲታይ፥ የእግዚአብሔር ግብረ ባሕ[illegible] መጠሪያ መሆኑ ቢታወቅም፤ በዚያው እንዳለ ፈጽሞ ለማግኘት አይቻልም ለተባለ[illegible] ለባሕርየ እግዚአብሔር መጠሪያ «ስም» በማድረግ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎ[illegible] የቤተ ክርስቲያን ትምህርተ መለኮት ሊቃውንት ተጠቅመው[illegible] እናገኛለንና።«ኢይደሉኬ ናስተማስል መለኮቶ።» እግዚአብሔራዊ ባሕርዩን መለኮ[illegible] በማናቸውም ልናመሳስለው አይገባንም። ዮሐ. 17፥28።

አትናቴዎስ በቅዳሴው፦«ኢይትአመር እምኀበ ይወፅእ መለኮትከ» ባሕር[illegible] መለኮትህ የሚገኝበት አይታወቅም። ሕርያቆስም በቅዳሴው፦ «ወመለኮ[illegible] ኢይትከሀል ይትበሀል ዘንተ የአክል ወዘንተ ይመስል። አኮ ዘቦቱ ለመለኮት ክበብ ከ[illegible] ፀሐይ ወወርኀ ወዐቅም ከመ ሰብእ፥ አላ መንክር ውእቱ ወንቡር ዲበ አርያሙ። [illegible] ኢይበጽሖ ሕሊና ሰብእ ወኢዘመላእክት አእምሮ»።

መለኮት «ባሕርየ እግዚአብሔር» ግን ይህን ያህላል ይህን ይመስላል ሊ[illegible] አይቻልም... መለኮት ባሕርየ እግዚአብሔር እንደ ፀሐይና እንደ ጨረቃ ክበ[illegible] እንደ ሰውም ዐቅም መጠን ያለው አይደለም። ድንቅ ነው እንጂ፤ የሰው ሕሊ[illegible] የመላእክትም አእምሮ ከማይደርስበት በአርያሙ የሚኖር ነው እንጂ ብሎአል። ቅ[illegible] አባ ሕርያቆስ ገጽ 86 ቊጥር 47፤48።

ከላይ እንደተረዳነው ሁሉ፥ በስመ ህላዌያት አሰያየም ምድብ፥ መለኮት የግብ[illegible] ባሕርይ መጠሪያ ሲሆን፤ ስሙ ሊታወቅ ይቻል ላልነበረ ባሕርየ እግዚአብሔር መጠሪ[illegible] እንዲሆን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎችና የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት እንዴ[illegible]

[illegible]ሙበት ቻሉ? ይኸውም ማለት የተባሉት የትምህርተ መለኮት ሊቃውንት በዚህ [illegible] እንዲጠቀሙ የሚፈቅድላቸው አብነት ከምን አገኙ? የሚል ጥያቄ ይኖራል።

[illegible]ሁን እንጂ፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎችና የቤተ ክርስቲያን የትምህርተ [illegible] ሊቃውንት ከመሠረቱ የባሕርይ ግብር የሆነ መለኮትን ፈጽሞ ሊገኝ አይቻልም [illegible] ለባሕርየ እግዚአብሔር ስም መጠሪያ አድርገው እንዲጠቀሙበት ያስቻላቸው፥ [illegible] ከመጽሐፍ ቅዱስ ማግኘታቸውን እንደሚከተለው አቅርበው አስረድተዋል።

[illegible]ኸውም ሐዋርያው ጳውሎስ ለዕብራውያን ሰዎች በጻፈው መልእክቱ [illegible]ውእቱ፥ ፀዳለ ስብሐቲሁ ወአምሳለ አርአያሁ ወነበረ በየማነ ዕበዩ በሰማያት፦» [illegible] ሲተረጉም፦ የክብሩ ነጸብራቅ የአካሉ ምሳሌ፤ በሰማያትም በታላቅነቱ [illegible] ቀኝ ተቀመጠ። ብሎ የተናገረው ነው። በዚሁም ላይ ምሥጢሩ ቢመረመር፡ [illegible] ሊታይ የሚቻል ነው።

[illegible]ኸውም ሐዋርያው ዕበይና ስብሐት፥ ታላቅነትና ክብር ሲል የተናገራቸው ቃላት [illegible]» ምንን ለመግለጽ ፈልጎ ነው? ቢሉ፤ ስሙ ሊታወቅ ይቻል ላልነበረ ባሕርየ [illegible] አብሔር መግለጫዎች እንዲሆኑት፥ አስቦ መሆኑን እንረዳለንና ነው።

[illegible]ህንም የሐዋርያን አባባል ዮሐንስ አፈወርቅ ሲተረጉም፦ «እስመ ዕበ አረከበ [illegible] ዘይኤምር ኀበ ባሕርይሁ ብህለ በዝንቱ አስማት። እስመ ዕበይ ወስብሐት [illegible]ኤምሩ ኀበ ውእቱ ስም ዘፈቀደ ይገዝር፥ ወባሕቱ ስዕነ ረኪቦቶ። ሐዋርያው [illegible] ወደ ባሕርዩ የሚያመለክት ስምን ባላገኘ ጊዜ፤ ታላቅነትና ክብር በሚሉ [illegible] ስሞች ተጠቀመ። እርግጥ ነው። ታላቅነትና ክብር በጥንተ አቋማቸው ይህን [illegible]ው የፈቀደውን የባሕርየ እግዚአብሔርን ስም ለማመልከት አይችሉም፡ [illegible]ራሹም ለዚህ ባሕርይ የሚሆን ስም ለማግኘት አይቻልምና ብሎ አብራርቶታል። [illegible] ሐዋርያው ይህንን የባሕርየ እግዚአብሔርን ስም ሊያወጣ ፈልጎ፥ ለዚሁም [illegible] የሚሆን ስምን ለማግኘት ባልቻለ ጊዜ፤ ታላቅነትና ክብር በሚሉ ቃላት [illegible]» ለባሕርዩ ስም መጠሪያ መግለጫ አድርጎ ተጠቅሞባቸው መገኘቱን [illegible]ውኋል።

እንግዲህ ሐዋርያው ባሕርየ እግዚአብሔርን ለመግለጽ መጠሪያዎች ሊሆኑ ይችሉ [illegible] ታላቅነትና ክብር በተባሉ የስያሜ ቃላት፥ የባሕርየ እግዚአብሔር መጠሪያ [illegible] ተጠቅሞባቸው ከተገኘ፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎችና ሊቃውንተ ቤተ [illegible]ስቲያን በሐዋርያው አብነታዊ ተመርሆ መሠረት በስመ ህላዌያት አሰያየም ምድብ፤ [illegible]እግዚአብሔር ግብረ ባሕርይ መጠሪያ በሆነ መለኮት በሚል ስም ባሕርየ [illegible]ግዚአብሔርን ቢጠሩበት የሚቻል መሆኑን ተገንዝበዋል ማለት ነው። ስለዚህ ስሙ [illegible] ሊታወቅ ይቻል ያልነበረውን ባሕርየ እግዚአብሔርን፥ መለኮት እያሉ [illegible]ራታቸው፥ ከቅዱሳት መጻሕፍት ባገኙት አብነት መሆኑ በዚህ ማስረጃ ታወቀ።

የታወቁ የሀገራችን ሊቃና መፈክር አለቃ ኀሩይ ፈንታም ፍኖተ እግዚአብሔር [illegible] በተባለ መጽሐፋቸው፥ ይህን ዮሐንስ አፈወርቅ የጳውሎስን ቃል ሲተረጉም፦ «እወ [illegible] ወኢገ ስም ዘውእቱ ብሂለ እግዚአብሔር ኢይኤምር ኀበ ውእቱ ባሕርይሁ [illegible] ኢይትከሀል ይርከቡ ስሞ ለገዘኡ ባሕርይ።»

አዎን፥ ይህ ስም እርሱም እግዚአብሔር የማለት ስም እንኳ፤ ወደዚሁ ባሕርዩ [illegible]መለክትም። ፈጽሞና አኳቶም የዚህን ባሕርየ ስሙን ለማግኘት አይቻልም። ብሎ [illegible] የተናገረውን ጠቅሰው፥ ለእግዚአብሔር የባሕርይ ግብሩ መጠሪያ የሆነ መለኮት የሚል [illegible]፦ የባሕርዩ ስም ፈጽሞ ለማግኘት አይቻልም ሲባል ለነበረ ባሕርየ እግዚአብሔር [illegible] መጠሪያ ስም ሊሆን መቻሉን አስረድተው ገልጸዋል።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውም:- ስሙ ሊታወቅ ለማይቻል ሌላ ምክንያት ወይም አስገኝ ለማይገኝ ባሕርየ እግዚአብሔር ዮሐንስ አፈወርቅ እግዚአብሔር የማለት ስም እንኳ፣ የባሕርዩን ስሙን አያስረዳም ካለ፣ መለኮት ማለት ስሙ ለማይታወቅ ባሕርይ መጠሪያ ለ... የሚነገር ስሙ ነው። «ይሆናል»። ብለዋል። ፍኖተ እግዚአብሔር አንቀጽ 11።

እንግዲህ መለኮት የሚል ስም በመሠረቱ የእግዚአብሔር የባሕርየ ግብር መጠሪያ ሲሆን፣ እንደዚሁ ደግሞ ስሙ ሊገኝ አይቻልም ለሚባል ባ... እግዚአብሔር መጠሪያ ሊሆን መቻሉን ተመለከትን።

3ኛ፥ መለኮት የእግዚአብሔራዊ ሕይወተ ባሕርይ መጠሪያ ስለ መሆኑ:-

መለኮት የእግዚአብሔር ሕይወተ ባሕርይ ወይም የባሕርይ ሕይወት ተ... በሚነገርበት አቋም ይጠራበታል። ይህም መለኮት የሚል ቃል የሕይወተ ባሕርይ ትርጉም ይዞ መገኘቱንም ጭምር የሚያስረዳ ነው:-

ቅዱስ ጳውሎስ:-«ወከመዝ ይትአመር ኃይሉ ወመለኮቱ ዘለዓለም።» ዘለዓለም የሆነ ኃይሉና መለኮቱ እንደዚሁ ይታወቃል ብሎ ለአሕዛብ ስለተገለጸላቸው ዕ... ካብራራ በኋላ፣ አሕዛብ ይህን መለኮታዊን ዕውቀት በሚጠፋ ነገር ስለለወጡ፣ «እለ ወለጡ ስብሐቲሁ ለእግዚአብሔር ዘኢይመውት:-» የማይሞተውን የማይጠፋ... የእግዚአብሔርን ክብር ለውጠዋልና ሲል፥ እላይ መለኮት ያለውን ከዚህ የማይሞት... የማይጠፋ፥ የእግዚአብሔር ክብር ብሎት ይገኛል። ሮሜ 1፥20፣21፣23።

በሌላም ስፍራ «ውእቱ ባሕቲቱ ዘኢይመውት ወቦቱ ብርሃን ዘኢይጠፋ... እምቅድመ ዓለም:-» እርሱ ብቻው የማይሞት ከዓለም ፍጥረት በፊትም የ... የማይጠፋ ብርሃን ነው ብሎአል። 1ጢሞ. 6፥16።

ዳዊት «እስመ እምኀቤከ ነቅዐ ሕይወት በብርሃንከ ንርአይ ብርሃነ:-» ካንተ ዘ... ሕይወት ፈልቆአልና፣ በብርሃንህ ብርሃኑን እናያለን አለ። መዝ. 35/36/፥9።

ራሱም በነቢዩ በኤርምያስ አፍ፥ «ኀደጉኒ ሊተ ነቅዐ ማየ ሕይወት፥ ወከ... ሎሙ ዐዘቃተ ስጡጣተ። «እኔን የሕያውን ውኃ ምንጭ ተውኝ። የተቀደዱትን ጉድጓዶች ለራሳቸው ቈፈሩ።» ሲል በትንቢተ ኤርምያስ ተናግሮአል። ኤር. 2፥13... ም. 17፥13።

እነሆም ይህ ልዑል ልሉየ ባሕርይ ሕይወት መለኮት መባሉ በመሠረቱም ሕያ... ዘኢይመውት የማይሞት ሕያው በሚል ዘይቤ መነገሩን ሊገነዘቡት የሚገባ ነው... ሊቃውንትም:- «ስምከ ሕያው ዘኢይመውት» ስምህ የማይሞት ሕያው ነው ብለ... ወስደውታል። መጽሐ. ቅዳሴ. ሊጦን ዘሠሉስ ገጽ 200።

ቄርሎስም:- «እስመ ስምከተ መለኮት ዘዲበ ህላዌሁ ሠናይ፤ ወኢይተነ... እምዘሀሎ:-» የመለኮት በህላዌው ላይ መጽናት ውብ ነው፤ ከሚኖርበት... አይናወጥም። ብሎአል።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ፊላታዎስም:- «እስመ መለኮትሰ ዐቢይ ወክቡር ውእቱ ወኢይክል ላዕሌሁ ሞት:-» መለኮት ዐቢይና ክቡር ነውና፣ ሞት በላዩ ላይ ሥልጣን የለውም። ብሎአል። ሃይ አበ ክፍል 1 ገጽ 468 ቍጥር 2።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያም:- «ወህላዌ መለኮትሰ ጽኑዕ ውእቱ ወይሄሉ ዘልፈ እንበለ ማኅለቅት ወኢይትገመር ወኢይረክቦ ውላጤ ወኢሚጠት።» ህላዌ መለኮት ግን ጽኑ... ነው። መጨረሻ በሌለበት ዘለዓለማዊነትም የሚኖር ነው። ሊወሰን የማይቻል ነው...

www.ethiopianorthodox.org

... መለዋወጥም አያገኘውም። ብሎአል። ሃይ አበ ባስል ዘአንጾኪያ ክፍል 1 ... ቍጥር 18።

...ይትረከብ በምንትኒ ፍካሬ ብዕለ መለኮት ዘኢይትነገር:- ቄርሎስ የማይነገረው ... ባለጸግነት በምንም በማናቸውም ረገድ ሊገኝ የማይቻል ነው»። ሊቀ ጳጳሳት ...ርያ ኀበ ነገሥት ኄራን። ክፍል 50 ገጽ 317 ቍጥር 5።

አግናጥዮስ ዘአንጾኪያም:- «ኢተአምርኑ ከመ ለእመ ትቤ መለኮት ሞተ፣ አንተ ... ተታሊሆሙ ለሥሉስ ቅዱስ። እስመ ባሕርየ ሥላሴ አሐዱ ውእቱ ዘውእቱ መለኮት»።

መለኮት ሞተ የምትል ከሆነ፣ አንተ የሥሉስ ቅዱስ ገዳይ እንደምትሆን ...ምን? የሥላሴ ባሕርይ አንድ ነውና እርሱም አንዱ መለኮት የሚሆን ሲል፥ ...ነና ሕይወተ ባሕርይን አገናዝቦ ገልጾአል። ሃይ. አበ. አግናጥ. ክፍል 1 ገጽ ... ቍጥር 13።

ይህን በሚመስል አቀራረብ ቄርሎስ:- «ወእመሰ ከመዝ ንብል ንኩስዮ ...ሌል እምህላዌሁ ዘውእቱ ሕይወት:- እንደዚሁም መለኮት ሞተ ብንል ...ሌለን ሕይወት ከሚሆን ባሕርዩ እናርቀዋለን»። ሲል ተናግሮአል። ቄርሎስ ...ርያ:- ገጽ. 316።

...ም:- ይህ ነው እግዚአብሔራዊ ሕይወት። ይህ ነው ልዑል ባሕርይ ሕይወት፥ ... ህላዌ መለኮት፥ ነቅዐ ሕይወት «የሕይወት ምንጭ» የሚባል፣ ይህ ነው ...፣ የማይለወጥ፥ የማይዝግ፥ መነሻ መድረሻ የሌለበት፥ የማይሾም የማይሻር፥ ... የማይጐድፍ፥ ንጹሐ ባሕርይ ጽሩየ ባሕርይ፥ ቅዱስ፥ የባሕርይ ሕይወት፥ ሕይወት መለኮት ነው፥ ይህ ህላዌ መለኮትም የሥሉስ ቅዱስ ሕይወት ባሕርይ ...

... መለኮት እግዚአብሔር ብርሃን ተብሎ ለሚጠራበት መጠሪያ ሆኖ ይነገራል።

በመጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ብርሃን ተብሎ ተነግሮአል። ሐዋርያ ዮሐንስ ...ለእኩ፡ እግዚአብሔር ብርሃን ነው። ጨለማም በእርሱ ዘንድ ከቶ የለም ብሎአል። ... 1፥5-7።

ሐዋርያው ጳውሎስም:- እርሱ ብቻው የማይሞት ነው። ማንም ሊቀርበው ...ለው ብርሃን ይኖራል ብሎአል። 1ጢሞ. 6፥16።

እነሆም እዚህ ላይ በቅዱሳት መጻሕፍት እንደተነገረ እግዚአብሔር ራሱ ብርሃን ... አኗኗሩም ማንም ሊቀርበው የማይቻለው ፍጹም ብርሃን ነው።

እንግዲህ ብርሃን እየተባለ የተገለጸው ይህ የእግዚአብሔር ባሕርይ ወይም ህላዌ ...ለኮት ተብሎ በቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ይነገርበታል:-

ለምሳሌ:- የሐዋርያት ተከታይ የሆነ አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ «እኁዛን እሙንቱ ...ረተ አሐዱ መለኮት ዘውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘይሠርቅ እምኔሁ ሥላሴ ...በርሁ:-»

ሦስቱ አካላት በአንዱ መለኮት የተያያዙ ናቸው። እርሱም አንድ ብርሃን ነው፤ ...ላሴ «ሦስትነት» የሚወጣበትና የሚያበራበት ነው ብሎአል። ሃይ አበ አግናጥዮስ ...አንጾኪያ ገጽ 39 ክፍል 1 ቍጥር 8።

ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘአንጾኪያ:- «አብ ብርሃን፡ ወልድ ብርሃን፡ ወ... ቅዱስ ብርሃን፥ ወዳስሙ አሐዱ ውእቱ ብርሃን ዘኢይትፈለጥ ወዘኢይትከፈል ... መለኮት። አብ ብርሃን ነው፥ ወልድ ብርሃን ነው። መንፈስ ቅዱስም ብርሃን ... ይሁን እንጂ፥ በባሕርየ መለኮት የማይለይና የማይለወጥ አንድ ብርሃን ... ብሎአል። ሃይ አበ ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ገጽ 540 ቍጥር 5።

እነሆም በዚሁ ማስረጃ እግዚአብሔር ብርሃን ተብሎ ለተጠራበት ህላዌ ... መለኮት መባሉን አየን። ይኸውም ከዚህ አስቀድመን የእግዚአብሔር ባሕርየ ... «አቋሙ» አንድ ሆኖ ሳለ፡ በስመ ህላዌያት አሰያየም ምሥጢራዊ ትርጉም ... ይብራራል ያልነው፡ በዚህ ገለጻ ዐቢይ በሆነ መለኮት በሚል ስም ባጭሩ አሳየ...

ሀ. እነሆም:- መለኮት በሚል ዐቢይ ስም እግዚአብሔራዊ የባሕርይ ግብር ... ሲጠራበት አይተናል።

ለ. መለኮት በሚል ዐቢይ ስም ለማይገኝለትና ለማይታወቅ ባሕርየ እግዚአ... መጠሪያ ሆኖ ሲነገር አይተናል።

ሐ. መለኮት በሚል ዐቢይ ስም እግዚአብሔራዊ ሕይወተ ባሕርዩ ሲጠ... አይተናል።

መ. መለኮት በሚል ዐቢይ ስም እግዚአብሔርን ብርሃን ተብሎ በሚጠራበት ... መለኮቱ መጠሪያ ሆኖ ሲነገር ተመልክተናል።

መለኮት ከላይ ባየናቸው ዝርዝሮች የሰያሚያቸው መግለጫ እየሆነ ሲነገር ... አንድ የመሆን ምሥጢርን ብቻ እንደሚያመለክትና እንደሚያንጸባርቅ ነው የተገ...

አዎን፡ ምን ጊዜም ቢሆን መለኮት ስለ አንድ ጽናት ወይም የአ... እግዚአብሔራዊነት ይዞታን በማጥበቅ ቢነገር እንጂ፡ የመለየትና የመከፋፈል ... ብዙም የመሰነጣጠቅ የመበታተን ይዞታ ሆኖ ትርጉሙ የሚያመለክት ፍች የለበትም...

ሌላ ይቈይና በሦላሴ አካላት አብ መለኮት፡ ወልድ መለኮት፡ መንፈስ ቅ... መለኮት እያሰኘ ሲነገር ቢገኝም እንኳ፡ አንድ መለኮት በሦስቱ አካላት ሁሉ ... «መለኮት» እየተከፋፈለና እየተሰነጣጠቀ ወይም እየተበታተነ መገኘቱንና በዚ... ሁኔታ ታይቶ እንዲታወቅ መደረጉን ማሳየቱ አይደለም። ነገር ግን በየአካላቸ... ፍጹማንና ምሉዓን ገጽ የሆኑ አካላተ ሦላሴ አብ፡ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ በኩነታቸ... እርስበርሳቸው እየተገናዘቡ በህልውና እየተዋሐዱ ያለመነሻና ያለ ፍጻሜ የሚኖሩ... አንድ መለኮት፡ አንድ እግዚአብሔር የሚሰኙበት መሆናቸውን ስለሚያስረዳ ነው...

ይህም ይታወቅ ዘንድ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በቅዱስ ወንጌሉ:- «አነ በአ... ወአብ ብየ:-» እኔ በአብ ነኝ አብም በእኔ ነው ሲል በአብና በወልድ ያለው የህል... አንድነትን፡ በግልጽ አስታውቋአል። ስለ መንፈስ ቅዱስ በአብና በወልድ ህል... ሲገልጽ የአብ መንፈስ፡ ብሎታል። መንፈስ ቅዱስ በራሱ ስላለው ህልውናን ሲገል... መንፈስ ቅዱስ ከእኔ ይወስዳል። ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው። ስለዚህም ከእ... ይወስዳል አልኳችሁ በማለት:- በአጠቃላይ የአብና የወልድ የመንፈስ ቅዱስ... በህልውና መገናዘብ እንዴት እንደሆነ ገልጾአል። ዮሐ. 14፥10፥11። ም... 16፥14፥15።

ከዚህም የተነሣ አብ፡ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በህልውና የመገናዘባቸውንና በአን... መለኮት የመዋሐዳቸውን ምሥጢር የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት እየተነተኑ ገልጸዋል...

«ወልድኒ ቃሉሙ ውእቱ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ፡ መንፈስ ቅዱስኒ መንፈስ... ውእቱ ለአብ ወለወልድ። ወበዝንቱ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለኮት ሥላ...

...ስግድ ወአበዊነሂ እለ ተጋብኡ በኒቅያ ይቤሉ እመቦ ዘይፈልጥ አሐደ መለኮቶ ... አብ ሔር አብ እምወልድ ወእመንፈስ ቅዱስ... ውጉዘ ለይኩን።»

...ልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ ...ሳቸው ነው። በዚህም የሦስቱ አካላት መለኮት አንድ እንደሆነ ዐወቅን። ...ለም እንሰግዳለን።

...ቅያ የተሰበሰቡ የአንዱ የእግዚአብሔር አብን መለኮት ከወልድና ከመንፈስ ...ለ የሚለይ የተወገዘ ይሁን። ብለዋል። እያለ አቡሊዲስ ዘሮሜ ተናግሮአል። ሃይ ...ገጽ 138 ክፍል 2 ቍጥር 8፥9።

...ሐንስ ዘአንጾኪያም:- «ወፈድፋደሰ ንሕነ ነአምን ወንትአመን ከመ አሐዱ ...እምአካላተ ሥሉስ ቅዱስ ይነሥኡ እምተዋሕዶተ መለኮት ወአካላትኒ ይነሥኡ ...ሁ እንበለ ማኅለቅት እስመ አብ ህልው በወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ወወልድኒ በአብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወመንፈስ ቅዱስኒ ህልው በአብ ወወልድ»።

...እኛም ከአካላት እያንዳንዱ በአንድ መለኮት አንድነት እንደሚገናዘቡ እናምናለን። ...በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነውና፡ ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ...። መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው ነውና እያለ አስረድቶአል። ይህ ...ህርት ከአባት ሊቃውንት ጀምሮ ደኅናና ደጋጎች በሆኑ የቤተ ክርስቲያን መምህራን ...የታወቀና የተጠነቀቀ ትምህርት ነው። ዮሐ. ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 390 ክፍል ...ቍጥር 11።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ስኑቴዩም:-«ወሶበሂ ንቤ አሐዱ መለኮት ወአሐዱ ... ወአሐቲ ስግደት፥ ወአሐቲ መንግሥት ወአኮ ውእቱ ዘያበጥል ላዕሌነ ተሰምዮተ ...ለስቱ አካላት። እስመ ለለአሐዱ እምሠለስቱ አካላት ህልዋን ወጽኑዓን እሙንቱ ...በአካላቲሆሙ በኩሉ ጊዜ።»

«ወአኮ ብሂለ ሠለስቱ አካላት ዘይፈልጥ ላዕሌነ መለኮተ ወህላዌ፡ ወባሕቱ እስመ ...ለኮት ህልው ውእቱ እንበለ ተከፍሎ በኩሉ ጊዜ፡ እስመ ሥሉስ ቅዱስ ይትዋሐድ ...በለ ተፈልጦ ወተከፍሎ። ወኢፍሉጣን እሙንቱ በተዋሕዶ...» አንድ መለኮት ...ድ ባሕርይ አንዲት ስግደት አንዲት መንግሥት ብንልም፡ ይህ አባባል ሦስት ...ካላት ማለትን የሚያፈርስብን አይደለም። ከሦስቱ አካላት እያንዳንዱ በየአካላቸው ...ለጊዜ ጸንተው ያሉ ናቸውና። ሦስት አካላት ማለትም መለኮትን ወይም ህላዌን ...ባሕርይን» የሚከፍልብን «የሚለያይብን» አይደለም። መቼም ቢሆን መለኮት ምን ...ጊዜም ያለመከፈል፡ ያለ መለየት ህልው ሆኖ የሚኖር ነው። ሥሉስ ቅዱስ ያለመለየትና ...ያለመከፈል ይዋሐዳልና፡ በተዋሕዶም እነርሱ አይነጣጠሉምና። ስኑቴዩ ሃይ አበ ገጽ ...497 ክፍል 1 ቍጥር 8።

አትናቴዎስ ዘአንጾኪያም:- «ወሶበሂ ንቤ አሐዱ እግዚአብሔር አሐዱ ህላዌ ...አሐዱ መለኮት አኮ ዘያቤጥል ላዕሌነ ዝንቱ ተሰምዮተ ሠለስቱ አካላት። ወብሂለ ...ሠለስቲሂ አካላት አኮ ዘይፈልጥ ላዕሌነ መለኮተ ኀበ ሠለስቱ መለኮት እስመ ለለ ...አሐዱ አሐዱ እምሠለስቱ አካላት ህልዋን በበ አካላቲሆሙ ወመለኮትሂ ህልው ...በህላዌሁ ወኢይትፈለጥ ለከዊነ ሠለስቱ መለኮት። ወኢይትፈለጥ ለከዊነ ሠለስቱ ...መለኮት። እስመ ቅድስት ሥላሴ አሐዱ እሙንቱ በተዋሕዶ እንበለ ፍልጠት ዘንተ ንቤ ...በእንተ ተዋሕዶ አምላክ።»

አንድ እግዚአብሔር አንድ ህላዌና አንድ መለኮት በምንልበት ጊዜም፡ አንድ ...ማለታችን ሦስት አካላት ማለትን የሚያፈርስብን አይደለም። ሦስት አካላት ...ማለታችንም መለኮትን ከሦስት የሚከፍልብን የሚለያይብን አይደለም። ከሦስት አካላት

www.ethiopianorthodox.org

እያንዳንዱ በየአካላቸው ጸንተው የሚኖሩ ናቸውና፥ መለኮትም በአንድነ… የሚኖር ነው እንጂ፣ ሦስት መለኮት ለመሆን የሚከፈል አይደለም። ቅድስት … ያለመለያየት በተዋሕዶ አንድ ናቸውና። ይህንም ስለ አምላክ ተዋሕዶ እንናገ… ሲል አስረዳ። አትናቴዎስ ዘእንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 476 ክፍል 1 ቍጥር 8።

የእስክንድርያው ሊቀ ጳጳሳት ስኑቱዩም:- ሳዊሮስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእን… ከተናገረው ጠቅሶ «ነአምን በአሐዱ አምላክ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ … በተዋሕዶ ወተዋሕዶ በሥላሴ። ንብል አሐደ እንበይነ መለኮት ወሠለስቱ እ… አካላት ወገጻት በአሐዱ ክብር በአሐዱ ስብሐት እንተ ዘአብ ወወልድ ወመ… ቅዱስ። ምሥጢረ ሥላሴ ይትከፈል ወኢይትከፈል። ይትከፈሉ በአ… ወኢይትከፈሉ በመለኮት ከመዝ ውእቱ ፍጻሜ ጥምቀትነ ወእምነትነ በሙ።»

አንድ አምላክ በሚሆን በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስም እናምናለን። አን… በሦስትነት፥ ሦስትነትም በአንድነት እንዳለ እናምናለን። ስለ መለኮት በምንናገ… ጊዜ አንድ እንላለን። ስለ አካላትና ስለ ገጸት በምንናገርበት ጊዜ ደግሞ ሦስት እንላለ… ምሥጢረ ሥላሴ ይከፈላል፣ አይከፈልምም። በአካላት ይከፈላሉ ይለያያሉ። በመለ… ግን አይከፈሉም አይለያዩም። የጥምቀታችንና የእምነታችን ፈጻሜነት እንደዚሁ ነ… ብሎ አስረድቶአል። ስኑቱዩ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 497 ክፍል … ቍጥር 9።

እንደዚሁም ሁሉ ይኸው ሊቅ አትናቴዎስ የተናገረውን ጠቅሶ:- «ነአምን … ወንትአመን ከመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ዕሩያን ምስለ አብ። ወኩሉ ዘኢየአ… ወኢየትአመን በሙ ከመ አሐዱ ህላዌ ወአሐዱ መለኮት እሙንቱ በቃል ወበም… ውጉዘ ለይኩን።»

እኛም ዛሬ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ጋር የተተካከሉ እንደሆኑ እናምና… እንታመናለንም። አንድ ህላዌና አንድ መለኮት እንደሆኑ፥ በቃልም በሥራ… የማያምንባቸውና የማይታመንባቸው ሁሉ የተወገዘ ይሁን። ሲል አጽንቶ ተናግሮአል…

እነሆም በሕይወት ብሑተ ህሉና «በሕይወት ለብቻው ነዋሪ» ለሆነ ህላዌ መለ… መገለጽ ተለይቶ የሚታወቅበትን ስም፥ ምን የሚል ስም ከቅዱሳት መጻሕፍትና ከቤ… ክርስቲያን ሊቃውንት አቀራረብ በመጠኑ ተመለከትን።

ሀ. በተለያዩ ጊዜያትና በተለያዩ ሰዎች በልዩ ልዩ መገለጽ የተሰጠበትን:-

ለ. ከአንዳንድ የግዕዝ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ ልዩ ልዩ አብነት በቀረበው ማስረጃ…

ሐ. በሰዋስዋዊ ዘይቤ በተገለጠው በተዘምዶ የቃላት አቀማመጥ:-

መ. በምሥጢር ወይም በብሂል አተረጓጎም በቀረበው ሐተታ እስከዚህ አየን።

እንግዲህ አሁን የኩነት ህልውና መለኮት፥ ወይም ባሕርየ ሕይወት መገናዘብ… በዝርዝር የሚገለጽበትን ትምህርት እንይ:-

ምዕራፍ ሃያ ሁለት።

ኩነታዊ ህልውናው።

1ኛ:- በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ የተገናዘበ አንድ ልዑለ … ሕይወት ወይም ህላዌ መለኮት በትሥልስተ አካላት ስለ መኖሩ:-

በመሠረቱ በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ፥ በመገናዘብ አንድ … ባሕርይ ሆኖ፥ ወይም አንድ ህላዌ መለኮት ሆኖ በመገኘት መታወቁን …ተናል።

ስለመሆኑም ይህ የባሕርይ ሕይወትነት ወይም ህላዌ መለኮት ከአካላት ተለይቶ …ው እየኖረ ነው? ወይስ እንዴት ነው? ህልውናው ወይም አኗኗሩ እንደምን … የሚል መሠረታዊ ጥያቄን ስለሚያስከትል፣ ለጥያቄው የተገባ ትምህርታዊን …ለስ አስተድመን መስጠትና ማጠናቀቅ እንደሚኖርብን የሚያጠራጥር አይደለም።

በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ፥ አንድነት ወይም ተዋሕዶ፥ አንድ … ህሉና ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ሆኖ ሲታወቅ፣ ሳይከፈልና … በትሥልስተ አካላት ኩነታት ህልውና ዘለዓለማዊ በሆነ ጽንዕ እየኖረ ሳለ … እሙን ትምህርት ነው።

እምን:- ኩነታዊ ህልውናው ከትሥልስተ አካላቱ ተለይቶና ተወስኖ ወይም ያለ …ሥልስተ አካላት ብቻውን ሆኖ፥ የሚኖርበት ጊዜ ሆነ አኗኗር ፈጽሞ የለም። የሚል …ሚ ትምህርት ግሁድ ሆኖና ታውቆ ያደረ አይደለምን?

ይህም በቤተ ክርስቲያን አበው ዘንድ በሚገባ ተጠናቅቆ ብያኔያዊ መግለጫ …ት የኖረ ለመሆኑ ማስረጃውን እንደሚከተለው እንይ:-

«እስመ መለኮትሰ አኮ ውፁእ እምሠለስቱ አካላት ከመ ኢይባእ ተጋብኦተ …ለኮት ወሶበዚ ንሬሲ ቅድስተ ሥላሴ ፍሉጣነ እመለኮት በከመ አካላቲሆሙ …አመን እምነተ ሰይጣናዊ:-»

የአማልክት ስብሰባ ወይም ብዛት እንዳይገባ መለኮት ከሦስቱ አካላት ውጭ ሆኖ …ም። ቅድስተ ሥላሴንም እንደየአካላታቸው መጠን ከመለኮት እንደተለዩ …ርግ፣ ሰይጣናዊ እምነትን እናምናለን። ሲል ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት …ተናገረ ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ አስረዳ። ሃይ አበው ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ …22 ቍጥር 3።

«ወአልቦ አካል ወፁእ እምህላዌ መለኮት:-» ከህላዌ መለኮት ውጪ የሆነ አካል …ም ሲል ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ አስተማረ። ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ። ሃይ አበ ገጽ 211 …ል 1 ቍጥር 5፡4።

ዮሐንስ ዘአንጾኪያም:- «እስመ መለኮትሰ አሐዱ ውእቱ ዘሠለስቲሆሙ፡ …ሠለስቲሆሙ አሐዱ እሙንቱ በመለኮት «ወበሠለስቲሆሙ ሀሎ መለኮት»።

መለኮት አንድ ነውና፣ የሦስታቸውም ነው። ሦስቱ ሁሉ በመለኮት አንድ ናቸው። …ስቱ መለኮት አለ ሲል አስረዳ። ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 389 ቍጥር 13። ዲዮናስዮስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 522 ክፍል 1 ቍጥር 2።

www.ethiopianorthodox.org

ዳግመኛም:- «ወንትአመን ከመ አሐዱ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት የሦስቱ
መለኮት አንድ እንደሆነ እናምናለን»። ብሎአል። ዲዮና ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ
ቍጥር 2።

«እስመ ባሕርየ ሥላሴ አሐዱ ውእቱ ዘውእቱ አሐዱ መለኮት:-» የሥላሴ
አንድ ነው። እርሱም አንድ መለኮት ነው። በማለት የአንጾኪያ አግናጥዮስ
አስተማረ። አግናጥ ዘአንጾ ሃይ አበው ገጽ 38 ክፍል 1 ቍጥር 13።

ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ:- «ወኢይትሀበሉ ኀጉላን ያብኡ ውስተ ቅድስት
ፍልጠተ መለኮት» የጠፉ ሰዎችም ልዩ በሆነች በሦስትነት የመለኮት መለየትን
ዘንድ አይድፈሩ። በማለት አስጠንቅቆአል። ጎር ዘእንዚ ገጽ 211 ክፍል 1
6።

ዮሐንስ ሊ. ጳጳስ ዘእስክንድርያም ለኪራኮስ ሊ.ጳ. ዘአንጾኪያ ሲጽፍለ
«ወንፈልጥ ለግሙራ እለ ይብሉ እስመ መለኮተ አካላት ,. ዚአሁ ዘአብ ወ
ወመንፈስ ቅዱስ፤ አኮ ፍሉጣን፤ ዳዕሙ ስንዕዋን ወኅቡራን በመለኮት:-»

የአካላት መለኮት የአብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የየራሱ ነው። የሚሉትን እንለ
አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመለኮት የተስማሙና የተባበሩ ናቸው እንጂ፤ የተ
አይደሉምና። ሲል ተናግሮአል። ዮሐን. ዘእስ. ሃ. አበ. ገጽ 391 ቍጥር 1

«ሊሉያን እሙንቱ በአካላት ፍጹማን፤ ወፍሉጣን በገጻት በከመ አስማቲ
እጉዛን በጽምረተ አሐዱ መለኮት:-» ሦስቱ አካላት ፍጹማንና በገጻትም የተ
ናቸው። በአንድ መለኮት መገናዘብ ግን፥ የተያያዙ ናቸው። በማለት ፊላ
እስክንድርያዊ ብሩህ አድርጎ ገልጾታል። ፊላታ ሃይ አበ ገጽ 472 ክፍል 2
2።

እነሆም:- በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ ተገናዝቦ፥ አንድ ል
ባሕርይ ሕይወት፥ ወይም አንድ ብሑት ህሉና የሆነ ህላዌ መለኮት ሆኖ በመ
ሳይወሰን፤ ያለመለየትና ያለመከፈል በትሥልስተ አካላት ህልውና ዘለዓለማዊ
ጽንዕ የሚኖር መሆኑንም ሊያሳይ እንደቻለ በቀረበው ማስረጃ ታውቆአል።

ይህን ከተገነዘብን በከዊን ልብ በኪዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ ተገናዝቦ፥ አ
ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ሆኖ የታወቀውና በትሥልስተ አካላ
ህልውናውን ያሳወቀ ብቻ ሳይሆን፤ ሥላሴያዊ የሆነውን እያንዳንዱን አካል ሕ
ባሕርይ ወይም መለኮታዊ አካል ሊያሰኝ ማስቻሉን የሚዘነጋ ነገር አይሆንም።

2ኛ፥ በሕይወት ብሑት ህሉና «ልዩ ነዋሪ» የሆነ የህላዌ መለኮቱ መገለ
እያንዳንዱን አካል ሕያወ ባሕርይ ስለ ማሰኘቱ።

በትምህርተ መለኮት ረገድ ቀዋሚነት አላቸው ከምንላቸው መሠረታው
ጭብጦች አንዱ እንደሆነ በማመን የምንነጋገርበትና፥ ምሥጢረ ሥላሴንም በሚ
የምናጠናጥቅቅበት ማሰሪያ የሆነ ዋና ጭብጥ ነገር ሥላሴያዊ የሆነ እያንዳንዱ አካ
ሕያወ ባሕርይ ወይም መለኮታዊ ወይም አምላካዊ አካል የመሰኘቱ አብነት እንደ
ለይቶ ማወቁ ነው።

የቅድስት ሥላሴን ትምህርተ መለኮት አጠናለሁ ከተባለ ዘንድ:- ይህን አብነ
ከሥር ከመሠረቱ ተከታትሎ ማወቅና መረዳት አስፈላጊ ስለመሆኑ፤ የሚያከራክር ነ
አይደለም።

ሆነም:- እያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ ወይም መለኮታዊ አካል
እንደምን ይሆን? ተብሎ ቢጠየቅ፤ በተብራራ መልስ ተገልጾልን የምናየው:-
በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ የተገናዘበው ልዑለ ባሕርይ ሕይወት
ህላዌ መለኮት ያለመለየት፤ ያለመከፈል በትሥልስተ አካላት ኩነታዊ ህልውና
ጽንዕ ነዋሪ ሆኖ መገኘቱ ነው።

ከዊን ልብ፤ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ የተገናዘበው፥ በዘለዓለምነት ያለና
ዓምድ ሥር መሠረት የሆነ ልዑለ ባሕርይ ሕይወት ወይም ህላዌ መለኮት
አካል ሕያወ ባሕርይ ወይም መለኮታዊ አካል ስለማሰኘቱ፤ ከቅዱሳት
የተገኘውን ማስረጃ አቅርቦ ማየት መቼም ቢሆን ተቀዳሚ ተግባራችን
ይታወቃል።

እያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል ሕያው ስለ መባሉ ለመጠየቅ፤ መጀመሪያ ሕይወት
በሚል ርእስ የቀረበውን ማስረጃ እንይ።

ወንጌላዊ ዮሐንስ:- አብ ሕያወ ባሕርይ ስለመሆኑ በወንጌሉ:-

1፥ «ለአብ ቦቱ ሕይወት፤ ለአብ ሕይወት አለው» እንዲሁም ሕያው አብ ብሎ
ወልድ እንደተናገረለት ጽፎአል። ዮሐ. 5፥26። ም. 6፥57።

2፥ ወልድ ሕያወ ባሕርይ ስለመሆኑም:- «ወሕይወት ቦቱ ውእቱ፤ ሕይወትም
በእርሱ አለች» እንዲሁም እኔም ሕያው ነኝ የሚለውን ጥሬ ቃል ጽፎአል።
ዮሐ. 1፥4። ቍጥር 57።

3፥ መንፈስ ቅዱስ ሕያወ ባሕርይ ስለመሆኑ ሐዋርያ ጳውሎስ:- «መንፈስ
ሕይወት፤ ሕይወት ያለበት መንፈስ፤ የሕይወት መንፈስ» ሲል ተናግሮአል።
ሮሜ 8፥2። ኢዮብ 33፥4።

በእነዚህ ጥቅሶች አስረጅነት እያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል፤ ሕያወ ባሕርይ
የሆነበት ምሥጢር ግልጽ ሆኖ አልታየምን? የሥላሴ አካላት እያንዳንዳቸው ሕያወ
ባሕርይ መሰኘታቸው በቅዱሳት መጻሕፍት ገለጻ እንዲህ ሆነው ቢገኙ እንጂ ነው?

በዚሁ በአንዱ ልዑለ ባሕርይ ሕይወት እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል፤ ሕያወ
ባሕርይ አካል በማለት የቤተ ክርስቲያን አበው እምነታቸውን ማጽናታቸው በዚሁ
መሠረት መሆኑ እዚህ ዘንድ እንዲታይ በቅደም ተከተል አቅርበናል።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ:- «ንብል አብ ሕይወት፥ ወልድ ሕይወት፤
መንፈስ ቅዱስ ሕይወት እንዘ አሐዱ ሕይወት:- እኛም አብ ሕይወት፤ ወልድም
ሕይወት፥ መንፈስ ቅዱስም ሕይወት፥ እርሱም አንድ ሕይወት ነው እንላለን»
ብሎአል። ዮሐ. ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 540 ክፍል 2 ቍጥር 5።

ዲዮናስዮስ ሊቀ ጳጳሳት ዘአንጾኪያ:- «ለህላዌ መለኮትሰ ቦቱ ሠለስቱ አካል
ወሠለስቱ ገጽ ወሠለስቱ መልክዕ። ለባሕርየ መለኮቱ ሦስት አካላት ሦስት ገጽ፥ ሦስት
መልክ አሉት»። ሃይ አበ ገጽ 449 ክፍል 1 ቍጥር 33።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት አግናጥዮስም:- «እሉ ሠለስቱ «አካላት» ፍጹማን ዲበ
መንበረ ስብሐት ወእጉዛን በዕምረተ አሐዱ መለኮት ዘውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘይሠርቅ
እምኔሁ ሥላሴ።»

እነዚህ ሦስቱ አካላት በምስጋና ዙፋን ላይ ፍጹማን «በህልውና» ናቸው። አንዱ
ብርሃን በሚሆንና ሦስትነት በእርሱ በሚያንፀባርቅበት በአንዱ መለኮት አዋሐጅነት
... ያበራራል።

www.ethiopianorthodox.org

አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 39 ክፍል 1 ቊጥር 8፤9።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ስኑቱዩም:- «ኩሉ ዘኢየአምን በአብ ወ
ወመንፈስ ቅዱስ ከመ አሐዱ ህላዌ ወአሐዱ መለኮት እሙንቱ ወዕሩያን
ወበምግባር ውጉዘ ለይኩን:-»

በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ አንድ ባሕርይ አንድ መለኮት እን
በቃልና በሥራ እንደሚተካከሉ የማያምን ሁሉ የተወገዘ ይሁን በማለት አጽን
ስኑቱዩ ሃይ አበ 505 ክፍል 2 ቊጥር 10።

እነሆም በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ ተገናዝቦ፥ አንድ የ
ሕይወት ሆኖ በመገኘቱ ወይም አንድ ህላዌ መለኮት ወይም አንድ ህላዌ መለ
በመታወቅ ሳይወሰን፤ ያለመለየትና ያለመከፈል በትሥልስተ አካላት ህ
በዘለዓለማዊ ጽንዕ እየኖረ፤ እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ
መለኮታዊ አካል ማሰኘቱ፤ ሊገነዘቡት የሚገባ መሠረታዊ ትምህርት ነው።

መሠረታዊ ትምህርት ስንል ማስታወቃችን፥ መለኮትን ከአካላት ውጭ እያ
ብዙ አማልክትን ከማምለክ በተለይም መለኮትን አራተኛ አምላክ ከማድረግና ከ
ታግደን፥ የምንጠበቅበትን ውሳኔያዊ ማስጠንቀቂያ ያዘለ በመሆኑ ነው።

ቄርሎስም:- «ንሕነሰ ንብል እስመ ሕይወት ውእቱ በህላዌሁ እግዚአብሔር
ወወልዱ ዋሕድ:-» እኛም እግዚአብሔር አብና አንዲያ ልጁ ወልድ በባሕርዩ ሕ
ነው እንላለን ብሎአል:- ከዚህ ከፍ ብሎም «ወለእመ ተብህለ በእንተ መንፈስ ቅ
ከመ ውእቱ ማሕየዊ ይገብር ዘንተ፥ እስመ መንፈሰ ሕይወት ውእቱ:-»

መንፈስ ቅዱስ ማሕየዊ ቢባልም ይህን የሚያደርግ ነው፤ የሕይወት መንፈ
ወይም ሕይወት ያለበት መንፈስ ነውና ማለቱ የሚታወስ ነው። ቄር. ክፍል 50
ነገሥት ጌራን ሃይ አበ ገጽ 332፤333 ቊጥር 4፤5።

ለ. እያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል መለኮታዊ ስለ መሰኘቱ መለኮት በሚል
የቀረበውን እንይ:-

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አትናቴዎስ:- «እስመ አካላት መለኮታው
እሙንቱ:- አካላት መለኮታውያን ናቸውና» ብሎ ተናገረ። ሃይ አበው አትናቴዎስ
79 ክፍል 5 ቊጥር 3።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ «እስመ ሠለስቲሆሙ አሐዱ መለ
እሙንቱ» ዮሐ. ሊቀ. ጳጳሳት ዘአንጾኪያ ሦስቱ ሦስታቸው አንድ መለኮት ናቸው
ብሎ አስረዳ፥ ሃይ አበ ዘአንጾ. ጎርጎ. ካለው ጠቅሶ፥ ሃይ አበ 463 ክፍል 20 ቊጥ
2።

የአንጾኪያም ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ ወእሙነ እብል ከመ እሙንቱ መለ
እሙንቱ። ዮሐ. ዘአንጾ. ሃ አበ ገጽ 319 ክፍል 1 ቊጥር 13። እነርሱም አካላ
መለኮት እንደሆኑ በእውነት እናገራለሁ አለ።

በቅዳሴ «አባ ሕርያቆስ» ወመለኮትሰ አብ፥ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አን
አምላክ:- መለኮት ግን አንዱ አምላክ የሚሆን አብና ወልድ መንፈስ ቅዱስ ነ
ብሎአል። ዘአባ ሕርያቆስ ገጽ 86 ቊጥር 57።

ስለምን ቢሉ:- ይህ በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ የተገናዘበ
አንድ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት፥ እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያ

ወይም መለኮታዊ አካል ባያሰኝ ኖሮ፥ ሦስቱ አካላት በአንድ ሕይወተ
ወይም ህላዌ መለኮት አይያዙም በህልውናም አይገኙም ነበረና፤ ሦስት
በተሰኙ ነበር። ነገር ግን በኩነታት የተገናዘበው አንድ ሕይወተ ባሕርይ
ህላዌ መለኮት ባለመለየትና ባለመከፈል ሦስቱን አካላት ሕያዋን ባሕርይ
ወይም መለኮታውያን አሰኝቶ፥ ልዩ በምትሆን በሦስትነት ጽንዕ የሚኖሩ
አካላት የሚዋሐዱበትን ምሥጢር በማስጨበጡ በትምህርተ መለኮት ረገድ
ብዛት እንደሌለ አስረድቶ ይገኛልና ነው።

እነሆም:- «ጎርጎርዮስ እስመ መለኮትሰ አኮ ውፁእ እምሠለስቱ አካላት ከመ
ተጋብኦተ አማልክት። ወሶበሂ ንሬሲ ቅድስተ ሥላሴ ፍሉጣነ እመለኮት በከመ
ንትአመን እምነተ ሰይጣናዌ»።

አማልክትን ብዛት እንዳይገባ መለኮት ከሦስቱ አካላት ውጭ ሆኖ አይገኝም።
ሥላሴንም እንደ የአካላታቸው መጠን ከመለኮት እንደተለዩ ብናደርግ፤
እምነት የምናምን እንሆናለን። እያለ ያስጠነቀቀው፥ ይህንኑ ምሥጢራዊ
ከመሠረቱ እንዳይፋለስበት አይደለምን? ሃይ አበ ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ
522፥ ክፍል 1 ቊጥር 3።

እንዲሁም ደግሞ:- ይህ አንዱ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት
አንዱ ሥላሴያዊ አካል ሕይወቱ ወይም ባሕርየ መለኮቱ ሆኖ፥ ሕያወ ባሕርይ፥
ከማሰኘቱ በቀር፥ ከዚያ ውጭ እንደትርፍ ሆኖ አይገኝምና፤ ባለመገኘቱ፥
መለኮታውያን አካላት አንድ አምላክ መባልን እንጂ፤ በሦስት አካላት ላይ
ጨማሪ ተቈጥሮ አራተኛ አምላክ መሆንን አያስችልም።

ይህንም አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:- «አምላክ ውእቱ አብ፥ አምላክ ውእቱ ወልድ፥
ውእቱ መንፈስ ቅዱስ፤ ወኢይትበሀሉ ሠለስተ አማልክተ አላ አሐዱ
»

አብ አምላክ ነው፤ ወልድ አምላክ ነው፤ መንፈስ ቅዱስም አምላክ ነው፤ ነገር
አንድ አምላክ ይባላል እንጂ፤ ሦስት አማልክት አይባሉም ሲል መሠረታዊ
ማቅረቡ ስለዚህ ነው። አትና. ዘእስ. ሃይ አበ ገጽ 74 ክፍል 4 ቊጥር

ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያም:- «ወለእመኒ ንሰምዮሙ ለሠለስቱ አካላት
ሠለስቱ አስማት ኢንሬስዮሙ ሠለስተ አማልክተ፤ ወኢይከውን ዝንቱ አላ አሐዱ
ዘውእቶሙ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እምቀዲሙ ዘአንበለ ፍልጠት:-»

ሦስቱንም አካላት በሦስት ስሞች ብንጠራቸው ሦስት አማልክት አናደርጋቸውም።
የማይሆን ነውና፤ ነገር ግን እነርሱ ከጥንት ጀምሮ ያለመለየት ከልጁና ከመንፈስ
ጋር በነበረ አብ ጋር አንድ አምላክ ናቸው። አለ።

ዮሐ. ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 398 ክፍል 1 ቊጥር 6።

ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘአንጾኪያ:- «ወዓዲ ንብል፥ አብ ሕይወት፥ ወልድ
ሕይወት፥ ወመንፈስ ቅዱስ ሕይወት፥ እንዘ አሐዱ ሕይወት፤ ወካዕበ ይትበሀል አብ
አሐዱ፤ ወልድ አሐዱ፥ መንፈስ ቅዱስ አሐዱ። ወለለ አሐዱ እምአካላት፥ አሐዱ
ህላዌ ወአሐዱ አምላክ እሙንቱ፥ ወኢይትበሀሉ ሠለስተ አማልክተ። ወአኮ ዘንትአመን
በሠለስቱ ዕደው ወበሠለስቱ አማልክት፥ ወኢበሠለስቱ መለኮት፤ አላ ንትአመን
በሠለስቱ አካላት፥ ወሠለስቱ ገጻት እንተ አሐዱ ባሕርየ መለኮት።»

www.ethiopianorthodox.org

ዳግመኛም አንድ ሕይወት ሆኖ ሳለ አብ ሕይወት፥ ወልድ ሕይወት፥ [illegible] ቅዱስ ሕይወት እንላለን። ደግሞ አብ፡ አንድ ይባላል። ወልድ አንድ ይባላል፡ [illegible] ቅዱስም አንድ ይባላል። ከአካላትም እያንዳንዱ አንድ ህላዌ አንድ አምላክ ና[illegible] ዳሩ ግን ሦስት አማልክት አይባሉም። መገናዘብ ሊኖራቸው እንደማይቻላቸው [illegible] ሦስት ሰዎች፥ በሦስት ሰዎች በሦስት አማልክት በሦስት መለኮት የም[illegible] አይደለንም። የአንድ መለኮት በሚሆኑ በሦስት አካላት በሦስት ገጻት እናምናለን [illegible] ብሎአል። ዮሐ. ዘአንጾ. ሃይ አበ ገጽ 540 ክፍል 2 ቍጥር 56።

ብሔራውያን ሊቃውንት፡- «በአምላክነቱ ምንታዌ በሦስትነቱ ርባዔ የለበ[illegible] ብለዋል።» አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖተ እግዚአብሔር።

ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ፡- «ወእቱስ አሐዱ አምላክ ወአኮ ሠለስቱ፡ አሐዱ እ[illegible] ወአኮ ብዙኃን፥ ወክብረ ምልክናሂ ልዑል ለመለኮት፡ ወበመለኮት ምልክና። ወት[illegible] ሥላሴ ይእቲ ትትመለክ ወትትአመር። በሠለስቱ አካላት ወተዋሕዶተ መለኮ[illegible] ርኁቅ እምኩሉ ክፍለት፡ ወእምኩሉ ፍልጠት።»

እርሱ ግን አንድ አምላክ ነው እንጂ፡ ሦስት አማልክት አይደለም። አንድ [illegible] ነው እንጂ፡ ብዙ ጌቶች አይደለም። ልዕልና ያለው የመለኮት አገዛዝም ክ[illegible] የመለኮት ሲሆን፡ በመለኮትም አገዛዝ አለ። ቅድስት ሥላሴም በሦስቱ አ[illegible] ትመለካለች ትታወቃለች። የመለኮታቸው ተዋሕዶም መክፈል ከሚባል ነገር ሁሉ [illegible] ነው ብሎአል።

ሐ. ሲኖዲቆን ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 439 ክፍል 1 ቍጥር 5።

እንግዲህ ይህ አብነታዊ ትምህርት በምሥጢረ ሥላሴ ታላቅና ቀዋሚ ትም[illegible] መሆኑን አስገንዝቦአል የምንለው፥ በዚሁ መሠረታዊ ምክንያት ነው። ይህን እያሰላሰ[illegible] እዚህ ዘንድ ከቀረበው ትምህርታዊ ብያኔ ጋር ለማስተያየት ብንሞክር፡ ተዘም[illegible] አቀራረቡ አንድ ዓይነት ሆኖ እናገኘዋለን። አንዱ ሕይወት ባሕርይ ወይም [illegible] መለኮት ለእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል፡ ሕይወቱ ወይም ባሕርየ መለኮቱ በ[illegible] እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ ወይም መለኮታዊ አካል ስለማስገ[illegible] የሚገልጽ አብነታዊ ትምህርት፥ መቼውንም መለኮትን ከአካላት ውጭ እያደረገ [illegible] አማልክትን ከማምለክ፡ በተለይም መለኮትን አራተኛ አምላክ ከማድረግ የምንጠበ[illegible] ትምህርት ነው።

ብሔራውያን ሊቃውንትም፡- በአምላክነቱ ምንታዌ በሦስትነቱ ርባዔ የለበ[illegible] በማለት በአምላክነቱ ሁለትነት፥ በሦስትነቱም አራትነት የለበትም የሚለውን ው[illegible] አጽንተው መጠበቃቸው፥ የዚሁ መሠረታዊ ትምህርት ውጤት መሆኑን ልንገነ[illegible] እንችላለን።

ይህን ከተገነዘብን ዘንድ ወደ ተከታዩ ትምህርት እግረ ልቡናችንን በምናተና[illegible] ጊዜ፡ ቃለ እግዚአብሔር በቀየሰልን መምሪያ መሠረት ወደማያስጋን ቀጥተኛ መን[illegible] መረማመዳችንን እንመለከታለን።

በመሠረቱም ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት በእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካ[illegible] በዘለዓለም ጽንዕ ህልው ሆኖና እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ ወይ[illegible] መለኮታዊ አካል አስኝቶ እንደመገኘቱ ሁሉ፥ የዚህ የሕይወተ ባሕርይ ወይም የህላ[illegible] መለኮት ግብርም ባሕርይን ተከትሎ ይገኝ ዘንድ ጠባይዐዊ ሕግ እንደመሆኑ መጠን[illegible] በእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል እየፈለቀና ሥን መለኮት እየሆነ ይታያል። ቅድስ[illegible] ሥላሴንም አንፀባርቆ ያሳያል።

[illegible]ህንም ባሕርይ በግብር አቋምና በገቢር አቋም እሥራ ላይ ሲውል በሚገኝ ክፍለ [illegible] እንመረምረዋለን።

[illegible]16ኛ ምዕት ዘመን የተጻፈ ሰወስወ ግዕዝ ዘጸሐፎ አሐዱ ኢትዮጵያዊ ዘፊደለ [illegible]ላስ በራዕየ ባሮክ ውስጥ የሚገኝ። የመሪጌታ ዳርጌ መጽሐፍ። አስበተፈሪ።

ምዕራፍ ሃያ ሦስት።

የባሕርይ ግብር «ባሕርይ በግብር አቋም»

[illegible]ዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ የተገናዘበው ብሑተ ህሉና ሕይወት [illegible]ለጠው ግብር ምን ዓይነት መልክና የአቀራረብ ይዞታ እንዳለው የሚያሳይ ሁኔታ [illegible] ነው?

ወደዚሁ ዋና አሳብ ከመግባታችን በፊት፥ የትምህርቱ አቀራረብ መልክ [illegible]ረዳባቸውን የአገላለጽ ሥራሥር «አሥራው» ብንመለከት መልካም ነው።

በመሠረቱ ግብር ሲባል፡- የባሕርይ ግብር፥ የአካል ግብር፥ የኩነት ግብር፥ [illegible]ባለ፤ የሚነገር አብነት መሆኑ፤ በቤተ ክርስቲያን መምህራን አባባል እሙን ነገር [illegible]።

እንግዲህ ስለ አካል ግብር በቦታው የሚነገር መሆኑን ከመጠቈማችን በላይ፥ [illegible]ነት ግብርም በከዊን ልብ፥ በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ የተገናዘበ፥ አንድ [illegible]ለ ባሕርይ ሕይወት ወይም ህላዌ መለኮት መሆኑን በሚነገርበት ክፍል እናቀርባለን።

አሁን ግን ማከተሚያው አንክሮ የሆነ በባሕርዩ መነሻ ወይም ምክንያት [illegible]ኖርበት የገዛ ራሱ ለራሱ ባሕርይ፥ ባሕርዩም ለራሱ አስገኝና ከራሱ ተገኝ የሆነ [illegible]ትነቱ «መለኮቱ» ባሕርይ ብለን፡ ከዚሁ ባሕርይ ስለሚገለጠው ግብር [illegible]ገራለን።

መቼም ግብር ሲባል፡ ገብረ ከሚል ግሥ በመውጣቱና፥ ሠራ አደረገ ተብሎ [illegible] ሁሉ ላይ እየገባ እንደሥራው ስልት እየፈታ እየተረጐመ የሚነገር መሆኑ [illegible]ተርጐማን ሰዋስዋዊ ደንብ የታወቀ ነው። በ16ኛ ምእት የተጻፈ የግዕዝ ሰዋስው [illegible]ሐፎ አሐዱ ኢትዮጵያዊ ዘፊደለ ስሙ ሣልስ ገጽ ከራዕየ ባሮክ ጋር የሚገኝ፡-

በአንጻሩ ደግሞ በሕይወት ብሑተ ህሉና «ብቸኛ ነዋሪ» የሚሆን ህላዌ መለኮትን [illegible]ሕርይ ስንል፡ የዚህን የባሕርይ ግብር አገላለጽ እንደየሁኔታው ስልት እየፈቱ [illegible]ተረጐሙ መተርጐማን ቃላት እንደሚኖሩ የሚዘነጋ ሊሆን አይገባም።

እነዚህም ብሑተ ህሉና «ብቸኛ ነዋሪ» የሚሆን የህላዌ መለኮት ግብር ሲሆኑ፡ [illegible] ምዕዛረ ፀሐይ «የፀሐይ ጨረር» አፈንጣጠቅ በልዩ ልዩ ስልት፥ በልዩ ልዩ ኀብረ [illegible]ሳል፥ በልዩ ልዩ መልክና ትርኢት የባሕርይ ግብር መሆናቸውን የሚያሳዩ ምዕዛራተ [illegible]ለኮት «የመለኮት ጨረሮች» ናቸው።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውና መለኮቱ በግብር የሚገለጽበትን ሁናቴ እንደምን ባለ... እንደሚገልጹት ከቅዱሳት መጻሕፍት ያገኘናቸውን ከብዙ በጥቂቱ እንደሚ... አስፍረናቸዋል።

ሀ. ሥነ ስብሐቲሁ፡- የክብሩ ውበት ወይም ጌጥ መዝ. 49፥2።

ለ. ዕበየ ስብሐቲከ፡- የክብርህ ታላቅነት መዝ. 8፥1። ም. 95፥6። ም. 9... 2።

ሐ. ብዕለ ስብሐቲሁ፡- የክብሩ ባለጸግነት ኤፌ. 2፥4። ቈላስ. 1፥27።

መ. ቅድሳተ ስብሐቲከ፡- የክብርህ ቅድስና ፍጹምነት መዝ. 144፥5።

ሠ. ልዕልና ስብሐቲሁ፡- የክብሩ ልዕልና «ከፍታ» መዝ. 112፥5።

ረ. ክብረ ስብሐቲሁ፡- የክብርህ ምስጋና «ገናናነት» ሕዝ. 2፥1። ኢሳ. 60፥1...

ሰ. ብዕለ ጸጋ ስብሐቱሁ፡- የጸጋው ባለጸግነት ክብር ሮሜ 9፥22፤ 23።

ሸ. ግርማ ስብሐቲሁ፡- የግርማው ክብር ኢሳ. 2፥19፤ 21።

ቀ. ብርሃነ ስብሐቲሁ፡- የክብሩ ብርሃን «ነጸብራቅ » ዕብ. 1፥ 3።

በ. ኃይለ ስብሐቲከ፡- የክብርህ ኃይል ኢሳ. 2፥21።

ተ. ኃይለ መለኮቱ፡- የመለኮቱ ክሂል 2ጴጥ. 1፥3።

ቸ. ሣርሐ ስብሐቲሁ፡- የክብሩ ብርሃናዊ መገለጥ ዘፀአ. 24፥16፤17። ሐ... 1፥27።

ኀ. ዕበየ ኃይሉ፡- የኃይሉ ታላቅነት ኤፌ. 1፥19፥20።

እነዚህና የመሳሰሉ ግብረ ባሕርዩ በክብር ሲገለጥ የሚያሳዩ ልዩ ልዩ የግ... ስልቶች ናቸው። እንዲሁም ጥንተ ምክንያትና አኗኗ የመሆን ጠባይዕንም ግ... በዘለዓለማዊ ጽንዕ የባሕርዩ ግብር ሆኖ መገኘትን እንደሚያሳዩ ያረጋግጣሉና፤ የባሕ... ግብር ጠባይዐውያን ስልቶችም እንደሆኑ ይታያሉ።

ይህ ስብሐት እየተባለ የተነገረው ቃል፥ አተኵሮ የሚመለከተውና ሊገልጸ... የሚፈልገው ጥልቅ ምሥጢር፥ የባሕርይ አቋም ሲሆን፤ ክብርና ምስጋና ብ... ቀጥታውን ቃል በቃል በሚገልጽ አፈታት ተርጒመነዋል፡-

ይኸውም፡- ሊቁ ዮሐንስ አፈወርቅ ቅዱስ ጳውሎስ በመልእክቱ ባሕርይ ሊ... ከጅሎ ዕበየ ስብሐት ያለውን ሲተረጕም፡- ዕብ. 1፥3። «እስመ ሶበ ኢረከበ ስ... ዘይኤምር ኀበ ባሕርይሁ ብህለ በዝንቱ አስማት እስመ ዕበይ ወስብሐት ኢይኤምሩ ... ውእቱ ስም ዘፈቀደ ይዝክሮ»። ወደ ባሕርዩ የሚያመለክት ስምን ባላገኘ ጊዜ በእነዚ... ስሞች ተናገረ። ታላቅነትና ክብር ዕበይ ስብሐት ሊያወሳው ወደፈለገው ስ... አያመለክቱምና በማለት ስለምናገኘው ነው። ስለዚህም ስብሐት እየተባለ የተነገረ... ቃል፥ ክብር ምስጋና በሚል አፈታት መናገራችን ባሕርይ ለማለት ከጅሎን መ... ሊታወቅልን የሚገባ ነው። ዮሐ. አፈ. ወርቅ.ድርሳን. 2፤ ቍጥር 39፤40።

እያደርን ስንመጥቅ፤ ወደ ምሥጢሩም ስንጠልቅ፤ እንደምንገልጸው፡- የባሕ... ግብር ለፍጥረት ህሉና ጥንተ ምክንያት የመሆንና አኗኗ የመሆን ጠባይዕነ... የሚያስገነዝብ ክብር ወይም ምስጋና በሚል ቃል የተገለጸው የባሕርይ ሥነና፥ የባሕ... ዕበይ፥ የባሕርይ ባለጸግነትና የባሕርይ ቅድስና፥ የባሕርይ ግርማና የባሕርይ ልዕልና... የባሕርይ ብርሃንና የባሕርይ ኃይል፥ ወይም የመለኮት ክሂል የሚያንፀባርቅበት... የሚያስተጋባበት መታወቂያ ነው።

...እዚህ ላይ ክብር የሚል ቃል ምንን እንደሚተረጕም የተረዱ ብሔራውያን ...ንቶችን ይህ ከላይ በዝርዝር የተነገረው የባሕርይ ግብር ምንስ በልዩ ልዩ ስልት ... በማጠቃለል የጌትነቱ ክብር፥ የበጎነቱ ግብር በሚል ፈሊጥ ወይም ዘይቤ ...ታል።

...እነሆም እነዚህ ንባቦች በተነገሩበት ቦታ ሁሉ፥ በዚሁ ዘይቤ ተርጒመውት ...ቸው የሚታወስ ነው። ትርጓሜ ዳዊትና ትርጓ. ወንጌል፤ ትርጓ. ጳውሎስ ...ት። ስለጌትነቱ ክብር ስለበጎነቱ ግብር ሲናገሩ የሚያመለክቱት ቀጥሎ ያለውን ... መለኮቱን በሚያተኵሩበት አቋም ላይ ነው።

...፤ ስለ ጌትነቱ ክብር።

ሀ. እግዚአብሔር አምላክ የሚረዳው አጋዥ፥ የሚመክረው ረዳት አማካሪ፥ ወይም ለምልዐቱ ፍጽምና ሌላ ተጨማሪ የሚሻ አለመሆኑን በሚያስገነዝብበት ጊዜ፡- ኢሳ. 11፥7-9።

ለ. እንዲሁም ለፍጡራን በሚያደርገው ነገር ሁሉ ብቻውን ከዘለዓለም የኖረ ሲሆን፤ ከፍጥረቱ ረብን ለመፈለግ፥ በቁዔትን ለማግኘት ወድዶ፥ በልፋቱ ለመጠቀም ሽቶ፥ የድካሙን ዋጋ ለመቀበል፥ ወይም ለማትረፍ፥ ኪራይን ለመጠባበቅ የሚፈቅድ አለመሆኑን በሚያስረዳበት ጊዜ፡- ኢዮብ 34፥13። ም. 41፥2።

ሐ. ደግሞ ውዳሴ ቅዳሴ አንሶት፥ በተጨማሪ ውዳሴ ለማግኘት አስቦ ሳይሆን፤ እንዲያው እንዲሁ ብቻ በነፃ መፍቀዱና አስቀድሞ ፍጥረታትን ለመፍጠር ማሰቡ፤ ፍጥረታትንም እንደተፈጥሮአቸው መጠን መድቦ ሊፈጥር ምንም የማይሳነውን ክሂሎቱን በሚያስታውቅበት ጊዜ፡- ኢዮብ 2፥2።

መ. እንደ አስፈላጊነቱም ሁሉን ለመመገብ፥ ለማስተዳደርና ለመግዛት ለመሠልጠን ለመታደግ ለመሳሰለውም ሁሉ ብሑተ ህሉና የሆነ የባሕርዩን ሥነ በሚያሳይበት ጊዜ ነው። መዝ. 144፥1-9። ም. 145፥5-9። 146፥8-11። ይህ ሁሉ የጌትነቱ መንገድ ነውና፡-

ከዚህም ጋር የማይወሰን ብዕሉና ባለጸግነቱ ከምንም ወይም ከማንም ...የማይጨመርበትና ከማንም የማይሞላ ባሕርያዊ ችሎታውና ለጋስነቱ፥ የተትረፈረፈ ...ጋው ሙላትና የፍቅሩ ብዛት፥ የማይመጠን ርኅራኄውና የደግነቱ ጥልቀት፥ የጌትነቱ ...ክብር ሙላት ነው። እንደዚሁም ሁሉ የሰፈነ የገዥነቱና በፍትሕና በጽድቅ በርትዕ ...የጊጠው የዙፋኑና የመንግሥቱ ገናናነት ዘለዓለማዊነት ሁሉ የጌትነቱ ክብር ሙላት ...ነው። መዝ. 144/145/፥1-5። ም. 145፥1-12። ዳን. 4፥34፤35።

ይህን እንረዳ ዘንድ ከቅዱሳት መጻሕፍት በጥቂቱ ብንመለከት መልካም ነው። ...ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ፡- «አ ዕመቂሁ ለብዕለ ጥበቢሁ ወአእምሮቱ ለእግዚአብሔር ...አልቦ አሠር ለፍኖቱ። ወአልቦ ዘየአምሮ ለፍትሑ። መኑ የአምር ሕሊናሁ ለእግዚአብሔር። ወመኑ ተማከሮ ወመኑ ለቅሖ ወተፈድዮ እስመ ኩሉ እምኔሁ። ወኩሉ በእንቲአሁ። ወኩሉ ቦቱ ወሎቱ ስብሐት ለዓለም ዓለም»።

የእግዚአብሔር ባለጠግነትና ጥበቡ ዕውቀቱም እንዴት ጥልቅ ነው? ለመንገዱም ...ሊጋ የለውም። ፍርዱንም የሚያውቅ የለም። ሕሊናውንስ ማን ያውቃል? አማካሪው ...ማነው? ወይም ብድራቱን ይወስድ ዘንድ አስቀድሞ ያበደረው ማነው? ሁሉ ከእርሱ ነውና፤ በእርሱም ነውና፤ ስለ እርሱም ነውና፤ ለእርሱም ምስጋና ይሁን ለዘላለሙ ... 11፥33-35። 1ዜና. 29፥1-12።

www.ethiopianorthodox.org

እንዲሁም:- «እስመ ባዕል እግዚአብሔር ወየአክል ለኩሉ ዘጸው
እግዚአብሔር ባለጸጋ ነውና፣ ለሚጠራውም ሁሉ የሚበቃ ነውና አለ። ሮሜ 10፥1

«ከመ ያርኢ ብዕለ ስብሐቲሁ» የክብሩ «የባሕርዩን» ባለጸግነት ያሳይ ዘንድ እ
ያስረዳል። ኤፌ. 2፥6።

በዲዲስቅልያ:- «ኢይፅሕቅ ዘይመክሮ ወኢየኀሥሥ ዘይረድአ አልቦቱ ተ
ወኢተፍጻሜት ኢየኀልቅ መንግሥቱ ወአልቦ ዘይክል መዊዐ ኃይሉ»። የሚመክረ
በመሻት አይጨነቅም፣ የሚረዳውንም አይፈልግም። መነሻና መድረሻ የለው
መንግሥቱ አያልቅም ኃይሉንም ማሸነፍ የሚችል የለበትም ተብሎአል። ምዕራፍ
ገጽ 149።

ቅዱስ ያሬድም:- «ንጉሥ ዘኢየኀይድዎ ሢመቶ፥ እግዚእ ዘኢይግዕዝዎ ባለ
ውእቱ ዘኢይሌቅሕዎ» ሹመቱን የማይነጥቁት ንጉሥ ነው። የማይነቀፍ እን
የማይወጣለት ጌታ ነው። የማያበድሩት ባለጸጋ ነው። ብሎአል። ድጓ ዘአስተምህሮ

«ባጭሩ ይክል ኩሉ ወአልቦ ዘይሰአኖ ሃሌ ሉያ፥» ሁሉን ይችላል፤ የሚሳነ
የለም የሚለው ቃል የባሕርዩን ሙሉ ጌትነት የሚያሳይ ነው። ኤር. 32፥17፤ 1
ድጓ መዝ ዘአስተምህሮ።

ስለዚህ:- «ስብሐቲሁ ዘእምኀቤሁ፣ ወውዳሴሁ እምዚአሁ ምሉዕ ወፍጹም ብዕ
ጸጋሁ» ምስጋናው ከራሱ ውዳሴውም ከራሱ ነው። የጸጋው ባለጸግነትም ምሉዕ
ፍጹም ነው ተብሎ ተነግሮለታል። ቅዳሴ ዮሐ. አፈ. ወርቅ. ገጽ 155 ቊጥር 13

አዎን:- ጌትነት ሲባል በቃሉ አሻሚነት እንጂ፣ እንደዚህ ያለ ጌትነት መቼው
ቢሆን ከዓለማችን በጠቅላላውም ከፍጥረታት ባሕርይ የማይገኝ ነውና፣ ይህ ሁኔታ ራ
ተመሳሳይ የሌለው፥ ልዑለ ሊሉየ ባሕርይንና ሥነ መለኮትን፥ ኃይለ መለኮት
የሚገልጽ የፈጣሪ ጌትነት ብቻ መሆኑን ይገነዘቧል። ኢሳ. 40፥11-18። 27-31
2ቆሮ. 8፥9። መዝ. 103/104/ በሙሉ።

2ኛ፥ ስለ በኀነቱ ግብር:-

በኀነት ሲባል፣ ባጭር ቃል ለመግለጽ ያህል፣ ንፍገት ወይም መስቃ ክፋት
ወይም እንከን፥ ጨለማ፥ ወይም ጥላ «ግርዶሽ» በሌለበት በብርሃንና በቅድስና
ባሕርይ፥ በመፍጠር ይሁን በማስተዳደር፥ በአገዛዝ ይሁን በመታደግ ሲያከናውነው
የሚታየውን የበጎ ስጦታውንና የልግሥናውን ሁኔታ ስናስብ፣ አምላካዊ በኀነት እንደ
እንደሆነ የምናይበት ትምህርት ነው። ያዕ. 1፥16፣ 17። ሮሜ 8፥28-32። 1ዮሐ.
4፥8-10። ይህ የበኀነት ግብር ይባላል።

አልፈን አልፈን ከቅዱሳት መጻሕፍት የተገለጸውን እንመለከታለን። «ኩሉ ሀብት
ሠናይ ወኩሉ ፍት ፍጹም እምላዕሉ ይእቲ ትወርድ እምኀበ አበ ብርሃናት ውእቱ
ዘአልቦ ተውላጥ ወአልቦ ምንትኒ ጽላሎት:-»

መልካም ስጦታ ሁሉ ፍጹም ዕድል ሁሉ ከላይ ናት። ከብርሃናት አባትም
ትወርዳለች። እርሱም መለወጥና ምንም ዓይነት ጥላ ግርዶሽ የሌለበት ነው። ያዕ.
1፥17። መዝ. 103፥1፤2።

«እስመ እግዚአብሔር ብርሃን ውእቱ ወጽልምትሰ አልቦ ኀቤሁ ወኢአሐተኒ:-»
እግዚአብሔር ብርሃን ነውና፣ ጨለማ ግን በእርሱ ምንም የለበትም። 1ዮሐ. 1፥5።
1ጢሞ. 7፥16። ዳን. 2፥21።

«እስመ እግዚአብሔር ፍቅር ውእቱ፡ ወበዝንቱ ተዐውቀ ፍቅሩ ለእግዚአብሔር
...» እግዚአብሔር ፍቅር ነውና፡ በዚህም ፍቅሩ በእኛ ላይ ታወቀ። 1ዮሐ.
...።

«እስመ ከመዝ አፍቀሮ እግዚአብሔር ለዓለም፡ እስከ ወልዶ ዋሕደ መጠወ»
...ዚሁ እግዚአብሔር ዓለሙን ወድዶአልና፡ አንድ ልጁን እስኪለውጥ ድረስ።

«እስመ ኢፈነዎ እግዚአብሔር ለወልዱ ውስተ ዓለም ከመ ይኰንኖ ለዓለም
...ለ ከመ ያሕይዎ ለዓለም።» እግዚአብሔር ልጁን ወደ ዓለም የላከው ዓለምን
...ን እንጂ፣ ዓለምን ሊኰንን አይደለም። ዮሐ. 3፥17።

የክፋት ነገር ከእግዚአብሔር፣ ጠማምነትም ሁሉን ከሚችል የለበትም...
...ነት እግዚአብሔር ክፉ አይሠራም። ሁሉን የሚችልም ፍርድን
...ማምም። ኢዮብ 34፥10፥12፥13።

«ሀቡ ዕበየ ለአምላክነ፡ እስመ እግዚአብሔር ጻድቅ ውእቱ፡ እግዚአብሔር ጻድቅ
...ግባሩ ወርቱዕ ኩሉ ፍናዊሁ። እግዚአብሔር ጻድቅ ወአልቦ አመፃ ጻድቅ ወኄር
...ግዚአብሔር:- ለአምላካችን ታላቅነትን ስጡ፣ እርሱ አምላክ በሥራው ሁሉ ጻድቅ
...። ሥራው ፍጹምና መንገዱም የቀና ነው። እግዚአብሔር አመፃ የሌለበት ጻድቅ
... እውነተኛና ቅን ነው። ዘዳግ. 32፥3፥4።»

እስመ ኢኮንከ አምላክ ዘአመፃ ያፈቅር:- አመፃን የምትወድ አምላክ
...ደለህምና፣ መዝ. 5፥4-6። ም. 9፥16። ኤር. 51፥56። ኢሳ. 61፥8።

አቤቱ የተቀደስህ አምላኬ አንተ ከዘለዓለም ጀምሮ አልነበርህምን? ... ዓይኖችህ
... እንዳያዩ ንጹሐን ናቸው። ዕንባ. 1፥12፥13።

እስመ አነሂ ቅዱስ አነ:- እኔ ቅዱስ ነኝና ዘሌዋ. 19፥2። 1ሳሙ. 2፥2። ራዕ.
...8። ኢሳ. 6፥2፥3።

ዘየዐቅባ ለጽድቅ ዘለዓለም:- እውነትን ለዘላለም የሚጠብቅ መዝ. 145፥6።
...ም:- «ወአልቦ ጽልመት ውስተ መክፈልታቲሁ» በተለያዩ ስጦታዎቹ የሥራው
...ሎች ሁሉ፣ ጨለማ ወይም እንከን የለም ብሎአል። ሀረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 20
... 109።

በዚህ ሁሉ ፍጹም፣ ልዩ፣ ግሩም፣ ታማኝ፥ የሚሰኝበት የባሕርዩ በኀነት፥
የባሕርዩ ጌትነት፥ ወይም የባሕርዩ ባለጸግነት ይታያል።

ይኸው ሥነ መለኮቱ፥ ልዕልና መለኮቱ፥ ግርማ መለኮቱ፥ ዕበየ መለኮቱ፣ ክብረ
...ለኮቱ፥ ተገልጾበታልና። መዝ. 49፥22። መዝ. 112፥4፥5። ኤፌ. 1፥19፥20።
...ዝ. 11፥51።

ስለዚህ ውዳሴውና ክብሩ ከጌትነቱ የተነሣ እንደሆነ በመገንዘብ፥ የጌትነቱ ክብር
በማለት ክፋት እንከን የሌለበት ብርሃናዊ አፈጻጸሙም ከበኀነቱ የተነሣ መሆኑን
በመገንዘብ የበኀነቱ ግብር በማለት የሚነጋገሩት እነጋገር፣ እላይ እንደተገለጸው ሁሉ፥
በቅዱሳት መጻሕፍት የተመሠረተ ሆኖ፣ አባባሉ የብሔራውያን መተርጒማን፣ ልዩ
ፈሊጥ መሆኑን ለይቶ መገንዘብ አለ።

ከእነዚህ መምህራን አስቀድመው የነበሩት አበው ሊቃውንት የልዑል
እግዚአብሔር ቅድስና፥ ዕበየ፥ ግርማው ክብሩ፥ ባሕርዩን እንፀባርቆ የሚያሳይ፡
...ን ወይም የሥነ አገላለጽ መሆኑን ከቅዱሳት መጻሕፍት በምሥጢር ደርሰውበት

www.ethiopianorthodox.org

ስለነበረ፣ ግብሩ የባሕርይ ገለጸ **መሆኑን አጠቃሎ** በሚያሳይ ሥነ መለኮት በሚል ... ሲጠቀሙ ለመኖራቸው ማስረጃ አለ።

ይኸውም ቅዱስ ያሬድ:- «አስተርአዮ ኮነ ዘክርስቶስ ሥነ መለኮት የክርስ... የመለኮቱ ሥን መገለጽ ሆነ» ብሎአል። ድጓ ዘጥምቀት እንደዚሁም በልዩ ልዩ ... በያሬድ ዜማ ተገልጾአል።

ከአባት ሊቃውንትም ባስልዮስ ዘቂሣርያም:- «እስመ በሥነ መለኮቱ ወ... ኂሩቱ ይትማሰሎ ለእግዚአብሔር አቡሁ» በመለኮቱ ሥንና በቸርነቱ ታላቅነት አባ... እግዚአብሔርን ይመስለዋልና ሲል ተናግሮአል። ይህም አገላለጽ መዓዛ ... እንደማለት ነው። ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሃይ. አበ. ክፍል 1 ገጽ 106 ቊጥር 2።

በዚሁ ብሑተ ህሉና ብቸኛ ነዋሪ የሆነ፥ የጌትነት የበጎነት ባሕርዩ በክብሩ... በግብሩ፥ ይገለጻል። ወይም የጌትነት የበጎነት ባለጸግነት ለእግዚአብሔር ባሕርዩ ሆ... በሚኖርበት ጊዜ ሁሉ፥ ክብሩ ግብሩ ሲገልጸው ይኖራል ማለት ነው።

ክብሩ ሆነ ግብሩ የባሕርይ ጌትነቱን ወይም በጎነቱን ሲገልጽ በሚኖርበት ጊ... ደግሞ:- ጌትነቱ፥ በጎነቱ በአጠቃላይ ቃልም እግዚእናው ማለት መለኮቱ ምክንያታዊ... አኋኝ መሆኑን ያስገነዝባል ማለት ነው።

መቼም ቢሆን፥ እግዚእና ወይም ምልክና፥ ይኸውም የባሕርይ ጌትነት፥ የባሕር... **በጎነት፥** ምክንያታዊና አኋኝ መሆኑ የታወቀና የብሔራውያን ሊቃውንት መሠረታ... **አባባል** እንደሆነ፥ አስቀድመን መግለጻችን የሚታወስ ነው።

ዝኒ እግዚእና ይሬስዮ ኄረ:- ይህም ጌትነት ቸር እንዲሆን ያደርገዋል... **በማለታቸው ይታወቃል።** ሥነ ፍጥረት ዘዐ. ሰዐት. ክብቴ የእጅ ጹሑፍ ያልታተመ... **ቸር የሆነበት ምክንያት** ጌትነቱ የባሕርዩ ስለሆነ መሆኑን ስለሚያስረዳ፥ ጌትነ... **ምክንያታዊ አኋኝ** የተባለበትን ማስረጃ የሚገልጽ አብነት ነው።

እንዲሁም:- «እስመ ቅንየትከ ወምልክናከ ይሬስየከ ትሣሃል ላዕለ ኵሉ... **ሥልጣንህ ገዥነትህና** ጌትነትህ፥ በሁሉ ላይ ይቅር ባይ ያደርግሃል። የሚለው... **በመጥቀስ ይህንኑ** አባባል ያጸናሉ። መጽ. ጥ. መዝ. 113፥9። ሕዝ. 36፥21-23።

«ዘበኃይለ መለኮቱ ወሀበ ለነ ኵሎ ምግባረ ጽድቅ ዘያበጽሕ ለሕይወት በመለኮቱ... **ኃይል»** ወደ ሕይወት የሚያደርሰውን የጽድቅ ሥራ ሁሉ ሰጠን ብሎ ጴጥሮስ... **ከተናገረው** ጋር የተዛመደ ነው። 2ጴጥ. 1፥3።

3ኛ፥ የጌትነቱ ክብር፥ የበጎነቱ ግብር ሲባል፣ የብሂሉ መሠረት ወይም ምሥጢራዊ ትርጓሜው ምንድን ነው?

የጌትነቱ ክብር፥ የበጎነቱ ግብር የማለት ምሥጢር እንዴት እንደሆነ መረዳት ባስፈለገ ጊዜ፣ ካለፈው ትምህርት ክፍል ከተነገረው ሐተታዊ ገለጻ ተጨባጭ የሆኑ ፍሬ ነገሮች በአእምሮአችን ውስጥ መያዝ ይኖርብናል። እነርሱም:-

ሀ. የባሕርዩ ግብር፥ የባሕርዩን ሥን፥ የባሕርዩ ዕበይ፥ የባሕርዩ ግርማና ልዕልና ወዘተ... ሆኖ መገኘቱና በብሔራውያን ሊቃውንት ዘንድ የጌትነቱ ክብር፤ የበጎነቱ ግብር በሚል ፈሊጥ ተጠቅሎ የሚነገር መሆኑን:-

ለ. ከዚህም ጋር ጌትነቱና በጎነቱ እግዚእና፥ ምልክና በሚል ስያሜ የሚገለጽ መሆኑን:-

ሐ. እንዲሁም ክብሩ ወይም ግብሩ የባሕርይ ጌትነትን፥ የባሕርይ በጎነትን ሲገልጽ እስከኖረ፣ ጌትነቱና በጎነቱ «እግዚእናው» ምክንያታዊና አኋኝ መሆኑን እንዳስገነዘበ ሊገኝ መቻሉን ነው።

እግዚአብሔር ሙሴን ተናረው አለውም እኔ እግዚአብሔር ነኝ። ለአብርሃም ...ለይስሐቅ ለያዕቆብ ሁሉን እንደሚችል አምላክ «ኤልሻዳይ» ተገለጥሁ።

በግዕዙ:- በስምየ እግዚእ እግዚአብሔር ይላል። በስሜም እግዚእ «ይሆዋ» ...ልታወቅሁላቸውም። የተሰደዱባትንም ምድር የእንግድነታቸውን የከነዓንን ምድር ...ለመስጠት ዘንድ ከእነርሱ ዘንድ ቃል ኪዳን አቆምሁ። ዘፀአ. 6፥2-4።

አሁንም እኔ የእሥራኤልን ልጆች ልቅሶ ሰማሁ፣ የምስር ሰዎች የገዙአቸውን፥ ...ኪዳኔንም አሰብሁ። ስለዚህም ለእሥራኤል ልጆች እንዲህ በላቸው። ቊጥር 5-9።

በግዕዙ:- አነ ውእቱ እግዚእ እግዚአብሔር ይላል። እኔ እግዚአብሔር ነኝ ...ከግብፃውያን ሥራ ባርነት አወጣችኋለሁ። ለእነርሱ ከመገዛትም አድናችኋለሁ። በተዘረጋች ...ክንድ በታላቅም ፍርድ አስጥላችኋለሁ። የእኔ ወገንም አደርጋችኋለሁ። አምላክም ...እሆናችኋለሁ። ከምስር ባርነት ሳወጣችሁም እኔ አምላካችሁ እንደሆንሁ ታውቃላችሁ። ...ለአብርሃም ለይስሐቅ ለያዕቆብ ልሰጣት እጄን ወደዘረጋሁባት ምድር አገባችኋለሁ። ...ርስትም ለርስት እሰጣችኋለሁ። እኔ እግዚአብሔር። ከቊጥር 6-8።

ከዚሁ ጥቅስ የተስፋ ቃል ሆኖ ከተነገረው ደረቅ ንባብ፥ ብሂላዊ ትርጓሜ ...የሚመሠረትባቸው ዋና ዋና የሆኑ ጭብጥ ነገሮች ጐላ ብለው ይታያሉ።

እንደ ተመለከተውም ሁሉ መጀመሪያ ጌታ ራሱ ያደርገው ዘንድና ይፈጽመው ...ዘንድ ለተናገረው ለተስፋ ቃሉ መተማመኛ ወይም ዋስትና የግብር ባሕርዩ ...ምክንያታዊነትን ወይም አኋኝነትን እያመለከተ ማስገንዘቡ:- ቀጥሎም የግብረ ባሕርዩ ...ምክንያታዊነትን ወይም አኋኝነትን እንዳሰበው ለማድረግ የሚያስችል መሆኑን ...የሚያስገነዝብ ለጌትነቱ ክብር፥ ለበጎነቱ ግብር ወሳኝ መጠሪያ አድርጎ እግዚእ ወይም ...እግዚእና «ጌትነት» የሚባል ስሙን ማቅረቡ፥ እንዲሁም ይህን ያቀረበውን ለሙሴ ...ለየግዳና አዲስ የሆነውን ስሙን ለዚሁ ለተስፋ ቃሉ መተማመኛ ቀዋሚ ማኅተም ...አድርጎ ለሙሴ ሲገልጽለት መታየቱ ነው። መዝ. 148፥13። ኢሳ. 63፥12-14።

ይህም የመተማመኛ ስም:- ሳሙኤል እግዚአብሔር ሕዝቡን ስለታላቅ ስሙ ቸል ...አይልም ሲል የተጽናናበት ነው። 1ሳሙ. 12፥22። አሁንም በጥቅሱ የጌትነቱ ክብር፥ ...በጎነቱ ግብር ምክንያታዊ አኋኝ መሆኑን የሚጠቁመን፥ ብሂሉ የሚመሠረትበት ...ምዕግድ «መደላድል» ምን እንደሆነ ለመረዳት እንሻ ይሆናል። ስለዚህም ዝርዝር ...ሃሳቡን ቀጥሎ ባለው አቀራረብ እንመልከት።

እነዚህም:-

1ኛ፥ በዚሁ ጥቅስ የጌትነቱ ክብር የበጎነቱ ግብር ስለሚባልበት መነሻ።

2ኛ፥ ምክንያታዊ ወይም አኋኝ ስለሚባሉ ቃላት መሠረተ ነገር ናቸው።

1ኛ፥ የጌትነቱ ክብር፥ የበጎነቱ ግብር የተባለበት መነሻ:- ምክንያታዊነትንና ...አኋኝነትን የሚያስገነዝብ ሲሆን፣ ምክንያታዊ:- አኋኝ መሆኑን የሚጠቁመው ፍሬ ነገር ...ለማግኘት ከዚሁ ጥቅስ ውስጥ ምን በሚል መነሻ ቢጠየቅ ነው? የምንል ብንሆን፣ ...ነገሩን ጭብጥ መያዛችን ነው።

www.ethiopianorthodox.org

በዚሁ መሠረት የጌትነቱ ክብር የበጎነቱ ግብር የሚል ቃል ጌታ ለሙሴ ከተናገረ ጥቅስ ከሌላም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አደርገዋለሁ የሚለውን ሁሉ ለምን ያደርገዋል? የተስፋ ቃሉንስ ለምን ይሰጣል? የሰጠውን ተስፋ ለመፈጸምስ ለምን እስከዚህ ድረስ ይገደዳል? የሚገደድበት ምክንያት ምንድን ነው? ብለን ስንጠይቅ ጌታ ተስፋውን የሚሰጥበት በግብርም የሚያውልበት፤ የተገደደ እስኪመስልም ድረስ አድራጎቱን የሚፈጽምበት ሁሉ፦ ለጌትነቱ ክብር፤ለበጎነቱ «ለፍቅሩ» ግብር ማለት ለባሕርዩ ሲል መሆኑን ይገልጽልናል። ኢሳ. 63፥14፤15።

የብርሃን ነጸብራቅነቱ የብርሃኑ ባሕርያዊ ህላዌን ይገልጻል። የሕይወትም ሕያውነቱ የሕይወትን ባሕርያዊ ህሉና እንዳለ ይገልጻል።

ራሱ ጌታ፦ አነ እግዚእ እግዚአብሔር፦ እኔ እግዚእና ሲል ተስፋውን የሚሰጥ እግብር ላይም የሚያውል መሆኑን አስገንዝቦአልና ነው። መዝ. 95፥8። መዝ. 142፥11። ኢሳ. 48፥9-11። ኤር. 33፥2። ኢሳ. 46፥8-12። ሕዝ. 20፥9፥44። ኤፌ. 1፥11፥12። ተመልከት።

የጌትነቱ ክብር የበጎነቱ ግብር በአንድ በኩል ሊደረግ ሊፈጸም ላለው ድርጊት አፈጻጸም ሁሉ፤ አስተማማኝ መድኅንና ዋስትና የሆነውን የዘለዓለማዊ ባሕርዩ ግብር የሆነውን ጥንተ ምክንያት መሆኑን አኳኝ መሆኑን በሚያስገነዝብ መጠሪያ እግዚእ እግዚእና «ጌትነት» በሚባል ስም የድርጊቱ ሆነ የዋስትናው ቀዋሚ ማኅተም በመሆን ይታወቅልናል።

ለምሳሌ፦ የብርሃን ነጸብራቅነቱ የብርሃኑ ባሕርያዊ ህሉና ይገልጻል። የሕይወትም ሕያውነቱ የሕይወትን ባሕርያዊ ህሉናን ይገልጻል ስንል የተናገርነውን በድጋሚ ማቅረባችን በማስተዋል ማየት ነው።

እንደዚህም ሁሉ ፍጥረትን ለመፍጠር ሆነ ፈጥሮ ለመግዛት፤ ፈጥሮ ለመጠበቅ፤ በፍትሕና በርትዕ ለማስተዳደር፥ ለመስጠት፥ ለመንሣት፤ የተስፋ ቃልን ለመስጠት፤ የሰጠውንም ተስፋ፥ እሥራ ላይ ለማዋል፥ የባሕርዩ ግብር ለፍጥረቱ ምክንያትና አኳኝ ነው።

ሃይ. አበ. ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 522 ክፍል 1 ቍጥር 3፥4። ሃይ. አበ. ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 347 ክፍል 1 ቍጥር 2። ሃይ. አበ. አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 37 ክፍል 1 ቍጥር 5።

2ኛ፥ ምክንያታዊ ወይም አኳኝ ስለሚባሉ ቃላት መሠረተ ነገር፡- ምክንያታዊ ወይም አኳኝ የተባሉ ቃላት ግብርን የሚገልጹ የግብር ቅጽሎች ናቸው። እነርሱን ያገኘናቸው፥ አደርጋለሁ፤ እፈጽማለሁ ሲል ለሙሴ ከተናገረው ከተስፋ ቃሉ ሲሆን፤ እንደሚፈጽመው ቃል ኪዳን ለምን እንደሚገባ የተስፋ ቃሉንስ ለምን እንደሚሰጥ ስንመረምርና ስንጠይቅ ነው።

በጥያቄያችን መሠረት ለዚህ ሁሉ አፈጻጸም ምክንያታዊና አኳኝ የሆነ ነገር እንዳለ ታወቀና፤ ይህም ነገር ሌላ ሳይሆን የአንዱ አምላክ የባሕርይ ግብር ወይም ጠባይዕ መሆኑ ተገለጠ።

እነሆም ምክንያታዊ ወይም አኳኝ የተባለው አምላካዊ የባሕርይ ግብር ነው። በሌላም አገላለጽ ብንነጋገርና አምላካዊው የባሕርይ ግብር በዘለዓለምነት ከሚኖር እግዚአብሔር ከህላዌው ውጭ ለፈጠረው ፍጥረት ምክንያት ያለውና አኳኝ የሆነ ግብር ወይም ጠባይዕ ነው ለማለት እንደሚቻል እርግጠኛ ሆኖአል። ኢሳ. 37፥26። ም. 40፥28። ም. 45፥21፥22። ም. ...

የባሕርይን ግብር ምክንያታዊ ወይም አኳኝ ለማለት የሚቻለው፥ ባሕርዩ ምክንያታዊ ግብር ያለበት መሆኑን፤ ወይም አኳኝ ማንኛውም ነገር ወይም ሁኔታ እንዲሆን የሚያደርግ ጠባይ፥ ወይም ግብር ያለበት መሆኑን፥ ምክንያታዊ ወይም አኳኝ የተባሉ ትጽሎች ስምን የመግለጽ ተግባራቸውን ሲያስታውቁ በተገኙበት መሠረት ... ነው።

...ዕቆብ ዘእልበረዳኢ. መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 53 ቍጥር 91።

ማሳሰቢያ፦

ነገር ግን በዚህ አንቀጽ አምላካዊ ግብረ ባሕርይን ምክንያታዊ እያልን ...ነጋገርበት ጊዜ፤ ምናልባትም ዘለዓለማዊ ለሆነ ለእግዚአብሔር ባሕርይ ወይም ... አመክንዮ «ምክንያት» ሆነ መነሻ እንዳለው አድርገን የተናገርን መስሎ ...ታይ፥ አንባብያችን በጥንቃቄ መመዘን እንደሚኖርበት አስቀድመን ...ስገንዘበው፥ ካለፈው ለማስታወስ ያህል ቀጥሎ ያሉትን ማስታወሻዎች በአጭር ... አቅርበንለታል።

1. ለአምላካዊ ባሕርዩ አስገኝ የሚሆን ምክንያት ወይም መነሻ ይኖር ይሆን? በማለት ከዚህ በፊት በምርመራ ጉዞአችን ፈልገን ማጣታችንና አጥተንም መመለሳችንን አሁንም ማስታወስ ነው።

2. እስመ አልቦ ውስተ ህላዌሁ አመክንዮ፤ ሃይ. አበ. ገጽ ቍጥር 272። ለባሕርዩ ወይም ለህላዌው ምክንያት የለውም በሚል ውሳኔ እንደተገለጸ ሁሉ፥ እግዚአብሔራዊን ባሕርይ ሊያስገኝ የሚችል መነሻ ወይም ምክንያት ሊኖር የማይችልና የሌለም መሆኑን አስቀድመን ተረድተናልና፤ ይህንኑም አለመዘንጋት ነው።

ይህንም ከገለጽን ዘንድ፥ በዚሁ አንቀጽ ምክንያታዊ ወይም አኳኝ ግብረ ባሕርይ ...ል፤ አባባሉ ልዩ አባባል መሆኑን አስተውሎ መረዳት ይገባል።

ይኸውም፦ ለማናቸውም ባሕርያትና ህላዌያት፥ ለማናቸውም ሁናቴዎችና ግብራት፥ በጠቅላላው የሚታዩም የማይታዩም ሆነው፥ ረቂቅም ግዙፍም ሆነው፥ ...ሉና አሉ ወይም ይኖራሉ ለሚባሉ ሁሉ፤ ምክንያትና ጥንት መነሻ ይኸው ግብረ ባሕርዩ መሆኑን በምንመለከትበት ጊዜ፤ የምንናገርበት የተመርሆ ኀሣሣ ብሂላዊ ...ምህርት ነው።

ለሙሴ ከተነገረው ከተስፋ ቃሉ ሌላ፥ መጽሐፍ ቅዱስ የጌታን ባሕርያዊ ግብር ምክንያታዊ መሆኑን ያስረዳል። ይኸውም ሁሉ ከእርሱ፥ ሁሉ በእርሱ፥ ሁሉ የእርሱ መሆኑንና መፈጠሩን፥ ያለ እርሱ ግን የሆነ የተፈጠረ ነገር የሌለና የማይኖር መሆኑን፥ ...ርታ በማያስከትል ገለጻ ተናግሮአል። ሮሜ 11፥36። 1ዮሐ. 1፥1-3። ኢሳ. 40፥25፥26። 1ቆሮ. 8፥6። ሚል. 2፥10። ኢሳ. 40፥6-8። ቍጥር 24።

ይህ አባባል ለማናቸውም ባሕርያትና ህላዌያት፥ ለማናቸውም አካላትና ግብራት፥ ለማናቸውም ሁኔታዎችና አቋሞች መገኘት፥ ምክንያትና መነሻ የእርሱ ግብረ ባሕርይ «የግብረ ባሕርይ ጠባይዕ» ብቻ ሆኖ መገኘቱን የሚገልጽ ነው።

ይህ የእርሱ ግብረ ባሕርይ «ጠባይዕ» ለተጠቀሱት ፍጥረታት ሁሉ ምክንያትና ...ይም መነሻ በመሆን ብቻ የተወሰነ እንዳይደለ ይታያል። እላይ በተጠቀሱት በቅዱሳት መጻሕፍት ገለጻ መሠረት፥ ፍጥረታት ሁሉ እንዲሆኑ እንዲደረጉ፥ እንዲገኙ መሆኑን ...ም መገንዘብ አለ።

www.ethiopianorthodox.org

የሕይወት ባሕርዩ ግብር ምክንያታዊ ወይም አኋኝ እንደሆነ ለመረዳት ችለ... ይህ አምላካዊ የባሕርይ ግብር ምክንያታዊ መሆኑን ወይም አኋኝ መሆኑን በጠባ... መልክ የሚገለጽባቸው ጥቂቶቹን አምጥተን እናሳያለን።

አምላካዊ ፈቃድ:- ሥምረት መስማማት «ስምምነት»:-

አምላካዊ ክሂል:- ኃይል፥ ማሸነፍ፥ «መዊዕ» ጥበብ፥ ምክር፥ ዕው... ማስተዋል፥ ተኪንዎ:-

አምላካዊ ሥልጣን:- ዕበይ፥ ታላቅነት፥ ልዕልና፥ ግርማ፥ ጽድቅ፥ ር... ቅድስና፥ ትክክለኛነት፥ እውነት፥ ፍትሕ፥ ፍቅር፥ ቸርነት፥ ደግነት፥ ... ለጋሥነት፥ ርኅራኄ፥ ምሕረት፥ ከእነዚህም አንዳንዶቹን በገለጻ መልክ እናቀርባለ...

ሃይ. አበ. ስኑትዩ ሊ.ጳ. ዘእስክንድርያ ገጽ 506 ቍጥር 11። ቅ... አትናቴዎስ ዘሃገረ ባባ በጸሎተ ሃይማኖት ዘአፍራቅያ ገጽ 1።

1ኛ፥ አምላካዊ ፈቃድ።

በለባዊነት በነባቢነት በእስትንፋስነት መገናዘብ ለታወቀ ለሕይወት ባሕርይ የግ... ሆነ የጠባይዕ ምክንያታዊነት ወይም አኋኝነት እያሳዩ ከሚገልጹ ነገሮች አንዱ ፈ... «ሥምረት» ሆኖ ተገኝቶአል።

ይህ ፈቃድ «ሥምረት» በለባዊነትና፣ በነባቢነት በእስትንፋስነት ተገናዝቦ በአን... ህልውና ለሚኖር ልዑልና ምጡቅ ለሆነ ለምልዐተ ሕይወት ባሕርይ ጨረሩ ወ... ጠባይዑ ሆኖ የተገኘ ነው።

ከዚህም ጋር ፈቃድ ወይም ሥምረት ቢባል የመፈለግ የመሻት ፍቺ ቢኖርበትም... ዋናው ዘይቤው በባሕርይ ቅድስና መስማማት ሆኖ ስለሚገኝ፣ የዕውቀትን የመለየ... የምርጫን ትርጉም በማጠቃለል ይገልጻል። ከዚህም የተነሣ እግዚአብሔ... ያልፈቀደው ሆኖ ሳይፈጠር ከቀረና፥ ሳይደረግ ሳይፈጠር ሳይሆንም፣ ከተተወ ነ... በቀር፥ ለፈጠረውና የገዛ ራሱ ላደረገው ለሚያደርገውም በሰማይና በምድ... በማናቸውም ላለው ሁሉ ምክንያታዊ መነሻ ለመሆን የሚያበቃና አኋኝ መ... ይታወቃል። ሮሜ 19፥28። ም. 11፥32-35። 1ጴጥ. 1፡1፡2።

ስለዚህም በቅዱሳት መጻሕፍት:- በሰማይኒ ወበምድርኒ ኵሎ ዘፈቀደ ገብ... እግዚአብሔር:- እግዚአብሔር በሰማይም በምድርም የፈቀደውን ሁሉ አደረገ። መዝ. 113፥11።

በሰማይ ሠራዊት በምድርም ላይ በሚኖሩትም ሁሉ እንደ ፈቃዱ ያደርጋል። ዳን. 4፥35። አንተ ሁሉን ፈጥረሃልና፥ ሁሉም ስለፈቃድህ ሆኖአልና፣ ተፈጥረውማልና... ክብር ውዳሴ ኃይል ትቀበል ዘንድ ለአንተ ይገባል። ራዕ. 4፥11። ከፈቃዴ የተነሣ... እወዳቸዋለሁ። ሆሴ. 14፥4። አዎን፥ አባት ሆይ፥ ፈቃድህ በፊትህ እንዲ... ሆኖአልና። ሉቃ. 10፥21።

በበጎ ፈቃዱ እንደ ወደደ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ ለእርሱ ልጆች ልንሆን... አስቀድሞ ወሰነን።... የፈቃዱን ምሥጢር በክርስቶስ አስታውቆናልና።

በዘመኑ ፍጻሜ ይደረግ ዘንድ ያለው አሳቡም፥ በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉን የሚሠራ፥ እንደ እርሱ አሳብ አስቀድመን የተወሰንን በክርስቶስ ደግሞ ርስትን

...ናልን። ኤፌ. 1፥5፡9-11። ተብሎአል። ኢሳ. 14፥24-27። ዮሐ. ...40። የመሰለውም ብዙ ነው።

ሀ. አምላካዊ ፍቅር:- አምላካዊ የሕይወት ባሕርዩ ግብር ወይም ጠባይዕ ፍቅር ሆኖ ይገኛል። አዎን፥ የእግዚአብሔር ጠባይዐዊ ባለጸግነት ፍቅር እንደመሆኑ፥ ብቻውን ለመኖር አልወደደም። ስለዚህም ዐቀደና ፍጥረታትን ፈጠረ። ኢሳ. 40፥12-28። 43፥1፡21።

ይህ ብቻውን ላለመኖር የማፍቀሩ ወይም ብቻውን ለመኖር ያለመውደዱ ሁኔታ፥ ምክንያታዊና አኋኝ የመሆን ጠባይውን ገልጾ የሚያሳይ፥ በተለይም ወደሰው ወገን ያለውን ብንመለከት፣ የእግዚአብሔር የሕይወት ባሕርይ ግብር የሆነ የፍቅር ጠባይዑ በመፍጠርና በማስገኘት ብቻ ሳይወሰን፣ ተፈጥረው በጥፋት ጐዳና የወደቁትን ሰዎች ለማዳን፥ እግዚአብሔር ወልድ ለቤዛነት እስኪሰጥ ድረስ፣ የተገለጸው የእግዚአብሔር የባለጸግነት ፍቅር፥ የማይነገር ፍቅር ሆኖ መገለጡ፥ የሚያስገርም ምሥጢር አለው።

ዮሐንስ አፈወርቅም:- ተፈጥሮተ ዓለም ያኤምር ኀበ አፍቅሮቱ ሰብአ:- የዓለም መፈጠር ሰውን ወደ መውደዱ ያመለክታል። ድርሳ. ዮሐ. አፈወርቅ ገጽ 3። ዮሐ. 3፥16። ሮሜ 5፥4-8። ኤፌ. 1፥5። ም. 2፡4። ም. 5፥2። 2ተሰ. 2፥13። በዚህም ጐን፥ ቸርነት፥ ደግነት፥ በጎነት፥ ልግሥና፥ ጸጋና ምሕረት፥ ርኅራኄ፥ አዘኔታ፥ እንመለከታለን።

ለ. የባሕርዩ ግብር ቸርነት፥ ለጋሥነት፥ ጸጋዊነት፥ ስለሆነ ቸር መሆኑን፥ ለጋሥ መሆን፥ ጸጋን መስጠት ጠባይዑ እንደሆነ ይኖራል። ዘፀአ. 34፥6፡7። ም. 33፥19። ወሀቢ ዘእንበለ ደንዕዎ ያዕ. 1።

ሐ. የባሕርዩ ግብር ምሕረት፥ ይቅርታ ስለሆነ፥ ይህ ጠባይዕ ሆኖበት ሲምር፥ ይቅር ሲል ይኖራል። መዝ. 114፥5። ዮና.4፥2። ዘዳግ. 4፥31።

መ. የባሕርዩ ግብር፥ ደግነት፥ ርኅራኄ፥ ትዕግሥት ለሚመለሱ ማዘን ስለሆነ፣ ርኅራኄን ማድረግ መታገሥ ጠባይዑ እንደሆነበት ይገኛል። መዝ. 76፥7-11። ለምሳሌ በመሠረቱ ከፍጥረት ወገን ምንም ያልነበረ ሲሆን፣ ሁሉ ከእርሱና በእርሱ ለእርሱ እንዲሆን የበቃበት ምክንያት፥ ከዚሁ የተነሣ መሆኑ ግልጽ አድርጎ ያሳየናል።

...፥ አምላካዊ ክሂል፥ ኃይል:-

የእግዚአብሔር የባሕርዩ ግብር ምክንያታዊ ወይም አኋኝ ከሆኑት ዋና ዋና ነገሮች ... አምላካዊ ክሂል ወይም ክሂሎቱ ነው።

...ማንኛውም በሰማይና በምድር የሆነና የተደረገ ለመሆንም የበቃና የተከናወነ ነገር ... ስንመለከት፣ ይህን የተመለከትነውን ድርጊት መነሻ አድርገን እንደምን ሊሆን ...ረግ ሊከወን ብቃት አገኘ? ብለን ብንጠይቅ፣ መልሱ እግዚአብሔር ከፈቀደው ...ስ ዘንድ የሚሳነ ምንም ነገር የሌለ፣ ሁሉን ሊሆን ሊደረግ ሊፈጠር ሊከናወን ... ሆኖ ሊገኝ የሚቻል ከመሆኑ የተነሣ እንደሆነ ልንገነዘብ እንችላለን። ኤር. ...17-19፡27። ኢዮብ 42፥2።

በዚሁ መሠረት አምላካዊ ክሂል የባሕርዩ ግብር ምክንያታዊነት ወይም አኋኝነት ...ሆኑን በግልጽ ያሳያል። ከዚህ የግብር ባሕርዩ ክሂል የተነሣ ከሃሌ ኵሉ አኃዜ ኵሉ ... ኵሉ ይባላል። እንዲሁም መዋዒና «አሸናፊ» ጠቢብ መሆን፥ መካር ዐዋቂ ...ሆን፣ ለጋሥ መሆን፣ ኃያል መሆን፥ መቅለሌ ዕፁብና ረዳኢ መሆን፥ ታዳጊና

www.ethiopianorthodox.org

ጠባቂ መሆን፥ የግብረ ባሕርዩ ምክንያታዊነትና አኳኝነት ወይም የጌትነቱ [illegible] የበጎነቱ ግብር እንደሆኑ ይታያሉ። መዝ. 147፥4፤5። ኢዮብ 9፥2-12።

3ኛ፥ አምላካዊ ሥልጣን።

አምላካዊ ሥልጣን የጌትነቱ ክብር የባሕርዩ ግብር ምክንያታዊነት ወይም አ[illegible] ነው። እንደምን ቢሉ በሰማይና በምድር በማናቸውም ቦታ ሁሉ የሚገኙ ፍ[illegible] በእርሱ እዘዝ ሠራዒነትና መጋቢነት አስተዳዳሪነት አገዛዝ እንደሚገኙ የታወቀ [illegible]

«እስመ ውእቱ ይቤ ወኮኑ ወውእቱ አዘዘ ወተፈጥሩ ወዐቀሞሙ ለዓለም ወለ[illegible] ዓለም ትዛዘ ወሀቦሙ ወኢኀለፉ» እርሱ ባለ ወይም በተናገረ ጊዜ ሆኑ፤ ባዘ[illegible] ተፈጠሩ። ለዓለምና ለዘላለምም በደነገገላቸው ሥርዓት ቆሙ። ትእዛዝም ሰ[illegible] አልተላለፉዋትም። መዝ. 148፥1-7።

«ሣረርካ ለምድር ወትነብር ወበትእዛዝከ ይቀውም ዕለት እስመ ኩሉ ተ[illegible] ምድርን መሠረትኻት ትኖራለችም፤ በትዛዝህም ቀኑ ይቆማል። ሁሉን ገዢ[illegible] መዝ. 118፥90፤91።

«እስመ እሙንቱ ቅኔያቱ ወምልክናሁ ወግዘአት ሎቱ» እነርሱ ተገዥዎቹ [illegible] ጕልቶቹ ናቸውና። ቅ. ዘሕርያቆስ «እስመ ሀሎቀ ወምቱረ ነገረ ይገብር በእግዚአ[illegible] በውስተ ዓለም ዘሀለዎ ይግበር።» እግዚአብሔር ያደርገው ዘንድ የወሰነውን የተ[illegible] ያለቀ ነገር ያደርጋል። ሮሜ 9፥27፤28። ኤር. 31፥35፤36። ዳን. 4.17[illegible] 32-37። ም. 2፥20-22። ም. 5፥20፤21።

ይህ አምላካዊ ሥልጣን በሥነ ፍጥረት ሥነ ሥርዓትና አስተዳደር ለሚታ[illegible] ግብር ወይም አድራጎት መነሻ ሲሆንልን፤ ወደባሕርዩ ግብር ምክንያታዊነት [illegible] አኳኝነት የተመራንበት እንደሆነ፤ አምላካዊ ሥልጣንን የምናገኘው የባሕርዩ ምክንያታዊ ወይም አኳኝ ሆኖ ነው። ስለዚህ የአምላካዊ ሥልጣን አቋም [illegible] አይወሰንም። ቅኔያነቱ «ገዥነቱ» መላኪነቱ፥ እዘዙ፥ ነጋሢነቱ፥ ሠራ[illegible] መጋቢነቱ፥ አስተዳዳሪነቱ፥ ፈታሒነቱ፥ ጽድቁ፥ ርትዑ፥ ቅድስናው የባሕርዩ ምክንያታዊነት ወይም አኳኝነት እያሳዩ በግብር ወይም በአፈጻጸም ላይ የአም[illegible] ሥልጣኑን ይዞታ ወይም ውጤት ያስታውቃሉ።

«ሙሴ እስመ ስመ እግዚአብሔር ጸዋዕኩ ሀቡ ዕበየ ለአምላክነ እግዚአብ[illegible] ጻድቅ በምግባሩ ወርቱዕ ኩሉ ፍናዊሁ እግዚአብሔር ጻድቅ ወአልቦ አመፃ ጻድቅ [illegible] እግዚአብሔር።»

የእግዚአብሔርን ስም እጠራለሁና ለአምላካችን ታላቅ ክብርን ስጡ። እ[illegible] አምላክ ነው፤ በሥራውም ጻድቅ ነው። መንገዱም የቀና ነው። የታመነ አምላክ [illegible] በሥራውም ጻድቅ ነው። መንገዱም ሁሉ የቀና ነው። የታመነ አምላክ ክፋ[illegible] የሌለበት እርሱ እውነተኛና ቅን ነው ብሎአል። ዘዳግ. 32፥3፤4። መ[illegible] 103፥1፤9። 1ዜና መዋ. 29፥11-13። ዳን. 2፥20-23። ኤር. 10፥6-13። [illegible] 9፥23፤24። ኢሳ. 37፥16-20። ም. 30፥18። ኢዮብ 34፥10-15። መ[illegible] 50፥ 4። መዝ. 144፥2-17። ኤር. 9፥24። አሞጽ. 5፥79። ኢሳ. 45[illegible] ዘዳግ. 29፥29-34። ኤር. 51፥56።

እንዲሁም፦ ከሊቃውንትም አንዱ፥ «እስመ ቅኔትከ ወምልክናከ ይሬ[illegible] ትሣሃል ላዕለ ኩሉ»። ገዥነትህና ሥልጣንህ በሁሉ ላይ ይቅር እንድትል ያደርገሃ[illegible]

[illegible] ጥበብ» መዝ. 103፥27-32። መዝ. 73፥11፤19። መዝ. 35፥5-8። [illegible] ሰቆ. ኤር 3፥22። ኤፌ. 2፥4-7።

እነዚህና የመሳሰሉትም፥ በአንድ ወገን ለተደረገውና ለሆነው፥ ለሚደረገው [illegible] ወይም ነገር ሁሉ ምክንያትና አኳኝ የመሆን ዋስትናን ሲያረጋግጡ፤ በሌላ [illegible] አምላካዊ የሆነ የሕይወት ባሕርያዊ ግብር ወይም ጠባይዕ የመሆን [illegible]ነትን ሲያስገነዝቡ ይገኛሉ።

[illegible] ክሂል ሥልጣን የመሳሰሉትም ለተደረገው ለሆነው ለሚደረገው ሁሉ [illegible] አኳኝ በመሆን የእግዚአብሔርን የጌትነቱን ክብር፥ የበጎነቱን ግብር [illegible] መሆናቸው ታወቀ። በዚህ ብቻ ሳይወሰኑ በልዩ ልዩ ዓይነት ወይም [illegible] ስልት የአምላክ ባሕርያዊ ግብርን ተርጕመው እየወጡ ወይም እየተገለጡ [illegible]ቸውና ሲፈጽሙ መታየታቸው የጌትነቱ አድራጎትና ስም የሚያስታውቁ [illegible]።

[illegible] ጽድቅ ርትዕ «ቅንነት» ዳኝነት ፈታሒነት ለተደረገውና ለሚደረገው ሁሉ [illegible] አኳኝ በመሆን የእግዚአብሔር ቅዱስነት የጌትነቱን ክብር የበጎነቱን ግብር [illegible]ቃሉ።

እንግዲህ መንበር «ዙፋን» የሚለውን በዚህ ክፍል መጥቀሳችን መንግሥት፥ [illegible] ግዛት ጌትነት የመሳሰለውንም ተርጕሞ የሚያስገኝልን መሆኑን በተረዳንበት [illegible] ነው።

«ስለዚህ ድልው መንበርከ እግዚአ እምትካት ወእስከ ለዓለም አንተ ከመ» አቤቱ [illegible] የተዘጋጀ ነው። ከጥንት ከዘላለም ያው አንተ ነህ፦ ተብሎ በሚነገረውና፦

«እግዚአብሔርሰ ንጉሥ ውእቱ እምቅድመ ዓለም፥ እግዚአብሔር ግን ዓለም [illegible] አስቀድሞ ንጉሥ ነው ተብሎ ከተነገረው መካከል አንድ ምሥጢር ብቻ [illegible] ይገልጻል። ይኸውም መንበሩ ወይም ዙፋኑ መንግሥት፥ መንግሥቱም ዙፋን [illegible] ነው። መዝ. 93፥5፡73።

ስለዚህም አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ «እሉ ሠለስቱ «አካላት» ፍጹማን ዲበ መንበረ [illegible] ወእኑዛን በዕምረተ አሐዱ መለኮት፦» እነዚህ ሦስቱ አካላት በምስጋና [illegible] ፍጹማን ናቸው። በአንዱ መለኮት ህልውናም የተያያዙ ናቸው። ሲል ትምህርቱን [illegible]ለለ። አግናጥ ሃይ አበ ገጽ 36 ክፍል 1 ቍጥር 2።

ዲዮስቆሮስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ፦ «እምቅድመ ዓለም ወእስከ ለዓለም ሀሎ [illegible] በትሥልስቱ» እግዚአብሔር በመለኮቱ እግዚአብሔር በመንግሥቱ፦ [illegible] ዓለም አስቀድሞ እግዚአብሔር በሦስትነቱ፤ እግዚአብሔር በመለኮቱ፥ [illegible] በመንግሥቱ አለ ነበረ ሲል በሚያጠቃልል ምሥጢር ይናገራል። [illegible] በመጽሐፈ ቅዳሴ ገጽ 182፥3።

ሰኑትዩ ከባስልዮስ ዘቂሣርያ ጠቅሶ ያቀረበው፦ «ነአምን ወንትአመን በአብ [illegible] ወመንፈስ ቅዱስ ህላዌ ዘኢተገብረ ወሥልጣን ከሀሊ ዘልማዱ ኂሩት [illegible]»። ሃይ አበ ሰኑትዩ. ገጽ 497 ቍጥር 5፤ 7።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦ «ወእምድኅረዝ ሶበ ኀለፍከ እሉንተ ኩሎ ፍጡራን ወከሀለ [illegible] ይትለሀል እሉንተ ወአልዓልከ አዕይንተ ሕሊናከ ውስተ አርያም ኀበ መንበር [illegible] ዘይትሌዐል እምኩሉሙ ፍጡራን ንጽር በልብ ንጹሕ ለባዊ ኀበ ህላዌ መለኮት [illegible] ወዘኢይትዌለጥ ወዘኢይትመየጥ ወዘኢይደክም ወዘኢየሐምም አሐዱ

www.ethiopianorthodox.org

በህላዌ ዘኢየኀብር በአካላት ወዘኢይትፈለጥ በመለኮት ብርሃን ዘአልቦ ዘይቀርቦ ዘኢይትረከብ ዕበይ ዘኢይትዐወቅ መጠኑ ፍድፉደ ስብሐት ዘያንጸባርቅ በ ወዘኢይትከሀል ይትነገር በንባብ ዕበዩ ወመጠኑ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ዘኢተፈጥረ ክቡረ ልዕልና ወምልክና ዘምስለ ምሕረት ወሣህል።»

ከዚህም በኋላ ይህን ሁሉ ፍጥረት በምርመር ካለፍህ በኋላ፥ አሳብህም ከ ሁሉ በላይ ሊሻገር ከቻለ፤ ዐይነ ሕሊናህም ነባቢ ወደሚሆን በአርያም ውስጥ ወደ ዙፋን «መንበር» ከፍጡራን ሁሉ በላይ የሆነ ነውና አስተዋይና ንጹሕ የማይፋለስና የማይለወጥ፥ የማይለዋወጥና የማይደክም፥ የማይታመም ወደሚሆነ ህላዌ መለኮት ተመልከት። እርሱም በህላዌ አንድ ሲሆን፥ በአካላት ግን የማይ በመለኮት የማይለያይ ማንም ሊቀርበው የማይችል ብርሃን ሊደርስበት የማይቻል ነው። መጠኑ የማይታወቅ ታላቅነት ነው። ውበቱ እጅግ ከፍ ባለ ክብር የሚያን ነው። ታላቅነቱና መጠኑም ሊነገር የማይቻል ነው። ህላዌው አኗኗሩ ያልተ በልዕልናው በገዥነቱ ከምሕረቱና ከይቅርታው ጋር ሊነገር የማይቻል አብ፥ ወ መንፈስ ቅዱስ ነው። ሃይ አበ ባስልዮስ ዘቂሣ ገጽ 11-112 ቍጥር 20-23።

እነሆም በጠቅላላው ለባሕርይ ግብራት ሁሉ አበጋዝ አድርገን በ የተመራንባቸው ፈቃድ፥ ከሂል፥ ሥልጣን እሥራ ላይ ከመዋላቸው አስቀድሞ፣ ምንም ነገር ሳይሆንና ዓለም ሳይፈጠር የአምላክነት የባሕርይ ግብር ሆነው በእያን ሥላሴያዊ አካልም ምዕዛረ ሕይወት ሆነው በሚያንፀባርቅ ሥን መኖራቸው አድርጎ አስገንዝቦናል።

ስለዚህ የቤተ ክርስቲያን አባቶች እያንዳንዳቸው ይህን የሚያረጋግጥ መ ሳይሰጡ አልፈው አያውቁም። ለማስረጃም ያህል ቀጥለው ያሉትን እናቀርባለን።

ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ፡- «ንሕነሰ ንሰብክ ከመዝ፤ ወንሰግድ ለአሐዱ አ ባሕቲቱ ወንትአመን ከመ አሐዱ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት ወኢንበውእ ውስተ መለኮት ወመንግሥት አላ ንብል አሐዱ ህላዌ፥ ወአሐዱ መለኮት ወአሐዱ መንግ ወአሐቲ ሥምረት፡-»

እኛ ግን እንደዚህ እንሰብካለን። ለአንዱ አምላክ ብቻም እንሰግዳለን። የ አካላት መለኮትም አንድ እንደሆነ እናምናለን። መለኮትን፥ መንግሥትንም ወደመ አንገባም። ነገር ግን አንድ ህላዌ፥ አንድ መለኮት፥ አንድ መንግሥት፥ አንዲት ፈ ነው እንላለን። ብሎአል። ሃይ አበ ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ፥ ገጽ 522 ክፍል 1 ቍ 3፤4።

ኪራኮስም ዘአንጾኪያ «ንሕነሰ ጽኑዓን በጽድቅ ወንሰብክ እንዘ ንትአመን በሥ ቅዱስ እለ ሀለዉ ቅድመ ወይሄልው ለዓለም ንጹሐን ሠለስቱ አካላት ፍጹ ዘውእቶሙ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ ህላዌሆሙ ወአሐዱ መለኮ ወአሐዱ ግብሮሙ ወአሐቲ ሥምረቶሙ ወአሐቲ ከሂሎቶሙ ህልዋን በዘዚአሆሙ

እኛ ግን በእውነት የጸናን አስቀድመው በኖሩ በዘለዓለምም በሚኖሩ ንጹ በሚሆኑ በሥሉስ ቅዱስ እያመንን እናስተምራለን። እነዚህም ፍጹማን ሦስቱ አካ አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ናቸው። ባሕርያቸው «ህላዌያቸው» አን መለኮታቸውም አንድ፥ ግብራቸውም አንድ፥ ፈቃዳቸው አንድ፥ ከሂላቸ «ኃይላቸው» አንድ ሆኖ በህልውና እርስበርሳቸው ተገናዝበው የሚኖሩ ናቸው ብሎአል። ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 397 ክፍል 1 ቍጥር 2።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት አግናጥዮስ፡- «ዛቲ ሥላሴ ዕሪት ዘእንበለ ፍልጠት ዘለ ውላጤ በሠለስቱ አካል ወአሐዱ መለኮት ወአሐቲ ምልክና ወአሐቲ ወአሐቲ መንግሥት ወአሐቲ ስግደት ወአሐቲ መለኮት ወአሐዱ ስብሐት ለሥሉስ ቅዱስ። ወአሐቲ ምክር፥ ወአሐቲ ሥልጣን፥ ወአሐዱ ክብር፥ ጽንዕ፥ ወአሐዱ ሕሊና፥ ወአሐዱ ፈቃድ፥ ዘሥሉስ ቅዱስ።»

ሦስትነት ያለመለየትና ያለመለወጥ የተካከለች ናት። ሦስት አካላት በአንድ በአንድ አገዛዝ በአንድ ሥምረት፥ በአንድ መንግሥት፥ ለሥሉስ ቅዱስም ስገደትና አንዲት ማስታኰት፤ አንዲት ምስጋና ይገባል። አንዲት ምክር፥ ሥልጣን፥ አንድ ክብር፥ አንድም ጽንዕ፥ አንድ ሕሊና፥ አንድ ፈቃድ፥ ቅዱስ ነውና ሲል ተናገረ። አግናጥዮስ ሃይ አበ ገጽ 37 ክፍል 1 ቍጥር 5።

አሐዱ ግብሮሙ ሲሉ፥ ሊቃውንቱ ስለ አንድ ግብር የሚናገሩት ስለ አካል ግብር ስለ ባሕርይ ግብር መሆኑን ጠንቅቆ ማወቅ ይገባል። ስለ አካል ግብራት ሦስት ግብራትን በሚያመለክት የአብ ግብሩ መውለድ ማሥረፅ የወልድ ወለዱ፥ የመንፈስ ቅዱስም ግብሩ መሥረፅ ነውና፤ ሦስት ግብራት ብለው አካላትና አስማት በሰጡ ነበር እንጂ፥ አሐዱ ግብሮሙ ብለው በአብና በወልድ ስ ቅዱስ ህሉና አድራጊ ስለሆነ ስለ ባሕርየ መለኮት ባልተናገሩም ነበር።

ያዕቆብ ዘእልበረዳኢም፡- «ለአብ፥ ወለወልድ ወለመንፈስ ቅዱስ አሐዱ ፡- ወአሐዱ መንግሥቶሙ ወአሐዱ ሥልጣኖሙ ወአሐዱ ምክሮሙ ለእለ ሙ ወናመልኮሙ ይክድነነ ሣህሎሙ ወምሕረቶሙ ለዓለም ዓለም አሜን።»

የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ መለኮታቸው አንድ፥ መንግሥታቸው አንድ፥ ናቸው አንድ፥ ምክራቸው አንድ ነው። ለምናምንባቸውና ለምናመልካቸው ቸውና ምሕረታቸው ያልብሱን ለዘላለሙ አሜን። ብሎአል። መዝገበ ሃይ ገጽ ጥር 91።

ታ ራሱ በፈቃዱ በከሂል በሥልጣን በመሳሰሉትም ሁሉ መታወቅ ፈልግና እንደሚታወቅ አስገንዝቦአል። እነሆም፡- እርሱ ልዑል በሰው ሥት ላይ ሥልጣን እንዳለውና ለፈቀደውም እንዲሰጥ እስከታውቅ፥ ከሰው ያወጡሃል የሚለውን መመልከት ነው። ዳን. 4፥17፤25። 32፤35። ሥልጣን እንዳለውና ለፈቀደውም እንዲሰጥ እስከታውቅ፥ በሚለው ላይ ነው። ኢሳ. 40፥25፤26። ም. 45፥6፤7። ም. 46፥10፤11። ሕዝ. 22፤23። ዳን. 7፥14፤27። ራእ. 12፥13።

ቹም ቢሆን ባሕርየ ሕይወት ወይም ህላዌ መለኮት በሦስት አካላት ህልው ሆኖ ለየት ያለመከፈል ምንጊዜም በዘለዓለማዊነት እንደሚኖርና፤ እያንዳንዱን ያዊ አካል ማለት አብን፥ ወልድን፥ መንፈስ ቅዱስን ሕያው ባሕርይ፥ መለኮታዊ እያሰኘ እንደሚኖር፤ ስለዚሁ በተነገረው ትምህርታዊ ርእሰ ነገር መገንዘባችን ሳል።

እንግዲያውስ የባሕርይ ሕይወት ወይም ህላዌ መለኮት በሦስት አካላት ህልው ያለመለየት ያለመከፈል ምንጊዜም በዘለዓለማዊነት እንደሚኖርና እያንዳንዱን ያዊ አካል ማለት አብን፥ ወልድን፥ መንፈስ ቅዱስን ሕያው ባሕርይ፥ መለኮታዊ እያሰኘ እንደሚኖር፤ ስለዚሁ በተነገረው ትምህርታዊ ርእሰ ነገር መገንዘባችን ሳል።

www.ethiopianorthodox.org

እንግዲያውስ የባሕርይ ግብርም፥ ባሕርይን ተከትሎ ይገኝ ዘንድ ሕገ ... ነውና፥ ለፍጥረታት ከዋኔ ጥንተ ምክንያት ወይም አኳኝ በሚሆን በፈቃድ፥ በ... በሥልጣን ወዘተ... የእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል ብርሃን ስብሐት ወይም ... ሕይወት፥ ወይም ሥን መለኮት አካል ሆኖ፥ በዘለዓለማዊነት ከዓለም ፍጥረት ... መኖሩንም ከዚሁ ጋር አያይዞ መገንዘብም ተገቢ ነው።

የፈቃድ የከሂል የሥልጣን በዚህ በተባለው አኳኋን መገኘት ይብራራልን ... በዝርዝር አቅርበን ብንመለከት መልካም ነው።

ሀ. ፈቃድ፦ የባሕርይ ጠባይዕ የሚሆን ፈቃድ በሦስቱ አካላት በአብ በወ... በመንፈስ ቅዱስ የሕይወተ ባሕርይ ወይም የህላዌ መለኮት ግብር ሆኖ፥ ... ከመፈጠሩ አስቀድሞ ሲያንጸባርቅ መኖሩ በቅዱሳት መጻሕፍት ግል... የተብራራ ነው። ስለሆነም የባሕርይ ጠባይዕ የሆነ ፈቃድ፥ በሦስቱ አ... በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ የሕይወተ ባሕርይ «ህላዌ መለ... ጠባይዕ ሆኖ ከዘለዓለም ሲያንፀባርቅ ይኖራልና ሁሉ አንድ ፈቃድ ብ... ከመገኘቱ በቀር፥ ተከፍሎ ወይም መለየት የሌለበት መሆኑን ጠንቅቆ ... የሚያሻ ነው። ዮሐ. 5፥30። ዮ. 6፥39፡40። ማቴ. 11፥26-27። ... 8፥27። የቤተ ክርስቲያን መምህራን ይህን በሚገባ ተገንዝበው የሚያ... መግለጫ አቅርበዋል። ለምሳሌ፦ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ስ... ዘይፈቅዶ አብ ይፈቅድዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ወለዝኒ ይፈቅዶ ... ይፈቅድዎ አብ ወመንፈስ ቅዱስ፥ ወለዝኒ ይፈቅዶ መንፈስ ቅዱስ፥ ይፈ... አብ ወወልድ። አብ የሚፈቅደውን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱ... ወልድ የሚፈቅደውንም አብና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል። መንፈስ ... የሚፈቅደውንም አብና ወልድ ይፈቅዱታል ሲል አብራርቶ ገልጾታል። ... አበው ስኑቱዩ፦ ገጽ 506 ቍጥር 11።

ለ. ከሂል፦ የባሕርይ ጠባይዕ የሆነ ከሂል ወይም ኃይል በሦስቱ አካላት ... የሕይወተ ባሕርይ «የህላዌ መለኮት» ግብር ሆኖ ከዓለም ፍጥረት በ... ኖሮአል። ይሁን እንጂ የባሕርይ ጠባይዕ የሆነ ከሂል ወይም ኃይል በሦ... አካላት የሕይወተ ባሕርይ «የህላዌ መለኮት» ግብር ሆኖ በዘለዓለማ... እያንፀባረቀ ሲኖር፥ በየአካሉ መለየት ወይም መከፋፈል ሳይኖርበት አ... ከሂል፥ አንድ ኃይል ሆኖ መገኘቱን አስተውሎ መገንዘብ አለ። ... 15፥18፥19። ማቴ. 13፥44። ማር. 6፥2።

እነሆም ቅዱስ አትናቴዎስ ዘሀገረ ባባ በጸሎተ ሃይማኖት ዘአፍራቅያ፦ ... እግዚእ ዘላዕለ ኩሉ፥ ወልድ እግዚእ ዘላዕለ ኩሉ፥ መንፈስ ቅዱስ እግዚእ ዘላዕለ ... ወኢይትበሀሉ ሠለስተ አጋዕዝተ ዘእንበለ አሐዱ እግዚአብሔር ዘኢያበጥል ትሥል... በአጽናፈ ዓለም»።

አብ የሁሉ ጌታ ነው ወልድ የሁሉ ጌታ ነው ፤ መንፈስ ቅዱስም የሁሉ ... ነው። ነገር ግን አንድ እግዚአብሔር ሦስትነቱን በዓለም ሁሉ የሚሞላና «የማያጓድ... ነው እንጂ፥ ሦስት ጌቶች አንልም።

አብ ሁሉን የሚችል፥ ወልድም ሁሉን የሚችል፥ መንፈስ ቅዱስም ሁ... የሚችል፥ ነገር ግን ሁሉን የሚችል ከሃሊ አንድ እንጂ፥ ሦስት ሁሉን ቻዮች አን... ተብሎ ውሳኔ ተሰጥቶበታል። ሃይ. አበ አትናቴዎስ ገጽ 74 ክፍል 4 ቍጥር 41።

ምዕራፍ ሃያ አራት።

የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም።

፲፫. የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ በሚታይበት ሁኔታ ስለመታወቁ።

... ርእሰ ነገር ለሚገለጸው ትምህርት መሠረታዊ ምዕማዱን እናስተካክል ዘንድ ... ትምህርታውያን ክፍሎች የተገነዘብናቸውን ፍሬ ነገሮች ብናስታውስ መልካም

1፤ የባሕርይ ኩነታት «ህልውና» በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ በመገናዘብ አንድ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ሆኖ እንደሚታወቅ፣ ተብራርቶልን ተመልክተናል።

2፤ ይኸው ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ያለመለየትና ያለመከፈል በትሥልስተ አካላት ህልውና በዘለዓለማዊ ጽንዕ እየኖረም መሆኑን እንዳሰየ ተገንዝበናል።

3፤ በዚሁ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ሦስት አካላት እያንዳንዳቸው ሕያወ ባሕርይ አካል፥ መለኮታዊ አካል፥ የሚሰኙበት መሆኑን እንዳስገነዘበ ተረድተናል።

4፤ ባሕርዩ በግብር አቋም መገለጹን ወይም ግብሩ ሕይወተ ባሕርዩን ወይም ህላዌ መለኮቱን እያንፀባረቀ መገኘቱን አየን።

5፤ ይኸው የባሕርይ ግብር ከባሕርዩ ሳይለይ ባሕርይን ተከትሎ መገኘት ሕገ ጠባይዕ በሆነበት አቋም፦ እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ፥ ወይም መለኮታዊ አካል የሚያሰኝ ሕይወተ ባሕርይ ወይም መለኮታዊ አካል ፀዳሉ ሥኑ ሆኖ መገኘቱን ተማርን።

6፤ የባሕርይ ግብር እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ አካል፥ ወይም መለኮታዊ አካል ለሚያሰኝ ለሕይወተ ባሕርይ ወይም ለህላዌ መለኮት ፀዳሉ ወይም ሥኑ በሆነባቸው ለፍጥረታት ከዋኔ ጥንተ ምክንያት፥ አኳኝ በሚሆኑ በአንድ ፈቃድ ወይም ሥምረት በአንድ ከሂል፥ ወይም ኃይል፥ በአንድ ሥልጣን ወይም መንግሥት በዘለዓለማዊነት የሚኖር የቅድስት ሥላሴን አንድነት ማሳየቱን አጠናን።

እንግዲህ፦ ይህን በአእምሮአችን ይዘን የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ፣ ...ታይበት ሁናቴ ላይ ኀሳባችንን እናድርግና፥ ስለዚህም መታወቅ በምንወስደው ...ህርት እንነጋገር፦

በዚህ በትምህርተ መለኮት መመሪያችን፥ በተለይ የባሕርይ ግብርን ከገቢር አቋም ... ማስገንዘቡ ያስፈለገበት ምክንያት፥ ከምን የተነሣ እንደሆነ ከሥር ከመሠረቱ ... ይጠቅማል።

በመሠረቱም ግብር፥ ምግባር «ገቢር» የሚል አብነት ከቤተ ክርስቲያን አባቶች ...ገኘ አባባል ነው። ከመመሳሰል በቀር፥ የተለያየ ይዘታ ያላቸው ቃላት የትምህርቱን ...ል እያጥበረበሩ አሻሚ ትርጓሚ እንዲፈጠር ምክንያት ስለሚሆኑ፥ ትምህርቱን ...ግባራት ሲሉ፥ የአንድን ነገር ከዋኔ ከሌላው ከዋኔ በመለየት የተናገሩት አባባል ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ግብርን ሥን ባሕርይ ተግባርን ወይም ግብርን የገቢር አቋም አድርገው የ... አሉ። ሥን ተግባር ግሁድ ወሥን ባሕርይ ረቂቅ ለማስረጃም ያህል፦ የእስክ... ሊቀ ጳጳሳት ብንያሚ፦ ሠለስቱ አካላት ዕሩያን በኩሉ ግብር ወምግባር፦ ሦስቱ አካ... በግብርም በምግባርም «በገቢርም» ሁሉ የተካከሉ ናቸው። ብሎአል። ሃይ. አ... ብንያሚን ገጽ 381 ክፍል 1 ቊጥር 3።

2ኛ፥ የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበት ሁናቴ በ... የተገናዘበ ሕይወተ ባሕርዩ በሦስቱ አካላት ህልው ሆኖ፣ ሁሉን የሚ... እግዚአብሔርነትን የሚያስረዳ ሆኖ ስለመገኘቱ፦

1፥ የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበት ሁናቴ የባሕርዩ ግ... እሥራ ላይ መዋሉን የሚተረጉም መግለጫ ስለ መሆኑ፣

የባሕርዩ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ ስለመታየቱ ስንናገር፣ የአነጋገሩ ስ... የባሕርዩ ግብር እሥራ ላይ ውሎ መገኘቱን ወይም እግብር ላይ መዋሉን የሚተረ... ኃይለ ቃል ሆኖአል።

እንደምን ቢሉ በቅድሚያ ለማስገንዘብ ያህል ጠቅላላው የእግዚአብሔር የጌ... ክብር፥ የበጎነቱ ግብር የተገለጸባቸው ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን ተብለው ለፍጡ... ሊታወቁ የቻሉት መቼ ነው? ብለን ብንጠይቅ፣ መልሱ ሩቅ አይሆንብንም። እግ... ላይ ውለው በተገኙና በሚገኙበት ጊዜ መሆኑን ከቅዱሳት መጻሕፍት በሕሊ... ይቀርብልናል።

ይኸውም፦ መጀመሪያ ፍጥረታት ሲፈጠሩ ቀጥሎም የተፈጠሩት ፍጥረ... በሥርዓት ቆመው በተወሰነላቸውም ኑሮ ጸንተው እንዲኖሩ ሲደረግ፣ ይህም ... ሳይሆን ለፍጥረታት፥ ረድኤት፥ ጥበቃ፥ ቊጥጥር፥ ትድግና፥ መድኀኒት የመሳሰ... ሳይለያቸውና በምንም ሁኔታ ሳይጓደልባቸው ሲመገቡና ሲተዳደሩ በተገኙ ጊዜ ... ነው።

ይህን ጊዜ ነው የባሕርይ ግብር አቋም መገለጹ የታወቀ። ዘፍጥ. 1፥1-2... መዝ. 103፥2-31። ም. 113፤ ም. 144። ኢዮብ 26፥2-14። ም. 34፥13-... ኢሳ. 40፥21-29። ኤር. 10፥12፥13። ዮሐ. 5፥17-20። የሐዋ. 17፥23-2... ም. 14፥14-18። ኢሳ. 44፥24። ም. 45፥5-12። ቊጥር 18-22።

ሌሎች ግብርን ከምግባር «ገቢር» እየለዩ የተናገሩ ብዙ ናቸው። እነሆም ግ... ወምግባር እያለ ሁለቱ ቃላት ግብር ደግሞም ምግባር ይዞታቸው የተለያየ፥ በመሆ... በዋዌ ተጫፍረው ተነግረዋል። ሲነገሩ የሰጡት ትርጉምም የየራሳቸው ይዞታን ነ...

በዚህ መሠረት፦ ብሔራውያን ሊቃውንት ግብር ባሕርይን ሲገልጹ መገኘ... የሚያሳይ ክዋኔ «ሁናቴ» ነው ሲሉ፣ ምግባር ወይም ገቢር ደግሞ፦ የባሕርይ ግ... በአካል «ህላዌ» መሣሪያነት እሥራ ላይ ሲውል መገኘቱን የሚያሳይ ክዋኔ «ሁና... ነው ሲሉ ያውጃሉ።

«በስመ እግዚአብሔር ሥሉስ ዘኢይሰደቅ፣ ዋሕድ ዘኢይትነፈቅ... በ... ተግባሩ ግሁድ ወሥን ባሕርዩ ረቂቅ ውእቱ ፈጣሬ ኩሉ ዘቅሩብ ወዘርኁቅ»። መዝ... ሃይ ገጽ 54። ም. 4።

እንዲሁም ምግባርን የሚተረጉም ቃል ገቢር ስለሆነ፣ በማያሻማ ሁኔታ... ተፈላጊውን ይዞታ የሚገልጽ ስለሆነ፣ ምግባር የሚለውን ቃል ተወት በማድረ... ለአማርኛ በሚያመች ገቢር በሚል ለማደዋ ቃል ... ...

...ህን መሠረት በማድረግ ምግባር በሚባልበት ቦታ፥ ገቢር የሚለውን ተክተን ...ለን። የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበትን ሁናቴ ለማስረዳት የተለያዩ መግለጫዎች ቀርበዋል።

1፣ የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበት ሁናቴ የባሕርዩ ግብር እሥራ ላይ መዋሉን የሚተረጉም ገለጻ ስለመሆኑ፦

2፣ የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበት ሁናቴ በኩነታት ለተገናዘበ፥ ሕይወተ ባሕርይ የሚለይ ግዕዘ ጠባይዑ በሆነበት መጠን፥ የእያንዳንዱን ሥላሴያዊን አካል ተግባር የሚገልጽ ትርጉም ያለው ስለመሆኑ፣

...ግነጻጸር ያህል ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን የሚሉትን ቃላት ብንወስድ፥ እሥራ ...መዋላቸው በፊት፥ ማለት ምንም ነገር ሳይሆን ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ ...ነት ባሕርይ ግብር ሆነው በእያንዳንዱ ትሥልስታዊ ምዕዛረ ሕይወት ወይም ...ፈቲ ሥን ሆነው መኖራቸውን ደግመን እናስታውሳለን። ኢሳ. 48፥12።

...ሁን እንጂ፥ ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን የመሳሰሉትም ሁሉ እግብር ላይ ...ው ሊታወቅ የተቻለው ፍጥረታት በመፈጠራቸውና በመጠበቃቸው ለሰው ...ም በተፈጸመላቸው የፍቅርና የደኅንነት ጊዜ መሆኑ ነው።

...ንዲያውም በጠቅላላው የፍጥረታት መፈጠር ከተጀመረበት ጊዜ ጀምሮ፥ ...ዜም ቢሆን ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን እግብር ላይ ውለው ከመገኘት ...ረጠበት ወቅት የለም።

...ታችን በወንጌል፦ አቡየሂ እስከ ይዕዜ ይገብር፤ ወአነሂ ከማሁ እገብር። አባቴ ...ዛሬ ያደርጋል፤ እኔም እንዲሁ አደርጋለሁ ያለውን እዚህ ላይ ማስታወስ ...ለጋል። ዮሐ. 5፥17-20።

...ንግዲህ የባሕርይ ግብር በገቢር አቋሙ ተገለጸ ሲባል፣ ፍጥረታትን በመፍጠር ...በማስተዳደር ግብር እሥራ ላይ መዋልን ለፍጥረታት አሳወቀ፥ በሥራ ላይ ውሎ ...ማለት መሆኑን በዚሁ ለመገንዘብ ይቻላል።

«በሃይማኖት ነአምር ከመ ተፈጥረ ዓለም በቃለ እግዚአብሔር ወአስተርአየ ...ስተርኢ ምንትኒ ዘኮነ እምኀበ ኢሀሎ ወኮነ እሙነ» ዓለም በእግዚአብሔር ቃል ...ተዘጋጀ፣ የሚታየውም ነገር ከማይታይ እንደ ሆነ በሃይማኖት እናውቃለን ...ለውም ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነው። ዕብ. 11፥3።

...ትፌሣሕ እግዚአብሔር በተግባሩ፥ የተአምራትንም ነገር ከዚሁ ጋን ማየቱ ...ለ መግለጫ ይሰጣል።

3ኛ፥ የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ በሚታይበት ሁናቴ በኩነታት ...ናዘበ ሕይወተ ባሕርይ የማይለይ ግዕዘ ጠባይዑ «ባሕርያዊ ሕጉ» በሆነበት ...ን፣ እያንዳንዱን ሥላሴያዊን አካል ተግባር የሚገልጽ ትርጉም ያለው ስለ ...ሆኑ፦

የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበት ሁናቴ ሕያወ ባሕርይ ወይም ...ታዊ ለሆነው ለእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል ተግባሩን የሚገልጽ ትርጉም አለው።

www.ethiopianorthodox.org

ምክንያቱም የባሕርይ ግብር ሳይለይና ሳይከፈል በትሥልስተ አካላት ኩነታዊ ህልውና በዘለዓለማዊ ጽንዕ ለኖረ እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ሕያው ባሕርይ ወይም መለኮታውያን አካላት ላሰኘ፣ መነሻና ምክንያት ሳይኖርበት በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ ለተገናዘበ አንድ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ምን ጊዜም የማይለይ ግዕዘ ጠባይው «ባሕርያዊ ድንጋጌ» መሆኑ ይታወሳል።

እንግዲህ መነሻና ምክንያት የሌለበት፥ በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ የተገናዘበ አንድ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ሳይለይና ሳይከፈል በትሥልስተ አካላት ኩነታዊ ህልውና እየኖረ፥ ሥላሴያዊ የሆነ እያንዳንዱን አካል ሕያው ባሕርይ ወይም መለኮታውያን አካላት ሲያሰኝ መገኘቱ ታውቆአል። በመሠረቱም ባሕርይ ባለበት የባሕርዩ ግብር ደግሞ አብሮት የመገኘት ሁኔታ ሕጋዊና ግዙፍ ጠባይዕ እንደመሆኑ መጠን፥ ይኸው ግብሩ ሕያው ባሕርይና ተግባሩን ሲገልጥ ሲያንፀባርቀው መገኘቱ ገላጭነቱና አንፀባራቂነቱ እሙን ምስክር ነው።

ጳውሎስም፦ «ኩሉ እምኔሁ ወኩሉ በእንቲአሁ ወኩሉ ሎቱ ወሎቱ ስብሐት ለዓለመ ዓለም አሜን። ሁሉ ከእርሱ፥ ሁሉም በእርሱ፥ ሁሉም ስለ እርሱ ነውና፤ ምስጋናው ለእርሱ ይሁን ለዘላለሙ አሜን» ብሎአል። ሮሜ 11፥36።

ዳግም፦ «አሐዱ እግዚአብሔር አብ ዘኩሉ እምኔሁ ወንሕነኒ ቦቱ፤ ወአሐዱ እግዚእ ኢየሱስ ክርስቶስ ዘኩሉ በእንቲአሁ ወንሕነኒ በእንቲአሁ፦ ሁሉ ከእርሱ የሆነ እኛም በእርሱ የሆን አንዱ እግዚአብሔር አብ ነው። ሁሉ ስለ እርሱ የሆነና እኛም ስለ እርሱ የሆንን አንዱ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።»

እንዲሁም፥ «ወለኩሉ ዝንቱ አሐዱ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ ዘይረድኦ ለኩሎሙ። በዚህም ሁሉ አንድ መንፈስ ቅዱስ ለሁሉም ይረዳቸዋል»። አለ። 1ቆሮ. 8፥6፤ ም. 12፥11። ኢሳ. 40፥13፤ 14።

ይህም ከሆነ ዘንድ የባሕርይ ግብር ሆነው ያገኘናቸው ከሂል፥ ፈቃድ፥ ሥልጣን የመሳሰሉም፦ ሕያው ባሕርይ መለኮታዊ አካል የሆነውን የእያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል ተግባር በመግለጽ ሁሉን ቻይ፥ ሁሉን የሚይዝ፥ የሁሉ ፈጣሪ፥ የሁሉ ጌታ፥ የሁሉ ጠባቂ፥ የኪዳን አምላክ፥ የተስፋ አምላክ መሆንን ያስገነዝባሉ ማለት ነው።

በዚህም ደግሞ እግዚአብሔር መባሉ፥ በሦስት አካላት የሦስት አካላት ተግባር እግዚአብሔር በመባል ሊነገር የሚያስችለንን ትምህርት ይገልጻል።

በዚህም የሚታየው፦ የሦስቱ አካላት ግብር ሲባልና የእግዚአብሔር ግብር ሲባል የሚሰጠው ትርጉም አንድ መሆኑን ነው።

ማሳሰቢያ፦ ስለዚህ ነገር አለቃ ኅሩይ ፈንታ የሰጡት ማስጠንቀቂያና ምክር ሊጠቀሙበት የሚገባ ነው። ቃሉም፦ አንባቢ ሆይ ሥላሴ በባሕርይና በባሕርይ ግብር በአካልና በአካል ግብር የሚጠሩበት ስም አለና፣ በባሕርይ የሚጠሩበትን፣ በአካል ከሚጠሩበት፣ በአካል የሚጠሩበትን፥ በባሕርይ ከሚጠሩበት፣ በባሕርይ ግብር የሚጠሩበትን በአካል ግብር ከሚጠሩበት፣ በአካል ግብር የሚጠሩበትን በባሕርየ ግብር ከሚጠሩበት ስም እያቀላቀልህ እንዳትቸገር በቅጥነተ ሕሊና ሆነህ አስተውለህ የመጻሕፍትንም ከላይ መነሻቸውን ከታች መድረሻቸውን ጠንቅቀህ ተመልከት፤ አንዳንድ ጊዜ ስለ አንዳንድ ነገር በንባብ የሚገናኙበት ምክንያት አይታጣምና እንዳትሳሳት ተጠንቀቅ። አለቃ ኅሩይ ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 46 አንቀጽ 4።

የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ የሚታይበት ሁናቴ በኩነታት ሕይወተ ባሕርዩ በሦስቱ አካላት ህልው ሆኖ፥ ሁሉን የሚይዝ አብሔርነትን የሚያስረዳ ሆኖ ስለ መገኘቱ፦

የባሕርይ ግብር በገቢር አቋም ሲገለጽ በሚታይበት ሁናቴ መታወቁ፦ በከዊነ ልብ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ የተገናዘበ አንድ ፍጹምና ልዑል ባሕርይ የሆነ መለኮትነቱ ህላዌ፥ ግብር፥ በፈቃድ፥ በከሂል፥ በሥልጣን፥ አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ በሚሰኙ በሦስቱ አካላት፥ ሁሉን የሚችል፥ ሁሉን የሚይዝ፥ ሁሉን የፈጠረ፣ ሁሉን የሚገዛ፥ የተስፋ አምላክ ሆኖ መታወቁን የሚተረጉም ገለጸ ነው።

ይህም አጠቃላይ መጠሪያ እግዚአብሔር ተብሎ የሚጠራበት ስሙ ሆኖ ለአብርሃም መጀመሪያ ለአብርሃም ሲገለጽለት፦ እኔ እግዚአብሔር «ኤልሻዳይ» ሁሉን የያዝሁ ያለውን፡ - ዘፍጥ. 17፥1፤2።

ሁለተኛም ለሙሴ፦ እኔ እግዚአብሔር ለአብርሃም ለይስሐቅም ለያዕቆብም ሁሉን የሚችል አምላክ «ኤልሻዳይ» ተገለጽሁ። ሲል የተናገረውን እዚህ ላይ ጠቅሶ ማለፍ አስፈላጊ ሆኖአል። ዘፀአ. 6፥1፤3።

በእነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔር የሚል ስም በምሥጢር ሁሉን የሚይዝ፥ ሁሉን የሚችል፥ ሁሉን የሚገዛ፥ የተስፋ አምላክ «ኤልሻዳይ» መሆኑን ጉላ ብሎ በመታየት ላይ ነው። ቀጥሎ ያሉትን ጥቅሶች ከላይኞቹ ጋር በማመዛዘን፣ ተመሳሳይነታቸውን ተመልከት፦ ኢሳ. 49፥23። መዝ. 91፥5፤6። ዕብ. 6፥17።

በግዕዝ አባባል፦ እግዚአብሔር ተብሎ የተነገረው ቃል በሰዋስዋዊ አቀማመጡ ሲታይ ደግሞ፦ ብሔር ከተባሉ ከሁለት ቃላት መተባበር ወይም መገናኘት የተፈጠረ የስም መጠሪያ ሆኖ ነው የሚታይ።

እኔ እግዚአብሔር ነኝ. . . ሁሉን እንደሚችል አምላክ ተገለጥሁ። ዘጸአ. 6፥3። ዘፍ. 17፤1። ስምህም እግዚአብሔር እንደሆነ ይወቁ በምድር ላይም አንተ ብቻ ልዑል እንደሆንህ ይወቁ። መዝ. 82/83/፥18። አሞጽ. 4፥13። ኤር. 31፥35። ዮሐ. 32፤17፤18። ኢሳ. 42፥8።

ይህም ባልራቀና ባልረቀቀ የአተረጓጐም ሁኔታ አለ ለሚባልና ለሚታይ ለሁሉም ቦታ ማለት ብሔር ሁሉ፥ ጌታ ተብሎ ይተረጐማል። ወይም ፈጥሮ የሚገዛ ማለት ነው።

በመሠረቱም አኃዜኩሉ ወእግዚአ ኩሉ ፀባጤ ኩሉ ወከሀሌ ኩሉ» ሁሉን የያዘና የሁሉ ጌታ፥ ሁሉን የጨበጠ፥ ሁሉን የሚችል የተስፋ አምላክ የሚሉ ቃላት ሁሉም እግዚአብሔር ከሚል ቃል ጋር የተዛመዱ ናቸው።

ስለዚህ፦ ይህ ሁሉ እግዚአብሔር የማለትን ምሥጢራዊ ፍቺ ያዘለና ተዘምዶውንም አጉልቶ አድርጎ የሚያሳይ ትርጉም ያለው ቃል ነው። ሚልክ. 1፥4። ዘካ. 1፥3። 15፤25። ዕብ. 1፥3፤10። ራዕ. 4፥8።

እንግዲህ፦ እግዚአብሔር ማለት በቋንቋችን ዘይቤ ከዚህ በላይ እንደተነገረ ሁሉ በዕብራውያን ኤልሻዳይ ተብሎአል። በአዲሱ የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ይህ ለአብርሃም የተገለጸለት ስም ኤልሻዳይ ተብሎ ቃል በቃል ተጽፏል። ዘፍጥ. 17፥1።

www.ethiopianorthodox.org

የተስፋ አምላክ፥ ሁሉን የሚችል ሁሉን የሚይዝ፥ «የሚገዛ» በአጠቃላ እግዚአብሔር በሚል ስያሜ ተጠቃሎ ሲነገር መገኘቱ ራሱ የባሕርይ ግብ ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን «አገዛዝ» በገቢር አቋም «እሥራ ላይ ሲውል» የ ትርጒም መሆኑ አይደለምን? በሌላም አነጋገር አቋም መገኘቱ ራሱ የባሕርይ ውጤት «ፍሬ» መሆኑን እያሳየ መከሠቱ አይደለምን?

እዚህ ላይ የግብርም የገቢርም ሁኔታ ካነሣን ዘንድ ግብርም ገቢርም በ ስሞች መካከል ከእያንዳንዱ ሊቃውንት የተሰጠውን መግለጫ ብንመለከት አይ

እነሆም ግብር ባሕርይን ሲገልጽ መገኘቱን የሚያሳይ ሁናቴ ሲሆን፤ ደግሞ:- የባሕርይ ግብር በአካል መሣሪያነት እሥራ ላይ ሲውል መገኘቱን ሲሉ የሚያውጁ ሊቃውንት መኖራቸውን ጠቅሰናል።

በመሠረቱም:- እግዚእና «ጌትነት» እግዚአብሔር «ኤልሻዳይ» የተባለ ሁለቱን አስማት ጠቅሰው፥ የአንደኛው እርሱም እግዚእና «ጌትነት» የተጠራበት ስም የባሕርየ ግብርን አቋም በሚገልጽ ዘይቤ ሲነገር መገኘቱ የሁለተኛው እርሱም እግዚአብሔር «ኤልሻዳይ» ተብሎ የተጠራበት ስም የባሕ ግብር በገቢር አቋም የመግለጽ ዘይቤን ይዞ ሲነገር መገኘቱን በማገናዘብ፡ እን እንደተመሳሰለ ለማሳየት የሚሞክሩ ይገኛሉ።

ይህንም አባባል፣ ብዙ ብሔራውያን ሊቃውንት:- መለኮት ማለት በባ የሚገዛ ማለት ነው። እግዚአብሔር ማለት ደግሞ በአንድነቱ በሦስትነቱ ፈጥሮ የሚ ማለት ነው እያሉ በትምህርታዊ ጉባኤያቸው ሲናገሩ የሚገልጹት ነው።

እነሆም ሊቁ አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖተ እግዚአብሔር በተባለው መጽሐ መለኮት ማለትና እግዚአብሔር ማለት አንድ ሲሆን፣ ልዩነት እንዳለበት ተናገረ መለኮት ማለት እንዲህ ነው ተብሎ በማይነገርና በማይታወቅ ጠባይዕ የሚጠራበት ነው። እግዚአብሔር ማለት ግን አካል በአካልነቱ ግብር ሳይሆን በባሕርይ የሚጠራበት የግብር ስም ነው። እግዚአብሔር ማለት ትርጓሜው በአንድነት በሦስ ፈጥሮ የሚገዛ ቅድመ ዓለም የነበረ፣ ጥንት የነበረ፣ ድኅረ ዓለም ያለ ፍጻሜ የሚ ማለት ነው። ሲሉ አስረድተዋል። አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖተ እግዚአብሔር ያል አንቀጽ 7።

እንግዲህ እግዚአብሔር ማለት ምን ማለት መሆኑን ሲገልጹ በአንድነት በሦስ ፈጥሮ የሚገዛ ማለት ነው ሲሉ በሰጡት ማብራሪያ ላይ እናተኩር።

ፈጥሮ የሚገዛ ተብሎ በአጭር ቃል የተነገረው አሳብ በዝርዝር ሲገለጽ፣ የሚችል እንደመሆኑ ፈጠረ። የፈጠረውም ሁሉን ነው። በመፍጠሩ ብቻ ሳይ ፈጥሮ ባለመተው በቃኝ ባለማለት ሠራዒ፥ መጋቢ፥ ረዳኢ፥ ማሕየዊ ሆኖአል።

በዚህ ሁሉን የሚገዛ ሁሉን የሚይዝ ሁሉን የሚጨብጥ፥ ሁሉን የሚጠ አኃዜ ኩሉ፥ ዐባጤ ኩሉ፥ ኖላዌ ኩሉ መሆኑን እንደ አረጋገጠ የሚያስገነዝብ አለ።

«እንበለ ተከፍሎ ወኢፍልጠት ወኢውላጤ በከመ አቅደምነ ወንቤ እንዘ ሠለስቱ ወእንዘ ሠለስቱ አሐዱ»። መለኮት ወይም እግዚአብሔር ሳልተፈጠረ «ባሕርይ» እርሱም ስለ አብና ስለ ወልድ ስለመንፈስ ቅዱስ መናገራችን አስቀድሜ እንደተናገርሁ እርሱ የሁሉ ፈጣሪ፥ ሁሉን ያደረገ፥ በማንኛውም ሥራ ከሀሊ የሆነ፥ ሁሉን የቻለ፥ የተሸከመ፥ ሁሉን የያዘ፣ ማንኛውም ነገር «ሥራ»

የተነገ የሆነ የተፈጠረው የሚታይና የማይታይ፣ በሦስት አካላትና በገጻት ባለት የታወቀ አንድ መለኮትና አንድ ህላዌ «ባሕርይ» ባለመለወጥና ፈል መፈራረቅ አንድ የሆኑ ናቸው። አስቀድመን እንደተናገርንም አንድ ሦስት፣ ሦስትም ሲሆኑ አንድ ናቸው። ሲል ገልጾአል። ስኑቱዩ ሃይማ. አበ ገጽ ክፍል 2 ቍጥር 8።

ሊቁ ዮሐንስ አፈወርቅ:- ወደ ዕብራውያን የተጻፈውን የጳውሎስን መልእክት በተለይ:- ዘይእኅዝ ኩሎ በቃለ ኃይሉ:- «በኃይሉ ቃሉ» በቃሉ ችሎት የሚይዝ ያለውን «እስመ አኀዜ ብሂል ሠራዒ ብሂል ወወሳኔ ኩሉ ሀልዎታት» የሚይዝ ሲል፣ ሠራዒም አስተዳዳሪም አሳቦችንም ሁሉ የሚወስን ማለትን ባል እንዳለው ነው። ድርሳን. ዘዮሐ. አንቀጽ 2 ገጽ 40፥42።

ይህም እግዚአብሔር ማለት በአንድነቱ በሦስትነቱ ፈጥሮ የሚገዛ ማለት ነው ን አብነት የሚያጸና ይሆናል። ሊቁ ስኑቱዩ:- ገጽ 505 ክፍል 2 ቍጥር 8። ንቤ መለኮት አው እግዚአብሔር ንብል በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ዘኢተፈጥረ... በከመ ንቤ ቅድመ ፈጣሬ ኩሉ ወገባሬ ኩሉ ወከሀሊ ላዕለ ኩሉ ኩሎ ወይእኅዝ ኩሎ ዘእምኔሁ ኮነ ኩሉ ግብር ዘተፈጥረ ዘያስተርኢ የስተርኢ እሙራን ወሠለስቱ አካላት ሠለስቱ ገጻት እንበለ ቱሳሔ ወኢፍልጠት ህላዌ ወአሐዱ መለኮት።»

ነቢዩ ኢሳይያስ እግዚአብሔርን በረጅም ዙፋን ተቀምጦ ባየው ጊዜ፣ ላም:- ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ እግዚአብሔር የሠራዊት ጌታ ምድር ሁሉ ተመልታለች፣ እያሉ በሚያመሰግኑበት ጊዜ፣ የእግዚአብሔርንም ድምፅ ማንን ለሁ? ማንስ ይሄድልናል? ሲል በሰማ ጊዜ፣ የአንድነትንና የሦስትነትን ሁኔታዊ ማየቱ መጽሐፍ ቅዱስ ያረጋግጥልናል። ኢሳ. 6፥3-11።

እንደምን ቢሉ? ሦስት ጊዜ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ መባሉ አካላቱ አብ፥ መንፈስ ቅዱስ ሦስት መሆናቸውን እያስረዳ፣ ምድር ሁሉ በክብሩ የተሞላች አለ። ስለዚህም እግዚአብሔር አንድ መሆኑን ያስገነዝባልና ነው።

እንዲሁም የእግዚአብሔርን ድምፅ ሰማሁ እንዲህ ሲል፣ ማንን እልካለሁ? ማንስ ልናል? በሚል አነጋገርም፥ እግዚአብሔር ሲል አንድ አድርጎ ሲያበቃ ማን ልናል? ሲል ግን ብዛትን እንደገለጸ ማስገንዘቡ ነው።

በዚሁም መሠረት ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ተብሎ ሦስት ጊዜ የተጠራበት ስለ አካላት አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን ሲያስጠይቅ:- ወልደ ነጐድጓድ ስ በወንጌሉ ይህን ራዕያዊ ጥቅስ ጠቅሶ:-

«ወዘንቱ ይቤ ኢሳይያስ እስመ ርእየ ስብሐቲሁ ወነገረ በእንቲአሁ» ኢሳይያስም ን ባየ ጊዜ ይህን አለ፣ ስለ እርሱም ይህን ተናገረ። ሲል ስለ ወልድ ክብር ነት» መነገሩን ገልጾ አስረዳ። ዮሐ. 12፥40-41።

ጳውሎስ በሮሜ ለነበሩት አይሁድ:- ከዚሁ ጥቅስ ሳይወጣ፣ ኢሳይያስ እግዚአብሔርን ድምፅ ሰማሁ ያለውን ቀጥታ በማገናዘብ የተናገረው ተናጋሪ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን በመግለጽ:- «እማን ይቤ መንፈስ ቅዱስ በቃለ ኢሳይያስ ነቢይ አበዊነ፣ ሑር ኀበ ዝንቱ ሕዝብ ወበሎሙ»።

በእውነት መንፈስ ቅዱስ በኢሳይያስ አንደበት እንዲህ ሲል ለአባቶቻችን ነገረው። ወደዚህ ሕዝብ ሂድ በላቸውም ዮሐ. 28፥25-27። ሲል አስታውቆአል።

www.ethiopianorthodox.org

በራዕየ ዮሐንስ፡- ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ እግዚአብሔር ሁሉን የያዘ ያለና የነበረ የሚኖር የሚለውን ጥቅስ እንውሰድና እግዚአብሔር ማለት በአንድነቱ በሦስትነቱ ፈጥሮ የሚገዛ ማለት ነው ከሚለው ገለጻ ጋር እናስተያይ። ራዕ. 4፥8።

ከዚሁም ጋር፡- ምድር በእግዚአብሔር ቸርነት መላች፤ በእግዚአብሔር ቃል ሰማያት ጸኑ፤ በአፉ እስትንፋስም ኃይላቸው ሁሉ ነው የሚለውን ብንመለከት፤ ፈጥሮ መግዛቱን አጠቃልሎ የሚገልጽ መግዛቱንና ይኸውም በአንድነት በሦስትነት፤ ፈጥሮ መግዛቱን ... ጥቅስ እንደሆነ ልንረዳ እንችላለን። መዝ. 32/33/፥6። መዝ. 32፥5።

ይህም በቤተ ክርስቲያን አበው ትምህርት የጸና መሆኑን መገንዘብ ነው። የአንጾኪያው ሊቀ ጳጳሳት አግናጥዮስ፡- «እግዚአብሔር ገባሬ ኩሉ ፍጥረታት ወው... መዋዔ መዓርግ ወሚመተ ኩሉ ህላዌ በሠለስቱ አካላት ፍጹመ መልክዕ ወገጽ ... ዲበ መንበረ ስብሐቲሁ ዘይእኅዝ ኩሎ፡- ፍጥረታትን ሁሉ የፈጠረ እግዚአብሔር ... ማዐርግንና የተሠየመውን ሹመት ሁሉ የሚያሸንፍ ህላዌ ነው። በሦስቱ አካላት በመልክና በገጽ ፍጹም ሆኖ በምስጋናው ዙፋን ላይ ተቀምጦ ሁሉን የሚይዝ ነው ብሎአል። አግናጥ ሃይ አበ ገጽ 36 ክፍል 1 ቍጥር 2።

በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ በመገናዘብ ልዑል ባሕርይ የሆነ ሕይወትነቱ «ህላዌ መለኮቱ» በትሥልስተ አካላቱ ሁሉ ህልው ሆኖ፥ እያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል ሕያወ ባሕርይ፥ መለኮታዊ አካል እንዳሰኘ ሁሉ፥ ሥነ ነዐብሬ ... በሚሆን በባሕርይ ግብሩ ተገልጾ፥ ሁሉን የሚችል፥ ሁሉን የሚይዝ፥ የሁሉ ገዥ በሚሆን ... የተስፋ አምላክ «ኤልሻዳይ» መሆኑን በማጠየቅ እግዚአብሔር በሚባል አጠቃላይ ስም ቢታወቅም፤ በመለኮትና እግዚአብሔር በመባል መካከል ከዚሁ የተለየ ምሥጢር የሚያመጣ እንዳይመስለን መጠንቀቅ ይገባናል።

ምሥጢሩ ከአንዱ ሳይገለጽ የቀረው ትምህርታዊ ዘርፍ፥ ከሌላው ሊገለጽ መቻሉን በመገንዘብ በየራሳቸው ሲነገሩ የሚያቀርቡዋቸውን ቀዋምያን ነገሮች እንደየሁናቴያቸውና እንደየአቋማቸው ይዞታ እንገነዘብ ዘንድ፡- አስፈላጊ በመሆኑ እንደየአቋማቸው መለኮት፥ እግዚአብሔር ስንል፤ ቀዋምያን ነገሮችን ቃላትን እንደየአቋማቸው ለመግለጽ እንጂ፤ የተለያዩ ሁለት ህላዌያት አድርገን ማቅረባችን እንዳልሆነ አንባቢ ማስተዋል ይኖርበታል። ሦስቱ አካላት አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ በገቢር አቋም እግዚአብሔር የተባሉት በአንድ የመለኮት ተዋሕዶ እያሉ ነው እንጂ፤ ከዚያ ውጭ በመሆን አይደለም። ዘፍጥ. 1፥26፡27። ም. 3፥22፡23። ኢሳ. 48፥16። ዮሐ. 1፥1-3። ኤፌ. 2፥18። ም. 3፥ 14-17።

ሁሉን የሚችል፥ ሁሉን የሚይዝ፥ የተስፋ አምላክ አጠቃላይ በሆነ ስምም እግዚአብሔር ተብሎ ሲጠራ መገኘቱ፥ ሕይወተ ባሕርይ «ህላዌ መለኮት» ወይም ደግሞ የሕይወተ ባሕርዩ ግብር የሆኑ ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን፥ በአንድነት በሦስትነት፥ በገቢር አቋም «እሥራ ላይ ሲውሉ» መገኘት መሆኑ ነው።

በሌላ አገላለጽም ብናየው፤ ሕይወተ ባሕርይ «ህላዌ መለኮት» ወይም የሕይወተ ባሕርዩ ግብር የሆኑ ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን በገቢር አቋም የመገኘታቸውን ሁኔታ ሁሉን የሚችል፥ ሁሉን የሚይዝ፤ የተስፋ አምላክ እግዚአብሔር ሆኖ መገኘት መሆኑ ነው። ኢሳ. 46፥9። ም. 45፥18። ኤር. 32፥2። አሞ. 5፥7-9።

ሊቃውንትም ይህንኑ የሚያብራራ መግለጫን ሰጥተዋል። የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ፡- «እጉዛን እሙንቱ በጽምረተ አሐዱ መለኮት ወበዝንቱ አሐዱ ... መለኮት ይሰመዩ እግዚአብሔር፡- በአንድ መለኮት መዋሐድ የተያያዙ ናቸው። በዚህ መለኮትም እግዚአብሔር ይባላሉ ወይም እግዚአብሔር ተብለው ይጠራሉ»። እስረዳ፡- ዮሐ ዘእስ ሃይ አበ ገጽ 390 ክፍል 1 ቍጥር 10።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ባስልዮስም፡- «አንሰ ሶበ እቤ እግዚአብሔር እብል በእንተ ... ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እስመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ፤ ወሠለስቲሆሙ እሙንቱ በመለኮት። ወእሙነ እብል ከመ እሙንቱ መለኮት ወህላዌ ወለለ እሞአካላተ ቅድስት ሥላሴ ያበጽሕ ፍጹመ መለኮተ ምስለ ዘአሁ አካል ...።

... እግዚአብሔር ባልሁ ጊዜ ስለአብ፥ ስለወልድ ስለመንፈስ ቅዱስ እናገራለሁ። ... መለኮት አንድ ነውና፤ ሦስቱም በመለኮት አንድ ናቸውና። እነዚህም መለኮት ህላዌ «ባሕርይ» እንደሚባሉ በእውነት እናገራለሁ። ከቅድስት ሥላሴ አካላትም ... ከገዛ ራሱ አካልና ስም ጋር፥ የመለኮት ፍጽምናን ብቁዕ ያደርጋል ...።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያ። ሃይ አበ ገጽ 220 ክፍል 1 ቍጥር 6።

ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮትም፡- «ነአምሮ ለእግዚአብሔር በሠለስቱ አካላት እለ ... በመለኮት። በመለኮት አንድነት በተካከሉ በሦስቱ አካላት እግዚአብሔርን ... ቀዋለን ሲል አብራራ»። ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ ሃይ አበ ገጽ 215 ክፍል 1 ... 10።

«እስመ እግዚአብሔር ኢኮነ ካልዐ እምቅድስት ሥላሴ እንተ ንሰግድ ላቲ ... ሠለስቱ አካላት ወአሐዱ መለኮት»። ዮሐ. ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ ... ክፍል 1 ቍጥር 17።

... ጎሩይ ፈንታ ገጽ 1።

... ሠለስቱ ምእትም፡- «በስመ እግዚአብሔር ዋሕድ በመለኮት ዘይሤለስ በአካላት ...» በአካላትና በኩነታት በሚሠለስ በመለኮት አንድ በሚሆን በእግዚአብሔር ... ሦስት አካላት በኩነታት ተገናዝበው ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት ... በገቢር አቋም እግዚአብሔር በመባል መታወቃቸውን በሚያስተባብር ገለጻ ...ዘዋል።

... እንዲሁም፡- ቅዱስ ሥሉስ እግዚአብሔር ሕያው ተማህለነ፤ ልዩ ሦስት የሆንህ ... እግዚአብሔር ይቅር በለን የተሰኘውም በዚሁ መሠረት ነው። /መጽ. ኪዳን/ ... ቅዳሴ ገጽ 195።

ምዕራፍ ሃያ አምስት።

ትምህርታዊ መለኪያ።

እንግዲህ የነገሩን ማሰሪያ እዚህ ላይ እናድርግና በምንመዝንበት ትምህርታዊ ... እንነጋገር፡- የምንመዝንበት ትምህርታዊ መለኪያ የምንለውም፡- የአካላት ... አንድ መለኮትን አንድ እግዚአብሔርነትን ወደ ሦስት አለመከፈሉ፥

www.ethiopianorthodox.org

የመለኮት፡ የእግዚአብሔርነት አንድነትም ሦስቱን አካላት አንድ አለማድረጉ
ይኸውም፡- «በስመ እግዚአብሔር ሥሉስ ዘኢይሴደቅ ዋሕድ ዘኢይትነፈት»።

ሥሉስ ሲሆን በማይደበል፥ «ተጨፍልቆ አንድ በማይሆን» አንድ ሲ
በማይከፈል በእግዚአብሔር ስም በሚል ትምህርታዊ ሕግ ነው። መዝገበ ሃይ. ገጽ

ስለዚህም የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት አትናቴዎስ፥ የተናገረውን ዘ
ብንመራመርበት የምንመዝንበትን መንገድ ብሩህ አድርጎ ያሳየናል።

«ወሶበሂ ንቤ አሐዱ እግዚአብሔር ወአሐዱ ህላዌ ወአሐዱ መለኮት አኮ ዘ
ላዕሌነ ዝንቱ ተሰመዮተ ሠለስቱ አካላት። ወብሂለ ሠለስቱ አካላት አኮ ዘይፈልጥ
መለኮተ ኀበ ሠለስቱ፤ እስመ ለለ አሐዱ እምሠለስቱ አካላት ህላ
በበአካላቲሆሙ፣ ወመለኮትሂ ህልው በህላዌው ወኢይትፈለጥ ለከዊነ ሠለስቱ መለ
እስመ ቅድስት ሥላሴ አሐዱ እሙንቱ በተዋሕዶ እንበለ ፍልጠት»።

እነሆም፡- አንድ እግዚአብሔር፥ አንድ ህላዌ፥ አንድ መለኮት ባልን ጊዜም
ሦስት አካላት ብለን መጥራትን የሚያጠፋብን አይደለም። ሦስት አካላት ማለ
መለኮትን ወደ ሦስት ክፍል የሚለያይብን አይደለም። አንዳንዱ ከሦስት አ
እያንዳንዱ በየአካላቸው የሚኖሩ ናቸውና። መለኮትም ወደ ሦስት መለኮት ሳይለ
ሳይከፋፈል ህልው ነውና። ቅድስት ሥላሴም በተዋሕዶ ባለመለያየት አንድ፣ ና
ብሎአል። ሃይ አበ. አትናቴዎስ ሊቀ ጳ. ዘአንጾኪያ ሃይ አበው ገጽ 4 ክፍል 1
8።

ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ይህን ስንነጋገርበት የመጣነውን ትምህርት በሚቀ
ቃል ያጠቃልለዋል። ይኸውም፡- «ነአምሮ ለእግዚአብሔር በሠለስቱ አካላት ለ
በመለኮት ወብሉየ መዋዕልና እስመ ቀዳማውያን ወደኃራውያን እሙንቱ ወዘእ
ውላጤ ዘይትወሐዱ በመለኮት»።

እግዚአብሔርን፡- በመለኮትና በዘለዓለምነት በሚተካከሉ በሦስቱ አካላት እ
እናውቀዋለን። አስቀድመው የኖሩና ከዘመን በኋላም ያለመለወጥ በአንድ መ
ተዋሕደው የሚኖሩ ናቸውና። በማለት አጠቃልሎታል።

ጎርጎርዮስ ጳጳስ ዘእንዚናዙ ሃይ አበ ገጽ 215 ክፍል 1 ቊጥር 10።

★ ዲያቆን ሰሎሞን ዮሐንስ ★
D.N Solomon Yohannes
0911660113
0111/271609

3ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

…ትድመ ኩሉ ንእመን በሐዱ አምላክ ዘቦቱ ሠለስቱ አካላት አብ፣ ወልድ፣
…ፈስ ቅዱስ ሥሉስ ዕሩይ እንዘ አሐዱ ሠለስቱ ወእንዘ ሠለስቱ አሐዱ። ወኢኮነ
… አካለ ዘከመ ይሔልዩ ሰብኡ ለሰባልዮስ ዐላውያን አላ አሐዱ መለኮት ውእቱ፡-»
…ርስ ዘቂሣርያ ሃ. አ. ገጽ 116 ክፍል 5 ቊጥር 2፣ 3።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

የአካላተ ሥላሴ የአብ፥ የወልድ፥ የመንፈስ ቅዱስ ህሉና በትምህርተ መለኮት ገለጸ።

በዚህ ክፍል የሥላሴን አካላት፥ «የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ» ህሉና ትምህርተ መለኮት ገለጻ ይብራራበታል።

በመሠረቱ «አካል» እያልን፤ ስለ እግዚአብሔር ወይም ስለ ቅድስት ሥላሴ የምንናገርበት ጊዜ፤ እግዚአብሔራዊ የሆነን አካል «አካል» ስለምንልበት ተመርሆ የምንጠቀምበት የአባባሉ መሠረታዊ አሳብ እንዴት ነው? ብለን ብንጠይቅ፦ የማናቸውም ሃይማኖት አቋም ከመሠረቱ ጠንቅቀው ከሚያስረዱ አባቶቻችን ከሆኑ ሊቃውንት በግዕዝ ቋንቋ የተጻፉ መጻሕፍት አግኝተው ዘይቤውን በትርጓሜ ሲያራቅቁ ካቀረቡት አብነት መሠረት ያደረገ የትምህርቱን መስደን ብናብራራው ደስ ይለናል።

እንግዲህ ስለ እግዚአብሔር ወይም ስለ ሥሉስ ቅዱስ «አካል» እያልን የምንናገርበት ጊዜ፤ «አካል» ስለምንልበት ይዘት ለሚኖረን ፈሊጣዊ አባባል፥ እምነት ምን እንደሆነ ትምህርታዊ መነሻው ይታወቅልን ዘንድ አስቀድመን ከቅዱሳት መጻሕፍት፤ ከቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የተሰጠውን አብነታዊ ተመርሆ በጥንቃቄ ማስተዋል እንደሚኖርብን፤ መቸውንም ቢሆን አውቀናል።

ይህም በመሆኑ ለዚሁ ትምህርት የሚሆን መመሪያ ጴጥሮስ ዘምስር ሲያቀርብልን የሰጠን፤ ቃሉም እንዲህ የሚል ነው።

«እስመ ረኪበ ቀጢናት በቀጢናት፤ ወረኪበ ገዚፋት በገዚፋት፤ ቀጢን ውእቱ መለኮት ወየኀሥሥ ሕሊና ቀጢነ።»

ረቂቁን ማግኘት ወይም መረዳት በረቂቅ ግዙፉንም ማግኘት «መረዳት» በግዙፍ የሚገባ። ነገረ መለኮት ረቂቅ ነውና፤ እርሱንም ለማግኘት ረቂቅ «የሚራቀቅ» ሕሊና የሚያሻ ነው። መዝገበ ሃይ ገጽ 76 ቍጥር 16። በእጅ የተጻፈ ከመሪጌታ ዳርጌ የተገኘ ምዕላድ።

እነሆም ይኸው ሊቅ፥ ስለ ሥሉስ ቅዱስ አካላት ገለጻ ልንመራበት የሚያስፈልገንን መመሪያ እዚህ ላይ አስቀምጦልናል።

እንግዲህ ሊቁ እንዳሳየን ተመርሆ፥ ረቂቁን ማግኘት በረቂቅ፥ ግዙፉንም ማግኘት በግዙፍ፤ መሆኑን ተረድተን፥ ይልቁንም ነገረ መለኮት «ትምህርተ መለኮት» ረቂቅ መሆኑን፤ የተራቀቀ ሕሊና «ቅጥነተ ሕሊና» እንደሚያሻው በመገንዘብ፤ የምንፈልገው ምሥጢራዊ ግባችን እስክንደርስ አለመታከት ሊያሻን ነው።

ነገሩ እንዲህ ከሆነ በስመ ህላዌያት ይዞታ፥ ስለ አካል ስያሜ ስለ ውስጣዊ ልዩነቱ ተመርሆ ልቡናዊ ባገኘነው መመሪያ እንከታተል ዘንድ ይገባናል።

ማሳሰቢያ፦ ዐረጋዊ መንፈሳዊ ገጽ 61 ድርሳን 11።

www.ethiopianorthodox.org

2ኛ፥ ግብር ማለት የባሕርይ ግብር

3ኛ፥ መልክ ወይም ዓይነት ናቸው። መልክ ወይም ዓይነት የአካል ግብር ናቸው

እነሆም በዐለመ ግዘፍ የሚኖር አካል ሁሉ፥ ቢረቅና ቢደቅ፥ ቢጐላም በእነዚህ ሦስት ነገሮች ቀዋሚነቱን ይገልጻል፦

ማናቸውም በዐለመ ግዘፍ ነዋሪ የሆነ አካል ሁሉ፥ ያለ እነዚህ አይገኝም የተባሉት ነገሮች እንደቅደም ተከተላቸው ያላቸውን ይዞታ እያቀረብን እንመለከታለን

4ኛ፥ ባሕርይ፤ በዐለመ ግዘፍ በሚጠራ አካል ስለ መኖሩ፤-

ባሕርይ አካል ክዋኔ የተመሠረተበት ሆኖ እናገኘዋለን። አካልም ህላዌ የሚያገኘው በባሕርይ ወይም ከባሕርይ መሆኑን ልንገነዘብ እንችላለን።

ከዚህም የተነሣ የሀገራችን ሊቃውንት «አካል ያለ ባሕርይ አይቆምም። ባሕርይ ያለ አካል አይፈጸምም» እያሉ ውሳኔውን ይገልጻሉ።

ኪዳነ ወ. ክፍሌ መጽ. ሰዋስው ወግሥ ወመዝገበ ቃላት ገጽ 218።

በዱሮ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት «ኢይትረከብ ህላዌ ዘእንበለ አካል። ወአካል ዘእንበለ ህላዌ፥ ኢ በውስተ ሰማይ በላዕሉ ወኢበውስተ ምድር በታሕቱ፦

በሰማይ ያለ ቢሆን በምድር በታች ቢሆን፤ ባሕርይ ያለ አካል አካልም ያለ ባሕርይ ምንም አይገኝም።» ሲል ተናገረ።

ኪራኮስ ዘአንጾ በሃይማኖተ አበ ገጽ 403 ክፍል 1 ቍጥር 28።

በዚህ ጊዜ ሊቁ «ህላዌ» ሲል የተናገረውን «ባሕርይ» ማለቱ መሆኑን በግልጽ ያስተውሏል። ይህም ሕግ በዐለመ መንፈስ ህሉና ለሚኖሩትም ይሆናል። ስለዚህ በዐለመ ግዘፍና በዐለመ መንፈስ ላሉት ጠቅላላ ሕግ ነው ማለቱ ነው።

ባሕርይም ምንም እንኳ በፍጡራን ረገድ የቀዋሚነት ህሉናውን ለሚያሳውቅ ነገር ሁሉ፥ ምክንያት ወይም መሠረት ተደርጎ ቢነገር፤ ባሕርየ እግዚአብሔርን በሚመለከት ግን፥ እስመ አልቦ ውስተ ህላዌሁ አመክንዮ፤ ባሕርዩን የሚያስገኝ ምክንያት የለም ነውና፤ ዘለዓለማዊ መሆኑን መረዳት ለይቶና ተጠንቅቆ ሊያስተውሉት የሚገባ ትምህርት ነው።

ይህም በዚሁ መጽሐፍ በህልውና መለኮት ውስጥ «ለህላዌው ምክንያት የለውም» በሚል ክፍል ይገኛልና ከዚያ መመልከት ነው።

5ኛ፥ መልክ ወይም ዓይነት ይኸውም የአካል ግብር፦

መልክ ወይም ዓይነት አካል የሚገለጽበት አቋም ወይም ግብር ነው። ግብር መባሉም የአካልን መልክ ወይም ዓይነት ፤ በትርኢቱ ሁናቴ ስለሚገለጥ ነው።

መልክ ወይም ዓይነት ሲባል ቁመት፥ ስፍሐት፥ ርዝመት ድንጻኔ ሥነ ጎብር ይታይበታል።

ማንኛውም በዓለመ ግዘፍ የሚገኝ አካል በመልኩና በዓይነቱ ቁመትና ስፋት ርዝመትና ድንጻኔም ሥነ ጎብር ግብር ሆነው ይታዩበታል።

እነሆም ኪራኮስ ዘአንጾኪያ፦ አካልና በአካል መልክ ያለውን ሁኔታ ሲገልጽ፦ «አልቦ ዘይደሉ ይኩን ህላዌ ዘእንበለ አካል፥ ወአካልኒ ኢይደሉ ይትረከብ ዘእንበለ አምሳሉ ለአካል ዘውእቱ አርአያሁ፦ ባሕርይ ያለ አካል የማይሆን ነው። አካልም የአካል መልክ የሆነ ምስያው ከሚሆን መታወቂያው ሳይኖር አካል ሊሆን የማይቻል ነው» ብሎ አስረድቶአል።

ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 403 ም. 1 ቍጥር 28።

በዚህ ጊዜ የአካል ምስያ ወይም መታወቂያ ያለው «መልክ» ማለቱ መሆኑን መረዳት ይገባል።

የሀገራችን ሊቃውንትም «ወብሂለ አካል ቁመት ውእቱ ዘይከውን ለሀልዎ» አካል ማለትም አኗኗር የሚታወቅበት ቁመት ማለት ነው» ሲሉ ይናገራሉ። ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ በእጅ ጽሑፍ፦

አዎን፥ «አካል» ዘየአክል ሲባል መብቃትና ዐቅም መሆንን የሚገልጽ ከሆነ የሰውነት ቁመትና አኗኗር «ክበብ» እንዳለው የሚያሳይ ነውና፤ አካል ማለት አኗኗርን የሚያሳይ ቁመት ነው ቢባል አግባብ አለው።

ማንኛውም ብቃትና ዐቅም እንዳለው የሚታወቅ ነገር ሁሉ፥ ቁመትና ስፍሐት ርዝመትና ሥነ ጎብር ድንጻኔ አለው።

ይህም ደግሞ የመልኩና የዓይነቱ ትርኢታዊ ግብሩ ነው። ሊቁ «ኢይትከሀል ይትበሀል ዘንተ የአክል ወዘንተ ይመስል» የዓለመ መንፈስ አካሉ በርእይ ይህን ያካል፤ ይህንም ይመስላል ከዚህ የተነሣ ነው። ሊባል አይቻልም። ሲል በዐለመ መንፈስ ያለ የእግዚአብሔርን መልክ በዐለመ ግዘፍ ካለው መልክ በተነጻጸረ ሁኔታ መቅረቡን ለማመዛዘን እንዲቻል ለሕሊና ማቅረቡን ማየት ነው። ሕርያቆስ ዘብህንሳ ቅዳሴ ቅዳ ገጽ 86 ቍጥር 47።

ማሳሰቢያ፦

1፥ ከአለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ሰዋስው ወግሥ ወመዝገበ ቃላት ገጽ 218።

2፥ ከመርጌታ ዳርጌ እጅ የሚገኝ የግዕዝ መጽሐፈ ሰዋስው በእጅ የተጻፈ።

3፥ ዘሰማየ ሰማየ ሰማያት ኢያገምሮ ድጓ አባ ጊዮርጊስ ሰዓታት ገጽ 159።

4፥ አሥመራ ኮከበ ጽባሕ ማተሚያ ቤት ታተመ። 1975 ዓ.ም.

5፥ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስወ ግሥ ገጽ 218።

6፥ ሃይ አበ ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 403 ቍጥር 28።

7፥ ሃይ አበ ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 403 ክፍል 1 ቍጥር 28።

8፥ ሃይ አበ ቄርሎስ ዘእስክንድርያ ገጽ 297 ክፍል 36 ቍጥር 59።

9፥ የሃይማኖት መጽሐፍ ከመንፈሳዊ ጉባኤ አዲስ አበባ ትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት 1955 ዓ.ም.

10፥ ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 34 የእጅ ጹሑፍ።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አራት።

የግብር ስሞች።

የግብር ስም ራሱ በሁለት አቋሞች ይገለጻል። ይኸውም፦

ሀ. ቀጥታ የአካል መልክ ወይም ዓይነት ሆኖ ሲታይ፤ ከዚህ በፊት እንደ ገለ... የአካሉን መልክዓዊ ሁናቴ የሚያሳይ ግብር ሲሆን ነው።

ለ. የባሕርይ ግብር ሲሆንና የባሕርይን ግብር ሲገልጽ ነው።

ስለዚህ የግብር ስም የአካል ወይም የባሕርይ ውጤት ሆኖ የሚገኝ ስም ... የግብር ስም የአካል መልክ ወይም ዓይነት ስለ መሆኑ፥ ከዚህ በፊት ገልጸናል።

አሁን የግብር ስም የባሕርይ ውጤት ሆኖ ስለመገኘቱ፥ እንዴት እን... ብንነጋገርበት መልካም ነው።

የግብር ስም የአካል ውጤት ሆኖ ሲነገር የሚገኝበት ቦታ፥ ስለ አካል ... በምንወስድበት ክፍለ ትምህርት እንገልጻዋለን።

አስቀድመን እንደተናገርን፥ በዓለመ ግዙፍ የሚገኝ ማንኛውም አካል በባሕ... እንደተመሠረተ፥ ክዋኔውም ከባሕርይ እንደሆነ ሁሉ፥ ባሕርይ ደግሞ በግ... ይገለጻል። ስለዚህ ግብር የባሕርይ ውጤት ነው። መቸም ባሕርይ በግብር ይገለ... ወይም የባሕርይ ህሉና በግብር ይታያል እንጂ፤ ራሱ ባሕርዩ ምን ጊዜም አይታይ... በዚሁም ቀዋሚ ምክንያት ግብር የአካልን ህሉና በትርኢታዊ መልክና በገ... ይገለጻል። የባሕርይን ህሉና ደግሞ በሥራ ይገለጻል። እነሆም ግብር የአካልና የባሕ... ውጤት ሆኖ ይገኛል።

የፆፎች ድምፅ፦	የድንጋይ መቁርቈር፦
የጽጌረዳ መዓዛ፦	የወርቅ መብረቅረቅ፦
የእሬት ምሬት፦	

ይህ ሁሉ፤ እያንዳንዱ አካላዊ ነገር ከባሕርዩ ያለውን በግብሩ ሲገልጽ የሚገኝ... ሁናቴ ነው።

የግብር ስም አንዳንድ ጊዜ በአካል ስም ቦታ፥ አንዳንድ ጊዜም በባሕርይ ስ... ቦታ ገብቶና ተነግሮ ይገኛልና ነው።

<u>የግብር ስም በአካል ወይም በባሕርይ ስም ቦታ ለምን ገባ?</u>

የግብር ስምን በአካል ቦታ ወይም በባሕርይ ስም ቦታ አግብተው የተናገሩ... የግብር ስም አካልን እንዲወክል ወይም ባሕርይን እንዲሻማ አድርገው ... ከሊቃውንት ወገን እንዳሉ የታወቀ ነው። እንዲህ እያደረጉ የሚጽፉ ሊቃው... «በስመ ኅዳሪ ይጼዋዕ ማኅደር» የሚለውን አብነት በመከተል ሳይሆን አይቀርም።

ትምህርተ መለኮትን በጥንቃቄ የሚያጣሩ ሊቃውንት ግን፤ የመጣበትን ... ይመረምራሉና፤ በሽፍን ወይም በድፍኑ አያልፉትም። ማለት ስሙ ወይም ቃሉ ... መጥቶ ከዚህ ለመሻማት እንደበቃ፤ መርምረው አቃንተው በመተርጐም ይገልጹታል...

...ኢነገድነ ዘአንበለ ትርጓሜ ለኵሉ ዘነበብነ» በጥናት ያነበብነውን ያለ ትርጕም ... አንተወውም ይላሉና ነው። መጽ. ምዕላድ ከመርጌታ ዳርጌ እጅ የሚገኝ ... ገጽ 56 የእጅ ጽሕፈት።

እንዲህም ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ፤ እነዚህ በጥንቃቄ መሠረታዊ መንሥኤውን ... ሊቃውንት በሕጋዊ መታወቂያነቱ ጠለቅ ብለው ከመረመሩት በኋላ፤ ... የስመ ህላዌያት ወገን እንደሆነ ዐውቀው በማቃናት፥ በጥንተ መደቡ ... እንጂ፤ ዝም ብለው አያልፉትም።

... በአሁኑ ጊዜ አካል የሚባል፤ ብዙ ነገር አለ። ግን የአማርኛ ቋንቋ አዳጊ ቋንቋ ... ቋንቋውን ለማስፋፋት የተፈጠረ ነው። አንዳንድ ጊዜ የግብርን ስም አካል ... የባሕርይን ስምም አካል ሲሉትና፤ የባሕርይ ስምም «አካል» ሲባል፤ ... የአይነትና የግብር ስም «አካል» እየተባለ በአካል ቦታ ገብቶ ሲነገር ...።

ለምሳሌ፦ የማኅበሩ አካል፥ ሥራው አካል ገዝቶ እንዲሁም የሕግ አካል እየተባለ ... ይህ አነጋገር በቅኔ መንገድ ቅጽል ተምሳሌ ሆኖ ስለሚነገር ነው እንጂ፤ ... «የአካል» ስም በሚነገርበት ቦታ ተገኝቶ አይደለም። «የሕግ አካል» ... ሲነገርም፤ መሠረታዊውን የዓለመ ግዙፍን አካል ሲያይ የሚነገር አይደለም። ... የተመለከቱት እንደሆነ ግን፤ የግብር ስም ከመሆን አይዘልም። ጠንቅቀው ... መምህራን ዘንድ አቀማመጡ ዐመሉ ተመርምሮ ወደመጣበት ጥንተ ቦታው ...።

ለምሳሌ፥ በስመ ህላዌያት ሁለገብ እየሆኑ ከሚነገሩት ስሞች እንውሰድና፤ አፍአዊ ... ምንም ሳይለወጥ፤ በዓረፍተ ነገር አቀማመጣቸው የስመ ህላዌያት ... እንዴት እንደሚለይ እንይ፦

«ፀሐይ» የሚል ስያሜን በመጀመሪያ እንይ፦

1ኛ፤ እነሆም «ፀሐይ፤ ወጣ» ተብሎ ሲነገር፤ በዚህ ጊዜ «ፀሐይ» ስንል ስለ ... ስሙ ወይም ስለ ግብር ስሙ ሳይሆን፤ ስለ ፀሐይ አካል ይኸውም ለፀሐይ ... ስለ አካሉ ህላዌ ወይም ስለ ትርኢታዊ አቋሙ መናገራችን እንደሆነ፤ ግልጽ ...።

2ኛ፤ «ፀሐይ ጨለመ» ተብሎ ይነገራል። በዚህም ጊዜ ደግሞ «ፀሐይ» የሚለው ... ስለ አካል ወይም ስለ ባሕርይ ሳይሆን፤ ስለ ግብር ስሙ ተነግሮአል።

3ኛ፤ «ፀሐይ እሞቃለሁ» ወይም «ፀሐይ አቃጠለኝ» ተብሎ ሲነገር ደግሞ፤ ... ጊዜ «ፀሐይ» የሚል ስም የአካል ህላዌን የግብር ህላዌን ሳይመለከት፤ በግብር ... የባሕርይ ህላዌን የግብር ህላዌን ሲያሳይ ተነግሮአል። እነሆም በዐመለ ግዙፍ ... የአካል ስያሜ በዚሁ አየን።

1. ሃይማኖተ አበ. ቁር. ዘእስ. ገጽ 297 ክፍል 36 ቍጥር 9።
2. የሃይማኖት መጽሐፍ ከመንፈሳዊ ጉባዔ አ.አ. ትንሣኤ ዘ ጉባኤ ማ.ቤ. 1955 ዓ.ም.
3. ምላድ ዘአ.ሰ.ከ. ገጽ 34 የእጅ ጽሑፍ።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አምስት።

የዓለመ መንፈስ አካል።

<u>መንፈሳዊ አካል ይኖራልን?</u>

አካል ሲባል፣ በግዘፍ ብቻ ያለና የዓለመ ግዘፍ አቋም ላለው፥ በአምስት ሕዋሳት በረዳት መሣሪዎቹ አማካይነት ለሚታወቀው ነገር ሁሉ ብቻ የሚሰጥና፣ በዚሁ የሚወሰን ስያሜ እንደሆነ የሚያስቡ ሰዎች አያሌ ናቸው። የግዕዛችን አብነት መሠረት አድርገን በትምህርተ መለኮት ብሂላዊ የአነጋገር ፈሊጥ የተመለከተ እንደሆነ ግን፣ አካል ተብሎ ሊጠራ የሚገባው በግዘፍ ብቻ ላለና፣ በአምስት ሕዋሳት ለሚታወቅ ነገር ብቻ የተወሰነ ሆኖ አናገኘውም።

በግዕዝ አብነታዊ ባህልና በትምህርተ መለኮት ብሂላዊ አነጋገር «አካል» የሚለው ስያሜ የሚሰጠው፥ በዓለመ ግዘፍ ህሉና «አቋም» ላለ ብቻ ሳይሆን፣ በዚሁ «ረቂቅነት ባለው» አቋሙ ለሚገኝና፥ መንፈስ ለሆነውም ሁሉ «አካል» የሚል ስም ተሰጥቶት ሲነገርለት ይገኛል።

«ካልእ ነፍስት ዘበምድር ወካልእ ዘበሰማይ፣ ካልእ ክብሩ ለዘበሰማይ ወካልእ ክብሩ ለዘበምድር»

ደግሞ ሰማያዊ አካል አለ፣ ምድራዊም አካል አለ፡- ነገር ግን የሰማያዊ አካል ክብር ልዩ ነው። የምድራዊም አካል ክብር ልዩ ነው። 1ቆሮ. 15፥40። ቆላ. 1፥15፣ 16።

ቁርሎስም ሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ቈላ. 1፥14፣15። የተናገረውን ሲተረጉም «ወኵሉ ፍጥረት እለ ውስተ ሰማያት ወእለ ውስተ ምድር፣ ይብል ዘያስተርኢ ወዘኢያስተርኢ፡- ይብል ዘኢያስተርኢ በእንተ መናፍስት ለባውያን እለ አልቦሙ ሥጋ እለ ኢያስተርእዩ፣ ወይብል ዘያስተርኢ በእንተ ሥጋውያን ያስተርእዩ»።

በሰማያትና በምድር ስላለው ፍጥረት ሁሉ የሚታይና የማይታይ ይላል። ለባውያን ለሆኑና ሥጋ ስለሌላቸው መናፍስት «የማይታዩ» ሲል፣ ሥጋውያን ሆነው ስለሚታዩ ደግሞ «የሚታዩ» ሲል ገልጾታል። ቁር. ሃይ. አበ. ገጽ 297 ክፍል 36 ቍጥር

ልዩነቱም በዓለመ መንፈስ የሚኖር አካል እኔ የሚል ነባቢ ለባዊ አለሁ ባይ ነው፤ ይህም ራሱን ለቻለ ለራሱ ብቁዕ የሆነ ዕውቀት ቀዋሚነት ላለው አለሁ ባይ ቀዋሚ በመሆን ብቻ የተሰጠ ስያሜ ነው።

ከኢትዮጵያ የመንፈሳዊ ጉባኤ ሊቃውንት ከተጻፈው የሃይማኖት መጽሐፍ ስለዚህ ስለ መንፈሳዊ አካል ትምህርት እንደሚከተለው ተጽፎ ይገኛል።

«በሃይማኖት ትምህርት አካል ስንል ሰውነት ሥጋ ማለታችን አይደለም። ይህ ከሆነ አብ አካል አለው መንፈስ ቅዱስም አካል አለው ስንል፣ አብና መንፈስ ቅዱስ ሰዎች ናቸው» ሥጋ አላቸው ማለት ይሆንብናል። ስለዚህ አካል ባልን ጊዜ፣ ቅርፅ ማለት መሆኑ ግልጽ ሊሆንልን ይገባል። ተብሎአል። ቅርፅ ማለቱ ቁመት ማለቱ ነው። የሃይማኖት ጸሎት መጽሐፍ ከመንፈሳዊ ጉባኤ ሊቃውንት አዲስ አበባ ትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት 1955 ዓ.ም. ገጽ 21።

www.ethiopianorthodox.org

«አሰሙ ብሂለ አካል ቁመት ውእቱ ዘይከውን ለሀልዎ» አካል ማለት መኖርን ለማስገንዘብ አቋም ማለት ነውና። ቁመና ማለት ይሆናል። በነፍስ የህልው ሆኖ ያሳያልና በቁመና ሳለሁ ከነፍሴ ሳለሁ እንዲሉ። በዓለመ ግዘፍ ህሉና የሚኖር ግን፣ እንደዚህ ያለ ነገር የለውም። በዓለመ ግዘፍ ያለ ሰው ፍጹመ አካል «ለባዊ ነባቢ ሕያው» ተብሎ ሲጠራ ቢገኝም፣ እውስጡ ባለች በረቀቀች መንፈሱ መሆኑ የታወቀ ነው። ዘፍጥ. 2፥7።

«አካልኒ ዘኢኮነ ለባዌ ወኃያለ ወሕያወ ኢይክል ገቢረ ግብር»። አካልም ለባዊ ኃያልና ሕያው ካልሆነ አንድም ሥራ ለመሥራት አይቻለውም ብለዋል። ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 34 የእጅ ጽሑፍ።

አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌም በመሠረቱ አካል የሚያሰኝ ስያሜ በዐለመ ግዘፍ ህላዌ ይልቅ፣ በዐለመ መንፈስ ነዋሪ ለሆነ ህላዌ መጠሪያ መሆን እንዳለበት ተቀዋል።

«ሥጋ አካል መባሉም በነፍስ ዕውቀትና በነፍስ አካልነት ነው እንጂ በራሱ አይደለም። በገንዘቡስ የነፍስ መሣሪያ እንደመሆኑ ሥጋ ገላ ይባላል።» ኪዳ. ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስው ወግሥ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ ገጽ 181።

በዓለመ ርቀት ወይም በዓለመ መንፈስ፥ ስለሚኖር ስመ አካል በምንናገርበት በዚሁ ህላዌ የሚገኙ ሦስት ክፍሎች እንዳሉ አቅርበን ማስገንዘብ ይኖርብናል።

እነዚህም፡-

1ኛ፥ የሰው ነፍስ ወይም መንፈስ፡- ዕብ. 4፥12። 1ተሰ. 5፥23።

2ኛ፥ መልአክ፡- መዝ. 103/104/፥4።

3ኛ፥ እግዚአብሔር እነዚህ ናቸው። ዮሐ. 4፥24።

ለእነዚህ ለየባሕርያቸው ህላዌ፥ የተለያየ መዓርግ ቢኖረውም፣ በመሠረቱ እጅግ የመጠቁ በአካል ህላዌ የሚጠሩ መናፍስት መሆናቸው በቅዱሳት መጻሕፍት ተገልጾአል።

ፍጡራን በሆኑት በሰው ነፍስና «መንፈስ» በመልአክ መካከልም ልዩነት አለ። ሰውም ነፍስ «መንፈስ» ከሥጋ ጋር ተዋሕዳ ሰው በዚህ ምድር እስካለ ድረስ አብራ ትኖር፣ ከሥጋዋ ስትለይም፣ ወደ እግዚአብሔር እጅ የምትሄድ ናት። መክ. 12፥7። ኢሳ. 57፥16። 1ተሰ. 5፥23። ዕብ. 12፥23። ራዕ. 6፥9። አውሳብዮስ መንፈስ በኃይለ ንባብ ትታወቃለች ብሎ ነበርና፣ እርሱ ኃይለ ንባብ ያለውን፥ ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ሲተረጉሙት፡-

«ኃይለ ንባብ ዘይቤ ኃይለ ነፍስ ለባዊት ውእቱ። ወለነፍስኒ ባሕርያ ከመ መልአክ ውእቱ።»

ኃይለ ንባብ ያለው የነባቢት ነፍስ ኃይልን ነው። የነፍስም ባሕርይዋ እንደ መልአክ ነው አሉ። መጽ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ።

መልአክ ግን ያለ ሥጋ የሚኖር የማይታይ ፍጡር ነው። መዝ. 103/104/፥4።

እንግዲህ ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ፍጡራን ሁሉ ሲናገር «ዘያስ... ወዘኢያስተርኢ» የሚታይና የማይታይ ማለቱ ሲታወስ፡- ዘያስተርኢ የሚታይ... በዐለመ ግዘፍ ላሉት ፍጡራን ሲሆን፤ የመልአክ ወገን ለሆኑ መናፍስት ሁሉ... ዘኢያስተርኢ የማይታይ በሚለው መደብ መድቦአቸው ይገኛል። ቈላ. 15፥16።

ነፍስና መልአክ የተፈጠሩ ፍጡራን ሲሆኑ፤ እግዚአብሔር ግን ያልተ... ከዘላለም እስከ ዘላለም ያለ፤ የሚኖር ቀዳማዊ ወደኀራዊ መጀመሪያና መጨረ... ሕያው ባሕርይ ነው።

ምዕራፍ ስድስት።

የሰው ነፍስ ወይም መንፈስ።

«ወይቤ እግዚአብሔር ንግበር ሰብአ በአርአያነ ወበ አምሳሊነ።»

ስለ ሰው ነፍስ «መንፈስ» በምንናገርበት ጊዜ፤ አስቀድመን እን... እንደተፈጠረች፤ የሚገለጽበትን መነሻ ልንመለከት ተገቢ ይሆናል። መጽሐፍ ቅ... ስለዚህ ነገር ሲገልጥ፡-

«እግዚአብሔርም አለ» ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር... እግዚአብሔርም ሰውን በመልኩና በምሳሌው ፈጠረው።» ዘፍጥ. 1፥26፤ 27። ም. 5፥2።

ሰው በእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ ተፈጠረ ማለት ምን ማለት ነው? እግዚ... መልክና ምሳሌ፥ የሰብእና ዓይነት እንደምን እንደሆነ የሚገልጽ አባባል አላቸውና... ዓይነቱ ሰብእና ህላዌ መጠየቅና መረዳት እንደሚያስፈልግ ግልጽ ሆኖ ይታያል።

የሰብእና አቋም ምንድን ነው? ቢሉ፤ በቀላሉ ለመግለጽ ያህል፥ ሰ... በእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ እንዲፈጠር ተፈቅዶ መፈጠሩና፤ በዚሁ በተፈጠረ... አቋም እንዲኖር ተፈላጊ ሆኖ መገኘቱ ነው። ዘፍጥ. 1፥27። ም. 2፥7።

ይህም እግዚአብሔር ከምድር አፈር አበጀው። በአፍንጫውም የሕይ... እስትንፋስ እፍ አለበት፤ ሰውም የሕይወት መንፈስ ያለበት ሆነ። ተብሎ እንደተገለ... በሰው አፍንጫ ላይ እግዚአብሔር እፍ ያለበት የእግዚአብሔር እስትንፋስ፥ ሰው... የሕይወት መንፈስ ያለበት እንዲሆን አበቃው። ዘፍጥ. 2፥7። ኢዮብ 26፥3፤4። ኤፌ. 4፥24።

ይህ መጀመሪያ ከእግዚአብሔር ለሰው እፍ የተባለበት የእግዚአብሔ... እስትንፋስ፤ እንዲሁም ደግሞ ለሰው ሕያው መንፈስ ያለበት መሆኑን የገለጸ ህላዌ... «ነፍስ ወይም መንፈስ» ተብሎ ተጠራ። እንግዲህ ህላዌ ሰብእና የተሰኘው ይኸ... ነው። ዘካ. 12፥1።

ይህ የህላዌ ሰብእና ሐዋርያው ጳውሎስ በሚፈጥረው ምሳሌ፤ የሆነ «የጽድቅና የቅድስና መልክ» ብሎ በግብራራት ሲገልጸው ይገኛል። ኤፌ. 4፥23፤ 24። መመሳሰሉ እንደምንድን ነው? ቢሉ፡-

...ነት መመሳሰል፡-

...ኸውም በለባዊነት በነባቢነት በሕያውነት መመሳሰል ነው። ይህ ኩነት ...ጠረ ዘለዓለማዊ በሆነ በእግዚአብሔር እንዳለ ሁሉ፤ በተፈጠረ በሰው መንፈስም ...ነ ተደርጎአል።

...በጽድቅ በቅድስና መመሳሰል፡-

እግዚአብሔር ቅዱስ እንደሆነ ሁሉ፥ የሰው መንፈስም በጽድቅና በቅድስና ...ና በእግዚአብሔር በጎ ፈቃድ ታስቦ ተፈጥሮአል።

...በዕውቀትና በክሂል በሥልጣን መመሳሰል፡-

በእግዚአብሔር ዘንድ፥ ዕውቀትና ክሂል፥ ሥልጣን፥ ማመዛዘንና ወዘተ... ...ሁሉ፥ በሰውም መንፈስ ውስጥ ክፉንና ደግን፥ ጽድቅንና ኃጢአትን፥ ...ንና ውሸትን፥ ቅድስናን፥ ርኩሰትን፥ ለይቶ ማወቅ፤ ይህንም ለይቶ እንደማወቁ ...ተገቢውን የመምረጥና የመፈጸም ሥልጣንና ክሂል፥ አመዛዝኖ የመፍረድም ...እንዲኖርበት ተፈጥሮበታል።

...በህልውና መመሳሰል፡-

እግዚአብሔር ልቡና ቃል እስትንፋስ ሲኖሩት ልቡ ያለ ቃሉና ያለ እስትንፋስ፥ ...ም ያለ ልቡና እስትንፋስ፥ እስትንፋስም ያለ ልቡና ቃሉ ህልውናውን እንዳልገለጸ ...መዝ. 32/33/፥6 ሰውም ልቡ ያለ ቃሉና እስትንፋሱ፤ ቃሉም ያለ ልቡና ...ፋሱ፤ እስትንፋሱም ያለ ልቡና ያለ ቃሉ አይገኝምና በእነዚህ በተዘረዘሩት ሁሉ እግዚአብሔርን ይመስለዋል ተባለ። ኢዮብ 28፥36። ም. 10፥12። መዝ. .../139/፥5፤14። ሉቃ. 10፥27። የሐዋ. 13፥22። ምሳ. 4፥23።

...ስለሚል ስያሜ።

ስለ ሰው ነፍስ ስናወሳ ቆይተናል። ነገር ግን ስለ ሰው ነፍስ «መንፈስ» ...ራችን በፊት፥ በዚህ ስም ስለመሰየም አስቀድመን ብንመለከት መልካም ...ናል።

...ነፍስ የረቀቀች የማትታይ በአምስት ሕዋሳት የማትዳሰስ የማትገሠሥ የማትጨበጥ ...ናት፤ እንዲህም ከሆነች ነፍስ ወይም መንፈስ መባልዋ ከምን የተነሣ ነው? ...ስ ማን ነው ነፍስ ወይም መንፈስ ብሎ የሰየማት? ብሎ መጠየቅ አስፈላጊ ነው። ...ስ የማይታይ ረቂቅ ህላዌ ሲባልና፤ ባይታይም ቅሉ መኖሩ ከታወቀ፤ ስም ...ጠዋል። ይህም ይታወቅ ዘንድ፥ ቀላል ምሳሌ ብንወስድ፤ ነፋስ፥ አየር፥ ብርሃን ...ለው የሚጠሩ የማይታዩ ስሞች እንዳሉ እናያለን። ይኸውም የማይታዩ ሆነው ሳለ፤ ...ራቸው ስለታወቀ፤ ስም እንደተሰጣቸው ማየት ነው።

ጌታ በወንጌል፥ «ነፋስ ወደወደደው ይነፍሳል። ድምፁን ትሰማለህ። ከየት ...ሚመጣ ወዴት ዘንድስ እንደሚሄድ ግን አታውቅም» ብሎአል።

«እስመ ነፋስ ኀበ ፈቀደ ይነፍሕ፤ ወቃሎ ትሰምዕ ወኢተአምር እምኀበ ይመጽእ» ...። 3፥8። ስለዚህ ነፍስ ምንም ብትረቅ በሰው ውስጥ መገኘትዋ እርግጠኛ ሆኖ ...ወቃልና፤ ነፍስ ወይም መንፈስ ተብላ ተጠራች። 1ተሰ. 5፥23። ዕብ. 4፥12።

www.ethiopianorthodox.org

የነፍስ በሰው አቋም መገኘትም፣ በእግዚአብሔር የሕይወት እስትንፋስና የሚል ስም ከወጣበት «ነፍሐ» እፍ አለ፣ ከሚል ግሥ የወጣ በመሆኑ፥ መንፈስ ነፍስ የሚል ስያሜ እንደተገኘ ለማየት ይቻላል። ኢዮብ 27፥3።

«ወገብሮ እግዚአብሔር ለአዳም መሬተ እምነ ምድር ወነፍሐ ውስተ ገጹ ሕይወት፡-» እግዚአብሔር ሰውን ከምድር አፈር አበጀው በአፍንጫውም የሕይወት እስትንፋስ እፍ አለበት፣ ሰውም የሕይወት መንፈስ ያለበት ሆነ።

ይህም የነፍስ ሕይወት ከእግዚአብሔር የተሰጠ ብርሃናዊ ጨረር እ የሚያስገነዝብ ነው።

ስለ ነፍስ አቋም ልብን መደብ አድርገው የሚናገሩ ሊቃውንት፣ ተፈጥሮዋን መነሻ ከመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት በማድረግ ሆኖ ይገኛል። እርሱም በእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ ተፈጠረ» ሲባል፣ በአፍንጫው የሕይወት እስ እፍ አለበት ተብሎ የተነገረውን መሠረት መነሻ በማድረግ ነው።

ይኸውም ወደ ንሥአቱ «ግንዛቤው» ወይም ወደ ንፍሐቱ ሲመለከቱ፣ ግንዛቤው ለብዎ አእምሮ ነውና፥ አባባላቸው ከዚህ የተነሣ ይመስላል። ቈላስ. 3 ኤፌ. 4፥23፣ 24። ሮሜ 12፥2። ኢዮ. 27፥2፣ 3።

እነሆም «እግዚአብሔር ሰውን በሚፈጥርበት ጊዜ ሰውን በመልካችን ምሳሌያችን እንፍጠር» ብሎ በቃሉ የተናገረው «በአፍንጫው እፍ አለበት» በ ገለጻ እግብር ላይ ውሎአል። ይኸውም ሰውን በመልካችን በምሳሌያችን እን በተባለ ጊዜ መልኩና ምሳሌው ትርጒሙን እፍ አለበት ሲባል፣ ከእግዚአብ በንፍሐት የተሰጠ ሰው ኋኝም በንሥአት «ግንዛቤው» የተቀበለው «አእ ይሆናል?

ስለዚህ ሰው በንሥአት በመገንዘብ የተቀበለው ለብዎ ለነፍስ የህላዌዋ መ ነው። ይህ የህላዌዋ መሠረት የሆነ ልቡናዋ ደግሞ፣ ከእግዚአብሔር የተቀበለ ስለሆነ፣ የህላዌዋ መሠረት ከመሆኑም በላይ፥ ኢመዋቲት ያለመሆንዋን የያዘ «ሆኖአል» ከእግዚአብሔር ተቀብላዋለችና፡- ልቡና ያለ ቃልና ያለ ሕይወት ብ አይኖርምና። ማቴ. 10፥28። መክ. 12፥7።

ይህን ካብራሩት ሊቃውንት ወልደ ሕይወትንና በረላምን ለመጥቀስ ይቻላል ወልደ ሕይወት ይህን ከክርስትና ትምህርት የማይቃወም አሳቡን ሲገልጥ «ወ ሰብእሰ ኢመዋቲት ይእቲ እስመ ልቡናሃ ህላዌሃ። ወልቡናሃሰ ለነፍስ ማዕዘረ ብር ውእቱ ዘወፅአ እምህላዌ እግዚአብሔር ፈጣሪ ወኢይጠፍእ፣ አላ ይገብእ ኀ ወኢይትከሃል ማስኖቱ ለግሙራ ወበእንተዝ ሕይወት ዘለዓለም መፍቀደ ሰብእ ነ ውእቱ።»

የሰው ነፍስ ግን ሟች አይደለችም። አኗኗርዋ ልቡናዋ ነውና፣ የነፍስ ልቡ ፈጣሪ ከሚሆን ከእግዚአብሔር ህላዌ የሚወጣ የብርሃን ጨረር ነውና፣ ወደ እ ይመለሳል እንጂ አይጠፋም። እስከነአካቴው ይደመሰስ ዘንድ የማይቻል ነው። ስለ የዘለዓም ሕይወት ነባቢ ተናጋሪ ለሆነ ሰው፥ የግድ አስፈላጊ ነው። ከዚህም የተ ነፍሳችን ሟች እንዳይደለች ያለ ጥርጥር ማመን አለብን። ብሎአል። ሐተታ ዘ ያዕቆብ ወልደ ሕይወት ገጽ 38-39።

ዳግም በረላም፡- «ወነፍስሰ ነባቢት ወልቡናዊት በነፍሐተ ዚአሁ ወሀቦ ኪያ በከመ ጽሑፍ ውእቱ፥ እስመ ፈጠሮ ለሰብእ በአምሳለ እግዚአብሔር ወበአርአያሁ

ሁ ለሰ አምሳለ እግዚአብሔር ዝኒ በእንተ አእምሮቱ ወልቡናሁ ዘስፉሕ ወበእንተ ልጣኑ ዘኀድርት ቦቱ።»

ልቡናዊትና ነባቢት የሆነች የነፍስን ግን፣ ከራሱ እፍ ብሎ እርስዋን ሰጠው። ም፡- ሰውን በራሱ ምሳሌ በእግዚአብሔር አርአያ ፈጥሮአል ተብሎ እንደተጻፈ

በእግዚአብሔር ምሳሌ መባሉ፥ ይህ ሰፊ ስለሆነ ልቡናውና ስለ ዕውቀቱ፥ ሁም በውስጡም ባደረች ሥልጣኑ ምክንያት ነው ብሎአል።

ጽ. በረላም ወይዋፍስ ገጽ 21፣ 1፣ 2።

በእነዚህ መምህራን አስተሳሰብ፡-

ልኩና ምሳሌው የተባለው አእምሮውና ልቡናው ከሆነ፥ ከራሱ በንፍሐት እፍ ት ያሳደረበትም አእምሮውና ልቡናው ከሆነ፣ የነፍስ ህላዌ መሠረት ልቡና ነው ነው።

አትናቴዎስ «ወልቡ ለብእሲ መንፈሱ ውእቱ ወውእቱ አሐዱ ምስለ ነፍሱ እንተ ት በሥጋሁ» ለሰውም ልቡናው መንፈስ ናት እርስዋም አንዲት ሆና በሥጋው ነፍሱ ጋር ያለች ናት።» አትና ሃይ አበ ገጽ 77 ክፍል 25 ቍጥር 26።

ምዕራፍ ሰባት።

የሰው ነፍስ በስመ ህላዌያት «አካል» መባልዋ እንዴት ነው?

ነፍስ፥ የረቀቀች፥ የመጠቀች፥ የማትታይ፥ በአምስት ሕዋሳት ሁሉ የማትጨበጥ፥ ትዳሰስ፥ የማትቀመስ፥ ሕያዊት አካል ናት።

ይሁን እንጂ የተፈጠረች ፍጡር እንደመሆንዋ መጠን፥ ልክ ዐቅም ነየሚኖራት፥ በቅን ልባዌ የታወቀ ሲሆን፣ የማትጨበጥ፥ የማትዳሰስ፥ የማትገሠሥ ነደመሆንዋ መጠን፣ ደግሞ፥ ርቀትዋን መንፈስነትዋን በሚገልጽ ሁናቴ ነየሚከተለው ተነግሮላት ይገኛል። ሊቁ አውሳብዮስ፡- መቅ. ወንጌል ገጽ 25።

«ወኢነአምር ፍጥረተ ነፍስነ ነባቢት እምውስጠ ወሰነ ሥጋነ። በእንተ ዘትሰፍሕ ልዕልተ ሰማይ ወትሬኢ ኃይላተ ሰማያውያን፣ ወፍጥረታተ ሉዐላውያን ዘርእዩ ኤል ነቢይ ወዮሐንስ ወልደ ዘብዴዎስ ወካልዓንሂ ወኢትትአኃዝ ዛቲ ነፍስ እምግዘፈ ሥጋ።»

እኛም ከሥጋችን ውስጥ ካለው ድንበር ነባቢት የሆነች የነፍሳችን ተፈጥሮን አናውቅም። እርስዋ በሰማይ ላይ እንዴት እንደምትዘረጋና እንደምትሰፍፍ ሰማያውያን ኃላትንና በከፍተኛ ቦታ ያሉትን ፍጥረታት ነቢዩ ዳንኤልና የዘብዴዎስ ልጅ ዮሐንስ ሌሎችም ያዩትን እንዴት እንደምታይ፣ ይህ ነፍስ ከሥጋ ግዘፍ የተነሣም እንዴት እንደማትያዝ አናውቅም እንዳለ ሁሉ ነው። ከትርጓሜ ወንጌል መቅድም ገጽ 26።

www.ethiopianorthodox.org

ነፍስ ወይም መንፈስ በአቋሟ የምትታወቅበት በሦስት ነገሮች ነው። እ... «ልቡና፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ ወይም ሕይወት ናቸው።»

እነዚህ ሦስቱ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ ሕይወት ለነፍስና ወይም ለመንፈ... አኳኝ የሆኑ ናቸው። ወይም መንፈስ በልብና በቃል በእስትንፋስ «ኋኝ» ሆና ... በቅታባቸዋለች።

ስለዚህ በልብና በቃል በእስትንፋስ የነፍስ ኋኝነት ከመገኘቱ የተነሣ ... ኋኝነት የታወቀው ህሉናዋ መንፈሳዊት አካል ተብላ እንድትጠራ አብቅቶአታል።

ልቡና ቃል እስትንፋስ ለነፍስ ህሉና ወይም አቋም አኋኝ ሆነው በመገኘ... ኩነት ተብለው በልዩ ምሥጢራዊ ይዘት ለመጠራት አስችሎአቸዋል። ኩነታት ... «ኩነት» እያልን የምንጠራበት ስያሜ መሠረቱ በአንድ በኩል በዚህ ገለጻ ... ይመስለናል። መዝ. 32/33/፥6።

ነፍስ ሦስት ከዊን አላት ሲባል፣ ሦስቱ አኋኞች አሏት። እነርሱም ልብ ... እስትንፋስ ናቸው።

በእነዚህ በሦስቱ ኋኝ ሆና አካልነቷን ትገልጻለች። ይኸውም ኋኝነትዋ ... መንፈስ ይዘት አካል ለማሰኘቱ ብቁ እንደመሆኑ፥ በስመ ህላዌያት ሥርዓት ... አንድ አካል ትሰኛለች።

ወይም የአካል ባሕርይ እንዴት ነው? ተብሎ ቢጠየቅም፣ የነፍስ ባሕርይ እን... ያለ ነው? የሚል ጥያቄ በመሆኑ፥ ዞሮ ባሕርይዋ እንዴት እንደሆነ ለመረዳት ... የሚጠየቅ ጥያቄ ነው።

<u>የነፍስ ባሕርይ እንዴት ነው?</u>

ነፍስ ወይም መንፈስ በህሉና ታውቃ «አካል» እስክትሰኝ ድረስ ኋኝ... የመሠረቱ ሦስት ኩነታት ማለት ልብ ቃል እስትንፋስ ከየት የመጡ ናቸው? ... ይኖሩ ነበር? የሚል ጥያቄ ይኖራል።

ይህ ጥያቄ የባሕርይዋ መሠረት ከምን እንደሆነ ለመረዳት ተፈልጎ የሚጠየቅ ጥ... ነው። እውነት ነው። በዓለመ ግዘፍ የሚገኝ ኋኝ ነገር ሁሉ፥ መጀመሪያ የመ... ባሕርይ ወይም መንሥኤ ከምን እንደሆነ፣ ጠይቆ መረዳት የተለመደ ነ... ያስፈልጋልም። ለምሳሌ፡- በዐለመ ግዘፍ «ቀለበት ወይም ዋንጫ» ብለን ስለእ... መሠረታዊ ኋኝነት ብንናገር፣ የተሠሩበትን ባሕርይ የመጡበትን መነሻ ከምን? ከየ... እንደሆነ ለማወቅ እንድንጠይቅ እንገደዳለን፡- ለምሳሌ ከዱሮ ጀምሮ ተለምዶ በ... ዕውቀት፥ ከብር፥ ወይም ከወርቅ ንጥረ ባሕርይ ተሠርተው እንደሆነ፣ ለማ... እንሻለንና ነው።

ስለዚህም «የወርቅ ቀለበት፥ የብር ዋንጫ» ብለን የተሠሩበትን ባሕርይ /ግ... ባሕርይ/ ጭምር ለመግለጽ በሚያስችል አነጋገር እንናገራለን። እነዚህን ለመሳ... በዓለመ ግዘፍ ኋኝ ለሆኑ ስመ አካል ላላቸው ሁሉ፥ በዚሁ አኳኋን መነሻቸ... መግለጽ አያስቸግርምም።

በዐለመ መንፈስ፡- ልቡና፥ ቃል፥ እስትንፋስ የነፍስ ኋኝነት ተመሥርቶባቸ... በምናገኝበት ጊዜ፣ ወይም የነፍስ አካል ባሕርይ መሠረት ጠይቀን ለመረ... በምንፈልግበት ጊዜ ግን፣ እግዚአብሔር የእነዚህን ባሕርያት ከየት አምጥቶ፥ የነፍስ... ከዊን እንዲመሠርቱ እንዳደ...

... ነው ብሎ አልገለጸም። ሰውም ምንም ቢፈላሰፍና ቢራቀቅ ቅሉ፥ ... አይደርስበትምም።

... አንዳንድ ሊቃውንት ስለ ነፍስ ከዊንና ስለ ባሕርይ መነሻ የሚከተለውን ... ገልጸው አቅርበዋል።

... አውሳብዮስ ስለ ነፍስ ሲናገር «ሥዕልት ዘእንበለ ገቢር» ግብር እምግብር ... ሆና ያልተፈጠረች፣ ወይም ከተለያዩ ንጥረ ባሕርያት ያልተፈጠረች ናት። ... ብሎአል። መቅ ወንጌል ገጽ 25።

... አፈ ወርቅ፡- «ወበእንተ ነፍስኒ ከማሁ ይመስለኒ እስመ አልቦ ስም ... ዘይትዐወቅ ለባሕርይሃ፥» የነፍስ መሠረተ ባሕርይ እንዲሁ ይመስለኛል ... ባሕርይዋን የሚያሳውቅ ስም የለምና። ብሎአል። ዮሐ አፈ ወርቅ ድርሳ 2 ገጽ 40።

ስለዚህ በከዊን በኩል ብቻ ስላለው መነጋገር ሳይሻል አይቀርም። የልብ የቃል ... መነሻቸው ካልታወቀ፣ ከነፍስ መኖራቸው ለነፍስ አኋኝ መሆናቸው በምን ... የሚል ጥያቄ ቢጠየቅ ግን ለምርምር ምቹ ሳይሆን አይቀርም።

... ይኸውም በግብር በዓይነት ሲያንጸባርቁ ይገኛሉና ነው። ኩነታት አኋኝ በመሆን ... ኋኝነት ብቻ ሳይሆን በነፍስ ኋኝነት በኩል ለመንፈሳዊ ዓይነ ልቡና ሲታይ፣ ...ውን ጭምር ወደ አፍአ ውጭ ያንጸባርቃሉ።

... ይህስ እንደምንድን ነው? ቢሉ፡- ከዊነ ልብ፡- በነፍስ ኋኝነት እንዳለ ሆኖ፣

1፥ ... የልቡና የህሉናውን እያፈለቀ ያሳያል። ይኸውም በሥጋ ልብ ተዋሕዶ የልብነት አቋሙን በመግለጽ፥ መታወቁን ያስገነዝባል ማለት ነው።

2፥ ከዊነ ቃልም፡- በነፍስ ኋኝነት እንዳለ ሆኖ፥ የነባቢነት ህሉናውን እያንጸባረቀ ያሳያል። ይኸውም በሥጋ አንደበት ወይም በአካላዊ ቁመና እንቅስቃሴ ተዋሕዶ የቃልነቱን አቋም በመግለጽ እንዲታወቅ ያደርጋል ማለት ነው።

3፥ ከዊነ እስትንፋስም፡- በነፍስ ኋኝነት እንዳለ ሆኖ፥ «የሐይው» የሕያውነት ህሉናውን እያብረቀረቀ ያሳያል፡- ይኸውም ከሥጋ ወይም ከደመ ነፍስ እስትንፋስ ጋር ተዋሕዶ የእስትንፋስነቱን አቋም ሲገልጽ ይታያል። ማለት ነው።

...ዚህ የተነሣ ልብና ቃል እስትንፋስ ለነፍስ ለመንፈስ ኋኝነት መደላድልና ... ሆነው ሲታዩ፣ በሌላ ወገን ደግሞ፥ ልብም ልብ ሆኖ፥ ቃልም ቃል ሆኖ፥ ...ንፋስም እስትንፋስ ሆኖ፥ በኩነታዊ ዓይነታቸው ተገልጸው ይታያሉ። ...ቃሉም። ስለዚህም በነፍስ አቋም መኖራቸውና አኋኝነታቸው በዚህ ሁሉ ...ቃል።

...ሊቁ አለቃ ኅሩይ ፈንታ እንደሚከተለው አድርገው አብራርተውታል። የልብነትዋ ... የልብ መሆንዋ፥ ከቃልዋና ከእስትንፋስዋ ከዊን ሳይለይ፥ በራስዋ ከዊን ከሥጋ ... ጋር ይዋሐዳል። የቃሏም ከዊን፣ ከልብነትዋ ከዊንና ከእስትንፋስነትዋ ከዊን፥ ...ብነትዋ ከዊንና ከቃልነትዋ ከዊን ሳይለይ፣ በራሱ ከዊን ከሥጋ እስትንፋስ ጋር ...ሐዳል። ብለዋል። አለቃ ኅሩይ ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 23፡24።

...ሁለተኛ፥ መልአከ ብርሃን አድማሱም፥ መዝሙር ሐዋዝ በተባለ መጽሐፋቸው ... ኀሳብ ተናግረዋል። ገጽ 2። መዝሙር ሐዋዝ ትንሣኤ ዘጉባኤ ማ/ቤት 1940 ...ም.

www.ethiopianorthodox.org

ነፍስ መገኛዋ ማለት የተፈጥሮ ባሕርይዋ መነሻ ለሰው አይታወቅም እ «ሕያውት አካል»፥ ሆና በህሉናዋ እንደምትታወቅ ግልጽ ሆኖአል።

ይህ የሕያውነቷ ህሉና እስከመቼ ይኖራል? ተብሎ ቢጠየቅ፤ ከሥጋ ብ እርስዋ የማትሞት መሆንዋን መጽሐፍ ቅዱስ ያስረዳልና ነው። ከዚያው መረዳት ማቴ. 10፥28። መክ. 12፥7።

«እስመ ክልዔቱ ነፍሳት ሀለዋ ውስተ ሰብእ ወአሐቲ መንፈሰ ሕይወት ዘ እምአፉሁ እግዚአብሔር ወኢትትኄለቍ ምስለ ጠባይዕ ወኢትመውትሂ። ወ ደመ ነፍስት ይእቲ እምጠባይዕ ወይእቲሰ መዋቲት. . . ወዓምደ ቤቱሰ ለእግዚአብ መንፈሰ ሕይወት ውእቱ።»

ሁለት ነፍሳት በሰው ዘንድ አሉና፥ አንዷ ከእግዚአብሔር አፍ የወጣች የሕ መንፈስ ናት፥ ከተፈጥሮ ጠባይዕ ወገንም የምትቈጠር አይደለችም። ደ አትሞትም። አንዲቱ ግን ከተፈጥሮ ጠባይዕ ወገን የምትሆን ደመ ነፍስ ናት። እርስ ሟች ናት።. . . የእግዚአብሔር የቤቱ ዓምድ ግን፤ የሕይወት መንፈስ ነው ብለዋል

አባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ አርጋኖን ገጽ ዘቅዳ ያልታተመ።

አትናቴዎስ፡-

«ወልቡ ለሰብእ መንፈሱ ውእቱ አሐዱ ምስለ ነፍሱ እንተ ሀለወት በሥጋሁ የሰው ልቡ መንፈሱ ናት፤ እርስዋም በሥጋው ካለች ነፍሱ አንድ ሆና ትኖራለች። አትናቴዎስ ሃይ አበ ገጽ 77 ክፍል 25 ቍጥር 26።

ሁለተኛ፥ ሕይወት ደግሞ መንፈስ ወይም ነፍስ ተብላ ትጠራለች።

«ሀለወት ነፍሱ በላዕሌሁ።» ነፍሱ በእርሱ ውስጥ አለችበት። በቃሉ መ በሕይወቱ ነውና፤ ሕይወት ከሌለም ልብና ቃል የለምና። የሐዋ. 20፥10። 1ሳሙ 25፥29።

በፈቃድና በኃይል ለውጭ ዓለም ማለት ከፈጣሪ ባሕርይ ውጭ ለሆኑ ሊገለ የሚችሉት ሕይወት በልቡናና በቃል ስላለ ነው።

«ወትትዐወቅ በኃይለ ንባብ፡-» በንባብ «በንግግር» ኃይልም ትታወቃለች። የአካልም ስያሜ የሚደነገግበት ሥርዓት ሲሆን፥ ነፍስ የኢመዋቲትነትዋ ነገር ከዚ የተነሣ እንደሆነ ይታሰባል። አውሳብዮስ መቅ. ወንጌ. ገጽ 25።

እነሆም የአንዳንድ ሊቃውንት ገለጻ የነፍስ የባሕርይ መሠረት ልቡናዋ ነ ተብሎአል።

እርሱንም ደግሞ ከእግዚአብሔር የተቀበለችው ነው። የባሕርይዋ መሠረት የሆ ልቡናዋ ደግሞ፡- ከእግዚአብሔር የተቀበለችው ስለሆነ፤ የማትሞት ሆነች፡- ማቴ. 10፥28። መክ. 12፥7።

ሊቁ ወልደ ሕይወትም፡-

«ነፍሰ ሰብእሰ ኢመዋቲት ይእቲ፤ እስመ ልቡናሃ ህላዌሃ ወልቡናሃሰ ለነፍስ ማዕዘረ ብርሃን ውእቱ ዘወፅአ እምህላዌ በእግዚአብሔር ፈጣሪ ወኢይጠፍእ፤ አ ይገብእ ኃቤሁ፤ ወኢይትከሃል ማስኖቱ ለግሙራ። ወበእንተዝ ሕይወት ዘለዓለ መፍቅደ ነፍስ ነባቢት ውእቱ። ይደልወነ እንከ ንእመን ዘእንበለ ኑፋቄ ከመ ነፍስ

ይእቲ። አኗኗርዋ ልብነትዋ ነባቢነትዋ ሕይወትዋ ነው፤ አካል ተብላ በዚሁ ጓኝ ሆና በመገኘትዋ ነው።»

ነፍስ ግን ሟች አይደለችም። ልቡናዋ ህላዌዋ ነውና የነፍስ ልቡናም ፈጣሪና ከሚሆን ከእግዚአብሔር ህላዌ የወጣ ነውና ወደ እርሱ ይመለሳል እንጂ ፈርሶ ሊጠፋም አይችልም። ስለዚህ የዘለዓለም ሕይወት የነባቢት ነፍስ ሆነ። ያለ ጥርጥርም ነፍሳችን ሟች እንዳልሆነች እናውቅ ዘንድ ይገባናል። ሕይወት ዘእንፍራንዝ ገጽ 38።

ሳዊሮስ ዘእስሙናይንም፡-

እስመ መንፈሱ ለሰብእ ሠለስቱ ልብ ወነቢብ ወሕይወት፤ ወልብሰ ይወልድ ለልብ ወለነቢብ ሕይወቶሙ መንፈስ። ወበእንተዝ ተሰምየት መንፈስ ለባዊተ እስመ ይእቲ ሕይወተ ልብ ወነቢብ።

አምሳል «ሥሉስ ዘበአማን ወአርአያሁ ዘሠዐለ እግዚአብሔር ሥሉስ ቅዱስ ሰብእ። ከመ ይኩን ዘይሬእያ በአዕይንተ ልቡ ያእምር እምኔሃ። የሰው መንፈስ ነው። ይኸውም ልብ ነቢብ «ንግግር» ሕይወት ናቸው። ልብ ነቢብን «ንግግርን» ለልብና ለመናገርም ሕይወታቸው መንፈስ ነው። ስለዚህ መንፈስ ለባዊትና ትባላለች። እርስዋ የልብና የመናገር ሕይወት ናትና»። ሲል በወልደ ሕይወት ድርሳን 1 ገጽ 4 የእጅ ጽሑፍ። አስተሳሰቡን ገልጾአል። ሳዊሮስ ዘእስሙናይን

በነፍስ ኩነታት ይዞታቸውንና አቋማቸውን እንደምን ይገልጻሉ?

ዚህም በነፍስ ኩነታት የተፈጥሮ እኩልነት እንጂ፤ አንዱ ከአንዱ በልጦ የሚገኝ ውም። በተፈጥሮ ቅድምናም የቅደም ተከተል ደረጃ አይታይባቸውም። ሕይወት አቋም በሚያስፈልግ ህሉናቸው፥ አንዱ ያለ አንዱ አይኖርም ከዚህ በፊት ተገልጾአል።

ሳሌ «ለልብና ለቃል ሕይወታቸው እስትንፋስ ነው»። ከዚህም የተነሣ ነፍስ ተብላ በቀዋሚነቷ ትጠራለች።

«ለልብ ወለነቢብ ሕይወቶሙ መንፈስ ወበእንተዝ ተሰምየት መንፈስ ለባዊተ»። ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ገጽ 4።

ያለ ቃልም፥ «ቃል ሳይኖር» ለባዊትና ሕያውት የሆነች ነፍስ ወይም መንፈስ ። የለባዊትና የሕያውት ነፍስ መታወቂያዋ ቃል ነው። ቃል ብንልም የልብን ወይም የልብ ገላጩን እያሰብን ነው።

ወትትዐወቅ በኃይለ ንባብ፡- በቃል ወይም በንባብ ኃይልም ትታወቃለች። ም መታወቂያ እርሱ ቃል ነው። ነፍስ ሕይወትና ቃል ኖሮአት ያለ ልቡና ። አውሳብዮስ መቅ. ወንጌ. ገጽ 25።

እንዲያው አትሞትም የምትሰኝበት ከእግዚአብሔር ነጸብራቅ የተቀበለችው አብሔርን የምትመስልበት ህላዌ ልቡናዋ ስለሆነ፤ ቃልዋና ሕይወትዋ ያለ ልቡና ናና ነው።

እስመ ልቡናሃ ህላዌሃ፤ ወልቡናሃሰ ለነፍስ ማዕዘረ ብርሃን ውእቱ ዘወፅአ እምህላዌ አብሔር ፈጣሪ ወኢይጠፍእ።

www.ethiopianorthodox.org

የአኗኗርዋ አቋም ልቡናዋ ነውና፣ የነፍስ ልቡና ፈጣሪ ከሆነ ከእግዚአብሔ የወጣ የብርሃን መፍለቅ ነውና፣ ፈጽሞ የማይጠፋ ነው። ወልደ ሕይወት ዘእን ም.4 ገጽ 38።

እነሆም የሰው ነፍስ በስመ ህላዌያት ሥርዓተ ምጣኔ አካል ተብላ ስለ አካል ለመባል ስለበቃችበት ሁናቴ፣ እዚህ ላይ በመጠኑ ገለጽን። ከዚህ በ ነፍስን በትምህርተ ሥላሴ ረገድ ምሳሌ እያደረግን የምንጠቀምበት ስለሆነ፣ ሁሉ ተጠቅሳ ትገኛለችና ከዚያው መመልከት ነው።

ማሳሰቢያ፡- አውሳብዮስ በመቅድመ ወንጌል ገጽ 5 ድርሳን ዘዮሐንስ አ ድሳ. 2 ገጽ 40። ሊቀ አለቃ ኀሩይ ፈንታ ፈኖተ እግዚአብሔር ገጽ 23፣ መልአከ ብርሃን አድማሱ መዝሙር ሐዋዝ ገጽ 2 ትንማኤ ዘጉባኤ 1940 አርጋኖን ዘአባ ጊዮርጊስ ዘቅዳሚት ያልታተመ ተመልከት። ሃይ አበ አት ሐዋርያዊ ገጽ 77 ክፍል 25 ቍጥር 26። አውሳብዮስ መቅድመ ወንጌል ገጽ ወልደ ሕይወት ዘእንፍራንዝ ገጽ 38። ምዕራፍ ሰባት ሳዊሮስ ዘእስሙናይን 1 ገጽ 4 የእጅ ጽሑፍ።

2ኛ፥ የመልአክ ህላዌ አካል ስለ መባሉ፣

በነፍስ ተፈጥሮ ጐን፣ የመላእክትን ተፈጥሮ አቅርበን ብንመለከት፣ ከመ ቅዱስ፥ «ዘይሬስዮሙ ለመላእክቲሁ መንፈሰ ወለእለ ይትለአክዎ ነደ እሳት።»

መላእክቱን መንፈስ፥ አገልጋዮቹንም የእሳት ነበልባል አድርጎ የሚፈጥ ተብሎ ተገልጾአል። መዝ. 103/104/፥4። ዕብ. 1፥7።

እነሆም የመላእክት ተፈጥሮ ከነፋስና ከእሳት እንደሆነ ተነግሮአል። ዳሩ ግን በ ዓለም ከምናውቀው እሳትና ነፋስ እንደተፈጠሩ መናገሩ ይሆን? አይመስልም። ዮሐ አፈ ወርቅ «ለመልአክኒ ጥቀ ኢይትረከብ ስመ ባሕርይሁ የመልአክ ስመ ባሕርይ ፈ አይገኝም» ማለቱ ይታወሳል። ዮሐ አፈ ወርቅ ድርሳን 2 ገጽ 39።

ይሁን እንጂ በለባዊነት በነባቢነት በሕያውነት በታወቀ ህሉናዊ አካል ረቂ መናፍስት ሆነው ስለሚገኙ፣ በዓለመ ግዘፍ ከሚገኝ ነገር፡- ግብር እምግብር ሆነ ከእሳት ከነፋስ ስለመፈጠራቸው የተነገረ ባይሆንም፣ በእሳትና በነፋስ አም መፈጠራቸውን ለማስረዳት የተነገረ ሳይሆን አይቀርም። ከዚህም የተነሣ አንዳን ሊቃውንት የመልአክን የተፈጥሮ ባሕርይ መነሻን ተወት አድርገው፥ ስለ መላእክ ቁመና ለመግለጽ ልዩ ልዩ መግለጫ ሰጥተዋል። ዕብ. 1፥14። ዳን. 12፥1። ሉቃ. 1፥11-39። ም. 1፥9-15።

የረቂቅ መንፈስ አካል «ቁመናነት» ስለ መልአክ ሲነገር፡- እንዴት ነው? በትዳለ ያሬድ ድርሰትም፡-

«ሶበሰ ይወርዱ መላእክት እምሰማይ ዲበ ምድር አልቦሙ ድምፅ፣ ወኢይሰማ ድምፀ ክነፊሆሙ፣ ወአልቦ አሠር ለምክያዳተ እገሪሆሙ ይቀልል ፋፀቶሙ እምነፋሳት»።

መላእክት ከሰማይ ወደ ምድር ሲወርዱ፣ ድምፅ የላቸውም፣ የክንፎቻቸው ድምፅ አይሰማም። የእግሮቻቸው እርምጃም ፈለግ «ኮቴ» አይገኝበትም ሩጫቸው ከነፋሳት የቀለለ «የፈጠነ» ነው ተብሎ ተነግሮአል። ራእ. 18፥1። ም. 22፥8፣ 9።

ቢሆን መላእክት ፍጡራን እንደመሆናቸው ሁሉ፥ እንደ ልዑል ብሔር ህላዌ ምልዐት ፍጹምነት የላቸውም። ምንም እንኳ ረቂቃን መናፍስት መንፈስ አካል ቢኖራቸው፣ በመጠን በልክ የተፈጠሩ ናቸው። ሲላኩም ቦታ ለቀው «ተነሥተው» ወደተላኩበት ቦታ ሄደው ከዚያ ይገኛሉ። ፈቃድ ይፈጽማሉ እንጂ፥ በገዛ ፈቃዳቸው አይሄዱም። ዳን. 13፣ 20። መዝ. 102/103/፥20፣ 21።

ዘፈለሰ ሶበ ተፈነወ እመካን ውስተ መካን ከመ መላእክት። እስመ እመካኖሙ ሶበ ይትፌነው አላ ነሥአ ሥጋ እንዘ ምሉዕ ውስተ ኩሉ ነግአ እመካን ውስተ መካን ከመ መላእክት»።

ግን በተላከ ጊዜ እንኳ፣ ከቦታ ወደ ቦታ እንደመላእክት ቦታውን ለቆ የሄደ መላእክት በተላኩ ጊዜ፣ ቦታቸውን ለቅቀው ይሄዳሉና። እርሱ ግን ቦታውን በምልዐት እንዳለ ሥጋን ተገነዘበ። እንደ መላእክትም ከአንድ ቦታ ተገኝቶ የሚታጣ አይደለም። እያለ ዮሐ አፈወርቅ አስረድቶአል። ድርሳን 3 ገጽ 61።

መንፈሳዊ ድርሳን 18 ገጽ 102።

እንግዲህ አካል ሲባል በግዘፍ ለታወቀ ነገር ብቻ መጠሪያ ሳይሆን፣ እጅግ የረቀቀ ነፍስ፣ እንደ መልአክ ያለው የባሕርይንና የአካልን ግብር የሚያስገኝ ህሉና ሁሉ ፈበት መሆኑን በዚሁ መረዳት ያስፈልጋል።

በመላእክት ተፈጥሮ ኩነታት ይህም ማለት ልቡና «ዐዋቂነት» ቃል፥ ሕይወት ና፣ በዐለመ መንፈስ ረገድ አቋማቸው አካል እንደሚባል ልንረዳ እንችላለን።

ስለዚህ ነው፥ በዓለመ መንፈስ አካል አላቸው ከተባሉት ከሰው ነፍስና እግዚአብሔር ጋር መልአካዊ አካልም ተመድቦ ያገኘነው።

እግዚአብሔር መንፈስ ነው።

«እግዚአብሔር መንፈስ ነው» ተብሎ በቅዱሳት መጻሕፍት ተገልጾአል። ነት ደግሞ መንፈስ ነው። ዮሐ. 4፥24።

እግዚአብሔር መንፈስ ነው ሲባል፥ ምን ማለት ነው? ማንም ሰው በዓለመ ግዘፍ ገኙት በአምስት ሕዋሳቱና በረዳት መሣሪያዎቹ ሊዳስሰውና ሊገሥሠው ሊያገኘው ይችል፣ ረቂቅ ህላዌ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይገልጻል። ዮሐ. 4፥24። 1ጢሞ. 16። ዮሐ. 1፥18። ቈላስ. 1፥15። ዘዳ. 4፥15።

እነሆም ከብሉይ ኪዳን ዘመን ጀምሮ፥ እግዚአብሔር መንፈስ ስለመሆኑና በሰው ቀት ቍጥጥር ውስጥ ሊወሰን ስላለመቻሉ፥ መንፈስ ቅዱስ በተለያዩ ሰዎች አናግሮ ናገኛለን።

ሶፋር የተባለ የኢዮብ ጓደኛ እንዲህ ይላል፡- የእግዚአብሔር ጥልቅ ነገር መረምር ትችላለህን? ወይም ሁሉን የሚችል አምላክ ፈጽመህ ልትመረምር ትችላለህን? ኢዮብ 11፥7-12። ዳዊትም ስለ መንፈሳዊ ምላቱ ሲናገር «ውስተ ኩሉ ሐውርት መለኮቱ በሁሉ ቦታ ነው። ብሎአል። መዝ. 102/103/፥19። ሙሴ እሥራኤል ልጆች ሲናገር፥ እግዚአብሔርም በእሳት ውስጥ ሆኖ ተናገራችሁ። ቃልን ድምፅ ሰማችሁ። መልክን ግን አላያችሁም። አለ። ዘዳ. 4፥12። ኢሳይያስ «የተሠወርህ አምላክ» ይላል። ኢሳ. 45፥14። ጳውሎስ የማይታይ ባሕርይ ብሎታል። ሮሜ 1፥20።

www.ethiopianorthodox.org

ዳግም «በብርሃናት የሚኖር ማንም የማያየውና የማይቀርበው አምላክ» ይለዋል፤ 1ጢሞ. 6፥16። ዮሐ. 1፥18። ዮሐንስም እግዚአብሔርን ከቶ ያየው የለም ብሎአል። ዮሐ. 1፥18።

4ኛ፥ እግዚአብሔር መንፈስ እንደ ሆነ እንደምን ይታወቃል?

እግዚአብሔር መንፈስ ነው ሲባል፤ ሰው በዓለመ ግዘፍ በሚገኙት በአምስቱ ሕዋሳቱና በረዳት መሣሪያዎቹ ሊያሥሠውና ሊዳስሰው ሊገሠው የማይችል ረቂቅ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይገልጻል ማለታችን ይታወሳል። ዮሐ. 4፥24፤ 1ጢሞ. 6፥16። ዮሐ. 1፥18። ሮሜ 1፥20። ቈላስ. 1፥15፤16። ዘዳ. 4፥1...

እንግዲህ ሰው በአምስት ሕዋሳቱ ሊያየውና ሊዳብሰው ሊገሠው ካልቻለ፤ ሰው እግዚአብሔርን እንዴት አድርጎ ሊያውቀው ይችላል? ቢሉ፥ በሚከተሉት መንገዶች እንዲያውቀው ተፈቅዶለታል፤ የሚል መልስ፥ እናገኛለን፡- ዮሐ. 4፥24።

1፥ ሰው በተሰጠችው መንፈስ ወይም ነፍስ እግዚአብሔርን እንዲያውቅ። ምሳ. 20፥27። 1ተሰሎ. 5፥23።

2፥ ሰው ሥነ ፍጥረትን አይቶ በዚህም ተመርቶ ሊታይ የማይቻለውን እግዚአብሔርን እንዲያውቀው። ሮሜ 1፥29፤ 21። የሐዋ. 14፥16፤ 17።

3፥ ሰው ሕገ ጠባይዕን ተመራምሮ እግዚአብሔርን እንዲያውቀው ተፈቅዶለታል። ሮሜ 2፥14-16።

4፥ እግዚአብሔር የራሱ ትንፋሽ በሆነ በመጽሐፍ ቅዱስ ራሱን ገልጾአልና፤ በዚህ ሊያውቀው ይችላል። 2ጢሞ. 3፥15-17።

5፥ ሰው በመንፈስና በእውነት ሆኖ ቢሰግድና ቢጸልይ፤ መንፈስ የሆነውን እግዚአብሔርን እንዲያውቀው ተሰጥቶታል። ዮሐ. 4፥14።

ሰው በእነዚህ አርእስት በውድም በግድም የማይታየውንና መንፈስ የሆነውን እግዚአብሔርን እንዲያውቅ ለባዊ ሆኖ ተፈጥሮአልና፤ በዚሁ እንዲያውቀው ተፈቅዶለታል። ሮሜ 1፥19-21።

ስለዚህ እኛ በተሰጠን መንፈስ እግዚአብሔርን እንድናውቅ የተፈቀደልን መሆኑን ከእግዚአብሔር ቃል በተሰጠን መመሪያ እናውቃለን፡-

ይህንም ከዚህ አስቀድመን «እግዚአብሔርን እንዴት እናገኘዋለን» በሚል ርእስ ነገር ከታተተው ሐተታዊ መልስ ስንናገርበት መቆየታችን የሚታወስ ነው።

<u>እግዚአብሔራዊ አካል።</u>

በዚሁ ክፍል አስቀድመን ስናነባቸው በነበርን ምዕራፎች፡- በረቂቅ ህላዌ ስለሚኖሩ በስመ ህላዌያት ይዘት «አካል» አላቸው እያልን ስለምንናገርላቸው ለባውያን ነባብያን መስተንፍሳን «ሕያዋን» በመጠኑ ተነጋግረናል። እነርሱም፡- ህላዌ፤ ነፍስና ህላዌ፥ መልአክ ናቸው።

አሁን ልዑል እግዚአብሔር «መንፈሳዊ አካል» እየተባለ ስለሚጠራበት ወደምንነጋገርበት እያመራን ነን።

መቼም ቢሆን ወደዚሁ ልዑለ ባሕርይና ፍጹመ ባሕርይ አምላካዊ ምልዐት በእግረ ሕሊና በምንራመድበት ጊዜ፤ በተደቈሰ ልብና ትሑት በሆነ ሰብእና ሲሆን፤ ምገስ ያገኘንበትን የተስፋ ቃሉን ይዘን በሩን በማንኳኳት ነው።

...ታችን ሆኖ የሚጠቅሰን ምገሳዊ የተስፋ ቃሉም፥ የሰው መንፈስ ...አብሔር መብራት ነው፤ እርሱ የአካሉን «የሰውነቱን» ጕርጆች ሁሉ ...ራል ይላል። ምሳሌ 20፥27።

...ነሆም በዚህ በመጽሐፍ ቅዱስ የቃል መብራት ተመርተን የፍጹሙን ...አብሔርን መንፈሳዊ አካል ስለምን «አካል» እንዳልን እንመረምራለን።

...ሆን እንጂ፤ የእግዚአብሔር መንፈሳዊ አካል የእግዚአብሔር መብራት በሆነ መንፈስ ሊመረመር ቢፈቀድም፤ የማይወሰንን የእግዚአብሔር አካል፥ ...ነና ፍጡር በሆነ በሰው መንፈስ ሊወሰን እንደማይቻል መገንዘብን ሳንዘነጋ ...አለበት።

ሰው በተሰጠው መንፈሱ ነፍሱ መንፈስ የሆነውን እግዚአብሔርን ሊያውቀው ተፈቅዶለታልን?

...ስቀድመን እንደተመለከትነው ሁሉ፥ ሰው ሲፈጠር በተሰጠው መንፈስ ሊታይ ...ልን ረቂቅ መንፈስ የሆነ ዘለዓለማዊውን እግዚአብሔርን ሊያውቀው ...ለታል። በሚል ርእስ ነገር የምንናገር፤ ፈቃዱን የምንከተል እኛ ክርስቲያኖች ...ን ግልጽ ነው። ሌሎች ግን ህልዎተ እግዚአብሔርን ማወቅ ግዴታቸው ... እንደተፈቀደላቸው አያውቁም፤ አይፈልጉምም ይሆናል። እኛ ግን ...አብሔር ቃል ወደተሰጠን መመሪያ እንድንመለከት እንገደዳለን። ...አብሔርም በእግዚአብሔር ቃል ለሳሙኤል በሴሎ ይገለጥ ነበር። 1ሳሙ. ...

ስለዚህ የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገር የሚመረምር የእግዚአብሔር መንፈስ ...ሳችን ተሰጥቶአልና፤ የተሰጠን መንፈስ የእግዚአብሔርን ዕውቀት ያሳየናል ነው እንጂ፤ መጽሐፍን ለማያውቁ ለሰው ልጆች ሁሉ የተሰጠች መንፈስ ...አብሔርን ዕውቀት የማታሳይ ሁና አልነበረም። እንግዲያውስ ከእግዚአብሔር የተሰጠን መመሪያ ምን የሚል ነው? ቢሉ፥ በሰው ውስጥ ያለው መንፈስ ...አብሔር የአካሉን ጕርጆች ይመረምራል የሚል ነው። ምሳ. 20፥27።

እንዲህም ከሆነ፤ ሰው በመንፈሱ የእግዚአብሔርን አካል የሚመረምርበት ...ቺ መርህ «መንፈስ» አለው። አግኝቶአል ማለት ነው።

ከዚህም የተነሣ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት፥ ልበ ንጹሖች እግዚአብሔርን ...ና ብፁዓን ናቸው። ማቴ. 5፥8። በሚለው ተመርተው፥ አካልነቱን ተረዱ።

ስለዚህም ዐረጋዊ መንፈሳዊ «ወአካላኒ እግዚአብሔር ውእቱ። አካልዋም ራሱ ...አብሔር ነው አለ።» ድርሳን 18 ገጽ 102።

«ወእሙንቱሰ የኀሥሡ መካነ ወኢያአምሩ ከመ አካለ ዚአሁ ይሁቦሙ»። እነርሱ ...ን ይፈልጋሉ፤ የራሱን አካሉን እንደሰጣቸው አያውቁም እንዳለ የሚታወስ ...ላል። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 33 ገጽ 176።

በዚሁ ቃል ወደተገለጸው ቀዋሚ ተመርሆ ዓይነ ልቡናችንን ስናቀና ...መለከተው ሰው ረቂቅ መንፈስ የሆነውን እግዚአብሔርን የሚሻ ወይም የሚፈልግ ... ከራሱ ከእግዚአብሔርነቱ በተሰጠው መንፈስ ሊያገኘው መቻሉን ነው። ኢዮብ ... ም. 20፥3። ሮሜ 8፥16።

www.ethiopianorthodox.org

የተገለጸው መሠረተ አሳብም ረቂቅ መንፈስ የሆነውን የእግዚአብሔር የሚያይበት መብራት «መንፈስ» ለሰው እንዳለው በመጽሐፍ ቅዱስ መ... 1ተሰ. 5፥23።

«የሰው መንፈስ የእግዚአብሔር መብራት ነው፤ እርሱም የሰውነቱን ... ይመረምራል።» ተብሎ ተገልጾአል። ምሳ. 20፥27።

እንግዲህ ነገሩ እንዲህ ሆኖ ከተገኘ፤ ሰው የራሱን መንፈስ «ነፍስ» በ... መመርመርና እንደምን እንዳለች አጥርቶ ማወቅ የግብሩ ተቀዳሚ ... እግዚአብሔር በመልኩና በምሳሌው ፈጥሮ እውስጡ ባኖረለት በመንፈሱ መ... የማይወሰንና **የማይታይ** ረቂቅ መንፈስ የሆነውን እግዚአብሔርን ሊያይ መ... ይኖርበታል **ማለት ነው።**

ይህ መቸም ሰው በመንፈሱ ታላቅ መብት ያገኘ ፍጡር መሆኑን የሚያሳይ ... ታዲያ ሰው የዚህን ያህል መብት ያገኘባትን መንፈሱን ከኃይላተ ሰብእና ውስ... ስፍራ ይዛ በምን አቋም እንዳለች ለይቶ ማስተዋል ይገባው የለምን?

ልዑል እግዚአብሔር «ሰውን በመልካችን እንደምሳሌያችን እንፍጠር» ሰውን በፈጠረ ጊዜ፤ ሰው እግዚአብሔርን የሚመስለው ለሰው ካሉት ከሦስቱ ... ሰብእናው ዘፍጥ. 1፥26፤27። ከሥጋ፥ ከነፍስ፥ ከመንፈስ በአንዲቱ ረቂቅ ህላ... በምትኖር በመንፈሱ «ነፍሱ» እንደሆነ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ገልጾአልና፤ መረጃ ... የሚፈለግ አይደለም። 1ተሰ. 5፥23። ዕብ. 4፥12። ዮሐ. 6፥63።

አዎን፥ የእግዚአብሔር መብራት እግዚአብሔርን ልትመረምርና ልትስግ... የተፈጠረች የሰው መንፈስ ለመሆንዋ የሚያጠራጥር አይደለም። ኢዮብ 32፥ 17፤18።

ይህንም፡- እግዚአብሔር መንፈስ ስለሆነ፤ የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእ... እንደሆነ፤ ጌታችን ራሱ ገልጾ አስተምሮናልና ነው። ዮሐ. 4፥24። ስለዚህ ከ... ኃይላተ ሰብእና ውስጥ ካሉት ከሥጋ፥ ከነፍስ ከመንፈስ መካከል እ... እግዚአብሔርን እንድትመረምር መብት ያገኘች መንፈስ ብቻ መሆንዋ በ... ተረጋግጦአል።

የሰው መንፈስ በግዘፍ የማትታይ ሆና ሳለ፤ ሊወሰን ሊመጠን የማይ... አምላክዋን ልትመረምርና ምሳሌው ሆናም ልትነጻጸርበት መታሰብዋ እንደምን ... አኳኋን ነው? የሚል ጥያቄ እንደሚኖር መዘንጋት የለበትም። ኢዮብ 33፥3።

አዎን፥ ነፍስ ሊታይ የማይቻልን አምላክ የአካሉን ጉርጆች እስከ መመር... መግለጫውም ትሆን ዘንድ እስከዚህ ድረስ መታሰብዋ፤ እጅግ ግሩም ነገር ነው። ለ... ጥያቄም። ያም ሆነ ይህ በሁለተኛውና በሦስተኛው ምእት ዓመተ ምሕረት የነበ... የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ካቀረቡት ማስረጃ የተሻለ አሳብ ስለማይኖረን፤ እነ... የቤተ ክርስቲያን አባቶች ስለዚህ ጉዳይ «ከሆኖፈ» ማለት ከአረማውያን ሊቃውን... ለቀረቡላቸው ጥያቄዎች በሰጡዋቸው መልሶች፥ አንዳንድ ብርሃን ሳናገኝ አንቀርም... እንዲሁ እንዳለ ከዚህ ማቅረቡን መርጠናል።

1፥ እነሆም ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ኤጲ.ስ ቆጶስ ዘቂሣርያ ወቀጳዶቅያ፤

የማይታይና የማይዳሰስ የማይገሠሥ እግዚአብሔርን በዓይናችን ካላየነው እንደ... ልናውቀው እንችላለን? ለሚሉ ሆኖፈ «የአረማውያን ወገን ሊቃውንት» የነፍስ ህሉና... በማስረጃነት አብራርቶ ሲገልጽላቸው እንመለከታለን፡- ቃሉም እንደሚከተለው ነው።

...ሕነስ ነአምር ጥዩቀ ከመ ነፍስ፥ ተኀድር ውስቴትነ ከዊና አሐደ ምስለ ሥጋ፥ ...እ... ዘርእየ ነፍሶ ግሙራ። ወመኑ ዘኀሠሣ ወነጸራ በዓይነ ሥጋ ለነፍስ ...ሐድ ምስለ ሥጋ። ወሶበ ንቤ ዘንተ ኢይምሰልክሙ ዘንክህድ ሀልዎተ ነፍስ ...ላ ንሕነስ ነአምን ወነአምር ከመ ሀለወት ነፍስ ለባዊት ውስተ ሥጋነ ከዊና ...ስለ ሥጋነ። ወመኑ ዘኀሠሠ ፍጥረቶ አስተሐሚም ወነጸረ ነፍሶ፥ እንዘ ሀለወት ...ጋሁ ወዘንተ ባሕቱ ነአምር ከመ ነፍስ ተኀድር ውስቴትነ ወኢጠየቅነ ...።

...ሚው፡- እኛ ግን ነፍሳችን ከሥጋችን ጋር አንድ ላይ ሆና ስለ መኖርዋ እናውቃለን። ይሁን እንጂ፥ ነፍሱን ያየ ሰው ማነው? በዓይነ ሥጋ ...ራትና የተመለከታትስ ማነው? ከሥጋ ጋር ስትወሐድ ያያትስ ማነው?

...ህ በምንልበት ጊዜ፤ ግን ነፍስ በሥጋ መኖርዋን የምንክድ አይምሰላችሁ። ...ነፍስ ለባዊት በሥጋችን ውስጥ እንደምታድር፥ እንዳለች፥ ከሥጋችንም ጋርም ...ና እንደምትኖር እናምናለን፥ እናውቃለንም።

...ጥሮውን በትጋት የመረመረና ነፍሱ ከሥጋው ውስጥ ሳለች ያያት፥ አኗኗርዋም እንዳለ፥ የተመለከተ ሰው ማነው? ነገር ግን በውስጣችን ሳለች፤ አምሳያዋም ...ደሚመስል ሳንረዳ፤ ነፍስ በእኛ ውስጥ አድራ እንደምትኖር እናውቃለን።» ...።

...ቱ ጎርጎርዮስም ይህን የተናገረው «ነፍስ በሥጋችን ውስጥ መኖርዋን ...ን ሳለ፤ ግን በዓይነ ሥጋ የማናያት ስንሆን፤ መቸም በዓይነ ሥጋ ...ና፤ በሥጋችን ውስጥ ነፍስ የለችም ልንል አንችልም። እንደማንችልም ...ና ረቂቅ መንፈስ የሆነ እግዚአብሔርም በዓይነ ሥጋ የማይታይና በእጅ ...ሰስ የማይገሠሥ በመሆኑ፥ በህሉና እንደሌለና ቀዋሚ እንዳልሆነ መታሰብ ...ለበት አስገንዝቦ፥ ለማስረዳት የተናገረው ነው። ጎርጎ ገባ መንክ ሃይ አበ ገጽ ...20። እንደዚሁም ሁሉ፡-

...በሙቶ አምሳ ስድስት እስከ 179 ዓ.ም. የነበረ የአንጾኪያ ኤጲስ ቆጶስ ቴዎፍሎስ፥ ከአንድ ሆኖፈ «ከአረማውያን ሊቅ» ሲከራከር፤ አረማዊው ሊቅ፥ ቴዎፍሎስ ሆይ፥ «አምላክህን አሳየኝ» ብሎ በጠየቀው ጊዜ፤ በሰጠው መልስ፥ የሰውን ነፍስ «መንፈስ» ማስረጃ አድርጎ ሲገልጽለት።

«አምላኪየን ላሳይህ ከፈለግህ፤ ነፍስህን «መንፈስህን» አሳየኝ» የሚል ኃይለ ...ነበር። ይህ መልስ ሁለት ልሳን ያለው ሰይፋዊ መልስ ነበር።

እኛም ብንሆን፡- ከሊቁ ቴዎፍሎስ የተገለጸው መልሳዊ ኀሳብ፡- በሁለትም በኩል ...የማትክደው ማስረጃ እንዳለበት ልናይ እንችላለን።

«ነፍስህን አሳየኝና እኔም አምላኪየን አሳይሃለሁ» ሲለው፡-

1ኛ፤ ነፍስ «መንፈስ» እንዳለችህ ታውቃለህ፤ ታምናለህም። ይህን መቼም ...ክድም። ይሁን እንጂ፤ በሥጋ ዓይንህ አታያትም፤ በሥጋም እጅ አትዳብሳትም። ...በሥጋ ዓይን ስላላየሃትና ስላልዳበስኻት፤ ነፍስ የለችም ብለህ አትክዳትም እኮ። ...ዲህ ነፍስህ እንደዚህ መሆንዋን ካሳየኸኝና፤ ከገለጽህልኝ፤ እኔም አምላኪንም ...ሃለሁ። እርሱ አምላኪየ በዓይን የሚታይ በዳሰሳም የሚታወቅ ሳይሆን፥ በፈጠረው ...ጥረቱ ይታያል፤ ይታወቃልም። ሮሜ 1፥19-21፤ 2፥14፤15።

www.ethiopianorthodox.org

2ኛ፥ አምላኪየን እንዳሳይህ ከፈለግህ አስቀድመህ ነፍስህን አሳየኝ። በግዙፍ ዓይኑ ፀሐይን እንደሚያይ፥ በግዙፍ ጆሮውም የሚነገረውን ነገር እ የሚያይ ዓይንና የሚሰማ ጆሮ ለሰው ነፍስ አለችው። በዚህም የማይታይ እ በፍጥረቱና የእርሱ ሕይወት ሳይኖራቸው ለመኖር የማይችሉትን በእስትንፋሱ ሕያዋን በማድረጉ ሊታይ ይችላል። ነገር ግን ይህን ለማ በእርግጥ ጤነኛ ናት ወይ? መቼም ልቡ በጨለማ የሚኖር ሰው፥ ይ በትዕቢት በእልከኛነት በዐውቃለሁ ባይነት፣ ነፍሱን ያሳወራትና ያደነ እግዚአብሔርን በፍጥረቱ ሊያየው አይችልምና፣ ይህን አስወግደህ፦ ነፍስህ አምላኪየን አሳይሃለሁ። አንተም ማየቱን ትችላለህ አለው። ማቴ 5፥3 3፥17፣18።

ሊቁ የአንጾኪያ ኤጲስ ቆጶስ የአረማውያን ወገን «ሆኖፌ» ለሆነ እግዚአብሔርን ህሉና «አኗኗር» እንዴት እንደሆነ፣ የገለጸበት ማስረጃ፣ በለ ባለች በነፍስ ምሳሌን ማድረጉ፥ ማንም ሰው ሊረዳው የሚችል ገለጻ ነው። ይህን ካየን፤ በዚሁ ጐን፥ ጴጥሮስ ዘምስር «እስመ ረኪበ ቀጢናት በቀጢና ገዚፋት በገዚፋት ቀጢን ውእቱ ነገረ መለኮት ወየኀሥሥ ሕሊና ቀጢነ። በረቂቅ ነውና፣ ረቂቅ «የተራቀቀ» ሕሊናን ማግኘት ያሻል። ሲል ያቀረበውን መከተል አስፈላጊያችን ይሆናል። መዝገበ ሃይ 78 ቍጥር 16።

ስለሆነም፥ ረቂቅ የሆነች የሰው ነፍስ «መንፈስ» ልዑል እግዚአብሔር ሥዕል ሆና ለማሳየት መርህዊ ትምህርት የምትሰጥ ሆና መቅረብዋን ማስተዋል ይህንም ንጉሡ ዳዊት «በብርሃንከ ንርአይ ብርሃነ» በብርሃንህ ብርሃኑን እናያለን መሠረት ነው። መዝ. 35/36/፥9።

እነሆም ስለ ነፍስ ህሉና በተናገርንበት ጊዜ፣ ረቂቅ መንፈስ ይሁን እንጂ የምትኖርበት ህሉናዋ የአካል ህሉና ለመሆኑ፥ ምን አስረጅ እንዳለ፣ ከዚህ በማብራራት መግለጻችን ይታወሳል።

ለባዊነት ነባቢነት እስትንፋስነት ያለው ባለ «ግዕዛን ሁሉ አካል፥» ወይም አካል እንደሚባል ተመልክተናል። ይህም ሁኔታ በነፍስና በመልአክ ኩነታ አይተነዋል።

ማሳሰቢያ፦ ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 18 ገጽ 102 ሃይ.አበ. ጎርጎርዮስ መንክራት ኤጲስ ቆጶስ ለቂሣርያ ወቀጳዶቅያ ገጽ 4 ቍጥር 17-20። ቴዎ ዘአንጾኪያ ከ 150 - 17 ዓ.ም. የነበረ ሊቅ ከአንድ ሆኖፌ ሊቅ ሲከራከር የሰ መልስ። የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከኢዘንበርግ የተጻፈ። መዝገበ ሃይማኖት ገጽ ቍጥር 16።

ምዕራፍ ስምንት።

ስለ እግዚአብሔር አካላት።

አሁን ስለ ልዑል እግዚአብሔር ሦስት አካላት አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ስንነጋገር፣ ከዚህ ቀጥለው ባሉት ሦስት ዝርዝሮች የትምህርቱን ይዘታ እናያለን።

ሦስቱ አካላት በየራሳቸው ፍጹማንና ምሉዓን አካላት መሆናቸው ...በት፦

...ኩነት ወይም ኩነታት» በአማርኛው «መሆን» ወይም «ነት» ተብሎ ...በት ጊዜ፣ የሥሉስ ቅዱስ የእያንዳንዱ አካል ስም «በመሆንና በመባል» ...በት ስለ መሆኑ፦

የሦስቱ አካላት ስሞች አቃኒመ እግዚአብሔር ጽኑዓን አስማት ስለ ...

ሦስቱ የእግዚአብሔር አካላት እያንዳንዳቸው በዕሪና «በእኩልነት» ስለ ...ውና በገጽነት ስለ መታወቃቸው ነው።

...ም እየተከታተልን ስናጠናው በመጣን፥ የትምህርተ መለኮት መምህራን ...በት በኖሩ በተመርሆ ልቡናዊ ገለጻ መሠረት፥ ረቂቅ መንፈስ የሆነና ለባዊነት ...እስትንፋስነት ያለው ሆኖ የተገኘው ባለ ግዕዛን ሁሉ፥ አካል ተብሎ የሚጠራ ... እንዲህ ያለ ... በህላዌ ነፍስና በህላዌ መልአክ ገለጻ በሚገባ ተመልክተናል። ... ረቂቅ መንፈስ ለሆነ ባለ ግዕዛን የተሰጠ መምሪያ መሆኑን በምናይበት ሁኔታ ...ሔራውያን ስለሆኑ ስለ ቅድስት ሥላሴ ህሉና ምን እንላለን? መቼም የሥላሴ ...ሦስት መሆናቸውን በማስገንዘብ በመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ ሆኖ ተነግሮአል። ...19፣20። ም. 3፥17። 2ቆሮ. 12፥14።

...ያ፦ ረቂቅ የሆነ ለባዊነትና ነባቢነት እስትንፋስነት ያለው ባለ ግዕዛን ሁሉ ... ተብሎ እንደሚጠራ ተነግሮአልና፣ ሦስቱ እግዚአብሔርውያን አካላት ...ን ነባብያን ሕያዋን ናቸው ልንላቸው እንችላለንን? የሚል ጥያቄ ሊመጣ ግድ ...ኛም አዎን፥ በማለት መልስ እንሰጣለን።

...ነንያቱም ሦስቱ የእግዚአብሔር አካላት ለባውያን፥ ነባብያን፥ መስተንፍሳን እናገኛቸዋለን። መዝሙር 32/33/ ቍጥር 6።

...ሁን እንጂ ሦስቱ የእግዚአብሔር አካላት ለባውያንና ነባብያን መስተንፍሳን ...ተብሎ ስለተነገረ፣ እንዲሁ በደፈናው በአንድ ወገን የቀረበው ትምህርታዊ አሳብ ...ተገልጾበት የሚቀር መሆን የለበትም። ስለዚህም «እግዚአብሔራውያን ለሆኑ ...» የተለያየ ልብ፣ የተለያየ ቃል፣ የተለያየ እስትንፋስ አላቸው» የሚል ስሕተት ...በር እንዳይገባ በጥንቃቄ መከላከልና አቃንቶ ማቅረብ እንደሚገባ መዘንጋት ...ም።

ለሦስት ሰዎች፥ ሦስት ልብ፥ ሦስት ቃል፥ ሦስት እስትንፋስ እንዳላቸው መጠን ...ብ፣ እግዚአብሔራውያን ለሆኑ ሦስት አካላት «አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ» ... ልብ፥ ሦስት ቃል፥ ሦስት እስትንፋስ አላቸው የሚል ስሕተታዊ ፈሊጥ ...ባችን የራቀ ነው። በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት በሚመሩ የቤተ ክርስቲያን ...ሀራን ዘንድ ያልተደገፈ አባባል ነው።

ሳዊሮስ ዘእስሙናይን፦ «ወሶበ ዘከርከ ሠለስተ ኢትበል ከመ ቦሙ ሠለስቱ ...ወት ወሠለስቱ ቃላት አላ አሐቲ ሕይወት ወአሐቲ ነቢብ።»

ሦስት የሚለውን ባስታወስህ ጊዜ ሦስት ሕይወት፥ ሦስት ቃላት እንዳላቸው ...ስብ፣ ነገር ግን አንዲት ሕይወት፥ አንዲት ቃል እንዳለቻቸው ብቻ አስብ እያለ፥ ...ሥላሴ አካላት ሦስት ልብና ሦስት ቃል፥ ሦስት ሕይወት አሉ የሚሉትን እንዲታረሙ ...። ሳዊሮስ ዘእስሙ. ድርሳን ቀዳማዊ ገጽ 144 ያልታተመ።

www.ethiopianorthodox.org

አዎን፥ እንደ ዮሐንስ ተዐቃቢ ትምህርት የሚያስቡ አንዳንድ ሰ... እያንዳንዳቸውን የሥላሴን አካላት በሰዎች ምጣኔ እያመጣጠኑ፥ አብ፥ ወል... መንፈስ ቅዱስ፥ ሦስት ነፍሳት እንዳሉዋቸው ይገምታሉ።

ሊቁ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት፦

«ወኢይትህበሉ ጎኑላን ያብኡ ፍልጠተ መለኮት ውስተ ቅድስት ሥላሴ ወኢንሰግድ ለሠለስቱ አማልክት አላ ለአሐዱ አምላክ»።

ከዕውቀት የሳቱ ሰዎች ልዩ በምትሆን ሦስትነት የመለኮት ልዩነት አግ... ሊናገሩ አይድፈሩ። ለአንድ አምላክ ብቻ እንሰግዳለን እንጂ ለሦስት አማል... አንሰግድም። ያለውን ትምህርት በጥንቃቄ ስላልተከተሉ ነው።

ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ሃይ አበ ገጽ 211 ክፍል 1 ቍጥር 6። ሊቁ አለ... ጎሩይ ፈንታም፦ ቀጥሎ ያለውን ማስረጃ ያቀርባሉ። የሰው ባሕርዩ በአካል በ... በየራሱ ልብ በየራሱ ቃል በየራሱ እስትንፋስ ያለው ሆኖ በየራሱ ልዩ ልዩ ... ይሠራል።

የሥላሴ ግን አካላቸው የተለየ ሲሆን፣ ባሕርያቸው ተከፍሎ የሌለበት አንድ ... አንድ መሆኑን የሚያስረዳ የሦስቱ ልብ አንድ አብ ሆኖ፥ አንድ ዕውቀትን ያው... የሦስቱ ቃል አንድ ወልድ ሆኖ አንድ ነገርን ይናገራሉ። የሦስቱ እስትንፋስ አ... መንፈስ ቅዱስ ሆኖ፥ አንድ የሕይወትን ሥራ ይሠራሉ ብለዋል።

አዎን፥ ሦስቱ የእግዚአብሔር አካላት ለባውያን፥ ነባብያን፥ መስተንፍሳን ሲ... በአንዱ በአብ አካላዊ ልቡና ወልድም መንፈስ ቅዱስም ለባውያን ሆነው ነ... በአንዱም በወልድ አካላዊ ቃል አብና መንፈስ ቅዱስ ነባብያን ሆነው ነው። በአን... በመንፈስ ቅዱስ አካላዊ እስትንፋስ አብም ወልድም ሕያዋን ሆነው ነው።

ሊቁ አቡሊዲስ፥ «ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ መንፈስ ቅ... እስትንፋሶሙ ለአብ ወለወልድ»።

ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወ... እስትንፋሳቸው ነው ሲል ያቀረበውን ትምህርታዊ ማስረጃ እዚህ ላይ ያስተውሏል...

አቡሊዲስ ሃይ አበ ገጽ 138 ክፍል 2 ቍጥር 8። መጽሐፈ ትምህርት «ርት... ዘተምህርን እምአበዊነ» የሚልም ኢትዮጵያዊ መጽሐፍም፦

«አብሰ ልቡና ወአእምሮ በርእሱ ለርእሱ፣ ወልቡ ውእቱ ለወልድ ወለመን... ቅዱስ። ወአልቦሙ ካልዕ ልቦና ዘእንበሌሁ። ወልድኒ ቃል በርእሱ ለርእሱ፣ ወ... ውእቱ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ። አልቦሙ ቃል ዘእንበሌሁ። ወመንፈስ ቅዱ... ሕይወት በርእሱ ለእርሱ። ወሕይወት ውእቱ ለአብ ወለወልድ አልቦሙ ካልዕ ሕይ... ዘእንበሌሁ። አብ በራሱና ለራሱ ልቡናና አእምሮ ነው። ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ... ልቡናቸው ነው። ያለ እርሱም ሌላ ልቦና የላቸውም። ወልድም በራሱና ለራሱ ... ነው። ለአብና ለመንፈስ ቅዱስም ቃላቸው ነው። ያለ እርሱም ለእነርሱ ሌላ ... የላቸውም። መንፈስ ቅዱስም በራሱና ለራሱ ሕይወት ነው። ለአብና ለወል... ሕይወታቸው ነው። ያለ እርሱም ለእነርሱ ሌላ ሕይወት የላቸውም»። ተብ... ተገልጾአል። መጽሐፈ ትምህርተ ሃይማኖት ርትዕት ዘተምህርን እምአበዊነ ቅዱ... ለባስያን መስቀል ገጽ 10፥14። በጉንዳጉንዲ የተገኘ።

...።

... አበ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ገጽ 211 ክፍል 1 ቍጥር 6።

... አለቃ ጎሩይ ፋንታ ፍኖተ እግዚአብሔር አንቀጽ 1 ገጽ 16፤17።

... አበ አቡሊዲስ ዘሮሜ ገጽ 138 ክፍል 2 ቍጥር 8።

...ጽሐፈ ትምህርት ርትዕት ዘተምህርን እመአበዊነ የሚል ኢትዮጵያዊ መጽሐፍ ... ቍጥር 114።

ምዕራፍ ዘጠኝ።

ይህ ማስረጃ በሚቀርብበት ጊዜ፣ ስለ ሚነሣው የውጥረት ጥያቄ።

...ንግዲህ ይህን ማስረጃ በሚቀርብበት ጊዜ፣ በሌላ ደግሞ የውጥረት ጥያቄ ሊጠይቅ ...ላግ ሰው የሚከተለውን ጥያቄ ያቀርብ ይሆናል።

...ኸውም፦ «በአንድ በአብ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ለባውያን ሆኑ እንጂ፣ ...ቸው ልቡና የላቸውም ማለት ነው። ዳግም በወልድ አካላዊ ቃልነት አብም ...ስ ቅዱስም ነባብያን ሆኑ እንጂ፣ የየራሳቸው ቃል የላቸውም ማለት ነው። ...ሁም በአንድ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት አብና ወልድ ሕያዋን ሆኑ እንጂ፣ ...ቸው ሕይወት የላቸውም ማለት ነው። እንግዲህ በዚህ አኳኋን በአንዱ በአብ ... ቃልም አብና መንፈስ ቅዱስ ነባብያን ከሆኑ፣ እንዲሁም በአንድ በመንፈስ ... አብና ወልድ ሕያዋን ከሆኑ፣ እያንዳንዱ አካል ብቃት ይኖረዋልን? በአጭር ... «በአንዱ በአብ አካላዊ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ለባውያን ከሆኑ፣ ደግሞ ... በወልድ አካላዊ ቃል አብና መንፈስ ቅዱስ ነባብያን ከሆኑ፣ እንዲሁም በአንዱ ...ፈስ ቅዱስ አካላዊ እስትንፋስ አብና ወልድ ሕያዋን ከሆኑ፣ የሦስቱ እያንዳንዱ ... ፍጹምና ምሉዕ አካል ሊሰኝ ብቁነት ይኖረዋልን?» የሚል ነው።

...ሁን እንጂ አስቀድመን እግዚአብሔራውያን የሆኑ እያንዳንዱ ሦስት አካላት ...የ ልብ፥ የተለያየ ቃል የተለያየ እስትንፋስ ሳይኖራቸው፥ በአንዱ በአብ ልቡና ...ና መንፈስ ቅዱስ ለባውያን መሆናቸውን፣ በአንድ በወልድ ቃልነት አብና ...ፈስ ቅዱስ የሚናገሩ ነባብያን መሆናቸውን እንደገለጽን ይታወሳል።

እንባቢም ይህን እያስታወሰ ቀጥለን የምናብራራውን ማስረጃ በቅጥነተ ሕሊና ...ረምር፣ ልቡን የሚያነጻለትና ጥያቄውን እንደሚያረካለት ቅር የሚያሰኘው ነገር ...ማያገኝ ተስፋ አለን። ይኸውም፦ በአብ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ...ሚያውቁና ለባውያን ስለሆኑ፣ እንደዚህም በአንዱ ወልድ ቃልነት አብና መንፈስ ... ነባብያን «የሚናገሩ» ስለሆኑ፣ ደግሞ በአንዱ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ... ወልድም ሕያዋን ስለሆኑ፣ የእያንዳንዳቸው አካላት ከፍጹምነትና ከምሉዕነት ... አድርጎ የሚያሳይ ነገር እንደሌለና እንደማይኖርባቸው ይረዳልና ነው።

www.ethiopianorthodox.org

አዎን፥ ይህ የህልውና መገናዘብ የእያንዳንዱ አካል ፍጹምነትና ምልዐት ከማሳወቁም በላይ፣ ትሥልስተ አካላትን አጕልቶና አንጸባርቆ እንዲታይ የሚያደርግ ሆኖአልና ነው።

ምሥጢሩንም እንደሚከተለው አድርገው በጥልቀት ሲመረምሩት ተከሥቶ የሚታይ ነው። ይኸውና አብ በራሱ ልቡና ካሰበና ካወቀ፣ በወልድ ቃልነት ከተናገረ፣ ወልድም በራሱ ቃልነት ነባቢ ሆኖ ከተናገረ፣ በአብ ልቡናም ካወቀና ካሰበ፣ መንፈስ ቅዱስም በእስትንፋስነቱ ሕያው ሆኖ ከተገኘ፣ መንፈስ ቅዱስም በእስትንፋስነቱ ሕያው ሆኖ በአብ ልቡና ካሰበና ካወቀ በወልድ ቃልነትም ከተናገረ በመንፈስ ቅዱስ ሕይወት ከኖረ፣ ፍጹምና ምሉዕ ባለ ግዕዛን ሆኖ ምንም ጕድለት ሳይኖርበት በብቃት እንደሚገኝ በግልጽ ይታወቃልና ነው።

እንግዲህ ምሥጢሩን በቅጥነተ ሕሊና የማስተዋሉ ጉዳይ ያለው እዚህ ላይ ነው። በዚሁ የትምህርቱ ምሥጢር ተመርምሮ ከተጠና፣ እያንዳንዱ የሥላሴ አካል በኩነታቱ ማለት በልቡናው በቃሉ በእስትንፋስነቱ እየተገናዘበ፣ ለባዊና ነባቢ ሕያው ሆኖ ምሉዕነቱንና ፍጹምነቱን ባለ ግዕዛን መሆኑንም በተተካከለ ብቁዕነት ጕልቶና ሆኖ እንዲታይ አድርጎ ገልጾአል ማለት ነው።

ከአበው ሊቃውንት መካከል ሰማዕትና የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት አግናጥዮስ፡- «ሠለስቱ አካላት ፍጹማን ዲበ መንበረ ስብሐት ወእጉዛን በጽምረተ አሐዱ ... ዘውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘይሠርቅ እምኔሁ ሥላሴ ወያበርህ... ወይመልዕ»።

እነዚህ ሦስቱ አካላት በክብር ዙፋን ፍጹማን ናቸው፣ አንድ መለኮት ... ይኸውም ከእነርሱ ሥላሴ በሚወጣበትና በሚያበራ «ምድርን ሁሉ በሚሞላ በአንድ ብርሃን የተያያዙና አንድ የሆኑ ናቸው።» ማለቱን ይገነዘቧል። አንድ ብርሃን ... እርስበርሳቸው አካላቱን እያገናዘበ ምልዐተ አካላትን በብቃት ምሉዕ አድርጎ ... የኩነታት ህልውና የተዋሕዶተ መለኮትን ነው።

እነሆም፡- ይህ በየአካላቱ እየተገናዘበ የሥላሴን አካላት በምልዐትና በፍጹምነት ባለ ግዕዛን በመሆን፥ በብቃት፥ እንዲታዩ ያደረገ የአንድ መለኮት መያያዝ «አንድ ... አንድ ብርሃን ሆኖ ሦስትነትን አብርቶና አጕልቶ የሚያንጸባርቅ መሆኑን ... አግናጥዮስ ባቀረበው ማስረጃ፥ ጠለቅ ብሎ ማየትና መረዳት ተገቢ ይሆናል። አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 37 ክፍል 1 ቍጥር 8፣9።

የእስክንድርያው ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስም፥ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ከ... ከመጽሐፈ ጥምቀት ጠቅሶ፡-

«ከመ እሙንቱ ምሉዓነ አሐዱ ብርሃን በተዋሕዶተ ሥላሴ ወሥላሴኒ በአ... ወበገጻት ወበአስማት። እነርሱ ሦስትነትን በሚያዋሕድ በአንድ ብርሃን የተሞሉ ናቸው ሥላሴም በአካላትና በገጻት በስሞችም ሆነው እያሉ ነው» ብሎአል። ሃይ አበ ዘእስክንድርያ 390 ክፍል 1 ቍጥር 12።

ይህን ትምህርት ከመሠረቱ ማወቅና መረዳት የሥላሴ አካላት ምሉዐንና ፍጹማን መሆናቸውን አረጋግጦ ከማስገንዘቡም በላይ፥ በአካላት ተፋልሶ አለመኖሩ ይረጋገጥበታል። ምናልባት መገናዘቡ ተፋልሶን በሥላሴ ያስከተለ የሚመስለው ቢኖር፡- ቅድስት ሥላሴን አብርቶና አጕልቶ እንዲያንጸባርቅና እንዲታይ ያደረገ አንድ ብርሃን ወይም መለኮት መሆኑን ሲያስረዳ የተመለከትነው፥ ሊቁ አግናጥዮስ፡- «... በማያያዝ»፥ አብ ውእቱ አብ ኢኮነ ወልደ ወኢመንፈስ ቅዱስ፥ ወልድሂ ውእቱ ወልድ ... ኢኮነ፥ አበ ወኢመንፈስ ቅዱስ። መንፈስ ቅዱስሂ ውእቱ ወንፈስ ቅዱስ ኢኮነ ...

www.ethiopianorthodox.org

...ልደ። ኢይፈልስ አብ ለከዊነ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወኢወልድ ለከዊነ አብ ...ፈስ ቅዱስ፣ ወኢመንፈስ ቅዱስ ለከዊነ አብ ወወልድ»።

«አብ እርሱ አብ እንጂ፣ ወልድ ወይም መንፈስ ቅዱስ አይደለም። ወልድም ... ነው እንጂ፣ አብ ወይም መንፈስ ቅዱስ አይደለም። መንፈስ ቅዱስም እርሱ ...ፈስ ቅዱስ ነው እንጂ አብ ወይም ወልድ አይደለም»።

...ስቱ የእግዚአብሔር አካላት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ፍጹማንና ምሉዓን ... መሆናቸውን በብቃት ያስገነዘበው ገለጻ፥ አብ ልብ ሲሆን፣ በልብነቱ ለወልድ ...ፈስ ቅዱስ፥ ልቡናቸውና ዕውቀታቸው አሳባቸው በመሆኑ እንደሆነ፣ ወልድም ... ሲሆን በቃልነቱ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ፣ ቃላቸው ንግግራቸው በመሆኑ ...ሆነ፣ መንፈስ ቅዱስም እስትንፋስ ሲሆን፣ በእስትንፋስነቱ ለአብና ለወልድ ...ንፋሳቸው ወይም ሕይወታቸው በመሆኑ እንደሆነ፣ የቤተ ክርስቲያን አበው ...ሪታዊ እምነት ነው።

እነሆም «በአንዱ በአብ አካላዊ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ለባውያን ከሆኑ፣ እንዲሁም ... በአንዱ በወልድ አካላዊ ቃል አብና መንፈስ ቅዱስ ነባብያን ከሆኑ፣ እንዲሁም ... በመንፈስ ቅዱስ አካላዊ እስትንፋስ አብና ወልድ ሕያዋን ከሆኑ የሦስቱ ...ዳንዱ አካል ፍጹምና ምሉዕ አካል ሊሰኝ እንዴት ብቁነት ይኖረዋል?» የሚል ... ቢነግም፥ መልሱ ግልጽ የሆነ ማስረጃ ተሰጥቶበታል።

...ስተድመን እግዚአብሔራውያን የሆኑ እያንዳንዱ ሦስት አካላት የተለያየ ልብ፥ ...ለየ ቃል፥ የተለያየ እስትንፋስ የለባቸውም። ነገር ግን በአንዱ በአብ ልቡና ...ና መንፈስ ቅዱስ ለባውያን መሆናቸውን፡- በወልድ ቃልነት አብና መንፈስ ...ስ የሚናገሩ ነባቢያን መሆናቸውን፡- በአንዱ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስም አብና ... ሕያዋን መሆናቸውን እንደገለጽን ይታወሳል።

እንባቢም ይህን እያስታወሰ፣ ቀጥለን የምናብራራውን ማስረጃ በቅጥነተ ሕሊና ...ረምር፣ ልቡን የሚያነጻለትና ቅርታውን የሚያስወግድለት ትምህርት ሆኖ ...ሚያገኘው አንጠራጠርም። ይኸውና፡- በአብ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ...ሚያውቁና ለባውያን ስለሆኑ፣ እንደዚሁም በአንዱ ወልድ ቃልነት አብና መንፈስ ...ስ፣ ነባብያን «የሚናገሩ» ስለሆኑ፣ ደግሞ በአንዱ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ...ወልድም ሕያዋን ስለሆኑ፣ የእያንዳንዳቸው አካላት ከፍጹምነትና ከምሉዕነት ... አድርጎ እንዲታዩ የሚያደርጋቸው የሚያሳያቸው ነገር እንደሌለ ይረዳልና ነው።

አዎን፥ ይህ የህልውና መገናዘብ የእያንዳንዱ አካል ፍጹምነትና ምልዐት ...ሳወቁም በላይ፣ ትሥልስተ አካላትን አጕልቶና አንጸባርቆ እንዲታይ አድርጎአልና ...።

ምሥጢሩንም እንደሚከተለው አድርገው በጥልቀት ሲመረምሩት፣ ተከሥቶ ...ታይ ነው። እነሆም አብ በራሱ ልቡና ካሰበና ካወቀ፣ በወልድ ቃልነትም ከተናገረ፣ ...ንፈስ ቅዱስም ሕይወትነት ከኖረ፣ ፍጹምና ምሉዕ ባለ ግዕዛን ሆኖ ምንም ጕድለት ...ኖርበት፣ በብቅዐት እንደሚገኝ፣ በግልጽ ይታወቃልና ነው።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስም ለኪራኮስ ዘአንጾኪያ በጻፈው መልእክቱ፡-

«አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ የተባሉ አካላትም እያንዳንዳቸው በየመልካቸው ...ርግተ ህልዋን ናቸው» መለኮታቸው አንድ ነው። አንድነታቸውም የተራራቁ ሰዎች ...ራሳቸው ሆነው ሳለ፣ ተቀራርበው እንደሚገናኙ አይደለም። ነገር ግን በአንድ

መለኮትም እርስበርሳቸው የተያያዙ ናቸው። በዚሁ በአንድ መለኮት [illegible] እግዚአብሔር ይባላሉ። ከሥሉስ ቅዱስ አካላት እያንዳንዱ በአንድ ተዋሕዶ [illegible] እንደሚገናዘቡ እናምናለን። አካላት ፍጹሜ በሌለው ሁናቴ ከእርሱ እንደሚ[illegible] እናምናለን»። ሲል አስረድቶአል። ሃይ አበው ዮሐ ዘእስ. ገጽ 309 ምዕራፍ 9 [illegible] 10፣ 11።

ቄርሎስ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት፦

«አብ አሐዱ ፍጹም በአካሉ፣ ወልድ አሐዱ ፍጹም በአካሉ፣ መንፈስ [illegible] አሐዱ ፍጹም በአካሉ። ወአኮ ከመ መዓርገ መንግሥት አላ አሐዱ መለኮ[illegible] አንቀጽ 78።

«አብ በአካሉ ፍጹምና አንድ ነው። ወልድ በአካሉ አንድ ፍጹም ነው። መን[illegible] ቅዱስም በአካሉ አንድ ፍጹም ነው መለኮታቸው አንድ ነው። እንደ መዓረገ መንግ[illegible] ደረጃ ያለ አይደለም»።

ዮሐንስ ዘኢየሩሳሌም፦ «ንእመን ከመ እሙንቱ ሠለስቱ አካላት ፍጹማን [illegible] ወዕሩያን በመለኮት»

እነርሱ ሦስቱ ፍጹማን አካላት እንደሆኑ በመለኮት ግን የተተካከሉ ናቸው።

ዮሐ ዘኢየሩሳሌም ሃይ አበ ገጽ 167 ክፍል 1 ቊጥር 3።

«ነአምን በአብ ከመ ህልው በወልድ ወበመንፈስ ቅዱስ፣ ወነአምን በወልድ [illegible] ህልው በአብ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ ከመ ህልው በአ[illegible] ወበወልድ። አብ በወልድና በመንፈስ ህልው እንደሆነ፣ እናምናለን። ወልድም በአ[illegible] በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ፣ እናምናለን። መንፈስ ቅዱስም በአብና በወ[illegible] ህልው እንደሆነ እናምናለን» ብሎአል። አግናጥዮስ ዘአንጾ ሃይ አበው ገጽ 37 [illegible] 1 ቊጥር 5።

ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 390 ክፍል 1 ቊጥር 11።

ሊቃውንቱ እንዲህ ሲሉ በልብ ወለድ ከራሳቸው አፍልቀው አይደለም። ጌታ[illegible] ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ህልውና ትሥልስቱ የተናገውን መሠረት በማድረግ ነው። ጌታ[illegible] ኢየሱስ ክርስቶስ «አነ በአብ። እኔ በአብ ነኝ» በማለት ብቻ ሳይወሰን «ወአ[illegible] ብየ፣ አብም በእኔ ነው» በማለቱና የመንፈስ ቅዱስንም ህልውና ሲያስገነዝብ፦ «[illegible] ዘቦ ለአቡየ ዚአየ ውእቱ ወበእንተ ዝንቱ እብለክሙ እምዚአየ ይነሥእ ወይነግረክሙ[illegible] ለአብ ያለው ሁሉ ገንዘቤ ነው። ስለዚህም ከእኔ ይወስዳል ይነግራችሁማል አልኋች[illegible] ብሎ ተናግሮአልና ነው። ዮሐ. 10፥38። ም. 14፥10፣ 11።

ስለዚህ አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው የሆነበትን፣ ወልድም በአብ[illegible] በወልድ ህልው የሆነበትን፣ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው የሆነበት[illegible] ምሥጢር፣ ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ በተአምኖተ ትምህርቱ ሲገልጽ፦

«አብ እንዘ ሀሎ በአካሉ ወበግጻዌሁ፣ ሀሎ በወልድ እስመ ቃሉ ውእቱ ወል[illegible] ዘኢይትፈለጥ እምኔሁ። ወዓዲ ሀሎ በመንፈስ ቅዱስ። እስመ መንፈሱ ውእቱ መንፈ[illegible] ቅዱስ ለአብ፣ ዘኢይትፈለጥ እምኔሁ። ወልድ እንዘ ሀሎ በአካሉ ወበግጻዌሁ፣ ሀ[illegible] በአብ ወበመንፈስ ቅዱስ እስመ ቃሎሙ ውእቱ ወልድ ዘኢይትፈለጥ እምኔሆሙ[illegible] ወመንፈስ ቅዱስ እንዘ ሀሎ በአካሉ ወበግጻዌሁ ሀሎ በአብ ወወልድ እስመ ቃሎ[illegible] ውእቱ ወልድ ዘኢይትፈለጥ እምኔሆሙ። ወመንፈስ ቅዱስ እንዘ ሀሎ በአካ[illegible]

[illegible] ሀሎ በአብ ወወልድ እስመ መንፈሶሙ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ ለአብ [illegible] ዘኢይትፈለጥ እምኔሆሙ። አብ በአካሉና በገጽነቱ ሳለ፣ በወልድ ህልው [illegible] ለአብ ከእነርሱ የማይለይ ቃሉ ነውና። ዳግመኛም በመንፈስ ቅዱስ ህልው [illegible] መንፈስ ቅዱስ ለአብ እስትንፋሱና ከእርሱ የማይለይ ነውና። ወልድም በአካሉ [illegible] ሳለ፣ በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ [illegible] ቃላቸው ነውና። መንፈስ ቅዱስም በአካሉና በገጽነቱ ሳለ፣ በአብና [illegible] ህልው ነው። መንፈስ ቅዱስ ለአብና ለወልድ የማይለያቸው መንፈሳቸው [illegible] ሳቸው» ነውና»። እያለ አስገንዝቦአል። መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 35።

[illegible] ፦

ሃይ. አበው አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 37 ክፍል 1 ቊጥር 8፤ 9።

ሃይ. አበው ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ገጽ 390 ክፍል 1 ቊጥር 12።

ሃይ. አበው ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ለኪራኮስ ዘአንጾኪያ

ሃይ. አበው ቄርሎስ ዘእስክንድርያ ገጽ 78።

ሃይ. አበው ዮሐንስ ዘኢየሩሳሌም 167 ክፍል 1 ቊጥር 3።

ሃይ. አበው አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 37 ክፍል 1 ቊጥር 5።

ሃይ. አበው ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ገጽ 390 ክፍል 1 ቊጥር 11።

መዝገበ ሃይማኖት ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ. ገጽ 35።

ምዕራፍ አሥር።

ረቂቅ መንፈስ የሆነ ነዋሪ ሁሉ ለባዊ ነባቢ ሕያው ሆኖ ከተገኘ «አካል» ሊባል ብቃት አለው።

በመሠረቱ «አካል» በሚል ርእስ ነገር ስንናገር እንደቆየን በማስታወስ፥ በተለየ [illegible] መንፈስ የሆነ፣ ነዋሪ ሁሉ ለባዊ ነባቢ ሕያው ሆኖ በመገኘቱ «አካል» ይባል [illegible] ብቱዕነት ያለው መሆኑን ቀዋሚ በሆነ የትምህርት መለኮት ድንጋጌ ተገንዝበናል።

[illegible] ከሆነ ደግሞ፥ ሦስቱ እግዚአብሔራውያን አካላት፥ ሦስት ልብ፥ ሦስት ቃል፥ [illegible] እስትንፋስ፣ ሊኖሩዋቸው ይገባል ከሚሉና የአንድ እግዚአብሔርን ሦስት አካላት [illegible] እያንዳንድዋ ነፍስና እንደ እያንዳንዱ መልአክ ለማድረግ ከሚቃወሙ የኩነታት [illegible] ውና መገናዘብን ከሚቃወም አንድ ጥያቄ ተጠይቀን እንደነበረ እናስታውሳለን።

ይሁንና፦ ረቂቅ መንፈስ የሆነ ህሉና ሁሉ፥ «አካል» የሚሰኘው በልቡና፣ [illegible] በእስትንፋሱ፥ መሆኑ ቢረጋገጥም፣ ከመሠረቱ ፍጡራን የሆኑ የሰው ነፍሳትና [illegible] ከፈጣሪያቸው ከልዑል እግዚአብሔር ሊመጣጠኑ የማይችሉ በመሆናቸው፥ [illegible] መልአክ፣ በአንድ አካል ሲመደብ፣ ወይም አንዲት ነፍስ በቁመናዋ አንዲት [illegible] ስትሆን፣ መልአክም በቁመናው አንድ አካል ሲኖረው፦ እግዚአብሔር ግን [illegible] አካላት ያሉት በመሆኑ ልዩነቱን መገንዘብ እንደሚገባ፥ ከዚህ አስቀድመን ስለ

www.ethiopianorthodox.org

ነፍስና ስለ መልአክ አካላዊነት ባቀረብንበት ክፍል መግለጻችን ይታወሳል። ልዩነቱ ከታወቀ ዘንድ፣ እግዚአብሔራውያን ሦስት አካላት በሚገናዘቡባቸው በቃል፥ በእስትንፋስ፥ የእያንዳንዳቸው አካል ባለ ግዕዛን ፍጹመ አካል ምልዓ ያለው ሆኖ ብቁዕ አካል እንዳለው ሊያስገነዝበን ችሎአል ለማለት የሚያስ ሆኖአል።

ስለዚህ ደግሞ፣ረቂቅ መንፈስ የሆነ ህሉናን «አካል» እንዳይባል የሚ ምክንያት አይኖርም። እንዲህም በመሆኑ የጐደለ ምንም ነገር አልተገነ እግዚአብሔራውያን ሦስቱ አካላት በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በሕያዊነት ተገና ምልዓታቸውንና ፍጹምነታቸውን ብሩህና ግልጽ አድርገው ማስገንዘባቸው ይ

ይህንም ያዕቆብ ዘእልበረዳኢም «አአምን ከመ ውእቱ ዋሕድ በመለኮት ወ በኩነታት፥ ትሥልስት በተዋሕዶ፥ ወተዋሕዶ በትሥልስት።»

እርሱ በመለኮት አንድ እንደሆነ በአካላትና በኩነታትም ሥሉስ እ አምናለሁ። ሦስትነት በአንድነት አንድነትም በሦስትነት ማለቱ አረጋግጦታል።

ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 33 ቍጥር 12፣13።

አዎን፥ አንዳንድ ወገኖች የእግዚአብሔርን ሦስት አካላት፥ ማለት አብ፥ ወ መንፈስ ቅዱስ የተሰኙ አካላት፥ እያንዳንዳቸው በየአካላቸው በልብዋና በ በእስትንፋስዋ ፍጽምተ አካል እንደተሰኘች ነፍስ አድርገው ይገምታሉ።

ሌሎች ደግሞ፡- በአብ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ያውቃሉ ማለትን፥ በ ቃልነት አብና መንፈስ ቅዱስ ይናገራሉ ማለትን፣ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ አብና ወልድ ሕያዋን ይሆናሉ ማለትን ባለመቀበል እያንዳንዱ የሥላሴ አካላት የሥላሴ አካላት ያለ እስትንፋስ ልብ ሊኖራቸው እንደሚገባ ያስባሉ።

ሰዎቹ እንደዚህ የሚሆኑበት ምክንያት በፍጡራንና በፈጣሪ መካከል፥ ከ ልዩነት መኖሩን ከመረዳት ቸል ስለሚሉ ይመስላል። እንደ እውነቱ ግን ይህ የትምህርተ መለኮት ነገር ጠንቀቅ ብሎ ማስተዋል የሚገባ በዚህ ጊዜ ነው።

1ኛ፥ የልዑል እግዚአብሔርን ማንነት የመረመሩ እንደሆን፣ እርሱ ፈጣሪ እንጂ፣ ሰው እርሱን የሚፈጥረው አይደለምና። ለምሳሌው ያመቸናል በ እግዚአብሔራዊ «መለኮታዊ» አቋምን ቀጥታ ይህን ይመስላል፣ እንዲህ አለበት፣ ብሎ ከመወሰን መታቀብ፥ በቅድሚያ የሚታሰብ የፍጡር ሙያ ነበር።

2ኛ፥ እግዚአብሔራውያን የሥላሴ አካላት እንደ ፍጡራን ሰብአዊት ነፍስ አ ወይም እንደ መልአክ አካል ሳይሆኑ፣ እንደ እግዚአብሔራውያን አካላት ሆ በዘለዓለምነት ሲሠለሱ ሲቀደሱ መኖራቸውን በትሕትና ማስተዋል የተገባ ነው። ማ 28፥19፣20። ይህንም ለመረዳት በነፍስ አካልና በእግዚአብሔር ሦስት አ መካከል ያለውን ልዩነት መመልከት ነው።

እርግጥ ነው፥ ነፍስ በምሳሌነትዋ እግዚአብሔርን ትገልጻለች ብለናል። ይ እንጂ እንዲህ በማለታችን ነፍስ እንደ እግዚአብሔር በምልዐትዋና በፍጹምነ ተተካክላ ትመስለዋለችን? ይህ አስተሳሰብ ደኅና አእምሮ ካለው ሰው ሊታ እንደማይቃጣ እምነት አለን።

1፥ ነፍስ በፈጣሪ የተፈጠረች፥ ስትፈጠርም አንዲት አካል ሆና የተፈጠ አንዲት ብቸኛ ናት እንጂ፣ ሦስት አካላት የሉዋትም፡- ሦስት አ

አሉዋት ተብሎ አይነገርም። እንደዚሁም ደግሞ ለእያንዳንዱ መልአክ በግል አቋሙ አንዲት አካል ናት ያለችው እንጂ ከአንድ በላይ አካላት የሉትም። ይህንም ካለፈው ትምህርታችን ስንመለከተው ቆይተናል።

2፣ ብሔረ ህሉና ብቻውን የሚኖር ሊሉየ ባሕርይ የሆነ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ እየተባለ በሱራፌል የሚመሰገን የአንዱ እግዚአብሔር አካላት ግን፣ ሦስት አካላት ናቸው። ኢሳ. 6፥3፣12። ዮሐ. 12፥41። የሐዋ. 28፥25፣26።

3፣ የነፍስ አካል አንዲት እንደመሆንዋ መጠን፥ በልብዋ በቃልዋ በእስትንፋስዋ የምትገናዘባቸው ሁለት ወይም ሦስት አካላት የሉዋትም።

እያንዳንዱ መልአክም እንደ ነፍስ የተፈጥሮ ጠባይዕ በልቡና በቃሉ በእስትንፋሱ የሚገናዘባቸው ሁለት ወይም ሦስት አካላት የሉትም። የእግዚአብሔር አካላት ግን ሦስት እንደመሆናቸው መጠን፥ በአንዱ በአብ ልቡና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ያስቡበታል ያውቁበታል። በአንዱም በወልድ ቃል አብና መንፈስ ቅዱስ ይናገሩበታል። በዚህም ሁኔታ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ እየተገናዘቡ የየአካላቸውን ምልዐትና ፍጹምነት ያሳውቁበታል።

4፣ ነፍስ በአካልዋ የምታገናዝበው ሌላ ሁለተኛ ወይም ሦስተኛ አካል የላትም። የህልውና ሌላ ሁለተኛ ወይም ሦስተኛ አካል የሌላት እንደመሆኗም፣ የህልውና መገናዘብ ሆነ ለኩነታት መሠረት የሚሆን የአካላትን ብዛት የሚጠቀልል «የሚያዋሕድ» ወይም አንድ የሚያደርግ የመለኮት ህላዌ የላትም፡- እንዳይኖራት ሆና የተፈጠረች ናት።

የእግዚአብሔር አካላት ግን፣ አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ነው። ስለዚህ የሦስቱ አካላት አንድ ህልውናና አንድ መለኮት እንዳለው ቃል።

ዮሐ. 14፥10። ም. 16፥14። ሥላሴ በተዋሕዶ የሚያሰኘው ትምህርትንም ያንጸባርቃል።

ማስሲያ፡-

መዝገበ ሃይማኖት ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ ገጽ 33 ቍጥር 12፣13።

ምዕራፍ አሥራ አንድ።

ኩነት።

ኩነት ወይም ኩነታት በአማርኛው «መሆን» ወይም «ነት» ተብሎ ተረጉምበት ጊዜ፣ የሥሉስ ቅዱስ የእያንዳንዱ አካል ስም በመሆንና በመባል ታወቅበት ስለ መሆኑ፡-

www.ethiopianorthodox.org

ሥሉስ ቅዱስ በኩነት ወይም በከዊን የአካል ህሉና ስያሜ ስለመሆኑና በህሉና መጠሪያ ስለመሆኑ፡-

መቼም «ኩነት ወይም ከዊን ወይም ክዋኔ» ሲባል የተለያየ ብዙ ፍችና አተረጓጐም ያለው የቃል ይዘት ነው።

ስለዚህ፡- «ኩነት ወይም ከዊን» ስንል፤ በቅድሚያ ማተኰር ያለብን የተለያየ ፍችና ይዘት እንዳለው ምንጊዜም መገንዘብና ይህን አለመርሳት ይሆናል።

በመሠረቱም፡- ስለ ኩነት ወይም ስለ አስማተ ኩነታት አብነታዊ አቅዋምና ምሥጢር፥ በአገባብና በሚያሻማ ይዘታው፥ አስማተ ኩነታት በሚል ርእስ ያቀረብነው ማብራሪያ ስላለ፤ የዚህ ክፍለ አርእስት በሚገኝበት ቦታ እናገኘዋለን።

በዚሁ ምዕራፍ ስለ አካላተ ሥላሴ በምንናገርበት ጊዜ፤ ኩነት ወይም ከዊን ስም እንደምን ባለ አገባብ እንደሚነገር ለመግለጽ እንሞክር።

መጀመሪያ ነገር፥ «ኩነት ወይም ከዊን» የአካላተ ሥላሴ ህሉና መጠሪያ የከዊን ስያሜ ሲሆን፤ በአማርኛ «መሆን ወይም መባል» በሚያሰኝ ፍች ሲነገር መሆኑን መረዳት ያሻል። ይኸውም «ከዊን አብ፥ ከዊን ወልድ፥ ከዊን መንፈስ ቅዱስ ተብሎ ሲነገር ነው። በአማርኛውም «አብ መሆን፥ ወልድ መሆን፤ መንፈስ ቅዱስ መሆን፥ በዚሁም አኳኋን ኩነት «መባል» ወይም «ተብሎ መጠራት» የሚለትን ይይዛል።

ከዊን አብ ያለውን፥ አብ መባል፥ ከዊን ወልድ ያለውን፥ ወልድ መባል፥ መንፈስ ቅዱስ ያለውን መንፈስ ቅዱስ መባል እያለ ለመናገር ይቻልበታል።

እነሆም ኩነት ከላይ ለተገለጸው ሰዋስዋዊ ፍቹ የስመ አካላት ይዘት እንደሆነ ሲገልጽ አየን። ኩነት የአካላት ስም የተሰኘበት ወይም ከዊናተ የተገለጸበት መንገድ በዚሁ ገለጻ መሠረት መመልከታችን፥ ምሥጢሩ የአካላት ሁናቴ ሳይፋለስ በተጠራበት ስም መጽናቱን በማሳወቅ ማረጋገጥ ነው። ኪዳን ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስው ወግሥ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ ገጽ 525።

እንዲሁ 16ኛው ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያውያን ሊቃውንት ከተጻፈ መጽ ባሕርይ በሚባል የትምህርተ መለኮት መጽሐፍ፥ ከላይ የገለጽነው አባባል በሐ ተመሥጥሮ ይገኛል።

«ወራዕይሰ ኩነት ይእቲ እንተ ትከውኖ ለባሕቲቱ ከዊን አብ በአብና፥ ከዊን ወ በወልድና፥ ከዊን መንፈስ ቅዱስ በመንፈስ ቅዱስና «ኩነትሰ አካል ይእቲ ዘወ ብሕታዌ ህላዌ ስም። አካላትሰ ሠለስቱ ዘውእቶሙ ሠለስቱ ኩነታት ብሕትዋን እለ ዕሩያን በአሐዱ ኃይል።»

መልክ ግን ለእያንዳንዱ አካል ለየብቻው የምትሆን ናት። ይኸውም በአብነት መሆን ነው። በወልድነቱም ወልድ መሆን ነው። በመንፈስ ቅዱስነቱም መንፈስ ቅዱስ መሆን ነው። በዚሁም ረገድ ኩነት የስም አቋም ብቸኛ ሆኖ ሲጠራ፤ የሚታወቅ አካል ናት። አካላቱም ሦስት ናቸው። በየራስ በሆኑ ስሞች የሚታወቁ ስሞች ናቸው እነርሱም በአንድ ኃይል የተተካከሉ ናቸው። መጽሐፈ ባሕርይ ገጽ 6 ዓምድ 1 ይገኛል።

ማግም፡ ከዊን አብ በአብናሁ ከዊን አብ ሎቱ ለባሕቲቱ። ከዊን ወልድ ...ናሁ... ከዊን ወልድ ሎቱ ለባሕቲቱ፤ ከዊን መንፈስ ቅዱስ በመንፈስ ...ሁ ከዊን መንፈስ ቅዱስ ሎቱ ለባሕቲቱ። አብ መሆን በአባትነቱ... አብ መባል የብቻው ነው። ወልድ መሆንም በወልድነቱ... ወልድ መባል የራሱ የብቻው መንፈስ ቅዱስም መሆን በመንፈስ ቅዱስነቱ... መንፈስ ቅዱስ መባል የራሱ ነው»። በማለት ከላይ እንደገለጸው የሦስቱን አካላት አቅዋምና ስም፥ ያለ ለመጠበቅ ኩነት በአማርኛ «መሆን ወይም መባል» ተብሎ በሚነገርበት ጠቃሚ ትምህርት እንደተሰጠበት እናያለን።

እንደዚሁም ሁሉ ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ፡-

አሐዱ በመለኮት ዘይሜለስ በአካላት ወበኩነታት ዘውእቱ ሠለስቱ አካላቲሁ

መለኮት አንድ የሚሆን፤ በአካላትና በኩነታት ሦስት የሚሆን ይኸውም ትክክል ሦስት ኩነታት ነው ሲል እንደላይኛው ሁሉ ተናግሯል። መዝገበ ሃይ ያዕቆብ ገጽ 33 ቍጥር 10። ስለዚህ ኩነት በአገባቡ ለአካላት ስም መጠሪያና እያንዳንዱ በየራሱ ስም አቋሙን ለየብቻው እንዲታወቅ የሚያስችል የኃይለ ቃል ይዘት ነው።

ማሳሰቢያ፡-

አለቃ ኪዳን ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰወስው ወግሥ ገጽ 5።

መጽሐፈ ባሕርይ ከተባለ ከኢትዮጵያውያን ሊቃውንት የተጻፈ ገጽ 6 ዓምድ 1 የሚገኝ ብሪቲሽ ሙዚየም

መዝገበ ሃይማኖት ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ ገጽ 33 ቍጥር 10።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት።

አቃኒመ እግዚአብሔር «አስማተ አካላት ጽኑዓን።»

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በወንጌሉ «በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ...ቁአቸው ባለው መሠረት፡-

እነሆም «የሥላሴ አካላት አብ፤ ወልድ መንፈስ ቅዱስ» በሚሉ አስማት ...ሳቸው የአካል ጽንዕና አቋም ተለይቶ መታወቁ እርግጥ ሆኖአል። ማቴ. 28፥19። ...ለት «አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ» የሚሉ አስማት ለእያንዳንዱ አካላተ ሥላሴ ...ጠሪያ ገንዘቦች የሆኑ ስሞች ናቸው። እነዚህ አስማት መቅደም መቀዳደም መብለጥ ...ላለጥ ለማይኖርባቸው አካላተ ሥላሴ የዘላለማዊነት መጠሪያ ናቸው። የአንዱ ስም ...ላው አይተላለፍም። «አብ የሁልጊዜ ስሙ አብ ነው እንጂ፤ ወልድ ወይም መንፈስ ...ስ አይባልም። ወልድም የሁልጊዜ መጠሪያ ስሙ «ወልድ ይባላል እንጂ፤ አብ

www.ethiopianorthodox.org

መንፈስ ቅዱስ አይባልም። የመንፈስ ቅዱስም የሁልጊዜ ስሙ መንፈስ ቅዱስ እንጂ አብ ወይም ወልድ አይባልም።

ደግሞም ይህ የያንዳንዳቸው መጠሪያ ለያንዳንዱ የሥላሴ አካላት ለየአ ዘለዓለማዊ ህላዌ ዱሮውኑ መጠሪያቸው የሆነ ስያሜ ነው እንጂ ግብራቸው ታይ የወጣላቸው ስያሜ አይደለም:- ግብራቸው ታይቶ ኋላ የወጣላቸው ስም ቢሆን «አብ» በምንልበት ጊዜ ወልድን ከወለደ በኋላ መንፈስ ቅዱስንም ካሠረ የወጣለት ስም ልናደርገው ነው። ታዲያ ወልድን ሳይወልድ አብ ስሙ ማን የሚል ጥያቄን ባስከተለ ነበር።

ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት የሌለው አስተሳሰብ ነው። ወልድ መባል እንደዚህ ዓለም ልደት ማለት የዚህ ዓለም ልደት አባት ቀድሞ፥ ልጅ ይከተላል እንዲሁም ልናደርገው ነው። ይህን በሚመስል ልደት ቢወለድ ኖሮ መወለዱም መጠን ቢሆን ኖሮ:-

«ኢቀደሞ አብ ለወልዱ በከዊነ አብ፥ ወመንፈስ ቅዱስሂ ዕሩይ ወ ባልተባለም ነበር። ዳግሞ ህልው አብ ምስለ ወልዱ ወምስለ መንፈስ ቅዱስ እም ሰዓት ወዕለት፡ እመቅድመ አዝማን ወዓመታት። አልቦ ቀዲመ ህላዌ አሐዱ እም ወካልዑ እምሣልሱ ዕሩያን እሙንቱ በቅድምና። አብ ልጁን አብ በመባል በመሆን አይቀድመውም። መንፈስ ቅዱስም ከአብና ከወልድ በት «በዘለዓለምነት» የተተካከሉ ናቸው። ባልተባለም ነበር። አብ ከልጁና ከመንፈስ ጋር ከሰዓትና ከዕለት ከዘመኖችና ከዓመታት ህልው ነው። በዘለዓለማዊነት «ባሕርይ» አንዱ ከሁለተኛው፥ ሁለተኛው ከሦስተኛው መቅደምና መ የለባቸውም ሊባል ባልተቻለም ነበር»። ቅዳሴ ዘሠለስቱ ምእት ገጽ 98 ቁጥር 2 ገጽ 99 ቁጥር 43።

ስሙ ማነው? የልጁስ ስም ማነው? ተብሎ የአባቱ ስምና የልጁ ስም መ መጀመሪያ መነሻ ያልተገኘበት ጥያቄ ሆኖ መቅረቱ ይታወሳል። ምሳ. 30፡4።

ስለዚህ አብ፥ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ከጊዜና ከሰዓት ሳይቀድም፡ ስሙ ነው። ወልድና መንፈስ ቅዱስም ከሰዓትና ከጊዜ ለዓይነ ቅፅበት እንኳ፡ ከአብ ሳይሉ፡ የወልድ ስሙ ወልድ ነው። የመንፈስ ቅዱስም ስሙ መንፈስ ቅዱስ ነ

ይህም የሚረጋገጥልን ቅድምና ወይም ተድኅሮ፥ መብለጥ ወይም በማይኖርበት ዕሪና «መተካከል» ሥላሴ በየአካላቸው የሚጠሩበት የየአካላቸው አ «ዘለዓለማዊ ጽንዕ» የሚለይበት የሚታወቅበት የባሕርያዊ ተረክቦ ስያሜ «አ መሆኑን ነው።

ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ከዚህ ቀጥሎ ባለው አሣሪ ቃል የአቃኒምን ት አብራርቶ ትምህርተ መለኮቱን ይገልጸዋል።

«አእምር ኩሎ ግብረ እምሠለስቱ ግብራት፡ ዘውእቶሙ አስማት ወ ፍጥረት፥ ወስም ወዘመድ ዘይትበሀል ሰብእ ወገብር ወመጋቢ። ሰብእሰ ይሰመይ በ ፍጥረተ ጠባይዒሁ፡ ወገብርኒ በእንተ ግብርናቲሁ፡ ወመጋቢኒ በእንተ ዘተሠይመ። ወናሁ ንቤ ካዕበ በእንተ አብ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወአኮ እሉ አስ ዘቦኡ ላዕሌሆሙ ድኅረ፡ አላ እሙንቱ አካላት። ወብሂለ ሰብእሂ አኮ ውእቱ ስ ዳዕሙ ውእቱ ፍጥረቱ። እስመ ለኩሎሙ ሰብእ ቦሙ አሐዱ ስም ለለአሐዱ እ እምኔሆሙ። እሉ እሙንቱ አዳም አብርሃም፥ ይስሐቅ ወያዕቆብ ወ አስማቲሆሙ።

አቃኒመ እግዚአብሔርሰ እሙንቱ አስማት፡ ወአስማትኒ እሙንቱ አቃኒም። ትርጓሜሁ ለአቃኒም አካላት ጽኑዓን ወቀዋምያን፡ ፍጹማን ገጽ ወመልክዕ ወሥሉስ ቅዱስ ይሰመዩ እሎንተ አስማተ ጽኑዓነ። እንዘ ውእቱ ህላዌ ሠለስቱ ወአሐዱ መለኮት»።

ርጓሜውም:-

ስት ግብራት ከሦስት አስማት «ስሞች» ግብር የሆነውን ሁሉ ለይተህ ዕወቅ። «ፍጥረት፥ ስም፥ ዘመድ» ሲሆን፡ ሰብእ፥ ሰው፥ መጋቢ ሹም የሚባለው

ሰብእ ሰው በተፈጥሮ ጠባዩ የሚጠራበት ነው፡ ተገዢም ስለተገዛ የሚጠራበት ነው። መጋቢም ሹም ስለተሾመ የሚጠራበት ስያሜ ነው።

ሁን ስለ አብና ስለ ወልድ ስለ መንፈስ ቅዱስ እንናገር፡ እነዚህ አስማት » አካላት ናቸው እንጂ፡ በኋላ የመጡላቸው ስሞች አይደሉም።

ሰብእ» ማለትም ፍጥረቱ ነው እንጂ፡ የተጸውዖ ስሙ አይደለም። ሰዎች ሁሉ ዱቸው የሚጠሩበት የተጸውዖ ስም አላቸው። እነዚህም «አዳም፥ አብርሃም፥ ያዕቆብ» እየተባሉ የሚጠሩባቸው ናቸው። ይህ ስሞቻቸውን ይገልጻልና። ብሔር አቃኒም ግን አስማት ናቸው። አስማትም አቃኒም ናቸው። የአቃኒምም ጽኑዓንና ቀዋምያን በገጽና በመልክ ፍጹማን የሆኑ አካላት ማለት ነው። ልዩ ሦስት የሆኑ አካላት ጸንተው በሚኖሩ በእነዚህ አስማት ይጠራሉ።

ነውም የሦስቱ የአካላት ህላዌ አንድ ሲሆን፡ መለኮትም አንድ ሆኖ ሳለ ነው። ስ ገባሬ መንክራት ሃይ አበ ገጽ 49 ክፍል 1 ቁጥር 2-6።

ዚህም በምናተኩርበት ጊዜ፡ አስቀድመን «አቃኒም ስለሚለው ቃል እንናገር። የሚል ቃል ከሶርያ ቋንቋ የተወሰደ ነው እያሉ መምህራን ይናገራሉ። ጊዮርጊስ ድም አቃኒም የሚል ቃል አቅኑም ይለውና ከሶርያ ቋንቋ የተወሰደ መሆኑን ል።

ወትርጓሜ አቅኑምሰ አካል ውእቱ ለእመሂ ህላዌሁ ረቂቅ አው ገዚፍ፡ የአቅኑም ም ብዙዎቹ ሶርያውያን አካል ይሉታል። ሶርያውያን «በህላዌው በርቀት ወይም ያለ አካል» ነው እንደሚሉ ገልጾአል»። ጊዮርጊስ ተልሚድ ገጽ 15።

እንግዲህ አቃኒም ወይም አቅኑም ስለሚል ቃል መሠረተ ነገሩንና መነሻ ሩን ካየን፥ ገባሬ መንክራት ጎርጎዮስ እያብራራ ካቀረበው ቀዋሚ ትምርተ መግለጫ የሚከተሉትን ፍሬ ነገሮች ብንመለከት፡ ከመሠረቱ የአሳቡ ምንጭ ሊብራራልን ይችላል።

«ሰብእ» የሚል መጠሪያ ሰው ሲፈጠር የሚገኝ የተፈጥሮ ስሙ ወይም ና ጠባይዓዊ ተፈጥሮውም መታወቂያ ስም መሆኑን ዘፍጥ. 1፥27። ም. 6፥6። 17፡22። መዝ. 8፥4።

ገብር ወይም መጋቢ «ተገዢ፥ ወይም ሹም» የሚሉ ስሞችም፥ የሰው የግብር የሙያ መታወቂያ ስሞች መሆናቸውን የሚያሳዩ፥ መዝ. 104፥17።

አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ የሚሉ ስሞች ደግም፥ እያንዳንዱ በየራሱ ተለይቶ እንዲታወቅባቸው የየግሉ መታወቂያና ስሞች መጠሪያ ስሞች

www.ethiopianorthodox.org

የተጸውዖ ስሞች መሆናቸውን የሚገልጹ ናቸው። በእነዚህ ዝርዝሮች እያነ... የሚያቀርቡትን ማብራሪያ ልብ ብሎ መመልከት ነው።

1፥ ሰብእ ወይም ሰው የሚል ስያሜ፥ ሰው ሲገኝ የተገኘ የሰብእና ... ተፈጥሮ ስም መሆኑ ታውቆአል። በዚህ ታውቆ በተገኘ ትርኢታዊ ምሳሌ እ... አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ተብለው የሚጠሩባቸው የሥላሴ አስማት፣ አካላ... ሲኖሩ የነበሩ አስማተ አቃኒም የቀዋምያን አካላት አስማተ ጽንዕ እ... ይታወቅበታል።

እነሆም አብ በዘለዓለምነት ሲኖር በነበረ በአካል ስሙ አብ ይባላል። ወል... በዘለዓለምነት ሲኖር በነበረ በአካል ስሙ ወልድ ይባላል። መንፈስ ቅ... በዘለዓለምነት ሲኖር በነበረ በአካል ስሙ መንፈስ ቅዱስ ይባላል ለማለት የተ... አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ተብለው የሚጠሩባቸው ስሞች የሥላሴ አ... በዘለዓለምነት ሲኖሩ የነበሩ አስማተ አቃኒም የቀዋምያን አካላት አስማተ ጽንዕ ... በተገኙበት መሠረት ነው። ማቴ. 28፥19፡20።

ሊቁ፥ ወናሁ ንቤ በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወአኮ እሉ አስማተ ... ላዕሌሆሙ ድኅረ፣ አላ እሙንቱ አካላት። ወብሂለ ሰብእሂ አኮ ውእቱ ስም ... ውእቱ ፍጥረቱ። ያለውን እዚህ ላይ ማስታወስ ነው።

2፥ ሰብእ ሰው የሚል ስያሜም ሰው ሲገኝ የተገኘ የተፈጥሮ ስሙ መሆኑ ከ... ዘንድ፣ ሰብእ ሰው ነው። በተፈጥሮው ስሙ መደበኛነት ስለተገዛ ተገኘ፥ ስለ... መጋቢ «ሹም» ቢባል እንጂ፣ ስለተገዛ ሰብእ ሰው ስለተሾመ ሰብእ ሰው ... እንደማይቻል እሙን ነገር ነው።

እንደምን ቢሉ፥ ሰብእ ሰው ተገዥ ወይም መጋቢ «ሹም» ከመሆኑ የተነሣ፣ ሰ... ሰው አልሆነምና ነው። በሌላ አገላለጽም እንደገና ብናየው፥ ሰብእ ሰው የተሰ... የተፈጥሮ ስሙ ተገዥና መጋቢ ሹም ለሆነበት መነሻ ነው እንጂ፣ በኋላ የተገኘለ... የወጣለት ስም አይደለምና ነው። ይህም ይህ እንደሆነ ይጸናል። መዝ. 104፥17፣...

አሁን በዚህ ምሳሌያዊ አንጻር፥ የሥላሴን አስማት መሠረታዊ ትምህርት ተመለከ...

3፥ «አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ» የሚሉ ስሞች ደግሞ፥ ሰብእ ሰ... ተፈጥሮ፣ ወይም ተወልዶ ከተገኘ በኋላ የመለዮ ስሙ ባስፈለገ ጊዜ፣ በግሉ ይ... ዘንድ፣ ለእያንዳንዱ ሰው መጠሪያ እንዲሆን፣ የሚሰጥ የተጸውዖ ስም ነው። ስለ... ሰብእ ሰው ሲገኝ አብሮት እንደሚገኝ፥ ሰብእ ሰው እንደሚባልበት እንደተፈጥሮ ስ... አይደለም።

የደረጃው አቋም ሰብእ ሰው እንደሚያሰኝ እንደተፈጥሮ ስም አድርጎ ሊያሳ... ስለማይችል ተገዢ፥ ወይም መጋቢ ሹም ከሚል ከግብር ስም ጋር በአንድ ተመሳሳ... ደረጃ ይመደባል።

እንዲህም በመሆኑ አብ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ የሚሉ የሥሉስ ቅዱስ አስማ... ቅድምናና ተድኅሮ «ቅደም ተከተል» ሳይኖርባቸው፣ በገጽና በመልክ ፍጹማ... ቀዋምያን በመሆን በዘለዓለምነት ጸንተው ሲኖሩ ለነበሩ አካላተ ሥላሴ አስማተ አቃኒ... ሰው ተብሎ ከሚጠራበት ከተፈጥሮ ስሙ ጋር፥ በምሳሌያዊ መግለጫ ለማነጻጸ... ይቻላል እንጂ፣ «አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ» እየተባለ፥ ሰ... ከሚጠሩባቸው ከተጸውዖ ስሞች ጋር ለማነጻጸር፥ ለማመሳሰል የሚቻል አይሆንም።

...ያቱም ሰዎች ተፈጥረው ወይም ተወልደው በሰብእና አቋምና፣ የተፈጥሮ ... በሚሆን በሰብእ «ሰው» ስያሜ ከተገኙ በኋላ ነው፣ «አዳም፥ አብርሃም፥ ... ያዕቆብ» በሚያሰኝ በግል የመለዮ ስም ሊጠሩ የበቁት።

...አብ፣ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» የሚሉ የሥላሴ አስማተ አካላት ግን፥ አካላቱ ...ለምነት ሲኖሩ የነበሩ እንደመሆናቸው፥ እነዚህ አቃኒም «አስማተ ጽንዕ» ...ለምነት ስሞቻቸው እንደሆኑ ኖረዋል እንጂ፣ በኋላ የወጡላቸው ስሞች ...ለም።

...ሥላሴ አካላት በየስማቸው ተለይተው «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» ተብለው ...ቃቸውን በማቴዎስ ወንጌል ጌታችን ራሱ «በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም ...ቁአቸው» ብሎ፥ ለሐዋርያት ማሳወቁን አይተናል። ማቴ. 28፥19፡20። ...ህ ትምህርት ከዚህ በላይ ስለ አቃኒመ እግዚአብሔር «አስማተ ጽንዕ» አቋም ...ት እንደሆነ ከሊቁ ከጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ጥርት ባለ ሁናቴ የተሰጠውን ...ራሪያ በሚገባ ተገንዝበናል።

4፥ አሁን ደግሞ ስለ ሦስት አካላት ገጻት በዕሪና ከወንጌል የተገለጸውን መሠረታዊ ...ህርት እንመለከታለን። ይኸውም፡-

አካላት በየአቋማቸው ተለይተው ሲታወቁ ስለ አካላት ገጻት። ኢየሱስ ከተጠመቀ ...ላ ወዲያው ከውኃው ወጣ። እነሆም ሰማያት ተከፈቱ። የእግዚአብሔር መንፈስ ...ር ርግብ ሲወርድ በእርሱ ላይም ሲመጣ አየ። እነሆም ድምፅ ከሰማያት መጥቶ ...ርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው አለ። ይላል። ማቴ. 3፥17። ማር. ...10፡11። ሉቃ. 3፥21፡22። ዮሐ. 1፥32-34።

እነሆም በዚህ ገለጻ የእግዚአብሔር ሦስት አካላት በየስማቸው እየተጠሩ ...ውታቸውን አይተናል። ይኸውም ወልድ በዮርዳኖስ በዮሐንስ እጅ በውኃ ተጠምቆ ...ጣ፣ መንፈስ ቅዱስ ደግሞ በርግብ አምሳል ከተከፈቱ ሰማያት ወርዶ ሲቀመጥበት፣ ...ም ደግሞ በእርሱ ደስታዬን የማይበት ልጄ ይህ ነው ብሎ ከላይ ድምፁን አሰምቶ ...ሰከርለት፣ ተገልጾ መጻፉን እንመለከታለንና ነው።

ይህን መሠረት ከያዝን በኋላ በተጨማሪ ትምህርቱን ብንከታተል፥ የእግዚአብሔር ...ለ ወልድ ሥጋን ለብሶ፥ ኢየሱስ ክርስቶስ ተብሎ፥ በዚህ ምድር ላይ ሲመላለስ ...በረበት ወራት፣ «እኔ ከአብ ወጣሁ፣ ወደ ዓለምም መጣሁ፣ አሁን ግን ወደ አብ ...ዳለሁ፣ መንፈስ ቅዱስንም እልክላችኋለሁ» እያለ ለሐዋርያት እንዳስተማራቸው ...ገነዘባለን። ዮሐ. 16፥27፡28። ም. 15፥26፡27። እንደዚሁም ደግሞ «እኔና ...ብ አንድ ነን» ማለቱ ዮሐ. 10፥30። ሐዋርያው ጳውሎስ ወልድን የአካሉ ምሳሌ ...ማለቱ ዕብ. 1፥3። እንደዚሁም ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲናገር «መንፈስ ግን አንድ ...ው... ያ አንዱ መንፈስ እንደሚፈቅድ ለእያንዳንዱ ለየብቻው እያካፈለ ያደርጋል ...ማለቱ የሦስቱ እግዚአብሔራውያን አካላት የየራሳቸውን አቋምና ገጽ እየለየ መጽሐፍ ...ቅዱስ ሲያስገነዝበን እናያለን። 1ቆሮ. 12፥4-11።

እነሆም አካላተ ሥላሴ በየገጻቸው እንደታወቁ በአካል ስሞቻቸውም፡- እንግዲህ ...ሂዱና አሕዛብን በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ አጥምቁአቸው ሲል፣ ጌታችን ለደቀ ...መዛሙርቱ በማስታወቁ ተረጋግጦአል። ማቴ. 28፥19፡20።

ሐዋርያው ጳውሎስም፡- የሦስቱን አካላት ስሞች በማረጋገጥ «የጌታ የኢየሱስ ...ክርስቶስ ጸጋ፥ የእግዚአብሔርም ፍቅር፥ የመንፈስ ቅዱስም አንድነት ከሁላችን ጋር ...ይሁን» ሲል፣ አስተማረ። እነሆም በዚሁ ሁሉ ማስረጃ የሥላሴ ገጻት ታውቆ

www.ethiopianorthodox.org

በትምህርተ መለኮት ተረጋገጠ። 2ቆሮ. 13፥14። ስለ ሦስት አካላት ወይም
በቤተ ክርስቲያን አበው ትምህርት እንዴት ተረጋገጠ?

ስለ ሦስት አካላት በቤተ ክርስቲያን፦ በዚሁ መሠረት የቤተ ክርስቲያን አባ
የሥላሴን አካላትና ገጻት መልክዐት ተገልጸው እንዲታወቁ፤ ግልጽ የሆነ ማብራ
እየሰጡ፤ ሲያስተምሩ ኖረዋል። ይህ ትምህርት ከሰባልዮስና ከአርዮስ ከሬ
ከመቅዶንዮስ ደፋርና ትዕቢተኛ አስተሳሰብ፥ ነፃ የሚያደርግና እግዚአብሔ
በመፍራት በቃሉ መሠረት የተገለጸውን እምነት የሚያጸና ነው። ይህ የቅድስት ሥላ
ትምህርት በክርስትና እምነት መሠረታዊ ትምህርት ነውና፦

ከቤተ ክርስቲያን አባቶች አንዱ የሆነ ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦ «መቅድ
ኵሉ እትአመን በአሐዱ አምላክ ዘቦቱ ሠለስቱ አካላት አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅ
ሥሉስ ዕሩይ እንዘ አሐዱ ሠለስቱ ወእንዘ ሠለስቱ አሐዱ፦ ከሁሉ አስቀድሜ አ
ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ባሉትና በተተካከለ ሦስትነት አንድ አምላክ በሚ
አምናለሁ። እታመናለሁ። እርሱም ሦስት ሲሆን አንድ፥ አንድ ሲሆን ሦስት ነ
ብሎአል። ባስልዮስ ዘቂሣር ሃይ አበ ገጽ 116፥ ክፍል 5 ቍጥር 2።

ዲዮናስዮስ ዘአርዮስ ፋጎስ፦

«ወእንዘ ይትሌለዩ ገጻተ ሥላሴ በበመልክዖሙ ፍጹመ የነብሩ በተዋሕዶ
መለኮት» በየመልካቸው ልዩ ልዩ አቋም የሥላሴ ገጻት ተለይተው ሳለ፤ በመለ
ተዋሕዶ ግን ፍጹም የሆነ አንድነት አላቸው አለ። ዲዮናስዮስ ዘአርዮስ ፋጎስ ሃይ አ
ገጽ 35፥ ክፍል 1 ቍጥር 11።

ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙም፦ «መቅድመ ኵሉ ንሰብክ ሥላሴ ዕሩየ ወቅዱ
ዘውእቶሙ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ሥላሴ በተዋሕዶተ መለኮት ዘኢይትሌለ
ወአካላትሰ ለለ አሐዱ አካል ፍጹም ውእቱ በገጹ ወበመልክዑ እንዘ ኢይትሌለ
በመለኮት። ከሁሉ አስቀድመን አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በሚሆን የተካከለና ቅዱ
የሆነ ሥላሴን እንሰብካለን። እናስተምራለን። እርሱም በመለኮት መዋሐድ የማይለ
ነው። ነገር ግን እያንዳንዱ አካል በየመልኩ በየገጹ ፍጹም ነው። እንዲህም ሲሆ
በመለኮት ሳይለይ ነው» አለ።

ዳግም፦ «ወለለ አሐዱ አሐዱ እምነ አካላት ፍጹም በገጹ ወበመልክዑ አብ
አብ ውእቱ፤ ወልድኒ ወልድ ውእቱ፤ መንፈስ ቅዱስኒ መንፈስ ቅዱስ፤ ውእቱ፤ ወለለ
አሐዱ እምአካላት ኢይትዌለጡ እምህላዌሆሙ አብሂ ለከዊነ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ።
ወልድሂ ለከዊነ አብ ወመንፈስ ቅዱስ። መንፈስ ቅዱስሂ ለከዊነ አብ ወወልድ።
አካላትም እያንዳንዱ በገጽና በመልኩ ፍጹም ነው፦ አብ፥ አብ ነውና፥ ወልድም
ወልድ ነውና፥ መንፈስ ቅዱስም መንፈስ ቅዱስ ነውና። አካላትም እያንዳንዳቸው
ከአቋማቸው አይለወጡም። አብ ወልድ ለመሆንና መንፈስ ቅዱስ ለመሆን፥ ወልድም
አብ ለመሆንና መንፈስ ቅዱስ ለመሆን፤ መንፈስ ቅዱስም አብ ለመሆንና ወልድ
ለመሆን አይለወጡም» ብሎአል። ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ኤጲስ ቆጶስ ዘእንዚናዙ፦
ገጽ 210፥211 ክፍል 1 ቍጥር 2፥8፥9።

ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ፦ «ወእምነትነሰ ጥዩቅ ዘበአማን ከመዝ ውእቱ። እስመ አብ
ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ሥሉስ ፍጹም ዘቦቱ ሠለስቱ አካላት ፍጹማን። እውነተኛ
እምነታችንም እንደዚህ ነው። አብና ወልድ መንፈስ ቅዱስ በሦስትነቱ ፍጹም ነው።
ፍጹማን በሚሆኑ ሦስት አካላት የተረጋገጠ ነው» ብሎአል። ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ
አበ ገጽ 449 ክፍል 1 ቍጥር 6።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ቴዎፍሎስም፦

«ሥሉስ ፍጹም በስብሐት ዘለዓለም ወመንግሥት ዘኢይትከፈል ወአልቦ ውስተ
ሥላሴ ዘተገብረ ነኪር። ወአልቦ ውስተ ሥላሴ ፍጡር። ወአልቦ ውስተ ሥላሴ ዘተገብረ
ንየት ወኢዘኮነ እምድኅረ ዘኮነ። ኢሀሎ አብ ግሙራ ዘመነ እምነ አገዘማን ዘእንበለ
ወኢወልድ ዘእንበለ መንፈስ ቅዱስ አላ ህልዋን በኵሉ ዘመን ዘእንበለ ጥንት
ሜት በሦስቱ አካላት ፍጹማን ገጽ ወመልክዕ እንዘ ኢይትፈለጡ
ይትፋለሱ። ዘለዓለማዊ በሚሆን ክብር «ስብሐት» በማይከፈል መንግሥት
ሉነቱ ፍጹም ነው። በሥላሴ መካከል ልዩና ባዕድ የሆነ የለባቸውም። ከሥላሴም
ፍጡር የሆነ የለባቸውም። ከሥላሴ ውስጥ ኑሮ የተደረገ የለም። በሥላሴም
ተገኘ የለባቸውም። ከሥላሴም ከአንዱ በኋላ ኖሮ ኖሮ የመጣ ወይም ለመኖር
የለባቸውም። አብ ወልድ ሳይኖር ከዘመኖች በዘመን ፈጽሞ አልነበረም። ወልድም
መንፈስ ቅዱስ አልነበረም። ነገር ግን መነሻና ፍጻሜ በሌለበት አኗኗር፥ በዘመናቱ
ነዋሪዎች ናቸው። በሦስቱ አካላት በመልክና በገጽ ፍጹማን ሆነው ሳይለወጡና
ለሱ የሚኖሩ ናቸው»። ቴዎፍሎስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 254 ክፍል 1
ጥር 4፥5።

የኢትዮጵያ መምህራንም ይህን በማጽደቅ የሚከተለውን አብራርተው ገልጸዋል።
ሳሌ በጉንዳጉንዲ ከተገኘው መጽሐፍ፥ ትምህርተ ሃይማኖት ርትዕት ዘተምህርነ
አበዊነ ከሚል መጽሐፍ ቀጥሎ ያለውን እንመልከት፦

«ነአምን መቅድመ ኵሉ ነአምን በእግዚአብሔር አብ ቀዳማዊ እምቀዲሙ
ዘኢይትረከብ ፍጹም በገጹ ወበአካሉ ወበመልክዑ ወዓዲ ነአምን በእግዚአብሔር ወልድ
ቀዳማዊ እምቀዲሙ ዘኢይትረከብ በከመ አብ ዘወለዶ ፍጹም በገጹ አካሉ
ወበመልክዑ። ወዓዲ ነአምን በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ቀዳማዊ እምቀዲሙ
ዘኢይትረከብ በከመ አብ ወወልድ ፍጹም በገጹ ወበአካሉ ወበመልክዑ። በከመ ይቤላ
መጻሕፍት። የአንዲት ቅድስት የሐዋርያት ጉባኤ ቅዱሳት መጻሕፍት እንደሚናገረው፥
ሁሉ አስቀድመን በዘለዓለምነቱ ዘለዓለማዊ «ቀዳማዊ» በሚሆን በማይመረመር
በአካሉ በመልኩም ፍጹም በሚሆን በእግዚአብሔር አብ እናምናለን፦ ደግሞ
ገጹና በአካሉ በመልኩ ፍጹም በሚሆን እንደ አብ በገጹና በአካሉ በመልኩ ፍጹም በሚሆን
በማይመረመር እንደወለደው እንደ አብ በገጹና በአካሉ በመልኩ ፍጹም በሚሆን እንደዚሁም፤
በዘለዓለምነቱ ዘለዓለማዊ በሚሆን በእግዚአብሔር ወልድ እናምናለን። እንደዚሁም፤
በዘለዓለምነት ዘለዓለማዊ «ቀዳማዊ» በሚሆን እንደ አብና እንደ ወልድ በማይመረመር
በገጹና በአካሉ በመልኩ ፍጹም በሚሆን በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ እናምናለን»።
ብሎ ተጽፎአል። እምትምህርተ ሐዋርያት።

አባ ዮሐንስ ዘአንጾኪያ በመልእክተ ሲኖዲቆን ከቴዎዶስዮስ መጽሐፍ ጠቅሶ፦

«ንሕነሰ ናዐትት ቃሎሙ ለህላውያን እለ ይትአመኑ አማልክተ ብዙኃን ወህላዌያተ
ለጣተ በአሐዱ እግዚአብሔር ዘኢይትከፈል በህላዌ መለኮቱ። ወናወግዝ ዓዲ እለ
ብሉ ሠለስተ መለኮተ እንተ ዘአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወአሐደ ገጸ
ይትአመኑ ከመ ሥላሴ ተሠገው በአሐዱ አካል እሉ ምኑናን ወፍሉጣን እምኔነ
እምትምህርተ ቤተ ክርስቲያን ቅድስት አሐቲ ጉባኤ እንተ ሐዋርያት። እኛም ብዙ
አማልክት የሚያምኑትንና በአንድ ባሕርየ መለኮት የማይከፈለውን፥ አንዱን
እግዚአብሔር የተለያዩ ባሕርዮች እንዳሉ፤ አድርገው የሚያምኑትን እናወግዛለን።
ደግሞም በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ሦስት መለኮታት የሚሉት እንዲሁም አንድ
ገጽ የሚሉት ሦስት አካላትም በአንዱ አካል ሥጋ እንደሆኑ የሚያምኑት ሁሉ ከእኛና
የሐዋርያት ጉባኤ ከምትሆን ከአንዲት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን የተለዩ ናቸው» ሲል
አስታውቆአል። ሃይ አበ ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ገጽ 464 ክፍል 2 ቍጥር 4።

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም በሥላሴ አካላት የተሞከረው ሐተታዊና ምሳሌያዊ ገለጻ ከዚህ ላይ ተመለከትን።

4ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

የሥላሴ አካላት በኩነታት የሚዋሐዱበት በህልውና አንድ የሚሆኑበት፡-

ሰላም እብል ለተዋሕዶ ቅድስት ሥላሴ

ቀዊምየ ቅድመ ሥላሴ።

እንበለ ናፍቆ አአምን ህላዌ ቅድስት ሥላሴ

ግጻዌሆሙ ሥላሴ ወአካሎሙ ሥላሴ

ወቅዳሴሆሙ ከማሁ ሥላሴ።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

የሥላሴን ትምህርት የገለጸ ማነው?

ሁ ርእሰ ነገር ላይ አበው ከሆኑ ከመጀመሪያዎቹ የቤተ ክርስቲያን መምህራን በኢትዮጵያ መምህራን ሁሉ የማይለወጥ አንድ አይነት መልስ ተሰጥቶአል።

ለሱም «የምሥጢረ ሥላሴን ትምህርት የገለጸው ራሱ እግዚአብሔር ነው» ነው።

1፣ እንደሚታወቀውም ሁሉ:- በኦሪት ዘፍጥረት «እግዚአብሔር አምላክም ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር» ሲል የብዛትንና የነጠላ ቍጥርን በዚሁ ጥቅስ ገልጾአል። ዘፍጥ. 1፥27።

2፣ እንዲሁም ደግሞ «እግዚአብሔር አምላክም እነሆ አዳም ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ አለ።» ዘፍጥ. 3፥22።

3፣ ደግሞ «እግዚአብሔርም ኑ እንውረድ አንዱ የአንዱን ነገር እንዳይሰማ ቋንቋቸውን እንደባልቀው አለ»። ዘፍጥ. 11፥1፡7።

«የጌታን ድምፅ ማንን እልካለሁ? ማንስ ይሄድልናል? ሲል ሰማሁ» ብሎ ረስ ተናግሮአል። ኢሳ. 6፥8።

ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ እግዚአብሔር የሠራዊት ጌታ፤ ምድር ሁሉ ምስጋናውን ለች ሲሉ ሰማሁ» እያለ ተናግሮአል። ኢሳ. 6፥3።

እነሆም በእነዚህ ጥቅሶች አንድ ነጠላ ቍጥር በብዛት፥ እንዲሁም የብዛት ቍጥር ላ እየሆነ መነገሩን አየን። የሀገራችን መምህራን ከዚህ ላይ የጠቀስናቸውን ጥቅሶች ተው በሚተረጕሙበት ጊዜ፤ ኃይለ ቃሉን ቀጥሎ በሚገኘ አቀራረብ ታል።

ይህም ተብራርቶ በተገለጸበት መጽሐፈ ምዕላድ በተባለው በዕቃቤ ሰዓት ከብቴ ሚተተለው ተጽፎ ይገኛል።

ታ:- «መኑ ውእቱ ዘወጠነ ምሂረ ምሥጢረ ሥላሴ ፍካሬ ውእቱ እግዚአብሔር ዘሎቱ ስብሐት ወጠነ እስመ ሶበ ይቤ አመ ፈጠሮ ለአዳም ንግበር ሰብአ በአርአያነ ወበአምሳሊነ ወዓዲ ይቤ ንግበር ቢጸ ዘይረድኦ ወዓዲ ይቤ አዳም ኮነ ከመ አሐዱ እምኔነ»።

ሬ:- «ወዓዲ ይቤ አዳም ኮነ ከመ አሐዱ እምኔነ። ወዝንቱ ቃል አኮ ዘአሐዱ፥ አላ ዘውዑእ እምከዊነ አሐዱ። ወዓዲ ያኤምር ከዊኖቶሙ አሐደ በገቢር ወበአርአያ»።

ታ:- «እመቦ ዘይብል፥ ዝንቱ ቃል ያጤይቅ ፀአተ እምከዊነ አሐዱ፤ ወኢያጤይቅ ፀአተ እምከዊነ ክልዔቱ»።

ሬ:- «ንብሎ፥ ፀአተሰ እምከዊነ ክልዔቱ ለአጠይቆ፥ ይቤ አመሕንዛ ማኅፈድ ንዑንረድ ወንከዐው ነገሮሙ ለአኃለ እምሕያው። ዝንቱ ቃል ኢኮነ ዘክልዔቱ ንዑ ንረድ። አላ ዘውዑእ እምከዊነ ክልዔቱ። እስመ ኢይብሎ አሐዱ ለካልኡ ንዑ ንረድ። አላ ይብሎ ነዐ ረድ»።

www.ethiopianorthodox.org

ወኢያጤይቅ ቀዊመ በከዊነ ሠለስቱ በምንትኬ ይትዐወቅ ቀዊሞቶሙ ሠለስቱ»።

ንብሎ:- «ንብሎ ቀዊሞቶሙሰ በከዊነ ሠለስቱ ለአጠይቆ ይቤሎ ለሙሴ በ... ጳጦስ አነ ውእቱ አምላከ አብርሃም፣ ወአምላከ ይስሐቅ፣ ወአምላከ ያዕ... ኢወሰከ ራብዓየ ወኢያሕፀፀ እምሠለስቱ። ወእምድኅረዝ ይቤ ዳዊት ... ለእግዚአብሔር መልዐ ምድረ ወበቃለ እግዚአብሔር ጸንዐ ሰ... ወእምስትንፋሰ አፉሁ ኩሉ ኃይሎሙ... ኢሳይያስኒ ይቤ ር... ለእግዚአብሔር እንዘ ይነብር ዲበ መንበሩ ነዋህ ወብሩህ ወሱራፌል ይቀ... ዐውዶ ወይብሉ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ እግዚአብሔር ፀባዖት ፍጹም ... ሰማያተ ወምድረ ቅድሳተ ስብሐቲከ... ወእግዚእነሂ ይቤ ሑሩ ... ኩሎ አሕዛበ ወአጥምቅዎሙ በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ»።

ሲተረጕም:-

ሐተታ:- «ምሥጢረ ሥላሴን ማስተማር የጀመረ ማነው?»

ትርጓሜ፥ ምስጋና የሚገባው እርሱ ራሱ እግዚአብሔር ነው። ምሥጢረ ሥ... ማስተማር የጀመረ እንላለን። ይኸውም አዳምን በፈጠረ ጊዜ ሰ... በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር አለ። ዳግመኛም የሚረዳውን ... እንፍጠርለት አለ። እንዲሁም ደግሞ ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ አለ። ይህም ... አንድ ከመሆን የወጣ እንጂ፣ የአንድ ቃል አይደለም። ዳግመኛም ሥ... መመሳሰልን ያሳውቃል «ያሳያል»።

ሐተታ:- «ይህ ቃል ከአንዱ መውጣትን ያሳያል። ይሁን እንጂ፣ ሁለት ከ... ወይም ከሁለትነት መውጣትን አያስረዳም የሚል ይኖራል»።

ትርጕሙ:- «ከሁለት መውጣት ለማስረዳትስ የባቢሎን ግንብ ሕንፃ መገ... በተጀመረበት ጊዜ፣ ኑ እንውረድ አንዱ የአንዱን ቋንቋ እንዳይለ... ቋንቋቸውን በዚያ እንደባልቀው» ብሎ መናገሩን ነው የሚያስረዳ።

ይህ ቃል የሁለቱ ሳይሆን ነገር ግን አንድ ከመሆን የወጣ ነው። አ... ለሁለተኛው ና ውረድ ይለዋል እንጂ፣ ኑ እንውረድ አይለውምና ነው።

ሐተታ:- «ይህ ቃል ሁለት ከመሆን ብቻ መውጣትን ያሳያል እንጂ፥ ሦስት ... መቆምን አያስረዳምና በሦስት ቀዋሚ ለመሆኑ የሚያስረዳው በምን... ነው?» የሚል ይኖራል።

ትርጓሜ:- «በሦስት መቆማቸውን የሚያስረዳ እግዚአብሔር በዕፀ ጳጦስ ላይ ... የአብርሃም አምላክ፥ የይስሐቅ አምላክ፥ የያዕቆብ አምላክ ነኝ በማለ... የሚታወቅ ነው። አራተኛን አልጨመረም ከሦስትም አላጐደለም።

ከዚህም በኋላ ዳዊት «የእግዚአብሔር ይቅርታ በምድር ሁሉ መ... በእግዚአብሔር ቃልም ሰማያት ጸኑ። ኃይላቸውም በአፉ እስትንፋስ ነው» አለ።

ኢሳይያስም:- «እግዚአብሔርን ከፍ ባለ ዙፋን ተቀምጦ አየሁት፣ ሱራፌል... በዙሪያው ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ እግዚአብሔር የሠራዊት ጌታ ፍጹም ምሉዕ ም... ሁሉ ምስጋናውን ሞልታለች» ሲሉ ሰማሁ ብሎአል። ኢሳ. 6፥1-3።

ጌታችንም «ሂዱና አሕዛብን አስተምሩ፣ ስታጠምቁአቸውም በአብና በወል... በመንፈስ ቅዱስ ስም «አጥምቁአቸው» ብሎአል። ማቴ. 28፥19፣ 20። ምዕላ... ዘአቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 35-37።

...ዚህ በኋላ ግን የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ይህን መሠረት ይዘው፥ «ይሤለሱ ... ወይትዋሐዱ በመለኮት» በማለትና ይህን የመሰለውን በተለያየ ገለጻ ምሥጢረ ... ማስተማር ጀመሩ፥ ያስተምራሉም።

...መሠረቱ ግን ከዚህ ላይ እንዳየነው የሥላሴን ትምህርት የገለጸ የገዛ ራሱ ...አብሔር ሆኖ ተገኝቶአል። በእነዚህም:- ሥላሴ በተለያዩ ገለጻዎች ይነገራል።

ምዕራፍ ሁለት።

ሥላሴ ዋሕድ።

...በአንድ እግዚአብሔርነት ከሚገኝ ከሦስቱ አካላት ከአብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ ... ቅድመ ዓለም ቢሆን፣ ድኅረ ዓለማት ቢሆን፣ ፈጽሞ ሌላ መንቲያ ወይም ...ላይ የሌለውና ብቻውን የሚኖር ሦስት «ሦስትነት» መሆኑን የሚያረጋግጥ አብነት ... ሃሌ ሉያ ለአብ፥ ሃሌ ሉያ ለወልድ፥ ሃሌ ሉያ ወለመንፈስ ቅዱስ ሥላሴ ዋሕድ። ...ምዕራፍ አርያም ገጽ 159።

...ዘለዓለም፣ ወይም ዘለዓለም ሥላሴ።

ሥላሴ ዘለዓለም፥ ወይም ዘለዓለም ሥላሴ ሲባል፣ የሚያሰማው ምሥጢር አብ ... መንፈስ ቅዱስ የሚል የሥላሴ መጠሪያ ስም «አቃኒም» ከጊዜ በኋላ የተገኘ ... ከዘለዓለም በሥላሴነቱ የነበረ ያለ የሚኖር መሆኑን የሚታወቅበት ገለጻ ነው።

እምቅድመ ዓለም ወእስከ ለዓለም ሀሎ እግዚአብሔር በትሥልስቱ ቅዳሴ ...ስቶርስ መጽሐፈ ቅዳሴ ገጽ 182 ቍጥር 2። «በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ... አሐዱ አምላክ ዘለዓለም ሥላሴ መጽሐፈ ሚላድ:-»

...ስ ቅዱስ፣ «ቅዱስ ሥሉስ»።

...ህ ሦስትነት፥ አንድነት ያለው በመሆኑ ሥሉስ ቅዱስ ይሰኛል። ሥሉስ ቅዱስ ... ወይም ቅዱስ ሥሉስ ማለት ሦስት አካላትን የያዘ ቅዱስ ሊሉየ ባሕርይ የተለየ ...ያለው እግዚአብሔር ወይም መለኮት ማለት ነው»። ኪዳን በመጽሐፈ ቅዳሴ 105።

ቅዱስ ሥሉስ እግዚአብሔር ሕያው ተሣሃለነ ወይም ሊሉየ ባሕርይ፥ ...አብሔር በሦስትነት እንዳለ ሲታሰብ የሚነገር አጭር የማጠቃለያ ቃል ነው።

...ሥሉስ ቅዱስ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ቅዳሴ ሐዋ ገጽ 45። አንድም ... ቅዱስ ቅዱስ እግዚአብሐር ተብሎ በልሳነ እሳት በሱራፌል የሚመሰገን በሦስት ... ያለ፣ አንድ እግዚአብሔር ማለት ነው። ኢሳ. 6፥1-3። ራዕ. 4፥8፣9።

...ስት ሥላሴ፣

ቅድስት ሥላሴ ማለት የተቀደሰች ሦስትነት ማለት ሲሆን፣ ቅድስት ሲባል፣ ...ስትነቱ የተቀጸለ ቃል ነው። ትርጕሙም «ቅድስት ወይም ቅዱስ» ሲባል ፅኑዕ፥ ... ልዩ፥ ክቡር ተብሎ ይፈታል።

www.ethiopianorthodox.org

ቅድስት ሥላሴ ማለት በሴት ርጎራጌ ምሳሌ መስለው የሚተረጐሙ ይገኛሉ ይሁን እንጂ፤ እንደዚህ ያለው አባባል በትምህርተ መለኮት ገለጻ፥ አ… አይሆንምና፤ እንደዚህ ካለ አቀራረብ መገታትን መርጠናል።

«ወእምኔሆሙ ንበርህ በአስማተ ቅድስት ሥላሴ ዘውእቱ እምነትነ፥ እም… በምትሆን በቅድስት ሥላሴ ስሞች እንበራለን እንንጸባረቃለን»። ዲዮናስዮስ … አትናስ ሃይ አበ ገጽ 34 ክፍል 1 ቍጥር 2።

ልዩ ሦስትነት።

የእግዚአብሔር ልዩ ሦስት ሲባል በሦስትነትና በአንድነት የሚገኙ ልዩ ምሳሌ… አሉና፤ ከዚያ ለይቶ ለማስገንዘብ ነው። ከእነዚህም አንዳንዶቹ የአካል ሦስት… ቢኖራቸው፤ የባሕርይና የህልውና አንድነት የላቸውም። ለምሳሌ አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ ብለን የምንጠራቸው ሦስት ስሞች ናቸው።

እንደዚሁም ደግሞ በአንድ የአካል ስም ሲጠሩ በኩነታት ሦስትነት ያላቸው … እነርሱም ፀሐይ፤ እሳት፥ ቀላይ፥ ባሕር፥ ተክልና ነፍስ ናቸው። ይሁን እንጂ፤ ለእ… ለፀሐይ ለባሕር የግብር ሦስትነት ቢኖራቸው የአካል ሦስትነት የባሕርይ የህል… አንድነት የላቸውም።

የሰው ነፍስ ብትሆንም እንኳ፤ የኩነት የግብር ሦስትነት አላት እንጂ፤ የአ… ሦስትነት የህልውና አንድነት የላትም።

ሥላሴ ግን የአካል የግብር የኩነት ሦስትነት፥ የመለኮት የባሕርይ የህል… አንድነት አላቸው። ልዩ ሦስት «ቅድስት ሥላሴ» ይባላሉ።

ሥላሴ ከሚጠሩባቸው ስሞች «አንዱ ቅዱስ ሥሉስ ወይም ቅድስት ሥ… የሚል ነው። ቅዱስ ማለት ልዩ፥ ክቡር፥ ጽኑዕ፥ ፍጹም፥ ንጹሕ፥ ርቱዕ … እንደሆነ አስቀድመን ገልጸናል። ይህን የሀገራችን ሊቃውንት «ልዩ ሦስት» በ… ይገልጹታል። ልዩ ሦስት ወይም ልዩ ሦስትነት ማለት፥ ሦስት ሦስት እየሆኑ ከ… ብዙ ነገሮች ይልቅ፦ ፈጽሞ ልዩ የሆነ ልዩነት ያለው ሦስትነት ማለት ነው።

ሦስት ሦስት እየሆኑ የሚነገሩ ከሥነ ፍጥረታት ወገን ሆነ ከሰዎች ብዙ የአ… የኩነታት፥ የባሕርያትና የግብራት ስሞች ይገኛሉ።

እነዚህ ግን፥ ስለ ሥሉስ ቅዱስ ትምህርት በምሳሌነታቸው ከሥሉስ … በአንዳንድ ሁኔታና አቅዋም ለመግለጽ ይረዱና ያስችሉ ይሆናል። ሆኖም ሙሉ በ… ሥሉስ ቅዱስ ማለት ልዩ ሦስት የሆነው አምላካዊ ሦስትነት ለመግለጽ አይ… አይችሉም።

ለምሳሌ፦ ከሰዎች አብረሃም ይስሐቅ ያዕቆብ ተብለው በሦስት ቀዋምያን አ… ይጠራሉ። ሆኖም በአባቱ በአብርሃምና በልጁ በይስሐቅ እንዲሁም በይስሐቅ … በያዕቆብ ቅደም ተከተልና የአስተሳሰብ የፈቃድ ልዩነት አለ።

በሥሉስ ቅዱስ ግን በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ፀአት «መውጣት» … ሳለ፤ ቅደም ተከተል የለም። የህልውና አንድነት ስላለ የአስተሳሰብ የፈቃድ … የለም።

ጳውሎስ ጢሞቴዎስ ስልዋኖስ ተብለው ሦስት ቀዋምያን አካላት ይጠራሉ። … የእያንዳንዳቸው ነፍስ በአንዲት አካልነትዋ ልብ ቃል እስትንፋስ ስላላት፤ በየራ…

… በየራሳቸው በየቃላቸው በየእስትንፋሳቸው ለየግላቸው ያስባሉ። ይኖራሉ እንጂ፤ … ስበርሳቸው የሚያገናዝባቸው ወይም የሚያዋሕዳቸው ነገር የለም።

መጽሐፈ ኪዳን ትርጓሜ ገጽ 12። በቅድስት ሥላሴ ታተመ 1963 ዓ.ም.።

…ስ ቅዱስ «ልዩ ሦስት» የሚሆኑ ሥላሴ ግን፤ በየአካላቸው ጸንተው ሳለ፤ በአብ …ነት፤ በወልድ ቃልነት፥ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ተገናዝበው በህላዌ …ኮት ይዋሐዳሉ። በአንድ ህልውናም ሕያዋን ሆነው ይኖራሉ።

«ወንሕነሰ ኢነአምር በላዕለ እሉ ሠለስቱ አካላት ህላዌያተ ፍሉጣተ ወመለኮታተ …ተ፤ ወዳዕሙ ይትጋብኡ በአሐዱ መለኮት ወይትከፈሉ በአካላት ወበገጻት። …ለ ኢተወልደሰ ወተወልደ ወሠረፀ አኮ ዘይከፍሎሙ ኀበ ህላዌያት ፍሉጣት። እኛ … በእነዚህ ሦስት አካላት ላይ የተለያየ ባሕርያት የተለያዩ መለኮታት እንዳሉ …ትም። ነገር ግን በአካላትና በገጻት እየተከፈሉ በአንዱ መለኮት የሚዋሐዱ …ናቸውን ነው የምናውቅ። አልተወለደም ወይም ተወለደ ወይም ሠረፀ የማለት አሳብ … ወደ ተለያዩ ህላዌያት የሚከፍላቸው አይደለም»። ስኑት ፬ ሃይ አበ ገጽ 498 …ል 1 ቍጥር 13።

…ለቢያ፦

…ዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቱ ገጽ 35 እስከ 37።

…ት. ያሬድ ምዕራፍ አርአያም ገጽ 159።

…መጽሐፈ ቅዳሴ ዘዲዮስቆሮስ ገጽ 182፥ ቍጥር 2።

…መጽሐፈ ቅዳሴ ገጽ 195።

…ቅዳ ዘሐዋርያት ገጽ 45።

ሃይ. አበ ዲዮናስዮስ ዘሀገረ አትናስ ገጽ 34 ክፍል 1 ቍጥር 2።

ሊ.ቁ አለቃ ኅሩይ ፍኖተ እግዚአብሔር በተባለ መጽሐፋቸው

ኪዳን ከመጽሐፈ ቅዳሴ ገጽ 195።

ምዕራፍ ሦስት።

የሥላሴ አስማት በብሉይ ኪዳን።

የቅድስት ሥላሴ አስማት በሐዲስ ኪዳን ብቻ ተጽፎ ተነግሮ በብሉይ ኪዳን ግን …ጻፈና ያልተነገረ መስሎአቸው የሥላሴ አስማት በብሉይ አልተጻፈም አልተነገረም …ሉ ሰዎች አግኝተናል።

እንደዚህ ብለው አፋቸውን ሞልተው በመናገራቸው ተደንቀን፥ ለምን እንደዚህ …ላሉ ጠየቅናቸው። ወዲያውም ብሉይ ኪዳንን በሙሉ አንብበው እንደሆን

www.ethiopianorthodox.org

ብንጠይቃቸው፥ ብሉይ ኪዳንን ያጣዘበ ...
ኪዳንን ባያነቡ ነው እንጂ፤ ከዚህ በላይ ተጠቅሶ የቀረበ ማስረጃ ሁሉ በብሉይ ኪዳ
የተገኘ መሆኑ ለማንም ቢሆን ግልጽ ነው።

ጥቂቶቹ ግን በሌላ መንገድ ዞረው ጎርጎዮስ ገባሬ መንክራት የተናገረውን በመጥቀ የሥላሴን አስማት በብሉይ ኪዳን እንዳልተጻፈና እንዳልተነገረ ይህን መረጃ አድርገ አቀረቡልን። ይኸውም:- ከጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት የጠቀሱት ከዚህ ቀጥሎ ያለ ቃል ነው።

«ወባሕቱ ኢየአምሮሙ መኑሂ እምሰብእ ለሥሉስ ቅዱስ ዘእንበለ ዳእሙ እምድኅረ ተሠገወ ወልደ እግዚአብሔር ወከሠተ ዘንተ። ነገር ግን ከሰው ወገን ሥላሴ ቅዱስን ማንም አያውቃቸውም ነበር። የእግዚአብሔር አንዲያ ልጅ ሰው ሆኖ ይህ ገለጠው እንጂ» የሚል ነው። ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክ ሃይ አበው 2 ቍጥር 9 40።

እውነት ነው:- ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት «ወልድ ዋሕድ ሰው ሆኖ እስኪገልጸ ድረስ፤ ሥሉስ ቅዱስን ማንም አላወቃቸውም» ብሎአል። ታዲያ እንዲህ ማለ በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የሥሉስ ቅዱስ አስማት አልተጻፈም አልተነገረም ማለ ነውን? ወልድ ዋሕድ ሥጋን ለብሶ ይህን እስኪገልጽ ድረስ ሥሉስ ቅዱስን ማን አያውቃቸውም ነበር» አለ እንጂ፤ በብሉይ ኪዳን አልተጻፈም አልተነገረም አላለ እኮ፤ አልተጻፈም አልተነገረም በማለት መካከልና፤ አልተገለጸም በማለት መካከል ልዩነት መኖሩ መዘንጋት የለበትም።

በመሠረቱም በብሉይ ኪዳን የተጻፈና የተነገረ ትምህርት ሁሉ፥ በሐዲስ ኪዳ ዘመን ተተርጒሞ ሊገለጽ መብቃቱ የታወቀ ነው።

ሊቁ ስኑትዩም «እስመ ብሊትሰ አርአያ ወአምሳል ይእዜ ወመሠረት ለሐዲስ ብሉይ ለሐዲስ አርአያና ምሳሌ ናትና ብሎ ማስረዳቱ ይታወሳል። ስኑትዩ ዘእስክ አበ ገጽ 508 ክፍል 2 ቍጥር 19።

አዎን:- የሥሉስ ቅዱስ ስም በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ተጽፎአል ተነግሮአል ነገር ግን ምሥጢር ሆኖ ትርጒሙ ተሠውሮ ቈይቶ ነበር። በጊዜው ጊዜ ወል እግዚአብሔር ዋሕድ በሥጋ መጥቶ በተገለጸ ጊዜ ያ ምሥጢር ሆኖ ተሠወ የነበረውን በገሃድ ገለጸው።

እንኪያስ:- ጎርጎርዮስ ወልድ ዋሕድ በሥጋ መጥቶ ምሥጢር ከመሆ ስለተገለጸው ስለ ሥሉስ ቅዱስ መገለጽ ቢናገር፤ በብሉይ ኪዳን የሥሉስ ቅ አስማት እንዳልተጻፈና እንዳልተነገረ አድርጎ አልተናገረምና፤ ያልተናገረው እንደተናገረ አድርጎ ማሰብ የተገባ አይደለም። ስለዚህ ስለ ሥሉስ ቅዱስ ስ የተናገረው የብሉይ ገለጻ በጎርጎርዮስ አነጋገር አልተዘጋም። ግን ሌላ ማስረጃ እንዳላ ጥቀሱ ብለናቸው፤ እነርሱም የተሰናከሉት በዚሁ ጥቅስ ብቻ እንደሆነ ገልጸውል ተለያየን:-

አዎን፥ የምንኖረው በዘመነ ሐዲስ የምንመራበት እምነትም በትምህርተ ወንጌ በሐዲስ መሆኑ ግልጽ ነው። ስለዚህም በሐዲስ ኪዳን ስለ ሥላሴ የተነገረ የአካላ የኩነታት የግብር አስማት ሁሉ ጕልቶ በርቶ ከተገለጸልን ዘንድ ይኸው በቂ እንደ እናውቃለን።

ተገለጸ ሳይሆን፤ በብሉይ ኪዳንም መኖሩንና መነገሩን እናውቃለንና የተነገረበትን እያወጣን ብናስረዳ መልካም ሆኖ ይታየናል። አዎን፥ ይህን ሳናስረዳ ብናልፍ፤ ታውቆ እያለ፤ «የለም» የሚሉትን የተቃዋሚያንን እብለት እንደማወቅና አስተሳሰባቸውን እንደመቀበል ያህል የሚያስቈጥርብን ለመሆኑ ጥርጥርም።

ሐዋርያው ጳውሎስ ወንጌልን በማስተማሩ፤ እንግዳ ትምህርትን ያመጣ ስለው ለከሠሡት ፈሪሳውያንና ሰዱቃውያን:-

«ወአልቦ ባዕደ ዘእሜህር ዘእንበለ ዘይብሉ ነቢያት ወሙሴ ዘይቤ» ነቢያት ፋትና ሙሴም ካለው በቀር፤ ሌላ እንግዳ ትምህርት የማስተምር አይደለሁም። ማስረዳቱ የሚታወስ ነው። የሐዋ. 26፥22።

በሐዋርያት ዲድስቅልያም አመክንዮ በተባለው ክፍል:-

«እስመ ኢኮነ ሥውረ ዘኢይትአመር፤ ዳዕሙ ጥዩቀ አእመርናሁ በኦሪት ያት። የማይታወቅ የተሠወረ አይደለም፤ ነገር ግን በኦሪትና በነቢያት የጐላ ሆኖ ያወቅነው ነው እንጂ» የተባለው በዚህ ጊዜ ሊታሰብ የሚገባ ነው። ሃይ የሐዋ አመክንዮ ገጽ 22 ክፍል 1 ቍጥር 6።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ሱኑትዩም:-

«ዘየኀትም ለብሉይ መጽሐፈ ሐዲስ ውእቱ ዘውእቱ ክርስቶስ መድኃኒነ እስመ አሐዱ እመምህራን በእንተ መጽሐፈ ሐዲስ ወብሊት ካለ በኋላ:-

ቀዳማዊ ያጤይቅ በእንተ ደኅራዊ ወደኅራዊኒ ይፌጽሞ ለቀዳማዊ ወቀዳማዊሰ ሕንፃ ውእቱ። ወድኅራዊኒ ፍጻሜሁ ውእቱ ወማኅተሙ። እሉ ክልዔሆሙ ወልዑቃን በበይናቲሆሙ። ወጽዱቃን ቃል ለዘፈነዎሙ። ወአሐዱ ውእቱ ። ወእምአሐዱ ቃል እሙንተ ወእምአሐዱ ነባቢ እሙንቱ። ዘውእቱ አሐዱ ። ፈጣሬ ኩሎሙ ፍጡራን። ወገባሬ ኩሉ ግብራት በቃሉ ሎቱ ስብሐት»።

በመጽሐፈ ሐዲስ የብሉይ ማኅተም የሚሆን መድኀኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ካለ በኋላ፤ ከመምህራን አንዱ የመጀመሪያው ስለ ኋለኛው ያስረዳል። ውም ለቀዳማዊው «ለመጀመሪያው ፍጻሜ ነው» የመጀመሪያው የሕንፃ መሠረት የኋለኛው ደግሞ ፍጻሜው «መደምደሚያው» ወይም ማኅተሙ ነው። እንደዚሁ የተሰናሰሉ የተጣበቁ ናቸው። ለላካቸውም ለአንዱ፥ ቃሉን የሚያጸድቁ ናቸው። ውም አንድ ነው። ከአንዱ ቃልም የሚገኙ ናቸው። ከአንዱ ተናጋሪም የመነጩ ። እርሱም አንድ አምላክና የፍጡራን ሁሉ ፈጣሪ ነው። በቃሉም ፍጡራንን የፈጠረ፥ ተግባሮቹን ሁሉ የሠራ ነው። ለእርሱ ምስጋና ይሁን አሜን ብሎአል»። ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ ገጽ 508 ክፍል 2 ቍጥር 38።

ስለዚህ እላይ እንዳልነው በሐዲስ ኪዳን በይበልጥ ጕልህና ብሩህ ሆኖ የተገለጠው አስቀድሞ በብሉይ ኪዳን ያለና የነበረ መሆኑን እናውቃለንና፤ እኛም ይህን ተከትለን በግልጽ የተረዳነውን መሠወር አይኖርብንም።

በብሉይ ኪዳን:- ስንኳን የሥላሴ የአካላት አስማት እንዲያውም የሥላሴ ት፤ የግብርም አስማት ይገኛሉና፤ አስቀድመን እንደ ቅደም ተከተሉ ቅዱስ ሐፋችንን እየገለጥን ከብሉይ ኪዳን የተነገሩባቸውን ቦታዎች ማየትና ማሳየት ያችን ነው። ጥቅሶችን ደግሞ:- የቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን እያጠናቀቁ

www.ethiopianorthodox.org

ባህለ ምሥጢሩን «የምሥጢሩን ስልት» ካብራሩበት መግለጫ ጋር እያስ ማስረጃዎችን ማቅረብ የሚፈለግብን ግዴታ ነው።

እነሆም በመጀመሪያ ስለ ሥላሴ የአካላት አስማት በብሉይ ኪዳን የተነ ቦታ ጠቅሰን በሐዲስ ኪዳን ደግሞ እንዴት እንደሚብራራ በማገናዘብ ብናተ ይለናል።

ምዕራፍ አራት።

መኑ ስሙ ወመኑ ስመ ወልዱ?

በብሉይ ኪዳን ውስጥ መጽሐፈ ምሳሌ ወይም በግዕዙ የብሉይ ኪዳን የመ አቈጣጠር ደንብ መጽሐፈ ተግሣጽ ከሚባለው ክፍል ውስጥ ከጠቢባን አን «አጉር» የተባለው የማሳ አገር ሰው የተናረገውን ጠቅሰን እንመልከት፡- ቃሉም ስሙ ወመኑ ስመ ወልዱ» ስሙ ማነው? የልጁስ ስም ማነው?» ይላል። 30፥4።

እነሆም ገጽንና ስምን ሰጥቶ የአብንና የወልድን ስሞች በማስገንዘብ «ስሙ የልጁስ ስም ማነው?» የሚል ቃል የብሉይ ኪዳን ቃል መሆኑን በት እንገነዘባለን። ከዚህም ጋር «ስሙ ማነው? የልጁስ ስም ማነው?» ተብሎ በ የአባትንና የልጁን ስም ለዘመነ ሐዲስ ማስተዋወቅ የጀመረ፤ ደረቅ ሐዲስ ከ ከብሉይ ኪዳን ሥዕላውያን ጥቅሶች አንዱ ይህ መሆኑን ማስተዋል ይገባናል።

«ስሙ ማነው የልጁስ ስም ማነው?» ይላል። በዚሁ ጥቅስ የልጁ ስም ተ ከመገኘቱ የተነሣ፤ ለልጁ አባት እንዳለው «ስሙ ማነው?» የተባለውም የልጁ እንደሆነ በጉልህ እንዲታይ አድርጎታል።

ማሳሰቢያ፡-

በዚሁ መጽሐፍ ስሞች የሚለውን ቃል አስማት ብለን በግዕዝ ልማድ ጽፈ ይኸውም በአማርኛውም የታወቀ ስለሆነ ነው። ምናልባትም አስማት የሚለውን አስማተኞች በሚጠቀሙበት ሁኔታ እንዳያስቡ ለአንባቢ እናሳስባለን።

ይህንም ተከታትሎ ለመረዳት የሚያበቃ፡- አይሁድ ጌታችን ኢየሱስ ክርስ «መኑ ውእቱ አቡከ፡-» አባትህ ማነው? ብለው በጠየቁት ጊዜ፡-

«ኢኪያየ ተአምሩ ወኢአቡየ፤ ሶበሰ ኪያየ አእመርክሙ፤ እምአእመርክ ለአቡየሂ፡- እኔን አታውቁ አባቴንም አታውቁ፤ እኔንስ ብታውቁ ኖሮ፥ አባቴን ባወቃችሁ ነበር»። በማለት የሰጠውን የተመርሆ ልቡናዊ ፍትሕ መግለጫ ነው። 8፥19። ማቴ. 11፥27። 2ዮሐ. 1፥9። ይህን መሠረት በማድረግ «መኑ ወመኑ ስመ አቡሁ፡-»

ስሙ **ማነው?** የአባቱስ ስም ማነው? በማለት ከጳፉ አበው ሊቁ ዮሐንስ አፈ ይገኛል። **መጽ ቅዳሴ** ገጽ 161 ቊጥር 82።

ስሙ ማነው?» ተብሎ የተጠቀሰው የልጁ አባት ለመሆኑ በሐዲስ ኪዳን ዮሐንስ በራዕዩ፥ «ስሙ ወስመ አቡሁ፤ ስሙና የአባቱ ስም» ሲል ብሩህ ገልጾታል። ራዕ. 14፥1።

አባት ከተጠራ ዘንድ፥ ልጅ እንዳለው፤ ልጅ ተብሎ ከተጠራም ዘንድ አባት በማወቅ ይዞታ፥ ምንም ልዩነት እንደሌለ፤ በተመርሆ ልቡናዊ ተረድተው የወሰኑ ሠለስቱ ምእት፡- «ኢይትከሃል የሀሉ አብ ዘእንበለ ወልዱ። አብ ሊኖር የማይቻል ነው።» ብለዋል። ሠለስቱ ምእት ሃይ አበ ገጽ 52 ም. 19 18፥19።

እንደዚሁም ደግሞ በመጽሐፈ ባጎር «ስሙ ማነው? የልጁስ ስም ማነው? ተብሎ ረውን፤ እንደዚሁም በዮሐንስ ራዕይ «ስሙና የአባቱ ስም» ተብሎ የተነገረውን በማገናዘብ፡- «መኑ ስመ አቡሁ፤ ወመኑ ስመ ወልዱ፡- የአባቱ ስም ማነው? ስም ማነው?» ብለው የጳፉ ሊቃውንት ጥቂቶች አይደሉም። ለምሳሌ በመጽ አፈ. ገጽ 161 ቊጥር 82 ተመልከት።

ዮዶጦስ ዘዕንቈራም፡- «ንነግረከ ወናሌብወከ ዘንተ ስመ፤ ዘውእቱ ወልድ ከመ አሐዱ ህላዌ ምስለ አብ፡- ይህን ስም ይህም «ወልድ» የመባል ስም፥ ከአብ አንድ ህላዌ ያለው መሆኑን እንነግርሃለን እናስገነዝብህማለን»። ብሎአል። ሃይ አበ ጦስ ዘዕንቈራ ገጽ 173 ክፍል 1 ቊጥር 11።

እነሆም ብሉይ ኪዳን የጊዜ መቀዳደምና መከታተል በሌለበት አኳኋን የአብንና የአካላት ስሞች አየን። እንደዚሁም ሁሉ። «እግዚአብሔር ይቤለኒ ወልድየ እግዚአብሔር አንተ ልጄ ነህ አለኝ»። ተብሎ በብሉይ ኪዳን የተነገረው በሐዲስ ኪዳን በወንጌል «አነ ወአብ አሐዱ ንሕነ፡-እኔና አብ አንድ ነን» ብሎ ረው ጋር አስተያይና የአካላት ስሞችን ጠንቅቀህ አስተውል። መዝ. 2፥7። 10፥30። ዳግም ኢሳ. 9፥6። ዮሐ. 5፥19-21 ተመልከት።

እነሆም የአብና የወልድ የአካል ስሞች በብሉይ ኪዳን መገለጹን ለመገንዘብ ዘንድ፥ እነዚህን ጥቅሶች ተመለከትን። አሁን ደግሞ ስለ መንፈስ ቅዱስ የአካል በብሉይ ኪዳን የተገኙትን ጥቅሶች እንመለከታለን።

<u>ንፈስ ቅዱስ የአካል ስም በብሉይ ኪዳን።</u>

ብሉይ ኪዳን በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን በፈጠረ ጊዜ፤ ንፈስ እግዚአብሔር ይጼልል ዲበ ማያት፡- የእግዚአብሔር መንፈስ በውኆች ሰፍፍ ነበር» ይላል። ዘፍጥ. 1፥2። ዳዊትም «መንፈስ እግዚአብሔር ተናገረ የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ተናገረ»። በመንፈሱ ሰማያት ውበትን አገኙ ኢዮ. 10። መዝ. 50፥10-11። ኢዩኤል 2፥28። ኢዮብ 33፥4።

የመንፈስ ቅዱስ የአካል ስም የተነገረባቸው እነዚህ ብቻ ሳይሆኑ፥ በብሉይ የተገኙ ብዙ ጥቅሶች ይገኛሉ። እነዚህንም የጠቀስናቸው የመንፈስ ቅዱስ ስም በብሉይ በግልጽ ተነግሮና ተጽፎ መገኘቱን ለማስረዳት ያህል ነው።

በሐዲስ ኪዳን ደግሞ ራሱ ጌታችን በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ ስም ቁአቸው ብሎ ለሐዋርያቱ አዝዞአቸዋል። ማቴ. 28፥29፤20። ም. 3፥17። 7፥39። ም. 14፥17።

www.ethiopianorthodox.org

ማሳሰቢያ፡-

1. መጽሐፈ ኪዳን ትርጓሜ ገጽ 12። በቅድስት ሥላሴ ታተመ 1963 ዓ.ም
2. ሃይ አበ ስኑትዩ ዘእስክንድርያ ገጽ 498 ክፍል 1 ቊጥር 13።
3. ሃይ አበ ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ገጽ 40 ክፍል 2 ቊጥር 9።
4. ሃይ አበ ስኑትዩ ዘእስክንድርያ ገጽ 508 ክፍል 2 ቊጥር 19።
5. ሃይ የሐዋርያት ዲዲስቅልያ አመክንዮ ገጽ 22 ክፍል 1 ቊጥር 6።
6. ሃይ አበ ስኑትዩ ገጽ 508 ክፍል 2 ቊጥር 38።
7. ስሙ ማነው? የልጁ ስም ማነው? መጽሐፈ ቅዳ. ዘዮሐ. አፈወርቅ ገጽ 101 ቊጥር 82።
8. ሠለስቱ ምእትም ሃይ አበው ገጽ 52 ምዕራፍ 19 ቊጥር 18፤ 19።
9. ሃይ አበ ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራ ገጽ 173 ክፍል 1 ቊጥር 11።

ምዕራፍ አምስት።

አስማተ ኩነታት።

በብሉይ ኪዳን «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» የሚሉ የአካላት ስሞች በግ... ተነግረው መገኘታቸውን በሐዲስም ብሩህ በሆነ መገለጽ መታወቃቸውን ተረ... ይሁንና የሥላሴ ስሞች እላይ የተጠቀሱት «አብ፥ ወልድ መንፈስ ቅዱስ» የ... ስሞች ብቻ አይደሉም። በብሉይ ሆነ በሐዲስ ሥላሴ የሚጠሩባቸው ሌሎች ስ... እንደሚገኙ ለመረዳት እንችላለን። እነዚህም አስማተ ኩነታት ተብለዋል። አስ... ኩነታት በመጽሐፍ ቅዱስ እንደሚከተለው ተነግረው እናገኛቸዋለን።

በመዝሙራት ዘዳዊት፡- «ሣህሉ ለእግዚአብሔር መልዐ ምድረ፤ ወበ... እግዚአብሔር ጸንዐ ሰማያት ወእምእስትንፋሰ አፉሁ ኩሉ ኃይሎሙ... ወም... ለእግዚአብሔር ይሄሉ ለዓለም ወሕሊና ልቡኒ ለትውልደ ትውልድ»።

የእግዚአብሔር ቸርነት ምድርን መላ፤ በእግዚአብሔር ቃልም ሰማያት ... ኃይላቸውም ከአፉ እስትንፋስ ነው።... የእግዚአብሔር ምክር ለዘላለም ይኖ... የልቡም አሳብ ለልጅ ልጅ ነው። ተብሎ ተነግሮአል። መዝ. 32/33/፥6፣ ... እግዚአብሔርም አለ ብርሃን ይሁን። ዘፍጥ. 1፥3። ቃሉን ላከ ፈወሳቸ... ከጥፋታቸውም አዳናቸው መዝ. 16/17/፥20። ኢሳ. 55፥11። ዕብ. 11፥... ዮሐ. 2፥1-3።

ዳግም፡- «ይፌኑ ቃሎ ወይመስዎ፤ ይነፍሕ መንፈሶ ወያውኅዝ ማያተ፡-... ይልካል ያቀልጠውማል፤ መንፈሱ ተንፍሶ ውኃዎችን ፈሳሽ እንዲሆኑ ያደርጋል... መዝ. 47፥4-7። መንፈሴ በሰው ላይ አይኖርም ለዘላለም እርሱ ሥጋ ነውና። ዘፍ. 6፥3።

...ሐፈ ኢዮብ፡- «ልቡን ቢያነሣ መንፈሱና እስትንፋሱን ወደ እርሱ ይመልስ ... ሥጋ የለበሰ ሁሉ አንድነት ይጠፋሉ»። ኢዮብ. 34፥14። ዘጸአ. 15፥8። ... 22፥16። ኢዮብ 32፥8።

...ኦሪት ዘፍጥረት፡- «ወመንፈሰ እግዚአብሔር ይጼልል ላዕለ ማያት። ...አብሔር መንፈስም በውኃዎች ላይ ይሰፍ ነበር»። ዘፍጥ. 1፥1፤2።

...ሳይያስም፡- እነሆ፥ የእግዚአብሔር ስም ከሚነድድ ቊጣ ከሚትጐለጐልም ...ር ከሩቅ ይመጣል። ከንፈሮቹ ቊጣን የተሞሉ ናቸው። ምላሱም እንደምትባላ ...ት። እስትንፋሱም አሕዛብን በአጥፊ ወንፊት ሊነፋቸው እንደሚያጥለቀልቅ ...አንገትም የሚደርስ ወንዝ ነው። ኢሳ. 20፥27፤28።

...ዚህም በኋላ እንዲህ ይሆናል መንፈሴን በሥጋ ለባሽ ሁሉ ላይ አፈሳለሁ ወንዶች ...ልጆቻችሁም ትንቢት ይናገራሉ። ኢዩ. 2፥28፤ 29።

...ዘሆም ለዓይነት ያህል ይህን ከብሉይ ኪዳን ጠቀስን። በሐዲስ ኪዳን የሥላሴን ...እንመልከት፡- ስለ መንፈስ ቅዱስም ሲነገር፤ «መንፈሱ ለአቡክሙ ውእቱ ...በላዕሌክሙ የአባታችሁ መንፈስ ተብሎአል»። ማቴ. 10፥20።

...ዲበ ዘርኢከ ይወርድ ላዕሌሁ ውእቱኬ ዘያጠምቅ በመንፈስ ቅዱስ ርኢኩ ...ስ ቅዱስ እንዘ ይወርድ ላዕሌሁ»።

...ዚህ ላይ «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» ተብለው ከሚጠሩባቸው የሥላሴ ...ሌላ «ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ» ተብለው የሚጠሩባቸው ስሞች በቅዱሳት ...ት ተነግረው የሚገኙ መሆናቸውን ለማየት ችለናል።

ምዕራፍ ስድስት።

...ዚህ ስሞች የሥላሴ መጠሪያ ከሆኑ፤ ከአካል ስሞች ልዩነት አላቸውን?

...ነዚህ እላይ የተጠቀሱት ስሞች፥ የሥላሴ አካላት ከሚጠሩባቸው ስሞች የተለዩና ... የሚገኙ አይደሉም። በአካላት ስሞች ውስጥ ያሉ መጠሪያዎች ናቸው። ...ህም ለመሆናቸው መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ አድርጎ ትምህርቱን ያቀርብልናል።

እነሆም ዳዊት በመዝሙሩ፡- «ወምክሩሰ ለእግዚአብሔር ይሄሉ ለዓለም ወሕሊና ... ለትውልደ ትውልድ።

ዳግም፡- ሣህሉ ለእግዚአብሔር መልዐ ምድረ ወበቃለ እግዚአብሔር ጸንዓ ...ት ወእምእስትንፋሰ አፉሁ ኩሉ ኃይሎሙ።

የእግዚአብሔር ምክር ለዘለዓለም ይኖራል። የልቡም አሳብ ለልጅ ልጅ ነው... ...ግዚአብሔር ይቅርታ ምድር ተሞልታለች። በእግዚአብሔር ቃልም ሰማያት ...ተዋል፤ ኃይላቸውም ሁሉ በአፉ እስትንፋስ ነው»። ማለቱን ይገነዘቧል። መዝ ...32/33/፥11፤6።

www.ethiopianorthodox.org

ይህን ወስደን «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» ተብለው የሥላሴ ከሚጠሩባቸው ስሞች ጋር ብናገናዝብ፣ የእግዚአብሔር ቸርነት መዝገብ የአብ፥ የልቡ አሳብ ተብሎ መነገሩን፥ ሰማያት የጸኑበት የእግዚአብሔ ለወልድ መነገሩን፥ ለሰማይና ለምድር ላሉባቸውም ሁሉ፥ ሕይወት «ጎ የእግዚአብሔር የአፉ እስትንፋስም መንፈስ ቅዱስ ሆኖ መነገሩ፥ በመጽሐ ብሩህ ሆኖ ተገልጾ እናገኛለን። መዝ 32/33/፥6፤11።

ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ «አአምን ወእትአመን ከመ አብ ልብ፥ ወወል ወመንፈስ ቅዱስ ሕይወት፦ አብ ልብ እንደሆነ፣ ወልድም ቃል እንደሆነ ቅዱስም ሕይወት እንደሆነ አምናለሁ እታመናለሁ» ብሎአል። ያዕቆብ ዘእል መዝገበ ሃይ ገጽ 34 ቊጥር 13።

አትናቴዎስ ሐዋርያዊም፦

«ወኢንፈልጦ ለወልድ እምቃል ከመ ካልዕ ውእቱ ወባሕቱ ንብል እስ ውእቱ ወልድ ዘቦቱ ኩሉ ኮነ። ወልድን እንደሌላው ሁሉ፥ ከቃል አንለየውም ግን እርሱ ቃል ሁሉ በእርሱ የሆነበት ወልድ ነው እንላለን»። ብሎአል። አት ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 105 ክፍል 14 ቊጥር 41።

ከዚህም በቀር እነዚህ ስሞች በቅዱሳት መጻሕፍት የሚገኙባቸውን ከ እንደሚከተለው ቀርበዋልና፣ ጥቅሶቹን ማየት ይጠቅማል። 1ዜና መዋ. 17፥9። መዋ. 7፥16። ኢዮብ 9፥4። ም. 7፥17። ም. 10፥13። ዘፍጥ. 6፥6። 12፥22። ሕዝ. 28፥2፤6። ኢዮ. 33፥4። ም.26፥13። ራዕ. 19፥13። 1፥1። ዕብ. 12፥13። ም. 11፥3። 1ዮሐ. 1፥1።

በዚህ ሁሉ እንደተገለጸው ልብ ቃል እስትንፋስ ሲባል፣ አብ ወልድ መ ቅዱስ ተብለው ከሚጠሩ ከሥላሴ ስሞች ውጭ ሳይሆኑ፣ ሥላሴ የሚጠሩባቸው ስ ናቸው።

ይኸውም አብ ልቡና ልብ ተብሎ፥ ወልድም ቃል ወይም ንባብ ተብሎ፥ መ ቅዱስም እስትንፋስ ሕይወት ተብሎ፥ በቅዱሳት መጻሕፍት እንደሚ የሚከተሉትን ጥቅሶች መመልከት ነው። 1ጴጥ. 1፥23። ዮሐ. 1፥1፤18። መ 32/33/፥6። የሐዋ. 2፥1፤2።

ከቤተ ክርስቲያን መምህራንም ይህን ተገንዝበው ቀጥሎ ያለውን ማብ መስጠታቸውን እዚህ ላይ ልንመለከት እንችላለን።

ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራ፦ «ወህየንተ ልብ ዘዝየ ነአምሮ ለአብ ህየ፣ ወህየንተ ዘዝየ ነአምሮ ለቃል እግዚአብሔር፦ ከዚህ በሚታየው ልቡና አንጻር፥ ከዚያ አ እናውቀዋለን። ከዚህ በሚታየው ቃል አንጻር፥ ከዚያ የእግዚአብሔርን እናውቀዋለን»። ብሎአል። ሃይማኖተ አበው ቴዎዶጦስ ገጽ 174 ክፍል 1 ቊ 18፤19።

ያዕቆብ ዘእልበረዳኢም፦ «አአምን ወ እትአመን ከመ አብ ልብ ወወልድ ነ ወመንፈስ ቅዱስ ሕይወት፦ አብ ልብ ወልድ ቃል መንፈስ ቅዱስ ሕይወት መሆኑ አምናለሁ እታመናለሁ»። ብሎአል። መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 34፤14። ዐረ መንፈሳዊም ስለ መንፈስ ቅዱስ ሕይወትነት ሲናገር፦ «መንፈስስ ሕይወት ወ ዘስቡሐት ይሰመይ፦ መንፈስ ቅዱስ ግን ... ይባላል ብሎአል»። ዐረ ጋዊ መንፈሳዊ ገጽ 16 ...

... ሐፈ. ኢዮብ፦ ልቡን ቢያነሣ መንፈሱንና ... የለበሰ ሁሉ በአንድነት ይጠፋሉ ተባለ። ኢዮብ 34፥14።

...ሆኑ በትምህርተ መለኮት፥ ልብ ቃል እስትንፋስ የሚባሉ ስሞች በአጠቃላይ ... መደበኛ ስማቸው ምን ይሆን? መዝገበ ሃይ ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ ገጽ 34 13፤14። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ስለመንፈስ ቅዱስ ሕይወትነት ሲናገር ገጽ 16 16 ተመልከት።

ምዕራፍ ሰባት።

የአስማተ ኩነታት አቋምና ይዘት እንዴት ነው?

...ስማተ ኩነታት ስንል፣ በትምህርተ መለኮት ከፍ ያለ ትምህርታዊን የጥናት ሙያ ...ን የምንገነዘብበት አቋም ነው።

...ኸውም ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ በምንልበት ጊዜ፣ በኩነታት ማስታወቂያነት ...ን ሥላሴ በተዋሕዶ፣ ወተዋሕዶ በሥላሴ፣ ወይም ተጋብኦ በተከፍሎ ...ሎ በተጋብኦ ሥላሴ በአንድነት አንድነትም በሥላሴ፣ አንድነት በመከፈል ...ልም በአንድነት የሚባልበት መሠረታዊ አብነት የሚመነጨው ከዚህ ከአስማተ ... ይዘት መሆኑ፥ የቤተ ክርስቲያን አባቶች ስለተገነዘቡ፣ የኩነታት አቋም በሥላሴ ...ርት ላይ ያለውን መሠረታዊነት ዐውቀው ቀዋሚ ምድብና ቦታ ሰጥተው ...ጠውት እናያለን። «በስመ እግዚአብሔር ዋሕድ ዘይሤለስ በአካላት ወኩነታት» ...ህ ከዚህ ላይ ስለ ኩነት ወይም ስለ አስማተ ኩነታት አቋም በዚህ ጊዜና ቦታ ...ለጽ የተገባ ሆኖ ይሰማናል።

...ሠረቱ ኩነት ክዋኔ ኩነታት ሲባል፣ ከመነሻው እንዴትና እንደምንድን ነው?

ኩነት ወይም ክዋኔ ወይም «ኩነታት» የኩነት ወይም የከዊን ወይም የክዋኔ ስም ...ስት ሥላሴ ትምህርት ተከፍሎ በተጋብኦ ወተጋብኦ በተከፍሎ ልዩነት ሳለ፣ ...ነት፥ አንድነት ሳለ ልዩነት እንዳለ የሚገለጽበት፣ በሦስት አካላትና በአንድ ...ለት መካከል ያለ በቀዋሚነቱ የሚታወቅ ስም ነው። ኩነት ወይም ክዋኔ በአካልና ...ሕርይ መካከል እየተገኘ የአገናዛቢነትን ሁኔታ የሚፈጽም ለመሆኑ ዲዮናስዮስ ...ንጾኪያ፦ «ወክዋኔሂ ይትበሀል ከመ ውእቱ ህላዌ ዘያስተጋብእ ኩሎ። ወክዋኔሂ ...ይት በእንተ አስተጋብኦ ባሕቲቱ ዘእምኔሁ ይከውን አካል በሥርዓቱ። ክዋኔ ወይም ...ን እርሱ ሁሉን እንደሚያገናዝብ ህላዌ ይባላል። ክዋኔ ወይም ከዊን በሥርዓቱ ...ሠረት አካልን በክዋኔ ረገድ ስለማገናዘብ ያስረዳል» በማለት፥ የኩነት አቋምና ይዘት ...ንጩ የሚብራራበትን መሠረት ገልጾአል። ሃይ አበ ገጽ 442 ክፍል 1 ቊጥር ...።

ይህ ምንጭ በዚሁ ገለጻ ተጠቁሞ እንዳለ፥ የሚከተለውን አባባል ደግሞ በረጋ ...ንፈስ እናመጣለን።

ሊቀ አለቃ ጎሩይ ፈንታ፦ ስለ ኩነታት አቋም ሲናገሩ፣ እንደሚከተለው ...

www.ethiopianorthodox.org

... ተከፍሎ መለየት መከፈል ሳይኖርባቸው በተጋብኦ በአንድነት አካላትን በህልውና በአኗኗር እያገናዘቡ፣ በአንድ ... ያሉ የሚኖሩ ናቸው ብለዋል። እኒሁ ሊቅ እንደዚህ አድርገው ስለ ኩነታት ... ይዞታ ከገለጹ በኋላ፣ ኩነታቱና የኩነታቱ ይዘት እንደሚከተለው ... አቅርበዋል። እሊህም ኩነታት ከዊን ልብ፥ ከዊን ቃል፥ ከዊን እስትንፋስ ...

ከዊን ልብ በአብ መሠረትነት ለራሱ ለባዊ ሆኖ፥ ለወልድና ለመንፈስ ... ዕውቀት ማወቂያ መሆኑ ነው። ከዊን ቃል በአብ መሠረትነት ለራሱ ነባቢ ... ቃልነት ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ንባብ ነው። ኩዊን እስትንፋስ በአብ መሠረት... ሕያው ሆኖ ለአብና ለወልድ ሕይወት መሆን ነው። ሦስት ኩነታት ያልናቸው ... ናቸው። ብለዋል። አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖተ እግዚአብሔር አንቀጽ 2 ክፍል ... 14 ያልታተመ።

ሳዊሮስ ዘእስሙናይንም:-

«አብሰ ይቀውም በርእሱ ወነባቢ በወልድ። ወሕያው በመንፈስ ወልድ ... በአብ ነባቢ በርእሱ ወሕያው በመንፈሱ ወመንፈስ ቅዱስ ይቀውም በአብ ነባቢ ... ወሕያው በርእሱ። አብ በራሱ ቀዋሚ ነው፥ በወልድም ተናጋሪ ነው፣ ... ቅዱስም ሕያው ነው፥ ወልድ በአብ ቀዋሚ ነው፣ በራሱ ነባቢ ተናጋሪ ነው። ... ቅዱስም ሕያው ነው፣ መንፈስ ቅዱስም በአብ ቀዋሚ ነው፣ በወልድ ነባቢ ... በራሱም ሕያው ነው» ብሎአል።

ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ገጽ 47 የእጅ ጽፈት ያልታተመ:-

ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ይህን ሳዊሮስ የተናገረውን ቃል በሙሉ ጠቅሰው ... በተለይ «ቀዋሚ» የሚለውን ቃል ለብቻው ነጥለው በመተርጐም «ቀዋሚኒ» ... ለባዊ ብሂል ቀዋሚ ማለት ለባዊ ማለት ነው ሲሉ አቃንተውታል። መጽሐፈ ... ገጽ 14 ያልታተመ።

እነሆም የኩነት ወይም የኩነታት መሠረታዊ አቋምና ይዞታ በዚሁ አገላለጽ ... ዳሩ ግን የሥላሴ አካላት በኩነት ይገናዘባሉ ስንል፣ ከዊን አብ፥ ከዊን ወልድ፥ ... መንፈስ ቅዱስ፥ እያሰኘ ይነገራልና፣ በዚሁ ሁኔታ መነገሩ የሥላሴን አካላት ያገና... ማለታችን እንዳይደለ ሳናስረዳ አናልፍም:-

ማሳሰቢያ:-

1. ሃይ አበ ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ 442 ክፍል 1 ቊጥር 18።
2. ሊቀ አለቃ ኅሩይ ፈንታ ገጽ 23፣ 24 አንቀጽ 2።
3. ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ድርሳን ገጽ 14 ያልታተመ።
4. መጽሐፈ ባሕርይ ገጽ 5

ምዕራፍ ስምንት።

በአካላት ትምህርታዊ ይዘት ስለ ሥላሴ አካላት።

... አስተድመን በአካላት ትምህርታዊ ይዘት ስለ ሥላሴ አካላት በተናገርን ጊዜ፣ ...እያንዳንዱ የሥላሴ አካል፣ መጠሪያ ሆኖ እንደተነገረ መግለጻችን አንዘነጋም። ... ከዊን አብ፥ ከዊን ወልድ፥ ከዊን መንፈስ ቅዱስ ተብሎ መገለጹን ነው። ...ህን ኩነት በአካላት ስሞች ስለመነገሩ በገለጽንበት ጊዜ፣ ኩነት በአካል ስሞች ...ን ኅይነት ትርጒም ይዞ መነገር እንደሚኖርበት እንደዚሁም ኩነት በአካል ... ሲነገር፣ የአካላትን ስምነት ለማጽናትና ለማረጋገጥ በሚያሳውቅበት ይዘት ... ሳንገልጽና ሳናስገነዝብ እንዳላለፍን እናውቃለን።

...ም:- ኩነት ወይም ከዊን የአካላተ ሥላሴ ህሉና መጠሪያ ሲሆን፣ በአማርኛ ...ም መባል የሚል ፍች ወይም ትርጒም ይዞ መገኘት እንደሚኖርበት ...ችንን ጠንቅቆ መረዳት ሲሆን፣ እንደዚሁም ኩነት የአካላተ ሥላሴ መጠሪያ ... ጊዜ፣ ከዊን አብ፥ ከዊን ወልድ፥ ከዊን መንፈስ ቅዱስ፥ ተብሎ ሲነገር ... መሆን ወይም መባል በሚል ፍች፥ አብ መሆን ወይም መባል፣ ወልድ መሆን ...መባል፣ መንፈስ ቅዱስ መሆን ወይም መባል እያሰኘ፣ የአካላት ስያሜን ... በማረጋገጥ፥ የአካላቱ ዘለዓለማዊነት ጸንቶ የሚኖር መሆኑን ማስታወቅ

...ነሆም በአሥራ ስድስተኛው ዘመን የነበሩ ኢትዮጵያውያን ሊቃውንት ...ስ አካል ውእቱ ወውእቱ ብሒታዊ ህላዌ ስም ወአካላትሰ ሠለስቱ ዘውእቶሙ ... ኩነታት ብሒትዋን አስማት።»

...ነት ግን አካል ነው። እርሱም የስም አቋም በብቻው የሚጠራበት ነው። አካላትም ... ናቸው። እነርሱም በየስሞቻቸው ለየብቻ የሚጠሩባቸው ሦስት ኩነት ናቸው። ... የተናገሩት ከዚህ ገለጻ የተነሣ መሆኑ ነው። መጽሐፈ ባሕርይ ገጽ 5።

...ዚህ በላይ እንደተገለጸው ሁሉ:- ከዊን በአስማተ አካላት «ከዊን አብ፥ ከዊን ...፥ ከዊን መንፈስ ቅዱስ» እያሰኘ፣ በአካላት የግብር ስሞችም፣ «ከዊን ወላዲ ...ሠራፂ፣ ከዊን ተወላዲ፣ ወከዊን ሠራፂ እያሰኘ እያንዳንዱ አካል በግላዊ መጠሪያ ... አቋሙ ተረጋግጦና ተለይቶ እንዲታወቅ ያስገነዝባል። እነሆም ኩነት በአካላት ... ገብቶ የሚሠራው እስከዚህ ድረስ ነው። እንግዲህ ኩነት ከዚህ ትምህርት ግንዛቤ ... አካል ከአካል ጋር እንዲጣበቅ በሚያጨናንቅ ሁኔታ ማለት በተጽዕቆና ...ጾቶ፥ ወይም አካል በአካል እንዲዋዋጥ ሆነ እንዲቀያየር የማድረግ ይዞታ ...የበትም። እንደዚህ ያለ አኳኋንና አቋኝነትም ኩነት በአካል በመነገሩ ሊፈጠር ...ልም።

ይህ ሊሆን የማይቻልበትም ምክንያት፣ በትምህርተ መለኮት መሠረት ጠለቅ ብለን ...መረምር፣ ምክንያታዊ ምሥጢሩን ልንረዳ እንችል ይሆናል። የሥላሴ አካላት ...አቋማቸውና በየመልካቸው ይኸውም፣ በየስማቸው ተለይተውና ጸንተው ስለሚኖሩ ...።

እነሆም አብ፥ አብ እንደሆነ፣ ወልድም ወልድ እንደሆነ፣ መንፈስ ቅዱስም

www.ethiopianorthodox.org

 በሚሆን ጽንዕ ሳይለወጡና ሳይለዋወጡ፣ ሳይቀያየሩና ሳይዋዋጡ ይኖራሉ ይህንም የቤተ ክርስቲያን አበው በትምህርታቸው ወስነው እንዳጸኑት እናገኛለ

ሊቁ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት:-

«ወለለ አሐዱ አሐዱ እምአካላት ፍጹም በገጹ ወበመልክዑ:- አብኒ አብ ወልድኒ ወልድ ውእቱ። መንፈስ ቅዱስኒ መንፈስ ቅዱስ ውእቱ። ወለለ አሐዱ እምአካላት ኢይትዌለጡ እምህላዌሆሙ። አብሂ ለከዊነ ወልድ መንፈስ ወልድሂ ለከዊነ አብ ወመንፈስ ቅዱስ፣ መንፈስ ቅዱስሂ ለከዊነ አብ ከአካላት እያንዳንዱ አካል በገጹና በመልኩ ፍጹም ነው። አብ አብ ነው። ወልድ ነው። መንፈስ ቅዱስም መንፈስ ቅዱስ ነው። እያንዳንዳቸው ዘለዓለማዊ ከሆኑ የህሉና አቋማቸው አይለወጡም። አይቀያየሩም። አብ መንፈስ ቅዱስ ለመሆን አይለወጥም ወልድም አብና መንፈስ ቅዱስ አይለወጥም። መንፈስ ቅዱስም አብና ወልድ ለመሆን አይለወጥም» ብሉአል።

ጎርጎር ኤጲስ ቆጶስ ዘእንዚናዙ ሃይ አበ ገጽ 211 ክፍል 1 ቍጥር 8

አትናቴዎስ ሐዋርያዊም:-

«እስመ አብ በአካሉ ወበገጹ ወበመልክዑ ውእቱ። ወከማሁ ወልድኒ ወበገጹ ወበመልክዑ ውእቱ። ወከማሁ መንፈስ ቅዱስኒ በአካሉ ወበገጹ፣ ወበ ውእቱ። ወኢይትገመሩ ከመ እጓለ እምሕያው፣ እስመ አካላት መለ እሙንቱ። አብ በአካሉና በገጹ በመልኩ ነው። ወልድም በአካሉና በገጹ በመል መንፈስ ቅዱስም በአካሉ በገጹ በመልኩ ነው። አካላቱ መለኮታውያን የሚወሰኑ አይደሉም» ብሎአል። አትናቴዎስ ሐዋርያ ሃይ አበ ገጽ 79 ቍጥር 3።

አትናቴዎስ ዘአንጾኪያ በመልእክተ ሲኖዲቆን:-

«ንሕነሰ ንብል እስመ አብሂ አብ ውእቱ በኵሉ አዝማን እስመ ውእ ዘበአማን ቀዳማዊ እምቀዲሙ። ወልድሂ ዓዲ ወልድ ውእቱ በኵሉ አዝማን። ወልድ ዘበአማን ቀዳማዊ እምቀዲሙ። ወከማሁ መንፈስ ቅዱስሂ፣ መንፈስ ውእቱ በኵሉ አዝማን፣ ወውእቱ መንፈስ ቅዱስ ዘበአማን ቀዳማዊ እምቀዲሙ ሠለስቱ አካላት።

እኛ ግን አብ በዘመናት ሁሉ አብ ነው እንላለን። በእውነትነቱ በዘለዓለ በቅድምና የነበረ ነውና፣ ወልድም በዘመናት ሁሉ ነው እንላለን። እርሱ በእውነትነቱ በዘለዓለምነት በቅድምና የነበረ ነውና፣ መንፈስ ቅዱስም በዘመናት ነው እንላለን። እርሱም የነበረ ነውና በእውነቱ በዘለዓለምነት በቅድምና የነበረ እነዚህ ሦስት አካላት ናቸው» ብሎአልና። አትናቴዎስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ ክፍል 1 ቍጥር 5።

በቅዳሴ ጊዜም:- «አሐዱ አብ ቅዱስ፥ አሐዱ ወልድ ቅዱስ፥ አሐዱ መንፈስ ቅዱስ። አንዱ አብ ቅዱስ ነው፣ አንዱ ወልድ ቅዱስ ነው። አንዱ ቅዱስ ቅዱስ ነው» ብሎአል።

በተሰጥዎዉም:- «በአማን አብ ቅዱስ በአማን ወልድ ቅዱስ፣ በአማን መንፈስ ቅዱስ። በእውነት አብ ቅዱስ ነው። በእውነት ወልድ ቅዱስ ነው። በእውነት መንፈስ ቅዱስ ቅዱስ ነው። መበሉ ...

ናስ ዘእስክንድርያም:-

«አካላትሰ እስመ አካለ አብ ካልዕ እምአከለ ወለድ ወእምአካለ መንፈስ ቅዱስ ወልድኒ ካልዕ እምአካለ አብ ወእምአካለ መንፈስ ቅዱስ። ወአካለ መንፈስ ካልዕ እምአካለ አብ ወእምአካለ ወልድ። አካላት ግን ልዩ ልዩ ናቸው። የአብ ከወልድ አካልና ከመንፈስ ቅዱስ አካል ልዩ ነው። የወልድ አካልም ከአብ ከመንፈስ ቅዱስ አካል ልዩ ነው። የመንፈስ ቅዱስ አካልም ከአብ አካልና አካል ልዩ ነው» ብሎአል። ሚናስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 446 ክፍል ጥር 8።

እንግዲህ አሁን ከዚህ በላይ በቀረቡት ማስረጃዎች እያንዳንዱ የሥላሴ አካል ጸንቶ አብ ምን ጊዜም አብ እንደሆነ፣ ወልድም ምን ጊዜም ወልድ በአንዱ ጥ ወደ ሌላውም ሳይለወጥ፥ እንዲሁም የሥላሴ አካላት እያንዳንዳቸው ና መቀያየር ሳይኖርባቸው፣ በየአቋማቸው በየስሞቻቸው ተለይተውና ታውቀው ቸውን በሚረጋገጥ፥ የቤተ ክርስቲያን ቀዋምያን መምህራን በትምህርተ ወሳኝ አዋጅ ጠበቅ አድርገው ማጽናታቸውን ተመለከትን።

ዚህ ጊዜም አንባቢ፣ የቤተ ክርስቲያን መምህራን ካቀረቡዋቸው ማስረጃዎች ያለ ውሳኔን ሲመለከት፣ በሥላሴ አካላት መለዋወጥና መቀያየር ሳይኖር አንዱ ጋር ሳይደባለቅ ሆነ ሳይፋለስ በየአካሉ ተለይቶ መኖር ያለበት ስለመሆኑ ውን ትምህርት ጥብቅ ማድረጋቸውን ሲያይ መገረሙ አይቀርም።

ምዕራፍ ዘጠኝ።

የቤተ ክርስቲያን መምህራን በዚህ ትምህርት።

በእውነትም የቤተ ክርስቲያን መምህራን በዚህ ትምህርት ላይ በጥብቅ ራቸው አንድ ችግር አፈታቸው ተደቅኖ ቢታያቸው ወይም፣ ባይደቀንባቸው አያደርጉም ነበር። ይኸውም የተደቀነባቸው ነገር ራሱ ጌታችን ኢየሱስ ስ በቅዱስ ወንጌሉ ስለ ሥላሴ አካላትና ስለ አካላቱ ስሞች እየለየ አብራርቶ ፣ «በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቁ» ብሎ ለሐዋርያት ውንና ያዘዘውን ትምህርት ከመሠረቱ ለማፍረስና ለመናድ የተነሡ ታን፥ በአንጻሩ ፊት ለፊት ተቃራኒ ሆነው የመነሣታቸው ሁኔታ ነው። እነዚህም ሴ አካላት በዘመናት በማቀያየር ሰባልዮስና ተከታዮቹ፥ እነ መሐመድና ሌሎችም የ ምሳሌ የሥላሴን አካላት የሚክዱ ወገኖች ናቸው። እንደዚሁም አርዮስና ንዮስ ከሦስት አካላት ሁለቱን አካላት ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ከእግዚአብሐር ነት ነጥለው ለማውጣት መነሣታቸው ነው።

እንግዲህ የቤተ ክርስቲያን አበው የአካላተ ሥላሴን ህሉናና አቋም በየራሱ ጸንቶ:- ቹ ረግቶ የሚኖር መሆኑን አጠንክረው ለማስተማር የተገደዱት ከዚህ የተነሣ

www.ethiopianorthodox.org

እምንዴተ ሰባልዮስ እስመ ውእቱ ይትአመን አሐደ አካለ ለኩሎሙ። ንሕነ
ቦሙ ከመ እሙንቱ ህልዋን በአካላት ቅዱሳት።»

በአይሁዳዊነትና በሰባልዮሳዊነት እምነት፥ «አንድ አካል በማለት አላሣ
ካተተ በኋላ፣ ዳግመኛ በማስገንዘብ «ተጠንቅቀን በመረዳት ከችግረኛው
እንሸሽ። እርሱ ሦስቱን አካላት ሁሉ አንድ አካል ያደርጋልና። ለሦስቱም አ
ብቻ እንዳላቸው ያምናል። እኛ ግን ሦስቱ በየአካላቸው ህልዋን /ነዋሪዎች/
ብለን እናምንባቸዋለን፣ በማለት ሲያጠነቅቅ እናየዋለን።

ቴዎዶስዮስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 466 ክፍል 1 ቍጥር 8።

ስኑትዩ ዘእስክንድርያ፦

«ወኢንረሲ ቅድስተ ሥላሴ አሐደ ገጸ ወአሐደ አካለ፣ ከመ ሰባልዮስ
ዘአስተጋብእ ቅድስተ ሥላሴ በአሐዱ አካል፦

ቅድስት ሥላሴን አንድ ገጽ አንድ አካል አናደርግ። ቅድስት ሥላሴን
አካል እንደሰበሰበ እንደ ዝንጉው እንደ ሰባልዮስ ማድረግ ነውና።

ስኑትዩ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 496 ክፍል 1 ቍጥር 6።

እንደዚሁም ይኸው ሊቅ፦

«ወናወግዝ ሰባልዮስሃ ረሲዐ ዘይወፅእ እምጽድቅ። በብሂሎቱ ሠለስቱ
ባሕቲቶሙ፣ እንተ ዘአሐዱ አካል። ወበእንተ ዝንቱ ይሰምዮሙ ለሥላሴ
አመይሰሚ አበ፣ ወቦ ዘመነ አመ ይሰሚ ወልደ፣ ወቦ ዘመነ አመ ይሰሚ መንፈስ
ወዝንቱ ረሲዕ ፈቀደ ይረስዮሙ ለእሉ አስማት አሐደ አካለ....«እስመ አብ
ወእቱ እስከ ለዓለም ወህልው በአካሉ ወበገጹ እንበለ ተውላጥ ወኢ
ወኢይትመየጥ ለከዊነ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። እስመ ህላዌሁ ኢይ
ወኢይትዌለጥ እስመ ጽኑዕ ውእቱ። ከማሁ ወልድኒ ህልው በአካሉ
ወኢይትመየጥ ለከዊነ አብ ወመንፈስ ቅዱስ ወኢይትዌለጥ እስመ ጽኑዕ
ወከማሁ መንፈስ ቅዱስኒ ኢይትመየጥ ወኢይትዌለጥ ለከዊነ አብ ወወልድ እስመ
ውእቱ።

በዚሁም ትምህርት ሰባልዮስን እናወግዘዋለን። እርሱ ሦስት ስሞች አንድ
ናቸው ብሎአልና። እርሱ ሥላሴን በዘመናት ከፋፍሎ አብ የተባለበት አንድ
ነበረ። ወልድ የተባለበት አንድ ዘመን ነበረ። መንፈስ ቅዱስ የተባለበት አንድ
ነበረ እያለ፣ ይህ ዝንጉ ሰው እነዚህን ስሞች አንድ አካል ሊያደርጋቸው ይፈልግ

እኛ ኦርቶዶክሳውያን ግን፣ የተጸየፈችና የማትረባን ትምህርቱን እንጥላለን
ይኸውም አብ ለዘለዓለሙ አብ ነው፣ ያለመለወጥ ያለመለዋወጥም በአካሉና በገጹ
ሆኖ የጸና ነውና። እንደዚሁም ወልድ በአካሉና በገጹ ጽኑዕ ነው። አብና መንፈስ
ለመሆንም አይለወጥም እንደዚሁም መንፈስ ቅዱስ በአካሉ በገጹ ጽኑዕ ነው። አብ
መንፈስ ቅዱስ ለመሆንም አይለወጥም አይለዋወጥም»።

ሕርያቆስ በመ ቅዳሴ፦ «ወአኮ ዘንብል አሐዱ ከመ አዳም ቀዳሚ ኩሉ
አላ ሠለስቱ እንዘ አሐዱ ህላዌ። ናሁ ንሰምዖሙ ለአይሁድ እኩያን
ኤላውያን ጊጉያን እለ ይብሉ አሐዱ ገጽ እግዚአብሔር ወአሐዱ አካል።
ዕውራነ ልብ እሙንቱ። የሰው ሁሉ መጀመሪያ እንደሆነ እንደ አዳም
እንልም። ነገር ግን በባሕርይ አንድ ሲሆን፥ በአካሉ ሦስት ነው እንላለን
አይሁድን በደለኞች፥ እስማኤላውያን ባለማወቃቸው እግዚአብሔር
አንድ አካል ነው እንደሚሉ የምንል አይደለንም»። አባ ሕርያቆስ መጽ
ዘ7 ቍጥር 70 አባ ቴዎፍሎስ ጳጳስ ዘሐረር።

ስኑትዩ «ወንሕነሰ ኦርቶዶክሳውያን ንሜንን ወንርኅቅ እምኩሉ ንባበ
ዘአምጽአ ላዕለ ቅድስት ሥላሴ ህላዌያተ ፍሉጣተ፣ ወመለኮታተ
እሉ ቃላት ተቃራኒያኒሆሙ እሙንቱ ለሥሉስ ቅዱስ። እኛ ኦርቶዶክሳውያን
ቅድስት ሥላሴ ላይ ልዩ ልዩ ባሕርያትን፥ ልዩ ልዩ መለኮታት ማለትን ካመጣ
አርዮስ እንርቃለን። እነዚህ ቃላት ሥሉስ ቅዱስን የሚቃረኑ ናቸው»።

ዘእስክንድርያ ሃይ አበ 496 ክፍል 1 ቍጥር 6።

አሁን በኩነት ይሁን በማናቸውም ሁኔታ የሥላሴ አካላት የማይለወጡና
የማይፋለሱ መሆናቸውን፥ በዚህ ሁሉ ማስረጃ ለመረዳት ችለናል።

ተዋሕዶተ ሥላሴ ሲባል እንደምንድን ነው? አካላት በኩነት ይገናዘባሉ
ትምህርት እንደምንድን ነው? የሚል ጥያቄ ይኖራል።

እንዚህ በዚህ ክፍል የጠቀስናቸው አስማት፤ ከዊነ ልብ ከዊነ ቃል ከዊነ
ከአካላት ማለት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ «አስማተ አቃኒም» ጋር
አቀማመጥ ይዞታ እንዴት እንደሆነ አየን። «እስመ ከዋኔ ያስተጋብእ
ከዋኔ አካላትን ይሰበስባል ወይም አንድ ያደርጋል የተባለበት ገለጻንም

ሃይ አበ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ጳጳስ ዘእንዚናዙ። ገጽ 211 ክፍል 1 ቍጥር
8፤ 9።

ሃይ አበ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ገጽ 79።

ሃይ አበ አትናቴዎስ ዘአንጾኪያ ገጽ 476 ክፍል 1 ቍጥር 5።

ሥርዓተ ቅዳሴ ገጽ 15 ቍጥር 26፤ 27።

ሃይ አበ ሚናስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ ገጽ 446 ክፍል 1 ቍጥር 8።

ምዕራፍ አሥር።

መንፈስ ስለሚገኙና «አካል» ተብለው ስለሚጠሩት።

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም አሁን በዚያው መሠረት የእግዚአብሔር ምሳሌ የሆንኸበትን ለ
ታስችለን ዘንድ በዚያ ጊዜ የነፍስን አቋም አቅርበናል።

በሰው ነፍስ ሦስት ኩነታት ስለመኖራቸው፥ ነፍስ በኩነታትዋ እ
ኩነታትን ስለምትመሳሰልበት በዚህም መመሳሰልዋ ለትምህርተ
ስለምታበረክተው ገለጻ:-

«ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር» በሚል በእግዚአብሔ
ተመርተን ስለሰው ነፍስ በምንናገርበት ጊዜ፣ የእግዚአብሔር ህላዌ በተ
ኩነታት አምሳል የሰው ነፍስም ኩነታት እንዳሉዋት በመጽሐፍ ቅዱስ
እንመለከታለን። እነዚህም ኩነታት ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ
ናቸው። በዚሁ መጽሐፍ ውስጥ ስለ ነገረ ነፍስ ስለ ነፍስ አቋም ሰፋ አድርገን
ያተኰርንበትም፣ በነገረ ነፍስ ምሳሌ ስለ እግዚአብሔር አምላካውያን
ለማስተያየትና እያነጻጸርንም አምላካዊን ትምህርት ለመግለጽ ያስችለን ይሆናል
በማሰብ ነው።

«ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ» በሚያሰኝ የነፍስ ኩነታት
የሥሉስ ቅዱስ ኩነታት አስማተ ኩነታት ተብለው ይጠሩ ዘንድ የሚመራ
ይገኛልና ነው።

ይህም ሳይቀር የቤተ ክርስቲያን መምህራን የኩነታትን ምሥጢራዊ ት
በቅዱሳት መጻሕፍት በልዩ ልዩ ምሳሌዎች ሲገልጹት እናገኛለን። ይኸውም የ
የውኃ፥ የእሳት ምሳሌ ነው። የእነዚህም ምሳሌዎች መሠረት፥ ምንጩ ከመጽሐፍ
እንዲሆንላቸው ስለፈለጉ፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጠቅሰው አቅርበዋል።

ይኸውም:-

1፥ «ወውስተ ፀሐይ ሤመ ጽላሎቶ። ጥላውን በፀሐይ ላይ አኖረ በሚል
ጥላ ምሳሌ «ሥዕል» መሆንን ስለሚያስነገዝብ በፀሐይ ምሳሌ፤»
18/19/፥15። ዕብ. 10፥11።

2፥ «እስመ አምላክነ እሳት በላዒ:- አምላካችን የምታቃጥል እሳት ነውና»
መነሻም፥ በእሳት ምሳሌ። ዕብ. 12፥29። ዘዳግ. 4፥24።

3፥ «ወአሠርከኒ ውስተ ማይ ብዙኅ፥ ፍለጋህም በብዙ ውኃ ነው»
መነሻም፥ በውኃ ምሳሌ ኩነቱን ለመግለጽ ተጣጥረዋል። መዝ. 76፥1

አዎን:- በእነዚህ በፀሐይ በእሳት በውኃ «በባሕር» የኩነታት ምሥጢር ለ
ይቻላል። በብሉይም በተከሥቶ ህልውና ትምህርት የእነዚህ ምሳሌዎች መ
ጠቃሚነት ጉላ ያለ ነው።

ዳሩ ግን ምሳሌው ከእነዚህ ግዕዛን ከሌላቸው ነገሮች ማለት ከግዘፍ ፍጥረ
የተወሰደ በመሆኑ በህልውና መገናዘብ ረገድ ያለውን መሠረታዊ ትምህርት ተጨ
አድርጎ ሊገልጽልን አይችልምና፣ ብቁዕ ምሳሌ ነው ለማለት እምብዛም አያስደፍር

ሊቃውንት በትርጓሜያቸው ለፀሐይ፥ ለእሳት፥ ለቀላይ ለባሕር የግብር ሦስ
ቢኖራቸውም፣ የአካል ሦስትነት፥ የባሕርይ፥ የህልውና አንድነት የላቸውም። ሥ
በአካል ሦስት፥ በባሕርይ፥ በህልውና ግን አንድ ናቸው ብለን ከምሳሌው የተገኘ
ተመሳሳይነትና ጉድለት፣ ልዩነትና ግንኙነት አስረድተዋል። ትርጓሜ ወንጌል የ
ገጽ 13።

ጎግ መጽ. ኪዳን ትርጓሜ ቅድስት ሥላሴ ካቴድርል ታተመ 1963 ዓ.ም.።
«ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ» ተብለው ለተጠሩባቸው አስማተ
መግለጫ በስመ ሞክሼነት አቋም፥ ወይም ምሳሌ ሆና ለማስረዳት፣ በመጠኑም
ሠሰላል ያህል የምታደፋፍረን ረቂቅዋ የሰው ነፍስ ወይም መንፈስ ናት።

ስ ጠባይዓት የሆኑ ልብ ቃል እስትንፋስ በመባል አንድ ምልዓተ ሕይወትን
ውም በላይ፥ እርስዋ ሕያዊትና ረቂቅ መሆንዋ፥ የሥሉስ ቅዱስ አስማተ
በጠባይዋ አንጻር ልብ ቃል እስትንፋስ ተብለው በቅዱሳት መጻሕፍት
ለና የመግለጫነትዋ ጥቅም ዕጥፍ ነው።

ሆም በመጽሐፈ ጥበብ:- «መናፍስት ንጹሐት ለባውያት ወቀጢናት መናፍስት
«የቀጠኑ» ንጹሐትና ለባውያት «ባለግዕዛን» ናቸው» ተብሎአል። መ. ጥበብ
/።

ለዚህም ጴጥሮስ ዘምስር:- «እስመ ረከበ ቀጢናት፥ በቀጢናት፣ ወረከበ
በገዚፋት፥ ረቂቁን ለማግኘት በረቂቅ፣ ግዙፉን ለማግኘትም በግዙፍ ነው»
ምዕላድ ከመሪ ጌታ ዳርጌ በሚገኝ መጽሐፍ የእጅ ጽሑፍ ተመልከት።

ላውም ብሔራዊ ሊቅ፣ «ቀጢን ውእቱ ነገረ መለኮት ወየኅሥሥ ሕሊና ቀጢነ፥
ለኮት፥ ትምህርተ መለኮት ረቂቅ ነው። ረቂቅ ሕሊናም ያሻዋል» እንዳለ ሁሉ:-
ዕላድ ከመሪ ጌታ ዳርጌ የሚገኝ የእጅ ጽሑፍ።

ሐንስ አፈ.ወርቅ:-

«አስተሐይጽ ዘንተ እእኑየ በቅጥነተ ሕሊና፣ ለዝንቱ ትምህርት ኢይረክብዎ
ለ በቅጥነተ ሕሊና:- ይህን ትምህርት በቅጥነተ ሕሊና ካልሆነ ሊያገኙት
ለም። አዎን፥ በቅጥነተ ሕሊና የሚታይ ከመንፈስ በቀር ሌላ ምንድን ነገር አለ?»

ውሉስም «መኑ ብእሲ ዘየአምር ዘውስተ ልበ ሰብእ ዘእንበለ መንፈሱ ለሰብእ
ሁ፤ ከማሁኬ ለእግዚአብሔርኒ አልቦ ዘየአምር ሕሊናሁ ዘእንበለ መንፈሱ
አብሔር... ወጥበብ መንፈሳዊ ለመንፈሳውያን እለ ይፌክሩ ዘመንፈስ ቅዱስ።
ለ ውስጥ ካለው ከሰው መንፈስ በቀር፥ በሰው ልብ ያለውን የሚያውቅ ማነው?
ሁም ከእግዚአብሔር መንፈስ በቀር የእግዚአብሔርን አሳብ የሚያውቅ የለም።
መንፈሳዊም በመንፈስ ለሚተረጎሙ መንፈስን ከመንፈስ ጋር ለሚያስተያዩ
ብሎአል። 1ቆሮ. 2፥11፣13። እያለ ሲያነጻጽር ይታያል።

እንደዚህ ሆኖ የተነገረውን አብነት በማድረግ፥ «ይልቁንም ንግበር ሰብአ
አያነ ወበአምሳሊነ:- ሰውን በመልካችን በምሳሌያችን እንፍጠር» ሲል ራሱ
አብሔር በቃሉ የተናገረውን መሠረት በማድረግ፥ በነገረ ነፍስ መንፈስ ምሳሌ፥
ሉን በህልውና መገናዘብን ብንማር፣ የተሻለ ሆኖ ይገኛል። ይህንም ስላልሁም
ሊቃውንት በፀሐይ፥ በእሳት፥ በባሕር፥ በውኃ እየመሰሉ የተጠቀሙበትን እኔም
ጥንኝ ቦታ እያገባሁ በመግለጫነት ከመጠቀም ወደ ኋላ አልልም። ዘፍጥ.
7።

ነፍስ በአቅዋሟ የምትታወቅበትና የምትገለጽበት ነገር ቢኖር፣ በኩኑታትዋ ነው።
የባሕርይዋ ኩነታት ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ «ሕያውት» አካል መሆንዋን
ላለ። ይህንም ስለ ምልዐተ አካል ትምህርት ስናጠና በነበርን ጊዜ፣
ማረንበታል።

www.ethiopianorthodox.org

በማናቸውም፦ በግዘፍ ወይም በርቀት፥ በስፋት ወይም በጥበት፥ በ... ወይም በእርጥብነት፥ በጥጥርነት ወይም በለስላሳነት፤ የሚገኝ የዓለመ ግዘፍ ... ሁሉ፥ በልብ፥ በቃል፥ በእስትንፋስ፥ ጠባይዋን እንደምትገልጽና፤ በሰውነት ... እንደምትኖር፥ አካላዊ ሕይወት ነፍስ የምትመስል ሕይወት ባትኖረው፤ ... ሕይወት እንዳለው አያሳይም ወይም ግዕዛን ያለው ሕይወት እንደሌለው ይታወ... ዘፍጥ. 2፥27።

ይኸውም፦ «ክብረ‑ሰ ለጠባይዐ አእምሮ ወሕይወት የጠባይዕ ክብርዋ አእ... ሕይወት ነው» እንደተባለ ይታወቃል ዐረጋዊ መንፈሳዊ. ድርሳ. 22 ገጽ 11...

ደግሞ እንዲህ ዓይነቱ የዓለመ ግዘፍ ህላዌ ሁሉ፥ ራሱ ዐውቆ የሚሠራ ... ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ ያለውና በአእምሮ የከበረ ሕያውና ነባቢ አካል ... ይሠራበታል። ነባቢ የተባለው መልአክ ወይም ሰው ናቸው።

«እስመ ዘአልቦቱ ቃል ወእስትንፋስ ወዘኢኮነ ለባዌ ኢይገብር ምንተኒ ግብ... ዳዕሙ ይገብር ቦሙ ካልዕ። ቃልና እስትንፋስ የሌለበትና ለባዊ ያልሆነ ሁሉ ... ዓይነት ሥራ ሊሠራ አይችልም... ነገር ግን ከእርሱ ሌላ ይሠራበታል»። ምዕላ... ሰዓ ከብቴ ገጽ 5።

ማሳሰቢያ፦ ትርጓሜ ኪዳን ከቅድስት ሥላሴ ካቴድራል የታተመ 1963 ዓ... ሊቀ ጴጥሮስ ዘምስር ከመሪ ጌታ ዳርጌ እጅ የሚገኝ። ብሔራዊ ሊቅ «ቀጢን ... ነገረ መለኮት ወየኀሥሥ ሕሊና ቀጢን አለ»። መጽሐፈ ጥበብ ገጽ 23። ... አፈወርቅ ድርሳን ዐረጋዊ መንፈሳዊ ገጽ 117 ድርሳን 22።

ምዕራፍ አሥራ አንድ።

መሠረታዊ ሕይወት ስላለውና ስለሌለው አካል።

ከዚህ በላይ መሠረታዊ ሕይወት ስላለውና ስለሌለው አካል የተገለጸ... ባተነተንበት ጊዜ፤ የዕፅዋትና የእንስሳት ባሕርያዊ ሕይወት መኖሩን ስለምናስታው... እላይ ስንናገር ለባዊት፤ ነባቢት ሕያውት ነፍስ የሌለችበት ፍጥረት ሁሉ ሕይ... እንደሌለው ይታወቃል ያልነውን ገለጻ የሚያጣርስብን ሳይመስል አይቀርም። ስለዚ... ለይተን ለማብራራት ይቻለን ዘንድ፥ በተቀዳሚ የዕፅዋት የእንስሳትን ሕይ... አቅርበን፥ ብንመረምርና ጉዳዩን በዚያው አንጻር ከለባዊና ነባቢት ሕያው ... ብናመዛዝን፤ የተሻለ ይሆናል።

1፥ እነሆም የዕፅዋትን ሕይወት የወሰድንና የመረመርን እንደሆን፤ የዕፅነቱ ህላ... እንዲያድግ ለማድረግ አስችሎ መገኘቱን ይገልጽልናል። ነገር ግን የዕፅ... ሕይወት የገዛ ራሱ የአእምሮ ሆነ የነቢብ ክሂል እንዳለው አይገልጽልንም።

ሊቁ አውሳብዮስ ዘቂሣርያ፦ «ወኃይለ በቀላትሰ በሁከተ ነፋስ ይነ... ወይማስን፦ የቡቃያ «የሚበቅል ነገር» ኃይል የሚሆን ግን በነፋስ መታ... ያድጋልም ይጠፋልም» ሲል ገልጾታል። በመቅድመ ወንጌል ገጽ 18።

2፥ ስለ እንስሳዊት ሕይወት «ደመ ነፍስ» የተናገርን እንደሆነም ርግጥ ነ... እንስሳዊ ሕይወት አእምሮ ያላት ሆና ትገኛለች። ይኸውም «ወኃይለ

www.ethiopianorthodox.org

እንስሳዊት ህውከት ይእቲ ዘበሥምረት ወይእቲ ባ እምነ አእምሮ ወበዘባቲ ኃይል። ዛ ይእቲ እንስሳዊ ት፥ ውስቴታ ይትረከብ ነጽሮ ወሰሚዕ፥ ወጣዕም አጼንዎ ወገሢሥ፤ ወዓዲ ተንሥአ ወነቢር። እንሳሕስሖ ወኀድዐት፤ ፍትወት ወወሊድ መዓት፥ ወሣህል፤ ሕማም ወተበቅሎ፤ ተፈሥሖ ወኀዘን፥ ነዊም ወነቂሕ፥ ሕይወት ወሞት፥ ወአምሳለ ዝንቱ በከመ ይትረከብ በውስተ እንስሳ። እንስሳዊት ኃይል ግን በእንስሳዊ ፈቃድ የምትነሣሣ ናት። ከዕውቀት ወገንም አላት። ባላት ችሎታም እንስሳዊት ናት። በእርስዋም ማየት፥ መስማት፥ ጣዕም፥ ማሽሽተት፥ መዳሰስ፥ እንዲሁም መነሣት፥ መቀመጥ፥ መንቀሳቀስ፥ ዝግተኛነት፥ ፍትወት፥ ወሊድ፥ ቍጣ፤ ይቅርታ ማድረግ፥ ምቀኝነት፥ መበቀል፥ መደሰት፥ ማዘን፥ መተኛት፥ መንቃት፥ ሕይወት፥ ሞት በጠቅላላው የመሳሰለውና በእንስሳት እንዳለው ይገኛል»። ሲል አውሳብዮስ ገለጸ። መቅ ወንጌል 17።

እነሆም እንስሳዊት ሕይወት ከዚህ በላይ እንደ ተነገረው ሁሉ፥ ሕይወትነትዋ ...ለበት አእምሮ በተነገረ መጠንና ደረጃ የሚታይ ሲሆን፤ ይህ አእምሮዋ የደመ ... አእምሮ እንጂ፤ በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በሕያውነት፤ አቋም፤ የፈቃድና ... የጽድቅና የፍትሕ፥ የኃይልና የሥልጣን፤ የጥበብና የዕውቀት፥ የምክር ...ለለውም መንፈሳዊ ሕይወት ዕውቀት ክሂል አልተገለጸበትም፤ ስለዚህ ይህ ከሃሊ ...ት አይባልም። መክ. 3፥18፡21። ዘፍጥ. 9፥5፡6። ዘሌዋ. 17፥11-14።

ስለዚህ ዳዊት «ሰብእሰ እንዘ ክቡር ውእቱ ኢያእመረ ወኮነ ከመ እንስሳ ዘአልቦ ... ወተመሰሎሙ፦ ሰው ግን ክቡር ሲሆን አላወቀም፥ ልብ እንደሌለው እንስሳ ሆነ፥ ...ቸውም» በሚል አጠቃላይ ንባብ የሰው የሕይወት መንፈስ ክብር ያላት መሆኑን፥ ...ሳ ሕይወት «ደመ ነፍስ» ግን፤ ክብር ያላት ሕይወት አለመሆንዋን ገልጾታል። ...ን እንጂ ዳዊት ሰው በመንፈሱ ክቡር ሲሆን፤ እንደ እንስሳ በመሆኑ እየተቈጨ ...ፈል። መዝ. 48/49/፥20።

የእንስሳ ሕይወት የገዛ ራሱ ሕይወትነቱ ሆነ አእምሮው ከሥጋዊ የተፈጥሮ ጠባይዕ ... ነውና፤ ዘለቄታ የሌለው ኃላፊም ጠፊም ነው።

ሊቃውንትም፦ «ወአሐቲሰ ደመ-ነፍስ ይእቲ እምጠባይዕ ወይእቲሰ መዋቲት። ...ቱም ከተፈጥሮ ጠባይዕ ወገን የምትሆን ደመ-ነፍስ ናት፤ እርስዋም ሟች ናት» ...ለ። አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ አርጋኖን የእጅ ጽሑፍ።

«ወኃይለ እንስሳ ዘይቤ ደመ-ነፍስ ይእቲ፤ ወብሂለ ደመ ነፍስ ዘተነድር በደም ...ለ ኃይለ እንስሳ ያለውም ደመ-ነፍስን ነው። ደመ ነፍስ ማለትም በደም የምታድር ... ሕይወት ማለት ነው» ሲሉ ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ማስረጃ በመስጠት ...ርተውታል። ምዕላድ ዘዐቃ ሰዓት ከብቴ የእጅ ጽሑፍ። ሥረ ብዙ ከመሠረት ...ሐት ለአብ ገጽ 19-21 ያለውን ተመልከት።

በእግዚአብሔር መልክ ምሳሌ የተፈጠረችና ሰውም በንፍሐት «በአፉ እስትንፋስ» ...ረባት የሰው መንፈስ ወይም ነፍስ ግን የመንፈሳዊት ሕይወት ማኅተም በጊዜና ... በማናቸውም ነገር ሁሉ የሚያስብ የሚመርጥ አርቆ ተመልካች አእምሮ ያላት ... እንዲሁም ክፉንና ደግን፥ ጽድቅንና ኃጢአትን፥ እውነትንና ሐሰትን፥ ቅድስናን ...ሰን የመለየትና የፍትሕም ችሎታ፥ መርጦ በማድረግም የመወሰን ፈቃድ ሥልጣንና ...ለ ያላት ናት። እንግዲህ ሕይወት ሲባል እንዲህ ዓይነቱ መንፈሳዊ የዕውቀት ክሂል ... ሕይወት ሆኖ ሲገኝ ነው። ዘፍጥ. 2፥7። ዘካ. 12፥2። ኢሳ. 42፥5። ም. ...16። ማቴ. 10፥28። መክ. 12፥7። መዝ. 142፥1፡7።

ይህም በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ፥ የተሟላ በሚ... ከተፈጠረው ከሕይወትነትዋ ፍጹምነት የተገኘ ውጤታዊ የተረከቦ ክሂል ነው።

«ወዓዲ አክበሮ በንፍሐት ዛ ይእቲ ማኅተመ ሕይወት መንፈሳዊት እ... አክበሮ እምኩሉ ፍጥረት ዘታሕተ ሰማይ ወትትዐወቅ በኃይለ ንባብ። ዛ ይእ... ለእግዚአብሔር ወአምሳሊሁ በከመ ይቤ መጽሐፍ፤ ወይእቲሰ ዘኢ... ዘኢ.ግብርት፥ ህላዊት፥ ወዘኢ.መዋቲት ኵናኒተ ሥጋ ወኃይሉ በእንተ ዘኮነ... ውስተ ኵሉ፤ ወባቲ ይትረከብ ጥበብ ዘየኀስብ ወየኀሪ ልብ፥ ወአእምሮ አ... ወመካናት ወኩሉ ምግባራት እንተ ትከውን በዘይእቲ ላዕሌሁ በሥልጣን ባ... ሥዕልት ዘእንበለ ገቢር። ወገብረ ላቲ ሥልጣነ በውስቴታ ትግበር በከመ ኀ... አልቦ ዘይኳንና ወዘይኄይላ ከመ ይኩን ሠናያቲሃ ወእከያቲሃ በሥምረተ ... በአምሳለ መላእክት፡-

ዳግመኛም በንፍሐት አከበረው፤ እርስዋም ከሰማይ በታች ካሉ ፍጥረ... ይልቅ እርሱን «ሰውን» ያከበረባት መንፈሳዊት ማኅተመ ሕይወት ናት። መ... እንዳለ፥ እርስዋ የእግዚአብሔር ገጹና አምሳሉ ናት። የማትዳሰስና ግብር እ... ሆና ያልተፈጠረች ናት። ነዋሪና የማትሞት ናት። በሁሉም ረገድ አንዲት ፈ... ስለተገኘች፤ ሥጋንና ኃይሉን የምትገዛ ናት። ጥበብም ማሰብም በእርስዋ ... የጊዜያትንና የቦታዎችን ማወቅ በእርስዋ አለ። በላዩ በምትኖርበት በሚሆነው ነገ... ዐዋቂ ናት። ብቻዋም በሥልጣን ልዩ ናት። ስትፈጠርም ከነገር የተቀረፀ ነገ... ያልተፈጠረች ናት። በኀነትዋና ክፋትዋ በሕሊናዋ ፈቃድ በመላእክት አምሳል ... ዘንድ የሚገዛትና የሚያስገድዳት ሳይኖር የመረጠችውን እንድታደርግ በ... ሥልጣን አድርጎላታል። እያለ፤ አውሳብዮስ ብሩህ አድርጎ የገለጸውን መ... ነው»። መቅድመ ወንጌል ገጽ 19።

ከዚህ የተነሣ እንደ ዕፅዋትና እንደ እንስሳ ያልሆኑ ነገሮች በእርስዋ መስለፋቸው ይቅርና፤ የዕፀዋት ሕይወትና የደመ-ነፍስ አእምሮ አለባቸው የ... የእንስሳ ሕይወት በተፈጥሮ ባሕርይ ሆነ በግብር የሚያሳዩት አእምሮ በኩነ... ለባዊት ነባቢት ሕያውት የሆነች ነፍስ ባሕርያዊ ፍጽምና ካለው ከሕያውነትዋ እ... ከዚሁም ከምታስገኘው ከአእምሮ ክሂል ጋር በምንም አኳኋን ቢ... ሊያወዳድሩዋቸውና ሊያመሳስሉአቸው የማይቻልና መቃጣቱም የማይገባ ነው።

ይህንም ለማረጋገጥ፡- «ወሀቤ ሕይወት እግዚእ» ተብሎ በኪዳን የተነገ... ብሔራዊያን ሊቃውንት ሲተረጕሙት፡- ከዕፀ ከአዕባን «ከድንጋዮች» ለ... እንስሳትን አራዊትን በደማዊት ነፍስ አክብሮአል። ከእንስሳት ከአራዊት ለይቶ ለ... በነባቢት ነፍስ አክብሮአል። ይላሉ። ትርጓሜ ኪዳን ገጽ 55፥12።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት።

ህላዌ ዕፀ ህላዌ እንስሳ።

ህላዌ ዕፀ ህላዌ እንስሳ ከማናቸውም ነገር ጋር በአንድነት ግዕዛን የሌለው በ... አጠራር ክፍላቸው ተወስኖ የሚጠሩ ሲሆን፤ ለባዊት፥ ሕያውት ነፍስ ወይም መ... ግን፤ ባለ ግዕዛን ወይም ግዕዛን ያላት በሚል ስያሜ በክፍልዋ ተለይታ ትጠራለ...

...የክሂል ሕይወታዊ ውጤት ነው። ክሂልም ማለት በዚህ ጊዜ፥ በልቡና፥ በቃል፥ ...ንፋስ ህልውና በጽንዕ የሚገኝ የባሕርያዊ ህላዌ ሕይወት አቋም ክፉን ደግን ...ኃጢአትን እውነትንና ውሸትን ወዘተ ለይቶ የማወቅ መብትና ሥልጣን ነው።

...መንፈስሰ፥ ሕይወተ ሥጋ ንጽሕት ይእቲ ወቅድስት በኩሉ፡- የሥጋ ሕይወት ...ሆነ መንፈስ ግን ንጽሕትና በሁሉም ረገድ ልዩ ናት። አመክንዮ ዘሐዋ መ. ቅዳ. ...ተጥር 39።

...እነሆም ከዚህ በላይ የተነገረ የነፍስ አቋምም፥ ህልውናዋ በተሟላ ሕይወት የተለየ ...ማሳየቱ፥ የሰው ነፍስ ክብርና ታላቅነት የሚገለጽበት ነው። እንግዲህ ይህን ...ያየን ይመስለናል።

...ቅዱስ ዳዊት፥ የእግዚአብሔር ህላዌ እንዴት እንዳለ ሲያሳይ፤ ለነፍስ ያሉዋት ...ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ በነገረ ነፍስ ምሳሌ ሲገልጸው እናያለን። ...እግዚአብሔር ይቅርታ የልቡም አሳብ ምድር ሞላ፥ ሰማያት በቃሉ ጸኑ፤ በአፉ ...እስትንፋስም ኃይላቸው ሁሉ ነው። ይኸውም የአስማተ ኩነታት ትርኢታዊ ይዞታ፥ ...እግዚአብሔር ቸርነት ወይም መዝገበ ጣህል የሆነ ልቡና የአብ ስም ሆኖ፥ ...እግዚአብሔር ቃልም የወልድ ስም ሆኖ፤ የእግዚአብሔር እስትንፋስም የመንፈስ ...ስም ሆኖ ሲናገር፤ የብሉይ ሆነ የሐዲስ ኪዳን ኅብረተ ቃላት ተስማምቶበት ...እናስተውል ዘንድ ነው። ይህ የሥሉስ ቅዱስ አስማተ ኩነታት ከሰው ...አስማት በተወሰደ ምሳሌ ተገልጾ መነገሩን ተመለከትን። መዝ. /33/፡6፡11።

ነፍስ በአቋሟ የምትታወቅበት በኩነታትዋ መሆኑን፤ ይኸውም ልብ፥ ቃል፥ ...እስትንፋስ የሚባሉ ሦስት የባሕርይዋ ኩነታት አንድ ላይ ተገኝተው፥ ፈቃድ፥ ክሂል፥ ...ሥልጣን፡ ያላት ሕያዊት አካል መሆንዋን ገልጸውልን አገኘን።

ከዚህ የተነሣ የዕፀዋት ሕይወትና ከደመ-ነፍስ ሕይወት ጀምሮ እስከ በድን ...ረታት ያሉት ነገሮች ሁሉ የማይመስሉአት፥ ጭራሹን እስከነአካቴው ከእነዚህ ሁሉ ...የተለየችና ግዕዛን ያላት የመጠቀች ልዕልት መሆንዋን ተረዳን።

በዚህም ሥልጣንና ክሂል ባለው በባለ አእምሮ ሕይወት መካከልና በበድን ወይም ...ደመ-ነፍስ ሕይወት መካከል ያለውን ልዩነትና ቁም ነገር ለይተን ተገነዘብን። የቁም ...ነገሩና መለዮም የሰው ነፍስ «መንፈስ» ከተጠቀሱት ሌሎቹ ፍጡራን ይልቅ፥ የቁን... ...ለ ልዩ ፈቃድ ክሂልና ሥልጣን ያላት፤ ሆና ሕያዊት አካል ልትሰኝ የቻለች፥ ...ልብ፡ ቃል፥ እስትንፋስ፡ በተሰኙ በጠባይዎችዋ ኩነታት መሆኑን ነው።

ይህ እንዲህ ሆኖ ከተገለጸ ዘንድ፤ ይልቁን ታዲያ በገናንነቱ የታወቀ አምላክ ...አካላውያን ኩነታት ማለት በልብነት፥ በቃልነት፥ በእስትንፋስነት፥ ግሩምና ልዑል ...የሆነ የባሕርይ ሕይወቱ እንደምን አብዝቶ ይገለጽ! ሥልጣን ባለው ምጡቅና አርያማዊ ...ባለናውስ ምንኛ ይታወቅ! መዝ. 32፥5፤ 6። ኢዮብ 16፥13። የሚያሰኝ አንክሮ ...ያለው አእምሮ ዘንድ መቅረው የማያጠራጥር ነው።

እነሆም ከዚህ በላይ እንዳየነው ሁሉ፤ የሰው ነፍስ መንፈስ ያን ያህል ልዩ ክሂልና ሥልጣን ያላት ሕያዊት አካል ሆና በመገኘትዋ፥ «ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ» በተሰኙ ...ባሕርይዋ ኩነታት መሆኑ ታውቆአል። ከመግለጫነትዋም በተመራንበት አቋም፥ ...እግዚአብሔርን የአካላቶቹን ኩነታት ህሉና፥ በአካላውያን ኩነታቱ በልብነት፥ ...ቃልነት፥ በእስትንፋስነት፥ ግሩምና ገናና የሆነ የባሕርዩ ሕይወቱ ፈቃድ፥ ክሂል፥

www.ethiopianorthodox.org

ሥልጣን፥ ምጡቅ በሆነ አምላካዊ ልዕልና ደምቆ፥ አንፀባርቆ ሊታወቅልን ...
ለመገንዘብ የሚያበቃ ነው።

ስለዚህ በነገረ ነፍስ ያኘነው ምሳሌያዊ ጥቅም በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት ...
ላቅ ባለ አኳኋን እጅግ የተወደደና በክብርም መጠበቅ ያለበት ነው።

የምሥጢረ ሥላሴን ትምህርት እንድንማርባት ነፍስ የዚህን ያህል ...
የሚያስገኝ ዋጋ ያላት ሆና ከተገኘች፣ በዚሁ ጽሑፍ ስለ ነፍስ አቋም በተደጋገ...
የምወስደው ጥናት ከፍ ያለ ግምት የሚሰጠው ነው።

ማሳሰቢያ፡-

ዲዲስቅ አመክንዮ ዘሐዋርያት ቅዳ ዘሐዋርያት ገጽ 41 ቍጥር 39።

ምዕራፍ አሥራ ሦስት።

ነፍስ በምሳሌነትዋ የምትሰጠው ጥቅም እንዴት ባለ አኳኋን ይታይ ...

የፍጡር ሰው ነፍስ በህሉናዋ የፈጣሪን ህሉና አሟልታ ለመግለጽ ት...
አንልም። ይሁን እንጂ፣ በምሳሌነትዋ የመሰላል ያህል አእምሮን ወደ እ...
ለማሸጋገር የሚረዳ ትምህርት ትሰጣለች ብንል ያለ አሉታ የሚያስኬድ ነው።

እንደ መሰላል ሆና አእምሮአችንን ወደ እምነት ማለት፥ ወደ መንፈሳዊ ትም...
መለኮት ጨበጣ የሚያሸጋግር ምሳሌን ከፍጡር ነገር እንወስድና እንቀበል ዘ...
ልዑል እግዚአብሔር በፍቅሩ የገለጸልን መንገድ ሆኖ፥ ከቅዱሳት መጻሕ...
ምስክርነት ተሰጥቶን እናገኛለን። አዎን፥ የአእምሮአችንን ደካማነት በምናው...
መጠን ይህን አብነት መከተል ግድ ሳይሆንብን እንዳልቀረም፣ ይኸውም፡- በየትም...
መስከ ሁሉ ዘወትር የምናየው ነው። ማቴ. 13 በሙሉ። ዮሐ. 15፥12። ዘኍል...
12፥8። ሕዝ. 26፥28።

ይህን በምንልበት በዚሁ አጋጣሚ፥ በምሳሌና በአማናዊ «እውነተኛ በሆነ» ...
መካከል ያለውን ልዩነትና ግንኙነት ሳንጠነቅቅ አናልፍም።

ሊቁ ቅዱስ ቄርሎስ፡- «እስመ ምሳሌ ይውኅድ እምአማን ወይ...
እምተጠናቅቆ፥ ምሳሌ ከተገላጩ እውነት ያንሳል፣ ተጠናቆ ከመታየትም ጐ...
ይገኛል» ብሎ መናገሩ የሚታወስ ነው።

ዮሐንስ አፈ.ወርቅ፡- «ወሕገ ምሳሌ ይቴሐት እምነ ራዕይ እሙን፡- የምሳሌ ሕ...
ወይም በምሳሌ የመጠቀ ደንብ ግን ከዓይነተኛው አማናዊ ትርኢት ዝቅ ያለ መ...
ግልጽ ነው» ብሎአል።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያ፡- «ወአርአያሰ ባሕቱ ኢኮነ ተውላጠ ህላዌ አላ ትእም...
ያበጽሕ ኀበ መሥፈርተ ጽድቅ፡- ምልክት የህላዌ «የባሕርይ» ልዋጭ አይደለም። ነ...

...ምልክትነቱ ወደ እውነት ልክ ወይም መሥፈሪያ ያደርሳል» ሲል አብራራ፡-
...ስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 423 ክፍል 1 ቍጥር 19።

...እንዲሁም፡- «እስመ ምሳሌ የሐፅፅ እምነ ዘይሜስሉ ቦቱ በከመ የሐፅፅ ሰምዕ
...ርት ከማሁ የሐፅፅ ብእሲ እምእግዚአብሔር አምሳሉ፡- በምሳሌ ከሚገለጸው ነገር
...ምሳሌ ይጐድላል። ሰም ከወርቅ እንደሚያንስ ሰውም በምሳሌው ከፈጠረው
...ዚአብሔር ያንሳል» ተባለ። መዝገበ ሃይ ገጽ 66።

...ሊቃውንቱ የሰጡት ማስረጃ ትክክለኛ ነው። መቼም ምሳሌ አይኑር አላሉም።
...ግን ምሳሌ እየሆነ ተገላጩን ወይም ዓይነተኛውን ትርኢት ለመግለጽ የሚቀርብ
...ሁሉ፣ በሙሉ ይመስለዋል ከሚል አሳሳች አሳብ እንድንጠነቀቅ አስገንዝበዋል።

ስለዚህ፡- አንድን ምሳሌ ወስደን ልናውቀው ወይም ልናሳውቀው የምንፈልገውን
...ን ረቂቅ ይሁን ግዙፍ ነገር ለመረዳት ወይም ለማስረዳት በምንጠቀምበት ጊዜ፣
...ነታ ተመሳሳይነት ካለው እንደ ሰምና ወርቅ ወይም እንደ አዎንታ አንጻር ባለው
...ር መጠቀም ይኖርብናል። ጕድለቱን ከምሉዕነቱ ለማስተያየት ከፈለግን ደግሞ፣
...ሬ አድርገን በአሉታ አንጻር፥ ወይም በአፍራሽ አንጻር፥ አለዚያም በምፀት ጕዳና
...ሙ አቀራረብ መግለጽ ይኖርብናል።

እነሆም እነዚህና የሚመሳሰሉ የቅኔ ጕዳናዎች ተገላጩን ወይም አማናዊውን ነገር
...ሳሌ ለመግለጽ እንደሚያስችሉ የታወቀ ነገር ነው።

መቼም ቢሆን፥ ሄዶ ሄዶ የምሳሌ ጥቅሙ፥ ለትምህርት ተፈላጊ የሆነውን
...ነተኛውን ነገር ለመግለጽ የማስቻሉ አብነት ነው። ቅኔም በልዩ ልዩ ጕዳና መደንገጉ
...ሁ ቁም ነገር እንዲጠቅም አይደለምን?

ስለሆነም አስቀድመን እንደተነጋገርንበት፣ አሁንም ጌታ እግዚአብሔራዊ ህሉናን
...ው ነፍስ አቋም በመመሰል ሊገልጽልን ቅዱስ ፈቃዱ ሆኖአል። እንዲህም ከሆነ፣
...ህ ትምህርት ሁኔታ በምናብራራበት ጊዜ፣ ከቅዱሳት መጻሕፍት መሠረታዊ ኀሳብ
...ሳንወጣ፣ ዮሐንስ አፈ.ወርቅና ቄርሎስ ሌሎችም ሊቃውንት ስለ ምሳሌ አቋም
...ለጹትን አብነታዊ ማስጠንቀቂያ መመሪያችን ማድረግ ይኖርብናል።

የሰው ነፍስ በልብነትዋ፥ በቃልነትዋ፥ በእስትንፋስነትዋ፥ ጠባይዓት ለሥላሴ
...ነት ምሳሌ አድርገን በትምህርት ረገድ ስንጠቀምባት፣ ገላጭ በመሆን አቋም ቀጥታ
...ምትመሳሰልበትና ቀጥታ የማትመሳሰልበት መንገድ መኖሩን፥ በቅድሚያ ማወቅ
...ስፈላጊ ነው። በቅድሚያ እንዲታወቅ ያስፈለገበትም ወዲያና ወዲህ የሚያንገላታውን
...ዳዊ አስተሳሰብ፥ በመካከል ቀጥታ መሥመሩን ይዞ ለመሄድ እንዲረዳ ነው።

ስለዚህ በአዎንታ እያመሳሰልን በአሉታም እያነጻጸርን የምንጠቀምባቸውን የነገረ
...ስን ምሳሌዎች፣ አቅርበን እንመለከታለን።

ምዕራፍ አሥራ አራት።

ነፍስ በአቋሟ በሥላሴ ኩነታት በአዎንታ ስለምትመሳሰልበት፮

1ኛ፥ መጀመሪያ ነገር የነፍስ አስማተ ጠባይዐት ከሥላሴ አስማተ ኩነታት ጋር፥
በስመ መኩሽ መመሳሰላቸው ነው። አዎን፥ የነፍስ ጠባይዐት ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥

www.ethiopianorthodox.org

ተብለው ይጠራሉ። የሥላሴ ኩነታትም «ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፣ መጠራታቸው በቅዱሳት መጻሕፍት የተረጋገጠ ሆኖአል። መዝ. 32፥6። «ወህየንተ ልብ ዘዝየ ነአምሮ ለአብ ህየ ወህየንተ ቃል ዘዝየ ነአምሮ እግዚአብሔር፥» ቴዎዶጦ ዘዕንቈራ ሃይ አበ ገጽ 174 ክፍል 1 ቍጥር 19።

ከዚህ ስላለው ልብ ከዚያ አብን እናውቀዋለን። ከዚያ ስላለ ቃልም የእግዚአብሔርን ቃል እናውቀዋለን።

2ኛ፥ ነፍስ ምንም እንኳ በአካልም አንዲት ብትሆንም ሦስትነትዋ የጠባይዐትዋን ሁኔታ መግለጫ ቢሆን፣ ራቅ ብለን ጠቅላላ ትርኢቱን ስንመለከት የአንድነትና የሦስትነት አቋም ያላት በመሆኑ፥ በዚሁ አቋምዋ የእግዚአብሔር አንድነት ሦስትነት የምትገልጽ ምሳሌ ሆና ትታያለች። ዘፍጥ. 1፥27።

3ኛ፥ የነፍስ ጠባይዐት በገላጭነትና በተገላጭነት አቋም ሲታይ፣ የቃልና ህልውናቸው ቅደም ተከተል የሌለበት ነው። ይህስ እንደምንድነው? ቢሉ፣ ቃልና እስትንፋስ ከሚወጡበት ልቡና ወደ ኋላ ሳይሉ፣ የሚወጡበት ልቡናም ሳይቀድማቸው ተረክቦአቸው አንድ ጊዜ እንደሆነ መገኘቱ ነው።

በዚሁ ምሳሌ፥ «አሐቲ ቅድምናሆሙ ለሥላሴ» የሥላሴ ቅድምና አንዲት ብለን የምናምንበት በሥሉስ ቅዱስ ኩነታት አቋም፥ ከልብ የሚወጡ ቃልና እስትንፋስ ከሚወጡበት የሚገለጹበትን ልብ ሳይቀድሙት፣ ወይም ሳይቀድማቸው የተረክቦ ህልውናቸው ያለቅደም ተከተል ወይም የአንድ ቅድምና መነሻ የሌለው ዘለዓለማዊ እንደሆነ መገኘቱ፥ ይገለጽበታል።

4ኛ፥ በሥሉስ ቅዱስ ኩነታት የልደትና የፀአት የመውጣት ሁናቴ የሚታይ ሲሆን ያለመለየትና ያለተመትሮ በአንድ ህልውና የመገኘት አቋምም አለው።

«ንእመን በሃይማኖት ከመ ይትዋሐድ መለኮት በአብ፣ እስመ እምአብ ተወልደ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስሂ ወፅአ እምኔሁ እንዘ ኢይቀድም አሐዱ እምካልዑ ወ... እምሣልሱ ወበልደተ ወልድ ወፀአተ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ይትዋሐድ መለ... ሥላሴሁ ለአምላክነ። መለኮት በአብ እንደሚዋሐድ በሃይማኖት እንመን። ወልድ ከአብ ተወልዶአልና፣ መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ ወጥቶአልና። ይህም አንድ ከሁለተኛው ሁለተኛውም ከሦስተኛው ሳይቀድም ነው። ወልድ ከመወለድና መንፈስ ቅዱስም ከአብ በመውጣት የአምላካችን ሦስትነት ይዋሐዳልና» ብሎአል። ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሃይ. አበ ገጽ 107 ክፍል 1 ቍጥር 6።

ይህን ምሥጢራዊ ህልውናን ለመግለጽ ምሳሌነቱ በሙሉ ብቁዕነት ባይኖረውም የነፍስ ጠባይዐት አቋም ወደዚሁ የሚያቈናጥጥ የሚመራ ምሳሌነት በመጠኑ አለው።

5ኛ፥ የነፍስ ህልውናዋ «መኖርዋ» በምልዐተ ሕይወት የሚታወቅ ሲሆን በምልዐተ ሕይወት ለሚኖር ልዑለ ባሕርይ ለሆነ አምላካዊ ህልውና መኖር፥ መግለጫ ሆኖ ለማስረዳት ያስችላል።

6ኛ፥ የነፍስ ሦስቱ ኩነታት ያለቅደም ተከተል በአንድ ጊዜ የመገኘታቸው አቋም ከዘለዓለማዊነት ያለ ቅደም ተከተል ለኖረ ተረክቦ «መገኘት» ለሥላሴ የኩነታት ህልውና መግለጫ ነው።

ማሳሰቢያ:- ተረክቦ «መገኘት» ስንል አእምሮ ሲያይ የእኛን አእምሮ በሚመለከት ገለጻ መናገራችን ነው እንጂ፣ የእግዚአብሔርን ሲመለከት፣ የሚነገር አይደለም። እግዚአብሔር የተገኘበት ጊዜ የለም። እግዚአብሔር ዘለዓለማዊ ነው።

1፥ የማትመሳሰልበት ግን በአፍራሽ የምትነጻጸርበት፣

1፥ የሥላሴ አካላት ሦስት ሲሆኑ፣ የነፍስ አካል ግን አንዲት መሆንዋ፥ ይህ የማይመሳሰሉበት ነው።

2፥ የሥሉስ ቅዱስ ሦስት አካላት በየኩነታቸው እርስበርሳቸው ሲገናዘቡ፣ ነፍስ ግን፣ አንዲት አካል ከመሆንዋ የተነሣ፣ ከዚህ ከአንዱ አካልነትዋ በቀር፥ በልብ፥ በቃል፥ በእስትንፋስ የምትገናዘበው ሌላ አካል ሆነ የአካልም ስም የሌላት ናትና፣ በዚሁ ረገድ አትመሳሰልም።

3፥ የነፍስ ጠባይዓት ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ አንዲት በመሆን ስለምትታወቅ ስለ አካልነትዋ ሕይወት አቋም ብቻ ሲገለጹ፣ የሥሉስ ቅዱስ ኩነታት፥ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ ግን እርስበርሳቸው ተገናዝበው አንድ ሕይወተ ባሕርይን «የህላዌ መለኮትን» አቋም ይገልጻሉ።

ከዚህም ሌላ የማትመሳሰልባቸው ጥቃቅን ጉዳዮች ይገኛሉ። እንግዲህ እዚህ ላይ ...ር ባየናቸው ገላጭ፥ ወይም ምሳሌ አድርገን ልንጠቀምባቸው ከነገረ ነፍስ ...ለስዳቸው፥ ቀጥታ በሚመሳሰሉና በማይመሳሰሉ ምሳሌዎች፥ የምሥጢረ ሥላሴ ...ር:ት በየስልቱ ሊታተት ነው። እነሆም ምሳሌዎቹ በሚገቡበት ተገቢ ቦታ ሁሉ ...ገለጫነት አቋም እየተገኙ፣ ትምህርታዊ እርዳታቸውን ያበረክቱልናል።

ሥላሴ ነፍስን በዚህ ይመስሉዋታል፣ በዚህና በዚህ ግን አይመስሉአትም የሚል ...ነ መሠረቱ ምንድን ነው? የሚል ጠያቂ ይኖራል። አብነቱስ ከየት የተገኘ ነው?

ሊሉየ «የልዑለ» ባሕርይ ህሉና ምልዓተ ሕይወት በነፍስ ምልዐተ ሕይወት ...ለጽ።

የነፍስ ህሉናዋ «መኖርዋ» በምልዓተ ሕይወትዋ የሚታወቅ ሲሆን፣ ይኸውም ...ልዐተ ሕይወት መታወቅ በምልዓተ ሕይወት ለሚኖር ልዑለ ባሕርይ ለሆነ ህሉና ...ኖር» መግለጫ በመሆን ለማስረዳት ያስችላል ብለናል።

ይህን ከሥር ለማጣራት ብንፈልግ፣ የሰው ነፍስ ለባዊት፥ ነባቢት፥ ሕያውት፥ ...መሆንዋ፣ የተሰጠውን ትምህርት እዚህ ላይ እናስታውስ።

ከእነዚህ ከሦስቱ ጠባይዐት «ኩነታትዋ» አንዱ ከሌሎቹ ተለይቶ ህሉናዋ «መኖርዋ» የተገለጸበት ጊዜ የለም። አንዱ ከሌለ፣ ሁሉ ይታጣሉ። አንዱ ኖሮ ሁለቱ ...ቱበት ጊዜ የለም። ይህም ነፍስ በተለየችው ሰውነትና «ሥጋ» በሥጋና በነፍስ ቆሞ ...ገኘ ሰው መካከል ተለይቶ የሚታወቅ ነገር ነው።

ሰው በሚባልበት ጊዜ ከሥጋው፥ ከቃሉ፥ እስትንፋሱ ተለይተውት ልቡናው ...፥ ወይም ልቡናውና እስትንፋሱ ተለይተውት ቃሉ ብቻ፥ እንዲሁም ልቡናውና ...ሉ ተለይተውት እስትንፋሱ ብቻ ሲቀርለት፣ ታይቶ አይታወቅም። እንደምን ቢሉ፥ ... ሞተ ሲባል፥ ሕያዊት አካል የሆነች ነፍስ ህሉናዋን «መኖርዋን» ...ታስታውቅባቸውን ሁሉ እንደያዘች ከነበረችበት ሥጋ ተጕዛለች ማለት ነው። ማቴ. ...፥51። ሉቃ. 23፥47፤48። መክ. 12፥7።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያ:- «ወበከመ ላቲ ለነፍስነ ጽንዕ እንዘ ልዕልት ትትዋሐድ ...ስለ ሥጋ ወኢይትገደፍ እምኔሃ መንፈስናሃ ዘህላዌ:- ለነፍሳችን ጽንዕ እንዳላትና ...ተኛ ሆና እያለችም፣ ከሥጋ ጋር እንደምትዋሐድ፣ ይህም የሕይወትነትዋ አኗኗር ... እንደማታስቀር ነው» ያለውን ያስተውሷል። የአኗኗርዋ ሕይወት

www.ethiopianorthodox.org

ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ አይለያዩም ማለትን ለማስረዳት የቀረበ መግለጫ ነው። አበ ባስ ዘአን ገጽ 422 ክፍል 1 ቊጥር 15።

ይህን ካየን ዘንድ የሥላሴ ኩነታት የተባሉ ከዊነ ልቡና፥ ከዊነ ቃል፥ እስትንፋስ የልዑለ ባሕርይ ህሉና መኖር ምልዓተ ሕይወት የሚያስረዱ ናቸው።

ከዊነ ልቡና ያለ ቃልና ያለ እስትንፋስ፥ ከዊነ ቃልም ያለ ልብና ያለ እስ... ከዊነ እስትንፋስም ያለ ልብና ያለ ቃል የኖረበት ወይም የሚኖሩበት ጊዜ የለም።

እነሆም በተሰጠን በነገረ ነፍስ ምሳሌ የልዑለ ባሕርይ ህሉናን ምልዓተ ሕ... እንጻጽረን ልንረዳ ቻልን ማለት ነው።

ዐረጋዊ መንፈሳዊ ስለ እግዚአብሔር ሲናገር፡- «ወአልቦ ጊዜ አመ ነበረ እ... አእምሮ ወሕይወት» ያለ አእምሮና ያለ ሕይወት የኖረበት ጊዜ የለም ብሎ ... በምልዐተ ሕይወት የሚኖር የሊሉየ ባሕርይ ህልውና እግዚአብሔር ከእእ... ከሕይወት የመነጠል አኗኗር የሌለበት መሆኑን ለማስረዳት ነው። ዐረጋዊ መን... ድርሳን 22 ገጽ 117።

ስኑትዩም «እለ ይሰልብዎ ንባቦ ወሕይወቶ ልቡናዊ» ቃልንና ሕ... እንደሚገፉት አንሁን ይላል። ስኑትዩ ሃይ አበ ገጽ 506 ክፍል 2 ቊጥር 11።

በዝርዝር ከጠቀስናቸው፥ ነፍስ ቀጥታ ከምትመሳሰልበት ምሳሌ፥ የነፍስ ... ኩነታት ያለቅደም ተከተል በአንድ ጊዜ የመገኘታቸውን አቋም፥ ያለ ቅደም ተ... በዘለዓለማዊነት ለኖረው ለሚኖረው፥ ለተገኘ ዘለዓለማዊ ተረክቦ የሥላሴ የ... ህልውና መግለጫ ነው ስላልነው፥ ከዚህ ቀጥለን እናብራራለን።

ይኸውም፡- ነፍስ የተፈጠረች መሆንዋ ሳይቀር፥ በሦስቱ ጠባይ... «ኩነታትዋ» በከዊነ ልቡና በከዊነ ቃል በከዊነ እስትንፋስ አቋም ባአንድ ተረክቦ ... በአንድ ጊዜ በተገኘችበት ምሳሌነት አንጻር፥ ዘለዓለማዊን የሥላሴን ኩነታትና ... ኩነታት ብልጫ ወይም ማነስ ሳይታይባቸው ሊኖሩ መቻላቸውን ለ... አስችላለች። ማለት ፍጡርና ደካማ አእምሮአችንን ረድታለች። ይህንም መ... ከትምህርተ መለኮት አንዱ ቀዋሚ ትምህርት ነው።

እንዳየነው ሁሉ፥ ነፍስ ወይም መንፈስ ክሂል ያላት ፍጽምት ሕይወት መሆ... ሊረጋገጥ የተቻለው፥ የአካልዋን ምልዐተ ሕይወት ሊያሳዩ የቻሉ ባሕርያተ ነ... «ጠባይዓተ ነፍስ» ማለት ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ፥ አንድ ላይ በአ... ተረክቦ ከመገኘታቸው የተነሣ መሆኑ፥ ቀደም ብሎ ከተገለጸው የሚታወስ ነው።

በመሠረቱ እያንዳንዱ ሥላሴያዊ ኩነት ሁሉ አንድ ላይ በመገኘት በአ... ኅብረታዊ መገናዘብ፥ ክሂል ያለው የልዑለ ባሕርይ ሕይወት ያለምንም ሕፀፅ በምል... መታየቱን ያስገነዝበናል።

የዚህንም የማስተዋሉ ጥቅም ከፍ ያለ መሆኑን በአንጻሩ ባለው ተቃራኒ ነ... ልንረዳው እንችላለን።

ለምሳሌ፡- እያንዳንዳቸው አካላውያን ጠባይዓት ማለት «ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ» በየኩነታቸው ጸንተው መገኘታቸው ቀርቶ፥ ተጠቃልለው አን... ቢሆኑ ኖሮ፥ ወይም ከዊነ ቃልና፥ ከዊነ እስትንፋስ፥ ተጠቃለው አንዱን ከዊነ ልቡና ብቻ ቢሆኑና፥ ከዊነ ልቡናና ከዊነ እስትንፋስ ቀርቶ፥ ከዊነ ቃል ብቻ ቢሆን ኖሮ፥ እንዲሁም ከዊነ ልብና ከዊነ ቃልም ሳይኖሩ ቢቀሩና ከዊነ እስትንፋስ ብቻ ቢሆን ኖሮ፥

... እንደምን በሆነ? ለባዊ ምልዐተ ሕይወት እንዴት ሊኖር በተቻለ? የባሕርይ ... ሕይወት የሚታወቅባቸው ግብራት ፈቃድ፥ ክሂል ሥልጣን እንዴት ሊታወቁ ... የባሕርይ ፍጹም ሕይወት የሚታወቅባቸው ግብራት ፈቃድ፥ ክሂል ሥልጣን ... ሊታወቅ ተቻለ፥ የእነዚህ መገለጽ ባይኖርስ ፍጥረታት ካለመኖር ወደ መኖር ...ና ሊኖሩ እንዴት በተቻለ?

...ቹም ከዊነ ልብ ያለ ቃልና ያለ እስትንፋስ፥ ከዊነ ቃልም ያለ ልብና ...ፋስ፥ ከዊነ እስትንፋስም ያለ ልብና ቃል፥ ምንም ዓይነት ግብር ቢሆን፥ ...ና ሊፈጸም አይችልም ነበርና፥ በትሥልስተ አካላት ምልዐተ ሕይወት ወይም ...ት ፍጽምና ሊታይ ወይም ሊታወቅ ባልተቻለም ነበር። እንዲሁም የእያንዳንዱ ...የዊ የአካል፥ ኩነታት በመገናዘብ የሚዋሐዱበት ወይም በህልውና የሚኖሩበት ...ተ ትሥልስት ወይም ተዋሕዶተ መለኮት የሚባል አቅዋም ባልታየም ነበር።

ስለዚህ እያንዳንዱ የሥላሴ አካላዊ ጠባይዕ «ኩነት» ያለቅድምና ያለ ተድኅሮ ... ላይና በዘለዓለማዊ ተረክቦ፥ በአስፈላጊነቱ መጠን በታወቀና በተረዳ አኳኋን ... ያለበት ቀዋሚ ነገር ሆነ።

...ህ ብቻ ሳይሆን፥ የሥሉስ ቅዱስ በሥላሴነት አቋሙ ተውሣክና ሕፀፅ ተጨማሪና ...ለት ሳይኖርበት፥ በዘለዓለም ሥላሴነቱ መጽናቱም ተረጋግጦ የሚታይበት ሆነ። ... ቀዋሚ በርእሱ ወነባቢ በወልድ ወሕያው በመንፈስ ቅዱስ። ወልድ ቀዋሚ ...ስ ወነባቢ በአብ ወሕያው በመንፈስ ቅዱስ። መንፈስ ቅዱስ ቀዋሚ በርእሱ ወነባቢ ... ወለባዊ በወልድ።

አብ በራሱ ቀዋሚ ነው። በወልድም ነባቢ «ተናጋሪ» ነው፥ በመንፈስ ቅዱስ ... ነው። ወልድ በራሱ ቀዋሚ ነው «በአብ ለባዊና በመንፈስ ቅዱስ ሕያው ነው። ...ፈስ ቅዱስም በራሱ ቀዋሚ ነው። በአብ ለባዊ በወልድም ነባቢ ነው»። የሚለውን ...ረተ ኀሳብ መገንዘብ ነው። አቀራረቡንና አቀማመጡንም ማስተዋል ነው። ሳዊሮ ...ናይን ድርሳ 1 ገጽ 142።

ምዕራፍ አሥራ አምስት።

ተጋብኦ በተከፍሎ ወተከፍሎ በተጋብኦ።

አንድነት ሳለ መለየት መለየትም ሳለ አንድነት ከዚህ ቀጥለን የምንወስደው ...ህርት «ተጋብኦ በተከፍሎ፥ ወተከፍሎ በተጋብኦ» ሲሉ ሊቃውት የምሥጢረ ...ሴን ተኦሎጊያዊ ትምህርት ለመቀየስ የደነገጉትን ሕገ ውሳኔ ይሆናል። ይህንም ...ገልጸው በነገረ ነፍስ ምሳሌ ነው። ዳሩ ግን ከነገረ ነፍስ በምንወስደው ምሳሌም ...ተማችን ሳይቀር፥ የአቀራረቡን ጒዳና መለወጥ እንዳለብን ማስተዋል ይኖርብናል።

ስለምን ቢሉ? ምሳሌውና አማናዊው የሚለያዩበትና የሚዛመዱበት ሁኔታ መኖሩን ...ህርቱ መሠረታዊ አቋም አመልክቶ ስለተገኘ ነው። አስቀድመን እንደተናገርን ...ናዊው ተገላጭ «ዓይተኛ ነገር /ከምሳሌው ፈቀቅ ብሎ በሚገኝበት ጊዜ፥ ተስቦና ... በምሳሌው መጠን ጭብጥብጥ እንዲል መጨቈን የለበትምና ነው።/ ...ወሰን ምሳሌ ጭብጥብጥ ለማድረግ እንደማይቻል ...

www.ethiopianorthodox.org

ነው። «ሥሉስ ዘኢይሴደቅ /የማይጨፈለቅ ሦስትነት/ የሚለውን አለመዘንጋት ነው። ጎርጎ ዘአርማንያ ገጽ 195 ግጸዌ ትምህርት አብስለጢስ።

ስለዚህ ነው፣ ምሳሌውና አማናዊው ተገላጭ ተተካክለው፥ ወይም አንዳ አህሉና መስሎ ጐን ለጐን በሚሄዱበት ጊዜ፣ በአዎንታ ደንብ እያ በሚለያዩበት ጊዜ ደግሞ፥ በማነጻጸር እያመዛዘን፥ ምሳሌውና አማናዊው አንዳ በልጦ ወይም አንሶ ቢገኝ ደግሞ፥ ልዩነቱን በአፍራሽ ጐዳና አነጻጽረን እያብራራን መግለጽ አለብን።» የሚል የሊቃውንቱን አብነት መከተል ያ ያልነው።

ይህን እያሰላሰልን የተጋብኦ በተከፍሎ፥ የተከፍሎ፣ በተጋብኦም በመለየት፥ መለየትም በአንድነት ውሳኔያዊ ድንጋጌን ለማጥናት እንሞክራለን።

መቸም የነፍስ ኩነታትና፥ የኩነታት አስማት ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ ተከተል አንድ ላይ የመገኘታቸው ርዕይ ፈቃድ፥ ክሂል፥ ሥልጣን ያላት ሕያውትና ባለ ግዕዛን የነፍስ አካልን ብቁዕ በሆነ ቁመናዊ ህሉና ለማየት አስ ይህም አስረጅ ሆኖ የዘለዓለም የሥላሴ አስማተ ኩነታት በተሰኙ የልብ፣ የእስትንፋስ፣ አንድ ላይ የመገኘት ርዕይ፥ ግሩምና ገናና ፈቃድና ክሂል፥ ሥ ያለው የእግዚአብሔር ሕይወተ ባሕርይን ፍጹምነት እንድንመለ ተመርተንበታል።

ዳሩ ግን «ተጋብኦ በተከፍሎ ተከፍሎ በተጋብኦ» አንድነት በመለየት መለ በአንድነት ስለሚል፥ ስለ ምሥጢራዊ ድንጋጌ መንገድ ለማጥናት በምን ጊዜ፣ ምሳሌው እንዲሁ እንደመጣበት አኳኋን አይሄድልንም። ልዩነቱንም በሚ መረዳት ነው።

እነሆም፡- በነገረ ነፍስ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ የሰው ነፍስ አስማተ በመሆን ልዩ ክሂልና ሥልጣን ፈቃድ፣ ያላት አንዲት አካል መሆንዋን በቀር፥ ኩነታቱ የየራስ ህሉናዊ ጠባይዕነትን /መነሻን/ ሲገልጹ አይታዩም። በሌላ አቀራረብ ብንናገር፣ ሦስቱ ሁሉ የአንዲቱ ነፍስ የአካልዋ ጠባይዐት ይገኛሉ እንጂ፣ እያንዳንዳቸው የሚታወቁበት በየስሙ ተለይቶ የሚጠራ ልዩ እንዳላቸው አይገልጹም።

የሥሉስ ቅዱስ አስማተ ኩነታት ግን፣ ግሩምና ገናና የሆነ የሕይወተ ባሕ ፈቃድና፥ ክሂል ሥልጣንም ምጡቅ በሆነ አምላካዊ ልዕልና በማሳየት ብቻ የ ሳይሆኑ፣ የሦስቱ አካላት ኩነታት ወይም ደግሞ በዐረጋዊ መንፈሳዊ አባባል «ወ እሔሊ በእንተ ጠባይዓት ስቡሐት። ስለተመሰገኑ ጠባይዐት እንደዚህ አስባለ እንደተባለው ነገር ሆነው መታወቃቸውን ይገልጻሉ። እነሆም የሚለያዩበት ሁ መኖሩን በዚሁ ለማየት ይቻላል። አንባቢም በዚሁ የመለያየት ሁኔታ ምሳሌውን ገላ ከአማናዊ ተገላጭ ካለመመጣጠን ጉድሎ መገኘቱን ያስተውሏል። ዐረጋዊ መንፈ 22 ገጽ 117።

ማሳሰቢያ፡- «የተጋብኦ» ማለት መሰብሰብ /ስብስብ/ አንድነት የማለትን ትር ያሳያል። ተከፍሎ «ሲባልም፣ መከፈልን መለየትን የሚል ፍቺ ይገልጻል። እን «ተጋብኦ በተከፍሎ ወተከፍሎ በተጋብኦ» ተብሎ ሲነገር፣ አንድነት ሳለ ልዩነ ልዩነት ሳለም አንድነት እንዳለ ለመግለጽ ሲባል፣ የሚነገር ትምህርታዊ ኃይለ ነው።

ለብ፣ ቃል፥ እስትንፋስ የአንዲት ሰብአዊት ነፍስ አካል ጠባይ ከመሆን በቀር፥ አካላት ጠባይዐት ወይም የሦስት አካላውያት ኩነታት ሆነው ካለመገኘታቸውም አንድ ባሕርየ ሕይወትን ለማሳየት ሲገናዘቡ አለመታየታቸው ደግሞ፡- ሌላ መለዮ ነው። ይህም ሲሆን፥ የምሳሌውና የአማናዊው ተገላጭ መለያያ ሁለት ነው። እነርሱንም በሚከተለው ዝርዝር ያለውን ልዩነት መመልከት ነው።

ሀ፣ የአንዲት ነፍስ ጠባይዐት፥ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ የሦስት ልዩ ልዩ አካላት ጠባይዐት ሆነው አለመገኘታቸው ሲሆን፡-

ለ፣ የአንዲት ነፍስ ጠባይዐት ለብዙ አካላት አካላውያን ጠባይዐት በመሆን አንድ ባሕርየ ሕይወትን ለማሳየት፥ እርስበርሳቸው ሲገናዘቡ አለመገኘታቸው ነው።

ዘአንጻሩ ያለው ልዩነት ደግሞ እንደሚከተለው እናያለን።

ሀ፣ የሥሉስ ቅዱስ ኩነታት ከነገረ ነፍስ ያላቸውን መለየት መከፈል በሌለበት በአንድ መለኮት ያሉ የሚኖሩ፥ የሥላሴ ኩነታት ግን የእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል መሆናቸውን ይገልጻሉ።

ይኸውም፡-

«አአምን ከመ አብ ልብ፣ ወወልድ ቃል ወመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ»። ሲል ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ እንደተናገረው ነው። ያዕቆ ዘእል መዝገበ ሃ.

ለ፥ የሦስት አካላት ኩነታት በመሆንም አንድ ባሕርየ ሕይወትን ለማሳየት እርስ በርስ ይገናዘባሉ።

እነሆም፡- «ተጋብኦ በተከፍሎ ወተከፍሎ በተጋብኦ» ተብሎ የተደነገገውን ጢራዊን ሕግና መሠረታዊ አቋሙን ለመረዳት የሚያስችለን ትምህርት በዚህ እንገነዘባለን።

ም ዕ ራ ፍ አሥራ ስድስት።

በነፍስ ኩነታትና በቅድስት ሥላሴ መካከል ያለው መለያ።

በነፍስ ኩነታትና በቅድስት ሥላሴ ኩነታት መካከል ስላለው መለያ ለተነገረው ነገር፣ ቀጥሎ ያለው ገለጻ ተደራቢ ማስታወቂያ በመሆን ጉልቶ እንዲታየን ርገዋል።

ይኸውም ነፍስ በአካልዋ አንዲት ስትሆን፣ ኩነታተ ነፍስ የሚባሉት ነባቢነት፥ ውነት የአንድ አካልነትዋ ጠባይዐት ሆነው መገኘታቸውን ነው።

የሥላሴ ኩነታት /ጠባይዐት/ የተባሉ ለባዊነት ነባቢነት ሕያውነት ግን፣ ከመሠረቱ ንዱ ባሕርየ መለኮት የነበሩና ያሉ ናቸውና። የሦስት አካላት ኩነታት /ጠባይዐት/ ናቸውን የሚያሳዩ ናቸው። ስለዚህም እንጂ፣ የአንድ አካል ኩነታት /ጠባይዐት/ ሆን አይገኙም። የሦስት አካላት ኩነታት /ጠባይዐት/ ሆነው እንደመገኘታቸውም ም፣ እርስበርሳቸው አካላትን አገናዝበው የሥላሴ አንድ ባሕርየ መለኮትን ለጻሉ።

www.ethiopianorthodox.org

ሊቀ ሊቃውንት ኃይለ መስቀል ገ/መድኅን /አቡነ ማቴዎስ/ ሥርወ ሃ[illegible] በተባለው መጽሐፋቸው ስለዚህ ትምህርት ሲገልጹ፡- «ነገር ግን ነፍስ ል[illegible] ሕይወት በመሆን የከዊን ሦስትነት ቢኖራት ነፍስ በአካል አንዲት ናት እንጂ[illegible] አካል የላትም። ሥላሴ ግን እንዲህ ሳይሆኑ፤ አብ አካላዊ ልብ ነው፥ በአካሉ ይ[illegible] ወልድ አካላዊ ቃል ነው፥ በአካሉ ይታያል። መንፈስ ቅዱስም አካላዊ ሕይወት [illegible] በአካሉ ይታያል። ስለዚህ ሥላሴ ሦስት አካላት በመሆናቸው ከነፍስ ይለያሉ። [illegible] በመገናዘብ ከነፍስ ጋር ይመሳሰላሉ»። በማለት አስረድተዋል። ሥርወ ሃ[illegible] 45፤46።

«ወለለአሐዱ እምአካላተ ቅድስት ሥላሴ ያበጽሕ ፍጹመ መለኮተ ምስለ [illegible] አካል ወስም።»

ከቅድስት ሥላሴ አካላትም እያንዳንዱ ከገዛ ራሱ አካልና ስም ጋር፥ የመ[illegible] ፍጽምናን ብቁዕ ያደርጋል። ባስልዮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 420 ክፍል 1 ቁጥ[illegible]

ስለዚህ በአካልዋ አንዲት ለሆነች ነፍስ ጠባይዐትዋ /ኩነታትዋ፥/ በ[illegible] በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በሕያውነት፥ የኩነታተ ነፍስ ይዞታ መካከልና አንድ [illegible] መለኮትን ተገናዝበው በሚገልጹ ልቡና ቃል እስትንፋስ በሚሰኙ በሥላሴ የአ[illegible] ኩነታት ይዞታ መካከል ያለውን ተቃራኒ ልዩነት፥ ጠንቅቆ መረዳት ነው።

ነፍስ አንድነትና ሦስትነት ያላት በመሆንዋ፥ ስለ እግዚአብሔር አንድ[illegible] ሦስትነት ትምህርት የምንጠቀምባት ምሳሌ ብትሆንም ቅሉ፥ በአካል ረገድ አ[illegible] ሆና የምትጠራው በአንድ አካል ስም ሆና ነው። ሦስትነትዋ ግን፥ ጠባይዕዋን [illegible] ኩነታትዋን ነው የሚገልጸው።

የሥላሴ ህሉና /አኗኗር/ ግን እንዲህ አይደለም። ሦስትነቱ የአካላቸ[illegible] የየአካላቸውን ስም በጽናቱ እንደተጠበቀ ሦስቱን አካላታቸውን በሚያገናዝቡ [illegible] በህልውና፥ በመለኮት ወይም በባሕርይ አንድ ሆኖ መታወቅ ነው።

«ለእሉኒ ልብ ወቃል እስትንፋስ ቦሙ አካል ለለ ርእሶሙ ወይሰመዩ [illegible] በአካል።»

ለእነዚህ ልብ ቃል እስትንፋስ በየራሳቸው አካል አላቸው። «እየአካላ[illegible] ሦስት ተብለው ይጠራሉ።» እንደተባለ ተመልከት።

ስለዚህ ሦስቱን የሥላሴ አካላት ምን ጊዜም አንዲት ከምትሆን ከነፍስ አካል [illegible] ሙሉ በሙሉ አመጣጥኖ መመሰል፥ ትምህርቱን አወዛጋቢ ትምህርት እን[illegible] ያደርገዋልና፤ ጠንቅቀው ካልተረዱት፤ የአገላለጹን ይዞታ እንዳያናጋው የሚያስ[illegible] ነው።

በርግጥ ከዘላለም እስከ ዘላለም ሳይለወጥ፥ በሦስትነት የጸናውን የማይወሰንና የ[illegible] ፈጣሪ የሆነ የእግዚአብሔርን ትሥልስተ አካላት፥ እንደተፈጠረች ነፍስ አንድ አ[illegible] ይሁን ብሎ ሙሉ በሙሉ መነሣት፥ የተገላቢጦሽ ፈጣሪን በፍጡር አሳብ [illegible] ለመፍጠር እንደመቃጣት ያህል የሚያስቈጥር ነው።

ምዕራፍ አሥራ ሰባት።

[illegible]ሳሌውን አያያዝ ባለማወቅ ከሚመጣ ስሕተት መጠበቅ ያስፈልጋል።

ልሁል እግዚአብሔር በቸርነቱ ለምሥጢሩ መግለጫ መቈናጠጫ እንዲሆነን [illegible]ነን ምሳሌ፤ አያያዙን ካለማወቅ የተነሣ ከቅዱስ መጽሐፍ ትምህርት ውጭ [illegible]ናደርገው መጠንቀቅ ያለብን እንደዚህ ባለ ጊዜ ነው። «ከአያያዝ ይቀደዳል» [illegible]ባለውን ምሳሌ አለመዘንጋት ጠቃሚ ነው።

በእውነቱ ፍጡር ሰው፥ ምሳሌው እንዲያመቸኝ ብሎ፥ የማይለወጠውንና [illegible]ወሰነውን የአምላክን ዘለዓለማዊ ህላዌን እንደ አሳቡ ለማድረግ እንደማይቻለው [illegible]ዘቦ፤ የአእምሮ መቅሰፍት እንዳይወድቅበት፥ ትሕትናን በመልበስ ተጠንቅቆ [illegible]ናት አለበት።

እግዚአብሔር በነቢዩ በኢሳይያስ ሲናገር «በማን ትመስሉኛላችሁ? ወይስ በምን [illegible]ሉ ታስተያዩታላችሁ?» እስከ ማለት የደረሰው እንደዚህ ቢሆንበት አይደለምን? [illegible] 40፥18።

ይህ በራስ አሳብ የሚራመዱበት መንገድ እነሰባልዮስን ያሳሳተ ሆኖ ተገኝቶአል። [illegible]ባልዮስ ሊሳሳቱ የበቁት፥ ሦስቱን አካላተ ሥላሴን፥ ለባዊነት፥ ነባቢነት፥ [illegible]ውነት፥ ጠባይዓትዋ በሆነ በአንዲት የነፍስ አካል ሊመስሉ በተነሡ ጊዜ ነው።

ሰባልዮስ በዚህ በተነገረው ምሳሌ፥ የእግዚአብሔርን ሦስት አካላት አንድ አካል [illegible]ድረግ ቃጣ እንጂ፤ በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በእስትንፋስነት ሕያው አይደለም [illegible]ለም። በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በእስትንፋስነት ሕያው አይደለም አለማለቱም [illegible]ታወቀው፤ ፈጣሪነቱን፥ አዳኝነቱን፥ ማሕየዊነቱን አምኖ መገኘቱ ነው። /ይህ [illegible] ግብር ነውና/።

መቼም የመፍጠር፥ የማዳን፥ የመቀደስ፥ ክሂል በልብነት፥ በቃልነት፥ [illegible]እስትንፋስነት ካልተገለጸ፥ ምልዐተ ሕይወት የሌለው መሆኑ ነው። ይህን በልዕልና [illegible]ርይ ሕያው ያልሆነ አይሠራውምና ነው። ስለዚህ ይህን አልካደም። ዳሩ ግን [illegible]ልዮስ ሦስቱን የሥላሴን አካላት በአንዲት ነፍስ አካልና ለአንዲት የነፍስ አካል [illegible]ባይ ሦስቱን የሥላሴን አካላት በአንዲት ነፍስ አካልና ለአንዲት የነፍስ አካለ [illegible]ባይዐትዋ እንጂ፤ አካላትዋ ባልሆኑ በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በእስትንፋስነት፥ [illegible]ዲሁም ፀሐይም አንዲት ስትሆን ብርሃንዋና ሙቀትዋ፥ መገለጽዋና በእስትንፋስ [illegible]መሰሉ ትልቅ ስሕተት ተሳሳተ። በገዛ ራሱ አሳብ እግዚአብሔርን ያህል ጌታ [illegible]ለገው ምሳሌ ሊመስለው በመነሣቱ ታላቅ የአእምሮ መቅሰፍት ወደቀበት። ሮሜ [illegible]፥21።

በእርሱ አንጻር ደግሞ ያሻሻሉ መስሎአቸው፥ ሦስት ኩነታተ ነፍስ ባሉዋቸው [illegible]ሦስት የነፍሳት አካላት፥ የሥላሴን ትሥልስተ አካላት ሊመስሉ የተነሡ እነ ዮሐንስ [illegible]ዐቃቢ የሚባሉ ወገኖች ተገኝተዋል።

ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 319 ክፍል 1 ቍጥር 11፤ 91።

እነዚህም በዚሁ ጉዞአቸው በሦስት አካላውያን ኩነታት /ጠባይዐት/ አንድ ባሕርየ [illegible]ለኮት የሚገናዘበውን ወይም በመገናዘብ ዘለዓለማዊ ሆኖ የሚኖረውን አካላተ ሥላሴን

www.ethiopianorthodox.org

ወደ ዘጠኝ ጠባይዓት /ኩነታት/ በማባዛት የተበተኑና የማይገናዘቡ ሦስት ለ… አማልክትን እስከ መፍጠር የደረሱ ናቸው።

ወደዚሁ ሁኔታ ለመድረስ መነሻ የሆናቸው፥ ቀጥሎ ያለው ነው። እነዚህ … ለሥላሴ ሦስት አካላት እንዳሉዋቸው ባረጋገጡ ጊዜ፣ ምሳሌን ሲፈልጉ፣ በ… መጻሕፍት የነፍስን ሁኔታ አገኙ። አንዲት ነፍስ አንዲት አካል እንደሆነች … ለሦስት አካላተ ሥላሴ መግለጫ ሦስትን ነፍሳት በየአካላቸው ደረደሩ። … ሲያደርጉም በእያንዳንድዋ ነፍስ ሦስት ባሕርያተ ነፍስ መኖራቸውን ለመጀመሪያ … ዘንግተውና ሳያስቡበትም ቀርተው ነው።

እነዚህ ወገኖች ምንም እንኳ ተከራካሪዎቻቸው እውነተኛ ትምህርት አብራ… ሲገልጹላቸው ቢገባቸውም ቅሉ፣ ተከራካሪዎቻቸው ወደሚያምኑበት «የህላ… መገናዘብ» ወደሚባል የተራቀቀ ትምህርት መግባቱ ደግሞ ከበዳቸው። ስለ… በቀላሉ ራስ ራሳቸውን በቻሉ በሦስት ገናን ባለጸጎች አመሳስለው፥ በተመሳሳይነ… አንድ ናቸው» ብለው ሲወስኑ፥ ለእነርሱ አሳብ ቀላልና አመች መንገድ ሆኖ ታያ… እንደዚሁም ሁሉ እልካቸውን ከዚሁ ጋር በማደጋገፍ አምርረው ይገፋበት … በሌላ ዓለማውያን ያደጉና በዚሁም ከበርቴነትን ያገኙ ባለ ሥልጣኖችም፣ መ… ትምህርት በመንፈሳዊ መራቀቅ የሚገለጽ መሆኑን ስለማይገባቸው፣ ባደጉበት … ምሳሌ ተማርከው፥ የእነዮሐንስ ተዐቃቢን አሳብ ደገፉና በስሕተታቸው እንዲገ… ደገፉዋቸው።

በዚሁ ጉዳና ተመርተው እምን ላይ እንደወደቁ ባያስተውሉም፣ እነዚህ ወ… በሦስት አካላውያን ኩነታት ተገናዝበው በአንድ ሕይወተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለ… በማይጠቀለሉ፥ ማለት ተጋብኦ በሌላቸው በሦስት አማልክት ማመናቸው … ተረስቶ ሊታለፍ የማይቻል ጉዳይ ነው።

በቅዱሳት መጻሕፍት በብዙ ስፍራ በተለይም በኦሪት ዘጸአት 20፥3። ላይ እግዚአብሔር፥ ኢታምልክ ባዕደ አምላከ ዘእንበሌየ።

«ከእኔ በቀር ሌሎች አማልክት አይሁኑልህ ብሎ በሚያውጅበት ጊዜ» ከእ… በቀር ሌሎች አማልክት አይሁኑልህ» ባለማለቱ እንዲሁም:-

«ወኢትስግድ ለአምላከ ነኪር እስመ እነ ውእቱ እግዚአብሔር አምላክ… እግዚአብሔር አምላክህ ነኝና ለሌሎች አማልክት አትስገድ» በሚልበት ጊዜ፣ «እ… አምላኮችህ ነንና፣ ከእኛ በቀር ለሌላ አትስገድ» ባለማለቱ «ስግደት አምልኮት ለአ… አምላክነቱ ማድረጉ የተመሰከረ ነገር ነው።

እንዲሁም «አሐዱ ውእቱ እግዚአብሔር አምላክከ።

አምላክህ አንዱ እግዚአብሔር ነው» የሚለው ቃል የመጽሐፍ ቅዱስ መሠረ… ቃል ነው። ዘጸአ. 20፥2፣ 5። ዘዳግ. 6፥3፡4። ማር. 12፥29፣ 30። 1… 8፥4። 1ጢሞ. 6፥16። ዘዳግ. 32፥12። ቈጥር 39፣ 40። ኢሳ. 43፥10፣ 1… ኤር. 10፥6፡7። እነዚህን ጥቅሶች ከላይኞቹ አገናኝና ተመልከት።

ታዲያ እነዮሐንስ ተዐቅቢ ይህን ከልዑል እግዚአብሔር በግልጽ የተነ… መሠረታዊን እምነት ትተው በአሕዛብ ልማድ በብዙ አማልክት ማምለካቸ… አይደለምን? የሚያስገርም ድርጊት ነው። ይሁን እንጂ በሰይፍ የሚያጠቁ አይሁአ… ባዮች ስላሉዋቸው፣ ብዙ አማልክት በማምለካቸው የእነ ዮሐንስ ተዐቃቢ ወገ… ድፍረትን እየጨመሩ ገፉበት እንጂ አላፈሩበትም።

…እውነተኞቹ መምህራን ግን:- «ወኢንሰግድ ለሠለስቱ አማልክት አላ ለአሐዱ …ላክ። ወንሰምዮሙ በሠለስቱ አስማት አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ …ለኮት ወአሐዱ ኃይል እንዘ ሠለስቱ አካላት ኡጉዛን በፅምረተ አሐዱ መለኮት …ላቹ:- ለአንድ አምላክ እንጂ ለሦስት አማልክት አንሰግድም። በሦስት ስሞች አብ፥ …ልድ፣ መንፈስ ቅዱስ፥ብለን እንጠራቸዋለን:- እነርሱም ሦስት አካላት ሲሆኑ፣ …ድ መለኮት አንድ ኃይል ናቸው። በአንድ መለኮትና ህላዌም የተያያዙ ናቸው» …ል ተናገረ። ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ሃይ አበ ገጽ 211 ክፍል 1 ቍጥር 6፣ 7።

የዮሐንስ ተዐቃቢ ትምህርትንም ሲያወግዙ:- «አኮ ከመዝ ሃይማኖትነ አላ ለነስ …ቶን አላ አሐደ አምላከ ንስብክ፣ ወአሐደ ህላዌ ወአሐደ መለኮተ ወአሐደ ኀይለ …ንብል ከመ በዝየ ሱታፌ ለለአሐዱ አሐዱ አካላት በከመ ይቤ ዮሐንስ ተዐቃቢ …ተሚካህ በዕበዱ ምስለ እለ ይብሉ ሠለስቱ ህላዌ ዘመለኮት፣ አኮ ዝንቱ ንባበ …ስት ቤተ ክርስቲያን። በቅንነት ላለን ለእኛ ግን እምነታችን እንደዚህ አይደለም። … ግን አንዱን አምላክ እንሰብካለን። አንድ ህላዌ አንድ መለኮት አንድ ኃይል ብለን …ስታውቃለን። አንድ እንደማለታችንም ሁሉ፥ እያንዳንዱን አካላት አንድ የምንል …ደለንም። በስንፍናው የሚመካ ዮሐንስ ተዐቃቢ ሦስት አማልክትና ሦስት የአካላት …ርይ ከሚሉ ጋር እንደተባበረ አንልም። ይህ የቅድስት ቤተ ክርስቲያን ፈሊጥ …ምህርት አይደለምና» ኪራ ሃይ አበ ገጽ 391 ክፍል 1 ቍጥር 11።

እንዲሁም:- «ውእቱሰ አሐዱ አምላክ ወአኮ ሠለስቱ፣ አሐዱ እግዚእ፥ ወአኮ …ጋን፣ ወክብረ ምልክናሂ ልዑል ለመለኮት»

እርሱስ አንድ አምላክ ነው እንጂ፥ ሦስት አማልክት አይደለም። አንድ ጌታ ነው …ንጂ፣ ብዙ ጌቶች አይደለም። ልዕልና ያለው የአምልኮት ክብርም የመለኮት ነው» …መልክተ ሲኖዲ ዘአንጾኪያ ወደ አባ ሚናስ ዘእስክንድርያ የላከው ገጽ 439 ክፍል … ቍጥር 5።

እንግዲህ በአንድ መለኮት ያሉ ሦስት የሥላሴ ኩነታት፥ የሦስቱ አካላት ጠባይዐት …የሆናቸውን፣ የነፍስ ሦስት ጠባይዐት ግን፣ የአንዲት አካል የነፍስ ጠባይዕ …የሆናቸውን አጥብቀን ማስተዋል ይገባናል።

የዚህንም ልዩነት ለመረዳት ጠባይዓቱ የአንዲት አካል ናቸው። ወይስ የሦስት …አካላት ናቸው? በሚል ጥያቄ ላይ ብናተኩር፣ መልሱ በማያሻማ ሁኔታ ጕልህ አድርጎ …ያብራራልን ይችላል።

ይኸውም:- የነፍስ ጠባይዓት የአንዲት አካለ ነፍስ ጠባይዓት ሆነው የሚታዩ፤ነፍስ …አካልዋ አንዲት ናትና:- የሥላሴ ግን የሦስት አካላት ኩነታት በመሆን ይገኛሉ። …ኩነያቱም ኩነታት ሆነው የሚገልጹአቸው አካላት ሦስት ናቸውና ነው። ይህም …ላይኛው ያለው ልዩነት በግልጽ የሚያስታውቅ ሁኔታ ነው። «አአምን ከመ አብ ልብ፥ …ወልድ ቃል፥ ወመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ»።

እንዲሁም የነፍስ ጠባይዓት በአንድ ህሉና ተገኝተው ነፍስን ክሂል ያላት አንዲት …ያዊት አካል እንደሆነች አሳይተዋል እንጂ፣ እርስበርሳቸው አይገናዘቡም። የሥላሴ ኩነታት ግን ሦስቱን አካላተ ሥላሴን በአንድ ህላዌ መለኮት /ሕይወተ ባሕርይ/ …ያገናዘቡ በአንድ ህልውና ያዋሕዳሉ።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አሥራ ስምንት።

ኩነታት ለየአካላቱ ከዊን ስለመሆናቸው።

ኩነታት የየአካላቱ ሲሆኑ ቀጥሎ ባለው መሠረት ነው።

1፥ ልቡና ቅኑመ ስሙ አብ ለተባለ አካል ከዊነ ልብ በመሆን ስመ ኩነቱ /ጠባይ/ ነው።

2፥ ቃል ቅኑመ ስሙ ወልድ ለተባለ አካል ከዊነ ቃል በመሆን ስመ ኩነቱ /ጠባይዑ/ ነው።

3፥ እስትንፋስ ቅኑመ ስሙ መንፈስ ቅዱስ ለተባለ አካል ከዊነ እስትንፋስ /እስትንፋስነት/ ወይም ሕይወት በመሆን ስመ ኩነቱ /ጠባይዑ/ ነው።

ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ:- ገጽ 34 ቍጥር 13 መዝገበ ሃይ በቅድስት ሥላሴ የታተ በ1959 ዓ.ም.።

«አአምን ወእትአመን ከመ አብ ልብ፥ ወወልድ ቃል፥ ወመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ» ባለው መሠረት ይረዷል። በስመ እግዚአብሔር ዋሕድ ዘይሌለስ በአካላት ወኩነታት ተብሎ በፍትሐ ነገሥት በመጽሐፈ ሥርዓት ተገልጾአል።

ፍትሐ ነገሥት አንቀጽ 1።

እንግዲህ ይህ አቀራረብ «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» የሚሉ የመጠሪያ ስሞች፥ የአካላተ ሥላሴ /አቃኒም/ መጠሪያ አስማት መሆናቸው ሲታወቅ፡ «ልብ ወይም ከዊነ ልቡና፥ ቃልነት ወይም ከዊነ ቃል፡ እስትንፋስ ወይም ከዊነ እስትንፋስ /ሕይወትነት/» ተብለው ሲነገሩ ግን፡ ለየአካላቱ የኩነታት አስማት ሆነው መነገራቸውን ይገልጻል።

በትምህርተ መለኮት አባባል፥ «ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ እያለ ኩነታት» በሚል አነጋገር «ስለ ልብና፥ ቃል እስትንፋስ» ለይቶ መናገር፡ ደጋግመን ተመልክተንዋልና እንግዲህ የሚያደናግረን አይሆንም። የአባባሉ መሠረት አለ ሳይሆን፡ ከአበው መጻሕፍት ተነግሮ በመቆየቱ ሥረ ነገሩን በቅንነት ለመመርመር አቅርቦ መመልከቱ ተገቢ ነው።

ለምሳሌ:- ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ:- «አአምን ከመ ውእቱ አምላክ በሠለስቱ ኩነታት። አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ። ወአአምን ከመ ውእቱ ዋሕድ በመለኮት ወሥሉስ በኩነታት፡ ትሥልስት በተዋሕዶ ወተዋሕዶ በትሥልስት ተከፍሎ በኀባሬ፥ ወኀባሬ በተከፍሎ። አልቦ ፍልጠት ማዕከለ ልቡናሁ ወንባቢሁ ወሕይወቱ እብል ወእትአመን ከመ አብ ልብ ወወልድ ንባብ ወመንፈስ ቅዱስ ሕይወት። በሦስት ኩነታት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ እንደሆነ አምናለሁ። በመለኮት አንድ እንደሆነና በኩነታትም ሥሉስ እንደሆነ፡ ሦስትነት በተዋሕዶ፥ ተዋሕዶ በሦስትነት፥ ተከፍሎ፥ በአንድነት፥ አንድነት በተከፍሎ እንደሆነ፡ በልቡናው በቃሉ በሕይወቱም መካከል ልዩነት እንደሌለ፡ አምናለሁ ዳግም አብ፥ ልብ፥ ወልድ ቃል /ንግግር/ መንፈስ ቅዱስ ሕይወት እንደሆነ አምናለሁ እየታመንሁም እላለሁ»። ሲል ከነምሥጢሩ አትቶ ገልጾአል። መዝገበ ሃይ ገጽ 33 ቍጥር 12።

ሠለስቱ ምእትም በፍትሐ ነገሥት:- «በስመ እግዚአብሔር ዋሕድ በመለኮት ዘይሌለስ በአካላት ወኩነታት። በመለኮት አንድ በሚሆን በአካላትና በኩነታትም ሦስት በሆነ በእግዚአብሔር ስም» ሲሉ ቃሉን ከምሥጢሩ ጋር በማዛመድ ተናግረዋል። ፍትሐ ነገሥት አንቀ. 1።

ምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ።

እኛ ኩነታት የምንላቸው ሁሉ ከየሊቃውንቱ ልዩ ልዩ አባባሎች አላቸው።

ስለሆነም:- እኛ «ኩነታት» የምንላቸውንና ያልናቸውን «ልብን፥ ቃልን፥ እስትንፋስን ኩነታት ሳይባሉ፡ ከየሊቃውንቱ በልዩ ልዩ መጠሪያ ሲነገሩ መገኘታቸው ይታወቃል። በኩነታት ቦታ እየገቡ ሲጠቀሙባቸው የነበሩ ስሞችም የሚከተሉት ናቸው።

እነሱም:-

1ኛ፥ ኃይላት፥
2ኛ፥ ጠባይዓት፥
3ኛ፥ ባሕርያት፥
4ኛ፥ መለኮት፥
5ኛ፥ አሣሪ፥
6ኛ፥ ግዕዝ፥
7ኛ፥ ግዕዘ ጠባይዕ፥
8ኛ፥ ህላዌ፥
9ኛ፥ በባሕርይና በአካላት መካከል ስም ይውጣለት በመባል የተጠቀሙ ናቸው።

ከዚህ በላይ በዝርዝር የተገለጹት በአስማተ ኩነታት ቦታ እያገቡ የተናገሩ ሊቃውንትንና መጻሕፍትን ከነማስረጃቸው ስናቀርብ፡ አንባቢ በቅጥነተ ሕሊና ሆኖ ስሞቻቸውን እንደምን ባለው አቋሙ መገኘቱን ያያል ብለን ተስፋ እናደርጋለን።

1ኛ፥ ኃይላት:- እነሆም፥ «ዐረጋዊ መንፈሳዊ ኃይላት» ብሎአቸው እናገኛለን። ይኸውም እንደሚከተለው ቀርቦአል።

«ወሶበ ይትኔጸር ወይትሔለይ በሠለስቱ አካላት ይትሔለይ ምስለ ኃይላቲሁ» ሦስቱም አካላት በሚታይበትና በሚታሰብበት ጊዜ፣ ከኃይላቱ ጋር ይታሰባል።»

እነሆም:- በብዛት ምጣኔ ሦስት አካላት ብሎ በየአካላቱ ኃይላት ብሎ በብዛት መናገሩና ኃይላቲሁ ብሎ የዘረዘረለትም ለእያንዳንዱ አካል መሆኑ ያረጋግጥ፡ እኛ አካላውያን ወይም የሦስቱ አካላት ኩነታት ያልነውን «የአካላት ኃይላት» በሚል ዘይቤ መናገሩ እንደሆነ ይታወቃል። ዐረጋ መንፈሳዊ

2ኛ፥ «ጠባይዓት» ብሎ የተናገረም ይህ ዐረጋዊ መንፈሳዊ ነው።

ቃሉም:- «ወከመዝ እሔሊ በእንተ ጠባይዓት ስቡሐት:-»

ስለ ተመሰገኑ ጠባይዓትም እንደዚሁ አስባለሁ።

ይኸውም ስለ ተመሰገኑ ጠባይዓት ሲል፡ ጠባይዓትን አስማተ ኩነታት ሊገባበት ቦታ አግብቶ መናገሩ አገባቡ ሊያስገነዝበን ይችላል።

www.ethiopianorthodox.org

አለቃ ኅሩይም ይህን ዐረጋዊ መንፈሳዊ የተመሰገኑ ጠባይዐት ያለውን በዚህ ጊዜ፣ ጠባይዐት የተባሉ ኩነታት እንደሆኑ መናገሩን ገልጸዋል።

ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 28

3ኛ፥ አካላውያን አስማተ ኩነታት ባሕርያት በሚል ስም ተክቶ ሲነገር፡ የ የደራሲው ስም ባይታወቅም፣ ሰይፈ ሥላሴ በተባለው ብሔራዊ ጽሑፍ ነው። እንደሚከተለው ነው።

«አአምን አንሰ በባሕርየ ስሙ ለአብ ዘይሴባሕ ቦቱ ወልድ ወይትዌደስ መንፈስ ቅዱስ። አአምን አንሰ በባሕርየ ስሙ ለወልድ ዘይትዌደስ ቦቱ ወይትባረክ ቦቱ መንፈስ ቅዱስ። አአምን አንሰ በባሕርየ ስሙ ለመንፈስ ቅዱስ ተአኵቶ ምስለ አብ ወወልድ። እኔ ወልድ በሚመሰገንበት መንፈስ በሚወደስበት በአብ የባሕርይ ስም አምናለሁ። አብ በሚወደስበት መንፈስ በሚባረክበት በወልድ የባሕርይ ስም አምናለሁ። ከአብና ከወልድ የምስጋና ባለው በመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ስም አምናለሁ»። ምሳ. 32፥4።

እነሆም ከዚህ በላይ «የአብ የባሕርይ ስም የወልድ የባሕርይ ስም ቅዱስም የባሕርይ ስም» እያለ ባሕርይን በመጥቀስ የሚናገረው:- ከዚህ አስ «ቅኑመ ስሙ አብ ለተባለ አካል ስመ ኩነቱ፥ ቅኑመ ስሙ ወልድ ለተባለ አካል ኩነቱ፥ ቅኑመ ስሙ መንፈስ ቅዱስ ለተባለ አካል ስመ ኩነቱ» እያልን በተናገ ስፍራ ተተክቶ፥ «አስማተ ኩነታት» ያልነውን «አስማተ ባሕርያት» ብሎት ልንገነዘብ እንችላለን።

ምናልባትም «ስመ ባሕርይ» በማለቱ አስማተ ኩነታት በሚወድቅበ ሳይሆን፣ በሌላ መንገድ ተናግሮት ይሆናል» በሚል ጥርጣሬ እንዳንቸገር በ ኩነታት አግብቶ ለመናገር «አብ የሚመሰገንበት፥ ወልድ የሚወደስበት፣ ቅዱስ የሚባረክበት» ሲል የማገናዘብ ይዞታን ለስመ ባሕርይ ሰጥቶ መገኘቱ ሊያ የሚችል ነው።

የሀገራችን መተርጐማንም የኩነታትን አስማት፥ ባሕርያት የሚሉዋቸው በሚከተለው ማስረጃ መመልከት ነው።

«አብን ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ልቡናቸው፥ ወልድን ለመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ቃላቸው፣ መንፈስ ቅዱስን ለአብና ለወልድ የ ሕይወታቸው» እያሉ በየአንቀጹ የሚተረጕሙት ነው።

4ኛ፥ «ኩነትን መለኮት ብለው ከተናገሩ መካከል፥ የአንጾኪያ ሊቀ አግናጥዮስን እናቀርባለን።

ቃሉም:- «ኀደረ አሐዱ አካል እምሠለስቱ አካላት ውስተ ከርሣ ለ ማርያም ወበእንተ ተዋሕዶተ መለኮት ዘንትናገር በዝየ ዘህልው በወልድ ወአ አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወኢንቤ ግሙራ ከመ እሙንቱ ኀደሩ ለተሰብአ ውስተ ለድንግል። ዳዕሙ ወልድ ዋሐድ ባሕቲቱ አሐዱ እምሠለስቱ አካላት።

ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል በድንግል ማርያም ማኅፀን አደረ። በዚህ ስለመለኮት መዋሐድ የምንናገረው በወልድ ስላለው እንጂ፣ በአብና በመንፈስ ስላለው አይደለም። እነርሱ /አብና መንፈስ ቅዱስ/ ሰው ለመሆን በድንግል

አንልምና። ከሦስቱ አካላት አንዱ ብቻውን ወልድ /ቃል/ አደረ እንላለን እንጂ» /ቃል ሥጋ ኮነ/ ሲተረጕም:- ዮሐ. 1፥14።

ህም አንድ መለኮት በሦስት አካላት ህልው ሆኖ ሦስቱን አካላት ማገናዘቡን ት፣ ይህን ምሥጢር ሳይለቁ፣ ሦስትን አካላት «መለኮት፥ መለኮት፥ መለኮት» ስለሚቻል፣ ሊቁ ይህን እያጠናቀቀ፣ ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ወልድ ግል ማርያም ማኅፀን አደረ» ብሎ ሲያበቃ፥ በዚሁ አንቀጽ ስለመለኮት ተዋሕዶ ነገረው በወልድ ስላለው ነው እንጂ፣ በአብና በመንፈስ ቅዱስ ስላለው አይደለም» «በወልድ ስላለው ብሎ በበቂ ቅጽል የጠቆመው የወልድ የቃልነቱን ከዊን መሆኑ እንደምን ቢሉ «ስለ መለኮት መናገሬ አይደለም» ማለቱ ሲታሰብበት፣ ቅኑመ ወልድ ለተባለ አካል ስመ ኩነቱ ቃል ነው» በምንልበት ቦታ አግብቶ በት እንደቻለ ገልጾ ሲያብራራ ባቀረበው መግለጫ ይታወቃል።

«አሣሪሁ» «አሣሪ» ተብሎ የተነገረው ቃል አውሳብዮስ በጻፈው ወንጌል» ይገኛል። ቃሉም እንደሚከተለው ነው።

ንቀድስ ስሞ ቀድሶተ ድልወ በእንተ ዘከሠተ ለነ እምነ ምሥጢራተ ሃይማኖት ቶተ ባሕርዩ ለሊሁ ወትሥልስተ አካላቲሁ ወገጻቲሁ ወመልክዑ ወአሣሪሁ። በባሕርዩ ተዋሕዶ ከሃይማኖት ምሥጢራት ገልጾልናልና፣ እንዲሁም የአካላቱ ንና ገጻቱን መልኩን /አሣሪ መሆኑን/ አንድ አድራጊውን/አገናዛቢውን/ ናልና ተገቢ በሆነ ምስጋና ስሙን እንቀድስ:- በዚሁ ስፍራ «አሣሪሁ የሚለው ኩነታት ያለውን ነው። ይሁን እንጂ፣ አገናዛቢነቱን ሲያይ፣ ስም አድርጎ በታል እንጂ፣ ኩነት ከሚል ምሥጢራዊ ስያሜ ቀርቶ «ኃይላት፥ ጠባይዓት» ምሥጢራዊ ስያሜ እንኳ፣ ለመወዳደር የተጠቀሰበት ቦታ አይፈቅድም። የትሥልስተ አካላት ባሕርያዊ መገናዘብን ያመለክታል እንጂ፣ የጠባይዑን አይገልጽም።

ግዕዝ:- ግዕዝ፥ የሚል ስያሜ አስማተ ኩነታትን ተክቶ ስለመነገሩ፣ ይህ ሚገኘው በቅዳሴ ዮሐንስ ወልደ ነጐድጓድ ነው። ቃሉም ይኸውና:- «ወመሀረነ ድማሬከ፣ ወአጥበበነ በእንተ ሥላሴከ፣ እንበይነ ዕሪናከሙ ዘኢይበሊ፣ ሬከሙ ዘኢይዘሮ ወግዕዝከሙ ዘኢይትፈለጥ። የአንድነትህን /የድማሬህን/ ነገር ገረን፣ የሦስትነትህንም ነገር አስታወቀን፣ ስለማያረጅ መተካከላችሁ፥ በተን መዋሐዳችሁ፥ መለየት ስለሌበት ግዕዛችሁ ነገረን:-»

ግዕዘ ጠባይዕ:- ግዕዘ ጠባይዕ ብሎ የተናገረ ዮሐንስ አፈ ወርቅ ነው። ቃሉም ያለው ነው። «እስመ አርአያ ባሕርይ ካልዕ ውእቱ እምቀዳሚ ሥርው ወባሕቱ እምኔሁ በግዕዘ ጠባይዕ ወሥምረት ዘእንበለ በአካል ባሕቲቱ» የባሕርይ ብቻ እንጂ በግዕዘ ጠባይዕና በፈቃድ ከእርሱ የተለየ አይደለም።

እስመ አርአያ ባሕርይ ካልዕ ውእቱ እምቀዳሚ ሥርው ወባሕቱ ኢፍሉጥ እምኔሁ ጠባይዕ ወሥምረት። ዘእንበለ በአካል ባሕቲቱ:- በአካል የባሕርይ አምሳያ ብቻ በግዕዘ ጠባይዕና በፈቃድ ከእርሱ የተለየ አይደለም»።

ህ ላይ ግዕዘ ጠባይዕ ሲል፥ ሊቁ የሚናገርለት ስም በተረካካቢ ሁኔታ ከስመ ይዞታ ይገናኛል እንጂ፣ ቀጥታ በእርሱ ቦታ ተተክቶ ሲነገር በመገኘት ም። የሁለት አካላት የአብና የወልድ ዘለዓለማዊ መገናዘብ፥ በግዕዘ ጠባይዕ ለመለየት መኖሩን ያሳየ ሲሆን፣ የአገናዛቢው ግዕዘ ጠባይዕ ምሥጢራዊ ግብር ው የአስማተ ኩነታትን ይዞታ ሆኖ ይገኛል። ስለዚህ በምሥጢር እንጂ፣ በጥሬ ቀጥታ በስመ ኩነት ቦታ ገብቶ እንዳልተነገረ መገንዘብ ያሻል።

www.ethiopianorthodox.org

8ኛ፥ ህላዌ ነው።

ህላዌ በልዩ ልዩ የስመ ህላዌያት አቋም የሚነገር ቃል ሲሆን፣ በዚህ በአ... ኩነታት ቦታ ተተክቶ ሲነገር መገኘቱን፥ ከዚህ ቀጥለን እንገልጻለን።

«ህላዌ ዘአብ፥ ህላዌ ዘወልድ፥ ህላዌ ዘመንፈስ ቅዱስ፥ አሐዱ ውእቱ ህላዌ፡- የአብ ህላዌ፥ የወልድ ህላዌ፥ የመንፈስ ቅዱስም ህላዌ፥ በህላዌ የተባበረ ነው» ተባለ። ይህን የተናገረው ያሬድ ነው። ድጓ ዘስብከት በዚህ ጊዜ አስ... ህላዌ የተባለው አገናዛቢው ኩነት መሆኑ ነው።

ዳግመኛም «ሠለስቱ ህላዌ በአካላት ወአሐዱ ህላዌ በመለኮት» በአካላ... ህላዌ በመለኮት አንድ ህላዌ ይሰኛል። ዮሐንስ ዘአንጾኪያ።

እነሆም ሦስት ህላዌ የሚላቸው አካላውያን አስማተ ኩነታትን ነው። በዚህ ያቀረብነው ኩነታት በገቡበት ሰፍራ ሙሉ በሙሉ ገብቶ ቦታ መያዙን ል... እንችላለን።

«ወክዋኔ ይትበሀል ከመ ውእቱ ህላዌ ዘያስተጋብእ አካላተ እስመ ህላዌ ... በእንተ ክዋኔ። ክዋኔ ስለ ህላዌ ይነገራልና ክዋኔም ራሱ አካላትን እንደሚ... ህላዌም ስለ ክዋኔ ይነገራል»። ዲዮናስዮስ ዘአንጾ ክፍል 1 ቍጥር 18።

9ኛ፥ አንዳንድ ሊቃውንት፡- «ሌላ ስም ታጥቶለት ነው እንጂ፣ በአ... በባሕርይ መካከል ሌላ የተለየ ማዕከላዊ ስም ያስፈልገው ነበር» በማለት የአ... ኩነታት ቦታ፥ ክፍት እንዳይሆን ሌላ የማያሻማ ስም መገኘት እ... መመኘታቸውን ገልጸዋል። ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽ ሰዋሰው ወግሥ ገጽ 37...

የተጠቀሱት ሊቃውንት የህልውና መገናዘብ ወይም ጽምረተ ሥላሴ ... በተከፍሎና ተዋሕዶተ መለኮት በሚጠቅስ አንቀጽ አሣሪ የሆነው የአስማተ ... ጠቅላላ መጠሪያን ባሕርይ ወይም ጠባይዕ ያደረጉ እንደሆን፣ የባሕርየ መለኮት ... ይዞ እንዳይሻማባቸው በማሰብ ይሆናል እንጂ ይህን አጥተውት አይመስልም።

ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽ ሰዋ ወግሥ 317።

እነሆም የገዛ ራሳቸው የአስማተ ኩነታት ቦታ ወይም ይዞታ ክፍ... እንዳይቀር፥ ህላዌ የሚልን ስም በቦታው ተክተው ተጠቅመውበት አለ... እንግዲያውስ ሌላ ማዕከላዊ ስም ይውጣለት ማለታቸው ስለምንድን ነው? ... ህላዌ አንዳንድ ጊዜ አካል፥ አንዳንድ ጊዜም ባሕርይ በመሆን በአሻሚነት ከመገኘቱ የተነሣ፣ አስቸጋሪ በመሆን፥ ሌላ ማዕከላዊ ስም ያስፈለገው በዚሁ ም... መሆኑን አልደበቁም። ጠባይዕ በሚል ስም እንዳይጠቀሙም ጠባይዕ ራሱ እን... አንዳንድ ጊዜ ባሕርይ አንዳንድ ጊዜም አካል ወይም ኩነት እየሆነ በአሻሚነት መገኘቱን ይገልጻልና ነው።

ያም ሆነ ይህ በዚህ ሁሉ አጠቃለን የምንመለከተው ነገር ቢኖር፥ ሊቃውን... ምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት በሚናገሩበት ጊዜ፣ የአስማተ ኩነታት ቦታንና ... ክፍት አድርገውት ሳያልፉ፣ ለእያንዳንቸው በተሰጣቸው ልዩ ችሎታና ስጦታ ... ገላጭ መስሎ በታያቸው መጠሪያ ገሚሶቹ ኃይላት፥ ጠባይዐት፥ ባሕርያት ... ሲሉ፣ ገሚሶቹም በአካላትና በባሕርይ መካከል የማያሻማ ማዕከላዊ ስም ይኖረው... ስም አልተገኘለትም በማለት አለመሠረዛቸው ነው። ይህም የሚያስመሰግናቸው ... ሙያ ነው። አዎን፥ ተሠርዞ ቢሆን ኖሮ፥ ለተዋሕዶተ ሥላሴ ትምህርት የሚያ... የሚያብራራ መንገድ ባልተገኘም ነበርና ነው።

ምዕራፍ ሃያ።

የቀደሙት ሊቃውንት አንዳንድ ጊዜ።

...ህ የቀደሙት ሊቃውንት አንዳንድ ጊዜ ባሕርይ አንዳንድ ጊዜም ጠባይዕ ...ይላት የመሳሰለውን ስም እየሰጡ በመጠቀም ቦታው ክፍት ሆኖ እንዳይቀር እያደረጉ ውሳኔያዊ አንድ መደበኛ ስም ሳያገኙለት ያቆዩት መሠረታዊ ... እንዲህ ሆኖ ክፍቱን ሲኖር፣ ከ1800 እስከ 1940 ዓ.ም. የነበሩት ታላቁ ... ወመፈክር አለቃ ኅሩይ ፈንታ «ፍኖተ እግዚአብሔር በተባለው መጽሐፋቸው ...» በሚል ስያሜ በመግለጽ በሚበቃ ማስረጃ አስተዋወቁት። በዚህ ጊዜ ... የሊቃውንቱ ልብ በጭንቀት ከመዋለል ዐረፈ ለማለት ይቻላል።

አለቃ ኅሩይ ፈንታ ይህን ምሥጢር ይህን ጠቃሚ ትምህርት ያገኙት፡- ...ህርተ ሐዋርያት ትምህርተ ሥላሴ በተከሥቶ እመጻሕፍት ቅዱሳት ዘሐዲስ ... በሚል አርእስት በ14ኛው ምእት ክፍለ ዘመን በጕንዳጕንዲ ተጽፎ ከተገኘው ...ያዊ ድርሰት፥ ደግሞ፡- በትምህርተ መለኮት ወንበር አያታቸው ከሆኑ ከዐቃቤ ...ብቴ መሆኑ ይመስላል። እንደዚሁም የገዛ ራሳቸው እግዚአብሔር በመንፈሱ ...ው ዕውቀት እንደሆነ ግልጽ ነው።

...ውም እምትምህርተ ሐዋርያት ወይም ትምህርተ ሥላሴ በተከሥቶ መጻሕፍት ... ከሚልና በጕንዳጕንዲ ከተገኘው መጽሐፍ ስለ ኩነታት ምሥጢራዊ ይዘት ...ከተለው ይገኛልና ነው።

«አብሰ ልቦና ወአእምሮ በርእሱ ለእርሱ ወልቦና ውእቱ ለወልድ ወለመንፈስ ... ወአልቦሙ ካልዕ ልቦና ዘእንበሌሁ። ወልድኒ ቃል በርእሱ ለርእሱ። ወቃል ... ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ፥ ወአልቦሙ ካልዕ ቃል ዘእንበሌሁ። ወመንፈስ ... ሕይወት በርእሱ ለርእሱ፥ ወሕይወት ውእቱ ለአብ ወወልድ። ወአልቦሙ ካልዕ ... ዘእንበሌሁ ወቦ እለ ይቤሉ አብ ጠባይዕ ወወልድ አእምሮ፥ ወመንፈስ ቅዱስ ...። አብ በራሱ ለራሱ ልቦና አእምሮ ነው። ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስም ...ው ነው። ከእርሱ ሌላ ልቡና የላቸውም። ወልድም በራሱ ለራሱ ቃል ነው፣ ... ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው፥ ከእርሱ ሌላ ቃል የላቸውም። መንፈስ ቅዱስም ... በራሱ ሕይወት ነው፤ ለአብና ለወልድም ሕይወታቸው ነው፥ ከእርሱ ሌላም ... የላቸውም።» እምትምህርተ ሐዋርያት ገጽ 114።

ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ፡-

«ተዋሕዶተ አብ ምስለ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፥ አኮ በከዊን ሎሙ አካለ፣ ...ቦሙ አካል ለለርእሶሙ አላ በከዊን ሎሙ ልበ። ወተዋሕዶተ ወልድ ምስለ አብ ...ፈስ ቅዱስ አኮ በከዊን ሎሙ አካለ፣ እስመ ቦሙ አካል ለለርእሶሙ አላ በከዊን ...ቃለ። ተዋሕደተ መንፈስ ቅዱስም ስለ አብ ወመንፈስ ቅዱስ አኮ በከዊን ሎሙ ... እስመ ቦሙ አካል ለለርእሶሙ፣ አላ በከዊን ሎሙ እስትንፋሰ። አብ ከወልድ ...ፈስ ቅዱስ ያለው ተዋሕዶ አካል በመሆን ወይም በአካል አይደለም፥ የየራሳቸው ... አላቸውና፣ ነገር ግን በልብነቱ ነው። ወልድም ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ...ሐደው አካል በመሆን ወይም በአካልነቱ አይደለም፥ የራሳቸው አካል አላቸውና፣ ... ግን በቃልነቱ ነው»። ብለው የኩነታትን ምሥጢር ገልጸው ጽፈው ነበርና። ...ድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 31።

www.ethiopianorthodox.org

ይህን ከአባቶች መምህራን ይገንዘቡ እንጂ፥ በእውነቱ አለቃ ኅሩይ መ... ለባዊ በሆነ፥ በመንፈስ ቅዱስ በተቃኘ አእምሮአቸው አምልተውና አ... የኩነታትን አቋም በተገቢ ቦታ እንዲውልና ለማገኛውም የምሥጢረ... ትምህርታዊ ገለጻ ለሰው አእምሮ በሚገባ ስልት በተመርሆ ልቡናዊ አ... እንዲስተዋል ያደረጉ እርሳቸው ናቸው ለማለት እደፍራለሁ። አለቃ ኅሩ... ፍኖተ እግዚአብሔር በተባለው መጽሐፋቸው «ኩነታትን» እንደሚከተለው አ... አቅርበውታል።

«አንድ መለኮት ሦስት አካላት ሦስት ኩነታት እንዳሉ ማመን ነው። ማለ... ሠለስቱ ምእት በስመ እግዚአብሔር ዋሕድ በመለኮት ዘይሤለስ በአካላት ወ... በመለኮት አንድ በአካላትና በኩነታት ሦስት በሚሆን በእግዚአብሔር ስም እና... እንዳሉ»። መጽሐፈ ሥርዓት አንደኛ አንቀጽ ብለው ከጠቀሱ በኋላ፡- ኩነ... ተፈልጦ ተከፍሎ /መለየት መከፈል/ ሳይኖርባቸው በተዋሕዶና በተጋብኦ በአ... /በመዋሐድ በህልውና/ በአኗኗር/እያገናዘቡ በአንድ መለኮት የነበሩ ያሉ ... ናቸው።

እነዚህም፡- «ከዊነ ልብ፣ ከዊነ ቃል፣ ከዊነ እስትንፋስ ናቸው። ከዊነ ል... መሠረትነት ለራሱ ለባዊ ሆኖ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ዕውቀት /ማወቂያ/ ነው። ከዊነ ቃል በአብ መሠረትነት ለራሱ ለባዊ ሆኖ፥ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ /መናገሪያ/ መሆን ነው። ከዊነ እስትንፋስ በአብ መሠረትነት ለራሱ ሕያው ሆኖ ለ... ለወልድ ሕይወት መሆን ነው። ሦስት ኩነታት ያልናቸው እሊህ ናቸው» አሉ።

ከዚህም በማያያዝ «የነፍስን አኳኋንና የባሕርይዋን ከዊን ቢመረምሩ ይ... ሲመረምሩም የሥላሴ የባሕርያቸውን ከዊን በአካሏ ከሦስት የማትከፈል አንዲት አንዲት ስትሆንም በባሕርይዋ ሦስት ከዊን አላት። ይኸውም ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ከዊነ እስትንፋስ ነው። በባሕርይዋ ሦስት ከዊን ያላት መሆንዋ አካልዋን ... አይከፍለውም።

ይኸውም «በነፍስ ከዊን የተገለጠውን የሥላሴን ከዊን በእሳትና በፀሐይ በ... ከዊን ይገለጣል።» በማለት በሰፊው እያብራሩ ገለጹ። ከዚህ በኋላ የሊቃውንቱ ... ረክቶ ዐረፈ። በተለይም በ20ኛው ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ ከተነሡት ስ... መምህራን ይህን አብነት ተከትለው በጽሑፍ ገልጸዋል። ይህን ትምህርት ከገለ... መካከል ቀጥለው ያሉትን አቅርበናል።

1ኛ፥ ሊቀ ሊቃውንት ኃይለ መስቀል ገብረ መድኅን /አሁን አቡነ ማቴ... በኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ገዳማት ሊቀ ጳጳስ።

የእግዚአብሔር አንድነቱ በባሕርይ በሕልውና ነው ለሦስቱ አካላት ሦስት ኩ... አሉዋቸው።

ኩነታትም ማለት በአማርኛ ኩኔታዎች ማለት ነው።... ኩነታት የተባለ... ልብነት፣ ቃልነት፥ ሕይወትነት ናቸው። ባሕርይ የሚባሉ እነዚህ ናቸው። ማለት ... ልብነት፥ ቃልነት ሕይወትነት ወይም እስትንፋስነት ናቸው። የአብ ከዊ... /ባሕርይነቱ/ ልብነቱ ነው፣ የወልድ፣ የመንፈስ ቅዱስ ልባቸውና ማወቂያቸው እ... ነው። የወልድ ከዊንነቱ /ባሕርይነቱ/ ቃልነት ነው። ለአብ ለመንፈስ ቅዱስ ቃላ... መናገሪያቸው እርሱ ነው። የመንፈስ ቅዱስ ከዊንነቱ /ባሕርይነቱ/ ሕይወትነቱ ነ... የአብ፥ የወልድ ሕይወታቸው እርሱ ነው።» ብለዋል። ሊቀ ሊቃ. ኃይለ መስ... ሥርወ ሃይማኖት ገጽ 41፤42 ክፍል 3።

... መልአከ ብርሃን አድማሱ ጀምበሬ።

...አካላት በህልውና የሚገናዘቡበት የባሕርይ ከዊን ስም አላቸው ያልነውም፥ ...ቃል፣ እስትንፋስ መባል ነው። ይኸውም ተከፍሎ ተፈልጦ በሌለባት ባንዲት ... የከዊን ስም ነው። እርሱም ልዩነት ሳለበት አንድነት፣ አንድነት ሳለበት ልዩነት ... ልዩነቱ በከዊን፥ አንድነቱ በህልውና መገናዘብ ነው»።

...ህንንም በነፍስ ከዊን ልንረዳው እንችላለን። ነፍስ በአካሏ አንድ ስትሆን፣ ሦስት ...ላት። ይኸውም ልብ፣ ቃል፥ እስትንፋስ መሆን ነው። «የነፍስ የልብነቷ ከዊን ... የቃልነቷም ከዊን በቃልነቱ የእስትንፋስዋም ከዊን በእስትንፋስነቱ ጸንቶ ... በቀር፥ የልብነቷ ከዊን ወደ እስትንፋስ፥ ወደ ቃልነት፤ የቃልነቷም ከዊን ወደ ... ወደ እስትንፋስነት፥ የእስትንፋስነቷም ከዊን ወደ ልብነት ወደ ቃልነት ...ለወጥ እንደማይቀላቀል፣ የአንዲት ባሕርየ መለኮት ከዊንም እንደዚሁ ... ከዊን የአብ፤ የቃልነቷ ከዊን በወልድ፤ የእስትንፋስነቷ ከዊን በመንፈስ ቅዱስ ...ኖራል እንጂ አይለወጥም፤ አይቀላቀልም። የከዊን ሦስትነት አንድነት አለበት ... ይህ ነው። መድሎተ አሚን ገጽ 180።

...ለተኛም ቃል እስትንፋስ ከልብ ቢገኙም ተከፍሎ ተፈልጦ ሳይኖርባቸው፥ በአብ ... ህልዋን ሆነው እንዲኖሩ፡- ወልድና መንፈስ ቅዱስም በቃልነትና ...ፋስነት ከዊን በልብነት ከዊን ካለ ከአብ ቢገኙ፣ ተከፍሎ ተፈልጦ ሳይኖርባቸው ... ህልዋን ሆነው ይኖራሉ እንጂ፥ ተከፍሎ ተፈልጦ የለባቸውም። ሥላሴ በህልውና ... ናቸው የሚያሰኘው ምሥጢር ይህ ነው።» መልአከ ብርሃን አድማሱ ጀምበሬ ...ሎተ አሚን ገጽ 181።

3ኛ፥ ከሊቀ ጠበብት አያለው ታምሩ፡-

«የኩነት /ሁኔታ/ ሦስትነት ኩነታት በተከፍሎ በተፈልጦ ያለ መጠቅለል ...ተላተል በየራሳቸው ጸንተው የሚኖሩ አካላትን በተዋሕዶ በተጋብኦ /በአንድነት/ ...ውና /መኗኗር/ እያገናዘቡ በአንድ መለኮት የነበሩ ያሉ የሚኖሩ ናቸው።

እነርሱ፡- ልብነት፣ ቃልነት፥ እስትንፋስነት፣ ናቸው። ልብነት በአብ መሠረትነት ... ለባዊ /ዐዋቂ/ ሆኖ፥ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ልብ ዕውቀት መሆን ነው። ...ት በአብ መሠረትነት ነባቢ ቃል ሆኖ ለአብ ለመንፈስ ቅዱስ ንባብ /ቃል/ መሆን ... እስትንፋስነት በአብ መሠረትነት ለራሱ ሕያው ሆኖ፥ ለአብ ለወልድ ሕይወት ... ነው። ስለዚህ በአብ ልብነት፥ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ህልዋን ናቸው። ...በታል። በወልድ ቃልነት አብ መንፈስ ቅዱስ ህልዋን ናቸው። ይናገሩበታል። ...ፈስ ቅዱስ እስንፋስነት አብ ወልድ ህልዋን ናቸው ሕያዋን ሆነው ይኖሩበታል።» ...ል። ሊቀ ጠበብት አያሌውም የኢትዮጵያ እምነት በሦስቱ ሕግጋት ገጽ 127 ... 4 ቍጥር 41-43።

4ኛ፥ «በትግርኛም» መጽሐፈ ምዕዶ፥ በአባ ገብረ ሥላሴ እተደርሰ፥ «ምሥጢረ ...ሴ» ከሚል ኩነታት የተነገረውን ብቻ ከዚህ ጠቅሰን እናቀርባለን።

ምሥጢረ ሥላሴ ማለት ሠለስተ ከዊን ዘለዎ መለኮት ቅድሚ ዓለም ዝነበሩ ሎሚ ... ኒንዓለም አሕሊፎም ዝነብሩ፥ አብ፥ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ዚበሀሉ፥ በሠለስተ ...ት በስም በገጽ በአካል ሠለስተ፣ ማለት እግዚአብሔር ሐዳኸነሱ መለስተ፣ ሠለስተ ... ድማ እቲ ዘለዓለማዊ ሐደ መለኮት ምኻኑ መጻሕፍቲ አብ ብዙሕ ክፍልታት ...ዮም። ዘፍጥ 11፥6፣7። እግዚአብሔር ድማ።

www.ethiopianorthodox.org

እዚ ስለ ኾነ ግና ናይ አካላት ሦስትነትን፥ ናይ ኩነታት አንድነትን ሐደ አ... አካላት ምትሕውዋስ ሰብሎም ብፍጹም ገጸ ብፍጹም መልክዕ በብርእሶም አ... እንተ ኾኑ፣ ኩነታት ፍልይላይ ዜብሎም ብተዋሕዶ ብተጋብኦ ሐደ ብምዃን፤ ... ብህልውና እናገዘቡ ብሐደ መለኮት ዝነበሩ ዘለው ንዘለዓለም ዝነብሩ ኢዮም። ... 13፥8።

እዚእቶም ድማ ናይ ልቢ ኸዊን፥ ናይ ቃል ከዊን፥ እስትንፋስ ከዊን እዮም... ልቤ ከዊን በአብ መሠረትነት ንርእሱ ለባዊ ኾይኑ፥ ንወልድን ንመንፈስ ... ፍልጠት ም፥ኺን እዩ። ከዊን ቃል ብአብ መሠረትነት ንርእሱ ነባቢ ኾይኑ፤ ... ንመንፈስ ቅዱስን ንባብም፥ ኺን እዩ።

ከዊነ እስትንፋስ ብአብ መሠረትነት ንርእሱ ሕያው ኮይኑ፥ ንአብንን ... ሕይወት ምኻን እዩ። ሠለስተ ኩነታት ዝበልናዩም እዚእቶም እዮም።

ነፍስ ብአካላ አብ ሠለስተ ዘይትኽፈል ሐንቲ እንትትከውን፣ በባሕርያ ... ሥላሴ ሠለስተ ከዊን አለዋ። ንሱ ድማ ከዊን ልብ፥ ከዊን ቃል፣ ከዊነ እስትንፋስ ... እዚ አብ ባሕርያ ዝኔሆ ሠለስተ ከዊን አብ ሠለስተ ኪኽፍሎ ከምዘይኽእል፤ ... ድማ ነቴአብናይ ሥላሴ ባሕርይ ዘሎ ናይ ከዊን ሦስትነት ንባሕርየ ሥላሴን፣ ... ሥላሴን ኢኽፍሎ አይኽእልን።

ከማኡ ድማ ንፀሐይ፣ ክበብ፣ ብርሃን፣ ዋዕይ ሠለስተ ሸዌን አለዎ። ... ንአብ፣ በብርሃኑ ንወልድ፤ በሙቀቱ ንመንፈስ ቅዱስ ይምስል።

ሠለስተ ከዊን ዘለዎ ፀሐይ ሐደ ፀሐይ ይበሃል እምበር፣ ሠለስተ ... ከምዘይበሃል። ሠለስተ ከዊን ዘለዋ ባሕርየ ሥላሴን መለኮተ ሥላሴን ድማ ሐንቲ ... እምበር ከቶ ሠለስተ ኢይትበሃልን። ናይ ሐዊ ምሳሌነት እውን ልክዕ ከምዚ እዩ...

እምበእርሲ እዚ ዘለዓለማዊ ሐደ መለኮት ንሱ ዘይርአን ዝይምርመርን ኩሉ ... ኪገብር ዝኽእል፥ ዝርኧን ዘይርአን ፍጥረት ኩሉ ዝፈጠረ፥ ይቅሬታኡን ... ዘይወስን፥ ንዘለዓለም ዝነብር መጀመርታን ወመዳዕታን ዘብሉ፥ ሐደ አምላኽ ... ነአምን አሎና።

ንሱ በአካላት ሠለስተ፥ በመለኮት ግን ሐደ አምላኽ እዩ። ብሠለስተ አካላ... ወልድ መንፈስ ቅዱስ ይብሃል። ብመለኮት ግን ሐደ አምላኽ ይብሃል።» ተብሎ ... ይገኛል። መጽሐፈ ምዕዶ ብአባ ገብረ ሥላሴ እተደርሰ፦

ገጽ 46፥47 በ1950 ዓ.ም. ተሐትመ አስመራ።

እስከዚህ ድረስ ስለ ኩነታት ይዘት በስድ ንባብ ከኢትዮጵያ ሊቃውንት የተጻፈ... አቀረብን።

ምዕራፍ ሃያ አንድ።

ሊቃውንት በቅኔና በግጥም ስለ ኩነታት የተናገሩት።

እንደዚህም ሁሉ ከሊቃውንቱ በቅኔና በግጥም ስለ ኩነታት የተነገረውን ... እናሳያለን። መምህር ይኄይስ ወርቄ በቅኔ ቀጥሎ ያለውን ተናግረዋል።

ሥላሴ ቅኔ።

«ቁረ ባህል ዘተዐቃቢ ወባህለ ሰባልዮስ አስሐትያ ለዘ በአካላት ኢክህሉ ሥላሴ ... ሠለስቱ ኩነት።

አልቦሙ እምነ ፀሐይ ወእሳት ፍልጠት፥
አፅፈ ያዕቆብ ወኤሳው ምንታዌ ወሰንዱን አርባብ ትርብዕት።
እስመ ኢህለዎሙ እምትካት
እንበለ አሐቲ ልብሶሙ ዕምረተ ትሥልስት፥
ዘትሄሉ በመዝገብ ቅድመት።»

ትርጓሜ፦

የዮሐንስ ተዐቃቢ ባህል ቅዝቃዜንና የሰባልዮስ ባህል ብርድን በአካላት ለማይችሉ ... ኩነት /አኳኋን/ ሽማግሌዎች ሥላሴ ከፀሐይና ከእሳት መለየት የለባቸውም። ...ና የያዕቆብ አፅፍ መጐናፀፊያ መንታነትና የኪሩቤል ቀሚስ አራትነት ከጥንት ... የላቸውምና፣ በማጥን ቅድምና ከምትኖር ከአንዲት ልብስ የሦስትነት መገናዘብ ...» ንባብ ወትርጓሜ ዘቅኔያት ገጽ 50 ቍጥር 28።

...ንም፥ መልአከ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ፥ በበገና መዝሙር በግጥም ስለኩነት ...ት/ አቋም እንዴት አድርገው እንደገለጹ እንይ።

በመለኮት ስላሉ ሦስት ኩነታት።
አንድ ብንል እንደ ሰባልዮስ አንድ፥
ሦስት ብንል እንደ ዮሐንስ /ተዐቃቢ/ መንገድ፥
አንልም አለበትና ስሕተት፥
መለኮት ሦስት፥ አካላትን አንድ ማለት፥
እንደዚህ ነው እውነተኛውስ ትምህርት፥
ለመለኮት ሦስት ኩነታት አሉት፥
ሦስቱን አካል የሚያገናዝብበት፥
ምናልባት የኩነታትን ምሥጢር፥
ከምዕመናን የማያውቅ ሰው ቢኖር፥
ከሊቃውንት የሰማሁትን እንዳቅሜ፥
እጽፋለሁ የኩነታትን ትርጓሜ።
ባለመቅደም የቃል የእስትንፋስ መገኛ፥
አካላዊ ልብ መሆን ነው አንደኛ፥
አካላዊ ቃል መሆንም ነው ዳግመኛ፥
አካላዊ እስትንፋስ መኾን ሦስተኛ፥
ተገናዝበው በኚህ በሦስቱ ኩነታት፥
በመለኮት አንድ እንዲባሉ ተመልከት።
ብንመረምር የኩነታትን ባሕርይ፥
ይነግረናል ምሳሌ ሆኖ ፀሐይ፥

www.ethiopianorthodox.org

ከሱም ጋር እሳትና ነፋስ ቀላይ፥
ኩነታት በሊህ ባራቱ ግብራት፥
ይገኛሉ በያንዳንዳቸው ሦስት ሦስት፥
ብርሃን ዋዕይ ነበልባል አሉ በእሳት፥
ፀሐይ ክበብ ከብርሃን ሙቀት፥
በቀላይም ርጥበት ሁከት ስፍሐት፥
ለነፍስ አላት ለባዊነት አንደኛ፥
በአንደበቷም ነባቢት ዳግመኛ፥
በእስትንፋሷም ሕያዊት ሦስተኛ፥
የተዐቃቢ ባህልንና የሰባልዮስ ባህልን በአካላት፥
እንዳትስት በነሰባልዮስ ባህል፥
ተጠንቀቅ ወዲያና ወዲህ ሳትል፥
መለኮትን በምሳሌዎች አካል፥
አካላት በኩነታት መሰል፥ በእንዲኽ ያለ ስልት በእንደዚህ ያለ ዐዋ
አንድ መለኮት በሦስት አካላት አለ እንጅ፤
መለኮት እንደ አካላት ከሦስት፥
መከፋፈል የሌለበት ነው ከጥንት።
ተናገርን እጅግ በሚያምር ምሥጢር፥
ሳይረዝም እጅግም አድርጎ ሳያሳጥር፥
በዘመን አንዱ ሳይቀድመው አንዱን፥
አንዱ ካንዱ የድሜ አነስተኛ ሳይሆን፥
አንድነትን ሳይከፋፍለው ሦስትነት፥
ሦስትነትን ሳይጠቀልለው አንድነት።
መልአከ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ፥
መዝሙር ሐዋዝ ዘምስለ መሰንቆ ገጽ 23።
ታተመ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት በ1940 ዓ.ም.

ምዕራፍ ሃያ ሁለት።

ተዋሕዶተ ህልውና።

የሥላሴ በህልውና መገናዘብ ትርኢትን የሚያሳይ ትምህርት።

«ኅቡራን እንበለ ተሌልዮ ወሊሉያን እንበለ ትድምርት» ቆዝሞስ ዘእስክንድ ባለ መለየት አንድ ናቸው፤ ባለ መደባለቅም ልዩ ልዩ ናቸው።

ቆዝሞስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 432 ክፍል 1 ቍጥር 3።

ለዚህ የአስማተ ኩነታትን መሠረታዊ አቀማመጥ ወይም ምዕማድ ተመለከትን። ...ህ ደግሞ:- የመገናዘብ ህልውና ወይም ጽምረተ ትሥልስት እንዲሁም ...ሖተ መለኮት ምሥጢራዊ አቋም እንዴት እንደሆነ ወደማየት ዓይነ ልቡናችንን ...።

ለዚሁም መሠረት የሚሆነን ቃል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በቅዱስ ወንጌሉ:- ...ታአምሩ ወትጠይቁ ከመ አነ በአብ፤ ወአብ ብየ»

...ለ በአብ እንደሆንሁ፤ አብም በእኔ እንደሆነ፤ ታውቁና ትረዱ ዘንድ ነው። ብሎ ...ረው ቃል ነው። ዮሐ. 14፥10፥11። ይህ የጌታችን ቃል ስለ ህልውናው ብቻ ...ለ የተነገረ ሳይሆን፤ በእርሱና በአብ ያለውን ህልውና እንድናውቅ አንድንረዳ ...ን መሆኑንም ጭምር የሚያስገነዝብ የኃይለ ቃል ምሥጢር አለበት።

...ቤተ ክርስቲያን አበውም ባስልዮስ ዘቂሣርያ:- ይህን ማወቅ የሚገባን ስለ ... ቀጥሎ ያለውን ትምህርታዊ ቃል ተናግሮአል። ቃሉም:-

«...ይደልወነ ናአምር ኅብረተ ተዋሕዶተ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት ወናስተዋሕድ ...ር ዘዚአሆሙ አሐደ መለኮተ ፍጹመ።»

የሦስቱ አካላት በመለኮት መዋሐድ እንዴት እንደሚገናዘብ /ኅብረቱ እንዴት ...ን/ ማወቅ ይገባናል። የየራሳቸውም ፍጹም የሆነ:- አንድ መለኮት በማገናዘብ ...ሐድ» የሚል ነው።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሃይ አበው ገጽ 107 ክፍል 1 ቍጥር 5።

ከዚህ በፊት እንደተመለከትነው:- እነዮሐንስ ተዐቃቢ ሥላሴን ለእያንዳንዳቸው ... ጠባይዐት /ኩነታት/ ባሉዋቸው በሦስት ሰብአውያን አካላውያት ነፍሳት አምሳል ...ው፤ ሦስት ባለጸጎች በሀብት ወይም በሹምግልና እንደሚተካከሉና ...ሚመሳሰሉ፤ በተመሳሳይነታቸውም አንድነት እንደሚኖር ብቻ አድርገው ...ተምሩ ሁሉ፤ ሥላሴ እርስበርሳቸው በመገናዘብ የሚዋሐዱበትን ባሕርያዊ ...ዶና መለኮታዊ አንድነት እንደሌለ አድርገው፥ እንደዚህ ካለው ጣጣ አንገባም መወግሽታቸውን፥ እዚህ ላይ እናስታውስ ዘንድ አስፈላጊ ነው።

...ታዲያ:- ቅዱስ ባስልዮስ የጽምረተ ትሥልስት ወይም የተዋሕዶተ መለኮት ...ስትነቱ በአንድነት መያያዝ ወይም የመለኮት መዋሐድ/ አቋም፥ በመገናዘብ ይዞታ ...ወት ያለበት መሆኑን በሚያስረዳ ሁኔቴ፥ «ሦስት አካላት በመለኮት በመዋሐድ ...ት እንደሚገናዘቡ ማወቅ ይገባናል» ብሎ ሲያስጠነቅቀን፤ ምን ይሰማናል? ...ሀ ሆይ፥ ይህንኑ ማወቅ ተገቢ ግዴታ መሆኑን የሚያስረዳው ኃይለ ቃሉን» ማወቅ ... ነው፤ ወይም ብናውቅም ባናውቅም ግድ የለም፤ ሌላ ቀርቶ «ማወቅ ...ለገናል» እንኳ ተብሎ አልተነገረም። ነገር ግን «ማወቅ ይገባናል» በሚል ሕጋዊ ...ገር ተገልጾ የመነገሩ ተገቢነት፥ ይህን ማወቅ ግዴታ ተግባር አድርጎታል።

እንግዲህ ሊቁ «ማወቅ ይገባል» ብሎ ውሳኔ እስከመስጠት የደረሰው፤ ከራሱ ...ለቶ ከነሳቡ ጨምቆ በመዳፈር ሁኔታ አይደለም። እላይ እንዳየነው በቅዱሳት ...ሕፍት መሠረት በተለይም ባለቤቱ ጌታችን:-

«ከመ ታእምሩ ወትጠይቁ ከመ አነ በአብ፤ ወአብ ብየ። አብ በእኔ እንዳለ፤ እኔም ...በ እንዳለሁ እንድታውቁና እንድትረዱ ነው።» ብሎአል።

www.ethiopianorthodox.org

ስለ መንፈስ ቅዱስም ሲናገር፣ «ኩሉ ዘቦ ለአቡየ ዚአየ ውእቱ፣ ወበእንተ ... እብለክሙ እምዚአየ ይነሥእ ወይነግረክሙ።

ለአባቴ ያለው ሁሉ የእኔ ነው። ስለዚህም ከእኔ ወስዶ ይነግራችሁ... አልኳችሁ። በሌላም ስፍራ:- ይእተ አሚረ ተአምሩ ከመ አነ በአብ፥ ወአብ ... በአብ፣ አብም በእኔ እንዳለ፣ የዚያን ጊዜ ታውቃላችሁ» ብሎ የተናገረውን ... አድርጎ ሊቁ እንደተናገረ ልንገነዘብለት ይገባል። ዮሐ. 10፥30። ... 14፥10፣11። ም. 16፥15። ም. 10፥38። ም. 17፥21፣22።

ይህን ካየን:- ጌታችን ራሱ የህልውናውን መገናዘብ እንድናውቅና «በአ... በአብ፤ በመንፈስ ቅዱስ» ያለውን የመለኮት ተዋሕዶ እንረዳ ዘንድ፣ ፈ... መገኘቱን ካወቅን፣ የሦስቱ አካላት በአንድ መለኮት መዋሐድ እንዴት እን... በመገናዘብ የሚታየውን ትርኢታዊ አኳኋንም እንደምን እንደሆነ መሠረቱን ተከ... ማጥናት የእኛም ድርሻ መሆኑን እንረዳለን።

ምዕራፍ ሃያ ሦስት።

ኩነታት መለያየትና መከፈል ሳይኖርባቸው የነበሩ ና... ው።

በዚሁ መሠረት የሐዋርያት ተከታታዮች የሆኑ የቤተ ክርስቲያን አበው ይህ... በወንጌሉ የተናገረውን ቃል ተከታትለው ሲያብራሩትና ሲያተኩሩበት እና... ይልቁንም፣ በየጊዜው የተነሡ መምህራን ይበልጥ ምሥጢሩን እንዳጉሉት ... እንችላለን።

እነሆም:- አግናጥዮስ ሰማዕትና የአንጾኪያ ኤጲስ ቆጶስ:- «ነአምን ከመ ... በወልድ ወበመንፈስ ቅዱስ፣ ወወልድ በአብ ወበመንፈስ ቅዱስ፥ ወመንፈስ ... በአብ ወበወልድ። አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ፥ ወልድም በአብና በ... ቅዱስ፣ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ እንዳለ እናምናለን።» ብሎአል።

አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 37 ክፍል 1 ቍጥር 5።

አግናጥዮስ እንዳለው ሁሉ:- ዮሐንስ ዘአንጾኪያ «ህልው» የሚለውን ... ከውስጠ ታዋቂነት በማውጣት ሲገልጸው፣

«እስመ አብ በወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወወልድ ህልው በአብ ወመንፈስ ... ህልው ነው፣ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው ነውና፣» እያለ አስረድ... እንደ እርሱም የተናገሩ ብዙ ናቸው። ዮሐ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 390 ክ... ቍጥር 11።

አዎን፥ አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው መሆኑን፥ ወልድ በአብና በ... ቅዱስ ህልው መሆኑን፥ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው መሆኑን እንዲ... አስታውቀዋል።

ከዚህ በላይ በተጠቀሱት ማስረጃዎች ስለ ህልውና ይዘት ተመልክተናል። ስለ... አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ፥ ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ፥ መንፈስ ቅ...

www.ethiopianorthodox.org

...በና በወልድ በህልውና መኖራቸውን ተመለከትን እንጂ፣ አኗኗራቸው እንደምን ...ሆነ፣ አሁንም ጐልቶ አልተገለጸልንም። ስለዚህ ይህን ማወቅና መረዳት የሚያሻ ...።

በዚህም ምክንያት የቤተ ክርስቲያን መምህራን ስለ ሥላሴ ሲያስተምሩ፣ አንዱ ... ህልው እንዲሆንና እንዲኖር፥ የሚያደርገው ምን እንደሆነ ለማወቅ ፈለጉና፣ ...ሮሩ ገቡ።

እነሆም በቅዱሳት መጻሕፍት ዳዊት በመዝሙሩ:-

«ግህሉ ለእግዚአብሔር መልዐ ምድረ፥ ወበቃለ እግዚአብሔር ጸንዓ ሰማያት፣ ...እስትንፋሰ አፉሁ ኩሉ ኃይሎሙ። ወሕሊና ልቡኒ ለትውልደ ትውልድ። ...ዚአብሔር ይቅርታ ምድርን ሞላ፣ በእግዚአብሔር ቃልም ሰማያት ጸኑ። ...ላቸውም ሁሉ በአፉ እስትንፋስ ነው። የልቡም አሳብ ለልጅ ልጅ ነው»። ሲል ...ግር መኖሩን ተገንዝበው በትምህርታዊ ምሥጢሩ ላይ አተኰሩበት። መዝ. /33/፥6፣9።

ሦስቱ አካላት እርስበርሳቸው ህልዋን ሆነው የሚዋሐዱበትንና የሚኖሩበትን በዚሁ ...ብ በቃል በእስትንፋስ ኩነታት መሆኑን ይበልጥ ተረዱ።

ኩነታት፥ መለየትና መከፈል ሳይኖርባቸው አካላትን በህልውና እያገናዘቡ በአንድ ...ኮት ያሉ የነበሩ ናቸው። እነርሱም ልብ ቃል እስትንፋስ ናቸው። «እነዚህም ...ላቸው አካላት አሉዋቸው። ለእሉኒ ልብ ወቃል ወእስትንፋስ ቦሙ አካል ...ርሰሙ።»

ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ምዕላድ ገጽ 3።

በየአካላቱም ሲኖሩ ልብ በአብ፥ ቃል በወልድ፥ እስትንፋስ በመንፈስ ቅዱስ ...ሆኑ ይታወቃሉ። ዮሐ. 1፥3፣18።

«ነአምን ከመ አብ ልብ፤ ወወልድ ቃል፥ መንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ፤ አብ ልብ ...ሆነ፣ ወልድም ቃል እንደሆነ፣ መንፈስ ቅዱስም እስትንፋስ እንደሆነ ...ናለሁ»። ማሪ ያዕቆብ መዝገበ ሃይ ገጽ 34 ቍጥር 13።

እነዚህም በየአካላቸው ጸንተው ሳይፋለሱ ይኖራሉ። «ኢይፈልስ ልብ ለከዊነ ቃል ...ስትንፋስ፤ ወቃልኒ ኢይፈልስ ለከዊነ ልብ ወእስትንፋስ፥ ወእስትንፋስኒ ኢይፈልስ ...ነ ልብ ወቃል። ልብ ወደ ቃልና ወደ እስትንፋስ አይለወጥም። ቃልም ልቡና ...ትንፋስ ለመሆን አይለወጥም። እስትንፋስም ልብና ቃል ወደ መሆን አይለወጥም»። ...ትምህርተ ሃይ ርትዕ /ትምህርተ ሥላሴ ገጽ 111/።

...ም እዚህ ላይ በተገለጸው አካላት በህልውና የሚያገናዝቡት:-

1፥ መለየትና መከፈል ሳይኖርባቸው በአንድ መለኮት ባሉና በነበሩ በሚኖሩ ኩነታት መሆናቸውን:-

2፥ ኩነታት የተባሉም ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ መሆናቸውን:-

3፥ ከዊነ ልብ በአብ ከዊነ ቃል በወልድ ከዊነ እስትንፋስ በመንፈስ ቅዱስ ሆነው ያለመለወጥና ያለመፋለስ መኖራቸውን:-

4፥ ከዊነ ልቡና በአብ እንደሆነ፣ በራሱ ለራሱ ለባዊ ሆኖ ከዊነ ቃል እንደሆነ በራሱ ለራሱ ነባቢ ተናጋሪ ሆኖ፥ ከዊነ እስትንፋስም ለራሱ እንደሆነ ሕያው ሆኖ፥ መኖሩን።

5፥ ከዊነ ልብ ከዊነ ቃል ከዊነ እስትንፋስ ሲባል፣ ልብ መባል፣ ቃል እስትንፋስ መባል፥ እየተሰኘ መጠራቱ ብቻ ሳይሆን፣ ልብን በል ሊያሳየው ያለውን ምሥጢር /ክዋኔ/ የሚያጠነክር እንደሆነ፣ የሚያ መሠረታዊ አቋም ያለው ነው።

ቃልም በቃልነቱ ሊያሳየው ያለውን ምሥጢር /ክዋኔ/ የሚያጠነክር የሚያስገነዝብ አቋም ያለው ነው።

እስትንፋስም በእስትንፋስነቱ ሊያሳየው ያለውን ምሥጢር /ክዋኔ/ የሚያ እንደሆነ የሚያስገነዝብ መሠረታዊ አቋም ያለው ነው።

እንግዲህ የመዋሐድ ይዘቱም ሊቁ አለቃ ኀሩይ ፈንታ ባቀረቡት ገለጻ ብሩ እንዴት እንደሚታይ መገንዘብ ነው። «ከዊነ ልብ በአብ መሠረትነት ለራሱ ለባ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ልቡና ዕውቀት ማወቂያ መሆን ነው። ከዊነ ቃልም መሠረትነት ለራሱ ንባብ /ነቢብ/ መናገሪያ ሆኖ፥ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ መናገሪያ መሆን ነው። ከዊነ እስትንፋስም በአብ መሠረትነት ለራሱ ሕይወት /ሕያው ሆኖ/ ለአብና ለወልድ ሕይወት እስትንፋስ መሆን ነው። ሕይወት ሆኖ /ሕያው ሆኖ/ ለአብና ለወልድ ሕይወት እስትንፋስ መሆን ነው። አለቃ ኀሩይ ፈንታ እግዚአብሔር ገጽ 14።

እነዚህም በየአካላቸው ጸንተው ሳይፋለሱ ይኖራሉ። «ኢይፈልስ ልብ ለከዊነ ወእስትንፋስ፥ ወቃልኒ ኢይፈልስ ለከዊነ ልብ ወእስትንፋስ፣ ወእስትንፋስኒ ኢይፈልስ ለከዊነ ልብ ወቃል»።

ልብ ወደ ቃልና ወደ እስትንፋስ አይለወጥም። ቃልም ልብና እስትንፋስ ለመሆን አይለወጥም። እስትንፋስም ልብና ቃል ወደመሆን አይለወጥም። እም ትምህርተ ሐዋርያት /ትምህርተ ሥላሴ ገጽ 111/።

<u>እነሆም እዚህ ላይ በተገለጸው አካላት በህልውና የሚያገናዝቡት:-</u>

1ኛ፥ መለየትና መከፈል ሳይኖርባቸው፣ በአንድ መለኮት ባሉና በነበሩ በ ኩነታት መሆናቸውን:-

2ኛ፥ ኩነታት የተባሉም ልብ ቃል፥ እስትንፋስ መሆናቸውን:-

3ኛ፥ ከዊነ ልብ በአብ ከዊነ ቃል በወልድ ከዊነ እስትንፋስ በመንፈስ ቅዱስ ያለመለወጥና ያለመፋለስ መኖራቸውን:-

4ኛ፥ ከዊነ ልቡና በአብ እንደሆነ፣ በራሱ ለራሱ ለባዊ ሆኖ ከዊነ ቃል በወ እንደሆነ፣ በራሱ ለራሱ ለባዊ ሆኖ፤ ከዊነ ቃል በወልድ እንደሆነ በራሱ ለ ልባዌ ሆኖ ከዊነ እስትንፋስም ለራሱ ሕያው እንደሆነ ሕያው ሆኖ፥ መኖሩ

5ኛ፥ ከዊነ ልብ ከዊነ ቃል ከዊነ እስትንፋስ ሲባል፣ ልብ መባል፤ ቃል መባል እስትንፋስ መባል እየተሰኘ መጠራቱ ብቻ ሳይሆን፣ ልብን በልብነቱ ሊያሳየው ያለውን ምሥጢር /ክዋኔ/ የሚያጠነክር እንደሆነ የሚያስገነዝብ መሠረታዊ አቋም ያለው ነው።

እስትንፋስ በእስትንፋስነቱ ሊያሳየው ያለውን ምሥጢር /ክዋኔ/ የሚያጠነክር የሚያስገነዝብ መሠረታዊ አቋም ያለው ነው።

እንግዲህ ይዘቱም ሊቁ አለቃ ኀሩይ ፈንታ ባቀረቡት ገለጻ ብሩህ ሆኖ ይታያል። ልብ በአብ መሠረትነት ለራሱ ለባዊ ሆኖ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ልቡና ማወቂያ መሆን ነው። ከዊነ ቃልም በአብ መሠረትነት ለራሱ ንባብ /ነቢብ/ ሆኖ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃል መናገሪያ መሆን ነው። ከዊነ እስትንፋስም መሠረትነት ለራሱ ሕይወት ሆኖ /ሕያው ሆኖ/ ለአብና ለወልድ ሕይወት ንፋስ መሆን ነው።

ሌላም አገላለጽ:- በመገናዘብ የሚታየው ትርኢታዊ አኳኋን እንደምን ያለ ነው? በሚከተለው አገላለጽ አቅርበን እናሳያለን።

ቅኑመ ስሙ አብ የተባለ አካል፥ በስመ ኩነቱ በልቡና፥ ቅኑመ ስሙ ወልድ አካልና ቅኑመ ስሙ መንፈስ ቅዱስ ለተባለ አካል፥ ለባዊነት የዕውቀትና ነው።

ቅኑመ ስሙ ወልድ የተባለ አካል፥ በስመ ኩነቱ በቃል፣ ቅኑመ ስሙ አብ ለተባለ ቅኑመ ስሙ መንፈስ ቅዱስ ለሆነ አካል ቃል ወይም መናገሪያ፥ ንባብ ነው።

ቅኑመ ስሙ መንፈስ ቅዱስ የተባለ አካል በስመ ኩነቱ በእስትንፋስነት ቅኑመ አብ ለተባለ አካል፥ ቅኑመ ስሙ ወልድ ለተባለ አካል ስም እስትንፋስ ወይም ነው»።

በዚሁ መገንዛዘብ የትሥልስተ አካላት ህልውና ይታይበታል። ይህ መገናዘብ ነው ልስተ አካላትን ጽምረት ወይም ተዋሕዶ እንዴት እንደሆነ የሚያስተምረን።

ገም «ተዋሕዶቱ ለአብ ምስለ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አኮ በከዊን ሎሙ አካለ በሙ አካል ለለርእሶሙ፣ አላ በከዊን ሎሙ ልበ። ወተዋሕዶቱ ለወልድ ምስለ መንፈስ ቅዱስ አኮ በከዊን ሎሙ አካለ፣ እስመ ቦሙ አካል ለለርእሶሙ አላ ሎሙ ቃለ። ወተዋሕዶቱ ለመንፈስ ቅዱስ ምስለ አብ ወወልድ፣ አኮ በከዊን አካለ እስመ ቦሙ አካል ለለእርሶሙ። አላ በከዊን ሎሙ እስትንፋስ።

ለአብ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ያለው ተዋሕዶ ልባቸው በመሆን ነው እንጂ፣ ቸው በመሆን አይደለም። እነርሱ በየራሳቸው አካል አላቸውና ነው። ለወልድም ና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለው ተዋሕዶ፤ ቃላቸው /መናገሪያቸው/ በመሆን ከዊን እንጂ፣ አካላቸው በመሆን ከዊን አይደለም። እነርሱ በየራሳቸው አካል አላቸውና

ለመንፈስ ቅዱስም ከአብና ከወልድ ጋር ያለው ተዋሕዶ፥ እስትንፋሳቸው ወታቸው/ በመሆን ከዊን ነው እንጂ፣ አካላቸው በመሆን ከዊን አይደለም። እነርሱ ሳቸው አካል አላቸውና ነው።» ተባለ።

ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ መጽ ገጽ 31 የእጅ ጽሑፍ።

እንደዚሁም ሁሉ አካላት በየአካላቸው እንደጸኑ ኩነታት ማለት «ከዊነ ልብ ከዊነ ከዊነ እስትንፋስ፣ በህልውና እንደሚያዋሕዱአቸው ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ ሚከተለው ያለውን ትምህርት ገልጾ አስረድቶአል።

www.ethiopianorthodox.org

«አብ እንዘ ሀሎ በአካሉ ወበግጻዌሁ ሀሎ በወልድ፥ እስመ ቃሉ ውእቱ ዘኢይትፈለጥ እምኔሁ። ወዓዲ ሀሎ በመንፈስ ቅዱስ፤ እስመ መንፈስ ዘኢይትፈለጥ እምኔሁ። ወልድ እንዘ ሀሎ በአካሉ ወበግጻዌሁ ሀሎ በአብ እስመ ቃሎሙ ውእቱ ወልድ፥ ለአብ ወመንፈስ ቅዱስ ዘኢይትፈለጥ እም ወመንፈስ ቅዱስ ሀሎ በአብ ወወልድ፥ እስመ መንፈስ ቅዱስ ውእቱ ዘኢይትፈለጥ እምኔሆሙ። አብ በአካሉና በገጹ ሳለ፤ በወልድ ይኖራል። ወልድ የማይለይ ቃሉ ነውና» እንዲሁም በመንፈስ ቅዱስ ይኖራል፤ መንፈስ ቅዱስ የማይለይ መንፈሱ ነውና።

ወልድም በአካሉ በገጹ ሳለ፤ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ይኖራል። ወልድ የማይለይ ቃላቸው ነውና። መንፈስ ቅዱስም በአካሉና በገጹ ሳለ፥ በአብና ይኖራል። መንፈስ ቅዱስ ከእነርሱ የማይለይ እስትንፋሳቸው ነውና» ብሎአል። ዘእልበረዳኢ በመዝገበ ሃይማኖት ገጽ 53 ቍጥር 90 በቅድስት ሥላሴ የታተመ።

ኢትዮጵያዊ ሊቅ አለቃ ኅሩይ ፈንታም ይህን ለሰው በሚገባ ገለጻ ሲ እንዲህ ብለዋል።

«ሥላሴ ግን አካላቸው የተለየ ሲሆን፤ ባሕርያቸው ተከፍሎ የሌለበ መሆኑን የሚያስረዳ፤ የሦስቱ ልብ አንድ አብ ሆኖ፥ አንድ ዕውቀትን ያ የሦስቱ ቃል አንድ ወልድ ሆኖ፥ አንድ ንግግርን /ቃልን/ ይናገራሉ። የ እስትንፋስ አንድ መንፈስ ቅዱስ ሆኖ፥ አንድ የሕይወት ሥራን ይሠራሉ» ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 32 አንቀጽ 5።

«ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስ ለአብና እስትንፋሳቸው ነው። በዚህም ምክንያት የሥላሴ መለኮት አንድ እንደሆነ ለእርሱም እንሰግዳለን።» ሲል አቡሊዲስ ያስረዳን ይህንኑ መገንዘብ እንደሆነ ተገልጾ ይታያል። አቡሊዲስ ሃ አበ ገጽ 138 ክፍል 2 ቍጥር 8፥9።

«አብሰ ልቦና ወአእምሮ በርእሱ ለርእሱ፥ ወልቦና ውእቱ ለወልድ ወለ ቅዱስ ወአልቦሙ ካልዕ ልቦና ዘእንበሌሁ። ወልድኒ ቃል በርእሱ ለርእሱ፤ ውእቱ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ፤ ወአልቦሙ ካልዕ ቃል ዘእንበሌሁ። ወ ቅዱስኒ ሕይወት በርእሱ ለርእሱ፥ ወሕይወት ውእቱ ለአብ ወወልድ፤ ወአልቦ ሕይወት ዘእንበሌሁ፤ ወቦእለ ይቤሉ አብ ጠባይዕ ወልድ አእምሮ ወመንፈስ ሕይወት። አብ በራሱና ለራሱ ልቡናና አእምሮ ነው። ለወልድና ለመንፈስ ልቡናቸው ነው። ያለ እርሱም ልቡና የላቸውም። ወልድም በራሱ ለራሱ ቃል ለአብና ለመንፈስ ቅዱስም ቃላቸው ነው። ያለ እርሱም ለእነርሱ ሌላ ቃል የላ መንፈስ ቅዱስም በራሱና ለራሱ ሕይወት ነው። ለአብና ለወልድም ሕይወታቸው ያለ እርሱም ለእነርሱ ሌላ ሕይወት የላቸውም። አንዳንዶቹም አብ ጠባይዕ ነው። አእምሮ ነው፥ መንፈስ ቅዱስም ሕይወት ነው» ይላሉ። ተብሎ ተነግሮአል።

«እምትምህርተ ሐዋርያት በእንተ ትሥልስተ አካላት ወድማሬ መለኮት ትምህርተ ሃይማኖት ርትዕት ዘተምህርነ እም አበዊነ ቅዱሳን ለባስያን ትምህርታተ ሥላሴ ዘተከሥተ በመጻሕፍት»። ዝጉንዳጉዲ ገጽ 110።

ምዕራፍ ሃያ አራት።

የአስማተ ኩነታት በቦታው ተጠብቀው መገኘት።

እነሆም የአስማተ ኩነታት በቦታው ተጠብቆ መገኘት፥ አስፈላጊ የሆነበት ነተኛው ምክንያት፥ እንዲህ ያለውን የመገናዘብ ምሥጢር እውስጡ ስላለበት ነን፤ ደጋግመን ልናሳስብ እንወዳለን። ጉዳዩ እስከዚህ ሆኖ መገናዘቡ በኩነታተ ማት እንጂ፤ በአካልና በግብር አስማት እንዳልሆነ ጠንቅቆ መረዳት ያሻል። ስተዋል የምንከታተል ከሆን፡- እነሆ ሊቁ አቡሊዲስ «ወልዶሙ ለአብ ወለመንፈስ ስ ወይም» መንፈስ ቅዱሶሙ ለአብ ወለወልድ፡-

ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ልጃቸው ነው፤ «ወይም ለአብና ለወልድ፥ መንፈስ ሳቸው ነው» ብሎ በአካል ስማቸው፤ ለማገናዘብ አይሞክርም። እንዲሁም ወላዲሆሙ ለወላዲ ወለሠራፂ፥ ወይም፤ ሠራፂሆሙ ለወላዲ ወለተወላዲ። ላዲና ለሠራፂ ተወላዲአቸው ነው። ወይም ለወላዲና ለተወላዲ ሠራፂአቸው ነው፤ በግብር ስማቸው ለማገናዘብ ፈጽሞ አልቃጣም። ነገር ግን «ወልድኒ ቃሎሙ ብ ወለመንፈስ ቅዱስ። ወመንፈስ ቅዱስኒ እስትንፋሶሙ ለአብ ወለወልድ። ወልድ ብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው፤ መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ ትንፋሳቸው ነው» ብሎ በኩነት ስማቸው ማገናዘቡን፤ በቅጥንተ ሕሊና ማስተዋል ። ውጤቱም ቀና ለሆነ ምርመራ መንገድ የሚጠርግ ነው።

አቡሊዲስ ሃይ አበ ገጽ 138 ክፍል 2 ቍጥር 8።

አዎን፡- የአካል ስሞችና የግብር ስሞች ከኩነት ስሞች ተለይተው የሚታወቁበት ው ትምህርታዊ አገባብና ይዞታ ነው። ይህም ይታወቅ ዘንድ፡- የመገናዘቡን ህርት እንደሠንጠረዥ ቈጥረን፡- አስማተ አካላትንና አስማተ ግብርን አቅርበን ገናዘቢያ ሠንጠረዥ ላይ ብንተነትን፤ የአካል ስሞችና የግብር ስሞች ሊገቡልን ይቻላቸው መሆኑን በጣም ሳንርቅ በቅርብ እንረዳለን።

የማገናዘቢያ ሠንጠረዥ።

የመገናዘቢያው ሠንጠረዥ የሚጐላው፥ ሰዋስዋዊ አቀማመጡ በቅድሚያ ሲታወቅ ሆኑ፤ ቀጥሎ ያለው መረጃ ቀርቦአል። ይኸውም፡- በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት አንዱን የአካል ስም ወይም የአንዱ የግብር ስም ሰዋስውን በሚመለከት በአገናዛቢ ዙ ቍጥር መዘርዝር ለብዙ ቍጥር ማለት ለሁለት የአካል ስሞች ወይም ለሁለት ብር ስሞች ሲዘረዝርላቸው አለመገኘቱ ነው። አንዱ የኩነት ስም ግን፥ ከሁለቱ ካል ስሞች ጋር ሊገናዘብ ሰዋስውን በሚመለከት በአገናዛቢ የብዙ ቍጥር ለሁለቱ ዘርዝርላቸው መገኘቱ ነው።

ለማሳየት ያህል፡- የአገናዛቢ የብዙ ቍጥር መዘርዝር ያልነውም በግዕዙ «ሙ» ሲሆን፤ በአማርኛ «አቸው» ሲል ይገኛል።

ይህን አዋጅ ችላ በማለት የሥላሴን አስማተ አካላት፥ ወይም አስማተ ግብራት ስደን እርስበርሳቸው በአገናዛቢ የብዙ ቍጥር መዘርዝር ለማገናዘብ ሙከራ ብናደርግ፤ አንዳንዱ አካላት ግብርንና የየአካላቱ መሠረታዊ አቋምን የሚያፋልስብን ሆኖ ነው ገኘው።

www.ethiopianorthodox.org

መቼም ቢሆን የአዋጁ ምሥጢራዊ መሠረት ብሉይና ሐዲስ ነው እንጂ ሰ
አይደለም። ታዲያ በብሉይ ሆነ በሐዲስ ኪዳን ከትሥልስተ አካላት አስማት
ከሥላሴ የግብር አስማት በአንዱ ስም የብዙ ቊጥር መዘርዝር ሰጥቶ እርስ
ሲያገናዝብ የሚገኝ አብነት ፈጽሞ የለምና፤ የሰዋስውም አዋጅ የሚጸናው
መሠረት ተከትሎ ነው።

ሊቃውንትም እንዲህ ያለው አብነት ከቅዱሳት መጻሕፍት አለመኖሩን
በመሆናቸው፥ ስለ አካላት አስማት ሲጽፉ፤ የአንዱ አካል ስም በአገናዛቢ ነጠላ
እንደሚዘረዝርለት አድርገው:-

«አቡሁ ለወልድ፥ «ወይም ወልዱ ለአብ»

ለወልድ አባቱ ወይም ለአብ ልጁ» በሚል አብነት ገለጹ። ግን የአንዱ አካል
በአገናዛቢ የብዙ ቊጥር መዘርዝር ለሁለት ስሞች መዘርዝር እንዳለበት በማድረግ

«አቡሆሙ ለወልድ ወለመንፈስ ቅዱስ፤ ወልዶሙ ለአብ ወለመንፈስ
ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ አባታቸው፤ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ልጃቸው፣
ተጠንቀቁ እንጂ፤ በዚህ አኳኋን ለመጻፍ አልደፈሩም።

ስለ ግብር ስምም «አብ ወላዲ፥ ወልድ ተወላዲ፥ መንፈስ ቅዱስ ሠራፂ»
ጻፉ እንጂ፤ አካላትን ለማገናዘብና በግብራትም የጽምረተ ሥላሴን ሁኔታ ለማስ
በመሞከር፥ ለአንድ የግብር ስም በአገናዛቢ የብዙ ቊጥር መዘርዝርን ሰጥተው ለ
እንዲዘረዝርላቸው ለማድረግ ከቶ አልቃጡም፤ አልፈተኑም። ስለዚህም «ወላ
ለወልድ ወለመንፈስ ቅዱስ፥ ተወላዲሆሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ ሠራፂሆሙ
ወለወልድ:-

ሲተረጐም:- አብ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ወላጃቸው፥ ለአብና ለ
ቅዱስ ተወላዲአቸው፥ ለአብና ለወልድ ሠራፂአቸው» የሚል ትምህርት ሆነ
ከደጋጎች መምህራን ጽሑፍ ወይም ትምህርት ፈጽሞ እንደማይገኝ እናውቃለን።

«አልተጻፈም» በምንልበት ጊዜም፤ ምናልባት ስላልጻፉ ብቻ እንጂ፤ ነገ
ቢነገር የሚያስኬድ እንደነበረ የሚገምት አሳብ ከልባችን ይነሣ ይሆናል። ዳ
ስላልጻፉ ብቻ ሳይሆን፤ የአካላት /የስመ አካላት አቃኒም/ ጽንዕና፥ የግብር ስም
ከመሠረቱ እንዳይናጋና እንዳይደበላለቅባቸው ነቅተውና ተጠንቅቀው እንደ
በእውነቱ ብናይላቸው፤ ተቃራኒው አሳባችን ፈጥኖ ሊሟሸሽ ይጀምራል።

ለምሳሌ:-

1ኛ፥ የአካልንና የግብርን ስም በአገናዛቢ የብዙ ቊጥር መዘርዝር ለሁለት
እንዲዘረዝርላቸው አድርገው ቢያናግሩና:-

«አቡሆሙ ወይም ወላዲሆሙ ለወልድ ወለመንፈስ ቅዱስ።» ለወልድና ለ
ቅዱስ አባታቸው ወይም ወላጃቸው ነው።» ቢሉ ኖሮ፥ የወልድ ተወላዲነትና የ
ቅዱስ ሠራፂነት ተለይቶ ሊታወቅ ባልተቻለም ነበር። አብ ወልድን ይወል
መንፈስ ቅዱስንም ያሠርፃል እንጂ ወልድን አያሠርፅም መንፈስ ቅዱስ
አይወልድምና ነው።

ቀደምትነት ያለው ምዕላድ ከመሪ ጌታ ዳርጌ ዐስበ ተፈሪ የሚገኝ የእጅ ጽሑ

«መንፈስ ቅዱስ ውእቱ ሠራፂ እምአብ ኢኮነ ውእቱ ወላዲ ወውእቱ ተወላዲ
አሥራፂ። እንዲያውም ይህ አባባል በቀጥታ:- «አብ ውእቱ ወላዴ ወልድ
ሥራፂ መንፈስ ቅዱስ፥ ኢተወልደ ወኢሠረፀ እምካልዕ አላ ውእቱ ወላዲ
ሥራፂ። ወልድ ውእቱ ተወላዲ እምአብ ኢኮነ ውእቱ ወላዲ ወኢአሥራፂ አላ
ላዲ ውእቱ።

አብ የወልድ ወላዲ የመንፈስ ቅዱስ አሥራፂ ነው። ሆኖም ወላዲና አሥራፂ ነው
ከሌላ የተወለደ ወይም የሠረፀ አይደለም። አይወለድም አይሠርፅም /ወልድም
ተወላዲ/ የተወለደ/ ነው። ነገር ግን እርሱ ተወላዲ ነው እንጂ። ወላዲ ወይም
ራፂ አይደለም። መንፈስ ቅዱስም ከአብ ሠራፂ ነው። ነገር ግን እርሱ ሠራፂ ነው
ወላዲ ወይም አሥራፂ አይደለም።» በሚል ድንጋጌ የተወሰነውን የእምነት
ሊያፈርስብን በቻለ ነበር። /ምዕላድ/።

2ኛ፥ «ዳግም:- ወልዶሙ ወይም ተወላዲሆሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ» ለአብና
ፈስ ቅዱስ ልጃቸው ወይም ተወላዲአቸው ነው» ቢሉ ኖሮ፥ ወልድ የተወለደው
ና ከመንፈስ ቅዱስ ነው ባሰኘ ነበር። ነገር ግን ሊቃውንቱ እንደዚህ
ሆንባቸው በማሰብ፥ ተገቢ መከላከያን ሲያበጁና አሳቻውን መንገድ ሲያጥሩ
ለከታለን። ይኸውም:- «ዘበኀበ አብ ወልድ፥ ዘበመንፈስ ቃል:-

በአብ ዘንድ ልጅ፥ በመንፈስ ዘንድም፥ ቃል የሚሆን ወይም ትርጕሙን
ራራት ብንገልጸው:- «ከወደ አብ ዘንድ ልጅ የሚሰኝ፤ ከወደመንፈስ ቅዱስ
ቃል የሚባል» ሲሉ ማስገንዘባቸው ነው።

«ዘበኀበ አብ ወልድ»

ከወደ አብ ዘንድ ልጅ የሚሰኝ» ብለው በወጠኑት በአካልም ስም ገለጻ መሠረት
መንፈስ ወልድ» ከወደመንፈስ ልጅ በማለት ንባቡን በመጨረስ ፋንታ፥
መንፈስ ቃል ከወደ መንፈስ ዘንድ ቃል የሚሰኝ» በማለት የተገደዱበት
ምንድን ነው? ብለን ብንጠይቅ መልሱ ሩቅ አይደለም።

በአብ ዘንድ፥ ልጅ፥ በመንፈስ ዘንድም፥ ቃል የሚሆን፤ ወይም ትርጕሙን
ብራራት ብንገልጸው:- «ከወደ አብ ዘንድ ልጅ የሚሰኝ፤ ከወደ መንፈስ ዘንድ
የሚባል» ሲሉ ማስገንዘባቸው ነው።

መጽሐፈ ሰዓታት በብራና የተጻፈ የአክሱም ተመልከት። በኮከበ ጽባሕ ቤተ
ም ዘማኅበረ ሐዋርያት ፍሬ ሃይማኖት አሥመራ የታተመ። ገጽ 150

«ወአልቦ ዘይትከፈል ምንትኒ ማዕከሌሁ ወማዕከለ አቡሁ ወዝንቱ ስም ዘውእቱ
ያጤይቅ ኅብረተ ህላዌሆሙ እስመ ወልዱ ውእቱ ዘተወልደ እምኔሁ። በእርሱና
መካከል የሚከፍል የለም። ይህም ስም እርሱም ወልድ መባል ከእርሱ የተወለደ
ነውና:- የህላዌያቸውን አንድነት ያስረዳሃል» እንደ ተባለው ሆኖ፥ ወልድ ተብሎ
ጠራበት የአካል ስሙ የሁለቱን የአብና የወልድ አንድነት ብቻ ስለሚያስረዳ ነው።
ከበ ስሙም ቢነገር፤ በአካል ስሙ የተለየ ጠባይ አያመጣም።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሃይ አበ ገጽ 113 ክፍል 1 ቊጥር 31፤ 32።

ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራ ገጽ 172 ቊጥር 611።

«ዘበኀበ አብ ወልድ:- ከወደ አብ ዘንድ ልጅ የሚሰኝ» ባሉበት መንገድ ውጥን
በማድረግ «ዘበመንፈስ ወልድ ከወደ መንፈስ ዘንድ ልጅ የሚሰኝ»

www.ethiopianorthodox.org

አለማለታቸው፡- ወልድ የአብ ልጅ እንጂ፣ በመለኮታዊ ባሕርየ ልደቱ የመንፈስ ... ልጅ የማይባል በመሆኑና፣ በአካል ስምነቱ ማለት ወልድ በመባሉ የሁለቱን /የአብ... የወልድን/ አንድነት ሲያስረዳ እንጂ፣ የሦስቱን አንድነት አያስረዳምና ነው።

«ዘበመንፈስ ቃል፡- በመንፈስ ዘንድ ቃል፥ ወይም ከወደ መንፈስ ዘንድ ... ይሰኛል» ማለታቸው ግን፣ ቃል መባል የኩነት ስም በመሆኑ ቃል አብ ቃለ ... ቅዱስ ይሰኛልና፣ በማገናዘብ የሦስቱን አንድነት የሚያስረዳ መሆኑን በ... ተጠንቅቀው ስልቱን ለይተው ለማስገንዘብ ነው።

«ወአኮ ግብር ከንቱ ሶበን ሰምዖ ለአብ አበ» ያለው የመቃርዮስ አስ... ገለጻም ቦታው እዚህ ላይ እንደሆነ ያስገነዝበናል።

መቃርዮስ ዘእስክንድርያ ገጽ 435 ክፍል 1 ቁጥር 4።

አንዱ ኢትዮጵያዊ ሊቅም ወንጌላዊ ዮሐንስ «ቃል ሥጋ ኮነ» ስለማለቱ ባ... ክፍል፡- «ወይቤ ውእቱ ቃል ሥጋ ኮነ» ወኢበወልድ ሥጋ ኮነ እስመ ብሂለ ... ያኤምር ከመ ውእቱ ዘአብ ባሕቲቱ ወአኮ ዘመንፈስ ቅዱስ ወብሂለ ቃልሰ ያኤ... ከመ ውእቱ ዘአብ ወመንፈስ ቅዱስ»።

ዮሐንስ ወንጌላዊ «ቃል ሥጋ ሆነ አለ፣ ወልድ ሥጋ ሆነ አላለም። ይኸ... «ወልድ ማለት የአብ ብቻ እንደሆነ ያመለክታልና፣ የመንፈስ ቅዱስ ... አያመለክትምና፣ ቃል ሲባል ግን የአብና የመንፈስ ቅዱስ መሆኑን ያመለክ... ሲሉ አብራርተዋል።

ሲወርድ ሲዋረድ በመጣው በኢትዮጵያውያን መተርጕማን አባባልም በ... ዮሐንስ ስለ ቃል ሲያትቱ።

ዮሐንስ ወንጌላዊ፡-

«ወልድ ብሎት ቢሆን፣ የሁለቱን አንድነት ነው እንጂ፣ የሦስቱን አን... አያስረዳምና... ቃል ግን የሦስቱን አንድነት ያስረዳልና፣ ቃል አብ ቃለ ... ቅዱስ ነው ይላሉ። ትርጓ ወንጌል ገጽ 402 2ኛ ዓምድ።

ምዕራፍ ሃያ አምስት።

ወልዶሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ በማለት ሊነገር እንደማይገባ።

እንግዲህ «ወልዶሙ ወይም ተወላዲሆሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ፣ ለአ... ለመንፈስ ቅዱስ ልጃቸው ወይም ተወላዲአቸው ነው» ተብሎ በአገናዛቢ ዝርዝር ... ቁጥር የማይነገርበት አኳኋን በዚሁ ትምህርታዊ ምሥጢር ተገልጾአል።

1ኛ፥ እንዲሁም፡- «ሠራፂሆሙ ለአብ ወወልድ፡- ለአብና ለወልድ መንፈስ ቅ... ሠራፂአቸው ነው» ቢሉ ኖሮ፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ እንደሚሠርፅ አ... የመናገር ያህል በበቃ ነበር። ይህም አባባል የእኛ ብቻ ሳይሆን አበው ሊቃውንት...

«ወይመርህነ ዝ ቃል ንበል አብ ወመንፈስ ቅዱስ ወለድዎ ለወልድ፥ ወዓዲ አብ ...ድ አሥረፅዎ ለመንፈስ ቅዱስ። ወእመኬ ተወልደ ወልድ እምአብ ወእመንፈስ ...ስ፣ ወሠረፀ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ወወልድ። ናሁኬ አጥረየ ወልድ ክልዔተ ...ያነ ዘውእቶሙ አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወመንፈስ ቅዱስኒ አጥረየ ክልዔተ ...ፀያነ ዘውእቶሙ አብ ወወልድ»

ይህም ቃል፥ አብና መንፈስ ቅዱስ ወልድን ወለዱት፥ መንፈስ ቅዱስንም ...ሩት እንል ዘንድ የሚመራን ነው። እንግዲህ ወልድ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ...ለደ፣ መንፈስ ቅዱስም ከአብና ከወልድ ከሠረፀ፣ እንኪያስ ወልድ ሁለት ወላጆች ...ኙአል። እነርሱም አብና መንፈስ ቅዱስ ናቸው» ሲል አነጋገሩ የሚያስከትለውን ... መንገድና ሁኔታ ሁሉ፥ ከተሸሸገበት አውጥተው በምፀት ገልጸውታል።

እምን፥ እንዲህ አድርጎ ስለ አካላትና ስለ ግብራት መገናዘብ መናገር፥ የአካላትንና ...ራትን አስማት እንደብረት ጨፍልቆ አንድ ስለማድረግ ያህል በሆን ነበር።

ስለዚህም ሊቁ ቀጥሎ ያለውን ተናግሮአል፡- «ንሕነሰኬ ንቤ ኢይደልዎ መንፈስ ...ስ ይለዶ ለወልድ። ወከማሁ ኢይደልዎ ወልድ ያሥርፆ ለመንፈስ ቅዱስ። ...ስሕ ከመ ኢይኩን ሕውሰ፣ ወኢንፍልጥ ከመ ኢይኩን ብዑደ፡-

እኛ ግን መንፈስ ቅዱስ ወልድን እንዲወልደው፣ ወልድም መንፈስ ቅዱስን ...ያሠርፀው መናገር አይገባም እንላለን። ቅይጥ እንዳይሆንብን እንደባልቅ፥ ልዩ ...ድ እንዳይሆን ምንም አንለይ» መዝገበ ሃይም 4፣ ገጽ 55 ቁጥር 4።

ስለዚህም መንፈስ ቅዱስ ለአብና ለወልድ ሠራፂያቸው ነው ተብሎ፥ በአገናዛቢ ...ር መነገር እንደማይገባ የቀረቡትን ማስረጃዎች ተመልክተናል።

በዚህም ነገር ዮሐንስ የተባለው የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት «እስመ ምግባሩ ...ሁ ኀበ ጥያቄ አስማት ወምግባርኒ በህላዌሁ ይትፈጸም በዝንቱ ፍጻሜ አስማትስ ...ብሩ በበይናቲሆሙ። ግብሩ ስሞችን ወደ መረዳት ይመራና ያደርሳል። ግብሩም ...ንዋር ባሕርይ በዚሁ ፍጻሜ ይፈጸማል። ስሞች ግን እርስ በርሳቸው አንድ ...ኑም» ያለው ስለ አካል ስሞችና ስለ ግብር ስሞች መሆኑን እዚህ ላይ ማስታወስ ...ል። ሃይ. አበ. 390 ክፍል 1 ቁጥር 8።

እነሆም በዚሁ በማገናዘቢያው ሠንጠረጅ የአካልና የግብር ስሞች ሊገቡ ያልቻሉ ...ን በዚሁ ኀይለ ምሥጢር ለመረዳት ይቻላል።

በህልውና የሚገናዘቡ የኩነታት አስማት፥ ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ ...ንፋስ ግን፡-

«ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ መንፈስ ቅዱስኒ እስትንፋሶሙ ለአብ ...ልድ ወበእንተዝ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ ወሎቱ ንሰግድ፡-

ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ ...ንፋሳቸው ነው። ስለዚህም የሥላሴ መለኮት አንድ እንደሆነ ዐወቅን። ለእርሱም ...ግዳለን» ተብሎ ጽምረተ ሥላሴ ወይም ህልውና አካላት ሲገናዘብባቸው ይገኛል።

ይህንም ሊቃውንት በልብ ወለድ የተናገሩትን በፈጠራም ውሳኔ የሰጡት ...ህርታዊ አቋም ሳይሆን፣ በቅዱሳት መጻሕፍት በብሉይና በሐዲስ ተመሥርቶ ...ነቱ ጕልቶ የጸና ነው። ስለዚሁም የሚከተሉትን ጥቅሶች በማስተዋል መመልከት ...ገ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ ሃያ ስድስት።

ከዚህ ላይ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት አምልተውና አስፍተው የገለጹት ትምህርት።

ከዚህ በላይ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት አምልተውና አስፍተው የገለጹት ትምህርት ከቅዱሳት መጻሕፍት ከብሉይና ከሐዲስ መመሥረቱን የሚያሳዩ ጥቅሶች እንደሚከተለው እንይ።

1ኛ፥ ወልድ ቃለ አብ ስለ መሆኑ፦

ስሙም የእግዚአብሔር ቃል ይባላል። ራዕ. 19፥13።

በእግዚአብሔር ቃል ሰማያት ጸኑ። መዝ. 32/33/፥6።

ቃሉን ላከ አዳናቸውም። መዝ. 106/107/፥20።

ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ። ዮሐ. 1፥1፤2።

2ኛ፥ ወልድ ቃለ መንፈስ ቅዱስ ስለመሆኑ፦

ከአብ ዘንድ የምልክላችሁ አጽናኝ /ጰራቅሊጦስ/ እርሱም ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ፤ እርሱ ስለ እኔ ይመሰክራል። ዮሐ. 15፥26።

ነገር ግን እርሱ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል ከራሱ አይናገርምና፤ የሚሰማውን ሁሉ ይናገራል እንጂ፤ የሚመጣውንም ሁሉ ይነግራችኋል፥ እርሱ ያከብረኛል። ከራሴ /ከገንዘቤ/ ወስዶ ይነግራችኋልና፤ ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው። ስለዚህ ከእኔ ይወስዳል ይነግራችሁማል አልሁ። ዮሐ. 16፥13። 14፤ 15።

ጌታችን ከተናገረው በተለይም «ለአብ ያለው ሁሉ ገንዘቤ ነው» ያለውን ስንመረምር፤ ምን ማለቱ እንደሆነ መረዳት የሚያሻ ነው። መንፈስ ቅዱስ ከአብ እንደሚወጣ ተናግሮ፥ የመንፈስ ቅዱስ መሥረፅ ከአብ መሆኑን ያስገነዘበ ሲሆን «ለአብ ያለው ሁሉ ገንዘቤ ነው» በማለቱ በህልውና ረገድ በአብ ህልው የሆነ መንፈስ ቅዱስ፥ ለራሱም ለወልድ ገንዘቡ መሆኑን አስጠብቆበት ይገኛል። «ይነግራችኋል» በሚል ቃል ላይ ብናተኩር ደግሞ «ከእኔ ወስዶ ይነገራችኋል።» ሲል፤ ምሥጢሩ ጉላ ያደርገዋል። «ከእኔ ወስዶ ማለት እኔን ወይም ቃልነቴን ገንዘብ አድርጎ ይነግራችኋል ማለትን፥ «ቃሉ እንደመሆኑ፥ በእኔ ቃልነት ይነግራችኋል» ከራሱ አይናገርምና «ማለት ከአካሉ ወይም ከሠራዊነት ግብሩ አይነግራችሁም። ቃሉ እኔ ነኝና» ማለት ነው። ኤፌ. 6፥17። ሲሉ ሊቃውንት በትርጓሜ አስማምተውታል።

3ኛ፥ መንፈስ ቅዱስ ለአብ እስትንፋሱ ስለመሆኑ፦

መንፈሱ ላከኝ። ኢሳ. 48፥16።

«ወእምእስትንፋሰ አፉሁ ኩሉ ኃይሎሙ ኃይላቸውም ሁሉ የአፉ እስትንፋስ ተብሎአል። መዝ. 32/33/፥6።

ነገር ግን የአባታችሁ መንፈስ በእናንተ ሆኖ ይናገራል። ማቴ. 10፥20።

ተጠሉ ያሉት ጥቅሶች ይህን መሰል ናቸው።

ኢዮብ 26፥13። 27፥3። ምዕ. 33፥4። ዘፍጥ. 1፥2። ኢዩኤል 2፥28፤ 29። ዮሐዋ. 2፥17 ተመልከት።

4ኛ፥ መንፈስ ቅዱስ ለወልድ እስትንፋሱ ስለመሆኑ፦

«እነግረክሙ እስትንፋሰ ቃልየ፥ የቃሌን እስትንፋስ እነግራችኋለሁ»። ምሳሌ 1፥23።

በከንፈሩ እስትንፋስ ዐመፀኛን ይገድላል። ኢሳ. 11፥4።

«የልጁን መንፈስ ወደ እናንተ ላከ» ገላ. 4፥5።

የሐዋ. 2፥32፤ 33። ዮሐ. 10፥22። ኢሳ. 59፥21።

ማስገንዘቢያ፦

እዚህ ላይ መንፈሱ ለወልድ ሲል የተነገረው፥ እስትንፋሱ በማለት የተነገረውን አንባቢ ሊያስብበት ይገባል። በአማርኛ ወይም በግዕዝ ልሳን ልማድ መንፈስ ለሚለው እስትንፋስ ተብሎ የሚተረጐምበት ጊዜ አለና ነው።

ለመረዳት ያህል፥ ነቢዩ ኢሳይያስ «በከንፈሩ እስትንፋስ ዐመፀኛን ይገድላል» ያለውን ሐዋርያ ጳውሎስ «ጌታችን በአፉ መንፈስ የሚያጠፋው ያ ክፉ ይገለጣል» ብሎ ሲናገርበት ይገኛል። ስለዚህ አንዱ ቃል በአንድ ምሥጢር መንፈስም እስትንፋስም ተብሎ ሲነገር መገኘቱን መረዳት ነው። 2ተሰ. 2፥8። ኢሳ. 11፥4።

ይህንም ልናስገነዝብ የፈለግንበት ምክንያት፥ ምናልባትም አንዱ ተመልካች «መንፈስ» የሚለውን ጥሬ ቃል ይዞ አብነታዊ ምሥጢሩን በመልቀቅ፥ በአካል ስሙ ከወልድ ጋር የተገናዘበ እንዳይመስለው፤ ወይም ይህን እንደ ግብር ስም ቈጥሮ ከወልድ ወልድ ብሎ ያለመንገዱና ያለ ስልቱ ሄዶ በአሳቻ መንገድ እንዳይወድቅ ለማስጠንቀቅ ነው።

አስቀድመን እንደተናገርን፤ ሥላሴ ልብ ቃል እስትንፋስ በሚሰኙበት በአስማተ ግብራት እንጂ፤ አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ በሚሰኙበት በአካላት ስማቸው፥ ግብራቸውም ወላዲ አሥራፂ ተወላዲና ሠራፂ በሚሰኙበት በግብር ስማቸው፥ የህልውና ገንዘብ ወይም ትድምርት ሲሰናሰልበት አይገኝምና።

ይህንም ከሥሩ ጀምሮ ያለውን ምሥጢር ለማየት እንገኝ እንደሆነ፤ የሥላሴ ምሕዶ ወይም መገናዘብ አንድ ባሕርየ ሕይወት ወደመሆን እንጂ፤ አንድ አካል ወደ መሆን አይደለምና ነው።

የአካላትን አንድ አካል ለማድረግ እንዳንቃጣ፥ ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስ በጠንን ግልጽ ማብራሪያ ከአሳባችን እንዳይርቅ እንደገና ማስታወስ የሚያሻን ሆኗል።

«ወአቃኒሙ እግዚአብሔር እሙንቱ አስማት ወአስማትኒ እሙንቱ አቃኒም እስመ ተሰምየሁ ለአቃኒም አካላት ጽኑዓን ወቀዋምያን ፍጹማን ገጽ ወመልክዕ ብሂል። ሥሉስ ቅዱስ ይሰመዩ እሉንተ አስማተ ጽኑዓን»።

ገባሬ መንክራት ጎርጎ ሃይ አበ ገጽ 39 ክፍል 1 ቍጥር 2-6።

www.ethiopianorthodox.org

የእግዚአብሔር አቃኒም ግን አስማት ናቸው። አስማትም አ
የአቃኒም ትርጓሜ በገጽና በመልክ ፍጹማን ሆነው ጸንተው የሚኖሩ አ
ነውና። ልዩ ሦስት የሚሆኑ አካላት ጸንተው በሚኖሩ በእነዚህ ስሞች

ይህን በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት ስለ አካላተ ሥላሴ ጸ
ያቀረብነውን የጎርጎርዮስን ትምህርት በመጣስ፥ አካላትን ወደ አንድ አካል
መሞከር፥ የአካላትን ጽንዕ እንደብረት ጨፍልቆ አንድ ድብልብል ነገር
ያህል የሚቈጥር ነው። ቀጥሎ ያሉትን ጥቅሶች ተመልከት። «ሥሉስ ዘ
ዋሕድ ዘኢይትነፈቅ፤ በአንድነቱ የማይከፈል በሦስትነቱ የማይጨፈለት»።

ጎርጎ ዘአርማንያ ገጽ 205 ዓምድ 4።

ግጽው ወተግሣጽ ዘአብስሊጢስ

ድጓ ዘታኅሣሥ ገብርኤል መሃትው 179 ከታተመው ገጽ ተመ

ታዲያ የሥላሴ ተዋሕዶ እንደምንድን ነው? ተብሎ ቢጠየት ግን፡ መለ
በከዊን ልብ፤ በከዊን ቃል፤ በከዊን እስትንፋስ የመገናዘብ ህልውና አንድ
ክሂልና ሥልጣን ፈቃድ የሚገለጽበት ልዑለ ባሕርይ ሕይወት /መለኮት/ ሆ
ነው።

እነሆም አንዱ ኢትዮጵያዊ ሊቅ ስለዚሁ ሁኔታ አምልተው አስፍተው የ
አቅርበን ብንመለከት ምሥጢራዊ ልዩነቱ ሊገባን ይችል ይሆናል።

«ተዋሕዶቱ ለአብ ምስለ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፡ አኮ በከዊን ሎሙ
እስመ ቦሙ አካል ለለርእሶሙ፤ አላ በከዊን ሎሙ ልበ። ወተዋሕዶቱ ለወል
አብ ወመንፈስ ቅዱስ አኮበ ከዊን ሎሙ አካለ፡ እስመ ቦሙ አካል ለለርእሶ
በከዊን ሎሙ ቃለ። ወተዋሕዶቱ ለመንፈስ ቅዱስ ምስለ አብ ወወልድ አኮ
ሎሙ አካለ፡ እስመ ቦሙ አካል ለለእርሶሙ፤ አላ በከዊን ሎሙ እስትንፋስ ወበ
ኢይሰመዩ አሐደ አካለ፡ እስመ ተዋሕዶቶሙ አኮ በከዊን አካል፡ አላ ለከዊን ሕ
ወብሂለ ሕይወትኒ ልብ ወቃል ወእስትንፋስ ውእቱ።

ስለአብ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለው ተዋሕዶ ልባቸው በመሆ
እንጂ፡ አካላቸው በመሆን አይደለም። ለየራሳቸው አካል አላቸውና። ለወ
ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለው ተዋሕዶ ቃላቸው በመሆን ነው እንጂ፡ አካ
በመሆን አይደለም። እያንዳንዳቸው አካል አላቸውና። ለመንፈስ ቅዱስም ከ
ከወልድ ጋር ያለው ተዋሕዶ እስትንፋሳቸው በመሆን ነው እንጂ፤ አካላቸው በ
አይደለም። እየራሳቸው አካል አላቸውና፤ ስለዚህም በአንድ በከዊን ሕይወት ይ
እንጂ፤ በአንድ ከዊን አካል አይጠሩም። መዋሐዳቸው በከዊን ሕይወት እንጂ፤
አካል አይደለምና። ሕይወት ማለትም ልብ ቃል እስትንፋስ ማለት ነው።» ብ
/ዐ ሰ ክብቴ ምዕ የእጅ ጽሑፍ ያልታተመ ገጽ 31።

ለአንባቢም በአካላትና በኩነታት ይዞታ ወይም በማገናዘብ ግብር ያለባ
አገባብ ለመለየት ያህል እንዲረዳው ይህንኑ ስለመግቢያ እንዲሆንለት ታስቦ በ
ረድፍ ቀርቦለታል። ይሁን እንጂ፤ ዝርዝር ሁናቴው በሚቀጥለው ተጽፎለት ይገኝ
ይከታተል።

ምዕራፍ ሃያ ሰባት።

ለ ሥሉስ ኢይትበተክ፥ ሥሉስ ሆኖ የተከረረ ፈትል አይበጠስም።»

እሥራኤል የሚባለው ንጉሥ ሰሎሞን፥ ክልዑል እግዚአብሔር
ለት ዕውቀት፥ በምሳሌ በሚገልጽበት ጊዜ «ፈትል ሥሉስ ኢይትበተክ፡
የተገመደ ወይም የተከረረ ፈትል አይበጠስም» ሲል ጠቃሚ ምሥጢር
አለ። መክ. 4፥12።

ሥጢረ ሥላሴ ትምህርታችን የአምላካችን የማይበጠስ ጽምረተ ትሥልስት
ተዋሕዶተ ሥላሴ እንዴት ሊገባን እንደሚችል ጥናት እያደረግን በምንገኝበት
ይህ የጠቢቡ የሰሎሞን መሪ ቃል በርን ከፍቶ የማገናዘብን ስልት ሊያሳየን
አእምሮአችን ይህን እርሱ ያቀረበውን ትምህርት ከፍ ያለ ዋጋ ሰጥቶ፥
ነቱን ጥቅምን ተገንዝቦለታል።

ለፈው ትምህርታዊ ክፍል ውስጥ፥ የተነገረውን ያስታወስን እንደሆነ፡ የሥላሴ
አስማትና የአካላት ግብራት አስማት እንዳልተገናዘቡ ተመልክተናል።
ሦስቱ አካላት /አቃኒመ እግዚአብሔር/ ጸንተው የሚኖሩ የእግዚአብሔር
እንደመሆናቸው መጠን፥ በዘለዓለማዊ ጽንዕ የሚኖሩ እንጂ፤ የሚቀላቀሉ ወይም
ወጡ ሆነው አለመታየታቸው የሚታወስ ነው። ሦስቱ አካላት በአስማተ
እርስበርሳቸው እየተገናዘቡ በአንድ ህልውና መገኘታቸው ደግሞ፥ መዘንጋት
።

ቹም ቢሆን ኩነታት መለየትና መከፈል ከሌለበት ህላዌ መለኮት ያሉና የሦስቱ
ኩነታት እንደመሆናቸው፥ ሁሉ እርስበርሳቸው ሲገናዘቡ፡ ሦስት አካላት
ሱ /ከጠባይዐቱ/ ይለያሉ፥ ከባሕርየ መለኮት ውጭ ሆነው ይገኛሉ። የማለት
የለንም። ይህን ከመሠረቱ በጥንቃቄ መርምረን በመመዘን በሚገባ የተገነዘብነው
ነው።

ታዲያ አካላት ለኩነታት እርስበርሳቸው ይገናዘባሉ ሲባል፡ ምን ማለት ነው?
አካላት በኩነታት አንዱ ያለ አንዱ ወይም አንዱ ያለ ሁለቱ ህልውና
ይኖራቸው፤ እየተገናዘቡ በህልውና ይኖራሉ ማለት ነው።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ «ዕቀብ ሊተ አካላተ በተዋሕዶ፡- እነዚህ አካላት በየህላዌያቸው
ሆኑ፤ በተዋሕዶ እንደሚኖሩ ጠብቅልኝ» ብሎአል።

/ባስልዮስ ዘአንጾኪያም፡-

«ወለለ አሐዱ አሐዱ እምአካላተ ቅድስት ሥላሴ ያበጽሕ ፍጹመ መለኮተ፤ ምስለ
አሁ አካል ወስም፡- ከቅድስት ሥላሴ አካላትም እያንዳንዱ ከገዛ ራሱ አካልና ስም
የመለኮት ፍጽምናን ያስተባቃል።» ሲል የሰጠው ትምህርታዊ ማሳሰቢያ ቀዋሚ
ህርት መሆኑ መዘንጋት የለበትም እንላለን።

/ሃይ አበ ገጽ 420 ክፍል 1 ቍጥር 7/።

ይህም ሳይቀር ራሳቸው ኩነታት፥ አካላትን እርስበርሳቸው በማገናዘብ አንድ
ሕይወተ ባሕርይ አቋምን ወይም የህላዌ መለኮትን ፍጽምና ማሳየታቸውን
የተመለከትን መጥተናልና የሚያደናግረን ሁኔታ አይኖርም።

www.ethiopianorthodox.org

እንግዲህ ከአካላት አስማትና በተለየ ስልት የማገናዘብ ጠባይ ያለው እ አካላዊ ኩነት፥ ይኸውም ከዊነ ልብ፥ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ፥ በዘለዓለምነ ሲፈጽመውና ሲያከናውነው ከሚኖር ሦላሴያዊ ተዋሕዶ ጋር፥ መክብበ እ ሰሎሞን፥ «ፈትል ሥሉስ ኢይትበተክ፥ በሦስት የተገመደ ወይም የተሸረበ አይበጠስም» ብሎ ያቀረበልንን መግለጫ ብናስተያይ፥ «ምሳሌው ከትምህ ያህል እንደተዛመደ ከምናይበት ሁኔታ ላይ ሊያደርሰን ችሎአል ብንል፤ የ ሁኔታ ሆኖአል»።

የሀገራችን ሊቅ ቅዱስ ያሬድ፥ «እንተ በሥሉስ ትትገመድ፤ ወታፈሪ ለነ በረከት» በሦስት የተከረረች የበረከት ፍሬንም የምታፈራልን» ብሎአል። ድጓ ጽጌ።

አባ ጊዮርጊስ ዘብሔረ ጋሥጫም፥ በዚሁ መሠረት የሚከተለውን አቅርበውልናል።

«ፈትል ሥሉስ ኢይትበተክ፤ ፈትለ ቃሎሙ ለሐዋርያት ተጸፍረ በፈትለ ለመንፈስ ቅዱስ ወተአሥረ ውስተ ጉንደ ህላዌሁ ለአብ፥ እስመ ዕንዐ መለኮት ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እኑኀ በዕምረት። በሦስት የተከረረ ፈትል አይበጠስ የሐዋርያት የቃላቸው ፈትል በመንፈስ ቅዱስ ቃል እየተታታ በአብ የአኗኗር ታሥሮአል። በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ የመለኮት ጽናትም በአንድነት ከ ጋር የተያያዘ ነውና» ብሎአል። አባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ መጽሐፈ ምሥጢር ገጽ

እዚህ ላይ «ፈትል ሥሉስ ኢይትበትክ፥ በሦስት የተከረረ ፈትል አይበጠስ ተብሎ ከጠቢቡ ሰሎሞን የተሰጠውን ምሳሌ የትምህርት መግለጫ አድርገን ስለ በመለኮት መዋሐድና፤ ሦስቱ አካላትም በዕሪና /በመተካከል በመመሳሰል/ ባሕርይ ሆነው ስለመታወቃቸው ለመጻፍ እንሞክራለን። ነገር ግን ስለዚሁ ትምህ ስለ አገላለጹ ስልት፥ በቅድሚያ ማጥናት መረዳት የሚያስፈልግና የሚገባ ስለ ከሊቁ አለቃ ኀሩይ ፈንታ መጽሐፍ የተሰጠውን ትምህርትና ማስጠንቀቂያ ከዚህ አቅርበን ብናይ፤ ጠቃሚ ይሆናል።

የሊቁ ትምህርታዊ ማስጠንቀቂያ።

«አንዳንድ ሰዎች የሚናገሩት በሦስት አካላት ላይ የሚገኝ ዕሪና ብቻ ነው እ ህልውናም ዋሕድናም /መገናዘብ አንድነት/ አይገኝበትም። እንዲህም መጻሕፍት ስለ ዕሪና ስለ ህልውና ስለ ዋሕድና የተናገሩትን ምሥጢር አስ ባለመመልከት ነው። ዕሪና የሚነገር በአካላት ላይ በሚወድቅ ምሥጢር ዋሕድናም የሚነገር ስለ ባሕርይ ወይም ስለ ጠባይዕ በሚነገር ምሥጢር ነው።

ስለዚህ ከዚህ በላይ ዘርዝረን ያሳየናቸው ነገሮች ስልት ስልታቸውን ማ መገንዘብ ይገባል። መሳሳትን የሚያመጣ፥ ስልት ስልታቸውን ለይተው ሳያ ሃይማኖትን ማስተማር፥ መጽሐፍንም መጻፍ፥ ምሥጢረ ሥላሴን ያፋልሳ መጻሕፍትን ያጣላል፤ ሰሚውና ተመልካቹንም ገደል ይሰዳል። ማቴ. 15፥1 ስለዚህ ጠንቅቆ ማስተዋል ይገባል» ብለዋል።

አለቃ ኀሩይ ፋንታ ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 116 አንቀጽ 14 ክፍል 3።

ምዕራፍ ሃያ ስምንት።

የአካላቱ በኩነታት መገናዘብ፥ ተዋሕዶተ ሥላሴ ስለመሆኑ።

ከዚህ አስቀድመን እንዳየነው፤ የሥላሴ የአካላት ስሞች መፋለስና መለዋወጥ ዛቸው መሆኑን ተገንዝበናል። እንደዚሁም ሁሉ የኩነታት ስሞችም ለዋወጡና የማይፋለሱ ሆነው እናገኛቸዋለን።

ይኸውም፦ «ኢይፈልስ ልብ ለከዊነ ቃል ወእስትንፋስ ወኢ.ቃል ለከዊነ ልብ ትንፋስ፤ ወኢእስትንፋስ ለከዊነ ልብ ወቃል።

ልብ ቃል ለመሆንና እስትንፋስ ለመሆን አይፈልስም። ቃልም ልብ ለመሆንና ንፋስ ለመሆን አይፈልስም። እስትንፋስም ልብ ለመሆንና ቃል ለመሆን ልስም» ተብሎአል።

ትምህርተ ሃይማኖት ርትዕት ዘተምህርነ አምአበዊነ ከሚል ጉንዳጉንዲ ከሚገኝ ገጽ 110

እስከዚህ ድረስ የአካላትና የኩነታት ስሞች የማይፋለሱ መሆናቸውን በማስረጃዎች ዘብን ስለሆነ፤ በሁለቱም መካከል ያለውን ልዩነት ደግሞ በቅጥነተ ሕሊና ማየትና ዋል የእኛ ድርሻ ይሆናል።

ዐቃቤ ሰዓት ከብቱም በሥነ ፍጥረት መጽሐፋቸው፦ «ሀሎ እግዚአብሔር ድመ ዓለም በትሥልስቱ ወተዋሕዶቱ እንዘ ኢይከፍሎ ትሥልስት ለተዋሕዶቱ ዘ እያስተጋብኦ ተዋሕዶ ለትሥልስቱ ዘከመ ገ ግብር እስመ አልቦቱ ለዓለመ ።

ዓለም ሳይፈጠር እግዚአብሔር በሦስትነቱና በመዋሐዱ ያለና የኖረ የሚኖር ነ፤ ሦስትነቱ አንድነቱን /መዋሐዱን/ ሳይከፍለው፤ አንድነቱ /መዋሐዱም/ ስትነቱን ሳይጠቀልለው ነው፤ እንደዚያ ያለ ነገር አካቶ በእርሱ ዘንድ የለበትምና» ዋል።

/ሥነ ፍጥረት ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ። ገጽ 1።/ አዎን፥ አካላተ ሥላሴ የማይፋለሱና ይለዋወጡ ይሁኑ እንጂ፥ በዚሁ አቋማቸው ጸንተው ከመታወቅ በቀር፥ ሊገናዘቡ ሊያገናዝቡ አይችሉም።

ኩነታት ግን መፋለስና መለዋወጥ ሳይኖርባቸው የሥላሴን አካላት በአንድ ህልውና ገናዘቡ በዕምረተ ሥላሴ እያዋሐዱ አንድ ተዋሕዶተ መለኮትን ያስታውቃሉ።

ይህም ይታወቅ ዘንድ ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ለኪራኮስ ዘአንጾኪያ፦ በጻፈው ልእክቱ «ወለለ አሐዱ አሐዱ አካላት ዘውእቶሙስ አካላተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ዱስ ህልዋን ጥዩቀ በበመልክዖሙ፤ ወመለኮቶሙ አሐዱ ውእቱ።

ከሥላሴ አካላትም እያንዳንዳቸው እነርሱም የአብና ወልድ የመንፈስ ቅዱስ ካላት በየመልካቸው እንደሆኑ በተረጋገጠ ሁኔታ ታውቀው ይኖራሉ። መለኮታቸው ን አንድ ነው» ካለ በኋላ፤ «ወፈድፋደሰ ንትአመን ከመ አሐዱ አሐዱ እምአካላተ ሥላሴ ቅድስት ይነሥኡ እምተዋሕዶተ አሐዱ መለኮት ወአካላትኒ ይነሥኡ እምኔሁ

www.ethiopianorthodox.org

እንበለ ማኅለቅት። እስመ አብ ህልው በወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ወወልድኒ ህልው በአብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወመንፈስ ቅዱስኒ ህልው በአብ ወወልድ።

እኛም ከአካላት እያንዳንዱ ይኸውም ከቅድስት ሥላሴ አካላት ከአንድ የ... መዋሐዱን እንደሚገናዘቡ፣ አካላትም ከአንዱ የመለኮት ተዋሕዶ /መዋሐድ/ ... ፍጻሜ እየተገናዘቡ እንደሚኖሩ ላቅ አድርገን እንታመናለን። አብ በወልድና በ... ቅዱስ ህልው ነውና፣ ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነውና፣ ... ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው ነውና።» ብሎአል። ዮሐ ሊቀ ጳጳ ዘእስክንድር... አበ ገጽ 390 ክፍል 1 ቊጥር 10፣11።

እንግዲህ ይህን በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት ከቤተ ክርስቲያን ሊ... የተገለጸውን ትምህርታዊ ማስረጃ ካየን፣ አካላቱና ኩነታቱ መፋለስና መለ... ሳይኖርባቸው አካላቱ በኩነታቱ እየተገናዘቡ እንዴት እንደሚዋሐዱ ስለምን... ሁኔታ እንጠይቅ:-

እነሆም ለጥያቄያችን መልስ የሚከተሉትን አርእስተ ነገሮች አስ... ብንመለከት ምናልባት እንረካ ይሆናል።

1ኛ፥ ሥላሴ መፋለስ መቀላቀል ሳይኖርባቸው አንዱ በሁለቱ ሁለቱም በአ... እየተገናዘቡና እየተዋሐዱ በህልውና ስለመኖራቸው:-

2ኛ፥ ሥላሴ አንዱ ለአንዱ ዚአሁ /ገንዘቡ/ እየሆነ በመገናኘት፥ በዚሁ ... በጽምረተ ትሥልስት በዘለዓለማዊ ህልውና ስለመኖራቸው ነው።

ስለ እነዚህ አርእስት በዝርዝር እንመለከታለን።

1ኛ፥ መጀመሪያ ነገር ሥላሴ አንዱ በሁለቱ፣ ሁለቱም በአንዱ እየተገና... እየተዋሐዱ በህልውና ስለመኖራቸው፣ ከዚህ አስቀድመን ስንጠቅሰው የ... ትምህርት ነው እንጂ አዲስ አይደለም።

ለምሳሌ:- እነ አግናጥዮስና እነ ዮሐንስ ዘእስክንድርያ እነ ስኑትዩ ሌሎ... ከተናገሩት ደጋግመን መግለጻችን ይታወሳል።

ይኸውና «አንዱ በሁለቱ ሁለቱም በአንዱ፣ ሲባል እንደሚከተለው ነው።» ... አብ በሁለቱ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። አንዱም ወልድ በአብና በ... ቅዱስ ህልው ነው፣ አንዱም መንፈስ ቅዱስ በአብና በወልድ ህልው ነው» እ... ሲነገር፣ ሥላሴ አንዱ በሁለቱ፥ ሁለቱም በአንዱ እየተገናዘቡ ህልዋን መሆና... የሚያስረዳ ገለጻ አይደለምን?

ሊቁ ሳዊሮስ ዘእስሙናይንም:-

«ወለለ አሐዱ አሐዱ እምኔሆሙ ህላዌ በርእሱ ወክልዔቱ ካልዓን ስቱፋን ... እስመ አብ ጉንድ ውእቱ ይቀውም በርእሱ፣ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ይቀውሙ ... ወልድ ውእቱ ቃል ወውእቱ ነባቢ በርእሱ አብ ወመንፈስ ቅዱስ ነባብያን ... ወመንፈስ ቅዱስ ሕያው በርእሱ ወአብ ወመንፈስ ቅዱስ ሕያዋን ቦቱ።

ከሦስቱ አካላትም እያንዳንዱ በራሱ ነዋሪ ነው። ሌሎች ሁለቱም በእርሱ አን... አላቸው። አብ አንድ ነው በራሱ የሚቆም፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስም በእ... ይቆሙበታል። ወልድ ቃል ተናጋሪ ነው አብና መንፈስ ቅዱስም በእርሱ ይናገሩበ... መንፈስ ቅዱስም በራሱ ሕያው ነው፣ አብና ወልድም በእርሱ ሕያዋን ይሆኑበታል... /ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ድርሳን ቀዳማዊ ገጽ 144 ዓምድ 4 ቊጥር 4።/

...ሀገራችን ሊቃውንትም እምትምህርተ ሃይማኖት ርትዕት ከሚል ጽሑፍ« እስመ ... ይትዋሐዱ ክልዔቱ በአሐዱ፥ ወአሐዱ በክልዔቱ።»

ሥላሴ ሁለቱ በአንዱ፥ አንዱም በሁለቱ ይዋሐዳሉ።» ተብሎ ተጽፎ ይገኛል። ...ህርተ ሃይማኖት ርትዕት ዘተምህርነ እምአበዊነ የሚል በጕንዳጕንዲ የሚገኝ ...ሐፍ ገጽ 110።

...በዚሁ ገለጻ ስለ ህልውና ምሥጢር የምንጨብጠው ትምህርት «የሥላሴ ተዋሕዶ ... መገናዘብ፣ አንዱ በሁለቱ፥ ሁለቱም በአንዱ በህልውና መገኘት ሲሆን፣ ...ሩ ደግሞ አንዱ ያለ ሁለቱ፥ ሁለቱም ያለ አንዱ ህልዋን ሆነው ሲኖሩ ...ገኙነታቸውን ሁኔታ ጠንቅቆ መረዳት ነው»። ዘፍጥ. 11፥7። ዮሐ. 1፥1-3።

2ኛ፣ ሥላሴ፣ አንዱ ለአንዱ ዚአሁ /ገንዘቡ/ ሆኖ በመገናኘት የተያያዙ ሆነው ...ውና ተያይዘው ወይም ተዋሕደው ስለመገኘታቸው።

...ይህም አባባል ከሰብአዊ አሳብ የመነጨ ሳይሆን የገዛ ራሱ ጌታችን በቅዱስ ወንጌሉ ...ግሮታል። ቃሉም እንደሚከተለው ነው።

«አነ በአብ:- እኔ በአብ ነኝ።» ዮሐ. 14።

«ወአብ ብየ:- አብም በእኔ ነው።»

«ዘቦቱ ለአቡየ ዚአየ ውእቱ።»

«ለአባቴ ያለው /በአባቴ ህልው ሆኖ የሚኖር መንፈስ ቅዱስ/ ለእኔ ገንዘቤ ነው።» ... 16፥14።

«እምዚአየ ይነሥእ ወይነግረክሙ:- ከእኔ ይወስዷል ማለት ቃልነቴን ገንዘብ ...ጋል ይነግራችኋልም»። ዮሐ. 16፥14።

የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንትም በዚሁ መሠረት የሚቀጥለውን ተናግረዋል። ...አብ ዚአሁ ውእቱ ወልድ ወዚአሁ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ። ለወልድ ዚአሁ ውእቱ ... ወዚአሁ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ። ለመንፈስ ቅዱስ ዚአሁ ውእቱ አብ ወዚአሁ ... መንፈስ ቅዱስ።

ሲተረጐም:- ለአብ ወልድ ገንዘቡ ነው፣ መንፈስ ቅዱስም ገንዘቡ ነው። ለወልድ ... ገንዘቡ ነው፣ መንፈስ ቅዱስም ገንዘቡ ነው። ለመንፈስ ቅዱስም አብ ገንዘቡ ነው፣ ...ድም ገንዘቡ ነው። ስለዚህም አንድ ተብለው ይጠራሉ» ብለዋል። /መጽ ምዕላድ ...ቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 28።/

ከዚሁ መሠረት ጠለቅ ብለን የምንመለከት ብንሆን የትሥልስተ አካላት ተዋሕዶ ... ያህል ፍጹምና ጠንካራ መሆኑን የሚያሳውቅ ትምህርት እንዳለ ለማሳየት ...ልበት ነው።

ይኸውም:- እያንዳንዱ የሥላሴ አካል በየራሱ ኩነት እንዳለ የገዛ ራሱ ለሌሎች ...ሆኑና ገንዘባቸው ሲሆን፣ የሌሎችንም ለገዛ ራሱ ገንዘብ ማድረግ ነው።

አብ በልብነቱ ለራሱ እንዳለ ሆኖ፥ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ የራሱ ገንዘብ ...ረጉ ነው።

ወልድም በቃልነቱ ለራሱ እንዳለ ሆኖ፥ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ...ሆኑንና አብንና መንፈስ ቅዱስንም ለራሱ ገንዘብ ማድረግ ነው። መንፈስ ቅዱስም

www.ethiopianorthodox.org

ለራሱ እስትንፋስ ሆኖ እንዳለ፣ ለአብና ለወልድ ሕይወት /እስትንፋስ/ መሆኑ ራሱም አብንና መንፈስ ቅዱስን ገንዘብ ማድረግ ነው።

ይህንም ለማስረዳት የሚያስችል ገለጻ ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ከተናገሩት እናቀርባለን

«እመቦ ዘይብል ምንት ውእቱ ተዋሕዶ ፍካሬ ንብሎ ለአሐዱ አካል ዘካልዕ ወረስዮቱ ካልዐ ዘዚአሁ፣ ዝንቱ ውእቱ ተዋሕዶ።

«ተዋሕዶ ማለት ምን ማለት ነው? የሚል ቢኖር፣ አንዱ አካል መሆኑ ሆኖ፥ የሁለተኛውን የራሱ ገንዘብ ማድረጉ ነው። ተዋሕዶም ማለት ይኸው ብለዋል። ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 28 ክፍል 1።

«ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወመንፈስ ቅዱስ። መንፈስ ቅዱስኒ እስትንፋሶሙ ወወልድ ወበዝንቱ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ ወሎቱ ንስግድ ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ እስትንፋሳቸው ነው። በዚህም የሥላሴ መለኮት አንድ እንደሆነ ዐወቅን፣ ለእርሱም እንሰግዳለን» ብሎአል። /አቡሊዲስ ዘሮሜ ሃይ አበ ገጽ 138 ቍጥር 8።

ዐረጋዊ መንፈሳዊም «አብሰ ጠባይዕ ውእቱ...አልቦኬ ዘይሔሊ በእንተ አ ስቡሐት ከመ አሐዱ ይቀድም እምነ አሐዱ፣ እስመ ጠባይዖሙ ሀሎ ዕሩየ አ ጥንት።

«አብ ጠባይዐቸው ነው... ብሎ ተነሥቶ፣ ስለ እነዚህ ስለተመሰገኑ አ ሲያስብ፣ አንዱ ከአንዱ እንደሚቀድም የሚያስብ አይኑር። ጠባይዐቸው ያለ ከዘለዓለም ህልው ሆኖ የሚኖር ነውና»። ብሎአል። /ዐረጋዊ መንፈሳዊ

ሊቁ ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ አቡሊዲስና ዐረጋዊ መንፈሳዊ ከተናገሩዋቸው አትተው ሲያስረዱ:- አቡሊዲስ «ወልድኒ ቃል» ብቻ ሳይል መንፈስ ቅ «እስትንፋስ» ብቻ በማለት ሳይናገር» «ወልድኒ ቃሎሙ መንፈስ ቅ እስትንፋሶሙ።» ወልድ ቃላቸው ነው፣ መንፈስ ቅዱስም እስትንፋሳቸው በማለት በጥበብ መናገሩን አስረድተው ተናግረዋል። / ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ምዕላድ

ዐረጋዊ መንፈሳዊም «ጠባይዕ» ብቻ ብሎ ሳይናገር፣ ጠባይዖሙ» በአ «ጠባያቸው» ብሎ መናገሩን አስተውል ብለው ያስጠነቅቃሉ።

«ለቡኬ ከመ ኢይቤ ጠባይዕ ባሕቲቱ፥ አላ ወሰከ በጥበብ ወይቤ ጠባይዖሙ ይህም አብ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ገንዘባቸው መሆኑን ያስረዳል። ይህም ተዋ ሦስትን ሁሉ አንድ ያደርጋቸዋል» ሲሉ አስረዱ።

ዐረጋዊ መንፈሳዊም:-

«ነጽርኬ ኀበ ዛቲ ባሕር እንተ ትትገሠሥ በከመ ባቲ አምሳል ዘእግዚአብሔር በከመ መሀሩነ አበዊነ በብዙኃት አምሳላት እንዘ ትእምርተ አምሳሊሁ ይልዕል እም ትእምርታት።

ነጽርኬ ዘተብህለ በእንተ አበ ኩሉ ከመ መሰልዎ በዛቲ ባሕርይ እንተ ትትገሠሥ ወለወልድኒ ዘይሰገድ እምኀበ ኩሉ ከመ መሰልዎ በርጥበተ ማይ፣ ወለመንፈስ ቅዱስ ዘይሴባሕ በኀበ ኩሉ መሰልዎ በሁከተ ማይ ዘውስተ ባሕር። ወለመኑ ይትከሀሎ ይፍልጥ ኃይለ ባሕር እምጠባይዑ ይትክሀልኑ ከመ የሀሉ ባሕር ዘእንበለ ርጥበት ወዘእንበለ ተሀውኮ ወለመኑ ይትክሀሎ ይፍልጥ ሁከተ ማየ ባሕር ወይቅም በባሕቲቱ

ማይ ወለርጥበት በባሕቲቶሙ፣ መኑ ዘርእየ አሐዱ እምኔሆሙ እንዘ ይቀውም ባሕቲቱ ዘእንበለ በትሥልስቱ እንዘ አሐዱ ሠለስቱ እሙንቱ ወእነዘ ንሠለስቱ አሐደ ህላዌ»።

ወደዚህች ወደምትዳሰስ ባሕር ተመልከት። እርስዋ ለእግዚአብሔር የሚሆን አንድነት አላትና ነው። ከምልክቶች ሁሉ ከፍ ከፍ የሚል፣ የምሳሌ ምልክት ያለው በብዙ ምሳሌዎች እንዲመስል አባቶታችን አስተምረውናልና።

የሁሉ አባት /መገኛ/ አብን ነፋስ በሚያማታት በባሕር ውኃ ስፋት እንደመሰሉት በሁሉ ዘንድ የሚሰገድለት ወልድንም በውኃ ርጥበት እንደ መሰሉት፣ በሁሉ የሚመሰገን መንፈስ ቅዱስንም በባሕር ባለ በውኃ ሁከት እንደመሰሉት ዕወቅ። ኃይልን ከጠባዩ ለመለየት ለማን ይቻለዋል? ባሕር ያለ ርጥበትና ያለመታወክ ይቻላልን? ሁከት ከርጥበትና ከስፍሐት ለይቶ ለብቻዋ ለማቆም ለማን ለዋል? ከእነዚህ አንዱን ብቻውን ቆሞ ያየው ማነው? በሦስትነቱ ነው እንጂ፣ ሲሆኑ አንድ ናቸውና፣ ሦስት ሲሆኑም አንድ ይባላሉና፣ በሦስት ኩነታት እንዳለ ቢታሰብም ስፍሐት ኃይሉን ከሚገልጥባቸው ከርጥበትና ከሁከት ጋር ሰባል። ኃይሉን የሚገልጥባቸው ርጥበትና ሁከትም ከስፍሐት አይለዩም። ሐትም ከርጥበትና ከሁከቱ አይለዩም። ስለተመሰገኑ ጠባይዐትም እንዲህ ገራለን» ብሎአል። /ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 36 ገጽ 116።/

ምዕራፍ ሃያ ዘጠኝ።

ተዋሕዶተ ሥላሴ በህልውና።

እንግዲህ ወልድ በአብ፥ አብም በወልድ ህልዋን ሆነው መኖራቸው፥ በዚህ ረጋገጠ ቀዋሚ ትምህርት ሆኖ ከተገኘ ዘንድ፥ ስለመገናዘብ የተነገረው ወይም ወሰደው ትምህርት አስፈላጊነቱ በግልጽ ይታወቃል።

እነሆም ሊቁ አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ:- «ነአምን ከመ አብ በወልድ ወበመንፈስ ሱ። ወወልድ በአብ ወበመንፈስ ቅዱስ፥ ወመንፈስ ቅዱስ በአብ ወበወልድ።

አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ እንዳለ፣ ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ ዳለ፣ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ እንዳለ እናምናለን» ካለ በኋላ:-

«ዛቲ ሥላሴ ዕሪት ዘእንበለ ፍልጠት ወዘእንበለ ውላጤ። ይህች ሦስትነት፣ መለየትና ያለመለወጥ የመተካከልን አንድነት የምታስገነዝብ ናት» ሲል ረድቶአል። ሃይ አበ 37 ክፍል 1 ቍጥር 5፥6።

ይህም ትምህርታዊ ምሥጢር የቤተ ክርስቲያን መምህራን «ስለ ሥላሴ አብ ልድ መንፈስ ቅዱስ» እያሉ በዝርዝር የሚናገሩትን «ቅዱስ ሥሉስ፣ ወይም ሥሉስ ስና ቅድስት ሥላሴ» እያሉ ውስጠ ብዛትን በሚያሳይ በአንድ አንቀጽ ለመናገር ስተማር ያስቻላቸው አብነት ሆኖ ተገኝቶአል። «ኦ ሥሉስ ቅዱስ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ:-» በስመ እግዚአብሔር ሥሉስ እየተባለ ከየመጻሕፍቱ መገኘቱን ገንዘብ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

እንግዲህ መምህራን፦

«በስመ እግዚአብሔር ዋሕድ ዘይሜለስ በአካላት ወበኩነታት ወ... በመለኮት» በማለት የሚያስተምሩት ስለ ጽምረተ ትሥልስት የህልውና ... የተገለጸውን ትምህርታዊ አብነት በዚሁ መሠረት መሆኑን ተመልካች ሊያስ... ይችላል።

ሊቁ ይህን አስመልክቶ በሚያጠቃልል ገለጻ«ወተዋሕዶተ መለኮቶሙ ... እምኩሉ ክፍለት ወእምኩሉ ፍልጠት፦ በመለኮታቸው ያለው ተዋሕዶም ከ... ሁሉ፥ ከመለየት ሁሉ፥ የራቀ ነው» ሲል አስታወቀ።

ዳግም «አኮ ከመ ዘርኁቃን ይትቃረቡ በበይናቲሆሙ በተራክቦ፤ አላ እ... እሙንቱ በጽምረተ አሐዱ መለኮት። የተራራቁ ሰዎች እየተገናኙ እንደሚ... አይደለም። ነገር ግን በአንድ መለኮት የተያያዙ ናቸው» አለ። /ዮሐ. ዘእስክ... ሃይ አበ ገጽ 390 ክፍል 1 ቍጥር 10።/ ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ /በመለ...

በዚሁ «ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ» በሚል ርእስ ለከፈትነው ምዕራፍ፤ ... የሚሆነን አብነታዊ ገለጻ፦

«ይሜለሱ በአካላት ወይትዋሐዱ በመለኮት፦ በአካላት ሦስት ... በመለኮትም አንድ ይሆናሉ።»

ሲሉ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ያወጁት የትምህርተ መለኮት ቀዋሚ ... ይሆናል። /ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 522 ... 1 ቍጥር 3።/

አዎን፥ የዚህ መመሪያን መሠረታዊን ትምህርት መረዳት አስፈላጊ ... ከታወቀ፤ አስቀድመን በስመ ህላዌያት ምድባዊ አሰያየም ረገድ፦ «መለኮት» ... ባሕርይ መጠሪያ ሲሆን፤ ስሙ ሊታወቅ ይቻል ላልነበረ ባሕርየ እግዚአብሔ... መጠሪያ እንዲሆን የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎችና የቤተ ክርስቲያን ሊቃ... እንደተጠቀሙበት ብናስታውስ፥ ከዚህ በፊት በመግለጽ ያተትነውን ደግመን ... ዘንድ ማየት ይኖርብናል። በዚህ መጽሐፍ በህልውና መለኮት ክፍል ገጽ ተመል...

እነሆም ዮሐንስ አፈወርቅ «እስመ ሶበ ኢረከበ ስመ ዘይኤምር ኀበ ባሕ... ብህለ በዝንቱ አስማት፤ እስመ ዕበይ ወስብሐት ኢይኤምሩ ኀበ ውእቱ ስም ዘ... ይዘክሮ... ወኢዝስም ዘውእቱ ብሂለ እግዚአብሔር ኢይኤምር ኀበ ውእቱ ባሕ... ወፍጹመ ኢይትከሀል ይርከቡ ስሞ ለዝኩ ባሕርይ።

ባሕርዩን የሚያስረዳ ስም ለመግለጽ ባይቻለው፤ ዕበይ ስብሐት በማለ... ባሕርይ ስሙ ተናገረ፤ ሊናገረው የወደደውን የባሕርይ ስሙን ስላላገኘም፤ ... ስብሐት ብሎ በባሕርይ ስሙ ተክቶ ተናገረ። ይህም እግዚአብሔር እ... የሚጠራበት ስሙ እንኳ፤ ሊታወቅ ወይም ሊመረምር የማይቻለውን ባሕርዩን ተ... ለመግለጽ አይበቃም። የዚያን የባሕርይ ስሙን ማወቅ ፈጽሞ አይቻልምና ነ... ማለቱ የሚታወስ ነው። /ዮሐ. አፈወርቅ ድርሳ 2 ገጽ 39።/

ሊቁ አለቃ ኅሩይ ፈንታም ይህንኑ በማስመልከት «መለኮት ማለት ... ለማይታወቅ ባሕርዩ መጠሪያ ሊሆን፥ የሚነገር ስሙ ነው።» እያሉ አ... ማስረዳታቸው የሚዘነጋ አይደለም። /አለቃ ኅሩይ ፍኖተ እግዚአብሔር ገጽ 55 ... አንቀጽ 11።/

...እንግዲህ፦ ይህን እያሰላሰልን አስቀድመን ልብ የምንላቸው በአንዲት ባሕርየ ...ኮት/ ሲኖሩ መከፈልና መለየት ሳይኖርባቸው አካላትን የሚያገናዝቡ ኩነታትን ... ልብን፥ ቃልን፥ እስትንፋስን ወደምናስታውስበት ደረጃ ላይ መምጠቅ የሚያሻን ...ለ።

...ደዚህም ስንመጥቅ፥ አስቀድመን በትክክለኛ አእምሮ የምናስተውላቸው ...ን ፍሬ ነገሮችን አቅርበን በዝርዝር እንመልከት፦ እነዚህም የሚከተሉት ...።

- ኩነታት፥ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ፥ ከአንድ ባሕርይ /መለኮት/ ያሉና የነበሩ የሚኖሩ መሆናቸው፦
- እነዚህ ልብ ቃል እስትንፋስ በሦስቱ አካላት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በከዊን የመገኘታቸው ሁኔታ፦
- ልብ ቃል እስትንፋስ በኩነታታቸው ሦስቱን አካላት ማለት አብን ወልድን መንፈስ ቅዱስን እያገናዘቡ በአንድ ህልውና/ ተዋሕዶ የመኖራቸው ይዘት ናቸው።

እንግዲህ እነዚህን በዝርዝር ያቀረብናቸውን ስንመረምራቸው፤ ባሕርየ መለኮት ...ን አካላት፦ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስን በኩነታቱ በልብነት በቃልነት ...ትንፋስነት እያገናዘበ አንድ የሚያደርጋቸው መሆኑን እንመለከታለን።

እነሆም፥ ይህ «ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ፤ የማለት ትርጉምን ይዞና ገልጾ ...ለናልና ነው።

ስለዚህ ዮሐንስ ዘአንጾኪያ፦

«ንትአመን በሠለስቱ አካላት ወሠለስቱ ገጻት እንተ አሐዱ ባሕርየ መለኮት። ...የ መለኮት አንድ በሚያደርጋቸው በሦስት አካላትና በሦስት ገጾች እናምናለን»። ...ለ። /ዮሐ ዘአንጾ ሃይ አበ 540 ክፍል 1 ቍጥር 6።

አግናጥዮስ ሰማዕትም «እስመ ባሕርየ ሥላሴ አሐዱ ውእቱ ዘውእቱ አሐዱ ...ኮት፦ የሥላሴ ባሕርይ አንድ ነው። እርሱም አንዱ መለኮት ነው» ብሎአል።

/አግናጥዮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 38 ክፍል 1 ቍጥር 13።

ዳግም «እኁዛን በጽምረተ አሐዱ መለኮት። በአንዱ መለኮት መገናዘብም ...ያዙ ናቸው» አለ።

አግናጥዮስ ዘአንጾ ሃይ ገጽ 31 ክፍል 1 ቍጥር 8።

የእስክንድርያው ሊቀ ጳጳሳት አባ ገብርኤልም ኤጲፋንዮስ፦ ዘቆጵሮስ ከተናገረው ...ሰውን እንመለከታለን። «አ ሥሉስ ዘፍሉጥ በአካላት ወይትዋሐድ በመለኮት ... አብ በወልድ ወበመንፈስ ቅዱስ፥ ወልድ በአብ ወበመንፈስ ቅዱስ። ወመንፈስ ...ስ በአብ ወበወልድ። ሥሉስ ቅዱስ ሆይ፥ በአካላት የምትለይ፤ በመለኮት ...ተዋሐድ አንድ የምትሆን ነህ። አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ፥ ወልድም በአብና ...ንፈስ ቅዱስ፥ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ነውና»። ብሎአል።

/አባ ገብርኤል ዘእስክ ሃይ አበው ገጽ 413 ክፍል 1 ቍጥር 8።/

በስለዮስ ዘአንጾኪያ፦

www.ethiopianorthodox.org

«አንሰ ሶበ እቤ እግዚአብሔር፥ እብል በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ... እስመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ:- እኔ እግዚአብሔር ባልሁ ጊዜ፤ ስለ አብ ... ወልድ ስለ መንፈስ ቅዱስ እላለሁ። የሥላሴ መለኮት አንድ ነውና» ... አስገንዝቦአል።

/ባስልዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 420 ክፍል 1 ቍጥር 6።/

እንግዲህ በዚሁ ገለጻ መሠረት የሥላሴ አካላት እያንዳንዳቸው እርስበ... የተገናዘቡባቸው ኩነታት በአንዲት ባሕርየ መለኮት ያሉና የነበሩ የሚኖሩ ... «የሥላሴ ተዋሕዶ በባሕርይ» የሚያሰኝ አባባል ግልጽ የሆነ ትርጉም እንዳለ...

መቼም ቢሆን በአንዱ ባሕርየ መለኮት ያሉና የሚኖሩ ኩነታት /ጠባይ.../ ቃል እስትንፋስ አካላተ ሥላሴን ይኸውም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስን በ... እያገናዘቡ በአንድ ህልውና የሚኖሩ መሆናቸውን ነው «ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ» የምንለው።

እነሆም:- የዚህ አባባል መሠረታዊ ገለጻ በቅዱሳት መጻሕፍትና በቤተ ክርስቲያን አባቶች የነገረ መለኮት ትምህርታዊ መረቀቅ እሙንነቱ ታውቆ ጸንቶአል።

ዳሩ ግን በጣም ያሳዝናል፤ በዚሁ ትምህርታዊ ገለጻ ላይ ሁለት የተለያዩ አ... የያዙ ወገኖች ተነሥተውበት እናገኛለን እነርሱም:-

1ኛ፥ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመባል የታወቀ፥ ምንጊዜም በየአካላቸው እንዳሉ ሆነው ሳይለወጡና ሳይለዋወጡ የሚኖሩትን፥ የሥላሴን አ... እንደሚጨፈልቅ ግዕዛን አልቦ ነገሮች ሁሉ፥ በመቀላቀልና በማዋዋጥ አንድ አ... አድርገው ለማሳየት የተነሡ ሰባልዮሳውያንና ተከታዮቻቸው ናቸው።

2ኛ፥ ደግሞ አንዱን ባሕርየ መለኮት፥ ሊለወጡና ሊለዋወጡ እንደማይችሉ እንደ ሦስት አካላት፥ እንደ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የቍጥር ብዛት /... በመሸንሸንና በማከፋፈል፥ ሦስት መለኮት ለማድረግ የተነሡ እነ ዮሐንስ ተ... ተከታዮቹ ናቸው።

እነዚህም:- «ባሕርይ ያለ አካል አካልም ያለ ባሕርይ አይገኝም» የሚለውን ... አለቦታውና አለአግባቡ እየጠቀሱ:- «የሥላሴ ተዋሕዶ በባሕርይ» ተብሎ የሚነገ... አብነት ለውጠውና ገልብጠው «የባሕርይ ወይም /የመለኮት/ መከፈል በሥላሴ ... የሚያሰኘውን ፈሊጥ ፈጥረው ይናገራሉ።

እነዚህ:-

«ወአኮ እምነትነ በሠለስቱ ዕደው ወሠለስቱ አማልክት አው በሠለስቱ መለኮት ... አላ ነአምን በሠለስቱ አካላት ወሠለስቱ ገጻት ፍሉጣን፤ ወበአሐዱ አምላክ፥ ወበአሐዱ ... ህላዌ። የእኛ እምነታችን በሦስት ሰዎች ወይም በሦስት አማልክት ወይም በሦስት መለኮት አይደለም። ነገር ግን በተለያዩ በሦስት አካላትና በሦስት ገጾች፤ በአንድ ... አምላክና በአንድ ባሕርይ እናምናለን።» ብሎ የተነገረው:-

/ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 540 ክፍል 2 ቍጥር 6።/

«ወናወግዝ ዓዲ እለ ይብሉ ሠለስተ መለኮተ እንተ ዘአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፥ የአብንና የወልድን የመንፈስ ቅዱስን መለኮት ሦስት መለኮት የሚሉ... እናወግዛለን።» ተብሎ የተወገዘውንም ከምንም የማይቈጥሩት ናቸው። ከሁሉ በላ...

...ሙው ደግሞ፥ በተከፍሎ የሚኖሩትን ሦስትን አካላትንና አንድ የሆነውን ... ከሦስት መክፈል ልዩነት አያመጣም፥ ምሥጢሩና አባባሉ አንድ ነው» ... ፍረት መናገራቸው ነው።

...መለኮት አንድ ይሆናሉ ማለትና፤ በአካላት ሦስት ይሆናሉ» ማለት በእውነቱ ...ምሥጢርና አባባል ነው ለማለት ያስችላልን?

...እነዚህ የሁለቱ አባባሎች ምሥጢር ሆነ የገለጻቸው አቋም እየብቻና የተለያየ ... ኖሮ፤ አቋማቸው እየብቻ መሆኑን ለይቶ በሚያስገነዝብ ገለጻ «ይሜለሱ ... ወይትዋሐዱ በመለኮት:-

...በአካላት ሦስት ይሆናሉ፤ በመለኮትም አንድ ይሆናሉ» የሚል የቤተ ክርስቲያን ... መሠረታዊ የአዋጅ ድንጋጌ በተነገረና ሊነገር ባስፈለገ ነበርን? /ዲዮና... ሃይ አበ ገጽ 522 ክፍል 1 ቍጥር 3።/ ደግሞስ «ወሶበሂ ንቤ ሠለስተ ... በበአካላቲሆሙ ንቤ አሐደ ባሕርየ ወአሐደ ህላዌ። ሦስት አካላት በየአካላቸው ...ለን ጊዜ፤ ባሕርይን አንድ ህላዌና አንድ እንላለን»። ሲል የተናገረው በአንድ ...መከፈል በሌላ ወገን ደግሞ አንድነት ለይቶ አካላትን በመከፈል መኖራቸውን፤ ... ደግሞ አንድ እንደሆነ መከፈል ሳይኖርበት መኖሩን ለይቶ ለመግለጽና ...ን ለማስገንዘብ ባስፈለገው ነበርን?

...ልቱንም ሊቁ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት አንዱን መለኮት የመከፋፈል ዘይቤ ... በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት ቦታ ሊኖረው የማይገባ መሆኑን፤ ጠንቀኛ ባዕድ ...ን አሽልኮ ወደ እውነተኛ ትምህርት የሚያስገባ መሆኑን በመግለጽ፥ አንዱን ... /መለኮት/ በተከፍሎ እንደሚኖሩ እንደ ሦስት አካላት ወይም እንደ ሦስት ...ት ግብራት፥ ከሦስት መክፈልና መለየት እንደማይገባ በማስጠንቀቅ ጭምር ...ዘበ የለምን?

«ወኢይትህበሉ ኅጉላን ያብኡ ውስተ ቅድስት ሥላሴ ፍልጠተ መለኮት ...ግሬ አካላት። ወኢንስግድ ለሠለስቱ አማልክት፤ አላ ለአሐዱ አምላክ ...ሙ በሠለስቱ አስማት አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ መለኮት ...ሐዱ ኃይል፥ እንዘ ሠለስቱ አካላት እሙንቱ በዕምረተ አሐዱ መለኮት ወህላዌ።

የጠፉ ሰዎች ቅድስት ወደምትሆን የመለኮት መለያየትን ይጨምሩ ዘንድ ... ፈሩ። ለአንድ አምላክ እንሰግዳለን እንጂ፤ ለሦስት አማልክት አንሰግድም። አብ ... መንፈስ ቅዱስ ብለን በሦስት ስሞች እንጠራቸዋለን። እነርሱ አብ ወልድ ...ፈስ ቅዱስ ከአንድ መለኮትና ባሕርይ የተገናዘቡ ሦስት አካላት ሲሆኑ፤ አንድ ...ለኮትና አንድ ኃይል ናቸው።» እያለ ሲያስገነዝብ እንመለከታለን።

/ጎርጎ ነባቤ መለኮት ሃይ አበ ገጽ 211 ክፍል 1 ቍጥር 5-7።/

እነሆም ሊቁ በዚሁ ገለጻው፥ አንዱን መለኮት ወይንም ባሕርይ በሦስት አካላት ...ጠን መክፈል እንደሌለበትና ባሕርይን መክፈል ግን፤ አምልኮተ ባዕድን ...ንደሚያስከትል ገልጾ ማስጠንቀቁን ልብ ማድረግ ነው።

እንደዚህም ሁሉ:-

«ወንሕነስ ናስተት ቃሎሙ ለሀላውያን እለ ይትአመኑ አማልክተ ብዙኃን ...ህላውያተ ፍሉጣተ በአሐዱ እግዚአብሔር ዘኢይትከፈል በህላዌ መለኮት። ወናወግዝ ... እለ ይብሉ ሠለስተ መለኮተ። እኛ ግን ብዙ አማልክትን የሚታመኑትንና በመለኮት

www.ethiopianorthodox.org

አኗኗር የማይከፈለውን አንዱን እግዚአብሔርን የተለያዩ ህላዌያት የሚያደርጉትን ንግግራቸውን ከእኛ እናስወግዳለን። እንደዚሁም ደግሞ የወልድን የመንፈስ ቅዱስን መለኮት፥ ሦስት መለኮት የሚሉትን እናወግዛለን። በቤተ ክርስቲያን ትምህርት የተገዘተውን ደግመን በማቅረብ እንገነዘባለን። ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 464 ክፍል 1 ቊጥር 4።/

ይህንም «ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ» የተባለበትን ምሥጢራዊ በሚገባ እንዲታወቅ የሀገራችን ሊቅ አለቃ ኅሩይ ፈንታ፦ ግልጽ በማብራራት አቅርበውታል። ይኸውም፦

«የሥላሴ ባሕርይና አካል እንደ ሰው ባሕርይና አካል በመመጠን» አካል ባሕርይ፣ ባሕርይም የሌለው አካል የለምና፣ የሥላሴ ባሕርይም አካልን ከሦስት ይከፈላል» ስለሚሉ ሰዎች ተቃውሞአቸውን በማቅረብ በወሰዱት ትም ማስጠንቀቂያ ነው፦ ቃሉም፦

«የሰው ባሕርዩ በአካል ቢከፈል፣ በየራሱ ልብ በየራሱ ቃል በየራሱ እስ ያለው ሆኖ፥ በየራሱ ልዩ ልዩ ሥራውን ይሠራል። ሥላሴ ግን አካላቸው የተለየ ባሕርያቸው ተከፍሎ የሌለበት አንድ ነው። አንድ መሆኑም የሚያስረዳ የሦስ አንድ አብ ሆኖ፥ አንድ ዕውቀትን ያውቃሉ። የሦስቱ ቃል አንድ ወልድ ሆኖ ነገርን ይናገራሉ። የሦስቱ እስትንፋስ አንድ መንፈስ ቅዱስ ሆኖ፥ አንድ የሕ ሥራን ይሠራሉ።» ብለዋል።

/አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖተ እግዚአብሔር አንቀጽ 5 ገጽ 32 ያለ ጽሑፍ፦/

እነሆም በዚሁ ትምህርታዊ መራቀቅ የተገለጸው «የሥላሴ ተዋሕዶ በባሕ ግልጽና በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት የቤተ ክርስቲያን አባቶች የቀየሱትን የተከተለ ነው።

ይህም ይታወቅ ዘንድ፥ ቀጥሎ የምናቀርበውን የመጽሐፍ ቅዱስ የሊቃውንቱንም ማስረጃ መመልከት ይጠቅማል።

ሀ፥ ጌታችን በቅዱስ ወንጌሉ፦ የመገናዘብን ምሥጢር ሲገልጽ፦

እኔ በአብ እንዳለሁ አብን በእኔ እንዳለ እመኑኝ አለ። ዮሐ. 14፥11፤ 16፥14፤ 15።

ለ፥ የሥላሴ ተዋሕዶ በባሕርይ ከሊቃውንቱ የቀረበውን እንመልከት።

«ወመለኮትኒ ይትዐወቅ ከመ ውእቱ ያኀብር ቅድስተ ሥላሴ። መለኮትም ቅድ ሥላሴን በአንድነቱ እንደሚያዋሕድ ይታወቃል» ተብሎአል።

እንግዲህ ብዛት ካላቸው አማልክት አምልኮ ለመጠበቅ «ይሤለሱ በአካ ወይትዋሐዱ በመለኮት፡- በአካላት ሦስት ይሆናሉ፣ በመለኮትም አንድ ይሆና የሚያሰኘው የሥላሴ ተዋሕዶ በባሕርይ /በመለኮት/ ብሎ ለማመን በሚያስ ትምህርት እንደምን ይጠበቃል ቢሉ? ከላይ እንደገለጽነው በአንድ ባሕርይ መለኮት ያሉና የሚኖሩ ኩነታት፥ አካላትን አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ እያገና በህልውና ወይም በተዋሕዶ ስለመኖራቸው የሚያረጋግጠውን ትምህ በምንገነዘብበት ጊዜ ብቻ ነው።

እነሆም ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ለስኑትዩ ዘእስክንድርያ በጻፈው መልእክቱ፦ ለሙን በዝንቱ ህላዌ ወንሰግድ ለዝንቱ አሐዱ ህላዌ፥ አሐተ ስግደተ። እስመ ስ አሐዱ ውእቱ ዘሠለስቲሆሙ ወሠለስቲሆሙ አሐዱ እሙንቱ በመለኮት ስ የአክል ለዘቦ ልብ ወአእምሮ። ይትወሐዱ በመለኮት ወይሤለሱ በአካላት። ህላዌ /ባሕርይ፥ ለዚሁ ለአንዱ ህላዌ/ ባሕርይ፥ አንዲት ስግደትን እንሰግዳለን። ግን ለሦስቱ ሁሉ አንድ ነውና፥ ሦስቱም በመለኮት አንድ ናቸውና፣ ይህም አእምሮ ላለው በቂ ነው። በመለኮት ይዋሐዳሉ፥ በአካላት ግን ሦስት ይሆናሉ።» አብራርቶ ገልጾአል።

ዮናስዮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 522 ክፍል 1 ቊጥር 22።

ለምን፥ አካላትን የሚያገናዝቡ ኩነታት ልብ ቃል እስትንፋስ በአንድ ባሕርይ ኮት/ ያለመለየት የሚኖሩ ናቸውና።

ይህንም ለማረጋገጥ፦ ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ፦ ሊቁ ሳዊሮስ ኪያ ከተናገረው ጠቅሶ፦ «አአምን በአሐዱ አምላክ ወአአምር ተዋሕዶተ በእንተ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት። በአሐዱ ክብር፥ ባሕርይ በሥላሴ፥ ወሥላሴ ሕዶ፣ ወሥላሴኒ ዘሠለስቱ አካላት ዘበአሐዱ መለኮት ዘውእቶሙ አብ ወወልድ ፈስ ቅዱስ። እስመ ምሥጢረ ሥላሴ ይትሌለይ በአካላት ወኢይትሌለይ ኮት። በአንድ አምላክ አምናለሁ፣ በሥላሴም መዋሐድ እንዳለ ዐውቃለሁ። ዶውም በሦስት አካላት ስላለው ስለ አንድ መለኮት ነው። እነርሱም አብ ወልድ ስ ቅዱስ ናቸው። ምሥጢረ ሥላሴ በአካላት ይለያልና፣ በመለኮት ግን ዶምና ነው።» ብሎአል።

ዮሐ. ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 383 ክፍል 1 ቊጥር 5፤6።

ዳግም «እስመ መለኮተ ሥላሴ አሐዱ ውእቱ፣ ወበሠለስቲሆሙ ሀሎ መለኮት። ዶተው ሳሉ አንድነት አላቸው። ለሦስቱም ሁሉ መለኮት አለና ነው»። ሲል ሊቅ ተናግሮአል። /ዮሐ. ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 391 ክፍል 1 ቊጥር /

ተዋሕዶ እየተባለ የሚነገረው፥ ኅብረት እየተባለ የሚነገር መሆኑን መረዳት ል.ጋል። እነሆም፦

«ኅቡራን እንበለ ተሌልዮ፣ ወሊሉያን እንበለ ትድምርት፥ ሥላሴ በተዋሕዶ፥ ዋሕዶ በሥላሴ፣ ተጋብኦ በተከፍሎ ወተከፍሎ በተጋብኦ፥ ያለመለያየት ተባበሩ ናቸው። በአንድነትም ያለመለያየት ናቸው»።

በሥላሴ በመዋሐድ፥ መዋሐድም በሥላሴ፥ መከፈል ሳለ አንድነት፣ አንድነት መከፈል አለ የሚያሰኝ የምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት፥ እነሆም፦ አካላተ ሥላሴ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ሳይለወጡና ሳይፋለሱ ሳይደባለቁ፥ በአንድ ባሕርየ መለኮት ት በመገናዘብ የሚኖሩ፥ ዘለዓለማዊ ተዋሕዶ ብሩህ ሆኖ ሊታይ የሚቻለው፥ በቅጥንተ ሕሊና ሲረዱ ነው።

ዲዮናስዮስ ዘአርዮስ ፋገኅስም፦

«ወእንዘ ይትሌለዩ ገጻተ ሥላሴ በበመልክዖሙ ፍጹመ የኅብሩ በተዋሕዶተ ለኮት። ገጻተ ሥላሴ በየአካሉና በየመልኩ ተለይተው እየታወቁ ሳለ፣ በመለኮት ሙው ይተባበራሉ /አንድ ይሆናሉ/።» ብሎአል።

www.ethiopianorthodox.org

ዲዮናስ ዘአርዮስ ፋጎስ ሃይ አበ ገጽ 35 ክፍል 1 ቍጥር 11።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት አትናቴዎስ፡-

«እስመ ቅድስት ሥላሴ አሐዱ በተዋሕዶ እንበለ ፍልጠት። ቅድስት [illegible] ባለመለየት በተዋሕዶ አንድ ናቸው» በማለት አረጋገጠ።

/አትናቴዎስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 477 ክፍል 1 ቍጥር 8።

ምዕራፍ ሠላሳ።

ዕሪና ሥላሴ /የሥላሴ እኩልነት/ በባሕርይ /በባሕርየ መለኮት/።

ባለፉት ትምህርታውያን ገለጻዎች፤ የሥላሴ ተዋሕዶ በባሕርይ /በ[illegible] ስለተባለው ተመርሆ ክፍል ስናይ ነበርን።

ይኸውም ተዋሕዶ የሚለው ቃል የሥላሴ አካላት በኩነታት መገናዘብን [illegible] ህልውና መለኮት አስመልክቶ የሚነገር መሆኑን ነው። አሁን የምናቀርበው ግን [illegible] አካላት በዕሪና በራዕይ /በመተካከልና በእይታ መመሳሰል/ የአንድ ጠባይዕ [illegible] የአንድ ባሕርይ አቋም ይዞ መገኘትን ነው።

አዎን፥ ዕሪና ሥላሴ /የሥላሴ የጋራ እኩልነት/ በባሕርይ አስ[illegible] ስለሚገለጸው ትምህርታዊ ገለጻ በቅጥነተ ሕሊና ሆነን ብናይ መልካም ነው።

እንግዲህ ወደዚህ አባባል የምናመራ ከሆንን፤ በሚያጣራልን ሐተታ ብ[illegible] ሳይሻል አይቀርም።

ይኸውም፡- «ኢይደሉ ይኩን ህላዌ ዘእንበለ አካል፤ ወኢይደሉ ይትረከብ [illegible] ዘእንበለ አምሳሉ ለአካል ዘውእቱ አርአያሁ።

ባሕርይ /ህላዌ/ ያለ አካል ሊገኝ አይችልም፥ አካልም አካልን ከሚመስል [illegible] እንጂ፥ ብቻውን ሊገኝ አይችልም።» የሚለውን ፍልስፍናዊ አባባል ይዘው [illegible] መንገዱ በትምህርተ መለኮት ላይ የሚተቹ ወገኖች እርሱ በኖረበት [illegible] መነሣታቸውን ኪራኮስ ዘአንጾኪያ በሃይማኖተ አበው ገልጾልን እናገኛለን።

/ኪራኮስ ሃይ አበ ገጽ 403 ክፍል 1 ቍጥር 28።/

በኪራኮስ ጊዜ እንደሆነው ሁሉ፡- አሁንም «ባሕርይ ያለ አካል፤ አካል[illegible] ባሕርይ አይገኝም።» በማለት ከሊቁ ቃል ትንሽ ፈቀቅ አድርገው በመጥቀስ፤ አ[illegible] ባሕርየ መለኮትን በሦስት አካላተ ሥላሴ ቍጥር መጠን በመክፈልና በመሸንሸን [illegible] መለኮታት ለማድረግ የሚያስችላቸው እየመሰላቸው፥ ያለ መንገዱ የሚጠቀ[illegible] ክፍሎች መኖራቸው ይሰማል።

እነሆም፥ «ዕሪና ሥላሴ በባሕርይ /የሥላሴ እኩልነት ወይም ተመሳሳ[illegible] በባሕርይ» በሚል ርእስ በምንናገርበት ጊዜ፤ ከሊቁ ከኪራኮስ «ባሕርይ ያለ [illegible]

[illegible] አይችልም» ለሚሉ ሰዎች የተገለጸውን አባባል መጥቀሳችን፥ ከሊቁ ተጠቅሶ [illegible]ረው ቃል ላይ እንድንመረምርና በዚሁ ቃል ውስጥ ያለውን እውነተኛ አገባብና [illegible]ለ፤ እኛም እንዴት እንደምንጠቀምበት በሐተታ መልክ ገልጸን ለመናገር [illegible]ለግን ነው።

«በመሠረቱ «ባሕርይ» ተብሎ በሚነገር ቃል መናገር ስንሻ፤ ከዚህ በፊት [illegible]ለጽን፤ በልዑል እግዚአብሔር በጎ ፈቃድና ሥምረት ካለመኖር ወደመኖር [illegible]ጡ፥ በዐለመ መንፈስና በዐለመ ግዘፍ ለሚኖሩ ፍጥረታት፥ /ነገሮችና [illegible]ዎች/ ወይም ምክንያቶች መነሻቸውና መሠረታቸው ሆኖ በተለይም ለአካላትና [illegible]ራት ለዓይነቶችም ሁሉ፥ የአቋማቸው ምንጭና መሠረት መገኛ መሆኑን የሚገልጽ [illegible]ናቸው መታወቂያ ነው።» ሲሉ፤ መምህራን ያስረዳሉ።

ሙጽ ምዕላድ ከመርጌታ ዳርጌ ዘንድ የሚገኝ የእጅ ጽሑፍ

ሙጽ ሰዋስው ወግሥ ከአለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ።

የልዑል እግዚአብሔር ባሕርይ ስንል ግን፤ ከመፈጠርና ከተፈጥሮ ውጭና ነፃ [illegible]ሙሆኑ መጠን፥ ምክንያትና መነሻ የሌለው፥ በሕይወቱ ሕያው፥ በሕያውነቱም [illegible]ትና ማሕየዊ /ሕያው አድራጊ/ የማይመረመር ዘለዓለማዊ ሆኖ ስለሚኖር፤ [illegible] ከፍጡራን ባሕርይ ፈጽሞ የተለየ፤ ልዩ ነው።

ልዑል እግዚአብሔር በማይለወጡና በማይለዋወጡ ከአቋማቸው ከማይናወጡ [illegible]ላቸው ጽንዕ /አቃኒም/ ልዩ ልዩ ሆነው በሚኖሩ፥ በሦስት አካላት፥ በአብ [illegible]ድ በመንፈስ ቅዱስ ያለና የሚኖር ነው።

እነሆም፥ በተዋሕዶተ መለኮት ለባውያን ነባብያን ሕያዋን የሆኑ አካላተ ሥላሴ፥ [illegible] ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ በዘለዓለምነትና በፍጹምነት፥ በምልዐትና የማይወሰንና [illegible]ታይ በመሆን፥ በክብር፥ በልዕልና፥ በስብሐት /በምስጋና/ በዕበይ /በታላቅነት/ [illegible]ግና በገናንነት፤ በጽድቅና በርትዕ፥ በእውነትና በቅንነት፥ በእውነተኛ ዳኝነት [illegible]ሒነት፥ በመንበረ ስብሐት፥ በዙፋን ችሎት፥ በመንግሥትና በሥልጣን፥ [illegible]ል፤ በፈቃድና በሥምረት፥ በመስማማት፥ በወሳኝነት፥ በፍቅር፥ በርኅራኄ [illegible]ነት፤ በለጋስነት፥ በጸጋ በደግነት በበጎነት ሁሉ አንድ፡- በጥበብ በምክር በዕውቀት [illegible]ተዋል በብልሃት አንድ፡-

[illegible]ፍጥረታትን በመፍጠር፥ በጠባቂነት፥ በመጋቢነት፥ በአዳኝነት፥ በታዳጊነት፥ [illegible]ዛዊነት፥ ሕይወትን በመስጠት ታራቂ፥ ይቅርታ ሰጭ በመሆን፥ በፍርድ ዙፋን [illegible]ናወን አጽዳቂነት አንድ መሆናቸውን ይገልጻሉ።

ይኸውና ሥሉስ ቅዱስ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በዚህ ሁሉ አንድ ዓይነት [illegible]ዕ ወይም ባሕርይ ነው ያላቸው። በዕሪና በመተካከል ሆነ፥ በራዕይ /በእይታ/ [illegible]ሳስለው የሚገኙበት ጠባይዓቸው የጋራ ባሕርያቸው ይኸው ነውና። አዎን፥ በዚሁ [illegible]ዕ በዚሁ ባሕርይ ነው የጋራ እኩልነታቸውን የሚያስገነዝቡ።

[illegible]ኛ፥ በዚህም የአካላትና ዕሪና /የመተካከል ባሕርይ/ የእይታ መመሳሰል ባሕርይ [illegible]ላሴ አካላት መካከል፥ አንዱ ሁለተኛውን፥ ሁለተኛውም ሦስተኛውን [illegible]ድመውም። ሦስቱ ሁሉ የአንዲት ጠባይዕ ወይም ባሕርይ ሆነው በዘለዓለምነት [illegible]ምና የተተካከሉ ናቸውና።

www.ethiopianorthodox.org

«አሐቲ ቅድምናሆሙ ለሥላሴ፤ የሥላሴ መጀመሪያነት /ቅድምና/ አንዲት ናት ሲሉ ሊቃውንት እንዳረጋገጡት ነው።

/ኪራኮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 398 ክፍል 1 ቍጥር 5።

2ኛ፥ ከሥላሴ አካላት መካከል መብለጥ መበላለጥ ሳይኖር፣ በአንድ የዕሪና /የመተካከል/ ወይም በእይታ የመመሳሰል ባሕርዩ በጋራ እኩልነት ይኖራሉና።

3ኛ፥ በሥላሴ አካላት መካከል ታላቅና ታናሽ የሚባል ሳይኖርባቸው፥ በአንድ የዕሪና /የመተካከል/ ባሕርይ፥ የመመሳሰል በባሕርይ በአንድ የጋራ እኩልነት ይኖራሉ።

ሊቁ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ ይህን ሲያስረዳ፡- «ወለኩሉ አካል ፍጹም ... ወአልቦ ውስተ ቅድስት ሥላሴ ግብር ናት ወኢተጋንዮ፣ ወኢይትሌዐል ... እምካልዑ በመዓረገ መለኮት፣ ወኢይኤዝዞ አሐዱ ለካልዑ ዘከመ ተለአኪ በሥልጣን ... አላ እሙንቱ ዕሩያን በአሐዱ ክብር ዘመለኮት ወምልክና ወሉዐሌ ብርሃን ዘኢንዑ ...

ኢሀሎ አብ ግሙራ ወኢከመ ቅዕበተ ዓይን ዘእንበለ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወኢሀሎ ወልድ ግሙራ ወኢከመ ቅዕበተ ዐይን ዘእንበለ አብ ወመንፈስ ቅዱስ ወኢሀሎ መንፈስ ቅዱስ ግሙራ ወኢከመ ቅዕበተ ዓይን ዘእንበለ አብ ወወልድ፤ ... ሥሉስ ቅዱስ ዕሩያን ህልዋን ዘእንበለ ጥንት ወኢተፍጻሜት።

ከሦስቱ አካላት እያንዳንዱ አካል በገጹ ፍጹም ነው። በሦስቱ አካላት ... መገዛዛት አንዱም ከአንዱ የሚያንስበት በመዓረገ መለኮትም አንዱ ከሁለተኛው ... የሚታይበት፣ አንዱም ለሁለተኛው እንደ መልእክተኛው አድርጎ በሥልጣን የሚያገዛዘበት ሁናቴ የለም። ነገር ግን በአንድ መለኮት በአንድ አገዛዝ በአንድ ... ሁሉን በሚችል የብርሃን ልዕልና አንድ ናቸው»።

«አብ ያለ ወልድና ያለ መንፈስ ቅዱስ ለዓይን ቅፅበት የምታህል ጊዜ እንኳ ፈጽሞ አልነበረም። ወልድም ያለ አብና ያለ መንፈስ ቅዱስ ለዓይን ቅፅበት የምታህል ጊዜ እንኳ ፈጽሞ አልነበረም። መንፈስ ቅዱስም ያለ አብና ያለ ወልድ ለዓይን ቅፅበት የምታህል ጊዜ እንኳ ፈጽሞ አልነበረም። ነገር ግን ሥሉስ ቅዱስ የተተካከሉ ... ዘወትር /ዘለዓለም ያለ መነሻና ያለ ፍጻሜ ነዋሪዎች ናቸው።» ብሎአል።

/ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 357 ክፍል 1 ቍጥር 6፡7።/ ብንያሚ ... ጳጳሳት ዘእስክንድርያም፡- «ሠለስቱ አካላት ዕሩያን በኩሉ ግብር ወምግባር ... ሠለስቱ ገጻት፥ ወአሐዱ መለኮት፥ ወአሐዱ አምሳል ወአሐቲ ሥምረት። ሦስቱ ... በሥራም በተግባርም በንባብም ሁሉ በሦስት ገጽ ናቸው። በአንድ መለኮትና በአንድ ... ተመሳሳይነት በአንዱም ሥምረት ሆነው ይኖራሉ» ብሎአል። /ብንያሚ ዘእስ ሃይ አበ ገጽ 360 ክፍል 1 ቍጥር 22/።

ዮሐንስ ዘአንጾኪያም፡-

«ሥላሴ በተዋሕዶ ወተዋሕዶ በሥላሴ ካለ በኋላ፤ ወከመዝ ዓዲ ዕሩያን ... በህላዌ ወበመንግሥት ወስብሐት ወበፈጢረ ኩሉ ፍጥረት ወበኩሉ ግብር ... ለእግዚአብሔር። እንደዚሁም ሁሉ ሥላሴ በህላዌና በመንግሥት በክብር /በስብሐት ... ፍጥረትን ሁሉ በመፍጠር ለእግዚአብሔር በሚያስፈልግ /በሚገባ/ ነገር ሁሉ ... የተተካከሉ ናቸው» ብሎአል።

/ሃይ አበ ገጽ 463 ክፍል 1 ቍጥር 2/።

ሦስቱ አካላት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በምልዐትና በፍጹምነት ዕሪና ... ካከል መመሳሰል በጋራ እኩልነት ይኖራሉ።

እነሆም ሥላሴ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በየአካላቸው ልዩ ልዩ ሲሆኑ፣ ... ናቸው/ መተካከላቸው በአንድ ባሕርይ መመሳሰላቸው አንድ ባሕርይ ... ርጋቸው አየን።

ምዕራፍ ሠላሳ አንድ።

ሥላሴ በምን ይመሳሰላሉ?

ይህንም ትምህርታዊ ይዘት የሀገራችን ሊቅ፡- ዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ሲያብራሩት፡- ... ይሰመዩ ሥላሴ፥ አሐደ፥ በዘይትማሰሉ ቦቱ። ወእመ ትብለኒ ምንት ውእቱ ... ማሰሉ ቦቱ፣ እብለከ ከዊነ ቀዳማዊ ወከዊነ ዘኢይትዌለጥ፥ ከዊነ ረቂቅ፥ ወከዊነ ... ወዝ ዘይትማሰሉ ቦቱ።

... ግመኛም ሥላሴ በሚመሳሰሉበት አንድ ተብለው ይጠራሉ። በምን ይመሳሰላሉ? ... ለ፡- የሚመሳሰሉበት ቀዳማዊ በመሆን /በቀዳማዊነት በመጀመሪያነት/ የማይለወጥ ... ን፡ ረቂቅ በመሆን፥ ምሉዕ በመሆን፥ ይህን በሚመስለው ሁሉ አንድ ተብለው ... ሉ። /ምዕላድ ዘዐቃ ሰዓት ከብቴ ገጽ 32 ዓምድ 2/።

በሌላውም ክፍል «ከዊነ ፈጣሪ ከዊነ ዘኢይመውት ከዊነ ዘኢይትዌሰን፥ ከዊነ ... ር ከዊነ ሕያው»

የሥላሴ ፈጣሪ መሆን የማይሞት መሆን፥ የማይወሰን መሆን፥ ፍጡር ያለመሆን፥ ... መሆን፥ በዕሪና በመተካከል ወይም በእይታ የሚመሳሰሉበት አንድ ባሕርያቸው ... ተብሎ ተገልጾአል። /ምዕላድ ዘዐቃ ሰዓት ከብቴ።

ሌሎች ሊቃውንትም ሥላሴን «አሐዱ ራዕይ ወአሐዱ ህላዌ ወአሐዱ መለኮት» ... የአካላተ ሥላሴን መተካከልና መመሳሰል በአንድ የባሕርይ እኩያነትን ... ሚያስረዳ አስገንዝበዋል።

ይሁንና ጠያቂ «እግዚአብሔርን ያየ ከቶ የለም ተብሎ ከተገለጸ በኋላ ... አብሔር ገጽና መልክ እንዳለው ተደርጎ በዚሁ አኳኋን መመሳሰል እየተባለ ... እንዴት ነው? ብሎ ይጠይቅ ይሆናል።

ጥያቄው በእውነቱ አስፈላጊ ጥያቄ ነው። ስለዚህም በመጽሐፍ ቅዱስ በሥላሴ ... ውስጥ መመሳሰል ስለተገለጸው ቃል ብንናገርበት መልካም ነው።

አዎን፥ ምንም እንኳ እግዚአብሔር የማይታይ መንፈስ በመሆኑ «እግዚአብሔርን ... የ ማንም የለም ተብሎ ቢነገርና ቢታወቅም፤» ወልድ የአካሉ ምሳሌ መባሉን ... 1፡3።

www.ethiopianorthodox.org

እንደዚሁም «የማይታይ እግዚአብሔር ምሳሌ መባሉን» ቈላ. 1፥15፣ 16።

«እኔና አብ አንድ ነን» ማለቱን ዮሐ. 10፥30።

<u>ስለ መንፈስ ቅዱስ አካላዊነትን ሲናገር፦</u>

«አጽናኙ ይሰጣችኋል። እርሱም የእኔ መንፈስ ነው» ብሎ መንፈስ ቅዱስ በህልውና ገንዘቡ መሆኑን አስታውቆአል።

ሊቁ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦

የሐዋርያ ጳውሎስን ቃል ሲተረጒም፦

«አንሰ እብል እስመ ዘተብህለ በእንተ እግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ ውእቱ አ[illegible] እግዚአብሔር ይተረጐም ከመ ውእቱ እምህላዌ መለኮቱ ይትማሰሎ ለእግዚአብ[illegible] አቡሁ በዕበየ መለኮቱ ወበሥነ ኂሩቱ በፍጹም ገጽ ወበመልክዕ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ምሳሌ ስለተባለበት ምክንያት [illegible] እላለሁ፣ እርሱ በመለኮቱ አኗኗር /ባሕርይ/ እግዚአብሔር አባቱን መለኮቱ ታላ[illegible] በፍቅሩ ውበት በፍጹም ገጽና በመልክ ይመስለዋልና በዚሁ ይተረጐማል።» ብሎ[illegible]

/ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሃይ አበ ገጽ 106 ክፍል 1 ቍጥር 2።/

በሀገራችን ሰይፈ ሥላሴ ተብሎ በሚታወቅ መጽሐፍ የሥላሴን ገጽ በመ[illegible] አንድ መሆኑን ሲያጠይቅ፦

«አብ በገጹ አሐዱ ውእቱ በራዕይ ምስለ ወልድ ወምስለ መንፈስ ቅዱስ። [illegible] በገጹ አሐዱ ውእቱ፥ በራዕይ ምስለ አብ ወምስለ መንፈስ ቅዱስ። መንፈስ [illegible] በገጹ አሐዱ ውእቱ በራዕይ ምስለ አብ ወምስለ ወልድ።

አብ በገጹ አንድ ነው በመመሳሰልም ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አንድ [illegible] ወልድ በገጹ አንድ ነው። በመመሳሰልም ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አንድ [illegible] መንፈስ ቅዱስም በገጹ አንድ ነው፣ በመመሳሰልም ከአብና ከወልድ ጋር አንድ ነ[illegible] ተብሎ ተጽፎአል። /ሰይፈ ሥላሴ፣ ገጽ 47 በተስፋ ማተሚያ ቤት ታተመ 1[illegible] ዓ.ም./

«አአምን በአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ሥላሴ ዕሩያን በህላዌ ወዓዲ ዕ[illegible] ሥላሴ እንዘ አሐዱ መለኮት ወአሐቲ ኃይል ወአሐቲ ሥልጣን ሠለስቱ አካላት ሊ[illegible] በገጻት ዘበአማን። ወከመዝ ዓዲ ዕሩያን ሥላሴ በህላዌ ወበመንግሥት በስባሔ ወበ[illegible] ኩሉ ፍጥረት ወበኩሉ ግብር ዘይደሉ ለእግዚአብሔር ይትከፈሉ በአካላት ወይት[illegible] በመለኮት ወበህላዌ። በህላዌ የተተካከሉ በሚሆኑ በአብ በወልድ በመንፈስ [illegible] እናምናለን። ዳግመኛም ሥላሴ በባሕርይ በመንግሥት በምስጋና ፍጥረታትን [illegible] በመፍጠር ለእግዚአብሔርነት በሚገባ አድራጎት ሁሉ የተካከሉ ናቸው። በአ[illegible] ይከፈላሉ፣ በመለኮትም ይዋሐዳሉ።» ብሎአል። /ዮሐ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 463 [illegible] 1 ቍጥር 1፣2።/

ስኑትዩ ዘእስክንድርያም፦

«ሥላሴ ዕሩያን እሙንቱ በቅድምና በአሐዱ መለኮት ወበአሐቲ መንግ[illegible] ወበአሐዱ ሥልጣን፥ ወበአሐዱ ህላዌ፥ ወበአሐዱ ክሂል፥ ወበአሐዱ ሥም[illegible]

[illegible]አሐዱ እዘዝ፥ ወሶበሂ ንቤ መለኮት አው እግዚአብሔር ንብል በእንተ አብ ወወልድ [illegible]መንፈስ ቅዱስ ህላዌ ዘኢተፈጥረ ኢሥግው ዘኢያስተርኢ ወዘኢይትገመር። አልቦቱ [illegible]ነ ወኢተፍጻሜት በከመ ንቤ ቅድመ።

[illegible]ፈጣሬ ኩሉ ገባሬ ኩሉ ከሀሊ ላዕለ ኩሉ፣ ዘያገምር ኩሎ ወይእኅዝ ኩሎ ወይሬኢ [illegible]ሎ። ዘእምኔሁ ኩሉ ግብር ዘተፈጥረ ዘያስተርኢ ወዘኢያስተርኢ፣ እለ እሙራን [illegible]ለስቱ አካላት ወገጻት ዘእንበለ ቱሳሔ ወኢፍልጠት በአሐዱ ህላዌ ወአሐዱ መለኮት [illegible]በለ ተከፍሎ ወኢፍልጠት ወኢውላጤ።

ሥላሴ በዘለዓለምነት በአንዱ መለኮት በአንዲት መንግሥት በአንዱ ሥልጣን [illegible]ንዱ ባሕርይ በአንዱ ክሂል በአንዱ ሥምረት በአንዱ አዛዥነት የተተካከሉ [illegible]መሳሰሉ አንድ ናቸው።

መለኮት ወይም እግዚአብሔር ባልን ጊዜም፣ ስለ አብና ስለ ወልድ ስለ መንፈስ [illegible]ስ ማለታችን ነው። እርሱም ያልተፈጠረ ህላዌ ሥጋዊ ያልሆነ የማይታይና [illegible]ይወሰን መነሻና ፍጻሜ የሌለበት ነው። አስቀድመን እንደተናገርን፣ እርሱ ሁሉን [illegible]ጠረ፣ ሁሉን የሠራ፥ በሁሉ ላይ ችሎት ያለው፣ ሁሉን የሚችል፣ ሁሉን የሚይዝ፣ [illegible]ን የሚያይ፥ የተፈጠረ ነገር ሁሉ የሚታይና የማይታይ ሁሉ ከእርሱ የሆነ፣ በሦስቱ [illegible]ላትና በገጻት የታወቀ ባለመደባለቅ ወይም ባለመለየት በአንዱ ባሕርይ የታወቀ፣ [illegible]መደባለቅ ወይም ባለመለየት በአንዱ ባሕርይ፣ በአንዱ መለኮት ያለ መከፈል [illegible]መለየት ያለ መለወጥ» ብሎአል።

/ሱኑትዩ ዘእስክ ሃይ አበ ገጽ 505 ክፍል 2 ቍጥር 7፡8።/

እነሆም ይህ ዓይነቱ የባሕርይ ዕሪና /መተካከል/ የባሕርይ መመሳሰል ያለ [illegible]ለውጥና ያለ መለዋወጥ በየአካላቸው ጸንተው የሚኖሩ ሦስቱን አካላት፣ አብ፣ [illegible]ድ፣ መንፈስ ቅዱስን የህልውናቸው ባሕርይ ሆኖ ማሳወቁንና በዕሪና /በመተካከል/ [illegible]ዕይ /በእይታ/ በመመሳሰል የጋራ አንድነታቸው መሆኑን አሳይቶአል።

እነሆም ሊቁ ኪራኮስ፦ «ወለሠለስቱ አሐዱ ህላዌ ወአሐዱ መለኮት እስመ ዕሩያን [illegible]ንቱ በኩሉ ግብር።

ለሦስቱ አንድ ህላዌ /ባሕርይ/ አንድም መለኮት አላቸው፣ በሥራ ሁሉ [illegible]ተካከሉ ናቸውና።» ያለው ስለዚህ ነው። /ኪራኮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 398 ክፍል [illegible] ቍጥር 8።/

ምዕራፍ ሠላሳ ሁለት።

የሥላሴ አካላት በአንድ ዕሪና በጋራ መተካከል መታወቅ።

ይኸውና ከዚህ በላይ በተገለጸው ትምህርታዊ ማስረጃ፥ መሠረት የሥላሴ አካላት [illegible]አንድ የባሕርይ ዕሪና /በጋራ መተካከል፥ ወይም በባሕርያዊ ርእይ መመሳሰል [illegible]መታወቃቸው፣ «ባሕርይ ያለ አካል፣ አካልም ያለ ባሕርይ አይገኝም» የሚያሰኝ [illegible]ለስፍናዊ አባባል በአንድ ወገኑ አዎንታዊነትን ሊያሳይ ይችላል።

www.ethiopianorthodox.org

ይህን በአንድ ወገኑ ያሳየው አዎንታዊነትም የሥላሴ አካላት በአንድ የባሕር ዕሪና / በባሕርይ መተካከል/ ወይም የጋራ በሆነ መልክአዊ ገጽ የባሕርይ ... ሲኖሩ በመገኘታቸው መሆኑ ግልጽ ነው። በዚሁ ረገድ የሥላሴ አካላት ... የባሕርይ መተካከል ወይም በአንድ የጋራ መመሳሰል አንድ ባሕርይ ወይም መለኮት ሆነው በመገኘታቸው፣ ባሕርይ ያለ አካል፣ አካልም ያለ ባሕርይ እ... የሚያሰኝ ስልት ቢታይም ቅሉ፥ አንዱ ባሕርየ እግዚአብሔር ወይም መለኮት ... አካላት እንዳለ ወይም እንደሚኖር እየታሰበ ነው እንጂ፥ አንድ መለኮት በብዛት ... ለሦስት እንደሚከፈል መታሰብ እንደሌለበት መረዳት አስፈላጊ ነው።

ይሁን እንጂ አንዳንድ ሰዎች እንደዚህ አድርገው «ባሕርይ ያለ አካል፡ «አካል ያለ ባሕርይ አይገኝም» በሚል ፍልስፍናዊ ፈሊጥ ላይ ጠንቅቀው አያስቡም። እ... ባለ ሁኔታ መገለጽ እንዳለበት ማሰብን ይተዋሉ። በዚሁ ጐን ግን የግል ... ዝንባሌያቸው ላይ በተመሠረተ ፍላጎታቸው ተነሣሥተው፥ አንዱን የማይከፋፈለ... የእግዚአብሔርን ባሕርይን ወይም መለኮትን፥ ያለ መለዋወጥና ያለ መቀላቀል ... በሆኑ በሥላሴ አካላት መጠን እንደ ልብስ በመቅደድና በመሸንሸን ለእያ... ሥላሴያዊ አካል ለማከፋፈልና ለማቀራመት ይፈልጋሉ።

ይሁን እንጂ የሥላሴ አካላት በአንድ የጋራ እኩልነት መተካከልና የአ... መመሳሰል አንድ ባሕርይ ወይም ጠባይዐ መለኮት ሆነው በመታወቃቸው፡ «በአ... ወገኑ» «ባሕርይ ያለ አካል አካልም ያለ ባሕርይ» የሚያሰኝ ይዘት እ...ለ ቢ... ቅሉ፥ የሥላሴ አካላት በአንድ ባሕርይ መኖራቸው በሚያሰገኝ ሁኔታ ነው እ... አንዱ የዕሪና ባሕርይ /የባሕርያቸው መተካከል/ ወይም መመሳሰል በሦስት አ... መጠን ተከፋፍሎና ተሸንሽኖ በመቀራመት ሁኔታ አይናጠቁትም።

በየአካላቸው ፍጹማንና ምሉዓን ሆነው ያለ መለወጥ የሚኖሩ ሦስቱ አካላ... በዕሪና ማለት በጋራ የመተካከልና በራዕይ በጋራ የመመሳሰል ባሕርይ ስለሚ... ይኸው አንዱ ባሕርይ /ጠባይዕ/ የጋራቸው እንደሆነ ይታወቃል። እርሱ የሚከፋ... የሚሸነሸን ሳይሆን አንድ በመሆን የጸና ነው።

ዐረጋዊ መንፈሳዊ፡-

«አልቦኬ ዘይሔሊ በእንተ አካላት ስቡሐት ከመ አሐዱ ይቀድም እምነ አ... አስመ ጠባይዖሙ ሀሎ ዕሩየ እንበለ ጥንት። ስለ ተመሰገኑ አካላትም አንዱ ከአ... እንደሚቀድም የሚያስብ አይኑር፥ ጠባይዐቸው ያለ መነሻ ከዘለዓለም የኖረ ነ... ሲል የገለጸውን ቀዋሚ ትምህርት ይገነዘቧል። /ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን

ሊቁ ዮሐንስ ዘእስክንድርያ፡-

«ናዐትት ወንፈልጥ ግሙራ እለይብሉ እስመ መለኮተ አካላት ዘዘዚአሁ ... ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። አኮ ፍሉጣን ዳዕሙ ስንዕዋን ወኅቡራን በመለ... የአካላት መለኮት እርሱም የአብና የወልድ የመንፈስ ቅዱስ የየራሱ ነው የሚ... ከእኛ እናስወግዳለን። ፈጽመንም እንለያቸዋለን። አካላት በመለኮት አንድ ናቸው እ... የተለያዩ አይደሉም» ብሎአል።

/ዮሐንስ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 392 ክፍል 1 ቍጥር 19።/

ስለዚህ ባሕርዩን በጋራ የሚተካከሉበትና የሚመሳሰሉበት ያለ ቅደም ተከ... ያለመተናነስ በእኩልነት መኖራቸውን የሚያሳውቅ ዘለዓለማዊ ጠባይዓቸው ነው እን... ሦስቱ አካላት የሚከፋፈሉትና ለየ...

...የ እግዚአብሔር ወይም ጠባይዐ መለኮት ምን ጊዜም ቢሆን አንድ በመሆን ...ናል።

ባሕርየ መለኮትን እንደ ልብስ እየቀዳዱና እየሸነሸኑ በመከፋፈል፣ ለሦስቱ አካላት ...ስ፡ ወይም እንደ ጽዋ እያደሉ ለሦስቱ ሁሉ ማቃመስ ለዮሐንስ ተዐታቢና ...ዮቹ ቀላል ነገር መስሎ ይታይ ይሆናል። እነዚህ አንዱን መለኮት ወይም ባሕርየ ...ኮት በሦስት አካላት መጠን እየቀደዱ ለየአካላቱ ማዳረሳቸውን እንጂ፥ ...ተሳሰባቸው አሠራር በትምህርተ መለኮት ላይ ያስከተለው ጠንቀኛ ውጤትን ...ዱ አይመስሉም።

ነገር ግን አንዱን መለኮት ከፋፍሎ መቅደድ /ሰጣጤ መለኮት መሆን/ ወይም ...ንሸን የሚያስከትለው መዘዝ፣ ስንቱን ሰዎች ቤተ ክርስቲያን ከምትናርበት ...ሐፍ ቅዱስ የጸናው ከትምህርተ መለኮት እምነት እንዲወጡና ዋኝተው ...ማይዘልቁት ወደ ኑፋቄ ዐዘቅት እንዲወድቁ ያደረገ መሆኑን መዘንጋት የለበትም ... የሚዘነጋም አይደለም።

እነሆም ባሕርየ መለኮትን፣ ወይም ጠባይዐ እግዚአብሔርን እየቀደዱና እየከፋፈሉ ...ያን መለኮት በመሆን ከወደቁት መናፍቃን መካከል የሚከተሉትን ብቻ ጠቅሰን ...ርባለን። እነዚህም፡-

1ኛ፥ እግዚአብሔር የማይታየውን አምላካዊ ባሕርዩን ገልጾላቸው ሳለ፣ ...ግዚአብሔር ባሕርያዊ እውነትን በሐሰት ለውጠው በአንዱ እውነተኛ አምላክ ...ታ፣ የተከፋፈሉ ብዙና ልዩ ልዩ የጣዖት አማልክትን ፈጥረው በማምለክ የወደቁት ...ብ /መጥዐውያን/ ሮሜ 1፥18-23። ኢሳ. 44፥5-20። ኤር. 10፥2-11። ...ዝ. 112/113/፥2-8። ዘጸአ. 20፥3-።

2ኛ፥ ሁሉን በፈጠረና ሕያው በሆነው በአንዱ አምላክ ፈንታ፥ አንዱ የክፉ ...ዱም የበጎ ፈጣርያን የሆኑ ሁለት አማልክት አሉ፣ በማለት የተነሣው የፋርስ ሰው ...ና ተከታዮቹ፡-

3ኛ፥ ለባዊና ነባቢ ሕያው የሆነው አንዱን እግዚአብሔርን መለኮትን በመከፋፈል፥ ...ን ፈጣሪ፥ ወልድን ፍጡር፥ መንፈስ ቅዱስን አካላዊነት የሌለው ኃይል አድርጎ፥ ...ጤ መለኮት በመሆን ራሱንና ተከታዮቹን ያሳተ አርዮስ፡-

4ኛ፥ «በሥላሴ አካላት መቅደምና መቀዳደም የለም» የሚያሰኘውን አንዱን ...ርየ መለኮትን በመከፋፈልና በመቅደድ፥ ወልድን ከአብ በኋላ እንደተገኘ እያደረገ ...ተማረ፥ የአርዮስ ተከታይ አውናሚዮስ፡-

5ኛ፥ አንድ መለኮትን ወይም ባሕርይን እየቀደዱና እየከፋፈሉ ልዩ ልዩ ...ርጋትን /ደረጃዎችን/ በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ መካከል በማግባት፥ ለአብ ...ላትነትን፥ ለወልድ የታናሽነትን፥ ለመንፈስ ቅዱስ የታናሽ ታናሽነትን መዓረጋት ...ሰጠት የተተናኰሉ እነ አቡሊናርዮስ፣ እነ መቅዶንዮስ ናቸው።

እነዚህ ሁሉ አንዱን ባሕርየ እግዚአብሔር ወይም መለኮትን እንደ ልብስ እየቀደዱ ...ከፋፈሉ ካለያዩ በኋላ እየወረዱ ሄደው ልዩ ልዩ በሆነ የኑፋቄ ውድቀትና ዐዘቅት ...ቀጡ ናቸው።

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም ሐዋርያዊት የሆነች ቤተ ክርስቲያን፥ እነዚህ ሰዎች ካፈለቁዋቸው ስሕተቶች ራስዋን እየጠበቀች፤ እውነተኛ ትምህርትዋን በግልጽ እያስ... ስሕተታቸውንና መናፍቅነታቸውን ረግማለች።

ይኸውም እንደ ቅደም ተከተላቸው ከዚህ ቀጥለን በምናቀርባቸው ማስረ... እናሳያለን።

1ኛ፥ ሊቁ ኪራኮስ ዘአንጾኪያ የዮሐንስ ተዐቃቢን ስሕተት በሚመለከ... የሚከተለውን ያብራራል።

«ወለነሰ ለርቱዓን አኮ ከመዝ ሃይማኖትነ፤ አላ አሐደ አምላከ ንሰብክ። ወ... ህላዌ፥ ወአሐደ መለኮተ፥ ወአሐደ ኃይለ። ወኢንብል ከመ በዝየ ሱታፌ ለለ ... አሐዱ አካላት፥ በከመ ይቤ ዮሐንስ ዘይሰመይ ተዐቃቢ ዘይትሜካህ በዕበዱ። ወ... ውእቱ ምስለ እለ ይብሉ ሠለስቱ አማልክት ወሠለስቱ ህላዌያት። ወአኮ ዝን... ቅድስት ቤተ ክርስቲያን፤ አላ ለለ አሐዱ አሐዱ እም አካላት ነአምሮ በአካለ... ውእቱ እግዚአብሔር በህላዌሁ ወመለኮቱ።

የእኛ ሃይማኖት ግን እንዲህ አይደለም። አንድ አምላክን እንሰብካለን፤ ... ባሕርይ አንድ መለኮት። አንድ ኃይል ብለን እንሰብካለን እንጂ፤ ይህንም ... እንዳልን፤ ልዩ ልዩ የሆኑትን አካላት አንድ የምንል አይደለንም። በስንፍናው የ... ተዐቃቢ የሚባል ዮሐንስ፥ ሦስት አማልክት ሦስት ባሕርያት ከሚሉ አንዱ ሆ... እርሱም፡-

ሦስት አማልክት ከሚሉ ሰዎች ጋር የሦስቱን አካላት አንዱን ባሕርይ፤ በ... አከፋፍሉአቸዋል። እኛ ግን መለኮት አንድ በማለታችን፥ አካላትን አንድ አንላ... ይህ የቅድስት ቤተ ክርስቲያን አነጋገር አይደለምና። ነገር ግን ከአካላት እያን... በተለየ አካሉ በባሕርዩና በመለኮቱ እግዚአብሔር እንደሆነ ስለምናውቅ ነ... ብሎአል።

/ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 399 ክፍል 1 ቍጥር 11/

2ኛ፥ ዳግም ዮሐንስ ዘአንጾኪያ፡-

«ወዓዲ ንሜንን ንባበ አይሁዳዌ ወክፍለተ መጥዐዌ እለ ይትአመኑ አሐደ ... ወይከፍሉ ተዋሕዶተ መለኮት ወህላዌ ወኢይሌብዉ ከመ ሠለስቱ አካላት ወሠለ... ገጻት ወአሐዱ መለኮት እሙንቱ። አላ ይትአመኑ በሕሊናሆሙ ሙስንት ህላ... ፍሉጣተ ለለበይናን፥ ወያበውኡ መዐረጋተ ልዑላተ፥ ወትሑታተ ወንሕነሰ ን... እምኔሆሙ»።

/ዮሐ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 535 ክፍል 1 ቍጥር 5፣6።/

ቅኔ ከብላቴን ጌታ ኅሩይ ወ/ሥላሴ መጽሐፍ ገጽ 281፤287 ቍጥር 843 ... ቅኔ «እልፍ እም ዐላውያን ማኒሰ ኮነ የዐብዮሙ ምስለ መንፈስ ቅዱስ ወአብ እለ... አኅጥአነ ወልደ። እስመ ምስለ ባዕድ ተናገረ ባዕደ። ወእም ዐላውያን ኀጥአ ዘይ... አሐደ ዓመፃ ካልዐ ኀበ ፈቀደ ስባልዮስ በዝ እስመ ኢለመደ ወከመዝ አርዮስ ይ... ወናግዞሙ ወንመትሮሙ እምኔነ ለእሉ ዐላውያን ለማኒ ወለአውሊናርዮስ» ተብሎአ... /ዮሐ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 8-5 538 ክፍል 1 ቍጥር 18።/

3ኛ፥ «ወዓዲ ንርኅቅ እም... ክልዔቱ ህለዌያት ወአምጽአ መዓረጋተ መለኮት ፍሉጣተ፥ ወተከፍሎተ አ...

...ግዚአብሔር ዘኢይትከፈል በህላዌ መለኮቱ። ዳግመኛም የረከሰች የምትሆን ከአርዮስ ...ነገር እንርቃለን። እርሱ ሥሉስ ቅዱስን ከሁለት ከፍሎ፥ በመለኮት ላይም የተለያዩ ...ግረጎችን ፈጥሮ ያመጣ ነው። በባሕርየ መለኮቱ የማይከፈል አንዱን እግዚአብሔርን ...ከፋፍለው የተነሣ ነው»። ብሎአል።

/አትናቴዎስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 476 ክፍል 1 ቍጥር 6።/

4ኛ፥ እንደዚሁም ኪራኮስም አርዮስንና ወገኖቹን በማጥቃለል፡-

«ወእሉሰ ፀራፍያን አብዳን ይብሉ ከመ ወልድ ኢኮነ ህልወ ቅድመ፡ ዳዕሙ ...ወልደ ድኅረ። ወኢያእመሩ እሉ ኅጉላን ከመ አብ ኢሀሎ ጊዜ እምጊዜያት ዘእንበለ ...ልድ ወዘእንበለ መንፈስ ቅዱስ። ወንሕነሰ ንትገሃሥ እምተሀብሉቶሙ።

እነዚያ ሰነፎች ተሳዳቢዎች ግን ወልድ አስቀድሞ እንዳልነበረ፤ ነገር ግን በኋላ ...ደተወለደ ይናገራሉ። እነዚህ የጠፉ ወገኖችም ከጊዜና ከጊዜያት በአንዲት ጊዜ ...ኳ፤ አብ ያለ ወልድና ያለመንፈስ ቅዱስ ተለይቶ እንዳልነበረ ፈጽመው አያውቁም። ...ዚህ እኛ እነርሱንና ከሚደፋፈሩት መዳፈር እንርቃለን» ብሎአል።

/ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 400 ክፍል 1 ቍጥር 12።/

5ኛ፥ «ወኢንቤ በከመ ይቤሉ አርዮስ ወአውናምዮስ እለ ተሀበሉ ወተአመኑ እንዘ ...ሉ ከመ አካላተ መለኮት ዘዘዚአሁ ህላዌያት። ወሃይማኖትነሰ ኦርቶዶክሳዊት ...ዕት ትትገሃሥ እምክህደቱ ለአቡሊናርዮስ ረሲዕ ዘአልቦቱ አምላክ ዘይሠርዕ ሥላሴ ...መዓርጊሁ ወሥርዓቶ ናሰትት ወናርኅቅ እምኔነ። ወናርኅቅ እምኔነ አመፃሁ ...ቅዶንዮስ ዘፀረፈ ላዕለ መንፈስ ቅዱስ።

እኛም አካላተ መለኮት በየራሱ ነው ይሉ ዘንድ ደፍረው የተናገሩት አርዮስና ...ናሚዮስ እንዳሉት አንልም። ቀጥተኛ የሆነች ኦርቶዶክሳዊት ሃይማኖታችን ...ላክን ከተወ ከዝንጉው አቡሊናርዮስ ክህደት ትሸሻለች። እርሱ ሥላሴን በየመዓርጉ ...ደንግግ ነውና፤ የእርሱን አደራረግ ከእኛ እናስወግዳለንና እናርቃለን። በመንፈስ ...ስ ላይ የሚሳደበው የመቅዶንዮስ ዐመፅንም ከእኛ እናርቃለን» ብሎአል።

/ባስልዮስ ዘአንጾ ሃይ አበ ገጽ 421 ክፍል 1 ቍጥር 11።/

ይህን ሁሉ የመናፍቃን ስሕተት ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን ከመጽሐፍ ቅዱስ ...ምህርት መሠረት የሌለው መሆኑን በመረዳትዋ አውግዛለች።

ይሁን እንጂ እዚህ ላይ አንድ ጥያቄ ይኖረናል። እርሱንም ከተመለከትነው በአንድ ...ምላክ ፈንታ በብዙ አማልክት የሚያመልኩት አሕዛብና መንታ በሆኑ ሁለት ...ማልክት የሚያመልከው ማኒን ነው።

ከእነዚያ ያልተሻሉ አርዮስና አውናሚዮስ፡- አቡሊናርዮስና መቅዶንዮስ ...ጡትን ኑፋቄ ተመልክተናል። እርሱም በሥላሴ አካላት ተዋሕዶና በዕሪና ...ተካከል የሚኖረውን አንዱን ባሕርይ፥ ወይም አንዱን መለኮት በመከፋፈልና ...ለያየት እንደ ልብስ በመቅደድ/፥ አንዱን ቀዳማዊ አንዱን ደኃራዊ፥/ አንዱን ...ፊት የነበረ፥ አንዱን በኋላ የመጣ፥ አንዱን ታላቅ፥ አንዱን ታናሽ፥ አንዱን ልዑል፥ ...ንዱን ትሑት፥ አንዱን ፈጣሪ፥ አንዱን ፍጡር፥ አንዱን ዐዋቂ፥ አንዱን የማያውቅ ...ረጉ በተለያየ መንገድ እየተሳሳቱ መውደቃቸውን ነው።

www.ethiopianorthodox.org

የሚገርመው ደግሞ የመናፍቃኑ የውድቀታቸው ዓይነት ብዙና የተለያየ ነው። ታዲያ የእነዚህ መናፍቃን ውድቀት ይህን ያህል ልዩ ልዩ እየሆነ የሄደበት ምክንያት ስለምንድን ነው?

ነገሩን በፅሞና የተመለከትነው እንደሆነ፣ የመናፍቃኑ የውድቀታቸው እየተጨመረ ስሕተቱንም እያበዛ የታየበት ምክንያት፥ ከአንድ መነሻ በመገንጠል ከዚያው ተነጥለው በመገኘታቸው እንደሆነ ይታያል።

እርሱም «ይሜልሱ በአካላት ወይትዋሐዱ በመለኮት /በአካላት ሦስት በመለኮት ግን አንድ ይሆናሉ» ተብሎ የተደነገገውን የቤተ ክርስቲያንን በመዘንጋት፣ ዳግም የሥሉስ ቅዱስ አካላት በዕሪና፥ /በመተካከል/ በርዕይ /በ በመመሳሰል የሚኖሩበት አንድ ባሕርየ መለኮትን ወይም አምላካዊ ለመከፋፈልና ለማለያየት ከመጀመራቸው የተነሣ ነው። በእርግጥም ለዚህ ሁሉ ስሕተት መነሻው ምን እንደሆነ፥ በጠራ ልቡና ቢመረምሩት፥ መነሻ የማይለያየውን በአንድነቱ ፀንቶ የሚኖረውን ባሕርየ መለኮትን ለ በመነጣጣታቸው እንደሆነ፣ ጕልቶና ግልጽ ሆኖ ይታያል።

እነሆም ባሕርየ መለኮትን መከፋፈልና ማለያየት በድፍረትና በትዕቢት መናፍቃን ላይ ያመጣባቸውን ከትምህርተ መለኮት ውጭ የሆነ የተለያየ ስሕ ውድቀት የቱን ያህል ታላቅ እንደሆነ ለማየት ይቻላል። ስለዚህ ውግዘቱ ተፈጽሞባቸዋል።

ዮሐንስ አፈወርቅም፦ «መፍትው ለነ ንትገሃሥ እምነኪር ሃይማኖት» ከመጽሐፍ ቅዱስ ባዕድ ከሚሆን ሃይማኖት መራቅ ይገባናል። /ዮሐ አፈወርቅ 8 ገጽ 94/።

ይህ ብቻ አይደለም ከዚህ ቀደም ብሎ፦

የሥላሴን ትምህርት ፈጽሞ ለመደምሰስ ተጨባብጦና ተጨፍልቆ እንደሚሆን ነገር ሁሉ፥ በየራሳቸው ሳይለዋወጡ የሚኖሩ የሥላሴ አካላትን አንድ ለማድረግ የተነሣውን የሰባልዮስንና የመሰሎቹን ስሕተት የቤተ ክርስቲያን ነቅተው ማውገዛቸውን ተመልክተናል። አሁንም በእርሱ ጐን የተነሡት መለኮት፥ መለኮትን እንደ ልብስ እየቀደዱና እያከፋፈሉ የሚለያዩትን የዘረዘርናቸውን መናፍቃን ቤተ ክርስቲያን ማውገዟ የተገባ ነው እንላለን።

ሁለቱ ክፍሎች የተከተሉዋቸው የኑፋቄ መንገዶች፥ ቤተ ክርስቲያን በ መጻሕፍት መሠረት እያራቀቀችና እያስማማች የምትራመድበትን የትምህርተ ማዕከላዊ መንገድ የሚያደፈርሱና የምዕመናንን ነፍሳት የሚያጠፉ ናቸው።

እነሆም የእስክንድርያው ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ፥ ስለ ሁለቱም እንደሚከተለው ተናግሮአል።

«ወናርኅቅ እምኔነ ትድምርተ ሰባልዮስ ዘያስተጋብእ አካላተ ሥላሴ በአ አካል፥ መፍልጠተ አርዮስ ዘያሐፅፅ አካለ እምአካላት። እስመ እሉ ክልዔቱ ኅቡረ ያማስኑ ነፍሳተ ወዕሩያን እሙንቱ በክህደት። ወንሕነኒ ዓዲ ናኀሥ ወናወግዞሙ።

ስለዚህ የሥላሴ አካላትን በአንድ አካል ከሚወስን ከሰባልዮስ ድመራና፥ ከአካላት አንዱን ከአንድ ዝቅ ከሚያደርግና መለኮትን ከሚለያይ ከአርዮስ ስሕ

ቃለን። እነዚህ ሁለት ነገሮች በአንድነት ነፍሳትን የሚያጠፉ ናቸው። በክህደትም ተናነሱ ናቸውና። እኛም ደግሞ እንነቅፋቸዋለን፣ እናወግዛቸውማለን።» አለ።

/ዮሐ ዘእስ ሃይ አበ ገጽ 391 ክፍል 1 ቊጥር 14፣ 15።/

ዮሐንስ አፈወርቅም በድርሳኑ ስለ መናፍቃን ውድቀት እንደሚከተለው ገልጾአል። ቤተ ክርስቲያን ቅድስት ትገድፍ ወታስቆርር ፀአቶሙ እምክር ውዱስ ኒነን ተግኅሦቶሙ እምፍኖት ርትዕት ወተሐውር በፍኖት ማዕከላይ። ቅድስት የሆን ቤተ ክርስቲያን ተመስጋኝ ከሚሆን ምክር መውጣታቸውን እየተፀየፈች ለዋለች። ቅን ከሚሆን መንገድ መራቃቸውንም ከራስዋ ታስወግዳለች። እርስዋም ከለኛው መንገድ እየተራመደች ትሄዳለች።» ብሎአል።

/ዮሐ አፈ. ድርሳ 2 ገጽ 33።/

እነሆም ሊቁ ዮሐንስ አፈወርቅ፥ ቤተ ክርስቲያን በትምህርትዋ የምትመራበት ከላዊ መንገድ እንዳላትና እርሱን ይዛ የምትጓዝ መሆኑን አሳይቶአል።

እንግዲህ በዚህ የተዋሕዶተ ቅድስት ሥላሴ ትምህርትም ቤተ ክርስቲያን፥ ቤተ ስቲያንን የምትመራበት ማዕከላዊ መንገድ ምን የሚል ትምህርት ብትወስድ ነው? የምንጠይቅ ብንሆን፣ የምንጠብቀው መልስ፥ ሊቁ ቅዱስ ጎርጎርዮስ ነባቤ ኮትና ሌሎችም የቤተ ክርስቲያን አበጋዞች በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ካደረጉ በኋላ ገኙት ትምህርት ይሆናል። ይህም «ይሜልሱ በአካላት ወይትዋሐዱ በመለኮት፥ ካላት ሦስት ናቸው። በመለኮት መዋሐድም አንድ ናቸው» የሚለው መካከለኛ ገድ የሚገለጽበት መሠረታዊ ትምህርት ነው።

ይህ ቀዋሚ ትምህርት በማዕከል እንደ ዓምድ ጸንቶ የቆመ ነው። እርሱም በአንድ በየአካላቸው ያለ መለወጥና ያለ መፋለስ፥ ያለመደባለቅም ጸንተው የሚኖሩትን ካላተ ሥላሴን ክዶ፥ አንድ አካል ነው በማለት የተነሣውን ሰባልዮስንና ተከታዮቹን ውም የመለሰና ያስወገደ፥ በሌላ አኳያም በምንም ሁናቴ ለመክፈልና ለመለየት ቻለውን አንዱን መለኮተ ሥላሴን ሊለያዩና ሊከፋፍሉ የተነሡትን ጣዖታውያንንና ሳውያንን በታትኖ አሳባቸውንም ያፈረሰ ትምህርት ነው። በዚህም ብቻ ሳይሆን፥ ራሱ በመጽሐፍ ቅዱስ ተመርሆ የአኗኗር ማዕከል ቆሞ የኖረና የሚኖር ቀዋሚ ድ ነው።

እኛም የተዋሕዶተ ቅድስት ሥላሴን ትምህርት ይህን ያህል እያተትን ራመድነው እስከዚህ ድረስ ነው። እንግዲህ ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ ወይም ለኮት ስላሰኘው፣ እንዲሁም ዕሪና ሥላሴ በባሕርይ ወይም በመለኮት ስላሰኘው ህርት በየረድፉ ተለይቶ በተገለጸው ሁኔታ አየን።

ይህንም፥ ትምህርተ መለኮትን በየመልኩ እያጣሩ በሚያስረዱ መምህራን ሥላሴ ዕሪናቸው በአካል፥ መመሳሰላቸው በኅብረ መልክዕ፥ ህልውናቸው በኩነት፥ ሕዶአቸው በመለኮት ስለመሆኑ ካቀረቡት የልቡናዊ ተመርሆ ገለጻ መሠረት ነው። ኖተ እግዚ ዘአ አለቃ ኅሩይ ገጽ 10 አንቀጽ 1።/

ይህም በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት ላይ ከታነፁና አባት ከሆኑ ሊቃውንት ዘንድ ጠናቅቆና ተብራርቶ በረድፍ በረድፉ የተሰጠንን መመሪያ ሕሊናን ከአስጨናቂ አሳብ ሚያነጻና የሚያስደስት ሆኖ አግኝተንዋል።

www.ethiopianorthodox.org

በመሠረቱም እነዚህን መመሪያዎች አጥርተን ካጠናቀቅና፣ የቤተ ክርስቲያ እያንዳንዱን ግብር በሦስት አካላት እንዳሉ ገልጸው ሲያበቁ፣ በአንድ የባሕር አቋም ደግሞ የሚያስታውቁበትን ተመርሆ በተብራራ አኳኋን ሊገባን ይችላል ነው።

እንዲህም ስለሆነ፥ «ወሶበሂ ንቤ አሐዱ መለኮት ወአሐዱ ህላዌ አ ላዕሌነ ተስምዮተ ሠለስቱ አካላት ወገጻት፥ ወብሂለ ሠለስቱ አካላትሂ አ ላዕሌነ መለኮተ። አንድ መለኮትና አንድ ባሕርይ ባልን ጊዜም፥ ሦስት አካላ ገጻት ማለትን የሚያጠፋብን አይደለም። ሦስት ባልን ጊዜም፥ አንድ መለኮ የሚከፋፍልብን አይደለም» ተብሎ የተነገረው ግልጽ ይሆንልናል።

1፥ ሦስትነት በአንድ አምላክነት።

ስለዚህ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:-

«አምላክ ውእቱ አብ፥ አምላክ ውእቱ ወልድ። አምላክ ውእቱ መንፈስ ወኢይተበሀሉ ሠለስተ አማልክተ፣ አላ አሐዱ አምላክ። አብ አምላክ ነው አምላክ ነው፥ መንፈስ ቅዱስም አምላክ ነው። ስለሆነም አንድ አምላክ ይባላል ሦስት አማልክት አይደለምና አይባልም»።

አትና ዘእስ ሃይ አበ ገጽ 74 ክፍል 1 ቍጥር 4።

የሀገራችን ሊቃውንትም አትናቴዎስ ባቀረበው ተመርሆ መሠረት እም አጽንተዋል። እንዲሁም:-

2፥ «አብ እግዚእ ወልድ እግዚእ መንፈስ ቅዱስ ውእቱ እግዚእ፣ ኢ ሠለስተ አጋዕዝተ ዘእንበለ አሐዱ እግዚአብሔር። አብ ጌታ ነው፥ ወልድ ጌ መንፈስ ቅዱስ ጌታ ነው። ነገር ግን አንድ ጌታ እግዚአብሔር ይባላል እን ጌታዎች አይባልም» ብለዋል።

መዝገበ ሃይ ገጽ 13።

እንግዲህ:- ተዋሕዶተ ሥላሴ በባሕርይ የሚያሰኘውና ዕሪና ሥላሴ በ የሚያሰኘውን የሁለቱን መመሪያዎችን መንገድ መሠረት አድርገን፥ ስለ ብርሃ ሕይወት አቅርበን እንመለከታለን።

3፥ ሦስቱ ብርሃናት አንድ ብርሃን ስለመባላቸው።

ሊቁ ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ወሶርያ:-

«ይትበሀሉ በእንተ እሉ አካላት አብ ብርሃን ወልድ ብርሃን፥ ወመንፈስ ብርሃን፣ ዳዕሙ አሐዱ ብርሃን ዘኢይትከፈል ወዘኢይትዌለጥ በህላዌ መለኮት። አ አካላት አብ ብርሃን ነው፣ ወልድ ብርሃን ነው። መንፈስ ቅዱስ ብርሃን ነው። ነ በመለኮት ባሕርይ የማይከፈልና የማይለወጥ አንድ ብርሃን ተብሎ ይገለጻል»። ሃ ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘአንጾኪያ ገጽ 540 ክፍል 2 ቍጥር 5፣6።

ሦስቱ ሕያዋን አካላት አንድ ሕይወተ ባሕርይ ስለመባላቸው።

ሦስቱ ሕያዋን አካላት አንድ ሕይወተ ባሕርይ ስለመባላቸው ሕያዋን ሦስቱ አንድ ሕይወተ ባሕርይ እየተባሉ ስለሚጠሩበት ገለጸ ከቤተ ክርስቲያን አበው ማብራሪያ ስላለ ይህን ማጥናት ግድ ይሆንብናል።

ሥላሴ በሦስትነታቸው በሕይወት ሕይወት ሕይወት» ተብለው በአጠቃላይ ቃል አንድ ሕይወት ስለመባላቸው፣ ከዚህ ቀጥለን በዝርዝር የምናቀርባቸው ንት ገልጸውታል።

ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ወሶርያ:-

«ንብል አብ ሕይወት ወልድ ሕይወት መንፈስ ቅዱስ ሕይወት እንዘ አሐዱ ት በህላዌ መለኮት። በመለኮት ባሕርይ አንድ ሕይወት ሲሆን፣ አብ ሕይወት ወልድ ሕይወት ነው፣ መንፈስ ቅዱስ ሕይወት ነው። እንላለን» ሲል ያብራራል።

/ዮሐ ዘአንጾኪያ ወሶ ሃይ አበ ገጽ 540 ክፍል 2 ቍጥር 5።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያ:- «ወካዕበ እሙንቱ ከመ ሕይወት ወሕይወት ወሕይወት አሐዱ ሕይወት እሙንቱ በመለኮት። ወኢይትበሀሉ አሐደ በዘአሐዱ እሙንቱ። ኛም እነርሱ ፈጽመው ሕይወትና የሕይወት የሕይወትም ናቸው። ይሁን እንጂ ኮት አንድ በሚሆኑበት ረገድ አንድ ሕይወት ይባላሉ።»

/ባስልዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 420 ክፍል 1 ቍጥር 8/።

ሥላሴ ተዋሕዶ በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ ሲሆን፣ ከዊነ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስም ክሂል፥ ሥልጣን፥ ፈቃድ ያለው ፍጹምና ምሉዕ ባሕርይ ሕይወት ይባላል።

ስለዚህ ሊቁ:- «ወሥላሴኒ ይትበሀሉ አሐደ በሕይወት፥ እስመ ተዋሕዶቶሙ ልብ ወቃል ወእስትንፋስ ውእቱ።

ሥላሴም በሕይወት አንድ ይባላሉ። መዋሐዳቸው በከዊነ ልብና በከዊነ ቃል፥ እስትንፋስም ነውና» ብሎአል።

/ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 32/።

ሁሉም ከዚያ ሕይወት ያሉ መሆናቸውን ለመግለጽ ነው። እንዲሁም ይኸው «ወብሂለ ሕይወትኒ ልብ ወቃል ወእስትንፋስ ውእቱ:- ሕይወት ማለትም ቃል፥ እስትንፋስ ማለት ነው።» ብሎአል።

/ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 31/።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያ:- «ውእቱ ከመ ሕይወት ወሕይወት ወሕይወት እንዘ አሐዱ ወት:- እርሱ ፈጽሞ ሕይወትና ሕይወት ሕይወት ነው። ይኸውም አንድ ሕይወት እያለ ነው።» አለ።

www.ethiopianorthodox.org

/ባስልዮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 420 ክፍል 1 ቍጥር 8፤9/።

የሦስት አካላትና ኩነታት አንድ ላይ በመገኘት አቋምና የሦስቱ አካላ[illegible] ኩነታት በህልውና የመገነዛዘብ ይዞታ በአንድ እግዚአብሔራዊ ሕይወተ ባሕርይ ተ[illegible] ሲታይ፣ ሥላሴ በአንድነት እንዳለ መረዳት ማለት ይኸው እንጂ ነው።

እነሆም፦ «አንሰ ሶበ እቤ እግዚአብሔር እብል በእንተ አብ ወወልድ ወመ[illegible] ቅዱስ፥ እስመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ ወሠለስቲሆሙ አሐዱ እ[illegible] በመለኮት። እኔ እግዚአብሔር በምልበት ጊዜ ሁሉ፥ ስለ አብ ስለ ወልድ ስለ መ[illegible] ቅዱስ ማለቴ ነው። የሥላሴ መለኮት አንድ ነውና፤ ሦስቱም በመለኮት አንድ ና[illegible] ሲል፣ ሊቁ በማብራራት የተናገረው እንዲህ ባለ ትርኢት ተመልክቶ ቢ[illegible] አይደለምን?

/ባስልዮስ ሊቀ ጳጳስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 420 ክፍል 1 ቍጥር 6/።

የሀገራችን ሊቃውንትም፦

«ዝውእቱ ተዋሕዶተ ሥላሴ በብርሃን...

አብ ውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘቦቱ ይትዋሐዱ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ በብርሃ[illegible]

ዝውእቱ ተዋሕዶተ ሥላሴ በወልድ፦ ወልድ ውእቱ ቃል ነባቢ በርእሱ[illegible]

አብ ወመንፈስ ቅዱስ ነባብያን ቦቱ፣ አብ ነባቢ፥ ወልድ ነባቢ፥ ወመንፈስ [illegible] ነባቢ።

ወልድ ውእቱ አሐዱ ቃል ዘቦቱ ይትዋሐዱ አብ ወመንፈስ ቅዱስ በቃል[illegible]

ዝውእቱ ተዋሕዶተ ሥላሴ በመንፈስ ቅዱስ፥ መንፈስ ቅዱስ ሕያው [illegible] በርእሱ አብ ወወልድ ሕያዋን ቦቱ፥ አብ ሕያው ወልድ ሕያው መንፈስ ቅዱስ [illegible] አሐዱ በሕይወት ዘቦቱ ይትዋሐዱ አብ ወወልድ በሕይወት።

በብርሃን የሚሆን የሥላሴ መዋሐድ /ተዋሕዶ/ ይህ ነው። አብ አንዱ [illegible] ሆኖ፥ ወልድና መንፈስ ቅዱስ በእርሱ በብርሃን ይዋሐዱበታል።

የሥላሴ መዋሐዱ በወልድ ይህ ነው። ወልድ በራሱ አንድ ቃል ነው [illegible] ይናገርበታል፣ ራሱም በቃልነቱ ይናገራል፣ መንፈስ ቅዱስም በቃልነቱ ይናገርበ[illegible]

የሥላሴ ተዋሕዶ በመንፈስ ቅዱስ ይህ ነው። መንፈስ ቅዱስ በራሱ ሕያው [illegible] መንፈስ ቅዱስ፣ ሕያው ነው፦ አብና ወልድ በእርሱ ሕያዋን የሚሆኑበት [illegible] ሕይወት ነው። አብ ሕያው፥ ወልድ ሕያው፥ መንፈስ ቅዱስ ሕያው፣ አብና [illegible] በእርሱ በሕይወት የሚዋሐዱበት አንድ ሕይወት ነው።» ብለዋል።

/መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 52-53/።

ሊቁ ቅዱስ ቄርሎስም፦

«ወለእመ ተብህለ በመንፈስ ቅዱስ ከመ ውእቱ ማሕየዊ ወዘእንበለ ኑፋቄ [illegible] ዘንተ። እስመ መንፈሰ ሕይወት ውእቱ በህላዌሁ። ውእቱ እግዚአብሔር አብ ወ[illegible] ዋሕድ ዘተወልደ እምኔሁ፦

መንፈስ ቅዱስ ማሕየዊ ቢባልም ያለ መጠራጠር፥ ይህን በህላዌው የሚያደርገው [illegible] እርሱ የሕወት መንፈስ ነውና፣ እርሱ ከአብ በተወለደው በአንዱ ልጅ ያለ ነውና» [illegible]ሉአል።

/ሃይ አበ ገጽ 233 ም 80 ቍጥር 5/።

ማስገንዘቢያ፦

በዚሁ ክፍል «ሕይወተ ባሕርይ» ማለታችን መንፈስ ቅዱስ በኩነት ስሙ ባሕርየ [illegible]ወት ይባላልና፣ ቃሉ እንዳያሻማ ለይቶ ለማስገንዘብ ያህል ነው።

ስለሆነም፦ ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ «ዝንቱ ውእቱ ተዋሕዶተ ሥላሴ በመንፈስ [illegible]ስ መንፈስ ቅዱስ ሕያው ውእቱ በርእሱ፣ አብ ወወልድ ሕያዋን ቦቱ... መንፈስ [illegible]ስ ውእቱ አሐዱ ሕይወት ዘቦቱ ይትዋሐዱ አብ ወወልድ በሕይወት እንዳለውና፣ [illegible]ሉስም ወለእመ ተብህለ በእንተ መንፈስ ቅዱስ ከመ ውእቱ ማሕየዊ...» ሲል [illegible]ገለጸው ሁሉ፥ የህልውና መገናዘብን ምሥጢር ከምናይበት አቋም የሕይወትነቱ [illegible]ስትንፋስነቱ/ ከመንፈስ ቅዱስ መሆኑን ሳንዘነጋ ነው።

እንግዲህ ይህ የእግዚአብሔር ሕይወተ ባሕርይ አካላውያን ኩነታት ከዊነ ልብ፥ [illegible] ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ ያለ ቅደም ተከተል አንድ ላይ በመገኘታቸውና ዘለዓለማዊ [illegible] የጽንዕ ህልውናም እርስበርስ በመገነዛዘባቸው ያሳዩት አንድ ፍጹም ምልዐተ [illegible]ወት መሆኑ ነው።

ስለዚህ አንባቢ፦ «ሥላሴኒ ይትበሀሉ አሐደ በሕይወት እስመ ተዋሕዶቶሙ [illegible] ልብ ወቃል ወእስትንፋስ። ሥላሴም በሕይወት አንድ ይባላሉ። መዋሐዳቸው [illegible] ልብና በቃል በእስትንፋስ ነውና።»

/ዐቃ ክብቴ ምዕላድ ገጽ 30።/

እንዲሁም «ወብሂለ ሕይወትኒ ልብ ወቃል ወእስትንፋስ ውእቱ። ሕይወት [illegible]ትም ልብና ቃል እስትንፋስ ማለት ነውና፦» የሚለውን የሊቃውንት ንድፍ ወይም [illegible]ሪያ በአእምሮው እያሰላሰለ፣ በቅዱሳት መጻሕፍት ስለ እግዚአብሔር ሕይወተ [illegible]ርይ የሚነገረውን ያስታውሳል።

/ምዕላድ ዘዐ ክብቴ ገጽ 31/።

ስለዚህ የመካከለኛነት ሥራ በወልድ የመሆን ምሥጢር ማለት፥ በአንድ ከሀሊ [illegible]ወት ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር፥ በህልውና የሚገናዘበው ቃል በተለየ አካሉ [illegible]ንግል ማኅፀን አድሮ ሥጋ የመሆኑና የመወለዱ ምስጢር ከአብና ከወልድ በአንድ [illegible]ለ ሕይወት የሚገናዘበው እስትንፋስ በተለየ አካሉ ወደ መዕመናን የመውረዱ [illegible]ጢር በጠቅላላ ቅድስት ሥላሴ ያለመለዋወጥ ከኩነታት በመገናዘብ ሲከናወን [illegible]ታየው የተጋብአና የተከፍሎ ምሥጢር ጉልቶ ይታያል።

አዎን፥ የተዋሕዶተ መለኮት ትምህርት በእምነትና በዕውቀት ረገድ በጣም ደስ [illegible]ያሰኝ ነው።

ለምሳሌ በዘለዓለማዊ አምላክ ዕቅድ የመካከለኛነት ተግባር የአብ ቃል በሚሆን [illegible]ልድ እንዲሆንና፣ ቃልም ሥጋ እንዲሆን የመወሰኑ ምሥጢር፥ የመንፈስ ቅዱስም

www.ethiopianorthodox.org

ለምዕመናን ይሰጥ ዘንድ የተመደበው ምድብ፣ የምድቡም ዋስትና በዚሁ ነው የተ... ይልቁንም ታላቅና ቀዋሚ የሰው ልጆች የተጠቀሙበት የደኅንነት አምላካዊ አ... አፈጻጸም በዚሁ በተዋሕዶተ መለኮት ነው የተገለጸ።

ይህንም የቤተ ክርስቲያን መምህራን በሚከተለው አኳኋን ገልጸዉታል። ... ኪራኮስ «ወኢንብል ከመ ሠለስቱ አካላት ተሠገው በሥጋ ወኢሥላሴ በአሐዱ አካ... ከመ ይሠገዉ፣ አላ አሐዱ አካል እምሠለስቱ አካላት ዘውእቱ እግዚአብሔር ... ጥበቡ ለአብ ወኃይሉ ብርሃን ጽድቅ ዘያበርህ እምብርሃነ አብ ብሩህ።

ሦስቱ አካላት ሥጋን እንደ ለበሱ አንናገርም። እንዲሁም ሥላሴ በአንዱ አካ... ሰው እንደሆኑ አንናገርም። ነገር ግን ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ሰው ሆነ እንላለ... እርሱም የአብ ጥበብ ኃይሉም የሚሆን እርሱም የእውነት ብርሃን ሆኖ ከሚያበራ ከ... አብ የተገኘ የእግዚአብሔር ቃል ነው።» አለ።

/ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 400 ክፍል 1፣ 17/።

አግናጥዮስ ሰማዕት፡-

«ኀደረ አሐዱ አካል እምሠለስቱ አካላት ውስተ ከርሣ ለቅድስት ድንግል ማርያም። ወበእንተ ተዋሕዶተ መለኮት ዘንትናገር በዝየ ዘህልው በወልድ ወአኮ በእ... አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወኢንቤ ግሙራ ከመ እሙንቱ ኃደሩ ለተሰብአ ውስተ ከ... ለድንግል። ዘእንበለ ዳዕሙ ወልድ ለባሕቲቱ አሐዱ እምሠለስቱ አካላት።

ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል፥ በማኅፀነ ቅድስት ድንግል ማርያም አደረ። ... ክፍል «አደረ» ብለን የምንናገረው የመለኮት ተዋሕዶ በወልድ በቃልነቱ ስላለው ከ... ነው እንጂ፣ በአብና በመንፈስ ቅዱስ ስላለ ከዊን አይደለም። ከሦስቱ አካላት አ... ብቻውን ወልድ ሰው ለመሆን በድንግል ማርያም ማኅፀን አደረ እንላለን እንጂ፣ አ... መንፈስ ቅዱስ ሰው ለመሆን በድንግል ማኅፀን አደሩ አንልም።» ሲል አስረዳ።

/አግናጥ ዘአንጾኪያ ሃይ. አበ. 36 ክፍል 1 ቍጥር 2፣ 3/።

ይሁንና ሊቁ «ከዚህ ስለተዋሕዶተ መለኮት የምንናገረው ወልድ በቃልነቱ ስላለ... ከዊን እንጂ፣ በአብና በመንፈስ ቅዱስ ስላለው ከዊን አይደለም» ብሎ የተናገ... ግልጽ እንዲሆንለት ፈልጎ የሚጠይቅ ቢኖር፣ በቅርቡ እንደሚረዳ እምነታችን ነው።

ይኸውም ተዋሕዶተ መለኮት በኩነታት መገናዘብ እንደምን ባለ አቋም እንደሚ... ሊቁ አቡሊዲስ ዘሮም አመሥጥሮ የገለጸውን መሠረታዊ ትምህርት ያስታውሳልና ነው።

አቡሊዲስ፥ «ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወመንፈስ ቅዱስ። መንፈስ ቅዱስ... እስትንፋሰሙ ውእቱ ለአብ ወወልድ። ወበዝንቱ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለ... ሥላሴ ወሎቱ ንሰግድ። ወአበዊነሂ እለ ተጋብኡ በኒቅያ ይቤሉ እመቦ ዘይፈልጥ አሐ... መለኮቶ ለእግዚአብሔር አብ ወይሬስዮሙ ከመ እሙንቱ ኮኑ በትእዛዘ አብ ዘከማ... ወአኮ እሙንቱ እምዝንቱ አሐዱ መለኮት ውጉዘ ለይኩን።

ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወል... እስትንፋሳቸው ነው። እነሆም በዚህ የሥላሴ የመለኮታቸው ህላዌ አንድ እንደ... ዐወቅን። ለእርሱም እንሰግዳለን።

በኒቅያ የተሰበሰቡ አባቶቻችንም፥ የአንዱን የእግዚአብሔር አብ መለኮ... ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ የሚለይ፣ በአብ ትእዛዝም እንደ እኛ እንደተፈጠሩ አድ...

...ናገር፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከዚህ ከአንድ መለኮት እንዳልሆኑ የማይቈጥር ...ግዝ ይሁን ብለዋል» ሲል የኩነታትን መገናዘብን ተንትኖ አቅርቦአል። /አቡሊዲስ ... አበ ገጽ 138 ክፍል 1 ቍጥር 8፣ 9/።

እነሆም ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ በአንድ መለኮት በአንድ ሕይወት የሚኖር ...ግዚአብሔር ቃል ወልድ፥ በቃልነቱ ከዊን በተለየ አካሉ ብቻውን ሥጋ ሆኖ ሲወለድ ...ሥጋ ሲገለጽ የተሰጠውን ትምህርት አየን።

ምዕራፍ ሠላሳ አራት።

ሥላሴ በአንድ መለኮታዊ ፈቃድ።

እያንዳንዳቸው የሥላሴ አካላት «ሕይወት ሕይወት ሕይወት» ተብለው፥ ...ጠቃላይ አንድ ሕይወት እንደሚባሉ አይተናል። እንደዚሁም ሁሉ በሦስቱ አካላት ...አብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ያለ፥ ባሕርያዊ ፈቃድም አንድ ፈቃድ ሆኖ ...ናገኘዋለን።

ይህንም የእግዚአብሔር ቃል ወልድ በዚህ ምድር መጥቶ የማዳን ሥራውን ...ፈጽም በታየበት ጊዜ፣ ራሱ የተለየ ፈቃድ እንዳልነበረውና ያባቱ ፈቃድ ግን የራሱ ...ቃድ እንደነበረ በሕይወቱ የገለጸውንና በቃሉ ያስተማረውን ብንመለከት ...ገረዳዋለን። /ዮሐ. 5፥19፣30 ም. 7፥17። ማር. 14፥35፣36። ሉቃ. ...0፥21፣22።

«ዘይፈቅዶ አብ ይፈቅድዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወዘይፈቅዶ ወልድ ይፈቅድዎ ...አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወዘይፈቅዶሂ መንፈስ ቅዱስ ይፈቅድዎ አብ ወወልድ። አብ ...የሚፈቅደውን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል። ወልድ የሚፈቅደውን አብና ...መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል። መንፈስ ቅዱስ የሚፈቅደውን አብና ወልድ ...ፈቅዱታል»።

/ሱኑትዩ ዘእስክንድርያ ሃይ አበ ገጽ 506 ክፍል 1 ቍጥር 11/።

ይህ እንግዲህ የሦስቱ ባሕርያዊ ፈቃድ አንድ መሆኑን ከመሠረቱ ሲያሳይና ...ግኘኛውም የዚህ መለኮታዊ ፈቃድ አፈጻጸም ደግሞ በአንድ ከሂልና በአንድ ኃይል ...በአንድ ግብር ሲገለጽ፥ ሦስቱ አካላት በየግላቸው የሚፈጽሙት ነገር ሳይኖር፡- በዚሁ ...በአንድ ፈቃድ መሠረት ወልድና መንፈስ ቅዱስ እግብር ላይ ያውሉታል።

ዮሐ. 4፥34። ም. 5፥30-32።

ይኸውም «ዘይፈቅዶ አብ ይፈጽምዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እስመ አሐዱ ...ውእቱ መለኮቶሙ። አብ የሚፈቅደውን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ይፈጽሙታል... ...መለኮታቸው አንድ ነውና» በተባለው መሠረት ይታያል። ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ሃይ።

ስለዚህ፥ የአብ ፈቃድ፥ የወልድ ፈቃድ፥ የመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ አንድ ፈቃድ ...ባል እንጂ፥ ሦስት ፈቃድ አይባልም።

www.ethiopianorthodox.org

የሥላሴ በአንድ መለኮታዊ ፍቅር መገለጽ:-

ሊቁ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት:-

«እኔ እግዚአብሔር ባልሁ ጊዜ፣ ስለ አብና ስለወልድ ስለመንፈስ ... እናገራለሁ። የሦስቱ መለኮት አንድ ነውና» ሲል ያቀረበውን ተመርሆ ይዘን ... እግዚአብሔር ፍቅር ገለጻ በሥላሴ ትምህርት እንመለከታለን።

በመሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስ «እግዚአብሔር ፍቅር ነው» ሲል ራሱ እግዚአ... ፍቅር ለመሆኑ ያለምንም ቅርታ አስተማምኖ ገልጾታል። ዮሐ. 4፥8፣9።

ይህ ፍቅር ደግሞ በምልዐትና በፍጹምነት በቅድስት ሥላሴ በአብና በ... በመንፈስ ቅዱስ በርቶ ተንጸባርቆ ታይቶና ተገልጾ ታውቆአል። እነሆም ከዚህ ... ባለጸግነት የተነሣ፥ ዓለማት ወይም ፍጥረታት ካለመኖር ወደመኖር መጥተው እ... ታስቦአል። /መዝ. 92፥5።/

ከዚሁ የፍቅር ባለጸግነት የተነሣ፥ ዓለማት ወይም ፍጥረታት ካለመኖር ወ... ተፈጥረው መጥተውና ተጠብቀው ተመግበውና ተደግፈው እንዲኖሩ ከተወሰነላ... እንዳያልፉ ተደርገው በየአቋማቸው ጸንተዋል። ዕብ. 1፥1፣2። ም. 11፥3። ... 8፥22-30።

«የእግዚአብሔር ቸርነት ምድርን ሞላች። በእግዚአብሔር ቃል ሰማዮ... ኃይላቸውም ሁሉ በአፉ እስትንፋስ ነው።» ተብሎ የለምን። መዝ. 32/33/፥5 ...

እነሆም ስለ ፍጥረታት ወይም ስለ ዓለማት ያለው የእግዚአብሔር ... በሥላሴነቱ እንደዚህ ሆኖ ተገልጦአል።

ከሁሉ በላይ ግን ለሰው ልጆችና በሰው ልጆች ላይ የተገለጸው የእግዚአብ... ፍቅር አስደናቂና ከአእምሮ ሁሉ በላይ ከፍ ከፍ ያለ ሆኖ ይገኛል። ይኸውም በሥላ... ሲታይ:-

«እግዚአብሔር አብ አንድያ ልጁን ለሰው ቤዛ አድርጎ እስኪሰጥ ድረስ ... ገልጾአል»። ኤር. 31፥3። ዮሐ. 3፥16። ሮሜ 5፥8፣10። ም. 8፥32። 1... 1፥8፣10።

እግዚአብሔር ወልድም የገዛ ራሱን አሳልፎ እስኪሰጥ ድረስ ፍቅሩን ገልጾአል... ዮሐ. 15፥13። ም. 10፥11። ገላ. 1፥4።

እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም በፍቅሩ የገዛ ራሱ በሰው /በምእመን/ ው... አድሮ እያጽናና እያስተማረ ስጦታዎቹንም እያከፋፈለ በጠቅላላውም በማ... መቃተት እየጸለየ፥ እየመራ፥ እስከፍጻሜ ድረስ ፍቅሩን ገልጾአል። ዮሐ... 14፥15-17፣26። ም. 15፥26፣27። ም. 17፥7-14። የሐዋ. 2፥2-4። ም... 4፥31። ሮሜ 8፥14-16፣26። 1ቆሮ. 12፥7።

እነሆም በሥላሴ የተገለጸውን አምላካዊ ፍቅር አየን። በአጠቃላይ ሲ... «እግዚአብሔር ፍቅር ነውና፣ በዚህ የእግዚአብሔር ፍቅር በእኛ ዘንድ ተገለጠ... ተብሎ ተሰበከልን። 1ዮሐ. 4፥8፣። ለእርሱ ለወደደን ክብር ምስጋና ይሁን። አሜን...

ከዚህ በማያያዝ ከቅዱስ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ጋር እናመስግነው። «ንሰብሐ... ለአብ ዘመጠወ ወልዶ ዋሕደ ለሕይወተ ኩሉ ዓለም። ንሰብሖ ለወልድ ዋሕድ ዘመ...

... ባሕቲቱ በእንተ መድኃኒትነ። ወዓዲ ንሰብሖ ለመንፈስ ቅዱስ፥ ዘይበውእ ... ትነ ወያሐይወነ ወይሁበነ ሀብተ ተሳትፎ ምስለ እግዚአብሔር»።

ሰውን ሁሉ ለማዳን አንድያ ልጁን የሰጠን አብን እናመስግነው:-

እኛን ለማዳን በተለየ አካሉ ነፍሱን ለሞት አሳልፎ የሰጠ ወልድን እናመሰግነው።

ዳግም በእኛ አድሮ ሕይወትን የሚሰጠን ከእግዚአብሔር ጋር አንድ የምንሆንበትን ... ስጦታን የሚሰጠን መንፈስ ቅዱስን እናመስግነው።» አሜን።

/ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ ሃይ አበ ገጽ 551 ክፍል 1 ቍጥር 7።/

www.ethiopianorthodox.org

5ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

ሃሌ ሉያ ሃሌ ሉያ
ንስግድ ለአበ ብርሃናት ወለወልዱ ዋሕድ
ወለመንፈስ ቅዱስ ጰራቅሊጦስ ሥሉስ ዕሩይ።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

ተከሥቶ ህልውና በሥላሴ ወይም ተግህዶተ ሥላሴ።

በመግቢያው መግለጫ ተብራርቶ እንደተነገረው ሁሉ፥ እስከ አሁን ያጠናነው ለ ትምህርት፥ ሥላሴ በከዊነ ልብ፥ በከዊነ ቃል፥ በከዊነ እስትንፋስ መገናዘባቸው ወይም የፅምረተ ትሥልስት አኳኋን በዓይነ ልቡና ስለሚታይበት ም ነበር። እንዲሁም በሌላ አቀራረብ ለመግለጽ ሲነገር፤ የሥሉስ ቅዱስ የእርስ ለ ተዋሕዶን የሚመለከት የህልውና አኗኗር ትርኢት፥ እንዴት እንደሆነ ማየት ም መረዳት ነበር።

የአሁኑ ጥናታችንም ቢሆን ከዚሁ ከተገለጸው ትምህርት ወደውጭ ወጥቶ የሚታይ ደለም። ነገር ግን ከዚያው ሳንወጣ በዚያው መሠረት ላይ ሊዋደድ ስለሚያስፈልግ ፦ ይኸውም የቅድስት ሥላሴ ኩነታት በጸአት በመውጣት አኳኋን የሚያሳዩትን ኢ.ታዊ የተግህዶን ትምህርት የሚመለከት፥ ወይም ተዋሕዶተ መለኮት ሲኖር ሳለ፤ ስት ሥላሴ በጸአት በመውጣት ረገድ የምትገለጽበትን ትምህርት የሚጠናቀቅበት ።

ይህም አባባል ባጭሩ ተመትሮ፥ ተከፍሎ መቋረጥና መለየት ስለማይኖርበት ጸአት ት ስለ ቅድስት ሥላሴ ትርኢ.ታዊ ተግህዶ የመገለጽ ትርኢት መናገራችንን መለከት ይሆናል።

የተከሥቶ ህልውና በሥላሴ ወይም የሦስቱ አካላት ተግህዶ መገለጽ ሲባል፤ ሀርታዊ አብነቱ ቀደም ካለው ዘመን ጀምሮ ከነበሩት ከቤተ ክርስቲያን አበው ቶና የተጠበቀ ምንጭ ሆኖ ስለመገኘቱ፥ አንባቢያንን ለማሳሰብ እንወዳለን።

እነሆም፡- የሐዋርያት ተከታይ የተባለው የሀገረ አትናስ ኤጲስ ቆጶስ ዲዮናስዮስ ናገረው ጠቅሰን የሚከተለውን እናቀርባለንና ይህንኑ ልብ ብሎ ያስተውሏል።

«ወበእንተ ተግህዶተ ሠለስቱ አካላት አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እንዘ አሐዱ ኮት፥ አብ ወቃሉኒ ወልድ ዘተወልደ እምአብ፥ ብርሃን ዘእምብርሃን። መንፈስ ሰኒ ዘወፅአ እምአብ፥ ብርሃን ዘእምብርሃን፥ ልደተ ወልድ ወጸአተ መንፈስ ቅዱስ አብ ይትነከር፤ ወኢይትነገር። ወይትሌዐል ላዕለ ኩሉ ሕሊናት።

አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ስለሚሆኑ ስለ ሦስቱ አካላት፥ ተግህዶ ወይም ሥቶ መገለጽ፥ መለኮት፥ አንድ ሲሆን፤ አብና ከብርሃን አብ የተወለደ ቃሉ ድ፥ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ነው። እንደዚሁም ከአብ የወጣ መንፈስ ቅዱስ ሃን የተገኘ ብርሃን ነው። የወልድ ከአብ መወለድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መሥረፅ ነቃል እንጂ አይነገርም። ከአሳቦች ሁሉም በላይ ከፍ ከፍ ይላልና» ብሎአል። ሃይ. ዲዮናስዮስ ኤጲስ ቆጶስ ዘሀገረ አትናስ ተላዊሆሙ ለሐዋርያት ገጽ 35 ክፍል 1 ጥር 11።

እንዲሁም ከቤተ ክርስቲያን አበው አንዱ የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት የነበረው ጥሮስ ሰማዕት ከተናገረው ቀጥለን ያቀረብነውን መመልከት ነው።

«እሉ ሠለስቱ አካላት ፍጹማን ዲበ መንበረ ስብሐት ወእጐዛን በዕምረተ አሐዱ ኮት ዘውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘይሠርቅ እምኔሁ ሥላሴ ወይመልዕ ኩሎ።

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ ሦስቱ አካላት በምስጋና ዙፋን ላይ ፍጹማን «በህልውና» ናቸው ... ብርሃን በሚሆንና ሦስትነት በእርሱ የሚያንፀባርቅበት ሁሉንም በሚ... የመለኮት መገናዘብ የተያያዙ ናቸው»። ሲል ተናገረ ሃይ. አበ. አግናጥ... ጳጳሳት ዘአንጾኪያ ገጽ 37 ክፍል 1 ቍጥር 8።

እዚህም ላይ አተኩረን ብንመለከት «ወበእንተ ተግህዶተ ሠለስቱ አካ... ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እንዘ አሐዱ መለኮት አብ ወቃሉኒ ወልድ ዘተወል... ብርሃን ዘእምብርሃን። ወከማሁ መንፈስ ቅዱስኒ ዘወፅአ እምአብ ብርሃን ዘእ...

መለኮት አንድ ሲሆን፤ ስለ ሦስቱ አካላት ስለ አብና ስለ ወልድ ስለ ... ቅዱስም ተግህዶ «መገለጽ» አብና ብርሃን ከሚሆን አብ የተወለደ ቃሉ ወልድ ... የተገኘ ብርሃን ነው። ከአብ የወጣ መንፈስ ቅዱስም ከብርሃን የተገኘ ብርሃ... ሲል የአቴናው ዲዮናስዮስ የተናገረውንና ሠለስቱ አካላት እጉዛን በዕም... መለኮት ዘውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘይሠርቅ እምኔሁ ሥላሴ።

የሦስቱ አካላት ሦስትነት በእርሱ በሚያንፀባርቅበት አንድ ብርሃን በሚሆ... መለኮት መገናዘብ የተያያዙ ናቸው ሲል አግናጥዮስ ዘአንጾኪያ የተና... ብናስተያይ፤ ከሁለቱ የቤተ ክርስቲያን አበው የተገለጸው ምሥጢር አንድ ዓይነ... ይታያል።

ይኸውም የዚሁ የታላቁ ክፍለ ትምህርት ርእሰ ነገር የሆነውን ተከሥቶ ... በሥላሴ ወይም ተግህዶተ ሥላሴ ተብሎ የተገለጸውን አቋም የሚያጕላና ... ወይም መለየት፥ ተመትሮ ወይም ተከፍሎ ሳይኖርበት የሚታወቀውን ... «የመውጣትን» አቋም ነው።

ይህ ዓይነቱ ጸአት መውጣት መቼም ከፍጡራን ልማድ የማይገኝ ... የተመሰገነ አምላካዊ ምሥጢር ያለበት ስለመሆኑ ማንም ይገነዘበዋል።

የሐዋርያት ተከታዮች በመሆን የታወቁ የአቴናው ዲዮናስዮስና የአን... አግናጥዮስ በቅዱሳት መጻሕፍት መሠረት ብርሃንን ምሳሌ አድርገው በ... የሥላሴን ተግህዶ «መገለጽን» ትርኢት ወይም ተከሥቶ ህልውና ... የሚታወቅበትን አስደናቂና ምሥጢራዊ ጸአትን መውጣትን በማሳየት ... ትምህርታዊ ግዳጃቸውን አበርክተዋል።

በዚሁም መንገድ ከእነርሱ በኋላ የተነሡ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንትም ከ... መጻሕፍት በሚገኙ ልዩ ልዩ የምሳሌ አቋሞች ይህን የጸአትን «የመው... ምሥጢር ይኸውም የሥላሴን ተግህዶ ትርኢት ዓይነተኛ ተግባር አድርገውት ... እያብራሩ ሲያስተምሩበት ኖረዋል። ስለሆነ የተጠቀሱት አበው ባሠመሩት ... የዚህ ትምህርት ምሥጢራዊ ይዞታን ለማስገንዘብ ይቻል ዘንድ፥ በተለያየ አ... ተገልጸ ቢዘጋጅ አሁንም ቢሆን ለትምህርተ መለኮት መሠረታዊ ጥናት ... እንደሚሆን ይታመንበታል።

ይህም ከታመነበት የኃይለ ቃሉን አቀማመጥ ይዞታ ጭምር ለመረዳት ወደ... ጠለቅ ብሎ ገብቶ ማየት እንደሚያሻ ደግሞ የሚያጠያይቅ ነገር አይደለም።

ስለዚህም፦ አስቀድሞ በትምህርተ መለኮት፥ በተለይም በቅድስት ... ትምህርት ስለ ጸአት ስለ መውጣት አቋም ከሥሩ ከመነሻው እንዴት እ... እንመረምራለን።

ምዕራፍ ሁለት።

የጸአት «የመውጣት» አቋም እንዴት ነው?

...አስተድመን እንዳመለከትነው ጸአትና የጸአት አቋም «መውጣት» የሥላሴ ...ብ በህልውና ከሚል ከታላቁ የክፍለ ትምህርት ርእሰ ነገር ውስጥ ተውጦ የሚቀር ...ን ራሱን ችሎ የሚነገር አቋም ያለው እንደሆነ እንገነዘባለን።

...ም፤ ጸአትን ቅድስት ሥላሴ በኩነታት ስለ መገናዘባቸው በተናገርንበት ክፍል፤ ...ላብ፤ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ የእርስበርሳቸው በህልውና በመገናዘብ ...ተ ባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት የመሆን ፍጹምነትን ስናስረዳበት በነበርን ...ሖቶ መለኮት ተገናዛቢ «ተወራራሽ» ህልውና አቋም ዓይነት አድርገን ...በትም። ምክንያቱም ጸአት በተጠቀሰው በተዋሕዶተ መለኮት ተገናዛቢ ህልውና ...አይገኝምና ነው። ነገር ግን ጸአት ወይም የጸአት አቋም የቅድስት ሥላሴ ኩነታት ...ላብ፤ ከዊነ ቃል፥ ከዊነ እስትንፋስ የጸአት «የመውጣት» ወይም የመገለጽ ...ውን እያሳዩ፤ በህልውና የተዋሐዱ ሆነው በሚኖሩበት ሁኔታ የሚገኝ ...ታዊ አቋም ነው።

በዚህም አኳኋን ገጸ ነገሩ የአውፃኢነትና «አስገኝ የመሆን» የወፃኢነትን ...ጣትን» መሠረት ሲያመለክት የሚነገረውን አቅጣጫ ብቻ ይዞ የሚገኝ ...ለ።

...አውፃኢ «አስገኝ» ማነው? ወፃኢስ «ተገኝ የሆነውስ» ማነው? ተብሎ ቢጠየቅ፤ ...በው መልስ ተጠያቂውን ስም ለማግኘትና ለመረዳት ይቻላል።

ይኸውም አውፃኢው «አስገኝ» አብ ሆኖ፥ ወፃኢው «ተገኝ» ወልድ አሁንም ...ው «ተገኝ» መንፈስ ቅዱስ እንደሆኑ፤ በቅዱሳት መጻሕፍት ይረጋገጣልና ነው።

እነሆም ወልድ ቃለ እግዚአብሔር ራሱ በቅዱስ ወንጌሉ ሲናገር፦ «ወፃእኩ እምኀበ አብ፥ እኔ ከአብ ዘንድ ወጣሁ። ወአእመሩ ከመ እምኀቤከ ወፃእኩ፦ ከአንተም ዘንድ እንደወጣሁ ዐወቁ»። ብሎአል። ዮሐ. 16፥27-28። ም. 17፥8። ተጨማሪ እነዚህ ጥቅሶች ወልድ ከአብ እንዲወጣ ይናገራሉ። ዮሐ. 8፥24። ማቴ. 13፥3። ዮሐ. 13፥3። ም. 8፥14። ከዚህ ላይ በተጻፉት ጥቅሶች መሠረት ወልድ ከአብ ስለ መውጣቱ በማያጠራጥር ገለጸ አየን። ቀጥለን ደግሞ፦

መንፈስ ቅዱስ ከአብ ስለመውጣቱ የተናገረውን ልናይ ነው። ይኸውም ራሱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፦ «መንፈስ ጽድቅ ዘይወፅእ እምኀበ አብ፥ ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ» ብሎ ተናግሮአል። ዮሐ. 15፥26።

እንግዲህ አሁን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ እንደሚወጡ፥ አብም ወልድንና ...ፈስ ቅዱስን እንደሚያስገኝ፤ በቅዱሳት መጻሕፍት ተገልጾ መነገሩን ተገነዘብን። ...ርም ወደ እነዚህ አሥራወ ቃላት ማተኰር ይኖርበታል።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ ሦስት።

ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ስለ መውጣታቸው።

እንግዲህ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ስለ መውጣታቸው፣ አብም ለወል[illegible] ለመንፈስ ቅዱስ አስገኝ መሆኑን፣ ከመጻሕፍት ምንጭ እየተመለከትን በም[illegible] ጊዜ፣ በተከሥቶ ህልውና ትምህርት የኢተወላዲና የተወላዲ የአሥራፂና [illegible] ሁኔታዊ ገለጻ እንዲገባቸው የማይፈቅዱ አንዳንድ ክፍሎች፥ ቀጥሎ ያለውን የተ[illegible] ጥያቄ ሲሠነዝሩ መታየታቸውን አንዘነጋም።

የእነዚህ አባባል፦ «ለእመ ኮነ አሐዱ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት [illegible] ሠለስቲሆሙ ኢተወላድያን እሙንቱ። ወዘውእቱ እም[illegible] ኢተወልደ [illegible] ኢተወላዴ፦ የሦስቱ አካላት መለኮት አንድ ከሆነ፣ ሦስቱ የተወለዱ አይደሉም። [illegible] «ወልድ» ካልተወለደ ተወላዲ ሊሆን አይችልም»። የሚል ነው። ሃይ. [illegible] አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ገጽ 75 ክፍል 25 ቍጥር 7።

ይህ ለመቃወሚያ የተሠነዘረ ቃል የማደናገር መልክ የያዘ ጥያቄ እ[illegible] እንደተቋጠረበት ለማየት ይቻላልና፣ ለጥያቄው መልስ ከመስጠቱ በፊት ከ[illegible] ማደናገሪያ የሆነውን በቅድሚያ አውጥቶ ማጣራት አስፈላጊ ነው።

አደናገሪ ቃል ያልነውን ለመለየትም፦ እስቲ የሦስቱ አካላት መለኮት አ[illegible] ከሆነ፣ ሦስቱ ተወላድያን «የተወለዱ» አይደሉም። የሚለውን ብቻ ከተቃውሞአ[illegible] ክፍለን እንመልከት፦

እንዲህ ዓይነቱ ጥያቄያዊ ተቃውሞ ለማን እንደቀረበ ሲመረመር፣ [illegible] ሐዋርያዊት ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን ለመቃወም መቅረቡን ለመገንዘብ አያዳግ[illegible]

ነገር ግን ሐዋርያዊት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ሦስት ያልተወለዱ ናቸው [illegible] ታስተምራለችን? ምን ጊዜም ቢሆን እንዲህ ብላ አስተምራ አታውቅም።

ታዲያ ቅድስት ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን ሦስቱ ኢተወላድያን ናቸው እ[illegible] የምታስተምር በማስመሰል ይህን አስተምራበት የማታውቀውን ቃል የማደ[illegible] ምዕማድ ተደርጎ፥ ሦስቱ ተወላድያን ካልሆኑም በማለት እርሱ ካልተወለደ ተ[illegible] አይሆንም የሚል ተቋውሞ በላዩ ላይ ለመመሥረት እንዲመቻቸው ከአሳ[illegible] ያፈለቁት ፈጠራ መሆኑ፥ በግልጽ የሚታይ አይደለምን? ነገር ግን በእ[illegible] ከታሰበበት፥ እንደዚህ እየተደረገ የሚቃጣው ሽፍጥ ፍሬ የለውም። ዘር ካልተዘ[illegible] ቦታ የግል ስሜትን የሚያረካ መከር ለማጨድ የሚሻ ሰው የሚመስል ነው።

በዚህ አስተሳሰብ ከመባዘን ይልቅ፥ ክርስቲያናዊ እምነት የቆመው በቅ[illegible] መጻሕፍት መሠረት ላይ መሆኑን ቢያውቁና፣ በቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ ከቅ[illegible] ሥላሴ መካከል ወፅአ፥ ወጣ ተብሎ የሚነገርለት እንዲሁም ወፅአ፥ ወጣ የተባለው [illegible] እንደሆነ፣ ከማንስ እንደወጣ፣ የተጻፈ ንባብ መኖሩን ወይም አለመኖሩን በትክ[illegible] ቢፈልጉ የቀና ነገር አልነበረምን? እንደምን ቢሉ፥ የኢተወላዲነትና የወላዲ[illegible] የተወላዲነትና የሠራፂነት መሠረታዊ አቋም የያዘ ይህ የጸአት ሁኔታ ነውና ይ[illegible] እውነትነቱ ቀጥሎ ባለው ትምህርት ይታያል።

[illegible] የወልድ ፀአት «መውጣት»።

[illegible]ም፣ ወልድ ራሱ በቅዱስ ወንጌሉ ወፃእኩ እምኀበ አብ፥ ከአብ ዘንድ ወጣሁ [illegible]ለና፣ የሚል ቃል ከመጽሐፍ ቅዱስ እንደሚገኝ ብሩህ ሆኖ ይታወቃል። ዮሐ. [illegible]27፡28።

[illegible]ዲያ፣ ወፅአ ተብሎ የወጣውም ማን እንደሆነና ከማን እንደወጣ ከቅዱሳት [illegible]ፍት ውስጥ በግልጽ ተነግሮ የተረጋገጠ ሆኖ ሲገኝ ሳለ፣ እነዚህ ተቃዋሚዎች [illegible] አካላት መለኮት አንድ ከሆነ፥ ሦስቱ ኢተወላድያን «ያልተወለዱ» ናቸው። [illegible]ወልድ ካልተወለደ ተወላዲ አይደለም በሚል ጥያቄያዊ ተቃውሞ በገዛ እጃቸው [illegible]ሩት ፈጠራ ራሳቸውን ለምን ያደክማሉ?

[illegible]ክንያቱም ከቅዱሳት መጻሕፍት ወጣ የሚለውን ካገኙ፣ ይህን ይዘው ለዚሁ ወጣ [illegible] ግማዊ አንቀጽ ባለቤቱ ማን እንደሆነ በሰዋስው ደንብ ቢጠይቁና ለመረዳት [illegible]ጉ፣ ተወላዲውን ሊገልጽላቸው እንደሚችል የታመነ ነገር ነውና፣ መለየትን [illegible] ቢሆኑ ኖሮ፥ ይህ ብቻ በበቃቸው ነበር።

[illegible]የትምህርተ መለኮት አሥራው ቃላትና ምሥጢራቸው በመጽሐፍ ቅዱስ ከሚገኝ [illegible] መመሥረት ይኖርባቸዋል እንጂ፣ ያለ ንባብ ትርጓሜ አይሆንምና፣ የገዛ ራስን [illegible] ወደ ስሜት ብቻ ታቅፎ ለብቻ መጓዝ ምንም ያህል አያራመድም።

[illegible]የእኛን እናቂየውና አደናጋሪ ጥያቄ ለቋጠረው ለዚሁ ተቃውሞአቸው ከቅዱስ [illegible]ቴዎስ ሐዋርያዊ የተሰጠ በቂ መልስና ማስረጃ ስላለ፣ እርሱን በማስተዋል [illegible]ለከት ጠቃሚ ይሆናል።

[illegible]ቃሉም፦ «ኢለሰ ይብሉ ከመዝ ያሐምሙ ርእሶሙ ወይትቃወሙ ሕሊና [illegible]ቶሙ እስመ ዘይወፅእ እምካልዕ አኮ እምርእሱ ዘይወፅእ። ወእፎ ይብልዎ [illegible]ወልደ። እንዲህ የሚሉ ራሳቸውን ያሠቃያሉ። የገዛ ሕሊናቸውንም ለብቻቸው [illegible]ማሉ። ከሌላ የሚወጣ ከራሱ ወጣ አይባልምና፣ እንዴት አልተወለደም [illegible]ሉ?» ሃይ. አበ. አትናቴዎስ. ገጽ 75 ክፍል 25 ቍጥር 7።

ይህም የአትናቴዎስ መግለጫ ወፅአ የሚል ቃል ቀዋሚነቱ በቅዱሳት መጻሕፍት [illegible]ን በማረጋገጥ፥ በቅዱሳት መጻሕፍት የምታምኑ ከሆነ፣ ወልድን ወጣ የሚል [illegible] በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ መኖሩንም የምታምኑ ከሆነ፣ ከሌላ የወጣ ከራሱ [illegible] አይባልምና ወይም ሙፃኡን የወጣበትን ገልጾ ወጣ የሚል ቃል ከራሱ ወጣ [illegible]ለኝ አይደለምና፣ ወላዲ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ መኖሩን ልትቀበሉ ይገባችኋል። [illegible]ለ ለሰባልዮሳውያንና ለመሰሎቹ መታረሚያ እንዲሆን የተሰጠ መመሪያ ነው።

እንግዲህ ስለወልድ የሚነገረው የጸአት የመውጣት አቋም ከዚህ በላይ ጐልቶ [illegible]የውና በተብራራው ለመረዳት ይቻላልና ወደፊት ብንቀጥል መልካም ነው።

[illegible] የመንፈስ ቅዱስ ፀአት «መውጣት»።

አሁንም በቅዱሳት መጻሕፍት ወፅአ፥ ወጣ ተብሎ የሚነገርለት ከወልድ በቀር፥ [illegible] አለን? ወይስ የለም? ብሎ መጠየቅ አስፈላጊ ነው።

የዚሁም ጥያቄ መልስ ጌታችን በቅዱስ ወንጌሉ፦ «መንፈሰ ጽድቅ ዘይወፅእ [illegible]ኀበ አብ፦ ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ» ብሎ የተናገረ መሆኑ ስለሚታወስ [illegible] ወጣ ተብሎ የተነገረለት ወልድን ብቻ የሚመለከት ሳይሆን፣ ሌላም መኖሩን፥ [illegible]ሱም መንፈስ ቅዱስ መሆኑንን ለማየት ይቻላል። ዮሐ. 15፥26።

www.ethiopianorthodox.org

ስለዚህ ሊቁ ቅዱስ ኪራኮስ ዘአንጾኪያ፥ ጌታ በወንጌል ስለ መንፈስ ቅዱ «መውጣት» ገልጾ የተናገረውን መነሻ አድርጎ፥ «ወመንፈስ ቅዱስሂ ወፅአ እ ወእኮ እምካልዕ። መንፈስ ቅዱስ ከአብ ወጥቶአል እንጂ፤ ከሌላ አይደለም። የትምህርተ መለኮት መንገድ ከቅይሱ እንዳያልፍ አረጋግጦ አስተምሮአል። 28፥19። ሃይ. አበው ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 398 ክፍል 1 ቍጥር 7።

እነሆም የመንፈስ ቅዱስ ጸአት «መውጣት» በቀረበው ማስረጃ ከተረጋገጠ አብ ህልውና ወደሚነገረው ክፍል እንሻገር፡-

ሐ፥ የአብ ህልውና።

ከቅዱሳት መጻሕፍት የተገኘው ቃለ ንባብ፥ የወልድን ጸአት «መውጣ በመግለጽ የተወሰነ አልሆነም። ወፃእኩ እምኀበ አብ፥ ከአብ ዘንድ ወጣሁ የተነገረ ከመሆኑ የተነሣ፥ አስገኝ የሆነውንም አብን ጭምር እንደገለጸ አስታውቆአል። ዮሐ. 16፥27፣28።

ይህ ብቻ አይደለም። የመንፈስ ቅዱስንም ጸአት «መውጣት» በመግለ ሳይወሰን፤ መንፈሰ ጽድቅ ዘይወፅእ እምኀበ አብ፤ ከአብ የሚወጣ የእውነት ተብሎ በቅዱስ መጽሐፍ ስለተነገረ፤ መንፈስ ቅዱስን ያስገኘ አብ እ ተገልጾአል። ዮሐ. 15፥26።

ስለሆነም ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ላስገኘ አብ፥ ወፅአ ወጣ የሚለውን አ ቃል ከቅዱሳት መጻሕፍት ስለማይገኝ፤ ለአብ አስገኝ አለው፤ ወይም ከዚህ ሊባል የማይቻል ሆኖአል።

ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣታቸውን፥ አብም ወልድንና ቅዱስን ያሰገኘ መሆኑን፥ በምናይበት አንጻር ወይም ትይዩ፥ አብ ግን ከ እንዳልወጣ እንመለከታለን ማለት ነው።

ይህም በትምህርተ መለኮት መመሪያ አተኵረው ሊያዩት የተገባ ቀዋሚና ነ ነገር አብ ከማንም አልተገኘም፥ አልወጣም፥ አልተወለደም፤ አልሠረፀም፤ አ የለውም። ነገር ግን ከዘለዓለም በራሱ ህላዌ ይኖራል ሲሉ የቤተ ክርስቲያን አ ይመሰክራሉ፡-

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡- «ወዘሰ ኢወፅአ፣ እምካልዕ በአማን ኢተወላዲ፡ ወ አላ ህልው ውእቱ ለሊሁ ወሉቱ ብሉየ መዋዕልና፡- ከሌላ ያልወጣ ግን በእ ተወላዲ አይደለምና፤ ተወላዲ ሊባል አይቻልም። ነገር ግን በራሱ ህልው ሆኖ የ ነው። የዘመን ዐሮጌ መሆንም የእርሱ ነው»። በሚል አብነታዊ አነጋገር ገልጾ ዳንኤ. 7፥9። ሃይ. አበ. አትና. ገጽ 75 ክፍል 4 ቍጥር 8።

የአንጾኪያው ሊቀ ጳጳሳት ኪራኮስም ይህን ትምህርት ሲያብራራ፡- «እስመ ኢተወልደ ወኢወፅአ እምካልዕ እምነ መኑሂ፥ ወኢኮነ ህልዎቱ እምካልዕ አላ ባሕቲቱ ጥንት ወአልቦቱ ካልዕ ዘእንበሌሁ። ወውእቱ ቀዳማዊ በሥላሴሁ። ቢሆን አብ ከማንም አልተወለደም። አልወጣምም። መነሻውንም ከሌላ አ አይገኝም። ነገር ግን እርሱ ራሱ ብቻውን መሠረት ወይም መነሻ ነው። ከራሱም ሌላ ጥንት መነሻ የለበትም። እርሱም በሥላሴነቱ የመጀመሪያ ነው» ብሎአል። አበ. ኪራኮስ ገጽ 397 ክፍል 1 ቍጥር 4።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ባስልዮስም፡- «እስመ አብ ኢተወልደ ወአልቦቱ ህላዌ እምካልዕ፤ ወወልድሰ ወመንፈስ ቅዱስ እሙንቱ እምአብ፤ ብሉያን መ

ለ ጥንት ወልድ ተወልደ እምኔሁ። ወውእቱ ወልድ ዋሕድ ቃል ቀዳማዊ። ፈስ ቅዱስሂ ወፅአ እምአብ በከመ ይደልዎ ለመንፈስ ቅዱስ፤ እሉ ሠለስቱ አልቦሙ ጥንት ወኢ ፍጻሜ፡-

አብ አልተወለደም ከሌላም የመነሻ ህላዌ የለውም። ወልድና መንፈስ ቅዱስ ግን ናቸው። ጥንት መነሻ ሳይኖርባቸው ብሉያነ መዋዕል የዘመናት ዐሮጌዎች ናቸው። ም ከእርሱ ከአብ ተወልዶአል። እርሱም አንዲያ ልጅና ቀዳማዊው ቃል ነው። ስ ቅዱስም ከአብ ወጣ። ይኸውም ለመንፈስ ቅዱስ እንደሚገባው ነው። እነዚህ አካላት መነሻና መጨረሻ የላቸውም»። እያለ አትቶአል። ሃይ. አበው. ባስልዮስ ኪያ ገጽ 419 ክፍል 1 ቍጥር 3፤ 4።

ለዚህም ሁሉ አጠቃላይ መግለጫ የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ በመልእክተ ቶን፡- «እስመ ለአብሰ ዘበአማን ኢይቤላ መጻሕፍት ለግሙራ ከመ ውእቱ ደ። ስለ እውነተኛው ባሕርያዊ አብ እርሱ እንደተወለደ መጻሕፍት አካተው ሩም»። ሲል ቅዱሳት መጻሕፍት አብን ከማንም ወጣ ብለው የማይናገሩ ቸውን አስታውቆአል። ሃይ. አበ. ዮሐንስ. ዘአንጾኪያ ገጽ 481 ክፍል 1 ር 5።

ይኸውና በቅዱስ መጽሐፍ አብ ራሱ ከማንም ሳይወጣ፤ ወፃእያን የሆኑ ወልድና ስ ቅዱስ ከእርሱ የወጡበት ሆኖ መገኘቱ ተመስክሮአል። «አብሰ ጠባይዕ ውእቱ ኒ ወመንፈስ ቅዱስ ኃይላቲሁ እሙንቱ»።

እንግዲህ ሥላሴ በሦስትነቱ በትሥልስቱ ጸንቶ ይኖራል እንጂ፤ ሌላ ተጨማሪ ይኖርበት፤ አብን ያስገኘል የምንለው መነሻ ፈጽሞ የለም። እንዲሁም ደግሞ ድና ከመንፈስ ቅዱስ በቀር ከአብ ይወጣል ተብሎ የሚጠበቅ ሌላ የለም። ሩ በቅዱሳት መጻሕፍት የታወቀ የተረዳ ነው። ማቴ. 28፥19። ም. 11፥27። ር. 2፥16። በመሠረቱም «ወሥላሴሂ ይሄሉ ዘልፈ በትሥልስቱ። ሥላሴም ዜም በሦስትነቱ ጸንቶ ይኖራል»። መቃርስ ገጽ 436 ክፍል 1 ቍጥር 9፤ 10።

«ሥሉስ ቅዱስ ልዩ ሦስት ይሄሉ ሥላሴ ዘከመ ህልዎቱ ሥሉስ፥ ሥላሴ ዋሕድ፥ ስ ይሄሉ አትናቴ ገጽ 75 ቍጥር 12። ዘለዓለም ሥላሴ ምንጊዜም ዘለዓለም ሴ ተብሎ የሚታመንበት መነሻ ከዚህ የተነሣ መሆኑን በቤተ ክርስቲያን ትምህርት ያደረ ነው።

ሥረ ነገሩም እንዲህ ሆኖ ከታየ ዘንድ የሦስቱ አካላት መለኮት አንድ ከሆነ፤ ሦስቱ ተወለዱ ናቸው። እርሱም ወልድ ካልተወለደ ተወላዲ አይሆንም ለሚል ጥያቄያዊ ውም፥ በቅዱሳት መጻሕፍት በቤተ ክርስቲያን መምህራን መግለጫ የተመሠረተ ጊ ትምህርት ተተንትኖ በሚገባ መሰጠቱን አምኖ እሙንነቱን በመገንዘብ በቅን ብ ሊቀበሉት ይገባል።

ነገር ግን ይህ ሳይሆን ቀርቶ፥ በሰባልዮሳዊ የሞገደኛነት አስተሳሰብ ቢቃወሙት፤ ም ቢሆን አብ በራሱ ቀዋሚና አስገኝ የሌለው ሆኖ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ደግሞ ሳይታከል ከእርሱ መውጣታቸው በቅዱሳት መጻሕፈት የተረጋገጠ ሆኖአልና ፀአቱ ጣታቸው ሦስትነትን እያስረዳ ሳለና፤ ሦስትነት እንዳይኖር ለመተናኰል ሲደከሙ ነት፥ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ እንዳለው ሁሉ፥ የገዛ ራስን ማሠቃየትና ሕሊናንም ቸው ማባዘን ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አራት።

ይወልደዋል አይቀድመውም፥ ያሠርፀዋል አይቀድመውም።

ለዚሁ ምዕራፍ ርእሰ ነገር ያደረግነው ይወልደዋል አይቀድመውም፤ አይቀድመውም የሚል አባባል፥ የኢትዮጵያን መፈክራን ሊቃውንት አብነ... መሆኑን ለመጠቆም እንፈልጋለን። ትርጓሜ ወንጌል፥ ትርጓሜ ትዳሰ... እግዚአብሔር ዘአለቃ ኀሩይን የእጅ ጽሑፍ ተመልከት። አንቀጽ 5 ገጽ... ሠለስቱ ምእት።

ለህልውና ትምህርታችን መጀመሪያ ጥያቄ መልስ ሆኖ በቀረበው ... ማስረጃ ሲዘጋ ተመልክተናል። በቀረበው ትምህርታዊ ማስረጃ ላይ ደግሞ... አሳቦችና ጥያቄዎች ሊነሡ መቻላቸው፣ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጐልቶ የ... ምክንያቱም ጥያቄዎቹ ጥያቄዎችን እየወለዱ ይገኛሉና ነው። ይህም የቤተ ክር... ጥልቅ ትምህርት ከሚስፋፋበት መንገድ አንዱ በመሆኑ የሚነቀፍ ነገር አ... ማንኛውም ጥያቄ በነፃ ሐሳብ ቢጠየቅ መረዳትን ስለሚያስከትል፣ ቢጠየቅ የ... ነው። ጥያቄዎችን ተጠግቶ የሚነሣ የሰዎች ትዕቢትና እልከኛነት ግን በ... ቅድስት ቤተ ክርስቲያን መሠረታዊ ትምህርት ላይ፥ ታላቅ መለያየትና ሁከ... በመሆኑ፣ ተደጋፊ አይደለም። ሮሜ 16፥17-19።

ቢሆንም ሐዋርያዊት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ለጥያቄዎቹ በየጊዜው ... ስትሰጥ ቈይታለች። እንዲሁም ተገቢውን መልስ ስትሰጥ ትኖራለች። ለሰባ... የተቃውሞ ጥያቄ በቀረበው ትምህርታዊ ማስረጃ ላይ ከተነሡት ተከታታዮች ጥ... አንዱ አብ አስገኝ የሌለውና በራሱ ህልውና ብቻ የሚኖር ሆኖ፥ ወልድና ... ቅዱስ ከአብ ወጡ ሲባል፣ ቅድምና ወይም ተድኅሮ ቅደም ተከተል አይኖርባቸው... የሚል ነበር።

መልሱ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አስገኝ ከማይኖርበት ከአብ ወጡ ሲባል፤ ቅ... ወይም ተድኅሮ አይኖርባቸውም የሚል ነው። ምክንያቱም ጻአት መውጣ... ሳይቀር፣ በጻአትነት በአወጣጥ አቋሙ እያለ ነው። ተዋሕዶተ መለኮት ወይም የ... ህልውና በተከፍሎና በተመትሮ አይለያይምና ነው። የወልድ፥ የመንፈስ ... የባሕርያቸው አኗኗር ከአብ ተለይቶ በእየራሱ የሚቆምና ተመትሮ ወይም ተ... ቢኖርበት ኖሮ ግን፣ በጥያቄው እንደ ተመለከተው ሁሉ፥ አስገኝ ከሌለውና በ... ህልውና ከሚኖር ከአብ፥ ሁለቱ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ወጡ ሲባል፥ ቅድምና ... ተድኅሮ «ቅደም ተከተል» ሊኖርባቸው ይችላል ባሰኘ ነበር።

ዳሩ ግን እንደዚህ ያለ ነገር በቅድስት ሥላሴ የተከሠቶ ህልውና አቋም ... የሌለና ሊኖር የማይቻል ሆኖ ተገኝቶአል። የዚህን ህልውናንና ጻአትን የሚያስተ... ትምህርት ሥረ ነገር የተገኘው ከየት እንደሆነ ለማወቅ ስለሚያስፈልግ፣ ተ... መነሻውን ከቅዱሳት መጻሕፍት መመልከት ያሻል።

1ኛ፥ ስለራሱና ስለአብ የህልውና አንድነት ጌታ በቅዱስ ወንጌሉ እስመ እምነ... አነ፡- እኔ ከእርሱ ከአብ ዘንድ ነኝና። ሲል ተናግሮአል። ወቃል እምነበ እግዚአብሔ... ውእቱ፣ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነው የሚለውም የአብና የወልድ የህል... አንድነትን የሚያሳይ ነው። ዮሐ. 7፥19።

...ኛ፥ ስለ መንፈስ ቅዱስና ስለአብ የህልውና አንድነትም ሐዋርያው ጳውሎስ፡- ... መንፈስ ዘእምነበ እግዚአብሔር፣ ከእግዚአብሔር ዘንድ ያለውን መንፈስ ...ን ሲል ተናግሮአል። 1ቆሮ. 2፥12።

እነዚህ ከእርሱ ዘንድ ነኝና ሲል ጌታ የተናገረውና ከእግዚአብሔር ዘንድ ያለው ...ስ ሲል ጳውሎስ የተናገረው ሁለቱም ጥቅሶች ከነአገባባቸው ጭምር ጠለቅ ብለው ...ምሩአቸው፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣታቸውን «መገለጻቸውን» ... በባሕርይ በህልውናም ከአብ ዘንድ መኖራቸውንና፣ ለየብቻቸው ከአብ የተለየ ...ይ ህላዌ የሌላቸው መሆኑን በቀጥታ የሚያስገነዝቡ መሠረታውያን የትምህርተ ...ት አሥራወ ቃላት ሆነው ይገኛሉ።

አሁን ደግሞ የተገነዘቡ የቤተ ክርስቲያን መምህራን በማብራራት የሚናገሩትን ...ለከታለን፡-

ሀ፥ ወልድን ሲመለከት የተነገረ፣

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡- «እስመ ወልድ አኮ እምህላዌ ባሕቲቱ አላ እምህላዌ አብ ...ተወልደ፤ ወሉቱ ብሉየ መዋዕልና እንዘ ኢይዴኀር እምአቡሁ፡- ወልድ በግሉ ... ባሕርይ ብቻ አይኖርም። ነገር ግን ተወላዲ ካልሆነው ካልተወለደው ከአብ ህላዌ ...ይ ዘንድ ይኖራል። መገኘቱም ተረክቦው ከአብ በኋላ አይደለም። ብሉየ ...ዕልነት ዘለዓለማዊነት ገንዘቡ የሆነ ነው እንጂ» ሲል ተናገረ። ሃይ. አበው. ገጽ ... ክፍል 4 ቍጥር 9።

ዳግመኛም፡- «ቃለ እግዚአብሔር አብ ሎቱ ህላዌ ባሕርየ አብ ዘወለዶ እምቅድመ ...ሚመታት ልደተ ዘኢይትከሀለነ ተናግሮቶ፡- የእግዚአብሔር አብ ቃል ከሚመታት ... አስቀድሞ የወለደው የአብ ባሕርየ ህላዌ ገንዘቡ ነው። ልደቱንም ልንናገረው ...ይቻለን ነው»። ሲል አስረዳ። ሃይ. አበ. አት. ገጽ 79 ክፍል 4 ቍጥር 34።

የሀገራችን ሊቅ ቅዱስ ያሬድም፡- ቀዳሚሁ ቃል እምአብ ውእቱ ሲል በዜማ ...ርሰቱ ወስዶታል። ይኸውም አስቀድሞ የነበረ ቃል በእግዚአብሔር ዘንድ ነው ማለት ... ድጓ ዘትስብእት። ገጽ 180።

ለ፥ መንፈስ ቅዱስን ሲመለከት ከሊቃውንት የተነገረ።

ሊቁ ቅዱስ ቄርሎስ፡- «እስመ መንፈስ ቅዱስ ውእቱ መንፈስ እግዚአብሔር ... ልዑል በኩሉ፣ አላ ...እግዚአብሔር። ወአኮ ውእቱ ነኪር እመለኮተ እግዚአብሔር ልዑል በኩሉ፣ አላ ...እቱስ እምገዘንቱ አሐዱ መለኮት ወህልው ውስቴቱ መንፈስ ቅዱስ። ከእግዚአብሔር ...ንድ የሚሆን የእግዚአብሔር መንፈስ ነው። እርሱም ከልዑል እግዚአብሔር መለኮት ...ሁሉም ነገር የተለየ አይደለም። ነገር ግን ህልው ከሚሆንበት ከዚሁ ከአንዱ መለኮት ...ለና የሚኖር ነው»። ብሎአል። ሃይ. አበ. ቄርሎስ. ገጽ 267 ክፍል 1 ቍጥር 18።

«ወመንፈስ ቅዱስኒ ህልው እምአብ እንበለ ጥንት እምቅድመ ዓለም አኮ ውእቱ ...ተወላዲ ከመ ወልድ አላ ወፅአ እመአብ»። ሃይ. አበው. አባ ሚናስ ገጽ 447 ክፍል ... ቍጥር 9። ይህንም ሁሉ በማጠቃለል የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ኪራኮስ የተናገረውን ...ንመልከት፡-

«አሐዱ ዘኢተወልደ ወኢወፅአ፤ ወካልዑ ዘተወልደ፤ ወሣልሱ ዘወፅአ እስመ አብ ኢተወልደ ወኢወፅአ እምነ መኑሂ፣ ወኢኮነ ህልዎቱ እምካልዕ ህላዌ አላ ውእቱ ... ባሕቲቱ ጥንት ወአልቦቱ ካልዕ ዘእንበሌሁ ወውእቱ ቀዳማዊ በሥላሴሁ። ወልድኒ ዓዲ ... ህላዌ፣ አላ እምህላዌ አብ ዘአልቦቱ ጥንት። ወውእቱ ጥንተ

www.ethiopianorthodox.org

ኩሉ ቅድምና ወእምኔሁ ሠረቀ ወልድ ቀደማዊ ዘለዓለም ወተወልደ። ወከማሁ ቅዱስሂ እኮ ሀልዎቱ እምካልዕ ህላዌ፤ አላ እምህላዌ አብ ዘውእቱ ጥንተ ወእምኔሁ አብርሃ። ወሠለስቱ አካላት ዕሩያን በኩሉ እስመ ወልድ ወመንፈስ እምነ አብ፤ ወጥንተ ቅድምና እሙንቱ ዘከመ አብ። ወአሐቲ ቅድምናሆሙ

አንዱ ያልተወለደና ያልወጣ ነው። ሁለተኛውም የተወለደ ነው። ሦስ የወጣ ነው። እነሆ አብ ከማንም አልተወለደም፤ አልወጣምም። እርሱ ራስ መነሻ ነው እንጂ፤ ሌላ የህላዌ መነሻ የለበትም። ከራሱም በቀር ሌላ የለበትም። በሥላሴነቱ ቀዳማዊ ነው። ዳግም ወልድ ጥንት መነሻ ከሌለው ከአብ ህላዌ ባሕ እንጂ፤ ከሌላ ህላዌ ባሕርይ ህልው ሆኖ አይኖርም። የቅድምና ሁሉ መነሻ ከአብ በዘለዓለምነት ቀዳማዊ የሆነ ወልድ አንጸባረቀና ተወለደ። እንዲሁም ቅዱስ የእውነት መሠረት ከሚሆን ከአብ ህላዌ ባሕርየ ህልው ሆኖ ይኖራል ከሌላ ህላዌ ባሕርየ ህልው ሆኖ አይኖርም። ከዚሁም ከአብ ምን ጊዜም በዘለዓለ ቀዳማዊ የሚሆን መንፈስ ቅዱስ ወጣ። ከእርሱም አበራ።

በማናቸውም ነገር ሁሉ ሦስቱ አካላት የተተካከሉ ናቸው። ወልድና መንፈስ ከአብ ዘንድ ናቸው። እንደ አብም የቅድምና መነሻ ናቸውና የሥላሴ ቅድ አንዲት ናትና» ብሎአል። ሃይ. አበ. ኪራኮስ ዘአንጾ. ገጽ 397 ክፍል 1 4፤5።

እነሆም በቅዱሳት መጻሕፍት የቅዱሳት መጻሕፍትን ኃይለ ቃል፥ ያብራሩ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን እንደገለጹት ሁሉ፥ ጸአት በጸአትነቱ በመውጣት አቋም ሳለ፤ ሦስቱን የሚያያይዛቸው ተዋሕዶተ መለኮት ወይም የባሕርይ ህ በተከፍሎ በተመትሮ የማይለይ ሆኖ መኖሩ ነው። ሦስቱም የሚያያይዛቸው ተዋሕ መለኮት ወይም የባሕርይ ህልውናቸው በተከፍሎ በተመትሮ የማይለይ ሆኖ መገ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አስገኝ ከማይኖርበት ከአብ ወጡ ሲባል፤ ቅደም ተ ሊኖርባቸው ባለመቻሉ ዓይነተኛ ማስረጃ ነው። ይልቁንም የወልድና የመንፈስ ህልውና ከሌላ ወይም ከየራሳቸው ሳይሆን፤በአብ ህልውና መቋረጥና በማይኖርበት አኳኋን ጸንቶ በዘለዓለማዊነት መገኘት፤ ቅደም ተከተል የሚለ በቅድስት ሥላሴ የሌለ መሆኑን በግልጽ የሚያሳይ ነው።

እንግዲህ ይወልደዋል አይቀድመውም፤ ያሠርፀዋል አይቀድመውም የ አብነታዊ አባባል ከብሔራውያን ሊቃውንት የሚነገር ይህን ሁሉ ለመገንዘብ ለመ ከመቻላቸው የተነሣ ነው።

ምዕራፍ አምስት።

ሰፋ ላለው ትምህርት መክሥት እንዲሆን የቀረበ ጥያቄ።

ጥያቄ ጥያቄን እንደሚወልድ ካለፉት ምዕራፎች መገለጹን እናስታውሳለ በዚህም መሠረት ሰፋ ላለው ትምህርት መክሥት ይሆን ዘንድ አንድ ጥያቄ ቀርቦአል ጥያቄውም:-

አብ አስገኝ የሌለውና በራሱ ህልውና የሚኖር ሆኖ የወልድና የመንፈስ ቅ ህላዌ ባሕርይ በአብ ብቻ መገኘቱ እንደምንድን ነው? የሚል ነው።

ይህ ጥያቄ ሊፈጠር የቻለው፥ አብ አስገኝ የሌለውና በራሱ ህላዌ የሚኖር ሆኖ፥ ና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ወጡ ሲባል፤ ቅደም ተከተል አይኖርባቸውምን? ተብሎ በው ጥያቄ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህላዌ፥ ተከፍሎ፥ ተመትሮ ርበት በዘለዓለምነት በአብ ህልውና ጸንቶ ስለሚረጋገጥ፤ በቅድስት ሥላሴ መካከል ተከተል አይኖርም። የሚል መልስ በማስረጃ ከመቅረቡ የተነሣ ነው።

እነሆም በዚሁ መንሥኤ፥ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አስገኝ ከሌለውና በራሱ ና ከሚኖር ከአብ ጋር በህልውና የሚኖሩ ከሆነ፤ የባሕርይ ህልውና ወይም ህላዌ ት በአብ ብቻ መገኘቱ እንደምንድን ነው? የሚል ጥያቄ ሊወለድ ቻለ።

ጥያቄው ለብዙ ወገኖች ለጉዳት ወይም ለጥቅም፥ ለመውደቅ ወይም ለመነሣት ም የተቀመጠ የፈተናና የዕንቅፋት ድንጋይ መስሎ ይታያል። ሉቃ. 4፥45።

እንደምን ቢሉ፥ በሃይማኖት ታሪክ እንደተገለጸው፥ የቅዱሳት መጻሕፍትን ፈስ ሳይከተሉ፤ የቅድስት ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያንን እምነትና የትምህርተ ኮቱን ዓይነተኛ ዓላማ ወደ ጐን ትተው ለሚወገሹ ለነ አቡሊናርዮስ፥ ወልድንና ፈስ ቅዱስን ከአብ የባሕርይ ህልውና በማሳነስ ልዩ ልዩ መለኮታትንና ልዩ ልዩ ለኮታትን መዓርጋት ፈጥረው ባጋደሉበት ጽንት ለመውደቅ መነሻ የሆናቸው ይህ ቄ ነው።

ይህ ጥያቄ፥ በቅዱሳት መጻሕፍት መንፈስ ለሚመሩና ቅድስት ከምትሆን ርያዊት ቤተ ክርስቲያን፥ መሠረታዊ እምነትና ከትምህርተ መለኮቱ ዋና ዓላማ ላይወጡ ለሚጠነቀቁ ደጋጎች መምህራን ግን፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከመገኛቸው ብ ቢወጡም፥ ተከፍሎና ተመትሮ መለየትና መቋረጥ በማይኖርበት በአብ ባለው ሕርይ ህልውናና በተዋሕዶተ መለኮት አንድነታቸው ጸንተው ስለሚገኙ፤ በምንም ታ ከአብ ሳያንሱ ወይም ጉድለት ሳይኖርባቸው በዕሪና በእኩልነት ተተካክለው ኖሩ መሆናቸውን ተረድተው ለማመንና ጸንተው ለመቆም አብቅቶአቸዋል።

ሆኖም ይህ ጥያቄ እንደ ዕንቅፋት ድንጋይ ለጉዳት ወይም ለጥቅም፥ ለመውደቅ ም ለመነሣት ተሠይሞ የተቀመጠ ነው ሲባልና፤ ተገቢ ያልሆነና የማያስፈልግ ቄ ነው እንደማለት ታስቦ የተነገረ አይደለም።

ንጹሕ ትምህርት ተጣርቶ የሚቀርብበት የትምህርተ መለኮት ማጣሪያ ጥያቄ ሆን፤ ተገቢና አስፈላጊ ጥያቄ ነው። የጉዳቱ ወይም የጥቅሙ፥ የመውደቁ ወይም ነሣቱ ዐቢይ ጉዳይ ያለው፥ ከጥያቄው ሳይሆን፤ ጥያቄውን ከሚመረምሩና ሚያመዛዝኑ ከሰው ልጆች አስተሳሰቦች ላይ ነው።

ስለዚህ ሁለት ወገኖች አንድን ጥያቄ ሲጠይቁ፤ የሚጥላቸው ወይም የሚያነሣቸው ሚጐዳቸው ወይም የሚጠቅማቸው በጥያቄው ላይ ያረፈ አመዛዛኝ አስተሳሰባቸው ው እንጂ፤ ጥያቄው ራሱ አይደለም። ይህንም ወደፊት እናየዋለን።

1ኛ፥ አቡሊናርዮስና ተከታዮቹ፥ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አስገኝ ከሌለውና በራሱ ህልው ሆኖ ከሚኖር ከአብ በባሕርይ ህልውና ህላዌ መለኮት የሚኖሩ ከሆኑ፤ የባሕርይ ህልውና በአብ ብቻ መገኘቱ፤ መሆኑ እንዴት ነው? ብለው ጠየቁ። ዳሩ ግን ምን ሆነ? ፥ ወዳጋደለበት እንደሚወድቅ ሁሉ፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርየ ህልውና ይም ህላዌ መለኮት በአብ ብቻ የሚኖር የሚገኝ ከሆነ፤ አብ ልቆ ወልድና መንፈስ ዱስ ደግሞ ይተናነሳሉ፤ በሚል አስተሳሰባቸው ላይ ወደቁ።

www.ethiopianorthodox.org

እንዲሁም የአብ መለኮት ከወልድ መለኮት ይልቃል። የወልድም [illegible] ከመንፈስ ቅዱስ መለኮት ይልቃል በማለት ከጥያቄው በማይመሳሰል [illegible] አስተሳሰባቸው ርቀው ተሰማሩ።

ከቅዱሳት መጻሕፍት መንፈስና አሳብ ፈጽሞ የራቀ የባሕርይ ህልውና [illegible] ህላዌ መለኮትን የሚከፋፍልና በዚሁም ላይ የማበላለጥ ደረጃ እንዲፈጠር [illegible] ወይም መነሻ የሆነ ፍንጭ ከጥያቄው እንደሌለ ማንም የሚገነዘበው ነው።

ጥያቄውም ሲጀመር ጀምሮ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውና [illegible] ህላዌ መለኮት ከአብ ብቻ መገኘቱ መሆኑ ለምን እንደሆነ በሚመለከት ብቻ [illegible] ነው ያተኰረው እንጂ፣ የባሕርይ ህልውናቸው ወይም ህላዌ መለኮታቸው [illegible] እንዳልሆነ አድርጎ አላሳየምና ነው።

እንግዲህ እነ አቡሊናርዮስ የተለያየ የባሕርያት ህልውናዎችንና መለ[illegible] በአስተሳሰባቸው ፈጥረው፥ ለእነዚህ የገዛ ራሳቸው ለፈጠሩዋቸው ለተለያዩ የባ[illegible] ህልውናዎችና መለኮታት የማበላለጥ ደረጃን ሰጥተው፥ ታላቅ መለኮት፥ ታናሽ [illegible] አለባቸው ሲሉ፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አስገኝ ከሌለው ከአብ በአንዱ የባ[illegible] ህልውና ወይም በአንድ ህላዌ መለኮት ጸንተው ስለመኖራቸው የተነገረው [illegible] ጥያቄያቸው ያለውን ፍሬ ነገር ፈጽመው ሳያዩት አልፈውታል ማለት ነው።

ከዚህ ክፍል አስቀድሞ በነበረው ክፍለ ትምህርት እንደምናስታውሰው፤ ወል[illegible] መንፈስ ቅዱስ ከአብ ወጡ ሲባልና የመውጣታቸው አቋም ሲኖር ሳለ፤ በ[illegible] ሥላሴ መካከል ቅድምና ወይም ተድኅሮ የጊዜ ቅደም ተከተል ላለመገኘቱ ዋና [illegible] የሆነ፣ በአብ ያለው የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርየ ህልውና ህላዌ መለኮት [illegible] የሌለው አንድ ብቻ በመሆኑ አይደለምን?

በተከሥቶ ህልውና ትምህርት የጸአት የመውጣት አቋም ስላለበት፥ ወል[illegible] መንፈስ ቅዱስን አስገኝ በሆነው በአብ፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርየ ህል[illegible] ወይም ህላዌ መለኮት በአብ ብቻ ሆኖአል። ተገኝቶአል።

አስገኝ በሌለው በአብ ያለው የተገኘው የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባ[illegible] ህልውና ወይም ህላዌ መለኮት፥ ያለ መከፈልና ያለመለየት ሦስቱ ሁሉ በእ[illegible] በእኩልነት የሚኖሩበት የጋራ ባሕርያቸው፥ ወይም መለኮታቸው ነውና፤ በጊዜ [illegible] ቅድምና ወይም ተድኅሮ የቅደም ተከተል ሊኖር ስለመቻሉ ዓይነተኛ ማስረጃ እን[illegible] ሊኖሩ የማይችሉ ለመሆናቸው አሁንም እሙን ማስረጃ ነው።

አቡሊናርዮስ እንዲህ የሥሉስ ቅዱስ የባሕርየ ህልውናን ወይም መለኮትን ከፋ[illegible] ስለማብዛቱና ስለማለያየቱ፥ የሀገራችን ሊቅ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ መጽሐ[illegible] ምሥጢር በተባለ ድርሰታቸው በሰፊው አትተው ጽፈዋል። ከዚያውም የሚከተለው[illegible] ብቻ ጠቅሰን ለአንባቢ አቅርበናል።

«ኦ አቡሊናርዮስ እፎ ትከፍሎ ለዘኢይትከፈል ወእፎ ትሌልዮ ለዘኢይትሌለይ[illegible] አቡሊናርዮስ እፎ ትናፍቆ ለዘኢይትነፈቅ፤ ወእፎ ትዘርዎ ለዘኢይዘረው፤ አቡሊናርዮስ እ[illegible] ታስተባዕዶ ለዘኢይትባዐድ ወእፎ ታስተራሕቆ ለዘኢይትረሐቅ እሮኪ ትብል ነ[illegible] ኢሉዱ እምአሐዱ፤ መፍለሰ ክልኦ እምግብሩ፤ አቡሊናርዮስ ሆይ፥ የማይከፈለው[illegible] እንዴት ትከፍለዋለህ? የማይለየውንስ ልትለየው እንዴት ትቻላለህ? አቡሊናርዮስ ሆ[illegible] የማይሰለጠፈውን ልትሰነጥቀው የማይበተነውንስ ልትበትነው እንዴት ትችላለህ[illegible] አቡሊናርዮስ ሆይ፥ ባዕድ ከማይሆንበት ከራሱ፥ ሁለተኛውም ከሦስተኛው ልዩነት አለ[illegible]

[illegible]ስ እንዴት ደፈርህ?» ሲሉ በአስተሳሰቡ እየተደነቁ ስሕተቱን ገልጸዋል። መጽ. [illegible]ር ገጽ 40።

ኪራኮስ ዘአንጾኪያም፦ ከአቡሊናርዮስ ስሕተት የቱን በሚያህል ሁኔታ መራቅ [illegible]ገባን እያስጠነቀቀ፣ ስሕተቱን በሙሉ ገልጾ ጽፎአል።

«ወኢንትህበል ንረሲ እምነ መለኮት ቦ ልዑል። ወቦ ትሑት ዘከመ ገብረ ዐብድ [illegible]ሊናርዮስ። እስመ ውእቱ ይቤ እመሰ ኮነ መንፈስ ቅዱስ ዐቢየ፤ እስመ ወልድ [illegible] የዐቢ እምኔሁ። ወዘረሰዮ ዐቢየ ለወልድ እመንፈስ ቅዱስ። ይቤ አብኒ የዐቢ [illegible]ልድ ናሁኬ ማሰና ነገራት ዘከሡታት በአብ። ወጠፍአ ልቡናሁ። ወካዕበ ይቤ [illegible] መለኮተ አብ ኢይደሉ ይትገመር ወመለኮተ ወልድሰ ይደሉ ይትገመር። ከመ [illegible] እኩይ። ወከመገዘ ሐለዩ በመንፈስ ቅዱስ። ወእሙንቱሰ ይነቡ በዘያብህም [illegible]ቲሆሙ እንተ ኢኮነት ግሥጽተ። የሰነፈ ወይም ያበደው አቡሊናርዮስ፥ ከመለኮት [illegible] ከፍተኛ፥ ሌላውንም ዝቅተኛ እንዳደረገ ለማድረግ አንድፈር። እርሱ [illegible]ሊናርዮስ መንፈስ ቅዱስ ታላቅ ቢሆንም፣ እንዲያ ልጅ ይበልጥ ታላቅ ነው»። [illegible]አልና። እንዲህ ከሆነም እነሆ በአብ የተገለጹ ነገሮች ሁሉ እንደጠፉ መቈጠራቸው [illegible]ደለምን? ይህ ሰው ልቡ በእውነት ጠፍቶአል።

ዳግመኛም ክፉ በሚሆን አነጋገሩ የአብ መለኮት መወሰን የለበትም። የወልድ [illegible]ለኮት ግን መወሰን አለበት አለ። በመንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ እንደወልድ አሰቡ። [illegible]ዚህም ያልተሠራች ያልተቀጣች አንደበታቸው ምላሽ አጥታ የምትዘጋበት ንግግር [illegible]ነገሩ። ሃይ. አበ. ኪራኮስ ገጽ 399 ክፍል 1 ቍጥር 10።

ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮትም፦ «ወኢይትህበሉ ኅጉላን ያብኡ ፍልጠተ መለኮት [illegible]ሰተ ሥላሴ ቅድስት፥ የጠፉ ወገኖች ልዩ በምትሆን ሦስትነት ላይ የተለያየ መለኮት [illegible] ዘንድ አይድፈሩ» ሲል ጐሽሞአቸዋል። ሃይ. አበው. ጎርጎርዮስ ገጽ 211 [illegible]ል 1 ቍጥር 6።

«ወሃይማኖትነ ኦርቶዶክሳዊት ርትዕት ትትገኃሥ እምክህደቱ ለአቡሊናርዮስ ረሲዕ [illegible] ርትዕት የምትሆን [illegible]ልቦቱ አምላክ ዘይሠርዕ ሥላሴ በበመዓርጊሁ ወሥርዓቶ ናሰትት። [illegible]ርቶዶክሳዊት ሃይማኖታችንም አምላክን ከተወና ዝንጉ ከሆነ ከአቡሊናርዮስ ክህደት [illegible]ጽማ ትርቃለች። ይኸውም ሥላሴን በየመዓርጉ የሚደለድል ስለሆነ፣ አሠራሩን [illegible]ንጸየፋለን»። በማለት አስታውቆአል። ሃይ. አበ. ባስልዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 421 [illegible]ፍል 1 ቍጥር 11።

እነሆ በጥያቄው ላይ ሳይሆን ከጥያቄው በላይ በተንሳፈፈው አስተሳሰባቸው [illegible]እነአቡሊናርዮስ ሲጐዱና እውድቀት ላይ ሲደርሱ ለማየት ቻልን።

2ኛ፥ በአቡሊናርዮስ ጐን ደግሞ ሌሎች ወገኖች ይህን ጥያቄ የጠየቁ መሆናቸውን [illegible]ናያለን። አዎን፥ እነዚህም ወልድና መንፈስ ቅዱስ አስገኝ ከሌለውና በራሱ ህልው [illegible]ሆነው ከአብ በባሕርይ ህልውና ወይም መለኮት የሚኖሩ ከሆነ፤ የባሕርይ ህልውና ወይም መለኮት በአብ ብቻ መታየቱ እንዴት ነው? ብለው ጠየቁ።

እነዚህ ጠያቂዎች በአብ ልብነት በወልድ ቃልነት፥ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት በተካከለ ድርሻ በመገናዘብ የባሕርይ ህልውና ወይም ህላዌ መለኮት መታወቃ[illegible] አስቀድመን ተገንዝበናል፤ በዚህ ጊዜ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውና ወይም መለኮት በአብ ብቻ መገኘቱ ለምንድን ነው? አሉ።

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ ወገኖች እንደነአቡሊናርዮስ የጥያቄውን ፍሬ ነገር ወደ ጉን በአስተሳሰባቸው አልተሰማሩም። ነገር ግን የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕር ወይም ህላዌ መለኮት በአብ ብቻ መገኘቱ ስለምን እንደሆነ በሚመለከት ፍሬ ነገር ላይ ነው ያተኰሩ። በዚህ ዓላማ ማተኰር ራሱ መሠረታዊ ቁም

በአብ ልብነት በወልድ ቃልነት በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት በተተካከለ መገናዘብ ተዋሕዶ የባሕርይ ህልውና ወይም የህላዌ መለኮት ታዋ የሥላሴ መገናዘብ በህልውና ተብሎ በተገለጸው ትምህረታዊ ክፍል የሚገኘ ትምህርቱን እንደየአገባቡ አጣርቶ ለመያዝ መጠየቅ የተገባ ነው።

ስለዚህ ደግሞ የትምህርቶቹን ዓይነትና አቋም በሚገባ ለመረዳት ከ መመርመር እንደሚገባ፣ ሁሉም ይስተው አይመስልም። መቼም ቢሆን መገናዘብ ትምህርትና የተከሥቶ ህልውና ትምህርት አቋማቸው የተለያ አቀራረባቸው በዚያው መጠን ይለያያልና፣ በመሠረቱ ተዘምዶ የላቸውም።

ለምሳሌ፡- የህልውና መገናዘብ ትምህርት የኩነታት ከዊነ ልብ፥ ከዊነ ቃል እስትንፋስ አንድ ሕይወት የሚሆኑበት የመገናዘብ ምሥጢር ዓላማን የሚያሳ የተከሥቶ ህልውና ትምህርት ግን የሥሉስ ቅዱስ ተግህዶ ወይም የሥላሴ የግብ «መውጣት» ምሥጢር ዓላማ የሚታይበት ነው።

እንዲህ ሆኖ ሳለ ግን፣ ተዋሕዶተ መለኮት በሁለቱም የተለያዩ የትምህርት ይገኛል። በሁለቱ የትምህርት አቋሞች ተዋሕዶተ መለኮት እንደሚገኝ መ የተጣረሰ መስሎ ለታየው ገለጻ መፍትሔው ይሆናል።

እንዲሁም ከሆነ ለሁሉም ነገር ተዋሕዶተ መለኮት በሁለቱም የትምህርት እንዴት እንደሚገኝ በየረድፉ አቅርበን ማየት የተሻለና ልብን የሚያነጻ ነው።

ምዕራፍ ስድስት።

ተዋሕዶተ መለኮት በህልውና መገናዘብ ትምህርት እንዴት ይታወቃል

ተዋሕዶተ መለኮት በህልውና መገናዘብ ትምህርት እንዴት እንደተገለ ከቅዱሳት መጻሕፍት ከቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ምስክርነት በሰፊው ተብራ ቀርቦልን እንደነበረ የሚታወስ ነው።

እዚህም ላይ ደግሞ ለማነጻጸር ያመች ዘንድ፥ አጠር ተደርጎ በድጋሚ ቢቀር ብናየው የሚከፋ አይደለም። ተዋሕዶተ መለኮት በህልውና መገናዘብ እን እንደሚታወቅ፥ መጀመሪያ የገለጸው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ጌታችን በ ወንጌሉ፡- አነ በአብ፤ ወአብ ብየ፡- እኔ በአብ ነኝ አብም በእኔ ነው አለ። ዮሐ. 14፥19። ዳግመኛም፡- ዘቦ ለአቡየ ዚአየ ውእቱ፤ ለአብ ያለው ገንዘቤ ነው አለ ዮሐ. 16፥14።

እነሆም በእነዚህ በተናገራቸው ቃላት፥ የአብ የወልድ የራሱ፥ የመንፈስ ቅዱ በህልውና በመገናዘባቸው የተዋሕዶተ መለኮትን ምሥጢር ተገልጾ ሊታ

ሎአል። በዚህ ተመርተው የቤተ ክርስቲያን ደጎና ደጎና መምህራን መንፈስ ቅዱስ ለጸላቸው መጠን፥ አምልተው አስፍተው ተናግረዋል።

ኢግናጥዮስ ዘአንጾኪያም፡- «ነአምን በአብ ከመ ህልው በወልድ ወበመንፈስ ቅዱስ፤ ወወልድ ህልው በአብ ወበመንፈስ ቅዱስ፤ ወመንፈስ ቅዱስ ህልው በአብ ወወልድ፡- አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ፣ ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ፣ መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው እንደሆነ እናምናለን ሲል ተናገረ»። ሃይ. አበ. ኢግናጥዮስ ገጽ 37 ክፍል 1 ቍጥር 5።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ፡- «ይደልወነ ናእምር ኅብረተ ተዋሕዶተ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት ወናስተዋሕድ በአኀብሮ ዘዘዚአሆሙ መለኮተ ፍጹመ፡- የሦስቱ አካላት ተዋሕዶተ መለኮት መገናዘብ እናውቅ ዘንድ ይገባናልና የእያንዳንዳቸው መገናዘብ ፍጹም መለኮት አድርገን እናዋሕድ ብሎአል»። ሃይ. አበ. ገጽ 106 ክፍል 1 ቍጥር

አትናቴዎስ ሐዋርያዊም፡- «ተዋሕዶቶሙ ውእቱ መለኮት ለአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወበዝንቱ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለኮት ዘሠለስቱ አካላት፡- መለኮት የአብና የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ተዋሕዶአቸው ነው። ስለዚህም የሦስቱ አካላት መለኮት አንዱ እንደሆነ ዐወቅን ብሎአል»። ሃይ. አበው አትና. ገጽ 747 ክፍል 4 ቍጥር 6።

ይህ በሚባልበት ጊዜም ዲዮናስዮስ ዘአርዮስፋጎስ፡- «ወእንዘ ይትሌለዩ ገጻተ ሥላሴ በበመልክዑ ፍጹመ የኀብሩ በተዋሕዶተ መለኮት፡- የሥላሴ አካላት ወይም ገጻት በመልካቸው ተለይተው እየታወቁ ሳለ፣ በተዋሕዶተ መለኮት ግን ፈጽመው አንድ ናቸው። እንዳለው ሁሉ፥ ሦስቱ አካላት በየአካላቱ እኽደጸኑ የሚገናዘቡት በአካላቱ ኩነታት ነው»። ዲዮናስዮስ ዘአርዮስፋጎስ ገጽ 35 ክፍል 1 ቍጥር 11።

ይኸውም አብ በልብነቱ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ዕውቀታቸው ማወቂያቸው ሆኖ፣ ወልድም ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ንባባቸው ቃላቸው ሆኖ፥ መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ እስትንፋሳቸው ሕይወታቸው ሆኖ፥ በዚህ በተተካከለ ፈጹም ህልውና የተገናዘቡ በአንድ ሥላሴያዊ ተዋሕዶተ መለኮት ይገኛሉ።

ይህንም ሊቁ አቡሊዲስ፡- «ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ፥ መንፈስ ቅዱስኒ እስትንፋሶሙ ለአብ ወለወልድ ወበእንተዝ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ፡- ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ እስትንፋሳቸው ነው። ስለዚህም የሦስቱ መለኮት አንድ እንደሆነ ዐወቅን»። በማለቱ ለሥላሴ መለኮት መዋሐጃው ይህ መገናዘብ እንደሆነ ማስረዳቱን በዚህ አስቀድመን በሰፊው ማተታችን የሚዘነጋ አይደለም። ሃይ. አበ. አቡሊድስ ገጽ 138 ክፍል 2 ቍጥር 8።

እንግዲህ በዚሁ የተተካከለ የህልውና መገናዘብ በሚታይበት በዕምረተ ትሥልስት አቋም ተዋሕዶተ መለኮት መገኘቱ ታየ። ስለሆነም ተዋሕዶተ መለኮት በዚሁ ገጸ ነገር ያለው አቋም የልዑለ ባሕርይ ከዊነ ሕይወት መሠረትነትን የማስታወቅ ግብር ስለሆነ፣ የተዋደደበት ምዕማድ ከእያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል ኩነት በተተካከለ የህልውና ድርሻ መገናዘብ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ተዋሕዶተ መለኮት በተከሥቶ ህልውና ትምህርት።

በተከሥቶ ህልውና ትምህርት ተዋሕዶተ መለኮት የሚገኝበት መንገ[illegible] እንደሆነ መረዳት በጣም አስፈላጊና ጠቃሚ ነው። ይኸውም ተዋሕዶ[illegible] በህልውና መገናዘብ ትምህርት የሚገኝበት አቋምና ይዞታ እየተነጻጸረ አ[illegible] ይዞታው በሚገባ የሚለየው፥ ይህን ከሥር ጠንቅቀው ሲረዱት በመሆኑ ነ[illegible]።

የተከሥቶ ህልውና ትምህርት ምክንያታዊ መነሻ፥ የጸአት «የመውጣ[illegible] መሆኑ ታውቆአል። ይኸውም የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ጸአት መውጣ[illegible] ከሌለው ወይም ካልተወለደው አብ መሆኑን፥ በቅዱሳት መጻሕፍት ተረጋግ[illegible] ነው።

ዳሩ ግን፥ ጸአቱ «መውጣቱ» የባሕርይ መለየት ስለሌለበት የወፃእያኑ ህላ[illegible] ወይም ከየግላቸው ሳይሆን፤ አስገኚያቸው ከሆነ ከአብ ህልውና ባለመለየት፤ [illegible] አንድነት መኖራቸውን፤ እንዲህም በመሆኑ፥ ጸአቱ «መውጣቱ» ቅድም[illegible] የሌለበት ጸአት መውጣት መሆኑን እያሳየ የሚገኝ ሆኖአል። ዮሐ. 1፥ 1[illegible] 7፥29።

እንግዲህ የወፃእያኑ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ህላዌ «ባሕርይ» [illegible] በመውጣት ምክንያት ለየብቻ ያለመሆንና «በግላቸው ያለመወሰን» አስገ[illegible] ከሆነው ከአብ ህላዌ /ባሕርይ/ በባሕርይ አንድነት ሳይለዩ የመኖራቸ[illegible] አቋ[illegible] ተዋሕዶተ መለኮት ነው።

ሊቁ ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ ስለዚህ ሲናገር፡- «ንእመን በሃይማኖ[illegible] ይትዋሐድ መለኮት በአብ እስመ እምአብ ተወልደ ወልድ፥ ወመንፈስ ቅዱስኒ[illegible] እምኔሁ እንዘ ኢይቀድም አሐዱ እምካልዑ፥ ወካልዑ እምሣልሱ። ወበልደ[illegible] ወጸአተ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ይትዋሐድ መለኮተ ሥላሴሁ ለአምላክነ፡- [illegible] ከሁለተኛው፥ ሁለተኛው ከሦስተኛው ሳይቀድም፥ ወልድ ከአብ ተወል[illegible] መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ «ከአብ» ወጥቶአልና፤ መለኮት በአብ እንደ[illegible] በሃይማኖት እንመን። ወልድ ከአብ በተወለደበት ልደትና መንፈስ ቅዱስም [illegible] በወጣበት ጸአት «መውጣት» የአምላካችን የሦስትነቱ መለኮት ይዋሐዳል ብሎአ[illegible] ሃይ. አበው. ገጽ 106 ክፍል 1 ቍጥር 5፤ 6።

ቅዱስ ባስልዮስ ከገለጸው ትምህርት ውስጥ ፍሬ ነገሮችን አውጥተን እንመል[illegible] ይኸውም፡-

1ኛ፥ አብ የመለኮት መዋሐጃ እንደሆነ፥

2ኛ፥ በአብ የሚዋሐድ መለኮትም ወልድ ከአብ በመወለዱ «በልደቱ» እንደ[illegible]

3ኛ፥ አሁንም በአብ የሚዋሐድ መለኮት መንፈስ ቅዱስ ከአብ በመውጣቱ እንደ[illegible] የተናገረውን ነው።

አብ የመለኮት ማዋሐጃ እንደሆነ።

እንግዲህ ከተዘረዘሩት ነገሮች የመጀመሪያውን እንውሰድና፥ አብ የመለ[illegible] ማዋሐጃ መሆኑ እንደምንድን ነው? ብለን እንጠይቅ፡- ለዚህም ሊቁ የገለጸውን ጠለ[illegible] ብለን ለማየት ከቻልን የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ጸአት «መውጣት» አስገኝ ከሌለ[illegible] ካልተወለደው ከአብ መሆኑ፥ [illegible]

[illegible]ድና ለመንፈስ ቅዱስ «ጸአት» መውጣት መሠረት አብ ሆኖ መገኘቱን እያብራራ [illegible]ን እናገኘዋለን።

[illegible]ህንም አባባል በሌላ አገላለጽ ለመረዳት ቢያሻ፤ ከዕውቀት ከልቡና ሳይለዩ [illegible]ርይ፤ በህልውና አንድነት ጸንተው በሚገኙ በቃልና በሥምረት ለሚገልጸው [illegible]ለ «ሊሉየ» ባሕርይ ህልውና፥ ከአብ በልብነት «በዕውቀትነት» መነሻ የሆነበትን [illegible] የሚጠቁመውን ምሥጢር ማየት ነው።

[illegible]ኸው ሊቁ የመለኮት በአብ መዋሐድ ወልድ ከአብ በመወለዱ መንፈስ ቅዱስም [illegible] በመውጣቱ መሆኑን በተናገረበት ጕን የሚቆም ማስረጃ ነውና።

[illegible]ለኮት በአብ መዋሐድ ወልድ ከአብ በመወለዱ እንደሆነ።

ሊቁ የአባትና የልጅ ባሕርይ፥ አንድ ስለመሆኑ ወደሚያሳስብ ፍሬ ነገር በቅድሚያ [illegible]ድናተኵር በሰጠው መግለጫ ያመለክተናል። ይኸውም ምሳሌ ብንወስድ አዳማዊ [illegible] ሰውን ቢወልድ፤ የሰው ባሕርይና ጠባይ አንድ ሆኖ በመገኘቱ፤ በወለደውም [illegible]ወለደውም የጠባይና የባሕርይ አንድነት እንደሚኖር የታወቀ ነው።

የእግዚአብሔር ልጅም የእግዚአብሔር አብን ባሕርይና ጠባይ ይዞ አባቱን አህሎ [illegible]ሎ ወጥቶአልና ኅብረተ ህላዌ ወይም የባሕርይ አንድነት በአብና በልጁ ስላለ፤ [illegible]ልድ ከአብ መወለድ መለኮት በአብ እንደሚዋሐድ ያስረዳልና ነው የሚል።

ከዚህ በላይ የተብራራው ገለጻ፥ የራሳችንን አሳብ የሚመስለው ሰው ቢኖር፥ ራሱ [illegible]ስ ባስልዮስ አምልቶ አስፍቶ የተናገረውን ከዚህ በታች አቅርበንለታልና [illegible]ልከት።

«እስመ ወልድ ዋሕድ ኀቡረ ህላዌ በመለኮት ውእቱ፤ ወቦቱ ኩሉ ዘአቡሁ እስመ [illegible]ልዱ ዋሕድ ውእቱ ወኩሉ ቦቱ ኮነ ወአልቦ ዘይትከፈል ምንትኒ ማዕከሌሁ ወማዕከለ [illegible]ሁ፤ አላ ሠረቀ ክሡተ እመለኮተ አብ ዘእንበለ ፍልጠት እንዘ ይትዋሐድ ምስለ [illegible]፤ እስመ ውእቱ ይትሜሰሎ። ወልድ ዋሕድ በመለኮት ኅብረተ ህላዌ «የባሕርይ [illegible]ንድነት» ያለው ነው። አንዲያ ልጅ ነውና፤ ሁሉም በእርሱ ሆኖአል። በእርሱና [illegible]ባቱ መካከል የሚከፈል «የሚለይ» ምንም ምን የለም. . . ከአብ ጋር እንደ ተዋሐደ [illegible]ለመለየት ከአብ መለኮት ተገልጦ አንጸባረቀ እንጂ፥ ይኸውም መሰሉ ነውና» [illegible]ሎአል። ሃይ. አበ. ባስል ዘቂሣርያ ገጽ 213 ክፍል 4 ቍጥር 1።

ቴዎዶጦስ ዘዕንቈራም፡- «ምንት ውእቱ ዘእብል እስመ ዋሕድ ይሰመይ ወልደ እግዚአብሔር ወእሙንቱሰ ይፈቅዱ ይፍልጡ አሐደ ህላዌ ዘሎቱ ምስለ አብ። ወለከኒ [illegible]ልድከ ኮነከ ወልደ፤ እምአሐዱ ህላዌ ዚአከ። ወዘንቱ ነገር ይከሥት ለከ አሐደ ህላዌ [illegible]አብ ወወልድ ወንብል ከመ ውእቱ ወልደ አብ ዋሕድ፡- አንድያ ልጅ «ተቀዳሚ [illegible]ተከታይ የሌለው ልጅ» የእግዚአብሔር ልጅ ይባላልና የሚለው ምንድን ነው? እነርሱ [illegible]ን ከአብ ጋር ያለውን አንዱን ህላዌ «ባሕርይ» ሊለዩ ይፈልጋሉ። የአንተው ልጅ እንኳ ከባሕርይህ ተገኝቶ ልጅ ሆኖሃል። ይህም ነገር የአብና የወልድ ባሕርይ መሆንን [illegible]ገልጥልሃል። በዚህም መንገድ ከእርሱ የተወለደ ተቀዳሚ ተከታይ የሌለው የአብ ልጅ ከእርሱ የተወለደ ነው እንላለን»። በማለት ቅዱስ ባስልዮስ እንደገለጸው አድርጎ ሲተነትነውና ሲያብራራው፤ ይገኛል።

ሃይ. አበ. ቴዎዶጦስ. ዘዕንቈራ. ገጽ 172 ክፍል 1 ቍጥር 6፤ 7።

www.ethiopianorthodox.org

የመለኮት በአብ መዋሐድ መንፈስ ቅዱስ ከአብ በመውጣቱ እንደሆነ፤

እንዲሁም ሊቁ የአብና የመንፈስ ቅዱስ ህላዌ «ባሕርይ» አንድ ስለመሆኑ ልቡናችንን አቅንተን እንድንመለከት ወዳቀረበው መግለጫ ይጋብዘናል። መንፈስ ከአብ በመውጣቱ መለኮት በአብ መዋሐዱ እንደምንድን ነው? ቢሉ፤ ከአብ መንፈስ ቅዱስ ከአብ በመውጣቱ ምክንያት የአብን ባሕርይ ይዞ ተገኝቶአል።

ለምሳሌ ወይን ወይንን እንጂ፤ በለስን እንደማያፈራ፥ የአንድ ምንጭ ጣፋጭ ከሆነ፤ ከእርሱ የሚፈልቅ ውኃ ጣፋጭ ሆኖ ቢገኝ እንጂ፤ መራራ ሆኖ እንደማይችል ሁሉ፥ ከአብ የወጣ መንፈስ ቅዱስም ያው በአብ ያለውን ባሕር ወጥቶአል እንጂ፥ ከዚህ የተለየ ሌላ ባሕርይ ሊኖረው አልቻለም።

እንዲህም በመሆኑ ከአብ የወጣ መንፈስ ቅዱስና የመንፈስ መገኛ የሆነ ተመትሮ ተከፍሎ ተፈልጦ ተሌልዮ መቋረጥ፥ መከፈል፥ ባዕድነት፥ መለየት በአንድ ባሕርይ፥ ይኸውም በአንድ መለኮት ይዋሐዳሉ በሚል ኃይለ ም አብራርቶታል። ያዕ. 3፥11፤12። 2ቆሮ. 2፥16። ዮሐ. 15፥26። መዝ. 3

ቅዱስ ቄርሎስ፡- «ወመንፈስ ቅዱስ ዘከመ አብ ወወልድ እስመ ይ ምሳሌሆሙ በአሐዱ መለኮት፤ ወውእቱ ይወጽእ እምእግዚአብሔር አብ ከመ

መንፈስ ቅዱስ እንደ አብና ወልድ ነው። በአንድ መለኮት ከእርሰ ይተካከላልና፤ እርሱም ከእግዚአብሔር አብ እንደምንጭ ይወጣል «ይፈልቃል» በውኃና በምንጩ ያለውን የባሕርይ አንድነት ምሳሌ አድርጎ በገለጸው «የመውጣት» አቋም እንዳስረዳ ይገነዘቧል። ሃይ. አበ. ቄርሎስ ዘእስክንድርያ 267 ክፍል 6 ቍጥር 17፤ 18።

እነሆም ወልድ ከአብ በመወለዱ መንፈስ ቅዱስም ከአብ በመውጣቱ የአምላ የሥላሴነቱ መለኮት ተዋሕዶ ይታወቃል ሲል፥ ታላቁ የቤተ ክርስቲያን መምህር ባስልዮስ በማስረዳት የገለጸውን የትምህርተ መለኮት ቅየሳ «አብነት» በማስ የተገነዘቡት እንደሆነ፥ በተከሥቶ ህልውና ትምህርት የተዋሕዶተ መለኮት አ እንዴት እንደሆነ ለማየት ይቻልበታል።

ይኸውና አሁን ተዋሕዶተ መለኮት በሁለቱም የትምህርት ስልት መግለ አቋሞች «በህልውና» መገናዘብ ትምህርት በተከሥቶ ህልውና ትምህርት መገ አጠቃለን አየን።

ለክለሳ ያህልም መሠረታዊ አቋሙን ባጭር ረድፍ እናነጻጽርና እንመልከት።

1ኛ፥ በህልውና መገናዘብ ትምህርት፥ የተዋሕዶተ መለኮት አቋም በከዊን ል በከዊን ቃል፥ በከዊን እስትንፋስ፥ በህልውና መገናዘብ ለከዊን ሕይወት ወይም ለህ መለኮት መሠረታዊ ግብ መታወቂያው ሆኖ ይታያል። በአንጻሩ ያለው በተከሥ ህልውና ትምህርት የሚገኝ፥ የተዋሕዶተ መለኮት አቋም ደግሞ፡- ተግህዶተ ትሥለ ወይም የሥሉስ ቅዱስ ግብረ ጸአት እየተገለጸበት ሳለ፤ ተከፍሎ ተመትሮ የሌለ የባሕርይ ህልውና ሆኖ ይታያል።

2ኛ፥ ተዋሕዶተ መለኮት በህልውና መገናዘብ ትምህርት ያለው አቋም፥ የል «ሊሉየ» ባሕርይ መሠረትነትን የማሳወቅ ግብር ስለሆነ፤ በትሥልስተ አካ ጠባይዓት ወይም ኩነታት በሚሰኙ በአብ ልብነት፥ በወልድ ቃልነት፥ በመንፈስ ቅ እስትንፋስነት በተተካከለ የህል

ይሁን እንጂ በተከሥቶ ህልውና ትምህርት ያለው የተዋሕዶተ መለኮት አቋም ን «መውጣትን» በሚመለከት ረገድ፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ አስገኝ አብ ሆኑ፤ መነሻነቱን የማሳወቅ ግብር ነውና፤ የወፃእያኑ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ «ባሕርይ» ከሌላ ወይም ከየግላቸው ሳይሆን፥ ቅድምና ተድኅሮ «ቅደም ል» ተከፍሎ ተመትሮ በሌለበት፥ በአብ የባሕርይ ህልውና ወይም በአብ ህላዌ ኮት ያለውን አንድነት ያሳያል።

ታዲያ በዚያም ቢሆን በዚህ ለሥላሴ፥ ተከፍሎ፥ ተመትሮ፥ የሌለበት አንድ ርይ ህልውና ወይም ህላዌ መለኮት ብቻ እንዳላቸው፥ ተዋሕዶተ መለኮት ግጣል። ለሥላሴ ተከፍሎ ተመትሮ የሌለበት አንድ የባሕርይ ህልውና ወይም ህላዌ ኮት ያረጋግጣል።

ይህም በመሆኑ፥ ሦስቱ ሁሉ በአንዱ በባሕርይ ህልውናቸው፥ በአንዱ ኮታቸው አንድ እንደሆኑ ይታወቃል። ዮሐ. 10፥30። ጥያቄው በቀረበበት ሥቶ ህልውና ትምህርት፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውና ወይም መለኮት በአብ መሆኑ፥ ከእርሱ የወጡትን ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ያስገኘ በመሆኑ ምክንያት ነው።

ይህም ምሥጢሩን በሌላ አቅጣጫ ላስተዋለ ሰው፥ ከልቡና ወይም ከዕውቀት ለዩ በባሕርይ አንድነት ጸንተው በሚገኙ በቃልና በሥምረት ለሚገልጸው ሊሉየ ርይ ህልውና፥ አብ በልብነት «በዕውቀትነቱ» መሠረት የሆነበትን አግባብ ያይበት ነው።

ከዚህ በቀር ግን፥ የሥሉስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውናን ወይም መለኮትን ከፋፍሎ ብዛትና ለያይቶ ለማራራቅ ፍንጭ የሚሰጥ መነሻ አይገኝበትም።

ምንም እንኳ በጸአት አቋም ወልድና መንፈስ ቅዱስ ያስገኘ አብ እንደመሆኑ ጠን፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውና ወይም መለኮት ከሌላ ሳይሆን አብ ብቻ ቢሆንም፤ ይኸው በአብ ያለው የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውና ይም መለኮት በእኩልነት የሚኖሩበት የሦስቱ የጋራ ባሕርያቸው ሆነው በባሕርይ ነድነት ጸንተው መኖራቸው በማያጠራጥር ሁኔታ ገለጸ እንጂ፥ ለማበላለጥ ምንም ክንያት አላሳየም።

ስለዚህ ቅዱስ ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ሲያስረዳ፡- «እኁዛን በፅምረተ አሐዱ ለኮት ወህላዌ አኮ እምኔሆሙ አሐዱ ልዑል ወአሐዱ ትሑት አላ ዕሩያን በአሐዱ ና ዘኢይትነገር። በአንዱ መለኮትና ህላዌ «ባሕርይ» ተዋሕዶ የተያያዙ ናቸው፤ እነርሱም፤ አንዱ ከፍተኛ አንዱም ዝቅተኛ የለባቸውም። ነገር ግን በአንድ በማይነገር ና እኩልነት የተተካከሉ ናቸው» እያለ በማብራራት ተናግሮአል። ሃይ. አበ. ጎርዮስ ዘእንዚናዙ ገጽ 210 ክፍል 1 ቍጥር 7።

የእስክርድርያ ሊቀ ጳጳሳት ስኑትዩም፡- «ወንሕነሰ ኢነአምር በላዕለ እሉ ሠለስቱ ካላት፥ ህላውያተ ፍሉጣተ ወመለኮታተ ነኪራተ ወዳዕሙ ይትጋብኡ በአሐዱ ለኮት፤ ወይትከፈሉ በአካላት ወበገጻት ወብሂለ ኢተወልደሰ ወተወልደ ወሠረፀ አኮ ከፍሎሙ ኅበ ህላዌያት ፍሉጣት። እኛ ግን በሦስቱ አካላት ላይ የተለያዩ ሕርያትንና የተራራቁ መለኮታት የሚባሉትን አናውቅም። ነገር ግን በአካላትና በገጻት ተከፈሉ ሲሆኑ፤ በአንዱ መለኮት ግን ይዋሐዳሉ። ያልተወለደና የተወለደ የሠረፀ ያሰኝ አባባል ደግሞ ወደተለያዩ ባሕርያት የሚከፋፍላቸው አይደለም»። ብሎ አሣሪነት የቱን ያህል ጥብቅ እንደሆነ ገለጾአል። ሃይ. አበ. ገጽ 498 ክፍል 1 ቍጥር 13።

www.ethiopianorthodox.org

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ሚናስም፥ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ ካስተማረ... ሲያጸና እናገኘዋለን። «ወለህላዌ መለኮት ሥላሴ ኢይረክቦ ሕፀት። ... ይትዐወቅ ከመ ውእቱ ያኀብር ሠለስቲሆሙ እንዘ ይትአመር በአብ ወወልድ ... ቅዱስ ወአልቦ ውስተ መለኮት ውላጤ ወተውሣክ ወታሕፃፅ። ለሥላሴ ባሕር... ሕፀት «ጉድለት» አያገኘውም። በመለኮትም ውላጤና ጭማሬ ቅነሳ የለበትም»... አበ. ሚናስ. ዘእስክንድርያ ገጽ 446 ክፍል 1 ቊጥር 17።

በዚህ አኳኋን በአብ ያለው የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልው... ሁሉ የጋራ ባሕርያቸው ስለመሆኑ፥ በዚሁ በመለኮት ባሕርይ አንድነ... «በእኩልነት» ስለመኖራቸው የቀረበውን ሐተታ ማስረጃ ተመለከትን። ግን ... ሳይሆን ሌላም ማስረጃ እንዳለ ልንጠቅስ እንችላለን።

ይኸውም ጠባይዕ ለጠባይዕ ኃይላት መገኛ በሚሆንበት ምሥጢር ያየን እ... አብ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ መገኛ መሆኑን ጠባይዓቸው እርሱ እንደመሆኑ... ጠባይዓቸው የሆነው አብ ያለ አእምሮና ያለ ሕይወት ሊኖር ባለ... የህልውናቸውን አንድነት የሚገልጽ መሆኑን እንረዳለን፦

በዚህም ማስረጃ ዐረጋዊ መንፈሳዊ፦ «አብሰ ጠባይዕ ውእቱ ወልድኒ ... ቅዱስ ኃይላቲሁ፤ አልቦኬ ዘይሔሊ ከመ አሐዱ ይቀድም እምካልዑ... ጠባይያሙ ሀሎ ዕሩየ እንበለ ጥንት። ወአልቦቱ ጊዜ አመ ነበረ እንበለ ... ወሕይወት። አብ ግን ጠባይዕ ነው ወልድና መንፈስ ቅዱስም ኃይላቱ ናቸው ... አንዱ ከሁለተኛው የሚቀድም እንደሚኖርባቸው የሚያስብ አይኑር። ጠባ... እርሱ ያለመነሻ ተካክሎ የሚኖር ነውና፤ ያለአእምሮና ያለ ሕይወት የኖረበ... የለም»። ሲል ጠቃሚ ማብራሪያ ሰጥቶአል።

የሀገራችን ሊቃውንትም በዚህ ማብራሪያ ስለተጠቀሙ፤ አቀራረቡን ተ... ኀሳቡን በማጽናት፦ «ለቡኬ ከመ ኢይቤ ጠባይዕ ባሕቲቱ፤ አላ ወሠከ በጥበብ ... ጠባይያሙ ወገዘንቱ ያጠይቅ ከመ ዚአሆሙ ውእቱ አብ ለወልድ ወለመንፈስ ... ወገዘንቱ ተዋሕዶ ይሬስዮሙ አሐደ ለሠለስቲሁ። ጠባይዕ ብቻ እንዳላለ አስተውል... ግን ጠባይዓቸው ነው ሲል፤ በጥበብ ጨምሮ ተናግሮአል። ይህም የሚያስረዳ... ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ገንዘባቸው መሆኑን ነው። እነሆም ይህ ተዋሕዶ ... አንድ እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል»። እያሉ አትተዋል። ምዕላድ ዘሀ. ሰዓ. ከብቱ

ይኸውና ጠባይዕ በሚል ምሳሌያዊ መረጃ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕ... ህልውና ወይም መለኮት በአብ መገኘቱን ጠባይው የጋራ ገንዘባቸው እንደ... መጠን፥ ጠባይዐቸው አብም ያለአእምሮና ያለሕይወት የማይኖር መሆኑን ... ተከተል በማይኖርበት ጊዜና አንዱ ከአንዱ በማያንስበት ሁናቴ፥ በባሕርይ ህል... ወይም በመለኮት አንድነት ጸንተው መኖራቸውን ለመገንዘብ የሚያስችል ገለጻ አ...

በተጨማሪ የዚህ የባሕርይ ህልውና ወይም የመለኮት አንድነት አቋም ... ያለውን መግለጫ ለአንባቢ ብናቀርብ በማስረጃነቱ ይጠቀምበታል። በተ... ትሥልስት በተከሥቶ ህልውና ምሥጢር ረገድ ልቡና «ዕውቀት» ለቃልና ለእስት... መታወቅ መሠረት መሆኑን በሚታይበት አንጻር፥ አብ በልብነቱ «በዕውቀት... ለቃሉና ለእስትንፋሱ መሠረት ሆኖ ቢታይም፤ ከቃሉና ከእስትንፋሱ ተለይቶ ያል... የማይኖር መሆኑ ታውቆአል።

ይኸውም አብ በልብነቱ ከቃሉና ከእስትንፋሱ ሳይቀድምና ሳይለይ በጋራ አንድ... የመኖሩ ሁናቴ ሦስቱ ሁሉ በአንድ የባሕርይ ህልውና ወይም በመለኮት አንድ... ጸንተው ለመቆማቸው አስተማማኝ ይዘት ነው።

ስለዚህ የአንጾኪያ፦ «ሊቀ ጳጳሳት አባ ዮሐንስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ከተናገረው ...ስ የጻፈውን እንደሚከተለው እንመልከት፦ አልቦ መኑሂ ዘቦቱ አእምሮ ዘይትዐቀፍ ...የሕዶተ ህላዌ መለኮት ዘአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እንዘ አሐዱ ህላዌ ...ት። ማንም ዕውቀት ካለው የመለኮት ባሕርይ አንድ ሲሆን የአብ የወልድ ...ፈስ ቅዱስ በባሕርየ መለኮት ተዋሕዶ ፈጽሞ የሚደናቀፍ የለም አለ»።

እነሆም የባሕርይ ህልውና ወይም የህላዌ መለኮት አቋምን ምዕማድ እስከዚህ ...ለከትን። ሃይማ. አበው. ዮሐንስ ዘአንጾኪያ ገጽ 540 ክፍል 2 ቊጥር 3።

ምዕራፍ ሰባት።

እግዚአብሔር አብ መሠረት በሆነበት አገባብ እንዴት ነው?

ካለፉት ትምህርቶች እንደተገለጸው፥ «የመውጣት» አቋም ሲኖር ሳለ፤ ቅደም ...ተል የሌለበት ስለመሆኑ፤ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ህልውና ወይም መለኮት በአብ ...ኘ ሳለ፤ መከፈልና መለያየት የሌለበት ስለመሆኑ፤ የምዕማዱ አቋም ይታይ ዘንድ ...ረጃዎችን በማቅረብ ሰፊ ሐተታ አድርገናል።

አሁንም በዚህ ጉን፥ ታላቅ ጥያቄ ተደቅኖ ይገኛል። ጥያቄው እግዚአብሔር አብ ...ሠረት በሆነበት አግባብ «ስልት» ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ከራሱ ሲያስገኝ፤ ...ደምን ባለው ሁናቴ አስገኛቸው? ወይም የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣት ...ዴት ነበር? የሚል ነው።

ለዚሁ ጥያቄ ተገቢና ቀጥተኛ የሆነ መልስ ሲቀርብ፤ ለአንባቢ ብሩህና ብቁዕ ...ህርት መግለጫ እንደሚገኝ ያለን ተስፋ ጽኑዕ ነው። ስለዚህ መሠረታዊ ቁም ነገሩን ...ጠየቅ ያስችላል ብለን ባመንበት ማስረጃ ትምህርቱን ለማብራራት እንሞክራለን።

እንግዲህ እግዚአብሔር አብ መሠረት በሆነበት አግባብ ወልድንና መንፈስ ...ዱስን፤ ከራሱ ሲያስገኝ፤ እንደምን ባለው ሁናቴ አስገኛቸው? ወይም የወልድና ...መንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣት እንዴት ነበር? በሚል ዋና መጠይቅ ክፍሉ ውስጥ ...ተቋጠሩት አሳቦች አንዱ በጸአት አቋም ያለው ትችት ነው።

ጸአት ስንል ወፂእን «መውጣትን» ስለሚያሳይ፤ የወልድንና የመንፈስ ቅዱስን ...ኢ «መውጣት» ቢመለከት እንጂ፤ መገኛ የሆነውን አብን እንዴት ይመለከታል? ስለዚህ እዚህ ቦታ ሦስቱን ማለት አብንና ወልድን መንፈስ ቅዱስን እንደሚያስተባብር ...ኛ መነገሩ ስለምንድን ነው? የሚል ጥያቄ ይኖራል።

እውነት ነው፤ የባሕርይ ጸአትና፥ የኅድረት ጸአት ልዩነት ሳይታወቅ በሚነገርበት ...ጊዜ፤ ይህ ሁኔታ ለጠያቂው ግራ ሊያጋባው እንደሚችል አይጠረጠርም። ይህም ወፅአ የሚል ግሥ ወይም ጸአት በሚል ግሥ ዘር የኅድረትና የባሕርይ እየሆነ በሚነገርበት ...ታና ጊዜ እንዳለ ካለመረዳት የተነሣ፥ የሚፈጠር ጥያቄ መሆኑን እናውቃለን። ልዩነቱንም በሁለት ረድፍ እናሳያለን።

1፥ የኅድረት ጸአት፦ ሀ፥ የሰው ከቤት እንደ መውጣት፦

ለ፥ የውኃ ከጉድጓድ እንደ መውጣት፦

www.ethiopianorthodox.org

ሐ፥ የቡቃያ ከምድር እንደ መውጣት:-

መ፥ የሽቶ ከብርሌ እንደመውጣት ያሉና የመሳሰሉ ሁሉ የጎድረት ጸአ[illegible] ወፂእ «መውጣት» ናቸው።

እነዚህ የኃዳሪንና የማኅደርን ጸአት ወይም ወፂእ «መውጣት» የሚያሳ[illegible] እንጂ፣ የባሕርይ ጸአትን ወይም ወፂእን «መውጣትን» የሚያሳ[illegible] የላቸውም።

2፥ የባሕርይ ጸአት:- የባሕርይ ጸአት ወይም ወፂእ «መውጣት»:-

ሀ፥ የቃልና የእስትንፋስ ከልብ እንደ መውጣት:-

ለ፥ የፀዳልና «የነጸብራቅ» የሙቀት ከብርሃን እንደመውጣት:-

ሐ፥ የነበልባለና ዋዕይ «ትኩሳት» ከፍህም እንደ መገኘት፥

መ፥ የርጥበትና ሁከት ከውኃ ስፍሐት እንደመገኘት ያሉ ሁሉ፥ የባሕር[illegible] «መውጣትን» የሚያሳይ ምሥጢር ያላቸው ናቸው።

እንግዲህ ይህን ከመሠረቱ ጠንቅቆ የተረዳ ሰው፥ የባሕርይ ጸአት [illegible] «መውጣት» ቢያሳይም ቅሉ፥ መቋረጥ፥ ተመትሮ፥ ተከፍሎ የሌለበትን [illegible] ህልውና አንድነቱ ተጠብቆ ከመገኛው ሳይለይ፥ የሚገለጽ ጸአት «መውጣት» [illegible] ለመገንዘብ ይቻላል።

የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ጸአትም ወፂእን «መውጣት» እያሳየ ሳለ፡ መ[illegible] ከሚሆን ከአብ፥ በአንድ የባሕርይ ወይም ህላዌ መለኮት የተጠበቀ ጽንዕ ያለ [illegible] ተከፍሎ ተመትሮ፥ መለየት የሌለበት ስለሆነ፣ መገኛቸው አብንና፥ ከአብ [illegible] የሆኑትን ወልድንና መንፈስ ቅዱስን አስተባብሮ ሊነገር መቻሉ፥ በዚህ ም[illegible] መሆኑን ያውቃል።

ምዕራፍ ስምንት።

እግዚአብሔር አብ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን አስገኛቸው።

ይህም ሆኖ ሳለ፣ አንባቢ እግዚአብሔር አብ ከራሱ ወልድንና መንፈስ ቅዱስ[ን] እንደምን እንዳስገኛቸው የወልድና መንፈስ ቅዱስም ከአብ ወጡ ተብሎ ሲነ[ገር] የመውጣታቸው ሁኔታ እንዴት እንደሆነ፣ በግዙፍ መግለጫ የሚጨበጥ መስለ[ው] በግዙፍ ዳበሳ ለመዳበስ ባይጓጓ መልካም ነው። ስለዚህ ጸጥ ባለ የሰብእና መንፈስ[] በትሕትና ሆኖ ራሱን እየተቈጣጠረ ለመረዳት ብቻ፥ እንዲናፍቅ፣ አስቀድሞ ማሳሰ[ብ] የተገባ ይመስለናል። ይኸውም በቅዱሳት መጻሕፍት መንፈስ መሠረት፥ ለማ[illegible] የሚያበቃ ማስረጃ እንደሚገኝ የማያጠራጥር ሲሆን፣ ማናቸውም ሰው የመረዳ[ት] መንፈስ፥ በትሑት ሰብእና ራስን መቈጣጠር ችላ ሳይል፣ የእግዚአብሔርን ምሥጢ[ር] በመጓጓትና በናፍቆት በሚጠባበቅበት ጊዜ ሊገለጽለትና ሊገኝለት መቻሉን የቤ[ተ] ክርስቲያን አበውም ከማስገንዘብ አልቦዘኑም። ሰው ሰው ሳለ ፈጣሪን ያህል [illegible]

[illegible]ት ምሳሌ ወስኖ ለመጨበጥ መሞከር ወይም ማሰብ ግን፣ ፍጡርነትን ከመርሳት [illegible] እንዳያስቈጥር ያስፈራልና ነው። ኢዮብ 42፥2-6።

ስለዚህ ጉዳይ ከቤተ ክርስቲያን አባቶች የተሰጠውን ማስጠንቀቂያ በቅድሚያ [illegible]ለከት፥ በመመሪያነቱ እንጠቀም ዘንድ ይረዳናል:-

እነሆም ዮሐንስ አፈ ወርቅ:- «ይደልወነ ናጥሪ ኦአኀው በኩሉ ጊዜ ልበ ጥቡዐ [illegible]ፉደስ ሶበ ንትናገር በእንተ እግዚአብሔር ልዑል ወአዕምዖ መንክራቲሁ፤ እስመ [illegible]ከሃሎ ለልሳን ይንብብ በእንቲአሁ ከመ ድልወቱ ወኢሕሊና ኢይክል ሰሚያቶ። [illegible]ሰ ልሳን፤ ሕሊና ልብኒ ዘይከብር እምኔሁ ኢይትከሃሎ ይጠይቅ ምንተኒ እምኔሁ [illegible] ንሐሊ በእንቲአሁ ሎቱ ስብሐት በብዙኀ ኀሣሣ ወንስዕን ፈክሮ። ወካዕበ ንትናገር [illegible] በእንቲአሁ ወኢይክል ሕሊናነ መስሎተ ዝኩ እስመ ነአምር ከመ ምሉዕ ውእቱ [illegible] ኩሉ መካን። ወዘከመስኬ እፎ ውእቱ ኢንክል አእምሮ። ወካዕበ ነአምር ከመ [illegible] ምክንያተ ኩሉ ሠናያት፥ ወኃይል እንበለ ሥጋ። ወዘከመስኬ ምንት ውእቱ [illegible]ል ለብዎ፣ ወናሁ ነበብነ በዘኢንክል ጠይቆ። እስመ ንቤ ህልው ውስተ ኩሉ፣ [illegible] ኢንክል ረኪቦቶ። ወካዕበ ንቤ አልቦቱ ጥንት ወንስእን ሐልዮተ ዝኩ . . . [illegible]ን ምግባረ ንሔሊ ወኢንክል ፈክሮ እስመ ሕሊና ይሔልያ ወይስእን ሰምዮታ:- [illegible] ሆይ፥ ሁል ጊዜ ቈራጥ ልብ ሊኖረን ይገባል። ይልቁንም ስለ ልዑል [እግ]ዚአብሔር በምንናገርበት ጊዜና ድንቅ ሥራዎቹን በምናደምጥበት ጊዜ ትክክለኞች [illegible] ይገባናል። ልሳን ወይም አንደበት ስለ እርሱ ይናገር ዘንድ አይቻለውምና:- [illegible] ተውና ከልሳን የከበረው የልብ ሕሊናም «አሳብም» ከዚሁ ምንም ይረዳ ዘንድ [አይ]ቻለውም። ለእርሱ ምስጋና ይሁንና በብዙ ምርምር እናስባለን፤ መተረጐሙን ግን [illegible]ችልም። ስለ እርሱም ብዙ እንናገራለን። ዳሩ ግን ሕሊናችን «አሳባችን» ምሳሌን [illegible]ሎ ለማስረዳት አይችልም። እነሆም በቦታው ሁሉ ሞሉ እንደሆነ እናውቃለን። [illegible] ግን እንደምን እንደሆነ ማወቅ አንችልም። እንዲሁም ደግሞ እርሱ የበጎ ነገር ሁሉ [ምክ]ንያት እንደሆነና፣ ሥጋ የሌለው ኃይል እንደሆነም እናውቃለን። ምን እንደሆነ ግን [ለማ]ስተዋል አንችልም። እነሆም ለመረዳት በማንችለው ተናገርን ማለት ነው። በቦታው [ሁ]ሉ ህልው ነው እንላለንና፣ ነገር ግን ማግኘቱን አንችልም። ዳግመኛም መነሻ የለውም [እን]ላለን፣ ይህን ማሰብም ያስቸግረናል። . . . ብዙ ነገርም እናስባለን ግን መተርጐሙን [አ]ንችልም ሕሊና ያስባታል። መሰየምዋን ግን ያቅተዋል»። ብሎ ተናገረ። ድርሳን ዘዮ[ሐንስ አ]ፈወርቅ ገጽ 26፣29። ድርሳን 2።

ይህም የዮሐንስ አፈ ወርቅ ማስገንዘቢያ:- የእግዚብሔር ነገር ታውቆልን ሳለና [illegible]ንደምን እንደሆነ ለማስተዋል ለመተርጐም ምሳሌም ለመግለጽ ስያሜም እንኳ [illegible]መስጠት ለሕሊናችን ይልቁንም ለአንደበታችን ችሎታ ያጥረዋል። በማለት [illegible]ስጠነቅቀናል።

በቅዳሴ ሠለስቱ ምዕትም:- «ኢበምክህ ወኢበዐቢተ ሕሊና ኢይክል ይባእ ማዕከለ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ከመ ያእምር ዘከመ እፎ ህላዌሁ ወለዶ አብ ለወልድ ወኢይትከሀል ዘ ጊዜ ወለዶ። ኢይትአመር ልደቱ እምአብ እስመ እፁብ ውእቱ ወኢይትዐወቅ ህላዌሁ እስመ ሥውር ውእቱ። በትምክህት ይሁን በአሳብ በመዋኘት ህላዌውን ያውቅ ዘንድ በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ መካከል ሊገባ የሚችል የለም። አብ ልጁን ወልዶታል። ነገር ግን ይህን ጊዜ ወይም እንደዚህ ባለው ቀን ወለደው አይባልም። ከአብ መወለዱ ድንቅ ነው፣ ህላዌውም አይታወቅም ሥውር ነውና» ተብሎ ተነግሮአል። በቅዳሴ ሠለስቱ ምእት ገጽ 98 ቍጥር 23-25።

ይህም የሠለስቱ ምእት አነጋገር፥ እንደ ዮሐንስ አፈ ወርቅ አነጋገር ነው። አብ [illegible] እንዴት እንደወለደው ግን ለማስተዋል ጭንቅ ነው። ዕፁብ ድንቅ

www.ethiopianorthodox.org

ማለት ብቻ ነው ሲሉ፣ ሰው በግዙፍ ምሳሌ እተረጕመዋለሁ ብሎ እንዳ... ያስጠነቅቃሉ።

ዲዮናስዮስ ኤጲስ ቆጶስ ዘአቴና «ልደተ ወልድ ወጻአተ መንፈስ ቅዱስ እ... ይትነከር ወኢይትነገር። የወልድ ከአብ መወለድ የመንፈስ ቅዱስም ከአብ መ... ዕፁብ ድንቅ ይባላል እንጂ፣ ሊነገር አይቻልም»። ብሎአል። ሃይ አበው ገጽ 35 ... 1 ቍጥር 12።

ይሁን እንጂ ጠያቂ በአንድ ወገን አዎንታ በሌላ ወገን ግን አሉታ አይሆንም ... እንዲህ ያለ አነጋገር እንዴት ሊቀበሉት ይቻላል? ብሎ ይጠይቅ ይሆናል።

ሌላ ማስረጃ ከማቅረባችን አስቀድሞ በእኛ በሰብአዊ ሕይወታችን ... በአዎንታና በአሉታ የምንቀበለው ነገር እንዳለና እያወቅነው የማናስተውለው ... እንደሚገኝ፣ ማስረጃ አድርገን ልናቀርብለት እንወዳለን። ይኸውም በሥጋችን ... የምትኖር የነፍሳችን ወይም የመንፈሳችን ወይም የመንፈሳችን ሁናቴ ነው። እ... ነፍሳችን መኖርዋን እናውቃለን ግን አይተናት አናውቅም። ዳሩ ግን አላየ... እንዴት እንደምትኖር የአኗኗርዋን ሁኔታ አናስተውልም በማለት ልንክዳት አንች...

በዚህ ምሳሌ ጎርጎርዮስ አስረድቶበታል፦ «ንሕነሰ ነአምር ጥዩቀ ከመ ... ተኀድር ውስቴትነ ከዊና አሐደ ምስለ ሥጋ። ወመኑ ውእቱ ዘርእየ ነፍሶ ግሙራ ... ዘኀሠሣ ወነጸራ በዐይነ ሥጋ ለነፍስ ዘትትዋሐድ ምስለ ሥጋ ወሶበ ንቤ ... ኢይምሰልክሙ ዘንክህድ ህልዎተ ነፍስ በሥጋ። አላ ንሕነሰ ነአምን ወነአምር ... ህለወት ነፍስ ለባዊት ውስተ ሥጋነ ከዊና አሐደ ምስለ ሥጋነ። መኑ ውእቱ ... ነፍሶ ግሙራ ወመኑ ዘኀሠሣ ወነጸራ በዓይነ ሥጋ ለነፍስ ዘትትዋሐድ ምስለ ... ወሶበ ንቤ ዘንተ ኢይምሰልክሙ ዘንክህድ ህልዎተ ነፍስ ውስተ ሥጋ ከዊና ... ምስለ ሥጋ ወመኑመ ዘኀሠሠ ፍጥረቶ አስተኃሚሞ ወነጸረ ነፍሶ እንዘ ሀለወት ... ሥጋሁ ወእፎ ህልዎታ ወዘንተ ባሕቱ ነአምር ከመ ነፍስ ተኀድር ውስ... ዘኢያእመርነ ዘሀሎ ውስቴትነ ወኢጠየቅነ አምሳሎ። ወእፎኑመ ይትከሀለነ ና... ዘከመ ተወልደ ወልድ እምአቡሁ ወከመ ንእመን ወንለቡ እስመ ቃል ተ... እምአብ ዘእንበለ ተኀሥሦ። እኛ ግን ነፍሳችን በውስጣችን ከሥጋ ጋር አንድ ... እንደምትኖር በእርግጥ እናውቃለን። እነሆም ፈጽሞ ነፍሱን ያየ ሰው ማነው? ከሥ... ጋር ተዋሕዳ የምትኖረው ነፍሱንስ ማነው የመረመራትና ያያት? ይህን በምንል... ጊዜም ነፍስ በሥጋ መኖርዋን የምንክድ አይምሰላችሁ። እኛ ግን ለባዊት ነ... ከሥጋችን ጋር አንድ ሆና በሥጋችን ውስጥ እንደምትኖር እናምናለን እናውቃለ... ተፈጥሮውን ተጨንቆ ተጠብቦ የመረመረና ከሥጋው ሳለች ነፍሱን የተመለ... አኗኗርዋን እንዴት እንደሆነ ያየ ማነው? ነገር ግን ነፍስ በውስጣችን እንዳለ... እናውቃለን። ይኸውም በውስጣችን ያለውን ሳናውቅ ምሳሌውንም ሳንረዳ ነ... እንግዲያውስ ወልድ ከአባቱ እንዴት እንደተወለደ እናውቅ ዘንድ እንዴት ይቻለና... እንደዚሁም ያለ እኛ ምርምር፥ ቃል ከአብ እንደተወለደ እንመንና እናስተውል» ስ... የለገሠውን ምክር መገንዘብ ጠቃሚ ነው። ሃይ. አበ. ጎር. ገባሬ መንክራት ገጽ ... ክፍል 1 ቍጥር 18-20።

እነሆም ከዚህ እንደተገለጸው ትምህርቱ አዎንታንና አሉታን አንድ ላይ የ... የሚመስለው በማወቅና በማስተዋል መካከል ልዩነት በመኖሩ፥ ወይም ... እያወቅነው ሳለ እንዴት እንደሆነ ግን ለማስተዋል የማንችለው ነገር በመኖሩ ም... ነው።

እንግዲህ ይህን የመሳሰለ ልናውቀው እየቻልን የማናስተውለው ነገር ስላለ፣ ...ባቢ በሰው ጥበብ ወይም ዕውቀት በግዙፍ ዳበሳ የወልድንና የመንፈስ ቅዱስን ከአብ ...ውጣት ዐውቃለሁ ብሎ እንዳይሳሳት የቤተ ክርስቲያን አባቶች ኃላፊነት ስለሆነ፣ ...ስጠንቀቁ እንጂ፣ ቅዱሳት መጻሕፍት በሚገልጹት ኃይለ ቃል ለእምነትና ለመንፈሳዊ ...ቀት የሚያበቃ መመሪያን መከታተል አልከለከሉም።

በብርሃንከ ንርአይ ብርሃነ በብርሃንህ ብርሃኑን እያለን። በሚል መሠረታዊ ቃል ...በአዊን አሳብ ወደ ጐን በመጣል በቃሉ ብርሃን ማኀቶት ለእግርየ ሕግከ ብርሃን ...ናትየ፦ ሕግህ ለእግሬ መብራት ነው ለእርምጃዬም ብርሃን ነው በሚል አምላካዊ ...ል መመራት ቀዋሚ ዓላማቸውን አድርገዋል። መዝ. 35፥9። ያዕ. 1፥19-21።

ይህንም እንረዳ ዘንድ እላይ የተጠቀሰው እርሱም ቢታወቅም ለማስተዋል ...ይቻለውን የእግዚአብሔርን ሁኔታ በገለጸበት ክፍል ቀጥሎ ያለውን የማበረታቻ ...ምህርት ከዮሐንስ አፈ ወርቅ መስጠቱን እናስታውሳለን።

«ርቱዕ ለነ ንትወከፍ ኵሎ ዘተብህለ በእንቲአሁ በአሚን ወበየዋሃት እመሰ ስዕነ ...ረ ወፈጽሞ ነሀብ ስብሐተ ለእግዚአብሔር፤ እንዲሁም የጳውሎስን ትምህርት ...ለማፐ ችሎታ ጠቅሶ ሲናገር፥ ስማዕ ዘይቤ ሐዋርያ ጳውሎስ ወኢይምሰልከ ከመ ...ኩም ውእቱ። ወኢይክል ነጊረ ምሳሌ በዘይደሉ፦ «ኢይባእ ፍርሃት ላዕሌከ፤ ...ኢትትዐደው እምዐቅምከ፥ ወኢትኀሥሥ ዘኢይትከሀለከ፦ ስለ እግዚአብሔር ...ተባለው ሁሉ በእምነትና በየዋሃት እንቀበል ዘንድ አገባብ ነው። መናገርና መፈጸም ...ቻለን ደግሞ፥ ለእግዚአብሔር ምስጋና እናቅርብ ሲል ተናገረ። እንዲሁም ሐዋርያ ...ውሎስ የሚለውን ስማ፣ ደካማ ወይም ሰነፍ እንዳይመስልህ ምሳሌን መናገር በሚገባ ...ይችል እንዳይመስልህ ፍርሃት አይግባህ። ከመጠንህ ወይም ከዐቅምህ አትተላለፍ፥ ...ትችለውንም አትፈልግ» ብሎአል። ዮሐንስ አፈ ወርቅ ድርሳን 2 ገጽ 26።

እንግዲህ ይህን ማስጠንቀቂያ በጥንቃቄ ካመዛዘን በኋላ፣ አብ ወልድንና መንፈስ ...ዱስን ከራሱ ሲያስገኛቸው እንደምን እንዳስገኛቸው፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስም ...አብ እንዴት እንደሚወጡ ቅዱሳት መጻሕፍት ባቀረቡት ምሳሌያዊ መግለጫ ...ትሕትና ሆነን ለመረዳት መዘጋጀት ነው።

ከቅዱሳት መጻሕፍት በተገለጠው አሳብ መሠረት የቤተ ክርስቲያን መምህራን ...ሕርይ ጸአትን በሚመለከት አቋም ሲገልጹ የተጠቀሙባቸውን ምሳሌዎች፥ ቀጥለን ...ቀርበናቸዋል።

1ኛ፥ የነገረ ነፍስ አቋም ምሳሌ «ውስጣዊ ምሳሌ»፦

2ኛ፥ የብርሃን ወይም የፀሐየ ጽድቅ ምሳሌ፦

3ኛ፥ የባሕር ወይም የቀላይ «የውኃ» ምሳሌ፦

4ኛ፥ የእሳት ምሳሌ ናቸው።

የቤተ ክርስቲያን አበው፥ በእነዚህ ምሳሌዎች ትምህርት መስጠታቸውን ...ማስረዳት ዲዮናስዮስ የተባለው የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት የተናገረውን ብቻ ...ንጠቅሳለን።

እርሱም ስለ እግዚአብሔር ቃል ወልድ ሲናገር፦ «ውእቱሰ ወልድ ዋሕድ ወቃሉ ...ሉዱ ወተወልደ እመለኮተ አብ ቀዳማዊ እምቅድመ ዓለም በአምሳል ዘኢይትረከብ ... ወቃሉ ጽኑዕ ለአብ ጥበቡ ወኃይሉ፦ እርሱ አንዲያ ልጅና

www.ethiopianorthodox.org

ለአንዱም ቃሉ የሚሆን ዓለም ሳይፈጠር ከመለኮተ አብ ቀዳማዊ ሆኖ [illegible] ምሳሌውም የማይገኝ ነው። ይኸውም እንደ ብርሃን፥ ቀዳማዊ ሆኖ [illegible] ምሳሌውም የማይገኝ ነው። ይኸውም እንደ ብርሃን፥ እንደ እሳት፥ የአብ [illegible] እንደሆነው ቃልም ጥበቡም ኃይሉም እንደሆነ ብቻ ይታወቃል»። ብሎአል። [illegible] አበ. ዲዮ. ዘአንጾ. ገጽ 439 ክፍል 1 ቍጥር 7።

እነሆም ዲዮናስዮስ በዝርዝር ያቀረባቸው ምሳሌዎች በብርሃን፥ በእሳት [illegible] ቃልነት፥ በአብ ጥበብነትና በኃይሉ ለመረዳት በመጠኑ እንደሚያስችሉ እየ[illegible] አብራርቶልናልና እንደሚገባ መጠቀም የእኛ ፋንታ ይሆናል።

እንግዲህ በዝርዝር ከቀረቡት በቅደም ተከተል እያቀረብን ከእነርሱ የምናገ[illegible] ትምህርት በጥንቃቄ መገንዘብ ይኖርብናል።

ምዕራፍ ዘጠኝ።

የነገረ ነፍስ አቋም ምሳሌ ውስጣዊ ምሳሌ።

መጀመሪያ ነገር የወልድ ከአብ መውጣት በከዊን ቃል መሆኑን፥ የመንፈስ [illegible] ከአብ መውጣት በከዊን እስትንፋስ መሆኑን፥ ቅዱሳት መጻሕፍት ይመሰክራሉ። [illegible] 42፥5፣6። ኢሳ. 52፥8፣11። ዮሐ. 1፥1-3። ዕብ. 1፥2፣3። 1ዮሐ. 1[illegible] ራዕ. 19፥13።

ይህም የወልድ ከአብ መውጣት «አወጣጡ» በከዊን ቃል መሆን፥ የመንፈስ [illegible] ከአብ መውጣት «አወጣጡ» በከዊን እስትንፋስ መሆን፥ ከአብ ከዊን ልቡና በህል[illegible] መያያዙን በባሕርይም አንድነት የጸና መሆኑን አመልክቶና ጠቁሞ የሚያስ[illegible] ምሥጢር እንዳለበት መገንዘብ የሚያሻ ነው። ማቴ. 12፥34፣35። መዝ. 40[illegible] ኢዮ. 34፥14። መመልከት ነው።

ርቱዐ ሃይማኖትም፡- «ከመ ልደተ ቃል ወጸአተ እስትንፋስ እምልብ፥ ከ[illegible] ልደቱ ለወልድ ወፀአቱ ለመንፈስ ቅዱስ እምአብ፡- ወልድ ከአብ የሚወለድ[illegible] ልደትና፤ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጣበት አወጣጥ ከልብ እንደሚሆን እንደ [illegible] መወለድና፤ ከልብ እንደሚሆን እንደ እስትንፋስ አወጣጥ ነው»። ሲል ግ[illegible] ማብራሪያ ሰጥቶአል። ርቱዐ ሃይማኖት ገጽ 33 ያልታተመ ብራና፡-

እንዲህ ሆኖ በመገኘቱ ደግሞ፥ ጸአቱ በነገረ ነፍስ ይዞታ አንፃር በልብነት [illegible] ከቃልነት፥ ከእስትንፋስነት ውጭ ሳይሄድ፤ በእነዚህ አስማተ ኩነታት ይዞታ ላ[illegible] ተመሥርቶ መገኘቱን ሊያስተውሉት የሚገባ ቀዋሚ ጭብጥ ነው። ይኸውም፡- ከእነዚ[illegible] ኩነታት ውጭ ያለመሄዱና በኩነታቱ ተመሥርቶ መገኘቱ መለኮት በዕ[illegible] «በእኩልነት» ከሚያዋሕድበት ህልውና የተለየ ሌላ ባዕድ አቋም የማያመጣ መሆ[illegible] ማስገንዘቡ ነው።

እንኪያስ፡- ጸአቱ «አወጣጡ» መለየት የሌለበት ጸአት «አወጣጥ» ወይም ጸአት[illegible] አለመለየት ሊባል የበቃው ከዚህ የተነሣ መሆኑን በጥብቅ ይረዷል።

እንግዲህ፡- የዚህ ትምህርት ዋና አብነት በአንድ ወገን መለየት የሌለበትን ፀአቱ [illegible]ሉ፤ በአንድ ወገንም የከዊን ቃልና የከዊን እስትንፋስ ጸአት «አወጣጥ» ተብሎ [illegible]ነ ልብ ሆኖ መገኘቱ ሲሆን፤ ህልውናውንና ፀአቱን «አወጣጡን» አንድ ላይ [illegible]ጦ የያዘ ትምህርት መሆኑ ነው።

ይህን ትርኢት እንደያዝን ይኸውም ወደ መሠረቱ ሂደን የኩነታቱን ስም ትርጉም [illegible]ን ብንመራመር፤ እንረዳው ይሆናል። ይኸውም ልቡናን መነሻ በማድረግ ወይም [illegible]ለይ ልቡና ወደሚል ቃል በማተኰር ልቡና ማለት ምን ማለት እንደሆነ ማየት ነው።

[illegible]ና ሲባል ምን ማለት እንደሆነ፤

መቼም ልብ ልቡና ሲባል፤ የሥጋ ልብ ወይም ይህን በአሁኑ ጊዜ ሐኪሞች በቀዶ [illegible] ልምምድ ሲለዋውጡት የሚታየው ግዘፍ ያለው የሥጋ ልብ መስሎአቸው፥ [illegible]ተሳሰባቸው በግዘፍ ላይ ብቻ ያረፈባቸው አንዳንድ የዋሆች ሰዎች አይታጡም።

በመንፈሳዊና ግዕዛን ባለው በሰብአዊ አእምሮ የሚያስብ ሰው ግን፤ በእውነቱ [illegible]ዲህ ብሎ አይናገርም። እንዲያውም አያስብም። ግዕዛን አለኝ ብሎ የሚያምን ባለ [illegible]ሮ ሰው የልዑል እግዚአብሔር ልቡና ቀርቶ ከአዳም ውድቀት ወዲህ ለከፋም [illegible]ግም ምንጭ የሆነ የሰውን ልቡና እንኳ፤ ይህን በሚመስል ግዙፍ ሁናቴ ሊገምት [illegible]ታጣምና ነው። ምሳ. 4፥23። ም. 6፥18። ማር. 7፥18-23።

ማስገንዘቢያ፤

ግዕዛን ያለው ማለት በትምህርተ መለኮት አነጋገር የፈቃድ ነፃነት ያለው፤ ለባዊ [illegible] ሕያው በዚሁም ሥልጣን የከበረ ሰው ወይም መልአክ ለማለት ታስቦ የሚነገር [illegible]። ለምሳሌ ለእንስሳት ባለግዕዛን ተብሎ አይነገርላቸውም። መዝ. 48/49/፥20። [illegible] ልቡና ማለት ዕውቀት፥ ማወቂያ፥ አእምሮ የአእምሮ ሕግ፥ የኅሳብና የፈቃድ [illegible]ጭ ማለት ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ አባባልም እውነተኛ ፍቺው ይኸው ነው። ምሳ. [illegible]23። ኢሳ. 29፥13፣15። ዘፍጥ. 6፥6። ዘዳግ. 30፥6። ኤር. 20፥12። ሕዝ. [illegible]26። ሮሜ 2፥29።

እነሆም የእግዚአብሔር ልብ ወይም ልቡና እያልን ስንናገር በቅድሚያ ቅዱስ [illegible]ጥሮስ እንደ እግዚአብሔር አብ ዕውቀት ወዳለው ጥቅስ ብናተኵር መልካም ነው። [illegible]ጥ. 1፥12። ከዚህም ጋር የሐዋ. 2፥22፤ 23። ኤፌ. 1፥9-11። 1ቆሮ. [illegible]16። ያለውን ማነጻጸር ነው።

አብን በልብነት መደብ ሲጠራ የምናገኘው፥ ይህን መሠረት አድርገን ነውና፤ [illegible]ዚህ ጥሬ ንባብ ተፈላጊውን ኃይለ ቃል ማየት እንደሚገባን ግልጽ ነው። ይህም ብቻ [illegible]ይደለም። ስለ እግዚአብሔር ልብ ወይም ልቡና የሚናገሩ ጥቅሶች አቅርበናልና [illegible]ንደሚገባ ማገናዘብ ነው። ኤር. 10፥12። ምሳሌ 13፥19፣20። ሮሜ 11፥33። [illegible]ዝ. 28፥6። ኢሳ. 31፥2።

እንግዲህ ልብ ልቡና ሲባል ዕውቀት ማወቅ አእምሮ ማወቂያ ማለት መሆኑን [illegible]ተገነዘብን። ልብ ልቡና አእምሮ ማወቂያ ነው በምንልበት ጊዜ፤ ልብነቱን ወይም [illegible]ማወቂያነቱን የምንገልጽበት አቋም ከከዊን ቃልና ከከዊን እስትንፋስ በሚገናዘብበት በባሕርያዊ ህልውናው መሠረት መሆኑን በፅምረተ ትሥልስት ትምህርታችን አስቀድመን በሰፊው ተመልክተን እንደነበረ ልናስታውስ ግድ ነው። ኢሳ. 14፥24-27። ም. 5፥11። ም. 63፥14። ም. 40፥13። አሁን ትምህርቱን ጠበቅ

www.ethiopianorthodox.org

አድርገን በአንድ አቅጣጫ ለመውሰድና ለማጥናት ያህል ወይም ልብ ወይም ማለት ዕውቀት ማወቅ ወይም አእምሮ መሆኑን ከተገነዘብን ዘንድ በተለይ ምጡቅና ልዩ ባሕርይ ስለ ሆነ ስለ እግዚአብሔር አብ ልብነት ወይም ዕውቀት የምንረዳው ነገር አለን።

ይኸውም የፈቃድ፥ የሥምረት ፍቅር፥ የጽድቅ፥ የርትዕ፥ የንጽሕና፤ ልብ መሆኑን ነው። የእግዚአብሔር አብ ልብነት በእነዚህ ዐውደ ጠባይዓት እን መጠን፥ በሕሊና በምክር፥ በጥበብ ሁናቴ መገለጹ ደግሞ የመታወቂያ ግብሩ «ወፅአት ጥበብ ወአእምሮ እምኀበ እግዚአብሔር መልዐት ጽዮን ፍትሐ ጽዮን ፍትሕና ጽድቅ ምላች ጥበብና ዕውቀትም ከእግዚአብሔር ነው»። ኢሳ. 33

ኢዮብም፡- «እምኀቤሁ ጥበብ ወኃይል ወሎቱ ምክር ወአእምሮ። ጥበብና ከእርሱ ዘንድ ነው ምክርና አእምሮም የራሱ ነው»። ኢዮብ 12፥13። ሮሜ 1 ኢሳ. 31፥2። «ይትባረክ ስሙ ለእግዚአብሔር ለዓለም እስመ ሎቱ ጥበብ ወ ጥበብና ኃይል የእርሱ ነውና የእግዚአብሔር ስም ለዘለዓለም የተመሰገነ ይሁን» ዳንኤል ይናገራል። ዳን. 2፥20። ኢሳ. 5፥16። ዘጸአ. 15፥11። አሞጽ. 4

ይኸውና የሕሊና ሆነ የምክር ወይም የጥበብ ከልቡና ጋር መያያዝ በ መጻሕፍት ታውቆ ምስክርነቱ የተረጋገጠ ነው። በጉልህ ለማየት ቢያስፈልግ በመዝሙሩ፡- «ወምክሩሰ ለእግዚአብሔር ይሄሉ ለዓለም፤ ወሕሊና ልቡኒ ለ ትውልድ። የእግዚአብሔር ምክር ለዘላለም ነው፤ የልቡም አሳብ ለልጅ ልጅ ብሎአል። መዝ. 32፥11። 1ነገ. 9፥3። 2ዜና መዋ. 7፥16።

በኢሳይያስም፥ «ትጸንዕ ምክርየ ወትትፌጸም ፈቃድየ። ምክሬ ት ፈቃዴንም ሁሉ እፈጽማለሁ» አለ። ኢሳ. 47፥10። በኢዮብም ልቡ ጠቢብ ብሎአል። ኢዮብ 9፥4። ም. 12፥13። ቅዱስ ጴጥሮስ በሥርዓት ወበአእምሮቱ ለእግዚአብሔር፥ በእግዚአብሔር በተወሰነ ምክሩና በዕውቀቱ ተናገረ። ኤር. 23፥20። 2ሳሙ. 7፥21። ጳውሎስም፡- «መኑ የአምር ለእግዚአብሔር፤ የጌታን ልብ ያወቀ ማነው? ብሎአል። ሰቆቃ. ኤር 3፥33። ጥቀ ዐቢይ ግብርከ እግዚኦ፤ ወፈድፋደ ዕሙቅ ሕሊናከ፡- አቤቱ ሥራህ ታላቅ አሳብህም እጅግ ጥልቅ ነው አለ»። መዝ. 91፥5።

በዚሁ መሠረት በአብ ልብነት ወልድና መንፈስ ቅዱስ ያስባሉ። 8፥26-29። ም. 7፥16-18። ም. 14፥10፡11። ም. 16፥12-15። ያስ ሲባል መቼም ማወቂያቸው «ልቡናቸው» እርሱ አብ መሆኑ ሳይዘነጋ የሚነገር ያለው መሆኑን በጥንቃቄ እየታሰበ የሚነገር ነው።

በዚህ ሁኔታ ሦስቱ ሁሉ ሕሊና ወይም አሳብ አላቸው ማለት ነው። የተለያየ ሕሊና ወይም አሳብ አላቸው ማለት ነውን? የለም አይደለም። በየራሳቸው የተለያየ አሳብ ወይም ሕሊና እንደሌላቸው ወይም ከአቀራረባቸው ልዩ የአስተሳሰብ ምንጭ ያፈልቃሉ ማለታችን እንዳይደለ፤ አስቀድመን ማስገን አሁንም ሊታወቅልን ይገባል።

አባ ጊዮርጊስ ዘብሔረ ጋሥጫም፡- «እስመ ኢሀሎ ሕሊና ላዕለ አብ ዘአ ሕሊና ላዕለ ወልድ ወኢሀሎ ሕሊና ላዕለ ወልድ ዘኢሀሎ ሕሊና ላዕለ መንፈስ እስመ አሐደ ይሔልዩ ወአሐዱ መለኮቶሙ፡-

በአብ የሌለ ሕሊና በወልድ አይገኝም፤ በወልድ የሌለ ሕሊናም በመንፈስ አይገኝም። አንድ አሳብ ያስባሉ

ሥላሴ አለ በሚሉ ወገኖች ላይ ተቃውሞአቸውን አሰምተዋል። መጽ ምሥጢ. ገጽ ያልታተመ።

ስለዚህ ለሥላሴ አንድ ሕሊና ወይም አሳብ ነው ያላቸው ማለት ነው። መጽሐፈ ምሥጢር አባ ጊዮርጊስ ገጽ 47 ያልታተመ።

በዚህም ጥናታችን የሕሊናን መሠረታዊ አቋም አየን። እንደ ሕሊና ወይም እንደ ሁሉ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ በአብ ልብነት ምክር ጥበብ፥ ፈቃድ፥ ምረት፥ እውነት፥ ፍቅር እንዳላቸው መረዳት ያሻል።

እንዲህ ስለተባለ ግን፤ የተለያየ ምክር፥ የተለያየ ጥበብ፥ የተለያየ ፈቃድ፥ ለያየ ሥምረት፥ የተለያየ እውነት፥ የተለያየ ፍቅር አላቸው ማለት ነውን? የለም ይደለም።

ያው በአብ ልብነት የመከሩት ምክር፥ የተጠበቡት ጥበብ፥ የፈቀዱት ፈቃድ፥ ሩበት ወይም የተሰኙበት ሥምረት የጋራቸው ሆኖ፥ አንድ ምክር፥ አንድ ጥበብ፥ ድ ፈቃድ፥ አንድ ሥምረት ነው ያላቸው። ዘፍጥ. 1፥26፡27።

የእስክድርያ ሊቀ ጳጳሳት ስኑትዩም፡-

«ዘይፈቅዶ አብ ይፈቅድዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ» ወለዘሂ ይፈቅዶ ወልድ ቅድዎ አብ ወመንፈስ ቅዱስ ወለዘሂ ይፈቅዶ መንፈስ ቅዱስ ይፈቅድዎ አብ ልድ።

አብ የሚፈቅደውን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል። ወልድ ፈቅደውንም አብና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል። መንፈስ ቅዱስ የሚፈቅደውንም ና ወልድ ይፈቅዱታል»። ሲል አስረድቶአል።

ሃይማ አበው ስኑትዩ ገጽ 506 ክፍል 2 ቍጥር 11።

ሆኖም ይህ ሁኔታ ውስጣዊ አንድነትን ነው የሚያስገነዝብ። ከዚህ ጋር ግን ኪራኮስ ንጾኪያ፡- «አሐዱ ሥምረቶሙ፥ ወአሐቲ ከሂሎቶሙ ህልዋን በዘዘዚአሆሙ። ወአኮ በርእሱ ባሕቲቱ ዘይገብር፤ ወልድኒ ዓዲ አኮ በርእሱ ባሕቲቱ ዘይገብር፤ ወመንፈስ ስኒ ዓዲ አኮ በርእሱ ባሕቲቱ ዘይገብር፥ አላ ዳዕሙ ለዘፈቀደ አብ የፈጽምዎ ድ ወመንፈስ ቅዱስ፥ ወምግባሮሙኒ አሐዱ ውእቱ እስመ አሐዱ ውእቱ ለኮቶሙ፡-

ፈቃዳቸው አንድ፥ ከሀሊነታቸው አንድ ነው። በየራሳቸውም ጸንተው የሚኖሩ ው። አብ በራሱ ብቻውን የሚሠራ አይደለም። ወልድም በራሱ በግሉ የሚሠራ ይደለም። መንፈስ ቅዱስም በራሱ በግሉ ለብቻው የሚሠራ አይደለም። አብ ፈቅደውን የሚሻውን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ይሠሩታል እንጂ፤ ሥራቸውም ድ ነው። መለኮታቸው አንድ ነውና»።

ሃይማኖተ አበ ኪራኮስ ዘአንጾኪያ፥ ገጽ 396 ክፍል 1 ቍጥር 3፡4።

ይህን የአበውን /ፍሊጋ/ ተከትለን ብናይ ደግሞ የቃልና የእትንፋስ አወጣጥ ጠለቅ ውን ትምህርት ሲሰጠን እናገኛለን። ኤፌ. 1፥9። ሮሜ 8፥27። ኢሳ. 48፥16።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አሥር።

የቃል ከአብ ልብነት መውጣት እንዴት ነው?

ለዚሁ መጠይቃዊ ርእሰ ነገር መነሻ የሚሆነን «ወአርአየነ ምክረ ... የፈቃዱንም ዕውቀት አስታወቀን» ሲል፣ ሐዋርያ ጳውሎስ የተናገረውን ... አድርገን ብንከታተል፣ የትምህርቱ ሐረጋዊ መልክ ግልጽ የሆነ ቅርፅ ያሳየን ... ብለን እናምናለን። ኤፌ. 1፥9።

እነሆም ከምክርና ከጥበብ ከፈቃድና ከሥምረት፥ ከጽድቅና ከቅድስና፣ ... እንደሚውል፣ ወይም በተግህዶ ትርኢት ፍጹምነት እንዴት ባለው አቋም እን... ከንጽሕና ጋር፥ በአብ ልብነት መሠረት የተገኘው ሕሊና በማንጸባረቅ ግብር እ... ልናስብ እንደሚገባን መረዳት ሊኖርብን ነው።

የእግዚአብሔር ልቡና እመገለጽ ግብ ያደርሳል ማለት ደግሞ፥ የልብን የ... ቃሉ መሆኑን ቅዱሳት መጻሕፍት ያረጋገጡት ነው። ለምሳሌ በነቢዩ የተ... ብናስታውስ፣

«በከመ ይርኅቅ ሰማይ እምድር፤ ከማሁ ይርኅቅ ፍኖትየ እምፍኖትክሙ ... እምሕሊናክሙ... ከማሁ ውእቱ ቃልየ ዘይወፅእ እምአፉየ ኢይትመየጥ እስከ ... ኵሉ ዘፈቀድኩ። ሰማይ ከምድር እንደሚርቅ መንገዴ ከመንገዳችሁ አሳቤ ከአ... ይርቃል። እንዲሁም ቃሌ ከአፌ ሲወጣ፣ የፈቀድሁትን ሁሉ እስከ... አይመለስም»። ኢሳ. 55፥9፣11። ተብሎ ተጽፎ እናገኛለን።

በእግዚአብሔር ልብነት መሠረት የተገኘው ሕሊና በማንጸባረቅ ግብር እ... እንደሚውል ወይም በተግህዶ ትርኢት እንዴት ባለው አቋም ፍጹምነት እን... ልናስብ እንደሚገባን፣ የተረዳን ከሆነ፣ ምክር፥ ወይም ጥበብ፥ ሕሊና፥ ወይ... ብቻ ሆነው በማይቀሩበት ምክንያት ኃይለ ልዑል ወይም ኃይል በሚሆን በ... ቃልነት እመገለጽ ግብ የሚደርሱ መሆኑን መገንዘብ እንደሚገባ ከተሰጠን ግ... የሚጠበቅ ግዳጅ ነው። መዝ. 2፥4። ኢሳ. 55፥11። ዕብ. 1፥3። ም. 4፣12... ሮሜ 1፥3፣4። ኤር. 23፥1-20። ኢሳ. 14፥24-27። ኢሳ. 40፥13፣14... ሮሜ 1፥3። ሮሜ 16... 11፥29፣35። ኢዮብ 41፥3። መዝ. 113፥11። ዮሐ. 1፥3። ሮሜ 16...

ይህንም ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ:- «አብ ቀዳሜ ኵሉ... ዘእምኔሁ ወ... ሕይወት ዘውእቱ ጥበብ ወኃይል ወልድ ዘተወልደ እምአብ»

አብ ቀዳሜ ኵሉ ብሎ ሲያበቃ የሕይወት ምንጭ ከእርሱ የፈለቁበት እርሰ... ኃይል የሚሆን ወልድ ነው። እርሱም ከአብ የተወለደ ነው» እንዳለው ት... መንገዱን በዚሁ ፈልሞ አሳይቶአል። ሃይ አበው. ባስልዮስ ዘቂሣ. ገጽ 11... 4።

በእልመሶጠአግያም:- «ለሊሁ ምክር ዘኢይትከፈል በአሐቲ ምክር ምስለ... ሰማያተ ግብረ። እርሱ የማይከፈል ምክር ነው በዚህች በአንዲት ምክር ከአ... ሰማያትን ፈጥሮአል» ብሎታል። እልምስጦአግያ ገጽ 21፥9።

በመጽሐፈ ኪዳንም:- «ዘፈኖከ ምክረከ ዘአከ ቃለ ወዘዚአከ ጥበበ ... ሕዋፄ:- ዘሁሉ ምስሌከ እ...

ምክርህም እርሱ ቃልህ የራስህ ጥበብ የራስህ መጉብኘትም የሚሆን የላክህ ...ለም ከዘለዓለም ከመጀመሪያው ዓለም ሳይፈጠር ከአንተ ጋር የነበረ እርሱም ...ተፈጠረ ቃል ነው» ተብሎ ተነግሮአል።

...ሙ. ኪዳን ዘሠርክ ገጽ 199 በአባ ቴዎፍሎስ ጳጳስ ዘሐረርና ከብላታ መርስዔ ... የተዘጋጀ ነው። አዲስ አበባ 1951 ዓ.ም.።

በትምህርተ ኅቡዓትም:- «ሕሊናሁ ለአብ ዘኤይትረከብ፣ ውእቱ ጥበቡ ለአብ ...እቱ ኃይሉ ውእቱ የማኑ ውእቱ ሕሊናሁ ውእቱ ምክሩ እደ መዝራዕት ዘአብ ከዊኖ ...፡- የማይገኝ የአብ ምክር እርሱ ነው፣ እርሱ የአብ ጥበቡና ኃይሉ ነው፤ እርሱ ...ና ኃይሉ ሕሊናው የአብ የእጁ ክንድ ሆኖአል ብሎአል»። ምዕራፍ ትምህርተ ...ት ገጽ 60።

ይህን ሲያይ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ቆዝሞስ:-

«እስመ ንባብ ዘኃይል ውእቱ እንዘ ለሊሁ ይከሥት ህላዌሁ ወምስፍናሁ ከሠተ ...በርትዐ ክሂሎቱ:-

ንባብ ወይም ቃል የኃይል ነውና። ህላዌውንና ሥልጣኑን ራሱ ሲገልጽ፣ ቅን በሆነ ...ነቱ ገለጸልን» ማለቱ ይታወሳል።

ሃይ. አበ ቆዝሞ ገጽ 416 ክፍል 1 ቍጥር 5።

...ሐረጋዊ መንፈሳዊም:- «ለሊሁ ውእቱ ኃይል ወለሊሁ ጥበቡ ለአብ ፍጹም ውእቱ ...፡- ራሱ ኃይል ነው ራሱም የአብ ጥበብ ነው። በሁሉም ረገድ ፍጹም ነው።» ...አል።

በአብ ከዊነ ልቡና መሠረትነት የተገኙ የሕሊና የምክር የጥበብ በመዲናቸው፥ ... ቃል መገለጽ ደግሞ፥ የከዊነ ቃል ከአብ መውጣት ስለሚያሳይ ለሕሊና ለምክር ... መነሻ የሆነ ልቡናነት ወይም ዕውቀት ምሥጢራዊ ትርጕሙ ተገለጸ ማለት ... ኤር. 23፥18። ም. 20፥28። መዝ. 68፥33።

ትርጓሜ ወንጌል ገጽ 402 ዮሐ. ምዕ. 1 ዓምድ 3 ተመልከት።

ሊቁ ኤራቅሊስም፥ ቃል እግዚአብሔር ነበረ ሲል ወንጌላዊው የተናገረውን ...ጕም:- «ወንሰምዮ እግዚአብሔር ለቃል እስመ አምላክ ውእቱ በህላዌሁ፣ ...ና ዘኢይትፈለጥ እመአቡሁ፣ በህላዌሁ ዘይመርህ ግብረ እግዚአብሔር ወሰብእ። ...ል ዘየአቅብ ኵሉ።

በባሕርዩ አምላክ ነውና፣ ቃልን እግዚአብሔር እንለዋለን፣ አምላክ ነውና፣ ... ከአባቱ የማይለይ ሕሊናውም ነውና፣ የእግዚአብሔርና የሰውን ሥራ የሚመራና ... የሚጠብቅ ኃይልም፣ እርሱ ነውና» ብሎ ገልጾታል።

...ሃ. አበ. ኤራቅሊስ ገጽ 163 ክፍል 11 ቍጥር 32።

ለማረጋገጥም ያህል:- አገላለጹን አዟዙረን ለማየት ብንፈልግ፣ ያለ ሕሊና ያለ ... ያለ ጥበብ ከዘላለም እስከ ዘለዓለም ላልኖረና ለማይኖር ለአብ ልቡና /ዕውቀት/ ...ት፣ ምሥጢራዊ ትርጕምም፥ በዚሁ ተገለጸ፤ ታየ፣ ማለት ነው። ዮሐ. 1፥3።

አባ ጊዮርጊስም «ወለድኩከ እምከርሥ እምቅድመ ኮከበ ጽባሕ» ያለውን ... ...ረጕም በሥምረተ መለኮት መዝገበ ሕሊናሁ ለአብ። ወልድኒ

www.ethiopianorthodox.org

ሕሊናሁ ለአብ ውእቱ፤ እስመ አልቦ ሕሊና ላዕለ አብ ዘኢሀሎ ሕሊና ላዕለ [illegible] ወበእንተዝ ይቤ «ወለድኩከ እምከርሥ» ልደት ውሣጢያዊት ወአኮ አፍአዊ [illegible]

ይህ ከአጥቢያ ኮከብ አስቀድሞ ከሆድ ወለድሁህ ያለው የአብ የሕሊናው [illegible] በሚሆን በመለኮት ሥምረት ይተረጐማል። ወልድ የአብ ሕሊና ነው፡ በአብ [illegible] ሕሊናም በወልድ የለምና፤ ስለዚህ ከሆድ ወለድሁህ አለው። ይህም ልደት [illegible] ነው፤ አፍአዊ አይደለም» ብለው አብራርተዋል።

/መጽ ምሥጢ. ገጽ 26።/

ይህም የሕሊና ልደት ከልብ /ከዕውቀት /የተወለደ ስለመሆኑ ጉዳይ [illegible] ክርስቲያን መምህራን አስቀድመው ገልጸው እንደተናገሩ፤ ደግመን በ[illegible] እናሳያለን።

ጎርጎርዮስ ኤጲስ ቆጶስ ዘቂሣርያ ወዘቀጰዶቅያ፡-

«እመ ክህልነ ንኅሥሥ ከመ ናአምር ምሥጢሮ ለሥጋዊ ዘውእቱ ልደተ [illegible] እምልብ»

የሥጋዊን ነገር ምሥጢር ለመመርመር ቢቻለን፤ እርሱም የሕሊና ልደት [illegible] መሆኑን ብሎአል።

/ሃይማኖተ አበው ክፍል 1 ገጽ 41። /

ሕሊና ደግሞ ቃል ስለመሆኑ፤ የሀገረ ኤዶም ኤጲስ ቆጶስ የነበረው [illegible] ሲያብራራ፡-

«ዝውእቱ ሕሊናሁ ለአብ ፍጹም ቃለ እግዚአብሔር ዘተወልደ [illegible] እምቅድመ ዓለም ወእምቅድመ ኮከበ ጽባሕ፡-

የአብ ሕሊና የሆነ ፍጹም ቃለ እግዚአብሔር ይህ ነው። እርሱ ዓለም [illegible] አስቀድሞ ከአጥቢያ ኮከብም አስቀድሞ፤ ከእርሱ የተወለደ ነው።» በማለት [illegible] ሃ. አበው. ጎሬጎርዮስ ገጽ 29 ክፍል 1 ቍጥር 4።

ከብሔራውያን ሊቃውንትም፡- ተጣርቶ በተሰጠ ውሳኔ፡-

«ወዝንቱ ቃል እምቅድመ ጻአቱ እምልሳን ወአፍ ይሰመይ ሕሊና ወድኀረ [illegible] ይሰመይ ቃለ ወንባበ። ይህም ቃል ከአንደበትና ከአፍ ከመውጣቱ አስቀድሞ [illegible] ይባላል። ከመውጣቱ በኋላ ግን ቃል ወይም ንባብ ይባላል» ተብሎ የአወጣጡ [illegible] ተገልጾአል።

ይህም አባባል የፀአቱ ስልት እንዴት እንደሆነ ለማሳየት የተሰጠ መመሪያ [illegible] /ምዕላድ ዘዓቃቤ ሰ. ከብቴ/

ዐረጋዊ መንፈሳዊም «እምከመሰ ለሊሁ ውእቱ ሕሊናሁ ለአብ ወአእ[illegible] ለአብ፥ አብሰ እንከ ይዕዜ አእምሮቱ ይሬኢ ኵሎ፡-

እንኪያስ የገዛ ራሱ የአብ ሕሊናው የአብ ማወቂያው ከሆነ፤ አብ በማ[illegible] አሁን ሁሉን ያይበታል» ብሎአል። ዐረጋዊ መንፈሳዊ ድርሳን 22 ገጽ 114።

እንደ ሕሊናም ሁሉ ምክር ወይም ጥበብ ብንል፤ አቋማቸው አንድ ዓይነት ነው። [illegible]ርያ ጳውሎስ፡- «በአእምሮ ምክሩ ለእግዚአብሔር ዘበእንተ ክርስቶስ ዘበኀቤሁ [illegible] መዛገበ ጥበብ ወምክር ኅቡዕ።

ስለ ክርስቶስ በሚሆን በእግዚአብሔር የምክር ዕውቀት በእርሱ የጥበብና የምክር [illegible]ዘገብ ተሠውሮበት ይኖራል።» ይላል። ቈላስ. 2፥2፤ 3።

በመጽሐፈ ኪዳንም፡- «ጥበብ ወአእምሮ አምአብ ዘሀሎ እምቅድም፡- ከአብ [illegible]ለም የሚኖር አእምሮና ጥበብ» ተብሎ ተነግሮአል። መጽሐፈ ኪዳን ዘነግሀ ገጽ [illegible] በአባ ቴዎፍሎስ ዘሐረርና በብላታ መርስዔ ኅዘን የተተረጐመ 1951 ዓ.ም.

አውሳብዮስ፡- «በዘየዐቢ ጥበቡ እምኩሉ ጥበብ ወልባዌ ቀዳማዊ ዘውእቱ [illegible]ተዲመ ዘአልቦ ጥንት ቃለ እግዚአብሔር ዘቦቱ ኵሉ ኮነ።

ጥበብና ልቡና ከተባለ ሁሉ ይበልጥ ጥበቡ ይህም ሆነ የተባለ ሁሉ በእርሱ [illegible]በት፤ መጀመሪያ የሌለበት ቀዳማዊ የሆነ ቃለ እግዚአብሔር ነው ብሎአል።

ይህም አውሳብዮስ ስለነፍስ በተናገረ ጊዜ «ወትትዐወቅ በኃይለ ንባብ» እንዳለው [illegible] የሰው ያልታየች ነፍሱ በቃሉ እንደምትገለጽ የእግዚአብሔር አብ አሳብም [illegible] መገለጹን ያስረዳል። መቅድመ ወንጌል ወአውሳብዮስ ገጽ 25።

ቴዎዶጦስ ዘዕንቈራ፡- «ወአንተኒ ለቃልከ ዘይትወለድ እምልብከ፡- ያንተ ቃል [illegible] ከልብህ የሚወለድ ካንተ ውስጥ ይኖራል ከልብህ ተወልዶአል» ብሎአል።

እንዲሁም «ወህየንተ ልብ ዘዝየ ነአምሮ ለአብ ህየ፤ ወህየንተ ቃል ዝዘየ ነአምሮ [illegible] እግዚአብሔር፡- ከዚህ ስላለው ልብ ከዚያ ያለውን ቃልን እናውቀዋለን» በማለት [illegible] አስረድቶአል። ሃይማ አበ ቴዎዶጦስ ገጽ 174 ክፍል 1 ቍጥር 17-19።

በመጽሐፈ ባሕርይም፡- «እስመ ቃልሰ ኢይትፈለጥ እምነባቢሁ ለግሙራ [illegible]ይትሌለይ እምነቢብ ተፈሊጦ እምህላዌሁ ዘእንበለ ተፈልጦ አላ ህልው ውእቱ [illegible]ትድመ ዓለም ወይሄሉ እስከ ለዓለም እንዘ ይትረከብ ዘልፈ ምስለ ነባቢሁ። [illegible]ርዮስ ዘእንዚናዙ በመጽሐፈ ባሕርይ ገጽ 1 ዓምድ 2።

እንግዲህ በነገረ ነፍስ ምሳሌ በቀረበው መግለጫ መሠረት ከአብ ልቡና የሚሆን [illegible] አወጣጥ ወይም ጻአት ቃል እንደዚህ ባለው አኳኋንና ስልት መገለጹን አየን። [illegible] የሕሊና የምክር የጥበብ መግለጫ ወይም መዲና ቃል ነው ሲሉ ብሔራውያን [illegible]ውንት ሰይመውት ይገኛሉ። አነጋገሩም በቀጥታ እንዳለ አቅርበንዋል።

«ውስጣዊ አንድነታቸውን በሚያስረዳ ጥበቡ ምክሩ ሕሊናሁ አይደለምን? ቢሉ፡- [illegible]በብ፤ የምክር የሕሊና መዲናቸው መግለጫቸው ቃል ነውና በመዲናቸው [illegible]ገለጫቸው በቃል ተናገረ» ሲሉ ወንጌላዊ ዮሐንስ «ቀዳሚሁ ቃል» ሲል [illegible]ናገረበትን በሚተረጐሙበት ጊዜ ገልጸዋል። /ትርጓሜ ወንጌል ገጽ 402 በ3ኛው [illegible] ተመልከት/

እነሆም ከዚህ የቀረበውን ኋላ በሌላ ክፍል የምናቀርበው ስለሆነ፤ በዚሁ የነገረ [illegible]ሰን ምሳሌ ወስደን ከአብ ልቡና ቃለ አብ እንደምን ባለ ጻአት እንደወጣ እንደምንስ [illegible]ሊና የምክር የጥበብ መዲና እንደሆነ፤ከቅዱሳት መጻሕፍትና ከሊቃውንት [illegible]ረብነው ማስረጃ እያሰላሰልን እንጠቀም።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አሥራ አንድ።

ከልብ ወጣ ተብሎ የሚነገር የእስትንፋስ ጸአት እንዴት ነው!

ከሁሉ አስቀድሞ የመንፈስ ቅዱስ አወጣጥ በከዊን እስትንፋስ ስለመሆኑ ከተ... 2ሳ... መጻሕፍት የተነገረውን ጥሬ ቃል እንመልከት። ዘጸአ. 15፥8፤ 10። 22፥16። ኢዮብ 32፥8። መዝ. 32/33/፥6።

ይህን ካየን፥ መንፈስ ቅዱስ በከዊን እስትንፋስ፣ ከልብ ስለመውጣቱ በዕ... በሥምረት ተመሥጥሮ የሚገልጸውን ባሕርያዊ አንድነትና መገለጽ የሚብ... ትርጉም እንመልከት።

እነሆም በነገረ ነፍስ አቋም የቃልን ከአብ መውጣት እንዴት እንደሆነ ካየን ... አሁንም በነገረ ነፍስ አቋም የመንፈስ ቅዱስን ከአብ መውጣት እንዴት ... በሚከተለው ገለጸ ልንመለከት ነው።

በአብ ልቡና መሠረት የተገኘው ፍቅር፥ ሥምረት፥ ጽድቅ /የባሕርይ አ... የመታወቅ ግቡን እንደምን ባለው ሁኔታ ስልት እንደሚያትም፣ ትርኢታዊ አ... ማሰብ እንደሚገባን መረዳት ድርሻችን ሆኖ ይገኛል። ማሰቡን እንደሚገባን ... የእኛ ድርሻ ሆኖ እንደመገኘቱ መጠን ግን፥ ፍቅር፥ ጽድቅ ሥምረት፤ ... በመዲናቸው በማሕየዊ እስትንፋስነት፥ የሕሊና፥ የምክር፥ የጥበብ፥ በ... መዲናነት መታወቅን፥ ጽድቅ፥ ሥሙር፥ እሙን የመሆኑን ማኅተም፣ በ... ይመሰክራሉ። 2ቆሮ. 1፥26። ም. 5፥5። ዮሐ. 6፥27። 1ዮሐ. 2፥24 ... ዮሐ. 15፥26፤ 27። ሮሜ 5፥5። 1ዮሐ. 5፥7። 1ጢሞ. 3፥16። ... 5፥32። ሮሜ 8፥27።

በአብ ልቡና መሠረትነት የተገኙ የፍቅር፥ የጽድቅ፥ የሥምረት፤ ... በመዲናቸው በማሕየዊ እስትንፋስ ከአብ መውጣትን ስለሚያሳይ፣ ለፍቅር፤ ለ... ለሥምረት፥ ለንጽሕና ወይም ለቅድስና መነሻ የሆነ የአብ ልቡና /ዕ... ምሥጢራዊ ትርጉሙ ተገለጸ ወይም ታየ ማለት ነው። ዮሐ. 16፥15። ዘፍጥ. ... ኢሳ. 9፥10።

ደግሞ በልዩ አቀራረብ ሲታይ፣ ያለ ፍቅርና ያለ ሥምረት፥ ያለ ጽድ... ቅድስና ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ላልኖረና ለማይኖር ለአብ ልቡና የፍቅር፤ የ... /የመስማማት ግብር ውጤት/ የጽድቅ፥ የንጽሕና መግለጫ መዲና የሆነ የ... እስትንፋስ ከአብ ልቡና /ዕውቀት/ መውጣት ምሥጢራዊ ትርጉምም በዚሁ ... ወይም ትርኢት ታወቀ ማለት ነው።

እዚህም ላይ መንፈስ ቅዱስን ሥምረት በሚል አብነት መነገሩን እን... እነሆም ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ፡- «ቦኑ ትብሉኑ ቦቱ ለአብ ነፍስ በእንተ ዘይቤ ... ኢሳይያስ ነቢይ «ዝንቱ ውእቱ ወልድየ ዘአፈቅር ዘሠምረት ነፍስየ ቦቱ» ዘለ ... ለወልድ ዘቦቱ ሠምረት ነፍስየ በእንተ መንፈስ ቅዱስ ውእቱ ወአኮ ለነፍስ ሥ... እስመ ኢኮነ አብ ሥግወ ከመ ወልዱ፡-

የነቢዩ የኢሳይያስ መጽሐፍ ነፍሴ የወደደችው /የሠመረችበት/ የም... ይህ ነው» ስላለ፣ ለአብ ...

...ለው ስለ መንፈስ ቅዱስ ነው። አብ እንደ ልጁ ሥጋ አልለበሰምና፣ ስለነፍስ ሥጋዊት ...ናገሩ አይደለም።» ብሎ አብራርቶ ተርጉሞታል።

/ሃ. አበ. ኤጲፋንዮስ ገጽ 182 ክፍል 3 ቍጥር 24 25።/

ሌላ ሊቅም፡- «እስመ መንፈሱ ይእቲ ሥምረቱ፤ መንፈሱ ሲል ሥምረቱ ማለቱ ...» ሲል ተርጉሞታል። ኢሳ. 30፥1።

አባ ሕርያቆስም፡- «አብ ይሔሊ ወልድ ይትናገር መንፈስ ቅዱስ ይሠምር። አብ ...ባል ወልድ ይናገራል መንፈስ ቅዱስም ይሠምራል /ይስኝበታል/» ሲል ...ደወሰደው ከዚሁ ጋር ማገናዘብ ነው።

መጽሐፈ ቅዳሴ የጥንቱ አብነት ቅዳሴ ዘሕርያቆስን ተመልከት። አትናቴዎስ ...ርያዊም፡- «ፈጠረ አብ ኩሎ ፍጥረተ በቃሉ ወበመንፈስ ቅዱስ ዘውእቱ እምነ ...ረቱ»። አብ ፍጥረትን ሁሉ በቃሉና ከራሱ ሥምረት /ትስኝት/ በሚሆን ከመንፈስ ...ስ ዘውእቱ እምነ ሥምረቱ። አብ ፍጥረትን ሁሉ በቃሉና ከራሱ ሥምረት ...ስኝት/ በሚሆን ከመንፈስ ቅዱስ ፈጠረ ብሎ፣ የእስትንፋስ ከልብ አወጣጥን ...ያሳይ መገለጹን አስገንዝቦአል፡- ሃይማ. አበ. ገጽ 84 ክፍል 12 ቍጥር 9።

በሌላ ገለጻም፡- ጌታ በወንጌል፡- «መንፈስ ቅዱስ ዘይወፅእ እምኀበ አብ፡- ከአብ ...ወጣ የእውነት መንፈስ» ያለውን መሠረት በማድረግ «መንፈስ ቅዱስ ጥንተ ጽድቅ ...ውነት መሠረት/ ከሆነው ከአብ ዘንድ ህልው መሆኑን የእውነት መንፈስ /መንፈሰ ...ድቅ/ ሆኖ መውጣቱን በማገናዘብ» የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ኪራኮስ የተናገረውን ...መልከት። ዮሐ. 15፥26፤ 27።

«ወከማሁኬ መንፈስ ቅዱስሂ አኮ ህልዎቱ እምካልዕ ህላዌ፥ አላ እምህላዌ አብ ...እቱ ጥንተ ጽድቅ፤ ወእምኔሁ ወፅአ መንፈስ ቅዱስ ቀዳማዊ ዘለዓለም፥ በኵሉ ... ወእምኔሁ አብርሃ። እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ ከሌላ ህላዌ ህልው በመሆን የሚኖር ...ደለም። ነገር ግን ጥንተ ጽድቅ /የእውነት መሠረት/ ከሚሆን ከአብ ነው። እርሱም ...ናቸውም ጊዜ ሁሉ ቀዳማዊና የዘለዓለም የሚሆን መንፈስ ቅዱስ ወጣ። ከእርሱም ...ራ»። ብሎአል። ሃይ አበ ኪራኮ ገጽ 397 ክፍል 1 ቍጥር 4።

እነሆም ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ወጡ ሲባል፣ ወልድ በከዊን ቃል፥ መንፈስ ...ስም በከዊን እስትንፋስ ከአብ ከዊን ልቡና የመውጣታቸውን አኳኋን የሚገልጽ ...ኢታዊ ግብር ታየ።

አብ ከልብነቱ /ከማወቂያነቱ/ ወልድን በከዊን ቃል፥ መንፈስ ቅዱስን በከዊን ...ትንፋስ ማውጣቱ፥ ወልድም በቃልነቱ ከአብ ልቡና /ማወቂያ/ መውጣቱ ሲታይ፣ ...ጸአት ወይም አወጣጥ የባሕርይ ጸአት /አወጣጥ ግብር/ እንደሆነ አስገንዝቦአል።

ይህም የህልውናንና የጸአትን ትርኢት አንድ ላይ የሚያሳይ በመሆኑ፥ መለየት ...በት ጸአት ያሰኘ አወጣጥ ነው።

ርቱዐ ሃይማኖትም ፀአቱን ሲያሳይ፡- «ከመ ልደተ ቃል ወጸአተ እስትንፋስ ...ልብ ከማሁ ልደቱ ለወልድ ወፀአቱ ለመንፈስ ቅዱስ። የቃል ልደትና የእስንፋስ ...ጣት ከልብ እንደሆነ ሁሉ፥ እንዲሁም የወልድ መወለድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ ...ጣት እንዲሁ ነው» ማለቱ ይታወሳል።

...ቱዐ ሃይማ ገጽ 51 ያልታተመ በብራና።

www.ethiopianorthodox.org

ዐረጋዊ መንፈሳዊም ህልውናውን ሲያይ፦

«በከመ ኢይትፈለጡ እምነፍስ ንባባ ወሕይወታ፥ ከማሁ ኢይትፈለጡ [illegible] ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፦ ቃልዋና ሕይወትዋ ከነፍስ እንደማይለዩ ሁሉ [illegible] መንፈስ ቅዱስም ከአብ አይለዩም» ብሎአል። «ዐረጋዊ መንፈሳዊ የእስክ[illegible] ጳጳሳ ስኑትዩ»

«ወዘንተሰ እመ ንብል ንትሚሰል ከመ አይሁድ እለ ይሰልብዎ ንባቦ ወሕ[illegible]

ሃይ አበው ስኑትዩ ገጽ 506 ክፍል 2 ቍጥር 11።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት።

የብርሃን ወይም የፀሐየ ጽድቅ ምሳሌ።

እግዚአብሔር አብ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን እንደምን ባለ ሁኔታ [illegible] እንዳወጣቸው የሚያሳይ መግለጫ «የብርሃን ወይም የፀሐየ ጽድቅ» ምሳሌ ነ[illegible]

ይህም ከቅዱሳት መጻሕፍት በብዙ ክፍሎች ተነግሮ ይገኛል። ዳዊት በ[illegible] «ወውስተ ፀሐይ ሤመ ጽላሎቶ ጥላውን ወይም ምሳሌውን በፀሐይ ላይ አኖረ» [illegible] የተናገረውን መንሥኤ በማድረግ ብሔራውያን ሊቃውንት የተጠቀሙበት [illegible] ከዚህ በፊት መግለጻችን የሚታወስ ነው። መዝ. 18፥5።

ይህን ካስታወስን ዘንድ፦ አስቀድመን ወደ ሊሉየ ባሕርይ ብርሃን ማለ[illegible] መንበር ነባቢ ዘንድ፥ መላው አሳባችንን እንሰብስብና ዓይነ ልቡናችንን [illegible] እናቅና፦

በዚህም ጊዜ የጽድቅን ወይም የእውነትን ባሕርያዊን ፀሐይ አወጣጥ /አሥ[illegible] እያመለከተ፦

«ወይሠርቅ ፀሐየ ጽድቅ ወሕይወት ውስተ ክነፊሁ። የጽድቅም ፀሐይ ይ[illegible] ሕይወትም በክንፎቹዋ አለ» በማለት የሚያውጅልንን ነቢዩን ሚልክያስን [illegible] እናድምጠው። ሚልክ. 4፥2።

ነቢዩ የሚያመለክተንን የብርሃንና የሙቀት ሕይወታውያን ክንፎች ያለ[illegible] የጽድቅን ፀሐይ እያስተዋልን ደግሞ፦ ሐዋርያው ዮሐንስ፦

«እስመ እግዚአብሔር ብርሃን ውእቱ ወጽልመትስ አልቦ ኀቤሁ፦ እግዚአብሔ[illegible] ብርሃን ነውና፥ ጨለማ በእርሱ ዘንድ የለበትም» ያለውን 1ዮሐ. 1፥5፡7።

ዳግም ሐዋርያው ጳውሎስ፦ «ውእቱ ባሕቲቱ ዘኢይመውት ወቦቱ [illegible] ዘኢይጠፍእ እምቅድመ ዓለም ዘአልቦ ዘርእዮ ወአልቦ ዘይክል ቀሪቦቶ፦

«እርሱ ብቻውን የማይሞት ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ የማይጠፋ ብርሃን ያለ[illegible] ማንም ሊያየው የማይችል ማንም የማይቀርበው የማይደርስበት ነው» ሲል ጉላ አ[illegible] ያሳየናል። 1ጢሞ. 6፥6።

[illegible] እነዚህን ቃላት መሠረት በማድረግ፥ ከዓለማችን በምናውቀው የተፈጥሮ [illegible] መደነቅን ተወት አድርገን፥ አርያማዊ ወደሆነው ወደዚህ ዓይነቱና ጨለማ ወደ [illegible]ባለትበት ወደ ማይሞት ወደ ሕይወት ብርሃን፥ ማንም ሊቀርበው ወደማይቻለው [illegible]ድት /እውነት/ ፀሐይ፥ እንምጠቅና ልዕልናውን የቱን የሚያህል እንደሆነ [illegible] በአንክሮ በተዘክሮ ዓይነ ልቡናችንን እናንሣ፦

በውኑ ዓይነ ልቡናችንን በአንክሮ በተዘክሮ /ከማስላሰል/ አንሥተን ወደዚህ [illegible]ማዊ ወደሆነው ፀሐየ ጽድቅ፥ ወደዚህ መለኮታዊና ነባቢ ብርሃን ከመጣን ዘንድ፦ [illegible]ዚአብሔር ቃል ስለሆነው ስለ እግዚአብሔር ወልድና የእግዚአብሔር እስትንፋስ [illegible]ነው ስለ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ማንነት፥ በቂ የሆነ ትምህርታዊ መመሪያ [illegible]ሚገባ የምናገኝበት ለመሆናችን እንጠራጠር ይሆን? በዚህ ስጋት አይግባን፦

ስለዚህ ጉዳዩን በየረድፉ ለመግለጽ ያመቸን ዘንድ በቅድሚያ በተገለጸው ምሳሌ እግዚአብሔር ቃል ወልድ የሚሰጠውን ትምህርት በጥንቃቄ ብናጠና የተገባ [illegible]ሰለናል።

[illegible] እግዚአብሔር ቃል ወልድ የፀሐየ ጽድቅ ነጸብራቅ /ጸዳል / ነው።

እነሆም ሐዋርያ ጳውሎስ ለዕብራውያን በጻፈው መልእክቱ የእግዚአብሔር ቃል [illegible]ን «ዘውእቱ ጸዳለ ስብሐቲሁ ወአምሳለ አርአያሁ።

እርሱ የክብሩ መንጸባረቅ የአካሉም ምሳሌ» ሲለው እናገኛለን። ዕብ. 1፥3።

በዚሁ በሐዋርያው ገለጻ ወልድን የዚያ ማንም ሊቀርበው የማይችል የዚያ [illegible]ሞትና ጨለማ የሌለበት የልዑል ባሕርይ ብርሃን አብ ነጸብራቅ፤ የዚያ የፀሐየ [illegible] ፀዳል እንደሆነ፤ ገልጾ እያብራራ ሲናገርለት አስተውቀናልን? 1ጢሞ. 6፥16። [illegible]ሐ. 1፥7።

ሐዋርያው እንደዚህ ብሎ እየተናገረ በሚያመለክተን ምሥጢራዊ ትርኢት፥ [illegible]ሆኑ ምን ይታየናል? ራዕ. 21፥23። ሕዝ. 1፥27፣ 28።

ሰው ሁሉ እንደሚያውቀው የፀሐይ ሆነ የማናቸውም መብራት ነፀብራቅ ከፀሐዩ [illegible]ም ከመብራቱ ዘንድ ወደ ውጭ፥ ማለት ወደ አካባቢው የሚፈልቅና ካለበት ሁሉና [illegible]ያንጸባርቅ የሚያስተጋባ ነው እንጂ፤ እንደ እንግዳ ደራሽ ወይም እንደ ባዕድ ነገር፥ [illegible] ዘንድ መጥቶ በመጎራበት፤ ከፀሐዩ ሆነ ከመብራቱ የመጣበቅ የተሳዕፍና [illegible]ተራርቦ ሁኔታ የሚኖረው አይደለም።

ይህ እውነትና ርግጥ ከሆነ፥ ከፀሐዩ ባሕርያዊ ህሉና በጠባይዓዊ አንድነት [illegible]ኖረ፤ ወደ ውጪ ወይም ወደ አካባቢው የሚፈልቅና የሚያንጸባርቅ ድምቀቱን [illegible]ሚያስተጋባ ነገር ሁሉ፥ ከሌላ ነገር የሚዋስ እንዳልሆነ ዕውቅ ነው።

እነሆም ሐዋርያው ወልድ የዚያ የማይሞትና ጨለማ የሌለበት፤ ማንም የማያየውና [illegible]ማይቀርበው የልዑል ባሕርይ የብርሃን አብ ነጸብራቅ፤ ወይም የዚሁ የፀሐየ ጽድቅ [illegible]ል እንደሆነ፤ የሚያረጋግጥ ገለጻ ሲያስገነዝበን ምን ማለቱ እንደሆነ ሊገባን ይችላል።

ይኸውም የወልድ ባሕርይ ከሌላ የተገኘ እንግዳ ነገር ሳይሆን፤ ለዚያ ማንም [illegible]ማያየውና ለማይቀርበው፥ ጨለማ በሌለበት ለማይሞት ለአንድ ልዑል ባሕርይ አብ፥ [illegible]ብርሃን ነጸብራቅ፥ ለዚያ ለአርያማዊው ባሕርያዊ ፀሐየ ጽድቅ ለአብ የእውነት ፀዳል [illegible]ረሩ/ ነው፤ ከማለት ሌላ አስጨናቂ አሳብ እንዳላመጣብን ግልጽ ነው። ኢሳ. [illegible]፥19። ራዕ. 21፥23።

www.ethiopianorthodox.org

ነገር ግን «የክብሩ ነጸብራቅ» በማለት ወልድ ከዚያ ልዑል ባሕርይ ብርሃን ከዚያ ከፀሐየ ጽድቅ አብ ተገኝቶ ማንጸባረቁን፤ ይህም ማንጸባረቅ የባሕርይ በማያወላውል ገለጻ ሐዋርያው ጳውሎስ ተናግሮ ሳለ፤ በዐዋቂነቱ የሚደነቀው አደማቴኖስ ትርጓሜውን እንደሚገባ ግልጽ አድርጎ ሳያቃና፥ ለእነአውናምዮስ ክፍቱን ትቶላቸው መሄዱ፥ በጣም የሚያሳዝን ነው። እነዚህ አርዮስ ግልብ በሆነ አስተሳሰባቸው፥ በዚሁ ተደናግረው ብዙውን አደናግረውበታልና ነው።

ማንም እንደሚረዳው ሁሉ፥ ፀዳል ከብርሃን ሲወጣ፤ ከብርሃን የባሕርይ ህልው ሆኖ መገኘቱን በማያጠራጥር ሁኔታ የታመነ ነገር ነው።

በእውነቱ የተለያዩ የተፈጥሮ ባሕርያት ይገኙና፤ አንዳንድ ድርጊቶችን ተጣምረው ወይም ከእነርሱ ተጣምረው በአንድ ላይ ተገናኝተው አንድን ዓይነት ሁኔታን ይችላሉ።

ለምሳሌ፡-

ሰው ልብስን ይለብሳል። ልብሱም ከሰውነቱ ጋር ሆኖ አንድ ሁኔታን ያሳያል ይኸውም ለሥጋ ሞገሱ መሆኑ ነው። በመሠረቱ ግን ሰው፥ ከልብስ ሌላ ነው፤ ልብስ ከሰው የተለየ ሌላ ነገር ነው። መሠረታዊ አቋማቸው ሲታይ ልዩነታቸው የባሕርያቸው አቋም በየመልኩ ሊታወቅ ይችላል።

በጸዳልና በብርሃን መካከል ግን፤ እንዲህ አይደለም። ይኸውም የባሕርይ ወይም ግዕዘ ጠባይዕ እንጂ፤ በሁለቱ መካከል ባዕድ የሆነና የተለየ የተውሶ ባሕርይ አይገኝም።

ግዕዘ ጠባይዕ ሲባል መመሳሰልም ግዕዘ ጠባይዕ ይባላልና፤ በሚመለከት ግዕዘ ጠባይዕነት ብቻ እንዳንመራ እየተጠነቀቅን ግዕዘ ጠባይዕ በሆነ በህልውና ተዋሕዶ አቋም በፀዳልና በብርሃን በፀሐይና በነፀብራቁ ያለውን ጠባይዕነትን አንድነት እንደምንመራ እያሰብን መናገራችን ነው።

«እስመ አርአያ ባሕርይ ካልዕ ውእቱ እምቀዳሚ ሥርው ወባሕቱ እምኔሁ በግዕዘ ጠባይዕ ወሥምረት ዘእንበለ በአካል ባሕቲቱ።

የባሕርይ ምሳሌ ከመጀመሪያ ሥሩ ልዩ ነው። ነገር ግን በአካል ብቻ እንጂ፤ ጠባይዕ በፈቃድ ግን ልዩነት የለውም» ሲል ዮሐንስ አፈወርቅ ያስጠነቅቀናል። ዘዮሐንስ አፈወርቅ ገጽ 37 ድር 2።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ «ሠረቀ ክሡተ እመለኮተ አብ ዘእንበለ ጥንት ፍልጠት እንዘ ይትዋሐድ ምስለ አብ።

ከመለኮተ አብ ያለቅደም ተከተልና ያለ መለየት ግሁድ ሆኖ አንጸባረቀ፤ ጋር መዋሐዱን ሳይለቅ» በሎአል። ሃይማ አበው ባስልዮስ ገጽ 113፤ ክፍል 4 32።

ለልማዱ ሰው በብርሃንና በመብራቱ የጊዜ ወይም የህልውና ልዩነት የማይቻል የግዴታ ነገር መሆኑን እንደሚገነዘብ ሁሉ፥ ሰው ልቡናውን ወደ ባሕርይ አቅንቶ ማንም ሊያየው ሊቀርበው ወደማይችል መለኮታዊ ብርሃን በአብ ፍጹም ብርሃንና ከእርሱ የሚፈነጥቅ በልጁ ነጸብራቅ መካከል፥ የጊዜ

ህልውና ልዩነት ተፈልጦ ወተሌልዮ /ሊኖር እንደማይቻል በግድ ይገነዘባል። ወይም ጸዳል።

በዚህ ጊዜ ግዴታ ወይም በግድ ስንል የተናገርነው ፈሊጥ፥ እንደ ዱብ ዕዳ የሆነ ግዴታ ሳይሆን፤ የማይነቃነቅ የባሕርይ ሥርዓታዊ ግዴታን ለመግለጽ ነው።

እንግዲህ ጨለማ ከሌለበት ፀሐየ ጽድቅ ወይም ከእግዚአብሔር ብርሃን ዘንድ ወይም ነጸብራቅ ሆኖ የፈለቀና ያንጸባረቀ ወልድ፥ ፀዳል ወይም ነጸብራቅ ብርሃን እንደሚወጣ ሁሉ፥ ከአብ ባሕርይ መውጣቱን፥ በዚህም አወጣጥ የባሕርይ ነት ፍንጭ እንደሌለ መገለጹን ማስተዋል የእኛ ፈንታ ይሆናል።

ወልድ ከሌላ የመጣ ከማናቸውም ዘንድ የወጣ ሳይሆን፤ የዚያ ማንም ቀርበውና የማያየው፤ ጨለማ የሌለበት የብርሃን አብ፥ ፀዳል መሆኑን፥ የዚያ የሆነ የልዑለ ባሕርይ የፀሐየ ጽድቅ አብ፥ ነጸብራቅ ሆኖ መገኘቱን ሐዋርያው፡- ስብሐቲሁ፡-»

«የክብሩ ነጸብራቅ» ብሎ ባቀረበው ምሥጢራዊ ትምህርት ረክተው ደስ የተሰኙና ታቸውን የገለጹ የቤተ ክርስቲያን አበው ብዙ ናቸው።

ከእነርሱም መካከል ዮሐንስ አፈወርቅ፡- «ይቤ ፀዳለ ስብሐቲሁ። የክብሩ ነጸብራቅ ብሎ፥ ጥሬ ቃሉን ከጠቀሰ በኋላ፤ ትርጉሙን በሚያብራራበት ጊዜ፡- «አማን አዕረገ ኀበ ብርሃን ዘአልቦ ዘይክል ቀሪቦቶ፥ ዘውእቱ ባሕርየ ፀዳል።»

«አዎን፥ ማንም ሊቀርበው ወደማይቻለው ብርሃን እርሱም የነጸብራቅ ባሕርይ ድረግ ከፍታውን እንዳሳየ፤ በእውነት ነው»። ሲል እሙንነቱን በሚያጸድቅ ገለጻ ገበት ታይቶአል። /ድርሳን ዘዮ ገጽ 19 ድርሳን 1 /፤

ቅዱስ ኤፍሬምም ከዚህ ባልተለየ ትርጉም «ዘየኃድር ውስተ ብርሃን ኀበ አልቦ ቀርቦ፡- ማንም ሊቀርበው ከማይችል ብርሃን የሚኖር» እያለ አዳንቆታል። ውዳ ዘሠሉስ ዮሐንስ አፈወርቅ ደግሞ፡- «በብሂሎቱ ፀዳለ ስብሐቲሁ አያቀ እንከ ባሕርይሁ፡-

ይልቁንም የክብሩ ነጸብራቅ በማለቱ የባሕርዩን ልዕልና ወይም ታላቅነት ውቆበታል።» ሲል ይበልጥ ጕላ አድርጎ ገልጾታል። ድርሳን ዘዮሐ አፈወርቅ ገጽ ድርሳ 2።

በዚህም ጊዜ ነቢዩ ዕንባቆም፡- «ወፀዳሉኒ ከመ ብርሃን ውእቱ፡- ነጸብራቁ ወይም ጮታው ያው እንደ ብርሃኑ መጠን ነው» ያለውን እዚህ ላይ ብናመዛዝን ቦታው ዘንድ መኖሩን ሊገባን ይችላል። ዕንባ. 3፥4።

ሐዋርያው ወልድ ለአብ «የክብሩ ነጸብራቅ ወይም የክብሩ ፀዳል» ብሎ በተናገረ ገናና የሆነ የባሕርይ አንድነቱንና የባሕርይ ጸአቱን ብቻ አይደለም። ያስረዳ። ግን አብ ቃልን ከራሱ እንዲወጣ ሲያደርግ፤ ፀዳል ነጸብራቅ የሚያወጣ ወይም የሚፈነጥቅበት የሚፈልቅበት ብርሃን፤ ያለምጥ ያለ ጭንቅ በሚያወጣው አምሳል አቅርቦ፥ የቃል ከአብ መውጣት እንደዚሁ ያለ ፃርና ያለ ምጥ ሕማም ሆኖ ነቱን አሳየ፡-

ብርሃን ፀዳልን በማውጣቱ ራሱ ሲጐድል እንደማይታይ ሁሉ፥ አብም ቃልን ሱ ሲያወጣ በማናቸውም ረገድ ሕፀፅ /መጕደል/ ያልታየበት መሆኑን ሊያስገነዝብ ላል።

www.ethiopianorthodox.org

ይህንም ሊቁ ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ፡- እንደገና «የክብሩ ነጸብራቅ» ሐዋርያ የተናገረውን ጠቅሶ በተረጐመው ጊዜ፡-

«መፍትው ለነ ከመ ንደይ ዘንተ ቃለ ውስተ አልባቢነ በፍርሃት ወናሰስል እምኔነ ቃለ ዕልዋን እለ ይትናፈቁ፤ በእንተ ዘይቤ ፀዳለ ስብሐቲሁ ... ኦእኁየ ወጠይቅ ኃይለ ቃል። እስመ ሐዋርያ ይነግር ከመ ወልድ ወፅአ ... ዘዕንበለ ሕማም፤ እንዘ ኢየሐፅፅ አብ በእንተ ዘወፅአ ወልድ እምኔሁ፡-»

ይህን ቃል በፍርሃት በገርነት በልባችን ውስጥ እናኖረው ዘንድ ... ሐዋርያው የክብሩ ነጸብራቅ ስለማለቱ የሚጠራጠሩትን፥ የዝንጉዎችን አነጋገር ... እናስወግድ። ወንድሜ ሆይ፥ ዕወቅ፥ ኃይለ ቃሉንም ተረዳ፥ ሐዋርያው ያለ ... ያለ ጭንቅ ወልድ ከአብ እንደወጣና፤ ወልድ ከእርሱ በመውጣቱም አብ በምንም ... እንዳልሚሸሸ እንዳልጐደለ በዚሁ ኃይለ ቃል ይናገራልና» ሲል በግልጽ ... ገልጾታል። ዮሐ አፈወ. ድርሳን ገጽ 27 ድርሳን 2።

አንድም ሐዋርያው ወልድን «የክብሩ ነጸብራቅ» በማለቱ፤ በብርሃንና ... ወይም በነጸብራቁ መካከል በአንድ በኩል የጸአት /የአወጣጥ/ አቋም እየኖረ ... ደግሞ የገላጩና የተገላጩ በባሕርይ ህልውና ያለመለየት አቋም ግልጽ ... አስረድቶአል።

ይህ ብቻ አይደለም፡- የተጠቀሰው የገላጩና የተገላጩ የባሕርይ ህልውና ... ቅደም ተከተል የሚያሳይ ባሕርያዊ ህልውና ሆኖ መገኘቱና ይህን ሁሉ ... ሊያስገነዝብ የሚያስችል ትምህርት እንዳለበትም አመሥጥሮአል።

ዮሐንስ አፈወርቅም፡- «ወፍካሬ ቃሉሰ ለሐዋርያ ዘይቤ ፀዳለ ስብሐቲሁ ... ከመ ውእቱ ብርሃን ዘእምብርሃን፡-

ሐዋርያው የክብሩ ነጸብራቅ ያለው የቃሉ ዓይነተኛ ትርጉም «ብርሃን ዘእም ... /ከብርሃን የተገኘ ብርሃን/ ማለቱ ነው» ብሎአል።

ድር ዘዮ አፈወርቅ ገጽ 35 ድርሳን 2።

ወንጌላዊ ዮሐንስም፡- «ቀዳሚሁ ቃል ውእቱ፤ ወውእቱ ቃል ... እግዚአብሔር ውእቱ፤ ወእግዚአብሔር ውእቱ ቃል።

አስቀድሞ ቃል ነበረ። ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ። ቃልም እግዚአብሔር ነበረ» እያለ መጥቶ ከዚህ በማያያዝ፥ የአብንና የወልድን የህልውናቸውን ... ለመግለጽ፡- ወልድን «ብርሃነ ጽድቅ» የእውነት «የባሕርይ» ብርሃን» በሚል ... ቃል መናገሩን በዚህ ጊዜ ብናስታውስ መልካም ነው። ዮሐ. 1፥1፤ 19።

ምሥጢሩን ለመለየት በሚያስችል ገለጻ ሐዋርያው ጳውሎስ «ፀዳል ... ነጸብራቅ» ቢለውም፤ ፀዳል ወይም ነጸብራቅ ሲባል «ከብርሃን የተገኘ ... በመሆኑ፤ አንድነታቸውን በማየት ደግሞ «የእውነት ብርሃን /የባሕርዩ ብርሃን/» ... ሰይሞታል።

ጌታም ራሱ ብርሃን ሆኖ መምጣቱን እንደተናገረ ወንጌላዊው ዮሐንስ ... ዮሐ. 12፥47። መዝ. 96፥11።

ይህንም ሁሉ በማጠናቀቅ ሠለስቱ ምእት አሠርቱ ወሰመንቱ ርቱዓነ ሃይማኖት ...ቅያ ላይ በወሰኑት ሥርዓተ ሃይማኖት፡- «ብርሃን ዘእምብርሃን አምላክ ዘእምአምላክ ...አማን።»

ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ አምላክ ነው» ሲሉ የወልድና ...አብ አንድነት በቅዱሳት መጻሕፍት መገናዘቡን አጽንተው ለማወጅ የበቁበትን ...ሠረት ያሳያል። /ሃ.አበ. ሠለስቱ ምእት ገጽ 50 ክፍል 1 ም. 18።

ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስም፡- «ወልድን ቀዳማዊ ዘእምቀዳማዊ ከመ ነቅዕ ...ምንቅዕ ወብርሃን ከእምብርሃን፡- ከቀዳማዊ የተገኘ ቀዳማዊ፥ ከምንጭ እንደሚገኝ ...ንጭ፤ ከብርሃንም እንደሚገኝ ብርሃን ነው።» ሲል ንባቡን ከምሥጢሩ አገናዝቦ ...ታል። ሃይማ አበ ጎርጎ ገባሬ መንክ ገጽ 42 ክፍል 1 ቊጥር 21።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ስኑትዩም፡-

«ቃለ እግዚአብሔር ዘኢይትገመር ዘሀሎ እምቅድመ ኩሉ መዋዕል ዘአልቦቱ ሥጋ ...ለ ሎቱ ሥጋ ወልድ ዘእምአብ ብርሃን ዘእምብርሃን ሊቅ ዘእምሊቅ ነቅዐ ሕይወት ...ምንቅዐ ሕይወት።»

«የማይገመር የማይቻል የእግዚአብሔር ቃል ሥጋ ሳይኖረው ከዘመናት ሁሉ ...ቀድሞ የኖረ ለራሱ ሥጋ የነሣ ከአብ የተገኘ ወልድ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን፥ ከሊቅ ...ገኘ ሊቅ ከሕይወት ምንጭ የተገኘ የሕይወት ምንጭ ነው»። ሲል ገባሬ መንክራት ...ጎርዮስ በተናገረው ጉን አስረድቶአል።

ሃይማ አበ ስኑትዩ ገጽ 501 ክፍል 1 ቊጥር 22።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዲዮናስዮስም፡-

«ወወልድኒ ተወልደ እምአብ ከመ ብርሃን ዘእምብርሃን፡-

ወልድ ከአብ ተወልዶአል፤ አወላለዱም ከብርሃን እንደሚገኝ ብርሃን ነው።» ...ሎአል። /ሃ አበ. ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 449 ክፍል 1 ቊጥር 3።/

እነሆም ከዚህ በላይ «የክብሩ ነጸብራቅ ወይም የእውነት ብርሃን» ከሚል መነሻ ...ቶ የሚገለጸው ትምህርት ከልዩ ልዩ መናፍቃን ለተጠየቁት ተቃውሞ ጥያቄዎች ...ያጠግብ ሁኔታ ብቁዕ መልስ ሆኖ የቤተ ክርስቲያንን ትምህርታዊ ዓምድ የሚያጸና ...ሠረታዊ ነገረ መለኮት ሆኖ ተገኝቶአል። 1ጢሞ. 3፥15፤16። 2ጢሞ. 2፥19።

ለምሳሌ፡- ቅዱሳት መጻሕፍት ወልድ ከአብ የተወለደበትን ልደት በሚያነሡበት ...፣ ብዙ ሰዎች እንደሚቸገሩ ግልጽ ነው። አስቀድመን ከየሊቃውንቱ ጠቅሰን ...ናገርነውን ለማስታወስ ያህል «ልደተ ወልድ ወጸአተ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ...ነከር ወኢይትነገር ወይትሌሀል ላዕለ ኩሉ ሕሊናት፡-

የወልድ ከአብ መወለድ የመንፈስ ቅዱስም ከአብ መውጣት፥ ዕፁብ ድንቅ ምንኛ ...ረት ምንኛ ይጠልቅ ያሰኛል እንጂ፤ እንዲሁ የሚነገር አይደለም» ሲል የሀገረ አቴና ...ሊስ ቆጶስ ዲዮናስዮስ የተናገረውን መጥቀስ ብቻ ይበቃል።

ዲዮናስዮስ ኤጲስ ቆጾስ ዘሀገረ አትናስ ገጽ 35 ክፍል 1 ቊጥር 12።

አዎን፥ ምሥጢሩ የረቀቀ የጠለቀ ይሁን እንጂ፤ ቤተ ክርስቲያን ከቅዱሳት ...ሕፍት መንፈስና ዓላማ ሳትወጣ፤ እንድታስተምር በተሰጣት መንፈሳዊ ኃላፊነት

www.ethiopianorthodox.org

ጠንቀቅ ብላ፥ በጸሎትና በትሕትና ከወንጌል አትሮንስ እግር ሆና እያደመጠች
ሲገባት፤ አንዳንድ ከውስጥና ከውጭ ከሚነሡ መናፍቃን መካከል «ለ
የሚለውንና ሌላውንም ሁሉ ያለ መንገዱ እየወሰዱ በትርጉም፤ በቤተ ክርስቲያን
አስቸጋሪ ሁኔታን ሲፈጥሩባትም መኖራቸው የሚረሳ አይደለም።

ይኸውም በሁላችን ዘንድ እንደሚታወቀው፤ በዓለም ታሪክ «አባትና ል
ሲባል፤ አባት ቀድሞ ልጅ ይከተላል። አባት የሚል ስም በስምነቱ ከልጅ መቅ
ያስረዳልና ነው። የአብርሃምንና የይስሐቅን ታሪክ ብንወስድ፥ አብርሃም ይስሐ
በዕድሜ ቀድሞታል። ይስሐቅም ከአብርሃም አብራክ ተከፍሎ ለብቻው ቆሞአል።

በዚህም ረገድ የማናቸውም ሰው ትውልድ እንደዚሁ ስለሆነና፤ በእ
በፈቃድም ለየቅል የሚኖር ስለሆነ፤ ቅደም ተከተልና መለየት ያለበት
በእግዚአብሔራዊ ህላዌ መለኮት ግን እንደዚህ እንዳልሆነ እናውቃለን። ተ
ቅድምና የሕገ ፍጥረት ፈቃድና ዕውቀት ስለሌለበት፤ ቀዳማዊና አዛዥ የለበትም።

ለዚህም የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስ የገለጸውን እንደሚከተለው እና
«እስመ አብ ህልው እምቅድመ ኩሉ መዋዕል ወአዝማን፤ ወወልድኒ ህልው እም
ኩሉ መዋዕል ወአዝማን፤ ወመንፈስ ቅዱስኒ ህልው እምቅድመ ኩሉ
ወአዝማን።

አብሰ ኢተወላዲ ውእቱ ወባሕቲ ወባሕቲ ወልድ ተወልደ እምኔሁ፤ ከመ
እምብርሃን፤ ወመንፈስ ቅዱስሂ ሠረፀ እምኔሁ። ወሰበሂ ንቤ ከመ አብ ኢተ
ወወልድኒ ተወልደ፤ ወመንፈስ ቅዱስኒ ወፅአ እምኔሁ። ኢተሐሊ ከመ ወልድ
እምአብ፤ ወመንፈስ ቅዱስሂ እምወልድ፤ ከመ ልደተ አበው አብርሃም ይስ
ወያዕቆብ። እለ ዕሩያን እሙንቱ በቅድምና ወበምልክና ወበፈጢረ ኩሉ ፍጥረ
ወበኩሉ ግብር ዘይደሉ ለእግዚአብሔር፡-

አብ ከዕለታትና ከዘመናት ሁሉ አስቀድሞ ሲኖር የነበረ ነው። ወልድም ከዕለ
ከዘመናት ሁሉ አስቀድሞ የኖረ ነው። መንፈስ ቅዱስም ከዕለታት ከዘመናት ሁሉ
የኖረ ነው። ሆኖም አብ ያልተወለደ ነው። ወልድ ግን ብርሃን ከብርሃን እንደ
ሁሉ ከእርሱ ከአብ የተወለደ ነው። መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ /ከአብ/ ሠርፆአል
በምንልበት ጊዜም፤ አበው የሆኑት አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ በልደት እንደሚ
ወልድ ከአብ፥ መንፈስ ቅዱስም ከወልድ እንደሚተናነሱ አታስብ። ነገር ግን በ
በምልክና፥ ፍጥረታትን ሁሉ በመፍጠር፥ በጠቅላላው ለእግዚአብሔር በሚገባ
ሁሉ የተተካከሉ ናቸው።»

ይሁን እንጂ መናፍቃኑ ልደተ ወልድን ከፍጡራን ልደት በማመሳሰል ይስ
ከአብርሃም አብራክ ተከፍሎ እንደመወለዱና በጊዜም ከአብርሃም በኋላ እንደ
መጠን፥ የወልድ ከአብ መውጣት ሆነ መወለድ እንደዚሁ ነው» ሲሉ ተነሥተዋል

ከእነርሱም ቀንደኛው ጳውሎስ ሳምሳጢ የተባለ መናፍቅ ነበር። ይህ
ከቅዱሳት መጻሕፍት አብንና ወልድን በሚጠቅስ ቃል ተደናብሮ «መውለድ መ
አለ ከተባለ ዘንድ፥ በግዕዘ ሰብእ /ልማድ/ ወይም በግዕዘ እንስሳት /ልማድ/
ሁኔታ መሠረት ቅደም ተከተል እንዳለ ሁሉ፥ በአምላካዊ ሁኔታም «አብና
ሲባል አብ ቀድሞ ወልድ በኋላ ተገኘ ይሰኛል» በማለት የተገዳደረ ነው፡-

«እስመ በጊዜ ሰመዮ ወልደ ተንሥአ ሶቤሃ ጳውሎስ ሳምሳጢ ወአስተ
በግዕዘ ብዙኃን፡-

መጽሐፍ ቅዱስ ወልድን ልጅ ብሎ በጠራው ጊዜ፤ ወዲያው ጳውሎስ ሳምሳጢ
ተነሣና፤ የወልድን ከአብ መወለድ በሌሎች /በሰውና ከእንስሳ ልማድ ያመሳስለው
ር።» ተብሎ ግልብነቱም ከዚህ ጀምሮ መሆኑ ቀደምትነት ባለው ጽሑፍ
ልጾአል። ድርሳን ዘዮሐንስ አፈ ወርቅ ገጽ 33 ድር 2።

ጳውሎስ ሳምሳጢ የወልድ ከአብ መወለድን እንደ ሰዎች ወይም እንደ ሌሎች
ራን ልደት አድርጎ የቈጠረና፤ የወልድ ባሕርያዊና ዘለዓለማዊ ተረክቦን
ገኘትን/ ከአብ በኋላ እንደመጣ አድርጎ ቦ አመ ኢሀለወ ወልድ። «ወልድ
ነበረበት ዘመን አለ» የማለት ክህደት ከልቡ ያወረዛ ግዙፍ መናፍቅ ነው። ይህ
ድቀት አስተሳሰቡ ቁም ነገር ያለበት መስሎአቸው እየተናጠቁ የተቀባበሉት
ጢኖስ ከእርሱም የባሱና ጨርሰው የወገኙ አርዮስና አውናምዮስ አኤትሮስም፥
ድቀት ላይ ውድቀት እየጨመሩ ተጕድተውበታል።

ጳውሎስ ሳምሳጢን ግዙፍ መናፍቅ ስንል፤ አሳቡ ወደ መንፈሳዊ ባሕርይ ሆነ
ፈጣሪ መለኮታዊ ልዕልና ሊመጥቅ ያልቻለና በግዙፋን ፍጡራን ብቻ የተወሰነ
ሆኑን በመመልከታችን ነው። ሃይ አበ. ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 11 ክፍል 4 ቍጥር
16።

ይህም ይታወቅ ዘንድ ሰብአዊ አእምሮ የማይወስነውና ረቂቅ ምጡቅ የሆነ
ላካዊን ሁናቴ አወጣጥ ማለት የወልድን ከአብ መወለድ ፃዕርና ገዐር ሕፀፀ ከርሥና
ወተ ከርሥ /የሆድ መሟሸሽና የሆድ መሙላት/ በሚታይበት በግዕዘ ፍጡራን
ችና እንስሳት /የመዋለድ ልማድ / ሕገ ተፈጥሮ/ ሊያመሳስል በመነሣቱ፥ የአሳቡ
ማነት ወይም ግዙፍነት ሲያሳጣው ማየት ብቻ የሚበቃ ይመስለናል።

በእውነቱ የማይመረመረውን የረቂቁንና የምጡቁን ፈጣሪ ሁኔታ፥ እንደ
ላክነቱ መጠን አክብሮና ከሌላውም ፍጡር ለይቶ ማሰቡ ቀርቶ፥ ወልድን «የክብሩ
ብራቅ ወይም የእውነት ብርሃን» ተብሎ በእግዚአብሔር በጎ ፈቃድ ለሰው ልጆች
ገለጫ እንዲሆንላቸው በተሰጠ ምሳሌ እንኳ ለመጠቀም ያልቻለ ሰው ነው።

ዮሐንስ አፈ ወርቅ፡- «ነጽር እፎ ከሠተ ጳውሎስ አፍቀሮተ እግዚአብሔር ኪያነ
ቀደመ ወተናገረ በእንተ ልዕልና ስብሐቲሁ እንዘ ይሰምዮ ወልደ አብ ወፀዳለ
ሐቲሁ ወአርአያ ገጹ። ዕብ. 1፥1-3። ዕብ. 1። ገጽ 35 ክፍል 2። ተመልከት፥
ርያው ጳውሎስ እግዚአብሔር እኛን የወደደበት ፍቅር ይኸውም ስለ ክብሩ ልዕልና
ደ አብ የክብሩ ነጸብራቅ የፊቱ አምሳያ እያለ፤ አስቀድሞ ተናግሮአልና፤ እንዴት
ርጎ እንደገለጸው ተመልከት»። ሃይ አበ ዮሐ አፈወርቅ ገጽ 221 ክፍል 2 ቍጥር

አዎን፥ ብርሃን ወደ መንፈሳዊ ርቀት የተጠጋ የማይከፈል ለሰውም በግልጽ
ታወቅ ነገር ነውና፤ የአምላካዊ ሁናቴን አወጣጥ በብርሃን ምሳሌ ገልጾልናል።

ስለዚህ በዚሁ ከአምላካችን በፍቅሩ በሰጠን ትምህርታዊ መግለጫ ብርሃን ከብርሃን
ጣ የምጥ ፃዕር እንደሌለበት ሁሉ፥ የአብ ነጸብራቅ የሆነ ወልድም ያለ ተከፍሎ
ውናው ሳይለይ ያለ ፃር የመገለጽ ፀአቱን /መወለዱን/ ለመረዳት ያስችል ነበር።

ዮሐንስ አፈ ወርቅ፡- ሐዋርያ ጳውሎስ፡- «የክብሩ ነጸብራቅ» ሲል የተናገረውን
ያብራራበት ጊዜ፡- «ናሰስል እምኔነ ቃለ ዕልዋን እለይትናፈቁ በእንተ ዘይቤ
ስብሐቲሁ። አእምር አእኍየ ወጠይቅ ኃይለ ቃል እስመ ሐዋርያ ይነግር ከመ
ድ ወፅአ እምአብ ዘእንበለ ሕማም እንዘ ኢየሐፅፅ አብ በእንተ ዘወፅአ ወልድ

www.ethiopianorthodox.org

እምኔሁ፡- ሐዋርያ የክብሩ ነጸብራቅ ስለማለቱ የሚጠራጠሩትን የመናፍ... ከእኛ እናስወግድ። ወንድሜ ሆይ፥ ይህን ዕውቀት ኃይለ ቃሉንም መርም... ሐዋርያው ወልድ የምጥ ፃዕር ሳይኖርበት፣ ከአብ እንደወጣና ወልድ ከእርሱ ... አብ ምንም ጉድለት እንዳልታየበት ይናገራልና ነው» /ድርሳን ዘዮ አፈ. ... 27 ድርሳ 2/።

ሊቁ በዚህ አገላለጹ፥ ወልድ «የክብሩ ነጸብራቅ» ስለመሆኑ ሐዋርያ ... ኃይለ ቃል የወልድ ከአብ መወለድን ሕፀተ ከርሥና ልህቀተ ከርሥ የምጥ ... በሚታይበት በፍጡራን ልደት አምሳል ያቀረበውን የጳውሎስ ሳምሳጢን ... እንዳፈረሰበት ለማጠየቅ ነው። ወአመ ወለዶ ኢተባሕተወ አቡሁ ሉቱ ... በወለደውም ጊዜ ብቸኛ ሆኖ አልቆመም። ዮሐ. 1፥18። ቅዳሴ ዘሠለስቱ ... 98 ቊጥር 31።

ቅዱስ ኤፍሬም፡- «እምኀበ አብ ወፅአ ቃል ዘእንበለ ሕማም «ቃል ከአብ ... ፃዕር ወጥቶአል» ብሎአል። /ውዳሴ. ማ. ዘሐሙስ/

እንደዚሁም ሁሉ ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራ አበጥሮ የገለጸውን እንደሚከ... እናቀርባለን፡- «ወእመሰኬ ኮነ ብእሴ አበ ክሡት ነገሩ ከመ የዐቢ አብ እም... ወስምሂ ያጤይቅ ከመ ውእቱ እምቅደመ ወልዱ፡- ወለነሰ ኤይደልወነ ነሐለ ... በህላዌ መለኮት። አላ ነአምን በወልድ ዋሕድ ከመ ውእቱ ቀዳማዊ ምስለ አብ ... ዘመን። ወወልደ አብ ዋሕድ ይሰመይ ብርሃን። እስመ ብርሃን ዘተወልደ እም... ኢይትበሀል ተወልደ እምድኅረ ብርሃን። አላ በጊዜ ዘኮነ ቦቱ ውእቱ ብርሃን፣ ... ብርሃን ዘተወልደ እምኔሁ፤ ወወትረ ህልው ምስሌሁ። ወብርሃንሂ ያጤይቀከ እም... ለወልድ ዘውእቱ ህልው ምስለ አብ በኵሉ ወእምቅድመ ኵሉ ዓለም።

ሰው አባት ቢሆን፥ አባት ከልጁ እንዲበልጥ የታወቀ ነገር ነው። ስሙም ... አስቀድሞ መኖሩን ያስረዳል። ይሁንና እኛ እንዲህ አድርገን በህላዌ መለኮት ... ዘንድ አይገባንም። ነገር ግን ወልድ ዋሕድ ከአብ ጋር ቀዳማዊ ሆኖ በዘመናትም ... ከእርሱ ጋር እንደኖረ እናምናለን። የአብ አንዲያ ልጅም «ብርሃን ተብሎ ይጠ... ከብርሃን የተወለደ ብርሃን ከብርሃን በኋላ ተወለደ አይባልምና ። ነገር ግን ... በተገኘበት የጊዜ ተረክቦ ከእርሱ የተወለደ ብርሃንም ከእርሱ ጋር ይገኛል። ም... ከእርሱ ጋር ህልው ነው። ብርሃንም ዘለዓለማዊነት ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ ... ጋር ህልው ሆኖ ለሚኖር ለወልድ ምሳሌው ሆኖ ያስረዳሃል።» ብሎአል። /ሃይ... ቴዎዶጦስ ገጽ 122 ክፍል 1 ቊጥር 8።

ካቀረብነው ሐተታ ማስረጃ ቀጥሎ ያሉትን ፍሬ ነገሮች አ... እንመልከታቸው፡- እነዚህም፡-

1ኛ፥ የአብ አንዲያ ልጅ /ቃለ አብ/ «ፀዳል ወይም ብርሃን» ተብሎ መጠ...

2ኛ፥ የአብ አንዲያ ልጅ ነጸብራቅ ወይም ብርሃን ከተባለ ዘንድም ደግሞ፣ ከብር... የተወለደ ብርሃን /ነጸብራቅ/ የተሰኘው የአብ አንዲያ ልጅ ቅደም ተከተል በሌለበ... ጊዜ ከአብ በኋላ አለመገኘቱ፡-

3ኛ፥ ብርሃን ተገኘ በሚባልበት ጊዜ ከብርሃን የተወለደ ብርሃን /ነጸብራቅ/ ቅ... ተከተል በሌለበት ጊዜ ልክ በዚያች የጊዜ ተረክቦ፥ አንድ ላይ እንደሚገኝ ሁሉ ... ወልድም ምን ጊዜም በዘለዓለማዊነት ከአብ ጋር በህልውና አንድነት መኖሩንና ... ጠሩ በፊትም ቅደም ተከተል ሳይኖርበት እንደ አባቱ ቀዳማዊ ሆኖ በዘላለማዊ ...ና መኖሩ፡-

...ኛ፥ ብርሃን ወይም ጸዳል /ነጸብራቅ/ እንደመሆኑ ሁሉ የመገለጹ ጸአትን ...ጥን/ እያሳየ በህልውና ሕግ ከአብ የማይለይ ሆኖ መኖሩ፥ ናቸው።

እነዚህ ፍሬ ነገሮች በመንፈስ ቅዱስ የተቃኘ ሐዋርያ ጳውሎስ «የክብሩ ...ብራቅ» ሲል፡- ወንጌላዊ ዮሐንስም «የእውነት ብርሃን» ሲል፣ በአንድ ዓይነት ...ረያ ከገለጹአቸው የመነጩ መሠረታውያን አሳቦች እንደመሆናቸው መጠን፥ ...ሀርታችንን ደርዝ በመለየት ከእነጳውሎስ ሳምሳጢ ስሕተት እንጠበቅ ዘንድ፥ ...ውና ቀይሰው የሚያሳዩ ማስታወቂያዎች ናቸው።

...ዚህ የተነሣ «የክብሩ ነጸብራቅ የአካሉ ምሳሌ» ብሎ ሐዋርያ የተናገረውን ጠቅሶ ...ደም፣ ዮሐንስ አፈ. ወርቅ እንዲህ ይላል፡-

«ነጽር አፍቁር ከመ ጼሐ ለነ ክልዔተ ፍናወ በዝየ፣ አሐቲ ዘታርኀቀነ እምክረ ...ዮስ ወካልዕታ እምሃይማኖተ አርዮስ። ወዓዲ ከመ ኢንበል ቦቱ ጥንት ወፍጻሜ ...ር እምእግዚአብሔር ልዑል። ከመ እልክቱ እለ ይብሉ በካልዕ ዘወለዶ፡-»

...ወንድሜ ሆይ፥ ሐዋርያው ሁለቱን መንገዶች እንደጠረገልን ተመልከት። አንዲቱ ...ለዮስ ተንኮል፥ ሁለተኛይቱም ከአርዮስ እምነት ነው። ዳግመኛም ወልድ መነሻና ...ረሻ አለው እንዳንል፣ በሌላ ሁኔታ ነው የወለደው እንደሚሉት ወገኖች እንዳንል፣ ... ከልዑል እግዚአብሔር የተለየ ነው እንዳንል፣ ሐዋርያ መንገዶችን ...ጠረገልን አተኩረህ ተመልከት»።

ድርሳን ዘዮሐንስ አፈ. ወርቅ ገጽ 29 ድርሳ 2።

ምዕራፍ አሥራ ሦስት።

የእግዚአብሔር እስትንፋስ መንፈስ ቅዱስ

የፀሐየ ጽድቅ ላህብ፥ /ዋዕይ/ ነው።

አሁንም ከዚሁ ብሔራውያን ሊቃውንት ከተጠቀሙበት ምሳሌ፡- ይኸውም ...ውስተ ፀሐይ ሤመ ጽላሎቶ፡- ጥላውን በፀሐይ ላይ አኖረ።» ከሚል መነሻ ...ወጣ፣ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ስለመውጣቱ /ጸአት/ እንዴት እንደሆነ ለማየት ...ሞክራለን።

በፀሐይ ዘንድ ፀዳል ወይም ነፀብራቅ መገኘቱ እንደሚረጋገጥ ሁሉ ሙቀትም ...ሐይ ይገኛል።

እነሆም ዳዊት በመዝሙሩ «ወውስተ ፀሐይ ሤመ ጽላሎቶ፡- ጥላውን በፀሐይ ... አኖረ» ብሎ በተናገረ ጊዜ፣ ከዚሁ በማያያዝ፡-

«አልቦ ዘይትኀባዕ፣ እምላህቡ፡- ከሙቀቱ ወይም ከትኩሳቱ የሚሠወር የለም።» ...ሎ መናገሩን ልብ ያደርጓል።

www.ethiopianorthodox.org

መዝ. 18/19/፥5፤ 6። ያዕ. 1፥11። ኢሳ. 40፥7።

እንዲሁም ኢሳይያስ ምሳሌውን በሚያጐላ ገለጻ፡- «እግዚአብሔር በፀሐ[illegible] እንደደረቅ ትኩሳት... በማደሪያዬ ዐርፌአለሁ። ብሎኛል።» ሲል የተና[illegible] ማስተዋል ነው። ኢሳ. 18፥4።

እንዲሁም፡- «የእግዚአብሔር እስትንፋስ እንደዲን ፈሳሽ ያቃጥለዋል» [illegible] ኢሳ. 30፥33።

እስከዚህ ሥርወ ትምህርቱን ለማስተዋል እንችል ዘንድ፥ ስለ [illegible] እግዚአብሔራዊ የፀሐየ ጽድቅ ሙቀት ከቅዱሳት መጻሕፍት መነገሩን አየን።

<u>መንፈስ ቅዱስ በፀሐይ ሙቀት መመሰሉ፥</u>

እንግዲህ የተከሥቶ ህልውናን አቋም በሚመለከት ትምህርት እየለየን በም[illegible] ጊዜ ደግሞ፡- የፀሐይ ሦስተኛ እጅ በሚሆን በሙቀት ምሳሌ መንፈስ ቅዱስ መ[illegible] ከቅዱሳት መጻሕፍት በምናገኝበት ጊዜ በጣም ደስ ይለናል።

ኢያሱ ሢራክ፡-

«ወመሥልስተ እዴሃ ለፀሐይ ያውዕዮሙ ለአድባር «የፀሐይ ሦስተኛ እጅ የ[illegible] ሙቀትዋ ተራራዎችን ያቃጥላል» ብሎአል። ሢራክ. 43፥9።

ይህን ኢያሱ ሢራክ የተናገረውን ጥሬ ንባብ፥ የሀገራችን ሊቃውንት በ[illegible] ትርጓሜ ሲተረጕሙት፤ ለፀሐይ ክበብና ለፀሐይ ፀዳል ወይም ነጸብራቅ ሦስ[illegible] የሚሆን ሙቀት /ግለት/ ተራራዎችን ያቃጥላል» ሲሉ ያብራሩታል። /መ[illegible] ሢራክ ትርጓሜ

ኢያሱ ሢራክ የፀሐይን ጠባይዕ በሦስት መድቦ ለክበብና ለነጸብራቅ ሦስ[illegible] ሙቀት መሆኑን ጨምሮ ማስቀመጡ፥ ለቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን መ[illegible] ቅርስ ትቶላቸው ማለፉ አይጠረጠርም። በዚሁ መረጃ መሠረት መንፈስ ቅ[illegible] በጽድቅ ፀሐይ ወይም ግለት ምሳሌ የምናጠናበት ትምህርት እናገኛለን።

እነሆም ነቢዩ ኢሳይያስ፥ መንፈስ ቅዱስን በሙቀት አምሳል ሲገለ[illegible] «የሚያቃጥል መንፈስ» ሲለው ይገኛል። ኢሳ. 4፥4።

በሐዲስ ኪዳንም፡- መንፈስ ቅዱስ በእሳት ላንቃ አምሳል በሐዋርያት [illegible] እንደተቀመጠባቸው ታውቆአል። የሐዋ. 2፥3፤4።

እንዲሁም ጳውሎስ መንፈስን፥ መንፈስ ኢታጥፍኡ «መንፈስን አታጥፉ» [illegible] በሙቀት አምሳል ግሡን ገሥሦ መናገሩ የታወሳል። ሮሜ 12፥11። የሐዋ. 18[illegible]

ይህን መሠረት በማድረግ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ፡- «ወመንፈስ ቅዱስኒ [illegible] ዘበላህበ ሃይማኖት አርሰና ለቤተ ክርስቲያን።

በሃይማኖት ሙቀት ቤተ ክርስቲያንን ያጋላት መንፈስ ቅዱስ እሳት [illegible] ብለዋል። መ. ምሥጢ. ገጽ 21፥13።

እንግዲህ በፀሐይ በተገለጸው ምሳሌ ወልድ በፀዳል ወይም በነጸብራቅ አ[illegible] ከአብ መውጣቱን እንዳስገነዘበ ሁሉ፥ መንፈስ ቅዱስም በሙቀት አምሳል [illegible] መውጣቱን ያስገነዝባል።

www.ethiopianorthodox.org

በአወጣጥ ረገድ፡- በብርሃንና በፀዳል ወይም በፀሐይና በነጸብራቅ መካከል፥ [illegible]ነት ያለመኖሩን እንደተረዳን ሁሉ፥ በፀሐይና በሙቀት መካከልም፥ የባሕርይ [illegible]ለውና አንድነት መኖሩን እንጂ፤ ባዕድነት ወይም ልዩ የመሆን አቋም ያለመኖሩን [illegible]ሚያስገነዝብ፤ መንፈስ ቅዱስ ፀሐየ ጽድቅ ከሆነ ከአብ በምንም ሁናቴ የማይለይ [illegible]ሆኑን፤ እንዲሁም በባሕርይ ሆነ በህልውና ከአብ ሳይለይ በሙቀት አምሳል [illegible]ውጣቱን /መሥረፁን/ ያሳያል። ኢሳ. 4፥1፤2። መዝ. 143፥/144/፥5።

በቅዳሴ ሠለስቱ ምእት፡- «አቡየ ወአነ ወመንፈስ ቅዱስ ፀሐይ ወብርሃን ወዋዕይ፡- [illegible]ቱና እኔ መንፈስ ቅዱስም ፀሐይና ብርሃኑ ዋዕዩም /ትኩሳቱም/ ነን» ይህን ጌታ [illegible]ዳለ ተደርጎ መጠቀሱ በመሠረተ አሳቡ ስለታመነበት መሆኑ፥ ለማንም ግልጽ ነው። [illegible] ሠለስቱ ምእት ገጽ 99።/

በግዕዝ «ላህብ» የሚል ቃል በአንድ ወገን የመሥረፅ ትርጉም ሊኖረው [illegible]ቻልበት መንገድ አለ። ያዕቆብ 1፥11። ኢሳ. 40፥7።

ስለዚህ የሙቀት አወጣጥ ከብርሃን ወይም ከፀዳል አወጣጥ ለይቶ በዘይቤው [illegible]ወስን ቃል ሆኖ የሚገኝበት ጊዜ ጥቂት አይደለም።

እነሆም፡- «አልቦ ዘይትኀባዕ እምላህቡ ከሙቀቱ የሚሸሸግ የለም»። ሲል [illegible]ርሃን አወጣጥ በሚለይ ቃል መነገሩ ይታወቃል። መዝ. 18፥5፤6።

በላህብ /በሙቀት/ አምሳል ከፀሐይ መውጣት፥ በብርሃን ወይም በፀዳል አምሳል [illegible]ሐይ ከመውጣት፥ የተለየ ምሥጢር ስላለበት፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጣበት [illegible]ጣጥ፥ ወልድ ከአብ ከሚወጣበት አወጣጥ ልዩ ያደርገዋል።

«ወሣልስተ እዴሃ ለፀሐይ ያውዕዮሙ ለአድባር። የፀሐይ ሦስተኛዋ እጅ [illegible]ራዎችን ያቃጥላል» መባሉ ከዚህ የተነሣ አይደለምን? ሲራክ 43፥9።

እንዲህ ስለተባለ ግን በአወጣጥ ረገድ የተለያየ ይዞታ ይኖራቸዋል ማለት ነው [illegible]ጂ፤ ከአንድ ነቅዕ፥ ከአንድ ምንጭ ከአንድ ፀሐየ ጽድቅ ህልውና መኖራቸውና [illegible]ለየት ወይም ተመትሮ በሌለበት ህልውና አንድ መሆናቸው ደግሞ፤ ብርሃን ከፀዳል፥ [illegible]ቀት እንደማይለይ ሁሉ፥ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ከወልድ ህልውና አለመለየቱ [illegible]መነ ነውና፤ ይህን ምሥጢር አለመዘንጋት ነው። ዮሐ. 16፥13-15። የሐዋ. [illegible]33። ያዕ. 1፥11።

ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ባሕርይ አንድ ህልውና ያለው መሆኑንና ከዚሁ [illegible]ርይ መውጣትን የሚያስገነዝብ ምሳሌ ማለት በፀሐይ ሙቀት ወይም ትኩሳት [illegible]ለጸ በቅዱሳት መጻሕፍት ተነግሮ ሳለ፤ መንፈስ ቅዱስን ከአብ ከወልድ ህልውና [illegible]ነጠል በቅድምና ወይም በባሕርይ ለማሳነስ ከነመቅዶንዮስና ተከታዮቹ የተቃጣው [illegible]ዘራ፥ ከቅዱሳት መጻሕፍት የነገረ መለኮት አሳብ ግንኙነትና ተዘምዶ እንደሌለው [illegible]ረዳት ቀላል ነገር ነው።

ምዕራፍ አሥራ አራት።

የአብ ቃልና እስትንፋስ የተባሉ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ቀላይ ወ[illegible] ባሕር፥ ስለመባላቸው።

እግዚአብሔር አብ እንደምን ባለ ሁናቴ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን [illegible] እንደሚያወጣቸው፤ ወይም ወልድና መንፈስ ቅዱስ እንደምን ባለው ሁናቴ [illegible] እንደወጡ፥ አወጣጣቸውን የሚያሳይ መግለጫ የባሕር ወይም የውኃ ምሳሌ [illegible] ይህንም ምሳሌ የቤተ ክርስቲያን አበው ተጠቅመውበት እናገኛለን።

የዚህ ምሥጢራዊ ምሳሌ መንሥኤ:- «ወአሠርከኒ ውስተ ማይ ብዙኅ [illegible] በውኃ ላይ ነው» ከሚል ከዳዊት መዝሙር አብነቱ ተመሥርቶአል። [illegible] 76/77/፥19።

በኩነታት የሚገለጸውን ተድኅሮና ቅድምና ሳይኖር /ቅደም ተከተል የሌለ[illegible] የሥሉስ ቅዱስ አወጣጥ ምክንያታዊ ማስረጃ አድርገው በብሔራውያን ሊቃውን[illegible] ከዚህ ምሥጢራዊ ምሳሌ መጠቀማቸው የሚዘነጋ አይደለም። መዝ. 76/77/[illegible] በመጽሐፍ ቅዱስ የሕይወት ውኃ ምንጭ ነኝ ሲል ራሱ እግዚአብሔር [illegible]

ለምሳሌ:- «በነቢዩ በኤርምያስ ነቅዐ ማየ ሕይወት የሕይወት ው[illegible] ተብሎአል። ኤር. 2፥13። ም. 17፥13። እግዚአብሔር ወልድ «የሕይወ[illegible] ምንጭ» ይባላል። ዮሐ. 4፥12። ም. 6፥35።

እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ «የሕይወት ውኃ ምንጭ» ተብሎአል። [illegible] 7፥38፤ 39።

ይኸውና:- አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በውኃ መመሰላቸውን ከውኃ[illegible] የሕይወት ውኃ ምንጭ በመሆን መገለጻቸውን ከእግዚአብሔር ቃል ለመረዳ[illegible]

እንግዲህ በተጠቀሱት በቅዱሳት መጻሕፍት ክፍሎች ልዑለ ባሕርይ የሆነ [illegible] ቅዱስ የራሱ የሕይወት የውኃ ምንጭ አድርጎ ለእኛ ማስታወቁን አየን።

ይህን ካየን ወዲያ:- ከቤተ ክርስቲያን መምህራን አንዱ ዐረጋዊ መንፈሳዊ [illegible] ወይም በባሕር፥ በውኃ ኩነታት፥ የተከሥቶ ህልውና አቋም በሚታይ ምሳሌ [illegible] አንድነትና የጊዜ ቅደም ተከተል የሌለበት ልዑለ ባሕርይ የሆነ የሥሉስ [illegible] የተከሥቶ ህልውናን ለማስረዳት ማስቻሉን ሲገልጽ:-

«ነጽርኬ በእንተ አበ ኩሉ ከመ መሰልዎ በዛቲ ባሕር እንተ ትገሠሥ። [illegible] ወለመንፈስ ቅዱስኒ ዘይሰገድ እምኅበ ኩሉ ከመ መሰልዎ በርጥበተ ማይ። ለመኑ ይትከሀሎ ከመ [illegible] እምኅበ ኩሉ መሰልዎ በሁከተ ማይ ዘውስተ ባሕር። ለመኑ ይትከሀሎ ከመ [illegible] ኃይለ ባሕር እምጠባይዑ። የትከሀልኑ ከመ የሀሉ ባሕር እንበለ ርጥበት [illegible] ትሀውኮ። ወለመኑ ይትከሀሎ ይፍልጥ ሁከተ ባሕር ወያቅማ በባሕቲታ። [illegible] ወለርጥበትኒ በበባሕቲቶሙ። አው መኑ ዘርእየ አሐደ እምኔሆሙ እን[illegible] በባሕቲቱ ዘእንበለ በትሥልስቱ። እስመ አሐዱ እሙንቱ እንዘ ሠለስቱ። ወእ[illegible] አሐዱ ይትበሀሉ። ወሶበ ይትኔጸር ወይትሔለይ በሠለስቱ አካላት፤ [illegible] ይትሔለይ ምስለ ኃይላቲሁ ወኢይትሌለዩ ኃይላቲሁ እመ ጠባይዑ፥ ወአ[illegible] እምኃይላቲሁ። መከመዝ [illegible]

የሁሉ አባት የሆነ አብን በምትዳሰስ በዚህች ባሕር እንደመሰሉት፤ በሁሉ ዘንድ [illegible]ሰገድለት ወልድንም በውኃ ርጥበት እንደመሰሉት፤ በሁሉ ዘንድ የሚመሰገን [illegible]ንፈስ ቅዱስንም በባሕር ባለው በውኃ ሁከት እንደመሰሉት ተመልከት።

የባሕርን ኃይል ከጠባዩ ለመለየት ለማን ይቻለዋል? ባሕር ያለ ርጥበትና ያለ [illegible]ውከ ሊኖር ይቻለዋልን? የባሕርንስ ሁከት ለይቶ ለብቻዋ ማቆም ለማን ይቻለዋል? [illegible]ንና ርጥበትንስ ለየብቻዋ ማቆም ለማን ይቻለዋል? ስፍሐትንና ርጥበትንስ ከውኃ [illegible]ሩን ለብቻው ቆሞ ያየው ማነው? ሦስት ሲሆኑ አንድ ናቸውና፤ አንድም ሲሆኑ [illegible]ት ይባላሉና። በሦስት ሲታይና ሲታሰብ ከኃይላቶቹ ጋር ይታሰባል። ኃይላቶቹም [illegible]ባይው፥ ጠባይውም ከኃይላቶቹ አይለዩም። /ኃይሉን የሚገልጥባቸው ርጥበትና [illegible]ት ከስፍሐቱ አይለዩም። ስለተመሰገኑ ጠባይዕትም እንደዚሁ አስባለሁ።» [illegible]አል። /ዐረጋዊ መንፈሳዊ ገጽ 216 ም ድርሳን 36።

እነሆም ከዚህ በላይ በተነገረው ገለጻ በሥሉስ ቅዱስ ቅደም ተከተል የሌለ [illegible]ሆኑን፤ በህልውናቸውም መለየት /መለያየት/ የሌለባቸው መሆኑን ለመረዳት [illegible]ያስችል ሐተታ አየን።

ምዕራፍ አሥራ አምስት።

የአብ ቃልና የአብ እስትንፋስ አወጣጥ በእሳት ምሳሌ ስለ መገለጹ።

ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ያለ ቅደም ተከተል ወጡ ሲባል፤ አወጣጣቸው [illegible]ት እንደሆነ ለማሳየት ከሚረዱ ምሳሌዎች መካከል «የእሳት ምሳሌ» አንዱ ነው።

ይህም «እስመ አምላክነ እሳት በላዒ፤ አምላካችን የምታቃጥል እሳት ነውና» [illegible]ግ. 4፥20። ዕብ. 12፥19። ኢሳ. 3፥14። ሚልክ. 3፥2። ወአርአያ ሣርሁ [illegible]ግዚአብሔር ከመ ነደ እሳት። የእግዚአብሔር የክብሩ መልክ /መታየት/ እንደሚነድ [illegible]ት ነበረ። ዘጸአ. 24፥17። ዘፍጥ. 15፥17፤ 18።

በዚሁ አብነት ብሔራውያን መምህራን የሥሉስ ቅዱስ ልዑለ ባሕርይ ህልውናን [illegible]ስረዳት መጠቀማቸውን፥ መገንዘብ ይገባል።

በመሠረቱም አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ እሳት መባላቸውን ከመጽሐፍ ቅዱስ [illegible]ለጦ ይገኛል።

ሀ፥ አብ እሳት ስለመባሉ:- ዕብ. 12፥19።

ለ፥ ወልድ እሳት ስለ መባሉ:- ሚልክ. 3፥2፤3። ራዕ. 1፥14።

ሐ፥ መንፈስ ቅዱስ እሳት ስለ መባሉ:- የሐዋ. 2፥3-4። እነዚህን ተመልከት።

እንዲህም በቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ዘንድ:- «አብ እሳት፥ ወልድ እሳት፥ [illegible]ንፈስ ቅዱስ እሳት አሐዱ ውእቱ እሳተ ሕይወት ዘእምአርያም:- አብ እሳት ነው። [illegible]ድም እሳት ነው። መንፈስ ቅዱስም እሳት ነው። አርያማዊ የሚሆን የሕይወት እሳት [illegible] ነው።» ተብሎ ተነግሮአል። /ቅዳሴ ዘአባ ሕርያቆስ/ ገጽ 78፤ ቍጥር 94።

www.ethiopianorthodox.org

ይህም ዕሪናቸውንና /እኩልነታቸውን / በአንድ ጠባይዕና ራዕይ መሠሰላ
ጕላ አድርጎ የሚያሳይ ትምህርት ነው።

ከዚህ በላይ የተገጸው ትምህርታዊ ማስረጃ በተገለጸበት አቋም ይጸናል።

በእሳት ምሳሌ የተከሥቶ ህልውና አቋም ሲገለጽ።

አሁን በዚሁ በእሳት ምሳሌያዊ አቋም፥ የተከሥቶ ህልውናን ትምህርት እ
እንደሚገለጽበት እንይ:-

የተከሥቶ ህልውናን ትምህርት በምንወስድበት ጊዜ፣ ጸአትንና /መው
አለመለየትን ወይም ጸአትንና /መውጣትንና/ ያለ ተድኅሮ መሆንን የተመ
እንደሆነ፣ እሳት አንድ አካል ሲሆን፣ ሦስት ከዊን እንዳለው እናስተውላለን።
ከዊን የተባለውም:- ነበልባል፥ ብርሃን፥ /ብልጭታ/ ዋዕይ፥ /ግለት/፥ነው።

በነበልባሉ አብ፥ በብረሃኑ፥ /በብልጭታው/ ወልድ፥ በዋዕዩ፥ ወይም በ
መንፈስ ቅዱስ ይመሰላሉ። መኃ. 8፥6። ያዕ. 1፥11። መዝ. 17/18/፥8።

ይኸውም ተከፍሎ ወይም መለየት ሳይኖርበት በአንድ ህልውና የሚኖር
ይህን ከቤተ ክርስቲያን አበው ለመረዳት የተፈለገ እንደሆነ፣ «አቡየ እሳት፣ ወ
አነ፥ ወመንፈስ ቅዱስ ዋዕዩ፥ አባቴ እሳት ነው እኔም ብርሃኑ ነኝ፤ መንፈስ ቅ
ዋዕዩ ሙቀቱ ነው።» ሲል ጌታ ተናግሮአል በማለት ቀሌምንጦስ ጽፎታል። መ
ሲኖዶስ

አቡየ ወአነ ወመንፈስ ቅዱስ እሳት ወነበልባል ወፍሕም። አባቴና እኔ መ
ቅዱስም እሳትና ነበልባል፥ ፍህም ነን» ብለዋል:- ቀሌምንጦስ ም. 1።

ዐረጋዊ መንፈሳዊ ገጽ 216 ቍጥር 36።

በራዕየ ሲኖዳም:- «ቅዱስ ሥሉስ አምላክነ ዋሕድ በትሥልስቱ
በተዋሕዶቱ። ለእመ ኅሠሥኮ ትረክቦ በኀበ ወልድ ወለእመ ኅሠሥኮ ለፍሕም
በኀበነድ ወእምነ ክልዔሆን ኢይትፈለጥ ዋዕይ። ከማሁ መንፈስ ቅዱስኒ ህልው
ወወልድ። ከመዝ ምሥጢረ እምነትነ በመለኮት:-

ቅዱስ ሥሉስ አምላካችን አንድ ነው። በአንድነቱ ተዋሕዶ ሳለ፤ በሦስ
ሥሉስ ነው። ብትፈልገው በወልድ ታገኘዋለህ። ፍሕምን ብትፈልገው
ታገኘዋለህ፤ ከሁለቱ ዘንድ ዋዕይ /ግለት/ አይለይምና። እንደዚሁም መንፈስ
በአብና በወልድ ህልው ሆኖ ይኖራል። ስለ መለኮት የሚኖረን የሃይማኖት ምሥ
እንደዚሁ ነው። /ራዕየ ሲኖዳ/ ገጽ 1 ክፍል 1 ተብሎአል።

እስከዚህ ድረስ የነገረ ነፍስ ኩነታት፥ በብርሃንና በፀሐይ ኩነታት፥ እን
በቀላይና በእሳት ኩነታት፥ የጊዜ ቅደም ተከተል የሌለና የማይኖር መሆኑን በ
ሁናቴ፥ ጸአት /አወጣጥ/ በጸአትነት መኖሩ ሳይቀር፣ ቅድምና ተድኅሮ /ቅ
ተከተል/ ወይም መለየት የሌለበትን የሥሉስ ቅዱስ ህልውናንና አንድነትን ለ
ቻልን።

የእነዚህም ቅደም ተከተል ልዩነት የሌለበትን የልደትና የጸአት መ
ምሳሌዎች አቅርበን በምናስረዳበት ጊዜ፣ ከገዛ ራሳችን አዲስ አሳብ አ
አለመናገራችን እንዲታወቅልን ያስፈልጋል።

ምሳሌዎቹ ከኢትዮጵያውያን አበው ሊቃውንት አተረጓጐምና ጽሑፎች ለዚህ
ህርት ማስረጃ እየሆኑ ሲቀርቡ እንደነበሩ የታወቀ ነው። ለምሳሌ ያህል ምዕላድ
ባለ መጽሐፍ የሰፈረውን በግዕዙ እንዳለ ለማየት እንደሚከተለው አቅርበናል።

«እመቦ ዘይብል በምንት ይትዐወቁ ልደት ወጸአት እንበለ ተድኅሮ ንብሎ በቃልነ
እስትንፋስነ ዘይወፅኡ እምልብነ እስመ ኢይቀድሞሙ ልብ፥ ዘያወፅኦሙ፤
ኢይዴኀሩ ቃል ወእስትንፋስ ዘይወፅኡ እምኔሁ። ወዳዕሙ አሐደ ጊዜ ይትፈጠሩ።

ወካዕበ ይትዐወቅ በፀሐይ እስመ ቦቱ ለፀሐይ ክበብ ወብርሃን ወዋዕይ። ወይወፅኡ
ክበብ ብርሃኑ ወዋዕይ እንዘ ኢይቀድሞሙ ውእቱ ወኢይዴኀሩ ውእቶሙ። አላ
ከቦቶሙ አሐደ ጊዜ።

ወካዕበ ይትዐወቅ በማይ እስመ ቦቱ ለማይ ስፍሕ ወርጥበት ወሁከት ርጥበትኒ
ሁከት ይትረከቡ እምነ ስፍሐ ማይ ወኢይዴኀሩ ርጥበት ወሁከት አላ ተረክቦቶሙ
ሐደ ጊዜ።

ወካዕበ ይትዕወቁ በእሳት። እስመ ቦቱ በእሳት ፍሕም ወነበልባል ወዋዕይ።
ይትረከቡ እምነ ፍሕም ነበልባል ወዋዕይ እንዘ ኢይቀድሞሙ ፍሕም ወኢይዴኀሩ
ልባል ወዋዕይ እምነ ፍሕም። አላ ተረክቦቶሙ አሐደ ጊዜ።

ወንሜስሎ ለአብ በክበበ ፀሐይ፥ ወበፍሕመ እሳት ወበስፍሐ ማይ። ወንሜስሎ
ልድ በብርሃነ ፀሐይ /ፀዳሉ ፀሐይ/ ወበነበልባለ እሳት ወበርጥበተ ማይ። ወንሜስሎ
ንፈስ ቅዱስ በዋዕየ ፀሐይ ወበሁከተ ማይ፥ ወበዋዕየ እሳት።

ትርጓሜውም:- ልደትና ጸአት /አወጣጥ/ ያለቅደም ተከተል ለመገኘታቸው በምን
ወቃል? ብሎ የሚጠይቅ ቢኖር፣ ከልባችን በሚወጡት /በቃላችንና በእስትንፋሳችን
ወቃል። ይኸውም የሚያወጣቸው ልብ አይቀድማቸውም፣ ቃልና እስትንፋስ
ወጡበት ልብ ወደኋላ አይቀሩምና። ነገር ግን አንድ ላይ ይገኛሉ /ይፈጠራሉ/
ለዋለን።

እንዲሁም በውኃ ይታወቃል። ውኃ ስፍሐትና ርጥበት ሁከት አለው። ርጥበትና
ት ከውኃ ስፍሐት የሚገኙ ሲሆኑ፣ ርጥበትና ስፍሐት ከውኃ ወደኋላ ቆይተው
ገኙም። ነገር ግን መገኛቸው አንድ ላይ ወይም አንድ ጊዜ ነው።

እንዲሁም ደግሞ:- በእሳት ይታወቃል። በእሳት ፍሕም ነበልባል ግለት ይገኛል።
ልባልና ግለትም ከእሳት ፍም ይገኛሉ። ይኸውም ፍም ሳይቀድማቸው ነው።
ልባል ነበልባልና ግለትም ከእሳት ፍም ይገኛሉ። ይኸውም ፍም ሳይቀድማቸው
። ነበልባልና ግለትም ከእርሱ /ከፍሕም በኋላ አይመጡም፣ ነገር ግን አንድ ላይ
ም በአንድ ጊዜ ይገኛሉ»።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አሥራ ስድስት።

የውኃ ኩነታትና የእሳት ኩነታት እንደ ፀሐይ ኩነታት ናቸው።

አሁን ልዩነቱን በሚቀጥለው አፍታተን ለማብራራት እንሞክር:-

ይኸውም የብርሃን፥ የፀሐይ ኩነታት /የባሕር ወይም የውኃን ኩነታትና ... ኩነታት ጠቅሰን ሳንነጋገርባቸው ቆይተናልና፤ አሁንም በመሠረቱ እንዴት ... አተኵረን ብንመለከታቸው፤ እያንዳንዳቸው አካል ሳይኖራቸው፤ መነሻ ከሚሆ... ከአንዱ አካል ብቻ ተገኝተው፥ ሁሉም ለዚያው አካል ኃይላት ወይም ግብራት ... ጠባይዓት ብቻ በመሆን፤ የሚታወቁ ሆነው እናገኛቸዋለን።

ለምሳሌ ያህል ከተጠቀሱት ምሳሌዎች የአንዱን የፀሐይን ምሳሌ ... ብንመረምር፤ ፀሐይ በክበቡ አካላዊነት እንደሚታወቅ እንገነዘባለን። ከክበቡ ... ፀዳልም /ነጸብራቅ/ ሙቀት ግን ኃይላቱ ወይም ግብራቱ ከመሆን በቀር፥ በየራሳ... አካል እንደሌላቸው እናያለን።

የውኃ ኩነታትና የእሳት ኩነታት እንደ ፀሐይ ኩነታት ናቸው። ርግጥ ነው ... ምሳሌዎች የሥሉስ ቅዱስ የባሕርይንና የህልውናን አንድነት መግለ... ለማስገንዘብና በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ መካከልም የጊዜ ቅደም ... አለመኖሩን በማስታወቅ ረገድ ለመረዳት ያስቻሉን ከእግዚአብሔር የ... ትምህርታውያን መግለጫዎች ናቸው። በዚህም ሁናቴያቸው የነጳውሎስ ሳምሳጢ... አፍ ሊዘጋ ያስቻለ፥ ታላቅ ቁም ነገር የተመላ ሙያ ማስገኘታቸው የማይካድ ...

ይሁን እንጂ፤ በምሳሌዎቹ ኩነት መጠን አብን ብቻ አካል ያለው ... በመመደብ፥ ቃልንና እስትንፋስን ግን በራሳቸው ጥንተ አካል እንደሌላቸው ... ፈጽሞ አይገባም።

እንግዲህ በፀሐይ ክበብና በውኃ ስፋት በእሳት ፍም አብን እንመስለዋለን። ... ብርሃንና በውኃ ርጥበት በእሳት ነበልባልም ወልድን እንመስለዋለን። መንፈስ ቅ... በፀሐይ ሙቀትና በውኃ ሁከት በእሳት ግለት /ትኩሳት/ እንመስለዋለን። /ምዕላድ ... ሰዓ ከብቴ:- ገጽ 24፡25።

ይህን ካየን ዘንድ፤ በእነዚህ ምሳሌዎች ማስረጃነት:-

1ኛ፥ «ቦ አመ ኢሀለወ ወልድ። ወልድ ያልነበረበት ጊዜ አለ» ሲሉ ... ሳምሳጢ ተከታዩም ፎጢኖስ አስነሥተውት የነበረው ክህደት ወድቆ፥

2ኛ፥ «ቦ አመ ኢሀሎ መንፈስ ቅዱስ:- መንፈስ ቅዱስ ያልነበረበት ጊዜ አለ ... በማለት፥ መቅዶንዮስና አብሰለዲስ አስነሥተውት የነበረው ክህደት ተዘግቶ፤ ... ይወልደዋል አይቀድመውም፤ ያሠርፀዋል አይቀድመውም የሚል አብነት ትም... ይታመንበት ዘንድ ያስቻለ መሆኑን ተገንዝበን፥ በመሠረቱም የተነገረውን ማስገን... ለአንባብያን አቅርበናል። ፍኖተ እግዚአብሔር የአለቃ ኅሩይ ፈንታ መጽሐፍ፡

ይኸውም:- «ህልው አብ ምስለ ወልዱ ወምስለ መንፈስ ቅዱስ እምቅድመ ... ወዕለት እምቅድመ አውራኅ ወዓመታት። አልቦ ቀዲመ ህላዌ ለአሐዱ እምካል... ወለካልው እምሣልሱ:- አብ ከልጁና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ከሰዓትና ከዕለት አስተ...

...ራት ከዓመታት አስቀድሞ ህልው ነው። የአንዱ ከሁለተኛው የሁለተኛው ...ሦስተኛው የህላዌ ቅድምና የላቸውም» /ቅዳሴ ሠለስቱ ምእት ገጽ 98 ቍጥር 31።

ባስልዮስ:- «ኢሀሎ አብ አሐተ ሰዓተ ወኢከመ ቅጽበተ ዓይን እንበለ ወልዱ ...እንበለ መንፈስ ቅዱስ:- አላ ህልው ምስሌሆሙ በኩሉ ጊዜ:- አብ ያለ ልጁና ያለ ...ንፈስ ቅዱስ አንዲት ሰዓት ወይም የቅጽበተ ዓይን የምታህል ጊዜ አልኖረም። ነገር ... ከእነርሱ ጋር ሁልጊዜ እንደኖረ ነው።» ብሎአል። /ሃ.አበ.ባስ ዘቂ ገጽ 116 ...ል 1 ቍጥር 4።

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:- «ንሕነሰ ነአምን ከመ ውእቱ ቃል አምላክ ዘበአማን ...ወልደ እመለኮተ አብ ወልድ ዋሕድ ቀዳማዊ ምስለ አብ በኩሉ ጊዜ ወአልቦ ...ዋዕል እንዘ ኢሀሎ ውእቱ ምስለ አብ፤ ወከማሁ መንፈስ ቅዱስሂ። እኛ ግን እርሱ ...ል እውነተኛ አምላክ እንደሆነና ከመለኮተ አብም እንደተወለደ እናምናለን። በጊዜም ...ሉ አንዲያ ልጅና ቀዳማዊ ሆኖ ከአብ ጋር ነው። እርሱ ከአብ ያልነበረበት ጊዜ ...ለም፤ መንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ ነው»። ሃይ አበ አትናቴዎስ ገጽ 84 ክፍል 14 ...ጥር 8።

ኪራኮስም ዘአንጾኪያ:- «እስመ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ እምነ አብ ወጥንተ ...ድሞና እሙንቱ ዘከመ አብ፤ ወአሐቲ ቅድምናሆሙ ለሥላሴ:- ወልድና መንፈስ ...ዱስ ከአብ ተገኝተዋልና፤ እንደ አብም የቅድምና መሠረት ናቸውና፤ የሥላሴም ...ድምናቸው አንዲት ናትና» ብሎአል። ሃይ አበ. ኪራኮስ 398 ክፍል 1 ቍጥር 5።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ:- «ንእመን በሃይማኖት ከመ ይትዋሐድ መለኮት በአብ እስመ ...ም አብ ተወልደ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስሂ ወፅአ እምኔሁ እንዘ ኢይቀድም አሐዱ ...ምካልዑ ወካልዑ እምሣልሱ:- መለኮት በአብ እንደሚዋሐድ በእምነት እንመን። ...ምካልዑ ... ልድ ከአብ ተወልዶአልና። መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ ወጥቶአል። ግን አንዱ ...ለተኛውን፥ ሁለተኛውም ሦስተኛውን አልቀደመም» ብሎአል። ሃይማ አበ ባስልዮስ ...ቂሣርያ ገጽ 107 ክፍል 1 ቍጥር 6።

ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ «ኢሀሎ አብ ግሙራ ወኢከመ ቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ ወልድ ...መንፈስ ቅዱስ ወኢሀሎ ወልድ ግሙራ ወኢከመ ቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ አብ ...መንፈስ ቅዱስ ወኢሀሎ መንፈስ ቅዱስ ግሙራ ወኢከመ ቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ አብ ...ወልድ፥ አላ ሥሉስ ቅዱስ ዕሩያን ህልዋን ወትረ ዘእንበለ ጥንት ወኢተፍጻሜት።

አብ አካቶ ለቅጽበተ ዓይን እንኳ፤ ያለወልድና ያለመንፈስ ቅዱስ አልነበረም። ...ልድም አካቶ ለቅጽበተ ዓይን እንኳ ያለ አብና ያለመንፈስ ቅዱስ አልነበረም። ነገር ...ንፈስ ቅዱስም አካቶ ለቅጽበተ ዓይን እንኳ ያለ አብና ያለ ወልድ አልነበረም። ነገር ...ግን ሥሉስ ቅዱስ የተተካከሉና ምን ጊዜም ያለ መጀመሪያና ያለ መጨረሻ የሚኖሩ ...ናቸው» ሲል አብራርቶ ተናግሮአል። /ሃ.አ.ሳዊ ገጽ 357 ክፍል 1 ቍጥር 7።

ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ:- «ይትኃፈሩ እንከሰ ወይኅሥሩ እለ ይትቃረኑ ወየአምኑ ...ከመ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ኢኮነ እምህላዌ አብ ዘአልቦ ካልዕ አምላክ ዘእንበሌሁ:- ...እንኪያስ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ ከሌለበት ከአብ ባሕርይ ...እንዳልሆኑ እየተቃረኑ የሚያምኑ ፈጽመው ይፈሩና ኀሣር ይውደቅባቸው» ሲል ...አልባት አድርጎበታል።

እንዲህ ተደርጎ ለሚታመንበት እምነት፥ የመሠረቱን ጥልቀትና ጽናት ብሩህ ...አድርጎ የሚያሳይ ምስክር የምሳሌዎቹ ማስረጃዎች ናቸው። ዲዮና ዘአንጾ ሃ. አበ. ...ገጽ 450 ቍጥር 9 ክፍል 1።

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም ከአበው ሊቃውንትና ከብሔራውያን መተርጕማን በመጽሐፍ [illegible] መሠረትነት ተመርተው ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጡበት ጸአት /[illegible] ጕላ አድርገው ለማሳየት ያስቻሉ ምሳሌዎች፥ መሠረታዊ ትምህርቱን [illegible] ለማስረዳት የቱን ያህል እንደረዱን፣ እኛም ራሳችን ተገንዝበናል።

ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጡበት ጸአት /መውጣት/ ከነገረ ነፍስ [illegible] ቃልና እንደ እስትንፋስ፥ ከፀሐይ /ከመብራት/ እንደ ጸዳልና /ነጸብራቅ/ እንደ [illegible] /ትኩሳት / ከእሳትም እንደነበልባልና እንደ ዋዕይ፤ ከውኃ እንደ ርጥበቱና እንደ [illegible] ያለውን የባሕርይ ጸአትን እንጂ፣ ከባሕርይ ውጭ እንደሆነው እንደሌላው ኅያንት [illegible] አለመሆኑን አስተውለናል።

በተከሥቶ ህልውና ትምህርታችን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ስለ[illegible] መውጣት ነባቤ መለኮት ጎርጎርዮስ «ኢየኃልቅ ልደቱ እምኔሁ» ካለው ጋር [illegible] ቅድምናሆሙ ለሥላሴ» ካለው ጋር ተመትሮ ተከፍሎ /ተፈልጦና/ ተሌልዮ ተ[illegible] ቅድምና በማያሳይ ሁኔታ የተጠቀምንባቸው የባሕርያዊ ህልውናን ይዞታ ሊያሳ[illegible] የበቁ ምሳሌዎች የነገረ ነፍስንና፥ የፀሐይን፥ የእሳትንና የቀላይን ያህል ጠቃሚ [illegible] ሊሰጡን እንዳልበቁ እንደማይበቁም ዐውቀናል።

ምዕራፍ አሥራ ሰባት።

ቃልና እስትንፋስ እንደ አብ አካላውያን ናቸው።

በመሠረቱ ከአብ የሚሆን የወልድ ጸአት፥ /አወጣጥ/ እንደ ብዙኃን ጠባ[illegible] ልማድ /ሰው ወይም እንስሳ ልጁን በሚወልደው አኳኋን/ በብዙኃን ጠባይዓዊ ል[illegible] ወላጁ ወይም አባቱ ከልጁ ይቀድማልና፣ እንደዚህ እንዳልሆነ ተገልጾአል።

አንድም እንደ ብዙኃን ጠባይዓዊ ልማድ፣ በብሉይ ኪዳን ዘመን ካህናት ነገ[illegible] ነቢያት ተብለው ሀብተ ወልድናን በማግኘታቸው «አማልክት አንትሙ ወደቂቀ ል[illegible] ኵልክሙ። አማልክት ናችሁ፣ ሁላችሁም የልዑል ልጆች ናችሁ» የሚሰኙበት [illegible] ልደት ነበረና ሊቁ ዮሐ አፈ.ወርቅ እንደ ግዕዘ ብዙኃን ያለው ይህንኑ ሲመለከት [illegible] መዝ. 82፥8።

ይልቁንም አዳም በሀብት ወልደ እግዚአብሔር ተብሎ የለምን? እሥራኤ[illegible] ወልድየ ዘበኵርየ ተብሎ የለምን? እንዲያውም ክርስቲያኖች ሁሉ በጥምቀት [illegible] መንፈስ ቅዱስን ተቀብለው ስመ ክርስትናን ሀብተ ወልድናን ነሥተው የለምን? ሉ[illegible] 3፥38። ዘጸአ. 4፥22። ዮሐ. 1፥12። ቲቶ 3፥4-8።

ስለዚህ ወልድ ከአብ የወጣበት የልደት ጸአት የባሕርይ መሆኑን፥ መንፈስ ቅ[illegible] ከአብ የወጣበት ጸአትም /አወጣጥ/ ለአብ ሕይወቱና የሕይወቱ መታወቂያ ማኅ[illegible] በመሆን እንጂ፣እንደ ብዙኃን ጠባይዓዊ ልማድ ከሰው ወይም ከእንስሳ እንደሚ[illegible] ከአየር ጋር ተቀላቅሎ እንደሚበን እሳት ነፋስ እንዳልሆነ በጕላ በተረዳ አኳኋን [illegible] በፊት ታትቶአል።

በጠቅላላ አገላለጽም፣ ቃልና እስትንፋስ ከአብ ወጡ ሲባል፣ በተከፍሎ ሳይለይ፥ [illegible]ሕርይ በህልውና አንድ እንደሆኑ ቅደም ተከተል ሳይኖርባቸው መውጣታቸው ለእነ [illegible]ፎረስ ለእነጳውሎስ ሳምሳጢ፥ ለእነመቅዶንዮስና ለእነ አብስለዲስ ተተንትኖ [illegible]ረበው ትምህርት በቂ መልስ ተሰጥቶአል።

ይህም የእነ ጳውሎስ ሳምሳጢንና የወገኖቹን አፍ ሊዘጋ የቻለና፣ መልስ ወይም [illegible]ስረጃ የማይገኝለት መስሎአቸው ለሰነዘሩት የውጠራ ጥያቄ በቂ ማስረጃና መልስ [illegible] የተሰጣቸው ትምህርት:- ወልድ ከአብ የተወለደበት ልደት /ጸአት/ በከዊነ ቃል [illegible]ዊነ ብርሃን ወይም በከዊነ ነጸብራቅ፥ በእሳትና በነበልባሉ እንዲሁም በውኃ ርጥበት [illegible]ሳል በተሰጠ ምሳሌ መግለጫነቱ ሊታይ የሚቻል መሆኑን፥ ዳግመኛ መንፈስ ቅዱስ [illegible]ብ የወጣበትን ወይም የሠረፀበትን ሥርፀት /ጸአት/ በከዊነ እስትንፋስ፥ በፀሐይ [illegible]ቀት፥ በእሳት ግለት /ዋዕይ/ እንዲሁም በውኃ ሁከት ምሳሌ ለመረዳት የሚቻል [illegible]ሆኑን በቅዱሳት መጽሐፍት በተገኘ ግልጽ ማስረጃ መሠረት እንደነበረ የማይካድ [illegible]ሆኑ ነው።

እነዚህ ምሳሌዎች ይኸውም የነገረ ነፍስ ኩነታት የፀሐይ ኩነታት የቀላይ ወይም [illegible]ውኃ ኩነታትና የእሳት ኩነታት የጊዜ ተድኅሮና /ቅደም ተከተል/ መለየት በሌለበት [illegible]ናቴ፥ የሥሉስ ቅዱስ የባሕርይንና የህልውናን አንድነት በማያጠራጥር ገለጻ ሊያሳዩ [illegible]ቻላቸው የተፈተነ ማስረጃ ነው።

በመሠረቱም መርቄሎስና አቡሊናርዮስ አባ ጊዮርጊስ የሚጠቅሱት ስብልያኖስም፥ [illegible]ነዚህን እላይ የጠቀስናቸው የኩነታት ምሳሌዎች ከቅዱሳት መጻሕፍት መሆኑን፥ [illegible]ረድተዋል። ደግሞ በሥሉስ ቅዱስ ውስጥ የባሕርይና የህልውና አንድነት ብቻ [illegible]ንጂ፣ ቅደም ተከተል እንደሌለ፣ የሚገልጹ መሆናቸውን በማየት ያለውዴታቸው [illegible]ቀበሉዋቸው ተገደዋል።

ይሁን እንጂ፣ ምሳሌዎቹ የጳውሎስ ሳምሳጢን አፈ ሰፊነት ሲዘጉ ባዩዋቸው ጊዜ፣ [illegible]ምሳሌዎቹ የተደሰቱባቸው አልመሰሉም። ይህም በስሜታዊ ቅርታቸው ሊታወቅ [illegible]ሚችል ነው።

መቼም ቢሆን መናፍቃን ዞሮ ዞሮ በክፋት ስለማይተጣጡ ከቅዱሳት መጻሕፍት [illegible]ሚገኝ ማስረጃ መሠረት አንዱ ኀደኛቸው ሲረታና፣ አፉ ሲዘጋ ደስ አይላቸውምና፣ [illegible]ዚያን ቁጭት ለመወጣት ኀደኛቸው ከተረታበት ማስረጃ አንድን ነገር ፈጥረው [illegible]ማጠማዘዝ በእውነተኛ ትምህርት ላይ እንከን ለማውጣት ሲጥሩ መገኘታቸው ከጥንት [illegible]ምሮ ልማድ ኖሮአል።

በዚህም አኳኋን ደኅና አድርገው የተመለከቱዋቸውና የተከታተሉዋቸው [illegible]ትናቴዎስ ሐዋርያዊና አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ:- የሚከተለውን ማስጠንቀቂያ [illegible]ጥተውናል።

«ወዘንተ ረከብነ ውስተ ትምህርተ ዐላውያን እለ ኢየኀብሩ በበይናቲሆሙ [illegible]ለኩለሙ አሐዱ ንባቦሙ በክህደት ዘያጸንን ኀበ ርስዐት። ወበእንተዝ ይጸልኡ [illegible]በይናቲሆሙ ወይትቃወሙ ወይትሜክሁ ላዕለ ነገረ ትምህርቶሙ ለአበዊነ እለ [illegible]ተጋብኡ በኒቅያ።

በመናፍቃን ትምህርት ያገኘነው ይህ ነው። እርስበርሳቸው የማይተባበሩ ቢሆኑም [illegible]ንኳ፣ ወደ መዘንጋት በሚያጋድል በክህደታዊ አነጋገራቸው አንድ ናቸው። ስለዚህ እርስ በርሳቸው ይጣላሉ፤ ይልቁንም በኒቅያ ጉባኤ በተወሰነው በአባቶቻችን ትምህርት

www.ethiopianorthodox.org

ላይ ይቃወሙና ይመካሉ» ብሎአቸዋል። ሃ አበ አትና ገጽ 93 ክፍል 15 ቁ
24።

አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ፡- «ለፎጢኖስ ወለሰብልያኖስ ወለአርዮስ አሐተ
ሕሊናሆሙ ወእመሰ በአፉሆሙ ኢየኀብሩ ፍካሬ ሃይማኖት። በዓይነ ልቦሙስ
ለአእክዮ ህላዌሁ ወለአሐፅዖ ክዋኔሁ ለወልድ፡- ፎጢኖስና ሰብልያኖስ
የአሳባቸው መሻት አንዲት ናት። ስለ እምነት ትርጓሜ ምንም በአንደበ
ባይተባበሩም እንኳ፣ የወልድን ባሕርይና ኩነት በመተናኰል ለማሳነስ
ለማሳየት ግን፣ በልባቸው ዓይን ይተያያሉ» ሲሉ ተናግረዋል። መጽ ም
116።

ይህም የመናፍቃን አስተሳሰብ ምንም እንኳ መንገዱ የተለያየ ቢመስል፣
በመጠቃቀስና በማምታታት ከአንድ አሳሳች ዓላማ የሚያርፍ ሆኖ ሳለ፣ አን
በቤተ ክርስቲያን መሠረታዊ ትምህርት ላይ የሽምቅ ጦርን ከመወርወር የ
ሆኖ ይታያል።

እነሆም **መ**ርቄሎንና አቡሊናርዮስ፡- «ወልድና መንፈስ ቅዱስ፡-

1፥ ከነገረ «ነፍስ በተወሰደው ምሳሌና ማስረጃ በቃልነትና በእስትንፋስ
2፥ ከፀሐይ በተወሰደው ምሳሌና ማስረጃም በፀሐይ ነጸብራቅና
3፥ ከእሳት በተወሰደው ምሳሌና ማስረጃም በነበልባሉና በሙቀቱ፡-
4፥ ከውኃ ወይም ከቀላይ በተወሰደው ምሳሌም በርጥበቱና በሁከቱ
መውጣታቸው የተገለጸ ሆኖአል።

እንዲሁም በአወጣጡ ረገድ የዘመን መቀዳደምና የህልውና መለየት
እንጂ፣ ምሳሌዎቹ የቃልና የእስትንፋስ አውፃኢ /አስገኝ/ የተሰኘው አብ፥ ጥንተ
እንዳለው ሊያሳዩ ይችላሉ። ወፃእያኑ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ግን ጥንተ አ
እንዳላቸው ሊያሳዩ አይችሉም» አሉ።

ይህ ከተባሉት መናፍቃን የተቃጣው አባባልም፡- «በአካላዊ አብ ልቡና መ
ከአካላዊ አብ ልቡና ወፃአያን ሆነው በተገኙት በቃልና በእስትንፋስ መካከል፣
ቅደም ተከተል ሊኖር አለመቻሉን ተቀበልን ብለዋል»።

ዳሩ ግን ይህን ቢቀበሉም ቅሉ፣ ቃልንና እስትንፋስን ከአካላዊ አብ
አሳንሰው ለመለየት፥ ከአካል በማስራቄትና ቃልንና እስትንፋስን ዝርዋን
አካል-አልቦ በማድረግ፥ መዓረገ ርቀት የሚባለውን ደረጃ ፈጥረው፥ በሥሉስ
ዘለዓለማዊ ህልውና ላይ በመለጠፍ፥ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ከአብ ዝቅ አድ
ለማሳየት ብቻ ይሆነኝ ብለው መነሣሣታቸው ስውር አይደለም።

ይህም የተሳሳቱበትን ጕዳና በጕልህ ለማሳየት ያህል ከሚያቀርቡአቸ
አስተያየቶች ብቻ ቀጥሎ ባሉት እንይ፡-

1ኛ፥ ወልድ ከአብ የወጣበት አወጣጥ በልብና በቃል እንደሚገኙ አወጣጥ መ
መጽሐፍ ቅዱስ ሲገልጽ፡- በአወጣጡ የተገለጸው ምሳሌ ቅደም ተከተል የሌለበ
አንድነቱም የባሕርያዊ ህልውና አንድነት መሆኑን መቼም ተቀበልን ብለዋል። ዳሩ
«አተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አትሪኮን» የተባሉ ቃላተ እግዚአብሔር ዝርዋንና አ
አልቦ መሆናቸው ስለሚታመን፣ ቃለ እግዚአብሔር ወልድ የእነዚያን ያህል ይብ
ማለታቸው ነው። /ሃ. አበ. ጎር ገባሬ መንክራት ገጽ 42፥ ክፍል 1፡21-25።

2ኛ፥ ወልድ የፀሐየ ጽድቅ ነጸብራቅ ወይም ፀዳል ስለመሆኑ በቅዱሳት መጻሕፍት
ለቱ መጻፉንና በነጸብራቁና በፀሐዩ መካከል ያለው ተረክቦ ቅደም ተከተል የሌለበት
ሕርይም የህልውና አንድነት ያለበት መሆኑን ተቀበልን ካሉ በኋላ፣ ነገር ግን ፀዳል
ም ነጸብራቅ ወልድ ከፀሐየ ጽድቅ ከአብ ተገኝቶ አካላዊ /ክበብ/ በሚሆን ከአብ
ው ሆኖ ይኖራል እንጂ፣ ራሱ አካል እያለው አይደለም። አሉ። ይኸውም፡-

«እስመ ፀዳል ኢኮነ ጥንተ አካል፡- ፀዳል ወይም ነጸብራቅ አካል ያለው አይደለም።
ህልው ውስተ ካልዑ፣ ነገር ግን ከሚኖርበት አካል ጋር ይገኛል» ሲሉ ምገዱ፡-
ርሳን ዘዮሐን አፈወርቅ ገጽ 27፥ ድር 2።

3ኛ፥ መንፈስ ቅዱስም በከዊነ እስትንፋስ መውጣቱን ተቀበልን ካሉ በኋላ ዳሩ
መንፈስ አስትንፋስ እግዚአብሔር ነውና አካል ያለው አይደለም። ወይም ደግሞ
ሙተ ሥጋችን ከውጭ ስበን እንደምንተነፍሰው አየር ብቻ ነው አሉ። /ሃ. አበ.
ናስዮስ ገጽ 440 ክፍል 1 ቊጥር 10።

4ኛ፥ መቅዶንዮስ የተባለ መናፍቅ «መንፈስ ቅዱስ የአብና የወልድ እስትንፋስ
እንጂ፣ በራሱ አካል የለውም» እንዳለ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ ጽፈውበታል።
ጽሐፈ ምሥጢር ይህ ሁሉ የሞገደኛነት ሥራ እንጂ፣ ቁም ነገር ያለው አይደለም።

1፥ ይህ አባባል ተጠቃሎ የእነርሱ አስተሳሰብ ተንኰል እንዳለበት ያሳያል።
እንደምን ቢሉ በምሳሌዎቹ /በነገረ ነፍስ፥ በብርሃን፥ በእሳት በውኃ/
በመጠቀም ከጀመርን፣ እስከ መጨረሻ ድረስ የሥሉስ ቅዱስ ልዑለ ባሕርይ
አቋምን በምሳሌዎቹ መወሰን አለብን ስለማለት ያህል የተቃጣ አስተሳሰብ
እንደሆነ ነው የሚታየው።

2፥ ምሳሌዎቹን በተዛባና በተጣመመ አስተሳሰብ አዚዙሮ በመተርጐም
የእንጻውሎስ ሳምሳጢን ቁጭት በዚሁ ሊወጡላቸው መከጀላቸውን ያሳያልና
ነው። እንደምን ቢሉ፡- ግዕዛን ከሌላቸው ፍጥረታት ማለት ከፀሐይ፥ ከእሳት፥
ከቀላይ ወይም ከውኃ ኩነታት ለመግለጫ ያህል እንድንጠቀምባቸው በጎ
ፈቃዱ ሆኖ ሲሰጠን፣ በቅዱሳት መጻሕፍት ከተፈለገው ትምህርት ሳንወጣ፣
ፈንታ ምሳሌዎቹን በተወሰነ አእምሮአችን የገባንን ያህል በመጠቀም
ከምሥጢረ ሥላሴ ጠቅላላ አቋም ጋር በማስተካከል፥ መሳ ለመሳ ጠምደው
ሊያመዛዝኑና ሊወስኑ መቃጣታቸው ነው።

ምነው የቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን፡- «እስመ ምሳሌ ከማ ገጸ ነገር
ኢቱ፥ ምሳሌ የነገርን መልክ ገልጾ የሚያሳይ ነገር ነው» አላሉምን? ምሳሌ የነገርን
መልክ ገልጾ የሚያሳይ መሆኑ ሲታወቅም ደግሞ፡-

«ወሕገ ምሳሌሰ ይቴሐት እምነ ራዕይ እሙን፡- የምሳሌ ሕግ ግን ከእውነተኛ
ተገላጭ ዋና ነገሩ ዝቅ ያለ ነው» ሲል አፈወርቅ አልተናገረምን?

ሊቁ ቄርሎስም «እስመ ምሳሌ ይውኅድ እምአማን ወይንዕስ እምተጠናቅቆ ምሳሌ
ከእውነተኛ ነገር ያንሳል፣ ጥንቁቅ ሆኖ ከመታየት ይጐድላል» ብሎ አላስረዳምን?

አዎን፥ እነዚህ ወገኖች ስለ ምሳሌ አቋም፥ ይኸውም ምሳሌ ሲባል ከሚገልጸው
ግናዊ ተገላጭ ትምህርት ሲነጻጸር፥ መሳ ለመሳ የማይመጣጠን መሆኑንና ሙሉ
ሙሉ ተተካክሎ ሊወጣ የማይችል መሆኑን፥ ደግሞ ከታላላቆቹ የቤተ ክርስቲያን
መምህራን የተሰጠ ምሳሌያዊ ደንብ መኖሩን አስተካክለው ባለመስማት ዋናው
ምሥጢሩ ያመለጣቸው ናቸው ልንል እንችላለን።

www.ethiopianorthodox.org

እንዲህ ማድረግ በእውነቱ በምሳሌውና በአማናዊ ተገላጭ መካከል ተገለጾ ታውቆ ያደረገው ያልተስተካከለ ልዩነት እንዲያው በማድብስበስ ተሸፍኖ እንዳይታወቅ ለማድረግ፥ ከቤተ ክርስቲያን አበው የተጣራውን ትምህርት መሠረታዊን እምነት በግብዝ አቋም የተተከለ ሥር ነቀልን ዛፍ አስመስሎ ለማሳየት እንደመሞከር ያህል ነው። እንዲያውም የጠማማነት መንገድ ተጉዞ አሻፈረኝ በማለት ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ከአካላዊው አብ ለይቶ ከአካል በማስራቆት አሳንሶ ለማሳየት በባለጋራነት የተወሰደ እርምጃዊ አስተሳሰብ ነው።

ስለዚህ ነገር ቢቈጫቸው አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ ውግዘት እስከ መሰንዘር ሲደርሱ እናያለን። «እመቦ ዘይብል አብ ከመ ፀሐይ ወወልድ ከመ ብርሃኑ ወመንፈስ ቅዱስ ከመዋዕዩ ይትወገዝ እስመ አምጽአ ካልአ ሥርዓተ... ወአርአየ አሐደ ገጸ ዘኢይሜለስ በመጽሐፈ ክበቡ ለፀሐይ:- አብ እንደ ፀሐይ ነው፥ ወልድ እንደ ብርሃኑ፡ መንፈስ ቅዱስም እንደ ሙቀቱ የሚል ቢኖር ይወገዛል። ሌላ ሥርዓት አምጥቶአልና... በፀሐይ ክበብ መስተዋትም ሦስትነት የሌለበትን አንድ ገጽ ብቻ እንዳለ አሳይቶአልና ነው። ብለዋል»። መጽ. ምሥጢር ገጽ 123።

ይህ ምሳሌ በከፊሉ ሁሉም የሚናገርበትና የሚያምንበት ነውና አባ ጊዮርጊስ ስለምን እንዲህ አሉ? ብለን መጠየቅ ይኖርብናል። እንዲህ ያሉበት መክንያት በራሳቸው ሲገልጹ:-

«እስመ አምጽአ ካልዐ ሥርዓተ... ወአርአየ አሐደ ገጸ ዘኢይሜለስ በመጽሐፈ ክበቡ ለፀሐይ። ሌላ ሥርዓት ወይም ፈሊጥ አምጥቶአልና... በፀሐይ ክበብ መስታወትም ሦስትነት የሌለበትን አንድ ገጽ ብቻ እንደሚኖር አሳይቶአልና ስለዚህ ነው» ብለዋል።

አዎን፥ የመናፍቃኑ አባባል አብን ብቻ አካል ያለው አድርገው በማቆም፡ ቃልንና እስትንፋስን ግን ዝርዋን /አካለ-አልቦ/ አድርጎ መዐርገ ርቀትን የሚፈጥርና በሥላሴ ቅዱስ አቋም የአካል ዕሪናን /እኩልነትን/ የሚያጠፋ እንዲያውም እንደ ሰባልዮስ ባህል ሥላሴን አዋውጦ አንድ አካል የሚያደርግን አባባል ስላመጡባቸው ነው።

ስለዚህ አባ ጊዮርጊስ ባቀረቡት ምክንያት እንደ ገለጹት ሁሉ፥ የተቃወሙት ከምሳሌው አያያዝ ላይ ተጠግቶ የሸመቀውን ጠንቀኛ የእነሰባልዮስ አሰነዛዘርን እንደሆነ ለመረዳት አያዳግትም።

እነሆም ከአያያዝ ጉድለት የተነሣ፥ ታላላቅ ቁም ነገርን እንደሚጐዳ የታወቀ አይደለምን?

እርሱም ማንኛውም የአያያዝ ጉድለት ሊታረም የሚችለው መሳሌው በሚጠቀሙበት ጊዜ፣ ከመጽሐፍ ትመህርታዊ ጉባኤ እንደሚነገረው ሁሉ ምሳሌው በየመልኩና በየአገባቡ እንደሚመጥን ተደርጎ ሲሰጥ፣ በአቀባበሉም ደግሞ የጉባኤው ትምህርትና መመሪያ ከመሠረቱ በዕሙና ጥንቃቄ ባልተለየው ሕሊና ለመከተል ፈቃደኛነት ሲኖር ነው።

ምሳሌው በቅዱሳት መጻሕፍት የጸናውን ተገላጭ ዓምድ ለትምህርት በመግለጽ መጠኑን ጠብቆ ሊያጐላ ይመስላል። ዳሩ ግን የጸና ይዘት እንዳይወድቅ በምሳሌው አቋም ላይ መዝኖ ማየት ምን ጊዜም ያስፈልጋል።

«እስመ ውስተ ምይንት ነፍስ ኢተኀድር ጥበብ፤ እስመ ምሥጢራት ይትከሠታ ለትሑታን:-» እየተባለ ከየወንበሩ መምህራን የሚሰጠው ትምህርታዊ መመሪያ በዚሁ ጊዜ መታወስ ይኖርበታል።

ማንም ቢሆን ይህን የሀገራችን መተርጕማን የሚያስምሩትን ጠንቅቆ ሊያስተውለው፣ የፀሐይ የእሳት የቀላይ /የውኃ/ ምሳሌ በየመልኩና ከየአገባቡ በሚፈለግበት ትምህርታዊ ማስረጃ እጥቅም ላይ መዋሉን ለመረዳት ይችላል።

እነሆም ምሳሌ፥ ከአማናዊ ተገላጭ ጋር በተመሳሳይነት ሄዶ የአማናዊን አቋም በሚገባ እየገለጸ የሚያስረዳበት ጊዜ አለ። እንዲሁም የማይመሳሰልበት ሁኔታ አለ ማለት ይኸው ነው።

የአእምሮ ግዕዛን የሌላቸው የተጠቀሱት የፀሐይ፥ የእሳት፥ የቀላይ /የውኃ/ ኩነታት ይቅሩና፣ የአእምሮ ግዕዛን ያላት ነፍስ /መንፈስ/ እንኳን ብትሆን ቅሉ በምሳሌነትዋ ረገድ ሙሉ በሙሉ የሥላሴን ፍጹምነት አስተባቅታ የሥላሴን ፍጹምነት ወስና ልታሳይ ትችላለች ወይ? አዎን፥ እንዲህ ተብሎ ቢጠየቅ፣ መልሱ በእውነቱ አትችልም የሚል እንደሚሆን አያጠራጥርም።

መቼም ስለዚህ ነገር አስቀድመን ስንናገርበት መቆየታችን የሚታወስ ነው። ይሁን እንጂ፣ ከዚህ ተጣርቶ የሚገለጽበት ዋና ቦታው ሆኖ ስላገኘነው ከሥር ከመሠረቱ አቅርበን ብንከልሰው የሚያወርሰውን ነገር እንዲብራራ ያደርገዋል እንጂ፣ በምንም ሁኔታ የሚያስለች ሁናቴ አይኖረውም።

ነፍስ የአንድነትና የሦስትነት አቋም ያላት በመሆንዋ፥ ስለ እግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት በሚነገረው መሠረታዊ ተምህርት ረገድ የምንጠቀምባት ምሳሌ እንደሆነች ተገልጾአል። ታዲያ ብትሆንም ቅሉ፥ በምዕዋዳተ አካላት ትምህርት የማይገናዘቡ ሦስት ኩነታት፥ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ ብቻ ያሉዋት ወይም በሌላ አገላለጽ ኩነታቶችዋ የሚገናዘቡባቸው ሌሎች ቀዋምያን አካላት የሌሉዋትና በአንድ አካል ብቻ ጸንታ የምትገኝ ናት። ስለዚህ ኩነታተ ነፍስ የሚባሉት ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ የአንዷት የነፍስ አካል ጠባይዐት እንደሆኑ ብቻ ይታያሉ።

በቅድስት ሥላሴ ግን እንዲህ አይደለም። የሥላሴ አካላት አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ሦስት ሲሆኑ፣ መጀመሪያ ነገር የእነዚህ አካላት ኩነታት /ጠባይዓት/ ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ እያንዳንዳቸው የሦስት አካላት ኩነታት በመሆን የታወቁ ናቸው። እንደዚሁም ደግሞ እያንዳንዱ አካል ለምሳሌ አብ በራሱ ልቡና ቀዋሚ ሆኖ በወልድ ቃልነት በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት የአካሉን ፍጹምነት ያስተባቃል።

ወልድም በራሱ ቃል ቀዋሚ ሆኖ በአብ ልብነት በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ፍጹምነት ያስተባቃል።

መንፈስ ቅዱስም በራሱ ሕይወት ቀዋሚ ሆኖ በአብ ልብነት በወልድ ቃልነት ምልዓተ አካሉን ፍጹምነት ያስተባቃል።

ማሳሰቢያ:-

አንባቢም ያስተባቃል፣ ስለ መባሉ በኩነታትና በአካላተ ሥላሴ ቅደም ተከተል እንዳለ አድርጎ እንዳያስብ አደራ እንለዋለን። እንዲህ መባሉ ትምህርቱን ለመግለጽ እንዲያመች ብቻ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

እንዲሁም ሦስቱ አካላት በኩነታት በልብነት፥ በቃልነት በእስትንፋስነት እነ በርሳቸው የሚገናዘቡና በአንድ ህልውና የሚኖሩ ናቸው።

ይህም ስለ ነገረ ነፍስ አቋም በተገለጸበት ክፍል በሰፊው መመልከታችን የሚ[...] ነው። በምሳሌነትዋ የምንጠቀምባት ነፍስ በአካልዋ አንዲት ስትሆን ኩነታ[...] የሚባሉ ልብ ቃል እስትንፋስ ለዚህች ለአንዲት አካለ ነፍስ ጠባይዑ [...] መገኘታቸውን ብቻ ማየት ነው። በሌላ አቀራረብ ደግሞ የሦላሴ ኩነታት የ[...] ልብነት፥ ቃልነት፥ እስትንፋስነት፥ እያንዳንዳቸው የሦስት አካላት ኩነታት እን[...] መገኘታቸውን በጥንቃቄ መመልከት ነው።

«ነአምን ከመ አብ ልብ፥ ወወልድ ቃል፥ ወመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ» [...] ያዕ. ዘእል. የተናገረውን እዚህ ላይ ማስታወሱ ትምህርቱን ለማገናዘብ ይረዳል እነዚህም እንደምናያቸው የተለያየ አቀማመጥ ያላቸው እንደሆኑ የነፍስ ኩነታት የሥላ[...] ኩነታት የተለያየ የአገላለጽ አቀራረብ እንደሚያስፈልጋቸው አያጠራጥርም:-

ለምሳሌ:- በነገረ ነፍስ አንጻር ያቀረብናቸው የሥሉስ ቅዱስ ኩነታት ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ ማንጸሪያ በሆነች በነፍስ የማይገኘውን ልዩ ልዩ ባሕርያዊ ጠባይና ግብ[...] ያሳያሉ።

ይኸውም የሥሉስ ቅዱስ ኩነታት ልብ ቃል እስትንፋስ የሦስት አካላት ኩነ[...] እንደመሆናቸው መጠን:-

1ኛ፥ ሦስቱ አካላት በኩነታት እየተገናዘቡ የየአካላታቸውን ፍጹምነት [...] ምልዓትን ያስተባቁባቸው መሆኑን:-

2ኛ፥ የሥላሴ በህልውና መገናዘብ ትርኢትን በሚያሳይ ትምህርት:- እር[...] በርሳቸው ተገናዝበው የሥሉስ ቅዱስን አንድ ሕይወትነት ወይም አንድ ባሕርየ መለኮ[...] የሚገልጹ ናቸው:-

3ኛ፥ የተከሥቶ ህልውናን ትርኢት በሚያሳይ ትምህርት የአካላዊ አብን በልብ[...] መሠረት አድርገው የየራሳቸውን አካል /በየአካላቸው/ በማንጻባረቅ ፍጹም በሆነ [...] /በተካከለ እኩልነት/ አንድ ዓይነት አርአያ፥ አንድ ዓይነት አምሳልን አንድ ዓይነ[...] ገጽ፥ አንድ ዓይነት መልክ እንዳላቸው የሚያሳዩ ናቸው። ይህም እየገለጽነው ላለ[...] ትምህርት ዓይነተኛ ውጤት ነው።

ምሳሌ አድርገን ባቀረብናት በነፍስ ግን በልብነት በቃልነት በእስትንፋስነ[...] እየተገናዘቡ በህልውና አንድነትን፥ በጸአት ደግሞ ሦስትነትን የሚያሳዩና በእያንዳን[...] ኩነት ምድብ የሚታዩ ልዩ ልዩ አካላት የሉዋትም።

እንግዲህ መሠረታዊ ልዩነቱ እንደዚህ መሆኑ ታወቀ። ከታወቀም ዘንዳ፥ ሦስቱ[...] የሥላሴን አካላት ምንጊዜም አንዲት አካል እንደሆነች በምትኖር በሰው ነፍ[...] አስተካክሎ መመሰል፤ በእውነቱ በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት ላይ፥ ጥብር[...] የሚያደገውን ትርኢት ፈጥሮ የገዛ ራስን አእምሮ ወደ አስቸጋሪ ዐዘቅት ስለመ[...] ያህል ነው የሚቈጠር።

የቤተ እስጢፋኖስ ወገኖች፥ ቀጥሎም በአጼ ፋሲል ዘመን መንግሥ[...] እምነታቸውን ለመመርመርና በኢትዮጵያዊነት አቋምና ትምህርት ለማጽናት ደን[...] ላይ ተሰብስበው የነበሩ የኢትዮጵያ ሊቃውንት መዝገበ ሃይማኖት በተባለው መጽሐ[...] የእምነታቸውን መግለጫ ወስነው ሲያስታውቁ፥ ፍሬውን ከገለባው በመለየ[...] ከምሳሌው የሚገኘውን ጥቅም ተገቢ በሆነ አቀራረብ እንዳስገነዘቡ እናገኛለን።

«ይሜለስ ብእሲ በቃሉ ወበእስትንፋሱ ወበእንተዝ ይቤ እግዚአብሔር ንግበር ሰብአ በአርአያነ ወበአምሳሊነ፤ ብእሲ ውእቱ ምሳሌሁ ለአብ፥ ወቃሉ ምሳሌሁ ለወልድ፥ ወእስትንፋሱ ምሳሌሁ ለመንፈስ ቅዱስ፥ ወባሕቱ አልቦቱ ለብእሲ ኃይል ከመ ይነጽሮሙ ለቃሉ ወለእስትንፋሱ። አላ ይሰምዖሙ እንዘ ይደምፁ በውሳጤሁ። እስመ አልቦሙ መልክዕ ወአልቦሙ ኃይል ለቃል ወለእስትንፋስ ከመ ይነጽርዎ ለብእሲ እስመ ኢሀለዎሙ መልክዕ ወገጽ። ወባሕቱ ዕውቅ ከመ ህልዋን እሙንቱ እንበለ መልክዕ ወገጽ እስመ ምሳሌ የሐፅፅ እምዘይሜስሉ ቦቱ በከመ የሐፅፅ ሰምዕ እምወርቅ ከማሁ የሐፅፅ ብእሲ እምእግዚአብሔር አምሳሉ።

ወገጸተ ሥላሴሰ አኮ ከማሁ። ቦቱ ለአብ መልክዕ ፍጹም ዘኢይትማሰል ምስለ ፍጥረት። አላ ይመስሎሙ ለመልክዐ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ለወልድኒ ዘውእቱ ቃሉ ቦቱ መልክዕ ዘይመስል መልክዐ አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወለመንፈስ ቅዱስኒ ዘውእቱ እስትንፋሱ ቦቱ መልክዕ ዘይመስል መልክዐ አብ ወወልድ።

ሰው በቃሉ በእስትንፋሱም እንደሚሠለስ /ሦስት እንደሚሆን/ እግዚአብሔር ሰውን በመልካችን በምሳሌያችን እንፍጠር» ብሎአል። ዘፍጥ. 1፥27።

ሰው የአብ ምሳሌ ነው። ቃሉም የወልድ ምሳሌ ነው። እስትንፋሱም የመንፈስ ቅዱስ ምሳሌ ነው። ነገር ግን ሰውዬው ቃሉንና እስትንፋሱን ለማየት ችሎት የለውም። ሆኖም ከውስጡ ድምፃቸው ይሰማዋል። ይኸውም መልክ የላቸውምና ነው። ቃልና እስትንፋስም ችሎታ የላቸውም። ሰውዬውን ሊያዩት አይችሉም። ይኸውም መልክና ገጽ ስለሌላቸው ነው። ይሁን እንጂ እነርሱ ያለመልክና ያለ ገጽ ሲሆኑ በህልውና መኖራቸው ደግሞ የታወቀ ነው። ምሳሌ ከሚመስሉበት ያንሳልና ሰም ከወርቅ እንደሚያንስ፥ ሰውስ ከተመሰለበት ከእግዚአብሔር ያንሳልና።

የሥላሴ ገጸት /አካላት/ ግን እንደዚህ አይደሉም። ለአብ ከፍጡራን መልክ የማይመሳሰል መልክ አለው። በዚህ መልኩ ግን የወልድንና የመንፈስ ቅዱስን መልክ ይመስላል። ለወልድም እርሱ ቃሉ የሚሆን የአብንና የመንፈስ ቅዱስን መልክ የሚመስል ፍጹም መልክ አለው። ለመንፈስ ቅዱስም እርሱም እስትንፋሱ የሚሆን የአብንና የወልድን መልክ የሚመስል ፍጹም መልክ አለው።» ይላል። ሃይ. ገጽ 55 እና 56 ትምህርተ ሃይማኖት ዘቤተ እስጢፋኖስ።

አባ ጊዮርጊስ ለስብልያኖስ ሲናገሩ ተቃውመውበት እንጂ፥ በሌላ ቦታ ይህን ምሳሌ ተጠቅመውበታል።

አሁን በምሳሌው አያያዝ እንደሚገባ ባለማጠናቀቅ ተፈጥሮ የነበረው ስሕተት ምን መሆኑን ካስገነዘብን፤ የትምህርቱ ምዕማድ /መደላድል/ ተስተካከለ ማለት ነው።

እንግዲህ ከአብ አካላዊ ባሕርይ የሚወጡ ቃልና እስትንፋስ ከአካል ያልተራቆቱ ዘርዋን ያይደሉ፤ ነገር ግን እንደ አብ አካል ያላቸው ፍጹማን አካል፥ ፍጹማን መልክዕ፥ ፍጹማን ገጽ እንደሆኑ ከቅዱሳት መጻሕፍት የተገኘውን መሠረታዊ አብነት እንዴት እንደሚያስረዳ መመልከት ይኖርብናል።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አሥራ ስምንት።

ዘርአየ ኪያየ፥ ርእዮ ለአብ /እኔን ያየ አብን አይቶአል።

ዮሐ. 14፥9።

[illegible] እግዚአብሔር ቃል አካላዊነት እንማራለን። [illegible] [illegible] ቅዱስ ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ቃል ወልድን «ዘውእቱ አምሳሊሁ ለእግዚአብሔር [illegible] ዘኢያስተርኢ፦

እርሱ የማይታይ የእግዚአብሔር ምሳሌ ነው» ሲል የተናገረውን አስተ[illegible] [illegible] ቈላ. 1፥15።

እዚህ ላይ የማይታይን በማይታይ በማመሳሰል ይዘታ የሚያነጻጽር አ[illegible] እንደ[illegible] ይገኛል። ይኸውም ወደ ዘይቤው ብናተኩር እግዚአብሔር የማይታይ እንደ[illegible] [illegible] [illegible] ምሳሌው የሆነ እግዚአብሔር ወልድም /በትሥጉት መንገድ ካልሆነ በ[illegible] [illegible] እንደ እግዚአብሔር አብ የማይታይ መሆኑን ነው። ዘይቤው እ[illegible] [illegible] ብናተኩር ደግሞ መመሳሰ[illegible] [illegible] ምሥጢር ወይም ኀይለ ቃል [illegible] በባሕርያዊ [illegible] ሆኖ ይታያል።

እንዲሁም ጳውሎስ ቃለ እግዚአብሔር ወልድ የአብ አከል መሰል ስለመሆኑ በተለ[illegible] ጥቅሶች ተናግሮአል።

[illegible] ቅዱስ ቄርሎስ ይህን ጥቅስ በተረጐመ ጊዜ አጠናቅቆ ያብራራውን ተም[illegible] ብንመለከት፥ የዘይቤውን ኀይለ ቃል ማስረጃነት ግልጽ አድርጎት እናገኘዋለን።

«ነጽሩ መጠነ ዝንቱ ዕበይ ይቤ አምሳሊሁ ለእግዚአብሔር ዘኢያስ[illegible] [illegible] ወበከመ እግዚአብሔር [illegible] ያጤይቅ ከመ ውእቱ መምሰሉ ለአብ በመለኮት... ዘኢይመውት ከማሁ ለወል[illegible] ዘኢያስተርኢ ጻድቅ ውኄር ዘለዓለም ባሕቲቱ ዘኢያስተርኢ. [illegible] ዘተናገርነ በእንተ እግዚአብሔር አብ እስመ አምሳ[illegible] አምሳሊሁ ለአብ ቦቱ ኩሉ ዘተናገርነ በእንተ እግዚአብሔር አብ እስመ አምሳል ውእቱ። ወኢይትማሰል ዝንቱ አኮ ካልዓነ በምንትኒ ወዝንቱ አምሳል።

ዘአምላክ ጽድቅ ውእቱ ዘኢይመውት ኄር ወቅዱስ ወአምሳልሂ ይሜህረ[illegible] እግዚአብሔር አሐዱ ውእቱ ወዝንቱኒ አምሳሊሁ ለዘኢያስተርኢ» ሃይ አበው [illegible] ገጽ 296 ክፍል 36 ቍጥር ፩-፩።

[illegible] ይኸውም [illegible] «ውእቱ አምላክ ጽድቅ ዘውእቱ ቃል [illegible] [illegible] ቀዳማዊ በህላዌሁ [illegible] እምአብ ወውእቱ ዕሩይ አምሳለ አብ ለዓለም ወውእቱ ቀዳማዊ በህላዌሁ [illegible] ያበርህ በልዕልና ዕበዩ ብሕቲቱ መምሰሉ ወዕሪናሁ ለዘወለዶ»። ሃይ ቁር ገጽ [illegible] ክፍል 34 ቍጥር 289።

እርሱ የማይታይ የእግዚአብሔር ምሳሌ ብሎታልና፤ የዚህን ከፍተኛ [illegible] መጠን ተመልከቱ። ይህም የሚያስረዳው፥ እርሱ /ወልድ/ በመለኮት አብን የ[illegible] መሆኑን ነው።... የማይታይ እግዚአብሔር አብ እውነተኛ፥ ቸር ብቻውን የ[illegible] ዘለዓለማዊ እንደሆነ ሁሉ፥ ስለ እግዚአብሔር አብ የተናገርነው ሁሉ የአብ መሰል [illegible] ለወልድ አለው። እርሱ መሰሉ ነውና። ይህም አካል በማናቸውም ረገድ ሌላ[illegible] የሚመስል አይደለም። ይህ አምሳል የማይሞት ቸር፥ ቅዱስ የሚሆን የአ[illegible]

/የባሕርይ አምላክ/ መመሳሰልን ብቻ የሚመለከት ነው። ይህ መመሳሰል እግዚአብሔር አንድ እንደሆነና እርሱ ማለት ወልድ ምሳሌው እንደሆነ ያስተምራል።»

ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮትም፦ «ቀዳማዊ ዘሀሎ እምቅድም፥ መቅድመ ኩሉ [illegible]ዋዕል ዘአልቦቱ ሥጋ ወልድ ዘእምአብ ብርሃን ዘእምብርሃን ነቅዐ ሕይወት ዘኢይመውት አምሳሊሁ ለአብ ዘኢይትዌለጥ፦ ከዘመናት ሁሉ አስቀድሞ የኖረ ቀዳማዊና ሥጋ ያልነበረው ከአብ የተገኘ ወልድ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን፥ የማይሞት የሕይወት ምንጭ ለማይለወጥ አብ ምሳሌው ነው» ሲል አስረድቶአል። ሃይ አበው [illegible] ነባቤ መለኮት ገጽ 218 ክፍል 1 ቍጥር 1።

እዚህ ላይ ጎርጎርዮስ «የማይታይ በማለት ምትክ» የማይለወጥ የአብ ምሳሌ ብሎ [illegible]ናገሩ፥ ጳውሎስ ወደ ዕብራውያን ሲጽፍ ከዳዊት መዝሙር አመሣጥሮ በማገናዘብ [illegible]ተናገረውን መሠረት በማድረግ ይሆናልና «ወልድ የማይለወጥ የአብ ምሳሌ» በሚል [illegible] ላይ ማተኮር ይገባል። መዝ. 21፥25-27። ሚልክ. 3፥6። ዕብ. 1፥10-12። እንድም ሥጋ ያልነበረው ማለቱ ሥጋን ሳይለብስ የኖረበትን ሁኔታ ሲያመለክት [illegible]ናገሩን መገንዘብ ነው።

ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦ «ወልድ ዘተወልደ እምአብ አምሳለ እግዚአብሔር ዘኢያስተርኢ ወዘኢይትዌለጥ ቃል ሕያው እግዚአብሔር ዘእም እግዚአብሔር ዘሀሎ [illegible]ስሌሁ ወኢኮነ እምድኅሬሁ፤ ዘሀሎ እምቅድመ ኩሉ ዓለም ወኢኮነ ድኅረ፤ አላ [illegible]እቱ ቀዳማዊ ወልድ ገባሪ ዘኢተገብረ ወውእቱ ፈጣሪ ዘኢተፈጥረ ዘቦቱ ኩሉ [illegible]አቡሁ ዕቀብ ሊተ አካላተ በበህላዌሆሙ በተዋሕዶ ወአሐደ አሐደ እምኔሆሙ [illegible]ፍጹም ህላዌ አካሎሙ።

ከአብ የተወለደ ወልድ የማይታይ የማይለወጥ የእግዚአብሔር አምሳያ ነው። ሕያው የሆነ ቃል፥ ከእግዚአብሔር የተገኘ እግዚአብሔር። ከእርሱ በኋላ የተገኘ [illegible]ይሆን፤ ከእርሱ ጋር ህልው ሆኖ የሚኖር ከዓለም ሁሉ አስቀድሞ የኖረ እንጂ፤ በኋላ [illegible]ልተገኘ፤ ነገር ግን እርሱ ሠሪ ነው እንጂ፤ የተሠራ አይደለም። ፈጣሪ እንጂ የተፈጠረ [illegible]ይደለም። ለአባቱ ያለው ሁሉ ገንዘቡ የሚሆን ነው፤ አካላትን በየአቋማቸው [illegible]ተዋሕዶ ጠብቅልኝ ከእነርሱም እያንዳንዳቸው በየአካላቸው ህላዌ ጠብቅልኝ» ሲል [illegible]ሞልቶ አስፍቶ ተናግሮአል። ሃ አበ ባስልዮስ ገጽ 112 ክፍል 4 ቍጥር 24፤25።

ቅዱስ ጳውሎስ ይህን ብቻ ሳይሆን ቃለ አብ የአብ አከል መሰል ስለመሆኑ በብዙ [illegible] ተናግሮአል።

2ኛ፥ ቅዱስ ጳውሎስ ወደ ፊልጵስዩስ ሰዎች በጻፈው መልእክቱ ላይ፦ «ዘውእቱ [illegible]ኢያሁ ለእግዚአብሔር አኮ ኀይዶ ዘኮነ እግዚአብሔር እርሱ በእግዚአብሔር አምሳል [illegible]ሚኖር ሲሆን፤ ቀምቶ እግዚአብሔር የሆነ አይደለም።» በማለት ከፈተኛው ይበልጥ [illegible]ላ አድርጎ ተናግሮአል። ፊልጵ. 2፥6።

ይህን ሊቁ ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ አውናምዮስ ለተባለ አርዮሳዊ ከፍ ባለ ችሎታ [illegible]ተሞላ አቀራረብ ተርጒሞ ባብራራለት ጊዜ፤ የተናገረውን እንዳለ ጽፌአለሁ። «አንሰ [illegible]ብል ኅስመ ዘተብህለ በእንተ እግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ ዘውእቱ አምሳለ [illegible]እግዚአብሔር ይተረጐም ከመ ውእቱ እምህላዌ መለኮቱ ለእግዚአብሔር ይትማሰሎ [illegible]እግዚአብሔር አቡሁ በዕበየ መለኮት ወበስነ ኂሩት በፍጹም ገጽ ወበመልክዕ፦

እኔ «እርሱ የእግዚአብሔር ምሳሌ ነው ስለተባለለት ስለ ጌታችን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፤ እርሱ ከእግዚአብሔር ከህላዌ መለኮቱ እንደመሆኑ ሁሉ በመለኮት [illegible] ውበትና በፍጹም ገጽ በመልክና አባቱን እግዚአብሔርን

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

እንደሚመስለው ይተረጐማል እላለሁ።» ሃ አበ ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 106 ክፍል 1 ቍጥር 2።

ይህም የቅዱስ ባስልዮስ ገለጻ ቃለ አብ በባሕርይ ብቻ ሳይሆን፡ በአካል እግዚአብሔርን አባቱን እንደሚመስለው ያረጋግጣል።

ባስልዮስ ዘአንጾኪያም «በከመ ውእቱ አምሳሊሁ ለእግዚአብሔር በመለኮቱ ወለሊሁኒ እግዚአብሔር ውእቱ ወአኮ በምትሐት ወአምሳል ከንቱ ዘአልቦ አካል» ሃ አበ ገጽ 423 ክፍል 1 ቍጥር 21።

ፊላታዎስ ዘእስክንድርያ፡- «ንትአመን በወልደ እግዚአብሔር ዋሕድ ዘተወልደ እምአብ እምቅድመ ኲሉ መዋዕል ብርሃን ዘእምብርሃን አምላክ ጽድቅ ዘእምአምላክ ጽድቅ አርአያ መልክዑ ወአካሉ ለአብ፡-

ዳግመኛም ይኸው ሊቅ፡- «እስመ አርአያ ገጹ ለእግዚአብሔር ውእቱ ነው ተአመነ በአካለ ህላዌ መለኮቱ ለወልድ ዘከመ አካለ ህላዌ መለኮቶሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ።

የእግዚአብሔር የፊቱ መልክ መባሉ ለወልድ ባለው በአካሉ የህላዌ መለኮቱ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ባላቸው በአካላቸው የህላዌ መለኮት ልክ መሆኑ እንዲ ሊታመን የተቻለ ሆነ»። ብሎአል ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሃይ አበ ገጽ 106 ክፍል 1 ቍጥር 3።

ከጊዜያት ሁሉ አስቀድሞ ከአብ በተወለደ ተቀዳሚ ተከታይ በሌለበት /አንዲት/ በእግዚአብሔር ልጅ እናምናለን። እርሱ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነት አምላክ የተገኘ አምላክ የአብ የመልኩና የአካሉ ምሳሌ ነው» ብሎአል። ሃይ አበ ፊላታዎስ ገጽ 473 ክፍል 2 ቍጥር 6።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ቴዎዶስዮስም፡- «ነአምን በእግዚአብሔር ቃል ከመ ውእቱ ዕሩይ በመለኮት ምስለ እግዚአብሔር አቡሁ ዘሀሎ ምስሌሁ በኲሉ መዋዕል ብርሃን ዘእምብርሃን ጽድቅ ዘእምጽድቅ አርአያሁ ለአብ ሕያው ዘቦቱ አካል።

የእግዚአብሔር ቃል ምንጊዜም ከእግዚአብሔር አባቱ ጋር የሚኖርና በመለኮቱ ከእግዚአብሔር ከአባቱ ጋር የሚተካከል መሆኑን እናምናለን። ከብርሃን የተገኘ ብርሃን በእውነት ህልው የሆነ እውነት አካል ያለው የሕያው አብ አምሳያ መሆኑን እናምናልን።» በማለት አስረድቶአል። ሃይ አበው ቴዎዶስዮስ ገጽ 340 ክፍል 1 ቍጥር 21።

3ኛ፥ ሐዋርያ ጳውሎስ ወደ ዕብራውያን በጻፈው መልእክቱ የእግዚአብሔር ቃል ወልድን፡- «ዘውእቱ ጸዳለ ስብሐቲሁ ወአምሳለ አርአያሁ የክብሩ ነጸብራቅ የአካል ምሳሌ» ብሎት ይገኛል። ዕብ. 1፥3።

እነሆም፡- «የአካሉ ምሳሌ ሲል የክብሩ ነጸብራቅ» ከሚለው ጋር በዋዌ አያይዞ መናገሩ ታውቆአል።

«የክብሩ ነጸብራቅ» ባለ ጊዜ፣ ስለ ባሕርዩ አንድነት ለመግለጽ አስቦ እንደ ተናገረ ሁሉ፥ ስለባሕርይ አንድነት በተናገረበት መሠረትም ስለ አካል አቋም መናገሩ አስፈላጊ ሆኖአልና የእግዚአብሔር ቃል ወልድ በባሕርዩ ከአባቱ ጋር በአንድ ህልውና መኖሩን በተለየ አካሉም ደግሞ እግዚአብሔር አባቱን የሚመስልና የሚተካከል መሆኑን ይኸው ኃይለ ቃል ይገልጻል።

ዮሐንስ አፈ ወርቅ፡- እግዚአብሔር ቃል ወልድን «የአካሉ ምሳሌ» ሲል ሐዋርያው የተናገረውን በተረጐመበት ክፍል እንደምን ባለ አገላለጽ እንዳስረዳ እንመልከት።

«ናሁ ይቤ ሐዋርያ «አርአያ አካሉ ዘባሕርይሁ» ዝብሂል በከመ አብ ህልው ዘአካሉ ዘእንበለ ሕፀት ወወልድኒ በአካሉ ከማሁ ውእቱ። ወበዝንቱ ቃል አሰሰለ ትፉቂሆሙ ለዕልዋን ወአያቀ ከመ ውእቱ አምሳለ አቡሁ በአካለ ባሕርይሁ፡-»

እነሆም ሐዋርያ «የባሕርዩ አካል ምሳሌ» አለ። ይህም ማለት፥ አብ ያለምንም ሕፀፅ /ጉድለት/ በራሱ አካል ህልው /ቅዉም/ እንደሆነ ሁሉ፥ ወልድም እንደዚሁ በገዛ አካሉ ህልው /ቅዉም/ ሆኖአል ማለት ነው። በዚህ ቃል የመናፍቃንን ጥርጥር ሊያስወግድ ችሎአል»። አለ። ድርሳን 2፥ ገጽ 28። ...

አንድም «የባሕርዩ አካል ምሳሌ» ሲል ሐዋርያው የተናገረውን በድጋሚ ሊያስረዳ፥ የሚቀጥለውን ትርጓሜ ሰጥቶ አብራርቶአል።

«እስመ አርአያ ባሕርይ ካልዕ ውእቱ እምቀዳሚ ሥርው ወባሕቱ ኢፍሉጥ እምኔሁ በግዕዘ ጠባይዕ ወሥምረት ዘእንበለ በአካል ባሕቲቱ፡- የባሕርይ ምሳሌ ሲባል፥ ከመጀመሪያ ግንዱ ሁለተኛ ወይም ከዚያ ሌላ መሆኑ ግልጽ ነው። እነሆም በአካል ብቻ የተለየ ነው እንጂ በግዕዘ ጠባይዕና በፈቃድ ግን ከመጀመሪያ ግንዱ የተለየ አይደለም» አለ። ድርሳ 2 ገጽ 37።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ስኑትዩም፡- «ይህን ጳውሎስ «የክብሩ ብርሃን የአካሉ ምሳሌ» ሲል የተናገረውን እንደሚከተለው ተርጉሞ አብራርቶታል። ዕብ. 1፥2፤3።

«ዘተወልደ እምአብ እምቅድመ ኲሉ መዋዕል ብርሃን ዘእምብርሃን አምላክ ጽድቅ ዘእምአምላክ ጽድቅ ዘውእቱ ብርሃነ ስብሐቲሁ ወአርአያ አካሉ፡- ከዘመናት ሁሉ አስቀድሞ ከአብ የተወለደ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከባሕርይ አምላክ የተገኘ የባሕርይ አምላክ እርሱ የክብሩ ብርሃንና የአካሉ ምሳሌ ነው» ብሎአል። ሃይ አበ ስኑትዩ ገጽ 609 ክፍል 2 ቍጥር 22።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ዘካርያስም፡-

«ዝንቱ ቃል ወልዱ ወአርአያ አካሉ ለአብ፡- ይህ ቃል ለአብ ልጁና የአካሉ ምሳሌ ነው።» ሲል ተናግሮአል። /ሃይ አባ ዘካርያስ ገጽ 496 ክፍል 2 ቍጥር 31።

የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስም፡- ብርሃነ ስብሐቲሁ ዘይትማሰሉ ለአካለ አብ። /ወአምሳለ አካሉ/

ከብርሃን የተገኘ የክብሩ ብርሃን፣ የአብን አካል ፈጽሞ የሚመስል ነው» አለ። ሃይ አበ. ዮሐ ዘአንጾ ገጽ 542 ክፍል 2 ቍጥር 10።

ይህንም ሁሉ፥ በማጠቃለል ሊቁ ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፡-

«ወኲሉ አምሳል ዘተናገርነ በእንተ አብ ለወልድኒ ቦቱ እስመ አምሳሌሁ ውእቱ፡- ስለ አብ የተናገርነው ምሳሌ ሁሉ ለወልድም አለው፣ እርሱ መሰሉ ነውና» ካለው ጋር አባባሉ ያልራቀ ሆኖ ይገኛል።

ሃይ አበ ባስልዮስ ዘቂ ገጽ 112 **ክፍል** 4 ቍጥር 2።

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም ከዚህ በላይ ከሐዋርያ ጳውሎስ ለተነገረው ሁሉ አሣሪ የሆነ ዓይነተኛ ... በወንጌል እናገኛለን። እርሱም ራሱ ባለቤቱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡- ዘርእየ ኪያየ ርእዮ ለአብ፡- እኔን ያየ አብን አይቶአል» ሲል የተናገረውን አዛማጅ ማስገንዘቢያ ነው። ዮሐ. 14፥9። ም. 12፥45።

ጎርጎርዮስ ዘኑሲስ ከተናገረው ጠቅሶ፡- ዲዮናስዮስም፡- «ዘርእየ ኪያየ ርእዮ ለአብ» ያለውን ሲተረጉም «እስመ ለአብ ቦቱ አካል ለርእሱ በባሕቲቱ፤ ወለ... ዘያስተርኢ በአካሉ ወቦቱ ያስተርኢ አካሉ ለአብ ወፀዳሉ ለእለ ይሬእይዎ ለአ... ለምንትኑ ትትኀሠሡ ይእዜ ውእቱሰ ወልዱ በህላዌ ዘቦቱ ወበእንቲአሁ ይትአ... ዚአሁ ለአብ፡- አብ በራሱ በብቻው አካል አለው። ወልድም ከአካሉ ይገለጣል ለሚያዩት የአብ አካሉና ነጸብራቁ በእርሱ ይታያል። አሁን ስለምን ትከራከራላችሁ እርሱ ከባሕርዩ ልጁ ነው። /በአብ ያለ ህልውናም/ የአብ ገንዘብነቱም በእርሱ ይታያል።»

ወልድ ቃለ እግዚአብሔር የክብሩ ነጸብራቅ መሆኑን ባስገነዘበበት ባሕርዩ የማይታየውን አባቱን እንደሚገልጽ፤ በአካሉና በመልኩም ልክ አባቱን እንደሚመስል በዚሁ ገለጻው በማያወላውል ሁኔታ ተናግሮአል። ዲዮ ዘአንጾኪያ ገጽ 440 ክፍል ... ቍጥር 9።

ይህ የወልድ አካል የአብን አካል መምሰሉንና መመሳሰሉም የባሕርይ መሆኑን የሚያስረዳ ምሥጢር ይዞ ለመገኘቱ አያጠራጥርም።

አብን የሚመስለው በአካል ብቻ ሳይሆን፤ በባሕርይ አካልም መሆኑን ያሳያል ነው። የአካሉ ባሕርይ ከአብ የአካል ባሕርይ ተመሳሳይ ባይሆን ኖሮ፡- «እኔን ያየ አብን ፈጽሞ አየ» ብሎ ባልተናገረም ነበር።

ይህም ስለ ተባለ የአንዱ እግዚአብሔር ባሕርያት ብዙ ሆነው እዚ... እንደሚመሳሰሉ የተነገረ እንዳይመስለው ለአንባቢ እናሳስበዋለን። የእግዚአብሔር መለኮት ሲባል ወይም ባሕርይ ሲባል አንድ ነው እንጂ ብዛት የለውም። ደግሞ ባሕርዩ የተለያየ ሆኖ የሚመሳሰል የሚመስለው ሰው ይኖር ይሆናል። ስለ ባሕርዩ መመሳሰል የተነገረ ሳይሆን ስለ ባሕርዩ አካላት መመሳሰል የተነገረ መሆኑን ማስተዋል እንዳለበት ልናሳስበው እንወዳለን። ዮሐ. 5፥37።

አዎን፡- ሰው በእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ ተፈጥሮአል። ዳሩ ግን ... እግዚአብሔር ወልድ በአካሉ አብን በሚመስለው ልክና መጠን፥ ሰው እግዚአብሔርን ይመስላልን?

ነሐስ ወርቅን ቢመስል፤ በባሕርዩ ዓይነቱ ወርቅን እንደማይመስል ሁሉ፤ ሰውም ለባዊ ነባቢ ሆኖ በመፈጠሩ እግዚአብሔርን ይመስላል ተባለ እንጂ፤ በባሕርዩ እግዚአብሔርን ይመስላል አልተባለም።

በመሠረቱ ማንም ሰው ሰውን ቢያይ፤ እግዚአብሔርን አይቶአል ሊባል አይቻልም። ከዚህ ጋር «እስመ ምሳሌ የሐዕዕ እምዘይሜስሉ ቦቱ በከመ የሐዕዕ ሰም... እምወርቅ፤ ከማሁ የሐፅዕ ብእሲ እምእግዚአብሔር አምሳሉ» የተባለውን ማስተዋል ጠቃሚ ነው።

ወልድ ግን «ዘርእየ ኪያየ ርእዮ ለአብ፤ እኔን ያየ አብን ፈጽሞ አይቶአል» ይላል። ዮሐ. 14፥4።

www.ethiopianorthodox.org

ሊቁም፡- «ርእይሰ ዘመለኮት አኮ ዘሥጋ አላ በኃይል ወበስብሐት ዘይደሉ ለመለኮት። የመለኮት መታየት የሥጋን መታየት የሚመለከት አይደለም። ነገር ግን መለኮት በሚገባ በኃይልና በክብር መታየት ነው። ሲል የተረጐመውን በዓይነ ልቡና የታዩ ለይቶ ማወቅ ይገባል።

ይህን እያሰላሰለ፡- ዮሐንስ አፈወርቅ፡- «ተብህለ በእንተ እግዚአብሔር ከመ ... ልቦ ዘይመስሎ ዘእንበለ ዘተወልደ እምኔሁ ዘውእቱ ፀዳለ ስብሐቲሁ፡-

ስለ እግዚአብሔር የተነገረው ነገር ከእርሱ ከተወለደውና የክብሩ ነጸብራቅ ከሆነው ...ር፥ እግዚአብሔርን የሚመስለው እንደሌለ ነው» ያለውን ይገነዘቧል። /ድርሳን ዮሐ... ወርቅ ገጽ 38 ድርሳን 2።

ጌታችን «እኔን ያየ አብን ፈጽሞ አየ» ብሎ ሲናገር የሰማና ክብሩን ያየ ወንጌላዊ ዮሐንስ፡-

«ወርኢነ ስብሐቲሁ ከመ ስብሐተ አሐዱ ዋሕድ ለአቡሁ፡- ለአባቱ እንደ አንድ ልጅ የሚሆን ባለው ክብር መጠን የሆነውን ክብሩን አየን።» ሲል መስክሮአል። ዮሐ. ...14-16።

ለዚህም ለዮሐንስ ምስክርነት ሊቁ ባስልዮስ ዘቂሣርያ የሚከተለውን ትርጓሜ ሰጥቶ ...ብራርቶታል።

«ወበዝንቱ ይትዐወቅ ከመ ኢተውህቦ ዝንቱ ስብሐት በጸጋ ወኢበሃብት አላ ...ተዋሕዶ አሐዱ መለኮት እስመ ወልድ ቦ ልዕልና» ስብሐት ዘአቡሁ። እስመ በሀብት ...ሥኡ እምሉዓሌ ኩሎሙ ፍጡራን ልዕልና፥ ለወልድሰ ቦቱ ኩሉ ዘተናገርነ በእንተ ...ብሐተ ህላዌ አብ ዘበድልወት፤ ዝንቱ ውእቱ ዘተወልደ እምአብ እስመ ወልድ ዋሕድ ...ኩረ ህላዌ በመለኮት ውእቱ።

ይህ ክብር ወይም የጌትነት ምስጋና በአንዱ የመለኮት ተዋሕዶ እንጂ፤ በጸጋና ...ጦታ እንዳልተሰጠው በዚህ ይታወቃል። ወልድ የአባቱ የክብር ልዕልና አለውና ...ው። ፍጡራን ሁሉ ግን ልዕልናን የሚያገኙት በጸጋ ስጦታ ነው። ስለ አብ ባሕርያዊ ...ብር በሚገባ የተናገርነው ሁሉ ለወልድ ደግሞ አለው እርሱ ነውና ከአብ የተወለደ፥ ...ህላዌ መለኮት አንድ የሚሆን /የባሕርየ መለኮት አንድ ህልውና የሚሆን/ አንዲያ ...ጅ ነውና»። ሃይ አበ ባስልዮስ ገጽ 112 ክፍል 4 ቍጥር 27-33።

በዚህ ዮሐንስ ወንጌላዊ በተናገረው የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዮሐንስም ...ሚከተለውን ገለጸ ሰጥቶአል።

«ከመ አብ ቀዳማዊ እስመ ኃይሉ ውእቱ ወጥበቡ ለአብ ወብርሃነ ስብሐቲሁ ...አምሳለ አካሉ ወበዝንቱ የትሌበው ዘዕሩይ ምሌሁ በክብር ዘይደሉ ለመለኮት ...መይቤ ዮሐንስ ወልደ ነጐድጓድ፡- እንደ አብ ቀዳማዊ ነው። እርሱ ኃይሉና ጥበቡ ...አብ የክብሩ ብርሃን የአካሉ አምሳያ ነውና፤ በዚህም ዮሐንስ ወልደ ነጐድጓድ ...ንዳለው ሁሉ፥ ለመለኮት በሚገባ ክብር ከእርሱ ጋር እኩል ነው»። ዮሐ ዘአንጾኪያ ...ገጽ 440 ክፍል 1 ቍጥር 9።

ኪራኮስም «አሐዱ አካል እምሠለስቱ አካላት ዘውእቱ እግዚአብሔር ቃል ጥበቡ ...አብ ወኃይሉ ወብርሃነ ጽድቅ ዘያበርህ እምብርሃነ አብ ብሩህ፤ አምላክ ዘኢይትዌለጥ ...አምላክ ዘበአማን ዘተወልደ እመለኮተ አብ። ሃይማ አበው ኪራኮስ ገጽ 400 ክፍል ... ቍጥር 17። የአብ ጥበቡና ኃይሉ የሚሆን ከብሩህ አብ ብርሃን ሆኖ የተገኘ ...ማይለወጥ እውነተኛ አምላክ ከመለኮተ አብ የተወለደ ነው»።

«እምቅድመ ዓለም ወውእቱ ይመልዕ ኵሎ ወየዐቅብ ኵሎ ወቦቱ መለ... እግዚአብሔር አቡሁ እምቅድመ ኵሉ ሢመታት በህላዌ ዘኢይትዌለጥ። ሎቱ ስብሐ... ምስለ አቡሁ ኄር ወመንፈስ ቅዱስ ሥሉስ ቅዱስ ዕሩይ በኵሉ ግብር ኢፍጡር ወ... ወኢይትዌለጥ አልቦቱ ጥንት ወኢተፍጻሜት በህላዌ አሐዱ መለኮት እንዘ ሠለስቱ ገ... ወእንዘ ሠለስቱ አካላት ወእንዘ ሠለስቱ መልክዐት»። ሃይ አበ አትና ገጽ 79 ... 1 ቊጥር 30፣ 31።

እንደተገለጸው ሁሉ፥ እርሱ የአባቱ አክል መሰል መሆኑ፥ በዚህም ከአብ ... የመተካከል /የዕሪና/ አንድነት ያለው መሆኑ፥ ሊታወቅ ተችሎአል።

እንግዲህ ይህ ሁሉ ማስረጃ በቅዱሳት መጻሕፍት ተገልጾ ሲኖር ሳለ ... ሰባልዮስና መርቄሎን አብስለዲስ፡- ቃለ አብን ከአካላዊ አብ ነጥለው አካል እንደሌለ... ዝርው ነገር በመቍጠር ወይም ከአካል የተራቈተ በማድረግ ማሰብ ይገባ... እንዳልነበረ ይታያል።

ምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ።

አተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን።

እንዲሁም ደግሞ «አተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን» እንደሚባሉ ቃላ... ቈጥረው ቃለ አብን ዝርው ለማድረግና ከአካል የተራቈተ ለማድረግ መሞከራ... የሚያስደንቅ ነው። ይህንም ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት በተንጻጻሪ ጠቁሞት ይገኛል።

አተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን የተባሉ ቃላት ምንም እንኳ በአወጣጣ... በአገባባቸው ሁኔታ በተለያየ ስም ቢነገሩም፣ የምሥጢራቸው መሠረታዊ አ... የአካል ውጤቶች እንደሆኑ ይገልጻቸዋል እንጂ፣ የገዛ ራሳቸው አካላውያን ቃላ... መሆናቸውን አይገልጽም። ይኸውም በሰዋስው ደንብ የግብር ስም ሆነው የምናገኛ... ናቸው። 1ቆሮ. 13፥1-3።

ለምሳሌ፡-

ሀ፥ አተርጋዎን የተባለው፥ ድምፅ ፍሬ ነገር ያለበት የመላእክት ቃል ነው። ይ... «ቅዱስ፥ ቅዱስ፥ ቅዱስ እግዚአብሔር የሠራዊት ጌታ በሚል በመላእክት ቃ... ይታወቃል»። ኢሳ. 6፥3። ራዕ.4፥8።

. ደግሞ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን በተባሉት ቃላት መካከል ያለውን ልዩነት ለ... ብንሞክር፣ እንደምን እንደሚቀራረቡና እንደሚራራቁ ሳይገልጽልን አይ...

ለ፥ በርፎሪኮን ነቢያት የሰሙት፥ ቃለ እግዚአብሔር ነው። ዕብ. 1፥1።

እነሆም፡- በኦሪት፡- «ወነበበ እግዚአብሔር ለሙሴ ወይቤሎ፡- እግዚአብሔ... ሙሴን ተናገረው አለውም... ዘጸአ. 19፥3። ም. 33፥1-3። ዘኍ... 28፥1 በማለት እግዚአብሔር ከሙሴ ጋር አምስት ሙቀ ሰባ አምስት ጊ... የተናገረው ቃል «በርፎሪኮን» ተብሎአል። በጠቅላላውም እግዚአብሔ... ለአበውና ለቅዱሳን ነቢያት ለባለራዕዮች ሁሉ የተናገራቸው ቃላት በ... «በርፎሪኮን» ተብለዋል። ...

ታዲያ በርፎሪኮን ነቢያት የሰሙት ቃለ ትንቢት ሲሆን፣ ይኸውም ቃለ እግዚአብሔር የተነገረና የተገለጸ እንደመሆኑ መጠን፥ ግብር ሆኖ በመውጣቱ የግብር ስም ይሆናል እንጂ፣ ለብቻው ወይም በብቻው ሲታይ፣ አካላዊ ቃል አይደለም። ይህ ባጭሩ አወጣጡ ከእግዚአብሔር ሆኖ ወደ ነቢያት ጆሮ መግባቱን የሚያመለክተን ገለጻ ነው ያለው።

ሐ፥ አአትሪኮን ደግሞ፡- ከአንድ አካላዊ ባለግዕዛን /እንደ ሰው ወይም እንደ መልአክ ያለ/ ወይም ግዕዛን አልቦ ከሆነ /እንደ እንስሳ ወይም አንድ ነገር ከሆነ/ አቅዋም ው... ግብር ሆኖ መጥቶ ወደ አየር የሚበንና በአየርም ተቋጥሮ የሚላክ ቃል ነው።

ለምሳሌ፡- ከሰው እንደሚነገር ወይም ከደወልና ከመሰንቆ እንደሚወጣ ድምፅ ያለው ነው። 1ቆሮ. 13።

እንግዲህ ይህ ዓይነቱ ቃል በአየር ላይ መላኩን ለመግለጽ «አአትሪኮን» ተባለ ...እንጂ፣ ከአንድ አካላዊ ነገር በመውጣት የግብር ስም መሆኑን ከመግለጽ ሊዘል ...ልቻለም።

ዓቃቤ ሰዓት ከብቴ ሲፈላሰፉ «ቃል ዘሀሎ ምሉዐ ውስተ አየር ዘውእቱ ጠባይዐ ...ላት»።

«በአየር ላይ ሞልቶ የእሳት ጠባይ ያለበት ቃል ቢሉትም እንኳ፣ የተፈጥሮ ...ጠባይውንና ሞገዳዊ ጉዞውን በማብራራት፥ በተፈጥሮ እንደ ብርሃን ነጸብራቅ /ጨረር/ ...ብነት መልዓተ አካል በሚያሰኝ በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በእስትንፋስነት የተገናዘበ ...ጹመ አካል ወይም ምልዐተ አካል ይኖረዋል አላሉምና፣ አካላዊ እንዳይደለ ...ውቆአል»። መጽሐፈ. ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ትምህርተ ሥላሴ ተመልከት።

ይህን ካየን ዘንዳ ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ወልድ ቃል በሚባልበት ስሙ እላይ ...ተወሰኑ ቃላት አቋም የማይወሰን መሆኑን፥ ራሱ አካላዊ ቃል መሆኑን እያነጻጸረ ...ሥር ከመሠረቱ አጣርቶ ያብራራውን ገለጻ እንመልከት።

«ወለዝንቱ ስም ዘውእቱ ቃል ንሌብዎ እምሠለስቱ ቃላት ወእምሠለስቱ ግብራት። ...ተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን እሉ እሙንቱ ቃላተ እግዚአብሔር በከመ ጽሑፍ ...ስተ ቅዱሳት መጻሕፍት ወአኮ እሙንቱ ህልዋን በአካላት።

አተርጋዎን አኮ ውእቱ ህላዊ በአካል። ወበርፎሪኮንኒ ውእቱ ቃል ዘሰምዕዎ ነቢያት ...ኀበ እግዚአብሔር ወውእቱ ቃለ ትንቢት። ወአኮ ውእቱ ህላዊ በአካል አአትሪኮን ...እቱ ቃል ዘይትከዐው ውስተ አየር ወእምኔሁ ይትፌኖ ንባብ ወአኮ ውእቱ ህላዊ ...አካል።

ወቃለ እግዚአብሔርሰ ህልው በአካሉ እምህላዌ ልዑል ወዕኑዕ ወውእቱ ቀዳማዊ ...ሎየ መዋዕል። ህልው ምስሌሁ እምቀዲሙ ወኢይትፌለጥ እምኔሁ። ወኢየኀልቅ ...ደቱ እምኔሁ። አላ ውእቱ ብሉየ መዋዕል ምስሌሁ በኵሉ ጊዜ ዘእንበለ ፍልጠት።

ወኢታምስልዎ ለዝንቱ ቃል ከመ ቃላት እለዘከርናሆሙ ዘእንበለ ህላዌ ወአካል። ...ላ ውእቱ ፍጹመ መልክዕ ወአካል ከመ ገጸ አቡሁ ወመንፈስ ቅዱስ።

ይህንም ስም፣ እርሱም ቃል የሚሆን፡- አተርጋዎን፥ በርፎሪኮን፥ አአትሪኮን ...ተባሉ ከሦስት ቃላትና ግብራት ልናስተውለው እንችላለን። በቅዱሳት መጻሕፍት

www.ethiopianorthodox.org

እንደተጻፈው፥ እነዚህ የእግዚአብሔር ቃላት ናቸው። እነዚህ በአካላት የሚቆሙ አይደሉም።

አተርጋዎን በአካል ነዋሪ አይደለም። ወይም የአተርጋዋን አኗኗር አካል አይደለም። በርፎሪኮንም ነቢያት ከእግዚአብሔር የሰሙት ቃል ነው። እርሱ የትንቢት ቃል ነው። ይኸውም በአካል ነዋሪ አይደለም። አአትሪኮንም የተባለው ድምፅን ተሸክሞ የሚላክ አየር ላይ የሚበን ቃል ነው። እርሱ በአካል ነዋሪ አይደለም።

የእግዚአብሔር ቃል ግን ልዑልና ጽኑዕ ከሚሆን ባሕርዩ በአካል ህልው ነው። እርሱም ቀዳማዊና የዘመን አሮጌ ነው። ከዘለዓለም ጀምሮ በህልውና ከእርሱ እርሱም ... የሚኖር የማይለይ ነው። ልደቱም ከእርሱ አያልቅም አይቋረጥም። ነገር ግን ሁሉ ያለ መለየት ከእርሱ ጋር የዘመን አሮጌ እንደሆነ ይኖራል።

ይህም ቃል ያለ አካልና ያለ ባሕርይ እንደሚኖሩ እንደእነዚያ እንዳስታወስናቸው ቃላት ልታመሳስሉት አይገባም። ነገር ግን እርሱ እንደ አባቱና እንደ መንፈስ ቅዱስ በአካል በመልክ በገጽም ፍጹም ነው»። ጎርጎ. ገባሬ መንክራት 42 ክፍል 21 ቁጥር 22-27።

ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት እንደገለጸው ሁሉ፥ የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ዲዮናስዮስ እንደሚከተለው ተናግሮአል።

«ውእቱሰ ወልድ ውእቱ ዋሕድ ቃሉ ለእግዚአብሔር ኢኮነ ቃለ ... ዘይትማሰል በአምሳለ ንባብ ዘይትከሀው ውስተ ነፋስ ወኢይትማሰል ቃላተ ... አልቦሙ አካል አላ ቃል ሕያው ውእቱ። እርሱ ግን ወልድ ተቀዳሚ ተከታይ የሌለው የእግዚአብሔር ቃል ነው። የአብ ቃልም በነፋስ ላይ እንደሚፈስስ ንባብ በሚ... አኳኋን የሚመሳሰል አይደለም። ደግሞ ሕያው ቃል ነው እንጂ፣ አካል እንደሌላቸው ቃላት የሚመስል አይደለም»። ዲዮና ገጽ 439 ክፍል 1 ቁጥር 8።

ቄርሎስም:- «ወለቃለ እግዚአብሔር ዘውእቱ እምህላዌ አብ ቦቱ አካል ... ወለሊሁ ጥበብ ኅቡዕ ወወልድ ዋሕድ ዘቦቱ ኩሉ ኮነ፣ ወለሊሁ ፍጹም ፍጹመ ሰብእ ... ወኃይል በከመ ይደሉ ለዕበየ መለኮት ወኢየሐፅፅ በምንትኒ እምአብ ወመንፈስ ቅዱስ ... ከአብ ባሕርይ የሚሆን የእግዚአብሔር ቃል ግን ፅኑዕ የሆነ አካል አለው። እርሱ ... ሥውር ጥበብ ነው። ሁሉ በእርሱ የሆነ ወልድ ዋሕድም እርሱ ነው። ለ... ታላቅነት እንደሚገባም በክብርና በኃይል ፍጹም የሆነና ራሱ ፍጹም ነው። ... ከመንፈስ ቅዱስ በምንም በማናቸውም ረገድ የሚጐድለውና የሚያንስበት ምንም የለውም»። ሃይ አበ ቄርሎስ ገጽ 74 ክፍል 1 ቁጥር 19።

ቴዎዶጦስ ዘዕንቄራም:- «ወህየንተ ቃል ዘዝየ ነአምሮ ለቃለ እግዚአብሔር ... ቦቱ ህላዌ ወቦቱ አካል በፍጹም ገጽ ወበመልክዕ በከመ ገጸ አቡሁ ወመንፈስ ... እስመ ወልዱ ውእቱ ለአብ። ወሶበ ናስተማስሎ ለቃለ እግዚአብሔር በቃለ ... ኢይምሰልከ ዘአልቦቱ ገጽ ወኢህላዌ:- ከዚህ ስላለው ቃል እንደ አባቱና እንደ መንፈስ ቅዱስ ገጽ ያለ በፍጹም ገጹና በመልክ ባሕርይ አካል እንዳለው የእግዚአብሔር ... እናውቀዋለን። የአብ ልጁ ነውና። የእግዚአብሔር ቃልን በእኛ ቃል ብንመስለው እንደኛው ቃል ገጽና ህላዌ የሌለው አይምሰልህ» ሃይ አበ ገጽ 74 ክፍል 1 ቁጥር 19።

ዮሐንስ አፈወርቅ ሐዋርያ ጳውሎስ በቃልነቱ ችሎት ሁሉን የሚይዝ ... የተናገረውን በማድነቅ ወስዶ ሲተረጕም:-

«ምንተ ይሜኒ በብሂሎቱ በቃለ ኃይሉ፣ እስመ ቃልሰ ቀሊል ውእቱ በኀበ ሰብእ። ...በእንተዝ ከሠተ ሐዋርያ ከመ ኢኮነ ከማሁ ቃለ እግዚአብሔር ልዑል ወአጠየቀ ከመ ውእቱ አኀዜ ኩሉ። በቃልነቱ ከሂል ማለቱ ምንኛ የሚያምር ገለጻ ነው። ቃል በሰው ዘንድ ቀላል ነገር ነውና። ስለዚህ የልዑል እግዚአብሔር ቃል እንደዚያ እንዳልሆነ እርሱ ሁሉን የሚችል እንደሆነ አስረዳ» ዮሐ አፈ. ወርቅ ድርሳ 25 ገጽ 32።

እንግዲህ ቃለ አብ አካል ያለው ፍጹመ አካል መሆኑን ካስረዳን ዘንድ የአብ እስትንፋስ የተሰኘው መንፈስ ቅዱስም አካላዊና ፍጹመ አካል መሆኑን በሚያስረዳ ገለጻ እንነጋገር:-

«አሐዱ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ ዘይረድኦሙ ለኩሎሙ ወይከፍሎሙ በከመ ፈቀደ። ሁሉን የሚረዳ እንደ ፈቃዱም ለሁሉ የሚከፍል አንዱ መንፈስ ቅዱስ ነው»። ...ጀመሪያ መንፈስ ቅዱስ በከዊነ እስትንፋስ ከአብ እንደወጣ ብቻ ቢያስቡና አካል እንደሌለው አድርገው ለሚያስቡት ወደ መሠረተ ትምህርቱ ጠልቀን መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር እስትንፋስ አካላዊነት ምን ዓይነት ገለጻ እንደሚሰጥ ልናቀርብ እንወዳለን።

እነሆም ጌታችን በወንጌል:- «ወአነ እስእሎ ለአብ ወይፌኑ ለክሙ ጰራቅሊጦስሃ ...ለዐ ከመ ይንበር ምስሌክሙ:- እኔም አብን እለምናለሁ ለዘለላም ከእናንተ ጋር እንዲኖር ሌላ አጽናኝ ይሰጣችኋል።» ብሎአል። ዮሐ. 14፥16።

ከዚህ ኃይለ ቃል ምንጭ በተለይ «ሌላ አጽናኝ» የሚለውን ቃል ብንመለከት የእግዚአብሔር እስትንፋስ ዝርው /ግዑዝ/ ነገር ሳይሆን፣ አካል ያለው እንደሆነ ...ስረዳናል።

ብዙ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት በዚሁ ገለጻ ተስማምተዋል። ለምሳሌ:- የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ዘካርያስ ይህን ቃል በሚተረጕምበት ጊዜ:-

«ይትኀፈሩ እንከሰ ዝየ ይእዜ፥ አብስለዲስ ወመቅዶንዮስ እለ ኢይሁቡ ክብረ ...ስብሐተ ለመንፈስ ቅዱስ። እስመ ብሂልሰ ካልዕ ዘከማየ ይከሥት ለነ ፍልጠተ ...ካላት»:-

እንግዲህ አሁን እዚህ ላይ ለመንፈስ ቅዱስ ክብርና ምስጋና የማይሰጡ አብስለዲስና መቅዶንዮስ ይፈሩ ይነወሩ «እንደ እኔ የሚሆን ሌላ ማለቱ፥ አካላት ልዩ ልዩ መሆናቸውን ይገልጸልና።» ሲል አብራርቶአል። ሃይ አበ ዘካ ገጽ 493 ቁጥር 26 ...ል 2።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ቴዎዶስም እንደአባ ዘካርያስ ገለጻ አድርጎ ...ርጕሞታል። /ሃይ አበ ቴዎዶስ ገጽ 416 ቁጥር 7።

ሲወርድ ሲዋረድ የመጣው የኢትዮጵያ ሊቃውት ትርጓሜም አባ ቴዎዶስና አባ ...ርያስ እንደተናገሩት ሆኖ ይገኛል:-

ይኸውም:- «ካልዐ ሌላ» ባለው አንድ ገጽ የሚል ሰባልዮስ ይረታል። «ዘከማየ ...ንደ እኔ» የሚል አብነት ይገኛል። መንፈስ ቅዱስ ሕፁፅ /አነስተኛ/ የሚል መቅዶንዮስ ይረታበታል» የሚል ነው። /ትርጓ ወንጌል ገጽ 483።/

ሆኖም ካልዐ /እንደ እኔ /የሚል በአንዳንድ የግዕዝ መጽሐፍ ቅዱስ አብነት ...ቶ ሲገኝ፣ በአብዛኛው ትርጉሙ አይገኝምና፣ እርሱን አቆይተን «ሌላ» ስለሚል

www.ethiopianorthodox.org

«ሌላ» ስለሚል ቃልም ቢሆን፣ «ሌላ» መባሉ ከወልድ የተለየ መሆኑን አ... አካላዊ መሆኑን ላያሳይ ይችላል። «ሌላ» ሲባል ለአንድ ዝርው /ግዑዝ/ ነገርም ለ... ይችላል። በማለት «ሌላ» የሚል ቃል መንፈስ ቅዱስን በአካልነቱ ፍጹመ አ... ሊያሰኘው አይበቃም፣ የሚሉ ተጠራጣሪዎች አሉ።

ይሁን እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ መንፈስ ቅዱስ ፍጹመ አካል ስለመሆኑ፣ «ሌላ» በሚል ቃል ብቻ ተናግሮ አላከተመም።

መንፈስ ቅዱስ በአንድ ፍጹመ አካልና በባለ ግዕዛን ፍጹመ አቋም ስለ መ... በልዩ ልዩ ቦታ ሲነገርለት ተገኝቶአል።

እነሆም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የመንፈስ ቅዱስን ሁኔታ ለሐዋር... ሲገልጽላቸው:-

እስመ ኢይነግር ዘእምኀቤሁ ወዘሰምዐ ዳዕሙ ይነግር:- ከራሱ አይናገር... የሰማውን ይናገራል እንጂ» ብሎአል። ዮሐ. 16፥13።

ይህ ጥቅስ «ሌላ» አጽናኝ ከሚል ጋር ሲተባበር፣ አካላት ልዩ ልዩ ስለመሆና... መንፈስ ቅዱስም በአካሉ እንደ አብና እንደ ወልድ ፍጹመ አካል ስለ... በተዋሕዶተ መለኮት ረገድም በህልውና አንድነት ከአብ ከወልድ ጋር ጸንቶ ስለ... የሚያብራራ ጥቅስ ነው።

እንደምን ቢሉ:- አስቀድመን ስለተዋሕዶተ ሥላሴ በተናገርነው ትምህርታ... «መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነቱ ሕይወት እንደሆነ በአብ ልብነት፥ በወልድ ቃል... ፍጹመ አካል ባለ ግዕዛን አካል ወይም ምልዐተ አካል ነው።» ስንል ያቀረብነው ... አሳብ እዚህ ላይ በድጋሚ ጥቅሱ ያዘለውንም ምሥጢር ሊተረጉምልን ይችላልና...

እነሆም ወደ ቃላቱ አቀማመጥ ይዞታ ብናተኩር፣

ሀ፥ «ከራሱ አይናገርም» የተባለበት ነባቢነቱ በወልድ ቃልነት ... እያስረዳ:-

ለ፥ «የሰማውን ይናገራል።» የተባለበትም በአብ ልብነት ወይም ዕው... ያወቀውን በወልድ ቃልነት እንደሚነገር እየገለጸ፣

ሐ፥ «ከራሱ» እያለ የሚጠቀመውም ፍጹመ አካል ሆኖ በአካልነ... ቀዋሚነቱን ስለሚያስገነዝብ ነው።

የሀገራችን ሊቅ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫም:-

«ዓዲ ከመ ኢንበል ኢሀሎ መንፈስ ቅዱስ በአካሉ ፍጹም ትቤሎሙ ለሐዋር... እፌኑ ለክሙ ካልዐ ጰራቅሊጦስ። ወበዝ አእመርነ ከመ ህልው መንፈስ ቅዱስ ኀበ ... ወወልድ፥ ለህልው ካዕበ በህላዌሁ። አኮ ዘይትከፈል መንፈስ ቅዱስ ኀበ አብ ... ወኀበ ህላዌሁ ካዕበ። አላ አሐዱ ውእቱ ህልውኒ በህላዌሁ ወህልውኒ ኀበ ... ወወልድ።»

መንፈስ ቅዱስ ፍጹም በሚሆን አካሉ፥ መንፈስ ቅዱስ የለም እንዳንልም ... ለሐዋርያትህ ሌላ ጰራቅሊጦስ እልክላችኋለሁ ብለሃቸዋል። ስለዚህ መንፈስ ... በአብና በወልድ በራሱም ህልው እንደሆነ ዐወቅን። ሆኖም መንፈስ ቅዱስ ወደ ... ወደ ወልድ ወደ ራሱም ህላዌ የሚከፈል አይደለም። ነገር ግን እርሱ ራሱ አን... በህላዌው ጸንቶ በአብና በወልድ ህልው ነው» አባ ጊዮ. አርጋኖን ዘቀዳሚት።

ከዚሁም ጋር መንፈስ ቅዱስ ፍጹመ አካል ስለመሆኑ የሚያስረዳ፥ ሐዋርያ ...ውሎስ የሰጠውን ማስረጃ እንመለከታለን።

«ወለኩሉ ዝንቱ አሐዱ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ ዘይረድአሙ ለኩሎሙ ...ይከፍሎሙ በከመ ፈቀደ:- ይህን ሁሉ ግን ያ አንዱ መንፈስ ቅዱስ እንደሚፈቅድ ...ያደለ ለእያንዳንዱ ይከፍለዋል። 1ቆሮ. 12፥11። እዚህ ላይ የተጠቀሰው በተለይም ...እንደሚፈቅድ ወይም እንደወደደ አድርጎ ለእያንዳንዱ ስጦታን የሚያከፋፍል» ...ል፣በመንፈሳዊ ምልዐተ አካል የሚገኝ ባለ ግዕዛን ወይም ፍጹመ አካል መሆኑን ...እንጂ፣ ዝርው ወይም ግዑዝ ነገር መሆኑን አያሳይም። መቼም ዝርውን ወይም ግዑዝን ...ነር የፈቀዱትን የወደዱትን ያደርጉበታል እንጂ፥ የፈቀደውን የወደደውን ለማድረግ ...ይችልም። ፈቃድ ሥምረት የለውም:-

እንግዲህ መንፈስ ቅዱስ ፈቅዶ ሠምሮ የፈቀደውን የወደደውን ሊያደርግ የሚችል ...መሆኑ፥ ፍጹመ አካል መሆኑን ያስገነዝባል።

ይህንን የተረዳ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:- ጳውሎስ የተናገረውንና ጌታ በወንጌል ...ተናገረውን በማስገንዘብ፣ መንፈስ ቅዱስ ከሦስቱ አካላት አንዱ እግዚአብሔራዊ ...ካል መሆኑን አስረድቶአል።

«አሐዱ ውእቱ እግዚአሔር መንፈስ ቅዱስ መንፈስ አብ ወወልድ ዘይነፍሕ ኀበ ...ቀደ።

መንፈስ አብና መንፈስ ወልድ የሚሆን ወደ ወደደው ወደ ፈቀደው የሚነፍስ ...ንዱ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ነው» አለ። 1ቆሮ. 12፥6፣11። ከዮሐ. 3፥8 ... አገናዝብ:- /ሃ.አበ.ገጽ 74 ክፍል 4 ቍጥር 2።

ባስልዮስ ዘቂሣርያም:- «ወዝንቱ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ ዘይሄሉ ላዕለ ኩሉ፤ ...እቱ ኩለንታሁ ህልው ላዕለ ኩሉ አሐዱ አሐዱ ለዘይትዌከፎ ወውእቱ ኩለንታሁ። ...ው በእግዚአብሔር አብ፥ ወበእግዚአብሔር ወልድ፥ እስመ መንፈሶሙ ውእቱ። ... ዘይሁብ ሀብታተ ከመላእክት፣ አላ ውእቱ እግዚአብሔር ይሁብ ሀብታተ ወይሰፍሕ ...ሐውር በከመ ሥልጣኑ። በሁሉ ዘንድ የሚኖር መንፈስ ቅዱስ ይህ ነው። እርሱ ...መናው በሚቀበለው በእያንዳንዱ ሁሉ ይኖራል። እርሱ ሁለመናው በእግዚአብሔር ... በእግዚአብሔር ወልድ ህልው ነው፤ መንፈሳቸው ነውና። ስጦታዎችን ሲሰጥም ... መልእክተኛ ሆኖ አይደለም። ነገር ግን እርሱ ራሱ እግዚአብሔር እንደመሆኑ ...ታዎችን ይሰጣል። እንደወደደም ለሁሉ ጸጋውን ያከፋፍላል። በሥርዓቱም እንደ ...ልጣኑ ይዘረጋል /ይሞላል/ ይሄዳልም»። ባስ. ዘቂሣ ሃ. አበ. ገጽ 114፣115 ...ል 4 ቍጥር 44-49። ዘፍጥ. 1፥2። ማቴ. 3፥17። ሉቃ. 1፥35። መዝ. ...፥7። 1ቆሮ. 12፥6፣11።

ዳግም:- «እስመ መንፈስ ቅዱስ ህልው በአብ ወወልድ እለ አልቦሙ ጥንት ...ተፍጻሜት ወኢይትኌለቍ ምስለ ብዙኃን። ኢተአምሩኑ ከመ ሥሉስ ቅዱስ አሐዱ ...ቱ በህላዌ መለኮት፣ ወኢይትማሰል በብዙኃን በከመ አብ አሐዱ ውእቱ በህላዌ ...ኮት ከማሁ መንፈስ ቅዱስኒ አሐዱ ውእቱ... ዝንቱ ውእቱ ንጉሠ መላእክት ...ቶን መላእክት ወይ እኀዝ ኀይላተ ወያነጽሕ ኩሎ ወይመልክ ኩሎ ፍጥረተ።

መነሻና ፍጻሜ በሌላቸው በአብና በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። ከሌሎች ...ሎች የሚቈጠር አይደለም። የሥሉስ ቅዱስ ህላዌ መለኮት አንድ እንደሆነ ...ውቅምን? ከሌሎች እንደማይቈጠርስ ታውቁ የለምን? እንግዲያውስ መንፈስ ...ስ እንደዚሁ አንድ ነው። አብ አንድ እንደሆነ፣ ወልድም አንድ እንደሆነ፣

www.ethiopianorthodox.org

ከሌሎችም እንደማይቈጠር፥ መንፈስ ቅዱስም አንድ ነው እንጂ ከብዙዎች እንደ አንዱ አይቈጠርም... እርሱ የመላእክትና የሊቃነ መላእክት ንጉሥ ነው። ኃይላትንም የሚ... ሁሉን የሚረዳ፥ ፍጥረትንም ሁሉ የሚገዛ ነው»። ብሎአል። ባስል ዘቂሣ ሃ. አበ. ገጽ 114 ክፍል 4 ቍጥር 44-46።

ምንም እንኳ ቅዱሳት መጻሕፍት በብዙ ስፍራ ፀአቱን /አወጣጡን / በሚያስረዳ ሁኔታ ለመግለጽ ሲሉ፤ መንፈስ ቅዱስ በኩነት ስሙ «የእግዚአብሔር እስትንፋስ» እያሉ ቢናገሩም ቅሉ፥ «የእግዚአብሔር እስትንፋስ» አካል የሌለው ዝርው /ግዑዝ/ ነገር፥ ወይም ግቡር /የተሠራ/ እንዳልሆነ ገልጸው ከማስረዳታቸው፥ የተቈጠበበት ቦታና ጊዜ የለም። መዝ. 2፥5፡6። 1ተሰ. 4፥8።

አስቀድመን እንደገለጽነው «እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ» ፈቃድ ስላለው የፈቀደውን ለማድረግ የሚችል መሆኑን እያስታወስን፤ እንደዚሁም ሁሉ የሚከተለውን ሲፈጽም መገኘቱን መጽሐፍ ቅዱስ ያብራራል።

ምዕራፍ ሃያ።

መንፈስ ቅዱስ በሚከተሉት ግብራት ሁሉ ይገኛል።

መንፈስ ቅዱስ ይሰበስባል።	ኢሳ. 34፥16።
መንፈስ ቅዱስ ይፈጥራል።	ኢዮብ 33፥4።
በመንፈስ ቅዱስ ሰማያት ውበትን አገኙ።	ኢዮብ 26፥13።
መንፈስ ቅዱስ ወደ ዕረፍት ያመጣል።	ኢሳ. 63፥10።
መንፈስ ቅዱስ ይጠብቃል።	ኢሳ. 11፥1-10።
መንፈስ ቅዱስ ይሰጣል።	የሐዋ. 4፥4።
መንፈስ ቅዱስ ያድላል።	1ቆሮ. 12፥16። የሐዋ. 13፥2።
መንፈስ ቅዱስ ያካፍላል።	1ቆሮ. 12፥11።
መንፈስ ቅዱስ ይቀድሳል።	1ቆሮ. 6፥11። 2ተሰ.2፥13።
መንፈስ ቅዱስ ያነጻል።	1ቆሮ. 6፥11።
መንፈስ ቅዱስ ያድራል።	1ቆሮ. 6፥19፡20። ም. 3፥16።
መንፈስ ቅዱስ ይመራል።	ዮሐ. 16፥13። ሚክ. 2፥7።
መንፈስ ቅዱስ ይታገሣል።	ሮሜ 15፥13፡ 14።
መንፈስ ቅዱስ ያጽናናል።	ዮሐ. 15፥26።
መንፈስ ቅዱስ ያስተምራል።	ዮሐ. 14፥26።
መንፈስ ቅዱስ ያሳስባል።	ዮሐ. 14፥26።
መንፈስ ቅዱስ ይቈጣል።	ኤፌ. 4፥30።
መንፈስ ቅዱስ ውሸትን ይጠላል።	የሐዋ. 5፥3-4።
መንፈስ ቅዱስ ይዘልፋል።	[illegible] 16፥8[illegible]

መንፈስ ቅዱስ ይፈርዳል።	ኢሳ. 4፥4። ም. 28፥6። ዮሐ. 16፥11።
መንፈስ ቅዱስ ለአምላክነቱ ይቀናል።	ማቴ. 12፥32።
መንፈስ ቅዱስ ይሾከማል።	የሐዋ. 20፥28።
መንፈስ ቅዱስ ይመሰክራል።	ዮሐ. 16፥26። ዮሐ. 20፥23።
መንፈስ ቅዱስ ይናገራል።	ማር. 13፥16። የሐዋ. 28፥25።
መንፈስ ቅዱስ የሚሰማውን ይናገራል።	ዮሐ. 16፥13።
መንፈስ ቅዱስ የሚመጣውን ይናገራል	ዮሐ. 16፥13፤ 14።
መንፈስ ቅዱስ ያገዛል።	የሐዋ. 16፥13፤ 14።
መንፈስ ቅዱስ ይጸልያል።	ሮሜ 8፥26፤ 27።
መንፈስ ቅዱስ ያዝናል።	ኢሳ. 63፥10።
መንፈስ ቅዱስ ይመረምራል።	1ቆሮ. 2፥10።

በዚህና በሚመሳስለው ሁሉ አንድ በምልዐተ አካል የሚኖር፥ ባለ ግዕዛን ፍጹመ አካል የሚያደርገውን እነሆ፥ መንፈስ ቅዱስ ሲያደርግ መገኘቱን እንገነዘባለን።

እንዲህ ዓይነቱን ግብር ሊያመነጭና ሊያስገኝ የሚችል በለባዊነት፥ በነባቢነት፥ በሕያውነት ባለ ግዕዛን ፍጹመ አካል መሆኑ በቅዱሳት መጻሕፍት አሳብ ታውቆ ያደረ አይደለምን?

በትምህርተ መለኮት አባባል በረቂቅነት ማለት በመንፈስነት አቋም ለሚኖር አንድ ሁሉና «የምልዐተ አካል አቋም አለው ወይም ባለግዕዛን ነው፤ ወይም ፍጹመ አካል ነው።» የሚባልበት መሠረታዊ ፈሊጥ፥ ለባዊ፥ ነባቢ፥ ሕያው ሆኖ እላይ የተጠቀሱት ባለ ግዕዛን የሚመነጩትን ግብራት ሲያስገኝ መሆኑ ዋና ማስረጃ ነው።

እነሆም መንፈስ ቅዱስ በአብ ልብነት ለባዊ፥ በወልድ ቃልነት ነባቢ፥ በራሱ እስትንፋስነት ሕያው ሆኖ ከላይ የተጠቀሱትን ሥራዎች ሲፈጽም በመገኘቱ ዝርው /ግዑዝ/ ነገር ሳይሆን፤ በመንፈሳዊ ምልዐተ አካል የሚኖር ፍጹመ አካልና ባለ ግዕዛን መሆኑን ለመረዳት ይቻላል።

ስለዚህም ነገር ሊቁ ባስልዮስ ዘቂሣርያ ሲያስረዳ፦ «ወህየ በውእቱ መካን ንኤጽር መንፈስ ቅዱስ በመካን ዘሀለዉ ቦቱ አብ ወወልድ። ወሎቱ ኩሉ ዕብየ መለኮት ዘሀሎ ለአብ ወወልድ ዘውእቱ ምሕረት ወሣህል አእምሮ ወቅድሳት ወሕይወት ወንጽሕና... ሃ አበ. ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 114 ክፍል 4 ቍጥር 39።

ወዝንቱ ንባብ ዘተናገርነ በእንቲአሁ አልቦ ውስቴቱ ፍድፋዴ ወኢኮነ ሎቱ ድኅረ። ወባሕቱ በከመ ነበልባል ኢይትፈለጥ እምእሳት ወኢይትፈለጥ ፀዳል እምብርሃን፤ ከማሁ ንጽሕና ወሕይወት ወምሕረት ወአእምሮ ኢይትፈለጥ እምነ መንፈስ ቅዱስ። እስመ መንፈስ ቅዱስ ህልው ውእቱ በአብ ወወልድ እለ አልቦሙ ጥንት ወኢተፍጻሜት።

ከዚያ አብና ወልድ ባሉበት ቦታም መንፈስ ቅዱስን እናየዋለን። ይኸውም፦ የመለኮት ክብር የሚሆን በአብና በወልድ ያለው ምሕረት፥ ይቅርታ፥ ዕውቀት፥ ቅድስና፥ ሕይወት፥ ንጽሕናም ሁሉ ገንዘቡ ነው።...

አስቀድሞ ስለ እርሱ የተናገርንለት ነገርም ትርፍ ጭማሪ የለበትም። ኋላም የመጣለት አይደለም። ነገር ግን፤ ነበልባል ከእሳት፥ ፀዳልም /ነጸብራቅም/ ከብርሃን

www.ethiopianorthodox.org

እንደማይለይ ሁሉ፥ እንዲሁም ንጽሕና፥ ሕይወት፥ ምሕረትና፥ አእምሮ [illegible] ቅዱስ አይለይም። መንፈስ ቅዱስ መነሻና መድረሻ በሌላቸው በአብና በወል[illegible] ነውና»። በማለት አስረድቶአል።

/ሃይ አበ. ባስል ገጽ 114 ክፍል 4 ቍጥር 30-34።/

አትናቴዎስ ሐዋርያዊም፡- «ወነአምሮ ለመንፈስ ቅዱስ ከመ ውእቱ [illegible] ቅዱስ አምላክ ፍጹም ዘከመ ዕበየ ባሕርየ አብ ወወልድ በገጹ ወበአካሉ ወበ[illegible]

መንፈስ ቅዱስ በገጹ፥ በአካሉ በመልኩ እንደ አብና እንደ ወልድ የባሕር[illegible] እንዳለውና ፍጹም አምላክ እንደሆነ፤ መንፈስ ቅዱስን እናውቀዋለን።» ብሎ[illegible]

/ሃይ አበ. አትናቴ ገጽ 85 ክፍል 14 ቍጥር 14።/

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ዘካርያስም፡-

«ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ ዘሠረፀ እምአብ ወዘስንዕው ምስለ አብ ወወል[illegible] አካል ፍጹም ከመ አብ ወወልድ፡-

ከአብ በሠረፀና ከአብና ከወልድ ጋር አንድነት ባለው በመንፈስ ቅዱስ እና[illegible] እርሱም እንደ አብና እንደ ወልድ ፍጹም አካል ያለው ነው።» ብሎአል። /ሃ[illegible] ዘካርያስ ገጽ 491 ክፍል 1 ቍጥር 20።

ጎርጎርዮስ ዘደሴያትም፡-

«እስመ አብ ህልው በአካሉ ወበገጹ፥ ወወልድኒ ህልው ከማሁ በአካሉ [illegible] ወመንፈስ ቅዱስሂ ህልው በአካሉ ወበገጹ። ወዓዲ ነአምን በመንፈስ ቅዱስ ከ[illegible] ዕሩይ ምስለ አብ ወወልድ ወአኮ ነኪር ውእቱ እምህላዌ መለኮተ አብ ወወል[illegible]

አብ በአካሉና በገጹ ህልው ነውና ወልድም በአካሉና በገጹ ህልው ነው[illegible] ቅዱስም በአካሉና በገጹ ህልው ነውና።

ዳግመኛም ከአብ ከወልድ ጋር እኩል መሆኑን እናምናለን። ከአብ ከወል[illegible] መለኮት ውጭ አይደለምና። [illegible] እንዲህ አይደለምም»። ሲል አባ [illegible] ተናግሮታል። /ሃ. አበ. ገጽ 491 ክፍል 1 ቍጥር 20።/

[illegible] «ወነሰበ [illegible] [illegible] ሥላሴ ዘውእቱ መንፈስ ቅዱስ [illegible] [illegible] ዕሩና ምስለ አብ ወወልድ። ማሕየዊ ዘወፅአ እምአብ ዘይሴባሕ [illegible]

ዳግመኛም ስለ ሌላ አካል አስረዳለሁ። ይኸውም በቅድስት ሥላሴ [illegible] አንዱ አካል እርሱም መንፈስ ቅዱስ ነው። እርሱም ከአብ የወጣ አዳኝና [illegible] እርሱም ዘለዓለማዊ ከአብና ከወልድ ጋር በእኩልነት የሚመሰገን ነው» ብሎአል[illegible]

ሃይ. አበ ቴዎዶስዮስ ገጽ 356 ክፍል 3 ቍጥር 43።

[illegible]

[illegible]ም ከአብ የወጣ ነው። ከዘመናት አስቀድሞና ለዘላለም በአካሉ በገጹ ይኖራል። [illegible] በመንፈስ ቅዱስነት ሥርዓታዊ አቋም ይኖራል»።

[illegible] ገጽ 526 ክፍል 1 ቍጥር 2።

አበ ዘአክርስቶዶሎስ ገጽ 526 ክፍል 1 ቍጥር 2።

እነሆም እስከዚህ ድረስ፥ መንፈስ እግዚአብሔር በመንፈስነት /በረቂቅነት/ [illegible]ር አንድ ህሉና የምልዓተ አካል አቋም አለው። ባለ ግዕዛን ነው። ፍጹመ አካል [illegible] በሚያሰኝ በለባዊነቱ፥ በነባቢነቱ በሕያውነቱ ምንጭነት በሚያስገኛቸው ግብራት [illegible] አብና እንደ ወልድ ያለ የሚሆን፤ ፍጹምም አካል ያለው መሆኑን በሚያስገነዝብ [illegible]ር.ታዊ ማስረጃ ተመለከትን።

አሁን ደግሞ አካል ቁመት ነው በሚያሰኝ ማስረጃ፥ የመንፈስ ቅዱስን አካላዊነት [illegible]ለጽ እንወዳለን።

አካል ማለት አለ ሊሉት የሚቻል ቁመት ነው። ሲሉ በሚያውጁት የፈሊፕ [illegible]ሚ መሠረትም ቢሆን፤ መንፈስ ቅዱስ አምላካዊ ረቂቅ መንፈስ ሲሆን፤ ሳይወሰን [illegible]ነት የሚኖር ነውና፤ በዚህም ረገድ ምልዓተ አካል አቋም ያለው ፍጹመ አካል [illegible]ገኛል። /መጽ ምዕላድ/ ገጽ 3።

እነሆም በመዝሙር ዘዳዊት፡- «አይቴኑ አሐውር እመንፈስከ ወአይቴ እጐይይ [illegible]ድመ ገጽከ እመኒ ዐረጉ ውስተ ሰማይ ህየኒ አንተ፤ ወእመኒ ወረድኩ ውስተ ሲኦል ህየኒ ሀሎከ።»

«ከመንፈስህ ወዴት እሄዳለሁ፤ ከፊትህስ ወዴት እሸሻለሁ፤ ወደ ሰማይ ብወጣ [illegible] ከዚያ ነህ፤ ወደ ሲኦልም ብወርድ በዚያ አለህ»። መዝ. 138፥7፡8። ተብሎ [illegible]ኦል። በዚህም የእግዚአብሔር መንፈስ በምልዐትና በርቀት የማይገኝበት ቦታ [illegible]ሩ ተገልጾአል። ሐጌ. 2፥5።

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡- «ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ ማሕየዊ ዘይመልእ ኲሎ [illegible] ወውእቱ [illegible]ውስ ኲሎ ወውእቱ ውስተ ኲሉ ወይነፍሕ ውስተ ኲሉ እንዘ ኢያስተርኢ። [illegible] አብ ወወልድ። ማሕየዊ በማሆን በመንፈስ ቅዱስ እናምናለን፤ እርሱ ሁሉን [illegible] ሁሉን የሚያገናኝ፤ በሁሉም ዘንድ የሚገኝና ሳይታይም ወደ ሁሉ የሚነፍስ [illegible] እርሱም የአብና የወልድ መንፈስ ነው»። ሲል ምልዓቱን ርቀቱን በሚያጠቃልል [illegible] አስረድቶአል። ሃይ. አበ አትናቴዎስ ገጽ 84 ክፍል 14 ቍጥር 6።

[illegible] ስለ ተባለም እንደ [illegible] «ወደ [illegible] ሳይታይ ወደ [illegible] ራሱ በፈቀደውና በወደደው [illegible] እንደ [illegible] የሚገኘውን ገለጻ ማስተዋል [illegible] ሁኔታ ሲገለጽ [illegible] ከሚከተሉት ጥቅሶች የሚገኘውን ገለጻ ማስተዋል [illegible] ማቴ. 3፥17። የሐዋ. 2፥2። ዘፍጥ. 1፥2።

ስለዚህም ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ ቀጥሎ ያለውን ማብራሪያ ሰጥቶአል። «ውእቱ[illegible] ወአኮ [illegible] ምስለ አብ ወወልድ፤ [illegible] ቅዱስ/ ዓዲ በአሐዱ ህላዌ ወበአሐዱ ክብር ምስለ አብ ወወልድ፤ [illegible]

www.ethiopianorthodox.org

የእግዚአብሔር መንፈስ እንደሆነ በእርግጥ እናምናለን። እርሱ ቃል ስለ ... የመሰከረለትና አካል ካለውም ከዚህ አንድ ባሕርይ በነበልባል አምሳል ወ... በላከው ጊዜ ሥራውን የገለጠ በራሱ አቋምም ነው»።

ሃ. አበ. ዲዮና ገጽ 440 ክፍል 1 ቍጥር 10።

ሊቁ ቅዱስ ቄርሎስም፡- «ወለምንት በአምሳል ይቤ መድኅን ለአርዳኢ... ለከሙ ጰራቅሊጦስሃ ዘውእቱ መንፈስ ቅዱስ ዘይመልዕ ኩሎ ወበእንተዝ ለለ... ከመ መንፈሰ እግዚአብሔር ይመልዕ ኩሎ ዓለመ እንዘ ኢይወፅእ እም... ወኢይትመየጥ እምህላዌሁ። ወውእቱ ከመ መንፈሰ እግዚአብሔር ለዓለ...

መድኃኒታችን ለደቀ መዛሙርቱ ሁሉን የሚመላ መንፈስ ቅዱስ ... ጰራቅሊጦስን እልክላችኋለሁ ሲል በአምሳል ለምን ተናገረ? ስለዚህ ራሱ ጌ... መለኮቱ ሳይወጣና ከህላዌውም ተናገረ። እርሱ ነው ፈጽሞ ለዘላለሙ የእግዚአ... መንፈስ የሆነ።» ሃይ አበ ቄር ገጽ 320 ክፍል 50 ቍጥር 17። ሠለስቱ ... አጠቃለው ሲደመድሙ።

«እስመ አብ ኢይትረከብ፣ ወወልድ ኢይትረከብ ወመንፈስ ቅዱስ ኢ... ወኢይትአመር ወኢያገምሮ መካን ወውእቱ መንፈስ እግዚአብሔር ዘበአማን ... በሕሊና ወበሥምረት።

አብ አይወሰንም፤ ወልድም አይወሰንም፤ መንፈስ ቅዱስ አይወሰንም፤ ... አይደርስበትም። ቦታም አይወስነውም አይችለውም። እርሱ ነው የእግዚአ... እውነተኛ መንፈስ ይህም በሕሊናና በስሜት አይደለም።» ብለው አስረድተዋል። ... አበ ዘሰለስቱ ምእት ገጽ 54 ክፍል 2 ቍጥር 30፣31።

ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ፡-

«ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ ነባቢ በውስተ ሕግ ወሰባኪ በነቢያት ... ከመውእቱ ... በዮርዳኖስ ወተናገረ በሐዋርያት ወኀደረ በቅዱሳን ወነአምን ቦቱ ከመውእ... መንፈስ ቅዱስ ፍጹም ጰራቅሊጦስ ዘኢተፈጥረ ዘሠረፀ እምአብ ወነሥአ እም... በሕግ ተናጋሪ በነቢያት በኩልም ሰባኪ በዮርዳኖስ የወረደ በሐዋርያት ... በቅዱሳን ያደረ በሚሆን በመንፈስ ቅዱስ እናምናለን። እርሱም አንድ አካል ... እንደሆነ እናምንበታለን። እርሱ መንፈስ ቅዱስ ፍጹም ጰራቅሊጦስ እን... እንዳልተፈጠረ ከአብ የሠረፀ ከወልድም የሚወስድ እንደሆነ እናምነ... ብሎአል።

ኤጲፋንዮስ ሃይ አበ. ገጽ 193 ክፍል 11 ቍጥር 30።

እዚህ ላይ እንደተመለከትነው፥ ለአብ ባለው አካል መጠን ቃልና እስትንፋስ ... አብ ፍጹማን አካላት መሆናቸውና ባለ ግዕዛን ምልዐት ያላቸው አካላት ... ፍጹምነት እንዳላቸው በብዙ ማስረጃዎች መረጋገጡን ይገነዘቧል።

እነሆም በቀረቡት ማስረጃዎች መሠረት የሰባልዮስና የመርቄሎስ የሰብል... አፈንጋጭ አሳብ ውድቅ መሆኑን በቀላሉ ... እንችላለን።

...ባሕቱ ንለቡ በርትዕ ዕበዮ ለመለኮት ወንትአመን በሠለስቱ አካላት ወኢንክህድ ...ፉ አሐደ መለኮተ ዘቅድስት ሥላሴ።»

«በሦስቱ አካላት አስማት እንደማያምኑና ርጉማን እንደሆኑ እንደ ፎጢኖስና እንደ ...ሉስ አንካድ። የሥለ ስ ቅዱስ መለኮትንም እንደ አርዮስ አንክድም። አንድ ...ትን አናቃልልም።

ነገር ግን በቅንነት የመለኮትን ታላቅነት እናስተውል። በሦስቱ አካላትም እንመን። ...ስት ሥላሴ አንድ መለኮትንም ፈጽመን አንካድ። ያለንን ምክር በመከተል ...ታችንን ማጽናት እንደሚኖርብን የተገባ ነው»።

ሃይ አበ አትናቴ ገጽ 15 ክፍል 4 ቍጥር 13፣14።

እስከዚህ ድረስ ስለ ወልድና ስለመንፈስ ቅዱስ ባሕርያውያን አካላት ...ሆናቸው በዝርዝር የተናገርነውን ተገንዘብን።

...ቃልና እስትንፋስ ከልብ እንደሚወጡ ሁሉ፥ ወልድና መንፈስ ቅዱስም በከዊን ...ና በከዊን እስትንፋስ ከአብ ልብነት ስለ መውጣታቸውና አወጣጣቸውም፥ ...ያዊ በመሆን ሦስቱም ሁሉ እያንዳንዳቸው አካላውያን በእየአካላቸው ፍጹማን ...ሆናቸው፣ በቅዱሳት መጻሕፍት ምስክርነት መረጋገጡን ነበረ።

አሁን ደግሞ ስለዚህ ሁሉ ሐተታ የተሰጠውን ማብራሪያ ከቤተ ክርስቲያን አበው ...ተዋል እንመራበት ዘንድ ብንመለከት አይከፋም።

እነሆም ዐረጋዊ መንፈሳዊ፡- «እሉ እሙንቱ አካላት ዕሩያን እለ አልቦሙ ጥንት ... ፍጻሜ ወኢሀገር ወኢመካን ወኢዓለም ወኢዘመን አብ ህልው በአካሉ ወልድኒ ...ንፈስ ቅዱስ ህልዋን ቦቱ እንዘ ይሄልው ካዕበ በበአካሎሙ። እነዚህም አካላት ...ና የተተካከሉ ናቸው። መነሻና ፍጻሜ /መጨረሻም/ የላቸውም። አገርና ቦታም ...ውም። ዓለምና ዘመንም አይወስናቸውም። አብ በአካሉ ህልው ነው፤ ወልድና ...ፈስ ቅዱስም በየአካላቸው እንደሆኑ በእርሱ ህልዋን ናቸው»። ብሎአል። ዐረጋዊ ...ፈሳዊ ገጽ 116 ድርሳን 12።

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ፡- «ዝንቱ ሥላሴ ቀዳማዊ በገጻት ወበአካላት ወበመልክዓት ...ር ለአብ በከመ አብ ፍጹም አምላክ ዘበአማን በገጹ ወበአካሉ ወበመልክዑ ...ይትረከብ በከመ ስምዐ ኮኑ መጻሕፍት። ወነአምር ለወልድ ከመ ውእቱ ወልድ ...ም አምላክ ዘበአማን ወቦቱ ኩሉ ዘተናገርነ በእንተ አብ እምህላዌሁ ውእቱ ...የአምር ካልዐ አበ ዘእንበሌሁ። ወውእቱ አሐዱ ገጽ እምሠለስቱ በአካሉ ...መልክዑ በኩሉ፡- ወነአምሮ ለመንፈስ ቅዱስ ከመ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ አምላክ ...ም ዘከመ ዕበየ ባሕርየ አብ ወወልድ በገጹ ወበአካሉ ወበመልክዑ፡- ይህ ሥላሴ ...ት በአካላትና በመልክዓት ቀዳማዊ ነው። አብ ፍጹምና የእውነት አምላክ እንደሆነ ... በአካሉ በመልኩ አብን እናውቀዋለን፡- በዚህም ቅዱሳት መጻሕፍት ...መሰከሩት የማይወሰን ነው። ወልድም እርሱ ፍጹም እውነተኛ ልጅ እንደሆነ ...ውቀዋለን፤ ስለ አብ የተናገርነው ሁሉ የእርሱ ነው። ከባሕርዩ ነውና፣ ከእርሱ ...ም ሌላ አባት አያውቅም። እርሱ ከሦስቱ አንዱ ገጽ ነው። በአካሉ በመልኩ

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም የወልድ ጸአት ከአብ መሆኑን፣ የመንፈስ ቅዱስንም ጸአት ከአብ
ቅዱስ መጽሐፍ አረጋግጦ ገልጾአል። ዮሐ. 16፥28። ም. 15፥26።

ከዚህም መሠረት ጸአት /መውጣት/ የሚል ቃል ከአብ የወጡትን
ወልድንና መንፈስ ቅዱስን የሚያስተባብር ሆኖ ተገኝቶአል ማለት ነው።

እንግዲህ ጸአት /መውጣት/ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን የሚያስተባብር
ዘንድ፥ የቃልና የእስትንፋስ ከዊንም ጭምር ምንም ልዩነት በማያሳይ ሁኔታ
ይወሰናል።

የሁለቱም አወጣጥ አንድ ዓይነት ፍቺና ምሥጢር ያዘለ ነው ለማለት ያስችላል
«/መውጣቱ/ የቃልና የእስትንፋስ ከዊን ሳይለይ አጠቃሎ አንድ ፍቺ አድርጎ
ይወስናልን?» የሚል ጥያቄ ይኖራል።

በእውነቱ ይህን ጥያቄ ሊያስከትል የቻለ ስለ ጸአት /መውጣት/ የተነገረ
ብሂላዊ ገለጻ በአንድ መንገድ ወይም መልክ በመውሰዱ ነው። ሆኖም
አይደለም። የአባባሉን ፈሊጥ ጠንቅቆና ለይቶ ማወቅ ይገባል።

ርግጥ ነው፥ ጸአት ሲባል ቃልና እስትንፋስ ከምንጫቸው /ከመገኛቸው/
በአንድ ህልውና መኖራቸውን ከአንዱ መለኮተ አብ ወይም ከባሕርዩ መገኘታቸውን
ይህም ማለት ተረክቦአቸውን በሚያሳይ ሁኔታ ሲነገር፥ አነጋገሩ
አገናኝቶአቸዋልና ነው።

በመሠረቱም የመለኮትን ተዋሕዶም ፀአቱ /መውጣቱ/ ነው ሊያብራራው
በምሥጢር ረገድም ቢሆን፣ ጸአት /መውጣት/ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ
ከአብ ምንጭ መውጣትን ወይም ተረክቦን /መገኘትን/ ባያስገነዝብ ኖሮ፥
ሥላሴ ተዋሕዶተ መለኮትን ለመረዳት ባልተቻለም ነበር። ይህም ይታወቅ ዘንድ
ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦

«ንእመን በሃይማኖት ከመ የትዋሕድ መለኮት በአብ እስመ አምአብ
ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወዕአ እምኔሁ እንዘ ኢይቀድም አሐዱ እም ካልሁ
እምሣልሱ ወበልደተ ወልድ ወጻአተ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ይትዋሐድ
ሥላሴሁ ለአምላክነ።»

መለኮት በአብ እንደሚዋሐድ በሃይማኖት እንመን። ይኸውም ወልድ ከአብ
እንደሚወለድ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ወጥቶአልና ነው። አንዱ ከሁለተኛው
ሁለተኛውም ከሦስተኛው ሳይቀዳደሙ፥ ወልድ ከአብ በመወለድ፥ መንፈስ ቅዱስ
ከአብ በመውጣት የአምላካችን የሦስትነቱ መለኮት ይዋሐዳል።» ሲል ያብራራው
በጥንቃቄ ማስተዋል የሚገባ ነው። ሃ. አበው ባስልዮስ ዘቂሣር ገጽ 17 ክፍል
ቍጥር 6።

ስለዚህ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ በመውጣት ወይም በጸአት አንድ
ወይም መገኘታቸው ... /መውጣት/ ...

የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ አወጣጥ ልዩ ትርጒም አለው። ነገር ግን
ወልድና መንፈስ ቅዱስ በጸአት /በመውጣት/ ከተገናኙ ዘንድ በአወጣጥም ረገድ
አንድ ናቸው? ወይም አወጣጣቸው አንድ ዓይነት ነው?» ብንል፣ አስቀድመን
አወጣጣቸውን ሁኔታ /ኩነት/ በገለጽንባቸው ምሳሌዎች የተነገረውን ዘንግተናል
ወይም ልብ ሳንለው አልፈናል እንደማለት ይሆናል።

መቼም ቢሆን፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣት /የወልድና የመንፈስ
ቅዱስ ጸአት/ በአወጣጡ ሁኔታ /ኩነት/ አንድ ዓይነት እንዳልነበረ ብናስታውስና
ብናሰላስል ልናገኘው እንችላለንና ነው።

1ኛ፥ በቀላሉ ከነገረ ነፍስ በወሰድነው ምሳሌ የወልድ ጸአት / አወጣጥ፥/ ቃል
ከልብ እንደሚወጣ እስትንፋስ ከልብ እንደወጣ የመንፈስ ቅዱስም ጸአት /አወጣጥ/፥
ተደርጎ መገለጹን።

2ኛ፥ ከፀሐይ ወይም ከመብራት በተወሰደው ምሳሌም፦ የወልድ ጸአት /አወጣጥ/
ብርሃን ከመብራት እንደሚፈነጥቅ ከፀሐይ ክበብ ወይም ብርሃን ከመብራት ... ግለት ከፀሐይ
... ወይም ነጸብራቅ ከፀሐይ ክበብ ወይም ... ሙቀት ወይም ግለት ከፀሐይ
አወጣጥ፣ የመንፈስ ቅዱስም ጸአት /አወጣጥ/ ሙቀት ...
እንደሚወጣ አወጣጥ ተደርጎ መገለጹን።

3ኛ፥ ከእሳት በተወሰደው ምሳሌም፥ የወልድ ተረክቦ /መገኘት/ ወይም ጸአት
/አወጣጥ/፥ ነበልባል ከእሳት እንደሚገኝ፣ የመንፈስ ቅዱስ ተረክቦም /መገኘትም/
ጸአት /አወጣጥም/፥ ዋዕይ /ትኩሳት እንደሚገኝ ተደርጎ መገለጹን እናስታውሳለን።

4ኛ፥ ከውኃ በተጠቀሰው ምሳሌ የወልድ ተረክቦ /ጸአት/ ወይም አወጣጥ ርጥበት
ከውኃ እንደሚገኝ፤ መንፈስ ቅዱስም ተረክቦ /መገኘት/ ወይም አወጣጥ፥ ሁከት
/አለመርጋት/ ከውኃ እንደሚገኝ ተደርጎ መገለጡን አይተናል።

እነሆም በዚህ ሁሉ አንድ በአንድ ትምህርቱን ከተከታተልን ከምሳሌዎቹ የታየው
አወጣጥ /የተረክቦ/ ሁኔታ የተለያየ እንጂ፣ አንድ ዓይነት እንዳልሆነ ልንገነዘብ
እንችላለን።

እንግዲህ ጸአት በሳቢ ዘር አቋም ሲነገር፣ የሚያሳየው ምሥጢር አንቀጹ
የሚሰጠው የዘይቤው ገለጻም «ቃል ተነገረ፤ እስትንፋስ ተተነፈሰ» ተብሎ በተለያየ
አቋም መነገሩ ዐረፍተ ነገሮቹም የየራስ መሆናቸው ሲታይ፣ የቃልና የእስትንፋስ
አወጣጥ እየቅል መሆኑን እንደሚያስገነዝብ የታወቀ ነው። ዳግም በፀዳልና /በነጸብራቅ/
በሙቀት መካከል የአወጣጥ ልዩነት እንዳለ ይታያል።

ለምሳሌ፦ «ፀሐይ በኃይልዋ ታበራለች» ተብሎ ሲነገር፣ ስለ ብርሃን አወጣጥ
የተነገረ መሆኑን፣ «ፀሐይ በኃይል ያቃጥላል» ተብሎ ሲነገር ግን፥ ስለ ሙቀት /ስለ
ግለቱ/ ተረክቦ /መገኘት/ ወይም አወጣጥ የተነገረ መሆኑን፣ ዘይቤው እየለየ ያስረዳል
ራዕ. 1፥16። ራዕ. 16፥8።

እንዲሁም በነበልባልና በዋዕይ መካከል የአወጣጥ ልዩነት እንደሚታይ ግል
... ዐረፍተ ነገር «እሳቱ ይንበለበላል»። ተብሎ በሚነገር ጊዜ

www.ethiopianorthodox.org

እነሆም የወልድ ጸአት ከአብ መሆኑን፣ የመንፈስ ቅዱስንም ጸአት ከአብ [illegible] ቅዱስ መጽሐፍ አረጋግጦ ገልጾአል። ዮሐ. 16፥28። ም. 15፥26።

ከዚህም መሠረት ጸአት /መውጣት/ የሚል ቃል ከአብ የወጡትን /[illegible] ወልድንና መንፈስ ቅዱስን የሚያስተባብር ሆኖ ተገኝቶአል ማለት ነው።

እንግዲህ ጸአት /መውጣት/ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን የሚያስተባብር [illegible] ዘንድ፥ የቃልና የእስትንፋስ ከዊንም ጭምር ምንም ልዩነት በማያሳይ ሁኔታ [illegible] ይወሰናል።

የሁለቱም አወጣጥ አንድ ዓይነት ፍቺና ምሥጢር ያዘለ ነው ለማለት ያስገኛል [illegible] «/መውጣቱ/ የቃልና የእስትንፋስ ከዊን ሳይለይ አጠቃሎ አንድ ፍቺ አድርጎ በ[illegible] ይወስናልን?» የሚል ጥያቄ ይኖራል።

በእውነቱ ይህን ጥያቄ ሊያስከትል የቻለ ስለ ጸአት /መውጣት/ የተነገረ[illegible] ብሂላዊ ገለጻ በአንድ መንገድ ወይም መልክ በመውሰዱ ነው። ሆኖም እ[illegible] አይደለም። የአባባሉን ፈሊጥ ጠንቅቆና ለይቶ ማወቅ ይገባል።

ርግጥ ነው፥ ጸአት ሲባል ቃልና እስትንፋስ ከምንጫቸው /ከመገኛቸው/ [illegible] በአንድ ህልውና መኖራቸውን ከአንዱ መለኮተ አብ ወይም ከባሕርዩ መገኘታ[illegible] ይህም ማለት ተረክቦአቸውን በሚያሳይ ሁኔታ ሲነገር፥ አነጋገሩ [illegible] አገናኝቶአቸዋልና ነው።

በመሠረቱም የመለኮትን ተዋሕዶም ፀአቱ /መውጣቱ/ ነው ሊያብራራው [illegible] በምሥጢር ረገድም ቢሆን፣ ጸአት /መውጣት/ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ [illegible] ከአብ ምንጭ መውጣትን ወይም ተረክቦን /መገኘትን/ ባያስገነዝብ ኖሮ፣ [illegible] ሥላሴ ተዋሕዶተ መለኮትን ለመረዳት ባልተቻለም ነበር። ይህም ይታወቅ ዘንድ [illegible] ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፦

«ንእመን በሃይማኖት ከመ የትዋሕድ መለኮት በአብ እስመ አምአብ [illegible] ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወፅአ እምኔሁ እንዘ ኢይቀድም አሐዱ እም ካልዑ [illegible] እምሣልሱ ወበልደተ ወልድ ወጸአተ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ይትዋሐድ [illegible] ሥላሴሁ ለአምላክነ።»

መለኮት በአብ እንደሚዋሐድ በሃይማኖት እንመን። ይኸውም ወልድ [illegible] እንደሚወለድ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ወጥቶአልና ነው። አንዱ ከሁለ[illegible] ሁለተኛውም ከሦስተኛው ሳይቀዳደሙ፥ ወልድ ከአብ በመወለድ፥ መንፈስ [illegible] ከአብ በመውጣት የአምላካችን የሦስትነቱ መለኮት ይዋሐዳል።» ሲል ያብራራ[illegible] በጥንቃቄ ማስተዋል የሚገባ ነው። ሃ. አበው ባስልዮስ ዘቂሣር ገጽ 17 ክፍል [illegible] ቍጥር 6።

ስለዚህ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ በመውጣት ወይም በጸአት አንድ [illegible] ማሳየታቸውን ወይም መገኘታቸውን በባሕርየ መለኮት ያላቸውን አን[illegible] አስገንዝቦአል። እንዲሁም ከሆነ የጸአት /መውጣት/ አቋም በዚህ [illegible] የጠበጠው ቁም ነገር ላቅ ያለ መሆኑን በጭምትነት [illegible]

የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ አወጣጥ ልዩ ትርጕም አለው። ነገር ግን [illegible]ልድና መንፈስ ቅዱስ በጸአት /በመውጣት/ ከተገናኙ ዘንድ በአወጣጥም ረገድ [illegible]ንድ ናቸው? ወይም አወጣጣቸው አንድ ዓይነት ነው?» ብንል፣ አስቀድመን [illegible]ወጣጣቸውን ሁኔታ /ኩነት/ በገለጽንባቸው ምሳሌዎች የተነገረውን ዘንግተናል [illegible]ም ልብ ሳንለው አልፈናል እንደማለት ይሆናል።

መቼም ቢሆን፥ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣት /የወልድና የመንፈስ [illegible]ዱስ ጸአት/ በአወጣጡ ሁኔታ /ኩነት/ አንድ ዓይነት እንዳልነበረ ብናስታውስና [illegible]ሰላስል ልናገኘው እንችላለንና ነው።

1ኛ፥ በቀላሉ ከነገረ ነፍስ በወሰድነው ምሳሌ የወልድ ጸአት / አወጣጥ፥/ ቃል [illegible]ብ እንደወጣ የመንፈስ ቅዱስም ጸአት /አወጣጥ/፥ እስትንፋስ ከልብ እንደሚወጣ [illegible]ደርጎ መገለጹን።

2ኛ፥ ከፀሐይ ወይም ከመብራት በተወሰደው ምሳሌም፦ የወልድ ጸአት /አወጣጥ/ [illegible]ል ወይም ነጸብራቅ ከፀሐይ ክበብ ወይም ብርሃን ከመብራት እንደሚፈነጥቅ [illegible]ወጣጥ፣ የመንፈስ ቅዱስም ጸአት /አወጣጥ/ ሙቀት ወይም ግለት ከፀሐይ [illegible]ንደሚወጣ አወጣጥ ተደርጎ መገለጹን።

3ኛ፥ ከእሳት በተወሰደው ምሳሌም፥ የወልድ ተረክቦ /መገኘት/ ወይም ጸአት /አወጣጥ/፥ ነበልባል ከእሳት እንደሚገኝ፣ የመንፈስ ቅዱስ ተረክቦም /መገኘትም/ [illegible]አት /አወጣጥም/፥ ዋዕይ /ትኩሳት እንደሚገኝ ተደርጎ መገለጹን እናስታውሳለን።

4ኛ፥ ከውኃ በተጠቀሰው ምሳሌ የወልድ ተረክቦ /ጸአት/ ወይም አወጣጥ ርጥበት [illegible]ውኃ እንደሚገኝ፤ መንፈስ ቅዱስም ተረክቦ /መገኘት/ ወይም አወጣጥ፥ ሁከት /አለመርጋት/ ከውኃ እንደሚገኝ ተደርጎ መገለጡን አይተናል።

እነሆም በዚህ ሁሉ አንድ በአንድ ትምህርቱን ከተከታተልን ከምሳሌዎቹ የታየው [illegible]አወጣጥ /የተረክቦ/ ሁኔታ የተለያየ እንጂ፣ አንድ ዓይነት እንዳልሆነ ልንገነዘብ [illegible]ንችላለን።

እንግዲህ ጸአት በሳቢ ዘር አቋም ሲነገር፣ የሚያሳየው ምሥጢር አንቀጹ [illegible]ሚሰጠው የዘይቤው ገለጻም «ቃል ተነገረ፤ እስትንፋስ ተተነፈሰ» ተብሎ በተለያየ [illegible]ቋም መነገሩ ዐረፍተ ነገሮቹም የየራስ መሆናቸው ሲታይ፣ የቃልና የእስትንፋስ [illegible]ወጣጥ እየቅል መሆኑን እንደሚያስገነዝብ የታወቀ ነው። ዳግም በፀዳልና /በነጸብራቅ/ [illegible]ሙቀት መካከል የአወጣጥ ልዩነት እንዳለ ይታያል።

ለምሳሌ፦ «ፀሐይ በኃይልዋ ታበራለች» ተብሎ ሲነገር፣ ስለ ብርሃን አወጣጥ [illegible]ተነገረ መሆኑን፣ «ፀሐይ በኃይል ያቃጥላል» ተብሎ ሲነገር ግን፥ ስለ ሙቀት /ስለ [illegible]ግለቱ/ ተረክቦ /መገኘት/ ወይም አወጣጥ የተነገረ መሆኑን፣ ዘይቤው እየለየ ያስረዳል። [illegible]ዕ. 1፥16። ራዕ. 16፥8።

እንዲሁም በነበልባልና በዋዕይ መካከል የአወጣጥ ልዩነት እንደሚታይ ግልጽ [illegible] «እሳቱ ይንበለበላል»። ተብሎ በሚነገር ጊዜ፣ [illegible] ልዩነት ያሳያልና ነው። ኢሳ. 10፥17።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውም፡- የርጥበቱ ጠባይዕ ከጥጥርነት ውጪ መሆኑን ሲያሳይ [illegible] ያለመርጋት ጠባይዕን ያሳያል።

በሌላ አቀራረብ እንደገና አተኵረን ብንመለከት፣ ቃል ስንልና እስትንፋስ [illegible] ከአንድ የባሕርይ ምንጭ ከመለኮተ አብ ይውጡ እንጂ ከአወጣጣቸው /ከተረከቦ[illegible] ብቻ ሳይሆን፣ ከኩነታት ስሞቻቸውም የተለያየ ኩነት /አቋም/ መታየቱ ግልጽ [illegible] ይኸውም «ቃል ቃል ነው፤ እስትንፋስም እስትንፋስ ነው»።

ስለዚህ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጡበትን የፀአ[illegible] /የመውጣታቸውን/ ሁናቴ ስንናገር፤ በአንድ በኩል የባሕርይ ተረክቦን /መ[illegible] በሚመለከት ሁናቴ «ጸአት/መውጣት/» በሚል ቃል ስንጠቀም፤ በሌላ በኩል [illegible] አወጣጥን በሚመለከት ረገድ ከምሳሌዎቹ እንኳ የተለያየ ይዞታ መኖሩን ትይ[illegible] ተረድተን አድረናል ማለት ነው።

ታዲያ፥ እንዲህ ከሆነ፥ ለይተን ለመግለጽ የምንችለው እንደምን ባለው [illegible] ነው? የሚል ጥያቄ ይኖራል። በእውነቱ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ኩነታቸን [illegible] በሚመለከት ረገድ መሠረት ተከትለው ቀጥታ በሚነገሩ ቃላት እንድንጠቀም [illegible] አስፈላጊ ሆኖ የተገኘ ስለዚህ ነው።

ምዕራፍ ሃያ አንድ ።

የሥርዓተ ተሰምዮ ትምህርታዊ አቋም።

ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጡበትን አወጣጥ በሚመለከት [illegible] ለአወጣጣቸው በሚመጥን ረገድ፥ የአወጣጡን ኩነታዊ አቋም እንደሚ[illegible] ሊያስተማምኑ የሚችሉ የተለያዩ ሁለት ቃላት አሉ።

እነዚህም፡- የነገረ መለኮትን ምሥጢር ተሸክመው በሐዲስ ኪዳን ለሚ[illegible] እሙን አዎንታ፥ ምሳሌንና ትንቢትን አዝለው በብሉይ ኪዳን የተነገሩ ቃላት ና[illegible]

እነርሱም ቃላት «ሠርቅና ሠርፅ» ይባላሉ። የተጠቀሱት ቃላት በቅ[illegible] መጻሕፍት የተመሠረቱበትን አቋም በቅድሚያ መመልከት ይጠቅማል።

ይኸውም በየረድፉ ለመግለጽ ያመች ዘንድ በየተራ እናቀርባቸዋለን።

ሀ፥ ሠ ር ቅ፡-

«ሠርቅ» የፀሐይ መውጣት፥ የፀሐይ ፀዳል ወይም ነጸብራቅ ከፀሐይ መፍለቅ[illegible] በፀሐይ በጮራ በመብራትና በብርሃን ያለውን ፀአታዊ አገባብ /አወጣጥ/ ወይም ተረ[illegible] / እያመለከተ የሚነገር ቃል ነው።

የፀዳል ወይም የነጸብራቅ መፍለቅን ሲያመለክት፡- «በጽሐ ብርሃንኪ ወስብሐተ [illegible]ግዚአብሔር ሠረቀ ላዕሌኪ፡- ብርሃንሽ ይወጣ ጀመረ፣ የእግዚአብሔርም ክብር [illegible]ንጸባርቆልሻል» ይላል ኢሳ. 60፥1።

እንዲሁም፡- «ወሠረቀ ከመ ያርእዮሙ ብርሃኖ ለእለ ይነብሩ ውስተ ጽልመት [illegible]ጽላሎተ ሞት»።

«በጨለማና በሞት ጥላ ለሚኖሩ ብርሃኑን ይገልጥላቸው ዘንድ ወጣላቸው።» [illegible]ላል። ኢሳ. 9፥2። ሉቃ. 1፥79።

ይህም የባሕርይ ጸአትን /አወጣጥን/ እያመለከተ በአወጣጡ ይዞታ «የክብሩ [illegible]ርሃን ወይም ነጸብራቅ» ተብሎ የተነገረለት የወልድን ተረክቦ /መገኘት/ የሚያሳይ [illegible]ው።

ይህም ማለት ጥቅሶቹ የሚያመለክቱት ወልድ ከመገኛው ከአብ እንዴት [illegible]ንዳንጸባረቀና ሲያንጸባርቅም በህልውና ረገድ ብርሃን ዘእምብርሃን እንደሆነ ነው።

እነሆም «ሠርቅ፥ /እርሱም ነጸብራቅ ወይም ብልጭታ/» ምሳሌንና ትንቢትን [illegible]ዝሎ እስከ ሐዲስ ኪዳን መገለጽ መቆየቱ በዚሁ ይታያል።

ለ፥ ሠ ር ፅ ፡-

«ሠርፅ ተብሎ ስለ ተነገረውም ቃል መነሻ ከቅዱሳት መጻሕፍት እንመለከታለን። [illegible]ሠርፅ ሲባል፣ የቅጠል፥ የልምላሜ፣ የአበባ፥ የቊጥቋጥ፥ ከግንድ ወይም ከሥር [illegible]ውጣትን ከጫፍ ከቅርንጫፍ መቈጥቈጥን፥ ማፈጥፈጥን ወይም መለምለምን ዳግም [illegible]ኑም፥ የፍላት መትነንን ሲያስገነዝብ የሚነገር ቃል ነው።

«ከግንድ፥ ከሥር ስለ መውጣት ስለ ማቈጥቈጥ፡-»

«ወይሠርፅ ሥርዎሙ ለእለ ተርፉ በይሁዳ ወይፈሪ ዘርዖሙ፡- በይሁዳ ለሚቀሩ ሥራቸው ያቈጠቊጣል ዘራቸውም ያፈራል።» ተብሎ ተገግሮአል። ኢሳ. 37፥31።

«ከቅርንጫፍ ከዘንግ ወይም ከበትር ሠርፅ ሲገኝ፡-» «ወናሁ ሠረፀት በትረ አሮን [illegible]ንተ ሌዊ አውፅአት ቈጽለ ወጸገየት ጽጌ ወፈረየት ከርካዐ፡- እነሆም ለሌዊ ቤት የሆነች [illegible]አሮን በትር አቈጠቈጠች፥ ቅጠልንም አወጣች፣ አበባንም አበበች፤ ለውዝንም [illegible]ፈራች።» ተብሎ ተነግሮአል። ዘኁል. 17፥4፤8።

የአበባም አወጣጥ /ማበብ/ ሠርፅ ተብሎአል።

«ወይሠርፅ ከመ ጽጌ ወይጸንዕ ሥረዊሁ፡- እንደ አበባም ይወጣል ሥሩም [illegible]ጸናል።» ተብሎ ተነግሮአል። ሆሴዕ 14፥6።

ሥጋም ሲፋፋና ከክሳቱ ሲለመልም ሠርፅ ይባላል፡-

«ወሠረፀ ሥጋየ፡- ለመለመ /ፋፋ/» ይላል። መዝ. 27፥7።

እነሆም ሠርፅ በዚህ [illegible]ሚነገር ምሥጢሩ የባሕርይ ጸአት ሆኖ ያለ መለየት [illegible] ተረክቦ /መገኘት/ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

በተለይ «ሠርፅ በላህብና /በሙቀት/ በመዓዛ ዕጣን በተኑም ተርጉሞ [illegible] ተረክቦንና የመዓዛው አንድነትን አዛምዶ የሚገኝበት ጊዜ አለ።

ይኸውም፡- «ወባሕቱ ሠርፀ ጊሜ ዘተዐርግ እምድር ትሠቅያ ለምድር [illegible] ከምድር የምትወጣ ጉም ምድርን ታጠጣት ነበር» ሲል ይገኛል። ዘፍጥ. [illegible] /አብነት/

እንዲሁም፡- «እንተ ተዐርግ እምገዳም ከመ ሠርፀ ጢስ ዕጥንታ፡- እንደ [illegible] ጢስ /ምስሶ/ ከምድረ በዳ የምትወጣ» ይላል። መኃ. መኃ. 3፥6።

እንዲያውም «ሠርፅ» የሚል ቃል ከዐአተ እስትንፋስ የተዛመደበት [illegible] የላህብን /የተንን/ አወጣጥ፥ ወይም የዕጣን መዓዛማ ተንን በምሥጢር [illegible] ከመታየቱ ይመስላል። በተጨማሪ ኢሳ. 30፥28፤33። ኢዮብ 4፥9። እንዲ[illegible]

እነሆም «ሠርቅና ሠርፅ» የተባሉ ቃላት በቅዱሳት መጻሕፍት ገለጻ ሥ[illegible] ዘይቤያዊ አቋም ይዘው እንደተገኙ ተመለከትን።

እነዚህን አሥራወ ቃላት ምንም እንኳ በጸአት ረገድ አንድ እንደ [illegible] የባሕርይ ጸአት /መውጣት/ ቢገለጽባቸውም፤ በአወጣጥ ረገድ ግን የየቅል [illegible] ፍቺ እንዳላቸው በተለያየ የዘይቤ ገለጻና አቀራረብ ማንጸባረቃቸው የሚታይ ነ[illegible]

የሀገራችን ሊቅ ቅዱስ ያሬድም፡- ንጉሥ ዳዊት በመዝሙሩ፡- «ፈኑ [illegible] ወጽድቀከ፡- ብርሃንህንና ጽድቅህን ላክ» ሲል የተናገረውን በዜማ ድርሰቱ፡-»

«እንዘ ሀሎነ ውስተ ጽልመት ሠረቀ ለነ ብርሃን ወሠረፀ ለነ ጽድቅ፤ [illegible] ውስጥ ሳለን ብርሃን ወጣልን /አንጸባረቀልን/ ጽድቅ ሠረፀልን» ሲል ወስ[illegible] /ድጓዘ ዘመነ ልደት፡-

መቼም «ሠረቀ» የሚል ግሣዊ አንቀጽ ብርሃንን ሲያይ መነገሩ በተለያዩ [illegible] ያወቅነው የተለመደ ቢሆንም፤ ቅዱስ ያሬድ «ሠረፀ ጽድቅ» ሲል ከዚህ ጋር አ[illegible] ለመናገር የበቃበትን ምክንያታዊ ነክ እንረዳ ዘንድ ያለን ጉጉት የሚደበቅ አይደለ[illegible]

ስለዚህ ቅዱስ ያሬድ «መንፈሰ ጽድቅ ዘይወፅእ እም ኀበ አብ፡-

ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ» የሚለውንና፡- ወይሠርፅ ጽድቅ በመዋዕለ[illegible] ጽድቅም /እውነትም/ በዘመኑ ይሠርፃል /ያብባል/» የሚለውን በማገናዘብ አ[illegible] መናገሩን ልንረዳለት እንችላለን። ዮሐ. 15፥26። መዝ. 71/72/፥6።

«ፈኑ ብርሃነከ ወጽድቀከ ብርሃንህንና ጽድቅህን ላክ» ሲል ዳዊት በተና[illegible] ንባብ ላይ ቃል በቃል ሲነገር ተያይዞ ከወረደልን ብሂላዊ ትርጓሜም፡-

«አንድም «ፈኑ ብርሃነከ፥» ወልድን፥ «ወጽድቀከ» መንፈስ ቅዱስን [illegible] ላክልን።» እያሉ ምሥጢሩን በማገናዘብ ብሔራውያን መተርጉማን መግለጻ[illegible] የሚታመን ነው። /መዝሙረ ዳዊት ንባብ ከነትርጓሜው ገጽ 230።

ዘአህትም አባ ቴዎፍሎስ ጳጳስ ዘሐረር በ1950 [illegible]

[illegible]

[illegible]መንፈስ ጽድቅ እየተገሠሡ የሚነገሩና የየራሳቸውን አወጣጥ አቋም የሚገልጹ [illegible]ሆናቸውን በማያሻማ ትርኢት ለመመልከት አስችለውናል።

አሁን ደግሞ ከሚዛመዱአቸው ቃላት ጋር በየወገናቸው ሆነው በተለያየ ዘይቤ የየራሳቸውን አቋም እንደጠበቁ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጣበትን አወጣጥ ወይም ተረክቦ እንዴት እንደሆነ ሲገልጹ ልናይ ነው።

1ኛ፥ «ሠረቀ፥ ተወልደ፥ ሠርቅ ልደት» አንድ ወገን ሆነው ወልድ ቃለ እግዚአብሔር ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ወይም ተረክቦ፡-

2ኛ፥ «ሠረፀ፥ ወፅአ፥ ወጣ፥ ወይም ሠርፅ፥ ጸአት /አወጣጥ» ተብለው የሚነገሩ ቃላት አንድ ወገን ሆነው እስትንፋስ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ወይም ተረክቦ ሲገልጽ፡-

እንግዲህ በሁለት ወገን ወይም አቅጣጫ ሆነው የሚሰጡትን ትምህርት በሚቀጥለው ምዕራፍ ጠንቅቆ መረዳት ነው።

ምዕራፍ ሃያ ሁለት።

ሠርቅና ልደት በተዛመዱበት ዘይቤያዊ ፍች።

«ሠረቀ፥ ተወልደ፥ ሠርቅ፥ ልደት፥ እንዲሁም ወልድ» ተብለው በሚነገሩ ቃላት ወልድ ቃለ እግዚአብሔር ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ተረክቦ/ እንዴት ነው? መጀመሪያ ነገር «ሠርቅ የሚል ቃል «ልደት» በሚል ቦታ ገብቶና «ልደት» የሚል ቃልም «ሠርቅ» ተብሎ በሚነገር ቦታ ገብቶ ሲነገርና ሲጻፍ፤ ጸአትንና /አወጣጥን/ ተረክቦን /መገኘትን/ ሲገልጽ ይገኛል። ዘፍጥ. 8፥5፤13።

ይህም ሲባል «በሰዋስው ደንብ ጥሬው ሠርቅ ሲል፤ አንቀጹ ሠረቀ ይላል። ጥሬው ልደት ሲልም፥ አንቀጹ ተወልደ ወይም እንደ አማርኛው «ተወለደ» ይላልና ጥሬውና አንቀጹ የአንድ ግሥ ዘር መሆናቸውን በማስታወስ በትምህርት አገላለጽ ጊዜ፤ ከሁለቱ አንዱን ወስደን የትምህርቱን ዓላማ ብቻ ለማሳየት የምንሞክር መሆኑን አንባቢ ይገነዘብልናል።

ማሳሰቢያ፡-

ተረክቦ ማለት መገኘት ማለት ነው። ነገር ግን ህሉና እግዚአብሔር ተገኘ ሲባል፥ ያለ ጊዜና ዘለዓለማዊ መሆኑን ጠንቅቀን መረዳት አለብን። ስለዚህ «ተረክቦ» በሚለው ቃል የምንጠቀመው እግዚአብሔራዊ ዘለዓለማዊ መሆኑን እያሰብን ነው።

እንግዲህ ሠርቅና ልደት በተዛመዱበት ዘይቤያዊ ፍቺ መሠረት፥ አንድ ወገን መሆናቸውን ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ይኸውም «ልደት» የባሕርይ ተረክቦ ወይም የባሕርይ ጸአት /መውጣት/ ዘይቤያዊ ፍቺ እንዳለው ላልገባቸው፤ ወልድ ከአብ የተወለደበት የባሕርይ ልደት ተከፍሎና ተሌልዮ /መከፈልና መለየት/ ቅድምናና ተድኅሮ ቅደም ተከተል /እንደሚታይበት እንደማናቸውም የፍጡራን ጠባይዐዊ ልማድ /ግዕዘ ጠባይ/ እያደረጉ ለሚደናበሩ ለነጳውሎስ ሳምሳጢና ለመሰሎቹ በሚያብራሩላቸው ... ደጋጎች መምህራን:- «ሠርቅ፥ /መውጣት/ ወይም «ሠረቀ፥ አንጸባረቀ/» በሚል ... ሲጠቀሙ ተገኝተዋል።

እነሆም ሐዋርያ ጳውሎስ:- «የክብሩ ነጸብራቅ» ሲል በገለጸው መሠረት «ሠረቀ /አንጸባረቀ ፈነጠቀ» በሚል ገለጻ ቢነገር፤ ወልድ ከአብ የተወለደበትን ልደት የባሕርይ መለየት በሌለበት በብርሃን አወጣጥ ምሳሌ ለመግለጽ አመችቶ መገኘቱ ነው። ዕብ. 1፥3።

የዚህንም አቀራረብና አገላለጽ ለመመልከት ያህል:- ቀጥሎ ያለውን የቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያንና የኪራኮስን ዘአንጾኪያ ቃል አቅርበናል።

ባስልዮስ:-

«እስመ ወልዱ ውእቱ ዘተወልደ እምኔሁ። ኢኮነ ፍጡረ ወኢተፈጥረ በትእዛዝ... አላ ሠረቀ ክሡተ እመለኮተ አብ ዘእንበለ ጥንት ወዘእንበለ ፍልጠት እንዘ ይትዋሐድ ምስለ አብ።

ከእርሱ የተወለደ ልጅ ነውና፤ ፍጡር አይደለም። በትእዛዝም የተፈጠረ አይደለም። ነገር ግን ከአብ ጋር ተዋሕዶ ሳለ፤ ያለ መነሻና ያለ መለየት ከአብ መለኮት /ባሕርይ/ ግሁድ ሆኖ ያንጸባረቀ ነው።» ይላል።

ሃ. አበው ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 113 ክፍል 4 ቍጥር 32።

እንደሚታየው ሁሉ ሊቁ ቅዱስ ባስልዮስ «ተወልደ» ብሎ ሲያበቃ እንደገና «ሠረቀ ክሡተ ግሁድ ሆኖ አንጸባረቀ» ሲል መናገሩ፤ አስቀድመን እንደ ገለጽነው ቅደም ተከተልና መለየት በማይታይበት በብርሃን ወይም በነጸብራቅ አወጣጥ አነጻጽሮ ለማብራራት የሚያስችለው ቋንቋ /አነጋገር/ «ሠረቀ /አንጸባረቀ»/ ብሎ ቢናገር በማረጋገጡ ነው።

ኪራኮስ ዘአንጾኪያ:- «ወእምኔሁ ሠረቀ ወልድ ቀዳማዊ ዘለዓለም ወተወልደ። ከእርሱ /ከአብ/ ቀዳማዊ የሚሆን ወልድ ከዘለዓለም አንጸባርቆአል ተወልዶማል» ብሎ ተናገረ። ሃ. አበ ዘኪራኮስ ገጽ 391 ክፍል 1 ቍጥር 4።

በዚሁም «ሠረቀ /አንጸባረቀ/ በሚል ቃል የተጠቀሙ አበው ሊቃውንት ብዙ ናቸው።

በሰፊው ለመረዳት ቢያስፈልግ «የክብሩ ነጸብራቅ» ስለመሆኑ በተነተነበት ክፍል መመልከት ነው።

እንዲህ ስለተባለም «ሠርቅ /ነጸብራቅ/» ተብሎ ሲነገር የሚያሰማውን ኃይለ ቃል ያህል «ልደት» ተብሎ ሲነገር ወልድ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ለመግለጽ እንደሚያሰማ ኃይለ ቃል አድርጎ መቍጠር የዘ... ... ... የቀጠቀለ።

1ኛ፥ ልደት በልማደ ፍጡራን /በግዕዘ ቡዙኃን/ ካልሆነ በቀር የባሕርይ ልደት መኖሩን ለማይገባው ለጳውሎስ ሳምሳጢ:-

2ኛ፥ ልደት ማለት መፈጠር ማለት እንደሆነ ለሚመስለው ለአርዮስ:- ወልድ የአብ ነጸብራቅ መሆኑን ለመግለጽ በሚያመችና ወዲያና ወዲህ ለመዋዠቅ በማያስችልና በማያሰናዝር ቋንቋ /አነጋገር/ ለማሳወቅ ብቻ «ሠርቅ ሠረቀ፥ አንጸባረቀ/» በሚል ኃይለ ቃል ለመጠቀም ታስቦ እንዲነገር አስፈለገ እንጂ፤ በመሠረቱ ግን «ልደት» የሚል ቃል «ሠርቅ» ተብሎ ሲነገር ከሚገልጸው የዘይቤ ስሜት የተለየ አይደለም።

«ሠረቀና ተወለደ» የሚለያዩበት ጊዜ ቢኖር:- «ሠረቀ ክሡተ እመለኮተ አብ ከአብ መለኮት ግሁድ ሆኖ አንጸባቀ» ተብሎ ሲነገር፤ በሚገኝበት ጊዜና «እኁዛን እሙንቱ በዕምረተ አሐዱ መለኮት ዘውእቱ አሐዱ ብርሃን ዘይሠርቅ እምኔሁ ሥላሴ።

በአንዱ መለኮት መገናዘብ የተያዙ ናቸው። እነርሱም ሦስትነትን የሚያንጸባርቅ አንዱ ብርሃን ነው»። ተብሎ በሚነገርበት ጊዜ ነው። ልዩነቱንም አንባቢ ሊያስተውለው ይችላል።

እንዲህ ባለው አኳኋን ካልተነገረ በቀር «ሠርቅ» ተብሎ የሚነገር ቃል «ልደት» ተብሎ ከሚነገር ቃል ጋር ተዘምዶ ያለው በመሆኑ «ልደት ወይም ተወልደ» ተብሎ ሲነገር «ሠርቅ ወይም ሠረቀ» ተብሎ በሚነገርበት ቦታ ሁሉ እየገባ ወልድ ከአብ ስለወጣበት አወጣጥ ብቁዕ የሆነ ገለጻ ሲሰጥ መገኘቱን እንደሚከተለው እናቀርባለን።

1፥ ልደተ ሕሊና ሲገለጽበት።

እነሆም ንጉሥ ዳዊት በመንፈስ ቅዱስ:- «ወለድኩከ እምከርሥ እምቅድመ ኮከበ ጽባሕ:- ከአጥቢያ ኮከብ አስቀድሞ ከሆድ ወለድሁህ» ሲል አስቀድሞ ተናግሮ ነበር። መዝ. 109፥3።

ካለፉት ትምህርቶች እንደተገለጸው አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ:- ይህን ንጉሥ ዳዊት የተናገረውን ሲያብራሩ:-

«ገዘ ይትረጐም በሥምረተ መለኮት መዝገበ ሕሊናሁ ለአብ፤ ወልድኒ ሕሊናሁ ለአብ ውእቱ... ወበእንተዝ ይቤ ወለድኩከ እምከርሥ ልደት ውሳጥያዊት ወአኮ አፍአዊት:- ይህ የአብ የአሳቡ መዝገብ በሚሆን በመለኮት ሥምረት ይተረጐማል። ወልድ የአብ ሕሊና ነውና።... ስለዚህም ሜዳዊት /አፍአዊት/ ልደት በማትሆን ውስጣዊት በሆነች ልደት ከሆድ ወለድሁህና አለው።» ማለታቸው ይታወሳል።

የሐዋርያት ተከታይ የሆነው የሀገረ ኤዶም ኤጲስ ቆጶስ ኄሬኔዎስም፥ ዳዊት የተናገረውን ቃል በሚከተለው ትርጓሜ ገልጾታል። /መጽሐፈ ምስጢር።/

«ገዘንቱ ውእቱ ሕሊናሁ ለአብ ፍጹም ቃለ እግዚአብሔር ዘተወልደ እምኔሁ እምቅድመ ዓለም ወእምቅድመ ኮከበ ጽባሕ:- የአብ ሕሊናው የሚሆን ፍጹም ቃለ እግዚአብሔር ይህ ነው። እርሱም ከዓለም አስቀድሞና ከአጥቢያ ኮከብ በፊት ከእርሱ የተወለደ ነው።» ብሎአል። /ሃ አበ ሄሬኔዎስ ዘሀገረ ኤዶም ኤጲስ ቆጲስ ገጽ 629።

በዚህም ብሂላዊ ገለጻ «ከሆድ ተወለደ» ማለት «ሕሊና ከልብ ተወለደ የማለትን ... ... መሆኑንና የተወለደው የአብ ሕሊናም ወልድ መሆኑን ከመሠረቱ ... አየን።

www.ethiopianorthodox.org

«ተወለደ ወይም ልደት» በሚል ዘይቤያዊ አነጋገር የሕሊናን ልደት እንዳየን ሁሉ እንደዚሁም የቃልንም ልደት ሲነገርበት እናገኛለን።

2፥ ልደተ ቃል ሲገለጽበት።

ይኸውም ወንጌላዊ ዮሐንስ፡- «ወውእቱ ቃል ኀበ እግዚአብሔር ሀለወ» ቃል በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ።» ሲል የጻፈውን፥ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ መሠረት አድርጎ በምዕማዱ ላይ፡-

«ወፈድፋደሰ ውእቱ ነባቢ ሀላዊ ወእፎ ይትበሀል ኢተወልደ፡- ይላል በእግዚአብሔር ህልውና ነባቢ /ቃል/ ሲሆን አልተወለደም ለማለት እንዴት ይቻላል ብሎ ቃልነቱና /ነባቢነቱ/ የህልውናው ተረክቦ ሆኖ «ተወለደ» እንደሚያሰኘው አብራርቶ አስረድቶአል»። ዮሐ. 1፥1። ሃ አበው አትናቴዎስ ገጽ 75 ክፍል 4 ቍጥር 10።

ይህም፡- «ወልድ ዋሕድ ዘሀሎ ውስተ ሕፅነ አቡሁ ውእቱ ነገረነ፡- በአባቱ እቅፍ ያለ አንዲያ ልጁ እርሱ «ነገረን» በሚል ንባብ ይበልጥ ጐልቶ ሊታይ ይችላል። ዮሐ. 1፥18።

ከሊቃውንት ወገን ቴዎዶጦስ ዘዕንቈራም፡- «ወአንተኒ ለቃልከ ዘይትወለድ እምልብከ»... ህልው ውስቴትከ ተወሊዶ እምልብከ። አንተ ብያ ከልብህ የሚወለድ ቃል... ከልብህ ተወልዶ በአንተ ውስጥ ይኖራል።» ሲል የምሳሌውን ምሥጢር አደላድሎ ካበቃ በኋላ፡-

«ወህየንተ ልብ ዘገዘየ ነአምሮ ለአብ ህየ፤ ወህየንተ ቃል ዘገዘየ ነአምር ለቃለ እግዚአብሔር ከመ ቦቱ ህላዌ... እስመ ወልዱ ውእቱ ለአብ፡- ከዚህ በምናውቀው ልብ አብን እናውቀዋለን። ከዚህ በምናውቀው ቃልም የእግዚአብሔር ቃል ህላዌ /ባሕርይ/ ያለው መሆኑን እናውቀዋለን... የአብ ልጅ ነውና።» ሲል ተናግሯል። ሃይማ አበ ቴዎዶጦስ ገጽ 174 ክፍል 1 ቍጥር 10።

እነሆም ቴዎዶጦስ ቃለ እግዚአብሔር ወልድ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ተወለደ በሚል ዘይቤ እንደዚህ አድርጎ ገልጾት እናገኛለን።

3፥ ልደት ቀጥታ «ወልድ» በሚል ስያሜ ሲነገር፡-

እንዲሁም ደግሞ፡- «ተወለደ ወይም ልደት» የሚል ዘይቤያዊ አነጋገር ወልድ «በቃልነቱ» የወጣበትን አወጣጥ ብቻ የሚተረጉም ሳይሆን፤ በብርሃን ምሳሌ የተወሰደውን የወልድን አወጣጥ የሚገልጽ ሆኖ ይገኛል።

ይኸውም ቴዎዶጦስ ዘዕንቈራ ወልድ ከአብ ስለ ወጣበት አወጣጥ በሚናገርበት ጊዜ፤ የብርሃንን አወጣጥ ለመግለጽ፥ ዘወትር በሚገሠሥበት «ሠረቀ /አንጸባረቀ/» ተብሎ በሚነገር ቃል ሳይጠቀም፤ ቀጥታ «ተወለደ» በሚል ኃይለ ቃል ጠቅሶ ምሥጢር ያቀርብልናል። ቃሉም፡-

«ወወልደ አብ ዋሕድ ይሰመይ ብርሃነ እስመ ብርሃን ዘተወልደ እምብርሃን ኢይትበሀል ተወልደ እምድኅረ ብርሃን፤ አላ በጊዜ ዘኮነ ቦቱ ውእቱ ብርሃን ይትረከብ ብርሃን ዘተወልደ እምኔሁ። ወብርሃንኒ ያጤይቀከ አምሳለሲሁ ለወልድ ዘውእቱ ህልው ምስለ አብ በኩሉ ጊዜ፥ እምቅድመ ኩሉ ዓለም»

ብርሃንም ከአስገኚው ብርሃን ጋር አብሮ ይገኛል። ምንግዜም ቢሆን ከእርሱ ጋር ህልው ነው። ብርሃንም በዘለዓለማዊነት ከዓለም ፍጥረት አስቀድሞ ከአብ ጋር ህልው ሆኖ ለሚኖር ለወልድ ምሳሌው መሆኑን ያስረዳሃል።» የሚል ነው። /ሃ አበ. ቴዎዶጦስ ገጽ 172 ክፍል 1 ቍጥር 10-11።

ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ፡- «ወልድኒ ተወልደ እምአብ ከመ ብርሃን ዘእምብርሃን» ብሎአል። /ሃ አበ ገጽ 449 ቍጥር 3 ክፍል 1። እላይ እንዳየነው «ልደት ወይም ተወልደ» ተብሎ የሚነገር ቃል፡- «ሠርቅ ወይም «ሠረቀ ተብሎ ሲነገር፤ ወልድ ከአብ ስለ ወጣበት ባሕርያዊ አወጣጥ ሊገልጸው የሚችለውን ያህል እንደሚገልጽ ለመረዳት ያበቃል ይመስለኛል።

ከዚህ ግሥ ዘርና አንቀጽ በተያያዘ ሁኔታ የወጣው «ወልድ» የሚል ስያሜም ራሱን ችሎ ምሳሌን ሳይሻ፥ አብ ከሚያሰኝ ስያሜ ጋር ግዕዘ ጠባይዕንና ባሕርይን ሊያሳይ በሚያስችል አቋም ኅብረት ወይም አንድነት እንዳለው ያስረዳልና።

ወንጌላዊ ዮሐንስ፡- «ወርኢነ ስብሐቲሁ ከመ ስብሐተ አሐዱ ዋሕድ ለአቡሁ፡- አንድ ልጅ በአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን።» ሲል የተናገረውን በቅድሚያ እንመልከት።

ምዕራፍ ሃያ ሦስት።

አንዱ ልጅ በአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን።

ይህ ጥቅስ ያዘለውን ኃይለ ቃል በጥንቃቄ መርምሮ ማወቅ የተገባ ነው። ሊቀ ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ ይህን ቃል በሚተረጉምበት ጊዜ፤ «ዝንቱ ውእቱ ዘተወልደ እምአብ እስመ ወልድ ዋሕድ ኅቡረ ህላዌ በመለኮት ውእቱ፤ ወቦቱ ኩሉ ዘአቡሁ። እስመ ወልድ ዋሕድ ውእቱ ወኩሉ ቦቱ ኮነ። ወአልቦ ዘይትከፈል ምንትኒ ማዕከሌሁ ወማዕከለ አቡሁ። ወዝንቱ ስም ዘውእቱ ወልድ ያጤይቅ ኅብረተ ህላዌሆሙ። እስመ ወልዱ ውእቱ ወኢኮነ ፍጡረ ወኢተፈጥረ በትእዛዝ፡-

ከአብ የተወለደ እርሱ ነው። እርሱ ወልድ ዋሕድ /ተቀዳሚ ተከታይ/ የሌለው በመለኮት የባሕርይ አንድነት ያለው ነውና። የአባቱ ሁሉ ገንዘቡ ነው። አንዲያ ልጅ /ተቀዳሚና ተከታይ የሌለው ልጅ /ነውና። ሁሉም በእርሱ ሆኖአልና፤ በእርሱና በአባቱ መካከል የሚለይ ምንም ነገር የለም። ይህም ስም እርሱም ወልድ የመባል ስም የባሕርያቸውን አንድነት ያስረዳል። ከእርሱ የተወለደ ልጁ ነውና። ፍጡር አይደለም። በትእዛዝም የተፈጠረ አይደለም።» ሲል ተንትኖ ገልጾታል። ሃ አበ ባስልዮስ ዘቂሣርያ ገጽ 113፥ ክፍል 4 ቍጥር 31፤32።

ሊቀ የቆጵሮስ ኤጺስ ቆጶስ ኤጺፋንዮስም፡- መወለድ የባሕርይ አወጣጥን ይዞታ [illegible] መሆኑን ቀጥሎ ባለው አቀራረብ ገልጾአል።

www.ethiopianorthodox.org

አኮ ዘንወልዶ። ንሕነኒ ለዘንወልዶ አኮ ዘንፈጥሮ፤ ወዘኒ ዘንፈጥሮ አኮ ዘንወል ንሕነኒ ፍጡራን ወዘሂ ንወልዶሙ ዓዲ ፍጡራን እሙንቱሂ። ወእግዚአብሔርሰ ዘኢተፈጥረ፤ ወአኮ ልደቱ እምአብ ፍጡር። ወኢለሊሁ ፍጡር። ወእመሰ እ ተፈጥሮቱ ተወልደ፤ እፎኑ ተፈጥረ ቅድመ ወካዕበ እምድኅረዝ ተወልደ።»

እርሱ ራሱ የተወለደ ሲሆን እንዴት ተፈጠረ ሊባል ይቻላል? ቢፈጠርስ ባልተወለደም ነበር። እርሱ ቀዳማዊ ሲሆን፤ እንዴት ይፈጠራል? እኛ የምንወልደውን የምንፈጥረው አይደለንም። የምንሠራውንም /የምንፈጥረው የምንወልደው አይደለም። መቼም እኛ ፍጡራን ነን። የምንወልዳቸው ደግሞ ናቸው። እግዚአብሔር ቃል ግን ያልተፈጠረ ነው። ልደቱም /መወለዱም/ ከሚሆን አባት አይደለም። ራሱም ፍጡር አይደለም። እንኪያስ ከመፈጠሩ ከተወለደ፤ አስቀድሞ እንዴት ተፈጠረ ሊባል ይቻላል? ከዚያ በኋላስ እን ተወለደ? ለማለት እንዴት ይቻላል?» ብሎአል።

እነሆም ሊቁ ኤጲፋንዮስ በዚሁ ሐተታ መወለድ የባሕርይ አወጣጥን ሊገልጽ መቻሉን ከማስረዳቱ በላይ፥ ወልድ ከአብ የተወለደበት ቀዳማዊ ዘለዓለማዊነት ያለው የባሕርይ ልደት ሆኖ፥ «መፈጠር» ከሚል ቃል ጋር የማይገናኝና የራቀ የማይስማማ መሆኑን አስገንዝቦአል። ሃ አበ ኤጲፋ 186 ክፍል ቍጥር 18፤19።

በዚህ ጐን ሐዋርያ ጳውሎስ «ነገረነ በወልዱ፡- በልጁ ነገረን» ያለውንና፡- «ለ እመላእክቲሁ ይቤሎ ወልድየ አንተ። ከመላእክትስ አንተ ልጄ ነህ ያለው ማንን እንዲሁም፡-

«ወበእንተ ወልዱሰ ይቤ መንበርከ እግዚኦ ለዓለመ ዓለም፡- ስለ ልጁ ግን ሆይ፥ ዙፋንህ ለዘለዓለም ነው ብሎአል» ሲል የተናገረውን ዮሐንስ አፈ በተረጐመበት ጊዜ፤ የሚከተለውን ምሥጢር አብራርቶአል። ዕብ. 1፥2፤ 5

«እስመ ብሂለ ወልድ ይኤምር ኅበ ግዕዘ ጠባይዕ ወከዊነ ዘመድ፡- «ወልድ /ል የሚል ስያሜ ግዕዘ ጠባይዕንና የባሕርይ ተዘምዶን ያመለክታል። ሲል ተናግር ምዕማድ ላይ፡-

«ሶበሰ ኤኮነ ወልደ ዘበአማን፥ እምኢአዔረዮ ምስሌሁ በክልዔ ፍና በግዕዘ ወበባሕርይ አላ እምይቤ ፈጠሮ አሐዱ ለካልዑ።»

በእውነት ልጁስ ባይሆን ኖሮ፥ ከራሱ ጋር በሁለቱም መንገድ ይኸውም ሁለተኛውን ፈጠረው ሲል በተናገረ ነበር።

ዳግም «ሶበሰ ኢኮነ ወልዱ ዘበአማን እምኢተናገረ በእንተ ባሕርያት ወክብር

እውነተኛ /የባሕርይ/ ልጅስ ባይሆን ኖሮ፥ ስለ ባሕርይ ግብራትና ስለ ክብራ ባልተናገረም ነበር» እያለ የወልድ ልደት ባሕርያዊ መሆኑን ተንትኖ አስረድቶአል /ድርሳን ዘዮሐንስ አፈ ወርቅ ገጽ 4 ክፍል 1 ቍጥር 47።

ያንተ ልጅ እንኳ ከአንዱ ከባሕርይህ ምንጭ ተገኝቶ ልጅ ሆኖሃል። ይህም ነገር የአባትና የልጅ አንድ ባሕርይ መሆን ይገልጥልሃል። በዚሁ መሠረትም ከአብ የተወለደ ወልደ አብ አንዲያ ልጅ እንደሆነ እንናገራለን።... ይህን ስም እርሱም «ወልድ» ከአብ ጋር አንድ ባሕርይ መሆኑን እንነግርሃለን፤ እናስገነዝብህማለን።» ሲል አስረዳ። ሃ. አበ. ቴዎዶጦስ ገጽ 172 ክፍል 1 ቍጥር 7።

ዮሐንስ አፈ ወርቅ «እስመ አብ ለእመ ይሰመይ አበ በእንተ አብናሁ፥ ከማሁ ይደሉ ይሰመይ ዘወፅአ እምኔሁ በከዊነ ወልድ ወልደ፡-

አብ ስለ አብነቱ አብ ተብሎ እንደሚጠራ ሁሉ፥ እንዲሁም ልጅ በመሆን ከእርሱ የወጣውም «ወልድ /ልጅ/» ተብሎ እንዲጠራ አገባብ ነው»። ሲል ተናገረ። /ድርሳን ዘዮ አፈ ወርቅ ገጽ 32 ቍጥር 19።

ሠለስቱ ምእትም፡- «ወኢይትከሀል የሀሉ አብ ዘመነ እንበለ ወልዱ አብ ያለወልድ /ያለ ልጁ/ ሊኖር የማይቻል ነው» ሲሉ የተናገሩን ከዚህ የተነሣ ነው። /ሃ. አበ ገጽ 62 ም. 19 ቍጥር 19።

ከዚህ በፊት ወደ ተመለከትነው መለስ ብለን ከመጽሐፈ ምሳሌ ባኀር ወደ ተናገረው ኀይነ ልቡናችንን ብናቀና፡-

«መኑ ስሙ ወመኑ ስመ ወልዱ፤ ስሙ ማነው የልጁስ ስም ማን ነው?» የሚለውን ቃል እናያለን። ይህ ጥቅስ በታተተ ጊዜ፤ የልጁ ስም ቀጥታ ተጠርቶ ከመገኘቱ የተነሣ፤ ለልጅ አባት እንዳለው ለመጠቆም ለማመልከት እንዳስቻለ፤ እንዲሁም «ስሙ ማነው?» የተባለው የልጁ አባት እንደሆነ አቅርቦ ማስገንዘቡን ልናስታውስ እንችላለን። ምሳሌ 30፥4። ራዕ. 14፥1።

ይህም ጥቆማ ወይም ማመልከት የተደበቀውን ምሥጢር የሚያስጨብጥ ከትምህርተ መለኮት መመሪያዎች አንዱ መሆኑን መገንዘብ ተገቢ ነው።

ለምሳሌ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለሕዝበ አይሁድ፡- «ኢኪያየ ተአምሩ ወኢአቡየ ሶበሰ ኪያየ አእመርክሙ እምአእመርክምዎ ለአቡየኒ፡-

እኔን አታውቁ አባቴንም አታውቁ፤ እኔንስ ብታውቁ ኖሮ አባቴንም ደግሞ ባወቃችሁ ነበር» ሲል በገለጸው የትምህርተ መለኮት ማስገንዘቢያ ተረጋግጦአል። ዮሐ. 8፥19።

እነሆም ባስልዮስ ዘቂሣርያ «ይህም ስም እርሱም «ወልድ» የመባል ስም፥ የአብና የወልድ የባሕርያቸውን አንድነት ያስረዳል። ከእርሱ የተወለደ ልጁ ነውና» ሲል ጐላ አድርጎ እንደተናገረ፥ የልጁ ስም ሲታወቅ፤ የአብ ስም ይታወቃል። የአብ ስምም ሲታወቅ፤ የልጁ ስም ይታወቃል። አብ ያለ ልጁ ልጁም ያለ አብ አይኖርምና ነው። ሃ አበ ባስል ዘቂሣርያ ገጽ 113 ክፍል 4 ቍጥር 32።

ይልቁንም በዮሐንስ ራዕይ ባኀር በተናረው አንጻር፡- «እለ ጽሑፍ ውስተ ... በግምባራቸው ስሙና የአባቱ ስም የተጻፈባቸው» ተብሎ ይገኛል። ራዕይ. 14፥1።

www.ethiopianorthodox.org

«ወልድኒ ኢኮነ ካልዐ አምላክ፤ ወባሕቱ ቃለ እግዚአብሔር ዋሕድ ባሕ... ወለሊሁ ይትአመር በአብ፥ በከመ ይትአመር አብ በወልድ፡- ወልድ ሌላ አም... አይደለም። ተቀዳሚና ተከታይ የሌለው አንዱ የእግዚአብሔር ቃል ነው። እነሆም አ... በወልድ እንደሚታወቅ ሁሉ እርሱ ራሱም በአብ ይታወቃል።» ሲል እያብ... ተናግሮአል። ሃ አበው ገብርኤል ዘእስክንድርያ ገጽ 412 ክፍል 1 ቍጥር 5።

ይህን የተባለውን ሁሉ በማወቅና በማጠናቀቅ፡- «መኑ ስመ አቡሁ ወመኑ ስ... ወልዱ፡- የአባቱ ስም ማነው? የልጁስ ስም ማነው?» በማለት የሁለቱንም ስሞች አን... ላይ በማቅረብ የተናገሩ ሊቃውንት አሉ። ቅዳሴ ዘዮ አፈ ወርቅ ገጽ 161 ቍጥር ...

ምክንያቱም ጌታችን እንደተናገረው «ወልድን» ካወቀ አብን ማወቅ፣ አብን... ካወቀ ልጁን ማወቅ ባሕርያዊ መክሥት መሆኑን ከመረዳታቸው የተነሣ ነው። ምሳ... 30፥4። ራዕይ 14፥1። ዮሐ. 8፥19።

እነሆም የእግዚአብሔር ቃል ከአብ የወጣበት አወጣጥ ወይም ተረክቦ ሠረቀ /ፀዳል/ «ሠረቀ/አንጸባረቀ/» በሚል ዘይቤያዊ ቃል ብቻ ሳይሆን፣ «ተወለደ ልደት፥ ወልድ» በሚሉ ዘይቤያውያን ቃላት ሊገለጹ መቻሉን፣ ይልቁንም «ወል... የሚል ስም «አብ» ከሚል ስም ጋር ሳይለይ የባሕርይ አንድነትን እያስገነዘበ ቅ... ተከተል የሌለበት ዘለዓለምነትን ሊያሳየን መብቃቱን ተገነዘብን።

ይህም ሁሉ ኒቅያ ላይ በተሰበሰቡ አበው በ318 የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት...

«ወልደ አብ ዋሕድ ዘህልው ምስሌሁ እምቅድመ ይትፈጠር ዓለም ብርሃ... ዘእምብርሃን አምላክ ዘእምአምላክ ዘተወልደ ወአኮ ዘተገብረ። ዓለም ሳይፈጠር ከአብ... ጋር የነበረ የአብ አንዲያ ልጅ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን ከእውነተኛ አምላክ የተገ... እውነተኛ አምላክ የተፈጠረ ያይደለ የተወለደ» በሚል መግለጫ ተወስኖና ጸ... በሃይማኖት ሥርዓት /በጸሎተ ሃይማኖት/ በመገኘት የሚታወስ ነው። ሃይ አበ ዘሠለስ... ምእት ገጽ 50 ም 18 ቍጥር 16-18።

አትናቴዎስ ሐዋርያዊም፡- ይህን ቃል ከሠለስቱ ምእት ጠቅሶ ምን ለመግለ... አስበው እንደተናገሩ ሲያብራራ፡-

«ይቤሉ ዘንተ በእንተ ኅብረተ ህላዌ ወልድ ምስለ አቡሁ፤ ወልድ፡- ከአባቱ ... ስላለው ኅብረታዊ የባሕርይ አንድነት ይህን ተናገሩ» ብሎአል።

ይኸውና «ልደት ወይም ተወለደ፥ ወይም ወልድ» የሚሉ ቃላት ... እግዚአብሔር ወልድ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ወይም ተረክቦ ፍጹም ባሕር... መሆኑን አስገንዝበዋል።

በዚህም ብቻ ሳይሆን ወልድ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ከወጣበት አወጣጥ /ተረክቦ/ ልዩ አቋም ያለበት መሆኑን ገልጸው የሚያስረ... የትምህርተ መለኮት አሥራው ቃላት ሆነው ተገኝተዋል። ይህም እየተከታተለ... ከመጣነው ማስረጃ ጋር ከብሔራውያን ሊቃውንት ከተዘጋጀው መጽሐፈ ምሥ... ቀላልና ብሩህ በሆነ አገላለጽ የተጻፈውን አቅርበን እንመለከታለን።

ጥያቄ፡- «እመቦ ዘይብል ለምንት ይሰመይ አብ ... ወልድ ... ይሰመይ አብ ... መንፈስ ቅዱስ፡- ንብሎ እስመ አውፅአ ለወልድ በከዊነ ቃል ...

ንብሎ እስመ ወልድ ዘወፅአ እምአብ በከዊነ ቃል። ወበ እንተዝ ይሰመይ ወልድ ወልደ ኀበ አብ። እመንፈስ ቅዱስሰ እስመ ኢወፅአ ዳዕሙ ቃሉ ውእቱ ዘወፅአ እምአብ። ወበእንተዝ ኢይሰመይ ወልደ ኀበ መንፈስ ቅዱስ»።

ሐተታ፡- «ተሰምዮተ አብሂ አኮ በእንተ አውፅአ ባሕቲቱ፤ አላ በእንተ አውፅአት ቃለ። እመሰ በእንተ አውፅአ ባሕቲቱ ይሰመይ አበ እምተሰምየ አባሁ ለመንፈስ ቅዱስ እስመ አውፅአ። ተሰምዮተ ወልድኒ አኮ በእንተ ጸአት ባሕቲቱ፤ አላ በእንተ ጸአት በከዊነ ቃል ውእቱ። እመሰ በእንተ ጸአት ባሕቲቱ ይሰመይ ወልደ፣ መንፈስ ቅዱስኒ እምተሰምየ ወልደ እስመ ውእቱ ወፅአ እምአብ»።

ጥያቄ፡- ስለምን አብ በወልድ ዘንድ አብ ይባላል? ስለምን በመንፈስ ቅዱስ አብ አይባልም? የሚል ይኖራል።

መልሱ፡- ወልድን በከዊነ ቃል ስላወጣው፣ በወልድ ዘንድ አብ ተብሎ ይጠራል። መንፈስ ቅዱስን ግን በከዊነ ቃል ስላላወጣው በመንፈስ ቅዱስ ዘንድ አብ አይባልም።

ጥያቄ፡- ስለምን ወልድ በአብ ዘንድ ልጅ ይባላል? በመንፈስ ቅዱስ ዘንድስ ስለምን ልጅ አይባልም?

መልስ፡- ወልድ እኮ ከአብ የወጣበት በከዊነ ቃል ነው። ስለዚህም በአብ ዘንድ ወልድ ተብሎ ይጠራል። ከመንፈስ ቅዱስ ግን አልወጣም። ነገር ግን ከአብ የወጣ ቃል ነውና ስለዚህ በመንፈስ ቅዱስ ዘንድ ልጅ አይባልም።

ሐተታ፡- አብ ተብሎ መጠራት በማውጣት ምክንያት ብቻ የተገኘ ስም አይደለም። ቃልን ማውጣቱ ሲታይ ብቻ ነው። ማውጣትን ብቻ በመመልከት አብ ተብሎ የሚጠራ ቢሆንማ ከራሱ አውጥቶታልና የመንፈስ ቅዱስም አባት ሊባል በተቻለ ነበር። ነገር ግን እንዲህ አይደለም፡-

ዳግም ወልድ ተብሎ መጠራቱም መውጣቱን ብቻ ታይቶ የተሰጠው ስያሜ አይደለም። ነገር ግን መውጣቱ በከዊነ ቃል በመሆኑ ብቻ ነው። መውጣትን በማየት ብቻ ወልድ ተብሎ መጠራት የሚችል ቢሆን ኖሮማ፣ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ወጥቶአልና፣ ልጅ ወይም ወልድ ተብሎ በተጠራ ነበር። ይህ ግን አልሆነም።» ምዕላድ ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ ገጽ 18፤19።

እንደሚታወቀው ሁሉ ከደጋጎች የቤተ ክርስቲያን መምህራን መካከል «ሠረቀ፣ ተወለደ፣ ሠርቅ፥ ልደት ወይም ወልድ በሚያሰኙ ቃላት መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ልዩ ተረክቦ/ ለመግለጽ የሞከሩ ሆነ የተናገሩም ወይም የጻፉ አይገኙም። እንዲያውም ለዚሁ ተቃራኒ በሆነ ገለጻ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ «ተወለደ፥ ልደተ ወልድ» በሚሉ ቃላት መናገር የማይገባ መሆኑን ከነምክንያቱ ጭምር በማብራራት አጥብቀው ሲከላከሉና ኅሳቡን ሲቃወሙ ተገኝተዋል።

ስለዚህም ማስረጃ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ የተናገረውን መመልከት ይጠቅማል። «ወዓዲ መንፈስ ቅዱስሂ ተፈነወ ለነ እምኀበ እግዚአብሔር አብ ወኢይትከሀል ይበልዎ ግሙራ ለዘኢተወልደ ከመ ውእቱ ወልድ ዘተወልደ እምአብ እስመ ኢኮነ አሐዱ ግብሩ ለዘተወልደ ወለዘኢተወልደ። እስመ አሐዱ ሊሉይ እምካልዑ በግብረ ልደት። እስመ ወልድ ወልድ ቅዱስ ተወልደ እምእግዚአብሔር አብ።

www.ethiopianorthodox.org

የሌለውና ልዩ የሆነ ወልድ ከአንድ ከእግዚአብሔር አብ ተወልዶአልና» ብሎአል። ሃ
አበ ገጽ 75 ክፍል 1 ቊጥር 11፣12።

በዚህ ማስጠንቀቂያ መጠቀም የተገባ ነው።

እንግዲያውስ፦ «ቃለ እግዚአብሔር ወልድን ተቀዳሚ ተከታይ የሌለው በሥርዓተ ወልድናው ተለይቶ የሚታወቅ ወልድ ዋሕድ የሚያሰኘው ምሥጢር ይኸው አይደለምን?» ዮሐ. 1፥14። 1ዮሐ. 4፥9።

እንግዲህ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ እንደወጡ ሲነገር፣ የአወጣጣቸው ሁኔታ የተለያየ እንደመሆኑ መጠን፥ በማያሻማ የዘይቤ ትርኢት የየራሳቸውን የአወጣጥ ለይተው የሚገልጹና የሚወስኑ በብቁዕነት እንደ የአገባቡ የሚነገሩ ቃላት አሉዋቸውና እነርሱን መከተል ይገባል።

ምዕራፍ ሃያ አራት።

«ሠረፀ፥ ወጣ፥ ሠርፅ፥ መውጣት» በሚሉ ቃላት መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ተረክቦ/ እንዴት ነው?

ወልድ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ወይም የወልድ ተረክቦ «ሠረቀ /አንጸባረቀ/ ሠርቅ/ነጸብራቅ/ ወይም ተወለደ፣ ልደት፥ ወልድ» በሚሉ የቃላት ዘይቤ ተተርጉሞ ወይም ተተክቶ እንደመገኘቱ መጠን፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ ወይም የመንፈስ ቅዱስ ተረክቦ ደግሞ «ሠረፀ፥ ሠርፅ /ወጣ፥ አወጣጥ/» በሚሉ ዘይቤያውያን ቃላት ተተርጉሞ ወይም ተተክቶ ይገኛል።

ስለዚህ ወልድ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ተረክቦ/ «ሠረቀ፥ ተወለደ ወይም ሠርቅ፥ ልደት፥ እንዲሁም ወልድ» በሚሉ ቃላት እንደሚገለጽ ዕውቅ ነው። መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ተረክቦም ደግሞ «ሠረፀ ወፅአ /ወጣ/ ሠርፅ /አወጣጥ/» በሚሉ ቃላት እንደሚገለጽ ዕውቅ ሆኖአል።

ይህም እንደ እንግዳ ደራሽ እንደ ውኃ ፈሳሽ የመጣ አዲስ አሳብ ሳይሆን፤ በቅዱሳት መጻሕፍት ተለይቶ መነገሩ የሚታመን ነው።

እንግዲህ አሁን ስለ መንፈስ ቅዱስ አወጣጥ በምንወስደው ትምህርት «ሠረፀ ወፅአ /ወጣ/ ሠርፅ፥ ጸአት /አወጣጥ/» የሚል ዘይቤያዊ ቃል ምንን ሲገልጽ እንደተነገረ፣ ሥረ ነገሩን እያሰላሰልን ዓይነተኛ ምሥጢሩን ወደምንረዳበት ትምህርታዊ ግብ እናዝግም፦

እነሆም ጌታ በወንጌል ስለ መንፈስ ቅዱስ ጸአት የሚከተለውን ቃል በተናገረ ጊዜ፦

ቀኖናዊ የሃይማኖት ሥርዓት /ጸሎተ ሃይማኖት/ ዓይነ ልቡናችንን ብናቀና ትምህርታዊ አሰካኩ እንደምን እንደተገናዘበ ለማየት በቀላሉ እንረዳለን።

ይኸውም፦ «ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ እግዚእ ማሕየዊ ዘሠረፀ እምአብ ንስግድ ሎቱ ወንሰብሖ ምስለ አብ ወወልድ ዘነበበ በነቢያት፦

ጌታ ሕይወት ሰጭ በሚሆን ከአብ በሠረፀ በነቢያት በተናገረ ከአብና ከወልድ ጋር እንሰግድለትና እናመሰግነው ዘንድ ባለን በመንፈስ ቅዱስ እናምናለን።» የሚል ነው። ሃ አበ ሠለስቱ ገጽ 47 ክፍል 1 ቊጥር 11። ኢጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ ሃ. አበ ገጽ 193 ክፍል 11 ቊጥር 30።

እነሆም «መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጣ» ሲል ጌታ በወንጌል የተናገረውን ጉባኤ ኒቅያና ጉባኤ ቁስጥንጥንያ «ከአብ የሠረፀ» ሲሉ በድንጋጌ መቀየሳቸውን ጠንቅቆ ማስተዋል የተገባ ነው።

ጉባኤ ኒቅያና ጉባኤ ቁስጥንጥንያ ወፅአ /ወጣ/ የሚለውን ግሣዊ አንቀጽ «ሠረፀ» በሚል ዘይቤ ተርጒመው ተክተው ሊናገሩ የበቁት ቀዋሚ ምክንያት አላቸው።

አዎን፥ ምንም እንኳን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጡበትን ጸአት /መውጣት/ ይኸው መውጣት /ጸአት/ ራሱ በባሕርያዊ ተረክቦ አንድነታቸውን የሚያስገነዝብ ቢሆንም፣ በአወጣጥ ረገድ ግን፣ የተለያየ ኩነታዊ አቋም ያላቸው መሆኑን እንዳሳወቀ አይዘነጋም።

የኒቅያና የቁስጥንጥንያ ጉባኤያት አወጣጣቸውን እየተመለከቱና እየተከታተሉ ለየቅል ትርጉም የሚሰጡ ዘይቤያውያን ቃላት ሊተኩ ግድ መሆኑን በሚገባ ስላመኑበትና መንፈስ ቅዱስን አስመልክቶ «ወጣ» የሚለውን ቃል «ሠረፀ» በሚል ቃል ለይተው ለማሳየት ስለፈለጉ እንደሆነ፣ በትክክል ሊገባን ይችላል።

ወዲሁም «ሠረፀ» የሚል ቃል አብዛኛውን ጊዜ ከኃዳሪና ከማኅደር የሚታየውን የአወጣጥ ዓይነት ይኸው ማለት ቡቃያነትን ሲያሳይ ከሚነገርበት የኃዳሪና የማኅደር ይዞታ በቀር የባሕርይን አወጣጥ፥ የባሕርይን ተረክቦ ጐላ አድርጎ ሲያሳይ የሚገኝ ዘይቤያዊ ትርጒም መሆኑ የማይረሳ የማይገደፍ ትምህርት ነው።

እንዲሁም ደግሞ በግዕዝ ዘይቤ «ሠረፀ» የሚል ቃል አወጣጥን ይኸውም ማለት ከአንድ ነገር መውጣትን እንጂ፣ ወደ አንድ ነገር መግባትን፥ ወይም መውሰድን ሆነ መቀበልን አይገልጽም። መጽ. ሰዋስው ወግሥ ኪዳነ ወል. ክፍሌ ገጽ 679።

በትምህርተ መለኮትም ረገድ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ /ተረክቦን/ እያመለከተ ሲነገር፣ ይህ የተናገርነውን የግዕዙን መሠረታዊ ገለጻ ተከትሎ ከመሥመሩ ዝንፍ ሳይል ይነገራል ይብራራል።

በአማርኛ ግን በተለይ በአሁን ጊዜ በሚነገር አማርኛ ለግዕዙ መሠረታዊ ዘይቤና ለትምህርተ መለኮት ቀዋሚ አሳብ ተቃራኒ ሆኖ ሲነገር ይሰማል።

ለምሳሌ በአማርኛ «የተነገረው ቃል በልቤ ሠርፆአል» ተብሎ ቢነገር» ቃሉ ወደ ልቤ ... ልሁት ተገነዘብሁት» እንደማለት ባለው ዘይቤ ይነገራል።

www.ethiopianorthodox.org

በትምህርተ መለኮት «ሠረፀ የሚል ቃል መውጣትን እንጂ የአሁኑ አ[illegible] እንደሚያሰማው ወደ ሌላ መግባትን ወይም ከሌላ መውሰድን፥ ከሌላ መተበል[illegible] የሚተረጉምና በእነዚህ ቃላት የሚተካ ወይም የሚወከል አይደለም።

ያለ ተቃርኖ የሚገኙና ጐን ለጐን የሚሄዱ ቃላት የየራሳቸው ግብ[illegible] በሚያስታውቅበት ዘይቤ ይነገራሉ።

ለምሳሌ፡- «ሰማ» ተብሎ የሚነገር ቃል «አየን» ተብሎ ከሚነገር ቃል የተለ[illegible] ፍቺና አቋም አለው። ይኸውም እነዚህ ቃላት የየራሳቸውን ግብር የሚያስታውቁበ[illegible] ዘይቤ ስላላቸው ነው። በዘይቤያቸውም ተለይተው ስለሚታወቁ፤ አንዱ ሌላው[illegible] አይወርሰውም። በቦታውም ተተክቶ በሌላው ግብር ራሱን ሊገልጽ አይችልም። ነገ[illegible] ግን «ሰማ» ሲባል የመስማትን ግብር ብቻ ይገልጻል። «አየ» ሲባልም የማየትን ግብ[illegible] ብቻ ይገልጻል። በዚህ ሁኔታ በየአቋማቸው እንደሆኑ የየራሳቸውን ግብር ብቻ ይገልጻ[illegible] እንጂ፤ አይወራረሱም። ይወራረሳሉ ቢባልም፤ በቅኔ ፈሊጥ ብቻ ነው። በቅኔ እንደ[illegible] ይወራረሳሉ? ቢሉ? «አዕይንት ይስምዓ ኲሎ ነገረ ወአዕዛን ይርአያ አህጉረ» ተብ[illegible] በምፀት መንገድ ይነገራል። «ዓይኖች የሚነገረውን ንግግር ይስሙ ጆሮችም አገ[illegible] ሁሉ ይዩ» እንደማለት ነው።

እንደዚሁም ሁሉ «ሠረፀ» ተብሎ የሚነገር ቃል «ወጣ» የማለትን ፍቺ ይ[illegible] የጸአትን /የመውጣትን/ ግብር ብቻ በሚያሳውቅ ዘይቤ ጸንቶ በመቆም ይነገራል እን[illegible] የጸአትን /የመውጣትን/ ግብር ለመግለጽ ተዘምዶ ከማይኖራቸው ነሥአ፥ /ወሰ[illegible] ተቀበለ፥ ተገነዘበ፥/ በሚል ፍቺ አይነገርም። «ሠረፀ» ተብሎ በሚነገር ቃል [illegible] ገብቶ፥ ወይም ተተክቶ ግብራቸውን ለመግለጽ አይቃጣም። አይወርሳቸውም[illegible] በእነርሱም ተወርሶ አይነገርም። «ሠረፀ» ሲባል «ወፅአ /ወጣ/» በሚል ፍቺ ብ[illegible] ተተርጉሞ የጸአትን /የመውጣትን/ ግብር ይገልጻል። እሙን ዘይቤው ከመተበል[illegible] ከመገንዘብ የተለየ ግብር ስላለው በእነርሱ ቦታ አይገባም። በራሱ አቋም እንደሆነ ብ[illegible] የራሱን ግብር ይገልጻል።

ይህ የትምህርተ መለኮት አባባል ከሰው አሳብ የፈለቀ አይደለም። ራሱ ጌታች[illegible] ኢየሱስ ክርስቶስ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን አወጣጥ በወንጌሉ ሲገልጽ፡-

1፥ «መንፈስ ቅዱስ ዘይወፅእ እምኀበ አብ፡-

መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጣ» አለ። ዮሐ. 15፥26።

2፥ በአንጻሩ መንፈስ ቅዱስ ከራሱ /ከቃልነቱ/ መገናዘብ ሲገልጽ ግን «መንፈስ ቅዱስ እምዚአየ ይነሥእ፡-

መንፈስ ቅዱስ ከእኔ ይወስዳል ይገነዘባል» አለ። ዮሐ. 16፥13፤ 14።

በእነዚህ ጌታችን በተናገራቸው ጥቅሶች አሳቦቻችንን ሰብስበን በጥን[illegible] ብንመረምር፤ ግሣውያን አንቀጾቹ በተለያየ ዘይቤ ግብር ግብራቸውን እያሳወቁ የቆመ[illegible] ፍችዎቻቸውንም እየቅል የሚታዩ መሆናቸውን ከኃይለ ቃሉ ለመገንዘብ እንችላለን።

ይኸውም «መንፈስ ቅዱስ ከአብ ይወጣል፤ [illegible]

www.ethiopianorthodox.org

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በማያሻማ ገለጻ የተናገረውን ቃል በገርነት መቀበል ኃይለ ቃሉ እየጠቆመና እያመለከተ የሚያሳየንን የኃይለ ምሥጢሩን መልክዓዊ አቋምና ስልት በየአቅጣጫው ማየት ይገባናል። የሚገባበት ቦታ እንኳ ቢታጣ፤ የት እናድርሰው በተባለ ነበር።

የኃይለ ምሥጢሩ መልክዓዊ አቋምና ስልት በየአቅጣጫው ማየት ስንልም፡-

1፥ የተከሥቶ ህልውናን ትምህርት በሚመለከት አቋም «መንፈስ ቅዱስ ከአብ ይወጣል» ማለቱን ሲሆን፤

2፥ ፅምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን በሚመለከት አቋም «መንፈስ ቅዱስ ከእኔ ይወስዳል ይገነዘባል» ማለቱን ነው።

እንደዚህ ሆኖ የሚገባበት መደበኛ ቦታ እያለ፤ ምን ያስጨንቃል? ለልማዱ የት እናድርሰው የሚባል ቦታ ሲታጣ ነው። ያም ሆኖ ከማይመስለው ቦታ ማግባት ዝም ብሎ ነው።

ስለዚህ ከጌታ በተነገረው ኃይለ ቃል መሠረት በሁለቱ አሥራወ ቃላት የተገለጸውን የትምህርተ መለኮት የተለያየ ይዞታና የአቀራረብ መልክ ጠንቅቆ ማወቅና መረዳት ይገባል።

መቼም ቢሆን ለዚሁ ትምህርት መሠረቱ ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ በግልጽ ተለይቶ የተነገረ የማይታበል አምላካዊ ቃል ነው እንጂ፤ ከቤተ ክርስቲያን መምህራን መፈላሰፍና ውሳኔ አይደለም፤ ያልንበት ምክንያት ከዚህ ግልጽ ሆኖ እንደሚታይ /እሙን ነው።/ አንጠራጠርም።

እነዚህ ይወፅእና /ይወጣል፥ ይነሥእ/ ይወስዳል ወይም ይገነዘባል/ የተባሉ አሥራወ ቃላት በየዘይቤአቸው አቋም ተለይተው ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ አፍ ሲነገሩ፤ የኃይለ ምሥጢራቸውም ዓምዱ በማይታበል በቃሉ መሠረት ተዋድዶ ቆሞአል።

እያንዳንዳቸውም በምሥጢር የሚገቡበትን ቦታና የሚገለጹበትን የትምህርተ መለኮት ሙያን ፍጹም አድርገው ለማስገንዘብ የበቁ ናቸው።

መምህራኑ በድርሻቸው ያበረከቱት ነገር ያየን እንደሆነ ግን፤ መጀመሪያ ከጌታችን ቃል በቃል የተነገረውን የአሥራወ ቃላቱን አቅዋም በገርነት መቀበላቸው፥ ዳግመኛም ኃይለ ምሥጢሩም ምንን እያመለከተ እንደተናገረ በቀና መንፈስ መረዳታቸው ሲሆን፤ በመሠረቱ ጸንተው ይህን በየመልኩ እንደሚገባ እያብራሩ ለመግለጽ መብቃታቸው ብቻ ነው።

ይህም ይታወቅ ዘንድ፡- የአንጾኪያ ሊቅ ሊቀ ጳጳሳት ባስልዮስ፡- «ወልድ ተወልደ እምኔሁ /እምአብ/ ወውእቱ ወልድ ዋሕድ ቃል ቀዳማዊ፤ ወመንፈስ ቅዱስሂ ወፅአ እምአብ ጥዩቀ በከመ ይደልዎ ለመንፈስ ቅዱስ ወልድ። ወልድ ከአብ ተወለደ እርሱም ቀዳማዊ ቃል የሚሆን አንዲያ ልጅ ነው። መንፈስ ቅዱስም በተረጋገጠ ሁኔታ ከአብ [illegible] ብ።» ሲል ተናገረ፡- ሃይ አበ ባስልዮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 419 ክፍል 1 ቁጥር 3።

እርሱም እንደ ወልድ የሚወለድ አይደለም። ነገር ግን ያለ መለየትና ያለ [illegible] ለመንፈስ ቅዱስ እንደሚገባ ከአብ ወጥቶአል» ብሎአል። ሃይ አበ ኪራኮስ ዘእንጾኪ[illegible] ገጽ 398 ክፍል 1 ቍጥር 6።

ይህም መንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣቱ ወይም መሥረፁን ሲያይ፦ «[illegible] ይደልዎ እንደሚገባው» በሚል ገለጻ ከየሊቃውንቱ የተነገረው መመሪያ «መንፈስ ቅዱስ ከአብ ወጣ» ማለት እንደሚገባ የተነገረ ቃል ሲሆን፤ መንፈስ ቅዱስ ከወል[ድ] ወጣ ተብሎ የሚነገር ቢሆን ግን፤ የማይገባ መሆኑን እያነጻጸረ የሚያስታው[ቅ] ማስጠንቀቂያ ነው።

መቼም ቢሆን መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ቃልነትን ይገነዘባል /ይነሥእ/ ቢባል እንጂ፤ ከወልድ ይወጣል /ይወፅእ፥/ አይባልምና ነው።

ይህም የቤተ ክርስቲያን መምህራን በጕላ በተረዳ አኳኋን ያስተማሩበት መሆን[ን] ከዚህ ቀጥሎ ይታይ ዘንድ እናቀርባለን።

1፥ ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ፦ «ከመዝ ነአምን ከመ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ መንፈስ እግዚአብሔር መንፈስ ፍጹም ጰራቅሊጦስ እምአብ ዘይወፅእ። ወእምወል[ድ] ዘይነሥእ።

እንደዚሁም ይህ መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔር መንፈስ እንደሆነ፤ ጰራቅሊጦስ የሚባል ፍጹም መንፈስ እንደሆነና፤ ከአብ የሚወጣ ከወልድም የሚነሣ /የሚወስድ/ እንደሆነ እናምናለን» ሲል አስተማረ።

ሃይ አበው ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ ገጽ 193 ክፍል 11 ቍጥር 30።

ብሔራውያን ሊቃውንትም መዝገበ ሃይማኖት በተባለው በእምነት መግለጫቸው፦ «ወቅዱስ ወንጌል ይቤ በእንተ ጰራቅሊጦስ» እምአብ ዘይወፅእ» ያሌቡ በዝየ [illegible] እምባሕቲቱ አብ፤ ወኢይቤ ይወፅእ እምአብ ወእምኔየ፤ ከመ ኢንበል ክልዔ[ቱ] እሙንቱ አሥራፅያን አትለወ ቃለ ወይቤ ወእምኔየ ይነሥእ» በአማን መንፈስ ቅዱስ ይወፅእ እምአብ፤ ወይነሥእ ቃለ እምወልድ ወይነብብ በነቢያት ወሐዋርያት።

ቅዱስ ወንጌልም ስለ ጰራቅሊጦስ ሲናገር፤ ከአብ ይወጣል ይላል። በዚህም ከአብ ብቻ መሥረፁን ያስገነዝባል። ከአብና ከእኔ ይወጣል አላለም። ይኸውም ሁለ[ት] አሥራፅያን አሉት እንዳንል ነው። ቃልንም በማስከተል ከእኔ ይወስዳል አለ። በእውነ[ት] መንፈስ ቅዱስ ከአብ ይወጣል። ከወልድም ቃልነት ይወስዳል በነቢያትና በሐዋርያትም ይናገራል» ሲሉ በማያሻማ ገለጻ አስረዱ። /መዝገበ ሃይማኖት ገጽ 57 ቍጥር 9።/

እነሆም መንፈስ ቅዱስ ከአብ መውጣቱን ወይም መሥረፁን ሲመለከ[ት] «ለመንፈስ ቅዱስ እንደሚገባ» እየተባለ የተጠቆመው ከዚህ በጕልህ ተገል[ጾ] መብራራቱን አየን።

ምናልባትም እኛ ጌታችን፦ «እምዚአየ ይነሥእ፦ ከእኔ ይወስዳል ወይም ይገነዘባል» ብሎ ሲናገር፤ ነሢእ /መውሰድ ወይም መገንዘብ /ሳይኖር ይነሥ[እ] /ይወስዳል/ ብሎ የተናገረ መስሎን፥ የአንቀጹ ዘይቤ [illegible]

ዳሩ ግን ይህ ከመሆኑ አስቀድሞ፥ ጌታ ራሱ መንፈስ ቅዱስ ከእኔ ይወስዳል /ይነሥእ/ በሚልበት ጊዜ፤ ነሢእ /መውሰድ/ ቢኖር እንጂ፤ ነሢእ /መውሰድ መገንዘብ/ ባይኖር ይነሥእ /ይወስዳል/ ብሎ እንዳልተናገረ ከቃሉ መረዳት አስፈላጊ ነው።

ይህንም ጌታ በወንጌል ስለ መንፈስ ቅዱስ አውሥቶ ሲናገር፥ «እምዚአየ ይነሥእ ወይነግረክሙ፦ ከእኔ ይወስዳል ይነግርችሁማል» ብሎ ወደ ተናገረው ጥቅስ ብናተኵርና በየረድፉ አቅርበን ብንመረምር የምናገኘው ነው። ዮሐ. 17፥14፤ 15።

ሀ፥ «ይነግራችሁማል» የሚለውን በቅድሚያ እንውሰድ፦

እነሆም ይህን ቃል የሚናገር ወይም ለዚሁ ቃል ተናጋሪው ማነው? ብለን ብንጠይቅ፤ «ይነግራችኋል» የተባለው ተናጋሪው መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ በግልጽ እንረዳለን።

ለ፥ ይህ መንፈስ ቅዱስ የሚናገረው ቃል ከማን የወሰደው ነው ብለን ብንጠይቅ፦ ጌታ «ከእኔ ይወስዳል፤ ይነግራችሁማል» ብሎአልና፤ ከወልድ የተወሰደ ቃል ሆኖ እናገኘዋለን።

ይህም መንፈስ ቅዱስ የወልድን ቃልነት መውሰዱን፥ መገንዘቡን እሙን እንደሆነ የሚያስረዳ ገለጻ ነው። እዚህ ላይ፦

ታዲያ፦ ወልድ መንፈስ ቅዱስን የባሕርይ ሕይወቱን /እስትንፋሱን/ አድርጎ ከመገኘት ወዲያ፥ መንፈስ ቅዱስም ደግሞ፤ ወልድን የባሕርይ ቃልነቱን አድርጎ ከመገኘት ሌላ፤ ዘለዓለማዊና ባሕርያዊ ነሢእ /መገንዘብ/ ከየት ይመጣል ተብሎ ይጠበቃል?

ጉዳዩ እንደዚህ መሆኑ በግልጽ እየታየ፥ መንፈስ ቅዱስ የወልድን ቃልነት ገንዘብ ማድረጉ ወይም መውሰዱና መቀበሉ ነሢእ አይደለም ይባላልን?

ይበልጥ ለመረዳት፦

«ነሢእ» የሚል ቃል በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት ብቻ የተለየ አቋም እንዳለው መገንዘብ በቅድሚያ አስፈላጊ መሆኑን፤ ማስተዋል ይኖርብናል።

ይህን በአእምሮአችን ውስጥ ዘግበን «ነሢእ» ተብሎ ሲነገር «ጻአት /መውጣት/ ወይም መሥረፅ» በሚል በተውሶ ፍቺ አይነገርም እንጂ፤ ዕምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን ሲመለከት፥ በሚሰጠው ክፍለ ትምህርት በወልድና በመንፈስ ቅዱስ መካከል ብቻ የሚገኝ ሳይሆን፤ በጠቅላላው ሦስቱን አካላት የሚያገናዝብ መሆኑን በተጨማሪ መመልከት ነው።

ይህንም ከዚህ በፊት ዕምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን በሚመለከት ክፍለ ትምህርት በሰፊው ታትቶ መቅረቡን ልብ ያደርጓል።

ሆኖም በዚህም ቦታ «ወፅአ /ወጣ/ና ነሥአ /ተገነዘበ/» ተብለው በሚነገሩ ቃላት መካከል ያለውን ልዩነት አበጥረን ለማየት እንችል ዘንድ እንደገና ብናቀርበውና [illegible]ም።

www.ethiopianorthodox.org

«ንሕነሰት አመነ ከመ አሐዱ አሐዱ እምአካላተ ሥሉስ ቅዱስ ይነሥኡ እምተዋሕዶተ አሐዱ መለኮት ወአካላትኒ ይነሥኡ እምኒሁ እንበለ ማኅለቅት። እስመ አብ ህልው በወልድ ወበመንፈስ ቅዱስ፣ ወወልድ ህልው በአብ ወመንፈስ ቅዱስ፣ ወመንፈስ ቅዱስኒ ህልው በአብ ወወልድ።

እኛም እያንዳንዱ የሥሉስ ቅዱስ አካላት ከአንዱ መለኮት ተዋሕዶ እንደሚገናዘቡ እናምናለን። አካላቱ ሁሉ ያለ መጨረሻ ከእርሱ ይገናዘባሉ። ይኸውም አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው ነው።» ሲል ገልጾታል።

ይልቁንም «ወአካላትኒ ይነሥኡ እምኔሁ ዘእንበለ ማኅለቅት፡- አካላቱም ሁሉ ያለ መጨረሻ ከእርሱ /ከአንዱ መለኮት ተዋሕዶ/ ይገናዘባሉ።» ያለውን ሲያብራራ «እስመ አብ ህልው በወልድ ወበመንፈስ ቅዱስ መንፈስ ቅዱስኒ ህልው በአብ ወበወልድ፡-

አብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። ወልድም በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው። መንፈስ ቅዱስም በአብና በወልድ ህልው ነውና» በመለኮቱ፥ «ነሢኡ /መገናዘቡ/» ራሱ ፅምረተ ትሥልስት ወይም የአካላውያን ኩነታት በህልውና መገናዘባቸው መሆኑን ገልጾ አስረድቶአል። ሃ አበ ዮሐንስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክ ገጽ 320 ክፍል 1 ቍጥር 11። በዚህ መንገድ እየለዩ የተናገሩ ሊቃውንት ብዙ ናቸው።

የህልውና መገናዘብ ሲባል ውስጣዊ ይዞታውን ለመረዳት የሚሻ ይኖራል። ይህንም እንደሚከተለው አቅርበን እናሳያለን።

እነሆም ሊቁ አቡሊዲስ፡-

«ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ። መንፈስ ቅዱስኒ እስትንፋሶሙ ለአብ ወወልድ ወበእንተዝ አእመርነ ከመ አሐዱ ውእቱ መለኮተ ሥላሴ፡- ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው። መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ እስትንፋሳቸው ነው። ስለዚህም የሥላሴ መለኮት አንድ እንደሆነ ዐወቅን።» ሲል በብሩህ ገለጸ ተናግሮአል። ሃይ አበ አቡሊዲስ ገጽ 139 ክፍል 2 ቍጥር 8።

ይኸውና በህልውና መገናዘብ ሁናቴ ወልድ ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው መሆን በነሢእ ወይም በመገንዘብ መንገድ አይደለምን? መንፈስ ቅዱስ ለአብና ለወልድ እስትንፋሳቸው መሆኑ በነሢእ ወይም በመገንዘብ ረገድ አይደለምን? አብም ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ልቡናቸው ዕውቀታቸው መሆኑን በሚያስገነዝብ ማስረጃ እስቀድመን በሰፊው ተመልክተናል። እነሆም ልቡናቸው ዕውቀታቸው መሆኑ በነሢእ በመገንዘብ ረገድ አይደለምን? የህልውና መገናዘብ ውስጣዊ ይዞታ እንዲሁ ቀርቦሞ ብሎ ይታያል።

በዚያ ሆነ በዚህ «ነሢእ /መገንዘብ/» ጕልቶ ይታያል። ተገናዛቢው ወይም ተገናዛቢ ክንቱም አለ። በዚህ አለመቸገር ነው። ሳይቸገርም የተውሶ ወይም የበደር ቃል ማፈለግ አያሻም። ነሢእ /መገንዘብ/፣ መውሰድ/ ሳይኖር ነሥኦት ተገንዘበ እንደተባለ[illegible]።

ነሢእ /መውሰድ፥ መገንዘብ/ ፅምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን በሚመለከት አቋም ራሱን ችሎ ይነገራል።

ጸአትም /መውጣት፥ መሥረፅ/ የተከሥቶ ህልውናን ትምህርት በሚመለከት አቋም ራሱን ችሎ ይነገራል። አንዱ ሌላውን አይውጠውም።

እንግዲህ ነሢእ /መውሰድ/ ወይም መገንዘብ/ ሳይኖር፣ መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ይወስዳል ይገነዘባል አለ መባሉን ካየን፣ መንፈስ ቅዱስ በነሢኡ /መገንዘቡ/ መሠረት መንፈስ አብ [illegible] እንደተገኘ ሁሉ፥ መንፈስ ወልድም ሆኖ ይገኛል።

ይህንም በቅዱሳት መጻሕፍት እንደሚከተለው ተነግሮአል። እነሆም ሐዋርያ ጳውሎስ «መንፈሰ ወልዱ፡- የልጁ መንፈስ» ብሎ መናገሩ ይታወሳል። ገላ. 4፥5።

ሐዋርያው ጴጥሮስ፡- «ዘነገረ በእንቲአሁ ላዕሌሆሙ መንፈሱ ለክርስቶስ፡- በእነርሱ ላይ ስለ እርሱ የተናገረ የክርስቶስ መንፈስ» ብሎ ይጽፋል። 1ጴጥ. 1፥11።

ይህም «እምዚአየ ይነሥእ ወይነግረክሙ። ከእኔ ይወስዳል ይነግራችሁማል» ሲል ጌታ ባለቤቱ ከተናገረው ጋር አንድ ነው። ዮሐ. 16፥13፣ 14።

በሌላ አቀራረብ መንፈስ ቅዱስ የአብ መንፈስ እንደሆነ፣ መንፈስ ወልድ መሆኑን የሚናገሩ ጥቅሶች ይገኛሉ። እነዚህን እያወጣህ ተመልከት፡- ማቴ. 10፥20። ኢሳ. 11፥4። 2ተሰ. 2፥8። ሮሜ 8፥9።

እንግዲህ የቤተ ክርስቲያን አበውም ቅዱሳት መጻሕፍት የሚሉትንና የሚያሰሙትን ድምፅ ተከትለው ይህን እያተቱ በሰፊው ተናግረዋል።

ሊቁ ቅዱስ ባስልዮስ ዘቂሣርያ፡-

«ወመንፈስ ቅዱስኒ የይነሥእ እምክልኤሆሙ በከመ ለሊሁ ይቤ እግዚእነ እምዚአየ ይነሥእ ወይነግረክሙ፡-

ከእኔ ይወስዳል ብሎ ራሱ ጌታችን እንደተናገረ መንፈስ ቅዱስም ከሁለቱ ይወስዳል ወይም ይገነዘባል። /ይነሥእ/» ብሎአል። ሃ አበ. ባስልዮስ ዘቂሣ. ገጽ 117 ክፍል 5 ቍጥር 8።

በዚህም ጊዜ ቅዱስ ባስልዮስ እዚህ ላይ ከሁለቱ ይወጣል ሳይል ከሁለቱ ይነሥእ /ይገነዘባል/ በሚል ቃል መጠቀሙን ልብ ያደርጓል።

ለመሆኑ ባስልዮስ «ወከመዝ ንሜልስ ባህለ ንእዎን በመንፈስ ቅዱስ ወንለቡ ፀአቶ እምአብ። እንደዚሁም በመንፈስ ቅዱስ እናምናለን ማለትን እንመልሳለን። እርሱ ከአብ መውጣቱንም ማስተዋል አለብን» ሲል መንፈስ ቅዱስ ከአብ ብቻ መውጣቱን ለይቶ የሳውቃ ሲሆን፣ መንፈስ ቅዱስ ከሁለቱ ከአብና ከወልድ ይወጣል ለማለት አለመቻሉን ገልጾ በማያመንታ ሁኔታ መስክሮአል። ሃ አበ ባስልዮስ 107 ክፍል 2 ቍጥር 8።

[illegible] ነው። የህልውና መገናዘብ መሆኑን እያብራራ [illegible]

www.ethiopianorthodox.org

ራሱ /መንፈስ ቅዱስ/ በእግዚአብሔር አብና በእግዚአብሔር ወልድ ህልው ነው። እርሱ መንፈሳቸው ነውና» በማለት ከሁለቱ ይገነዘባል። /ይወስዳል/ ያለበት ምሥጢር ጕልህ አድርጎ ከዚሁ ተርጕሞታል። ሃይ አበው ባስልዮስ ዘቂሣ. ገጽ ... ክፍል 4 ቍጥር 54።

ሊቁ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ፡-

«እስመ መንፈስ ቅዱስ ዚአሁ ውእቱ በህላዌ መለኮት፡- መንፈስ ቅዱስ በመለኮት ህልውና ገንዘቡ ነውና» ሲል ጌታ «ዘቦቱ ለአቡየ ዚአየ ውእቱ። ለአባቴ ያለው ገንዘቤ ነውና» ሲል የተናገረውን አስጠግቶ ተናግሮአል። ሃ አበ ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ ገጽ 376 ክፍል 9 ቍጥር 8፤10። ገጽ 376 ክፍል 9 ቍጥር 18፤21።

አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ አርጋኖን በተባለው ድርሰታቸው፡- «እስመ አልቦ ... መንፈስ ለከ ወካልዕ ሎቱ እስመ መንፈስ ዚአሁ መንፈስ ዚአከ። በከመ አሰፈወ ... ለአርድዕት እንዘ ትብል እፌኑ ለክሙ መንፈስ ቅዱስ ዘእምአብ ይወፅእ ... ይነሥእ፡-

ለእርሱ /ለአብ/ ካለው ለአንተ ሌላ መንፈስ የለህም። የእርሱ መንፈስ የአንተ መንፈስ ነው። ራስህ ለደቀ መዛሙርትህ ከአብ የሚወጣ ከእኔም የሚወስድ መንፈስ ቅዱስን እልክላችኋለሁ ብለህ እንደሰጠኸቸው ተስፋ ሲሉ ነሢእ /መውሰድ/ የህልውና መገናዘብ ምሥጢር መሆኑን ገልጸዋል። አባ ጊዮርጊስ ዘጋሥጫ አርጋኖን።

የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ዘካርያስ ደግሞ፡- «እስመ ለተዋሕዶተ መንፈስ ቅዱስ በመለኮት ምስለ አብ ወወልድ ለሌሁ እግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሠተ ... በወንጌሉ ቅዱስ ኀበ ይብል፥ እፌኑ ለክሙ ጰራቅሊጦስሃ እምዚአየ የነሥእ ወይነግረክሙ ይሜህረነ በዝንቱ ሱታፌ ተዋሕዶተ መለኮት፡-

መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ጋር በመለኮት ስለ መዋሐድ ራሱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በቅዱስ ወንጌሉ ገልጾአልና። ከእኔ የሚወስድና የሚነግራችሁ ጰራቅሊጦስን እልክላችኋለሁ ብሎአልና፤ ይኸውም በዚሁ የተዋሕዶተ መለኮት አንድነት ያስተምረናል።» ሲል መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ጋር ያለው የመለኮት ተዋሕዶ ጌታ ከእኔ ይወስዳል ብሎ በተናገረው መሠረት በነሢእ አቋም መገለጹን አስገንዝቦአል።

/ሃ አበ አባ. ዘካርያስ ሊቀ ጳጳስ ዘእስ. ገጽ 439 ክፍል 2 ቍጥር 26።

የቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራንም ይህን ሁሉ ለይተው እንደ ይዘታው መርምረው ተመራምረው በመገንዘባቸው፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ይወጣል ወይም ይሠርፃል ከማለታቸውም ጋር፥ መንፈስ ቅዱስ ይወስዳል፥ ይገነዘባል /ይነሥእ/ በማለት እምነታቸውን አጸኑ። ሁለቱ ይወጣልና ይገነዘባል የሚሉ ቃላት የየአቋማቸውን ... በሚገልጹበት ዘይቤያዊ ፍቺ መሠረት የሚገቡባቸው ቦታዎችም ልዩ ልዩ ናቸው።

1፥ አዎን፥ «ነሥአ /ወሰደ፤/ተገነዘበ/» የሚል ቃል የዕምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን በሚመለከት ራሱን በቻለ ክፍለ ትምህርት ሊነገር ... ቦታ አለው።

2፥ «ወፅአ /ወጣ/ ወይም ሠረፀ» ተብሎ ...

እንግዲህ ነሢእን /መገናዘብን/ ሲያመለክት የሚነገር ትምህርት፥ ዕምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብ ሲያይ የሚወሰድ ነው እንጂ፤ የተከሥቶ ህልውናን ሲያይ የሚወሰድ መሆን እንደሌለበት አይተናል።

ነገር ግን እንደዚህ መሆኑ በግልጽ ታውቆ ሳለ፤ ዕምረተ ትሥልስትን የሚገናዘቡ ቃላት በሚገቡበት ሠንጠረጃዊ ዐውድ ላይ፥ ተከሥቶ ህልውናን የሚያሳዩ ቃላት በማገናለብኝ ስሜት ገብተው እንዲነገሩበት ቢደረግ፤ የትምህርተ መለኮት መሠረታዊ አቋምና ሙያን ፈራሽ ያደርጉታል። ይህንም በሚከተለው አቅርበን ለመመዘን እንችላለን።

እነሆም «ይነሥእ» የሚል ቃል ይቀበላል፥ ወይም ይወስዳል፥ ወይም ይገነዘባል የሚል እሙን ፍቺውና ትርጕሙ ዕምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን ያስረዳ፥ አብ ልብነት ሆኖ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ህልው መሆኑን፥ ወልድም ቃልነት ሆኖ በአብና በመንፈስ ቅዱስ ህልው መሆኑን፥ መንፈስ ቅዱስም እስትንፋስነት ሆኖ በአብና በወልድ ህልው መሆኑን በሚገባ ሊያብራራልን ችሎአል።

እንግዲህ ይነሥእ /ይወስዳል/ የሚል ቃል ይወጣል ወይም ይሠርፃል በሚል ፍቺ ተተርጕሞ እየተነገረ በላይኛው ሠንጠራጃዊ ዐውድ ቢገባ የሚያስከትለውን መዘዝ እናይ ነው።

«አብ ወልድንና መንፈስ ቅዱስን ያወጣል፥ ያሠርፃል። ወልድም አብንና መንፈስ ቅዱስን ያወጣል ያሠርፃል። መንፈስ ቅዱስም አብንና ወልድን ያወጣል ያሠርፃል» ሊባል ነው።

ይኸውና ዕምረተ ትሥልስትን ወይም የህልውና መገናዘብን የሚያስረዱ ቃላት በገቡበት ሠንጠረጃዊ ዐውድ፥ የተከሥቶ ህልውናን የሚያስረዱ ይወጣል ይሠርፃል የሚሉ ቃላት መግባቱን ገብተዋል። በገቡበት ሁኔታ ሲነገሩ ያሳዩት ግን፤ ከቅዱሳት መጻሕፍት ውጪ የሆነ ፈሊጥና የትምህርተ መለኮትን አቋም የሚያደባልቅ የሚያፈርስ ውጤት አይደለምን?

እንደዚህ ያለውን መዘዝ ሊያመጣና ሊያስከትል የቻለው ምን እንደሆነ እንድንጠይቅ እንገደዳለን።

እንደዚህ ያለውን መዘዝ ያስከተለው ዕምረተ ትሥልስትንና የህልውና መገናዘብ የሚያስረዳ ራሱን በቻለ ሠንጠረጃዊ ዐውድ ሊነገር የሚችል ነሢእ ወይም መገናዘብ ሊሆን ሳለ፤ የጸአትን /የመውጣትን የመሥረፅ ፍቺ ለነሢእ /ለመውሰድ/ ተሰጥቶ፥ መውጣት ወይም መሥረፅ ዕምረተ ትሥልስት ወይም የህልውና መገናዘብ ሲብራራበት በሚገኝ ሠንጠረጃዊ ዐውድ የግድ እንዲገባ ሲደረግ ነው።

የዚሁ ድርጊት መዘዝ በዚህ ብቻ የሚወሰን አይደለም። መሥረፅ ወይም መውጣት የሚል ቃል ዕምረተ ትሥልስት ወይም የህልውና መገናዘብ ሲብራራበት በሚገኝ መደበኛ ሠንጠረጃዊ ዐውድ፥ የግድ የሚገባ ከሆነ፤ ወልድ ከአብ የወጣበት ባሕርያዊ ልደትም /አወጣጥም / መንፈስ ቅዱስ ከአብ ከወጣበት ባሕርያዊ ጸአት /አወጣጥ/ የሚለየው «ተወልደ» በሚል ቃል ነውና፤ መወለድም በዚሁ ሠንጠረጃዊ ዐውድ የግድ ...

www.ethiopianorthodox.org

ያይደለውን ዘይቤያዊ ግብር እንዲገልጽና እንዲነገር በመዶሻ እንደመምታት [illegible] የሚቈጠር ይሆናል።

ስለዚህ ነገር በአጼ ዘድንግል ዘመነ መንግሥት እምነታቸውን ለመመር[illegible] በኢትዮጵያዊነቱ አቋም ለማጽናት ከያገሩ ተሰብስበው የነበሩት የኢትዮጵያ ሊ[illegible] ውሣኔያቸውን ባሰፈሩበት መዝገበ ሃይማኖት በተባለው በእምነት መግለጫቸው [illegible] ተሰጥቶበት እናገኛለን።

ይኸንም:- «ኢትበሉኬ ከመ መናፍቃን እለ ያስሕቱ ወይብሉ መንፈስ ቅ[illegible] ሠረፀ እምአብ ወወልድ። ዘኢተረክበ ውስተ መጻሕፍት። ወኢነጎድጎሙ [illegible] ሃይማኖተ። አላ ንሴአሎሙ ወንብል:- እመሰ ሠረፀ መንፈስ ቅዱስ እምአብ ወወ[illegible] ናሁኬ አጥረየ ክልዔተ አሥራፀያነ። ወልድኒ ይደልዎ ያጥሪ ክልዔተ ወላ[illegible] ዘውእቶሙ አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወይመርህነ ዝ ቃል ንበል አብ ወወልድ አ[illegible] ለመንፈስ ቅዱስ። ወዓዲ አብ ወመንፈስ ቅዱስ ወለድዎ ለወልድ። ንሕነሰ ንበ[illegible] ኢይደልዎ ለመንፈስ ቅዱስ ይለዶ ለወልድ ከማሁ ኢይደልዎ ለወልድ ያ[illegible] ለመንፈስ ቅዱስ:-

ኢንቶስሕ ከመ ኢይኩን ሕውሰ፤ ወኢንፈልጦ ከመ ኢይኩን ብዑደ... [illegible] ወንጌል ይቤ በእንተ ጰራቅሊጦስ:-

«እምአብ ይወፅእ» ያሌቡ በዝየ ሥርፀቶ እምባሕቲቱ አብ። ወኢይቤ [illegible] እምአብ ወእምኔየ ከመ ኢንበል ክልዔቱ እሙንቱ አሥራፀያን።

ከመጻሕፍት ያልተገኘውን «መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ሠረፀ» [illegible] እንደሚያስቱ መናፍቃን አትበሉ። ሃይማኖትን ያጠፉ ዘንድም አንታገ[illegible] እንደዚህ እያልን እንጠይቃቸዋለን። «እንኪያስ መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ [illegible] ሁለት አሥራፀያንን አግኝቶአል ማለት ነው። እርሱ ሁለት አሥራፀያንን [illegible] ወልድም ደግሞ ሁለት ወላድያን፥ /ወላጆች/ አብንና መንፈስ ቅዱስን አገኘ [illegible] ነዋ! ይህ አባባል አብና ወልድ መንፈስ ቅዱስን አሠረፁት፥ ዳግመኛም አብና [illegible] ቅዱስ ወልድን ወለዱት እንል ዘንድ የሚመራን ይሆናል። እኛ ግን መንፈስ ቅ[illegible] ወልድን ይወልደው ዘንድ እንደማይገባው ሁሉ፥ እንደዚሁም ወልድ መንፈስ ቅ[illegible] ያሠርፀው ዘንድ አይገባም እንላለን። እንዳይቀላቀልብን እንደባልተው[illegible] እንዳይፈራቀቅብንም አንለየውም።...

ቅዱስ ወንጌልም ስለ ጰራቅሊጦስ «ከአብ ይወጣል» ይላል። በዚህም ከ[illegible] ከአብ መሥረፁን ያስገነዝባል። አሥራፀያን ሁለት ናቸው እንዳንልም፤ ከአብና [illegible] ይወጣል አላለም።» ብለዋል።

እነሆም የራሱን ብቻ ለይቶ በሚገልጽና በሚያስታውቅ ዘይቤያዊ ቃል [illegible] ያይደለውን እንዲገልጽ ሌላ በሚገባበት ሠንጠረጃዊ ዐውድ በግድ እን[illegible] ቢያደርጉት፤ በትምህርተ መለኮት መደበላለቅና መፈራቀቅ እንደሚያስከትል ተገ[illegible] መቅረቡን ተመለከትን። /መዝገበ ሃይ ገጽ 56፤ 57። የመርጌታ ዳርጌ መጽሐፍ የአ[illegible] ጹሑፍ።

ይህም አባባል ከዱሮ ሊቃውንትም ኪራኮስ ዘአንጾኪያ ብሩህ አድርጎ ገል[illegible] ይታያል።

«ወለለ ዙ ዓደ መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር ውእቱ፤ አኮ ውእቱ [illegible]

ለመንፈስ ቅዱስ:- እንደዚሁም መንፈስ ቅዱስ ራሱ እግዚአብሔር ነው። እርሱም እንደ ወልድ ከአብ የሚወለድ አይደለም። ነገር ግን ያለመለየትና ያለ መገታት ለመንፈስ ቅዱስ በሚገባ ኩነት ከአብ ወጥቶአል።» ብሎአል። ሃ. አበ. ኪራኮስ ዘአንጾ ገጽ 398 ክፍል 1 ቍጥር 6፤7።

እንዲሁም ለዚሁ አጠቃላይ የሆነውን መግለጫ ብሔራውያን መተረጕማን ከጻፉት ምዕላድ ቃል በቃል አምጥተን አቅርበናልና በማስተዋል መመልከት ነው።

ሐተታ:- «እመቦ ዘይብል:- በእንተ ምንት ይሰመይ አብ አሥራጺ ኀበ መንፈስ ቅዱስ ወኢይሰመይ አሥራጺ ኀበ ወልድ፤

ፍካሬ:- ንብሎ እስመ አውፅአ ለመንፈስ ቅዱስ በከዊነ እስትንፋስ፤ በእንተዝ ይሰመይ አሥራጺ ኀበ መንፈስ ቅዱስ። ለወልድሰ እስመ ኢያውፅአ በከዊነ እስትንፋስ፤ በእንተዝ ኢይሰመይ አሥራጺ ኀበ ወልድ።

ሐተታ:- እመቦ ዘይብል በእንተ ምንት ይሰመይ መንፈስ ቅዱስ ሠርፀ ኀበ አብ ወኢይሰመይ ሠርፀ በኀበ ወልድ።

ፍካሬ:- ንብሎ እስመ ወፅአ መንፈስ ቅዱስ እምአብ በከዊነ እስትንፋስ፤ በእንተዝ ይሰመይ ሠርፀ ኀበ አብ። እምወልድሰ እስመ ኢወፅአ ዳዕሙ ውእቱ መንፈሱ ለወልድ ዘወፅአ እምአብ። ወበእንተዝ ኢይሰመይ ሠርፀ ኀበ ወልድ። ወተሰምዮ አሥራጺ አኮ፤ በአንተ አውፅአ ባሕቲቱ አላ በእንተ አውፅአ እስትንፋስ።

እመሰ በእንተ አውፅአ ባሕቲቱ ይሰመይ አሥራጺ፤ እምተሰምየ አብ አሥራጺ [illegible]ልድ እስመ አውፅኦ። ዝሰ አልቦ ውስተ መጻሕፍት።

ተሰምዮተ ሠርፀኒ አኮ በእንተ ጻአት ባሕቲቱ፤ አላ በእንተ ጻአት በከዊነ እስትንፋስ፥ እመሰ በእንተ ጻአት ባሕቲቱ ይሰመይ መንፈስ ቅዱስ ሠርፀ፥ እምተሰምየ [illegible]ልድ ሠርፀ አብ እስመ ወፅአ እምአብ። ዝሰ አልቦ ውስተ መጻሕፍት:-

ሐተታ:- አብ ስለምን አሥራጺ መንፈስ ቅዱስ ተባለ? ስለምንስ አሥራጺ ወልድ አልተባለም ወይም አይባልም? ብሎ የሚጠይቅ ይኖራል።

ፍካሬ:- መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነት ሁናቴ፥ አብ ያወጣው በመሆኑ አሥራጺ መንፈስ ቅዱስ ተብሎ ይጠራል። ወልድን ግን በእስትንፋስነት ሁናቴ አላወጣውምና አሥራጺ ወልድ አይባልም ብለን እንመልሳለን።

ሐተታ:- መንፈስ ቅዱስ የአብ ሠርፅ ተብሎ መጠራቱ፥ የወልድ ሠርፅ ተብሎ አለ መጠራቱ ስለምን ነው? የሚል ይኖራል።

ፍካሬ:- መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበት አወጣጥ በከዊነ እስትንፋስ ነውና፤ ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ የአብ ሠርፅ ይባላል። ከወልድ ግን አልወጣምና ስለዚህ የወልድ ሠርፅ አይባልም። ይህም ሳይቀር ከአብ የወጣ የወልድ መንፈስ መሆኑ ዕውቅ ነው። አሥራጺ ተብሎ መጠራትም ደግሞ በከዊነ እስትንፋስ በማውጣት የሚጠሩበት ነው እንጂ፤ በማውጣት ብቻ የሚጠሩበት አይደለም።

አሥራጺ መባልስ በመውጣት ብቻ ቢሆን ኖሮ ወልድን አብ አውጥቶታልና [illegible]ሥራጺ ወልድ በተሰኘ ነበር። ዳሩ ግን እንዲህ ያለ አባባል በመጻሕፍት አይገኝም።

ሠርፅ ተብሎ መጠራትም ደግሞ በከዊነ እስትንፋስ በመውጣት እንጂ፤ በማውጣት [illegible]ቻ የሚጠሩበት አይደለም። ስለ መውጣት ብቻ መንፈስ ቅዱስ ሠርፀ አብ ቢባል [illegible] ሠርፀ አብ ቢባል ኖሮ፥ ወልድም ከአብ ወጥቶአልና

www.ethiopianorthodox.org

በዚህ አጭር ገለጻ ሁሉም ተብራርቶበታል፤ ይህን ካየን ዘንድ መዝገበ ሃይማ[illegible] በተባለው በብሔራውያን ሊታውንት መግለጫ የተሰጠውን ማጠቃለያ እንመልከ[illegible]

«ወበዝ እአመርነ ወጠየቅነ ከመ ኢወለዶ መንፈስ ቅዱስ ለወልድ ወኢ[illegible] ወልድ ለመንፈስ ቅዱስ አላ መንፈስ ቅዱስ ሠረፀ ወእምአብ ተወልደ ወልድ። በዚ[illegible] ሁሉ መንፈስ ቅዱስ ወልድን እንዳልወለደው ወልድም መንፈስ ቅዱስን እንዳላሠ[illegible] ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ ከአብ እንደሠረጸና፤ ወልድም ከአብ እንደ ተወለደ በመ[illegible] ተረድተናልም።» ተብሎ ተነግሮ እናገኛለን።

ወልድ ከአብ የወጣበትን ጸአት /አወጣጥ/ «ሠረቀ፥ ተወለደ፥ ሠርቅ፤ ለ[illegible] ወልድ» በሚሉ፥ ቃሉ ተብራርቶ መነገሩን መንፈስ ቅዱስ ከአብ የወጣበትን ጸአ[illegible] /አወጣጥም/ «ወጣ፥ ሠርፅ አወጣጥ» በሚል ቃል ጐልቶ መገለጹን በሰፊው ስ[illegible] እንደመቆየታችን መጠን፥ ውስጣዊ የትምህርተ መለኮት አስተሳሰቡን በተብራራ [illegible] የተመለከትን ይመስለኛል።

ለምሳሌ፡-

1ኛ፥ መለኮት በአብ መዋሐዱ የሚታወቀው ወልድ ከአብ ሲወለድና መን[illegible] ቅዱስም ከአብ ሲሠርፅ መሆኑን ተመልክተናል።

2ኛ፥ በቅዱስ ወንጌልም በጸአት ቃል /ቃል ከልብ በሚወጣበት/ ምሳሌ የተገለ[illegible] የወልድ መወለድ ሲሆን፤ በፀአተ እስትንፋስ /እስትንፋስ ከልብ በሚወጣበት/ ም[illegible] የተገለጸው የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መሥረፅ መሆኑን ተገንዝበናል።

3ኛ፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ይወጣል ሲባል መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ይነ[illegible] /ይወስዳል/ ተብሎ በቅዱስ ወንጌል በመነገሩ፤ እነዚህ ዘይቤያውያን [illegible] የየራሳቸውን ግብር ስለገለጹ አንደኛው ሁለተኛውን ሊወርሰው አለመ[illegible] አስተውለናል።

4ኛ፥ ይወጣልና /ይሠርፃል/ ይወስዳል /ይነሥእ/ የሚሉ ቃላት የየአቋማቸ[illegible] ግብር በሚገልጹበት ዘይቤያዊ ፍቺ መሠረት የሚገቡባቸው የትምህርተ መለኮት [illegible] ልዩ በታዎች ልዩ ልዩ መሆናቸውን ዐውቀናል።

5ኛ፥ ይወፅእና ይነሥእ /ይወጣል፥ ይወስዳል/ የተባሉ አሥራው [illegible] በምሥጢር የሚገቡበት ሙያና የሚገልጹት ትምህርተ መለኮት ሙያ ከጌ[illegible] ከኢየሱስ ክርስቶስ ተገልጸው ከመነገራቸው የተነሣ እንጂ፤ ሊቃውንት የፈጠ[illegible] ፈጠራ አለመሆኑን አይተናል።

ይህ ሁሉ ወልድ ከአብ የወጣበት አወጣጥ፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ከወጣ[illegible] አወጣጥና ልዩ አድረጎት ሊያሳየን መብቃቱን ተረድተን፤ የዚህን ሐተታ እዚህ [illegible] እንደመድማለን። ዮሐ. 16፥26።

እንግዲህ አሁን ተዋሕዶተ መለኮት በሁለቱም የትምህርት አቋሞች /በህልው[illegible] መገናዘብ ትምህርትና በተከሥቶ ህልውና ትምህርት መገኘቱን አየን፡- ለማጠቃለ[illegible] ያህል መሠረታዊ አቋሙን ባጭር ረገድ እናነጻጽር፡-

[illegible]

በተከሥቶ ህልውና ትምህርት ያለው የተዋሕዶተ መለኮት አቋም ደግሞ፡- ተግህዶተ ትሥልስት ወይም የሥሉስ ቅዱስ ግብረ ጸአት እየተገለጸበት ሳለ፤ ተከፍሎና ተመትሮ የሌለበት የባሕርይ ህልውና ይታያል።

1፥ ተዋሕዶተ መለኮት በህልውና መገናዘብ ትምህርት ያለው አቋም የልዑል ባሕርይ ከዊነ ሕይወት መሠረትነትን የማሳወቅ ግብር ስለሆነ፤ በትሥልስተ አካላት ጠባይዐት ወይም ኩነታት፥ ይኸውም በአብ ልብነት በወልድ ቃልነት በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት በተተካከለ ድርሻ የመገናዘብ ህልውና ሆኖ ይታያል።

2፥ ተዋሕዶተ መለኮት በተከሥቶ ህልውና ትምህርት ያለው አቋም ደግም ጸአትን /መውጣት/ በሚመለከት ረገድ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ አስገኝ አብ ስለመሆኑ፥ መነሻነቱን የማሳወቅ ግብር እንደመሆኑ ሁሉ የወፃእያኑ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ህላዌ /ባሕርይ/ ከሌላ ወይም ከየግላቸው ሳይሆን ቅድምና ተድኅሮ /ቅደም ተከተል/ ተከፍሎ ተመትሮ በሌለበት በአብ የባሕርይ ህልውና ወይም ከአብ ህላዌ መለኮት ሆኖ ይታያል።

አሁንም የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የባሕርይ ህልውና /ህላዌ መለኮት/ በአብ መገኘቱ፥ ሦስቱ በእኩልነት የሚኖሩበት የጋራ ባሕርያቸው ወይም መለኮታቸው ውና፤ በጊዜያት ቅደም ተከተል ለማስገኘት እንዳልቻለ ሁሉ፥ የታላቅና የታናሽ መለኮት መኖርን አያሳይም።

www.ethiopianorthodox.org

6ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

አአምን ወእትአመን ከመ አብ ወላዲ ዘኢተወልደ ወሎቱ ለባሕቲቱ
ወትረ እስከ ለዓለም ከዊነ ወላዲ ወአብና።
ወዓዲ እብል ወእትአመን ከመ ወልድ ተወላዲ
ወኢወላዲ ወሎቱ ለባሕቲቱ ከዊነ ተወልዶ ወወልድና
ወአአምን ወእትአመን ከመ መንፈስ ቅዱስ ዘሠረፀ እም
አብ፥ ወንሥአ እምወልድ ወኢኮነ አበ ወኢወልደ
ወሎቱ ለባሕቲቱ ከዊነ ሥርፀና።
መገዘገበ አሚን።

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

የሥላሴ የግብር ስሞች።

«ተከሥቶ ህልውና ወይም ተግህዶተ ሥላሴ በህልውና «በሚል መነሻ የጸአትን የመውጣትንና የአወጣጥን» መለኮታዊ ኩነት እንዴት እንደሆነ እያጣራን ያጠናቀቅነውን ትምህርት በሚገባ ከተመለከትን ዘንድ፡ ስለ ግብር ስም ትምህርታዊ ገለጻ ለመናገር ወደሚያመችበት ጊዜና ስፍራ ለመድረስ እመጠጋቱ ላይ ነን።

ስለዚህ ስለ ግብር ስም ትምህርታዊ ገለጻ በምናደርግበት ጊዜ፡ አቀራረባችን የተስነዘረው በዚህ በተመቸ ስፍራና ጊዜ በመሆኑ፡ ለትምህርት ሰዎች ግልጽ ሆኖ ይታያል ብለን እናምናለን።

በዚህም ጊዜ ደስ የሚያሰኘን ትልቅ ጉዳይ፥ የግብር ስም ተብሎ የታወቀው ርእሰ ነገር በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርተ መለኮት ሲነገር፡ ትምህርቱን በሚከታተሉ ሁሉ ዘንድ ጐልቶ የታወቀና የተጠነቀቀ ትምህርት እንጂ፡ እንግዳ ነገር አለመሆኑ ነው።

ይኸውም በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርት የግብር ስም በሚል ርእሰ ነገር ስንናገር፡ እንደሚታወቀው ሁሉ የትምህርተ መለኮት ባለሙያዎች የመሠረተ አሳቡን ስልታዊ አቀራረብ በቅጥንተ ሒሊና እንደሚያዩት ስለሚንጠራጠር ነው።

የግብር ስም የሥላሴ አካላት በየግብራቸው ተለይተው የሚታወቁበት ትምህርታዊ አቋምና አብነት በመጽሐፍ ቅዱስ የተተለመ መሠረታዊ አሰብ ነው እንጂ፡ እንዲያው ዝም ብሎ በታን ብቻ ይዞ የሚገኝና የሚነገር ስም አይደለም።

ከቅዱሳት መጻሕፍት፡- «ወለድኩክ እምከርሥ እምቅድመ ኮከበ ጽባሕ፡- ከኮከብ አጥቢያ አስቀድሞ ከሆድ ወለድሁህ» ተብሎ በተነገረ ንባብ፡ «አብ ወላዲ፡ ወልድ ተወላዲ» የሚሰኙበት ምሥጢር ተገልጾበታል። መዝ. 109/110/፥3።

ዳግመኛም «መንፈስ ቅዱስ ዘይወፅእ እምኀበ አብ፥ ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ» ተብሎ በተነገረ ንባብም «አብ አሥራፂ፥ መንፈስ ቅዱስ ሠራፂ» የሚሰኙበትን ምሥጢር ተገልጾበት ይገኛል። ዮሐ. 15፥26።

መቼም «ወለድሁህ» በሚል ግሣዊ አንቀጹ የጠሪው ባለቤት፡ አብ ወላዲ ለመሆኑና «ወለድሁህ» ተብሎ በግሡ አንቀጽ የተነገረለትና ዝርዝር አጸፋውም የመለከተው «ወልድ ተወላዲ» ለመሆኑ፤ እንዲሁም «ከአብ የሚወጣ» ተብሎ ለአንቀጹ ተጠሪ ባለቤት የሆነ መንፈስ ቅዱስ ሠራፂ ለመሆኑና የሠረፀውም ከአብ ለመሆኑ፡ ከእነዚህ ጥቅሶች የታየና የማያከራክር ነገር ነበረ።

እንግዲህ እንደዚህ ቅልብጭ ብሎ በተገለጸው በእግዚአብሔር ቃል የሥላሴ የግብር ስም መሠረታዊ አቋም ይታወቃል።

… ደ፡ አሠረፀ» የሚል ትምህርት እንደዚህ በርቶ ጐልቶ በቅዱሳት መጻሕፍት መንገድ እየታወቀ ሳለ፡ የዚህ ትምህርት መሠረት ከቅዱስ

www.ethiopianorthodox.org

1ኛ፥ ወገን በተዋሕዶተ መለኮት በባሕርይ ህልውና ከአብ ባለመለየቱ የተጠበቀውን የወልድ መወለድን፥ የመንፈስ ቅዱስ ሥርፀትን ለማመን የማይፈልጉ እነ አርዮስ እነ መቅዶንዮስና እነ አብሰለዲስ አንቀጽ ሳያስይዙ፣ በስሞች ብቻ «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» ብቻ ተብለው ከቅዱሳት መጻሕፍት የተነገሩ በማስመሰል ይህን ትምህርት ተቃውመዋል።

2ኛ፥ ወገን ደግሞ «ሥላሴ በስም እንጂ በአካላት ሦስት አይደሉም» የሚሉ እነ ሰባልዮስም «ወፅአ» ተወልደ «ወፅአ ሠረፀ» የሚሉ ግሣውያን አንቀጾች ሦስቱ አካላት በግብራቸው የሚታወቁባቸው ቃላት መሆናቸውን ያውቃሉና፣ የሥላሴን አካላት ለመካድ እንዳያደናቅፋቸው እንዲያውም ከመጽሐፍ ቅዱስ እንደሌለ አድርገው፣ ነገር ግን «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» የሚለውን ብቻ ተቀብለው እነዚህን አስማት አንዱ አካል በተለያየ ጊዜ የተጠራባቸው በማስመሰል ሞግደዋል።

ስለዚህ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ «እስመ ዘይወፅእ እምካልዕ አኮ እምርእሱ ዘይወፅእ ወእፎመ ይብልዎ ኢተወልደ፡- ከአንዱ ከሌላው የሚወጣ ከራሱ የሚወጣ አይደለም ይህም ከሆነ፣ እንዴት አልተወለደም ይሉታል?»

የግሥ አንቀጹ «ወጣ» ብሎ የተናገረውን ጭምር አተኵረው መመልከት እንደሚገባቸው አስጠንቅቆአቸዋል አትናቴዎስ፡- ሃይማ አበው ገጽ 75 ክፍል ቊጥር 7።

እነዚህ የጠቀስናቸው ሁለት ወገኖች ብቻ ሳይሆኑ፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ እንደወጡ የሚናገረውን ግሥ የማይወዱና ሸፋፍነውት የሚያልፉ ሌሎችም ክፍሎች አሉ። ነገር ግን ያለውን እንደሌለ ማድረግ አመፅ መሆኑ ማንም ይረዳዋል።

ምዕራፍ ሁለት።

የግብር ስም የተባለበት አብነት እንደምንድን ነው?

የግብር ስምን አብነታዊ ትምህርት ለመረዳት የተከሥቶ ህልውናን ትምህርት አንጻባራቂና ለግብር ስም መነሻ ወደሆነው ጸአት «መውጣት» ወደሚል ቃል ተመልሰን ጠለቅ ባለ ሁኔታ ማየት ይኖርብናል።

«ጸአት» «መውጣት» የሚል ቃል ከአብ የወጡትን ሁለቱን ወልድንና መንፈስ ቅዱስን በመውጣት ረገድ የሚያስተባብር ሆኖ መገኘቱ የሚታወስ ነው። ጸአት የወል ጸአት ነውና፣ የቃልና የእስትንፋስ ከዊን የአወጣጥ ይዞታ ሳይለይ በተነገረ ጊዜ፣ አንድ ዓይነት ፍቺ እንዳለው የታወቀ ነው።

ሁለቱን ቃልንና እስትንፋስን ጸአት «መውጣት» ያገናኛቸዋል፣ የምንለው ከዚሁ የተነሣ ነው።

የሁለቱ የቃልና የእስትንፋስ ከአብ ልብነት መውጣት ወይም ከአብ የወጡበት የባሕርይ ህልውናቸውን እንደያዘ የሚነገር በመሆኑ ተከፍሎ ተመትሮ ...

የተጠበቀ ጸአት /አወጣጥ/ የሚገልጽ መሆኑ የሚታይበት ነው። ወይም ጸአቱ /መውጣቱ/ የቃልና የእስትንፋስ ከአብ ልብነት መውጣት የባሕርይ ህልውናቸውን መሠረት እንደያዘ የሚነገር በመሆኑ ተከፍሎ ተመትሮ፥ ቅድምና ተድኅሮ የሌለበትን የባሕርይ ህልውናና የተዋሕዶተ መለኮት አንድነት የሚጠበቅበት ተዐቅቦ ነው። ዮሐ. 1፥18። ምሳሌ 14፥7-9። ምሳሌ 8፥16-18፤ 55።

ሊቃውንትም ይህን ምሥጢር እንዳገኙት በትምህርታቸው ገልጸውት እናያለን። እነሆም «እስመ ቃል ተወልደ እምአብ ዘእንበለ ተኀሥሦ ወኢያስተኀልፈነ ዘከመ እፎ ልደቱ፥ ውእቱ እስመ ውእቱ ቅድመ ኵሎሙ ፍጡራን ቀዳማዊ ዘእምቀዳማዊ ከመ ነቅዕ ዘእምነቅዕ፥ ወብርሃን ዘእምብርሃን።

ቃል ያለእኛ ምርምር ከአብ ተወልዶአልና ልደቱ እንደምን እንደሆነ እናውቅ ዘንድ አያሳልፈንም። ከነቅዕ እንደሚገኝ ነቅዕ፥ ከብርሃን እንደሚገኝ ብርሃን፥ /ነጸብራቅ/ ከቀዳማዊ የተገኘ ቀዳማዊ ነው። ከፍጡራንም ሁሉ በፊት የነበረ ነው።» ሲል ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ገልጾታል። ዮሐ. 1፥1-3። ምሳሌ 8፥12። ዕብ. 1፥3። ቈላ. 1፥15፤ 16። /ሃ አበ ጎርጎርዮስ ገባሬ መክራት ገጽ 42 ክፍል 2 ቊጥር 21፤22።

ዳግመኛም «ወቃለ እግዚአብሔር ህልው በአካሉ እምህላዌ ልዑል ወጽኑዕ። ወውእቱ ቀዳማዊ ብሉየ መዋዕል፤ ህልው ምስሌሁ እምቀዲሙ ወኢይትፈለጥ እምኔሁ፣ ወኢየኀልቅ ልደቱ እምኔሁ። ወውእቱ ብሉየ መዋዕል ምስሌሁ በኵሉ ጊዜ ዘእንበለ ፍልጠት። የእግዚአብሔር ቃል ግን ልዑልና ጽኑዕ ከሆነ ህላዌው /ባሕርዩ/፥ በአካሉ ህልው ነው። እርሱም ብሉየ መዋዕልና /የዘመን አሮጌ/ ከእርሱ ጋር ከዘለዓለም ጀምሮ የነበረ ነው፣ ከእርሱም አይለይም፤ ልደቱም ከእርሱ አያልቅም። ነገር ግን ብሉየ መዋዕል /የዘመን አሮጌ/ እንደሆነ ሁልጊዜም ከእርሱ ጋር ያለመለየት የሚኖር ነው።» ብሎአል። ሃ አበ ጎር ገባሬ መንክራት ገጽ 42 ክፍል 2 ምሳሌ 12 ቊጥር 24።

<u>ስለ መንፈስ ቅዱስ ጸአት/አወጣጥ የተነገረ።</u>

እንዲሁም ቅዱስ ቄርሎስ ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲናገር፡- «መንፈስ ቅዱስኒ ዘከመ አብ ወወልድ እስመ ይትዔረይ ምስሌሆሙ በአሐዱ መለኮት፥ ወውእቱ ይወፅእ እምእግዚአብሔር አብ ከመ ነቅዕ፡-

«መንፈስ ቅዱስ በአንድ መለኮት ከአብና ከወልድ ጋር ይተካከላልና፣እንደ አብና እንደ ወልድ ነው። እርሱም ከእግዚአብሔር አብ እንደ ምንጭ ይወጣል» ብሎአል። ሃ አበ ቄር 67 ክፍል 6 ምሳሌ 72 ቊጥር 17፤18።

ዳግመኛም ቅዱስ ቄርሎስ «እስመ መንፈሰ እግዚአብሔር ይመልዕ ኵሎ ዓለመ፣ እንዘ ኢይወፅእ እምዕበየ መለኮቱ፥ ወኢይትመየጥ እምህላዌሁ፥ ወውእቱ ከመ መንፈሰ እግዚአብሔር ለዓለም። የእግዚአብሔር መንፈስ ዓለሙን ሁሉ ይሞላል፣ ይኸውም ከመለኮቱ ታላቅነት ሳይወጣ ከህላዌው /ከባሕርይም/ ሳይለወጥ ነው። እርሱ ፈጽሞ የእግዚአብሔር መንፈስ እንደሆነ ይኖራል» ሲል ተናግሮአል። ሃ አበ ገጽ 302 ክፍል 50 ቊጥር 17።

ይህም ሁሉ የሚያስረዳን ጸአቱ /መውጣቱ/ የቃልና የእስትንፋስ ከአብ ልብነት መውጣት የባሕርይ ህልውናቸውን መሠረት በመያዙ፥ ከተከፍሎ ከተመትሮ ቅድምና

www.ethiopianorthodox.org

የግብር ስም አወጣጥ እንዴት ነው?

ከላይ እንደተገለጸው ሁሉ የወልድ ከአብ መውጣት የመንፈስ ቅዱስም ከአብ መውጣት ጸአት ተብሎ ከአንድ ሥረ-ወጥ ተገኝቶ በአንድ ዓይነት ፍቺም እንዳለ ማሳየቱን ተገንዝበናል። ነገር ግን አንድ ዓይነት ፍቺ ቢኖረውም ቢያሳይም ቃሉ የቃልና የእስትንፋስ ከዊን ሳይለይ በመነገሩ ጸአት ያው ጸአት ስለሆነ፣ ሁለቱን ግለ ቃልንና እስትንፋስን እንዳገናኛቸው ተመልክተናል። ይህም ይህ ሆኖ በማስተዋል ከተመለከትን፣ የወልድ አወጣጥ በከዊን ቃል፥ የመንፈስ ቅዱስም አወጣጥ በከዊን እስትንፋስ መሆኑ ከመሠረቱ የታወቀ ነውና፣ የቃልና የእስትንፋስ አወጣጥ የተለየ አቋም ያለው መሆኑን ሳይጠቁም የተነገረ እንዳልሆነ ይሰማል።

ይህም በሽፍን እንደሆነ ተሠውሮ ሳይገለጽ አለመቅረቱን ነው ያስገነዘብን። አንዱ መጀመሪያ ነገር ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከአብ ልብነት ወፃእያን ቢሆኑም ቃሉ ግን ወፂእ አይደለምና፣ ወፂእ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ አያገናኘውም። ምን ጊዜ ቢሆን አብ አይወጣምና፣ ጸአት /መውጣት የሚል ቃል/ ስለ አብ አይነገርም። ይህ አንድ ልዩነት ነው።

ዳግመኛም ቃል ከልብ የሚወጣበት ጸአት /አወጣጥ/ እስትንፋስ ከልብ ከሚወጣበት ጸአት /አወጣጥ/ በሚነጻጸርበት ጊዜ፣ እንደዚሁም እስትንፋስ ከልብ የሚወጣጠበት ጸአት /አወጣጥ/ ቃል ከልብ ከሚወጣበት ጸአት /አወጣጥ/ በሚነጻጸርበት ጊዜ፣ በሁለቱም የተለያየ የአወጣጥ ይዞታ እንዳለ ለማየት ይቻላል። ይህንም ለማሳየት ያስቻለ፡- «ቃል ያው ቃል» መሆኑን ነው። እስትንፋስም ያው እስትንፋስ መሆኑን ነው። በዚህም ልዩነት ጉልህና የታወቀ ሆኖ ይገለጻል።

ይዞታም ሲባል የቃልና የእስትንፋስ ከልብ አወጣጥ፥ ወፃእያን በሆኑ በሁለቱ በቃልና በእስትንፋስ መካከል የተለያየ የመውጣት ኩነት /ሁኔታ/ ልዩነት ብሎ እንዲታወቅ የማድረግ ትርጉም ማንጸባረቅ ነው።

ነገር ግን አስገኝ በሆነው በአብና ከአብ ወፃእያን በሆኑት በሁለቱ በቃልና በእስትንፋስ ጸአታዊ አኳኋን፥ ወይም የተለያየ የመውጣት ይዞታዊ ትርኢት ተለይቶ እንዲታወቅ የሚያደርግ ትርጉም መኖሩን በቀላሉ ለመረዳት እምብዛም ግልጽ ሆኖ አይታይምና፣ ምናልባትም በዚህ የሚቸገሩ አይታጡም።

የዚህ ምክንያት ጸአት /አወጣጥ/ ሲባል አነጋገሩ በአንድ ሥረ ወጥ ግሣዊ ዘር በወጺእ /በመውጣት/ ጓዝ ውስጥ ሆኖ በመነገሩ ይመስላል። እንዲሁም ጸአቱ በባሕርየ መለኮት ህልውና የተጠበቀ መሆኑን ተዐቅቦነቱ ከሰው አእምሮ በተካረረ ተጠባቂ በመገኘት ይመስላል።

የሆነ ይሁን እንጂ፣ የቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን ቅዱሳት መጻሕፍትን በመመርኰዝ በገለጹት ማብራሪያ ሲታይ፥ ይህን በመሰለ አሻሚ አነጋገር ተለብቦ የሚቀር አልሆነም።

ስለዚህ መምህራኑ በመግለጫቸው «ጸአተ ቃል እምልብ፥ ቃል ከልብ የሚወጣበትን አወጣጥ» ሲተረጉሙ፡-

ሥርፀት» እየተባሉ በሚነገሩ የተለያየ ዘይቤ ባላቸው ግሣውያን ስሞች /ቃላት/ አብራርተው አስገንዝበዋል። ያስገነዝባሉም።

ከዚህ አስቀድመን በሰፊው የተናገርንበት ስለሆነ፣ ይህን የመሳሰለ በየቦታው የቀረበውን ጥቅስ እንዲታሰብበት ለአንባብያን አመልክተን፤ ርቱዐ ሃይማኖት ከሚባል መጽሐፍ፥ «ከመ ልደተ ቃል፥ ወጸአተ እስትንፋስ እምልብ፥ ከማሁ ልደቱ ለወልድ፥ ወጸአቱ ለመንፈስ ቅዱስ እምአብ፤ የቃል ጸአትና /ሙውጣት/ የእስትንፋስ መውጣት ከልብ እንደሆነ ሁሉ፥ የወልድ ልደትና የመንፈስ ቅዱስም ከአብ መውጣት እንዲሁ ነው።» ሲል የተነገረውን ብቻ ለማስረጃነት ያህል ብናቀርብ በቂ ሆኖ ይሰማናል።

ርቱዐ ሃይማኖት ገጽ 32 ያልተተመ

ይኸውም ጸአት የሚል ቃል አሻሚ በመሆኑ «ልደትና ሥርፀት» በሚል በተለያየ ዘይቤ ተተርጉሞ መገለጹ ነው። ጸአት /አወጣጥ/ ግሣዊ ዘር በሆነበት ስምነቱ በቃልና በእስትንፋስ አወጣጥ ያለውን ትርጉም በዚህ ለማየት ስንችል፣ በግሥ አንቀጽ እየተነጻጸረ ምሥጢሩ «ቃል ተነገረ፤ እስትንፋስም ተተነፈሰ» በሚያሰኝ አቋም መታየት ሲኖርበት፣ የሁለቱ የቃልና የእስትንፋስ አወጣጥ አንድ ዓይነት እንደሆነ የሚያስረዳ ትርጉም መኖሩም በዚህ ጐን የሚታይ ሌላ ገለጻ ነው።

በቅዱሳት መጻሕፍት «ከሆድ ወለድሁህ» የሚልና በሌላም ቦታ ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ» ተብሎ የተነገረውን እዚህ ላይ በድጋሜ ብንመለከተው የሚብራራልን ነገር እናገኛለን። መዝ. 109/110/፥1። ዮሐ. 15፥26።

እነሆም «ቃል ተነገረ በማለትና ከሆድ ወለድሁህ» በማለት መካከል ያለውን፣ ዳግመኛ «ዳግመኛ እስትንፋስ ተተነፈሰ» በማለትና መንፈስ ጽድቅ ከአብ ይወጣል» በማለት መካከል ያለውን የብሂላዊ ተዘምዶን መመሳሰል አገናዝቦ ማየት ምንን ይገልጻል?

በዚህም «ተነገረ ተወለደ» አንድ ወገን፥ «ተተነፈሰና ሠረፀ» አንድ ወገን አድርጎ ማየት ነው።

እንግዲህ እነዚህ የተጠቀሱት የተለያዩ ዘይቤ ያላቸው ቃላት ተመሳሳይነት ባለው ምሥጢር ከሚዛመዱአቸው ቃላት እየተገናኙ የረቀቀውን ምሥጢር በማጉላት በሚያንጸባርቁበት ጊዜ፣ የተለያየ ግብርን ገልጸው ይገኛሉ።

የተለያየ ዘይቤ ያላቸው ቃላት የተለያየ ግብር መኖሩን ጉልህ አድርገው ለማስታወቅ መቻላቸው፥ ወልድ ከአብ የሚወጣበት አወጣጥ፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ከሚወጣበት አወጣጥ ልዩ አቋም እንዳለበት፣ አንጥረው አበጥረው ለማስረዳት ብቃት ያላቸው አሥራወ ቃላት ሆነው በመገኘታቸው ነው።

እነዚህ አሥራወ ቃላት በቅዱሳት መጻሕፍት በቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን መመሪያዎች እንደሚታወቁ ሁሉ፥ በአንድ ወገን «ተወለደ፥ ልደት፥ ወልድ» በሚያሰኝ ገለጻ ተቀዳሚና ተከታይ ስለሌለው በሥርዓተ ወልድናውም እርሱ ብቻ ወልደ አብ ዋሕድ ስለሚሆን፥ ስለ እግዚአብሔር ቃል ብቻ፥ በሚመለከት አቋምና ይዞታ ወስነው ይነገራሉ እንጂ፣ መንፈስ ቅዱስ የሚወጣበትን አወጣጥ ወይም ሥርፀት [illegible] ታክከው አይገኙም።

www.ethiopianorthodox.org

ወልድ ከአብ የሚወጣበትን አወጣጥ ወይም የወልድን መወለድ በሚመለከት አቋሟ ይዞታ ተጠግቶ ሲነገር አይገኝም።

«በዚህም» ወልድ ተወለደ፣ መንፈስ ቅዱስ ሠረፀ ሲባል፣ የአወጣጣቸው የተለያየ ሁኔታ በማያሻማ ዘይቤ ተገልጾ እሙን ሆኖ ይታያል።

እንግዲህ «ወልድ ተወለደ፣ መንፈስ ቅዱስ ሠረፀ» ተብሎ የቃልንና የእስትንፋስ የአወጣጣቸውን ሁናቴ ወይም አቋም ማንጸባረቅ፣ የተለያየ ግብር እንዳላቸው አመሥጥሮ ማሳወቁ አይደለምን?

ከቤተ ክርስቲያን አበው አንዱ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:-

«ወዓዲ መንፈስ ቅዱስሂ ተፈነወ ለነ እምኀበ እግዚአብሔር አብ፥ ወኢይትከሃል ይበልዎ ግሙራ ለዘኢተወልደ ከመ ውእቱ ወልድ ዘተወልደ እምአብ፥ እስመ አ... አሐዱ ግብሩ ለዘተወልደ ወለዘኢተወልደ እስመ አሐዱ ሊሉይ እምካልዑ በግብረ ልደት፥ እስመ ወልድ ዋሕድ ቅዱስ ተወልደ እምእግዚአብሔር አብ። ዳግመኛም መንፈስ ቅዱስ ከእግዚአብሔር አብ ተላከልን ከአብ ያልተወለደውን የተወለደ ልጅ ነው ሊሉ ፈጽሞ አይቻልም። የተወለደንና ያልተወለደን ግብር አንድ አይደለምና በመወለድ ግብር አንዱ ካለው ልዩ ነውና፣ ተቀዳሚና ተከታይ የሌለው ልዩ የሆነ ወልድ ከእግዚአብሔር አብ ተወልዶአል።» ሲል የገለጸውን መመልከት ይጠ... ሃይማ አበ አትናቴዎስ ሐዋርያ ገጽ 75 ክፍል 4 ቍጥር 11፣12።

በዚህ ጊዜ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ «ግብር» ሲል የተናገረበት ምንን ነበር? ብለን ብንጠይቅ የተለያየ ሁኔታ ወይም አቋም ግብር ተብሎ ስለተነገረው እንደሆነ ለመረዳት የሚያዳግት አይደለም።

እርሱም የወልድ ከአብ መወለድ፥ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ከሠረፀበት ሥርፀት የመንፈስ ቅዱስ ከአብ መሥረፅ፥ ወልድ ከአብ ከሚወለድበት ልደት አንድ ዓይነት ግብር ሊሆን አለመቻሉን ሲገልጽ:-

«እስመ ኢኮነ አሐዱ ግብሩ ለዘተወልደ ወለዘኢተወልደ እስመ አሐዱ ሊሉይ እምካልዑ በግብረ ልደት። የተወለደና ያልተወለደ ግብር አንድ አይደለምና በመወለድ ግብር አንዱ ከሌላው የተለየ ሆኖ ይገኛልና» በማለቱ ጐልቶ ሊታይና የግብር ስሞችንም አመሠራረት ከዚህ የተነሣ መሆኑን ለማወቅ ያስችላል።

አትናቴዎስ ሐዋርያዊ «ወልድ ተወለደ፣ መንፈስ ቅዱስ ከአብ ሠረፀ» ሲባል የአወጣጣቸውን የተለያየ ሁኔታ አብራርቶ ከማስገንዘቡም ሌላ፣ ይህንኑ «የተለያየ ግብር መሆኑን» በማያሻማ ሁኔታ በማስታወቁ፥ ጥልቅ በሆነው በሥላሴ ትምህርት፥ «የሥላሴ የግብር ስም» ተብሎ ለሚታወቀው ርእሰ ነገር አብነታዊ መልሕቅ መጣሉን አስተውለን ልንገነዘብለት ይገባል።

ከዚያ ወዲህ ሌሎች ሊቃውንት «ሠለስቱ ግብራት ሦስት አካላት ሦስቱም ግብራት» እያሉ ትምህርቱን በሚገባ አስረዱ። አሁን የሥላሴ አስማት ግብር መነሻ እንደምን እንደሆነ አየን።

ዪኸውም የግብራት መሠረቶች ሆኑ ግብራት የተለያዩ ...

ወልድን ተወላዲ፥ መንፈስ ቅዱስን ሠራዒ» ሲያሰኝ በመገኘቱ፣ ልዩ የግብር ስም መሆኑን ያስመሰክራል።

በዚህ መንገድ ብቻ አይደለም:- ሌሎች የግብር ስሞች የአካል፥ የባሕርይ፥ የኩነት ውጤት ወይም ፍሬ መሆናቸው በመፈክራን ሊቃውንት ትምህርታዊ ውሣኔ የታወቀ ነው። ከአለቃ ኀሩይ ፈንታ የተጻፈ ፍኖተ እግዚአብሔር የስመ ህላዌያት ትርጓሜ ያልታተመ:- ገጽ 39፣40 አንቀጽ 4 ተመልከት።

«ወላዲ፥ አሥራፂ ተወላዲ፥ ሠራፂ» በሚያሰኝ የግብር ስም ግን፣ የአካል የግብር ስም ይሰኝ እንጂ፣ እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል የአካል ውጤት ወይም ፍሬ አድርጎ /በውጤት አቋም / የሚያሳይ አይደለምና» ልዩ የግብር ስም» መባሉ ስለዚህ ነው።

ምዕራፍ ሦስት።

ልዩ የግብር ስም ስለ መባሉ።

የሀገራችን መተረጕማን ሊቃውንት ወላዲ አሥራፂ፥ ተወላዲ ሠራፂ ተብለው የሚጠሩ የግብር ስሞችን «ልዩ» የሚል ተቀጻይ ቃል ጨምረው «ልዩ የግብር ስም» በማለት እንደሚናገሩ በዚህ ጊዜ ማስታወስ ይገባናል።

መጽሐፈ ምዕላድ ከአራት ዓይና ጉሹ ገጽ 96 /ያልታተመ/

ብሔራውያን መተርጕማን «ወላዲና አሥራፂ ተወላዲ፥ ሠራፂ» የሚያሰኘውን የግብር ስም ልዩ የሚል ተቀጻይ ቃል ጨምረው «ልዩ የግብር ስም» ለማለት የፈለጉበት ምክንያት፥ በስመ ህላዌያት አመዳደብ ከልዩ ልዩ ህላዌያት የሚመነጩ ግብራት እንደመኖራቸው ሁሉ፥ የግብር ስሞች ተብለው መጠራታቸው ስለሚታወቅ፣ «የመውለድና የማሥረፅ የግብር ስም» ከእነዚያ ልዩ ልዩ ከሆኑት ከግብር ስሞች ተገልጾ፥ በአቀራረቡና በአቋሙ ልይት ያለ መልክዐዊ ይዞታ ያለው መሆኑን በመገንዘባቸው ነው።

በሊቃውንት ውሳኔ የታወቁት የግብር ስሞች ብዙ ናቸው።

ለምሳሌ:-

ሀ፥ የባሕርይ የግብር ስም አለ።

ለ፥ የኩነት የግብር ስም አለ።

ሐ፥ የአካል የግብር ስም አለ።

ስለዚህ ይህ አሁን የምንናገርበት የግብር ስም፥ ከተዘረዘሩት የግብር ስም ... የሆን? ብለን እንድንጠይቅ እንገደዳለን።

www.ethiopianorthodox.org

ከዚያውም ዘንድ «ወላዲና አሥራዊ፥ ተወላዲ ሠራዊ» ተብሎ የሚነገር የግብር ስም፥ የባሕርይ የግብር ስም ሳይሆን፤ የአካላት የግብር ስም ሆኖ፥ «አብን ወላዲ አሥራዊ፥ ወልድን ተወላዲ፥ መንፈስ ቅዱስን ሠራዊ» ሲያሰኝ በመገኘቱ፤ ልዩ የግብር ስም መሆኑን ያስመሰክራል።

በዚህ መንገድ ብቻ አይደለም፦ ሌሎች የግብር ስሞች የአካል፥ የባሕርይ፤ [illegible] ውጤት ወይም ፍሬ መሆናቸው በመፈክራን ሊቃውንት ትምህርታዊ ውሳኔ [illegible] ነው። ከአለቃ ኅሩይ ፈንታ የተጻፈ ፍኖተ እግዚአብሔር የስመ ህላዌያት ትርጓሜ ያልታተመ፦ ገጽ 39፥40። አንቀጽ 4 ተመልከት።

«ወላዲ፥ አሥራዊ ተወላዲ፥ ሠራዊ» የሚያሰኝ የግብር ስም ግን፤ የአካል የግብር ስም ይሰኝ እንጂ፤ እያንዳንዱን ሥላሴያዊ አካል የአካል ውጤት ወይም ፍሬ አድርጎ /በውጤት አቋም/ የሚያሳይ አይደለምና «ልዩ የግብር ስም» መባሉ ስለዚህ ነው።

ምዕራፍ አራት።

ልዩ የግብር ስም።

«የአካል የግብር ስም ተሰኝቶ ሲያበቃ፤ የእያንዳንዱን አካል የአካል ውጤት ወይም ፍሬ አድርጎ /በውጤት ረገድ/ ለማሳየት አለመቻሉ፤ እንደምንድን ነው? የሚል ጥያቄ ሊኖር ግድ ነው።

እላይ እንደተገለጸው ብሔራውያን ሊቃውንት፦ «ልዩ የግብር ስም» እስከ ማለት የተገደዱበት ምክንያት ምሥጢር ለመረዳት እንዲያስችል ከዚሁ ጥያቄ አስፈላጊነት ጥልቅ ምሥጢሩን ወደ ብርሃን ያወጣዋል ብለን እናምናለን።

ነገሩ እውነት ነው «አካል ግብርን ያስገኛል እንጂ፤ ግብር አካልን አያስገኝም። እንደ ግብር አካልን ሊያስገኝ ይችላል» ብሎም ከቤተ ክርስቲያን ደጋግ መምህራን አንድም የተናገረ የለም። /በተመርሆ ልቡና ተፈላስፎ ረገድም በሚመረምሩ ሊቃውንት ታምኖበት ያደረ ጉዳይ ነው።

ይህም የድንጋጌ ሕግ ማናቸውም ይሁን፥ አካል ለተባለና የአካል ግብር ለተባለ ሁሉ የተደነገገ ጠባይዓዊ ሕግ ነው።

ይሁን እንጂ፤ ወላዲና አሥራዊ፥ ተወላዲ፥ ሠራዊ ማለትን የግብር ስም ብለን እንደማናቸውም የአካላት ግብራት በመቍጠር፥ በትምህርታዊ ተግባር እናውለው በምንልበት ጊዜ፤ እንደማናቸውም ግብር ሁሉ በውጤት አቋም ውጤት ሆኖ ወይም ግብር ሆኖ ሊገኝልን እንደማይችል መታወቅ አለበት።

ምናልባትም ይህን ልዩ የግብር ስም እንደማናቸውም ግብር የአካል ውጤት አድርጎ በመገመት፥ ለመመጠን የሚነሣሣ ሰው [illegible]

ዳሩ ግን ሰውየው እንደዚህ ባለ አነጋገር ሲናገር፤ አባባሉ እንዴት እንደሆነ ለማስረዳት ተጨባጭ ትምህርት ሊሰጥበት ይችላልን? ብለን መጠየቅ ይኖርብናል።

መቼም እንዲህ እያለ የተናገረ የሚናገር ሰው፥ የነገረ መለኮትን ትምህርት በትክክለኛ መልኩ ለመረዳት የሚፈልግና የጭምትነት መንፈስ ያለበት ከሆነ፤ ዓይነ ሕሊናን በሚያጥበረብር አነጋገር መንሳፈፍን ትቶ፥ ከዚሁ የገዛ ራሱ ከተናገረው ውስጥ፥ እየተከታተሉ የሚፈልቁ የኃይለ ቃል ጥያቄዎች እንደሚገኙበት፤ ጠለቅ ብሎ መመልከት እንደሚገባው የሚያውቅ ሰው መሆን አለበት። እንዲህም ከሆነ ተስፋ የሚጣልበት ነው።

እንግዲህ ከሰውየው አነጋገር ወደሚፈልቁ የኃይለ ቃል ጥያቄዎችን አተኵረን እንመለከታለን።

ሀ፥ እውን እግዚአብሔር አብ «አብ» የመባል ስያሜን ያገኘው ስለ ወለደና ስለ አሠረፀ ነውን?

ለ፥ አብ ሳይወልድና ሳያሠርፅ፥ ወልድ ሳይወለድ፥ መንፈስ ቅዱስም ሳይሠርፅ አስማት አልነበሩዋቸውምን? ወይም የሥላሴ ስሞች አልነበሩም ማለት ነው?

ሐ፥ አብ እስኪወልድና እስኪያሠርፅ ድረስ ወልድም እስኪወለድ ድረስ መንፈስ ቅዱስም እስኪሠርፅ ድረስ፥ አስማት አልነበሩዋቸውም ተብሎ መታሰቡ፤ አካላት እንዳልነበሩዋቸው ተቈጥሮ ነውን?

መ፥ አብ እስኪወልድና እስኪያሠርፅ፤ ወልድም እስኪወለድ፤ መንፈስ ቅዱስ እስኪሠርፅ ድረስ፤ አካላትና አስማተ አካላት እንዳልነበሩዋቸው መታሰቡ፤ አካላቱ የግብራት ፍሬ ወይም ውጤት ሆነው እስኪገኙ ድረስ ነውን?

ሠ፥ ግብራቶቹስ የአካላት ግብራት እየተባሉ ያለ አካላት መደብ /መንሥኤ/ እንዴያው ይገኛሉን? የሚሉ ናቸው።

እነሆም «አብ አብ» የተሰኘ ስለ ወለደና ስለ አሠረፀ ነው። «ወልድም «ወልድ» የተሰኘ ስለተወለደ ነው። መንፈስ ቅዱስም መንፈስ ቅዱስ የተሰኘ ስለ ሠረፀ ነው።» የሚል ተንሳፋፊ አነጋገር፥ የመጀመሪያውን ደረጃ ተፈትኖ የሚያልፈው፥ ተቀዳሚ ሆነው በቀረቡለት የኃይለ ቃላት ጥያቄዎች በኩል ነው።

በዚህ ጊዜ ተመልካቹ ሰው፥ በቅድሚያ ማስተዋል ያለበት፥ «ስለ ወለደና ስለአሠረፀ «አብ» ተባለ። ስለተወለደም «ወልድ» ተባለ፤ ስለ ሠረፀም «መንፈስ ቅዱስ ተባለ፤ በሚል ተመርሆ ከተጓዘ፤ በአጠቃላይ፦

1ኛ፦ የሥላሴ አስማተ አካላት ከግብራት የተገኙ ፍሬዎች ወይም ውጤቶች አድርጎ ይቀበላል ማለት ነው። እንደዚሁም፦

2ኛ፥ በአብና በወልድ፥ እንዲሁም በአብና በመንፈስ ቅዱስ አካላትና አስማተ አካላት ቅድምና ተድኅሮ /ቅደም ተከተል/ ወይም በሥላሴ የአካላት ተርታ እንዳለ ያስባል ማለት ነው።

አብ የተሰኘው ስለ ወለደና ስላ ሠረፀ፤ ወልድም ወልድ የተሰኘ ስለተወለደ ነው፤ መንፈስ ቅዱስም መንፈስ ቅዱስ የተሰኘ ስለ ሠረፀ ነው ከሚል ከሰውየው አነጋገር [illegible] ያስከተሉት መዘዝ ይህንኑ ነው። ይኸውም ማለት አብ

www.ethiopianorthodox.org

ነገር ግን እንደዚህ ያለው ፈሊጣዊ አነጋገር፥ እንዲህ ባለ አስተሳሰብ የተመሠረተ ከሆነ፣ ይህ ዓይነቱ አስተሳሰብ በቅዱሳት መጻሕፍት መንፈስና ሐዋርያዊት በምትሆን ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን ዘንድ፥ ተቀባይነት ይኖርዋልን? ብሎ መጠየቅ የተገባ ይሆናል። /ቀዲሞተ ወእኮ ተታልዎተ/

አዎን፥ ከመጠይቆቹ ተንኋልለው የተገኙ አሳቦች ወይም ፈሊጦች እውነት ወይም ስሕተት የሆኑ እንደሆኑ የሚረጋገጠው፤ ከቅዱሳት መጻሕፍትና ሐዋርያዊት ከምትሆን ቅድስት ቤተ ክርስቲያን መምህራን ዘንድ የአዎንታና የአሉታ መልስ ሲገኝለት መሆኑ የታወቀ ነው።

የሥላሴ አስማትንና አካላትን የግብራት ውጤቶች አድርጎ ለማሳየት የተቃጣው የአንዳንድ ሰዎች ሙከራ፥ ወይም በሥላሴ አካላትና አስማት መካከል ቅደም ተከተል አለ፤ የአካላት ተርታ እንዳለ አድርጎ የመቍጠር ፍላጎት፥ ከቅዱሳት መጻሕፍት መንፈስና ከሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን መምህራን አብነታዊ ትምህርት ፈጽሞ የማይስማማና ተቀባይነት የማይኖረው ነገር ሆኖ ተገኝቶአል። ይህም ታላቅ የምሥራች ነው።

ይህንም ለመረዳት:- መጀመሪያ ቅደም ተከተል ስለሌለበት ስለ ሥላሴ ዘለዓለማዊ ህሉናና ዕሪና /እኩልነት/ ትምህርት፥ ከቅዱሳት መጻሕፍት የሚገኙ ጥቅሶች ምን እንደሚሉ አስተውለን እንመልከት:- ዮሐ. 14፥9። ምሳሌ 10፥30። ማቴ. 11፥26። ምሳሌ 30፥4። ኢሳ. 48፥16። 1ቆሮ. 2፥ 10፤11። ኢሳ. 48፥12-16። ራዕይ 1፥18።

በመሠረቱ በኒቅያ የተሰበሰቡ ሠለስቱ ምእት አሠርቱ ወስምንቱ ሊቃውንት «ወኢይትበሃል የሀሉ አብ ዘመነ ዘእንበለ ወልድ፤ ወይሰመይ እምድኅረዝ አበ ዘመ... ረባህ። ዳዕሙ አብሂ ህልው በኩሉ አዝማን፤ ወወልድሂ ህልው በኩሉ አዝማን:-

አብ ምንም ዘመን ያለወልድ ሊኖር የማይቻልና ከዚያ በኋላ ረብ ወይም ጥቅም በሚሆን ረገድ፥ አብ ተብሎ ሊሰየም የማይቻል ነው። ነገር ግን አብ በዘመናት ሁሉ ህልው ነው። ወልድም በዘመናት ሁሉ ህልው /ነዋሪ/ ነው» ተብለዋል። ሃ አበ ዘሠለስቱ ምእት ገጽ 52 ክፍል 1 ቍጥር 19።

ዳግመኛም:- «ኢወለዶ አብ እምድኅረ ዘመን፤ አላ ውእቱ ወልድ ቀዳማዊ ምስሌሁ እምቀዲሙ ዘኢይመውት፥ ወውእቱ ፈጣሪ ምስለ አብ። ወከማሁ መንፈስ ቅዱስሂ ውእቱ ቀዳማዊ እምቀዲሙ፥ ምስለ አብ ወወልድ ወፍጹም ውእቱ በኩሉ ግብር ምስለ አብ ወወልድ።

አብ ከዘመን /ከጊዜ/ በኋላ አልወለደውም፤ ነገር ግን ከመጀመሪያ ጀምሮ ወልድ ከእርሱ እንደሆነ ነው። እርሱም ከማይሞት ከአብ ጋርም ፈጣሪ ነው። እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ ከመጀመሪያ ከአብና ከወልድ ጋር ነው። በማናቸውም ግብር ሁሉ ከአብና ከወልድ ጋር ፍጹም ነው።» ሲሉ በማያወላውል ገለጸ ተናግረዋል። ሃ አበ ዘሠለስቱ ምእት ገጽ 51 ክፍል 1 ቍጥር 8፤19።

እንዲሁ በቅዳሴ ሠለስቱ ምእት «ወለዶ አብ ለወልዱ አኮ በምክንያት ዘወለደ ለመርድዐ ግብር፥ ከመ ይትለአኮ ዘከመ ተፀነሰ:-

ቅዳሴ ሠለስቱ ምእት ገጽ 68 ቍጥር 27 /አባ ቴፍሎስና ብላታ መርስዔ ኀዘን ካሳተሙት

<u>ዳግም ሠለስቱ ምእት:-</u>

«ኢወለዶ አብ እምድኅረ ዘመን አላ ውእቱ ወልድ ቀዳማዊ ምስሌሁ እምቀዲሙ ወኢይመውት፥ ውእቱ ፈጣሪ ምስለ አብ ዘኢይመውት። ወውእቱ ፈጣሪ ኩሉ ከመ አብ። ወከማሁ መንፈስ ቅዱስሂ ውእቱ ቀዳማዊ እምቀዲሙ ምስለ አብ ወወልድ ወፍጹም ውእቱ በኩሉ ግብር ምስለ አብ ወወልድ። አብ ከዘመን በኋላ አልወለደውም እርሱ ቀዳማዊ ወልድ ከአብ ጋር በዘለዓለምነት የነበረ ነው። ከማይሞት ከአብ ጋር የማይሞት ፈጣሪ ነው። እንደ አብም ሁሉን የፈጠረ ነው።

እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ጋር ከቅድምና የነበረ ቀዳማዊ ነው፤ በሥራም ከአብና ከወልድ ጋር አንድ ነው»። ሃ አበው ዘሠለስቱ ምእት ገጽ 51 ክፍል 19 ቍጥር 8፤9።

3ኛ፥ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ:- «ኢሀሎ አብ ዘመነ ዘእንበለ ወልዱ ወመንፈስ ቅዱስ አላ ወትረ ህልው ምስሌሆሙ በኩሉ ጊዜ:- አብ ያለ ወልድና ያለመንፈስ ቅዱስ አልኖረም። ነገር ግን በጊዜያት ሁሉ ዘወትር ከእርሱ ጋር ህልው /ነዋሪ/ ነው።» ብሎአል። ሃ አበ አትና ሐዋርያዊ ገጽ 84 ክፍል 13 ቍጥር 8።

4ኛ፥ የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት ኪራኮስም:- በተብራራ ሁኔታ እንደሚከተለው ጽፎአል። «ወአልቦ ውስተ አካላት ሕፀፅ አላ ፍጹማን እሙንቱ በኩሉ ግብሮሙ፤ እስመ ለለአሐዱ አሐዱ እምኔሆሙ ቀዋሚ በበመልክዑ እንበለ ቱስሕት። ወእሉሰ ፀራፍያን ዐብዳን ይብሉ፥ ከመ ወልድ ኢኮነ ህልወ፤ ዳዕሙ ተወልደ ድኅረ። ወኢያእመሩ እሉ ኅጉላን ከመ ኢሀሎ አብ ጊዜ እምጊዜያት ዘእንበለ ወልድ ወዘእንበለ መንፈስ ቅዱስ።

«በአካላት መካከል ጉድለት የለም፤ ነገር ግን በግብራቸው ሁሉ ፍጹማን ናቸው። ከእነርሱ እያንዳንዱ በየራሱ መልክ ያለመደባለቅ ቀዋሚ ነው። እነዚህ ተሳዳቢዎች ሰነፎች ግን፤ ወልድ በኋላ የተወለደ እንጂ፤ ከዘለዓለም ህልው /ነዋሪ/ እንዳልሆነ አድርገው ይናገራሉ። እነዚህም የጠፉ ሰዎች አብ ከጊዜያት አንድም ጊዜ ያለወልድና ያለመንፈስ ቅዱስ እንዳልኖረ አያውቁም።» ብሎአል። ሃ አበው ኪራኮስ ገጽ 396 ክፍል 1 ቍጥር 12።

5ኛ፥ ይልቁንም ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት የቂሣርያና የቀጳዶቅያ ኤጲስ ቆጶስ «ወአካሎሙኒ ለሥሉስ ቅዱስ ወአስማቲሆሙ አልቦ ውስቴቶሙ ዘይዴኅር። አላ እሙንቱ ብሉያነ መዋዕል እምቀዲሙ ዘእንበለ ጥንት ወዘመን። በሥሉስ ቅዱስ አካላቸውና በአስማቶቻቸው መካከል ወደኋላ የሚል የለባቸውም። ነገር ግን ያለመነሻና ያለዘመን ከዘለዓለም ብሉያነ መዋዕል /የዘመናት ዐሮጌዎች/ ናቸው» ብሎአል። ዮሐ. ዘአንጾኪያ ሃይ አበ ገጽ 40 ክፍል 2 ቍጥር 8።

ዮሐንስ ዘአንጾኪያም ከታኦሎጎስ ጠቅሶ:-

6ኛ፥ «እሉ እሙንቱ ፍጹማን መልክዐ ዘበአማን ሠለስቱ አካላት ወሠለስቱ ገጻት

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ አካላት ሦስት ገጻት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በሰውነት በመልክ ፍጹማን ናቸው። ሁለተኛው ከመጀመሪያ በኋላ፣ ሦስተኛውም ከሁለተኛው በኋላ ሆነ አይባልም። ከሁሉ ዘንድ በአንዲት ምስጋና ይመሰገናሉ። በምንም ዓይነት ሥልጣን የሚለያዩ አይደሉም»። ሲል አትቶ አስረድቶአል። ሃ አ ዮሐ ዘአንጾኪያ ገጽ 481 ክፍል 1 ቍጥር 2።

ስለዚህ የሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን ትምህርት በጥልቀት እንጂ፣ በመንሳፈፍ አልተመሠረተም። ሆኖም አንባቢ፥ «ሊቁ፥ በምንም ግብር አይለዩም» ያለውን ይዞ እዚህ ላይ እንዳይሰናከልበት፣ በማስጠንቀቅ ማስገንዘብ ይኖርብናል። ሊቁ እዚህ ላይ የጠቀሰው «ግብር» ስለ አካል ግብር ሳይሆን፣ ስለ ህላዌ መለኮት ወይም ስለ መለኮታዊ የህልውናቸውን አቋም እያመለከተ መሆኑን ማስተዋል ይኖርበታል።

ከዚህ ሁሉ ጋር እጅግ አድረጎ በጣም የሚያስደስተው ከላይ የተጠቀሱትን የቅዱሳት መጻሕፍትን ጥቅሶችና የቤተ ክርስቲያን አባቶች ለማንም ሰው አእምሮ እንደሚገባ ሆኖ መገለጹ ነው።

ምዕራፍ አምስት።

የጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት ገለጻ።

ስለ ቅድስት ሥላሴ አካላትና፣ ስለ አካላት አስማት ስለ ግብር ስሞችና ስለ ተጸውዖ ስሞች ሁኔታና ይዞታ አቋም ከመሠረቱ እንዴት እንደሆነ የዚህን ያህል ሳይብራራልን ቢቀር ኖሮ፥ ከላይ የተመለከትናቸው የቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅሶችና የቤተ ክርስቲያን መምህራን ቀዋምያን ትምህርቶች፥ ምንም እንኳ በማስረጀነታቸው ጽኑዕነት ተገደን ልንቀበላቸው ብንችልም፣ በትምህርተ መለኮት ረገድ፣ ምሥጢራቸው እየተሰወረብን ስንቸገር በኖርን ነበር። ነገር ግን ለልዑል እግዚአብሔር ምስጋና ይሁንና በቅዱሳት መጻሕፍት መንፈስ ከቤተ ክርስቲያን ደጋጎች መምህራን መካከል እንደ ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስ ያሉትን፥ የትምህርተ መለኮት አበጣሪዎች፤ ደግሞም በሀገራችንም የዚህን ምሥጢር ፋና ጨብጠው ሲያበሩ የቆዩትን ሊቃውንት በዘመናቱ ሁሉ ስላላሳጣን፣ እኛም ልንረዳው በምንችለው መጠን መንገዱ ተቃንቶልን ስላገኘን፣ ዕድለኞች ሆነን ከመቸገር ድነናል።

የቂሣ ርያና የቀጳዶቅያ ኤጶስ ቆጶስ ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስ እንደሚከተለው ይናገራል። «አእምር ኩሎ ግብረ እምነ ሠለስቱ ግብራት ዘውእቶሙ አስማት ወውእቶሙ ፍጥረት ወስም ወዘመድ፥ ዘይትበሀል ሰብእ፥ ወገብር፥ ወመጋቢ። ሰብእሰ ይሰመይ በእንተ ፍጥረተ ጠባይዒሁ፣ ወገብርኒ በእንተ ግብርናቲሁ። ወመጋቢኒ በእንተ ስም ዘተሠይመ። ወናሁ ንቤ ካዕበ በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ወአኮ እሉ አስማት ዘበኦ ላዕሌሆሙ ድኅረ፤ አላ እሙንቱ አካላት። ወብሂለ ሰብእሂ አኮ ውእቱ ስም፣ ዳዕሙ ውእቱ ፍጥረቱ ውእቱ። እስመ ለኩሎሙ ሰብእ በው ስም [illegible] ለለአሐዱ እምኔሆሙ። እሉ እሙንቱ አዳም አብርሃም [illegible]

ትርጓሜውም፡-

ከሦስት ግብራት ከሦስት አስማት /ስሞች/ ግብር የሆነውን ሁሉ ለይተህ ዕወቅ። እርሱም «ፍጥረት፥ ስም፥ ዘመድ» ሲሆን፣ ሰብእ /ሰው/፥ ተገዥ መጋቢ /ሹም/ የሚባለው ነው።

ሰብእ /ሰው/ በተፈጥሮው ጠባዩ የሚጠራበት ነው፣ ተገዥም ስለተገዛ የሚጠራበት መጠሪያ ነው። መጋቢም /ሹም/ ስለተሾመ የሚጠራበት ስያሜ ነው።

አሁን ስለአብና ስለወልድ ስለመንፈስ ቅዱስ እንናገር፣ እነዚህ አስማት /ስሞች/ አካላት ናቸው እንጂ፣ በኋላ የመጡላቸው ስሞች አይደሉም።

«ሰብእ» ማለትም ፍጥረቱ ነው እንጂ፣ የተጸውዖ ስም አይደለም። ሰዎች ሁሉ እያንዳንዳቸው የሚጠሩበት የተጸውዖ ስም አላቸው። እነዚህም «አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ» እየተባሉ የሚጠሩባቸው ናቸው። ይህ ስሞቻቸውን ይገልጻልና። የእግዚአብሔር አቃኒም ግን አስማት ናቸው። አስማትም አቃኒም ናቸው። የአቃኒምም ትርጓሜ፥ ጽኑዓንና ቀዋምያን በገጽና በመልክ ፍጹማን የሆኑ አካላት ማለት ነው። እንግዲህ ልዩ ሦስት የሆኑ አካላት ጸንተው በሚኖሩ በእነዚህ አስማት ይጠራሉ።

ይኸውም የሦስቱ የአካላት ህላዌ አንድ ሲሆን፣ መለኮትም አንድ ሆኖ ሳለ ነው» ይላል። ሃይማ አበ ጎርጎ ገባሬ መንክራት ገጽ 39፣40 ክፍል 1 ቍጥር 2-6።

እነሆም ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስ እያብራራ ካቀረበው ቀዋሚ የትምህርተ መለኮት መግለጫ የሚከተሉትን ፍሬ ነገሮች ለቅመን እንደገና እንመለከታለን፡ ይኸውም መሠረተ አሳቡ ይበልጥ ሊብራራልን ይችላልና ነው።

1ኛ፥ «ሰብእ» የሚል መጠሪያ ሰው ሲፈጠር የሚገኝ የተፈጥሮ ስሙ ወይም የሰብእና ጠባይዓዊ ተፈጥሮ መታወቂያ ስም መሆኑን፥ ዘፍጥ. 1፥27። ምሳሌ 6፥6። ዮሐ. 16፥22። መዝ. 8፥4።

2ኛ፥ «ገብር ወይም መጋቢ / ተገዥ፥ ወይም ሹም/ የሚሉ ስሞችም፥ የሰው የግብር ወይም የሙያ መታወቂያ ስሞች መሆናቸውን የሚያሳዩ፥ መዝ. 104/105/፥17።

3ኛ፥ «አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ» የሚሉ ስሞችም ደግሞ እያንዳንዱ ሰው በየራሱ ተለይቶ እንዲታወቅባቸው የየግሉ መታወቂያና ስሞች/ መጠሪያ ስሞች/ መሆናቸውን የሚገልጹ ናቸው። ዘፍጥ. 5፥2። ምሳሌ 17፥5፤ ምሳሌ 21፥3። ምሳሌ 26፥26።

በእነዚህ ዝርዝር እያንዳንዳቸው የሚያቀርቡትን ማብሪራያ ልብ ብሎ መመልከት ነው።

1ኛ፥ «ሰብእ» ወይም «ሰው የሚል ሰው ሲገኝ የተገኘ የሰብእና ጠባይዓዊ ተፈጥሮ ስም መሆኑ ታውቆአል። በዚህ ታውቆ በተገኘ ትርኢታዊ ምሳሌ አንጻር «አብ፥ ወልድ መንፈስ ቅዱስ» ተብለው የሚጠሩባቸው የሥላሴ አስማት፣ አካላታቸው ሲኖሩ የነበሩ አስማተ አቃኒም /ቀዋምያን [illegible] አካላት አስማተ ጽንዕ/ እንደሆኑ ይታወቅበታል።

www.ethiopianorthodox.org

የተቻለው፥ «አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» ተብለው የሚጠሩባቸው ስሞች የሥላሴ አካላት በዘለዓለምነት ሲኖሩ የነበሩ አስማተ አቃኒም /የቀዋምያን አካላት አስማተ ጽንዕ/ ሆነው በተገኙበት መሠረት ነው።

ሊቁ «ወናሁ ንቤ በእንተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ወአኮ እሉ አስማት ዘሀሎ ላዕሌሆሙ ድኅረ፤ አላ እሙንቱ አካላት። ወብሂለ ሰብእሂ አኮ ውእቱ ስም። ዳዕሙ ውእቱ ፍጥረቱ» ያለውን እዚህ ላይ ማስታወስ ነው።

2ኛ፥ «ሰብእ /ሰው/ የሚል ስያሜም ሰው ሲገኝ የተገኘ፥ የተፈጥሮ ስሙ መሆኑ ከታመነ ዘንድ፤ ሰብእ /ሰው/ ነው። በተፈጥሮው ስሙ መደበኛነት ስለ ተገዛ ተገዢ ስለተሾመም መጋቢ /ሹም/ ቢባል እንጂ፤ ስለ ተገዛ ሰብእ /ሰው/ ስለ ተሾመም ሰብእ /ሰው ሊባል እንደማይቻል በሰዎች ታሪክ የታወቀና እሙን ነገር ነው። እንደምን ቢሉ ሰብእ /ሰው/ ተገዥ ወይም መጋቢ /ሹም/ ከመሆኑ የተነሣ «ሰብእ /ሰው/» አልሆነም፤ ሰብእ /ሰው/ የተሰኘበት የተፈጥሮ ስሙ ነው። በሌላ አገላለጽም እንደገና ብናየው ሰብእ /ሰው/ የተሰኘበት የተፈጥሮ ስም ተገዥና መጋቢ /ሹም/ ሊሆን መነሻ ነው እንጂ፤ በኋላ የተገኘለትና የወጣለት ስም አይደለምና ነው። ይህም ይህ እንደሆነ ይጸናል። መዝ. 104፥17፤21። አሁን በዚህ ምሳሌያዊ አንጻር /ትይዩ/፥ ስለ ሥላሴ አስማት መሠረታዊ ትምህርት እንመልከት።

የሥላሴ ልዩ የግብር ስም አቋም የተመለከትን እንደሆንና «አብ በስመ ቅንዓ ይኸውም በዘለዓለምነት ሲኖር በነበረ፥ «አብ» የተሰኘበት በአካሉ ስም መደበኛነት ስለ ወለደ ወላዲ፤ ስላሠረፀ አሥራፂ» ይባላል።

ወልድም በስመ ቅነሙ ይኸውም በዘለዓለምነት ሲኖር በነበረ «ወልድ» በተሰኘበት በአካሉ ስም መደበኛነት፣ ስለተወለደ «ተወላዲ» ይባላል።

መንፈስ ቅዱስም በስመ ቅነሙ ይኸውም ብዘለዓለምነት ሲኖር በነበረ «መንፈስ ቅዱስ» በተሰኘበት በአካሉ ስም መደበኛነት፥ ስለሠረፀ «ሠራፂ» ይባላል።

እነሆም፡- በአስማተ አቃኒም ማለት በአካላት አስማትና /አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ/ ደግሞ በአስማተ ግብር /ወላዲ፥ አሥራፂ፥ ተወላዲ፣ ሠራፂ/ መካከል ያለው ትምህርታዊ ይዘታ፥ በየመልኩ ጥርት ብሎና ተገልጾ ለመታየት መቻሉን ሊቁ ካቀረበው ምሳሌያዊ ማስረጃ ይገነዘቧል።

3ኛ፥ «አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ» የሚሉ ስሞች ደግሞ «ሰብእ /ሰው» ተፈጥሮ፣ ወይም ተወልዶ ከተገኘ በኋላ የመለዮ ስም ባስፈለገ ጊዜ፡ በግለ ይታወቅ ዘንድ፡ ለእያንዳንዱ ሰው መጠሪያ እንዲሆን፡ የሚሰጥ» «የተጸውዖ ስም» ነው።

ስለዚህ «ሰብእ /ሰው/» ሲገኝ አብሮት እንደሚገኝ» ሰብእ /ሰው/ እንደሚባልበት እንደተፈጥሮ ስሙ አይደለም።

የደረጃው አቋም «ሰብእ ሰው» እንደሚያሰኝ እንደተፈጥሮው ስም አድርጎ ሊያሳየው ስለማይችል፥ ተገዥ፥ ወይም መጋቢ «ሹም» ከሚል ከግብር ስም ጋር በአንድ ተመሳሳይ ደረጃ ይመደባል።

/አስማተ ጽንዕ/ በመሆናቸው ስለሚረጋገጥ፣ «ሰብእ ሰው» ሲገኝ ተገኝቶ» ሰብእ፥ «ሰው» ተብሎ ከሚጠራበት ከተፈጥሮው ስሙ ጋር፥ በምሳሌያዊ መግለጫ ለማነጻጸር ይቻላል እንጂ፣ «አዳም፥ አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ» እየተባሉ፥ ሰዎች ከሚጠሩባቸው ከተጸውዖ ስሞች ጋር ለማነጻጸር ለማመሳሰል የሚቻል አይሆንም።

ምክንያቱም ሰዎች ተፈጥረው ወይም ተወልደው በሰብእና አቋምና፣ የተፈጥሮ ስማቸው በሚሆን ሰብእ /ሰው/ በሚያሰኝ ስያሜ ከተገኙ በኋላ ነው፣ «አዳም፣ አብርሃም፣ ይስሐቅ ያዕቆብ» በሚሰኝ በግል የመለዮ ስም ሊጠሩ የበቁት።

«አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ» የሚሉ የሥላሴ አስማተ አካላት ግን፥ አካላቱ በዘለዓለምነት ሲኖሩ የነበሩ እንደመሆናቸው፥ እነዚህ አቃኒም የዘለዓለምነት ስሞቻቸው እንደሆኑ ኖረዋል እንጂ፣ በኋላ የወጡላቸው ስሞች አይደሉም።

ምዕራፍ ስድስት።

የግብር ስሞች በአስማተ አካላት መታወቅ፥ የአስማተ አካላት ሥርዓት አቋም መባሉ።

ባለፈው ትምህርት እንደታየው ሁሉ፥ የግብር ስሞች በአካል መደብነት ሊታወቁ ተችሎአል። ይህም በአጭር ገለጻ እንዲታይ ብናደርግ ይበልጥ ለመረዳት ይጠቅመናል።

1ኛ፥ «ወላዲ አሥራፂ፥ ተወላዲ ሠራፂ» ተብለው የሚጠሩ የግብር ስሞች ግብራትን ለማስገኘት የመንሥኤነት ጠባይ ላላቸው ለልዩ ልዩ መሠረታውያን /ህላዌያት፣/ አቋሞች/ ለስመ ህላዌያት ይኸው ለባሕርይ ህላዌ፥ ለህልውና አቋም ህላዌ፥ ግብራት ሳይሆኑ፣ ለሥላሴ አካላት፥ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ብቻ ግብራት ሆነዋል።

ይህም ማለት «ወላዲ» አሥራፂ ተወላዲ ሠራፂ የሚሉ የግብር ስሞች ግብራትን ለማስገኘት ጠባይዓዊ መንሥኤነት ላላቸው ለባሕርይ ህላዌ፥ ለህልውና አቋም ህላዌ፥ መቼም መች ግብራት ሆነው ሳይገኙ፣ በአካላት አስማት መደብነት ግብራት ሆነው ተገኝተዋል። ወይም አቋማቸው በዚሁ መደብ እንደሆነ ለይተው አስታውቀዋል ማለት ነው።

2ኛ፥ የግብር ስሞች በአስማተ አካላት መደብነት እያንዳንዱ ሥላሴያዊ አካል አቋም ተለይቶ የሚታወቅበትን የወላዲነትን የአሥራፂነትን የተወላዲነትን የሠራፂነትን ጭምር የሚያንጸባርቁ ሆነዋል።

የዚሁም ፍሬ ነገር በሁለቱም በኩል የታየው አማናዊ ትርኢት፥ የግብር ስሞች መደባቸውን በሥላሴ አካላት ስሞች ማድረጋቸው፥ በዚህም አቋማቸው ለይተው [illegible]

www.ethiopianorthodox.org

እንግዲህ እንዲህ ከሆነ ዘንድ፥ ለአካል የግብር ስም ሆኖ የሚታየው እንዴት [illegible] አቋም ነው።

አዎን፡- «አብ ወልድን የመውለዱ ግብር፥ መንፈስ ቅዱስንም የማሥረፁ [illegible] እንዲሁም ወልድ ከአብ የመወለዱ ግብር፥ ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የመ[illegible] ግብር ቁጥራቱ ወይም የቁጥራቱ ውል ያለው እምን ላይ ነው? ማለት የውሉ [illegible] ያለበት ህሉና ሊታይ ወይም ሊታወቅ የሚችለው እንደምንድን ነው? ብለን ልን[illegible] እንገደዳለን።

በእርግጥ ይህ የተገለጸው አብነታዊ አባባል የሥላሴን የግብር ስም በምን [illegible] ወይም አቋም ላይ እንዳለ አነጣጥሮ ያመለክታል። ለአካል ህላዌ የግብር ስም መባሉ[illegible] አሻሚ በሌለበት ሁናቴ ገልጾ ያስረዳል።

በዚህ ብቻም የሚወሰን አይደለም። ትምህርቱ ከገለጸበት አቋም የቃላቱን [illegible] ጭምር እያሳወቀ፣ የግብሩ መሠረታዊ ምሥጢር በአገባቦቹ ውስጥ መኖሩንም [illegible] ሲጠቁም ይገኛል። ይህም አገባቦች ሲተነተኑ ወደሚታዩበት ወደሰዋስው [illegible] እንድንመራ የሚገፋፉን መሆኑ የማያጠራጥር ነው።

ይህ «ልዩ የግብር ስም» በሰዋስው ደንብ ከግሣዊ ቅጽል አቋም ተለይቶ [illegible] አይደለም። በመሠረቱ «ወላዲ፥ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ» ሲባል፤ [illegible] በአማርኛ ሰዋስው ደንብ በሣልስ ቅጽል ዕርከን፥ በውስጠ ዘ /በውስጠ የ/ [illegible] የሚነገር ግሣዊ ቅጽል መሆኑ በእርባ ቅምር ትምህርት ተጠናቆ የታወቀ አይደለም[illegible] መጽሐፈ ሰዋስው ተመልከት ዘምንኩሉ ገጽ 211-219።

በመሠረቱ ቅጽል እንደመሆኑ፥ በስምነት አቋም ቢጠራም ቅሉ፥ ቅጽል [illegible] ዘንድ እውስጡ የተቋጠረው እንዲብራራ የሚፍታታና የሚተነተን እንዲ[illegible] የሚጠቀለል አቋም ያለው ነው።

እንዲህ መሆኑ ከታወቀ ከተጠነቀቀ ዘንድ፣ በውስጠ ዘና /በውስጠ የ፤ /በ[illegible] ዘ /በግልጸ የ/ መካከል ያለውን አንድነትና ልዩነት በሰዋስው ደንብ [illegible] እየፈታታንና እየጠቀለልን ለመመልከት ብንሞክር፤ በአገባቡ ውስጥ [illegible] የሚገኘውን የግብር መሠረታዊ ምሥጢር የት እንዳለ ወደማየት እንደርሳለን።

እስቲ በመጀመሪያ ደረጃ በሣልስ ቅጽል «ወላዲ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ [illegible] ተብለው በውስጠ ዘ የተነገሩትን ቅጽሎች ወደ ግልጸ ዘ በማዞር «ዘተወልደ ዘአ[illegible] ዘተወልደ ዘሠረፀ» እንበል። ወይም በአማርኛ የወለደ ያሠረፀ፥ የተወለደ፥ [illegible] እያልን በግልጸ የ አቋም እናናግር፡-

የሥሉስ ቅዱስ የግብር ስም ግብርን ለማስገኘት መንሥኤ የሚሆኑ የልዩ [illegible] መሠረታውያን አቋሞች /የባሕርይ የህልውና አቋም ውጤት ወይም ግብር /ፍሬ/ [illegible] ሳይገኝ፤ በተለይ ለአካል ህላዌ ብቻ የግብር ስም ሆኖ ለመገኘቱ የማያሻማ አብነ[illegible] አቋም አለው።

ይኸውም፡-

1ኛ፥ «በልብነቱ ወልድን የወለደና መንፈስ ቅዱስን ያሠረፀ አብ /የአብ አካ[illegible] መሆኑና በዚህ መታወቁ ነው። /የታወቀ ሆኖ መኖሩ ነው/።

2ኛ፥ በቃልነቱ ከአብ የወጣ ወይም የተወለደ ወልድ /አካለ ወልድ/ መሆኑና በዚ[illegible] መታወቁ ነው ወይም የታወቀ ሆኖ መኖሩ ነው።

3ኛ፥ በእስትንፋስነቱም ከአብ የወጣ ወይም የሠረፀ መንፈስ ቅዱስ /አካለ መንፈስ ቅዱስ/ መሆኑና በዚህ መታወቁ ነው። /የታወቀ ሆኖ መኖሩ ነው።/

እነሆም የሥሉስ ቅዱስ የግብር ስም በዚሁ አሻሚ በሌለበት አብነታዊ መግለጫ ግብርን ለማስገኘት፥ መንሥኤነት ካላቸው ከልዩ ልዩ መሠረታውያን ህላዌያት /አቋሞች/ ከባሕርይ፥ ከህልውና አቋም/ ሳይገኝ ለሦስቱ አካላት ህላዌያት ብቻ የግብር ስምም ሆኖ መገኘቱ፤ ዳግመኛም በአካል መደብነት ግብር የግብርም ስም ሆኖ መታወቁ፥ ጠርቶና በርቶ ይታያል።

በዚህ ጊዜ «አብ ወልድን የመውለዱ ግብር፥ መንፈስ ቅዱስንም የማሥረፁ ግብር፥ ወልድም ከአብ የመወለዱ ግብር፥ መንፈስ ቅዱስም ከአብ የመሥረፁ ግብር ያለበት ውል ወይም ቁጥራት በዚህ አብነታዊ ትምህርት ተገልጾ ስለሚታይ፣ የነገረ መለኮት ተከታታይ የሆነ ሰው ሁሉ ቾል ሳይል፣ ዓይነ ልቡናውን አቅንቶ እንዲያሳርፍበት ብናሳስበው ይጠላ አይመስለንም።

ቀጥለንም በአንቀጽነት አቋም የሚገኙትን «ወለደ አሠረፀ፥ ተወለደ ሠረፀ» የሚሉትን ግሦች በአንድ በኩል አድርገን መስተፃምራውያን ቅጽሎች የሆኑትን /እነ የን/ በሌላ ወገን እናስቀምጥ።

በዚህ ጊዜም «ወለደ፥ አሠረፀ ተወለደ፥ ሠረፀ» ተብለው የተነገሩትን አንቀጾች ከመስተፃምራን ቅጽሎች ከእነ የ ለይተን ብቻቸውን ብንመለከታቸው፣ ያው ዞረው እነዚያ የአብን የወልድን የመንፈስ ቅዱስን አካላት ምሥጢራዊ ግብር በተለያየ ዘይቤ ሲገልጹ ያየናቸው የቅዱሳት መጻሕፍት አሥራወ ቃላት አንቀጾች ሆነው እናገኛቸዋለን። መዝ. 109፥5። ዮሐ. 15፥26።

ስለ ግብር ስም ወይም ስለ ግብር ስም መሠረታዊ አወጣጥ በሰፊው ታትቶ ከተገለጸበት ክፍለ ትምህርታችን እንደታየው ሁሉ፥ በተለያየ ዘይቤ በየራሳቸው ጸንተው፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ የተገኙት አንቀጾች በሰዋስው ትንተናም «ወለደ፥ አሠረፀ፥ ተወለደ ሠረፀ» ተብለው እንደገና ዞረው ሲነገሩ መገኘታቸው ሰዋስው በነገረ መለኮት ያለበትን ድርሻ ያሳያል።

ይህን እያሰላሰልን በሌላ በኩል ያየናቸው መስተፃምራውያን ቅጽሎች እነ ዘ /እነ የ/ በአዛማጅነት ሙያቸው ወይም ይዞታቸው ግብራትን በሚገልጹ አንቀጾች ላይ ወድቀው ይጫኑዋቸውና የተጫኑዋቸውን አንቀጾች ይዘው፥ የእግዚአብሔር አቃኒም ለሆኑ አካላት ወይም አስማተ አካላት ሲቀጸሉ መታየታቸውን እንገነዘባለን። እነሆም የወለደ ያሠረፀ አብ፥ የተወለደ ወልድ፥ የሠረፀ መንፈስ ቅዱስ መሰኘታቸውን ነው።

በዚህም መስተፃምራን ቅጽሎች ለአስማተ አካላት /ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ/ መቀጸላቸው፥ አንቀጾቹ በየራሳቸው የተለያየ ፍች ወይም ዘይቤ ጸንተው የአካላተ ሥላሴን ግብራት ይገልጹ ዘንድ ነው።

እንግዲህ መስተፃምራን ቅጽሎች እነ የ «ወለደ፥ አሠረፀ፥ ተወለደ፥ ሠረፀ» በሚሉና ግብራትን በገለጹ አንቀጾች ላይ ወድቀው» አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብለው ለሚጠሩ ለአካላተ ሥላሴ ስሞች በሚቀጸሉበት ጊዜ፣ ቅጽሎቹ በአቋማቸው የሥላሴ አካላት እየራሳቸው ተለይተው በተከፍሎ የሚታወቁበትን ግብር ገልጸዋልና፤ ለሥላሴ አካላት፥ ለአካላቱም አስማት /አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ/ የግብር ስሞች መሆናቸውን የሚያረጋግጡ ሆነዋል።

www.ethiopianorthodox.org

አዎን፥ በአማርኛው «ወለደ፥ አሠረፀ፥ ተወለደ፥ ሠረፀ» የሚሉ አንቀጾች በመስተፃምራን ቅጽሎች አማካይነት ለአካላት ስሞች /ለአብ፥ ለወልድ፥ ለመንፈስ ቅዱስ/ ተቀጽለው ግብራቸውን ሲገልጹ ስለታዩ፥ በሙያቸው ይዞታ እንደነት ይሆናል።

ዳሩ ግን አንቀጾቹ በየዘይቤያቸው ሲነገሩ፥ የሚገልጹዋቸውን የአንቀጽነታቸውን አቋም ብቻ ሳይሆን፥ ይበልጥ ምሥጢሩን የሚያጐላ ሌላ ነገር እንዳለ ስለሚጠቁሙ እርሱን ለመረዳት ያጓጓል።

ይኸውም፡- «በ» የሚባል መስተዋድዳዊ አገባብ ነው «በ» የሚባል አገባብ ልብነት፥ ቃልነት እስትንፋስነት በሚሉ አስማተ ኩነታት ላይ እየተጫነ ማለት «በልብነት፥ በቃልነት፥ በእስትንፋስነት» እያሰኘ፥ በማድረጊያነት አቋም የሚገልጻቸው ቅጽሎች አመካይነት፥ ለሥላሴ አስማተ አካላት /ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ/ ተቀጽለው፥ የአካላት ግብራትና የአካላት አስማተ ግብር ለመሆን እስኪበቁና እስኪታወቁ ድረስ ማድረጉ መታየት ያለበት ነገር ነው።

ይህም በአሰካክ ተገልጾ ሲታይ፥ እንደሚከተለው ይሆናል። «አብ በልብነት /በከዊነ ልብ/ ወልድን መውለዱ / የወለደ መሆኑ/ መንፈስ ቅዱስንም ማሥረፁ /ያሠረፀ መሆኑ/።

ወልድም በቃልነቱ /በከዊነ ቃል/ ከአብ መወለዱ/ የተወለደ መሆኑ/ መንፈስ ቅዱስም በእስትንፋስነቱ /በከዊነ እስትንፋስ/ ከአብ መሥረፁ /የሠረፀ መሆኑ ነው።

በዚሁ ቀዋሚ ትምህርት የምንገነዘበው ፍሬ ነገር፥ አንቀጾቹ በየዘይቤያቸው እንደያዙ ጸንተው ራሳቸውንና የእነርሱ ጓዝ የሆኑትን የማድረጊያ ግብራትን ጭምር እንደያዙ በመስተፃምራን ቅጽሎች በእነ «የ» አማካይነት ለሥላሴ አስማተ አካላት የግብር ስሞች መሆናቸውን ነው።

አሁን ከሰዋስው ድርሻ ስለ ሥሉስ ቅዱስ የግብር ስሞች ያጠናነውን ትምህርት በዝርዝር አሳጥረን እናጠቃልላለን።

1ኛ፥ በግልሱ ቅጽል አቋም በውስጠ ዘ /በውስጠ የ/ የሥላሴ የግብር ስም ሆነው «ወላዲ፥ አሥራጺ ተወላዲ ሠራፂ» እያሰኙ ይነገሩ የነበሩትን «በግልጸ የ» እንዲብራሩ ሲደረግ «የወለደ፥ ያሠረፀ፥ የተወለደ የሠረፀ» ተብለው እንዲነገሩ መሆኑን።

2ኛ፥ የግሥ አንቀጾች ግብራት ከሚመሠረቱባቸው ከማድረጊያ አገባቦች ጋር ተፈቃቅረው ከመገኘታቸውም በላይ፥ አንቀጾቹ ራሳቸው በተለያየ ዘይቤ ሲነገሩ ተ... መዝ... ዘረው ያው የቅዱሳት መጻሕፍት አሥራው ቃላት ሆነው መገኘታቸው፥ መዝ. 109/110/፥5። ዮሐ. 15፥26።

3ኛ፥ አንቀጾቹ በመስተፃምራን ቅጽሎች በእነ «የ» አማካይነት በዘለዓለምነት ቅጽሎች ሆነው፥ የየአካላቱን ግብራት ሲገልጹ መገኘታቸው ነው።

ባጭሩም በእነዚህ ሁሉ የአስማተ አካላት ግብራት ስሞች በዘለዓለምነት ሲገለ... በነበሩ በቅድስት ሥላሴ አካላት፥ /አብ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ/ አቃኒማዊ ጸንዐ... ቅድምና ወይም ተድኅሮ /ቅደም ተከተል/ ሳይኖር፥ ከየአካላቱ ያንጸባረቀው... የወላዲነት የአሥራፂነት፥ የተወላዲነት የሠራፂነት ግብራት በልዩ አቋም ጐልተ...

እንዲታዩ ማብራራት፥ ሰዋስውም በድርሻው ያበረከተው ቁም ነገር ከፍተኛ መሆኑ ነው።

እንግዲህ «አብ ወልድን የመውለዱ ግብር፥ መንፈስ ቅዱስንም የማሥረፁ ግብር፥ ወልድም የመወለዱ ግብር፥ መንፈስ ቅዱስም የመሥረፁ ግብር ቁጥራቱ ወይም የቁጥራቱ ውል እምን ላይ እንዳለ በተገለጹት ማብራሪያዎች ተጠናቆ ይታወቃል። ይህም ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስና ሌሎችም ደጋጎች የቤተ ክርስቲያን መምህራን ቅዱሳት መጻሕፍትን በጥንቃቄ መርምረው፥ ስለ ቅድስት ሥላሴ አስማተ አካላትና አስማተ ... አቋም፥ በየፈርጁ እየለዩ የሰዋስው ድርሻንም ሳይንቁ ያስተማሩት የትምህርተ ... ውጤት መሆኑን ይገነዘቧል።

እነሆም በሥሉስ ቅዱስ አካላት መካከል አንዱ አካል ለሌላው አካል ውጤት ወይም ግብሩ ሆኖ ስለማይገኝና በአብርሃም በይስሐቅ በያዕቆብ ግብረ ልደታት እንደማይመሳሰል በተገለጸው ሐተታዊ መስረጃ፡-

ይልቁንም ገባሬ መንክራት ጎርጎርዮስ «አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚሉ የሥሉስ ቅዱስ አስማተ አካላት ከግብር ስሞቻቸው በኋላ አለመገኘታቸውን ሲያስረዳ፥ «ሰብእ /ሰው/» በተፈጥሮ ስሙ መደበኛነት ስለተገዛ ወይም ስለ ተሾመ ሰብእ /ሰው/ ሊባል እንደሚቻል፥ መስሎ ባቀረበው ማስረጃ፥ የሥላሴ የግብር ስም አቋም የተለየ ይዞታ እንዳለው በተብራራ ሁናቴ ሊታወቅ ተችሎአል።

ምዕራፍ ስምንት።

በጠቅላላው ነጥረው የተገኙ ፍሬ ነገሮች።

1ኛ፥ የሥላሴ የግብር ስም በባሕርይ ህላዌና በኩነት ህላዌ፥ በህልውና አቋምም ውጤት እየሆኑ ከሚገኙት ግብራት የተለየ መሆኑን።

2ኛ፥ የሥላሴ የግብር ስም ለአካል ህላዌ በቻ የግብር ስም መሆኑን።

3ኛ፥ የሥላሴ የግብር ስም በሥላሴ የአካል ህላዌ የግብር ስም ቢሆንና ቢባልም ቅሉ፥ በአካላት መካከል፥ አንዱ አካል ለሌላው አካል ግብሩ ወይም ውጤቱ አድርጎ ሲያሳየው የማይገኝ መሆኑን ከሐተታዊ ገለጻው ለመለየት ይቻላል።

በዚህ ክፍለ ትምህርት ውስጥ የነበረው የተሰበጣጠረው ትርኢታዊ ሁኔታ የተራቀቁ መምህራን አነጣጥረው በፈለሙት መመሪያ መሠረት፥ መልክዓዊ አቋሙና ቦታው ስለ ሥሉስ ቅዱስ የግብር ስም ሲናገሩ፥ «ልዩ የግብር ስም» እያሉ ለመናገር የወደዱበት አሳብና መነሻን ለመረዳት አስቸጋሪ አይሆንብንም።

ስለዚህ ሥላሴ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብለው የሚጠሩባቸው የአካላት አስማት ከዘለዓለምነት ሲኖሩ የነበሩ አስማተ አቃኒም/ የአካላት አስማተ ጸንዕ/ ናቸውና ስሞች ከተፈጠሩ ወይም ከተወለዱ በኋላ፥ እያንዳንዳቸው በግል ይታወቁባቸው ዘንድ «አዳም፥ አብርሃም፥ ይስሐቅ፥ ያዕቆብ፥» እየተባሉ እንደሚጠሩባቸው እንደ ተጸውዖ ስሞች ያይደሉ መሆናቸውን ጠንቅቆ መረዳት ይገባል።

www.ethiopianorthodox.org

ይህም በሚገባ ለማስተዋል «ወብሂለ ሰብእሂ አኮ ውእቱ ስም፤ ዳዕሙ ውእቱ ፍጥረቱ። እስመ ለኩሎሙ ሰብእ ቦሙ ስም ለለአሐዱ አሐዱ እምኔሆሙ፤ እሙንቱ «አዳም» አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ «ወዝንቱ አስማቲሆሙ ወአቃኒሙ እግዚአብሔርሰ እሙንቱ አስማት። ወአስማትኒ እሙንቱ አቃኒም። እስመ ትርጓሜሁ ለአቃኒም አካላት ጽኑዓን ወቀዋምያን ፍጹማን ገጽ ወመልክዕ ብሂል። ወሥሉስ ቅዱስ ይሰመዩ እሎንተ አስማተ ጽኑዓን።

ሰብእ ማለትም ፍጥረቱ /የተፈጥሮ ስሙ/ እንጂ የተጸውዖ ስሙ አይደለም። ሰዎች ሁሉ እያንዳንዳቸው የሚጠሩበት የተጸውዖ ስም አላቸው። እነዚህም «አዳም አብርሃም ይስሐቅ ያዕቆብ» እየተባሉ የሚጠሩባቸው የተጸውዖ ስሞቻቸው ናቸው።

የእግዚአብሔር አቃኒም ግን አስማት ናቸው። አስማትም አቃኒም ናቸው። የአቃኒም ትርጓሜ ጽኑዓንና ቀዋምያን በገጽና በመልክ ፍጹማን የሆኑ አካላት ማለት ነው። እንግዲህ ልዩ ሦስት የሆኑ አካላት ጸንተው በሚኖሩ በእነዚህ አስማት ይጠራሉ»። ሲል ሊቁ የተናገረውን እንደገና እዚህ ላይ አቅርበው ቢያሰላስሉት፤ ትምህርቱ በደኅና አኳኋን ተገልጾና ተብራርቶ እንደሚገኝ ይታመናልና፤ በዚሁ ጸንቶ ይቁም።

አሁንም ከእነዚህ የተጸውዖ ስሞች ሳንወጣ የምናጠናቅቀው ጠቃሚ ትምህርት አለን። ይኸውም ደግሞ «ሰብእ /ሰው/» ሲገኝ የተገኘ የተፈጥሮ ስም ሆኖ በሚጠራበት አንጻር፥ /ንጽጽር/ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚያሰኙ የአካላተ ሥላሴ ስሞች /የሥሉስ ቅዱስ አካላት / በዘለዓለምነት ሲኖሩ ለነበሩ አካላት፥ አስማተ አቃኒም በዘለዓለምነት ሲኖሩ ለነበሩ አካላት፥ አስማተ ጽንዕ እንደመሆናቸው መጠን፥ በዚያው መደብ ወላዲ፥ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ ተብለው፥ በግብር ስሞቻቸው እንደሚጠሩ የታወቀ ሆኖአል። ነገር ግን በግብር ስሞቻቸው «ወላዲና አሥራፂ ተወላዲ ሠራፂ» ቢባሉም በባሕርይ ግብር ልዩነት በአካልም ቅድምናና ተድኅሮ በሚኖራቸው በአብርሃም በይስሐቅ በያዕቆብ ግብረ ልደት /ግብር/ ተረክቦ የዓይነትና አምሳል የማይመጣጠኑ መሆናቸውን ጠንቅቆ መረዳት ያሻል።

የዚህም ልዩነት ዓይነተኛ ምሥጢር፦ /ምክንያት/ ለሥሉስ ቅዱስ ልዩ የግብር ስሞች የሚሆኑ «መወለድና ማሥረፅ» አካላተ ሥላሴንና አካላቱ የሚጠሩባቸውን «አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ» የሚሉ ስሞችን የማያስገኙና የማይቀድሙ ስለሆኑ ነው።

እንደሚታወቀው ሁሉ፥ አብርሃም ይስሐቅን በወለደ ጊዜ፤ ይስሐቅ በአካሉና በባሕርዩ ከአብርሃም አካል ተከፍሎ ተወልዶአል። ያዕቆብም ከይስሐቅ በተወለደ ጊዜ፤ ያዕቆብ በአካሉና በባሕርዩ ከይስሐቅ አካልና ባሕርይ ተከፍሎ ተወልዶአል።

ከዚህም የተነሣ በአርእስተ አበው /ያባቶች አለቆች በሆኑ/ በአብርሃም በይስሐቅ በያዕቆብ ግብር ልደት /ግብረ ተረክቦ/

1ኛ፥ አካል ከአካል መከፈሉን፦ ዘፍጥ. 15፥4፤ 5።

2ኛ፥ የአካላት ቅደም ተከተልን፦ ዘፍጥ. 21፥5-7።

3ኛ፥ ከፍተኛነትን ዝቅተኛነትን፦

4ኛ፥ ልሂቅና ደቂቅ ሆኖ መገኘትን፦

5ኛ፥ በተፈጥሮ ሥርዓት ማዘዝና መታዘዝን፦ ዘፍጥ. 22፥5-12።

6ኛ፥ በባሕርይ፡ ግብር፥ የዕውቀት የፈቃድ የሥልጣን የክሂል ልዩነትንና የመሳሰለውን ግብር ሁሉ ሲታይበት ይገኛል።

«ወላዲ አሥራፂ ተወላዲ ሠራፂ በሚያሰኝ በሥሉስ ቅዱስ የግብር ስሞች ይዞታ ግን፥ የሥላሴ አካላት ግብር ቢገለጽባቸው እንጂ፡ የግብር ስሞች ለሥላሴ አካላት ስሞች መገኛ ምክንያት ስላልሆኑ፡ የአካላት ቅደም ተከተል ልሂቅና ደቂቅ የሚያሰኝ አቋም፤ የማዘዝና የመታዘዝ ሁኔታ አይገኝባቸውም። እንዲሁም የሥሉስ ቅዱስ የባሕርይ ግብር የዕውቀት የፈቃድ የሥልጣንና የክሂል ልዩነት አይገኝም። ማቴ. 11፥27። የቤተ ክርስቲያን መምህራን ስለዚህ ነገር የተጠናቀቀ ትምህርታዊ መመሪያ ሰጥተዋል። ከእነርሱም መካከል የአንጾኪያ ሊቀ ጳጳሳት አባ ዮሐንስ አጠቃሎ የተናገረውን እንመልከት። «እስመ አብ ሀልው እምቅድመ ኩሉ መዋዕል ወአዝማን ወወልድኒ ሀልው እምቅድመ ኩሉ መዋዕል ወአዝማን፡ ወመንፈስ ቅዱስኒ ሀልው እምቅድመ ኩሉ መዋዕል ወአዝማን። አብሰ ኢተወላዲ ውእቱ፤ ወባሕቱ ወልድ ተወልደ እምኔሁ፤ ከመ ብርሃን ዘእምብርሃን ወመንፈስ ቅዱስኒ ወጽአ እምኔሁ። ወሰበሂ ንቤ ከመ አብ ኢተወልደ፡ ወወልድኒ ተወልደ፡ ወመንፈስ ቅዱስሂ ሠረፀ እምኔሁ፡ ኢተሐሊ ከመ ወልድ የሐፅፅ እምአብ፡ ወመንፈስ ቅዱስሂ እምወልድ ከመ ልደተ አበው አብርሃም ይስሐቅ ወያዕቆብ። አላ ዕሩያን እሙንቱ በቅድምና ወበመልክና ወበፈጢረ ፍጥረታት፥ ወበኩሉ ግብር ዘይደሉ ለእግዚአብሔር። አብ ከጊዜያትና ከአዝማናት ሁሉ አስቀድሞ ህልው /ያለ/ ነው። ወልድም ከጊዜያትና ከአዝማናት ሁሉ አስቀድሞ ህልው /ያለ/ ነው። ነገር ግን ወልድ ብርሃን ከብርሃን እንደሚገኝ ከአብ ተወልዶአል። መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ ሠርፆአል እንጂ፡ አብ የገዛ ራሱ ግን ያልተወለደ ነው። ሆኖም አብ አልተወለደም፡ ወልድ ከእርሱ ተወለደ፥ መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ ሠረፀ ብንልም፡ እንደ አብርሃምና እንደ ይስሐቅ እንደ ያዕቆብ ልደት መስሎህ፡ ወልድ ከአብ እንደሚያንስ መንፈስ ቅዱስ ከወልድ እንደሚያንስ አድርገህ አታስብ። ነገር ግን ሥላሴ በቅድምና በምልክና ፍጥረታትን በመፍጠር በጠቅላላ እግዚአብሔር ሊያደርገው በሚገባ ሥራ ሁሉ የተተካከሉ ናቸው» ብሎአል። ሃ አበ/ዮሐ ዘአንጾ ገጽ 481 ክፍል 1 ቁጥር 3።

አባ ሕርያቆስም፦ «አኮ ከመ አብሃም ዘይልህቅ እምይስሐቅ፡ ወይስሐቅ ዘይልህቅ እምያዕቆብ አኮ ከማሁ ለመለኮት ኢይልህቅ አብ እምወልዱ፡ ወወልድኒ ኢይልህቅ እመንፈስ ቅዱስ፡ ወመንፈስ ቅዱስኒ ኢይንዕስ እምወልድ፡ ወወልድኒ ኢይንዕስ እምአቡሁ። አኮ ከመ አብርሃም ዘይኤዝዞ ለይስሐቅ በሕገ ፍጥረት ወይስሐቅ ዘይኤዝዞ ለያዕቆብ አኮ ከማሁ ለመለኮት ኢይኤዝዞ አብ ለወልድ በከዊነ አብ፡ ወኢየሀቢ ወልድ በከዊነ ወልድ፡ ወመንፈስ ቅዱስ ዕሩይ ውእቱ። አብርሃም ከይስሐቅ እንደሚልቅ ይስሐቅም ከያዕቆብ እንደሚልቅ አይደለም። በመለኮት አቅዋም እንደዚያ ያለ ሁኔታ የለም። አብርሃም ይስሐቅን በፍጥረት ሥርዓት እንደሚያዝዘው አይደለም። ይስሐቅም ያዕቆብን እንደሚያዝዘው አይደለም። በመለኮት እንደዚህ ያለ ነገር መኖር የለበትም። አብ አብ በመሆን ምክንያት ወልድን አያዝዘውም። ወልድም ልጅ ስለሆነ አይበልጥም፤ መንፈስ ቅዱስም ከእርሱ የተተካከለ ነው።» ብሎአል።

መጽሐፈ ቅዳሴ ዘአባሕርያቆስ፦ አባ ቴዎፍሎስ ጳጳስ ዘሐረር ብላታ መርስዔ ኀዘን ከተረጐሙት ገጽ 86 ቍጥር 55፡56 ተመልከት። አትናቴዎስ ሐዋርያዊ «ኢሀሎ አብ ዘመነ ዘእበለ ወልደ፡ ወዘእንበለ መንፈስ ቅዱስ አላ ወትረ ህልው ምስሌሆሙ በኩሉ ጊዜ፡ አብ ያለ ልጅና ያለ መንፈስ ቅዱስ የኖረበት የለም። በዚህ ጊዜ ቢታወስ መልካም ነው። ሃይ አበ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ገጽ 84 ክፍል 12 ቍጥር 8። እንደዚሁም ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት «ወአካሎሙኒ ለሥሉስ ቅዱስ ወአስማቲሆሙ አልቦ ውስቴቶሙ ዘይዴኀር። አላ ብሉያን መዋዕል እምቀዲሙ

www.ethiopianorthodox.org

ዘእንበለ ጥንት። የሥሉስ ቅዱስ አካላቸውና ስሞቻቸው ወደ ኋላ የሚገኝ የለባቸውም"። ነገር ግን ያለ መነሻ ከመጀመሪያ ብሎያነ መዋዕል /የዘመን አሮጌዎች/ ናቸው» ማለት በዚህ ክፍለ ትምህርት ጐልቶ የሚያንጸባርቅ ማስረጃ ነው።

ኀርጎ ገባሬ መንክረ ት ሃይ አበ ገጽ 40 ክፍል 1 ቍጥር 5።

እንዲሁም ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ፡- «ወአልቦ በውስተ ቅድስት ሥላሴ ግብርናት ወኢ.ተጋንዮ ወኢ.ይትሌዓል አሐዱ እምካልዑ በመዓርገ መለኮት ወኢ.ይኤገዞ አሐዱ ለካልዑ ከመ ተለአኪ በሥልጣኑ አላ እሙንቱ ዕሩያን በአሐዱ ክብር ዘመለኮት ወምልክና ወሉዓሌ ብርሃን ዘአኀዜ ኩሉ። ኢ.ሀሎ አብ ግሙራ ወኢ. ከመ ቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ወኢ.ሀሎ ወልድ ግሙራ ወኢ. ከመ ቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ወኢ.ሀሎ ወልድ ግሙራ ወኢ. ከመ ቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ አብ ወወልድ ወኢ.ሀሎ መንፈስ ቅዱስ ግሙራ ወኢ. ከመቅጽበተ ዓይን ዘእንበለ አብ ወወልድ። አላ ሥሉስ ቅዱስ ዕሩያን ወህልዋን ወትረ ዘእንበለ ጥንት ወኢ.ተፍጻሜት።»

እስቲ ይህ አባባል በሰዋስው ደንብ ተተንትኖ ከተብራራው መሠረታዊ ትምህርት ጋር ምን ያህል አንድነት እንዳለው እናስተያየው፡-

ከሰዋስው ከወሰድነው ከግሣዊ ቅጽል ውስጠ ዘ /ውስጠ የ/ ተብሎ የሚነገር ሣልስ ቅጽል «ወላዲ አሥራፂ፥ ተወላዲ፥ ሠራፂ» የሚሉ የግብር ስሞችን በግልጽ የ በመዘርዘር «የወለደ፥ ያሠረፀ የተወለደ፥ የሠረፀ» መባላቸውን ቀጥሎም የግሥ አንቀጾች ግብራት ከሚመሠረቱባቸው ከማድረጊያ አገባቦች ጋር መገናታቸውና አንቀጾች ራሳቸው በተለያዩ ዘይቤ ቆመው መነገራቸው ከዚህም ጋር አንቀጾች በመስተፃምራውያን ቅጽሎች አማካይነት በዘለዓለምነት ጸንተው ለሚኖሩ ለሥላሴ አስማተ አካላት /አቃኒም/ ቅጽሎች ሆነው የየአካላቱን ግብራት መግለጻቸውን አይተናል።

ይህም በአሰካክ ሲገለጽ፡- «በልብነቱ ወልድን የወለደና መንፈስ ቅዱስን ያሠረፀ አብ /መሆኑን በቃልነቱ ከአብ የተወለደ ወልድ/ መሆኑን፡- በእስትንፋስነቱ ከአብ የሠረፀ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን» የሚያሳይ ቀዋሚ ትምህርት አስገንዝቦአል።

ይህም ቀዋሚ ትምህርት የአስማተ አካላት ግብራት የሆኑ ስሞች በዘለዓለምነት ሲኖሩ በነበሩ በቅድስት ሥላሴ አካላት /አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ/ አቃኒማዊ ጽንዕ ዘንድ ቅድምና ተድኅሮ /ቅደም ተከተል/ ሳይኖር በአካላቱ ያንፀባረቀውን የወላዲነት፥ የአሥራፂነት፥ የተወላዲነት፥ የሠራፂነት ግብራት በልዩ ልዩ አቋም ማሳየት ሆኖ ይገኛል።

አሁን ስለ ግብር ስሞች የተናገርነውን ልንደመድም ነው። ይህ የግብር ስም የተገኘው «ጸአት» ከሚል ቃል ይኸውም ማለት ቃል ከልብ በመውጣቱ እስትንፋስም ከልብ በመውጣቱ ሲሆን፤ ነገር ግን ጸአቱ ከህላዌ መለኮት አንድነት መጠበቁን በሚያተኩሩበት ጊዜ አይደለም። በዚህ ጊዜ ጸአቱ ያለተመትሮ፥ ያለተከፍሎ መገኘቱን ብቻ ነው የሚገልጸው።

ሀ፥ ነገር ግን ጸአቱ በወፃእያኑ በልብ በቃል በእስንፋስ አወጣጥና የወፃእያኑ ምሥጢራውያን የተለያዩ አኳኋን ሲያመለክት በሚገኝበት ዚዜ ማለት የቃል ከልብ አወጣጥ /የአወጣጡ አኳኋን / «ተነገረ» በሚል ዘይቤ ሲነገር፤ እንዲሁም የመንፈስ ቅዱስ ከልብ አወጣጥ /የአወጣጡ አኳኋን/ ተተነፈሰ በሚል ዘይቤ ሲ/ገር፤ በሚያተኩሩበት ጊዜ የሚገለጽ ጸአት ማለታችን ነው።

ለ፥ ቃል ተነገረ፥ እስትንፋስ ተተነፈሰ፥ በሌላም አገላለጽ «ተወለደ፥ ወይም ሠረፀ» ተብለው ሲነገሩ እንዳይኖር፥ ግብር ግብራቸውን እየለዩ ከመፋለስ ከመለዋወጥ አንዱ የሌላውን ግብር ከመዋስ የሚጠብቁ መሆናቸውን ገልጸዋል።

ሐ፥ የግብር ስሞች ስምነታቸው ለአካላት እንጂ፤ ለባሕርይ ወይም ለህልውና አቋም አለመሆኑ፡-

መ፥ የግብር ስም የአካል ግብር ቢሆንም አንዱ አካል ለሌላው አካል ግብር እንደሚሆን አለማሳየቱ፡-

ሠ፥ የግብር ስም በአካል መደብነት ተገኘ እንጂ አካልን አለማስገኘቱ፡-

ረ፥ የግብር ስም በአካል መደብነት ተገኝቶ የግብራትን ህሉና መግለጹ፡-

ሰ፥ የግብር ስሞች በአካላት መደብነት እንደሆኑ የአካላትን ግብራት በማንፀባረቃቸው «የአካላት ሥርዓት አስማትን» ስሞችን በማስገንዘባቸው ነው።

www.ethiopianorthodox.org

፯ኛ፥ ታላቅ ክፍል።

በፈቃደ አቡሁ ወበምክረ ወልዱ
ወበሥምረተ መንፈሱ ቅዱስ መጽአ ወአድኀነነ
በአባቱ ፈቃድ በልጁም ምክር
በመንፈስ ቅዱስ ሥምረት
መጣና አዳነን።

www.ethiopianorthodox.org

ምዕራፍ አንድ።

እግዚአብሔር ወደ ሰው ተመለከተ።

ስብሐት ለአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ላለ ለነበረ ለሚኖር አሜን። ለከ ይደሉ ኦእግዚኦ አምላክነ ስብሐት ወክብር ወኃይል ለዓለመ ዓለም አሜን። እስመ አንተ ፈጠርከ ኵሎ ወበፈቃደ ዚአከ ይሄሉ ኵሉ ዘተፈጥረ።

ጌታችንና አምላካችን ሆይ፥ አንተ ሁሉን ፈጥረሃልና። ስለ ፈቃድህም ሆነዋልና ተፈጥረዋልምና ክብር ውዳሴ ኃይልም ልትቀበል ይገባሃል። እያሉ በዙፋኑ ፊት አክሊላቸውን ያኖራሉ። ራዕይ 4፥10፤11።

ዘይፈቅዶ አብ ይፈቅድዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ። ወለዘሂ ይፈቅዶ ወልድ ይፈቅድዎ አብ ወመንፈስ ቅዱስ። ወለዘሂ ዓዲ ይፈቅዶ፤ መንፈስ ቅዱስ ይፈቅድዎ አብ ወወልድ።

አብ የሚወደውን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል፤ ወልድ የሚፈቅደውን አብና መንፈስ ቅዱስ ይፈቅዱታል፤ ዳግም መንፈስ ቅዱስ የሚፈቅደውን አብና ወልድ ይፈቅዱታል። በዚህም ሁናቴ በግብር ሲታይ እንደሚከተለው ይብራራል።

እግዚአብሔር ሰውን በመልኩና በምሳሌው ፈጠረው። ሰው ግን በእባብ ተታለለና፤ በኃጢአት ወደቀ። እግዚአብሔር ወደ ሰው ተመለከተ። ጻድቅ የለም አንድ ስንኳ አስተዋይም የለም እግዚአብሔርን የሚፈልግ የለም ሁሉ ተሳስተዋል። በአንድነትም የማይጠቅሙ ሆነዋል፥ ቸርነትም የሚያደርግ የለም፤ ጉሮሮዋቸው የተከፈተ መቃብር ነው፥ በመላሳቸው ሸንግለዋል፤ የእባብ መርዝ በከንፈሮቻቸው አለ፥ አፋቸው እርግማንና መራራነት ሞልቶበታል፥ እግሮቻቸው ደምን ለማፍሰስ የፈጠኑ ናቸው፥ ጥፋትና ጕስቁልና በመንገዳቸው ይገኛል። የሰላምን መንገድ አያውቁም፤ በዓይኖቻቸው ፊት እግዚአብሔርን መፍራት የለም። ሁሉ ከእግዚአብሔር ፍርድ በታች ይሆን ዘንድ ነው፥ ሥጋ የለበሰው ሁሉ በእርሱ ፊት ስለማይጸድቅ ነው፤ ኃጢአት በሕግ ይታወቃልና።

በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘለዓለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ የሰው ልጅ ይሰቀል ዘንድ እግዚአብሔር አንዲያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ እንዲሁ ዓለሙን ወድደዋልና። ዓለም በልጁ እንዲድን እንጂ በዓለም ሊፈርድ እግዚአብሔር ወደ ዓለም አልላከውምና። በእርሱ የሚያምን አይፈረድበትም። በማያምን ግን በአንዱ በእግዚአብሔር ልጅ ስም ስላለመነ አሁን ተፈርዶበታል።

እነሆም እግዚአብሔር አመላክ በበጎ ፈቃዱ በሥላሴነቱ ምክር ሰውን ለመፍጠር ፈቀደ። ሰውንም በመልኩና በምሳሌው ፈጠረ። ሰው ግን በአሳቹ በእባብ ምክንያት የእግዚአብሔርን ፈቃድ ተላለፈ። በኃጢአት ወደቀ። የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ተቃወመ።

በፈቃዱና በሥላሴነቱ ምክር ሰውን ማዳን ፈቀደ። «እነሆም ዘይፈቅዶ አብ ይፈቅደዎ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፤ ወዘይፈቅዶ ወልድ ይፈቅድዎ አብ ወመንፈስ ቅዱስ፤ ወዘይፈቅዶ መንፈስ ቅዱስ ይፈቅድዎ አብ ወወልድ።»

እነሆም ሰውን ከኃጢአቱና ከውድቀቱ ለማደን እግዚአብሔር ለዓለም ቤዛ ይሆን ዘንድ አንድያ ልጁን አሳልፎ ሰጠ። ልጁም ቤዛ ሆነ፥ ለዓለም አልፎ ተሰጠ፥

www.ethiopianorthodox.org

መጀመሪያ ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ። በቤተ ልሔም በበረት ተወለደ፥ የባሪያ መልክ ወሰደ፥ በአርአያ ገብር ተወለደ፥ ሕፃን ሆኖ ተዋረደ፥ በጨርቅ ተጠቅልሎ በበረት ተኛ። ወደ ምድረ ግብፅ በሄሮድስ ተሰደደ፥ በረሀብና በጥም በችግር በምድረ ግብፅ በረሃ ተቃጠለ። በሰው ልጆች ሊደርስ ያለው ሁሉ በሥጋ ሰውነቱ ላይ ደረሰበት።

ከእናቱ ከቅድስት ማርያም ዕቅፍ ውስጥ ሆኖ ወደ ምድረ ግብፅ ሄዶ በስደት ስለ ደረሰበት ችግር ሄሮድስ ስለሞተ ወደ ምድረ እስራኤል ይመለስ ዘንድ በዮሴፍ በሕልም ወደ ምድረ እስራኤል ይመለስ ዘንድ መልአክ ተናገረው። ሕፃኑን ከእናቱ ጋር ይዞ እንዲመለስ ከመልአክ ተነገረው። አርኬላዎስ በሄሮድስ ፈንታ ስለነገሠ ዮሴፍ ፈራና ከዚያ ፈቀቅ አለ። ከዚያም እየተጕላላ በናዝሬት አደገ።

በዚያ ጊዜ መጥምቁ ዮሐንስ መንግሥተ ሰማያት ቀርባለችና ንስሐ ግቡ እያለ በዮርዳኖስ ወንዝ የንስሐ ጥምቀት ያስተምር ጀመረ። «የእግዚአብሔር ቃል ወልድ ቸር እረኛ «ጠባቂ» ነው።»

እነሆም በሥምረታዊ ተልእኮ አዘዝ ይዘት መሠረት የእግዚአብሔር ቃል ወልድ ቸር እረኛ፥ «ኖላዊ» ቸር ጠባቂ ተብሎ መገለጹ በመጽሐፍ ቅዱስ ተነግሮ ይገኛል። በሰው ልጆች ታሪክም እረኛ «ኖላዊ» ጠባቂ ሲባል፤ የእረኝነት ተግባር በጥቅምና በዋጋ የተመሠረተ ሙያውም ዝቅተኛ ተደርጎ የሚታይ ነው። አንዳንድ ጊዜስ ስድብም አለበት።

በእግዚአብሔር መንግሥትና ሥልጣን ግን ኖላዊ እረኛ መባልና የእረኝነት ግብር እግዚአብሔር በጎ በሆነ ፈቃድ ካለመኖር ወደመኖር ፍጥረታትን ከመፍጠሩ ጋር የተያያዘና ፈጽሞ ያልተለየ የማይለይ ሁኔታን የያዘ ምሥጢራዊ ግብር ሆኖ ነው የሚታይ።

እነሆም እግዚአብሔር በበጎ ፈቃዱ የሚታዩትንና የማይታዩትን ፍጥረታት ሁሉ ካለመኖር ወደመኖር አምጥቶ ፈጠረ። ታዲያ እነዚህን በበጎ ፈቃዱ የፈጠራቸውን ፍጥረታት ካለመኖር ወደመኖር ካመጣቸው በኋላ፤ ዝም ብሎ በገዛ ራሳቸው እንዲኖሩ ተዋቸውን? የለም። ፍጥረቱን ካለመኖር ወደመኖር አምጥቶ አልተወም። እንደዚህ ያለ አምላክ አይደለም።

ነገር ግን እግዚአብሔር ሁሉን የሚችል፤ ሁሉን የሚይዝ፥ በሁሉ የሞላ አምላክ በመሆኑ በበጎ ፈቃዱ የፈጠረውን ፍጥረት፤ ይጠብቀዋል ማለት እረኛ «ኖላዊ» ሆኖ ይሸከመዋል። ይመግበዋል፤ ጉዳት እንዳይደርስበትም ይጠብቀዋል ያድነዋል ይከባከበዋል እንጂ፥ እንዳልፈጠረው እንዳልሠራው ሆኖ ችላ አይለውም፤ አይተወውም። ይህ ሁሉ በሚታይና በማይታይ ፍጥረት ሁሉ ኖላዊ «እረኛ» ሆኖ ሲጠብቅ የሚገኝበት መንገድ ነው። ስለ ሰው ያለው ጥንቃቄ እነሆ፥ ጌታ እግዚአብሔር እንደ ኃያል ይመጣል ክንዱም ስለ እርሱ ይገዛል። መንጋውን እንደ እረኛ ያሰማራል፤ ጠቦቶቹን በክንዱ ሰብስቦ ይሸከማል። የሚያጠቡትንም በቀስታ ይመራል። ተብሎ መነገሩን እንመለከታለን። ኢሳ. 40፥10፤11።

ለሰው ያለው አጠባበቁ ግን በሰው ልጆች ዘንድ ከዚህ ይበልጥ ጐላ ብሎ የሚታይ ነው። ለዘለዓለም የሚኖር ስሙም ቅዱስ የሆነ ከፍ ያለው ልዑል እንዲህ ይላል፡ የተዋረዱትን ሰዎች መንፈስ ሕያው አደርግ ዘንድ፥ የተቀጠቀጠውንም ልብ ሕያው አደርግ ዘንድ፥ የተጠቀቀጠና የተዋረደ መንፈስ ካለው ጋር በከፍታና በተቀደሰ ስፍራ እቀመጣለሁ። መንፈስም የፈጠርሁትም ነፍስ ከፊቴ እንዳይዝል ለዘለዓለም አልጣላም፡ ሁልጊዜም አልቈጣም ስለ ኃጢአቱ ጥቂት ጊዜ ተቈጥቼ ቀሰፍሁት። ፊቴን ሰውሬ ተቈጣሁ። እርሱም በልቡ መ... መንገዱን አይቻለሁ

እፈውሰውማለሁ፥ እመራውማለሁ። ለእርሱና ስለ እርሱም ለሚያለቅሱ መጽናናትን እመልሳለሁ፥ የከንፈሮችን ፍሬ እፈጥራለሁ። ለቅርብም በሩቅም ላለው ሰላም ሰላም ይሁን። እፈውሰውማለሁ፥ ይላል እግዚአብሔር። ኢሳ. 57፥15-19። «በመሠረቱም እግዚአብሔር እረኛ መሆኑን የእሥራኤል ልጆች ያውቁ ነበር።

እነሆም ንጉሡ ዳዊት «እግዚአብሔር እረኛዬ ነው፤ የሚያሳጣኝ የለም፥ በለመለመ መስክ ያሳድረኛል። በዕረፍት ውኃም ዘንድ ይመራኛል። ነፍሴን መለሳት። ስለ ስሙም በጽድቅ መንገድ መራኝ። በሞት ጥላ መካከል ብሄድ እንኳ፤ አንተ ከእኔ ጋር ነህና ክፉን አልፈራም። ብትርህና ምርኩዝህ እነርሱ ያጽናኑኛል» እያለ በእግዚአብሔር እረኛነት «ኖላዊ» መሆን ወይም ጠባቂነት ይመካ ነበር። መዝ. 22/23/፥1-4።

በሌላም ቦታ እግዚአብሔር የእሥራኤል ጠባቂ እንደሆነ ተገልጾአል። «ዓይኖቼን ወደ ተራሮች አነሣሁ። ረድኤቴ ከወዴት ትምጣ? ረድኤቴ ሰማይንና ምድርን ከሠራ ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው። እግርህን ለመናወጥ አይሰጠውም። የሚጠብቅህም አይተኛም። እነሆ እሥራኤልን የሚጠብቅ አይተኛም አያንቀላፋም። እግዚአብሔር ይጠብቀሃል። እግዚአብሔር በቀኝ እጅህ በኩል ይጋርድሃል። ፀሐይ በቀን አያቃጥልህም። ጨረቃም በሌሊት። እግዚአብሔርሔር ከክፉ ሁሉ ይጠብቅሃል። ነፍስህንም ይጠብቃል።» መዝ. 120/121/፥1-8። ኢሳ. 27፥2-4።

እግዚአብሔር እነሆ፥ «በጎቼን እሻለሁ እፈልጋቸዋማለሁ። እረኛ በተበተኑት በጎች መካከል ባለ ጊዜ መንጋውን እንደሚፈልግ፤ እንዲሁ በጎቼን እፈልጋለሁ። በደመናና በጨለማ ቀን ከተበተኑበት ስፍራ ሁሉ አድናቸዋለሁ፤ ከአሕዛብም ዘንድ አወጣቸዋለሁ። ከአገሮችም እሰበስባቸዋለሁ። ወደ ገዛ አገራቸውም አመጣቸዋለሁ። በእስራኤል ተራሮች ላይ በፈሳሾችም አጠገብ በምድርም ላይ ሰዎች በሚኖሩበት ስፍራ ሁሉ አሰማራቸዋለሁ። በመልካም ማሰማሪያ አሰማራቸዋለሁ። ጉሮኖአቸውም በረጅሞቹ በእሥራኤል ተራሮች ላይ ይሆናል። እኔ ራሴ በጎቼን አሰማራለሁ፤ አስመስጋቸዋለሁ። ይላል ጌታ እግዚአብሔር የጠፋውን እፈልጋለሁ። የባዘነውንም እመልሳለሁ። የተሰበረውንም እጠግናለሁ። የደከመውን አጸናለሁ... በፍርድም እጠብቃቸዋለሁ። ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል ተብሎ ተነግሮአል።» ሕዝ. 34፥11-16።

እንግዲህ እግዚአብሔር እረኛ ወይም ጠባቂ «ኖላዊ» መሆኑን ካየን ዘንድ ይልቁንም እረኛነቱ «እረኛነቱ» ጠባቂነቱ በበጎ ፈቃዱ፤ ፍጥረታትን ከመፍጠሩ ጋር የተያያዘ መሆኑን ካየን ዘንድ የእግዚአብሔሔር ቃል ወልድ ቸር ጠባቂ «እረኛ» ስለተባለበትና ስለሆነበት ትምህርታዊ ገለጻ ብንመለከት፥ እውነተኛ ምሥጢሩን ልናይ እንችላለን።

ከዚህ በላይ እንደተገለጸው፤ ልዑል እግዚአብሔር በበጎ ፈቃዱ ፍጥረታትን እንደፈጠረና፤ የፍጥረታት እረኛና ጠባቂ እግዚአብሔር መሆኑን ተመልክተናል። ስለሆነም በእግዚአብሔር በጎ ፈቃድ ፍጥረታት ሲፈጠሩ በእግዚአብሔር ቃል እንደተፈጠሩ ተገልጾ የለምን? ዕብ. 11፥3።

ይህ ቃል በመጀመሪያ የነበረና በእግዚአብሔር ዘንድ የነበረ፤ ራሱም እግዚአብሔር የነበረ፤ ሁሉ በእርሱ የሆነ፤ ያለ እርሱ ግን ከሆነው ሁሉ አንዳች ስንኳ ያልሆነ፤ የእግዚአብሔር አንድያ ልጅ አይደለምን? የሰው ብርሃን የምትሆን ሕይወት በእርሱ ያለች የሁሉ ፈጣሪና ሠሪ፥ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር በአንድ መለኮት የሚኖር ሲሆን፤ ለፍጥረቱ የሚያስብ ቸር እረኛና ጠባቂ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ይህ ቃል በመጀመሪያ የነበረና በእግዚአብሔር ዘንድ የነበረ፣ ራሱም እግዚአብሔር የነበረ፣ ሁሉ በእርሱ የሆነ፣ ያለ እርሱ ግን ከሆነው ሁሉ አንዳች ስንኳ ያልሆነ፣ የእግዚአብሔር አንድያ ልጁ አይደለምን? የሰው ብርሃን የምትሆን ሕይወት በእርሱ ያለች የሁሉ ፈጣሪና ሠሪ፥ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር በአንድ መለኮት የሚኖር ሲሆን፣ ለፍጥረቱ የሚያስብ ቸር እረኛና ጠባቂ ነው።

ይህን በመረዳት፣ የእሥራኤል ሕዝብ ይህን ቸር ጠባቂን፥ «የእሥራኤል ጠባቂ ሆይ፥ አድምጥ። በኪሩቤል ላይ የምትቀመጥ ተገለጥ... ኃይልህን አንሣ። እኛንም ለማዳን ናና አድነን። አቤቱ፥ መልሰን፤ ፊትህን አብራ፤ እኛም እንድናለን» አሉ። መዝ. 79/80/፥1-3።

እንግዲህ ሕዝበ እሥራኤል ይህን በኪሩቤል ላይ የሚቀመጥና መንጋውን እንደ ዮሴፍ በጎች የሚመራ የእሥራኤል ጠባቂን «እረኛን» አድምጥና ተገለጥ ፊትህንም አብራና ኃይልን አንሥተህ አድነን እያሉ በናፍቆት ጥሪ ማድረጋቸው ከምን የተነሣ ይሆን? አዎን፥ ይህን ታላቅ የናፍቆት ጥሪ ማቅረባቸው፥ ታላቅ ምክንያት ስላለበት ነው። እነሆም ምክንያቶቹን ከመጽሐፍ ቅዱስ ተገልጠው የሚገኙትን በማም የምናውቃቸውን ያህል ከዚህ ቀጥለን አቅርበን ልንመለከት እንችላለን።

1ኛ፥ የራሱ የእግዚአብሔር እረኛነት ሲሆን፣ የእረኛነቱ መሠረት እንዴት ያለ መሆኑን ማየታቸው ይሆናል። ይህም፦ የእግዚአብሔር እረኛነት ወይም ጠባቂነት ከፈጣሪነቱ ባሕርይ ጋር የተያያዘና የማይለይ መሆኑን ቀዋሚነት ያለው ነው። በፈጣሪነቱ ሁሉን የያዘና ሁሉን የቻለ፥ ሁሉን የተሸከመ ሆኖ፥ ይህንም ያለ አንዳች ደመወዝና ያለ አንዳች ደጋፊ በጸጋው ብቻ በግሉ የሚያደርግ፣ ዐሐዩንና ዝናቡን ለደጉም ለክፉም ያለመለየት የሚያሰጥ ሠራዒ መጋቢ ረዳት ታዳጊ አዳኝ እረኛ ሆኖ ተገኝቶአል። ይህን ሁሉ ያደረገው ደግሞ ከጽድቁና ከቅንነቱ ከማይለይ ፍቅሩና ከደግነቱ ከለጋሥነቱና ከጸጋው ከቸርነቱ ብዛት ከርኅራኄውና ከምሕረቱ ባለጸግነት የተነሣ እንጂ፣ በምንም በማናቸውም ነገር እንዳልሆነ፣ በጥልቅ ተገንዝበዋልና ነው።

2ኛ፥ ከአባቱ ጋር በኪሩቤል ላይ የሚቀመጥ፥ የእግዚአብሔር ቃል ወልድም፣ ለአባቱ የባሕርዩ ነጸብራቅ የአካሉ ምሳሌ፥ በእግዚአብሔር ዘንድ፣ የነበረ ራሱ እግዚአብሔር የሆነ ቃል ሲሆን፣ ሁሉ በእርሱ የሆነ፣ ያለ እርሱም አንዳች ስንኳ ያልሆነ፣ የሰው ብርሃን የምትሆን ሕይወት በእርሱ ያለች፣ ቸር ከሆነ ከአንዱ እግዚአብሔር አባቱ ጋር አህሎ መስሎ የተገናና የወጣ፣ ቸር እረኛ «ጠባቂ» መሆኑን ተገንዝበዋልና፣ የእርሱን መገለጥ መናፈቃቸው ነው።

3ኛ፥ በዚሁ አንጻር ደግሞ በሕዝቡ ላይ በእግዚአብሔር ስም እረኞች ሆነው የተሾሙ ካህናት፥ ነገሥት፣ ነቢያት ነበሩ። ከእነዚህም አብዛኞቹ የገዛ ራሳቸውን የሚያሰማሩ እንጂ፣ ስለ በጎቹ ጥበቃ የማያስቡ ሆኑባቸው። ይኸውም የበጎቹን ሥጋ ይበላሉ፤ ጠጕራቸውንም እየሸለቱ ይለብሳሉ። ይሁን እንጂ በጎቹ ሲደክሙ አያጽናኑአቸውም ነበር። ሲታመሙ አያክሙአቸውም ነበር። ሲሰበሩም አይጠግኑአቸውም ነበር። ዳሩ ግን በኃይልና በጕልበት በጭቆና ይገዙአቸው ነበር። ደግሞ ሲበተኑና በምድር ላይ ሲቅበዘበዙ አይሹአቸውም፣ አይፈልጉአቸውም ነበር። እነሆም ሕዝቡ እንደነዚህ ባሉት እረኞች ከደረሰባቸው ከባድ ጭቆናና ግፍ ተንገሽግሸዋልና፣ ስለዚህ ያን በኪሩቤል ላይ የሚቀመጥ መንጋውን የሚጠብቅ እረኛ መጥቶ እንዲገለጽ በናፍቆት መፈለጋቸውና መጥራታቸው እውነት አላቸው።

4ኛ፥ ከዚህም ጋር ደግሞ ልዑል እግዚአብሔር የመንጋው በጎች በእነዚያ እረኞች ሲቸገሩና ሲጨነቁ፣ ሲቅበዘበዙና ሲበተኑ መቸገራቸውን አይቶ ስላዘነላቸው፣ ታላቁን የተስፋ ቃል በነቢያቱ በኩል እንደተናገረ አውቀዋል።

ይህም መጀመሪያ በእረኞቹ ላይ ፍርድ ማድረጉ ነው። «እነሆም እኔ በእረኞች ላይ ነኝ፤ በጎቼን ከእጃቸው እፈልጋለሁ። በጎቼንም ከማሰማራት አስተዋቸዋለሁ» ማለቱና ከእነርሱ ነጻ ማውጣቱ ነው።

እንዲሁም የተስፋ ቃል ኪዳን የሰላም ቃል ኪዳን ከሕዝቡ ጋር መጋባቱ ነው። ሕዝ 34፥ 10፤11። ቍጥር 25። ይኸውም «እኔ ራሴ በጎቼን እሻለሁ፣ እፈልጋቸውማለሁ። ራሴ በጎቼን አሰማራቸዋለሁ። አስመስጋቸውማለሁ ይላል። ጌታ እግዚአብሔር። የጠፋውን እፈልጋለሁ የባዘነውንም እመልሳለሁ። የተሰበረውን እጠግናለሁ። የደከመውንም አጸናለሁ። በላያቸውም አንድ እረኛ አቆማለሁ። እርሱም ባሪያዬ ዳዊት ነው። ያሰማራቸዋል እረኛም ይሆናቸዋል። እኔም እግዚአብሔር አምላክ እሆናቸዋለሁ። ባሪያዬም ዳዊት በመካከላቸው አለቃ ይሆናል፤ እኔ እግዚአብሔር ተናግሬአለሁ።» ሕዝ. 34።

በነቢዩ በኤርምያስ አፍም፦ በእነዚያ በእሥራኤል የመንጋ ጠባቂዎች ላይ ተቈጥቶ ከሥራቸው ላይ ሊያስወግዳቸው ከወሰነባቸው በኋላ፣ ከዳዊት የጽድቅ ቁጥቋጥ እንደሚያስነሣ ተናግሮአል።

እነሆም ለዳዊት የጽድቅ ቁጥቋጥ የማስነሣበት ዘመን ይመጣል ይላል። እግዚአብሔር። እርሱም እንደ ንጉሥ ይነግሣል፤ ይከናወናልም፤ በምድርም ፍርድንና ጽድቅን ያደርጋል። በዘመኑ ይሁዳ ይድናል። እሥራኤልም ተዘልሎ ይቀመጣል። የሚጠሩበትም ስም «እግዚአብሔር ጽድቃችን» ተብሎ ነው። ኤር. 23፥1-6።

ስለዚህ በተስፋ ቃሉ መሠረት «በኪሩቤል ላይ የምትቀመጥ ተገለጥ። ኃይልህን አንሣ፣ ፊትህንም አብራልንና እኛም እንድናለን» እያሉ ሕዝበ እሥራኤል መናፈቃቸውና መምጣቱን መፈለጋቸው፥ ከዚህ በላይ በተዘረዘሩት አሳቦች ተመርተው ነው።

እነሆም ያ በኪሩቤል ላይ የሚቀመጥ የእሥራኤል ጠባቂ አስቀድሞ በእግዚአብሔር ዘንድ የነበረ ቃል፣ ራሱም እግዚአብሔር የሆነ ቃል፣ ሁሉ በእርሱ የሆነ፣ ያልተፈጠረ፥ ያለ እርሱ ግን አንዳች ስንኳ ያልሆነ ቃል፣ የሰው ብርሃን የሆነች ሕይወት በእርሱ የነበረች ቃል፥ ከአንዱ ከቸር እግዚአብሔር ዘንድ የወጣ ቸር እረኛ መሆኑን ተገንዝበዋልና፣ እርሱ እንዲገለጥ፣ መናፈቃቸው ነው።

እነሆም እርሱ በነቢያት ትንቢት ሲነገርለት እንደነበረ ሁሉ፥ በጊዜው ጊዜ የጽድቅ ቁጥቋጥ ሆኖ በመነሣት ልክ እንደ አባቱ ቸር እረኛ ሆኖ፣ በዚህ ዓለም ላይ ተገለጸ፣ ኤር. 23፥5፤6።

ከመቶ በጎች አንዱ ቢጠፋ የማይወድ በመሆኑ የጠፋውን ለመፈለግ ዘጠና ዘጠኙን ትቶ እንደዚሁም ሁሉ የቸር አባቱን ጋሻ በማንሣት «ቸር እረኛ እኔ ነኝ» ቸር እረኛ ነፍሱን ስለበጎቹ ይሰጣል «ያኖራል» አለ። ዮሐ. 10፥11።

ቸር እረኛ እኔ ነኝ አብም እንደሚያውቀኝ እኔም አብን እንደማውቀው የራሴን በጎች አውቃለሁ፣ የራሴም በጎች ያውቁኛል። ነፍሴንም ስለ በጎቼ እሰጣለሁ። «አኖራለሁ» ዮሐ. 10፥11-15። አለ።

www.ethiopianorthodox.org

ስለዚህም ቅዱስ ያሬድ «ዜነዉነ ዜና ነቢያት ከመ ይመጽእ ወልድ በስብሐት ኖላዊ ኖላዊሆሙ ለእሥራኤል፣ አሆ ብሂሎ ተአዛዜ ከዊኖ፣ ወረደ ወመጽአ ለአድኅኖ ዳግም ኖላዊ ዘመጽአ ውስተ ዓለም ወልዱ ወቃሉ ለእግዚአብሔር። ዘወረደ እምላዕሉ በአትመ ክርስቶስ።»

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናፈቅ እንደነበረ ሁሉ፥ ቸር እረኛ ሆኖ በመምጣቱ ቸር እረኛ ነፍሱን ስለ በጎቹ ያኖራል ብሎ ተናገረ። ይህም የኃይለ ቃል ምሥጢር «እኔ ቸር እረኛ ነኝ» ባለ ጊዜ፣ ይህ ዓይነት ቸርነት ፍጹም ቸር ከሆነ ከአንዱ ቸር እግዚአብሔር እንጂ፣ ከሌላ እንደማይመጣ አሳይቶበታል። ይህም አባባል የአባቱንና የራሱን አንድነት እንድንመለከትበት የተገለጸው ኃይለ ቃል አይደለምን? ቸር የሚለው ቃል እረኛ ለሚለው ስም ሲቀጸል፣ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እረኛነት በዓለም ውስጥ ከሚገኙ ከሌሎች እረኞች የተለየ መሆኑን ያሳያል።

እንደሚታወቀው ሁሉ በዓለማችን ውስጥ እረኞች ነን የሚሉ ብዙ ናቸው። በእረኛ ስምም እየተነሡ የሚመጡትን የውሸተኞችና የሌቦችን እናቆይና፣ ሌቦች አይደሉም ስለሚባሉት እረኞች ስለአጠባበቃቸው ዓላማ በምን አሳብ ላይ ያረፈ ነው? ብለን አንዳንዱን በዝርዝር እንመልከት።

የዚህ ዓለም እረኞች ተቀጥረውም ወይም ሳይቀጠሩ በጎችን የሚጠብቁ ናቸው። መጀመሪያ ስለ ቅጥረኞች እረኞች አጠባበቅና ስለ አሳባቸው ዓላማ እንናገር።

አብዛኞቹ ቅጥረኞች «ብንደኞች» እረኝነትን ለደመወዛቸው ሲሉ እንደሥራ የያዙት ናቸው። ዓላማቸውም በዚሁ ላይ ያረፈ ስለሆነ፣ ስለመንጋው ርኅራኄና አዘኔታ የላቸውም። ነገር ግን ሥራ ነውና፣ መንጋውን ይዘው የትም ቦታ ቢሆን ይወጣሉ። ከዋሉበትም መንጋውን ይዘው ይመለሳሉ። ማሰማሪያው ለበጎች ምቾት የሚበጅና የሚጠቅም ስለ መሆኑ፣ ምንም አያስቡም። በጎቹ እንደተራቡ እንደተጠሙ ወደ በረታቸው፥ ወይም ጉሮኖአቸው ይመለሳሉ። በበረታቸው ወይም በጉሮኖአቸውም ምንም እንክብካቤ አያደርጉላቸውም። አጥፊ አውሬ፥ ተኩላ፥ ጅብ፥ ቀበሮ የመጡባቸው እንደሆን፣ ብንደኞቹ እረኞች ነፍሳቸውን ለማዳን እግሬ አውጪኝ በማለት ይሸሻሉ እንጂ፣ ለመከላከል እንኳ አይሞክሩም። እነዚህ ብንደኞች እረኞች እንኳን ቸርነት፥ ይሉኝታም ፈጽሞ የላቸውም፤ በዚሁ እንለፋቸው።

ሁለተኛ የገዛ ራሳቸውን በጎች ስለሚጠብቁና በጎቹ የእኛ የራሳችን ናቸው ስለሚሉ እረኞች እንነጋገር፦

አዎን፥ እነዚህ በጎቻቸቸውን ይጠብቃሉ፤ የለመለመ መስክና ጥሩ ውኃ ወዳለበት በጎቻቸውን ወስደው ያሰማሩዋቸዋል። ከክፉ አውሬ ከተኩላና ከጅብ ከቀበሮ ይጠብቁዋቸዋል፤ እነዚህ መልካም እረኞች አይደሉምን? ይሁን እንጂ ራሳቸውን ስለ በጎቻቸው ይለውጡ ይሆን? አይ ይህ ከቶ የማይታሰብና የማይደረግ ነው። አይታሰብም አይደረግም። ደግሞም አልተነገረም። ምክንያቱም እነዚህ እረኞች ዱሮም ቢሆን በገቹን ለመጠበቅ የተሰማሩት በበጎች ሊጠቀሙ አስበው ነው እንጂ፣ ስለ እነርሱ ራሳቸውን ሊያኖሩ ወይም ራሳቸውን ሊለውጡላቸው አስበው አልነበረም። ታዲያ እነዚህ ቸር እረኛ ይባላሉን? ደግሞስ ቸሮች ናቸውን? ቸሮች ጠባቂዎችስ ይባላሉን?

በእውነቱ ገልጸን ከተናገርን፣ ብዙ ጊዜ በዓለማችን ደጋጎች እረኞች የምንላቸው እንደነዚህ ያሉ ናቸው። የዓላማቸውን ይዘት እስቲ ዘርዘር አድርገን እንመልከት።

እነዚህ እረኞች ተከፍለው ይጠብቁአቸው የነበሩትን በጎች ወደ ገበያ አውጥተው አርዶ አወራርዶ ለሚበላቸው ይሸጡአቸዋል። በለውጣቸው ገንዘብ ይቀበላሉ።

ገሚሶቹም ጠጕራቸው እስኪያድግ ድረስ በመልካም ይዞታ በንጽሕና ይጠብቁአቸውና፣ ጠጕራቸው ባደገ ጊዜ ግን እግሮቻቸውን ጠፍረው አሥረው፥ ቀንዶቻቸውን ከመሬት ጋር አጣብቀው ይዘው፥ እንዳይንቀሳቀሱ ተረግጠው በሰላ ምላጭ ወይም ቢላዋ ይሸልቱዋቸውና ጠጕራቸውን በመሸጥ ይጠቀሙባቸዋል። በመጨረሻም ለገዛ ራሳቸው አርደው ይበሉአቸዋል፣ አለዚያም ለሌላ ይሸጡአቸዋል። አንዳንዶች እረኞች ደግሞ በጎቻቸውን በደኅና እየተከባከቡ ጨውና ሌላም የሚያሰባ ምግም እየመገቡ ያወፍሩአቸዋል። አውሬም እንዳይበላቸው ይጠነቀቁላቸዋል። ካሰቡአቸው በኋላ ግን በመጨረሻ በብዙ ገንዘብ ለበላተኛ ይሸጡአቸዋል። ወይም በገዛ ራሳቸው አርደው ቀቅለው ይበሉአቸዋል።

እንግዲህ እነዚህ ሁሉ እረኞች «ጠባቂዎች» ናቸው። በስም ሆነ በግብር እረኞች ተብለው ይጠራሉ። እነዚህ ሁሉ ምንም እንኳ ከብንደኞች እረኞች የተሻለ ተግባር ቢያሳዩና የግድየለሽነትም ግብር ባይኖርባቸውም ይህ የተጠቀሰው አድራጎታቸው ቸር እረኛ ለመባል ያበቃቸዋልን? በእውነት ከዚህ ዓይነት እረኛነት የሚታየው መልካም አጠባበቅ የንግድ ምሥጢር እንጂ፣ ቸር የሚያሰኝ አንዳችም ነገር የለበትም።

በብሉይ ኪዳን ዘመን ለእሥራኤል ሕዝብ ጠባቂዎች «እረኞች» እንዲሆኑ ተመድበው የነበሩ ሰዎች እነርሱ ካህናትና ነገሥት ነቢያትም በእነዚህ መንገድ ስለተገኙ ነው የተነቀፉና ከሥራቸውም እንዲወገዱ የተወሰነባቸው ሕዝ. 34፥2፣31፤ 10-12።

ነገር ግን እግዚአብሔር የሚፈልገው እረኛነት ከዚሁ የተለየ ነው። እነሆም በተስፋ ቃሉ «እኔ ራሴ በጎቼን እሻለሁ» ብሎ ተናግሮ እንደነበረ፣ የእሥራኤል ሕዝብም በዚሁ የተስፋ ቃሉ መሠረት በኪሩቤል ላይ የምትቀመጥ መንጋውን የምትመራ የእሥራኤል ጠባቂ «እረኛ» ኖላዊ ናና ተገለጥ። አድነንም። እያሉ በናፍቆት ይጠባበቁት እንደነበረ፣ በጊዜው ጊዜ ቸር እረኛ ሆኖ ከዳዊት ዘር እርሱም የዘላዓለሙ እረኛ የእግዚአብሔር ልጅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው፤ በመሢሕነት አቋሙ እውነተኛ ካህንና ንጉሥ ነቢይ ነው። እርሱም ቸር እረኛ እኔ ነኝ ብሎ ራሱን ገለጸ። ይህም ብቻ ብሎ አልቀረም። ቸር እረኛ ራሱን ስለ በጎቹ ይለውጣል። ...ቸር እረኛ እኔ ነኝ። አብም እንደሚያውቀኝ እኔም አብን እንደማውቀው፥ የራሴን በጎች አውቃለሁ። የራሴም በጎች ያውቁኛል። ነፍሴን ስለ በጎቼ አኖራለሁና «እሰጣለሁና» ዮሐ. 10፥11-14።

እረኞች ተብለው ከተነሡት ከሌሎች ወገኖች ቸር እረኛ የሚያሰኝ ተግባር ሊገኝ እንዳልተቻለ ተገንዝበናል። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ግን፥ ቸር እረኛ ሆኖ ለመምጣቱም ምልክቱና ማስረጃ የገዛ ራሱን ስለ በጎቹ መስጠቱ መሆኑን አስረድቶአል። በሰው ታሪክ ውስጥ በግ ለሰው ቤዛና ጥቅም ይውላል እንጂ፣ ሰው ለበግ ቤዛ ሆኖ ራሱን ይሰጣልን? ተደርጎም አይታወቅ። ጌታችን ኢየሱስ ግን ይህን ተደርጎ የማይታወቀውን ድርጊት ፈጽሞ ነፍሱን ስለበጎቹ ቤዛ አድርጎ ሰጥቶአል። 1ጴጥ. 2፥22-25።

ይህም ከላይ የመጣ ቸርነትና የቸርነት መጨረሻ የለጋሥነት መጨረሻ እንደሆነ ግልጽ ሆኖ የሚታይ ብሩህ ማስረጃ ነው። ይህንም ከላይ ከአንዱ ቸር እግዚአብሔር የመጣ የፍቅር የለጋሥነት መጨረሻ በቃል በመናገር ብቻ ሳይሆን፣ በቀራንዮ በመስቀል ላይ በግብር እንደገለጸው እናውቃለን። ከዚህ የበለጠ ፍቅርም እንደሌለ አሳውቆአል። «ማንም ነፍሱን ለወዳጆቹ ይልቁንም ስለ ጠላቶቹ የሚሰጥ ከቸሩ እረኛ ከኢየሱስ ክርስቶስ በቀር፥ ፈጽሞ እንደሌለ የታየና የታወቀ አይደለምን? ዮሐ. 15፥13። ሮሜ 5፥6-8።

www.ethiopianorthodox.org

ፍጥረቱን ከሚወድ ለፍጥረቱ ከሚያስብ ከአንዱ ቸር ከእግዚአብሔር በቀር፥ ከሌላ የማይገኝ ቸርነት ይህ ዓይነቱ በቸር እረኛ በክርስቶስ የተገለጸ ቸርነት ነው። ጥቅም የማይፈልግ ኪራይ ወይም ደመወዝ የማይሻ ሕይወቱን ለሰው ልጆች እስከ መሠዋት የሚያደርስ የጸጋ ቸርነት ከራሱ ብቻ መሆኑን ገልጾአል። በዚህም እውነተኛ እረኛ መሆኑን አስመስክሮአል። እነሆም የቸሩ የእግዚአብሔር ልጅ ቸር እረኛ በንግድ ምሥጢር ከሚሰማሩት እረኞች የሚለየው በዚሁ ቸርነት ነው።

የእግዚአብሔር ቃል ወልድ ቸር እረኛ ሆኖ ስለ በጎቹ ስለ ሰው ልጆች ነፍሱን አሳልፎ እስከ ሞት ድረስ ቢሰጥም፤ ሞትና ሲኦል መቃብር ይዘው ሊያስቀሩት ስላልቻሉ፤ በገዛ ፈቃዱ የሰጣት ነፍሱን ከሥጋው ጋር አስነሣት። ይህም ደግሞ ከአባቱና ከቅዱስ መንፈሱ ባለው ሥልጣንና ኃይል መሆኑን የሚገልጽ ነው። የሐዋ. 3፥15። ሮሜ 8፥11። ዮሐ. 10። የሐዋ. 2፥24። ዕብ. 2፥15።

እነሆም ታላቁ የበጎች እረኛ በዘለዓለም ኪዳን ደም ከሙታን ተነሥቶ አሁንም በሕይወቱ የዋጃቸውን የበጎቹን መንጋ ይጠብቃል። ዕብ. 13፥20።

እንደዚሁም ሁሉ መጥፎውን ረብ «ጥቅም» ሳይመኙ የእግዚአብሔርን መንጋ ሲጠብቁ ለነበሩት አገልጋዮቹ የእረኞች አለቃ ሆኖ ሲገለጽ የማያልፈውን የክብር አክሊል ያቀዳጃቸዋል። 1ጴጥ. 5፥1-5።

ከዚህ ቀጥለን በመጽሐፉ ውስጥ በግዕዝና በአማርኛ የተገለጡትን የቃላት ፍቺ እንመለከታለን።

ተመትሮ	ተመትሮ ተከፍሎ	መመተር መከፈል የሌለበት
ሢመታት	ሹሞቶች	
ነኪር	ባዕድ ያልተለየ ልዩ	
ክሥተት	መክሥት መግለጫ	
ሊሉይ	ሊሉየ ባሕርይ ባሕርዩ የተለየ	
ተግህዶተ ትሥልስት	ተግህዶተ መለኮት የመለኮት መገለጽ	
ውላጤ መለወጥ		
ብቁዕ	ብቁ በቂ የቦታ	
ኅድረት	ማደር ማደሪያ	
ድንቅ	መደነቅ	
ጭብጥ	የነገር ጭብጥ ፍሬ ነገር	
የአእምሮ ሕግ		
ጉርብትና	መጉራበት ጉረቤት	
ተላፅቆ	ተጣበቀ ጥብቅ አለ	

ተቃርቦ መቀራረብ	
ግዕዘ ጠባይዕ	ውስጣዊ ጠባይ
ፈነጠቀ	መፈንጠቅ
ፀዳል	ጮራ
አዳነቀ	አጋነነ
ፈለቀ	መነጨ
ነዘረ	ነጠረ ነገሮ ነጥሮ
ሟሸሸ	መሟሸሽ መጉደል
ሕፀተ ክርሥ	የሆድ መጉደል
ቅብወተ ክርሥ	የሆድ መነፋት
ፃዕሮ	የምጥ ፃዕር
ዋዕይ	ቃጠሎ
ጠባይዐዊ ልማድ	
ገጸ ነገር	
ማንጸሪያ	ማነጻጸሪያ አንጻር
መሰል	አምሳያው
ተቀደሚ ተከታይ የለለው	
ቅዉም	ቀዋሚ
ሥሩር ጥበብ	የተሰወረ ጥበብ
መለኮት	በባሕርዩ የሚገዛ
ተዋሕዶ	
ብያኔ	
ፍትሐ ጽድቅ	
ርባዔ	አራትነት
ምንታዌ	ሁለትነት መንታነት
ሕግ ጠባይዐዊ	የተፈጥሮ ሕግ
ግብር ሥራ	የሥራ ውጤት
የባሕርይ ግብር	ሁኔታ
የኩነት	ክዋኔ
የአካል ግብር	የአካል ግብር ሥራ
መገናዘብ	ማገናዘብ
ኅብረ መልክዕ	

www.ethiopianorthodox.org

ኅብረ አምሳል	
መዕዛር	ምዕዛረ ፀሐይ የጨረር መፈንጠቅ
በቁዔት	ጠቃሚነት
መታደግ	ትድግና መታደግ
ንጹሐን	
ሥን	ሥነ መለኮት
ቀናይ	ገዥነት ገዥ
ጽኑዓን	ብርቱዎች
ዕሪና	መተካከል ትክክለኛነት
ክዋኔ	መሆን
የባሕርይ ጠባዕይ	
በባሕርይ ግብር	በገቢር አቋም ምግባር
መመሳሰል	
ግዕዘ ጠባይዕ	

ገሀድ ግሁድ ተግህዶ ክስተት

እግዚአብሔር ፈጥሮ የሚገዛ ቅድመ ዓለም የነበረ ድኅረ ዓለም የሚኖር

ሠራዒ		
መጋቢ		
አለመፈራረቅ		
ኅቡዕ	ሥውር	ድብቅ
ባሕርይ		
አስገኝ	«የሚያስገኝ»	
ተረክቦ	መገኘት	
ጥንት	መነሻ	
ተጎዳኝ	መጎዳኘት	
ቡዐዴ	ባዕድነት	
ማክተሚያ	ማብቂያ	
መከታ	ጋሻ	
መብረክረክ		
ህላዊ	ህልው	
ሰሚ ባለቤት		

ረዐድ	መንቀጥቀጥ
ዕበይ	ታላቅነት
ስብሐት	ምስጋና
እልባት	ምልክት
አኋኝ	እንዲሆን የሚያደርግ አኳኝ
ኋኝ	የሚሆን ኋኝ ተኋኝ በራሱ የሆነ
ዐለመ ሥጋ	
ዐለመ መንፈስ	
ፅንዕ «ጽኑ»	
ብሑት «ብሑተ ህሉና»	
የባሕርይ ግብር	
አካቶ	ፈጽሞ
ቋጥሮ	
ጽሩየ ባሕርይ	ጥሬት ያለው ባሕርይ
የተመርሆ ልቡናዊ	ኅሠሣ ምርምር
ተቀብዖ	መቀባት ቅባት ቀቢነት ተቀቢ
አካላት	የሥላሴ አካላት አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ
አስማት	ስሞች
ኩነታት	ልብ፥ ቃል፥ እስትንፋስ

ግብራት አብ ወላዲ፥ ወልድ ተወላዲ፥ መንፈስ ቅዱስ ሠራጺ

ነባቢ ነባቢነት	ተናጋሪነት
ሕያውነት	
ዘለዓለማዊነት	
ዕበይ	ታላቅነት
ጽንዕ	ብርታት
እዘዝ	
ተኪንዎ	መታደግ
ርትዕ	
ስፍሐት	ስፋት
ቀጢን	ቀጭን
ጸባዖት	ሠራዊት የሠራዊት ጌታ
እኔ ራሴ	

www.ethiopianorthodox.org

ሕይወተ ባሕርይ		
ሕያው ነኝ ሕያው እግዚአብሔር		
ሕይወታዊ ህላዌ	ነዋሪ ሕይወት	
ዕፀ ጳጦስ	ቁጥቋጥ የደደሆ ዕንጨት	
ዘሀሎ ወይሄሎ	ያለ የሚኖር	
ቃል		
እስትንፋስ		
ጠባይዕ	ጠባይዐት	
ሊሉይ	ሊሉየ ባሕርይ	በባሕርዩ የተለየ
ልዑለ ባሕርይ		
መላኪ	የአምላክ ስም	
ፈታሒ	ፈታሒነት ፈራጅ	
ምክር	ምክር	
ከሀሊነት	ቻይነት	
ሕያውነት		
ዘለዓለማዊነት		
ቀዳማዊ		
ደኅራዊ		
ጠባይዕ	ጠባይዐት	
ብፁዕ	የተመሰገነ	
ትምህርተ መለኮት		
የባሕርዩ ግብር		
የተከሠተ	የተገለጠ	
ተከሥቶ	ተገልጦ	
ክሥተት	መገለጥ	
ሕገ ጠባይዕ	የሕግ ጠባይ	
ተመርሆ	ተመርሆዎች	
ግዘፍ ግዙፍ	ገዚፍ	ጕልህ
ዝንፍ ሳይሉ	ንቅንቅ ሳይሉ ሳይናወጡ	
ተመርሆ ለቡናዊ	የመጽሐፍና የልቡና ስምምነት	
ተሰናዕዎተ መጽሐፍ ወልብ ኀቡረ	የመጻሕፍት ትርጓሜን ከአስተሳሰብ ጋር ማዛመድ	
አንጽሖ መንፈሱ	ልብን ማንጻት	

አበጋዝ	አበጋዞች	የቤተ ክርስቲያን ከባድ ኀላፊነት ያለ
ተፈላስፎ	መመራመር	
ተመርሆ ልቡና	የመጽሐፍንና የሰዎችን ዕውቀት ማዛመድ	
መና «ሳይጠብቅ»	ከንቱ ብላሽ	
ግብታዊ ትርኢት	ድንገተኛ መገለጥ	
አካላዊ ቃል	ወልድ	
ምጥቀት	ወይም መነጠቅ	
ጽነት	መገዘመም	
ለባዊ	ለባውያን	
ቅርዕ		
አዘክሮ	ማስታወስ	
ተመስጦ	መነጠቅ	
መጋቢነት		
ግሩም		
መንክር	ድንቅ	
ህሉና መለኮት	መለኮታዊ አኗኗር	
ዕፁብ		
ድንቅ		
አሐዱ		
ወሳኔ ኵሉ ሀለዎታት	የነወሪዎች ሁሉ ወሳኝ	
አካል		
ፈሊጥ	ዘዴ	
ቀጢን ቀጢናት	ቅጥነተ ሕሊና	ቀጭን ቀጭንነት የሕሊና ርቀት
ኑባሬ	የመኖር አቋም	
በስመ ኀዳሪ	ኀዳሪ ይጼዋዕ ማኅደር	
ነባቢ	ተናጋሪ	
ለባዊ	ልቦና	ልብ
ንፍሐት	ዮሐ ዘነ ገጽ 391	
ርቀት	በማጥበቅ	
ጥበት	ጠባብነት ጠባብ	
ጣዕም		
ግዕዛን	ነጻነት	

www.ethiopianorthodox.org
www.ethiopianorthodox.org

ትርኢት	ትርኢታዊ	
መንበር	ዙፋን፥ ሥልጣን፥ መንግሥት	
ምሉዕ	ሙሉ	
ብቁዕ	ብቁ	
ምፀት ጕዳና	ከቅኔ መንግዶች አንዱ ነው	
ተረክቦ	መገኘት	
ቅድምና	ቀደምትነት ቅድሚያ	
ተከፍሎ በተጋብኦ	በመሰብሰብ መከፈል ለመለየት	
ተከፍሎ	መለያ	መለዮ
ተጋብኦ	መሰብሰብ	
ስቡሕ	ስቡሐት ስብሐት የተመሰገነ ምስጋና	
ገናና	ገናን	
ቅኑም	አቃኒም ቅነም ቅነመ ስም የአካላት ሥላሴ ስሞች	
ግዕዘ ጠባይዕ	ልብነት፥ እስትንፋስነት፥ ቃልነት	
ምዕማድ	ዓምድ አዕማድ	መዋቅር
መፍለስ	መፋለስ	
ማሥረፅ	መሥረፅ	
ምጥቀት	መምጠቅ	መጥቆ
ቀየሰ	ቅየሳ	መቀየስ
ራዕይ		
መመሳሰል		
እይታ	ተርእዮ	
አባበል	ብሂል	
ፍጥረት	ተፈጥሮ ሕገ ተፈጥሮ	
ወሳኝነት		
ቅፅበተ	ዓይን የዓይን ቅፅበት	
ፀአት	ሙፃእ ወፂእ ወፃእያን አውፅኦ አውፃኢ	
ተግህዶ	ገሀድ	የተግህዶ ትርኢት
ወልድ	ወልድና	
መሠንዘር	ሥንዘራ የተሠነዘረ	
ተወላዲ	ኢተወላዲ	
ሠራዒ	አሥራዒ ሠርፅ ሠረፀ	

www.ethiopianorthodox.org

		ማደራደሪያ
መደራደር		
ሥርወ ቃል	አሥራወ ቃላት	
አካቶ	አካተው አይናገሩም ጨርሰው አይናገሩም	
ቅድምና	ተድኅሮ	

ተረክቦ፥ ተረክቦ ሲባል የአካሉ ህላዌ ከአብ አካል የተለየ ሆኖ በፍጹም ገጽና መልክዕ መታወቁ ነው እንጂ፤ እግዚአብሔር የተገኘበት ጊዜ ኖሮ አይደለም። ስኑቱዩ «ኢይትረከብ ህልዎቱ እምኀበ ወኢምንትኒ» አኗኗሩ በምንም ከምንም አይገኝም እንዳለ ቅዳሴ ሠለስቱ ምእትም «ወኢይክል መኑሂ ይባእ ማዕከለ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ ከመ ያእምር ዘከመ እፎ ህላዌሁ። ወለዶ አብ ለወልዱ ወኢይትበሀል ዘ ጊዜ ወለዶ ወዘከመዝ መዋዕል ወለዶ ኢይትአመር ልደቱ እምአብ እስመ ዕፁብ ውእቱ ወኢይትዐወቅ ህላዌሁ እስመ ሥውር ውእቱ» ፍኖተ እግ. አለቃ ኀሩይ ፋንታ ገጽ 38።

በዚህ መጽሐፍ የተጠቀሱ ስሞችና የመጻሕፍት ዝርዝሮች።

1. ሂርማ ነቢይ
2. ሐተታ ዘርዐ. ያዕቆብ ኢትዮጵያዊ ፈላስፋ
3. መጽሐፈ ሐዊ. ዘአስተጋብአ አንቲያኮስ ሊቅ ዘደብረ ሲና
4. መጽሐፈ መድበል ዘገብረ እግዚ. በዘመነ ብሉይ
5. መጽሐፈ ሚላድ ዘተጽሕፈ በዘመነ ዘርዐ ያዕቆብ
6. መጽሐፈ ምዕራፍ:- ዘቅዱስ ያሬድ
7. መጽሐፈ ምዕላድ:- ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ
8. መጽሐፈ ምዕላድ:- ከመርጌታ ዳርጌ ዐሰበ ተፈሪ የሚገኝ
9. መጽሐፈ ምሥጢር:- ከአባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ
10. መጽሐፈ ሥርዓት
11. መጽሐፈ ሥነ ፍጥረት
12. ሳዊሮስ ዘእስሙናይን ድርሳን
13. መጽሐፈ ሥነ ፍጥረት ዘዐቃቤ ሰዓት ከብቴ
14. ሳዊሮስ ዘእስሙናይን
15. መጽሐፈ ቅዳሴ
16. መጽሐፈ ባሕርይ
17. መጽሐፈ በረላም
18. መጽሐፈ ተአምኖተ ሃይማኖት ዘገላውዴዎስ ንጉሥ
19. ትምህርተ ሃይማኖት ዘተምህረነ እምአበዊነ:- በጉንደጉንዲና የሚገኝ
20. አክሲማሮስ ዘኤጲፋንዮስ
21. አትናቲዎስ ዘሀገረ ባባ የሃይማኖት ሥርዓት
22. መጽሐፈ ኪዳን ከነትርጓሜው
23. ወልደ ሕይወት እንፍራንዛዊ ፈላስፋዊ
24. ዐረጋዊ መንፈሳዊ
25. ዮሐንስ የርስኒ
26. ዮሐንስ መደብር
27. ማር ይስሐቅ
28. ዲድስቅልያ
29. ጊዮርጊስ ዘአርማንያ
30. ጎርጎርዮስ ዘአርማንያ
31. ድርሳነ ዮሐንስ አፈወርቅ እመልእክተ ዕብራውያን
32. መዝገበ ሃይማኖት
33. ያዕቆብ እልበረዳኢ.
34. ሳዊሮስ ዘዕስሙናይን
35. ዓረጋዊ መንፈሳዊ

ዲያቆን ሰሎሞን ዮሐንስ
D.N Solomon Yohannes
0911860113
0111271609

www.ethiopianorthodox.org

ከታተሙ መጻሕፍት

1. ሊቀ ሊቃውንት መሐሪ ትርፌ ትርጓሜ ጳውሎስ
2. ሊቀ ሊቃውንት ወልደ መስቀል አቡነ ማቴዎስ ሥርወ ሃይማኖት
3. ሊቀ መዘምራን ሞገስ ዕቁበ እግዚእ ሥነ ፍጥረት አዕማደ ምስጢር
4. ሊቀ ጠበብት አያሌው ተአምሩ ኢትዮጵያ በሦስት ሕግጋት
5. መልአከ ብርሃን አድማሱ ጀምበሬ መድሎተ አሚን
6. መልአከ በርሃን አድማሱ መዝሙር ሐዋዝ
7. መምህር ይኄይስ ወርቁ ንባብ ከነትርጓሜ ቅኔያት
8. መሠረት ስብሐት ለአብ ሥረ ብዙ
9. መሠረት ስብሐት ለአብ ስምዐ ጽድቅ
10. አለቃ ኅሩይ ፈንታ ፍኖተ እግዚአብሔር
11. ብላቴን ጌታ ኅሩይ ኀሀ ጽበሕ ጥሩ ምንጭ
12. ብላታ መርሲዔ ኀዘን መጽሐፈ ሰዋስው በአዲስ ሥርዓት
13. አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስው በግዕዝ
14. አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ሃይማኖተ አበው ቀደምት ወዘደኀርት
15. አለቃ ደስታ ተክለ ወልድ የአማርኛ ዲክሺነሪ
16. አባ ቴፍሎስ ጳጳስ ዘሐረር መዝሙረ ዳዊት ከነትርጓሜው
17. አባ መዐሾ ምዕላድ
18. አለቃ ተወልደ መድኅን ህልውና አምላኽ

በሃይማኖተ አበው የሚገኙ ሊቃውንትና መጻሕፍት።

1. እልመስጦአግያ
2. ቃል ሐዋርያት በዲዲስቅልያ፡-
3. ሄሬኔዎስ ረድአ ሐዋርያት
4. አርካወስ ረድአ ሐዋርያት
5. ዲዮናስዮስ ተላዊሆሙ ለሐዋርያት-
6. አጢፎስ ረድአ ሐዋርያት
7. አግናጥዮስ ተላዊሆሙ ለሐዋርያት
8. ጎርጎርዮስ ገባሬ መንክራት የቂሣርያ ኤጲስ ቆጶስ።
9. ጎርጎርዮስ ዘአርማያን ኤጲስ ቆጶስ።
10. እስክንድሮስ ሊቀ ጳጳሳት ዘእስክንድርያ።
11. ሠለስቱ ምእት
12. ባስልዮስ የቂሣርዮስ ኤጲስ ቆጶስ።
13. ጎርጎርዮስ ዘኑሲስ እኁወ ባስልዮስ።
14. አትናቴዎስ ሐዋርያዊ።
15. ፊልክስ ሰማዕት።
16. አቡሊዲስ ሊቀ ጳጳሳት
17. መጥሊጎን
18. አዩክንድዮስ።
19. ስለባስትሪዮስ
20. ናጣሊስ
21. ማሬኤፍሌም ሶርያዊ የተክሪት ኤጲስ ቆጶስ
22. ሳዊሪያኖስ
23. ኤራቅሊስ
24. አፍሮስዮስ
25. ቴዎዶጦስ ዘዕንቆራ
26. ኤጲፋንዮስ ዘቆጵሮስ
27. ጎርጎርዮስ ነባቤ መለኮት ዘእንዚናዙ።
28. ዮሐንስ ዘኢየሩሳሌም
29. ዮሐንስ አፈወርቅ ሊቀ ጳጳሳት ዘቍስንጥንያ

www.ethiopianorthodox.org

30. ቴፍዎሎስ ዘእስክንድርያ
31. ቄርሎስ ዘእስክንድርያ
32. ቴዎዶስዮስ ዘእስክንድርያ።
33. ሳዊሮስ ዘአንጾኪያ
34. ያዕቆብ ዘሥሩግ
35. ብንያሚ ዘእስክንድርያ
36. ዮሐንስ ዘእስክንድርያ
37. ኪራኮስ ዘአንጾኪያ
38. ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ
39. ቴዎዶስዮስ ዘአንጾኪያ
40. አባ ገብርኤል ዘእስክንድርያ
41. ቆዝሞስ ዘእስክንድርያ።
42. ባስልዮስ ዘአንጾኪያ
43. መቃርዮስ ዘእስክንድርያ
44. ዲዮናስዮስ ዘአንጾኪያ
45. ዮሐንስ ዘአንጾኪያ
46. ፊላታዎስ ዘእስክንድርያ
47. ሚናስ ዘእስክንድርያ
48. አትናቴዎስ ዘእስክንድርያ
49. ዮሐንስ ዘአንጾኪያ
50. ዘካርያስ ዘእስክንድርያ
51. ስኑትዩስ ዘእስክንድርያ
52. ዲዩናስዮስ ዘእስክንድርያ
53. አክርስቶፖሎስ ዘእስክንድርያ
54. ዮሐንስ ዘአንጾኪያ
55. ሐቢብ የተክሪት ኤጲስ ቆጶስ
56. አቡ ዘካርያስ የተክሪት ኤጲስ ቆጶስ።

ዲያቆን ሰሎሞን ዮሐንስ
0911860113
0111/271609
D.N Solomon Yohannes

www.ethiopianorthodox.org